

R. P. F. THOMAE DE TRVXILLO, ORD. PRAEDICAT.

Sacræ Theologiæ Pręsentati, & Pręedicatoris Generalis, necnon Sacræ Scripturæ in Ecclesia Cathedrali Barcinonensi Lectoris,

CONCIONES QVADRVPLICES QVADRAGESIMALES,

A Dominica Tertia Quadragesimæ usque ad feriam tertiam Paschæ inclusiue.

EX VARIIS AVTHORIBVS tum antiquissimis, tum recentioribus, nunc denuo excerptæ.

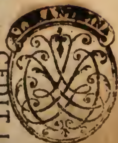
Cum Indice rerum memorabilium, atque Tabula quadam aurea, ad Conciones breuiter construendas, & memoriæ infigendas.

Tomus Secundus.

VIRTVTI SIC

CEDIT INVIDIA.

VENETIIS, M. D. XCII.

Apud Damianum Zenarum.

TABVLA AVREA,

In qua obſeruandum eſt,

Quòd omnes citationes ibi poſitæ incipiunt in aliqua diuiſione earum trium, quæ poſitæ ſunt in ſecundis, tertijs, & quartis Concionibus: ita vt tota lecta diuiſione, facilè inde aliquot puncta depromi poſſint, quæ fusè proſequi valeas, & ex tempore dicere, ſi oportuerit.

A

✠ 2 Ani-

B

C

D

Digni-

E

F

I

L

T

FINIS.

A

CONCIONVM
Quadragesimalium.
R. P. F. Thomæ de Truxillo, Ord. Prædicatorum.
TOMVS SECVNDVS.

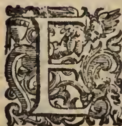
B

DOMINICA TERTIA Quadragesimæ.

CONCIO PRIMA.

C

Erat *Iesus eijciens dæmonium, & illud erat mutum.* Luc. 11. Matth. 12. Dæmoniũ habet, qui in peccato graui perseuerat, idcirco nobis præcipitur: Nõ regnet peccatum in vestro mortali corpore: quandoquidem dum dæmon regnat in homine, ipse homo fit seruus, & ab illo miserrime possidetur, & hoc est habere dæmonium. Porro propter bonum hospitiũ tria scilicet ei cõtulerat beneficia: hospitem namque suum & cæcum fecerat, & surdum, & mutum. Hæc enim tria sunt, quæ

Rom. 6.

Lud. Gra.

D præclarus hic hospes non in corporibus modo, sed in mentibus etiam eorũ quos obsidet, operatur. Quomodo hunc dæmon surdum & cæcum fecit, sic miseras etiam animas similibus malis afficit. Itaque & internos oculos & aures claudit, ne ad illa ipsa quæ firma fide credit, animũ aduertat. Vnde dñs ad Ezech. Fili hominis inquit, in medio domus exasperantis tu habitas, qui oculos habent ad videndum & non vident, & aures ad audiendum, & non audiunt. Vnde qui ita obsessi sunt, etiamsi multa ante oculos miracula patrari videant, perinde se gerunt, ac si nullum viderint. Quod in Pharaone, & in Scribis & Pharisæis dominum persequentibus

Simile.

Ezech. 12

In quot miserias deueniat homo per peccatum.

tibus videre est, qui nullis eius miraculis ad fidem & officium reuocati sunt. Hinc etiamsi talium aures frequentissimis concionibus obtundas & verberes, si eis & cęlestis regni gaudia, & horrenda gehennæ supplicia ante oculos ponas, ita se animo gerunt, ac si nil prorsus audiuissent. Sic videmus aliquando multos homines in aliquo inueterato odio, aut contra impudico amore, adeo obstinato perdurare animo, vt nullis rationibus, nullis precibus, nullis concionibus, nullis etiam sacramentis, nulloque vel humano, vel diuino timore reuocari velint. Quis igitur non hic diaboli potentiam agnoscat, in peccato hominem roborantis, & velut ferreis compedibus vincientis? Hac enim de causa Apost. ait, vt resipiscant à diaboli laqueis, à quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem: captiui inquam, hoc est talibus astricti vinculis, quæ nisi diuina potentia disrumpi nequeant. Alios vero hoc ipso tempore ad cõfessionem peccatorum sic mutos reddit, vt vel omnino non confiteantur, vel non vere, aut plene confiteantur. Os etiam claudit, ne vllum de deo, rebusque diuinis & ad animæ suæ salutem pertinentibus, verbum faciant, etiamsi ad terrena omnia semper pateat. Vnde August. super hunc locum, ait, idest faciebat hominem mutum ad confessionem, sciens quod ore confessio fit ad saluté, vt ait Apost.

Timor dei nõ est ante oculos peccatoris. 2. Tim. 2. *Cõfessio sit vera & integra.* D. Aug. li. q. Euã. ca. 3. & 4. t. 4. Rom. 10.

Et illud erat mutum. O pestiferam dæmonis astutiam, ait Chry. vtramque viam occupauit atq; obstruxit, quibus erat ille crediturus, visum scilicet atque auditum, quas tamen ambas vias Christus reserauit. Multi sunt qui ipsi Nabuchodonosor assimilantur, qui cũ per noctis quietem somniasset, sapiẽtibus suis dicebat: dicite mihi somnium & interpretatione eius: & illi respõdebant ei: dicat rex somniũ seruis suis, & interpretationem eius indicabimus. Ita enim sunt multi qui ipsi cõfessario dicũt, pater interroga me, quasi vero ipsi essent muti, & loqui non possent. Vultis ne vt cõfessarius vaticinetur peccata vestra? dicite potius vos somnium, & sacerdos solutionem dabit & interpretationẽ: prius conscientiam tuam examina, & præpara te ante confessionem. Nam si aliquis dispẽsator rationem muneris exhibere vult, prius apud se cogitat quas fecerit expensas: aduocatus etiam prius quam ante iudicis tribunal sistat, rationes & iura pro sua parte alleganda excogitat. Vnde Eccl. ait, Ante iudicium para iustitiam tibi.

Chrys. in Matt. ho. 41. Dan. 2. Simile. *Multi muti ad pedes confessoris.* Simile. Simile. Eccl. 18.

Et illud erat mutum. Sane quando Holophernes Bethuliam obsidebat, fecit vt obstruerentur loca omnia, per quæ veniebat

Iudith 7.

A veniebat aqua: sic etiam dæmō conatur nobis obstruere vias omnes ad pœnitentiam & confessionē: sicut videmus quòd hunc reddiderit mutum ne confiteretur, & surdum, ne Dei verbum audiret. Certe Lupus statim fauces premit ouis, nę balare possit, & ita eripiatur sibi. *Confessionē nititur dæmon inter turbare.*

Et illud erat mutum. Si tale reddit corpus dęmon, qualem putas redditurum animam, & quam miserabilem? Simile.

Cum eiecisset dæmonium, locutus est mutus. Nec locutus modò, sed etiam videndi & audiendi facultatem recepit. Restitutio ergo sensuum, expulsi dæmonis argumentum fuit.

B Tria signa simul in vno hòmine ꝑpetrata sunt, ait Hie. cęcus videt, mutus loquitur, possessus à dæmone liberatur. Quod & tunc quidem carnaliter factum est, sed & quotidie completur in conuersione credentium: vt expulso dæmone primum fidei lumen aspiciant, deinde in laudes Dei tacentia prius ora laxentur. Ad hoc autem sciendum est, ait alius Doctor, dæmonem ex anima pelli non posse, nisi Deo in illam ingrediente. Vnde sicut solis ortus tenebras fugat, & diem efficit: sic ingressus Dei in hominis mentem, peccatorum tenebras & tenebrarum principem expellit. Dæmone C vero pulso, qui hominem & cœcum, & surdum, & mutum reddebat, protinus cæcus videt, surdus audit, & mutus loquitur. Hæc igitur tria sunt quæ dæmonem ab anima pulsum declarant. Quare oret vnusquisque, ait alius autor, Deum, vt dæmonem expellat à nobis: vnusquisque enim nostrum habet dæmonem qui tētat ipsum atque persequitur, qui omni loco ei insidiatur & laqueos inijcit. Hic nobis adulatur, hic longam pollicetur vitam, & opera nostra insidiose commendat: hic nos incitat ad vanitates, ad rixas & alia mala. D. Hie. in Matt. 12. li. 2. to. 9. Simile. *Consciētiā illuminat Deus.* Isaac super hūc locum. *Adulatur nobis dæmon.*

Locutus est mutus, & admiratæ sunt turbæ. Quidā autem D *ex eis dixerunt: in Belzebub principe dæmoniorū eijcit dęmonia.* Hoc in loco illud obseruandum est, quod turbæ quidem, cuius commodis nil ex Christi gloria deperibat, miratæ sunt: Pharisæi autē qui eam gloriam sibi ignominiæ esse ducebāt, quod dominus subdolos eorum mores & fictam religionem traducebat, cupiditate & timore occæcati, in huc teterrimū errorem atque blasphemiam inciderunt. Ex quo intelligere licet quam magnus errorum atque mendaciorum artifex, cupiditas sit & amor sui. Quid enim rectè iudicare animus effrę natis cupiditatibus excæcatus valeat? Si enim iudex q alteri parti infensus, alteri amicus est, ipso iure repudiatur: quomo- Lud. Gra. *Ambitiosorum conditiones.* Simile.

Iudices illegitimi sumus in propria causa. do in propria causa verus & incorruptus sui iudex erit, qui im E moderato sui amore tenetur? Sit nomen tuũ domine Iesu, benedictum in secula, qui inter homines agens, cum tã multis & magnis beneficijs eos affeceris, hoc ab eis præmium tulisti, vt clarissima diuinitatis tuæ opera, dæmonũ principi sua peruersitate ascriberent. Quid aliud à nostra malitia sperandum erat? Quid vero aliud ab immẽsa bonitate tua profici- *Patientissimus ad Christi imitationem.* sci poterat? Regium est, ait quidam, male audire, cũ benefeceris. An regium hoc sit nescio, certè hoc maxime tuum est domine, qui apud multos propter eximia tua erga illos beneficia, quibus eorum salutem curare satagebas, non rarò male F audisti, & cum tu eorũ salutem procurares, blasphemabaris.

Lyra. in Luc. 11. *In Beelzebub.* Ninus rex cõditor Niniuæ, ait Lyranus, Belo patri suo statuã cõsecrauit, & ei diuinos honores instituit. Cuius simulachri similitudinẽ insculpentes Chaldæi Bel vocabant; Palęsthini suscipientes, Baal dicebant: Moabitæ Beelphægor: Iudæi autẽ vnius Dei cultores propter derisionem *Inuentores malorum quantum Reipub. nocent.* gentilium, Beelzebub appellabant. Baal enim vir dicitur, Zebub musca, inde Beelzebub vir muscarum, siue habens muscas, propter sordes cruoris, qui in tẽplo eius immolabatur. Afferebant etiam Iudæi in hoc simulachro principem dęmo G niorum habitare, per cuius potestatem dicebant Iesum dæmonia pellere. Simile. Quemadmodum certè syderum atque cœlorum influxus, pro varietate materiæ, varios in hoc inferiori mũdo effectus producunt: ita plane auxilia diuina & miracula, quæ omnibus præsto sunt, variè homines pro varijs eorũ moribus & ingenijs afficiunt. Vide enim quæso quàm dissimiles hominũ voces hoc diuinũ opus sint consecutæ. Ex qua *Vnusquisque ita iudicat, qualis ipse est.* quidem Philosophia tremendum quid & horrendum etiam auditu colligimus, nempe deprauatis mentibus, & ad peccandũ diu assuetis, cõsequenter diuina beneficia quibus fidunt, H adeo nõ prodesse, vt interdum ẽt maioris ruinę occasio fiãt. Quia varia erant hominũ pectora, ideo non pro rei natura, Simile. sed pro suo quisque ingenio, sentẽtiam ferebat. Araneæ quidem & apes eundem florem carpentes, illæ venenũ, istæ mel *Mali quod bonum est, malum iudicant.* conficiunt. Pluuia & aqua in terrã decidens, varijsq; plantis alimẽta ministrans, in cicuta venenũ, in vite vinũ, in cęterisq; arboribus pro earũ natura, varios fructus, floresq; producit.

Similia. Autor. *Omne regnũ in seipsum diuisum desolabitur.* Ostẽdit Christus dominus inter sese nõ esse diuersos dæmones, sed omnes simul in eandem conuenire sententiã & voluntatem vt nobis incom-

A incommodent. Ex quo perfacile colligas,quã dolendũ sit, vt vix reperiantur aliqui homines,qui ad bonũ & virtutẽ tanta pace & concordia conueniant & coniungantur,quanta conueniunt dæmones atque cõspirant in hominũ perniciem. In hoc siquidẽ dæmones vnà cõueniunt,concordes existunt, & vnanimes perseuerant, nimirum in inferendis nobis mille tormentorum & tentationum generibus. Iustum plane esset,vt nõ minus inter nos ipsos aduersus eos concordia seruaretur, præsertim cũ ita illi contra nos maxima crudelitate conspirent. Ignominiosum profecto nobis est, vt equi rixosi & in- *Simus vnanimes ĩ virtute.* *Simile.* *Dæmones contra nos cõspirant.*

B domiti sibique ipsis contrarij, contra Leonem tñ vnà conueniant,& canes aduersus lupum,& molossi cõtra taurũ: nos vero soli nõ simus vnà cõcordes aduersus dæmones, hostes nostros immanissimos. Mirandum ergo est,vt quod illis efficit odium aduersus nos,non queat amor in nobis proprius,& cõmodum nostrũ propriũ prestare. Mirabili sane & diuino modo probat Christus eos verũ nõ dicere,asserendo quod haberet dæmoniũ & eius virtute dæmonem expelleret,nimirum respondendo tanta cũ mansuetudine, sine vlla indignatione, & animi perturbatione,atque tñ ratione procedẽdo,vt illos *Patiẽtiam habeamus in aduersis.*

C etiã ratione deuinceret. Quando enim dæmon cor alicuius possidet,ipsum efficit furiosum,iracũdum,præcipitatũ,& ita demonstrat in suis actionibus furias & debacchationes ipsius dæmonis. Vnde perspicuũ ostenditur & exploratum quod si Christus habuisset dæmonium,non respõdisset adeo patienter & mansuete. Itaque cũ quis nobis obiecerit nos esse possessos à dæmone, & illi cũ mansuetudine rñsum dederimus, aut nos impudicos esse exprobrarit,& illi sedate responderimus: vel nos superbos esse obijcienti,cũ humilitate satisfecerimus;aut denique nos stultos esse exprobranti,cordate rñde- *Mansuetudo indiciũ videtur sãctitatis.* *Quomodo iniurijs satisfacere debemus.*

D rimus,plane hoc modo & satisfaciemus,& eũ mendacij conuincemus. Quare hoc vtitur modo Christus in Euãg. hodierno,respondens mãsuete & benigne,omni remota bile & indignatione: explicato interim eorũ prauo animo & grauissimo errore: vbi seruat illũ modum,quem Spiritussanctus docuit, Ne rñdeas stulto iuxta stultitiã suã,ne efficiaris ei similis: respõde stulto iuxta stultitiã suam,ne sibi sapiens esse videatur. Prou. 26.

Hac quidẽ rñsione sedata & moderata, ait grauis quidam autor,instruit Christus magnates,principes, & denique superiores, ne sint in puniẽdo præcipites & accelerati,quamuis id imperiose efficere queant: quoniã superior tenetur omnia fa- Hec. pin. in Ezech. 28.

Simile. cere cordatius atque prudentius quàm inferiores. Quemad- E
modum enim planeta Saturnus, qui superiorẽ obtinet locum
Principes moderati sint. inter errãtia sydera, licèt motum ipsum raptum velociorem habeat, nihilominus tamẽ in suo naturali tardior est, atque sedatior: solis item motus, & cæterorum denique planetarum
Exẽplum. siue orbium descendendo, quo superiores magis sunt, eo ex
Prælatorũ cõditiones. alia parte etiam contẽperatiores existunt: ita plane superiores & prælati tardi esse debent ad præcipitationẽ & iracundiam, & potius animo esse sedato, quieto, & in omnibus circũspecto. Vnde nõ abs re profecto depingere ita antiqui principẽ solebant, vt facie humana cõstantem bouẽ efformarẽt, F
atque super eius caput delphinum depingerent. Significabat vero delphinus diligentiam & acceleratione͂, quam in rebus cognoscendis & peruestigandis adhibere debet, bos ipse tarditatẽ notabat & autoritatem quam debet in actionibus suis præferre princeps, & facies tandem humana, hâc quam quærimus clementiam, benignitatem & humanitatem in respondendo & oraculis reddendis, nõ turbulente, sed quiete, non
Clementia reluceat in principe. crudeliter & inhumane, sed mansuete atque clementer. Quo circa cum quisque etiã in domo ipsa & familia, quã regit, pręsideat & princeps sit, videat quã caute segerat, vt ad Christi G
imitationem quãuis sibi obijciantur detractiones & infamię, tamẽ tranquille semper, & omni seclusa penitus pturbatione,
Eccles.4. cãm suã tractet, cõsiderãs illud Eccl. Noli esse sicut leo in domo tua, euertẽs domesticos tuos, & opprimẽs subiectos tibi.

Si aũt ego in Beelzebub eijcio dæmonia, filij vestri in quo eijciunt? Perspicis ẽt hic quã mitis sit? ait Chrys. Non.n.dixit
Chrys. in Matt. ho. 42. to. 2. discipuli mei, aut Apostoli, sed filij vestri: vt si quidẽ ad eandẽ cum illis animi nobilitatẽ venire velint, magnã hinc opportunitatẽ, atq; occasionem nacißcantur. Si aũt ingratitudine ac torpore mentis in nequitia permaneant, nulla sibi ratio H
ad excusationem relinquatur. *Si in digito Dei:* Iste est digi-
D. Hie. li. 2. in Mat. 12. to. 9. tus, ait Hieronymus, quẽ confitẽtur & Magi, qui cõtra Moysen & Aarõ signa faciebant dicentes: digitus Dei est iste, quo tabulæ lapideæ scriptæ sunt in mõte Syna. Si igitur manus &
Exo. 8. brachiũ Dei filius est, & digitus eius spiritus, patris & filij &
Deut. 9. spiritus sancti; vna substãtia est; non te scandalizet mẽbrorũ inæqualitas, cũ ædificet vnitas corporis. Habitat enim, vt le-
Ambro. in Luc. 11. lib. 7. gisti, ait Ambrosius, corporaliter plenitudo diuinitatis ĩ Christo, quod vtique de patre negare nõ poteris, & de spiritu negare nõ debes: nec tibi membrorũ partitio quædã videatur

facienda

A facienda virtutis: indiuiduæ enim rei non poteſt eſſe diuiſio, & ideo ad formã vnitatis,non ad diſtinctioné poteſtatis, referenda digiti nuncupatio eſt,cũ dextera Dei dicat: Ego & pater vnũ ſumus : ſed licèt indiuidua diuinitas,diſtincta perſona eſt. Digitus tamen cum dicitur ſpiritus, operatoria virtus ſignificatur: quod diuinorum operũ ſicut pater & filius, ita & ſpiritus Sanctus operator ſit. Sicut digitus cũ manu & brachio,ait Auguſt. manus vero & brachium vnũ ſunt cum corpore in natura: ita pater & filius, & ſpiritus Sanctus,tres quidem ſunt perſonæ,vna autem ſubſtantia diuinitatis. Di-

1.Col.2. Ioan.10. D.Auguſt. de eſſen.di ui. to.4.

B citur Deus habens oculos,pedes,manus, digitos, tametſi ſit ſpiritus,ait Greg.propter effectus ſuos,nõ quod reuera ea ha beat:nã oculos habere dicitur,quòd omnia perluſtret,videat & intelligat,manus quod omnia fabricarit, & ita in cæteris.

Gre.li.14. Mo. c.22.

Cum fortis armatus. Fortis eſt contra eum qui ſe ipſi ſubijcit,& puſillanimis contra eum qui reſiſtit. Armatus dicitur, propter quandam veritatis apparentiam & virtutis, & propter tuas malas inclinationes: armatur ex mea debilitate & occaſione quam ipſi præbeo.

Aſtutia dæmonis.

Cum immundus ſpiritus exierit ab homine. Principio illud

C ſtatuendum eſt, in omnibus hominũ mentibus vel Deum, vel dæmoné habitare. Ait enim Apoſtolus,ſiquis nõ habet ſpiritũ Chriſti,hic non eſt eius. Si ergo eius nõ eſt,cuius niſi dæmonis erit?Duo enim ſolũ regna in hoc mundo,alterum bonorum,alterum malorum: bonorũ caput Chriſtus, malo rũ caput dæmon eſt,qui propterea huius mundi princeps in literis ſacris appellatur. Quiſquis ergo ad Chriſtũ non per tinet,non dubiũ quin ad huius mundi principé,ideſt diabolũ pertineat.Vnde conſequens eſt in omnibus improborum mentibus dæmoné habitare: quæ quidem miſeriarum om-

Lud.Gra. Rom.8. Ioan 12. *Anima vel habet hoſpitẽ Deũ vel dæmonem.*

D niũ extrema eſſe videtur. Hic ergo deteſtabilis ſpiritus ab homine per uerã pœnitentiam exit, cũ is & præſentia mala plangit,& futura vitare proponit, adiunctis ſaltẽ in voto Ec cleſiæ clauibus,& ſacramẽtali abſolutione. Tantã enim vim illa ſacerdotis verba habent,cũ ait: Ego te abſoluo. vt quem admodũ cũ initio mundi Deus dixit: fiat lux,& facta eſt lux: ita ſacerdote abſolutionis verba proferente,omnes protinus pellantur tenebræ, principeſq; ipſi tenebrarũ verbi huius vir tute diffugiant.Pro illa vero immũda colluuione, ſpiritus cę leſtis ingrediens domũ illam non modo purgat,ſed ẽt virtuti bus doniſq; cęleſtibus mirifice ornat,eamq; dignũ ſibi in quo

Simile. Geneſ.1. *Confeſſionis virtus quãta ſit.*

requiescat, habitaculum parat. Huiusmodi autem animorum E
mutationes, atque, ita vt dixerim, trãsmigrationes, hoc sacro Quadragesimalis pœnitentiæ tempore fieri potissimum solent. Sicut enim homines in festo D. Io. Baptistæ domicilia commutare solent, & ex alijs in alia commigrare: ita spiritualibus hospitijs commutandis Quadragesimæ tempus destinatum est. Quæ quidem mutatio nisi hoc tempore fiat, quis eã in reliqua anni parte, quæ ad hoc minus idonea est, sperare potest? Ita fiet vt sub diaboli potestate consequenti adhuc anno miserabilis homo permaneat.

Simile.

Quadragesima tempus accommodum ad pœnitentiã agendam.

Reuertar in domum meam vnde exiui. Quãdoquidem dæmon tantã adhibet diligentiã in prædictis recuperandis, vigilandum nobis etiam atque etiã in nostra defensione est, non modo id curandum vt nõ peccemus, sed etiã vt omnes omnino aditus & occasiones peccandi præscindamus. Quemadmodum enim dux, cui à rege alicuius arcis custodia cõmissa est, nõ hoc solum curat, ne hostibus creditã sibi arcem tradat, sed illud etiã diligẽtissime prouidet, vt militibus, & armis, vt vallo, fossisq; & omni apparatu bellico muniat, ne ab hostibus expugnari queat. Quod si negligat quãuis nõ proditionis, at certe grauissimæ negligẽtiæ pœnas dabit: Sic etiã qui ad diuinæ legis custodiã ex imperio dñi astrictus est, non in hoc solum incũbere debet, ne ad dæmonis suggestionẽ mentis suæ arcẽ peccando prodat, sed vt ea etiã diligentissime curet, quę ad eam conseruandã maxime conducere putat. Pudica enim vxor, quæ matrimonij fidem inuiolatã custodire nititur, nõ hoc solum obseruat, ne legitimi viri thorũ adulterio polluat, sed omnia etiam suspiciosa huic colloquia & spectacula, cõtubernia, & quidquid tandem viam ad adulteriũ parare possit, diligentissime vitat. Quisquis enim alicui fini consequendo astrictus est, omni cura & studio ea quærere debet, quæ ad finẽ consequendum iuuant. Id quod mirabili ratione olim dominus in lege designauit, qui cũ Nazaræis idest hominibus Deo consecratis, legem præscripsisset, ne consecrationis suæ tempore vinum biberent, non contentus vino, interdixit ẽt quauis alia re, quæ ex vua quidem fit. *Reuertar in domum meam.* suam vocat domũ per possessionem. Vide igitur quã do in peccatum præceps ruis, quam vilissimo & abiectissimo domino tui ipsius imperium permittas. Si virginem videres excellenti forma & pulchritudine, diuitem, sapiẽtem, & principis filiã, quæ abiectissimo alicui viro nuberet, nonne de tali F G H

Circumspecte viuamus.

Simile.

Appli. simi.

Simile.

Occasiones noxias declinemus.

Exẽplum.

Deut. 29.

Hiere. 35.

Simile.

coniugio

A coniugio vehementiſſime doleres? Cur igitur nō te pudebit tandem aliqn̄, Dei filiam animam ipſi dæmoni deſponſare? *Infamia est maxima dæmoni ſeruire.*

Inuenit eam ſcopis mundatam. Scopæ tantum puluerem mūdant,non autem durum lutum. Vna certe inter cæteras cauſas,quare tam cito in peccata dimiſſa reuertimur,eſt con ſuetudo peccandi antiqua,quæ ita tenaciter animæ inhæret, vt etiamſi ſcopis mundes tuæ animæ peccata,& illa confitea- ris,tn̄ illa mala & antiqua conſuetudo, niſi vigiles,efficiet,vt ipſe dæmon iterū animā poſſideat. Magno ergo opus eſt do lore & cōtritione,atque vigilantia,ſed præcipue diuino fauo B re,vt antiquā illam conſuetudinem ſuperare prorſus valeas. Simile. *Cōſcientiā diligentiſſime mundemus.*

Inuenit eam ornatam. Quod nos negligēter habeamus,ideo redit dæmon in domū quā reliquerat. Ideo Apoſt. monet di cens: Nolite locū dare diabolo: in anima quidē aliquibus ſan ctis exercitijs occupata, nullum dæmon habet locum. Filij Dan ceperunt vrbem Lais vacantem: ita dæmon animā va- cantem occupare conſueuit. Cæterum quāplurimos videas, qui tametſi occupatiſſimi videantur, nihilominus tn̄ vacant otio,quia nil agunt vtile & conducibile animæ. Et quemad- modum cum cernis pueros occupatos in domūnculis conden C dis,aut huiuſmodi puerilibus,eos ocioſos iudicas, propterea quod nil vtile efficiunt, cum tamen ipſi occupatiſſimi ſibi vi deantur: ita cum nos in rebus huius ſeculi caducis ſimus oc cupati,& nil de cęleſtibus cogitemus, dicimur quidem otio- ſi quamuis occupati. Vnde in Prou. appellamur etiam par- uuli,cum dicitur: Vſquequo paruuli diligitis infantiam? Epheſ.4. Iudith.18. *Otium perniciosum.* Simile. *Occupatio ſtudioſa laudabilis.* Prouer. 1.

Et aſſumit ſeptem alios ſpiritus. verbi gratia,ait Inno.ſup- ponamus exemplum. Cum ſpiritus luxuriæ eiectus ab homi ne, videt eum continentia præditum, & honeſtate præcla- rum,ita vt difficile ſit eum de carnis fragilitate ſeduci, alias D ei fraudes excogitat: & primo ſpiritum ſimulationis acci- piens,tentat per hipocriſim vt ſeducat: ſecundò ſpiritum fa- uoris aſſumens, tentat per vanam gloriam. Ideo varios aſſu mit nequiores ſpiritus, ait alius autor, vt quamuis ſe homo à multis etiam hoſtibus defendat, vni ſaltem ſuccumbat,qui cæteris aditū patefaciat. Vnum enim lethale crimen ſatis eſt, vt ſub dæmonis poteſtate homo tradatur. Quemadmodum enim auis in laqueum cadens, ſi vel vngue ſolum vinciatur, non minus vincta manet, quā ſi toto corpore illaqueata eſſet, ita quiſquis in vnum aliquod lethale peccatum lapſus eſt, tota eius anima ſub poteſtate diaboli conſtituitur. ſic enim Inno.3.ſe. in Dom.3. Quadrag. *Tentationibus varijs concutimur.* Simile.

B.La-

Iacob.2. B. Iacobus Apost. ait, Qui totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus. E

Fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Illius in quam hominis, qui quidem à dæmone infensissimo hoste liberatus, iterum se eiusdem hostis & aduersarij seruituti acerbissimæ subijcit atque submittit. Dæmon igitur ad tales quidem reuersus homines, fortiora constituit sanè propugnacula & arces, atque etiam munitiones. Estque in illo qui semel atque iterũ in peccata ipsa relabitur, quædam macula ingratitudinis, propter quam quidem maculam peccata ipsa redduntur & efficiuntur grauiora. Atque hæc quidem ingratitudinis nota peccatori ipsi inusta, atque inflicta, meretur vt homo ipse non accipiat recentia à Deo optimo maximo beneficia; tum etiam quæ sibi largita fuerunt, & concessa, meretur quidem amittere, vt inde intelligas quanta sit, & quam teterrima ingratitudinis ipsius macula & nota. F

Relabi in peccatũ detestabile.

DOMINICA TERTIA Quadragesimæ. G

CONCIO SECVNDA.

Deus optimus est retributor.

ERAT *Iesus eijciēs dæmonium, & illud erat mutum.* Luc. 11. Merces & stipendium quod huic dederat dæmon, illud erat, vt scilicet mutum redderet, cæcum, & surdum. Hæc enim tria sunt, quę hic præclarus scilicet hospes, non in corporibus modo, sed in mentibus etiam eorum quos obsidet, operatur. Vnde per spicuum est quam stultum sit, tam tyrannum hospitem excipere. Longe sane vtilius & quæstuosius fuerit Deo seruire, qui liberalissimus est remunerator, & bona vel mala seruis suis inflicta, tanquam sibi propria vendicat, sicut videmus in naturali harmonia humani corporis, quod si vnum membrum aliquid patiatur, statim alia etiam condolent. Videmus enim ait August. quod si quis pedem nostrum calcarit, H

Stipendia dæmonis.

Liberalis retributor Deus.

August.

statim

A ſtatim querimur dicentes: Noli obſecro pedem mihi lædere: totus homo conqueritur, & tamẽ pes ſolus læditur: quod ſi etiam pes compedibus vinciatur, dicimus nos eſſe vinctos. Sic etiam cum ſimus Chriſti membra, cũ aliquis ſeruorum Dei moleſtia aliqua afficitur ab aliquo, eam ſibi Deus tanquam propriam vendicat. cum etiam beneficio afficitur, etiam ſibi illud aſcribit, ſicut ſolemus dicere, talem nobis curaſſe pedem. Vnde per Iſa. ait, Hæc eſt requies mea, reficite laſſum, & hoc eſt meum refrigerium: porro huius rei figuram habemus in Dauide, qui opportunum illud beneficium B ſibi & ſuis à diſertiſſima Abigail collatum, egregie compenſauit, & magni fecit, adeo vt domui Nabal pepercerit, & Abigail coniugem acceperit: ſic igitur Deus optimus maximus egregie quidem compenſare ſolet, quæ ſuis & ſibi exhibentur officia, atque obſequia.

Simile.

Seruis Dei bene faciamus, ſi quidem illud Deus ſibi aſcribit.

Iſa. 28.

1. Reg. 25.

Cæterum varijs quidem modis ſolet Deus quæ pro ipſo præſtitimus compenſare: nam interdum compenſat obſequia noſtra, præueniendo ne in calamitates aliquas incidamus: interdum vero eripiendo nos è faucibus calamitatum, quo quidem ſalutari modo paſſim nobiſcum vtitur, vt nos C in ipſo confidamus. Vnde Iſa. ait, factus eſt eis ſaluator, in omni tribulatione eorum nõ eſt tribulatus, & Angelus faciei eius ſaluauit eos. Magna igitur eſt conſolatio, in domino ſperare, cum tantis nos afficiat beneficijs. Vnde explicans Chryſoſt. verba illa: Et de petra melle ſaturauit eos, ait: ſi ipſa neceſſitas talem dat guſtum rebus, & aqua qua ſitim ſedabant, mellita eis videbatur, quanto magis faciet Deus, vt labores noſtri, quos pro ipſo patienter perferimus, ſuauiſſimi nobis videantur? Vide quomodo Raab meretrix, quę excepit hoſpitio exploratores, fuerit compenſata, & tota eius familia ab D interitu liberata, tum etiam ipſa deſcripta eſt in Genealogia Chriſti, & Principi viro in coniugium copulata eſt, de terra Iuda. Sic igitur ſolet Deus ſuorum labores compenſare, & infimos ſeruos ſuos ad alta prouehere. Vnde Dauid ait: Suſcitans à terra inopem, vt collocet eum cum principibus. Vide igitur quantum ſit diſcrimen, ſeruire dęmoni vel Deo. Deus etenim Optimus Maximus magnificẽtiſſime quidem atque liberaliſſime labores pro nomine ipſius toleratos cõpenſare ſolet: at vero immaniſſimus ille tyrannus dæmon, nos ſemper perdere conatur.

Perliberalis eſt Deus in obſeqiis noſtris cõpenſandis.

Iſa. 63.

Chry. h. 2. ad pop. ſup illa ver. Pſal. 80.

Ioſue 2.

Matt. 1.

Pſal. 112.

Præterea facile conſtat vel exemplo D. Martini, quam ſit Deus

Exẽplum.

Deus memor obsequiorũ seruis suis impensorũ:etenim cum E
Exẽplum. hic sãctissimus vir nil aliud haberet,quod pauperi largiri posset,quàm pallium, dimidium pallium pauperi dedit: quod obsequium Martini statim Christus Angelis suis publicabat,dicens: Ecce, hac me veste Martinus operuit. non dixit hac dimidia veste, cum eius intentionem probe nosset. Et quanti quæso pretij dimidia illa vestis esse poterat? Et tamen ecce in sæcula eius memoria perdurabit. Quanto igitur satius esset, vt quæ male insumis in his rebus, quarum memoria statim perit, pauperibus potius erogares? præsertim cum videas quam largus sit retributor Deus, & tamen F dæmon & mundus iniqui sunt remuneratores. Sed nihilominus plerosque videas, qui potius velint mundo deseruire, & eius ostentationi. Quam pauci quæso sunt,qui possint vere dicere quod Ester dicebat,quæ tamen viginti septem prouincias sub imperio suo habebat? Tu scis Domine, inquit, necessitatem meam,quod abominer signum superbiæ & gloriæ meæ, quod est super caput meum in diebus ostentationis meæ,& detester illud quasi pannum menstruatæ, & non portem in diebus silentij mei, & quod non comederim in mensa Aman, nec mihi placuerit conuiuium regis. Sed vide quantũ adhæreant pleriq; his mundanis rebus, vt Deum G sæpe malint amittere quam argenteum nummum, vel honoris fumum. Non sic sanctus ille Patriarcha Ioseph se gerebat, qui pallium maluit dimittere, quam contra Deum peccare: vnde & à Deo ad culmen honorum prouectus est. Moyses etiam maluit ex palatio Pharaonis discedere,quam cum illis idololatris communicare, & vide quid ei dixerit Deus: Ecce constitui te Deum Pharaonis. Petrus præterea qui confracta retia dimisit, caput Ecclesiæ constitutus est, & solo verbo curabat paralyticos, & sua vmbra curabat infirmos. Sic igitur solet Deus suorum obsequia H compensare: contra vero dæmon suos reddit cæcos, mutos, & surdos.

Benignus compensator Deus.

Iniquus remunerator mundus.

Ester. 14.

Honores mundanos contemnamus.

Gen. 39.

Hebr. 11.

Exo. 7.

Matt. 16.

Acto 3.

Acto 5.

Confessionis virtus admirabilis.

Aug. li.q. Euan.c.3. & 4. to.4.

Ambr. in Luc.

ET *illud erat mutum*. Id est faciebat hominem mutũ ad confessionem, vt ait August. sciens quod oræ confessio fit ad salutem. Vnde D. Ambros. mire nobis confessionem commendans, ait: Sed etsi Deus nouit omnia, vocem

A cem tamen tuæ confeſſionis expectat, Iuſtus enim in primor- Prou. 18.
dio ſermonis, accuſator eſt ſui: fruſtra autem velis occultare
ei, quem nil fallit, & ſine periculo prodas quod ſcias eſſe iam
cognitum. Confitere magis & interueniat pro te Chriſtus, 1.Ioann.1.
quem aduocatum habemus apud patrem; vult dominus vt
vnuſquiſque defectus ſuos humiliter agnoſcat, & proprio ore
confiteatur. Hinc Dauid dicebat, quoniam iniquitatem meam Pſalm.5.
ego cognoſco. Sapiens etiam ait, qui abſcondit ſcelera ſua Prou.28.
non dirigetur. In peccatis igitur confitendis neminem ve-
reamur, Deum dumtaxat formidemus vt decet, qui & nunc
B opera noſtra videt, & tunc quos in præſentia non pœnitet,
damnabit, vt ait Chry. Nos contra futurum iudicem mini- Chryſo.in
me timemus, ſed qui nil poſſunt officere, eos & horreſcimus, Ioã. hom.
& pudore tremimus. Idcirco in quo timemus, in eo pœnas 33.
dabimus. Nam qui in hac vita ſolo hominum pudore affi-
ciuntur, Deum vniuerſa ſpectantem minime curant, qui in *Dei iudi-*
omnia ſcelera prolabuntur, quos nil pudet, qui non mutan- *cium timea*
tur: hi in die illa non vno præſente, aut altero, ſed vniuerſo *mus.*
mundo teſte manifeſtabuntur.

Vt cureris a lepra peccati, inquit Auguſt. non ſatis eſt in Aug.lib.2.
C generali dicere ſacerdoti peccata tua, ſed debes ad ipſas ſpe- viſi.infir.c.
cies deſcendere: nec debes more eorum qui ſeruos vendunt, 5. tomo 9.
vt defectum vnum occultes præcipuum, dicere pleroſque de- Simile.
fectus ad rem minus pertinentes: neque etiam more quo- Diſſimile.
rundam ægrotorum dicere in communi te maxime cruciari. Chryſ. ſer.
Porro in externis quidem iudicijs, poſt confeſſionem con- de pœn. &
fuſio & pœna, in diuino autem iudicio virtus, iuſtitia, ve- cõfeſſione,
nia, & abſolutio. Id circo regius pſaltes præcauens ne quis & hom. 3.
pœnam veritus, in confeſſione deneget peccata: Confitemini, de Ozia.&
inquit, domino quoniam bonus: quoniam in ſęculum miſeri- homil.7.in
D cordia eius. Et Iſa. quidem dicit: Dic tu prior iniquitates Act.
tuas, vt iuſtificeris. Quis quæſo ſanæ mentis, nolit confiteri Pſal. 105.
peccata, vt ſoluat peccata? Num propter hoc iubet Deus Iſa.5.
te confiteri, vt hominum more puniat te? Noncertè vt pu-
niat, ſed vt ignoſcat.

Quod ſi vnus dumtaxat eſſet confeſſor, & ille in extremo
ſitus mundo, laudabilis quidem & vtiliſsima eſſet profectio,
quæ ad eum fieret cauſa relaxandi peccata: & eſſet maxima
culpa & pœna illius, qui eò cum poſſet, non ſe conferret ad Simile.
tantum beneficium conſequendum. Nunc autem cum tam *Confeſſio q̃*
multis confeſſoribus ornauerit Deus Eccleſiam ſuam, qui *ſit pretioſa.*

vbicunque

vbicunque adsunt, peccata remittēdi habent potestatem, magna certe culpa, ad eos crebro non accedere ad remedium & sanitatē assequendam. Hoc autem ita constituit Deus ad maiorem confusionem dānatorum, & eorum qui seipsos de industria & data opera, infeliciter perdere volunt, recusantes & negligentes ad tam diuinum sacramentum accedere: quāuis enim propter aliquam delectationem ibi ardeant in sempiternum, non habebunt tamen causam propter quā de Deo ipso possint conqueri, cum satis eis prouiderit de pharmacis necessarijs, quibus sibi possent medicari. Non igitur nos tātam medicinam negligamus, sed eam potius quantum possumus frequentemus. Solet enim dæmon multos hoc tempore mutos reddere, & tāquam Lupus fauces ouis premere, ne possit balando liberari. sinit quidem vt in Ecclesiā pergas, vt missam audias, eleemosynam facias, at vero linguam elinguem reddit, ne scelera confiteatur, & conatur rustico quodam pudore confessionem perturbare. Legimus quidem de duobus amicis, qui iudicio hominum serui Dei videbantur, quod alter eorum post mortem, sæpe amico suo apparebat cum damnatus esset, & dicebat cantādo amico suo in somnis, peccantem me quotidie, vsque ad illa verba, nulla est redemptio, & inde non vlterius procedebat. Interrogauit autem amicus, quid ita semper sisteret, nec procederet ad illa verba, Miserere mei Deus, & salua me? Quia inquit, damnatus sum. Hem, ait amicus, nonne præclara fecisti opera? Qui respondit, sane propter turpe quoddā peccatum, quod non sum ausus confiteri, damnatus sum.

Damnati nō poterūt de Deo conqueri.

Simile.

Exéplum.

Damnati nūquam a Deo veniā postulabūt nec confitebuntur.

Multos præterea videas, qui ad pedes confessoris, tāquam obliti scelerum suorum, publicāt bona opera si quæ habent: quod sane genus effundēdi sanguinem perniciosissimum est, cum scilicet bonus sanguis effunditur, & noxius intra venas retinetur. Alios videas dicentes, se non occidisse, non adulterasse, non furatos fuisse. Videte obsecro, quòd huc acceditis dicturi quæ fecistis, non autem quæ non fecistis. Et certe quemadmodum Chirurgus lætatur quod in sectione venæ noxius ex ipsa fluat sanguis: sic vtique cōfessor plurimū gaudet cum videt pœnitentē ipsum optime se accusare, nec velle peccata occultare vel palliare, sed reuera ita dicere, vt se habent, adeo vt ex toto corde confiteatur, & noxium effundat sanguinem, ac peccatorum enormitatē. Talis vtique confessio maxime salutis indiciū est: & hanc visus est cōmendare

Simile.

Cōfessio vere & ex toto corde fiat.

Simile.

Confessio qualis esse debeat.

A re Oseas cũ ait: Conuertere Israel ad Dominum Deũ tuum, quoniam corruisti in iniquitate tua: tollite vobiscum verba,& conuertimini ad dñm,& dicite ei: omnẽ aufer iniquitatem,& accipe bonum,& reddemus vitulos labiorum nostrorum. Quamobrem hoc tã salutari confessionis pharmaco frequenter vtere,vt sit conscientia tua munda,& ab omnibus inquinamentis emundata. Si enim experientia te docet, quod ex immundissimis etiã pannis in sterquilinijs candida procedat papyrus, quæ principis etiam oculis digna sit: Annon multo magis summus rerum omniũ opifex Deus,medio hoc B tã singulari sacramento,conscientiam tuam dealbabit,& niue candidiorem reddet,atque tãti principis oculis dignissimam?

Oseæ 14.

Confessionem accuratam faciamus.

Confessio, quantum exornet animam.

Hinc ad vberiorem consolationem nostram, huiusmodi absoluendi potestatem dedit Deus sacerdotibus, & tamẽ nolumus ex ea prodesse,etsi tam magna & salutaris sit. Dic obsecro,si rex talem potestatẽ alicui conferret, vt cum ipse sententiam dedisset mortis,posset alter eã reuocare, Annon tibi hæc maxima potestas videretur? Annon omnes capite dãnati ad hunc confugerent,eius opem imploraturi? Sic ergo cũ quis lethaliter delinquit,statim in diuino tribunali dam- C natur,& iam tortores ipsi dæmones expectant,vt talem sententiam executioni mãdent: curre igitur miser ad sacerdotem,vt beneficio confessionis diuinam reuocet sententiam; cum enim dicit: Ego te absoluo: sententiã ipsam reuocat cõtra te datam: ò infelices igitur illos peccatores,qui tanto bono vti nolunt: Certe quemadmodum si gladius ipse rubigine obducitur,illico quidã eum mundant, alij vero adeo negligentes sunt, vt annum etiam differant, alij denique nunquam eum vel vident modo, nisi cum tandem necessitate vrgentur: vnde fit,vt cum vsus poscat, nec educere quidem ex D vagina gladium possunt. Ita quidã,si tantillum maculæ inualerit cõscientiam,illico eã mundant, alij sequentẽ annum expectãt,nonnulli etiam mortẽ ipsam. Vnde fit,vt sępe permittat Deus tales mori cũ anima immũda,& minus à vitijs expurgata. Et quemadmodũ multa morborũ genera curãtur per vomitũ,cum educãtur noxia ex ipso corpore.ita ipsa peccata curantur per confessionem,& eorundem vomitũ ad aurem sacerdotis factum. Neque debemus per verecundiam dimittere peccatorum confessionem, siquidem grauiorem postea sustineremus pudorem nisi cõfiteremur, iuxta illud Nahum tertio: Reuelabo pudenda tua in facie tua.

Magna sacerdotũ dignitas.

Simile.

Vide quantũ possint sacerdotes.

Ad confessionem curramus.

Simile.

Confessione vtamur: dum tẽpus habemus.

Silentium

Silentium commendatur.

Linguã mo deremur. ET *illud erat mutum.* Sicut demon mutos homines reddit, ne loquantur ad suã medelam, sic Deus reddit suos mutos, ne aliquid loquantur, vt ipsum offendant. Vnde sicut est donum Dei donum linguarum, sic est donũ Dei sanctum silentium, & opportuno tpe seruatum. Et mirum sane est, quod cum Christus per tres annos prædicaturus esset, prius in silentio manserit triginta annos. Itẽ Baptista per multos annos in deserto versabatur iam inde a teneris annis, Ne leui saltẽ maculare vitam famine posset. Nos vero præcipitanter & inconsiderate semper loquimur. Cõtra quod consulit Eccl. dicens, ne temere quid loquaris neque cor tuũ sit velox ad proferẽdum sermonem coram Deo, quia Deus in cęlo, & tu super terram: idcirco sint pauci sermones tui. Quasi diceret, homines infimæ sortis ante principes non audent loqui: & si qñ loqui debeant, id perexiguum est; & tu audebis coram tanta maiestate diuina irreuerenter & indecenter loqui? Cum igitur tã vtile sit silentium, obsecremus dñm, vt linguam nostram dirigat: nã vt ait sapiens: Dñi est gubernare linguam. Et Cato ẽt dixit, Virtutem primam esse puto compescere linguam. Quin & de Pambo Abbate legimus, quòd cũ ad eum visitandum Episcopus quidam accessisset, nullum protulerit verbum ante Epm: cumq; monachi ea de causa indignarentur: respondit se nullam meliorem lectionem potuisse illi legere, quam esset silentium. Vnde & mortis hora aduentante dixit quòd propter silentium saluus hinc discederet. Socrates ẽt librum quendam scripsit, in quo tantum docebat homines silentium: vt inde discamus, non minorem esse scientiam, nosse silere cum opus fuerit, quam loqui scire. Vnde & discipulis solitus erat dicere, Loqui ignorabit, qui tacere nescit. Plutar. etiam dixit, quòd pauca loquentibus paucis legibus opus est. Et addit, quod sicut vasa vacua magis sonant quàm plena, sic stulti loquaciores sunt sapientibus: & sicut vas plenũ sono ipso distinguitur a vacuo & inani: sic stultus in sermone ipso differt a sapiente.

Exemplũ. Exemplũ. Exemplũ. Ecclesia. 5. Proue. 16. Cato. Exemplũ Pambi Abbat. Socrates. Plutarc. de Edu. libe. Simile.

Est quidem adeo labilis lingua, vt magno Dei fauore opus sit ad eã domandam. Vnde Iob, quamuis iustus, dicebat: Vnũ locutus sum, quod vtinam non dixissem. Et Dauid sanctus dicebat: Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Et alibi ait: Pone custodiam ori meo. Et Eccl. ait: Quis dabit ori meo custodiam, & super labia mea signaculum certum?

Iob 39. Psalm. 38.

E F G H

A tum? Nos tñ qui tam peruersi simus, nihil veremur præcipitare linguam. O nos miseros, qui tales simus, vt & tacendo & loquendo Deum offendamus? Nam peccamus cum fraternam correctionem non damus cum opus est, & consilia salutaria nō damus indigentibus consilio. Loquendo etiam Deum offendimus, famam proximi dilacerando, vt intelligas quomodo nos decipiat astutus dæmon in vtroque. Multos etiam videas, qui cum possent corrigere detrahentes famę proximi, tantum abest vt id faciant, quin potius rideant, & libenter audiant, & ita magis prouocant maledicos ad detrahendum, & oleum aspergunt pro aqua: neq; sufficit si dixeris te nihil dicere, nam sufficit quod intelligant detractores te ea libenter audire.

Facile in peccata nos præcipitamus.

Detractores non audiamus.

Si imperitis prodesse videtur silentium, vt eo occultent ignorantiam suā, quanto magis ipsis sapientibus hoc importune profuturum est? Nam opportuno loco & tempore loquendum quidem est, & locutio ipsa vniuscuiusq; animum qualis sit detegere solet & explicare. Vnde dicere solitus erat Themistocles, quòd quemadmodū inuolutas imagines & picturas in tela aliqua aut papyro, explicatione ipsa solemus manifestare: ita ēt per verba vnusquisq; quid in animo lateret explicare.
C Silentium quidem plurimum conducit ad bonarū literarū attentissimum studium. Vnde & pythagoras, vt refert Seneca, discipulis suis quinq; silentij annos indicebat. Quemadmodū si suauissimus aliquis liquor in retecto, apertoque vase diu permanserit, tandem odorem omnem amittit atq; deperdit: ita prętiosum deuotionis vnguentum in multiloquio & negligenti silentij obseruatione, tandem euanescere videtur atq; perire. Et sicut nummus ille præstantior est, qui licet magnitudine minor existat, prætiosior est tamen, hoc est maioris prætij: ita confabulatio illa & colloquium præstabilius est,
D non quod longos verborum anfractus atque ambages inutiliter persequatur, sed quod breui rotundoq; sermone, & quasi sub silentio quodam grandia concludat sensa atq; vtilia.

Simile.
Themis.
Simile.
Pythagor.
Sen. lib. 7.
Epi.
Epi. 53.
Simile.
Simile.
Silentium pretiosum.

Posteaquā Seneca prolixa scriptura Lucillum affatus est, tādem summā faciēs inquit: Summa ergo summarū hæc erit, tardiloquum te esse iubeo. Nō in eo tota sita est recta locutio, vt quis verbis elegantibus Rhetoricis, & verbis tantum nudis vtatur & inania effundat, id.n. potius audientes ipsos delassare solet & fatigare. Atq; hoc quidem prouerbio illo suo antiqui significare voluerunt, dicentes, araneam esse odiosam ipsi Mineruæ. Vt.n. aranea magno conatu & diligentia telam suā te-

Sen. lib. 5. Epi. ad lu. epist. 40.

xit, quę tamen ad id dumtaxat deseruit, vt muscas venetur & illaqueet: ita verbosus quisq; & inania effundens verba, eò tādem redigitur, vt nil nisi vanitatē & inanitatem sapiat. Porro singularis quidem loquendi modus est, tacendo loqui. Vnde Quinti. vt refert etiam Vincen. Belluacen. dicit: Nullam diffi ciliorem esse credo, quam silentij virtutem. Adeo. n. promptissimo sermone facile delinquimus, vt constantiā tacendi nec in alijs ferre possimus, sic loquēdi appetitu stimulamur, & impellimur, vt cordis arcana, ex quibus frequenter vita nostra dependet, tacere nequeamus. Haud equidem Senecæ consiliū sequimur, qui sic ait: Alium silere quod vis, primus sile. Abbas Felix rogatus aliquando esset ne bonum laudare proximum, respondit, bonum esse quidem, sed melius tacere, vt refert idē Vincentius. Dauid quidem ab illis grauibus persecutionibus, quas cōtra eum inuidi & æmuli nequiter excitarunt, silentio se defendebat, ait Ambr. & neminem lingua remordebat. O validum septū circunspectæ munitionis silentium! O firmissimum stabilitatis firmamentum? In quo siquis potuerit stare, lubricum verbi timere non possit. Multi. n. etiam stabili corde firmati, incauti tamen sermonis fluctuantis errore sæpe ceciderunt. Vtinam Adam surdus, aut Eua muta fuisset: si. n. hoc ita fuisset, hominibus victoria illa cessisset. Maius quidē scelus perpetrauit Cain lingua, misericordiam Dei negando, quā manibus patrarat, effuso sanguine fratris. Quod sanctus Moyses fuerat consecutus silentio a Deo, transito mari rubro hebræi perdidere loquendo, nempe murmurando.

(Margin: Simile. *Loquaces quibus cōparentur.* Quin. lib. de causis. Vinc. Bell. Spe. Doc. li. 4. c. 92. Seneca. Ab. felix. Sp. his. li. 2 Ambro. in Psalm. 38. Psalm. 38. Genes. 3. Genes. 4. Exod. 14. Exod. 15.)

Exponens Petrus Damianus verba illa, Sermo vester semp in gratia sale sit cōditus, inquit. Sit lingua nostra permodesta, sobria, discreta, pudica: sit ori nostro saliua virgo quantumuis quidem die crescente, & nisi vtilitatis occasio præbeatur, vsq; in crastinum, siue perendinum diem, incorrupta seruetur. Ponamus ori nostro custodiā, & ostiū circustantię labijs nostris. Auceps quidem non accipitrē mittit nisi auē videat, & homo dimittit linguam suam, cum loquendi necessitas non adsit? Dedignatur venator catulum soluere nisi lepus appareat, viliorem tñ habet homo linguā suam, cū ad nullius salutem vel cōmodum inutiliter soluat. Arcus quidem flexis cornibus frustra non intēnditur, & rōnale os, ad effundenda irrationabilia passim relaxabitur, & mordax in quēlibet verbum suū velut ictum vulneris infliget? Quid ad hoc dicemus? Excusari certe non possumus, prę stat. n. silere, q̄ loqui, & tñ nos libentius loquimur,

(Margin: Pet. Dam. in illa uer. col. 4. Sermo uester. Psalm. 34. Simile. *Lingua prudenter vtamur.*)

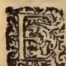
(Right margin letters: E, F, G, H)

A quimur, quàm fileamus. Si illis qui artem Medicam profitebantur tantopere filentium commendabat Hippocrates: quanto magis commendandum eft ei qui acturus eft de rebus veri Chriftiani?

Dominica III. Quadragefimæ.

CONCIO TERTIA.

B *Dæmon negligentes excæcat vt pereant.*

ERAT *Iefus eijciens dęmonium, & illud erat mutum.* Lucæ 11. Non folum fm Euangeliftas hic homo mutus erat, fed ēt cæcus: fiquidem totus conatus dęmonis eò tendit, vt hominem cęcum reddat, & ita pereat. Quidquid tractat, nihil aliud eft q̃ modos inuenire ad perditionem noftram. Vnde fatis impletur quod dr̃ in Apo. Vę terrę & mari, quia venit diabolus ad vos habens iram magnam, fciens quod modicum tempus habet. Dæmon.n. tanq̃ C fubdolus mercator, fiquid in fuggeftionibus fuis habet dulce aut pretiofum, id ftatim initio confpiciendũ atq; deguftandũ proponit, quod vero acerbum & amarũ eft, feruat in pofterũ. Atq; hac fallendi arte, parum prouidos & incautos illaqueat. Sic meretrix illa dicebat: afperfi cubile meũ myrrha, & aloe, & cinnamomo: veni inebriemur vberibus &c. Et in libro Sap. dicunt mali: Venite, fruamur bonis; folum enim præfentia attendebant, non aũt futura profpiciebant. Ex quibus omnibus liquidò apparet non minus homines a dæmone, quam pifces a pifcatore illaqueari & falli. Quæret fortaffe aliquis, cur tan D to odio perfequatur nos dæmon, & profectum atq; falutem noftram tot modis impedire conetur? Ad hoc refpondendum, dæmonem quidem acerrimum effe Dei hoftem, nam dæmonem ipfum Deus è cęlefti fede pulfum, in barathrum, perpetuo igne cruciandum relegauit. Cum vero Deum lædere atq; maieftatẽ eius imminuere nequeat, ipfius imaginem inuadit. Ad hunc.n. modum reges terræ, qui capitali inter fe odio diffident, qñ alter alteri nocere non poteft, alterius fines & regnum inuadit. Non extendit autem dæmon vires fuas nifi tm̃ ad id, quod diuina prouidentia vult. Leo namq; ille qui Prophetam inobedientẽ interfecit, nõ tetigit corpus mortui, nec

[Margin: *Dæmonis aftus.* — Apocal. 2. — Simile. — Prouer. 7. — Sapien. 2. — Quæftio. — Refpond. — Ifa. 14. — Simile. — 3. Reg. 13.]

iumētū ipsum,atq; ita cum sepeliendum corpus esset,asellus E
Iob 4. inuentus est viuus. Ita leo rugiens,qui circuit quærens quem
Simile. deuoret,potētiam suam limitatam habet,contra quē viriliter
& animose pugnare debes: neq; mirari quod taliter inuadat,
sed potius quod non sint grauiores & maiores tentationes: nā
militia est vita hominis super terram.Et si serpentem percute
res,non deberes mirari quod contra te insurgeret,sed potius si
maneret.Quemadmodum antequam adligaretur Satanas,dę
Chryso.in mones omnes fortissimi erant, ait Chrys. ita postquam liga-
non absol. tus est,omnes debilitati fuerunt & eneruati.Dicitur aūt fortis
homil.29. aduersarius iste propter nostram incuriam & imbecillitatem, F
in Matth. non quod ipse possit voluntatem conuincere.Et Christus vo-
tomo 2. cauit eum fortem,vt scribit Luc.non tam vt nos terreret,quā
Tentationibus diuino freti auxilio facile resistemus. vt excitaret,& vigiles redderet,ac diligentes. Non debemus .n.hunc fortem tantopere timere,cum habeamus ducem fortiorem. Interim tñ vigilandum nobis est & cauendum a forti illo. Si.n.diligenter ac vigilanter pugnauerimus,manifestum est hac ratione nos victores euasuros.Sed tamē si negligenter
Magna incuria nostra. nos habemus,fortiorem etiam eum inueniemus,ne dum fortem.Nam quamuis minimum possit,plus tamen poterit quā negligens,cum ex negligentia vires semper assumat. Ligatus G
quidem est pedibus & manibus,ac propterea considera tu ipse
quam sis negligens,cum a ligato vincaris.Quod si apertius vis
intelligere, intuere & tuam,& illius naturam, & vide quantū
ea te superet, cum sit angelica natura, & facile colliges eum
non potuisse a te superari,nisi a Deo ligatus esset.Illum enim
Deo maximę curę sumus. Deus humiliauit propter suam malitiam, & nobis subiecit propter magnam misericordiam diuinam.

O nos miserabiles, qui ex tam paterna Dei cura erga nos
nesciamus proficere? Est siquidem tanta Dei vigilantia erga
Matt. 23. nos,vt se gallinæ comparet apud Mat.cum ait,Quemamodū H
gallina congregat pullos suos &c. in quibus sane verbis tacite
rñdet cuidam stultæ malorum querelæ,qui dicant,quòd cum
Ephes.6. Apost.dicat,nō esse nobis colluctationem aduersus carnem &
sanguinem, sed aduersus principes & potestates tenebrarum
harum,qũo possumus vllo pacto nos defendere contra tam in
fractos hostes,cū præsertim tam debiles simus & imbecilles?
Quæstio. Ad quod facile rñdet,hæc nullius esse momenti,cum habea-
mus talem protectionem tali dñi.Sane contentio illa & certā
Respon. inter Dauid & Goliath, hominū iudicio proportionē nullam
hīc videbatur & paritatē,cū hic esset veteranus miles,& gigas
robustis-

A robustissimus, ille vero teneræ adhuc ætatis erat, neque bellicum vsum callebat, sed nihilominns cũ Deus assisteret Dauidi, ouans & triũphans rediјt à certamine & cõflictu. Quis præterea autumasset, Elisæum Prophetam euadere posse copias regis Syriæ, quibus vndique obsidebatur? Sed tñ sanctus Propheta diuinũ fauorem sentiens, dixit ad Giezi puerum suũ: Noli timere, plures enim nobiscũ sunt, q̃ cum illis. Hoc etiam in Apoc. manifestatur, vbi dr̃ quod viderit Ioannes Angelum descendentẽ de cœlo, habentem clauem abyssi, & catenam magnã in manu sua, & apprehendit draconẽ serpen- B tẽ antiquum, & ligauit eũ per annos mille, & misit eũ in abyssum. In quibus sane verbis insinuat̃ potestas Christi dñi sempiterna, super potestates tenebrarum: nã tempus hoc finitũ ponitur pro infinito. Vnde non est mirum si ita facile dæmonẽ expelleret ab hoc homine, vt narrat sanctum Euang. O felices igitur illos, qui sub talem protectionẽ & alas, se & sua omnia collocant! contemplare igitur homo Christum dñm expansis alis suæ protectionis in Cruce pendentem, atque considera rapacissimos dæmones huc atque illuc cursantes & volitantes instar milui, vt nos misere dilanient, & pro- C pterea confugiamus sub alas tãti patroni nostri & aduocati.

1.Reg.17. 4.Reg.6. Apoc. 20.

Dæmonẽ ligauit Christus.

Tẽtationibus quibus cõsideratio nibus resistemus.

Est præterea alia dæmonis astutia & dolus, nam qñ cognoscit malignus hostis, aliquẽ religiosis virtutibus vacare, vt illum tumore superbiæ inflet, cõfidentiæ & arrogantiæ argumentũ apponit. Sic enim tentabat pharisæum qui ieiunabat, & decimas dabat. Sancti ergo vt inimicũ vincãt, nil sibi arrogant, sed omnia Deo ascribunt. Hinc Apostoli non in suo, sed in Christi nomine dæmones expellebãt, ne arrogare sibi aliquid viderẽtur. sic Petrus claudum curauit dicẽs, in nomine Iesu Nazareni surge, & ambula. Sic Paulus fugiẽs iactan- D tiã dixit: Scio hominẽ, siue in corpore, siue extra corpus nescio, Deus scit. Vide qũo suum nomen sub silentio inuoluit. Diabolus qa vidit Christum iustũ & fortẽ, tentauit eũ de iactantia, dicẽs: Angelis suis Deus mãdauit de te. Solet quidẽ dæmon sub specie sanctitatis sæpe hamum suũ nobis intẽdere. Vnde à tali hamo orabat propheta vt liberaret̃, nẽpe à sagitta volante in die, id est sub luce sanctitatis. Caute igitur viuamus, & in diuino præsidio sp̃ confidamus, nã vt ait Apost. arma militiæ nostræ, nõ carnalia, sed spiritualia sunt: qualia sunt arma meritorũ passionis Christi, virtutũ, & sacrosancti Euãgelij, atque his quidẽ armis liberabimur, sicut liberatus

Lucæ 18. Actor 3. 2.Cor. 12 Matth.4. Psal. 90. 2.Cor.10.

fuit hodie hic mutus. Neque cadamus animo, ꝑpterea quod E
Iob. 14. de hoste nostro insensissimo dicat Iob, quod nõ est potestas super terram, quæ comparetur ei, quando quidem pusillanimis est, & tantum ex negligentia nostra sumit audaciam. Vnde eius pusillanimitas figurata est in Goliath, qui & si esset procerissimus gigas, & sex cubitorum altitudinis, atque vndique armatus esset, & grauem gestaret lanceam & scutũ, adeo vt omnes ẽt solo conspectu terreret, nihilominus tñ dicebat: Eligite vobis virum, & descendat ad singulare certamen: non audebat cõtra multos pugnare, sed vnum tm̃ sibi expetebat.

i. Reg. 17.

Dæmon pusillanimis est si ipsi resistamus.

Hiero. in Matt. 12. lib. 2.

Lingua quomodo sit moderanda. F

ET *illud erat mutum, & cum eiecisset dæmonium, locutus est mutus*. Quamuis cæcus ẽt esset hic homo, nihilominus tm̃ hic mẽtionem facit recuperatæ loquelę, nec mentionẽ facit visus restituti, & si eximius sit sensus, vt intelligamus verissimum esse quod sapiẽs ait, Vita & mors in manibus linguæ, Quia & qualis fuerit nostra confabulatio, tales ẽt sortiemur comites, & taliter ẽt res nobis succedent: si enim de Deo loquimur, Deus nobiscum aderit, & oĩa nobis prospere contingent; si aũt cõtra egerimus, opposito ẽt modo res se habebũt. G Quare præclare dictũ est à sapiente: Ex tuis verbis iustificaberis, & cõdemnaberis. Magis igitur vertice ipso capitis, linguã tuã custodias, inquit Chrys. Regius enim equus est lingua nostra: si ei frænũ immiseris, doctrina tua gradariũ feceris, ascendetq; in eũ rex, & acquiescet in eo: si aũt nullo fræno domueris, diaboli vehiculũ eã fecisti. Lingua q̃dẽ nostra, ait Chrys. alibi, lingua est Christi: Christi aũt linguã imitamur, si diligẽtiã adhibeamus, vt illa loquamur quæ ipse pręcepit. Quæ vero sunt illa? Humilitatis certe, benignitatisque plenissima verba. sic oĩa illa cõtumeliantibus r̃ndebat, dicens: Ego dæmonio nõ habeo. Et rursus: Si male locutus sum, testimoniũ perhibe de malo. Si hoc pacto inquam r̃ndes, linguę Christi lingua tua simillima est. Hæc non ego, sed ipse Deus confirmat dicẽs apud Hier. Si separaueris pretiosum à vili, quasi os meũ eris. Cũ igitur tua lingua sit Christi, & os tuum patris fiat & sancti spiritus templũ, quis honor, q̃d decus maius hoc põt excogitari? Nõ si ex auro tibi os conficeretur, nõ si argento construeretur, ita perflaret, vt tũc hoc humilitatis ornatu resplẽderet. Nõ ergo audacię tribuas, si te os Christi habere quispiã dixerit: audaciæ quippe os diabolũ imitatur, linguã habet H

Proue. 18.

Confabulationes quales esse debeant.

Proue. 18.

Proue. 12.

Chrys. in Matt. ho. 52. To. 2.

Chrys. in Matthæ. Hom. 79.

Ioannis. 8.

Ioãnis. 18.

Hiero. 15.

Linguam q̃uo domabimus.

A habet nequissimo dæmoni simillimã. Data est aũt tibi diuinitus potestas imitandi Christum pro viribus, & assimilandi ei. Noli expauescere hoc audiens: timendũ enim tibi potius est, si similis ei fieri negligas. Huius rei gratia maior est qui loquitur ita, quam qui futura prædicit. Hoc enim totum ex dono est, illud ẽt ex labore atque sudore tuo procedit, simul cũ diuino auxilio. Diaboli enim linguam habet, qui vt diabolus loquitur. Quæ igitur venia nobis dabitur, imo vero quæ supplicia non perpetiamur, qñ linguam nostrã, qua dñicam degustauimus carnem, diaboli sponte linguam efficiamus? *Linguam moderari, Dei donum est.* Greg. Na. Ora. 1. f. 8.

B Pietas quidẽ non consistit in eo, vt dumtaxat plura loquaris de Deo, sed potius vt opera exhibeas recta, & potius in silentio quodã modo linguã interdũ cõtineas, ait Gre. Na. Hominis enim lingua sæpe labitur, & inconsiderate errat, & præsertim si rõne non gubernatur. Vnde tutius vr̃ audire quàm loqui, vt præstantius est operari quã garrire. Et alibi ait idẽ doctor, Siquidẽ non is qui in verbis sapit, mihi sapiens est, neque is qui linguã habet volubilem, animũ vero ineruditũ, sepulchrorũ instar, quæ extrinsecus sunt ornata & speciosa, intus aũt mortuorũ cadauera, & multũ recondunt fætorẽ: sed Greg. Na. in Ora. cõ so. ad pa. in cala. po situm. Simile. Simile. Psal. 110.

C ille qui pauca de virtute loquitur, multa vero ostendit operibus, fidemq; sermonis per vitæ roborat actionẽ. Siquidem longe mihi præstabilior est formæ pulchritudo quæ cõspici põt, quam quæ sermonis pingitur industria: nec nõ diuitiæ quæ manibus cõtinentur, quã quæ effingentur somnio: ac sapientia quæ nõ sermonibus splendet, sed operibus lucet. Intellectus enim bonus, omnibus facientibus eã, ait regius psaltes, non qui prædicant illã. Et Drie. dicit: Sicut ianua balnei si crebro aperiatur, profecto videbis quod cõfestim calorem suũ exhalat, sic aĩa cũ multa loqui vult tempestiue, quamuis Driedo. de perfec. spi. c. 70.

D pulchra sint, seipsam distrahit atque disturbat. Porro ex consuetudine frequenter impetu capitur lingua, vt peruersum verbũ sonet, ait Chrys. Sed cũ ita capietur, priusquã venenũ effuderit, cõmorde illã, melius est enim illã fluere sanguine, quã postmodũ in inferno concupiscere guttã, nec impetrare posse refrigeriũ. Itẽ alibi ait, vndecunque nobis aduersarius insidias præparare cõsueuit, sed facilius lingua errore peccante, nullũ enim illi æque congruũ organum in ministeriũ est interitus atque peccati: nã inde nobis mors, inde perditio, inde naufragiũ præparatur. Nam & tumentiũ lapsus ex linguę garrulitate vehementes quidã declarans ait; Multi ceciderũt, Simile. Chrys. in Luc. de la za. Or. 3. Prope finẽ Tom. 2. Chrys. in exposi. in. Apost. ho. 4. To. 5.

per gladium, sed nō quasi per linguā. Et grauem casum mon E
Eccl. 28. strare festinans inquit: lapsus de pauimento, est lapsus de lin
gua. Quod dicit tale est: cōducibilius est inquit ruere, & cor
Eccl. 20. poris sentire iacturam, q̃ verbum tale proferre, vnde anima
poterit deperire. Et suadet multam ori adhibere cautelā di-
Ibid. 20. cens: Fac ori tuo ostiū & seram. Et alibi ostendit q a ad hanc
seram retinendā solertiæ ēt diuinum necessariū sit auxiliū,
Psalm. 38. inde ad Deum manus protendens propheta dicebat: Pone
dñe custodiam ori meo. Et iterū, Quis dabit ori meo custo
diam? vides igitur qūo lapsus singulos formidaret? Et cur
Eccl. 22. inquies, hoc membrum tm̄ nobis periculum adfert, & Deus F
Psal. 140. ab initio dedit, & cur talis mēbri vsum hodie restituit huic
Eccl. 22. viro? Quia & multū hinc nobis cōmoditatis est, & volenti-
Quæstio. bus nonnunq̃ prodesse consuescit, nec mortē habet, nec pec-
Respo. catū concedit inuito. Christus significans hoc, ait: De sermo
Matth. 12. nibus tuis iustificaberis, & de sermonibus tuis condēnaberis:
media nāque vtriusque partis lingua est, & si vtriusque est,
tu dñs es: nā & gladius in medio positus siquidē fuerit ad-
uersus hostes arreptus, salutaris accipiēti reperitur: si vero te
nētis uisceribus inferatur, mortē preparat inferenti, nō quia
Simile. talis ferri natura, sed quia tenētis tale consiliū est. Ita & lin G
gua æstimet̃ gladius in medio positus, armetur aduersus pec
cata tua, nō ad fratris plagā præparetur. Vnde Deus eā velut
muro duplici voluit circūdari: nā dentiū tegmine, & labiorū
Lingua cō- custodia cōtinet̃, ne verba improuida garrulitate ꝓferantur.
modum & Audi igitur, ait idem doctor alibi, qūo linguam hic qui-
incommo- dē peccati, hic vero iustitiæ arma fecerūt. Lingua ipsorū, gla
dum mem- dius inquit ꝓpheta acutus. Et alibi de sua lingua inquit pro
brum. pheta, Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis. Illa
Chrys. ad mortē operata est, hæc diuinā legem scribebat, propterea il
Pop. ho. 4. la quidem gladius, calamus aūt hæc erat, non ẜm propriam H
Tom. 5. naturam, sed ẜm vtriusque electionem, linguæ enim natura
Psal. 56. & huius & illius, vna erat, operatio aūt non vna. Et de ore
Psal. 44. rursus idē cernere licet: etenim hi quidē habebant os sanie
Psal. 9. & improbitate plenū, propterea accusans dicebat, Quorum
Psal. 48. os maledictione & amaritudine plenū est: ipsius vero tale,
Basi. in il- Os meū loquit̃ Sapientiā. Porro explicans Basil. hæc verba,
la verba, lingua mea calamus scribæ, inquit: sicut calamus instr̃m est
Psal. 44. deliniēdæ scripturę accōmodum, ipsum manu viri periti ꝓ-
ligua mea mouēte ad eorū quæ scribēda sunt caracteres excipiēdos: sic
calamus. lingua iusti Spiritu sancto cōmouente, cordibus credentibus

verba

A verba scribit vitæ æternæ non atramēto, sed spiritu Dei vnctis. Et quemadmodū eodem calamo alius quidē præclaras efformat literas, alius vero deformes: sic interdum eadē lingua laudabilia profert verba, interdum vero turpia. Quamobrē nitamur pro virili vt bene lingua nostra vtamur: sic.n. omnem musicæ harmoniā superabimus. Vnde Eccl. ait, Tibia & Psalteriū suauē faciūt melodiā, & super vtraq; lingua suauis. Simile. Autor. Simile. Eccl. 40.

Peccatum quantam adportet miseriam animæ, & corpori.

B

ET *illud erat mutum.* Miseria quidem peccati non animā dumtaxat, sed ēt interdum corpus ipsum pertingit, sicut videmus in viris carnalibus & intemperatis: in cuius rei signū hic miserabilis homo cæcus erat, & mutus, & surdus, vt constat ex varijs Euangelistis. Porro anima quidē quæ Deo vacua est, & à dæmone obsessa & occupata, vallis quædā est miseriarū, in qua non modo rerum omniū ad vitæ vsum pertinentiū, inopia est, sed magna ēt earum rerū copia, quæ nocere possunt. Quod quidem voluit significare voluit Isa. cū C ait, Et oriētur in domibus eius spinæ & vrticæ. Miserandum vero spectaculum est, siquis ciuitatē videat à truculētissimis hostibus obsessam, nulloq; aut murorū, aut militū præsidio cinctam: talis est plane anima illa misera. Nil est deformius quā Deus deserit, vt nil contra speciosius ea, in qua Spiritus sanctus cōmoratur. Et certe sicut speculum puluere obsitū, sic anima peccatoris, non reddens imaginem intuentis: sic enim ipsa vitiorū puluere fœdata, purā conditoris sui imaginē minime refert. O cæcitas perniciosissima, qui pluris faciamus calceum quo pes tegitur, q̄ immortalem animā qua cor D pus informat? quippe qui calceū tergendū statim curemus, aīam vero ī vitiorū sordib. volutari patiamur & obsordescere. Lud. Grā. Isa. 34. Simile. *Anima à Deo derelicta quā sit miserabilis.* Simile. *Anima peccatoris q̄ sit deformis.*

Si tu in domo tua in capite mēsæ Æthiopissam accsibere faceres immundā & inhonestā, ipsaq; tanq̄ domina sederet, vxori vero præciperes, quæ illustris & princeps esset, vt mēsę ministraret, nonne grauem iniuriā ipsi inferres? Hoc igitur modo peccator cū Deo agit, qn̄quidem suos appetitus & libidinē pluris habet q̄ Deum, & creaturam ipsam, eius cōditori anteponit, & ita ab ipso deseritur, sicut Iacob domū Laban deseruit. Vnde ēt Exo. legitur dn̄m dixisse, Non ascendā cum populo isto duræ ceruicis. Et quēadmodum in discessu Simile. *Non sequamur bellui nos appetitus.* Gen. 31. Exo. 33.

regis,

Simile. regis, omnes qui ſunt in curia abeunt: ita cũ Deus diſcedit E
ab anima omnia bona opera,quæ peccator in ſtatu gratiæ eſt
Eccleſia.9. operatus, amittit. Vnde & ſapiens dicit:Si offenderit in vno,
multa bona perdet: remota.n.radice charitatis,ex qua proce
Simile. dunt merita, remouentur meritorum fructus. Et ſicut mors
corporis hominem exuit quocumq; bono corporali: ita pec-
Simile. catum hominem priuat omnibus bonis ſpiritualibus. Si ho-
mo aliquis ab Indis ad nos veniret,& ſtatim cum portũ atti-
gerit,omne aurum & argentum quæ tantis laboribus ſibi cõ-
Peccatũ hominem ſpoliat ſpiritualibus diuitijs. parauit,ludo exponat,& vnica tm̃ ſponſione totius ſubſtantiæ
iacturam fecerit, nonne hunc amentem, inſanum, & omni F
prorſus carentem intellectu diceres? quæ igitur obſecro ma-
ior inſania eſſe poteſt, quam breui quadam voluptate ad tri-
duum peritura,omnis lucri,ac tantorum meritorum quæ tot
Geneſ.19. laboribus comparaſti,iacturam facere? vxor quidem Loth in
Simile. ſalem conuerſa eſt per peccatũ, ita etiam peccator ſterilis fit,
& manet ſicut terra ſale conſita, cum nullum fructum poſſit
Peccatum quantũ noceat. producere vitæ æternæ meritorium.Et quod quęſo opportu
nius exemplum miſeriæ quam peccatũ infert,commemorare
poſſumus,quàm quod depingitur in hodierno Euangelio?

Valde quidem connitendũ nobis eſt,ne in tam duram dæ- G
monis ſeruitutẽ incidamus, qñquidem tam peſſime videmus
nos ab eo tractari, nos vero contra facimus: cum.n.nullus ſit
Simile. in toto orbe ſeruus cuiuſuis vel clementiſſimi domini, qui li-
Vitia fugiamus. bertatem ſi eam poſſet habere,non quęrat,nos tñ mille vitijs
ſponte ſubijcimur, atq; ſeruimus rebus maxime infirmis, vt
auro & argento,& alijs huius ſeculi miſerijs & vitijs.Quem-
Simile. admodum inſipientes ac Barbari Æthiopes decipiuntur cum
captiui ducuntur, oblatis rebus infimis,& nullius fere momẽ
ti,vt crotalis, & pileis oſtrei coloris,ſpeculis, alijſq; id genus
puerilibus ornamentis: ſic quoq; nos a dæmone vincimur, H
Sen. lib.9. Epiſt. Epi. 70. atq; eiuſdem miſerrimæ ſeruituti ſubijcimur,huius ſeculi mi
nimis delicijs, voluptatibuſq; miſerrimis capti, quæ nobis
proponũtur a ſingulis vitijs. Auaritia.n.pecuniam promittit,
Roman.6. luxuria multas & varias voluptates.Hanc plane infelicem ſer
Peccatum in magnam perducit hominem miſeriam. uitutem nobis inſinuat Apoſt.ſcribens ad Rom. Nõ inquit re
gnet peccatum in veſtro mortali corpore.Ex quo aperte colli
gitur,pc̃tm̃ non eſſe in anima,ſicut eſt habitator in domo ſua,
ſed vt eſt Dñs aut rex in ſuo regno,vt inde intelligas inquan-
tum miſeriarum gurgitem dæmon ipſe peccatores demergat.
Autor. Non eſt quidem in toto orbe ſeruitus adeo crudelis & ty-
rannica

A rannica quæ tm̃ hominem premat ac coſtringat, q̃nquidem voluntatem obtinere non valet, tollereq; intus libertatem, tm̃ in exterioribus dñatur. Id perſpicuum fit & exploratũ in illis pueris qui in Babylonia captiui tenebantur, quorum voluntates ad ſtatuam auream adorãdam, tyrannus ac ferus ille rex flectere vel per fornacem ignis horrendam vlla ratione nequiuit. Impij ergo ſeruitus q̃nquidem ſe dæmoni ſubijcit, adeo magna eſt, tm̃q; ipſi dominatur iniquitas, vt interiorem & exteriorem hominem comprehendat, & miſerrimum ſeruum Dñs ipſe crudelis, ſubiectum, proſtratũ & conſtrictum teneat, *Diſſimile.* *Daniel 3.* *Peccatum quãtum in nobis dominetur.*

B adeo vt ſolus Deus eum ab illa miſerrima ſeruitute liberare queat. Nullus porro Dñs reperitur tam ſęuus in ſeruum ſuũ, qui q̃nq; non temperet ſibi a ſæuitia, conſiderans ſeruum ẽt hominem eſſe, conceptum ac natũ de matris vtero, & pariter educatum, & quòd ambos idem tegit cęlum, eademq; terra ſuſtentat, ijſdem ſubijciuntur cęli influxibus, eadem habent elementa, eũdem ſolem, mundum, & deniq; mors ambos ſine diſcrimine expectat, & quod ipſe qui eſt dñs, poterit tunc eſſe ſeruus. Cęterum cum hę omnes conſiderationes locum in dęmonis ſeruitute non habeant, hinc fit vt miſerrimus ſeruus dęmonis, tã inhumane tractetur, atq; ẽt crudeliſſime affligatur. *Diſſimile.* *Peccatum quam acerbiſſima ſeruitute nos pramat.*

C

Dominica III. Quadrageſimæ.

CONCIO QVARTA.

Iudicia temeraria quantum noceant.

ERAT *Ieſus eijciens dæmonium, &c.* Luc. 11. Cõſidera obſecro q̃ temere iudicarent iſti Phariſęi de Xp̃o, cenſentes in Beelzebub principe dæmoniorũ eijcere dæmonia. Sic vtiq; multi hoc tp̃e facere ſolent. Et certe homo quiſquis es, qui tã peſſimũ morbũ habes, vt ſemper alienã vitã inquiras, timere debes ne in te dñs immittat ſimilem punitionẽ aut maiorẽ quã Bethſamitis dedit olim ob inſanam eorũ audaciam, cũ arcã dñi nimis curioſe intuerentur: fieri nõ poterit quin in manus diuinæ iræ incidas, q̃nquidem tã audax es vt officiũ Dei fureris. Homo quippe videt quę foris ſunt, Deus aũt intuetur cor. Quia aliquis malus eſt, ideo credit alios ei ſimiles eſſe. Vnde in Eccl. hr̃: In via ſtultus ambulans, cũ ipſe ſit inſipiẽs, cęteros putat inſanire. Ioſue *Non debemus temere iudicare* D *1. Reg. 6.*

quidem

1.Reg.16. quidem & populus Dei, quia boni erāt, crediderūt facile Ga E
Eccl.10. baonitis, dicentibus quod de longinquo venerant. Syncerus
Iosue 9. animus propensior semper est ad bonū opinandum, q̃ ad malum suspicandum. Cæterū quēadmodum radius solis per vi
Simile. trū ingrediens varijs coloribus pictum, vitri ipsius colores non aūt suum repræsentat, vt cū sol sit vnus atque idem, diuersus tñ pro colorum varietate appareat: sic homo affectu corruptus, nō veros ac natiuos colores factis tribuit, sed qua
Iudicat q̃s que vt affectus est. lis est eius affectio, tali colore rē ipsam depingit: ingrediēs enim iudicium per affectum, ipsius affectus colorē ostendit. Vnde videas eadē quæ vnus laudat, ab alio vituperari. Qua F
Plutar. re prudēter quidē Agesilaus, vt est apud Plut. quoties audie
Agesi. bat aliquos de aliorū laude vel vituperio testimoniū dicere, existimabat nō minus esse inquirendos & discēdos eorū mores qui loquebantur, quam eorū de quibus verba faciebant.

Facile quidē ex subiectis exēplis cognoscas q̃ sæpe decipiantur homines in iudicijs suis proferendis. Nam postquā Assuerus infensus fuit cōtra Aman, cū is iaceret super lectū
Esther 7. Esther, rogans eā pro salute sua, suspicatus est statim Rex qđ
Gen.31. reginam vellet opprimere. Laban ēt illico iudicauit quod Iacob asportaret Deos suos, cum tñ eum explorasset, non G inuenit eos, nec quidquam tale fecerat Iacob. Fratres insu-
Gen.43. per Ioseph conuiuio inuitati, crediderunt quod is vellet eos seruituti subiugare, & tamen Ioseph nil tale cogitabat. Disci
Acto 9. puli Dñi non audebant Saulo adhærere, existimantes eum nondum esse conuersum: Heli videns Annam sibi non rñ-
1.Reg.1. dētem, existimauit eam ebriam esse, cum tñ ipsa oraret Do
Hier.37. minum. Item cum Hieremias iret per portam Beniamin, cu
Acto 2. stos portæ ei imposuit qđ cōfugeret ad Chaldæos. Apostolis varijs linguis loquētibus, dixerūt Iudæi quod ebrij erāt. Barbari illi Melitenses videntes viperam pendentē de manu H
Acto 28. Pauli, homicidam eū esse crediderunt, & postmodum cū vipera excussa nil mali haberet, eū Deum esse promulgarunt.
Simile. Sane quēadmodum baculus in aqua defixus q̃uis rectus qui
Mali iudicant malū quod bonū est. dem sit & integer, si per mediā aquam conspiciatur, tortuosus & cōfractus apparere solet: sic plane tametsi aliquorum opera recta sint, & suis numeris oībus absoluta, si à mēte de prauata & puersa diiudicentur, obliqua apparebūt, mala &
Simile. denique puersa, Et quēadmodum ęgris oculis & lippitudine laborātibus, splendor solis molestissimus est, qui sanis hilaritatē maximā adferre solet: ita certe splendidissima alicuius

facinora,

A facinora, a deprauatis animis obscurissima esse iudicantur & reprehensione digna, quæ tamen in Theatris omnium recte sentientium commendantur, decantantur, celebrantur. Et qnemadmodum in stomacho sano, suauissimi cibi gignunt salutares humores, imo tametsi omnino suaues non sint, tamen propter felicem contemperationem ipsius ventriculi conducunt, aluntque maxime: qui autem ab infirmo concipiuntur, ægroque ventriculo, vel si lautissimi & saluberrimi sint, in humores resoluuntur infelices: Ad eundem plane modum vir bonus & studiosus, quæcunque videt, quæcuuque audit,
B quæcunque mente concipit, in optimam interpretatur partem; prauus vero homo omnia contaminat, omnia subuertit, omnia corrumpit.

Boni etiam mala benigne interpretantur.

Fere fit, vt qui minus sunt virtutis studiosi, de cæteris murmurare & detrahere soleant. Quærebatur quidem D.Hie.de ijs qui eu calumniabantur dicens: Isti quidem de alienis actionibus iudicare volunt inique, cum tñ ipsi nec a limine quidē virtutem salutarint. Quare iudicent prius seipsos potius propriosq; defectus. Et alibi idem doctor ait, Officium multi sibi immerito vsurpant iudicandi, requirit enim multas considera-
C tiones, quibus isti tales indigent. Vnde Salomon ne temere populum suum iudicaret, petiuit a Domino scientiam & sapientiam. Miratur sane D.Chry.quod pleriq; velint recta ad tartara & damnationem tendere per tam difficilem & arduã temerarij iudicij viam, cum possent tale euitando iudicium, tenere tutissimum cœlestis beatitudinis iter. Nam quæ quæso est difficultas missa facere temeraria ista iudicia, & sanas habere cogitationes & iudicia proximi tui? Te vtique fatigas in prauis istis cogitationibus & censuris, inanique labore tibi necem intentas. Præterea D.Basil. ait: Nos certe quam diligen-
D tes sumus in alienis defectibus explorandis, tam negligentes sumus in nostris perscrutandis: & veluti oculi cum cęterarũ partium corporis maculas videant, suas tamen non cernunt, ita nos cum nimium inquiramus aliena delicta, ad nostra cæcutimus & hallucinamur. Euaristus quidem Papa miratur quid sit, quòd cum videamus in sacris literis dominum antequam iudicaret Sodomam & condemnaret, dixisse: Descendam, & videbo, vtrum clamorem qui venit ad me, opere compleuerint, an non est ita, vt sciam. Nos tamē statim repentinis iudicijs & temerarijs feramur ad aliena delicta reprehendenda & taxanda.

D.Hier.in prol. li.13. sup Ezec.
D.Hier.li. 1.in Isa.1.
3. Reg. 3.
Chry.li.1. de compũcti. cordis.
Basil.orat. 17. de humili.& vanagl.
Simile.
Euar.Pap. in epist. 2. ad fra. Ægypti.
Genes.18.

Patientia

Patientia & mansuetudo quanti sint momenti. E

O*Mne regnum in seipsum diuisum desolabitur.* Vide obsecro q̃ benigne & patienter respõdeat Christus Dñs his blasphemis:nam certe quãtumuis magna sit ira debacchantiũ
Simile. contra te, mansuetis verbis eam placabis. Et quemadmodum vehementes venti harundinem non conuellunt blandam,& tñ sępe annosam quercum eradicant:sic vtiq; non asperis verbis, sed blandis & mansuetis,facilius iratorũ hominum bilem re-
Roma. 12. tundes & extingues. Vnde Apost.nobis consulit dicens,Date locum irę.Et certe pręclarus est hic modus refręnandi iracun F
Iratus homo quõ sit placandus. diam,vt.s.mansuete respondeas viro iracundo:hoc.n.pacto nõ solum eũ placas,sed ẽt quodammodo reprehendis,& hortaris vt ad se reuertatur,qui a se egressus fuerat. Et quemadmodũ si aduersario gladium tibi inferenti, sub reum Clypeum obieceris, ita ipsum superas,vt possis eum interficere si velis,pro-
Simile. pterea quod gladium suum ibi defixũ habeat:si vero Clypeũ ferreum vel chalibeum attuleris, non perinde videris de ipso
Quõ iracũdis resistendum. triũphaturus:& sic vtique,si mollia verba irato viro obieceris, eum superabis, si vero aspera & maledica, nil promouebis. Vnde præclare quidem ait Sapiens: Responsio mollis frangit G irã.Et alibi ait,quòd lingua mollis confringet duritiam.Hinc
Prouε. 15. & Eccles. ait:Fili in mansuetudine opera tua perfice, & super
Proue. 25. gloriam hominum diligeris.Sane mundani homines in armis
Eccles. 13. suis & insignibus Leones depingunt,Tygres,Dracones,Aquilas,vt reliquis terrorẽ incutiant: sed non ita Dauid cum ait: Domine, non est exaltatum cor meum, neq; elati sunt oculi mei: neq; ambulaui in magnis,neq; in mirabilibus super me. Arma ẽt mansuetudinis Christo damus,agnum depingentes.
Psal. 130. Cum igitur ad tantam humilitatem nostri causa deuenerit,ẽt
Mansuetudo commendatur. armis humilitatis, patientiæ & mansuetudinis nos insigniamus in aduersitatibus. Vnde & Dauid hoc significare volens H dicebat: Quid retribuã dño pro omnibus quę retribuit mihi? & respondet alludens ad nostram sentẽtiam,dicens: Calicem
Psal. 115. salutaris accipiam,& nomen domini inuocabo.Quasi diceret,
Gratí sim⁹ erga Deũ. in quo potius me gratum exhibebo Deo meo, q̃ si patienter aduersitates ipsas pro eius nomine perferam,cum ipse tantas iniurias & labores pro me passus fuerit? atq; vt commodius id faceret,ait Psalmographus,& nomen domini inuocabo.

Porro vt patientiã habeas in aduersitatibus tolerandis,mul
Lud. Gra. ta quidem obseruare debes & contemplari.Primũ quidem cogitare

A gitare quantam inde vtilitatem & commodum reportaturus
ſis,ſi eiuſcemodi aduerſitates patienter pertuleris. Si aũt ini- *Aduerſita*
quo animo,quanta te maneant mala,quantęq; afflictiones & *tes qbus cõ*
tribulationes. Præterea cogitandum eſt,quod ſi impatientes *ſiderationi*
fuerimus,Deũ grauiter offendemus, qui nobis tales labores *bus patien.*
& ignominias miſericorditer immittit. Nam vt inquit Eccl. *ter feremꝰ.*
Bona & mala,vita & mors,paupertas & honeſtas,a Deo ſunt. Eccleſ.11.
Cauendum eſt præterea ne amittas patientię meritum,quod
tanto maius eſt,quanto maior eſt ignominia q̃ tibi infligunt.
Vnde Iacobus ait: Omne gaudium exiſtimate fratres,cum in Iacob. 2.
B tentationes varias incideritis.Laudamus minime virtutem gu Simile.
bernatoris,qui nullas procellas ſenſerit,& curſum nauigij di-
rexerit nulla tempeſtate iactatus,ait Ambr. Sed illum lauda- Ambroſ.
uerim potius,qui aduerſus ventos renititur,inſurgit aduerſus ſer.8.
fluctus, non timet vel cum eleuatur vndis nauigium,vel cum
ad ipſa profunda demittitur. Ita & ille laudandus eſt ſui gu- *Magnani-*
bernator,qui ea quę aduerſa ſunt,patiẽtia & virtute ſuperat, *mitas com*
ſecundis non extollitur,aduerſiſq; non frangitur.Prouide er- *mendatur.*
go te ipſum regito,qñ turbatur animus tuus,& mẽs fluctuat.
Arca quidem Noe,quæ ſignificabat Eccleſiam,ait Aug.ædi- D. Aug.in
C ficata eſt lignis quadratis: quadratus enim eſſe debet animus Pſalm.86.
Chriſtiani,ut in tribulationibus non cadat:nam quadrata res Geneſ.6.
quocunque eam verteris,ſtat, & permanet.Stantem igitur te Simile.
inueniat omnis cauſa,& omnis occaſio iraſcendi in aduerſita-
tibus,ut uiriliter ei reſiſtas & patienter. Sed nos cum uerbũ
ullum in nos dictum audimus,ſimiles ſumus canibus,lapides
contra ſe iactos commordentibus; ita enim nos Deum non Simile.
conſiderantes qui nobis tribulationem immittit, ad lapidem
hoc eſt detractorem nos conuertimus dicentes; quare hoc *Detracto-*
mihi locutus eſt?cumque ex his maxime proficere poſſimus, *res ſunt in*
D negligentia tamen noſtra demeremur.Puſilli quidem homi- *ſtar canũ.*
nis eſt,ait Sene.& miſeri,repetere mordentem,ueluti formi- Sen. lib.2.
cæ ſolent & mures,ad quæ animalcula ſi manum admoueris, de ira c.15.
ſtatim uel rabida ora in te conuertunt: & cum tam imbecilla Simile.
ſint,ſe lędi ſtatim putant ſi tangantur.Ille autem uir magna- *Detracto-*
nimus & uerè nobilis eſt,qui more magnæ feræ,latratus om- *res nihili fa*
nes canum ſecurus obaudit, & nihili facit, atque etiam con- *ciamus.*
ſtantiſſime quidem deſpicatur & contemnit.

Omne regnum. Non indignantis eſt,ſed uerum enarrantis;
non.n.eos ſtultitiæ coarguit,& blaſphemiæ,atq; quod minus
ꝓficiãt ex ſua doctrina & miraculis:ſed re & verbis,ait Chry.

ſummam

summam prefert mansuetudinem: nos etiam docet, ne quempiam si non persuademus quæ volumus, maledictis prosequamur, ne ve excandescamus: neque enim sic monemus auditorem: sed magis ad incredulitatem prouocamus. Abstinendum igitur ab ira & impatientia est: vt orationem nostram probabilem faciamus, nulla vtamur ira, sed ne voce quidem altiore, quæ iræ indicium est. Non est magnum ait Ambro. si tunc a Dei testimonijs non declinas, cum te nullus affligit, nec verbum molestum inurit. Quis enim in secundo prosperorum successu fieret ingratus? Quis diuitijs affluens, iugi salute robustus, non ad Dei gratiã referat quod sibi illa concessa sunt? denique cum sanctum Iob prædicaret dominus, ait aduersarius, Nunquid Iob gratis colit Deum? nonne vallasti eum? sed mitte manum tuam in omnia quæ habet, si non in faciem benedixerit tibi. Tunc igitur plus probatus est, quando amissis opibus & filijs, a domini cultu & gratia non recessit. Sed non vnus persecutor est, sed multos ministros habet, nec tamen terreri debes: siquidem per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Nolimus indignari contra eos qui consilia nostra non admittunt, sicut fecerunt Iacobus & Ioannes, cum venissent ad quendam locum Samaritanorum, & beneficium hospicij non reciperent: ira enim commoti dixerunt Christo; Vis dicamus vt descendat ignis de cœlo & consumat eos? Nil mansuetudine violentius, ait Chry. nam sicut rogum cum valde accendatur, aqua iniecta restinguit; ita & animum camino magis exardescentem, verbum cum mansuetudine prolatum extinguit. Neq; febricitantem, ait idem autor, medicus hominem tam cito liberauerit a febre per qualemcunque sedulitatem, quam longanimis homo iratum & ira ardentem petens, propriorum spiratione sermonũ refrigerabit. Et quid dico medicum? neque ferrum ignitum & aquæ immersum, tam cito calorem amitteret, quam in longanimem mentem incidens iracundus.

Chryso. in Io. hom. 5. *Iram declinemus.* Ambro. in Psal. 118. Simile. Iob 1. Acto. 4. Autor. Luc. 9. Chry. ho. 50. in Ge. Simile. Ad popul. hom. 29. Simile. Simile.

E F G H

Excusationes quærunt mali ne virtutem exerceant.

IN *Beelzebub principe dæmoniorum.* Vide quomodo isti occasiones captent, ne sequantur consilia salutaria Christi dicentes quod in Beelzebub eijceret dæmonia, & ita nõ esse ipsum sequendum. Hæc quidem malorũ conditio est, videlicet mille sibi figmenta comminisci, potius quam sese virtutis studio dedant,

A dant, aut vt in suis vitijs persistant: vnde & hac passim vtũtur excusatione, dicentes quòd homines simus, & humani a nobis nil alienum putemus. Et certe tota errant via: siquidem vt Lactantius ait, nihil magis alienum videri debet ab homine, quam creatorem suum offendere. Vnde & videas peccatorem turpia committentẽ, velle se semper occultare & in abscondito operari, etsi pro eo facinore nouerit se non puniendum. Sicut videmus in Dauide, tam secreto homicidium Vriæ procurante. Nec mirum sane, quia omnes quærimus apud homines boni videri, & bonam habere æstimationem. Hinc & Chri- B stus ait, Qui male agit, odit lucẽ. Tum etiam agnoscens, quòd facile soleamus bona opera nostra publicare, ait, Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab illis. Cumq; peccator curet se occultare, ideo Christus instituit confessionis sacramentum, vbi peccatum manifestaretur, & ita contraria contrarijs curarentur.

Lactã. Fir. *Nihil magis alienũ videri dẽt ab homine, quam creatorẽ suum offendere.* 2. Reg. 11. Ioann. 3. Matt. 6.

Quã ergo excusationẽ dare poteris ante tribunal Christi, quòd pęnitentiam non egeris, præsertim cũ hoc tam facili remedio possis peccatorum tuorum morbo mederi, & facilius quam corporis salutẽ procurare? O Dei prouidentiã adoran- C dã, quę in tãta facilitate cõstituit quę ad animę nostrę salutẽ ptinebãt? sicut ẽt videmus in alijs maxime necessarijs fecisse, vt panis & vini quæ ad salutẽ corporis maxime pertinent, magnã nobis dedit copiam: quæ vero minus sunt necessaria, non oportebat in tãta abundantia dari, vt suaues odores, aut serica texta & alia potius ad quandam iucunditatem pertinẽtia: nõ aũt perinde se gessit in aere & alijs elementis, quin potius magnã aeris copiam dedit ad respirandum. Sic ergo pro anima salutaria instituit sacramẽta in magna abundantia & vbertate, ne posset se homo excusare dicens quòd præ tanta inopia nõ D posset ea sibi comparare quæ ad salutem pertinerent. Cęterũ de dæmone & viro impio, dicit Iob, corpus illius quasi scuta fusilia, & compactum squamis se prementibus: vt intelligeremus quo in suis iniquitatibus se soleat tegere & occultare. Sic etiam Adam se excusabat cum diceret. Mulier quam dedisti mihi. Itẽ in Actis Apost. legimus quòd de oculis Pauli ceciderunt quasi squamæ, vt intelligamus quod culpam suam manifestaret, neq; excusationem vllam prætenderet. Quemadmodum. n. pisces vt melius sale condiantur, desquamandi sunt: sic equidem vt pęnitentiam cõmodius præstemus, omnes excusationum squamas penitus depellamus. Sic. n. Dauid dicebat,

Magna Dei prouidentia. Simile. *Prouidit Deus abundantiam rerum quæ magis necessaria videbantur.* Iob 41. Genes. 3. Acto. 9. Simile.

Psalm. 50. iniquitatẽ meã ego cognoſco. Quaſi diceret, ego quidẽ Deus E
meus, excuſationem nullã obtendo, ſed ipſe ſcelus meũ agnoſco, & fateor, atq; idcirco miſericordiam tuã imploro. Et alibi
Psal. 140. ait, Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis. Hæc eſt enim malorum conditio, vt facile ſtatim in malo excuſationes quærant, & ſi quid ament vel oderint, mille ſtatim quærant argumenta, quibus
Excuſationes quærimus in vitijs noſtris. poſſint ſuum defendere inſtitutum, etiam ſub ſpecie quadam ſanctitatis. Sic.n. videmus feciſſe Saulem: nam cum ei Deus præcepiſſet penitus deſtruere Moab, ipſe tamen ſibi reſeruauit regem Agag, & meliora gregis, voluitq́; ſuum crimen vela F
1. Reg. 15. re ea excuſatione quòd diceret ſe id præſtitiſſe, vt ea domino
Num. 16. offerret. Sic Dathan & Abyron ſub quadam religionis ſpecie,
Mali peccant interdũ ſub quadã religionis ſpecie. volebant contra Moyſen rebellare, dicentes: ſufficiat vobis, quia omnis multitudo ſanctorum eſt, cur eleuamini ſuper populum Dei? Quaſi dicerent, populus hic ſanctus non debet vobis ſubeſſe & ſubijci. Sic etiam Achab cum vellet contra Aſſyrios pugnare, vt magis crudelitatem ſuam diſſimularet,
2. Par. 18. prætendebat quod hæc eſſet voluntas Domini, & ita oẽs ſuos Prophetas induxit vt id vnanimiter dicerent: at vero quia Michæas Propheta ei contrarium dicebat & eius voluntati non G
conſentiebat, vide quam ignominioſe ab eo tractatus ſit.

Mirabile ſane eſt videre quam delicati ſimus in excuſando ſecordiam noſtram, atq; ſegnitiem in bonis operibus præſtan
Cantic. 5. dis, atq; ſequendo Chriſtum. In Canticis quidem habetur, qđ
Puſillanimes ſumus ad virtutẽ viriliter proſequẽdam. nocte venerit ſponſus ad oſtium ſponſæ, & pulſans dicebat: Aperi mihi ſoror mea, ſponſa mea, columba mea: ipſa vero ſe excuſabat dicens, expoliaui me tunica mea, quõ induar illa? Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? ſic ergo pleriq; faciunt, cum Deus pulſet ad oſtium conſcientiæ, ipſi ſemper excuſationes comminiſcuntur, & commentiuntur: & cum H
Diuinas inſpirationes repellamus. Chriſtus pro nobis famem, ſitimq; pertulerit, atque frigus & æſtum, nos tamen pro eo laborem nullum aſſumimus, ſed ſtatim delicate nos excuſamus, dicentes: ſi Hoſpitalia viſitanda nobis ſint, aut carceres, nos non poſſe eum fætorem ſuſtinere:
Excuſationes quærimus ne virtutem exerceamus. ſi ieiunandum nobis ſit, dicimus nos ſtatim animo linqui, ſi ſilentium obſeruandum, dicimus nos melancholicos reddi: ſi ſtudendum ſit, dicimus nos non poſſe optime cibos concoquere, & denique ſicut ſponſa, ſemper quærimus excuſationes. Videas etiam alios dicentes blaſphemiam quandam cum peccant, videlicet ſe non poſſe aliud facere: qui tñ mentiuntur:

nam

A nam quamuis dæmon in malo persistat & obfirmatus sit, non ita tñ homo quandiu viuit, sed semper liber est, & potest cadere & erigi. Confirmauit Deus quidem in gratia aliquos in hac vita, vt Paulũ, qui dicebat: Certus sum quòd neq; mors, neq; vita &c.& alios multos: veruntamen nullus homo quandiu hic viuit, est ita in peccato confirmatus, quin possit si velit, a peccato cessare: erit quidem durus & aggrauatus, non tñ ita pęnitus in malo confirmatus, quin possit resipiscere, & ad meliorem frugem redire, si velit. Quod cum ita sit, non est qđ nos excusemus, sed potius Déo pro tãto beneficio gratias agamus.
B Et certe multi viri iusti in iudicio, hos qui modo tam friuolas prætendunt excusationes, conuincent, quod cum homines essent sicut ipsi, ieiunauerint, virtutẽ exercuerint, iniurias condonauerint, & alias difficultates superauerint: & propterea tunc non admittentur friuolæ istæ excusationes, præsertim ante oculos tam mundos iudicis omnia acutissime penetrãtis.

Dæmon in malo obfirmatus est, non ita homo quãdiu viuit.

Roman. 8.

Non est homo ita in malo cõfirmatus, qn si velit possit ope diuina desistere a peccãdo.

Non valebunt excusationes in iudicio.

Feria II. post III. Dominicam Quadragesimæ.

C

CONCIO PRIMA.

QVANTA *audiuimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria tua.* Luc.4.Mat.13.Mar.6. Non est credendum Christum Redemptorem nostrũ non fuisse dilectionis affectu propẽsum in patriam suã, cum id sit omnibus adeo naturale, vt historici scriptores referant de M. Attilio Imperatore Romano, quod cũ captus esset in bello Chartaginensi, in sua ipsius fide miserunt eum legatum
D Romam, vt peteret a Romanis quasdam conditiones ac leges, quibus obtentis atque firmatis, in suam esset assertus libertatem: qui sane videns pacta non esse talia, qualia suæ Reipub.& patriæ conuenirent, non tantum non postulauit ab eis, vt illa acceptarent atq; complerent, verum ẽt eos vehemẽter hortatus fuit, vt illa nullo modo reciperẽt, & ita regressus est ad suam captiuitatem & vincula, vbi vitam magnis laboribus atq, miserijs finiuit, suæ patriæ potius diligens libertatẽ, quam propriam, vt refert Val.Max.& adducitur a D.August. *Quanta audiuimus.* Non dicunt, quanta scimus, vt ostendant se nonnihil dubitare an vera essent: quia ergo isti Nazaræitæ

Exem. M. Attil. Imperat.

Oẽs ducuntur amore patriæ.

Val. Maxi. lib. 9.

Aug. lib. 1. de ciu. Dei cap. 15.

Cur Christus in patria pauca fecerit miracula. non erant dispositi, cũ non haberent fidẽ in Christo, nec in eũ E
Luc. 4. crederẽt, ideo nõ fecit multa miracula in patria sua, imo quod peius est, non solum non credebant, sed & irridebant eum, dicentes: Nõne hic est filius Ioseph? Indigni ẽt erant isti vt Christus apud eos faceret miracula, quia alienę glorię inuidebant, & quod Capharnaum frueretur tantopere gratia miraculorũ.

Quanta audiuimus. Hoc ẽt per quandam inuidiam dicebant, quam habebãt erga Christum, quemadmodũ discipulos Ioannis pęnitebat eo q; Christus miracula faceret & baptizaret, & dixerunt Ioanni: Rabbi, qui tecum erat trans Iordanẽ, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, & omnes F

Patria ciuibus benemeritis ingrata. veniunt ad eum. Quod ergo patria ipsa ingrata esset Christo, ideo in ea miracula plura non facit. Neq; hoc modo notum est, vt.s. ciuibus suis patriæ sint ingratæ, quantumcunq; pro earum salute & gloria præclara facinora perpetrarint. Sic.n. Ciceroni extitit sua patria ingrata, sic Demostheni, sic Metello: item Hannibali, Camillo, Seruilio, Lycurgo, Soloni, Scipioni, Pub. Lentulo, Seuerino Boetio, Dyoni Syracusano, Temistocli, & pluribus alijs, quos longum esset recensere. Nescio.n. quo tãdem fato fiat, vt propemodum ciues omnes ciuibus in-

D. Hier. in Matth. 13. lib. 2. to. 9. uideant, quemadmodum suis monumentis prodidit D. Hier. G Non enim considerant, ait idem sanctus doctor, præsentia viri opera, sed fragilis recordantur infantiæ, quasi non & ipsi per eosdem ætatum gradus ad maturam ætatem venerint.

D. Bon. in Luc. Ecclesi. 14. *Quanta audiuimus facta.* Quasi videantur obijcere, ait D. Bona. cum Ecclesiast. Qui sibi nequam est, cui alij bonus erit? Et illud Apost. Siquis autem suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit. Isti quidem erant arrogantissimi, & laudem captabant in operibus suis, & sic existimabant Christum eiusdem esse ingenij. Obijciebant quidem,

1. Timo. 5. Hoffmeis. in Luc. ait alius doctor, Christo dicentes; aut in Nazareth non operaris miracula, quod nolis, vel quod non possis: si ea non facis quod nolis, ingratus quidem es patriæ: quod si minus potes, certe habitatores Capharnaum delusisti magicis tuis ar-

Simile. tibus. Cęterum hi non cognouerunt quod medicus nolit curare infirmum qui medicamina respuat, & qui diffidat medico, & male de eo opinetur, quod faciebant isti.

Nouitatis studiosi sumus. *Nemo Propheta acceptus est in patria sua.* Tales sunt hominũ affectus vt nouitate gaudeant, & si aliquid a longinquo venit, id venerentur & honorent, nõ aũt propria, quę potius fastidiunt. Martha quidẽ quę soror erat Lazari, prius sensit ęgro-

rem

A rem fratris quàm alij, quia ipsa sola dixit. Iam fœtet, quatriduanus enim est. Homines ẽt facilius euehũtur ad altissimos quosq; dignitatis & honoris gradus in aliena patria quàm in propria. Nã Ioseph in patria sua afflictus est à fratribus, & in Ægypti exilium relegatus, vbi tñ ab alienigena & ignoto Pharaone nobilitatus est & exaltatus. Sic Hieremias in lacum per conciliarios Sedechię missus est, qui tamen per Abdemelech Æthiopem extractus est à lacu, & postea à Nabuchodonosor honorifice tractatus. Vnde ẽt dñs loquens Ezechieli de populis gentilibus & ignotæ linguæ, ait: Si ad illos mittereris, ipsi B audirẽt te, domus aũt Israel nolunt audire te. Maria & Aaron fratres Moysi, cum ipso rixati sunt, cui tñ alieni obtemperarunt. Præterea Deus dixit Abrahæ: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & faciam te in gentem magnam. Cęterum Ezechias & populus eius, in magno honore habuerũt Isaiam Prophetam etiam in propria patria. Tum etiam Dauid Prophetam Gad veneratus est in sua patria. Et ideo hæc Christi verba sunt intelligenda cum aliqua exceptione.

Simile. Ioan. 11. Gen. 37. Gen. 41. Hie. 38. Hie. 29. Eze. 3. Num. 12. Gen. 12.

Non mediocriter, ait Ambro. inuidia proditur, quæ ciuicæ charitatis oblita: in acerba odia causas amoris inflectit. Simul C hoc exemplo pariter & oraculo declaratur, quod frustra opẽ misericordiæ cęlestis expectes, si alienæ fructibus virtutis inuideas. Aspernator enim dñs inuidorum est, & ab ijs qui diuina beneficia in alijs persequuntur, miracula suæ potestatis auertit. Non otiose itaque saluator excusat quòd nulla in patria sua miracula virtutis operatus sit, ne fortassis aliquis viliorem patriæ nobis esse debere putaret affectũ. Neque enim ciues poterat non amare, qui amaret oẽs: sed ipsi se charitate patriæ qui inuident, abdicarunt. Charitas enim non æmulatur, non inflatur, nec tñ exors beneficiorum patria diuinorum D est. Quod enim maius miraculum, quã quod in ea natus est Christus? Videte igitur quid mali inuidia habeat: indigna pp inuidiã patria iudicatur, in qua ciuis operetur, quæ digna fuit in qua Dei filius nasceretur. Et quæ est rõ ait D. Tho quare nullus in patria honoretur? vna quidem est ratio, quia qñ est in patria sua, multi qui cognoscunt infirma sua, semper reducunt in memoriam infirma, hoc est enim à malitia hominum, vt magis infirma cogitent quam perfecta. Alia ratio potest assignari, quia dicit Philosophus, quòd populus multum paralogizatur, quia credunt quòd in aliquo pares, in omnibus pares sint. Vnde quando aliquis est in patria sua, cum

Ambro. in Luc. 4. lib. 4. *Inuidia detestabilis pestis.* 1. Cor. 13. D. Tho. in Matt. 13. Aristot.

vident eum parẽ sibi in aliquo,vel in genere,vel alijs,credunt E
quòd non possit esse maior,non est propheta sine honore,nisi
Matt.13. in patria sua. Et Matt.ait,quod non fecit ibi multas virtutes,
non quia non potuerit,quia omnia potens erat ; sed nõ fecit,
quia ad hoc faciebat vt sibi crederetur, sed ipsi despectui eum
habebant,quia in malum interpretabantur, ideo non erant di
spositi ad fidem: aliquas tñ fecit,vt inexcusabiles redderẽtur :
& ideo dicit non multas,quia aliquas,& hoc ait Matt. pp in-
D.Bonau. credulitatem eorum. Nolebat Christus,ait D. Bona. doctor
in Luc. Ecclesiæ,apud suos miracula facere, cũ essent incircuncisi cor
Acto. 7. de,dura ceruice,quemadmodum dixit Stephanus, & restite- F
Deut.11. runt semper spiritui Sancto. Quibus cõgruit merito quidem
illud Deuter.Cauete ne forte decipiantur corda vestra &c.Et
paulo inferius ait,Iratusq; dominus claudat cęlum,& pluuię
non descendant,nec terra det germen suum . Nemo prophe-
ta &c. Cum isti etiam essent ingrati, idcirco noluit ibi multa
miracula operari,displicet enim plurimum deo ipsa ingratitu
2.Par.16. do. Scribitur certe 2. Pa.16. Quod Asa rex Iudæę plurimũ
à dño reprehensus fuerit,per prophetam Hanani, quòd cum
ipsi Deus contra Ethiopes victoriam cõtulisset, nihilominus
tamen in alio bello quod postmodum secutum est, noluit di G
uinam opem implorare,sed regis Syriæ auxilium quæsiuit.
D.Bonau. *Quando clausum est cœlum annis tribus , & mensibus sex.*
in Luc. Aduerte , ait ille Ecclesiæ doctor seraphicus D. Bona. quòd
non accipere Iudęam pluuiam annis tribus & mensibus sex,si
gnificat quòd prædicationem Christi quæ fuit per hoc tpis
Acto.13. spatium,non erant Iudæi recepturi. De quo vide acto.13.vbi
dicit Apost. Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, sed
qm̃ repellitis illud,& indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ec-
ce conuertimur ad gentes,tanquã ad mulierẽ viduam. Con-
Chrys. in sidera obsecro præstantiã tã integerrimæ mulieris,ait Chry. H
Epist.2.ad & magnitudinem animi in tanta paupertate,& filij suamq; fa
Cor. c. 9. mem,cum liberaliter dederit ipsi prophetæ quæcumque ha-
hom.19. in bebat,absque spe retributionis . Videtur quidem plus fecisse
moralita- quam Abraham,quandoquidem nullum habebat armentum
te tomo.4. quò mitteret,nullosq; vitulos superfluos quos daret,sed quid
3.Reg.17. quid habuit dedit. Non ita quidẽ nos liberales sumus in pau
Gene. 18. peres ipsos, cũ tñ pænes nos sit eius rei potestas, & à deo ex-
Liberales pectemus tantam retributionẽ,& præterea nos manet horri-
simus erga bilis ille infernus,nisi cum res poscat,id fecerimus:adde quod
pauperes. Christus id nobis commendarit,qui se totum nobis dedit.

Et

A *Et multi leprosi &c.* Euidenter hic sermo nos domini Saluatoris informat, ait Ambr. & ad studiũ venerandæ diuinitatis hortatur, quod nemo sanatus ostenditur, & maculosi morbo corporis absolutus, nisi qui religioso officio studuit sanitati. Non enim dormientibus diuina beneficia, sed obseruantibus deferuntur. Et bene apto cõparationis exemplo arrogantia ciuiũ retunditur inuidorum, dominicumq; factum scripturis docetur veteribus cõuenire, quod lib. quoque Regnorum legimus gentilem virum Naaman, prophetico oraculo lepræ maculis absolutũ. Cum plurimi Iudæorũ lepra corporis pariter & mentis absumerẽtur. Siquidem ẽt quatuor illos qui cogente fame in castra primi regis Syriæ tetenderunt, tradit historia fuisse leprosos. Cur igitur non curabat fratres, non curabat ciues, non sanabat propheta consortes, cũ sanaret alienos, & sanaret eos qui obseruantiã legis & religionis consortium non habebant? Sane quia voluntatis est medicina, nõ gentis, & diuinum munus votis eligitur, non naturæ iure defertur.

D. Ambr. in Luc. 4. lib. 4.

4. Reg. 5.

B 4. Reg. 7.

Fauet De⁹ seruis suis.

Eiecerunt illum extra ciuitatem, & eduxerunt illum vsque ad supercilium montis. Isti Nazaræitæ peiores fuerunt magistro suo diabolo: diabolus quippe suggestione & verbo tm̃ tentauit dñm, isti tñ Iudæi facto. Ille dixit Saluatori in pinnaculo templi: mitte te deorsum: sed isti aperte mittere eũ deorsum nituntur. Maxima est illa tribulatio quæ à proprijs amicis & necessarijs infertur atq; eiusdem gentis hominibus: nã maior quidem ab his infertur, quã extraneis. Vnde Pilatus qui gentilis & alienigena erat, voluit Christum absoluere, ita Herodes teste Pilato nullam mortis causam in eo inuenit, & propterea liberum illum ad Pilatum remisit: Iudæi aũt nulla facta cessatione, cum ex eadem gente essent, clamabant vt crucifigeretur. Quapropter dixit Pilatus Christo: Gens tua, & pontifices tradiderũt te mihi. Eisdem plane vestigijs mundus incedit: nam hi qui magis familiares & domestici tibi sunt, tibi prius detrahunt, & tua secreta pandunt, potiusq; ex extraneis & ingratis beneficiũ cum res postulat atq; opem referes, quam ex consanguineis. Et extraneus quidẽ si aliqua in eum contuleris beneficia, saltem gratum animũ præseferet: consanguineus & affinis nullo modo tibi gratus erit, imo sibi persuadebit te nil plane fecisse pro eius dignitate & merito. Vnde vt ad institutum proprium accedam; nõ minus quam Azotij arcam dñi Dei Israel eiecerũt ex templo suo, ex patria sua, & à finibus suis, eo quod male se habuerat cũ idolo suo Dagon:

C Matt. 4.

Matt. 27.

Luc. 23.

Ioan. 18.

D *Alieni nobis magis fauere videtur quã domestici.*

1. Reg. 5.

Mali nolunt bonos in sua societate. ita isti ex patria Christum eiecerunt, propterea quod eorum vitia & flagitia reprehendebat & abominabatur, nec secus faciunt profecto quotidie peccatores. Neque ét libenter Christum audiebant, cum cõmendaret illis maxime virtutes ipsas, & ea quæ ad ornatum animi spectabant, sed potius eundem odio prosequebantur & à se expellebant, quia cõtraria suo palato eis prædicabat. *Mali oderunt virtutem.* Nolunt enim impij vt ea laudentur, vel ét commemorentur, quæ ipsi oderunt & detestantur. Hinc Rex Balaac maxime dolebat & tristabatur, quòd Balaam Hebræum populũ laudaret, qué ipse tanto prosequebatur odio. Saul quoque indignabatur auditis laudibus Dauidis à Ionatha Saulis filio: vide etiam quantopere indignati fuerunt magnates Holophernis, cum audirent Achior differentem, & quidem vere, de præclaris rebus & factis Hebræorum. E F

Num. 24. 2. Reg. 20. Iudith. 5.

Vsque ad supercilium montis. Hic sane significatur horũ superbia & arrogantia per superciliũ montis, quæ sane arrogantia & tumor effecit vt eorum respub. penitus destrueretur, & magis sua arrogantia rempub. prostrarunt, quã fecerint Titus & Vespasianus: si quidem ipsi Christum dñm occiderunt, & idcirco venit super eos fames & gladius. Considerct igitur superbus qui in supercilio montis ciuitatem suã & cogitationẽ ædificatam habeat, quod vt ait Iob, si ascenderit in cęlum superbia eius, & caput eius nubes tetigerit, quasi sterquiliniũ in fine perdetur, & qui eum viderint, dicent, vbi est? Sic solemus dicere, hem quo redacta est illius superbia, qũo bona omnia consumpta sunt! euanuerunt prorsus & ad nihilũ redacta sunt bona ipsa & honores mundani. Vnde Aug. ait, quid sunt honores seculi, nisi vanitas quædam & inanitas? Quia sic scriptura sancta dicit, Omnis caro fænum, & claritas hominis, vt flos fæni: fænum aruit, & flos cecidit, verbum aũt domini manet in æternum. ideo qui veram felicitatẽ desiderat, debet tollere spem suam de rebus mortalibus & prætereuntibus, & eam collocare in verbo dñi, adhærens ei quod manet in æternum. Quemadmodum vt ait Chry. sæui quidem venti, in tranquillum mare delati, totum ab imo subruunt, & arena cum vndis miscetur. Sic & ambitio & turpis quæstus animũ subeuntes, omnia subuertunt: excæcat mentis intuitũ præsertim gloriæ furor. Non est enim, non est inquam vitium ita tyrannicum. Cogita cum gloriam concupiscis, quòd eam sis assecutus, & disce finem, & inuenies, cogita quantã ea res habet iacturam, quot & qualibus bonis priuet: de terra recede, & ad illud celeste G H

Ambitio detestabile malum. *Arrogãtes punit Deus.* Iob. 20. Simile. Aug. li. de Catheru-di. cap. 16. to. 4. Isa. 40. Chrys. ad po. ho. 43. to. 5. *Ambitioui tiũ tyrannicum.*

A leſte reſpicias theatrum. Homines licet laudauerint, mox tñ
accuſant, vel inuident vel carpunt. Sed hoc ſi non fecerint nil
oĩno laudato proſunt. Deus aũt nõ ita, ſed gaudet noſtra lau
dans merita. Ne credas ait Hie. adulatoribus tuis, imo irriſori D. Hie. ad
bus aurẽ ne libenter accõmodes, qui cũ te adulationibus foue Ruſt. mo.
rint, & quodã modo impotẽ mentis effecerint, ſi ſubito reſpe de ui. for.
xeris, aut ciconiarũ deprehendes poſt te colla curuari, aut ma Tomo 1.
nu auriculas agitari aſini, vel æſtuantẽ canis protẽdi linguam.
In alto quidem & edito loco ciuitatem ſuam iſti ędificaue
rant. Cupidi quidem ſumus ait Ber. aſcenſionis, exaltationẽ D. Ber. de
B cõcupiſcimus omnes, nobiles enim creaturæ ſumus & magni Aſcen. do.
cuiuſdam animi, ideoque altitudinem naturali appetimus de ſer. 4.
ſiderio. Sed væ nobis ſi voluerimus eum ſequi qui ait, Sede- Iſa. 14.
bo in monte teſtamenti, in lateribus Aquilonis. Heu miſer in Luc. 10.
lateribus Aquilonis? Frigidus eſt mons ille, nõ te ſequimur.
Quem ſequimini miſeri homines, quem ſequimini? Annon *Superbos*
videtis Satanam tanquam fulgur de cœlo cadentem? nonne *humiliat*
iſte eſt mons, in quẽ aſcendit Angelus, & deſcendit diabolus? *Deus.*
Quid nobis, & montibus iſtis, in quorum aſcenſu tanta diffi-
cultas eſt, & tã grande periculum? aut cur eũ deſeritis mon-
C tem, cuius & facilis eſt aſcenſus & perutilis? Poteſtatis ambi- Gen. 3.
tio Angelum felicitate priuauit Angelica, & ſpoliauit. Seque
re aũt aſcendentem crucem, exaltatum à terra & non ſolũ ſu Gal. 6.
per te, ſed & ſuper omnẽ quoque mundum & vniuerſa quæ
in terris ſunt deorſum aſpicientẽ. Nulla te mũdi oblectamen Lud. Grã.
ta inclinẽt, nullæ aduerſitates deijciãt. Abſit tibi gloriari, niſi
in Cruce Dñi tui Ieſu Chriſti, per quẽ tibi mũdus crucifixus
eſt. Porro inter alia multa quæ nos dehortari debent à digni
tatum ambitu & ſiti, illud maximum eſt ẽt, ne ex illis anſam
& occaſionẽ arripiamus, diuinam maieſtatem offendendi, cũ
D præſertim qui dignitatibus præeminent, minus habere videã *Dignitas*
tur q̃ eos audeant corrigere atq; corripere. Mens quippe hu *aliquando*
mana ad licẽtiam magis & voluptatem, q̃ honeſtatem procli *periculoſa.*
uis, magis à nobilitatis dignitate, ſuperbiendi, q̃ patrias virtu
tes imitandi, occaſionẽ arripere ſolet. Quod Dionyſij ſenio- Fulg. li. 7.
ris, ſyracuſanorũ Tyranni filius, exemplo ſuo oſtendit, qui cũ
à patre corriperetur, quod Syracuſani cuiuſdam viri vxori
vim intuliſſet, atque inter alia diceret, ſi vnquam audiuiſſet
à ſe rem ſimilem factam fuiſſe: filius ita ei reſpondit, hoc
accidit quod nunquam patrem regem habuiſti. At vnus hic
regis filius, multos habet intemperantiæ ſuæ ſectatores, qui
nobili-

Principes multos habent sibi adulantes. nobilitatis occasione omnia sibi licere arbitrantur, cum tamen in maxima potentia, minima esse licentia debeat. E

Superbia quidem & præsumptio, quam hi pharisæi habebant, in causa erat vt facile turbarentur: vnde vir quidam magni animi dixit aliquãdo superbo Alexãdro: Quamuis leo sit Exẽplum. rex inter cætera animalia, nihilominus tñ tandem ẽt à minutissimis formicis voratur: & quamuis proceræ ac fortes sint arbores, tandem tñ ab ipsis ventis concutiuntur & percelluntur: ita tu Alexander quamuis nunc domineris hominibus, tandem à vermibus consumeris. Nullum est vitium quod su-Chry. ho. 1. in 2. ad Thes. to. 4 perbiæ par sit, ait Chrys. ex homine facit dæmonem, conuiciatorem, maledicum, periurum, mortis ac necis cupidum. Superbus in tristibus perpetuo indignatur, perpetuo mæret: nil est quod hanc animi ipsius affectionem exaturare queat; etiã si regem ante se procumbere & procidere viderit, non saturatur, sed magis incenditur. Quemadmodũ enim auari quanto Simile. plura acceperint, tãto pluribus egent, ita & auræ amãtes quãto maiore honore fruuntur, tanto cupiunt honorari magis. *Ambitiosi cõditiones.* Crescit enim illa ista animi passio, quæ finem non nouit, sed tunc primum cessat, quando laborantem occiderit. Non vides inedia laborantes siue bulimia, quomodo semper appetant? Est enim passio, sicut medici dicunt. F G

Superbi & ambitiosi alios despicantur. Mos præterea est eorũ qui vel ambitionis, vel inuidiæ morbo laborant, quales erãt isti pharisæi, virtutibus quas in alijs vident, & quibus ipsi carent, indigna imponere nomina vitiorum, vt ipsi quidem non virtutibus illis carere, sed ab illis uitijs se immunes esse ostentent. Sic videmus illos, qui vix vnq̃ ad diuina sacramenta, nisi forte coacti accedunt, eos insectari *Confundi debet vir Christianus quod à gẽtili in virtute superetur.* atque mordere, qui illa deuotius freqüentant. Cum enim religionis & officij huius cõmendatio, in eorum dedecus cedat qui ea carent, illi contra non quidem virtutis, sed temeritatis & audaciæ nomen religioni imponunt, vt demum ipsi non parũ religiosi, sed minime audaces & temerarij esse indicentur. Confundi plane debent Christiani quod à gentilibus in virtute superari interdum uideantur. Videmus sane quod etsi 4. Reg. 2. Naaman ad dignitatem euectus esset à rege Assyriorum, & *Non dimittamus sana consilia ꝓpter iracundiam.* præpotés ac diues esset, nihilominus tñ àdeo humanus erat, vt serui eũ patrem appellarent, & ipse eorũ cõsilio vteretur, à quibus placatus est, quãuis valde iratus fuisset propter verba prophetæ, adeo vt ẽt se indignum iudicans quod reliquias aliquas prophetæ acciperet, onus terræ quam calcabat, ab eo H

humi-

A humiliter petierit, & eam etiam imperio prętulerit. Nos vero qui Christiani sumus, ita ad honores euecti insolescimus, vt cum videamus ducem nostrum Christum maxime humiliatum sponte sua, nihilominus tamen superbimus, nec conditionem nostram terream agnoscere volumus & confiteri. *Humiliemus nos ad Christi imitationem.*

Ipse autem transiens, per medium illorum ibat. Sacrilegia Iudæorum, ait Ambro. quæ multo ante dn̄s prænuntiauerat per prophetas, & psalmi versiculo declarauerat quæ passurus esset in corpore constitutus, dicens: Retribuebant mihi mala pro bonis: in Euangelio hodierno docet esse cōpleta. Nam Ambro. in Lu.4. li.4. Psal. 37. Isa. 53.
B cum ipse per populos beneficia diffunderet, illi iniurias irrogabant. Nec mirum si perdiderunt salutem, qui eiecerunt de finibus Saluatorem. Simul intellige non ex necessitate fuisse sed voluntariā corporis passionē, nec captum à Iudæis, sed à seipso oblatum. Etenim quando vult capitur, quando vult elabitur, quando vult suspenditur, quando vult non tenetur: & hic in supercilium montis præcipitandus ascenderat, & ecce per medium illorum ibat, mutata subito vel obstupefacta furentiū mente. Nondum enim hora venerat passionis, quin etiam malebat ad hoc Iudæos sanare quam perdere, vt ineffi C caci furoris exitu desinerent velle quod implere non possent. Vides igitur & hic diuinitatis esse quod captus est: nā quemadmodum à paucis teneri potuit, qui à populo non tenetur? sed noluit sacrilegium esse multorum, ut in autores culpæ crucis inuidiam retorqueret, atque à paucis quidem affigeretur, sed pro toto orbe moreretur. Ioan. 7. *Volūtarie passus est Christus.*

Feria II. post III. Dominicam Quadragesimæ.

D

CONCIO SECVNDA.

Inuidia detestabile malum.

VANTA *audiuimus facta in Capharnaum, &c.* Luc. 4. Liuore inuidiæ hæc isti dixerūt, nā ut ait Hier. propemodū naturale esse uidetur, ut ciues ciuibus inuideāt. Adde quod aliqui ex his fortasse plus quā opus esset, Baptistæ adhærebant, & ideo non cupiebāt, ut ita Christus miraculis, & doctrina clareret: ac propterea D. Hie. in Matth. 13. lib. 2. to. 9.

pterea sub quadam specie amicitiæ & beneuolentię, hanc illi E
petitionem proponunt: sic enim videmus quòd discipuli Bapti
Odium per stæ Christo inuiderent: Sic ẽt videmus hoc tpe quòd aliqui
niciosum. plusq̃ opus sit alicui religioni adhærentes & indiscrete, cæteras spernunt, cum tñ omnes ab Ecclesia approbatæ, sanctæ sint, & cœli viam nobis commonstrent. Sic ẽt videas quod aliqui interdũ propter indiscretũ quendam zelum inter vtrũq;
Ioan. 3. Ioannem videantur quasi inter Cæsarem & Pompeiũ, contẽ
Competentias indiscretas fugiamus. tionem suscitare, dum vni ita adhęrent, vt alterum quodãmodo spernere videãtur. Quamobrem, caueamus ab indiscretis affectibus, qui facile solent mentẽ conturbare. sic.n.videmus F
quod Eua ex visu ita affectu adhęsit pomo, vt statim sapidum & boni gustus illud iudicaret, & ex visu iudicaret de sapore,
Genes. 3. Vnde textus ait, Vidit quod bonũ esset lignum ad uescẽdum. Hinc ẽt fieri videas, vt vulgo dr̃, quod qui amat ranam, ranã
Simile. putat esset Dianam; sicut contra qui odit, q̃uis pulcherrimã formam, iudicat Thersite deformiorem. Hinc ẽt proueniunt variæ iniquitates interdum in electionibus & alijs huiusmodi pp odium, vel amorem. Sane horum pharisæorum inuidia &
Plutar. odium, ipsos consumebat. Vnde Plut. ait, quod inuidia est vl-
Socra. cus animę & plaga, quę latius serpit quàm cancer. Socrates ẽt G
Basil. eam appellabat, animæ securim & gladium. Basilius vero, ca-
Chrysost. riem animæ. Et Chrys. tineam aut rubiginem ferrum consumentẽ, imo & inuidos dicit quodãmodo dęmone peiores es-
Greg. Na. se, qm̃ dęmones non inuident alijs dęmonibus: Greg. ẽt Na. dicit quod hoc vitium sit iustissimum, propterea quod possessorem suum torquet, & iniustissimũ quia bonos persequitur, siquidem uarias exquirit inuidus artes, quibus bonos lædat:
Iob 3. unde Iob ait, vbi enim zelus & contentio, ibi inconstantia, & omne opus prauum: ibi murmurationes & falsa testimonia,
Prou. 24. ibi gaudium de ruina proximi, contra quam consulit Eccl. cũ H
ait, Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, ne forte videat dñs, & displiceat ei, & auferat ab eo iram suã: atque ita tunc magis torquebitur inuidus: sic.n.videmus quòd quãto magis
1. Reg. 18. Saul persequebatur Dauidem, tanto magis diuinis beneficijs locupletabatur. Porro inuidia nõ est generosi animi tinea, un
Iob 5. de Iob ait, Paruulũ occidit inuidia. Et certe inuidus papilioni similis est, quod animalculum circa lucernã uolitando, dũ lucẽ conatur extinguere, sibi alas comburit. Sed uide obsecro qua de re inuiderẽt isti Christo, propterea quod opera bona
Simile. præstabat & miracula faciebat, propter hoc ipsi detrahebant.

Liberet

A Liberet nos Deus ne semel odiũ & inuidia in anima nostra radices agant, siquidem in mille labemur errores. Dicit sapiens quod aquę furtiuæ dulciores sunt: vnde colligi põt, quod scelera & iniquitates plęræq; hominum, videntur à feris belluis mutuo acceptę, siquidem his potius quam hominibus quadrare vidētur, sicut viridis color potius quadrat smaragdo quam mulieri, & ferocitas potius leoni quam homini, & voracitas lupo, atq; ouem dentibus dilacerare potius ipsi lupo conuenit, quam homini. item latrare cani, & sui in cæno volutari: at vero odium & inuidia faciunt vt hæc homo à brutis mutuo acci- Prouer. 9. Dissimilia

B piat, nempe à leone ferociam, à lupo voracitatem, à cane latratum; à vulpe fraudem, à sue immunditiam: vide igitur quam monstruosum reddant hominem hmõi vitia, imo monstruosiorē quam sint illa animalia: etenim illa domantur, non aũt perinde inuidus homo & detractor. Vnde Iaco. ait, Omnis natura bestiarum, & volucrum, & serpentum, & cæterorum, domantur, & domita sunt à natura humana, linguam aũt nullus hominum domare põt. Inquietum malũ, plena veneno mortifero. Certe si in nobis esset charitas, cessaret hæc oĩa inuidia, siquidē vt ait Apost. charitas non æmulatur, non cogitat ma- Iaco. 3. *Lingua periculosum membrũ*. 1. Cor. 13.

C lũ, non agit perperã, non est ambitiosa, si hæc in nobis regnaret, gauderemus de prosperitate proximorum nostrorum, & bona fama non autem tristaremur, vt faciebant isti Pharisęi. *Charitatē habeamus.*

Inuidia certe in paruulis siue pusillanimis hominibus, locũ habet. Sicut enim caries non ꝓducitur in cedro, pretiosa quidem sic inuidia non generatur in animo ingenuo, pio atque Christiano. Et sicut planetæ inferiores obscurare nitunt eos qui superiores existunt: & non cõtra: ita infirmi homines sua inuidia nigrefacere student famam & nomen eorum quos vident sibi præcellere. Et sicut noctua tenebris gaudet, & lucē Simile. Simile. Simile.

D habet inimicam, ita inuidus & impius malis gaudet, & de aliena felicitate tristatur. Et quemadmodum eos qui per loca soli exposita, & eius luce plenissima gradiuntur, vmbra semper ipsa affectatur, ita eos qui in splendida præclarissimorũ factorũ & dictorũ luce versantur, semper inuidia comes sequitur, hoc est eis, non alijs inuideri solet, vnde sapienter certe philosophus quidam interrogatus quid faciendum esset nequis haberet inuidos, respondisse ita fertur: si nil prorsus boni habueris, carebis certe malis & inuidis. O inuidiã omni fera crudeliorē ait Cyril. & exitiũ omnibus intentantē! charitas quidē viuificat & beneficia largitur, at liuor edax perniciem infert Exemplũ. Cyril. li. 8. in Io. c. 8.

&

& mortem, sui quæ tabe veneni omnia cōmaculat & enecat. E
2.Reg.20. Illa truculenta bellua pepulit Ioab principem militię Dauid, in subdolam, fraudulentamq; cædem Amasæ, quem præfecerat etiam rex ipse suæ militiæ, quòd inuideret illum sibi designatum collegam in eodem magistratu, timeretq; tandem ne sibi præferretur Amasa, & solus militiæ regiæ præficeretur.

Inuidia quantum noceat.

Ingratitudo quam sit perniciosa.

Calumniatores semp cauillãtur.

FAc *& hic in patria tua.* Hi significare volebant, qđ Christus esset ingratus patriæ suæ, ppea quod eam miraculis F non illustraret sicut alias ciuitates, & tñ nolebant agnoscere quòd incredulitas eorum id efficiebat, & quod ipsi ingrati essent erga Deum, a quo tanta acceperant beneficia: inde.n. potius proueniebat, quòd Christus apud ipsos perinde miracula non operaretur atq; apud alios: hæc est.n. pęna quam merentur ingrati, vt.s. perdant beneficia non modo facienda, sed ēt facta. Sane si spirituales aures haberemus, satis intelligeremus Deum de nobis cōquerentem & de nostra ingratitudine, atq; dicentem. Vide peccator quomodo si vellem, tibi vitā eripere possem, & tamen modo solummodo te tango vt resipiscas. G

Vocat nos Deus laboribus.

Simile. Sic enim de Saule quidem conqueri poterat Dauid, quòd.s.
1.Reg.24. ipsum persequeretur Dauidem, qui Sauli sæpe poterat vitam
1.Reg.26. eripere, & noluit, sed paulum dumtaxat attigit, præscindens oram chlamidis eius, & eripiens illi dumtaxat scyphum: & tñ Saul ingratus ita ipsum persequebatur, ac si beneficia non illa accepisset, eum tamen sæpe dixisset quod eū amplius non persequeretur. Maiores igitur conquerēdi de nobis causas habet Deus, qui tam parū proficimus de eius diuinis inspirationibus, atq; assiduis oraculis vt resipiscamus, & ne in sempiternum pereamus. Et certe ex subiecto exemplo facile nostra in- H

Magna Saulis obstinatio.

Simile. gratitudo poterit aliquo pacto intelligi: finge quæso animo aliquem atrocissimum quoddam delictum commisisse, & pp illud scelus amicum quendam ipsius captum fuisse, & ad suspendium duci iniuste, atq; amicum qui scelus patrarat id videre, & nullo modo propterea dolere, quid quæso tunc diceres de tam peruerso homine? Quòd si hac re non contentus, ipse amicum damnatum subsannaret, & carnificem ad eū cito suspendendum incitaret, quid quęso iudicares? Quòd si absente carnifice ipsemet sententiam exequeretur, an non id grauius censeres? si etiam ille qui iniuste patitur, hilari vultu amicum

Obstinati quo deusniant.

Ingrati quanta cōmittãt absurda.

A amicum fraudulentum conſpiciens, ſignificaret quod libenter pro ipſo pateretur, quid diceres? ſi etiam videres quod ipſe malefactor ſatis intelligit, quod ſi ille qui patitur, vellet culpam in ipſum refundere, id facere poſſet, & ſtatim liberaretur, nihilominus tamen id non vult, ſed potius libenter pro amico pati, cum interim iſte ipſum derideat, an non hoc maximum eſſe ingratitudinis ſcelus prædicares? Hoc igitur pręſtat vir ingratus, quia ſuis deprauatis operibus Chriſtum crucifigit, vt ait Paul. & alios incitat ad crucifigendum, inducens eos ad furta, adulteria, & alia id genus, & tamen Deus patien- Heb. 6.
B ter hæc omnia videt, & ingratiſſimus peccator nunquam emendatur, nec vult hæc tanta Dei beneficia agnoſcere.

Et certe poteſt Deus ingratum peccatorem ita affari: Dic obſecro peccator, quare erga me tantopere ingratus es? nunquid propter illud ſingulare beneficium quo te affeci, cum .ſ. antequam te formarem, tibi elementa omnia, creaturas reliquas, atq; cibum tam redundanter paraui? aut fortaſſe quod condolens interitu perire ſempiterno, homo factus te redemerim, & mortem ignominioſam propter te pertulerim? Reſipiſce igitur peccator, & hæc in te diuina beneficia agnoſce; *Ingrati ſumus erga diuina beneficia.*
C vade, ſume tibi, vt ait Oſe. vxorem fornicariam, & duc eam in vxorem. Sed quare hoc dicis bone Deus? veniat potius ipſa, & ego in vxorem accipiam, nam graue quidem eſt quod ego ad eam vadam. Sed hoc ſibi vult, vt te conferas ad peccatorem, & dicas ei vt conuertatur ad Dominum Deum ſuum, & agnoſcat beneficia ſibi diuinitus collata. Benedictum ſit nomen tuum bone Ieſu? Quoties peccatorem reuocas, quoties ad eius oſtium pulſas, & ouem perditam requiris? conſidera ẽt atque etiam peccator, quod dum tu ipſum perſequeris, ipſe te blãde ad ſe inuitat, ſicut Abner inuitabat ad pacem Azael Oſeæ. 1. *Peccatorẽ dulciter ad ſe Deus vocat.* 2. Reg. 3.
D ſe perſequentem: ſi interficit lancea ſua, id quaſi coactus tua ingratitudine facit tanquam alter Abner. Caue igitur quæſo ne in Dei indignationem incurras, ſi enim hactenus tuam ingratitudinem diſſimulauit, id quidem fecit propter ſuam clementiam & miſericordiam, & vt conuertaris. *Conuertamur ad dominũ prius quam nobiſcum indignetur.*

Hiſtorijs quibuſdam proditum legimus, quod olim in Æthiopia tanta graſſata fuerit peſtis propter innumera cadauera quæ ex belli atrociſſimi ſtrage relicta fuerant, vt qui remanſerant homines memoriam adeo amiſiſſent, vt ẽt parentum ſuorum & fratrum nomina obliuiſcerentur: ſic ẽt tanta inter nos graſſatã ſpiritualis peſtes, vt Deũ & ſanctos obliuiſcamur, Exẽplum.

niſi

Ingrati sumus erga Deum, & sanctos. nisi ad blasphemandum: Quin & vsq; adeo memoriam amisimus, vt ēt nos ipsos obliuiscamur & mortem, & iudicium, vt intelligas ad quātam miseriam nos ingratitudo traxerit. Bene igitur nobis dici potest illud Deuter. Deū qui te genuit dereli quisti, & oblitus es dñi creatoris tui. Quæritur ēt Deus per Isa. de nostra ingratitudine cum ait: non me inuocasti Iacob, nec laborasti in me Israel: propter peccata tua laboraui vsq; ad mortem, pp quod debueras non solum me diligere, verum ēt si difficillima præcepissem, obedire. Sane si agricola aliquis magno pretio frumentum lectissimum emisset, ad seminandū in agro suo, & messe aduentante, spinas potius & tribulos videret quam triticum, maximopere doleret: sic igitur caue ne Deus cōtra te irascatur, qui cum tibi multa concesserit beneficia, tñ referat ingratitudinē per praua opera tua. Videns Deus maximam populi Hebræi ingratitudinem, dixit Moysi vt loqueretur ad Petram, & ipsa daret aquam, in quo significare voluit duritiam maximā illius populi, quòd. s. Petra durior esset. E F

Deute. 32. Isa. 43. Simile. *Grati sumus erga Deum.* Exod. 17.

Temporalibus rebus omnino intricamur.

FAc *& hic in patria tua.* Duo sane vitia eminebant in pharisęis, nempe auaritia & arrogantia, & pp vtrumq; vitium dicebant, *Fac & hic in patria tua.* Nam hoc pacto ipsi arrogantia quadam efferuntur quòd in ea patria tot fierent miracula, atq; ita ēt fieret illuc concursus populorum, & ita venderent quæ vellent, & cōtractus facerent quos vellent, deniq; omnia referebant ad lucra temporalia. Multos ēt hoc nostro seculo reperias homines, his temporalibus rebus nimium incumbentes, vix. n. aliquid tractant quod non tendat ad temporalem aliquem quæstū, quā sane ob rem, maxime pudere eos deberet; siquidem ignominiosum est, hominem ad altiora creatū, & ad cęlestia possidenda, velle in his infimis cōmorari, & inhærere, sicut vel ipsi gentiles testantur. Vix certe iam inuenias aliquē qui velit pro alio quidquam boni agere, nisi pp lucrum aut lucri spem. Et quemadmodum cum scalis indiges, eas humeris tuis gestas, cū vero non indiges, humi abijcis: sic ēt cū aliquo homine indigent, multa eius causa faciunt, si vero non indigēt statim illum obliuiscūtur, qui antea adulabātur & blande alloquebantur. Magnum sane est virtutis indicium, quod aliquis aliquid boni faciat erga proximum absq; vlla lucri & emolumenti alicuius expectatione, sed tñ propter Deū, qui ēt bene G H

Luc. 16. *Auaritia quā sit detestabilis.* *Viget hoc tēpore cupiditas.* *Nimis in hærem' terrenis.* Simile. *Adulātiū mores.*

ficus

A ficus est in eos qui cõtra ipsum peccant. Vnde videmus quòd cũ discipuli eius indignarentur propterea quòd à Samaritanis non reciperentur, dicerentque, Vis dicamus, vt ignis descẽdat de cęlo? ipse respondit, Nescitis cuius Spiritus estis: quasi diceret, non satis me cognouistis, & meam patientiã ac liberalitatem. Dices tu, Christũ quidem id præstare posse qui Deus est & homo, nos tñ non: contra te agis, dum id dicis: si enim videns regem cum prælium committendum est, humeris suis sportam terra plenam gestantem, & tibi dicentem, militi vide licet suo, vt quod ipsum videres facere, faceres, & tu ipsi rñderes, tu quidem hoc facere potes qui rex es, ego enim sum pauper miles, an non ridiculus obsecro esses omnibus? sic ergo ridiculus es quòd cùm videas Christum benefacientem etiam inimicis sine vlla lucri spe, eum nolis imitari, & præsertim cum habeas Deum optimum retributorem & cõpensatorem.

Luc. 9. Ne vlciscamur nos. — Simile. — *Iniurias cõdonemus ad imitationẽ Christi.*

B

Ab initio creaturarũ cæteræ ferè creaturæ Deo obedierũt absque vlla lucri spe, & absque promissione præmij sibi proposita, & tamen homo cui à Deo amplissima præmia promissa sunt, & qui ratione viget, & magis Deo deuinctus est propter plura quæ accepit beneficia, non vult Deo obsequi & obtẽperare. Nam certe reliquæ creaturæ debent Deo suã creationem & cõseruationem, at vero homo non tm̃ propter hęc debitor est, sed ét propter redemptionem, propter mortem suam, & sacramentorum institutionem, & super hæc omnia pœnam æternam uidet sibi paratam si Deo non obediat, si vero obediat, cœlum ipsi promissum est. Et quãuis hæc ita sint, nihilominus tñ potius terrenis incumbit rebus, quam rebus ad animæ salutẽ spectãtibus. Democritus quidem dixit, quòd duo luminaria mundum gubernant, quod Arist. interpretans ait, quòd hæc duo luminaria sunt vtilitas, & timor: nil enim ferè homines faciunt nisi propter hos duos fines. Quæ cum ita sint, quomodo nos Deus poterat commodius ad se attrahere, quàm proposita gloria, & inferni pœna? Et tamen tam peruersi sumus, vt potius terrenis lucris quam cœlestibus incumbamus, iuxta illud Oseæ 7. Super triticum, & super vinum ruminabant, & discesserunt à me: quasi dicat, terrenis tantum commodis inseruiebant, & me dereliquerunt, qui hæc etiam largior bona. Vis obsecro videre quomodo terrenis rebus ex animo incumbant homines? Sane in Genes. habetur, quòd mortuo Iacob, luxerunt Ægyptij septuaginta diebus, quod quidem propter lucrum temporale fieri inde constat,

C — *Solus homo inter creaturas videtur Deo rebellis.* — Democr. — Aristo. 10. Ethic.

D — *Amemus & timeamus Deũ.* — Oseæ. 7. — Gen. 50.

quia cum mortuus esset Ioseph, cuius fauoris captandi causa Aegyptii tantopere fleuerant, iam nō fleuerunt, qm̄ iam nullos ab eo fauores expectabant. Vnde colligas, quod amicitia hæc mundana, tota in lucro & vtilitate fundatur: talis ergo erat amicitia istorum, qui dicunt, *fac & hic in patria tua.* Et huiusmodi lucris temporalibus excæcantur hominū mentes. Sic in lib. Iudicum legimus, quod cum tribus Dan vellet idolum Michæ furari, & tñ eius sacerdos nollet consentire, dixerunt ei, ut cum ipsis pergeret, & esset eorum sacerdos: siquidem longe vtilius ipsi erat quod sacerdos esset tam illustris tribus, potius quam vnius dumtaxat hominis, atque ita quidem consensit, hoc proposito lucro. Sic igitur videas multos acriter quidem aliquid defendentes, & tamen si auri spes refulserit in oculis & animis eorum, statim obmutescunt, & cōtrariam partē optimam iudicant, atque vendunt non quidem idolum vt ille, & falsum Deum, sed potius Deum verum.

Lucrum tēporale homines excæcat. Iudic. 18.

Cupiditas rerū tēporalium nos excæcat.

Cæterum isti pp suam ingratitudinē non merebantur, vt Christus apud eos miracula faceret: nam ēt homines hominibus passim videmus esse ingratos, & seruientibus eis fideliter in quocunque obsequio, siue ore instruendo, siue operibus famulando. Sic.n. ingratus fuit præpositus pincernarum aduersus Ioseph. Tum ēt Dauid multa beneficia cōtulerat ī Saul, & tñ hic sæpe illum occidere tentabat. Vide ēt quam ingratus fuerit Dauid erga Vriam, cui literas tradidit suæ mortis.

Gen. 49. 1. Reg. 18. 2. Reg. 11.

APPENDIX.

Quanta audiuimus facta in Capharnaum. Non dicūt vidimus, aut credimus, sed quasi quodāmodo dubitantes, & propterea noluit ibi Christus multa facere miracula, qm̄ id non merebantur. Sic ēt nobis cū petimus diuinos fauores, nō conceduntur aliquando, quoniā indebite & indecenter petimus.

Mali indigni sunt q diuina accipiant beneficia.

Fac & hic in patria tua. Parui eum pēdebant, quod esset de ipsorū patria, & quia ex pauperibus parentibus. Sic ēt nūc videmus, vt scilicet siquis pauper sit, q̄uis præclara dicat, contemnatur, & dicant, quis est iste qui loquitur? num per huius sermonē & consilium gubernabitur respublica? Si vero diues sit, etsi fatue loquatur, plurimi fit. Porro Marcus dicit quòd Christus ibi non poterat facere miracula, idest nolebat concurrere cum eorū deprauata intentione, & cōsentire in formalitate peccati: nam isti ideo miracula petebant, vt multi illuc concurrerent, & ita ex illicitis contractibus plurimum lucrarentur.

Pauperes cōtemnuntur. Eccl. 13. Mar. 6.

A rentur. Vnde propter eorum indiſpoſitionem & indignitatem, ibi miracula facere nolebat. Sic multi ueniam ſuorum delictorum non obtinent, propter ſuam indignitatem, & quia nolunt ſe commode præparare ad veniam obtinendam. Sic igitur intelligendus eſt Marcus, cum dicit quòd Chriſtus nō poterat ibi miracula facere, ideſt non erat æquum vt ibi miracula faceret, neque hoc cōgruebat eius iuſtitiæ & poteſtati ordinariæ, cum ipſi eſſent indigniſſimi, & vellent eū præcipitare: vnde Mich. ait, quòd inimici hominis domeſtici eius: ſæpe enim fieri videmus, vt plus nobis faueant extranei, quã B amici & cognati: Pilatus quidem defendebat Chriſtum, & tamen Iudæi eum inſtantiſſime accuſabant. Vnde & Pilatus dixit, Gens tua, & Pontifices tradiderunt te mihi.

Diſponamus nos cō mode, vt ueniam impetremus.

Mich. 7.

Ioan. 19.

Feria II. poſt III. Dominicam Quadrageſimæ.

CONCIO TERTIA.

C *Peccatum quantum noceat.*

QVANTA *audiuimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria tua.* Luc. 4. Magna quidem eſt peccati miſeria, ſiquidem peccatum iſtorum Nazareitarum in cauſa erat, vt Chriſtus ibi tot nō faceret miracula, quot in Capharnaum, & alibi faciebat, imo & in tantam deuenerunt malitiã iſti Nazareitæ, vt Chriſtũ præcipitare vellent de ſupercilio montis. Caue igitur ne ſemel animum tuum ingrediatur peccatum; aliter.n. in multa te addu D cet incommoda: multos enim videas, qui cũ à cæteris ſibi caueant peccatis, vnum tñ in animam intrare ſinunt, atque ita ſenſim in alia labuntur. Quod quidē voluit ſignificare Apoſ. cum ait. Peccatum operatum eſt mihi mortem, vt fiat ſupra modum peccans &c. liberet nos Deus ne ſemel in peccatum incidamus, ſi.n. incidamus, paulatim ad alia atque alia delabimur. Atque vtinam hoc poſſem unicuique ueſtrũ perſuadere, ne aditũ ſemel in peccato præberetis, proſtrarem me quidem ante uos ēt cum lachrymis ut me audiretis. Ecquã putas obſecro peccati miſeriam? num tm̃ Deum te putas offendere? offendis ēt omnes creaturas, quæ quodãmodo triſtan-

Peccatum non admittamus in anima.

Rom. 7.

Peccare maxima eſt miſeria.

Rom. 8. tur & gemunt tua causa. Vnde Apost. dicebat: Scimus enim quòd omnis creatura ingemiscit,& parturit vsq; adhuc. Siquidem vident quòd tu ipsis creaturis abuteris contra Deum factoré suum:an non ipse sol ingemiscet,qui te illuminat cũ peccas?& ita cæteræ creaturæ quas tibi Deus subiecit,iuxta illud: Omnia subiecisti sub pedibus eius:gemũt,& dolent vicẽ tuã, gemunt elementa,cæli,animalia,propter peccata tua,& tu nõ gemis, & doles? insensibiles creaturæ dolent, & tu potius rides, & debaccharis? Hanc quidem tantã cæcitatem reprehendens Isa. Ait,audite cœli,& auribus percipe terra,qm̃ Dñs locutus est. Filios enutriui & exaltaui, ipsi aũt spreuerunt me. Cognouit Bos possessorem suũ, & Asinus præsæpe Dñi sui, Israel aũt me non cognouit. Hoc eodẽ stylo vsus est Propheta ille quẽ Deus misit ad reprehendendam idololatriam Hieroboam,siquidem dimittẽs loqui cũ hominibus,ait: Altare, altare,audi verbũ Dei. Sic ẽt Moyses dixit in Deut. Audite cœli quæ loquor, audi terra verba oris mei. Sane ne huiusmodi miserias videant sancti,mortem sibi optant. Vnde Paul. ait: Cupio dissolui,& esse cum Christo. Si igitur sancti qui à peccato immunes erant,ita soliciti & anxij viuebant, vnde obsecro prouenit peccator, hæc falsa securitas tua? Apost. quidem cum enumeraret multa pericula, hoc tamen peccandi lethaliter non numerauit, quòd scilicet sentiret se immunem à peccato,& tu in tanto periculo constitutus non ingemisces? ò peruersam securitatem tuam! ecquæ obsecro est nauis in tempestate posita,quæ non desideret tranquillissimum portum?

Simile.

Psal. 8.

Isa. 1.

3. Reg. 13.

Deut. 32.

Caute viuamus.

2. Cor. 11.

Simile.

Simile. Dic obsecro,si tres vel quatuor adolescentes,in disiunctissimas regiones proficiscerentur, vt ibi liberius furari possent, viderentq; simulatque in aliquam ciuitatem peruenissent,quod formosissimus quidam adolescens suspenderetur,& interrogarent quorsum illud supplicium pateretur,& quisnam is esset? sibique respõderetur,quòd esset filius regis,& quòd propter furatum pomum dumtaxat suspenderetur,an non tota mente & omnibus artubus cõtremiscerent,videntes propter tam minimum delictum tam venerabilem personam pati? dicerent quidem inter se,nequaquã conuenire vt ibi furentur, vbi tam graues persoluuntur pœnæ absque vlla personarũ acceptione.

Ne offendamus Deũ.

Genes. 3. O fratres mei,nolimus ergo peccare in hoc mũdo,cum videamus pro esu pomi primorum parentum,tam graues luisse pœnas Christum Dñm. Nec vero solum grauia delicta declinemus,sed ẽt à minimis caueamus; qui enim minima spernit, interdum

Vide quã seuere punsat Deus.

A interdum ad grauia delabitur. Quemadmodum enim iunci & scirpi quibus doliorum circuli religantur, minimi quidem videntur, & tamen si eos dissolueris, tandem vinum ex dolio effundetur: sic plane si quis negligat interdum quæ minima sunt, ex his sensim grauiora incurret incommoda. Sic ergo videmus quod isti Nazaræitæ primū quidem cœperint de Christo murmurare, & ei inuidere, vnde tandem voluerunt iam ipsum præcipitare de monte: vt enim boni de virtute in virtutem proficiscuntur, sic mali ab vno vitio in aliud dilabuntur, nam abyssus abyssum inuocat. Itaque ex aliorum malis periculum faciamus, nam aliter vt inquit Sap. Qui minima negligit, paulatim defluit. Idcirco que nil minimū putemus quod sit contra Deum, qui enim Deum timet, nihil negligit.

Simile. — Simile. — Psal. 83. — Psal. 41. — B — Eccl. 19.

Porro isti Pharisæi sub specie quadā zeli patriç & amoris, volebant malitiā suam & inuidiā occultare. Multi sunt ēt his similes hoc tēpore, qui sub quadam sanctitatis specie, peccatū suum & venenum dissimulant. sic enim interdum reperiūtur aliqui in ciuitate, qui cum triticum habeant in abundantia, ēt prope consumptum, tum etiam vinum fugiens, quodam zelo reipub. nequitiam suam tegere volentes, suadent ne vinū foris veniat aut triticum, vt ipsi possint hæc vendere quæ habēt C iam carie quasi cōsumpta. Sic Abſalon finxit peregrinationē quandam, vt ita melius & commodius posset contra patrem suū cōspirare, & ambitioni suæ deseruire: tum ēt benigne excipiebat oēs venientes, vt ita eorum beneuolentiā captaret. Erat aūt peregrinatio eius ad vallem Hebron, ubi sepulti erāt protoparentes, tum ēt Abraham, Isaac, Iacob, & alij, & multi illuc ire solebant, sed tñ ipse, cum ibi esset quasi præsidiū totius regni, volebat locum illum occupare; lege Iosue 14. Multi ergo sunt qui domestica quasi peccata committant, sub qua D dam uirtutis specie. Nam latrocinari quidem ab omnibus infame, adulterari, & similia peccata, iam in mundo honorifica uidentur, tātoque sunt immedicabilia, quāto mundus magis putat esse honorifica, & quanto qui uidentur illustriores uiri, his utuntur. Sic ēt Romani tyrannidem suam per totū mundum exercebant, sub quodam uirtutis colore, cū tñ maxima ducerentur ambitione usurpandi sibi totius mūdi imperium.

Sæpe sub specie virtutis decipit nos dæmon. — 2. Reg. 15. — *Ambitio quantum noceat.* — Iosue 14. — *Peccata quæ dicantur à mundo honorifica.* — *Romanorum ambitio.*

Diligentissime ergo curemus ne Deum offendamus, siquidem experientia ipsa satis nos docet, qūo ex uno uitio sensim in aliud prolabamur: nam Dauid ex adulterio lapsus est in homicidium. Cain ex inuidia lapsus est in fratricidium:

Peccatum non admittamus in anima, ne tandē nos perdat.

Iudas ex furto, lapsus est in proditioné Christi, & inde in desperationem. Sic impij homines peccatis afficiuntur & oblectantur, vt nil sibi commisisse videantur: videmus enim quod E
Simile. Iudæi postquam Christum crucifixerũt, statim epulis paschalibus accubuerunt. Vix etiam fratres Ioseph ipsum in Cisterna collocauerant: vt ibi fame periret, cum statim epulis accubuerunt, quasi nihil mali commisissent. O miserabilem peccatoré, qui ita se à vitijs absorberi sinat: sane de talibus inquit
Gen. 37.
Ioel. 1. Ioel: Computruerunt iumenta in stercore suo. Non enim nomen hominis merētur, sed iumentorũ, qui talia agunt. Quid enim aliud expectat peccator positus in vitiorũ stercore, quã vt putrescat ibi? De his dicit Propheta Ezech. Quorum carnes, sicut carnes asinorum. Sed iam eo pleriq; deuenerunt, vt has Dei voces negligant, & malint Deum perdere, quam argenteũ nummũ, vel aliquid puerile. O miserabiles homines, qui in tanta cæcitate viuant: bene his cõgruit quod ait Hier. Sicut Cisterna frigidã facit aquã, sic isti frigidã faciunt iniquitaté. Nam sicut aqua frigida sua natura est, & tñ eam Cisterna magis frigidam reddit: sic vtiq; mali homines persistendo in peccato, quamuis ipsi frigidi sint, frigidiores redduntur. F
Ezech. 23
Quanta sit hominũ cæcitas.
Hier. 6.
Simile.

Detractorum conditiones quales sint & irrisorum. G

Detractorum & irrisorũ mores.

FAc *& hic in patria tua.* Id quidem dicebant irridendo ipsum, siquidem in aliud non occupabantur, quàm in detrahendo. Hæc enim est malorũ conditio, vt.s. ad defectus suos occultandos, proximo detrahant. Sic Camelus, autore Plinio, accedens ad claram & limpidam aquam, sitim suam extincturus, prius aquam turbulentam reddit, quàm bibat ex ea, veritus.s. ne si limpida sit aqua, ibi cernat deformitatem suam, ideoq; sibi totus displiceat: ita plane cum in bono, exemplari.s. clarissimo virtutis & probitatis, reluceant siue repræsententur scelera & flagitia improborum, hoc est ex bonorum comparatione & relatione, hi manifeste improbi & flagitiosi esse conuincantur, idcirco bonos quosque & innocentissimos viros, improbi persequuntur, famamque eorum præclarissimam, inuidia rodente obscurare & fœdare nituntur. Vnde boni propterea non debent à virtutis suæ tramite discedere, sed potius vehemētius in bonis operibus vrgere. Hinc Seneca ait, Mali de te loquũtur homines, sed mali: mouerer si de me M. Cato, si Lælius Sapiens, si duo Scipiones, ista loquerentur: H
Simile.
Pli. lib. 8. na. hist. c. 18.
Detractorum conditiones.
Sen. ad Gal. de reme. fortuitorum.

nunc

A nunc malis displicere laudari est: non pōt vlla autoritatem habere sñia, vbi qui damnandus est damnat. Male de te loquuntur: mouerer, si iudicio hoc facerent, nunc morbo faciūt, non de me loquuntur, sed de se. Mali de te loquuntur, qui bene nesciunt loqui. Faciunt non quod mereor, sed quod solent. Quibusdam enim canibus sic innatum est, vt nō pro feritate, sed pro consuetudine latrent: cæterum cum isti Christi conciues tam celebrem viderent Christi famam: inuidia rumpebantur, & tantam celebritatē obscurare volebant. Quod quā nefas sit, vel ex subiecta similitudine manifestū fiet: quemad- Simile. *Inuidia quantū nocet.*

B modum enim qui pro præmio aliquo aut sponsione currunt, singuli quidem præmiū ipsum obtinere pro viribus connituntur, nemini tñ ex cursoribus fas est alterius cursum retardare quo ipse præcurrat, pedem interponendo, vel alio proposito obstaculo: nā ea rōne quamuis ita se gerens præcurreret quidem, non tñ braııium acciperet: ita nō licet propter inuidiam vel aliam causam, detrahere his qui laudabilem scientiæ, deuotionis, & deniq; virtutis tenent cursum, quò hi à tali cursu reuocentur, & inuidi præcurrere iudicentur. Hoc vero impurissimi isti Pharisæi faciebant cum Christo. Sunt enim perspi Simile. *Inuidorū*

C cacissimi inimicorum oculi ad eorū delicta peruidenda, quos acerbo odio prosequuntur. Qua de re sic Plutar. ait: Inimicus semper vigilans obseruat quid agas, & ansam captans calumniæ lustrat ac circunspicit vndique vitam tuam: non tm̄ quercus, testas, ac saxa, oculorum acie penetrans, sicut narrant de Lynceo, verum & amicum, famulum, & quisquis tecum habet consuetudinē, vt quod potest, deprehendat quid agas, & perfodiat, atque scrutetur tua consilia. Ex quibus verbis intelligimus, quòd quemadmodū homines amore sui impediuntur quo minus delicta sua videant, ita contra inimici, qui hoc *cōditiones.* Plutar. *Lyncis natura.*

D impedimento carent, semperq; quid accusare valeant inquirunt, ad ea aspicienda occulatissimi sunt. Vnde & illud Dioge. dictum, ad salutem opus esse homini aut fidis amicis, aut acribus inimicis, quòd intelligeret inimicos ad illorū delicta obseruanda diligentissimos esse. Sic igitur videbatur his Pharisæis, graue esse scelus, quod Christus in patria miracula nō faceret sicut in Capharnaum. Dio.Cyn.

Bonorum quidem desideriū est, vt qui mali sunt corrigantur: malorū aūt est, vt qui boni sunt cōsumantur. Vnde Christus ait: Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret: quia vero de mundo nō estis, sed ego elegi vos de mundo Ioan. 8.

propterea odit vos mundus. Quę quidē diuina ſentētia adeo E
Exēplum. vera eſt, vt inter clarorum virorum Apophtegmata referatur, principem quendam virtutis laude præſtantem, cū ab improbo quodam homine laudaretur, ad comites conuerſum interrogaſſe, num mali aliquid deſignaſſet, quòd ab improbo lauda
Mali laudant quod malū eſt. retur? adeo illi perſuaſum erat, ſceleratos homines nil niſi q̄d ipſi faciūt probaturos. Quod ſi quęras cur pijs hominibus detrahere improbi ſoleant, hanc ēt cauſam addo, quā D. Hier.
D. Hier. exprimit his verbis, Solatium malorū eſt, bonos carpere, dum peccantium multitudine culpam putant poſſe minui delictorum. Suæ namque exiſtimationi præclare conſultū putant, ſi F
nullus in ciuitate vir bonus reperiatur, cuius exemplo eorum
Detractorum qualitates. improbitas magis cōſpicua fiat. Hinc vbi forte vir aliquis pius, vt eſt humana infirmitas, in crimen aliquod lapſus fuerit, exultant impij atque triumphant, & illud vbique decantāt & prædicant, vt hoc videlicet iudicio appareat eos qui pietatē per bona opera promittunt, fallaces eſſe, & hypocriſis vitio inquinatos. Quam ſit aūt hoc à Chriſtiana charitate alienū, oſten
Conſtant. Mag. ſenten. quædam. dit præclara illa Conſtantini Magni ſententia: Si viderem inquit, ſacerdotem aliquem Chriſto dicatum delinquere, pallio meo illum operirem, ne ab alijs cerni poſſet. Porro detractor G
peruertere omnia ſolet, atq; in ſiniſtram partem interpretari:
Autor. ſi enim ieiunas, dicit te hypocritam eſſe: ſi loqueris, arrogan-
Mali homines omnia peruerſe interpretantur. tem, ſi taces, ſtultū. Cum videt te benigne facere pauperibus, dicit inanem velle aucupari laudem: cum vero eleemoſynam non das, auaritiæ inſimulat. Sic ergo quia Chriſtus in patria miracula multa non faciebat, eū Phariſæi detractores reprehendebant, & cum miracula faciebat, nō credebant. Diſcamus
Deriſores contemnamus. ergo hinc non ægre ferre ſi ab aliquibus irrideamur, nā Chriſtus patienter ſe habuit cum iſtis deriſoribus; hoc ergo faciamus ſi volumus eſſe Chriſti diſcipuli. Et.n. qui ſe dicit Chri H
1. Ioan. 2. ſti diſcipulum, & in Chriſto manere, debet ſicut Chriſtus ambulare. Omnes enim qui pie volūt in Chriſto viuere, neceſſe eſt vt ab impijs vexentur & derideantur: propriū enim malo-
Prou. 14. rum eſt, bonos deridere. Vnde in Pro. hr̄, Ambulans recto iti
Pro. 29. nere, & timens Deū, deſpicitur ab eo qui infami graditur via. Et alibi ēt dr̄, Abominantur impij eos, qui in recta via ſunt. Sed hoc te non moueat, quia vituperium impiorum eſt laus bonorum, & contra eorum laus, eſt vituperiū. Malis enim diſplicere, laudari eſt. Ne igitur timeas irrideri ab his, qui irriſione digni ſunt. Nam qñ mali irrident bonos de bonis operibus

quæ

A quæ agunt, idē est ac si cæci videntes deriderent quia vident: & claudi incedentes, quia recte incedunt. Vnde ipsa irrisio irridenda est. Vnde de talibus ait Propheta, Qui habitat in cælis, irridebit eos, & dñs subsannabit eos. Nam non est vituperiū solis, si noctua vel non aspiciat, vel despiciat illius lucem. Neque est vituperium auri vel argenti, si iumenta ea non habeant in pretio, quibus nil nisi fœnum pretiosum videtur. Simile. Psal. 2. Simile.

Eleemosina quam sit pretiosa.

B *MVlta viduæ erant in diebus Eliæ in Israel.* Mirū sane nobis exemplum hæc vidua dedit, siquidem cum in extrema paupertate versaretur cū filio suo, & tm̄ pusillum farinæ haberet, vt panem sibi & filio faceret, & ita moreretur, nihilo minus tñ Eliæ hunc panem porrexit, vt nobis exemplo esset, quõo pauperū necessitatibus subuenire debeamus, & eleemosynæ faciendæ incumbere, atque ita Deus ēt in hac vita maximam ei abundantiam largitus est, sicut & nobis largietur, si pauperibus pios nos & misericordes ostenderimus. Vnde August. ait, Hospes esse dignatus est Christus, vt tu haberes susci- 3.Reg.17 *Pauperib. benigne faciamus.* *Omnes indigemus.*
C piendo benedictionem, non quia ille indigebat, cum hospes intrabat. Eliam sanctum famis tempore per coruum dñs pascebat, & quem persequebantur homines, ei seruiebant aues, non indigebat ergo ille, quē Deus ministris auibus pascebat: & tñ quamuis Elias nō indigeret, mittitur ad viduā Sareptanam. Nemo superbiat quòd eleemosynam det pauperi: nam Christus pauper fuit: vel quòd suscipiat hospitem, quia Christus hospes fuit: & forte quem suscipis, iustus est, ille indiget pane, tu veritate: ille tecto, tu cælo: ille indiget pecunia, tu iustitia. Crede mihi, ait grauis quidam Doctor, operibus &
D eleemosynis potius & perfectius inuenitur Christus, quàm libris. Hoc quidem insinuare volens Isa. ait, Frange esurienti panem tuū &c. Et subdit, Tunc erumpet quasi mane lumen tuū, & sanitas tua citius orietur: orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt sicut meridies, & implebit splendoribus animam tuā. Frange ergo, & da pauperibus panem tuū, sicut fecit hæc vidua, & franget ēt tibi Deus panem suum, vt fecit cum hac vidua. Sed dices, ait Chry. Quõo eleemosynam faciā, qui pauperrimus ēt sum? Non eris quidem vsque adeo pauper, quin vel exiguum nummulum, vel panis bucceam, vel potum aquæ dare possis. Vidua quidē illa, de qua scribit Mar. paucula obtu- Tho. vil. fe. 2. post Pascha. Isa. 58. *Eleemosyna quantū possit.* Chry. in Epis. ad Hebr. 1. ho. 1. to. 4. Mar. 12.

la obtulit,& maximē a Christo commēdata fuit. Vide etiam E
quanta per ſecula vigeat memoria huius viduæ,quæ eleemoſynam fecit Eliæ.

Eleemoſyna quō diſtribuenda. Quamuis eleemoſynæ quidem promiſcue propter Deum factæ laudabiles quidem ſint,nihilominus tñ curemus vt maioribus neceſſitatibus ſubueniamus, & partibus debilioribus. Geneſ. 1. Sic.n.in mundi creatione feciſſe videmus Deum, cum ſcilicet minimum elementum terram & deſpectius,ita ornauit varietate florum,herbarum,& fructuum, priuſquam cęlum aſtris, & mare piſcibus,atque aerem auibus. Sic ergo conſulebat filio ſuo ſanctus Tobias,vt eleemoſynam faceret,dicēs, Ex ſub- F Tob. 4. ſtantia tua fac eleemoſynam,& noli auertere faciem tuam ab vllo paupere:ita enim fiet, vt neq; a te auertatur facies dñi: quomodo potueris,ita eſto miſericors: ſi multum tibi fuerit, abundanter tribue,ſi exiguum tibi fuerit,etiam exiguum libēter impartiri ſtude, præmium enim bonū tibi theſaurizas in die neceſſitatis. Panem tuum cum eſurientibus & egenis comede. *Eleemoſynam facere poſſum' q̄uis paupe res ſimus.* Si ergo Tobias in paupertate tantopere gaudebat cum daret eleemoſynam,an nō diuites cum hilaritate pauperibus benefici eſſe deberent? Multos.n.videas diuites aſſidue occupatos in orando,& Eccleſias frequentando; & tamen non extorſeris ab eis eleemoſynā vnam. G Luc. 18. Phariſæus quidem ille,qui bona opera ſua tantopere iactabat in templo,cum oraret,non numerabat inter ea eleemoſynam,quandoquidem nō ſe exercebat in ea: ſi enim eleemoſynæ faciendæ ſtudioſus fuiſſet, non deueniſſet ad tantam cæcitatem. Tob. 4. Nam vt dicit S.Tobias, *Eleemoſyna quātas habeat vires.* Eleemoſyna ab omni peccato & morte liberat,& nō patietur animam ire in tenebras, fiducia magna erit corā ſummo Deo eleemoſyna,omnibus facientibus eam. Vnde Chriſtus quamuis cum loqueretur cum auaris Phariſæis, non diceret eis vt venderent quæ habebant,& darent pauperibus, tamen dixit; H Luc. 11. Quod ſupereſt,date eleemoſynam, & ecce omnia mūda ſunt vobis. Vnde colligas,quòd per eleemoſynam diſponitur homo ad hoc,vt Deus ipſum illuminet. Porro quod pleriq; ſint qui deuoti eſſe videantur & orationi dediti, & tñ eleemoſynas non dent, apertiſſimum eſt. Nam ingredienti Hieruſalem Chriſto, in ſignum religionis & deuotionis veſtes ſternebant,& clamabant; Matt. 21. Benedictus qui venit in nomine domini, & tamen non legitur quod aliquis erga eum eleemoſynam fecerit, & ipſum ad prandium inuitauerit. *Pauci ſunt qui eleemoſynam dēt.* Porro quod quæ ſtuoſior ſit & fructuoſior eleemoſyna ipſi danti quàm accipienti,

A pienti, inde constat, quoniam Abraham Angelos hospitio accepit cum dixit: Domine si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas seruum tuum, sed adferam pauxillum aquæ, & lauentur pedes vestri, & requiescite sub arbore, ponamq; buccellam panis, & confortetur cor vestrum, postea transibitis. Genes. 18. *Eleemosynam libenter demus.*

Cæterum quod homines immoderatas expensas faciant in conuiuijs, & alijs id genus mundanis rebus, inde fit quòd postea se iudicent inhabiles & impotentes ad eleemosynam faciendam. Plurimum quidem horrere debet diues qui multis bonis abundat, & eleemosynam non facit; sicut tutor qui B amplissimas opes alicuius pupilli administrat, semper arrectis stat auribus expectans quando vocabitur ad rationes reddendas. Et certe auaro diuiti nil aliud remanebit quàm labor & defatigatio, & supplicium ex ipsis diuitijs: si quidem diuitiæ ipsæ more pullorum extraneorum, quibus incumbere solet perdix, audita mundi voce, cum ipso remanebunt, & miserum diuitem tanquam perdicem derelinquent: imo & interdum ex aliqua aduersitate omnia bona perdit diues, & ea videt in manu alterius possessoris, cum interim ipse diues, propter eorum acquisitionem peccatis oppressus remaneat: sicut reC manet cribrans triticum, cum aceribus & purgamentis ipsius tritici. Atq; hæc quidem erat vna ex maledictionibus, quas dabat Deus in Deuteronom. cum dicebat: Percutiat te Deus amentia & cęcitate. Item domum ædifices, & non habites in ea; plantes vineam, & non vindemies eam: oues tuæ dentur inimicis tuis &c. Tale igitur quiddam contingit auaris diuitibus. Sunt enim isti instar iumenti aquam haurientis ad hortos irrigandos, quod quidem aquam haurit ad plantas irrigandas, quibus non vescetur vnquam. Hoc etiam voluit Deus significare per Hierem. cum ait: Dabo mulieres eorum exteD ris, agros eorum hęredibus, quia à minimo vsq; ad maximum omnes auaritiam sequuntur. Sane quando domus aliqua duas habet portas, & pauper ad alterutram earum accedẽs & eleemosynam petens, eam refert, si ad aliam accesserit portam, dicitur ei, amice iam tibi eleemosyna data est in alia porta, vade in pace, siquidem ambæ istæ portæ sunt eiusdem Domini. Sic ergo sciendum est, quòd Deus duas habeat portas, nempe vnam huius mundi, & alteram cęli: hic igitur in hac porta huius mundi datur eleemosyna diuiti, vbi conceduntur ipsi amplissimæ opes & diuitiæ, quibus cum male vtatur, pauper factus accedit ad portam cœlestem vt eleemosynam referat,

Simile. Simile. Hiere. 17. *Diuitiæ possessorem suum derelinquunt.* Simile. Deute. 28. Simile. Hierem. 8. Simile. *Auari diuites nõ est q̃ sibi persuadeãt se cęlestes diuitias obtẽturos.*

referat, vbi tamen dicitur ipsi, quòd hic quidem in porta mundi eleemosynam acceperit, & propterea recedat inde cum ambæ portæ sint eiusdem domini. Quamobrem eleemosynas pauperibus demus in porta huius mundi, vt ita bene vtentes bonis nobis ad dispensandum commissis, mereamur ad cœlestem portam accedentes, recipi in æterna tabernacula. E

Feria II. post III. Dominicam Quadragesimæ.

F

CONCIO QVARTA.

Calamitates multas, vt famem, pestem, mittit Deus propter peccata nostra.

VANTA *audiuimus facta &c.* Luc.4. Mentionem quidem hic facit sanctum Euang. sterilitatis illius magnę & famis, tempore Elię propter absentiam pluuiæ. Nam certe sæpe tales nobis calamitates immittit Deus propter scelera nostra: & ita videmus interdum quòd post pestilentiam sequi solet fames, siquidem non solum aer infectus euertit salutem hominum, verum etiam fructus herbarum & plantarũ. Magna quidem fames illa fuit, quam passa est Hierusalem suo tempore. Vnde dicit Ægesyppus quod vno mandente bolum, alius præfocabat ei guttur, ne quod mansum erat transglutiret, sed erutũ de ore eius ipse comederet. Et quod duę matronę nobiles cõdixerunt inter se quod filios suos successiue comederent, & vno comesto, alia cum fletu vocauit filium dicẽs, veni infelicis matris, infelicior nate: veni ad manus non matris, sed matatricis siue deuoratricis viscerum suorum. Hoc quidem lamentabatur Hie. dicens, Manus mulierum coxerunt filios suos, facti sunt eis in cibum, in contritione filiæ populi mei: permisit ergo Deus vt quæ gens tã immane facinũs perpetrauerat, in tãtã miseriã laberetur. Vnde Isa ait, terra interfecta est ab habitatoribus suis, qa transgressi sunt leges, immutauerunt ius, transgressi sunt fœdus sempiternũ. Magna igitur est Dei misericordia erga nos, cum non ita nos premi sinat vt istos, quamuis grauissima sint quidẽ scelera nostra: neq; talem mittit sterilitatẽ & famem, qualis, G H

Marginalia: 3. Reg. 17. — *Sterilitatẽ & famem interdum nobis Deus mittit.* — *Magna fames.* — Ægesypp. — Threno. 4. — Isa. 24. — *Non ita rigide nos punit Deus vt meremur.*

A qualis fuit tempore Eliæ, ac propterea deberemus quidẽ gratum erga ipsum gerere animum, cum non minorẽ habeat modo potestatem perdendi nos, quàm tunc haberet. Faxit Deus ne id sit ad maiorem condemnationem nostram. Nam Dauidis quidem peccatum grauiter puniuit Dominus, magna grassante peste, peccatum autem Augusti Cæsaris reliquit impunitum, cum tñ maius esset peccato Dauidis. Nam Dauid solum iussit numerari populum, Cæsar aũt auaritiæ igni incensus, tributa ab omnibus exigebat. Et hinc colliges verissimũ & indubitatũ esse quod Apost. ait, Quem enim diligit Dominus castigat: flagellat aũt omnem filium quem recipit. At cũ iniquis dissimulat, quorum punitionem in inferos reseruat, vt in diuite epulone, & Lazaro mendico apparet. Sic ille Maccabæus Antiocho regi tyranno dixit: Nos propter nos ipsos hæc patimur, peccantes in Deum nostrum: tu aũt ne existimes impune futurum quod contra Deum facis. Et Hie. ait, dolore & flagello castigaberis Hierusalem, vti ne abscedat anima mea abs te. Qui arcum flectit, nec totas prope vires exhaurit, certe is parum aut nil nocumenti inijcere curat: atsi acrius & fortius arcum intenderit, signum est vulnus futurum mortiferũ & incurabile: ita sane Dominus dñi in punitione demoratur, & animaduersionem differt, tãto peius & deterius erit malis. Et certe boues dum aratro & labori custodiũtur, funibus, quidem alligantur, at qui iugulo & morti sunt tradendi, pro arbitrio suo in campis & floribus pascuntur.

2.Reg.24. Luc.2. Heb.12. (B) Luc.16. 2.Ma.7. Hier. 44. Simile. (C) D.Aug.in Psal.72. Simile.

Videas quidem quod statim atque corporalis aliqua necessitas, occurrerit, ad preces confugimus, & processiones, vt pro pluuia obtinenda: pro spiritualibus autem necessitatibus, non perinde videmur commoueri, cum tamen hæ sæpe sint causa illarum calamitatum. Quod probe noscens Sanctus Hie. post quam effectus deplorauerat miserabiles, ad causam deplorandam harum miseriarum accessit, dicens; væ nobis quia peccauimus, propterea mæstum factum est in dolore cor nostrum, ideo contenebrati sunt oculi nostri. Neque tã illud curat Propheta, quòd hæreditas versa sit ad alienos, quam quòd peccauimus inquit, mæstum factum est cor nostrum: nec dixit propter labores, sed pp peccata: siquidem fere fit vt tales magnę calamitates sterilitatis, pestis &c. veniant propter peccata, nec solũ tales calamitates, sed ẽt calamitas in aruis, & pecoribus. Vnde Abacuc ait, ficus enim nõ florebit, & non erit germen in vineis, mentietur opus oliuæ, & arua non adferent cibum;

Negligentes sumus in rebus ad salutẽ spectantibus. (D) Thre.5. *Calamitates spirituales potius timeamus.* Abacuc 3.

abscin-

abſcindetur de ouili pecus, & non erit armentum in præſepi- E
Sterilitas propter peccata ſæpe venit. bus. Mirum ſane eſt, quòd ita infelices ſimus, vt niſi calamitatibus preſſi, nolimus ad Deum noſtrum accedere. Quod inſinuans Oſeas Propheta ait: In tribulatione ſua mane ſurgũt ad me: eſt quidem hoc laudabile, vt in calamitatibus accurramus
Oſeæ 6. ad Deũ, ſed nihilominus ſatis cognoſcitur noſter animus, qui non accederemus, niſi nos calamitates premerent. Longe ali-
Calamitates vtiles. ter faciebat Dauid, qui ét in proſperitate & lætitia accedebat ad Dñm. Vnde ait: Si oblitus fuero tui Hieruſalem, obliuioni detur dextera mea: adhæreat lingua mea faucibus meis, ſi nó
Pſal. 136. propoſuero tui Hieruſalem, in principio lætitiæ meæ. F

Triplici hac fere plaga nos interdũ pp ſcelera noſtra Deus punit, videlicet ſterilitate, infirmitate, & bello. Quod enim
Sterilitas flagellum Dei. ſterilitas pp peccata veniat, teſtat̃ regius pſaltes qui ait: Qui conuertit terram fructiferam in ſalſuginem, á malitia habitantium in ea. Idem ſignificat Ioel cum ait: Luxit humus, qm̃ de-
Pſal. 196. uaſtatum eſt triticum, confuſum eſt vinum, & languit oleum,
Ioel. 1. confuſi ſunt agricolæ, vlulauerunt vinitores ſuper frumento, vino & hordeo, quia perijt meſſis agri. Nõ dicit cauſam huius rei eſſe res téporales, ſed peccata populi: vnde & ſubdit, Plangite ſacerdotes, qm̃ interijt de domo Dei veſtri ſacrificium & G libatio; computruerunt iumenta in ſtercore ſuo: ideſt homines in ſua turpitudine. Porro quòd etiam pp peccata nobis
Fallimur ſæpe in aſſignanda ſterilitatis cauſa. Deus varias mittat infirmitates, habetur in Deut. vbi dr̃, niſi cuſtodieris & feceris omnia verba legis huius, augebit Dominus plagas tuas, plagas magnas & perſeuerantes infirmitates peſſimas & perpetuas. Quod etiam bella nobis Deus immittat pp peccata, audi obſecro quid dicat per Zacha. Ecce ego
Deut. 28. tradam homines, vnumquemque in manu proximi ſui. Item
Zach. 11. Hie. ait. Pro eo quòd nõ auditis verba mea, ecce ego mittam,
Hie. 25. & aſſumam regem Babylonis ſeruum meũ, ad deuaſtationem H
Calamitates noſtrorum temporum. ſcilicet veſtram. Sed quid dicam de his calamitoſis temporibus noſtris, qñ omnia feruere bellis videmus, & Lutheraniſmum tantopere inſanientem? opus ſane eſt magna vigilantia, ad tanta pericula euitanda, quæ terra, marique impendent.

Acceptio perſonarum quam ſit vitioſa.

4. Reg. 5. 3. Reg. 17. ET *multi leproſi erant in Iſrael ſub Eliſæo Propheta, & nemo eorũ mundatus eſt, niſi Naaman Syrus.* Sane cũ video quòd Deus paupérculæ viduæ recordatus eſt, cui per Eliam prouidendũ curauit, cũ tñ multi alij eſſent pauperes, tum ét quòd

A quòd ducem illum Naaman gentilem a lepra curare voluit, cum tñ multi essent in Iudæa leprosi, satis intelligo verissimã esse doctrinam illam Apost. dicentis: In veritate comperi, qm̃ non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente, quæ timet Deum & operatur iustitiam, acceptum est illi. Quod aũt isti timerent Deum, & virtutis essent studiosi, satis ostensum est tam de Naaman, quàm etiam de vidua, quæ tam benefica fuit erga Eliam. Et certe quod Deus non sit personarum acceptor, etiam manifestatum fuit in legibus quas condiderat de colligendo manna, cum ait: Colligat vnusquisq; ex eo quantũ B sufficit ad vescendum, gomor per singula capita: quæ sane verba emphasim magnam habent. Colligat vnusquisque inquit, non autem ait, colligant prius diuites, sicut modo fieri solet in distribuendis bonis Reipubl. & datur pauperibus frumentum putridum: item ait, quantum sufficit, idest mensuram cuique limitatam. Communicat insuper Deus gratiam suam hominibus, non secundum dignitatem siue statum vt in Angelis, Archangelis, &c. vt testatur Doctis. Magist. sent. & D. Th. sed s̃m dispositioné cuiusque: & ita non communicauit eam Platoni, siue Aristoteli, & tñ communicabat eam aliquando infimo pa C stori, communicauit Cornelio, pauperculę viduę, & Naaman, quia se disponebant & præparabant ad eam accipiendam: non communicat eam aliquando magno prælato, & tamen communicat abiectissimo & vilissimo hominum iudicio fraterculo, sicut his nostris temporibus testatum est in Canonizatione sancti fratris Franciscani, cuius sanctissimum corpus est Compluti maxima in veneratione, & tamen magnis multis Custodibus & Prouincialibus non fuit communicata tanta gratia. Vnde Osæas Propheta ait, Ephraim factus est subcineritius panis, qui non reuersatur: comederunt alieni robur eius, & D ipse nesciuit, sed & cani effusi sunt in eo, & ipse ignorauit.

Act. 10. *Deus non est personarum acceptor.* *Exod. 16.* *Dionys. de di. no.* *Magist. 2. sen. dist. 3.* *D. Thom. 1. p. q. 64. art. 6.* *Excẽplum.* *Osæas 7.*

Cęterum cum Deus non accipiat personam, neque etiam iudices in iudicando debent esse acceptores personarum, & qui institiam administrant, sed debent suum munus iuste exequi, & quamuis pars vna potens sit, non debent propterea pauperi iustitiam denegare, sed iuste & imperturbate iudicare. Vide enim quõ nautæ illi oborta tempestate non pręcipitanter se gesserunt, sed sorte compererunt propter quem orta esset tempestas, & ita Ionam condemnarunt, neq; statim eum præcipitarunt, sed adhuc interrogarunt quid fecisset, & quisnã esset, & ipse culpam suam confessus est, & adhuc interrogant,

Iudices nõ sint acceptores personarum. *Iudices imperturbate iudicare debent.* *Ionæ 1.*

quid

quid hoc fecisti? item quid faciemus tibi, & cessabit mare à nobis? Et quamuis Ionas diceret, pp me orta est tempestas, mittite me in mare, adhuc tamen quærebant qũo liberarent eum, sed tandem coacti fuerunt eũ in mare præcipitare. Mirũ sane est quam sedatè & imperturbatè iudicaret hęc gens Barbara, nec diceret quod præcipitaretur statim in mare, & præsertim cum ipsemet confiteretur, sed potius tandẽ oculos ad cęlum leuantes dixerunt, quęsumus Dñe ne pereamus in anima viri istius. Vide quãtopere confundant isti multos iudices nostri tpis, qui gloriantur quod statim præcipitanter hũc vel illum iudicent & condemnent. Considerent igitur illorũ sedatum & imperturbatum animum, atq; iuste iudicent tã pauperi quam diuiti. Non debent esse acceptores personarum, nec facere quod plerosq; facere videmus, vt.s. cum non audeant potentibus resistere, sinant ipsos in suis vsuris, vel concubinis viuere, vel publicis ludis, vbi multorum patrimonia dilapidãtur: pauperes tamẽ vexant & denudant penitus. Quare Deus quidem præcepit Moysi dicens, Prouide autẽ de omni plebe viros sapientes, & timentes Deum &c. sic ẽt Dauid dicebat, In matutino interficiebam omnes peccatores terræ: vt disperderem de ciuitate Dñi omnes operãtes iniquitatem. Porro in lib. Num. habetur, quòd cum Hebræi præliari vellent contra Chananæos, promiserunt Domino dicentes, quòd si victoriã reportarent, destruerent omnes ciuitates Chananęorum, atq; ita à dño exauditi sunt, vt intelligas quantum Deo placeat quòd mali puniantur. Nũc vero videmus quòd multi quibus incumbit iustitiam facere, incipiant tanq̃ in statua Nabuchodonosor à pedibus fictilibus, i. pauperibus, neque audent incipere ab auro & argento, quod denotat diuitias, nec à ferro quod denotat potentiam. Et quemadmodum qui dealbant aliquem parietem, si aliquẽ lapidem eminere viderint, obiter percurrunt, cum interim cętera æqualiter tractent: ita pleriq; iudices pauperes omnes æque tractant, cum interim diuites tangere non audeant, quantumuis omnes rectæ rationis limites prætergrediantur. Cõtra igitur tales iudices, ait Isa. quòd veniet Dominus ad iudicium cum senioribus populi sui, principibus eius, ad condemnandum scilicet eos.

Iudices non sint pręcipites in iudicando. *Timeam⁹ Deum.* *Iudices iuste iudicent tam pauperi quam diuiti.* *Iudices puniant publica delicta.* Exod. 18. Psal. 100. Num. 21. *Mali pęnas Luant.* Deuter. 2. *Multi iudices non perinde pauperibus iudicant ac diuitibus.* Simile. *Iudices pleriq; in pauperes duntaxat animaduertunt.* *Irati in quanta deueniãt absurda.*

E F G H

Ira detestabile malum.

ET *repleti sunt omnes in Synagoga ira, hæc audientes.* Cum isti tantopere ira flagrarent, hinc factũ est, vt in tm̃ deuenerint

A nerint malũ,videlicet vt Chrm pręcipitare vellent. Isti quidem Scribæ,& Pharisæi dedita opera Christum oderant, & iracundia implacabili contra eum flagrabant.Cæterum q̃uis iracundiæ affectus cõditoris beneficio naturæ nostræ inditus videatur,nos tñ eo quemadmodũ cæteris quidem ad perniciẽ nostrã furenter abutimur. Impressit nobis naturæ autor coniugij desideriũ,procreandorum liberorũ gr̃a,quibus naturæ nr̃æ mortalitas in sobole quodãmodo resarciretur. Quis aũt enumerare valeat quot stupra,quot adulteria,quot incestus,quotq; sacrilegia,propter intẽperantiã nr̃am ex hoc fon-
B te oriant? Ingenerauit ẽt mentibus nr̃is idem conditor nr̃i amorẽ,qui nos ad q̃renda quę ad vitæ vsum necessaria essent incitaret, quẽ ideo Stoici Philosophi in pedagogũ ab autore naturæ nobis datũ esse prudentissimè dixerunt:at ꝑ immoderãtiã nr̃am ex hoc fonte teterrima generis humani pestis nascit,quã Apost.malorũ omnium radicẽ esse ait.Ad hũc ergo modũ ira nos ẽt abutimur,quę cum ad vindicatiuæ iustitiæ officium data sit,nos ẽt in furorẽ,rabiemq; ita conuertimus, vt vix vlla capitalior pestis in vita humana grassetur. Primũ igitur huius morbi malũ est, quod vel Spiritum sanctum, &
C charitatẽ ab anima fugat,vel certe charitatis feruorẽ, & internæ pacis tranquillitatẽ, quę eiusdẽ spiritus placidissima q̃dã sedes est,ab eadẽ pellit. Feruor quippe iræ feruori spiritus & internæ pacis quieti,vehementer aduersatur.Aliud vero morbi huius malũ est,quod vsqueadeo hoĩem hoĩbus odibilẽ facit,vt Salomõ dicat,Spiritũ ad irascendum facilẽ,quis poterit sustinere? Rursusq;, Impetũ inquit cõcitati spiritus, ferre quis poterit? Quo fit vt prudentes viri non aliter iracundum hoĩem putent,quam viperã aliq̃,aut feram solutam vinculis, vt ipsi ex eius intemperantia conuiciandi, aut irã-
D scendi occasionem arripiant. Illud vero maxime detestandũ, quod hic morbus homines à dignitatis suæ arce deijcit, dum omni penè mente,& iudicio priuat. Iram enim sapientes homines,breuem insaniam esse confitentur.

Irã nesci-mus frena-re.

Simile.

Abutimur Dei donis.

1. Tim. 6.

Iracundia multorum esca malorum.

Prou. 18.

Prou. 27.

Simile.

Ira rationem hominis conturbat.

Est ẽt ira immanis quædam bellua, q̃ si ex catenis soluat, ingentẽ edere stragẽ solet, ac vehementer lædere nõ solum nos ipsos,verum etiã alios. Inter alia aũt remedia,quæ aduersus hunc morbum à sapientibus viris proponuntur, primum quidẽ mora tẽporis est,vt primus eius feruor relãguescat,& caligo quæ pręmit mentem, aut resideat, aut minus densa sit.quædã ex his,quæ te pręcipitẽ ferebant, hora,non

Simile.

Simile.

tantũ dies molliet, quædã ex toto euanescent. multos inquit E absoluemus, si cęperimus ante iudicare, quam irasci; nunc aũt primum impetum sequimur, deinde quamuis vana nos concitauerint, perseueramus ne videamur cæpisse sine causa. Quo circa quicunq; vere sapiunt, cum se ira commoueri sentiunt, & linguam & manus ab omni iniuria continent. Vnde Architas ille Taren. insignis Philosophus, cum in agro comperisset quosdam è famulis admisisse quiddam, sentiẽs se commoueri in illos, nil quidem tum fecit, tñ abiens: Fortunati, inquit, estis quòd irascor vobis. Quibusdam videtur, ait Sen. ira contempe rata qñq; bona esse, quia extollit animos & incitat, nec quicquam sine illa magnificum in bello fortitudo gerit. Verum F oportet considerare, quia facilius est excludere perniciosa quã regere: & non admittere, quàm admissa moderari. Nam cum se in possessione posuerunt, potentiora rectore sunt. Quarundam rerum initia in nostra potestate sunt, vlteriora nos quasi sua vi rapiunt, nec regressum relinquunt: vt in præceps datis corporibus, nullum sui arbitrium est, nec resistere, morari ve deiecta possunt, & ad imum aguntur pondere suo.

Ira quõ sit domanda.
Cice. libr. Tusc.quæst.
Archi.Ta.
Sen. lib. 1. de ira c. 7.
Simile.
Irã nõ admittamus.

Imperator quidam, vt ait idẽ Seneca, vsqueadeo iracundia excæcabatur, vt cum aliquando ad negotium pertractandum G legatos suos misisset, alterq; citius altero rediisset, iusserit statim eum capite plecti; propterea quòd falsa iracundia & præcipiti ratiocinatione collegerat ex huius celeri aduentu, alterũ ab hoc fuisse interfectum. Cęterum cum miser legatus suppli ci prece postularet, vt saltem per breue aliquod tempus suppli cium differretur, quo alter rediret, nec minimũ quidem cõcedere voluit, sed de supplicio inferendo duci cuidam mandauit. Cum igitur iam ad supplicij locum ventum esset, gladiusque faucibus impenderet, ecce socium eius redeuntem, mutuoq; ipsum cum lachrymis præ nimio gaudio amplexantem: quo H euentu populus non mediocriter lætatus, inde cũ iucunditate illico abscessit. At Imperator, in quo iracundia tam altas egerat radices, ex rei euentu magis excæcatus, tres simul interfici iussit, ducem videlicet ipsum, & vtrumq; socium, ita dicens: te quidem interfici iubeo, quia iam damnatus es: te vero quòd socio damnationis causa extiteris: & te ducem, quòd iniunctũ mandatum non compleueris. O diritatem & immanitatem, ne belluis quidẽ tolerabilẽ? finxit, finxit tria ibi crimina iracundia, vbi clemẽtia, rectaq; ratione vnũ quidẽ inuenisset. Certe quemadmodum ex nubecularũ attractione tandem totus aer opacari

Exemplũ prauum.
Sen. lib. 1. de ira. cap. 16.
Iracũdi in quanta incidant absurda.
Iracundia quantũ dedecere videatur prĩcipem.

A opacari solet & contegi, Solis lumen nobis obscurari, atq; ēt ingens pluuia cum tonitruis varijs excitari: ita plane ex minima quadam iracundia sæpe tandem ingentes conflantur contentiones, variæ inimicitię, atrocissimę interneciones. Et sicut ex ignis leui scintilla solet plerumq; enasci & conflari voracissima flamma atq; incendium, ita ex parua quidem ira, implacabilia nō raro exoriuntur odia atq; incōmoda. Ac propterea bene cecinit poęta: Principijs obsta, sero medicina paratur: cum mala per longas cōualuere moras. Et Phocylides inquit, Rebus principio prouide tuis, ne in fine labores. Isocrates, Cō-
B sidera initio & dicta, & facta tua. Solon, Iracundiam initio cohibeto. Claudianus, Primos iræ motus stude frænare.

Simile. Iratus quibus comparetur. Simile. Ouidius. Phocy. Isocr. Solon. Claudi.

Feria III. post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO PRIMA.

C *SI peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eū inter te & ipsum solum.* Matt. 18. Luc. 17. Qm̄ vt inquit Chrys. acri oratione aduersus scandalizantes vsus multis eos terruit argumentis, ne supini atq; desides hac ratione hi fiant, quibus scandala inferunt, & ne putantes totā in alios culpā esse reiectā, ad mollitiei vitiū delabātur, & quasi cultu Dei digni in arrogantiam incidant: perspice qūo ipsos ēt cōprimit atq; coercet, & inter duos solummodo redargutioné fieri iubet, ne. s. testimonio multitudinis grauiore accusatione visa, indignatus ille durioré se ad corrigendum præbeat, ideo dicit, inter te & ipsum solum. Si peccauerit in
D nos frater noster, & in qualibet causa nos læserit, ait Hieron. dimittendi habemus potestatem, imo necessitatem, qua præcipitur vt debitoribus nostris debita dimittamus. Si autem in Deum quis peccauerit, non est nostri arbitrij: dicit. n. scriptura diuina, Si peccauerit homo in hominem, rogabit pro eo sacerdos: si auté in Deum peccauerit, quis rogabit pro eo? Nos e contrario in Dei iniuria benigni sumus, in nostris contumelijs exercemus odia. Corripiendus est aūt frater seorsum, nisi semel pudoré & verecundiam amiserit, remaneat in peccato. Et si quidem audierit, lucri facimus animā eius, & per alterius salutem nobis quoq; acquiritur salus. Sin aūt audire noluerit,

Chryso. in Matt. ho. 61. to. 2. Correctio qualis esse debeat. D. Hiero. libr. 3. in Matt. 18. tom. 9. Matth. 6. 1. Reg. 2.

Correctio fraterna quã sit vtilis. adhibeatur frater: quod si nec illum audierit, adhibeat & tertius vel corrigendi studio, vel côueniendi sub testibus, porro si nec illos audire voluerit, tunc multis dicendum est, vt detestationi eũ habeant, & qui nô potuit pudore saluari, saluetũ opprobrijs. E

D.Bernar. serm. 2. de Resur. do. Gal. 6. Quoties peccantem videris fratrem, procedere debet continuo compassionis affectus ait Bern. tanquam cognatus humanitati, quippe quem concipis ex te ipso. Vos inquit Apost. qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum ne & tu tenteris. Et certe cum exiret dñs baiulans sibi crucẽ, & plangerent super eum nondum quidem omnes tribus terrę, sed mulieres paucæ, côuersus adeas: Filię F

Luc. 23. inquit Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros. Ordinem diligenter attende, super vos inquit primo, deinde super filios vestros. Temetipsum attende, vt alijs noueris compati, vt arguas spiritu lenitatis. Teipsum considera, ne & tu tenteris. Sed quia exemplum efficacius

Exẽplum. persuadet, & altius imprimit animo, mitto vos ad sanctũ senem illum, qui cũ audisset peccasse vnum ex fratribus, amarissime flebat, inquiens: ille hodie, & ego cras: qui sic flebat super se, putas quia non compassus sit fratri? Hic itaq; compassionis affectus multis siquidem prodest, quia animus liberalis contristare quem pro se viderit laborare erubescit. Porro nos G

Gre. li. 23. Mor. c. 14. inquit Greg. qui infirmi homines sumus, cum de Deo hominibus loquimur, debemus primum meminisse quod sumus, vt ex propria infirmitate pensemus quo docẽdi ordine infirmis fratribus consulamus. Côsideremus igitur quia tales sumus quales nonnullos corrigimus, aut tales aliqñ fuimus, etsi iam diuina gratia operante non sumus, vt tanto temperantius humili corde corrigamus, quanto nosmetipsos verius in his quos emẽ

Correctio fraterna cum quib⁹ côsideratio nibus dari debeat. damus agnoscimus. Si aũt tales nec sumus, nec fuimus, quales adhuc illi sunt quos emendare curamus, ne cor nostrum forte superbiat, & de ipsa innocentia prius ruat, quorum mala corrigimus, alia eorum bona nobis ante oculos reuocemus: quæ si omnino nulla sunt, ad occulta Dei iudicia recurramus: quia sicut nos meritis nullis, hoc ipsum bonum quod habemus accipimus, ita illos quoq; potest gratia supernæ virtutis decorare, vt excitati posterius ẽt ipsa possint bona quæ nos ante re- H

1. Cor. 3. cepimus, præuenire. Quis. n. crederet quod per Apostolatus meritum Saulus lapidatum Stephanũ pręcessurus erat, qui in morte eius lapidantiũ vestimenta seruabat? His ergo primum cogitationibus humiliari cor debet, & tũc demũ delinquẽtiũ

iniquitas

A iniquitas increpari. Vnde Ambr.ait, Plus enim proficit amica correptio, quam accusatio turbulenta; illa pudoré incutit, hęc indignationem mouet. Seruetur potius quod prodest. Bonum quippe est vt amicũ magis te qui corripitur credat, quam inimicum. Facilius enim consilijs acquiescitur, quam iniurię succumbitur. Vnde & Apost.ait, corripite fratrem, vt erubescat, non vt inimicum eum existimetis: qui enim metuit, reprimitur, non emendatur: quem pudet facere, in naturam vertit. D. Amb. in Luc. 17. lib. 8. 2. Thes. 3.

Nunquid peccat, ait D.Tho. qui hanc correctionem dimittit? Aug. dicit, Si nõ corripis, peior factus es tacendo, quã ille B peccando. Sed cum hoc sit verum quòd oẽs corripere teneantur, diceret aliquis quòd solis prælatis cõuenit quidem ex officio, alijs vero ex charitate. Sed aliquãdo dñs permittit bonos cum malis puniri: quare? quia non corripuerunt malos: tñ dicit Aug. quòd aliquando debemus desistere, si times ne propter correptionem istam non emendentur, sed deteriores reddantur. Item si times ne inducat persecutionẽ Ecclesiæ, non peccas. Si vero desistis ne lædaris in temporalibus, ne molestia tibi accidat, vel hmõi, peccas. Et Glo.ait, ita peccat qui videns fratrẽ peccare tacet, sicut qui pęnitenti nõ indulget. Nõ C qui dixit, si pęnitet, dimitte, præmisit: si peccauerit, increpa: nec difficilis sit venia quidẽ ipsa, nec remissa indulgentia. Vnde & Greg.ait, Non aũt iam correctio delinquẽtis, sed magis oppressio sequitur, si in correctione ira vltra quã culpa meretur extenditur. In correptione quippe vitiorum subesse menti debet iracundia, non præesse, vt executionẽ iustitię non dominando præueniat, sed famulando subsequatur, & totũ iudiciũ possessa impleat, non possidens præcurrat. Bene itaq; dr̃, non te ergo superet ira vt aliquẽ opprimas, quia videlicet si is qui aliquem corrigere nititur, ira superatur, opprimit antequam D corrigat: nam dum plus quã debet accenditur, sub iustæ vltionis obtentu ad immunitatẽ crudelitatis effręnatur. Cæterũ vt ait Chrys. quandoquidem oẽs defectus aliquos habemus, debemus præstare ne nimiũ seueræ sint correctiones nostræ & rigidæ, sed debemus tolerare & supportare defectus alienos tanquam si nostri essent. Et certe quemadmodũ in ædificijs non oẽs lapides accommodati sunt angulis, siue ẽt fundamentis, sed alij alijs locis deseruiunt: neque ẽt vnumquodq; corporis membrũ omnibus obeundis muneribus aptum est, sed alia alijs accõmodantur: ita non debemus ex nostro ingenio metiri cæteros, neq; putare singulos esse aptos & egregie habiles

D.Tho. in Matt. 18.

Correctio quãdo prætereunda.

Glo. ordi. in Mat. 18. Luc. 17.

Greg. lib. 26. Mo. c. 36.

Iob 36.

Chry. explicans c. 6. ad Gal. to. 4.

Simile.

Haym. in Episto. ad Gal. 6. biles ad præclariora quæque. Quod si ita consideremus, mo- E
derate nos geremus in fratribus corrigẽdis: porro Haymon ex-
plicãs verba illa, Fratres si pręoccupatus fuerit homo ĩ aliquo
delicto &c. ita habet: bene inquit Apost. homo, qa hoc pacto
nobis mentẽ reducit ad humanã fragilitatem, quãque proni
oẽs sumus & procliues ad labendum. Vnde considerans tu qđ
etiã homo es, & procliuis ad labendum non minus q̃ frater,
temperabis tuã correctionẽ. Nec debes statim punire ipsum
Athan. in Episto. ad Gal. 6. proximum & castigare, ait Athan. sed potius suauiter & perbe-
nigne emendare, considerans teipsum, ait Apost. ne & tu ten-
teris. Si nobis vt videmus, ait alius Autor, imperatur & præci- F
Palat. in Matth. pitur à Dño, vt sitientem potemus, vt esuriẽtem pascamus, an
non magis intelligere debemus nos debere fratris delicta emẽ-
dare atque corrigere? Cæterum hac in re perutile fuerit per-
attente cõtemplari qua ratione Deus nobiscum gerat, qui cũ
ipsum offendimus, nos emẽdat tacite interius in recessibus &
Nota simi litudinẽ. penetralibus cõscientię, vbi nullus alius adest spectator: quod
si non emendamur, sæpe permittit vt nostrum scelus ẽt mani-
festetur, vt ita demum corrigamur. Non debes in correctione
Bas. in ho. fraterna nimiũ importunus esse, molestus & seuerus, ait Basi.
Nõ adhæresse rebus secularib. neque statim perturbato animo aliquem emẽdare: neque de- G
bes statim irasci propter leuia quæquæ, aut denique quidquã
aliud in corrigendo proximo, pręter Deũ pręmiatorẽ contem-
plari. Si prælatus fueris, paterno animo corriges, non tanquã
Dñs: neque eos imitaberis, qui rigide & austere imperant.

Chry. ser. 139. Si peccatorem & peccaturum se homo cogitet, ait Chrys.
& tunc incipiet amare veniam, nõ amare vindictam. Audis tu,
quia remittere debeas, & quia tibi remitti debeat non audis?
peccabis & tu illi cras, qui tibi hodie peccauit, & erit tibi iu-
dex, qui tibi erat reus ante, & reddet tibi veniã si dedisti, aut
negabit veniã: aut si dederit, imputabit amplius quàm dona- H
Dimitte vt tibi dimittatur. bit. Remitte peccanti, remitte pęnitenti, vt cũ tu peccaueris,
repensetur in venia, non donetur. Bona semper venia, sed tũc
dulcissima cum debetur. Vicit pęnam, iudicem præuenit, eua-
sit iudicium, qui remittendo, ante sibi veniam quàm delinque-
ret iam prouidit. Quemadmodum qui sordes eluere vult ex
calice aliquo, phiala, aut alio vase vitreo, vel ẽt ex fragili vase
Simile. terreo, debet quidem suauiter, sensimq; id præstare, ne & vas
ipsum confringatur, & sibi fortasse etiam noceat, & tandẽ ne-
que sordes eluet: ita quicunque alterum corrigere studet, cũ
norit fragilitatem humanam, nõ debet ita seuęre & acriter se

gerere

A gerere, aut denique ita impudenter, vt maculas non eluat & vitia, sed potius sibi & alijs incommodet, & sordes ipsas augeat; quin potius ita se geret vt suauiter corrigat. Cęterum vt inter Chirurgos etiam ille laudabilior videtur, qui suauius & dulcius vulnera sanat: ita in correctione adhibenda præstabilior ille est, qui maiori charitate, suauitate & prudentia officium suum facit. Adde quod nō secus sedate, hoc est sine vlla perturbatione se debeat hic gerere, quam idem Chirurgus, qui quo remotior est ab omni perturbatione, eo accuratius munus suū exercet. Vtilissima quidem est correctio, si vt debet

Correctio vt tibi dimittatur.

Simile.

Correctio fraterna cū quibus consideratiomib. danda.

B fiat: sic enim videmus quòd magnam misericordiam exercuerunt Ruben & Iudas arguentes fratres suos, qui volebant interficere Ioseph, quandoquidem & fratres retraxerūt à fratricidio, & ipsius Ioseph vitam seruauerunt. Phinees ēt & socij misericorditer egerunt, cum arguerunt fratres suos, qui ædificauerant altare in scandalum filiorum Israel, & eos conuersos misericorditer etiam susceperunt, responsionem acceptantes. Duplicem etiam misericordiam exhibuit Ionathas, cū & patrem arguendo temperauit, & Dauidem ipsum liberauit.

Simile.

Correctio qūo suggerenda.

Gen. 37.

Iosue 22.

1. Reg. 19.

Inter te & ipsum solum. Sicut enim medicus corporalis, si

C debito modo procedat, ait Lyra, nititur inducere sanitatem cum minori dispendio corporis, vt sine membri abscissione, & si non possit, tunc abscindit membrum minus nobile, vt cō seruetur magis nobile, vel totum corpus. Sic ille qui fratrem peccantem occulte corripit, charitatiue debet tentare si possit fratrem emendare absque detrimento suæ famæ, quia fama computatur inter maiora bona hominis citra virtutes, & ideo corrigens fratrem debet quantum potest cōseruare eius famam. Considerandum tñ circa prædicta, quòd si peccatum fratris occultum fuerit in præiudicium communitatis, vt si ali

Lyra. in Matt. 18.

Simile.

Prou. 22.

Fama proximi cōsulendum.

D quis tractaret secrete cum aliquibus, qualiter ciuitas esset hostibus tradenda; vel si aliquis Hæreticus in secreto corrumperet fideles, tunc secreta correptio vel admonitio non esset expectanda, sed statim esset prælato denunciandū, qui possit tali periculo pręcauere, & idem iudicium de consimilibus casibus est habendum. Cæterum considera, ait Chrys. quia benigne olim Deus correxerit protoparētes, cum tñ posset eos statim punire citra vllas interrogationes & moras, idipsum etiā facit cum Cain, vt intelligas quam benigne, quam patienter, quam que prudēter te debeas gerere in alienis emendandis delictis. *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum.* Nemo igitur fratres

Quādo correctio non sit expectāda.

Chrys. in Gene. ho. 19. to. 1.

Genes. 3. vitia palpet, peccata dissimulet nemo, ait Bernar. nemo dicat, E
Genes. 4. Nunquid custos fratris mei sum ego? Nemo quod in se est,
Bernar. in æquanimiter ferat, cum viderit ordinem deperire, minui disci
Natiuit. S. plinam. Est.n. consentire, silere cum arguere possis: & scimus
Ioan. Bap. quia similis pęna facientes maneat & consentientes. *Si autem*
Genes. 4. *te non audierit*. Magna sane est hominis miseria, quod nolit
Roman. 1. iustas audire reprehensiones, & maxime videtur intellectum
Chrys. ho. habere tenebris plenum. Quid quæso lucidius sole, ait Chry.
de ferẽdis attamen & lux eius deficit: & profecto sicut fulgidam illam lu
repræhen. cẽ & fulgurosum iubar sæpenumero superuenientes tenebræ
to. 3. pro- obtegunt: ita & intellectum nostrũ quasi in meridie fulgẽtem F
pe finem. & perspicuum, inconsiderantia obrepẽs tenebrosum reddit, &
Simile. nonnunquam euenit vt sapiens non videat quod oportet, minor & hebetior clare & acute illud perspiciat. Hinc est quare neq; sapiens extolli, neq; abiectior miserum se dicere debeat. Corrigat ergo quisq; benigne fratrem suum, cum eum errare
Exod. 23. viderit. Non audisti quod Deus Iudæis præcepit, nempe ne
Deute. 22. errantia inimicorũ iumenta despiciant, & lapsa ne pręterneant? Si ergo præceptum est ne inimicorum bruta contemnant, nos
Simile. ne fratrum animos qui quotidie supplantantur, despiciemus? & quomodo non est summa inhumanitas, & ferina crudelitas, G nos non tantum curæ hominibus impendere, quantum alij iumentis? Cęterũ videas aliquos qui ne putentur alieno indige-
Mali non re consilio, malunt potius vtilitate consilij carere, q̃ suscepta
admittunt admonitione peccatum emendare, imo eligunt potius igno-
correctionẽ rare quam discere, quamuis sciant non esse crimen ignorare, sed nolle discere, non indoctum esse, sed doctrinam respuere.
Ber. super Plerumque etiam impatientia contemptui iungitur, ita vt
Can. serm. aliquis non solum non curet corrigi obiurgatus, sed insuper
42. obiurganti indignetur more phrenetici manum medici repellentis. Mira peruersitas? medicanti irascitur, qui non irascitur H sagittanti. Est enim qui sagittat in obscuro rectos corde, vt ait
Psalm. 10. Dauid, qui & te ipsum nunc sagittauit ad mortem, & tamen in eum non commoueris, mihi indignaris, qui sanum te fieri
Psalm. 4. cupio. Irascimini inquit Propheta, & nolite peccare: si peccato irasceris, non solum minime peccas, sed & quod peccaras exterminas; nunc vero & peccatum retines, medicamentum ręspuendo, & peccare apponis irrationabiliter irascendo, & est supra modum peccans peccatum. *Si autem te non audierit.*
Alb. Mag. Hoc est vt ait Alber. si ad te peruenerit certo indicio quòd
in Mat. 18. te non audiuit, & non sit nisi qsi peccatum iterat, & iam hoc

in no-

A in notitiã serpere incipit, si .n. in occulto stat, adhuc tunc nõ põt sciri si audiuit, vel nõ audiuit, *Adhibe tecũ vnum* ad cuius notitiã sicut ad tuã deuenit, quia aliter non est adhibitus: si aũt indicas ei nescienti, tũc ambo estis, quia ex vno corde loquimini, & sic patet quod istud est peccatũ, quod vt non omnino est occultum, sed serpit in notitiã plurium. *Si duo ex vobis consenserint.* Quasi sibi velit, vt inquit Basi. adeo placere Deo, vt consentiant inter se tum qui corrigitur, tũ qui corrigit, in fraterna ipsa correctione, vt ppea quidquid petierint ambo à Deo fiat illis, adeo est gratus illi consensus fraternæ B correctionis, hoc est & zelus corrigentis, & emendatio atq; tolerantia in correcto. Et vide quomodo puniret Deus Ionam quod nollet ire ad corrigendam ciuitatem Niniuæ. Basi. in respõ. ad 15 interrog. Ionæ 1.

Si peccauerit in te frater tuus, corripe eũ &c. Quasi dicat: certe si attente nouerit quã multis beneficijs à me ipsi cõcessis, sit mihi deuinctus, nõ peccabit, at vero si peccauerit. *In te*, idest ante te, quasi contra te pp scandalum & malum exemplum quod tibi dat; nam si publicè peccat, iam vr̃ correctio ad prælatũ spectare, sed nihilominus charitatiuè debes si potes, animam eius, monendo lucrari, quia tu es ẽt offensus cũ C multis alijs. *Si peccauerit.* Non ait si bona opera fecerit, sed tñ hoc tempore contra fit; nam si quis peccat, nõ corrigitur, & si bona fecerit opera, murmurant de ipso, & dñt esse hypocritam, & ita retrahunt multos à bonis operibus præstandis. Tales vtiq; figurati vñr per filios Heli, qui multos à sacrificijs & oblationibus retrahebant propter improbitatem suã, sed vide quã infeliciter perierint. Porro correctio debet prudenter dari, vt fructum referat: in cuius rei figurã ministri Saul quęrebant aliquem, qui sciret pulsare, instruendo quidem vt melodia pellatur dæmon ne ipsum torqueret: sa- D ne tale instrumentum est fraterna correctio, quæ debet pulsari, siue dari à perita manu, siue prudenti viro, vt hoc modo ille, qui est in peccato liberetur à diaboli tyrannide. *Peccatum fugiendũ. Non debemus prauũ præbere exẽplum. Iudicia temeraria peruersa.* 1. Reg. 2. 1. Reg. 4. 1. Reg. 16. Simile.

Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittã ei? vsq; septies? Obserua, libentius ẽt & liberalius, vltimã noxã quam primã debere nos dimittere: & quod quanto pluries in te frater peccauerit, & offenderit, eo amplius hoĩem com plecti debeas maiori ẽt humanitate, nam sic vr̃ ille maiorem in se supponere fragilitatem, atq; miseriam. Et certe quemadmodum cum quis in eundem labatur morbum asserimus deteriorẽ esse relapsum quàm lapsum, quia tũ morbus inua- Autor. Simile.

dit

dit infirmiorē & debiliorem: sic quoq; intelligere debes de E
eo, qui te frequenter offendit, nempe quòd debiliorē habeat virtutem, ex diurna atq; ēt diu turna peccandi consuetudine, atq; proinde nō mirū si vel minima quadā ansa & occasione oblata in peccatū recidat. Quocirca liberalior esse in eū debes, atq: de eius maxime condolere miseria: tantoq; coram Deo gratior eris & copiosius mereberis, quanto libentius de maiori miseria fratrem extraxeris: *Non dico tibi septies, sed septuagies septies.* Circa hoc attende, quòd Christus dn̄s dicit, Si nō dimiseritis hoībus peccata eorū, nec pr̄ vester dimittet vobis peccata vestra, vbi non dixit, si non dimiseritis septies, vel septuagies, sed absolute & fine vlla conditione p̄cepit vt dimittamus. Id quod Deus ipse vr̄ seruasse erga Hebræos, quos cū in manus Philistinorū, & Ammonitarum pp ipsorum flagitia tradidisset, in tanta miseria constituti clamauerunt ad ipsum, suorū scelerū veniā deprecantes, ipse tn̄ tale respōsum dedit eis, nimirū, vt meminissent ipsis sæpissime condonata fuisse peccata, eductosq; eos fuisse ex seruitute Aegyptiaca, & de manibus & potestate Amorrhæorum, Philisthinorum, Sidoniorum, Amalechitarum, & Chananæorū, quia promiserant vitæ emendationē: quam rem cum minime præstitissent, idcirco eis nolebat nunc opem ferre, sed accederent potius ad Deos suos in quibus habebant fiduciam, qui eos liberarent: at isti infelices denuo supplici prece rogarunt dicētes: peccauimus, redde tu nobis quidquid tibi placet, tm̄ nunc libera nos: ibi tunc clementissimus pater eos protinus liberauit, doluitq; super miserijs eorum. Sic ergo nos facere debemus, hoc est, vt quamuis sæpissime Deum offenderimus, semper tamen veniam postulemus, & quoties etiam nos proximus offenderit, ipsi ignoscamus.

Cōdonem⁹ ēt sępe iteratas iniurias.

Matth. 6. & 18. F

Iudic. 10.

G

Veniam à Deo semper postulemus, etsi maxime eū offenderimus.

Autor.

Credebat Apost. Petrus, quòd cū in mundo solitum esset H condonare peccata bis tm̄, vel ad summum ter, inter mundanos se fore satis liberalem, si septies dimitteret fratri. Quare ipsum dn̄s liberat ab eo errore, dicitque, ac pręcipit non solū septies, sed etiam septuagies septies esse dimittendum fratri. Vbi etiam vtitur numero certo pro incerto. Quasi dicat, vis Petre scire quoties dimittere debeas? toties quoties iniuria affectus fueris, & in te peccatum fuerit, vt nil iam necesse habeas numerare remiseris ne tertio iam aut quarto; vel si mauis, toties dimittes, quoties tibi ipsi velles dimitti. Vnde & Chrysostomus doctissimus præclarissime quidem

Iniurias cōdonem⁹.

dem

A dem & sapientissime asserit: Non intelligas quòd tibi mensu ra quædam ac limitatio hac in re statuatur, sed intellige quòd licèt per totum vitæ curiculum te semper offenderint, parcere te oporteat in te peccantibus, idque propter illum qui cuncta peccata tanta liberalitate condonat, tam charamque habet peccatoris conuersionem, quemadmodum insinuat parabola illa de seruo debente decem millia talentorum. Et alibi dicit idem Doctor, Numerus ille septuagies septies accipitur pro infinitis numeris, sicut solemus dicere: hoc millies contigit, quod est dicere, infinitis vicibus accidisse. Nil obstat, B ait grauis quidam Autor, ad dimittendum fratri sæpissime, illud Prophetæ Amos, super tribus sceleribus Damasci & super quatuor, non conuertam eam, idest non parcam ei; siquidem illic Propheta mentionem facit peccatoris obstinati, hic vero tractat Christus de quo speratur emendatio. Cum audieris, ait Chrysostom. septies esse dimittendum, ita intelligas, quòd semper debeas dimittere fratri, nam septies dimittere debes, idest per septem dies hebdomadæ, atque ita ne horam quidem inuenies, in qua non debeas remittere fratri iniuriam. Et quamuis ipse statim non emendetur, non proC pterea cesses a correctione: nam vt ait idem Chrysost. quanto ille impudentior & pertinacior fuerit, tanto magis ad emendationem eius absque ira & molestia nobis studendum est. Nam & medicus cum grauiorem viderit morbum, non desistit, nec molestia oppressus deficit, sed ad ferenda remedia diligentius se accingit. Quod nos quoque facere iubet, quoniam enim solus imbecillior visus es, adiectione duorum fortior factus coargue delinquentem.

Chrys. ex va. in Mat. lo. ho. 18. 19. 20.

Matt. 18.

Chrys. in Matt. ho. 62.

Amos 1.

Hec. pin. 1 Ezech. 39

Chrys. ex va. in Mat. lo. ho. 19.

Chrys. in Matt. ho. 61. to. 2.

Simile.

Porro sæpe accidit vt proteruia eorum quos corrigis, tanta sit, ait Greg. vt tibi quodammodo frænũ imponere videantur, D ne amplius eos corrigas: hoc enim intelligebat Aposto. cum diceret, Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, sed qm̃ repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Frenum silentij sibi super impositum, sancti viri apud dura reproborum corda conspiciunt, qui per Prophetam dicũt, Quomodo cantabimus Canticum domini in terra aliena? frænum poni etiam Pau. admonuit, qui discipulo præcepit dicens, Hæreticum post primam & secundam correptionẽ deuita, sciens quia subuersus est qui eiusmodi est, & delinquit proprio iudicio cõdẽnatus. Sãcti quippe doctores plerunq; alta consideratione resistentiũ corda conspiciunt, & dum

Greg. 20. Mor. c. 19. sup illud, frenũ posuit in os meum.

Psal. 136

Tit. 3.

dum illa derelicta diuinitus vident, affligi, gementesq; conticescunt. An non aliqñ frænum Salomon doctoribus imponit? qui dicit; noli arguere derisorem, ne oderit te. Sed si ab increpatione idcirco reticemus, quia cõtra nos insurgere derisoris odia formidamus, non iam lucra Dei, sed nostra quærimus. Qua in re sciendum est, quod nonnunquam cum redarguuntur praui, deteriores existunt: ipsis ergo, & non nobis parcimus, si ab eorum redargutione pro eorum amore cessamus. Vnde necesse est, vt aliquando toleremus tacendo quod sunt, quatenus in nobis discant bene viuendo, quod non sunt. B

Prou. 9.

Mali nolũt corrigi.

F

Considerationes eius qui corrigitur.

Sed iam postquam de eo, qui corrigit fratrem diximus, audiamus quas leges seruare debeat, qui corrigitur. Is ergo, qui corrigitur frater, primum omnium necesse est, vt humiliter submittatur, seque cognoscat, ac sibi persuadeat quod quantumuis splendido sit ingenio natus, possit nihilominus affectibus excæcari & decipi, & propterea egeat alterius ope & auxilio: deinceps cõsideret oportet, se omnia quæ alienis oculis & intelligentiæ patent, non posse habere perfecta & explorata, cum cognitionem tantum quandam, & notitiam perbreuem, & exiguis terminis circumscriptam nactus sit. G Sanctus enim ille Moyses admonitus fuit, & salutaribus soceri sui consilijs, quamuis Barbarus homo esset, adiutus, circa populi administrationem & gubernationem. Et Dauid quidem atque Nathan quamuis tam illustres essent Prophetæ, ignorabant tamen vtrũ ipse Dauid ędificaturus esset templum domino, nec ne, & ambo quidem iudicium tulere ita fore, cum tamen oppositũ Deus decreuisset. Propheta quoque Elisæus nesciebat angustiam, atq; laborem mulieris Sunamitidis, nempe mortem filij eius. Propheta etiam Amos suam fatetur ignorantiam dicens, non sum Propheta, neq; filius Prophetæ, sed vir armentarius ego sum. Elisæus Propheta initio ignorauit quid responderet illi qui munus à Benadab rege Syriæ sibi attulerat, rogãs esset ne Rex ab illo morbo curandus. Nesciebat Balaam sibi ab Angelo contradici, atq; transitum impediri, ne ad maledicendum populo Dei pergeret, cum tamen Angelum videbat asina ipsius. Paulus reprehendit Apost. Petrum, qui reprehensionem omni cum mansuetudine accepit; & ipse Paulus reprehensione indiguit: denique Petrus commendat & laudat epistolas Pauli, cum tamen in eis reprehensus ipse scribatur. H

Omnes egemus consilio.

Exod. 18.
2. Reg. 7.
4. Reg. 4.
Amos 7.
4. Reg. 8.
Num. 22.
Gal. 2.
2. Cor. 12
2. Pet. 3.

Feria

A

Feria III. post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO SECVNDA.

Nos inuicem corrigamus.

SI *peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipsum solū.* Matt. 18. Illud in primis vtile q̄diu in hac fragili vita viuimus, vt. s. alter alterum moneamus, & salutariter hortemur. Sed tñ adeo calamitosa sunt hæc tēpora nostra, vt iam huiusmodi salutaria consilia negligamus, quamuis nos videamus in militia constitutos, iuxta illud Iob, cunctis diebus quibus nūc milito &c. Iustum quidem est, vt qñ fratres sumus omnes, nos mutuo hortemur, vt fit in prælio. O miseriam nostram, qui non ita faciamus quidem, sed instar vermiculorū ligna rodentiū, quos videas dura rodētes ligna, & tñ si quis tantillū ipsos attigerit, statim intereunt. Sic. n. nos ad reprehendendū alios asperi sumus, & tñ siquis nos reprehēdat, indignè ferimus, & solum os durum habemus, cum in reliquis mollissimi simus. Debemus quidē in correctionibus esse modesti, & præsertim cum senibus & maioribus, iuxta illud Paul. Seniorē ne increpaueris, sed obsecra vt patrē. Ignominiosum certe nobis est, quod si proximus infirmitate aliqua corporis laboret, oēs statim fiamus medici, & tñ in infirmitatibus spiritualibus eum negligamus. Si videmus domum vicini incendio conflagrantem, statim accurrimus, & opē ferimus: si vero proximū vitijs prope cōbustum videmus, dissimulamus, & silemus, neq; curamus scintillas mali exēpli extinguere, quibus reliquos cōburit. Hoc quidē conqueritur Isa. dicens, Vulnus & liuor, & plaga tumēs, non est circūligata medicamine, neq; fota oleo. Cum ergo diem mortis ignoremus, curemus nos mutuo ad virtutem hortari & animare, cū inter tot laqueos & pericula versemur. Sanè siquis ciuitatem ingressus, moneretur quòd ab vno ciue esset interficiendus, ab omnibus sibi caueret, & gauderet plurimum de tali admonitione; sic igitur nos geramus ingressi ciuitatem mundi huius fallacis & proditoris.

Alter alterū moneamus. — B

Iob 14.

Similitudo. — *Simile.* — C

Reprehēsionē non admittimus. — *2. Tim. 5.*

Simile. — *Simile.* — D

Isai. 1. — *Eccle. 9.* — *Simile.*

Siquis in fragilitatē aliq̄ inciderit, mone eum, & iuua tuo consilio salutari Sicut Apost. monet dicens, Fratres si præoccupatus

Gal. 6. cupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales E
Eccl. 8. estis &c. Et Eccl. ait, Non incendas carbones peccatorum, arguens eos, & ne incendaris flamma ignis peccatorũ illorum: Quasi dicat noli irasci in corrigendo, ne forte alius iratus, mi
Simile. nus emendetur. Sane qui catapotia infirmo danda, aut pilulas conficit, contemperatione magna vtitur, ne forte excedens interficiat infirmum: sic ergo cum corrigis fratrẽ, magna moderatione vti debes, ne forte per iracundiã excedens, sis causa mortis illius, hoc est quod in nouũ aliquod lethale crimen incurrat. Debes ẽt commodum tempus & occasionem expecta
Simile. re ad dandam correctionem. Nam sicut medicus dum febris F est in vigore, non propinat potum infirmo, sed cum est in declinatione: sic ẽt cum datur correctio, est opportunitas expectanda, & vt deferbuerit iam corrigendi animus, nisi iam periculum esset in mora, quod quidem prudentiæ relinquẽdum
Num. 13. est. Sane cum exploratores redierunt de terra promissionis,
Exẽplum. & quasi perterriti dixerunt, vidimus monstra de genere gigantæo, quibus comparati, quasi locustæ videbamur, & alia multa dixerunt, adeo vt perterrerent populum, & is cogitaret de rege sibi eligendo, vt in Ægyptum reuerteretur: tũc quidem
Num. 14. poterat Moyses eos aspere corrigere & castigare: sed cũ vide G ret tunc populum in tanta angustia & afflictione, noluit id facere, sed potius ẽt precibus adhibitis & suauibus verbis dissuasit huiusmodi terrorem quẽ populus acceperat, quod non perinde fecisset cum iracundia & asperitate. Sic ẽt se Deus nobiscum gerere solet, hoc est blandis quibusdã correctionibus nos interius corrigere. Quando etiam correctio fit in cõmuni poterit esse aliquando paulo asperior, at vero si in particulari fiat debet fere esse cũ quadam suauitate. Cum enim
Simile. piscator tendit piscibus rete, vt pisces ad ipsum accedant, & ẽt ne egrediantur qui intus fuerint, solet strepitũ excitare, & ma H gnos edere clamores; at vero cũ hamo piscatur; quia singularis est piscatio, & ad vnum tñ capiendum piscem dirigitur, tũc magno vtitur silentio, & escam sibi quærit accommodam pro temporum varietate, qua totum hamum vndique tegit ne appareat. Sic igitur in fraterna correctione magna vti debes moderatione & suauitate, vt fructum referas. Vnde Dauid ait, Su
Psal. 89. perueniet mansuetudo, & corripiemur. Delectatur etiã Deus
3. Reg. 19. mansuetudine & quiete, siquidem Elias vidit dñm in sibilo auræ tenuis. Et certe quamuis tu velis asperitate fratrẽ flectere, nisi Deus interius suauiter ipsum moueat, nil promouebis,

A uebis,non enim in commotione dominus,vt dicitur 3.Re.19. 3.Reg.19.
Neque Deus in te habitabit si velis in furore & commotione corrigere fratrem,sed potius vterque peribit. Curare prætererea debemus, vt pro ratione necessitatis ipsius proximi, eum corrigamus,aliter enim crudeles erimus:nã vt dicitur in Pro. Prou.17.
Plus proficit correctio apud prudentem,quam centum plagę apud stultum. Magnam porro vtilitatẽ sibi reportat,qui proximum corrigit:nam vt ait Apost. Quis est qui me lętificet,ni 2.Cor.2.
si qui contristatur ex me? Idest qui correctionem meam humi liter suscipit,& contristatur quia Deum offendit. Sed liberet
B nos Deus à multis proteruis,apud quos nil proficias, vel si ar tificiosissima vtaris correctione, nolunt ab aliquo doceri. De Simile.
Leone quidem dicitur in Pro. Leo fortissimus bestiarum,ad nullius pauebit occursum,non retrocedet, non desistet ab im petu quo fertur. Sic igitur sunt aliqui tam efferati,quos nullo modo possis emollire.

Nec vero existimare debes,quòd ad concionatorem dumtaxat pertineat corrigere,nam & parentes filios,& magistri discipulos,& patres familias domesticos,& prælati subditos cor rigere tenentur: talibus enim imputantur subditorum defe-
C ctus. Quemadmodum enim si horologium conturbetur, & culpam ei,qui ipsum moderatur,quidem ascribimus: sic etiã cum aliqua communitas se extra numerum mouet,eius recto ri & præposito culpam assignamus. Vnde causam assignans Isa. dissolutionum & iniquitatũ quæ fiebant in Hierusalem, Isa.1.
ait,Principes tui infideles;& alia translatio habet,inobedientes. Sic enim fit,vt non solum non corrigant,sed ẽt sint causa perditionis omnium subditorum. Vnde Natham ostendens 2.Reg.12
quãtum esset scelus Dauidis,ait:Quoniam blasphemare fecisti inimicos nomen domini &c.sane quãdo riuulus aliquis ex- Simile.
D tra ripas fluit,non valde nocet,at vero si copiosissimũ flumen id faciat, noxium valde est:sic etiã cum aliquis ex subditis aliquod vitium committit,ipse sibi nocet,si vero prælatus id faciat,magnam de se exhibet notam. Sic videmus quod tribus 3.Reg.11.
quæ sequutæ sunt Hieroboam, etiã ipsum in idololatria sua sectatę sunt:vnde Moyses reprehendens Aaron in adoratione Exod.32.
vituli,ait, Quid fecit tibi populus hic,vt super eum induceres peccatum hoc maximum? Quasi diceret,cur ipsum non corri gebas,cum tibi id ex munere incumberet? debent igitur tales vigilare super gregem. Sic Hier.ait,peruigilant quasi rationẽ Hier.13.
pro animabus reddituri. Vide quod non solum ait,vigilant,

sed

Charitas hortatur nos vt fratrem corrigamus. sed peruigilant, vt intelligamus obligationem quam quisque habeat proximum corrigendi loco suo & tempore, & multo magis ij quibus ex officio incumbit iam. E

Verum aliquos reperias, qui correctiones oderunt, quod quidem indiciũ est ruinæ & perditionis, vt scilicet aliquis ex pharmacis ipsis infirmetur. Vnde Pro. 29. dicitur, Viro qui corripientem dura ceruice cõtemnit, repentinus superueniet interitus, & eum sanitas non sequetur. Quid igitur de his futurum est qui persequũtur ipsos corrigentes? vnde Gen. 22. dicitur de ædificãtibus turrem Babel, Nec desistent à cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Amemus ergo eos qui nos corrigũt, cum indicium quoddam id sit prædestinationis. F Hinc Eccl. ait, Quam bonum est, correptum manifestare pęnitentiam, sic enim effugies voluntarium peccatũ. Et rursus, qui odit correctionem vestigium est peccatoris, & qui timet Deũ, conuertetur ad cor suum, s. per correctionem. Si quis de naui in mare turbulentũ præcipitaretur, & alius compassione motus, ei funem porrigeret, quo apprehenso posset liberari, & tñ nollet id facere, qualem hunc iudicaremus? Sic ergo stultior multo est qui non vult correctionẽ admittere, cũ ea indiget.

Simile. Prou. 29. Gene. 22. Eccl. 20. Eccl. 12. Simile.

Non debemus nos vlcisci. G

Corripe eum inter te, & ipsum solum. Non ait vlciscere te, vel interfice eum, sed corripe. Cur ergo gloriaris quòd nullus vnquam in te aliquid admiserit, quin vindicaris? An tibi videtur hæc tua iactantia, cum Euangelij verbis consonare? Vide etiam quid Apost. dicat, Nulli malum pro malo reddentes. Et Petrus ait, Non reddentes malum pro malo, sed e contrario benedicentes; quia in hoc vocati estis, vt benedictionem hæreditate possideatis. Et rursus Christus ait, In patientia vestra possidebitis animas vestras: idest vitam viuetis tranquillam. H Apost. etiam ait, Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Tantum igitur ab vltione ab horrere debemus, vt si fieri poterit, nec sciamus quis non læserit. dixit quidem Deus ad Abraham, Scito quod peregrinum futurũ sit semen tuum in terra non sua, & subijcient eos seruituti, & affligent quadringentis annis. Vides quomodo non dixerit, vbi esset futura hæc seruitus, vtrũ in Syria, aut Babilonia aut Aegypto, ne inde occasionem acciperet inimicitiæ contra eos. Non ita nos gerimus, sed potius volumus exquirere quis nos læserit, vel contra non locutus fuerit. Sane non vacat mysterio, quòd quando

Rom. 12. 1. Petri. 3. Luc. 21. Rom. 12. Gene. 15.

A quando Christus alapis cęsus est, & consputus, & illusus, sibi faciem velari voluit, nolens scilicet scire eos à quibus iniurijs afficiebatur. Non ita nos facimus, sed etiam percunctamur quis nos iniuria affecerit. Cæterum quatuor fratres videmus, nempe Petrum & Andræam, Iacobum & Ioannem, in duplici fraternitate, in qua fundata est nostra religio Christiana, cum tamen in lege veteri esset tantum illa fraternitas Moysi & Aaron, vt intelligamus quòd modo in lege gratiæ maiori charitate nos exornare debeamus. Sed tamē vices inuersas video; si enim in lege veteri dicebatur, dentem pro den- Matt.14. Luc.22. Matt.4. Exod.4.

B te, modo sunt qui pro re exigui ponderis statim aliquem interficiant. O diabolicas vindictas! Quam parum attendunt quod plenitudo legis sit dilectio? Ne existimes q; ideo Deus puer sit factus vt tu eū contemnas, & pro eo nihil facias: nam Isa. cū dixisset, Puer natus est nobis, addidit, & vocabitur nomen eius admirabilis. Sed ideo puer factus est, vt intelligas quod facile condonare soleat offensas. Quod significare volens Dauid ait, Pro nihilo saluos facies illos: Quasi diceret, quod homo nihil fere faciat, pro tantis diuinis beneficijs. Itē puer factus est, vt nos doceat, quod facile tanquā pueri debea- Matt.5. Rom.13. Isa. 9. Simile. Psal. 55. Simile.

C mus iniurias condonare: nam pueri quidē non se vlciscuntur, sed iniurias sibi factas narrant patri suo, & pater ait, tace fili mi, ego te vlciscar. Sic ergo tu cum fueris iniuria affectus, dicito id patri tuo cęlesti, & dimitte vindictam, peteque ab ipso patientiam ad tolerandum, & vt inimici tui mentem illuminet. Vnde Rom.12. ait dominus, Mihi vindictam, & ego retribuam. Sane qui manu candelam emungit, non solū eam coinquinat, sed interdum etiam lumen suffocat: sic ergo qui seipse vlcisci vult, coinquinat & vrit animā, & causa est ut proximus & ipsemet pereant: hàc enim de causa reges & principes in ci- Rom.12. Simile.

D uitatibus aliquos præsides cōstituerunt, ne aliquis ipsemet se vlcisceretur. Sic ergo tu non sis solicitus de vindicta, nā Deus te satis superq; vlciscetur. vix dū enim Cain cessauerat ab interfectione fratris, cū eum dominus uocauit dicens, Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Quasi diceret, ego debeo mortem hanc ulcisci, nam sanguis fratris tui instat. Vide etiam qūo Deus satisfecerit pro Moyse, cum de ipso murmurarent Maria & Aaron. Item pro Magdalena, cū Martha de ipsa querebatur, & pharisæus ille. Noli igitur tu quærere uindictā, sed potius corripe eū inter te & ipsum solū, & Deus pro te rñdebit, iuxta illud Isa. Vidi lacrymā tuā, & sanaui te. Genes.4. Num. 12. Luc.10. Luc.7. Isa. 38.

Mirabile sane est, quòd ad persuadendum tibi vt iniuriam E
condones, debeat congregari vniuersus populus, vel tempus
edax rerũ, hoc vlcus curare debeat, neque moueris quòd tam
Ne vlciscamur nos. pium habeas patrem, qui tibi hoc suadeat, videlicet Deum, &
magna tibi munera promittat, si hoc feceris. Cum primum
Adam in delictum incidit, inquit scriptura quòd ambulabat
Genes. 3. dominus ad auram post meridiem, quando uenerat de scelere
vindictam sumpturus: non dicit scriptura quòd currebat,
vt intelligas pedetentim eum incedere cum vult supplicium
Exod. 14. sumere. Pharaonem septies monuit, priusquam in mari rubro
Ioan. 3. illum submergeret. Niniuitas etiam ante monuit. Con F
trarium autem morem seruat, cum tendit sua misericordia cũ
Luc. 19. aliquo vsurus, festinat enim solicitus. Vnde Zachæo dixit,
Zachæe festinans descende, quia tendebat ad iustificandum
Ioan. 13. peccatorem. Impio etiam ac nefario illi Iudæ dixit, Quod facturus
es, fac citius. Cupiebat siquidem pijssimus Redem-
Acto. 2. ptor, pretium nostræ salutis persoluere. Quin spiritus Sanctus
repente descendit super Apostolos, eos sanctificaturus,
vt ostenderet dominus se pronum magis esse ad miserendum
quàm flagellandum, & vix ferè possit semper in punitione
Isa. 54. persistere. Vnde Isa. ait, In momento indignationis abscondi G
faciem meam parumper à te, misericordijs sempiternis congregabo
te. Nec mirum si tardus ad puniendum, ad condo-
Simile. nandum vero cum festinatione tendat Deus: nam si lapidem
in supero uelis loco statuere, maioribus machinis, funibus &
uiribus opus est: sin autem in centrum uelis deijcere, nõ alia
vi indiget nisi ut à manu excidat. Ita sicut lapidi propriũ est,
nulla facta mora, deorsum tendere: ita Deo proprium est miserationibus
uti, ideo quasi coactus & nostris flagitijs exigen-
Isa. 1. tibus dolens punit, ut ipsemet per Isa. inquit, Heu consolabor
super hostibus meis, & uindicabor de inimicis. At uero nos pe H
des habemus ad puniendum & uindicandum, uelocissimos.
Prou. 2. Vnde Prou. 1. Pedes impiorum ad malum currunt, ita currunt
ut brauium constitutum uideatur ei qui prius ad illum
miserum & infelicem inferni locum appulerit. In misericordia
autem impartienda tardissimi admodum sumus. Sustine
Sen. lib. 3. de ira cap. vlt. paululum modo inquit Seneca, uenit ecce mors, quæ nos pares
faciat. Quid nobis cum dimicatione & insidijs? Nunquid
amplius isti quem ulcisci uis, quam mortem optas? etiam morietur,
perdis operam, facere uis quod futurum est.

Consu-

A *Consulamus famæ proximi.*

INter te, & ipsum solum. Nõ ait quòd publices defectus proximi tui, sed quod solus corrigas, & eius famæ consulas. Et cum videmus proximi famam periclitari, non erubescamus coram detractoribus narrare eius virtutes: sic enim charitas postulat. Vnde dominus pro Moyse respondit, cum detraherent ei Maria & Aaron, similiter pro sancto illo Iob satisfecit, cum eius opera amici indiguerunt. Porro D. Hiero. explicans verba illa: Beatus qui non &c. tum etiam Chrys. ita habent, B His verbis tecte atque dissimulanter inuidiam discipulorum Ioannis, dominus corripuit, quæ huic interrogationi occasionem præbuerat, quos videlicet fama & gloria miraculorum Christi mordebant. Quo in loco non negligenter obseruandum est, quòd dominus tanta lenitate discipulorum Ioannis inuidiam, signis tantum editis, non verbis castigauerit, dignitati videlicet atque honori eorum modestissime parcens, vt exemplo suo nos ad similem modestiæ virtutem adduceret, cum occulta proximorum vitia emendare volumus, vt videlicet eorum famam & existimationem, quam maxime fieri poC terit, integram & illibatam conseruare studeamus. Sunt enim qui ita homines corripiunt vt illorum vitia prodant, cum eos sanare sine famæ detrimento possent.

Num. 12. Iob 42. Matt. 11. D. Hiero. D. Chry.

Cũ proximos corrigimus, eorum famã cõsulamus.

Plurimum quidem proximi famæ consulere ac prospicere debemus: vnde Lucas cum de Magdalenæ vitijs tractaturus esset, eam proprio nomine non nominauit, sed tantum dixit, ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix: at vero B. Marcus volens eius pretiosa vnguenta commemorare & pium officiũ, proprio nomine eam appellauit simul cum socijs, dicens: Maria Magdalenæ, Iacobi, & Salome, emerũt aromata. Nos vero D non ita facimus, sed potius petulanti lingua defectus proximorum omnibus narramus, nec attẽdimus quid dicat propheta, Prohibe linguam tuam a malo, & labia tua ne loquantur dolum. At vero qui pij sunt & religiosi, non solum id curant, vt scilicet linguam maledicam non habeant, sed etiam cum Dauide dicunt, Detrahentem secreto proximo suo, hũc persequebar. Et certe quantum lucraris bene de proximo loquendo, tãtum tibi & illi noces detrahẽdo. Vnde sapiens ait, Mors & vita in manibus linguæ. Annon audisti de illo qui conuiuiũ parabat ex iussu domini sui de melioribus cibis, & linguam in mensa ad vescendum apposuit? cum etiam iuberet herus vt

Luc. 7. Marc. 16. Psal. 33. Psal. 110. Prou. 28. Exẽplum.

Lingua bona & mala. deteriores adferret cibos, rursus etiam linguam apposuit, significans videlicet, nil esse pretiosius lingua bona, & contra etiam nil deterius mala lingua & mordaci. E

Exod. 13. In Exo. quidem habetur, quòd Deus reuelarit Moysi idololatriam in quam populus inciderat, & tamen cum accessisset Moyses ad Iosue, noluit id ei manifestare; vt inde doceamur quòd defectus proximi non publicemus: imo potius debemus quo ad possumus eos benigne interpretari. Gene. 26. in Genes. etiam hr̃ quòd cum dixisset Isaac, ipsi Abimelech Regi Palæstinorum, Rebeccam sororem suam esse, vidissetq́; Abimelech prospiciens per fenestram, ipsum Isaac iocãtem cum vxore sua, eum ad se accersiri iussit, & reprehendit modeste, dicens esse quidẽ F perspicuum eam vxorem suam esse, & propterea non debebat dicere esse sororem. *Res ipsi in meliorem partem interp̃temur* Vide quam modeste reprehendat hic gentilis, tum etiam q̃ð abominaretur scelus inter fratrem & sororem, & quomodo cognosceret hm̃oi iocos & tactus solummodo esse debere inter virum & vxorem, tũ etiam non dixit esse concubinam siue amicam eius, sed vxorem. Non ita modeste reprehendimus nos, neq; ita sine passione iudicamus, sed potius temere & inconsiderate. Quamobrem longe aliter nos geramus, & famæ proximi consulamus, neq; eam traducamus & G suggillemus. Simile. Sane sartor ne pannum ipsum perdat, prius delineat & notat quod sibi præscindendum est, & tamen tu *Famę proximi consulamus.* famam proximi scindis & laceras absq; vlla mensura & delectu. Simile. Itẽ nodus aliquis facile fit in filo, at verò non perinde soluitur, cum facilitate implicas & obscuras famam proximi tui, at verò non perinde facile eã recuperas & restituis. Simile. Insuper etiam facile litura inducitur in papyro, at non perinde facile eluitur, imo & si eluatur, macula aliqua semper remanet: sic ergo fama proximi facile coinquinatur, at non perinde facile mundatur, & pristinum recuperat splendorem. Ac proinde iubet H Christus, vt corripias proximum inter te & ipsum solum.

APPENDIX.

Correctio qualis esse debeat. *Si peccauerit in te.* Non ait si suspicatus fueris aut somniaueris eum peccasse, sed si peccauerit. In te. Idest quod tu solus scias, quodq; secretum sit. Corripe eum. Non ait, infama eum, sicut multi faciunt hoc tempore, qui peccantem non corripiunt, sed infamant apud oẽs. Simile. Aduerte ẽt q̃ð Christus tanquam optimus Chirurgus docet, quòd si ad curãdum sufficit

vnguen-

A vnguentum,non necesse habeas vti lanceola,aut cauterio : & si sufficit digitum abscindere, non debes abscindere manum. Sic Medicus qui saccharo rosaceo curare potest,non propinat amaras pilulas. Sic ergo tu,si solus potes proximum curare, non est quod adhibeas testes : quòd si non potes,eos tunc adhibebis, cum melius sit vt aliquid detrimenti fama patiatur, quàm si anima pereat, non enim est verus honos cum perit anima. Cæterum qui malus est,diligenter se emendet, ne ab altero audire possit Medice cura te ipsum : sane cum Deus voluit mittere Moysen ad educendum populum de seruitute

Correctio quo sit facienda.

Exod.4.

B Pharaonis,prius dixit illi vt in sinum suum mitteret manum: sic ergo tu cum alterum paras corrigere, inspice prius sinum tuum,& qualis sit vita tua. Item nolebat Deus vt Dauid sibi templum ædificaret,quia vir sanguinum erat : sic ergo tu qui vis corrigere,prius diligenter explora te ipsum,cum velis præparare & ædificare templum domino.

1.Par.17.

Feria III. post III. Dominicam Quadragesimæ.

C

CONCIO TERTIA.

Facile labimur in malum.

SI *peccauerit in te frater tuus, vade,& corripe eum inter te,& ipsum solum.* Matt.18. Cum nouisset dn̄s quam fragiles simus,& ad malum propensi, inter alia opportuna remedia quæ nobis prouidit, fuit hoc correctionis fraternæ. Satis enim manifesta est nostra propensio ad malum in eo, quod si bonum aliquod

Correctio fraterna quanti sit momenti.

D opus aggredimur,statim ab eo desistimus, & ad pristina vitia redimus; sicut pulli quos perdix falsa mater educauerat, statim ad matrem suam redeunt. Vnde Hierem. ait; Perdix fouet quæ non peperit. Quin & Deus agnoscens hanc tantam fragilitatem nostram,nos interdum excusare videtur. Sic enim in Genes. habetur,Nequaquam vltra maledicam terræ propter homines, sensus enim & cogitatio humani cordis, in malum prona sunt.Sic ét visus est excusasse discipulos cū ait: *Spiritus* quidem promptus est,caro autem infirma,quæ verba etiam poterāt de ipsis intelligi.Sic etiam regius psaltes ait, *Misertus* est dominus timentibus se, quoniam ipse cognouit

Simile.

Hiere.17.

Genes. 8.

Matt. 26.

Psal. 102.

figmentum nostrũ. Cum ẽt multas abominationes dixisset de E
Osæ 4. Hebręis Oseas, tandẽ ait, Spiritus.n.fornicationis decepit eos, Annon vides q̃uo excusare eos quodammodo vr̃. Tales etiam sunt boni, qui excusant defectus proximorum: sic.n. Daniel visus est excusasse senem qui exarserat in Susannam, cum ait: Species decepit te, & concupiscentia subuertit cor tuum. Postquam ẽt Petrus dixerat ciuibus Hierusalem, Vos sanctum &
Acto.3. iustum negastis, & petijstis virum homicidam donari vobis, autorẽ vero vitæ interfecistis, extenuauit peccatum eorum addens; & nũc fratres scio quia per ignorantiam fecistis, sicut & principes vestri. Talia igitur exempla imitemur, in defectibus tractandis proximorũ, & non eorum exempla qui fratres F
suos traducunt, & passim increpant, & accusant: nam certe, in-
Apoc. 12. ter alia dæmonis attributa, illud recẽsetur, quod sit accusator fratrum. Porro quod propensi simus ad malũ, facile ex eo cognoscitur, quòd cum de rebus ad virtutem pertinẽtibus agere & tractare deberemus, potius de vitijs agimus, & ea exequimur; quod quidem quasi monstruosum vr̃, vt ex subiecta ratiocinatione facile colligi potest; siquidem quamuis dicimus
Cor magis in dexterã videtur propendere. cor quidem esse in medio corporis, magis tñ vr̃ ad dexteram declinare, vnde fit vt dextera manus & pes videantur accommodatiora ad actiones obeundas; & ita ẽt videmus quòd ex G
mille hominibus pauci admodum euadunt sinistri, sed potius dextri, imo illud monstri simile fere iudicatur. Sic igitur q̃uis voluntas hominis tanquam cor videatur ad sinistram deflecti partem, i. ad res mundanas, potius quam ad dexteram, hoc est ad virtutem, intelligamus tñ quòd id quasi monstruosum est,
Ioann. 10. siquidem nõ ita fuit ab initio, in statu naturæ integræ, in quo potius ad virtutem erat inclinatio, sic ergo nos duci sinimus cũ peccamus, ab inclinatione procedente ex natura corrupta.
Simile. Cognoscitur præterea nostra fragilitas & imbecillitas, ex H
eo q̃d vocemur oues, siquidẽ ouis per se solam viuere nõ põt,
Simile. sic homo nõ põt sine pastore suo Christo viuere. Itẽ ouis nescit redire ad gregẽ vbi semel errauit, neq; arma hẽt quibus se defendat. Eodẽ modo vbi homo in pctm̃ lapsus est, miserabilis est: nã neq; põt neq; nouit redire, nisi a Deo quæratur,
Simile. & in gratiæ statũ reducatur. Itaq; pctm̃ labyrinthi imaginem refert, in quo semel immersus, exitũ homo per se nõ inuenit, sed miserabiliter perit, nisi speciali Dei iuuetur auxilio. Vnde Dau. dixit: Erraui sicut ouis quæ perijt, quære seruũ tuũ dñe.
Psal. 118. Nostra ẽt ad malũ propensio in oue relucet, siquidẽ si vna ex ipsis

A ipsis se præcipitet, et reliquæ subsequuntur: sic etiam praua exēpla aliorū imitamur, & ita perimus. Vnde Isa. ait, Oēs nos quasi oues errauimus. Itē miseriā nostrā significauit Ezechiel: vbi dr̄, Et dices terrę Israel, hęc dicit dn̄s Deus, ecce ego ad te, & eijciam gladium meū de vagina sua &c. Cū ergo tā fragiles & miserabiles simus, iustum est vt correctiones patienter audiamus, nec solum eas quæ in cōi fiunt, sed ēt eas quæ in particulari nobis ipsis diriguntur, quę quidem magis nos mouēt. Et.n. Dauid q̄uis prudentissimus, nō tn̄ ex correctione illa velata ipsius prophetæ Natham mouebatur perinde, atq; cū ipsi B dixit, tibi dico. O si prædicatores cū norūt qđ in cōi non proficiūt p̄ctōres exhortatione, ad ipsos irēt, & sigillatim eos cōmouerent! ita.n. fecit Nathā cū Dauid, & Ioannes cū Herode, certe magis proficerēt. Si Christus qui peccare nō poterat, vocat in iudiciū opera sua, dicēs; Quis ex vobis arguet me de p̄ctō? cur nos tāta efferimur su̧pbia, vt dedignemur audire arguētes nos, & iuste corrigētes, cū sint op̄a nr̄a tanq̄ pānus mēstruatę?

Exemplū prauū quātū nocet. Isa. 53. Ezech. 21 2. Reg. 12. Marc. 16. Ioann. 8.

Sumus equidem tam fragiles & miserabiles, vt opus habuerimus multis correctoribus. Vnde Eccle. ait, Et mandauit illis Deus, vnicuiq; de proximo suo. Vnde intelligamus quam C vere dixerit sapiens, Qui autem increpationes relinquit, errat. Item, auris quæ audit increpationes vitæ, in medio sapientium commorabitur: qui abijcit disciplinā, despicit animam suam; qui aūt acquiescit increpationibus, possessor est cordis. Quare benigne nos inuicem corrigamus, non vicissim conuicia conuicijs repellentes, neq; ignominiam, vel contumeliam contumelia, sed potius maxima cum patientia & clementia satisfacere debemus, nemini iniuriam aut incōmoda propterea infligentes. Omnes quidem debitores sumus Deo, secundum illud, Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seD ducimus, & veritas in nobis non est. Alij autem plus, alij autem minus debemus pro ratione delictorum nostrorum.

Isa. 94. Eccle. 17. Prou. 10. Prou. 15. 1. Ioan. 1.

Fraterna correctio qualis esse debeat.

CORripe eum inter te & ipsum solum. Antequam peccantē fratrem corripiamus, ait Cyril. & posteaquam corripuerimus, ad intima nostri cordis intrare debemus, & attentius ibidem inuestigare, an simili vitio quod in alio corripimus an fortasse grauiore laboremus. Quod si depræhenderimus, id humiliter in nobis primo castigare debemus, & tūc demū cū mansuetudine, proximum corripere. Non enim recte aliena

Cyrill. in Ioan. li. 3. cap. 16.

reprehendimus peccata, si eisdem aut maioribus grauemur cũ E
Rom. 2. de talibus dicat Pau. In quo alterum iudicas, teipsum cõdemnas, eadem enim agis quæ iudicas. Qui prædicas non furandum, furaris? Qui dicis non mæchandum, mæcharis? Quod

Iudicant mali alios & se non intuentur.

si districte prius nostra in nobis mala persequimur, iustũ quoque est ut ẽt contra aliena mala utiliter erigamur, & ea quæ in nobis punimus, etiã in alijs redarguendo superemus. Sed hanc correctionem mali nesciunt, quia se reliquunt, & bonos impetunt: sibi se intra cõscientiam suam mollitie blandæ adulationis inclinant, & contra bonorũ uitam districtione asperitatis eriguntur. Qui enim semetipsum prius nõ iudicat, quid F
in alio rectum iudicet ignorat. Hinc est enim quod insidiantibus quibusdam, & puniendam adulteram deducentibus, dicitur.
Ioan. 8. Qui sine peccato est uestrũ, primus in illam lapidem mittat.
Iudic. 28. Hinc est quod cũ tribus Beniamin in carnis scelere fuisset obruta, collectus omnis Israel ulcisci iniquitatem uoluit, sed tñ semel & iterum in belli certamine ipse prostratus est. Consulto aũt dño, si ad ulciscendum ire debuisset, iussum est: Qui iuxta diuinæ uocis imperiũ perrexit, & semel & secundo perdidit, & tunc demum peccatricem tribum valde feriens, pene funditus extinxit. Quid est quod in vltionem sceleris inflam G
matur, & tñ prius ipse prosternitur, nisi quòd prius ipsi purgãdi sunt, per quos aliorum culpæ feriuntur? Vt ipsi iam mundi per vltionem veniant, qui aliorum vitia corrigere festinant.

Nostros prius defectus iudicemus quam alienos.

Chrys. in non abso. homi. 17. Tomo. 2. Explicans Chrys. verba illa, Quõ potes dicere fratri tuo, frater sine eijciam festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo, trabem non videns? ait: cum qua facie arguis peccatũ fratris tui, ipse in eodem, aut in maiori peccato existens? non times ne
Luc. 6. audias ex aduerso, Medice, cura te ipsum? Si medicò oppro-
Luc. 4. brium est, qui nec alterius sanitatem habet in potestate, nec
Simile. suam, si alios velit curare, & ipse debilis sit, quasi testimoniũ H
imperitiæ suæ portat in corpore suo propriam passionẽ: quõ non sit opprobrium velle alios eruere à peccato, & ipsum in maioribus esse peccatis, dum possit amplius se ipsum eruere à peccato quam alios? Aut ita, quõ fratri tuo dicis, idest quo proposito? putas ex charitate cordis dicis, vt salues proximũ tuum? non, sed vt te simules iustum. Si aũt vere ex charitate cordis argueres proximum tuũ vt saluares, te ipsum ante saluares. Nunquid possibile est, vt beneuolentior sis alijs quàm tibi? vt quid cum teipsum nolis saluare, alterum velis? Hoc ergo dicit, vis libere & fiducialiter reprehendere proximum,

Correctio fiat ex charitate.

& eijcere

A & eijcere de oculo mentis eius peccatum? prius tuam ipsius mentem purga ab omni malo, vt cum argueris proximũ pro peccatis, & ille nõ habeat vnde redarguat te pro peccato tuo, nam incipiet timere in se, cum non inuenerit quod condemnet in te. Et alibi ait idem Chrys. si alterius curam gerere cupis, temetipsum ante curato: non enim debet aliquis condemnare alterum, cum ipse sit reus. Et quid miraris si dominus posuit hanc legem, quæ etiam à latrone seruata est, qui in Cruce dicebat ad socium suum, Neque tu times Deum, qui in eadem damnatione es: protulit enim vocẽ, Christi omnino sen-

Chrys. in Matt. ho. 24. to. 4.

Luc. 23.

B tentiæ consonantem. Tu vero quidem tuam trabem non modo non eijcis, sed ne sentis quidem, fratris vero non modo vides, sed & iudicas, & eijcere conaris. Veluti aliquis sæuissima hydropisi, vel quolibet immedicabili languore constrictus, hunc quidem etiam negligat, eum vero etiam culpet, qui exiguum in aliqua corporis sui parte non curet tumorem.

Luc. 6.

Simile.

Temperate sane & dulciter se gessit Christus in reprehensionibus. Nam ut corrigeret Samaritanam, noluit vt præsentes essent discipuli. Item vt discipulos reprehenderet de modica fide in nauicula, solus cum ipsis esse voluit. Vt inde disca-

Ioan. 4.

Luc. 4.

C mus quam modeste & vrbane corrrigere debeamus alios, & eos præsertim qui sunt in dignitate constituti. Cum aliquando Antisthenes rogaretur quorsum mansuete principes reprehenderet, & viros in dignitate constitutos? respondit quòd essent veluti apes, quæ aculeo suo pungerent, ac propterea magna cum prudentia & consideratione tractandos. Quemadmodum pilulæ vt commode recipiantur, consueuerunt auro tegi, vel cum dulci aliqua re permisceri: ad eundem modum correctiones ipsæ mansuetudine & prudentia cõtemperandæ sunt. Atque ita quidem quamuis quodammodo asperæ ui-

Antisth.

Simile.

Correctio qualis esse debeat.

D deantur, quia scilicet reprehensiones sunt, nihilominus tamẽ sicut apes quæ aculeo pungunt, dulcissimum tamen pariunt mel in alueario: sic tales correctiones maximam adferunt salutem ei qui reprehenditur & emendatur.

Simile.

Hic incidit quæstio, ait D. Tho. Vtrũ iudex in peccato existens peccet ferendo contra alium sententiam, qui in eodem peccato existit. Et licèt manifestum sit quòd iudex si publice in peccato existens, sententiã ferat, peccat scandalizando, nihilominus tñ hoc ipsum videtur si sit in peccato occulto. Nã Apost. dicit, In quo alterũ iudicas, teipsum condemnas: constat aũt quod nullus cõdemnat se nisi peccando, ergo videtur

D. Thom. in Ioan. 8. lec. 1.

Rom. 2.

Quæst.

quòd

Respon. quod iudicãdo aliũ peccet. Rñdeo dicendũ, qđ in hoc vti oportet duplici distinctione: aut.n. index ꝑseuerat in ꝓposito peccandi, aut pęnitet se peccasse: itẽ aut punit, vt legis minister, aut motu ꝓprio. Et siquidẽ pęnitet se peccasse, iã peccatum non est in eo, & sic absq; peccato sñiam posset ferre. Si aũt est in proposito peccandi, aut ꝑfert sententiã, vt legis minister, & sic non peccat ex hoc quod talia facit quibus dignus est contra se sĩlem sñiam recipere. Si aũt proprio motu, dico qđ ferendo sententiam peccat, cum non moueatur ad hæc amore iustitiæ, sed ex aliqua mala radice, aliàs in se primo puniret, quod animaduertit in alio. Quia Pro. dr̃, iustus prior accusator est sui. Et alibi q̃rit idem sanctus Doctor, vtrum qui in peccato mortali est, possit alium corrigere? & rñdet, qđ aut aliqñ fuit in peccato, aut non. si nunq̃ fuit in peccato, debet timere ne cadat, ideo mite debet corrigere. Si aliqñ in peccato fuit, cum mansuetudine corripere debet, & ideo forte dñs permisit Petrũ cadere, quia debebat esse pastor Ecclesiæ, vt mitius se hr̃et cum peccatoribus. De Christo inquit Paul. Nõ habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nr̃is, tentatum aũt per omnia, in similitudine absq; peccato. Si autem subiacet peccato, aut est publicum, aut occultũ: si occultum, aut ex infirmitate, quia displicet ei, quòd peccauit, & sic corripere potest, quia quod corripit in alio, corripit in seipso. Si autem publicum, non debet arguere cum seueritate, sed mansuete seipsum coniungere illi. Vnde contra peccatores non est obiurgandum cum asperitate.

Iudex, an possit condẽnare aliquẽ de delicto ĩ quo ipse versatur. — E — Prou. 18. — F — Thom. in Matt. 7. — Mat. 20. — Hebr. 4. — G — *Iudex quomodo se gerat in condẽnando.*

Correctionem perpauci libenter admittunt.

S*I autem te non audierit.* Solet maiorũ cõsuetudo à minoribus aliquid discere dedignari, ꝙ nimirũ ex latente morbo superbiæ ꝓficiscit̃, vt ait Chrys. quo sibi aĩus falsam scientiæ opinionẽ ascribit, & erubescit ab eis, qui inferiori gradu vitæ, aut dignitate sunt, quidpiã percipere, ne ignorasse videat̃ idipsum, aut minor illo in doctrina appareat, à quo discit, cum cupit oĩbus supereminere. Sed si aĩus quidẽ nr̃ vera esset humilitate munitus, non erubesceret ét à puerulo quidq̃ quod ignoraret addiscere. A quocunq;.n. percipi põt veritas, amplectenda est, & capescenda. Exemplo est nobis dñs nr̃, vberrimus sapientiæ fons, qui 12. annos natus, vt Luc. scribit, inuentus est in tẽplo inter legis peritos, & doctores, interrogans & audiens eos, O qua vi oculos claudit amor proprius, ait Chrysol.

Chrys. in Ioan. li. 6. c. 21. — H — *Supbi est respuere correctionem.* — Luc. 2.

A Chryſol.audire non põt,quod ſemel ſtatuit odiſſe. Malis bonitas exoſa,iuſtitia iniuſtis inimica. Hinc eſt ꝙ hoĩes mendaces cognoſcere nequeunt veritatẽ: inuenire verũ non poſſunt internuntia falſitatum: ꝙ vult, non quod eſt, audit ſemper, qui decreuit errare. Et quemadmodum flagitioſi hoĩes cum in tenebris fœdũ aliquid operantur, maxime iniuriæ loco ducunt,ſiquis eo tp̃e lucernã adhibeat,q̃ eorum facinus prodat: ita planè improbi oẽs veritatis eius prædicationẽ moleſtiſſime ferunt,quæ velut accenſa quædã facula,eorum turpitudinem,atq; fœditatem detegit.Quid ẽt in cauſa eſt,quod oculis B ægris odioſa ſit lux,quæ puris eſt amabilis,vt ait Aug.nõ alia planè,niſi quod quemadmodum ægris pedibus ingredi,ita ægris oculis videre moleſtũ eſt. Quod.n.pedib. ambulare,hoc ipſum oculis cernere eſt: nec minus ęgri oculi videndo, quã infirmi pedes ambulando fatigantur.Vnde fit vt quo tp̃e oculi ægrotant,lucẽ oderint,qm̃ lux eos videre facit, quod illis ꝑ id tp̃is ingratius eſt. Cũ igitur peruerſi homines in aĩo ęgrotent,vt nec ipſi quidem ſcelera ſua videre, nec ab alijs videri velint,grauiter & iniquo aĩo ferunt,ſiquis veritatẽ mores eorum accuſantem proferat,quæ vt iam diximus, lux quædam C eſt,quę latentẽ in tenebris fœditatem,& autori ſuo,& reliquis conſpicuam facit.Graue quidem eſt,& miſerabile,vt ex correctionib.& reprehenſionibus non ſolũ non emendemur, ſed ẽt eos qui nos benigne corripiunt,contumelijs & iniurijs perſequamur.Et certe quẽadmodũ cultellus aliquis nõ bonus eſſe arguitur,ſi quo magis mundatur rubigine,magis,magiſq; obducitur: ita alicuius animus prauus & iniquus eſſe deprehenditur,ſi quo benignius corrigitur,eo deterior efficitur.

Odit quidem Dei ſeruos mundus,ꝑpea ꝙ eius ſcelera arguunt,atq; reprehendunt.Paucos.n.reperias, qui non ſtatim, D vbi reprehenduntur,in conuicia,contumelias, iniuriaſq; prorumpant.Et certe mirabile illud eſt,quòd ſi de indecenti ornatu moneantur,ſi de ſordido pileo, ſi de pallio fœdato, & alijs huiuſmodi nullius ponderis rebus,gratias ſtatim agant,& habeant ampliſſimas: ſin vero de vitæ emendatione,quæ res eſt oĩum vtiliſſima,deſpiciant,ludibrio habeant atq; contẽnant: ac ſi tunc quidem ceſſent à conuicijs, iracundiã in aliud ſibi reſeruent tp̃s,atq; iniuriam. Quæ contra mala pleriq; declinare cupientes,atq; impiorum odium effugere volentes, à reprehenſione omni deſiſtunt, cum tñ ipſi propterea ſcelus incurrant,cum debeant potius eos cõmode increpare & opportune,

Chryſol. ſer.131.

Mali non admittũt correctionem.

Simile.

Mali à correctionib⁹ abhorrẽt.

D. Aug.

Simile.

Veritatem nolunt audire mali.

Mali correctiõib. deteriores redduntur.

Simile.

Autor.

Diſſimile.

Mali correctiones reſpuunt.

Boni & vita sua corrigunt malos. tunc,operibusq; præclaris,erratorum suorũ admonere miseriæq; in qua versantur. Est siquidẽ viri boni vita, reprehensio quædã tacita malorũ hoĩum & deprauatorũ : nã eius eleemosynæ improborũ auaritiã incusant, morũ compositio dissolutionem,charitas inuidiã,modestia,inuerecundiam,temperantia voracitatem, virtutũ deniq; cumulus, vitiorũ aceruũ atq; E

Sap. 2. sentinã, vt latius continetur in lib.Sap. Porro nemo quidẽ fraternã correctionem respuere debet : nã etsi primo intuitu videatur paulo asperior,tñ maximã in se dulcedinem & salutem

Simile. continet. Sicut.n. Pharmacũ aliquod & medicina vlceri adhibita,principio quidem molestiã exhibere videtur, at vero tandem salutem parit : ita correctio quæ fit alicui, initio grauis apparet,quæ tñ postmodum maximã in se continere salutem apertè iudicatur. Vnde Chrysost.nos monet dicens : Fratres vestros nolite negligere,neq; solũ spectate quæ attinent , sed vnicuiq; cura sit qũo proximum suum è diaboli faucibus eripiat,& ab impijs illis spectaculis ad Ecclesiã adducat, monstrando ei multa lenitate & mansuetudine, tum dãni seruitutem quam illic fert,tum bonorum quæ hic conceduntur magnitudinem. Et non solum semel,atq; iterum hoc facite, sed semper. Nam etsi hodie verbis tuis non obtemperat, postea obtemperabit : & si neq; secundo, nec tertio tibi obtemperabit,te tñ videns vrgentem,forte erubescet, reuerebiturq; tuã curã,ab his quæ offendunt desistet: & nunquã dic,quia semel & iterum,ac tertio dixi,sæpius,nil perfeci;ne quiescas dicere : nã quanto magis tu perseueraueris, tãto magis & merces tibi F G

Correctio è salubris, tametsi aspera videtur. Chryso.in Gene. ho. 41. to.1. *Correctio continuanda.*

Simile. crescet.Non vides quanta,omnium dominus,nos longanimitate tolerat, & quantũ quotidie negligamus obtẽperare eius

Matth.5. mandato? Et nec sic cessat à cura nostra,sed omnia sua suppeditat,solem oriri facit,pluuiã concedit,atq; omnia. Sic̃ ergo nos erga fratres nostros bene affecti, magnã faciamus diligentiã, & obluctemur maligno illi dæmoni,vt irritos eius faciamus conatus.Nam si singuli,qui adsunt,vnum lucrifacere possent, cogita quantam nobis lætitiam Ecclesia, multitudine filiorum suorũ ostenderet ; & diabolus confunderetur videns in cassum & frustra extendi retia sua. Nil enim ita gratũ est H

Correctio fraterna quam sit Deo grata.

1. Tim.2. Deo vt animarũ salus,sicut clamat Paul.dicens, Qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.

Chryso.in Gen.ho.3 Talem igitur,ait idem Chrys.alibi,hñtes dñm,tam misericordem,tam benignum,tam mansuetum,tũ nostræ,tum fratrum nostrorũ salutis curam geramus. Nam & hoc salutis nostræ ar-

A argũ erit & occaſio, ſi nõ ſolum pro nobisipſis ſoliciti, ſed & proximo vtiles fuerimus, ipſum ad viam veritatis reducẽtes, & manuducẽtes. Et vt ſcias quãtũ bonum ſit cum ſalute nr̃a, & alios lucrari, audi Prophetã ex perſona dñi dicentem: Qui educit pretioſum à vili, quaſi os meum erit. Quid hoc eſt? Qui ab errore ad veritatem ait, Manuduxerit, vel à peccato ad virtutem proximum induxerit, me imitatur. Etenim ipſe cum Deus ſit propter nil aliud noſtram induit carnem, & alia omnia humana ſuſtinuit, & crucem quoq; ſuſcepit, niſi vt nos peccato obnoxios, à maledicto liberaret. Ipſe igitur, qui Deus B eſt ineffabilis eſſentiæ, ob miſericordiam ineffabilem, hæc oĩa propter nos & ſalutem noſtram ſuſcepit, cur non & nos erga fratres iuſti ſimus, agnoſcenteſque eos, vt membra noſtra, & eripientes ex diaboli faucibus, ad viam virtutis ducimus? Nam vt anima noſtra corpore melior eſt, ita maioribus præmijs digni ſunt hi qui admonendo, & docendo, in viam rectam ſupinos & deſides inducunt, monſtrando eis diuinarum virtutum fragrantiam, & vitiorum fœtorem.

Hiere. 15. *Gal. 3.* *Corrigam' benigne fratres noſtros*

APPENDIX.

C *Corripe eum.* Quemadmodũ cũ alicuius infirmi appetitus languet, ei parare ſolemus egregiè conditos cibos, vt ita appetitus ipſe, qui langueſcebat excitet: ſic ẽt correctio accõmodata præparãda eſt languido animo fratris tui, vt eã cupidius & auidius cõplectatur. Quis q̃ſo infirmior improbo viro? de quo ait Pſal. Oẽm eſcã abominata eſt anima eius. Quod ſi magna cautio adhibenda eſt, cum ſpinam educis de digito alicuius, vel feſtucã de eius oculo: quãto quæſo maior cautio adhibenda erit, vt peccatum educat ex aĩa fratris tui? Sane quãdo D Eliſæus Proph. puerũ illum mortuum exſuſcitauit; incubuit ſupra ipſum, atq; hoc modo ipſum calefecit: ſic ergo tu magna cũ humilitate & patientia te debes inclinare, vt proximũ corrigas, conſiderans, ꝙ homo etiã fragilis ſis ſicut ipſe, & ita eundem obſecrabis, vt viciſſim te corrigat ſi vſpiã erraueris.

Simile. *Correctio qualis eſſe debeat.* *Pſal. 106* *Simile.* *4. Reg. 4.*

Si peccauerit in te. Si debemus corrigere proximum nr̃um ſecretè, quare ergo Ioſeph accuſauit fratres ſuos de crimine peſſimo, nulla p̃cedente admonitione? Reſpond. D. Thom. ꝙ credendũ eſt, quòd fratres ſuos quandoq; admonuerit, licet non ſit ſcriptum; vel poteſt dici quòd peccatum publicũ erat inter fratres: vnde dicit pluraliter, accuſauit fratres ſuos.

Gen. 37. *D. Thom. 2. 2. q. 33.*

Feria III. post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO QVARTA.

Sacerdotis dignitas quanta sit.

Sacerdotes reuereamur.

I *peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eũ inter te & ipsum solum.* Matth. 18. Certe maximam esse constat sacerdotis dignitatem, qui peccatores absoluit, & cui dictũ est, Quodcũq; solueris super terram, erit solutum & in cęlo. Et quidem in omni seculo, & ętate maximo semp in pretio sacerdotes habiti sunt, tã apud reges, quã apud reliquos, dicebant.n. quòd cum ad Deũ propius accederent, idcirco eis magna erat reuerentia exhibẽda.

D. Greg. D. quidẽ Greg. hoc modo conuicit Mauricium Imperatorẽ, qui parum reuerebatur sacerdotes q̃uis Christianus esset, vt

11. q. 1. c. sacerdotibus. hr̃ 11. q. 1. c. sacerdotibus, & refert Theod. lib. in Gen. c. 106.

Theodo. Con. Matischo. 2. & Con. Matischo. 2. dicit, Statuimus ꝙ siquis alicui sacerdoti obuius fuerit vsq; ad humiliorem venerationis gradum sese illi humiliet: siquidem talis sacerdos, tam venerabilẽ in Christiana religione dignitatem promeritus est. Item præcipitur ibi, vt laicus equitãs descendat, & se humiliet sacerdoti. Insup

D. Anto. Exẽplum mirabile. refert, D. Ant. ꝙ cum D. Martinus cum Imperat. Max. prande ret, iusserat Imperator, vt illi prius potum propinarent quam Imperatori, & sacerdoti quem secum adferebat, vt inde intelligas quanti faceret sacerdotem: sed nunc multi non satis, vt

Leuit. 21. decet eum honorant. In Leui. porro iusserat dñs, vt sacerdotis filia, q̃ in fornicatione deprehensa esset, cõbureretur. Et in

Exo. 22. Exo. habebatur, quod aliorum filiæ ita inuentæ cũ aliquo, ille talis teneretur eas dotare. Nonne vides dispar supplicium in simili delicto? sed rationem subiungit textus, quia illa inho-

Leui. 21. norauit patrem suum sacerdotem maxime, vt inde intelligas q̃ti sit facienda hæc dignitas. Si.n. illis sacerdotibus tanta exhibenda erat reuerẽtia, an non multo maior nostris sacerdotib. exhibenda erit, qui illos lõgissimo superant interuallo? Sanè in tanta olim inter Hebræos, Græcos, & Romanos, habebanẽ sacerdotes veneratione, vt si quem honorifico titulo appellare vellent, eum sacerdotem appellarent; & ita aliqua scripturæ loca intelligenda sunt. Legitur enim 2. Reg. 8. Filij autem

2. Reg. 8.

Dauid

A David ſacerdotes erant, qui locus non eſt intelligendus quòd reuera eſſent ſacerdotes,cũ eſſet tali tribui prohibitũ, vt conſtat Heb.7. ſed ſunt verba intelligenda per quandã ſimilitudinem, ſicut ſolemus dicere aliquẽ eſſe Leonẽ,vel aliũ eſſe Alexandrum,& ita textus intelligendus eſt de magna reputatione in qua habebantur,& exiſtimatione. Hinc ẽt colligere debent ſacerdotes,quod cum tantopere cæteris incumbat ipſos honorare,ſic ẽt ipſis incumbit, virtuti & religioni operã dare, ſicut eorũ veſtes ſatis indicant:amictus enim denotat verecundiam qua ornari debent: alba vero,cõſcientiæ puritatẽ qua præditi B eſſe debent: cingulũ ſignificat caſtitatẽ,ſtola obedientiã,manipulus temperantiã, caſula charitatẽ. Sane cũ in Comœdia aliquis regẽ agit, curat vt omnia quæ agit & dicit, regem deceant: & qui paſtorem agit,pariter paſtorali modo ſe gerit,aliter enim monſtruoſum quidpiam facerent: ſic ergo cum ſacerdos talibus ornetur ueſtibus tales virtutes deſignantibus, debet ẽt ſe ſe illis virtutibus decorare, & attendere quod repræſentet Chriſtum dñm. Percontatur quidem Dauid dicens; Domine quis habitabit in tabernaculo tuo &c. & reſpondet, qui iurat proximo ſuo,& non decipit: debet ergo qui ſacerdo C tem repræſentat,non decipere alios moribus prophanis.

1.Par.18.

Sacerdotes virtuti incumbant.

Simile.

Veſtes ſacerdotales quid denotant.

Pſal. 14.

In Leui. quidẽ habetur,dixiſſe Dñm ad Moyſen, Loquere ad Aaron:homo de ſemine tuo,qui habuerit maculã,non offeret panes Deo ſuo: vide igitur quam perfectionẽ requireret in ſacerdote. Parũ certe nouerat munus ſuũ ſacerdos ille Heli,qui temere ſtatim iudicauit Annam ebriam eſſe,quæ tñ in oratione verſabatur, & parũ ipſe in mentali oratione exercitatus eſſe debebat, qui ita iudicaret. Vtinam hoc tpe non ſint multi ſicut Heli,qui cũ docti ſint,nihilominus tñ ſunt parum in deuotione & oratione exercitati,caueant ergo ne id eis con D tingat quod contigit ipſi Heli. Sacerdotes, inquit Galfri. ſancti eſſe debent,corã Deo quidẽ vt illi placeant, corã hominibus vero,vt præclara ab eis populus perdiſcat exempla. Et nõ ſolum caſte,ſed ẽt caute viuere debent,ac tales deniq; eſſe, vt merito populus admirãs,poſſit de eis dicere,Qui ſunt iſti,qui vt nubes volant? Quam eleuati ſunt ad contemplationẽ cæleſtium,quamq; mortui mundo & terrenis uoluptatibus? Nam quemadmodũ medicus potionem dat ipſi nutrici,vt hac rõne curetur infans optimo nutricis lacte,ſic plane Deus ſuis cęleſtes potiones & myſteria cõicat ſacerdotibus,vt curetur populus.Et ſicut medicus ſtatim inquirit ab infirmo de ipſo ſtomacho

Leui.21.

1.Reg.1.

Galfri.

Iſa. 60.

Simile.

Simile.

cho quomodo se habeat, vt possit pharmacũ diligenter appli- E
care: ita cum sacerdotes sint tanquã stomachus vniuersi popu
Simile. li, eis primum medicina adhibenda est. Et sicut struthio vehe
menti calore suo ferrum ẽt digerit & consumit, ita sacerdotes
peccata populi digerere debent, & veniã pro eis à Dño impe-
4.Reg.4. trare. Nam quemadmodũ olim filij Prophetarum cũ inuenis
sent amaritudinẽ in olla, statim accesserunt ad Elisæũ, vt ipse
medicinam adhiberet, dicentes: Mors in olla, vir Dei: ita profe
cto siquid asperũ & acerbũ populo acciderit, statim ad ipsos sa
cerdotes accedũt, medicinã petituri, & remedia impetraturi.
Hect. pin. in Eze. 3. Leui. 9. Figura. In lege veteri sacerdotes ex victimis sibi animalis pectus F
& dextrum brachiũ sumebant, vt in pectore scientiã & bonã
cogitationẽ, in brachijs vero opera significarent. Sed qm̃ non
opera impia & sinistra, sed recta & dextra debent esse in sacer
dotis conscientia copulata, ideo non brachiũ sinistrũ assume-
Six. se. lib. 6. bi. san. an. 202. Con. Tri. ses. 14. c. 5. & 6. bat sed dextrum, vt quod pie & sapienter mente conceperat,
exemplo vitæ probaret: eratq; brachium illud separatum, ad
innuendum debere esse in sacerdote tm̃ virtutis fastigium, vt
sint eius opera à cunctis hominibus separata, eorumq; operi-
bus multo selectiora. Iustum enim est vt talis sit in terra, qui
tm̃ pot̃ in cęlo: nostri enim sacerdotes ius habent soluendi at G
que ligandi, vereq; ẽt peccata remittunt: non tanquam præci-
pui autores huius remissionis, solus enim Deus, qui solus crea
tor est iustificantis gratiæ, hoc modo delicta condonat, sed tan
quam ministri & dispensatores diuinæ indulgentiæ.

Absolutionem dat Sacerdos post discussionem peccatorum.

Cõfessorem bene eligamus. Plurimum quidem considerare debet qui cõfessorem sibi
eligit, vt recte eligat: nam in omnibus rebus optimos no-
bis artifices deligere debemus, & multo magis id facere opor H
Mat. 27. *Sacerdotes non debent sine consolatione peccatores à se dimittere.* tet in confessione, cum pp huiusce rei incuriã multa videmus
incurri incommoda. Peccauit quidem Iudas, & cũ confitere-
tur peccatum suũ, malos inuenit sacerdotes, qui ipsi responde
runt, Quid ad nos? tu videris. Quæ sane responsio ita Iudã n
contristauit, vt proiectis argenteis recesserit, & abiens laqueo
se suspenderit. Aliam sane consolationẽ inuenerant in beato
Petro, viri illi quibus prædicabat, nã cũ ad ipsum accessissent
Acto. 2. dolentes quòd Christũ crucifixissent, & dicerent: Quid facie
Acto. 3. mus viri fratres? respondit Petrus, Pęnitentiã agite. Item ali-
Simile. bi dixit, Scio quòd per ignorantiam fecistis, sicut & principes
vestri,

A veſtri pęnitemini,& cõuertimini,vt deleanť peccata vřa. Vide ergo q̃tum conducat bonos eligere confeſſores. Et certè ſi captiuus nř & ſeruus ægrotet,optimũ quęrimus medicum, qui ipſum ſanet,& tñ aïæ ſalutem negligimus. Imo qđ peius eſt, ſunt aliqui,qui de induſtria indoctos q̃rũt confeſſores,cũ tñ ipſi varijs contractib. & negotiationib. ſint inuoluti, & ꝑpea indigerent doctiſſimis confeſſoribus: ipſi tñ id faciunt, vt ita poſſint in ſuis ſcelerib. perſeuerare. Quod quidẽ quærebatur Deus per Hier.dicens, Ah, Ah, Ah, Dñe Deus, Prophetę dñt eis,nõ videbitis gladiũ,& fames non erit in vobis,ſed pacẽ ve *Quaram cõfeſſores, q nobis cœli viam cõmonſtrent.* Hiere. 14.

B rã dabit in loco iſto. Et dixit dñs ad me, falſo Prophetæ vaticinanť in noïe meo. Non debes igitur blandũ tibi q̃rere cõfeſſorẽ,& qui tibi placentia loquatur, ſed qui dicat, qđ verũ eſt, & qui terreat. Vnde Apoſt.ait, Apparuit gřa Dei oïbus hominibus,erudiens nos, vt abnegantes impietatẽ,& ſecularia deſideria,ſobrie,& iuſte& pie viuamus in ſeculo,expectãtes beatã ſpem &c. Non debes eos quęrere confeſſores,qui tibi placẽtia tñ loquantur,ſiqnidẽ duro lapide ꝓſtrauit Dauid gigantem; & ictu lapidis de monte cadentis, deſtructa fuit vaſta illa ſtatua. Quæramus igiť confeſſores,qui probe norint vlcera nřa, Tit. 2. 1. Reg. 17. Dan. 2.

C & non eos,qui oïa diſſimulent, ſicut Michas habebat ſacerdotẽ,& dicebat: Nunc ſcio, ꝙ benefaciet mihi Deus,hñti Leuitici generis ſacerdotẽ. De talibus conqueritur Deus ꝑ Ezec. dicens, Erit manus mea ſuper Prophetas, qui vident vana, & dñt,pax,pax,& non erat pax. Debet igitur,ita ſe gerere cõfeſſor cum pęnitente,vt eum ſemper q̃tum põt ab omni vitioſũ vſu penitus abſtrahat,ne iterũ redeat ad priſtina vitia, iuxta illud Oſæe, Ephraim vitula edocta diligere trituram. Per viſcera igitur miſericordiæ dñi nři Ieſu Chriſti, diligenter curent ſuo muneri reſpondere patres confeſſores: non.n.exiſti- Iudic. 17. Ezec. 13. Oſeæ. 10. *Confeſſores ſuũ mun' diligenter exequantur.*

D mo tot eſſe regnatura vitia, ſi diligenter ſuũ munus oẽs exequerentur: nihilominus tñ fateor eſſe aliquos pœnitentes tã duros,vt de eis dici poſſit illud Ezechi. Multo labore ſudatũ eſt,& non exiuit de ea nimia rubigo eius,neque per ignem. Ezech. 24

Puniuit Deus grauiter ſacerdotem Heli,de quo dř ꝙ oculi eius caligauerunt,& videre non poterat: & in præcedenti c. cõminatus fuerat iam ei Deus huiuſmodi plagã & alias maiores,eo ꝙ filios ſuos non corrigeret. Quod fuit figura cõminationum factarum confeſſoribus,qui filios ſuos pœnitentes nõ recte erudiũt,ſed potius delicate nutriunt,neq; audent pęnitẽtiã grauẽ eis imponere. Vnde & Heli dicebat ad Samuelem; 1. Reg. 4.

1. Reg. 3. Reuertere, & dormi, cum tamen esset ei dicturus vt se prostra E
Confessores ret ante diuinam maiestatem, quæ eũ vocabat. Sic ergo aliqui
non sint re confessores ita se gerunt cum pœnitentibus molliter, vt quo-
missi & ni dammodo videantur indulgere, vt iterum ad pristina redeant
mis indul- peccata. Videas ẽt aliquos docentes ipsos pœnitentes, quod in
gentes. hoc vel illo casu sint contrariæ opiniones, & ita pœnitens vacillare solet, & in partem inclinat facilius quæ suo palato satisfaciat, cum tamen potius si aliam teneret sententiam, non
Confessor perinde in peccato adhuc versaretur. Non debet ergo confes-
sit prudẽns sor reddere pœnitentem doctorem, sed ea suggerere quibus
in instruen magis indigere videtur, vt se a peccato seruet immunem. Et in F
do pœniten hoc omnes conuenire debent confessores. Vnde Apostolus ait,
te. Obsecro vos fratres per nomen Domini nostri Iesu Christi,
1. Cor. 1. vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia.

Quæcumq; solueris super terram. Istũ locum multi non in-
D.Hie. li. telligentes, ait Hieron. aliquid sibi de Pharisæorum supercilio
3. in Mat. assumunt, vt vel damnent innocentes, vel soluere noxios arbi-
16. trentur, cum apud Deum reorum vita quæritur. Legimus in
Leuit. 14. Leui. de leprosis, vbi habetur, vt ostenderent se sacerdotibus, & si lepram habuerint, tunc a sacerdote immundi fiant; & ita G habeant notitiam leprosi & non leprosi, vt possint discernere qui mundus, qui ve immundus sit. Quõ ergo ibi leprosos sacerdos discernit prius, sic & hic facere debet sacerdos, diligen-
D.Grego. ter. s. prius discernere peccata. Vnde Greg. ait, Durum quippe
in Euang. est, vt qui nescit tenere moderamina vitæ suæ, iudex fiat vitæ
homil. 26. alienæ: & plerumq; contingit, vt hic iudicij locum teneat, cui ad locum vita minime cõcordat; ac proinde sæpe agitur, vt vel damnet immeritos, vel alios ipse ligatus soluat. Sæpe in soluẽdis ac ligandis subditis, suæ voluntatis motus, non autem causarum merita sequitur. Vnde fit, vt ipse hac ligandi & soluendi H potestate se priuet, qui hanc pro suis voluntatibus, & non pro subiectorum moribus exercet. Vnde recte per Prophetam dr̃,
Ezech. 1. Mortificabant animas, quæ non moriuntur, & viuificabant animas quæ non viuunt. Non morientem quippe mortificat, qui iustum damnat, & non victurum uiuificare nititur, qui reum a
Confessor supplicio absoluere conatur. Causę ergo pensandę sunt, & tũc
sit prudẽs. ligandi atq; soluendi potestas exercenda. Tunc enim uera est absolutio præsidentis, cum æterni arbitrium sequitur iudicis.
Con. Tol. Solicite quidẽ curare debet qui soluit & ligat, ut nouerit qua
4. cap. 24. rõne soluere & ligare debeat quẽadmodũ monetur in 4. Con.

Tole.

A Tole. tempore Honorij primi celebrato, vbi dicitur: Ignorãtia cunctorum errorũ mater, maxime in sacerdotibus Dei euitanda, qui docendi officiũ in populo Dei susceperunt. Sacerdotes .n. legere sanctas scripturas frequenter, admonet Pau. dicens: Attẽde lectioni & exhortationi. Sciant ergo sacerdotes scripturas sanctas, & Canones meditentur, omne opus eorum in prædicatione diuina & doctrina consistat, atq; ædificet cunctos tã fidei scientia, quam operum disciplina. Aduertere ẽt confessores debent, ne ante pęnitentem reprehendant & exacerbent, quàm ipsum pęnitentem audiuerint attente, ne cõturbetur & B timore afficiatur inutili, propter quem desistat a legitima & integra peccatorum suorum confessione. Vt. n. piscator qui piscium copiam comprehendere vult, non conturbat pisces cum ingrediuntur rete, neq; venator abigit aues conuolantes ad aucupium, donec multitudinem maximã concluserit, quia aliter neq; piscatio, neq; venatio succederet ex voto; ita plane non debet confessor exacerbare pęnitentẽ donec ipse integre peccata sua enarrauerit. Neque etiam absoluat eum, in quo videt quòd a peccato non vult desistere; nam vt ait regius vates: Nunquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam? C Dimittat ergo pænitens concubinam, restituat, & dimittat vindictam, atq; ita absolutionis beneficium sibi impertietur.

1. Tim. 4.

Simile.

Confessor quõ cũ pænitente se gerere debeat.

Confessio quam sit vtilis.

Qvæcumq; solueritis super terram &c. Si tñ emolumentũ ex absolutione sequitur, & hæc non datur nisi in ipsa cõfessione, apertum sane est quã sit vtilis ipsa confessio. Vult quidem Deus, vt ait Doctor quidam, animorũ ægritudinibus mederi, & in peccatores conferre salutẽ, sed in ea conferẽda, sacerdotis vtĩ ministerio, vt ille velut spiritualis medicus adhibeat D medicinã, sed oportet ęgrũ ei vulnus ostẽdere, q̃ est a Christo medicus constitutus. Qui. n. fieri põt vt medicus vulneri medeatur, qđ ægrotus ostendere erubescit, & indicare non vult? In mũdanis quidẽ atq; forensibus iudicijs, post accusationẽ & criminũ confessionẽ restat mors, & apud diuinũ tribunal post vtrumq; corona. Si tu teipsum inutilem dixeris, ego te vt vtilẽ coronabo, ait Chrys. Et quemadmodum qui habent intus inclusam indigestam escam, aut humores vel pleghmata stomacho grauiter & moleste imminentia, si vomuerint releuantur, ita ẽt si qui peccauerunt, siquidem occultent & retinent intra se peccatũ, intrinsecus vrgentur, & propemodum suffocantur

Hæc. Pin. in Ezech. 46.

Simile.

Chry. ho. de Ozia.

Simile.

à phlegmate vel humore peccati:si autem peccator sui accusa E
tor fiat,dum accusat semetipsum & confitetur, simul euomit
Orige.ho. delictum,atq; omnem morbi digerit causam, vt ait Orige.
2.in Psal. Mirum sane est ꝙ videamus aliquos in ciuili cōfabulatione
37. tam disertos & facundos, & tñ isti tales ad pedes confessoris
Confessione nititur loqui nesciant,& se accusare, quæ sane sæpe est dæmonis astu
tia:curent igitur tales, vt se totos Deo commendent:Nam in
dæmon impedire. hoc,vt ait Ioan. apparuit filius Dei,vt dissoluat opera diaboli.
Et sicut qui folijs lusorijs ludit,aut latrunculorum ludo,odit
1.Ioan.3. plurimũ quod aliquis ad latus sui aduersarij positus,adaurē ei
Simile. aliquid insusurret & immurmuret; timet.n.ne in causa sit vt F
ipse sponsiones perdat: sic ēt nil magis odit dæmon,quā quòd
tu loquaris ad aurem sacerdotis,& confitearis scelera tua,cum
Simile. videat ꝙ sibi bolum è faucibus eripitur.Et sicut custos carce-
ris nō curat ꝙ reus inambulet per ipsum carcerē, modo ostiũ
non pateat: sic ēt dæmon iam sinit vt ad tēplum eas, & elee-
mosynas des,atq; ad peregrinationē vadas,modò ostiũ ad cō-
fessionē nō pateat,nā ita euadit sibi reus. Vnde fit vt maxime
conetur nobis cōfessionē impedire,atq; vt eā non faciamus vt
Isa.52. debemus.Vnde Isa.ait:Solue vincula colli tui captiua filia Siō:
dicit quidem colli,qñquidem nulla magis vincula cōprimunt G
reũ,quā hæc colli:à vinculis.n.pedum & manuũ multi se libe
rare solent,sed nō perinde a vinculis colli. Sic igitur dæmon
conatur talibus te vinculis opprimere, ne confitearis. Hinc
Psal.98. Dauid dicebat,Nō me demergat tēpestas aquę,quasi diceret,
Aug.li.2. permitte obsecro vt respirare possim,& peccata mea cōfiteri.
de uisi.in- Existimare debes, ait Aug.ꝙ cum confiteris, ad pedes ali-
firm. cuius Angeli positus sis,quem tibi misit Deus,vt vulneribus
Iob 31. his medeatur: noli igitur erubescere,sed fideliter prosequere
Psal.49. confessionem tuam. Vnde Iob ait, Si abscondi quasi homo
Grego.2. peccatum meum; idest non abscondi: sicut cum ait Dauid, H
Mor.c.13. Si introibunt in requiem meam, idest non introibunt: Item
& 14. cum ait quasi homo,i.quasi debilis,vt interpretatur Gregor.
1.Cor.3. Omnes quidem nos templum sumus Dei,vt ait Apostol. Sed
& 2.Cor. est discrimen inter nos,sicut & inter templa: nam sunt aliquæ
6. templa quæ sunt Cathedrales Ecclesiæ, alia quæ sunt paro-
Simile. chiales,alia eremitoria,in quibus videas magnam differentiā
Conscientiam tum in officijs celebrandis,tum in cymbalis personandis,tum
orne in ornamētis,in luminaribus,in altaribus,& alijs id genus:sic
mus virtu ergo sũt aliqui Christiani,qui etsi sint tēpla,sunt instar eremi
tibus. torij cuiusdā sacelli,qđ sæpe est ædificiũ ruinosum, & vndiq;
exposi-

A expoſitum pluuiæ,atq; telis potius aranearũ ornatum, & vix ſemel in anno ibi lumen accenditur, imo & interdum paſtores ibi retrahunt oues; nec ſcopis mundatur, niſi in feſto die illius loci: ſic & aliqui fideles non ſe ornant virtutibus,nec cõfitentur niſi duutaxat ſemel in anno. Alij vero ſunt ſicut Eccleſiæ parrochiales,nempe diligentiores aliquantulum,& qui ſæpius confitentur. Alij deniq; ſunt vt Eccleſiæ Cathedrales,in quibus vix peccatum ẽt minimum reſedit, cum ſtatim illud confitentur: hñt iſti varia & pretioſa virtutũ ornamenta: prçclaras imagines.i deuotiſſimi ſunt Chriſti & matris e-
B ius,atq; aliorum ſanctorum. Quamobrem hos imitemur, & ſæpiſſime conſcientiam noſtrã mundemus per confeſſionẽ, & penitentias iniunctas ſtatim impleamus,nam ex hac negligentia ſæpe non fiunt reſtitutiones,quæ fieri deberent: vnde & multi dicere ſolent,neſcio quis illum confiteatur, qui nunquam vult reſtituere quæ debet: & certe interdum abſolutionem dilatare debemus,vt hçc compleantur,ne tam facile iterum pœnitens relabatur in peccatum. Vide quam cito reſtitueret Zachçus,qui dicebat, Do pauperibus.non dixit, dabo,nec reddam. Vide etiam quam cito rex Abimelech agno-
C ſcens peccatum ſuum,reſtituit Sarram,& dixit Abrahæ,quid feciſti nobis &c. neq; diem expectauit,ſed ſtatim reſtituit.

Cõfeſſionẽ frequentemus. *Penitẽtias iniũctas ad impleamus.* Luc. 19. Gen. 20.

Quandoquidẽ tã infenſos habemus accuſatores ait Chry. nosipſos accuſemus, & mundemur,ne eis locus vllus accuſandi relinquatur iuxta illud Iſa. Dic tu prior iniquitates tuas,vt iuſtificeris. Et alibi ait, Vos aũt hortor dilectiſſimi,vt etſi opera noſtra nemo videat,tñ ſinguli conſcientiam ſuã ingrediantur,& iudicem ſibi rationẽ conſtituant, errata ſua in medium adducant,niſi velint in die illa horrenda vniuerſo orbi ea manifeſtari. Sanentur iam vulnera, ſumatur pœnitentis audien-
D tia. Inſtat iã,inſtat inquam,tp̃s exigendæ rationis; ideo Paul. ait, Dominus prope eſt,nil ſoliciti ſitis: nõ enim longe à fine abſumus,ſed etiam mundus properat. Hoc bella, hoc afflictiones, hoc tetræmotus, hoc extincta charitas ſignificat. Quemadmodum.n.corpus iam aduentante morte innumeris malis afficitur,& domus prope caſum in rimas ſatiſcit: ita orbis terrarum ad finẽ properans,tantis vndiq; malis cõteritur. Nam ſi Pauli temporibus dominus prope erat, nunc profecto propius. Si ante trecẽtos annos finem temporũ Paulus eſſe dixit, ait Chry. qui nunc dicendum? Vnde Lau. Iuſti. ait, Confeſſionis ſacramentum velut ſinus pacatiſſimus eſt, in quo hoĩum

Chry. ſer. de Leuit. tom. 1. Chryſ. in Io. ho. 33. tom. 3. Philip. 4. Simile. Lau. Iuſti. de diſ. & p̃fecti. mo. c. 19.

conscientiæ religantur, ne à procellis absorbeantur delictorũ. E
Deiecta eriguntur, amissa reparantur, & quidquid immunditiæ inundantibus tentationum procellis, aut pariente quidem ipsa malitia, in nauem ipsius conscientiæ nostræ perfusum est, reijcitur, & procul quidem pellitur, atque purgatur.

Feria IIII. post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO PRIMA.

F

QVARE *discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum?* Matth. 15. Mar. 7. ò scelus execrandum!
Lud. Gra. ò detestandũ flagitium! putabam vos aliquod magnũ crimen intendere, cum iñ rem irridendam, nõ exaggerandã obijciatis. Parturiunt montes nascetur ridiculus
Ambitio excecat plerunq; etiã doctos viros. mus. Animaduertite hic fratres, quid ambitio, quid sup̃stitio, quid vanitatis ostentatio pariat, & in quas nenias mens hoĩs, sacris ẽt literis, & religionis nomine insignita, incidat. Quid .n. dementius, aut magis ẽt ridiculum, quam religionẽ in ablutione manuum, aut crimen in sordibus earum collocare? At G
hoc velut ingens crimen, diuinæ legis interpretes, & religionis nomine insignes, discipulis dñi affigebant. Mirus religionis ardor, mira neglecti officij cura, interiora illorum ambitione, auaritia, liuore, rapina, & odio in Christum dominum plena erant, & ad hæc vitiorum monstra, quæ intra se gestabant, cernenda, vel ipsis talpis cæciores erant: ad aliorum vero vel le-
Simile. uissima errata plusquam Lynceos oculos habebant. Contra
Matth. 7. hos autem dñs in Euangelio, Quid inquit, vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem quæ est in oculo tuo non vides? Aut quomodo dices fratri tuo, frater sine eijciam festu- H
cam de oculo tuo, ipse trahem in oculo tuo non considerans?

Non enim lauant manus. Hæc erat Pharisæorũ ambitiosa religio, leuissima delicta quę oculis hominum conspicua sunt,
Ambitiosorum conditio. grauissima existimare, ea vero quæ diuinũ numen grauissime offendunt, prorsus negligere. Hoc .n. crimen illis dñs alibi impingit, cum ait, illos culicem quidẽ colare, & camelum deglu-
Matth. 23 tire. Quis .n. illam sacerdotũ, & seniorum religionem non rideat, qui dñicę passionis tp̃e nefas esse putabant Pilati prætorium introire, ne hoc ingressu contaminarentur, qui tñ nihi-
Ioan. 18. li faciebant innocentissimum autorẽ vitæ odio, & inuidia ad indi-

A indigniſſimam & crudeliſſimam necem poſtulare? quid illud etiam quod propter diei feſti religionem, ne eodem die crucifixorum corpora manerent appenſa, a Pilato petierunt vt frāgerentur eorum crura, & tollerentur? Hoc eſt, vt atrociſſimo mortis genere damnatis, aliud ſupplicij atrocius infigeretur. Eſt ne hoc fraternæ charitatis opus, vt immaniſſime proximos torqueri poſtules, quo diei feſto ſolemnitatem adijcias? Vnde hæc inhumanitatis lex in veſtros mores inuecta eſt, vt minima quidem diligētiſſime curetis, quę vero maxima ſunt, prorſus negligatis? Statua illa quam vidit Nabuchodonoſor, B habebat caput aureum, brachia argentea, & deniq; ex metallis multis reliqua erant fabricata, præter pedes, quos luteos habebat, & in eos cecidit lapis: ita mali non caput aureum proximi, non brachia argentea, non ventrem æreum, per quæ virtutes, gratiæ, & alia dona ſignificantur pertingunt, ſed potius ad debilia quæ putant & abiecta, oculos conijciunt.

Ioann. 19.
Daniel 2.
Simile.

Non enim lauant manus. Qm̄ ſæpius, ait Chryſ. illotis manibus, nulla obſeruatione comederant, vt qn̄ in deſerto, & qn̄ ſpicas incidebant, idipſum pro crimine illi obijciebant, quia grandia ſemper negligentes maxima de friuolis cura ſollicita- C bantur. Nullum eſt opus adeo bonum, cui mali & improbi aliquē defectum non imponant. Nam ſi humilis es, dn̄t te abiectum: ſi patiens puſillanimē iudicant: ſi ſtudioſus, virtutiq; & religioni deditus, hypocritā agere cenſent: ſi abſtinens es, auarū appellant: ſi tacitus, inſipientē nominant: ſi loqueris, garrulus nūcuparis. Olim quidē cū Dauid miſiſſet nuntios vt conſolaretur Hannon, impij illud opus bonum, ex ſua malitia arguentes, dixerunt ex ambitione procedere. Cęterū pij & recti homines, qn̄ opus excuſare non pn̄t, ſaltem intentionem iudicant fuiſſe rectā. Quod.n. opus fuit vnquā deterius, q̄ interfi- D cere innocētem dn̄m? Et tn̄ B. Petrus id excuſans, ait factum fuiſſe ex ignorātia, ſic ſanctiſſimus Ioſeph opus illud crudele, qđ fratres aduerſus eū cōmiſerāt, excuſans, inqt opꝰ eſſe Dei.

Chryſ. in Matt. ho. 52. tom. 2.
Mar. 8.
Matt. 12.
Mali iudicant bonū malum.
2. Reg. 10.
Acto. 3.
Gene. 45.

Non enim lauant manus. Nemo cū hęc audit, ait Chryſ. exiſtimet diſcipulos dn̄i ſub ſpecie cōtēptus, incultis & lutulētis manibus edere, nec menſæ dn̄i, nec conuiuij ſeruare & colere honeſtatem, qn̄ iſtud neq; natura patitur, neq; hoſpitalitatis admittit affectio. Sed Phariſæi non diligentiam corporis in diſcipulis dn̄i, ſed ſuperſtitionis ſuæ baptiſmata perquirebāt, neſcientes vnum baptiſma, quod dominus nō lauandis ſolum, ſed innouandis animabus & corporibus inueniſſet: quod non

Chryſol. ſerm. 171.
Ioann. 3.

corpus ad cultum vitæ, sed conscientiam dilueret ad salutem. E

Quare & vos. Falsam calũniam vera rñsione confutat, ait

D. Hier. ĩ Matt. 15. li. 2. to. 9. Hier. cum inquit, vos propter traditionem hoĩm pręcepta dñi negligẽtes, quare discipulos meos arguendos putatis, quod seniorum iussa paruipendant, vt Dei scita custodiant? Impudentissimæ Pharisæorum quæstioni, ait alius autor, dñs altera iustissima quæstione respondit, qõnem quæstione quasi clauum

Lud. Gra. clauo retundens. Cum.n. Deus parentes honorare, hoc est nõ solum revereri, sed illis ẽt subuenire præceperit, vos contra li

Parẽtes honore prosequamur. beros ab huius obseruatione ꝑcepti reuocatis, cum subsidia parentibus debita, in templi munera cõmutare docetis. Pium F quidem & religiosum est, cũ facultas suppetit, templi cultum honestare munerib. sed cum parentes egent, & vtrunq; homo præstare non ꝑt, parentibus potius subueniendum est: hoc.n. præcipitur, illud consulitur. Hic aũt canon fidelibus ante oĩa

Præcepta præferẽda consilijs. propositus esse debet, vt cum diuina consilia & ꝑcepta se mutuo impediunt, neq; vtraque simul impleri possunt, præcepta semper consilijs anteferenda sunt. Circa qđ astutus dæmon

Vide dęmonis astutiam. multos sæpe ad peccandum sub virtutis quadã specie incitat: videas.n. multos, qui ieiunia, quę sibi indixerunt ipsi, inuiolata seruant. Alios item videbitis hoc sacro tpe dies aliquot pane G & aqua victitare, qui tamen alijs diebus ieiunium soluunt, ad

Ieiunia Ecclesia obseruemus. quod ex Ecclesiæ pręcepto tenebãtur. Annon ergo satius fuisset cõibus cibis vesci, & Ecclesiæ obtemperare, quã his violatis, noua abstinentiæ genera excogitare? Rursum videre est alios liberales in pauperes, qui tamen vix adduci possunt, vt vel famulis stipendia sua exigentibus, vel creditoribus debita

Debita exoluamus. soluant. Hic est cõis humanæ naturæ morbus, vt propensior semper ad officia voluntaria, q̃ ad necessaria sit: multoq; libentius voluntati suæ vel in ardua tendenti, quã alienæ, leuia ꝑcipienti pareat; cũ constet tñ verissimã esse illustrẽ illã Samue- H

1. Reg. 15 lis sententiã, qua meliorem esse obedientiã victimis definiuit.

Quare & vos. Magna emphasis latet in ꝓnomine illo, vos;

Horos. in decl. Quadrag. vos inquit, q estis puluis, vermes infelices, miseri, spurcissimi, sceleratissimi, audetis contra Deũ ipsum leges aliquas constituere, & eius delere mandata atq; ꝑcepta? Cæterũ quare, & vos, dicit quotidie Christianis, s. redempti sanguine meo, & quibus tam multa præstiti beneficia, audebitis præcepta mea

Obediam⁹ Deo. negligere & transgredi? obtemperat mihi cęlũ, mare, elementa, & cæteræ creaturæ, & vos soli negligitis, & contemnitis admonitiones meas? Accommodate quidẽ de vobis dici poterit illud

A illud Isa. Filios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerūt me. Simile.
Porro sicut fulgura, vt ait Chrysol. cum saxa, montes, arbores Chrysolo.
ipsa domorum culmina terribili collisione dissoluunt, sensus serm. 171.
hominum, mentesque corripiunt. Ita dominus quoties in pharisæos intonat, suos timore salutari corripit & emendat: sicut hodie Euangelicus sermo perdocuit, cum Pharisæos & scribas ait vituperasse aliquos discipulorum domini, eo quod non lotis manibus manducarent.

Quare & vos. Vide obsecro quomodo respondeat pro discipulis, vt nos doceat quomodo debeamus pro proximis no-
B stris respondere, cum videmus iniuste lædi. Cum ergo de te murmurauerint, accede ad diuinum præsidium. Videmus quō Num. 12.
Deus responderit pro Moyse. Vnde Apost. ait: Non vos defen Rom. 12.
dentes charissimi &c. Non respondent discipuli pro se, sed Christo relinquunt responsionem. Sic tu facito, commenda Deo causam tuam, & ipse pro te satisfatiet. Videas. n. aliquos Simile.
homines vsqueadeo animosos, vt si quis in fragilitatem aliquā inciderit, & se illis commiserit, statim eum liberant ab omni incommodo: multo igitur hoc magis poterit Deus præstare, si tu ex toto corde ad ipsum conuertaris. In huius rei figuram Figura.
C Rachel quæ se Deo commendauerat, fuit liberata a furore Gene. 31.
Laban, cui Deos suos & idola suffurata fuerat.

Quare & vos. Non successit istis pharisæis vt opinabantur, siquidem de rebus longe grauioribus fuerunt a dn̄o accusati. His sane quadrat quod ait Dauid, Ecce parturit iniustitiam, Psalm. 7.
concepit iniquitatem: lacū aperuit, & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit. Hoc etiam hoc tempore multis congruit, qui occupantur in alienis defectibus carpendis, & ita ab alijs vicissim reprehenduntur.

Nam Deus dixit, honora patrem tuum. Honor in scripturis,
D ait Hier. non tm̄ in salutationibus & officijs deferendis, quan D. Hie. in
tum in eleemosynis & munerum oblatione sentitur. Honora Matt. 15.
ait Apost. viduas, quæ vere viduæ sunt, hic honor demū intel li. 2. to. 9.
ligitur. Et in alio loco, Presbyteri duplici honore honorandi, 1. Tim. 5.
maxime qui laborant in uerbo & doctrina Dei. Sicut prima Simile.
scientiarum principia nullo duce dignoscuntur, solo. n. naturalis intellectus lumine peruidentur; ita quoq; parentes esse honorandos natura didicimus. Quod quidē adeo euidenter constat, vt Arist. dicat non minus stultum aut superuacaneū esse, de honore parentibus tribuendo, quàm de candore niuis disputare. Vtrumq; enim iuxta euidens & notum esse cōfirmat.

Quam

Quam vim ét bruta quoq; aĩantia, immanesque feræ non E
ignorant, quę parentes suos cognoscunt, diligunt, & quocunq;
perrexerunt sequũtur. Cui rei argumento sunt vituli & vaccæ
1. Reg. 6. illæ q̃ arcam dñi ex regione Philistinorum in terrã Israel deferebant. Mutuus.n.filiorum, matrumq; mugitus, huius amoris vim facile declarabant. Sed celeberrimũ est & vulgatissimũ ciconiarum exemplum, à D. Ambros. insigniter amplificatũ, quæ parentes suos in senectute ita alunt, vt ipsæ à parentibus dum pulli essent, enutritæ & altę fuerũt. Parentes.n.senio confectos, & ad volãdum impotentes, conquisito cibo in nido alunt, & implumes effectos, plumis suis contegũt, vt à frigore F
defendant, quodq; magis mirandũ est, si aliquo migrare oporteat, subiectis vtrinq; humeris, parentes, quò migrandũ est, ꝑ aera deferunt. Qua in re nescio quid prius mirari debeã, an istarum auium erga parentes pietatẽ, an diuinæ prouidentiæ curã, quæ senectuti atq; imbecillitati hac ratione prospexit, an disciplinæ magisterij huius efficaciã & nouitatẽ qua naturæ conditor exẽplo auiũ voluit hoĩes ad parentum honorem inducere, nec inducere modo, sed ignominia ét afficere, si rationalis creatura parentibus non præstaret, ꝙ ipsę quoq; feræ natura docente illis ꝑstant. Ad quod nos ét Eccle. inuitat his G
verbis, Fili suscipe senectã patris tui, & ne cõtristes eũ in omni vita tua, & si defecerit sensus, veniã da. Intelligit planè sanctus vir senum incõmoda atq; labores, quos nõ modo corporis vires, sed ét sensus, & ratio ipsa, quæ hoĩs propria est, destituere quodãmodo solet. Comitant aũt eos, imbecillitas, inopia, morbi, variaq; incõmoda, adeo vt ad prioris ætatis infirmitatem, & ignorantiam rediisse videantur. Quo spectaculo filij ad infantiæ suæ memoriam reuocari debent, quã patres tãto studio fouerunt, vt exemplo saltẽ ciconiarũ beneficium beneficio pensent. Quid.n.patres propter filiorum salutem non tu H
lerunt? Quæ in matre grauida pericula ac fastidia? Qui in partu gemitus, atq; dolores? Quæ in infantia alenda, atq; sustentanda studia, atq; labores? Quot vigiles noctes dum pueros lactant, abluũt, vestiunt, nudant, & lugentibus diu noctuq; appladunt? Hinc sanctus ille Tobias ad filium, Omnibus inquit diebus vitæ tuæ, honorem habebis matri tuæ, memor enim esse debes, quæ & quanta passa est pro te in vtero suo.

Parentes nr̃os honorare atq; diligere debemus, ait Chrys. ad extremũ vsq; vitæ nr̃ę anhelitum. Id quod Christus exẽplo ét suo mirifice cõmendauit, cum in Cruce pendens discipulo

Ambr. in Examе. *Ciconia nõ est ingrata parentibus.*

Eccle. 3.

Parẽtes senes benigne tractemus.

Filij plurimũ debent parentibus suis.

Tob. 4.

Chryso. in Io. ho. 84. tom. 2.

A pulo matrē cōmendauit. Confidera q̄ſo perattente q̄tū hono rarunt, q̄q; obedientes extiterunt Rechabitæ genitori ſuo Io nadab,quia nunq̄ ipſi,nec vxores eorū,nec filij vinū biberunt, nec domos ędificauerunt,nec agros ſeminauerūt,neq; vineas plantauerunt,ꝑpea duntaxat,quia pr̄ eorū ita eis pręceperat. Attende q̄tam habuerit curā parentum ſuorum Dauid,cū in periculis maximis,atq; diſcrimine verſabatur : q̄nquidem eos perſtudioſe cōmendauit regi Moab,quouſq; res ſuæ in portu collocarentur. Quanq̄ Senecharib adeo malus,ſuperbus,bla- ſphemus,& deniq; idololatra eſſet,profugiſſetq; ſummo cum B dedecore,atq; incommodo exercitus ſui;nihilominus tñ,quia ipſum filij eius licèt idolis immolanté interemerunt, non ꝑ- miſit Deus,vt impuniti remanerent. Filius Imperat. Decij, vt ait Val. Max. nolebat viuente pr̄e,regni diadema accipere,di- cens, ꝙ ſic obliuiſceret̄ obedientiam chari genitoris ſui,& ꝙ malebat bonus eſſe filius,quā impius Imperator. Nulla quidé vi verborū nullaq; ingenij facultate,ait Sen. exprimi pōt,quā laudabile ſit & omni immortalitate dignū, poſſe merito dice- re,parentibus meis ſemper parui,eorū ceſſi imperio,iuſſa illo- rum ſine mora impleui. Idem ēt alibi ait,Patris beneficia vin C ci certe à filij beneficijs nunq̄ pñt. Et quare? quia vitam ac- cepit filius à patre,quā niſi accepiſſet, nulla dare beneficia ei poſſet. Vnde & Plato ait,Putare quiſq; debet, oīa quę poſſi- det, eorum eſſe,qui genuerunt,ita vt ēt hæc oīa illis pro virili miniſtrare debeat. Nā & externa bona,& corporis bona,& cæ tera oīa ab illis accepit quodam modo : & ideo hæc tanq̄ mu tuo data rependere debet filius,& reddere parentibus,ſi indi- gentia ꝓmantur. Et alibi ait, Cuius pr̄,& mr̄,vel horum paren tes ſenio confecti,quaſi theſaurus quidā domi iacent,is putet nunq̄ aliud ſibi tale ſimulachrū magis q̄ efficax domi ſuæ affu D turū,ſi rectè,vt decet ab eo colat̄. Et addit: Exiſtimandum eſt nullum apud Deos magis honorandū ſimulachrū habere nos poſſe, quam patres & auos ſenio confectos, matreſque ſiſr, quibus honoratis Deus gaudet: Parentes quidé negligere,nec Deus,nec homo mentis cōpos,alicui vnq̄ conſulet. Et Xeno- phon ait, Lex quidem in primis apud oēs homines vna eſt,vt Deum colas,& vt parentes item honores vbiq; iubet lex.

Ioan. 19. Hiere. 35. 1. Reg. 22. 2. Par. 32. Exemplū Val. Max. lib. 4. Sen. lib. 3. de ben. c. 38. Cap. 35. Plat. 4. dia lo. de legi. 11. Dialo. de legi. Xeno. li. 4. dict. & fac. ſocra.

Quia Ciconia adeo pia eſt in parentes ſenio cōfectos,idcir co Romani antiqui Ciconiā veluti Deū adorauerunt, aſſeren tes ei ineſſe ſcintillam q̄dā diuinitatis. Ex quo facile colligas quanta parentes ſuos Romani veneratione colerent,q̄n quidé

filios

filios verbis parentũ audientes, tanquã Deos venerabantur. Vnde Caſſianus ait, Cui nã fidelis eris, ſi tuorũ es proditor? Qualis futurus es cũ extraneis, ſi cum patre fueris crudelis?

Val. Max. lib. 1. Quidã ex antiquis, vt refert Val. Max. tãtopere ſoliciti fuerũt de honore parẽtũ, vt dicerent, ferè horũ cõtumelias ęquãdas eſſe his quæ in Deũ cõmitterentur. Debes ſurdas præparare

Sen. epiſt. aures ait Seneca, cũ a patre conuicijs & cõtumelijs afficeris: quãuis. n. aſpera pater habeat verba, habet tñ deſideria ſalutaria in te propenſa, ſi vis ergo felix eſſe, quo grauioribus verbis te inſectabitur, eo magis Deos precabere, vt pro eius optatis, & ſecundum eius deſiderium tibi omnia contingant. Non dẽt

Gl. incog. ver. 2024. filius præcepta diſcutere patris, ait Glo. Incog. ſed ſemper credere, quòd pater filio ſolum ſalutaria mandat. Vnde ſi filius

Gene. 22. mandata diſcutiat, vr̃ an ille ſit pater diſcutere. Hinc Iſaac pa

Iudic. 11. tris gladium cũ videret, vnde dolere poterat, eſt gauiſus. Hinc ẽt Iephte filia, pr̃is vota ſua morte tota gratulatione pſoluit.

Vos autem dicitis, Quicumq; dixerit. Prouidentiſſimã Dei

Hiero. in Matt. 15. li. 2. to. 9. legẽ, ait Hier. de honorandis parentibus, & neceſſarijs vitę miniſtrandis, volẽtes Scribę & Phariſęi ſubuertere, vt impietatẽ ſub nomine pietatis inducerẽt, docuerunt peſſimos filios, ut ſi

Matth. 4. quis ea quæ parẽtibus offerenda ſunt, Deo uouere uoluerit, q

Exo. 4. uerus eſt pater, oblatio dñi præponatur parẽtum muneribus, uel certe ipſi parẽtes, quæ Deo cõſecrata cernebant, ne ſacrilegij crimen incurrerent, declinãtes, egeſtate conficiebant̃. Atq; ita fiebat ut oblatio liberorũ ſub occaſione templi Dei, in ſacerdotũ lucra cederet. poteſt & hunc breuiter habere ſenſum: eruditis inquit filios, ut dicant parentibus, quodcunq; donum eram daturus Deo, in tuos conſumo cibos, tibiq; prodeſt ò pater & mater, ut illi timentes accipere quod Deo mancipatum uideant, inopem potius uelint ducere uitam, quam comedere

Lud. Gra. de conſecratis *Munus quodcunque.* Hoc eſt, ut ait alius autor, patiẽter opem dñi expecta pater, munus quod tibi ſubtraho, & Deo offero, illi quidẽ gratũ, tibi uero ſalutare erit, & ob illius gratiã, tibi is auxiliũ de cęlo demittet. Hac peruerſa rõne filios ab honore parentum abducebant. Honor quippe hoc in loco pro ſubſidio & inopiæ remedio accipiẽdus eſt. Eſt fateor præſtãtius, dare ad miſſarũ ſacrificia; & ad diuini cultus religionem quã parentibus, ſiue amicis dona tribuere. at ſi parẽtes, uel ẽt pauperes, graui inopia cõſtringantur, ſi dura fames, uel peſtis irruat, pauperes anteferendi ſunt, quibus ex charitatis

D. Aug. lege ſubuenire tenemur. Hinc D. Augu. uaſa dñica ad pauperum

rum inopiam subleuandam conflari iubebat,& inter eos distri bui. Si religio pietati cōparetur,ait Card.Caieta.constat religioné esse anteponendā pietati,quanto honor diuinus p: æferendus est cuicunq; debito humano:& in hoc fundaméto non errabant pharisæi,imo hoc Iesus frequenter docuit, dū patré & matrē relinquēdos pp Deum prædicauit. Si vero ad vsum materiæ in articulo necessariȩ pietatis spectetur,inuenitur oppositum,f.quod materia necessaria pietatis,non solum pietati potius quam religioni applicari debet, sed ét si voto dedicata sit Deo,debet in materiā pietatis trāsferri. Et hoc cōsurgit ex parte materiæ,q̄ in tali casu est effecta materia debita pietati. Caiet. in Matt. 15. Matt. 19.

Populus hic labijs me honorat. Multi sunt,qui cū preces ante Deū fundunt, non tā precari,quam labiorū rugitu & vocis murmure perstrepere videntur,vt non tā humano,quā auium more cum Deo loqui videantur. Non enim id agunt,vt illud Augu. impleant,Psalmis & hymnis cū oratis Deū,hoc versetur in corde,quod profertur in ore: sed sine vlla mentis attentione,sine vllo deuotionis affectu, preces suas ita decurrūt,vt nil aliud magis quā laboris huius finem affectare videantur. Quibus timendū est,ne ad eos illa execratio prophetæ pertineat: Oratio eius fiat in peccatum. *Non quod intrat in os,coinquinat hominem.* Sensus est,oēm peccatorū deformitaté manare à corde,quæ si desit,externū opus innoxiū est. Nemo tñ fratres,ex his dñi verbis occasioné arripiat,prohibitos ab Ecclesia cibos,libenter edendi,quāuis enim tales nos cibi ex sua natura non inquinent,vt pote quos urgente morbo edere possimus,rebellio tñ & inobedientia,qua Ecclesiæ leges vel contemnimus,vel uiolamus,internū cordis malū est,à quo externa ingluuies atq; intemperātia proficiscitur. *Omnis plantatio.* Hoc est oīa praua dogmata, quæ à diuinis decretis & legibus abhorrent,euellenda,& anathemate damnanda sunt. Hoc asit munus ad me potissimū pertinet, qui in hoc natus sum, & ad hoc ueni in mūdū,ut testimoniū perhibeam ueritati. Quemadmodū agricola terrā prius spinis, sentibusq; repurgat, quā sementé iaciat: ita diuini uerbi sator, errorū atq; prauorum dogmatum sentes à mentibus hominū prius euellere debet, quā pura diuini uerbi semina,salutaremq; doctrinā in eorum cordib. ferat. Vnde dñs Hieremiæ prophetæ cōmittit,vt prius euellat,destruat,atq; disperdat,deinde vero ȩdificet,& plātet. Simile. August. in Reg. Psal. 108. Lud. Gra. Con. Constan. 6. ca. 56. *Ecclesiȩ obediamus.* Ioan. 18. Simile. Hiere. 1.

De corde exeunt cogitationes malæ. Ex superioribus verbis aperte intelligimus, quòd quemadmodū Salomon morté & vitam Prou. 18.

vitam in manibus linguę sitam esse dixit: ita sane,& multo ét magis mors & vita in corde nostro posita sunt,ex quo & in linguam ipsam,& in omnia opera nostra,mors & vita deriuãtur.

Cor nostrũ diligenter custodiamus.

Nemo igitur fratres, solam externi operis sui faciem attẽdat, nemo sanctitatis specie fallatur,ad fontem recurrat,intentionem scrutetur,finem operis sui diligenter examinet,& in intimos animæ suæ recessus, oculos immittat, solerter inquirens quod præcipue in illo opere quærat,quid captet, cui placere cupiat,quod ex eo lucrum reportare intendat,nec quouis examine contentus, oẽs latebras, & sinus pectoris sui prudenter excutiat.

Consideremus intentionem nostram.

Sæpissime enim pro spiritu caro, pro voluntate Dei propria voluntas,pro Dei gloria,precq; amore Dei,occultissimus amor sui delitescit.

D.Grego.

Hinc D.Grego. Mens inquit,sæpe sibi mentitur,& fingit de bono opere amare quod non amat,de mundi aũt gloria non amare quod amat. Discamus igitur obsecro,ait Chrys. quæ nam ea sint quibus homines turpiter fædantur. Discamus oro,& fugiamus: in nonnullis enim iam Ecclesijs hunc morem corroboratũ videmus,vt diligenter multi studeant qũo manibus lotis,candidis induti vestimentis,in Ecclesiam ingrediantur , qũo aũt animam atque mentem suam puram atque defæcatam offerant Deo,nullam prorsus habẽt curam.

Chrys. in Matt. ho. 52.to.2.

His verbis dñs & puritatis & impuritatis,& iustitiæ & iniustitiæ fontẽ cor hominis esse aperte declarat. Tales enim aquarum sunt riuuli,qualis fons est vnde scaturiũt. Nec enim idem fons,vt ait Iaco. Apost. salsam & dulcem potest facere aquam. Quo fit vt ex affectione quidem,atque etiam qualitate cordis ipsius,opera quæ ex eo manant & profluunt, atque scaturiunt,dijudicanda certe sint,& ponderanda.

Simile.

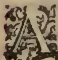
Iaco. 3.

Feria IIII. post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO SECVNDA.

Alienos defectus iudicamus potius quam nostros.

Alienos defectus non exploremus.

CCESSERVNT *ad Iesum scribæ & pharisæi &c.* Matt. 15. Incuria sane quam isti habebant emendandæ vitæ propriæ,in causa erat,vt tãtopere alienam vitam roderent:& cum sua interiora non scrutarentur,inde fiebat,vt aliorum defectus inuestigarẽt. Multos sane

A sane hoc tempore his similes inuenias, qui suos obliuiscentes defectus, alienos inquirunt. Sane cum magister est in sua aula, omnes discipuli tacent, at vero si inde recesserit, statim omnes dissoluti redduntur. Sic ét cum homo se intus considerat, omnes moderatur passiones, at vero cum aliorum vitam curiose lustrat, statim dissoluitur & conturbatur. Et sicut flumen cum extra inundat, oẽs vastat agros, & cęnosos eos reddit, ac sordibus plenos; sic ét alios contaminat & traducit, qui intra sinum suum non se continet. Boni vero & virtutis studiosi, sicut animalia illa quę vidit Ezechiel, gradiũtur; ait enim quod vnum B quodq; ante faciem suam gradiebatur: boni enim semper vitam suam coram se statuunt, vt possint amputare quæ praua sunt: mali vero post tergum peccata sua proijciunt, vnde per Dauidem dicitur. Existimasti inique, quòd ero tui similis? arguam te, & statuam contra te faciem tuam. Quasi dicat, non sum sicut tu, qui existimas quòd ideo debeam obliuisci scelera tua, quia illa post tergum proiecisti, videbis quõ in iudicio omnia apparebunt: satius multo foret, vt ea ante te constitueres, vt hoc modo emendares quæ essent emendanda, & non iudicares alienam vitam. Vtinam sicut videmur odio prosequi C alios cum peccant, nos ét ipsos quodam modo odio haberemus. Sane vita nostra hoc pacto quotidie emendaretur: atq; vtinam nos Deus cũ peccamus non perinde nos odio habeat, sicut nos fratres nostros odimus. Nã certe hæc esset maxima miseria nostra. At vero quia tam caro nos redemit, idcirco nobiscum quodammodo dissimulare videtur, quod tñ nos cum fratribus nostris nõ perinde facimus. Sane cum infans aliquis apud aliquem extraneum vagit, statim de manu in manũ traditur, donec ad matrem suam deueniat, quæ quidem maximo cum amore infantem suum complectitur, & delicatissime eũ D tractat, dicens satis quidem constare quòd te illi nõ genuerint fili mi, sicut ego, neq; tot pro te labores pertulerint. Sic ergo quos tu odio prosequeris, Deus complectitur & paternè tractat, dicens eis, nolite obsecro flere filioli, quamuis iste uos infamet, nõ enim tãtos pro uobis labores pertulit, quantos ego. Refert quidem Dionys. ꝙ insignis quidam hæreticus fecit aliquando apostatare multos Catholicos, & eos ad suam pestilentissimam sectam attraxit, orauit aũt Dionys. dñm, ut statim ipsum hęreticum in infernum detruderet, & ecce uidit patens inferni os, & exeuntes inde dęmones multos, ut illius hęretici animam secum deferrẽt: cumq; sanctus uir magnis uocibus

Simile. Simile. Ezech. 1. Psal. 49. *Nobis consulamus.* Simile. Exemp. Diony.

Quam parum amemus proximos. cibus clamaret, vt statim ipsum hæreticũ arriperent, Christus E
dñs apparuit dicens: satis cõstat Dionysi quod sanguinem tuũ
non fuderis pro illa anima, sicut ego feci. Si igitur nos hanc cõ
siderationem perattente iniremus, non essemus vtiq; tam seue
ri exploratores & accusatores defectuum fratrum nostrorum,
Isa. 45. cum simus filij talis patris, qui per Isa. ait, Ego sum qui deleo
Luc. 1. iniquitates tuas. Item Luc. 1. dicitur, Suscepit Israel puerum
suũ, recordatus misericordiæ suæ. O nos miserabiles qui tam
lynceos habeamus oculos ad alienos defectus explorandos, cũ
Psal. 68. interim ad nostros cæcutiamus! Contra tñ petebat Dauid di-
cens, Obscurentur oculi eorum ne videant. s. defectus alienos; F
& dorsum eorum semper incurua, idest vt seipsos contueãtur.
Et certe si dona Dei diligenter contemplaremur, longe aliter
nos gereremus, quam modo faciamus: nam mirabile est vide-
re quõ diuino quodam beneficio alij splendeant in una uirtu-
Dona diuidit Deus prout vult te, & alij in alia. Sicut videmus terram aliquam producere vi-
num, aliam oleum, aliam frumentum, aliam abundare pecore,
aliam auro & argento, vt ita sit commerciũ inter homines, &
una prouincia non possit spernere aliam: sic ergo sunt istæ dif
ferentiæ inter homines, ne se mutuo contemnant, sed hic reco
gnoscat quòd ille aliquam habet excellentiam, quam ipse non G
Phili. 2. habet, licet vicissim in alijs iste superet illũ. Vnde Apost. ait:
Superiores inuicem arbitrantes in humilitate. Humiliat enim
se vir bonus, videns quòd ab alijs in quibusdam excedatur. Sic
1. Cor. 15. se humiliabat Apost. cũ diceret: Non sum dignus uocari Apo
stolus: considerans enim anteactos defectus, ait: qm̃ sum per-
2. Pet. 3. secutus Ecclesiam Dei. Item Petrus quamuis caput Ecclesię,
vr̃ quodammodo in ipsa facundia concedere Paulo. Non ita
nos facimus, sed potius alienos defectus explorantes, nostros
obliuiscimur, & contendimus cũ proximis nostris, vter sit ma-
ior, vnde eueniũt murmurationes & detractiones de ꝓximis, H
vt nos bonos esse omnibus probemus, nec tñ defectus nostros
Simile. emendamus. Considera obsecro, ꝙ quamuis nouacula eximia
sit, nihilominus tñ interdum coticula acuenda est: sic ergo &
si mẽte perspicaci dotatus sis, excæcari aliqua passione potes;
& quamuis virtute pręditus sis, nihilominus tñ semper tibi ali
qua accessio fieri põt, & ita semper proficies, & ex proximis
tuis semper aliquid disces, cum Deus vnicuiq; mandauerit de
proximo suo; non ergo tu debes eius defectus traducere, sed
2. Re. 10. mutuo vos iuuate. In cuius rei figuram duo illi fratres Ioab &
Abisai cum essent pręliaturi, dixerũt inuicem, Si pręliauerint
aduer-

A aduersum me Syri, eris mihi in adiutorium: si autẽ filii Ammon præliauerint aduersum te, auxiliabor tibi: esto vir fortis, & pugnemus pro populo nostro, & ciuitate Dei nostri, sicque vterque victor euasit. Omnes quidem fratres sumus, vt ait Christus apud D. Matth. & dæmones sunt aduersarii nostri, iuxta illud Apostol. Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem &c. Quare oportet nisi succumbere velimus in tanto conflictu, vt nobis mutuo auxiliemur. Sic enim Apost. ait, Alter alterius onera portate: non autem debemus nos inuicem mordere, tanquam canes. Matt. 22. Gal. 6.

B *Mali tales existimant reliquos, quales ipsi sunt.*

NON *enim lauant manus*. Cũ isti essent superstitiosi & inutilib. cęremonijs se occuparent, ita ẽt existimabant discipulos fore ipsorũ sil'es: fere.n. fit vt mali cæteros iudicent malos, vt dr̃ in prouerbio. Sane qui in tẽpestate versantur in mari, montes & arbores, existimant, & omnia de suo loco moueri, cum tñ ipsi soli sint, qui mouentur: sic igitur accidit malis, vt reliquos iudicent malos, quod non facerent si charitatẽ haberent: nã vt ait Pau. Charitas nõ cogitat malũ. Vnde quisque cogitat & loquitur, qualis est ipse; alius est sonus auri, alius argenti, alius plũbi: item alio modo sonat vas vacuum, & alio modo plenũ. De dæmone quidem ait Iob, ꝙ de ore eius ꝓcedunt lãpades: talis es tu cũ detrahis fratri tuo, & tibi quadrat, quod ait Propheta, Lingua eorũ gladius acutus. Alia q̃dem aĩalia non sine occasione sibi data, armis sibi à natura datis offendunt, homo vero sine occasione aliqua detrahit huic, vel illi. Quãuis pretiosum esset Magdalenæ vnguentũ & maxime odoriferũ, adeo vt diceret Ioãnes, ꝙ domus impleta est ex odore vnguenti, nihilominus tñ male olebat ipsi Iudæ, qui ait, vt quid perditio hæc vnguenti? bonus quidẽ oĩa benigne interpretatur, malus vero in malam partẽ. Vnde Eccl. ait, Cor sapientis in dextera eius, cor stulti in sinistra illius. Maximus sane est labor, viuere in tali mundo, vbi sunt tot calũniatores. Sic ẽt Dauid sentiebat cum diceret, Redime me à calumnijs hoĩum. Liberet nos Deus ab hoĩbus, qui nõ solum in deteriorem partem omnia iudicant, sed ẽt volunt interpretari cogitationes. Sane oues & alia huiusmodi animalia contenta sunt, quòd herbam depascant in prato, at vero sues terram effodiunt, & omnia radicitus consumunt atq; deuastant. Sic ergo boni contenti sunt quòd videant exterius bona proximorum

Iudicia temeraria fugiamus. Simile. 1. Cor. 13 Iob 41. Psal. 59. Ioan. 12. Eccl. 10. Psal. 118. Simile.

C D

suorum, at vero mali omnia penetrant, deuastant, atque infamant, inuestigando etiam intentiones, & cogitationes suorũ, cum.n. non possint ea, quæ bona sunt obscurare, conantur de ipsa intentione eorum operum male sentire. Sic videmus, ꝙ cũ Deus diceret dæmoni, Nunquid considerasti seruũ meum E
Iob 1. Iob? Cum non posset dæmon negare ipsa bona opera, conatus fuit detrahere ipsi intentioni, dicens: Nunquid Iob frustra timet Deum? Quasi diceret, non est quod tantopere eum prædices; si.n. ipsum vel tãtisper tetigeris, statim videbis quid
2. Reg. 10. in pectore habeat. Sic filij Amnon in malam partem interpretati sunt legationem Dauidis. Non ita faciunt boni, quin F potius omnia benigne interpretantur. Quid enim peius esse poterat, quàm crucifigere Christum? & tamen dixit Christus,
Luc. 23. Nesciunt quid faciunt. Graue etiam scelus fratrum Ioseph,
Gen. 37. & tamen ipse dixit, Pro salute enim vestra misit me dominus
Gen. 45. ante vos in Aegyptum. Non sic impij non sic.

Certe hoc vitium temere iudicandi sæpius incurrunt ma-
Eccl. 10. li, iuxta illud Ecclesi. In via stultus ambulans, cũ ipse insipiens sit, omnes stultos existimat. Cum.n. malus vix se possit continere à suis sceleribus, inde est quòd cæteros etiam tales iudicet. Sic Vagao cubicularius Holophernis existimabat, ꝙ Holo G
Iudith 14. phernes abuteretur ipsa Iudith. De malo viro dicit Iob, cum
Iob 15. pax sit, ille insidias suspicatur. Videtur.n. sibi quòd fieri non possit, vt aliquis ex tenebris ad lucem educatur, nec conside-
Eccl. 11. rat illud ꝙ Ecclesi. ait, Nempe facile esse in oculis dñi subito
Eccl. 18. honestare pauperé. Et alibi ait, à mane vsq; ad vesperam mutabitur tempus. Et ita fit, vt improbi viri temere alios iudi-
Exod. 8. cent. Vnde in Exod. legimus, ꝙ cum Pharao dixisset ad Moysen, & Aaron, vt pro ipso rogarent, & orarent dñm: ipse.n. dimitteret populum, statim ipsi egressi sunt, & crediderunt, ꝙ ita facturus esset Pharao, neq; cogitarunt quòd fallaciter lo- H queretur. Sed mali semper suspicantur malum, & insidias Sane quòd improbi non bene de rebus sentiant & iudicent, inde prouenit, ꝙ alijs negotijs se implicent valde huius seculi: si-
Simile. cut accidit ijs, qui se in gyrum cõuoluunt sæpe, his enim omnia etiam in gyrum moueri videntur. Hoc autem infortuniũ suum sentiunt, quando iam non potest reparari. Vnde in libro
Sap. 5. Sapientiæ dicunt, Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam &c. Quis obsecro non iudicasset, longe aliter quàm
3. Reg. 18. res se habebat, cum Elias cucurrit ante regem Achab? iudicasset vtique vir improbus eum stultum esse, & tamen spiritu

domini

A domini agebatur. Non ergo simus præcipites ad aliorum facta & dicta temere iudicanda. Impij enim solent murmurare contra bonos, sic Simon cōtra Oniam murmurabat. Principes 2. Macha. item detraxerunt Dauidi apud Achis. Item æmuli ædificantium templum, illis detrahebant apud Regem. Principes etiā 1. Reg. 29. populi detraxerunt Hieremiæ apud Sedechiam Regem, viri 1. Esd. 4. Chaldęi inuidia moti accusauerunt Iudæos, & detrahebāt eis Hiere. 38. coram Rege. Satrapæ item Darij inuidentes felicitati Danielis, detraxerunt ei corā Dario. Deus in detractores aīaduertit. Dan. 3. Dan. 6. Vide. n. quo pacto tractauerit Mariā, quia Moysi detraxerat. Num. 13.

B filij item illi Israel, qui detraxerant terræ promissionis, puniti Greg. super illud sunt. Debet quisq; proprias virtutes perpendere, & pro qualitate virtutum curam aliorum suscipere, ne dū delectatur loco Ecclef. 7. gloriæ, fiat subditis autor ruinæ, & qui grauatur pondere suarum, velit fieri iudex alienarum culparum. Durum enim est, *Noli cupere fieri iudex &c.* vt qui nescit tenere moderamina vitæ suæ, iudex fiat alienæ.

Mundanæ consuetudines interdum homines perdunt.

C QVARE *& vos transgredimini mandatum Dei, propter traditionem vestram?* Sæpe quidem in mundo contingere videas, vt pleriq; propter mundanam aliquam consuetudinē Dei mandatum transgrediantur: & certe mundus in hoc passim errare solet. Interrogatus Plato, an aliquando esset fugienda ciuitas? Qui respondit, ꝙ qñ maiores sunt expensæ lucris, & in ea mali sunt plures bonis, ac dñi terræ sunt mendaces, & illa est quærenda ciuitas, in qua omnia sunt opposita. Quæ sane omnia modo in mundo videmus contingere, cū videamus viros impios occupatos semper in peruersis inuentis,

D & consuetudinibus, sicut boni occupantur in bonis. Filij Cain Gen. 4. ad inanem voluptatē suam musicam inuenerunt, sicut & arma ad vltionem, & internecionem, itē contractus ad fallendum: & in fine eiusdem cap. dr̄, sed & Seth natus est filius, quem vocauit Enos, iste cępit inuocare nomen dñi. Vide ergo discrimen *Boni bona* inter inuentiones bonorum, & malorum; nam hi, omnia ad ma *inueniunt.* lū dirigunt, illi vero ad bonum, & ad cœlestem beatitudinem. Vnde Christus ꝑpea tam salutarem & præclarā nobis dedit doctrinam, vt nos ad cœlum duceret, iuxta illud Apost. Iaco. Iacob. 1. Voluntariè. n. genuit nos verbo veritatis. Et Paulus ait, In 1. Cor. 1. Christo Iesu, qui factus est nobis sapientia, & iustitia, & san-

ædificatio, & redemptio. Mali contra leges stabiliunt malas, E
& contra Dei legem pugnantes, atque prauas consuetudines,
sicut constat ex his pharisæis. De malis quidem ait Isa. Væ
qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis: funiculis enim
peccatorum suorum colligantur mali, & suis prauis consuetu-
Ambitio mundana quo deuenerit. dinibus mundanis, quæ iam longe, lateque patent. Videas
enim agricolam & hominem plebeij status velle se exequare
mercatoribus & equitibus, tam in vestitu quam in victu:
quòd si eum interroges, quorsum id faciat, respondebit esse
iam talem mundi consuetudinem. Item pauper eques iam
vult viuere sicut vicecomes aut comes, & si interrogetur quor F
sum id faciat, dicit se idcirco ita viuere, ne à suis famulis tra-
ducatur. Deniq; vt seruent isti mundanas traditiones, se mille
implicant laqueis & miserijs, propter fumum quendam ina-
nis gloriæ: & ita plus laborant circa has nænias & vanitates,
quam circa solida & uera commoda atq; lucra. Sicut Iacob
Gene. 21. plus laborauit pro Rachel, quã pro Lia, & tamen illa fuit sibi
infæcunda. Sic ergo multi plus laborant pro rebus mundanis
Mundus iniquus retributor. inutilibus, quàm pro felicitate sempiterna obtinenda. Nam
res mundanas caro emunt, & pro ijs laborant non solum qua-
tuordecim annos, sed per totum uitæ suæ tempus: quos tñ G
Matt. 11. assidue uocat Christus dicens, Venite ad me omnes qui labo
Vestitus ꝑ fani quantum incõmodent. ratis &c. & tñ nolunt ipsum audire. Quis preterea enumerare
ualeat quanta nascantur incommoda ex inordinato uestitus
appetitu? nam certe uideas mulieres præsertim bona omnia
uiri sui destruere, & patrimonium exhaurire, propter super-
fluitatem uestium, imo & uicinis mulieribus pessimum exhi-
bent exemplum, & eas pelliciunt ad tale aliquid prestandum,
Nec uident miseræ quòd hoc pacto in causa sunt ut ab om-
nibus iudicentur, atq; expendant & exquirant earum genus,
& mariti etiam, usq; ad tritauos & atauos. Audiant quid dicat H
Isa. 3. de talibus Isa. Ambulauerunt erecto collo &c. Et considerent
quòd non sit hæc sufficiens ratio, quòd ita sit in usu mũdano,
nam etiam est in usu ut interficiantur homines, & suspendan
tur, & uerberibus cedantur, & tamen ipse nollent huiusmodi
usum obseruare. Sed quorsum igitur id faciunt? Annon existi
mant, quòd homines non sunt usque adeo cæci, quin cogitent
quidnã lateat sub huiusmodi uestibus & ornamentis? Nam
Lucan. ut ait Lucanus, Sicut statua quæ exterius uestibus sericis ex-
Simile. ornatur, interius pannosa est, & uilibus suffarcinata segmen-
tis: sic utiq; & si mulier exterius se exornet, interius tñ plena
est

A est immunditia, & fætore. Nec vero solum hmói vanitas in plebeijs reperitur, sed ét in quibusdam patricijs & senatoribus, ne videantur de suo statu cadere; vt intelligamus verum esse quod vulgo dr̃, nõ esse aurum quidquid lucet. Sed potius vnusquisq; crucem suam portat. Quorsum.n.arbitramini, regum iam diademata ita effingi, vt in summitate pyramides quasdam habere videantur, quæ tñ non se cõtingant, sed inter stitia quædam ibi vacua reperiuntur? sane vt intelligamus ét principes suam gestare Crucẽ, nec lętitiam lætitiæ & gaudiũ gaudio copulari, sed interuenire aliqua tristia inter ipsa gaudia. B Sed vt ad inuentiones mundanas reuertamur: intelligere sane debemus, quòd sicut inuẽtores bonorũ, maxima reportãt merita apud Deum, & sicut Apost. ait: Fide primum hostiam Abel quã Cain obtulit Deo &c. Quasi dicat, pręclarũ dedisse exemplum ipsum Abel toti mundo, innocentiæ, patientiæ, & religionis: & Hier. ait, ꝙ in Petro incæpit confessio fidei verbi incarnati, & inde in vniuersum orbem fuit deriuata. Sic ét inuentores malorum & vitiorum, maiorem quàm alij sustinent culpam: sicut Cain qui fuit inuentor homicidij, & Adam inobedientiæ. Sed quid de odoribus & suffumigationibus dicã? C Optime olet ait Hier. qui non olet. Sane gentiles cum aliquẽ ita olere sentirent, eius faciem conspuebant. Et de Vespasiano Imperatore legimus, ꝙ cum beneficium aliquod cuidam con cessisset, illud ipsi denegauit quòd vnguenta oleret. Itẽ Plato lib. 7. de Leg. ait: Nullam maiorem alicui regno pestem adue nire posse, quam in eo nouas vestium rationes inusitatosque ludorum modos introduci: quòd vt euitaret, iussit nequid extraneum non necessarium, in vrbem suam posset introduci. Idem etiam Plato & Herodotus affirmant, Scythas quamuis barbaros, omnes alienigenarum mores introducentes, occi- D dere cõsueuisse. Romani quoq; blasphemabant, quòd ex Asia sibi odores, aliæq; luxuriosæ res aduenissent, quibus Reipub. suæ rigor, relaxatus, deprauatusque fuit. Videamus igitur nos, ne circa hæc, hoc nostro tempore peccemus.

Ambitio quam late serpat. Simile. Simile. Heb. 2. D. Hiero. Hiero. ad Demetr. de Virg. ser. Pla. lib. 7. Leg. Pla. lib. 8. Leg. Herod. in Melpe.

APPENDIX.

Accesserunt ad Iesum ab Hierosolymis. Mirabile est qđ pro re tam friuola, tam multi & tam insignes ab Hierosolymis per gerent ad Iesum, & ad partes Tyri & Sidonis, tam longe distantes, ad quod iter conficiendum opus erat septem vel octo dieb. Qũo diceret ét populi per quos transibant, quonã tendunt,

Inuidi quanta in currant in commoda.

isti satrapæ Hierusalē? aliquid magni momenti esse debet. Sed sane inuidia & liuor eos ducebat, sui officij & dignitatis oblitos. Quis.n. tātos labores exātlare ausus esset, pro re tā nullius momenti? & vt quæreret, Quare discipuli tui &c. Ipsi procul dubio ambitione & inuidia excæcati, existimabant se aliquam adinuenisse intricatam & perplexam quæstionē, cui respōdere non sufficeret. Sed vide qūo res longe aliter acciderit, q̄ ipsi opinarentur. Certe isti nec in Christū credere volebant, nec ēt vt alij crederent cupiebant. Tales sunt hodie multi, qui non solum ipsi mali esse volunt, sed etiam alios ad malum inducunt, vt quod aliquis nō fiat monachus, vel aliqua nō fiat monialis, quod non visitent hospitalia & infirmos, quod non condonent iniurias. Isti sunt instar illius magni draconis, qui deuorare volebat, quod mulier peperisset, vt habetur in Apocal. sic enim isti perdere nituntur sancta proposita proximorum suorum. Quare istos homines cōtemnamus, & dicamus eis cū Dauide, Declinate a me maligni, & scrutabor mandata Dei mei. E F

Ambitio quam multos excæcare soleat. *Deprauata consilia suggerunt mali.* Simile. Apoc. 12. Psal. 118.

Quare discipuli tui. Hanc sane differentiam inter alias, esse comperio inter diuites & pauperes mercatores, q̄ pauperes statim omnes suas merces, quas paucas habent, omnibus pro foribus suis manifestent: diuites vero quædam exigui pretij pro foribus ostentant, & quæ pretiosiora sunt, intus recondita habent. Sic ergo hypocritę, illam exteriorē apparentiam quā habent, omnibus ostentant, cū intus pauperes sint & nudi virtutibus: serui tñ Dei exterius solidum & verum de se exemplum exhibent, & intus pretiosissimas opes suas reconditas habent, & patentes soli Deo, & interdum ad ædificationē ipsorū quibusdam familiaribus: vnde & dicere solent, videtis vos hūc virum, qui oculis hominū nullius momenti esse videtur? multis & magnis ornatus est virtutibus. Sic ergo isti pharisæi, se tantum exterius ostentabant, cum interius virtutes nullas haberent; at vero discipuli domini, qui vanas non quærebant ostentationes, interius se virtutibus exornabant. G H

Hypocritarum conditiones. *Nostra bona opera non ostentemus.* *Hypocritæ tantum externa curant.*

Quare & vos. Sic nobis dici potest, quare vos Christiani, pp quos tanta operatus est Christus, & quibus gaudia pręparauit sempiterna, qui tot exemplaria sanctorū habetis, qui tot sacramentis decorati estis, qui cinis & puluis estis, diuinā offenditis maiestatem? vos inquam, quos possum statim in nihilū redigere, & quibus dedi Solem & Lunam, atq; stellas, vt vos illuminarent, & Angelos qui vos ducerent atq; reducerent, & deniq; omnia subieci pedibus vestris, oues & boues &c.

Varijs nominibus Christo obligamur.

Honora

A *Honora patrem tuum*. Sed dices tu, cur dicit Deus quòd si honoremus parentes, erimus longæui super terram, cũ tamen videamus plerosq; qui parentes suos maximo prosequuntur honore, & tamen mortẽ obeunt immaturam? sed respondere possumus, quòd præcipue intelligatur de duratione meritorũ magnorum, quæ sibi comparant qui parentibus obediunt & eos honorant, apud Deum & apud homines. Vide.n. quantas omnes homines dent benedictiones filijs obedientibus, quõo eos laudent, & plurimi faciant. Pluris quidem faciendus est vel vnicus dumtaxat annus, quem in Dei obsequio degas, quã B centum vitæ anni, quos in vitijs consumpseris. Vnde Sap. 4. dr̃, Consummatus in breui, expleuit tempora multa. Et Psal. ait, Melior est dies vna in atrijs tuis, super millia.

Quæst. Respon. Sap. 4. Psal. 6.

Feria IIII. post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO TERTIA.

C *Parentes, & liberi quomodo vicissim se habere debeant.*

QVARE *Discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum?* Matt. 15. Sane ex illis verbis huius Euangelij, honora patrẽ tuum, & matrem tuã, satis colligitur non solum, ꝙ liberi debeant parentes suos honore prosequi, sed ẽt quam diligenter teneantur parentes optime educare, & instruere filios suos, vt postea sint ipsis parentibus obedientes. Virga.n. atq; correctio tribuit sapientiã, vt ait Salomon, Puer autẽ qui dimittitur voluntati suæ, D pudefacit matrem suã. Et rursus inquit, Instrue filium, & refrigerabit te, & dabit delicias aĩæ tuæ. Et Eccl. ait, Lacta filium tuum, & pauentem te faciet: lude cum eo, & contristabit te: instrue puerum iuxta viam bonam, & cũ senuerit, non recedet ab ea. Porro parentes plurimum se abstinere debent à maledicendis filijs: siquidem eo ꝙ Noe maledictionem dedit filio suo Cham, idcirco tota eius posteritas infamis fuit. Vnde ait, Radix tua & generatio tua de terra Chanaã. Vide præterea quantũ nocuerit maledictio illa quam dedit Iacob ipsi Rubẽ. Caueant igr̃ sibi parentes ne similes pronuntient maledictiones, tum etiã filij diligenter aduertant, ne in causa sint, vt pa-

Exod. 20. Leuit. 5. Prou. 29. Eccl. 30. Genes. 9. Ezec. 16. Gen. 49.

Parentes nõ maledicant filios. rentes id faciant:cũ videamus tantas plagas & incõmoda inde E
oriri. Vnde Eccle. 4. Dicitur, maledicentes.n.tibi in amaritudine animæ meæ, exauditur deprecatio illius. Curent etiam parentes, vt familiam suam bene instructam habeant priusquam moriantur,& vt doceãt filios suos si ætatem habeãt aliquem honestum viuendi modum. Porro vt vxorem duceret, quidem quadraginta annos natus erat Isaac priusquam id faceret,& erga parentes habebant amorẽ filij, magis quã modo habent; nam ẽt post tres annos ab obitu matris suæ, eã lugebat Isaac, donec tandẽ vxorem duxit, & ita luctũ moderatus est propter tm̃ amorem, quo suã coniugem cõplectebat. Vnde colligas quã obediens esset viuenti matri, qui mortuã tantopere defleret; si igitur in lege naturæ tantopere filij parentes honorabant, quanto magis in lege grẽ honorare debent? sed tñ hoc nostro tpe vix multi filij diligunt parentes suos. F

Eccl. 4.

Gen. 24.

Quam immaturæ fiãt hoc tẽpore coniugia.

L. 1. C. de his &c. Porro in Cod. est quędam lex, quam Imperator sanxit, exhæredans quosdam filios, quorum pater cum in quodam ludo interfectus esset, ab ipsis neglectus est, nec fuerunt accusati ab ipsis occisores, imo & ipsum insepultum dimiserunt.

Solet interdum etiam Deus in tẽporalibus punire filios pp peccata parentum,& interdum pp ipsorum peccata, hoc quidem patuit in filijs Abrahæ, qui pp scelera sua amiserunt terram quã Abrahæ promiserat Deus: hoc vero patuit in Roboam, de quo non vr̃ inueniri q̃ propter eius scelera, sibi fuissent ereptæ decẽ tribus,& ita existimant plerique; q̃ pp peccata patris sui fortasse eas amisit, quæ fuerunt manifestissima. fuit itaq; vtcumq; sit diuina prouisione ita factum, sicut Propheta quidam ipsi significauit, cum venit ad impediendũ prelium quoddam contra Hieroboam, dicens: non ascendetis, neque bellabitis contra fratres vestros filios Israel, reuertatur vir in domum suam: à me enim factum est verbũ hoc. Alios etiam punit propter ipsa eorum scelera, vt satis constat. Vide etiam quod regnum fuerit ablatum ipsi Saul,& tñ neq; Ionathas quamuis bonus filius, illud obtinuit. Vnde Dauid monebat filium suum dicens, obserua vt custodias mandata dñi, vt confirmet dñs sermones suos. Videas certe hoc tempore, q̃ pueri & adolescentes vitiose agendo, omnibus manifestant, quales in posterum sint futuri, suis fallacijs, lasciuiis, imposturis, & vitiis. O infelicem ætatulam. O annos paruos, sed prauos. O parentum eorum improbitatem, qui tam impuram liberis relinquunt hæreditatem & doctrinam. Qui autem G H

Gen. 12.
Gen. 15.
3. Reg. 12

2. Reg. 2.

Parẽtes optime informent liberos.

A tem adolescentes moderati, Vrbani studiosiq; sunt, & in quib. est iam senilis animus, & Consilium sub iuuenili corpore, hi certe maxima laude dignissimi sunt. Quos cum video, nó possum non & Deum factorem laudare, & pleno ore dicere: felices, quibus tales patres contigerunt. Solicitudo nobis inesse non debet, ait Chrysost. Tam vt ipsos liberos vel posteros, & successores diuitijs onustos relinquamus, quam vt eos virtutibus locupletes efficiamus, & Deũ timere doceamus. Qđ cum parentes non curant, inde fit vt filij si pater eorum fuerit aliquantulum senex, eum quodãmodo odio habeant, & mori B desiderent, & si cito mortuus non fuerit, contemnunt eũ quasi delyrum. Videas ẽt aliquos parentes, qui curant interdum à sancto religionis proposito filios auocare. Contra quos non grauabor ex D. Bern. aliquid adferre in medium, ex quadam Epist. eius ex persona Eliæ monachi ad parentes suos, ipsum ex religione educere volentes; ait enim. Si me vere, vt boni, & vt pij parentes diligitis: si veram quidem erga filiũ pietatẽ habetis, quid me patri oĩum Deo placere satagentem, inquietatis, & ab eius seruitio, cui seruire regnare est, retrahere attẽtatis? vere nunc cognosco, quia inimici hoĩs domestici eius. C In hoc vobis obedire non debeo, in hoc vos non agnosco parentes, sed hostes, si diligeretis me, gauderetis vtiq;, quia vado ad p̃rem meum, atq; vestrum, imo vniuersorum patrem: alioqui quid mihi, & vobis? Quid à vobis habeo, nisi peccatũ & miseriã? Hoc solum quod mecum gesto corruptibile corpus, de vestro me hr̃e fateor & agnosco. Non sufficit vobis, quod me in hanc seculi miseriã induxistis? Quod in peccato vr̃o, & peccatores peccatorẽ genuistis? Quod in peccato natũ de peccato nutristis, nisi ẽt inuidendo mihi misericordiam quã cõsecutus sum ab eo, qui non vult mortẽ peccatoris, filiũ D insuper gehennæ faciatis? O durũ patrem, ò sæuã matrem, o parentes crudeles; imo non parentes, sed perẽptores, qui me malunt perire cum eis quã regnare sine eis. Qui me rursus ad naufragium, ex quo tandem nudus euasi, rursus ad latrones à quibus semiuiuus relictus sum, sed miserante Samaritano iã aliquantulũ conualui, reuocare conantur, & militẽ Christi ꝓpe iã capto cœlo triumphantem, ab ipso iam introitu gloriæ, tanq̃ canem ad vomitum suum, tanquã suem ad lutum reducere moliuntur ad seculum. Mira abusio! domus ardet, ignis quidẽ domui ipsi instat à tergo, & fugiẽti prohibetur egredi, euadẽti suadetur regredi. Proh furor! si vos contẽnitis mortem

Chrys. ad po. ho. 53.
Parẽtes vt iucũdã ducant vitã, bene erudiant liberos.
D. Bern. Epist. 111.
Mich. 7.
Filij non debent in peccatis obedire parentibus.
Ezech. 18
Parentes quantũ errẽt cũ à religione auocant filios.
Prou. 28.
Parentes non debent praua dare filijs consilia.

tem vestram, cur etiam appetitis meam? si inquam negligitis E
salutem vestram, quid iuuat etiã persequi meam? Quare vos non potius sequimini me fugientem, vt non ardeatis? an hoc est vestri cruciatus leuamen, si me etiam perimatis? & hoc solum timetis, ne soli pereatis? ardens ardentibus quod solatiũ præstare poterit? non hoc mihi persuadet diues ille, qui in tor-
Luc. 16. mentis desperatus de sui liberatione, rogabat nunciari fratribus suis, ne ipsi uenirent in locum eundem tormentorum, timens proculdubio ex suorum cruciatu augeri suum. Non er-
Gal. 1. go vestro satisfaciam appetitui, sed potius vt ait Apost. Non
Matt. 8. acquiescens carni & sanguini, vocem audiam domini iubentis, F
Dimitte mortuos sepelire mortuos suos; desinite ergo patres mei, desinite vos frustra plorando affligere, & me gratis reuocando inquietare, ne si adieceritis nuncios vltra mittere pro me, plus me elongare cogatis. Hæc requies mea in seculum se-
Psal. 131. culi, hic habitabo, quoniam elegi eam. Hic pro meis, & pro vestris peccatis iugiter orabo. Hic precibus assiduis, quod & uos cupitis, impetrabo si potero, vt qui eius amore hoc medio tẽpore ab inuicem separamur, in alio seculo simul felici & insolubili charitate & societate, in eius amore viuamus.

Religio status perfectionis.

Quam multi sint adulatores. G

POpulus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me. Qui veritatem hoc tempore annuntiare volunt, sibi
Threno 3. diligenter prospicere debent, quia vt inquit Hierem. Formi-
Gen. 6. do & laqueus facta est nobis vaticinatio. An non uarias iniurias passus est Noe cum fabricaret Arcam, & hominibus ueritatem nunciaret? Cum ergo mundus ita repenset eorum labores qui ueritatem prædicant; inde fieri arbitror, vt tanta sit copia adulatorum, ita vt homines in suis uitijs pereant, nec sit qui audeat eis ueritatem annuntiare: imo sunt multi, qui qua- H
si lapidem collo appendunt, vt ita citius suffocentur & submergantur; dicunt enim quòd talis sit humana fragilitas, & ideo non est mirum si peccent: alijs dicunt quòd non debent mirari & si pęnitentiam non agant. Atque ita miserabilis peccator sensim obdormiscit in suis uitijs & peccatis, iuxta illud
Prou. 18. Prouer. 18. Impius cum in profundum uenerit peccatorum
Hie. 20. contemnit. Talibus adulatoribus potest dici illud Hieremiæ. Maledictus vir, qui annunciauit patri meo, dicens, natus est tibi puer masculus, & quasi gaudio lætificauit eum. Sic enim adulatores cum opus aliquod prauum quis commiserit, dicunt,

Vix vllus audet fratrẽ suum corrigere.

A cunt, quòd opus quoddam heroicum ipse fecerit. Porro quãtis omnes fere expositi esse videantur adulatoribus, in primis tamen magnates, quibus vix reperitur, qui veritatem dicere audeat. Et ita aliquando permittit Deus vt parietes loquantur cum illis, cum quibus homines loqui non audent, sicut accidit Regi Balthasar, qui cum in conuiuio & cõpotatione versaretur, atq; templi vasis abuteretur, legit in pariete condẽnationem suam. Demosthenes quidem dicere solitus erat, adulatorem longe crudeliorẽ esse ipso coruo, siquidem coruus tantum mortuo animali eruebat oculos, at vero adulator viuo B homini. Vnde propterea Christus non solum in hoc Euangelio reprehendit seuere adulatores, sed etiam alibi passim, vt intelligamus quantum ipsos fugere debeamus, propter tanta incommoda, quæ nobis inuectant. Aduertant tamen adulantes, quod lethaliter delinquant, si aliquem laudant pp mortale scelus, quod cõmiserit: & quod alij gladio faciunt, hoc adulator ore committit. Vnde narrat Philoponus, ꝙ cum aliqñ in bello milites buccinantem quendã, & in prælijs tuba clangentem comprehendissent, & cum occidere vellent, dixit ipse, quorsum me interficere vultis, qui nullum occidi? Responde- C runt, quamuis manu non interfeceris, ore tamen interfecisti, incitans alios ad interficiendum. Seneca etiam narrat quòd cum Xenophon tuba insonaret, statim Alexander Mag. illam sentiens, gladium suum euaginabat, quasi præliaturus. Et certe qui tripudijs deditus est, vbi primum coraules audit, statim pedibus gestit. Sic ergo adulator lingua sua, quasi modulatur, cumque nos tam procliues ad malum simus, & statim facile decipimur; quamobrem fugiamus semper eorum societatẽ. De quibus etiam Ose. ait, In malitia sua lætificauerunt regẽ. Sane quando Hieroboam vitulos conflauit, non defuerunt, D qui non solum non vituperarent, sed etiam laudarent. Vnde idem Propheta ait, cœperunt principes furere à vino. i. gaudere, propterea quod huiusmodi factum laudabant. Certe, vt ait Plin. cum lasciuiunt belluæ, & coitum mutuo expetunt, portentum quodpiam est imminentis tempestatis: sic ergo cum mali sibi inuicem plaudunt tam adulatores quã adulati, indicium sane est alicuius imminentis tempestatis animæ ipsorum. Non ergo huiusmodi plausus securos arbitremur, sed potius caueamus ne sint instar concentus Cygni, qui suauiter canit morti vicinus. Nos ergo extricemus ab huiusmodi hominibus, & eos acerbe carpamus.

Mali qꝙ malum est laudant. *Multi adulatores.* Dan. 5. Demost. Simile. *Adulatores quantum nocẽt.* D. Thom. 2.2.q.115 art. 2. Philop. Seneca. Xenoph. Alex. Ma. Ose. 7. Simile. Plĩ. li. 18. c. vlt. Simile.

Vix

Vix iam inuenias aliquem qui te corrigat male agentem: E
Psalm. 9. imo potius te laudant. Vnde Dauid dicebat, Laudatur pecca-
Iudith 2. tor in desiderijs animæ suæ. Sane cum Nabuchodonosor pro-
posuit suis principibus illud iniquum factum suum de subij-
ciendis sibi prouincijs, non solum non fuit reprehensus, verum
Daniel 3. etiam laudatus. Sic etiam cum rex Babyloniæ fecit adorare
statuam, tantum abest vt ab aliquo reprehenderetur, quin po-
Exod. 8. tius omnes propemodum assistebāt ei. Magi etiam Pharaonis
quamuis intelligere viderentur Moysen a Deo mitti, vnde &
dicebant: Digitus Dei est hic, nihilominus tamen Pharaonem
non obiurgarnnt, nec ei cōtradicere ausi sunt. Vnde Dauid ait: F
Psal. 26. Si videbas furem, currebas cum eo. Certe quando videmus ali
quem propinquum alicui corporis infortunio, ipsum sedulo
monemus vt sibi diligenter caueat: & tamen in tantis animæ
Simile. periculis nullum fere inuenias, qui te moneat. Sunt quidem
adulatores instar Scorpionum, cauda quidem adulantium, sed
Simile. tamen ore mordentium. Instar quorundam etiam canum qui
blandiuntur cauda, deinceps vero cum accesserint, acerbissime
Simile. mordent homines. Instar etiam Syrenum, quæ suauiter ca-
nentes, dormitare faciunt nauigantes, atque ita eos deuorant.
Simile. Quemadmodum splendet Luna sine feruore, ait Bern. Modo G
D. Bern. plena, modo exigua, & modo nulla videtur: mutuatum siqui-
sermo. de dem lumen, nunquam in perpetuo statu permanet, sed crescit,
natiuit. S. extenuatur, & penitus non comparet. Sic qui conscientias suas
Ioan. Bap. in alienis labijs posuerunt, modo magni, modo parui sunt,
Simile. modo nulli, secundum quòd adulantium linguis vel vitupe-
Simile. rare, vel laudare placuerit: at vero iustus permanet vt Sol.
Item indicæ testudines meridiano tempore blandiente, vt ait
Pli. lib. 9. Plin. gaudent toto dorso per tranquilla fluitare, donec oblitis
c. 10. sui Solis vapore siccetur cortex, vt mergi nequeant, iamq; su
Adulatores quantū noceant. pernatent, opportunæ venientium prædæ: ita quidam spe ma H
gnarum rerum allecti, & vanis laudibus delibuti, cum in sui
considerationem deuenire volunt, se quodammodo inhabiles
inueniunt, atq; ita a dæmonibus tanquam astutis venatoribus
comprehenduntur. ferunt fabulatores vulpem in coruum inci
Simile. disse, qui caseum gestabat in ore; cuius vocem subdola vulpes
Adulatores sunt instar vulpis. collaudans, ad canendum inuitauit, & coruus amens hac laude
delinitus canere incipiens, caseum ab ore dimisit, quem vul-
pecula rapiens, delusumque cantorem relinquens, cum caseo
aufugit: qua fabella sapientes viri adulatorum venena melle
lita significare, & incautis prospicere voluerunt.

Ori

A

Ori quomodo sit custodia adhibenda.

Quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem. Magna certe incommoda & damna ab ore hominis incauti procedunt,& ppea magna custodia debes os tuũ conseruare, & modestus semper esse,& si cum paupere ét loqueris uiro, nã etsi persona illius tibi contemptibilis videatur,ait Chry.tñ dignitas Christianitatis illius contemptibilis non est. Et si illũ aspicere non vis,tñ Christũ qui in eo est,aspicere debes. Et si ille aliquid vanum audire meretur, te tñ dicere vanũ aliquid non B oportet,cũ scriptũ sit, Amen dico uobis, pro omni uerbo otioso quodcunq; locuti fueritis, dabitis rationem. Omnis sermo malus ex ore uestro non procedat ait Apost. Et non dicit, siquis bonus tantummodo, sed si quis bonus ad ædificationem fidei. Si ergo nec bonum uerbũ sinec ausa dicere debemus,ni si fuerit pro occasione ædificationis, ne ipsum uerbũ bonum dum sine causa dr̃,inueniatur esse otiosum,& fiat malũ,quanto magis illud uerbũ dicere non debemus, quod à semetipso naturaliter malum est,& ad iniuriam pertinet audientis? dein de nunquid membrũ oris nostri quod ad ædificationẽ aliorũ C creatũ est aut ad usum corporis,aut ad gloriam Dei,trahimus illud ad usum uanitatis? omnis enim sermo uanus qui dr̃, immundo spiritu dictante profertur. Vanum ergo sermonem dicentes, non tm̃ ideo peccamus,quia per illum sermonem aliquem lædimus,sed quia damus locum in nobis immundis spiritibus, agendi quod uolunt. Hoc sentiens Salomon dicebat ad dñm,Duo postulo à te,ne auferas gratiam tuã à me priusquam moriar,& uanum uerbum ne exeat de ore meo.Si enim vasa sanctificata,ad priuatos usus transferre peccatũ est & periculũ,sicut docet nos Balthasar,qui bibens in calicibus sacra- D tis,de regno depositus est,& de vita: si ergo hæc vasa quæ sunt sanctificata,ad priuatos vsus transferre sic periculũ est,quanto magis vasa corporis nostri quę sibi Deus ad habitaculũ pręparauit,nõ debemus locũ dare drabolo agendi in eis quod vult?

Noli ergo verbo aliquo contumelioso molestiam fratri tuo exhibere: an forte nescis,ait Chrys. quia plurima pars culparum atq; pœnarum, à sermonibus sumat exordium? Nam & blasphemia per uerba, & Dei negatio per uerba, inde & maledicta, & iniuriæ, atque periuria, & falsa testimonia, & ipsa frequenter homicidia. Noli igitur aspicere quòd vnus hic sermo sit,sed quãtũ periculi habeat expende. An ignoras inimi-

[Margin notes: Chrys. in nõ abs.ho. 11.to.2. — Matt. 12. — Ephe. 4. — Simile. — *Verba otiosa euitemus.* — Prou. 30. — Simile. — Dan. 5. — Ephe. 4. — Chrys. in Matt. ho. 16. — *Lingua quanta ad portet damna.*]

citiarum

citiarum tempore incandescere ira, etiam minimum aliquod E
magnum videri? Tunc quippe & quod non valde iniuriosum
est, intus tamen putatur onerosum. Nam ipsa paruula, & homicidia sæpe pepererunt, & vrbes crebro integras subruerunt.
Simile. Sicut enim manente amicitia, etiam quæ molesta sunt, leuia dicuntur: sic inimicitijs obortis, leuia quæque prograuissimis audiuntur. Nam etsi simpliciter aliqua dicantur, de malo tamen animo prolata creduntur. Quandoquidem ait Augu. linguam habemus tam lubricam atque effrenatā, postulare debemus à Deo vt nobis auxilium suum præstare dignetur, quo eā frænare & cohibere possimus, ne se immoderate effundat. F

Augu. de ver. do. ser. 4.

Basil. libr. Reg. bre. inter. 280. percontatur D. Basil. nunquid rectum sit in vniuersum vbique silentium seruare? Respondetq; silentium seruandum esse debito loco & tempore. Amos 5. Prudens in tempore illo tacebit, quia tempus malum est. Et Dauid ait, Posui ori meo custodiam. Cæterum necessarium est perpetuum silentium, quousque & à vitio petulantiæ in dicendo sanemur, & in otio discere posimus quando & quid, & quomodo loqui oporteat.

Amos. 5. Psal. 37.

Duplici gubernaculo seu fræno lingua nostra moderanda est, vt & de se quisque modeste loquatur, & de alio nil mali proferat. Simonides quidem quemadmodū prodidit Plutar. G dicere solitus erat, Tacuisse nunquam me pænituit, locutum vero fuisse sæpe. In lib. de institutione & educatione principum, ait Plutar. Silentium bene ordinatum, magnam esse sapientiam. Discipulorum ēt pythagoræ, vt refert Aulus Gel. Quidam seruabant silentium per biennium, alij vero per quinquennium. vsque adeo laudabilis est moderatio in loquendo, & honesta ac seria quædam verborum compositio, vt in Con. Cartha. diceretur, clericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio retrahendum: Si cui essent uaria animalia conclusa, vt equi, tauri & similia, eaq; inde soluta libere emitteret, annon, quæso ad illa reducenda & reuocanda maximo H quodam labore vteretur? At vero si ea ex suis repagulis & stabulis abire non sineret, perfacilis sibi etiam variorum animalium esset custodia: ita plane si lingua soluatur per blasphemias, murmurationes, periuria & similia mala, perdifficilis quidem est eius custodia: sin autem silentij uigilanti custodia sepiatur, & eius fræno cohibeatur, tūc certe facile custoditur, & ab innumeris incommodis tuta seruatur, ac veluti passerculus aliquis intra auiariū vndiq; obseptus custoditur. Sane tāti momenti est silentiū, vt Christus tacere voluerit per triginta annos

Simonides. Plutar. Aul. Gel. lib. 1. noc. Atti. Con. Car. 4. c. 60. Simile.

Silentium quanta ad portet bona.

A annos priusquam prædicaret. Item Ioannes tam eximius fuit predicator, quia tm̃ obseruarat silentium. Sunt tñ nonnulli qui si ioco, conuiciove ab aliquo læsi fuerint, vt ait Chry. vel in aduersam valetudinem inciderint, veluti podagram, aut capitis dolorem, aut alium huius generis morbũ, illico blasphemias effundunt, ac molestiam quidem morbi sustinent, cæterũ fructu priuantur. Quid facis ò homo, in beneficum, in prouisorem, in tui curam agentem, in seruatoré conuicia iaciens? nec te sentis in præcipitium abripi, teq; ipsum ad extremi exitij barathrum deijcere. Num si blasphemiam proferas, leuio-

B rem reddis morbum? exacerbas potius illum ac molestiorem reddis cruciatum. Propter hoc enim diabolus innumeras impingit molestias, vt in tm̃ barathrum te præcipitet: & si quidem viderit te blasphemias proferentem, protinus auget dolorem, quo stimulatus rursus indigne feras. Quod si viderit te fortiter perferre, quoq; morbus fuerit acrior, hoc magis Deo agentem gratias, desistit, vt qui in cassum, frustraq; pergat imminere: Et quemadmodũ canis assistens mensæ, si viderit hominem vescentem, subinde aliquid eorum quæ in mensa sunt, ipsi proijcientem, manet assidue: quod si semel atq; iterum sic

C astitit, vt discesserit nil adeptus, protinus abstinet, vt pote qui iã frustra & in cassum assistat: itidé & diabolus iugiter inhiat, si quod blasphemũ verbũ ipsi ceu cani proijciamus: hoc accepto rursus aggreditur: quod si perseueraueris gratias agere, iugulauerit eum fames, celeriterq; abegeris, & aufugere feceris.

Silentium Christi per 30. annos.
Chrys. in Luc. de Laza. con. 3. to. 2.
Blasphemi quantum offendant Deum.
Patientiã in laboribus habeamus.
Simile.
Patientia pellit dæmonem.

APPENDIX.

Quare discipuli tui transgrediuntur. Apertos quidem habent mali oculos ad alienos lustrandos defectus. Vnde scriptura ait: ꝙ postquam peccarunt primi parentes, aperti sunt oculi

D eorum. Et Pro. 12. dicitur, viscera impiorum crudelia. Sic Dauid in peccato manens iudicauit statim dignum esse morte illum qui unicã abstulerat ouem, dicés, Reus est mortis vir ille. Item Iudas filius Iacob dixit de Thamar nuru sua, producite eam vt cõburatur, cum tñ ipse delictũ admisisset; sic ergo isti Pharisæi se gerunt, & suos defectus obliuiscuntur. Vide etiã quõ tractauerit Christus illos qui adulteram accusabant.

Honora Patrem tuum. Magnum sane delictũ hoc esse debet non honorandi parentes, cum hoc tm̃ in medium adferre uoluerit. Cum suaderet Iudas patri suo Iacob, vt ipsis Beniamin relinqueret, vt cum eo in Ægyptum proficiscerentur, & ipse

Gen. 3.
Prou. 12.
2. Reg. 12.
Gen. 38.
Ioan. 8.
Graue scelus non honorare parentes.
Gen. 43.

Maledictio parentum quam sit grauis. ipse senex id facere recusaret, ait Iudas, Mitte puerũ mecum, nisi reduxero & reddidero eum tibi, reus ero peccati in omni tempore: quasi diceret, referam maledictionem tuã tanquam inobediens patri. Quod cum senex audisset, q scilicet tam graue scelus supra se imponeret, annuit vt secum Beniamin adferret. Vnde facile colligas quantum scelus esse ducerent patriarchæ non obedire parentibus suis. Vix sane reperias aliquod scelus quod excusatione aliqua nõ videatur posse uelari & obtendi, hoc tamen excusationem nullam habet. E

Feria IIII. post III. Dominicam Quadragesimæ. F

CONCIO QVARTA.

Solitudo & silentium custodiunt cor nostrum.

Cogitationes nostræ honestæ sint.

QVARE *discipuli tui transgrediuntur &c.* Matt. 15. Sane si ori nostro custodiam adhibere debemus, multo ẽt magis cordi nostro custodia adhibenda est; nam vt ait Christus in hodierno Euangelio, *de corde exeunt cogitationes malæ.* Conducit aũt plurimum ad custodiendum cor nostrum, solitudo & silentium: & cum uideamus sanctos viros amicissimos fuisse harum rerũ, vt Ioannem Baptistam, multo sane diligentiores harum rerũ obseruatores G

Prou. 4. nos esse debemus, cũ inde procedat uita, vt ait Sapiens. Et Da

Psal. 48. uid dicit, vacate, & videte qm̃ suauis est Dñs. Et Eccl. ait, Sa

Eccl. 38. pientiam scribe in tempore uacuitatis. Tantum quidem amat

Gen. 2. Deus quietem, vt quamuis dies oẽs creauerit, tñ septimo benedixit, qm̃ in eo requieuit ab uniuerso opere quod patrauerat.

Con. 2. Item sponsus monet ne suscitent sponsam contemplationi vacantem in quiete, cũ ait: Adiuro vos filiæ Hierusalem per capreas, ceruosq; camporum, ne suscitetis, neq; euigilare faciatis sponsam, donec ipsa velit. Sed quam quæso quietem põt habere homo, qui tantis se implicat negotijs secularibus, tantæq; cupiditati & auaritiæ? Et certe solemus ex periculo accedere ad locum tutum, à tempestate ad portũ, ab hostili pugna ad præsidiũ, & tñ non confugimus ad solitudinem & quietẽ, cum cor nostrũ videmus varijs concussum angustijs & pressuris rerum temporaliũ, atq; rerum celestium oblitum. Hebræi H

Occupationes mundanæ nos plurimum distrahunt.

Figura. quidem perpetuò ignem in altari conseruabant, vt constat ex Leui.

A Leui. cumq; in captiuitatem ducerentur, eum absconderunt sub terram, & in aquã quodammodo versus est; cum vero reuersi essent, & sacrificio adhiberent eum, etiam ad Solem ardebat, itaq; in Hierusalem erat ignis, & extra Hierusalẽ aqua. Vt intelligamus, quod in quiete & contemplatione diuina homines ardent sicut ignis, qui tamen negotijs mundanis captiui, refrigescunt tanquam gelu.

Leuit. *6.* 2. Mac. 1. *Quies quãtum cõducat.*

Porro varios quidẽ homines subeũt labores negotijs mundanis implicati, & non inde secedentes in quietẽ, neq; fugientes inconuenientia multa, quæ inde consequuntur. Existimabat
B certe Dina filia Iacob, quòd in Sichem tm̃ essent mulieres, vnde textus ait, Egressa est autem Dina, vt videret mulieres regionis illius. sed tñ homines etiam inuenit, & quid ipsi acciderit considera: quæ tamen incommoda non incurrisset, si Dina in quiete se continuisset. Quod si talia succedũt his, qui non habent deprauatam intentionem; quid quæso accidet illis, qui deprauato animo accedũt? Dixit olim Deus Hebræis, Cauete ne ascendatis in montem, neq; tangatis fines illius: Mirum certe est, quòd solum attactum digiti prohiberet cũ mortis comminatione. Sed tamen nouerat Deus, quam ex leui oc-
C casione nos soleamus in malum præcipitare, & idcirco simplicem digiti prohibuit contactum: Si enim eum permisisset, statim manu voluissemus contingere, & exinde brachio, atque exinde pede, atque ita nimiam nobis licentiam vsurparemus, atque idcirco prohibuit parua, ne in magna laberemur. Itaque occasiones fugiamus malorum & in solitudinem, atque quietem secedamus. Poterat quidem Deus per aliam viam Hebræos ducere, vt non transirent mare rubrum, at vero eos voluit hac via ducere, ne occasionem haberent reuertendi in Aegyptum. Qui ad Ludos videndos pergit, statim solet affe-
D ctum suum Ludo intendere: & qui lasciuiarum spectator est, etiam ipsis facile adhærere solet.

Occupationes mũdana periculosa. Gen. 34. Exo. 19. *Ex leuib⁹ occasionib. statim Deum offendimus. Occasiones noxias declinemus.*

Cęterum quantũ fugere debemus occasiones, q̃ nos in Dei offensam perducunt, q̃uis minimas, facile ex subiecto exẽplo conspiciemus. Habetur quidẽ in Gen. ꝙ cũ vidisset Sarra filiũ Agar Aegyptię ludentẽ cum Isaac filio suo, dixit ad Abrahã, eijce ancillã hanc, & filiũ eius: videbatur sane Abrahę ipsi res hæc exigui ponderis, ꝑꝑ quam id facere deberet, vnde & textus ait, dure accepit Abraham hoc pro filio suo. Sed tamen optime monebat Sarra, cum ludum luderet pessimũ Ismael, faciens fictilia idola, atque adigens ipsum Isaac, vt ea adora-

Gen. 21. *Qui parua negligit, magna sæpe incurrit.*

ret, sicut in Aegypto fieri viderat. Sed dices tu, quorsum eijciebat et Agar, cum sufficeret solum eijcere ipsum Ismaelē? E
Occasiones nocituras iā eminus fugiamus. ad quod respondeo, quòd si mater ibi remansisset, venisset aliquando ad eam visitandum filius suus Ismael, & facile consimili ludo lusisset cum Isaac, atq; idcirco voluit prudentissima Sarra occasiones omnes extirpare. Sic ergo non sufficit tibi, vt nō pecces, sed debes omnes peccandi occasiones conuellere penitus, nec solum propinquas, sed etiam remotas quantum
Simile. potes. Nam ligna quidem non statim atq; soli exponuntur, desiccantur, sed paulatim ad comburendum disponuntur. Sic
Isa. 33. ergo Isa. ait, Concipietis ardorem, & parietis stipulam. Istæ autem oēs occasiones solitudine amputantur. O felicem illum, qui quāuis in frequentia versetur, tñ solitarius est! Vnde aīæ F
Psal. 44. deuotæ dicit Psalmographus, Obliuiscere populum tuum,
Solitudo, & qes quā tum conducant. & domum patris tui. Vbi aduerte ꝙ non ait, obliuiscere inhonesta, sed etiam obliuiscere aliqua quę etiam videntur licita. Amicus quidē est Deus quietarum animarum, & contemplationi vacantium; non autem earum, quæ plus volunt sapere,
Eccle. 1. & videre, atq; audire, quàm oporteat. Vnde Eccle. ait, Non saturatur oculus visu, nec auris auditu impletur. Sane plurimum confert, vt cęlestia videamus, oculos habere clausos, & G
Gen. 27. cæcos ad mundana. Non reliquisset tam bonum sibi hæredē Isaac, nisi cæcus efficeretur, volebat enim Esau hæredem relinquere, & tamen cum cæcus efficeretur & caligaret, reliquit Iacob. Vt bona de cęlestibus sentiamus, modicam habere debemus notitiam rerum mundanarum. Sic cæco Isaac bene olebant vestes filij sui Iacob. Cum Christus etiam in cœlum
Luc. 24. vellet ascendere, dixit discipulis suis, Sedete hic in ciuitate, donec induamini virtute ex alto: vbi non tam sessionem ipsam commendauit, quantum quietem ipsam & studium con-
Simile. templationis, cui intendere debebant, vt Spiritum sanctum H
Isa. 66. acciperent. Apes quietæ mellificant. Et Isai. ait, Super quem
Aristot. 7. requiescet spiritus meus, nisi super humilem & quietum? Itē
Phys. tex. Arist. etiam ait, quòd anima sedendo & quiescendo fit sapiēs.
20. Magna certe in solitudine accipit à Deo beneficia anima. Vn
Oseæ 2. de per Oseam ait, lactabo eam, & ducam eam in solitudinem.
Psal. 54. Hinc etiam Dauid dicebat, Quis dabit mihi pennas sicut columbæ? scilicet vt in solitudine possim fugere peccata. Vnde & post ait, Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine: & narrans quid ibi faceret, ait, Expectabam eum qui saluum me fecit. Et certe quamuis omnes adornet laudabilis solitudo, præ-

sertim

A ſertim tamen viros religioſos decorat magnopere: eſt enim magnus religioſi honor neminem cognoſcere,& à nemine cognoſci. Vnde Euſebius ait, Monachi gloria eſt à nemine cognoſci. Quin & puellas quidem plurimum exornat ipſa ſolitudo: vnde Deus præcipiebat in lege, vt ter in anno præſertim omne maſculinum appareret in conſpectu omnipotentis Domini Dei Iſrael: vbi nō legitur, q, id præciperetur mulierib. ne diſtraherentur à ſua ſolitudine & quiete. Hoc igit̃ ſibi ꝑſuadeat puella, publicandam magis fore ſuam virtutem & pulchritudinē, ſi intra domū ſe cōtineat, quã ſi huc & illuc diſcur-

Solitudo laudabilis omnib. conducit.

Euſebius.

Exo. 34.

Mulieres ſolitariæ ſint.

B rat: ſicut qui in torneamenta prodit eques, tunc multo magis oīum oculos & animos in ſe conuertit, & omnibus admirationem generat, cum ſe valde occultat, quam ſi ſe oībus manifeſtet. Non ergo ſunt virgines inſtar veſtium, quas neceſſe eſt auræ exponere, ne à tinea lædãtur, imo potius ex diſcurſibus magna ſolent puellæ incurrere incōmoda. Debet igitur virgo eſſe inſtar literæ. O, quæ vndiq; clauſa eſt, ita vt omnes dicere poſſint. O modeſta virgo, ò quam honeſta, ò quam obediēs, ò quam ſolitaria, quanta virtute prædita! debent igitur oēs ſolitudinem amare, niſi velint ea incurrere incommoda, quæ

Simile.

Diſſimile.

Puellæ ĩ ſolitudine domeſtica uerſentur.

C Chriſtus narrat in hodierno hoc Euangelio, ꝑp minimã cordis ſui cuſtodiam, quæ quidē vr̃ magis periclitari in frequentia, quam in ſolitudine. In cuius rei figuram exploratores terræ promiſſionis dixerunt ad Rhaab, Qui oſtium domus tuæ fuerit egreſſus, ſanguis ipſius erit in caput eius.

Ioſue 2.

Adulteria, & reliqua carnis vitia, quam ſint deteſtabilia.

D INter alia quidem mala, quæ de corde exeunt, inquit Chriſtus eſſe adulteria. Quod quidem peccatum grauiſſimum eſſe debet, cum in veteri lege lapidationis morte puniretur. Magna certe incommoda ſecum hoc ſcelus adportare ſolet, magnam cæcitatem, & diſtractionem adfert vitiũ carnis, adeo vt viri carnales nihil aliud ſecũ cogitent diu, noctuq;, & propterea non eſt mirum ſi grauiter puniantur. Vnde dixit Deus Regi Abimelech, Redde viro ſuo vxorem, ſi autem nolueris, ſcito quod morte morieris tu, & omnia quæ tua ſunt. Vnde colligas obiter, quòd propter peccatum regum interdum puniũtur ſubditi: quod etiam ſentire viſus eſt Abimelech cum ait, Induxiſti ſuper me, & ſuper regnũ meum peccatũ grande.

Leui. 20.

Adulteriũ grauiſſimũ ſcelus.

Gen. 20.

Si ergo Deus totum regnum vastare decreuerat, propterea qđ vir Ethnicus alienam rapuisset vxorem, cur quæso audet vir Christianus tãtum perpetrare facinus? Aduerte prçterea quo dixerit rex ipsi Sarræ, Memento te deprehensam: quasi diceret, caue ne iterum dissimules te connubio iunctam. Chrysost. quidem ita declarat, Quocũq; perrexeris verum dic, i. dicito verum te a me minime fuisse tactam, & tuum ac meum honorem tuere. Vnde colligas quantam hic Barbarus rex curam haberet de bono nomine, propter malum exemplum, quod ex huiusmodi facto, si illud admisisset, oriri poterat. Sed iam hoc tempore tantum abest vt multi conẽtur a se falsam hanc ignominiam depellere, vt potius glorientur etiam se fecisse adulterium, cum non fecerint. Tanta autem est fœditas huius vitij carnalis, vt nollet Deus eos qui Sodoma fugiebant, retro aspicere, ne etiam compaterentur illorum calamitati. Vnde Bonifacius Martyr. Archiepisc. Moguntinus scribens regi Anglorum, ait: Si in tuo regno sunt aliqui viri carnis vitio dediti, eos castiga, quamuis tibi familiares: nec timeas propterea quòd videantur tibi ad bellum necessarij; nam ex huiusmodi hominibus maledictis, quæ virtus; aut quæ victoria poterit sperari? sicut in Hispanis hominibus compertum est: quia inhonestissimi enim fuerunt, ideo iratus est Deus in eos, vt in pœnam peccatorum suorum, Mauros & Turcas ad illos miserit, qui illorum terras vsurparent, illisque mortem inferrent. Vide quomodo hic sanctus vir tribuat Hispaniæ deuastationem huiusmodi peccatis: quod ex eo cõstat, quia hæc epistola scripta fuit anno 755. & deuastatio Hispaniæ fuit anno 714. Adde quod August. dicit lib. 3. de Ciuit. Dei c. 10. quod tot carnales delicias inuenerunt iam homines, vt etiam dæmones videantur auertere oculos ne eas videant. E F G

Punit interdum Deus subditos propter peccata superiorum. Chrysost. *Bonum nomen cõseruemus.* D. Bonifa. in c. si gẽs Anglorũ dist. 56. Simile. *Hispania vastata olim pp Hispanorum scelera.* D. Augus.

Cçterum inter hæc carnis vitia, graue admodum est ipsum adulterium, contra quod seuerissimam quandam legem sanxit Deus, vt habetur Num. 5. Scribit quidem Aul. Gell. quòd cum Alexander Magnus iactaret se filium esse Iouis, eius mater Olimpias plurimum indignata est, & scribens ei conquesta est quòd ipsam adulteram faceret: vt inde intelligas quantopere gentiles ẽt hmõi adulterij vitium odio prosequerẽtur, cum neq; quos tanquam Deos colerent, uellent sibi in adulterio copulari ipsæ mulieres. Tum ẽt hoc ipsum ex sacris literis colligitur: siquidem Abraham dixit Sarræ coniugi suæ, dic obsecro qđ soror mea sis, vt bene sit mihi propter te, & uiuat H

Nume. 5. Aul. Gel. li. 13. c. 4. *Adulteriũ ẽt gentiles oderant.* Genes. 12.

anima

A anima mea ob gratiam tui. Quasi diceret, nisi ita dixeris, interficient me, vt possint te abuti. Et Lyra etiam ait, q̃ probe nouerat Abraham quam graue scelus esse ducerent Ægyptij ipsum adulterium, adeo vt minus inconueniens ipsis esse videretur interficere maritum, vt possent libere abuti eius cõiuge, quàm viuente marito adulterium cõmittere. Vnde & Abimelech huc alludere visus est, cum ait ipsi Abrahæ, quid fecisti nobis? Quasi diceret, magno sane periculo nos exposuisti, vt scilicet coniuge tua abuteremur, & ita adulterium committeremus, quod apud nos grauissimum est scelus. Tale quiddam B visus est dicere rex Palæstinæ ipsi Isaac dicens, Quare imposuisti nobis? Poterat quispiam de populo cũ vxore tua coire, & induxeras super nos grande peccatum. Quæ igitur tanta est ignominia nostra, vt tam graue scelus etiam apud gentiles detestabile, leue esse ducamus? Si etiam gentiles illos reges propter huiusmodi scelus tam grauiter Deus punire decreuerat, quantum putas supplicium paratum esse Christianis, qui huiusmodi crimen incurrere non erubescunt? Ipsa quidem naturali ratione ait grauis, quidam Doctor, & iustitia, hoc facinus omnibus hominibus inhibetur, & leges præterea Persarum C Medorum, Græcorum, & Romanorum hoc suis decretis caue runt, nempe ne quis alterius vxorem inuadat: & ipsa ratio aperte suadet etiam, quòd homines tantum scelus fugere debeãt.

Glos. Lyr. in Gen.

Genes. 20.

Genes. 26.

Adulteriũ quã seuere puniat Deus.

Simon. de Ca. libr. 3. cap. 2.

Porro non debet etiam dumtaxat vxor id cauere, ne adulterium committat contra virum suum, neq; vir contra vxorem, sed adhibere etiam debent maximam diligentiam, vt occasionem omnem amputent, quæ aliquid commercij cum adulterio habere videatur, vel ex qua male vterq; possit suspicari, ut ita bonum nomen atq; famæ integritatem vterque conseruet. Ad quam quidem famam conseruandam & posteritati propa D gandam, nos etiam Philosophi cohortantur. Siquidem Pythagoras dixit, Quæ nefas est facere, ne suspectus habearis quasi faciens. Æschines etiam dixit, Vitam adeo purã ducito, ut ne in suspicionem quidem criminis incurras. Isocrates, Conare monumenta uirtutis post te, magis quàm corporis imaginem relinquere. Et alibi idem ait, Nõ cõmitte ut natura tua simul uniuersa intereat, sed cum corpus mortale tibi contigerit, animus vero immortalis, conare immortalé animę tuę memoriã omni posteritati propagare. Sane quòd mulieres ipsę sint adulteræ, fit postmodum ut homicidæ ẽt sint liberorum suorum, siue in utero, siue susceptis liberis post uterum. Quod grauissimum

Autor.

Occasiones male suspicandi de nobis fugiamus.

Pythagor.

Æschines.

Isocrates.

Bono nomini intẽdamus cõseruando.

Con. Anc. Gratia. *Aborsus voluntarius quam graue sit scelus.* Con. Cõs. 6. Can. 91.

simum crimen vide quantopere detestetur Con. Ancyranum E siue Anchyritanum, vt dicitur à Gratia. nam ita habet, De mulieribus quæ fornicantur, & partus suos necant, sed & de his quæ agunt secum, vt vtero conceptus excutiantur, antiqua diffinitio est, vsq; ad exitum vitæ eas ab Ecclesia remoueri: humanius autem nunc diffinimus, vt eis decem annorum tempus tribuatur. Item in Conc. Constant. 6. sub tribus Pontificibus celebrato, aduersus Sergium & alios hæreticos, dicitur, quòd quæ pharmaca procurant aborsus facientia, & quæ venena suscipiunt partus perimentia, pęna occisoris accusentur.

F

Falsa testimonia quam sint detestabilia.

Dan. 13.

DE *corde exeunt falsa testimonia.* Inter alia etiam mala quę de corde proficiscuntur, sunt ipsa falsa testimonia, in quę multi turpissime labuntur. Vide enim obsecro quam perfricta fronte de castissima Susanna falsum perhiberent testimonium impudentissimi illi senes, dicentes: Cum deambularemus in pomario soli, ingressa est Susanna cum duabus puellis, & clausit ostia pomarij, & dimisit a se puellas, venitq; ad eam adolescens, qui erat absconditus, & concubuit cum ea. Porro nos G cum essemus in angulo pomarij videntes iniquitatem, cucurrimus ad eos, & vidimus eos pariter commisceri: & illum quidem nequiuimus comprehendere, quia fortior nobis erat, & aperto ostio exiliuit: hanc autem cum apprehendissemus, interrogauimus quisnam esset adolescens, & noluit indicare nobis. Huius rei testes sumus. Annon vides quam impudens testimonium contra innocentem Susannam promulgarunt, quæ apud omnes castissima habebatur? adeo quidem vt textus dicat, quòd postquam senes locuti sunt, erubuerunt serui vehementer, quia nunquam dictus fuerat sermo huiuscemodi de H Susanna: flebant igitur sui, & omnes qui nouerant eam. Sed nihilominus morti tradita esset, nisi Deus suscitasset spiritum Danielis, qui sua sapientia omnes dolos senum manifestauit, & puritatem Susannæ declarauit. Quid dicam etiam de falso illo testimonio quod Siba perhibuit ante Dauidem de domino suo Myphiboseth? nam cum ipsi Sibæ fuisset commissa cura familiæ Myphiboseth filij Iona. ipse aliquando in fraude & dolo accessit ad Dauidem cum fugeret ab Absalone, cumque interrogaretur à Dauide quid faceret Myphiboseth? possetque vere respondere quòd doleret maxime propter

Vide quanti lateant in mundo doli.

Testes falsi quãtum noceant.

2. Reg. 6. *Sæpe falsa testimonia a plerisq; dicũtur pp res temporales.*

Dauidis

A Dauidis calamitates,& quòd libenter ipsum sequeretur,nisi à paralysi sua impediretur;nihilominus tamen proditorie locutus est contra dominum suum Myphiboseth dicens: remansit in Hierusalem dicens, hodie restituet mihi dominus Israel regnum patris mei.Considera obsecro quam proditorium esset hoc falsum testimonium, quamq; alienum ab intentione ipsius Myphiboseth.Siquidem textus ait,quòd postquam Dauid obtinuit victoriam, Myphiboseth filius Saul descendit in occursum regis illotis pedibus, & intonsa barba, vestesq; suas non lauerat a die qua egressus fuerat rex,usq; ad diem reuer- 2.Reg.19.
B sionis eius in pace.Sed quidem nihilominus tamen ut intelligas quantum noceat pestilens lingua, quamuis Myphiboseth se diligentissime purgaret apud Dauidem de huiusmodi infamia,dimidiam bonorum suorum partem propter falsum illud testimonium amisit. Vide præterea quantum nocuerint ipsi Naboth falsa illa testimonia, quæ produxit Iezabel contra ipsum: dixerunt enim hoc testimonium de eo ante populum, benedixit,idest maledixit Naboth Deum & regem. Quamobrem eduxerunt eum extra ciuitatem, & lapidibus interfecerunt.Fuit tamen huiusmodi mors ulta a Deo, ut facer textus *Pestilēs lingua quantū noceat.* 3.Reg.21.
C narrat. Sed quis præterea satis explicare queat falsissimum illud testimonium,quod scribæ & Pharisæi tractarunt cum ijs qui sepulchrum custodiebant? nam ut ait Matth.Congregati cum senioribus, consilio accepto pecuniam copiosam dederunt militibus dicentes: dicite quia discipuli eius nocte uenerunt, & furati sunt eum vobis dormientibus: at illi accepta pecunia fecerunt sicut erant edocti: & ut ait Matth.diuulgatum est uerbum illud apud Iudæos usq; in hodiernum diem. Vide etiam quid fecerint falsi testes contra Stephanum, & contra Christum. Matt.vlti. *Vide quā facile inueniātur falsi testes.* Matt. 26. Acto.6.
D Adeo sane mundus delinquit circa falsa testimonia, ut iam publica sit uox, quod uel uno tantum argenteo nummo tibi statim parabis falsum testem, qui mille proferat mendacia, imitando dæmonem patrem suum qui etiam mendacium primis parentibus protulit dicens, nequaquam quidem moriemini. Vbi tamen obiter aduerte,quòd dæmon ut mendacium proferret,uoluit etiam se serpentis forma induere, quasi non audere uideretur sub propria forma mendacium proferre: & tamen hoc tempore iam multi nil uerentur palam falsa testimonia proferre in magnum præiudicium & incommodum proximi. Si os quod mentitur, occidit animam, ut dicitur in Genes. 3. *Mentiri infame est.*

Sapien. 1. libr.Sapien.quanto magis si mentiatur in tam notabile detrimentum bonorum & famæ proximi sui? Perpetuo igitur veritatis amator esse debet testis,& quamuis interdum liceat eã obtegere,nunquam tamen licitum est mentiri. Qua quidem E
Hiere.38. cautela Sedechias,quamuis malus,vti voluit cum Hieremia, cum ait illi,Si autem audierint principes, quia locutus sum tecum,& venerint ad te,& dixerint tibi, indica nobis quid locutus sis cum rege,ne celes, & non te interficiemus, & quid locutus est tecum rex,dices ad eos,prostraui ego preces coram rege,ne me reduci iuberet in domum Ionatham,& ibi morerer:
Prou. 13. & certe hoc petierat Hierem.à rege quamuis sub alijs verbis: F
Eccles.28. atq; hoc pacto celauit secretum regis.Legatus fidelis,sanitas,
Autor. vt ait Sapiens,& lingua tertia multos commouit.Tunc est autem lingua tertia,quando non solum recitatur quod prius fuerat auditum, sed etiam aliquid de proprio additur;quod est contra eos qui loquaces admodum sunt, & delectantur noua nuncia primi ad alios deferre, antequam etiam interrogẽtur, addunt etiam de suo multa. Iam hoc malum vniuersum orbem occupauit.Vnicum quidem fratrem suum tantum interfecerat
2.Reg.13. Absalon,nempe Amnon,dicit tamen textus,quòd fama peruenit ad regem Dauid dicens,Percussit Absalon omnes filios regis,& non remansit ex eis saltem vnus.Mirum autem quòd cum hoc vitium tam antiquum sit & vetus, tam pauca tamen contra illud nonnulli scripserint. G

Noua nuntia quomodo amplificentur.

APPENDIX.

Et irritum fecistis. Non verebantur frangere Dei præceptum de honore parentum, & tamen plurimum detestabantur quòd discipuli non lauarent manus sicut ipsi faciebant.
Iudic.17. Sic etiam in libro Iudicum habetur quòd cum Michas quandam pecuniæ summam matri suæ abstulisset, & postea resciuisset quòd ipsa vellet eam pecuniam ad idolum conflandum, statim eam restituit, quod sibi videretur impedire Dei cultum; & habebat scrupulum, sic errabat, de pecunia quam matri suæ abstulerat, quam ad tale opus conflandum restituere non debebat. Tales ergo erant hi Pharisæi. Et certe cum longe abesset a cordibus eorum Christus, propterea nil boni producebant: & sicut vbi abest Sol, non producuntur pretiosæ plantæ: ita etiam cum longe ab eis abesset Sol iustitiæ
Simile. Christus,propterea virtus in eis non generabatur, sed iniquitas,fraus,dolus,& murmuratio. H

Multi de re maxima nullũ habẽt scrupulũ, et tamen de minima habent.

Feria

A

Feria V. post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO PRIMA.

SVRGENS *Iesus de Synagoga, introiuit in domum Simonis*. Luc. 4. Matt. 8. Mar. 1. Synagogam, ait Innoc. propter perfidiam reprobauit, & Ecclesiam propter obedientiam prælegit. Hodierna lectione ait Chrysolog. didicit attentus auditor, quare cœli dominus, restaurator vniuersorum, terrenas quidem intrauerit mansiones. Sed nil mirum si ad infirmam dignanter accessit, qui clementer venerat omnibus subuenire. *Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus*. Videtis, quæ res ad domum Petri inuitauerit Christum, vtique non discumbendi voluptas, sed iacentis infirmitas: non prandendi necessitas, sed salutis occasio: diuinæ virtutis opus, non humani pompa conuiuij. In domo Petri non vina, sed lachrymæ fundebantur: turbabat ibi familiam non cura conuiuij, sed cura languentis. Febris ibi, non edacitas æstuabat. Vnde illuc Christus non epulas percepturus, sed vitam redditurus intrauit, iuxta illud quod ait Ioan. 10. Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant. Deus quærit homines, non humana: cœlestia dare cupit, non concupiscit inuenire terrena. Christus ergo recepturus nos, non nostra quæsiturus aduenit. Ingressus igitur domum Petri, ad quod venerat vidit: non aspexit qualitatem domus, non occurrentium turbas, non salutantium pompam, non familiæ concursum, certe non ipsum præparationis ornatum, sed inspexit gemitum languentis, febrientis attendit incendium, vidit periculum desperatæ, & statim manus ad opes suæ deitatis extēdit, nec ante ad humana discubuit Christus, quā mulier quæ iacebat consurgeret ad diuina. Præclarè quidem & perhumanæ socrum suam tractabat Petrus, & socrus Petrum, contra quam faciunt multi hoc tempore, qui cū sint generi, odio prosequuntur socrus suas & soceros, & socrus ipsæ ac soceri, generos, imitantes impietatem illius Ptolomæi contra Alexandrum, de quo habetur 1. lib. Mac.

Tenebatur magnis febribus. Peccator ait Inno. non vno tantum vitio, sed pluribus atq; magnis irretitur. Cæterum interpollata

Marginal notes: Inno. 3. in hac fer. — B — Chrysol. ser. 18. — C — Ioan. 10. — *Christus afflictionib⁹ nostris condolet.* — D — Autor. — *Soer⁹ suas multi odio habent.* — 1. Mac. 11

Simile. pollata febre laborat, qui qñque penitet de peccato, sed ad il- E
Inno. 3. in hac fer. lud tñ reuertitur tanq̃ canis ad vomitum, & talis qñque tertiana, qñque quartana febre laborat ẜm quòd facile vel facilius, vel ét facillimè pęnitens relabitur in peccatũ. Nemo tñ desperare debet, quia cum rogauissent illum pro ea, imperauit
Deo libenter seruiamus. dñs febri, ipsa vero febris statim eam dereliquit. Sic.n. nobis eueniet, si patronos quæsierimus qui pro nobis intercedant, vt.s. varias à nobis propellat infirmitates. Sunt siquidè non minus variæ, atq; multiplices spirituales infirmitates, quam corporeæ. *Et rogauerunt illum pro ea.* Obserua, ꝙ Beatus Petrus non auertebat Christum à prędicatione, vt domum suã veniret ad sanandam infirmam socrum. Hæc.n. sanctorum perfe- F
ctio est, vt propria obliti, nullam habeant rationem nisi alie-
Exo. 32. norum bonorum. Sic Moyses, cui dñs maiora promittebat, hæc omnia oblitus, tm̃ de populi vtilitate curabat, dicebatq; dño, Parce populo tuo, aut dele me de libro tuo. Paulus ét
2. Cor. 12 Corinthijs ait, Ego autem libentissime impendam, & superimpendar ego ipse pro animabus vestris, licèt vos plus dili-
Ioan. 18. gens, minus diligar. Et Christus cum captus fuit in horto, di-
Luc. 23. xit: Si me quæritis, finite hos abire. Et ad filias Hierusalem, Nolite flere super me, sed super vos ipsas. Nos vero longe G
absimiles sumus, qui nostrorum magnam habentes curam, de alienis commodis minus soliciti sumus.

Et stans super illum, imperauit febri, & dimisit illã. Videtis
Chrysol. ser. 18. qũo, ait Chrysol. dimittit febris, quẽ tenuerit Christus: ibi nõ stat infirmitas, vbi autor salutis existit: accessus illuc mortis nullus est, vbi viuificatoris ingressus est. *Continuo surgens mi-*
D. Hier. in Matth. 8. li. 1. to. 9. *nistrabat illis.* Natura hoĩum istiusmodi est, ait Hiero. vt post febrẽ magis lassescant corpora, & incipiente sanitate, ægrotationis mala sentiant. Verum sanitas, quæ cõfertur à dño, tota simul redit. *Cum autem sol occidisset, oẽs qui habebant infir-* H
mos. Non certè adeo se difficilem ad exaudiendas horũ ꝑces Christus exhibebat, ac nos solemus cum quid à nobis postula-
Sene. lib. 1 de bene. c. 1. tur. Quis.n. nostrum, ait Senec. contentus fuit leuiter rogari, aut semel? Quis non cũ aliquid à se peti suspicatus est, frontẽ obduxit, vultum auertit, occupationes simulauit, lógis verborum ambagibus, & de industria finem nunq̃ inuenientibus, occasionem oẽm petendi abstulit, varijsque artibus vrgẽtem ét necessitatem delusit? In angulis vero cõprehensus aut timide negauit, aut promisit quidem, sed vix, vi & magna ét difficultate, sæpe adductis & contractis superciliјs, sæpe ét vix ex-
pressis

A pressis verbis? Ecquis q̃so gratus in eum esse poterit, qui aut beneficium quasi per violentiam quandã & contorsionem dedit, aut quasi fatigatus longis præcibus proiecit, aut denique superbe exprobrauit? Errat quidem siquis credit grato aïo eum responsurum esse, quem aut delassaueris tua procrastina tione, aut ẽt deluseris longa expectatione: Eodem plane animo debetur beneficium, quo illud datum fuit, & minus quisquam id debere videtur, quòd quasi à nolente acceperit. Simile. *Bona opera libenter præstemus.*

Exibant autem dæmonia à multis. Vide quæso quanta facilitate dæmonia expelleret ab obsessis corporibus, q̃q; minimis interpositis precibus, oblatis solum dæmoniacis ipsis ante B se. Non certe nos ita facile inclinamur, vel ad longissimas & diuturnas preces, quæ nobis fiunt ad aliquid impetrandũ, sed facilius multo est de potentis Herculis manu clauã extorquere, q̃ à nobis beneficium ipsum; quod quidem longe aliter à nobis præstandum esse monuit Sene. cũ dixit. Tunc certe in alterũ beneficium ipsum laudabiliter conferimus, cũ eo aïo damus, & ea facilitate, qua vellemus ab alio accipere; vellemus aũt omni tarditate excussa, omni fracta mora, incredibili deniq; celeritate adhibita, atq; hilari vultu. Id ingratitudinẽ C promereri vř beneficium, quod diu inter manus hæserit. Gratissima sunt illa beneficia, in quibus nulla fuit mora, sed sola accipiendi verecundia. Optimum quidem est anticipare desiderium petentis, proximum vero sequi: quia cum ingenuus quisq; pudore suffundatur eximia rogandi assiduitate, is profe cto, qui ad primam petitionem beneficium ipsum contulit, maxime quidem cumulatum illud tradidisse iudicandus est. Non.n.tulit gratis, qui rogitando accepit, neq; quicquam carius constat, quàm quod precibus emptum est. *Liberaliter beneficia conferamus.* Sen. lib. 2. de ben. ad Ebutiũ liberalẽ. c. 2 *Beneficiũ emere videtur, qui nimium rogare debet.*

Et increpans non sinebat ea loqui. Dicebant interdũ Chřo D dæmonia, quòd esset filius Dei, & ipse præcipiebat vt tacerét, vt inde discamus, quantũ fugere debeamus adulatores, & eos qui ante os nos laudãt. Nam vt ait Greg. Quia sæpe vanis lau dibus homines auditũ præbent, hinc fit, vt sibi persuadeant iu re quodam sibi honores deberi & dignitates: qua in re necessum est, vt cũ audientium vtilitati non proficit, mentem nostram fama laudabilis non eleuet, sed fatiget. Cum.n.humanæ linguæ attentatione laudamur, occulta pulsatione requirimur quid de nobis ipsis sentiamus, vt in hoc humiles perma neamus. Superba.n.mens, etiã cum de se falsa bona dñr, exultat, quia non apud Deum qualiter viuat, sed apud homines Gre. li. 22 Mora. c. 9. *Superbi cu piũt ab hominib. laudari.*

qualiter

qualiter innotescat, excogitat. Iudicium.n. de se omnipotentis E
Humiles nō affectāt laudari ab hominib. Dei despiciens, & solummodo hominum quærens, inter auditas laudes extollitur, & quæ hoc solum quæsierat, quasi de brauio operis lætatur. At contra, si cor veraciter humile est, bona quæ hēt, aut minime recognoscit, & quia falsa dñr metuit, aut certe si adesse ea sibi veraciter scit, eo ipso formidat, ne ab æterna Dei retributione sint perdita, quo hæc considerat hominibus diuulgata, pauetq; vehementer, ne spes futuri muneris, in mercedem transmutetur transitorii fauoris.

Lud. Gra. Ado. 141. In mille quidem incidimus errores pp arrogantiam nr̄am & ambitionē, qua fit vt non his, qui nobis vera dñt, aures patefaciamus, sed potius adulatoribus, & mendacibus viris titillantibus aures nostras vanis quibusdam laudibus, & adulatorijs: cum tn̄ laudem & honorem verum Deo attribuere debeamus. F

Acto. 10. Apoc. 2. Isa. 14. Gen. 3. Similitudo. 1. Tim. 1. Sic enim fecisse legimus Paulum & Barnabam Lystris. Angelus ēt in Apoc. prohibuit ne adoraretur. Item Petrus, ne adoraretur à Cornelio: at vero quia Angelus primus, & primus ēt homo voluerunt sibi vsurpare honorem sibi nō debitum, propterea turpissime lapsi sunt. Quod si illi idololatræ appellanť, qui spōtanea voluntate thurificant idolis ipsis, quid dicendū erit de illis qui honorē Deo debitū, sibi ipsis vsurpant? nonne sicut thurificatio Deo conuenit, ita honor & gloria in secula seculorū? G

Simile. Cęterū quemadmodū ligna ipsa augentia ignē, seipsa consumunt, ita adulatores alijs adulando,

Simile. seipsos miserabiliter perdunt. Et sicut aqua recipit suū malum saporē à terra per quā fluit; ita hoīes in suis malis operibus cū mouētur ab adulatoribus sua sequentes placita & arbitria, contaminantur & inficiuntur. Vnde dixit Phocylidēs, ne populo fidas, variorū est bellua morū, non magis quā ignis poterit, aut vnda teneri.

Simile. Cæcus bene audit quod ei dř, sed non videt, quid mali ei inferatur: sic ille, qui ab adulatore decipiť, adulationē audit, sed non videt quantum mali hinc ei proueniat. In pœnā namq; multorum peccatorum sæpe permittit Deus, quòd scelera non solum non arguantur, sed ēt laudentur. Etenim mundus eius est naturæ & conditionis, vt sui filíes diligat & laudet. Idem vero est turpiter laudari à turpibus, quàm laudari ob turpia. H

Greg. li. 1. in ho. 11. Adulatio ait Greg. si vel ad modicū tp̄s patienter suscipiatur, augetur in animo, furtimq; ita sese insinuat, vt sæpe animum de rectitudine sua inflectat, & quasi dulcedine quadam eum permulcens, deturbet. Quare ne vires possit assumere, statim est ex animo exterminanda.

Adula-

A Adulatores displicent quidem sapientibus, quibus se placere credebant per suas blanditias & verborum lenocinia: nam adolescens ille qui narrabat Dauidi mortẽ Saulis inimici sui, ei se placere putans, occisus est. Item illi qui occiderunt Isboseth, & attulerunt caput eius ad Dauidem, captantes hoc modo eius beneuolentiã, interfecti sunt. Qui alios enecare ueneno student, ait Cyrillus, illud melle circumlitũ & temperatũ porrigunt, vt lurida ueneni lues mellis permista dulcedini, lateat magis, faciliusque ingrediatur ignota, & maiorẽ inferat perniciẽ, non præuisa: sic adulatores sub quadã verborũ dul-B cedine venenũ contegunt. Vide quantopere Seneca ẽt suadeat nos debere fugere laudes inanes hominũ, ait enim: Si te inuisuri aliqui venerint, nõ sinas vt de te ante os loquantur & prędicent, satius est vt qui tecũ fuerit locutus, abscedat dicẽs, ego istum beatũ hominẽ putabam & eruditũ, arrexerã aures, desti tutus sum, nil vidi, nil audiui, quod concupiscerẽ: sicut qui audierunt Symphoniã, ait idẽ Sene. ferunt secum in auribus modulationẽ illam ac dulcedinẽ: sic adulatorũ sermo ante hæret quam auditur, nec facile est animo dulcem illũ sonum excutere, prosequitur, & durat: ideo claudendæ sunt aures malis uo-C cibus, & quidem primis. Vsque adeo odiosa & execrabilis est adulatio, vt in Con. Cartha. 4. diceret, Clericus qui adulationi & proditionibus vacare deprehenditur, ab officio degradetur. Seruus quidẽ Dei non solet adulari, sed ueritatẽ dicere, vt corrigantur uitia: non igitur mores adulatorũ imitatur, quorũ plenus est mundus, qui vt ventri consulant, & gulę satisfaciãt, ad placitũ loquuntur magnatibus. & sicut canes vlcera, sic ipsi lingua adulatoria lambunt vitia eorũ. Quamuis Benadab rex Syriæ miserit ad Elisæum Prophetam quadraginta Camelos omniũ bonorum Damasci oneratos, per manũ Azael, vt habe-D tur 4. Reg. 8. Non tñ tacuit veritatem vir sanctus, sed ostendit quid futurũ esset. Seruus quidem Dei, ait Greg. cauta consideratione trepidat, ne aut de his in quibus laudatur, & nõ sunt, magis quidem iudiciũ inueniat; aut de his in quibus laudatur, & sunt, cõpetens præmiũ perdat. Vnde fit plerumque, vt sicut iniustus ex laude sua polluitur, ita vir iustus audita sua laude purgetur. Nam dum bona quæ agit, ab hominibus proferri cognoscit, subtiliter contra se extremi iudicij examen metuit, ac trepidus ad conscientiã recurrit, & quidquid illic inest reprehensibile corrigit: dũ.n. bona sua innotuisse formidat, subtilitatẽ secuturi examinis ꝑtimescens, si qua in se mala occulta sunt ampu-

[Margin notes: 2.Reg.1. — 2.Reg.4. — Cyril. in Ioan. li.5. Cap.15. — Simile. — Simile. — Libr. 22. Epist. epi. 224. — Con. Cartha.4.cap. 90. — Simile. — 4.Reg.8. — Greg. lib. 22. Mora. cap.9. — *Adulationes nolunt audire serui Dei.*]

amputat. Pauet namq; si saltem talis Deo nõ ostenditur, qua E
lis ab hominibus putatur, & neq; contentus est, vt in quo potuit innotescere, in hoc debeat remanere. Iam enim de bonis suis quasi retributionẽ sibi factam æstimat, nisi eis & alia quæ
Prou. 27. ab hominibus nesciuntur adiungat. Vnde bene per Salo. dicitur, Sicut probatur in conflatorio argentũ, & in fornace aurũ,
Simile. ita probatur homo ore laudantis. Argentũ quippe vel aurum si reprobum est, igne consumitur, si probũ vero; igne declaratur: sic nimirũ est sensus operantis. Nam qualis sit, in eo quod laudatur ostenditur. Si enim se auditis suis laudibus extollat, quid ille aliud quam aurũ vel argentũ reprobum fuit, quem vi F
delicet fornax linguæ consumpsit? Si aũt fauores suos audiẽs, ad superni iudicij considerationem redit, ac ne de his apud occultum arbitrũ grauetur, metuit, quasi expurgationis igne ad magnitudinem claritatis excrescit, & vnde incendium trepidationis sustinet, inde clarius fulget. Adulator similis est vmbrę,
Adulationes fugiũt seruı Dei. quæ quidem si sedeas, simili modo est, sin aũt stes, idem præstat. Si ambulas, vna ambulat. Si quiescas, ẽt quiescit: ita enim
Simile. adulatores quale tuum viderint ingeniũ, quale palatũ, quales mores, ad eosdem se totos componũt atq; effingunt. Si loqueris, dicta collaudant: si taces, ẽt silentium commendãt: si lætus G
fueris, hilarem præbent aspectũ: si tristis, tristitiam simulant.
Simile. Quemadmodum quamuis vmbra pro uarietate situs alicuius dilatetur, aut contrahatur, nil tñ ei addere solet aut detrahere: ita plane & adulantium uocibus, & eorum hominũ qui ad aurium voluptatẽ, non ad rei veritatem loquuntur, nil sibi lau
Simile. dis, solidæq; gloriæ accrescit & accumulatur. Sicut apes quidem ore flores, melq; ipsum gestant, at vero aculeus in earum cauda latet: ita adulatores homines qui interius ceu Nerones quidam sunt, foris vero Catones se simulant, ore ipso dulcia præseferunt uerbo: at uero in corde eorum uenenũ latet, cum H
sint ex omni fallacia, dolo, fraudibusq; concreti.

Facta autem die egressus ibat in desertum locum. Valde quidem desertum locum & solitudinẽ frequentabat Christus, & quid ibi faceret declarat Luc. cum ait, Exijt in montẽ orare,
Luc. 9. & erat pernoctans in oratione Dei; vt inde discamus quãtum occupationes terrenæ & frequentia popularis nos distrahãt, quominus in diuinorũ & cælestiũ contemplatione versemur.
Exod. 1. Videns quidem Pharao quantum hebræorum populus multiplicaretur, metuens ne aliquando forte prę tanta multitudine sibi rebellarent; curauit vt ipsi occuparentur in operibus ædificandis,

A ficandis,& alijs id genus. Vbi obſeruat Orige. quod eadẽ inuentione vtatur dæmon contra nos: cum enim videt nos in virtutibus multiplicari & creſcere, timens ne contra ipſum rebellemus,& eundem proſtremus, conatur nos occupare uarijs ſeculi negotijs & diſtractionibus, vt alij hortos, alij uineas, alij domos, alij contractus, potius quam cęleſtia tractemus: imo ẽt conatur quantum in ſe eſt, vt homines contra Deum ſacto rem ſuũ uarias cõmittant offenſas, quibus multo magis diſtrahantur & inquieti reddantur. Nam cõmode nullus põt & terrenis ſimul implicari,& cęleſtia contemplari: itẽ experientia

Orige. *Multiplicationem virtutum curat dæmon impedire.*

B ipſa docet, quòd ſiquis relinquat ſpiritualia exercitia, & poſtea ſe negotijs ſecularibus implicet, cũ vult ad illa redire, inueniat ſe inhabilem redditũ & ineptũ: ſicut qui pulſandi organa artem nouit, ſi hmõi exercitationẽ per aliquod tempus intermiſerit, ſe inhabilẽ, ſeu minus promptũ & agilem inuenit. Sic videmus quod Apoſt. Thom. diſtractus à cætu Apoſtolorum, qui orationi & cõtemplationi uacabant, poſtea adeo inhabilis redditus uiſus eſt, vt vix ruſticus ẽt & idiota dixiſſet quod ipſe dixit, Niſi uidero in manibus eius fixuram clauorũ,& mittam digitum meũ in latus eius non credam. Quid quæſo aliud di

Nos in rebus vtilibus exerceamus. Simile. Ioan. 20.

C xiſſet is, qui nunquam cũ Chriſto conuerſatus eſſet, nec miracula aliqua facta ab eo uidiſſet? Hinc ergo facile colligas, quãtum nos ſecularia negotia diſtrahant ab ipſa oratione, deuotione,& meditatione. Vnde Baruch nos monet dicens, Diſce vbi ſit prudentia, vbi ſit intellectus, vt ſcias ſimul vbi ſit lumẽ oculorũ & pax. Et addit quinam ſint hi, qui non inueniũt eam, & ex his ait eſſe filios Agar, qui exquiſierunt prudentiã, quæ de terra eſt, negotiatores terræ. Docet ergo quòd qui nimiũ terrenis implicantur, non ſunt ad cęleſtẽ apti contemplationem.

Baruch. 3.

Cæterum quantum ſolitudo ipſa cõducat vt cęleſtibus va

D cemus, aperte cõſtat in ſancto Baptiſta, qui per vigintiquinq; annos in deſerto & ſolitudine manſit, atq; tam habilis in negotiatione celeſti euaſit, vt quamuis miraculum nullum faceret, tñ ſanctitate ſua omnibus eſſet admirationi ſingulari, adeo vt Meſſiæ dignitatẽ ei offerrent: tam efficax ẽt erat in uerbis, vt oẽs ad eum accederent, petituri quid ſibi faciendũ eſſet, vt ſalui eſſent. Verumtamen aliquos reperias, quibus cęleſtia faſtidiant, tanquã ſi bruta quædam uiderentur ad ſolum paſtum abiecta. Non ita ſe gerunt uiri boni & timentes Deũ, quin potius in ſolitudine & ſilentio, ſuauiſſimis illis delectationibus ſpiritualibus fruũtur, atq; cum Deo colloquuntur & tractant

Solitudo quantum conducat. Ioan. 1. Luc. 3. Simile.

ſumma

summa cum animi sui quiete & tranquillitate. Atque inde di- E scunt aliqui cognitionem, quę sane est excellens Philosophia, cum inde nascatur humilitas, quæ est tanquā basis quædā virtutum omniū. Humiliatur enim maxime homo seipsum cognoscens. Vnde colligas quantum errent illi, qui dicunt quòd propterea nolunt sæpe tractare cum Deo, quòd inde contemptus quidam generetur ex nimia conuersatione. Inter homines quidem id verum habet, quòd nimia familiaritas contemptum pariat; siquidem quo magis cū aliquo conuersaris, eo ẽt magis quotidie aliquas eius imperfectiones vides & fragilitates, & propterea eum contemnis: at vero quanto magis cum F Deo tractas, tanto maiora discis, & præstātiora reportas, & ita vberiores Deo gratias agis. Quod sane vel in ipso Abraham manifestum esse poterit, cui cum Deus sæpissime apparuisset, in senectute ẽt cum nonagenarius esset post multas apparitiones alias se prostrauit, & ipsum adorauit; quod antea non legitur ipsum fecisse, vt inde intelligas quòd quanto magis cum Deo conuersabatur, tanto etiam magis eum reuerebatur.

Solitudo quam sit vtilis.

Genes. 17.

Oratio nobis Dei excellentiam ostendit.

Serui quidem Dei in solitudine & contemplatione altissimas habent Dei reuelationes. Vnde sponsa dicebat, Ego dormio, & cor meum vigilat. Vtinam vel horam dumtaxat unam G indulgeremus huic salutari somno, certe amplissimos inde referremus fructus. Vnde sponsus nolebat vt in hoc somno posita sponsa, ab aliquo inquietaretur, dicens: Ne suscitetis, neq; euigilare faciatis sponsam, donec ipsa velit. Et sane quemadmodum qui dormire nō possunt, indigesti sunt, macilenti & lu- ridi: sic ẽt qui huic salutari contemplationis somno nō indulgent, infirmi sunt in anima, & salutem suam conturbatam habent, neq; optimum exterius referunt colorem, idest bonū & præclarum virtutis exemplum. Sed quid obsecro tibi prodest quòd literis varijs ornatus sis, & quòd Theologiæ scientiam H percalleas, & vtrumq; iùs tam ciuile quam canonicū noueris, tum ẽt Astrologiam, & reliquas mathematicas disciplinas, ita vt terram omnem & cęlum palmo metiaris, si in cęlesti cōuersatione imperitus es, rudis, hebes, & durus? neq; minimū tibi vnquā accipis tempus, vt possis saluti animæ tuę uacare, & diligenter considerare quò tandem redigendus sis, & ante quod tribunal tam tremendū post hanc uitā sistendus sis. Non temere quidem dixit Apost. scriptum esse, Perdam sapientiā sapientium, & prudentiā prudentium reprobabo: quod sane de his intelligitur, qui non dirigunt ad Deum scientiam suā, sed potius

Can. 5.

Can. 8.

Simile.

Literæ sine virtute parum cōducunt.

1. Cor. 1.

A potius illa inaniter inflantur,& vitam oēm traducunt absque vllo tpe cōsiderationis & meditationis cœlestis. Qui obsecro fieri pōt,vt virtutem conserues,sine vllo deuotionis humore? Nunquid virere pōt ait Iob,scirpus absq; humore? Non pōt sane aliquis perseuerare in viriditate & amęnitate virtutum absq; humore deuotionis. Nā quemadmodū corallium quidē ipsum intra mare est instar viridium radicum,si tn̄ inde educatur,durescit vt lapis: sic ēt qui in contēplatione & deuotione versantur,quasi virescunt,inde vero educti marcescūt,& quasi concrescunt, vt lapis,si nimis rebus secularibus implicentur. Iob 8. Simile.

B Vnde Iob ait,Non ditabitur,neq; perseuerabit substātia eius, nec mittet in terrā radicem suam, non recedet de tenebris. Sunt isti instar quarundam vinearum emittentiū teneros palmites,& accedēs aquilo exiccat ipsos,& ita intereunt:sic ergo isti statim marcescunt deficiente prosperitate orationis & deuotionis. Sic ēt plerosq; videas ad pedes confessoris prouolutos,qui crebra emittunt suspiria,& lachrymas fundūt;at vero inde egressi,vel ex ipsa interdū concione vbi lachrymas etiam effundebant,cum non perseuerent in conseruatione illius deuotionis,redeūt ad pristinam siccitatem & sterilitatem. Sic ēt Iob 15. Simile. *Orationis vacuitas quantum noceat.* Exo. 9.

C Pharao erratum quidem suum agnoscebat, & culpā fatebat, at vero cum humorem deuotionis non conseruaret, statim reuertebatur ad pristinā duritiam. Herodes etiam audito Ioāne multa faciebat,sed inde egressus, statim ad iniquitatem suam reuertebatur. Vtinam nos non simus his similes, & dicamus cum Pharaone,ipsi prædicatori & confessori bene nobis consulenti, Recede à me,& caue ne videas faciem meam. Mar. 6.

Feria V. post III. Dominicam Quadragesimæ.

D

CONCIO SECVNDA.

Pauperes infirmos non obliuiscamur.

SVRGENS *Iesus de Synagoga, intrauit in domum Simonis, socrus aūt Simonis tenebatur magnis febribus.* Luc. 4. Postq̄ Chr̄s p̄dicasset, intrauit in domum Simonis,tum vt curaret infirmā,tum ēt vt caperet refectionem aliquam corporis: vnde discamus qūo debeamus tum pauperes, tum infirmos visitare & consolari, *Paupertatem amemus.*

cum tanta nobis inde bona proueniant. Contempſerunt quidẽ I
Amalechitæ pauperem adoleſcentulũ infirmum,& eũ ibi hu-
1.Reg.30. mi iacentẽ dereliquerunt, quẽ Dauid apud ſe accepit,& beni
gne tractari iuſſit, atq; inde huius infirmi beneficio, magna ſi-
bi bona cõparauit. Magna ſane hoc tpe regnat negligentia,&
crudelitas erga pauperes infirmos; oẽs.n.ipſos remittunt ad
Dei portã, dicentes, Chrs tibi benefaciat, Chriſtus tibi elee-
Simile. moſynã det: qui ſiles vtiq; vñr his, qui furtiuos infantes edu-
care nolunt, ſed eos potius hoſpitalis portæ exponunt: de qui-
Pſal. 9. bus viſus eſt dicere Pſal. Tibi derelictus eſt pauper, orphano
tu eris adiutor. Chrs igitur vt nos erudiat, ingreditur ad pau- F
peres infirmos viſitandos. Nã certe videmur cæci iã & ſurdi,
qui in propria vicinia, & ante oculos videmus pauperes infir
mos,& tñ eis non benefacimus, nec cõpatimur. O tenebras
nræ mentis, denſiores multo & pnicioſiores tenebris illis Ae-
Exo. 10. gyptiacis, in quibus per triduũ vix fratrem ſuũ quiſq̃ videbat
ẽt accenſa face. Siquidẽ non ſufficiunt nobis faces Euangeli-
cæ doctrinę, nec ſalutaria conſilia, vt viſitemus panperes infir
mos,& eis ſubueniamus. Sed vide qũo Deus huiuſmodi cæci
Amos 6. tatẽ noſtram ſoleat punire; ait.n.per Amos, Væ qui opulenti
eſtis in Sion, qui dormitis in lectis eburneis &c. Item nihil G
patiebantur, inquit, ſuper contritionem Ioſeph, i. ſuper paupe
res infirmos. Magnum certe eſt donum, beneficentia erga pau
Eccl. 4. peres. Vnde Eccl. 4. dr, Fili, oculos tuos ne tranſuertas à pau-
pere. O quam facile ſtatim ſolemus oculos noſtros de paupe
re auertere: audiamus ergo, quam aſperam pronuntiet ſentẽ
tiam, ait enim, Rogationem contribulati ne abijcias, neq; auer
tas faciem tuã ab egeno: maledicentis enim tibi in amaritu-
dine animæ, exaudietur deprecatio illius; exaudiet autem
Simile. eũ, qui fecit illum. Die obſecro, ſi vicini tui domus ardere in-
ciperet,& propterea quòd nolles de puteo tuo aquæ hydriã H
Pauperũ dare, tota domus incendio conflagraret: an non iuſte hic talis
clamores apud Deum contra te iuſtitiam flagitaret? an putas, ꝙ à Deo
audit De⁹. non audiretur,& te grauiſſimè puniret? Sic ergo cum tu ne-
gligas pauperem infirmum, multo grauius à Deo punieris.

Facile quidẽ ſolemus diuites ſpectare, & eorũ diuitias ad-
mirari, non aũt perinde libenter pauperes contẽplamur: cum
Simile. tñ contra facere deberemus. Noli ergo diuitem ipſum, qui ad
tantas aſcendit diuitias admirari, cum ſit inſtar puſillæ alicu-
ius mulieris ad alta ſandalia & ſubereos ſoccos euectæ. Quor
Dan. 3. ſum.n. putas ipſum Nabuchodonoſor non feciſſe ſe adorare,

ſed

A sed statuam suam aureā, nisi vt inde discamus, ꝙ iam mundus non veneratur ipsos diuites ꝑ eorū merita, sed ꝑ diuitias? sane Eliseus Proph. noluit exire obuiā ipsi Naamā potēti viro, & locupletissimo, & tñ iuit ad pauperē Sunamitidē, vt eius filiū suscitaret, vt inde discamus, ꝙ merita personarū spectare debeamus, non opes atq; facultates. Sed iā hoc non est positū in vsu mundanorū hoīum, quin potius si pauper aliquis litigat cū diuite, nec procuratorē, nec aduocatū, nec tabellionē, nec testes pōt inuenire, & vix ēt iudicem, qui iustā pro eo sñiam audeat promulgare. Itē si pauper infirmatur, vix pōt inuenire 4.Reg.5. 4.Reg.4.

B medicnm, qui ipsum consoletur. Non equidē ita Iac. suadet, cum ait, Fratres mei nolite in personarū acceptione fidē hr̄e. Si introierit in conuentū vestrū vir annulum aureū hn̄s in veste candida, introierit aūt & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum, qui indutus est veste ꝑclara, & dixeritis ei, tu sede hic bene, pauperi aūt dicetis, tu sta illic, aut sede sub scabello pedū meorum, nonne iudicatis apud vosmetipsos, & facti estis iudices cogitationum? Audite fratres mei dilectissimi, non ne Deus elegit pauperes in hoc mundo diuites in fide, & hæredes regni, ꝙ repromisit Deus diligentibus se? Et Eccle. Iacob. 2. *Diuites mūdus honorat.* Eccl. 4.

C ait, Congregationi pauperum amabilem te facito. Siquidē si aliquis malus est, q̄uis diues sit, paruisit à Deo, iuxta illud Prophetæ, Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus, timentes autem dn̄m glorificat. Quod quidem aperte constitit, qn̄ Abdias domesticus regis Achab ingrediens ad Eliam, q̄uis eum inueniret pauperem, & pauperrime vestitum, nihilominus tamen ante eius pedes se prouoluit, & eum dominum appellauit, atque se tanquam seruum ei obtulit. Psal. 14. 3.Reg. 18

Non debet nos pudere, quòd ingrediamur pauperis domū, & quòd pauperes simus, siquidem Christus & eius mater voluit pauper esse: tum ēt Paul. Apost. adeo fuit paupertatis amicus, vt ēt manibus suis laboraret, & interdum famem & sitim pateretur, vt ipse scribit, dicens: In fame & siti, in frigore & nuditate. Nunc vero homines adeo diuitijs inhiant, vt cæca quadā cupiditate ad eas cōparandas ferantur, & inde in vitia multa præcipitentur: nam ut Apost. ait, Radix oīnm malorū est cupiditas. Vnde Dauid dicebat, Inclina cor meum Deus in testimonia tua, & non in auaritiam. Siquis cum velles fluuiū transire, diceret tibi, heus bone vir, noli hunc fluuium pertransire, siquidem modo hic submersus est quidam, num auderes ipsum tranare? sic ergo cū uoueris in auaritiæ vastū gurgitē 1.Cor. 11 1. Tim. 6. Psal. 118. Simile.

tam multos demersos perisse, vtpote diuitem illum auarum, E
Luc. 12. Nabal Carmelum,& illum qui dicebat, destruã horrea mea, & ea maiora faciam,atq; alia quamplurima,quorsum obsecro vis ita auaritię incumbere,& diuitias admirari, atq; pauperes contemnere? Mirum sane est,quòd cũ Christus adeo pauper extiterit,vt nummũ non haberet, cuius imaginem posset contueri,cum sibi de tributo persoluendo quæstio oblata est, sed
Matt. 7. potius petierit dicens,ostendite mihi numisma census: tum ẽt
Acto. 3. Petrus dicebat, argentum & aurum non est mihi: nihilominus tamen paupertas ipsa sit adeo odiosa, & diuitiæ in tanta admiratione. Non igitur nos sequamur mundum in hoc, sed F potius paupertatis studiosi simus, quæ frænum quoddam est multarum inquitatum: siquidem si diues in malum propensus est, varias diuitijs suis committere potest iniquitates, a quibus
Diuitiarũ abusus q̃-tũ noceat. pauper alienus erit. Quòd si diuitias nobis Deus dederit, eis bene vtamur, & nos quasi pauperes reputemus & impotes ad mala facienda. Vnde Dauid dicebat, Ego aũt mendicus sum, & pauper, dñs solicitus est mei, quasi diceret, ad malũ operandum, nec nummũ quidem vnũ insumam, quamuis diues sim.

Infirmos non contemnamus.

G

Tenebatur magnis febribus. Oẽs sane qui huic conuiuio interfuerũt, pro infirma soliciti erant,& dñm deprecabant: vnde facile constat quãtam curã & diligentiam circa infirmos
2. Reg. 9. adhibere debeamus. Vide obsecro de illo Miphiboseth paralitico quantam Dauid gereret curam,& qũo eum ẽt mensę suę
Hierony. ad Eusto. de cu. vi. to. 1. discumbere faceret. Ad hoc ẽt nos B. Hier. maxime hortatur, & monet, vt ipsis infirmis cõpatiamur ad imitationẽ sanctorũ illorum patrũ, qui in eremo viuebant; hi.n. quamuis dum sani erant, se aspere tractarent, in infirmitate tñ quæ erant necessaria infirmis liberalissime concedebantur. Non debes ergo fastidire infirmos & calamitosos. Vide.n. qũo Christus postquam H fessus erat ex prædicatione, priusquam discumberet, voluit hanc visitare infirmam & curare. Si.n. fastidieris & contempseris eiuscemodi miseros & afflictos, tu forte incides in similia
2. Mac. 9. mala, quamuis tibi nunc videaris bellissime valere. Siquidem
Acto. 12. egregie triumphabãt Antiochus,& Herodes, sed vide quò de-
Xerxes. uenerint,& in quãtã redacti fuerint infelicitatẽ. Xerxes quidẽ
Iustinus cũ potentissimo exercitu prodierat ad pugnandum contra ho-
Lib. 2. stes suos, cum tñ inde redijt, misere & ignominiose venit, va-
Cræsus. stato exercitu atq; consumpto, vt prodidit Iust. Cræsus prętera,

A rea, qui ad tam altissimũ fortunæ & dignitatis gradũ euectus fuerat, à Cyro, vt scribit Plutarchus, debellatus, gradu spoliatus, & in voracissimã flammã coniectus, vt nemo ei cõpateretur, nemoq; ad eũ quidem accederet, nisi aut ligna admoueret flammæ, aut vt eũ subsannaret; & ideo tibi diligenter cauendũ est, ne in similia incidas pericula atq; discrimina, si pauperibus infirmis non cõpatiaris, fretus tua prospera valetudine, & robore, ac prosperitate. Cæterum ad maius meritum & Petri & socrus eius, dedit ei Deus hmõi infirmitatẽ, vt sæpe solet ita visitare seruos suos. Vnde turpissime errabant multi antiqui, B putãtes ad felicitatẽ hoĩs ptinere, nõ lõgo morbo hic teneri. *Nõ est firmitas ĩ rebus mũdi.*

Nam D.Hier. & D.Chrys. aiunt ꝙ Massagetæ & Derbitæ miserrimos eos putabãt, qui ęgrotatione moriuntur: vnde parentes suos, cognatos & propinquos, cũ ad senectam perueniebant, iugulabant. Porro ẽt dare solet interdum Deus infirmitates seruis suis, ne in maiora incidãt discrimina. Quemadmodũ .n. siquis certo cognosceret me in quadam nauigatione deuẽturũ esse in ptãtem Turcarum, atq; sub inde miserrimam seruitutẽ portaturum, cũ omnium bonorũ meorũ amissione: aut sciret me quandam ingressurũ viam, in latronũ manus debere C incidere, qui homines in primis spoliatos & nudos, postea crudeliter interimũt; & is ista cõsiderãs, ac præcauere desiderans, coniectum in vincula me detineret, quousq; tales essent occasiones prorsus ablatæ, certe talem iuste non iudicarẽ crudelẽ, sed clemẽtẽ potius & misericordem; imo toto vitæ curriculo, me illi maxime deuinctum esse debere, apertũ est, cũ mihi tm̃ contulerit bonũ, & à tanto damno liberarit. Sic nos cõsiderare debemus, quòd si Deus videret nos in sanitate sibi perfectius seruituros quã morbis affectos, non est vlla rõne credendum, sanitatem nobis auferendam ab eo. Sed tñ cum ipse cui om-D nia ante secula patent, præuiderit nos per sanitatem ipsum offensuros magnis, grauibusq; peccatis, atq; proinde venturos esse in manus Pyratarum Tartareorũ, idcirco sua bonitate & clementia prouidit, vt carcere infirmitatis alicuius astricti teneremur, vt ait Hiero. ne in tot damna & scelera prolaberemur. Hie.lib.2. cõtra Iou. Chry. ser. 1.de pœn. tom. 1. Simile. Appl.sim.

Si ad maximam redactus esses pauperiem, atq; huc illuc vagareris incertus, quærẽs quo pacto domui tuæ necessaria subministrares, & filias tuas nuptui traderes, ac deniq; familiæ toti prouideres, & nullam ad id posses vnquã cõmoditatẽ inuenire, sed valde afflictus tandẽ quærendo rapereris a quodam homine, qui te in domũ suã violẽter intrusum, catenis & alijs Hugo de S. Vict. li. 1.de ani. Similitud.

 vincu-

vinculis obstringeret, atq; vt contunderes spartum te ipsum I
cogeret, aut vt aliud laboriosum officium exerceres, teq; hoc
ét tempore fame & siti frequenter affligeret: post duos tñ men
ses tibi ille homo duo millia ducatorũ donans, liberũ te dimit
Appli. simi. tteret in domũ tuã redire, nonne præcedentẽ laborem & mo-
lestiam feliciter euenisse diceres? atq; tibi hmôi violentiam
illatam fuisse gauderes? Deũ immortalẽ, quot homines sunt,
qui habent animæ salutem vitijs multis infirmam, & sui prot
sus oblitam, sine vllo penitus timore, ac si illis nulla futura sit
mors, nec iudicium, nec infernus, nec gloria, quorũ cõsciẽtia
& anima cũ sit virtutis fame & sterilitate cõsumpta, in ea pec F
catis maxime deformata ac penè deleta est diuinæ Trinitatis
imago: tu tñ clemẽtissime Deus rapis illos & proijcis in lectu
lum grauiũ morborũ vinculis obstrictos, vbi inedia, siti, amaris
que potionibus diu torquẽtur ac doloribus cruciantur: præci
puũ tñ institutũ nõ est morbũ inducere, sed potius quæris tua
misericordia ita vniuscuiusq; decũbentis cor tangi, vt cũ pri-
mũ ab ipsa infirmitate conualescat, euadatq; de manibus tuis,
adeo mutatus, conuersus, & spiritualibus locupletatus diuitijs
existat, vt interiorẽ cordis domũ ingressus, se quã ditissimum
inueniat, perbeatũq; reputet, quòd in talem inciderit morbũ, G
Simile. q̃nquidẽ ex ipso tantopere ditatus euasit. Tibi quidẽ, O homo
persuadere debes quòd quemadmodum vinũ ipsum quod in
aliquo dolio acescit, debet in aliud transfundi, & triticũ ne gur
gulione cõsumatur, debet hinc inde agitari, & vestes item ne à
tinea lędantur, concuti virga debẽt; feruens olla ne arescat cõ
moueri ẽt debet: ita necesse sit vt hinc morbis, illinc alijs cala
mitatibus premamur, ne aliter animus torpeat, sordescatq; in
vitijs & corrũpat̃. Nec debes cadere animo, cũ te videris mor-
Senec. lib. 11. Epi. in Epist. 79. bis oppressum, ait Seneca: nã & tolerabilis est morbi patiẽtia,
si absit omnis opinio & imaginatio eiusdẽ. Noli mala tua gra- H
uiora facere querelis tuis & impatiẽtia. Leuis dolor est, si nil
ei adiecerit opinio: amputanda duo sunt, & futuri timoris, &
veteris incommodi memoria. Hoc.n. ad me iam non equidem
pertinet, illud vero nondum. Quin & in medijs positus malis
Sen. ĩ quadam orat. ad Galio. de reme. for. circa medium. dicere debes, forsan & hæc olim meminisse iuuabit. Idẽ ẽt ait
in oratione quadam in modum dialogi inter sensum & rõnẽ:
ægroto inquit, venit ergo tẽpus, quo experientiam de meipso
caperem, non enim in mari tm̃ aut in prælio vir fortis appa-
ret, verum ẽt in lectulo virtus ostenditur. Cum morbo mihi
res est, nitar igitur vt viriliter me geram, & pugnem cum ipso.

Inter-

A

Interceßiones Sanctorum plurimum possunt.

ET *rogauerunt illum pro ea.* Hinc colligi pôt quãtum possit iustorum intercessio apud Deum. Debemus ergo sanctos nobis deprecatores adsciscere, & interim facere quod possumus pro virili. Sic.n.videmus quòd quamuis Moyses oraret Exod. 17.
pro populo, tñ populus ẽt præliabatur. Quod si quæras vnde habuerunt arma, cũ exijssent inermes de Ægypto: responderi potest, quòd assumpserint arma demersorum Ægyptiorũ quę Exod. 13.
inundarunt, quibus pręliabantur vltra orationes Moysi. Quod
B .n.nos etiam aliquid de nostra diligentia adhibere debeamus, figuratum habemus in Genes.cum.n.Agar fleret pro filio, ẽt Genes. 21.
ipse puer flebat, vnde & textus ait, Exaudiuit aũt Deus vocem pueri: sic ergo nos q̃uis Ecclesia mater nostra pro nobis intercedat, faciamus semper quod in nobis est. Plurimũ quidẽ prodest deprecatio iustorũ apud Deum. In signum videmus quòd Exod. 32.
Moyses diceret, Dimitte eis hãc noxã, aut dele me de libro vitæ, quasi diceret, si huic populo non parcis, ex quo humanam carnẽ assumere debęs, quid mihi proderit esse de prędestinato rũ numero, siquidẽ nõ fies homo, nec me redimes. potentes er
C go & magnates in repub. debẽt ꝓ pauperibus intercedere ẽt.

Porro quamuis Paulus tantis esset virtutibus præditus, nihilominus tñ dicebat, Obsecro vos per misericordiam Dei, & Rom. 15.
per charitatem sancti Spiritus, vt adiuuetis me in orationibus vestris. Vnde & amicis Iob dicebat dñs, Iob aũt seruus meus Iob 42.
orabit pro vobis. Multum quidem interest habere patronos optimos, iuxta illud Iob, Voca ergo si est qui tibi respondeat. Iob 5.
Item Luc. 13. dñe dimitte illam & hoc &c. Nam quemadmo Luc. 13.
dum per cęlestes orbes Deus terrena ista fęcundat: ita per an- Simile.
gelos & felices animas res nostras nobis sępe dispẽsat. Abrahã Gene. 20.
D quidẽ pro rege Abimelech Deũ deprecatus, veniam illi obtinuit: Moyses populo veniam impetrauit de vitulo conflato. Exod. 32.
Centurio qui puerum habebat paraliticum, seniores Iudęorũ Luc. 7.
misit ad Christum deprecatores. Et Stephanus pro inimicis Acto. 7.
orat dñm; & discipuli pro Chananæa: propter certe Dauid Matt. 15.
seruum suum, nõ abstulit Deus regnum a Salomone iam eius gratia destituto. Non solum igitur seruos suos dñs ꝑꝑ propria opera præmio afficit, sed ẽt erga filios nequam benignus est ꝑꝑ fideles patres. Quod si de patrocinio sanctorum maxime confidere debemus, quanto magis de patrocinio Christi apud patrem? Cęterum cum Christum oras, magnã impetrandi cõ-

cipe fiduciã, si decẽter oras: siquidẽ illi & paternæ obedientiæ E
exequendę & immensę bonitatis suæ exercendæ es occasionẽ
Simile. exhibens. Si.n. artifices gaudent cũ exercendi officij sui materiam illis præbeas, quãto magis seruator noster gaudeat, cum nos fusis ad eum pro tuenda salute precibus, exercendi officij sui occasionẽ damus? plane sicut monachorũ ordines Cardinalem aliquẽ in Romana Curia protectorem habent, qui eorũ causam apud Pontificem summũ agit: ita cęlestis pater vnicũ
Deprecatoribus indigemus. filium suum hominibus in protectionẽ dedit, vt salutis humanæ solicitam perpetuò curam gerat: inde adeo fit, vt preces quas in eius nomine ad patrẽ fundimus, ipse illas fauore suo F
prosequatur. Et certe quia peccatorũ nostrorũ grauitatẽ ignoramus, idcirco fit vt remedia non quæramus, neq; nobis patronos & intercessores apud Deum, nimirum sanctos, solicite procuremus, vt Deus erga nos clemẽtia sua vtatur. Maiorẽ quidẽ
Chrys. ad pop. hom. 46. diligentiam, & studium, inquit Chrys. adhibere consueuimus morbis corporalibus curandis: quod vtiq; non fieret si intelligeremus quãto grauiores sint animi morbi. Profecto qñ cuipiam homini grauẽ aliquam iniuriam intulisti, eumq; times
Dissimile. ne se vlciscatur, & pęnas de te sumat, conaris quãtũ in te est, vt amicos cõpares & deprecatores ad illius animũ mitigandũ, G
pollicerisq; te satisfacturum esse pro eius libito, modo illius animus mitigetur, eius domũ cum amicis frequentas, rẽ ipsam vigilãter & solicite tractas, & omnia deniq; interponis media ad veniam impetrandam. Cum autem Deum nostris peccatis offensum habemus, nil magis obliuiscimur, nil magis negligimus, quam veniæ ipsius consecutionem; perindeq; in vtramq; aurem dormimus, ac si nil esset Deum offendere, eundemq; habere inimicum. *Et rogauerunt illum pro ea.* Magnus dñs, ait
D. Ambr. libr. 5. in Luc. 5. Amb. qui aliorum merito ignoscit alijs, & dum alios probat, quidem alijs relaxat errata: cur apud te homo collega non H
valeat, cum apud Deum seruus & interueniendi meritum, &
Condonemus iniurias proximo. ius habeat impetrandi? Si grauium peccatorum diffidis veniã, adhibe precatores, adhibe Ecclesiam, quę pro te precetur, cuius cõtemplatione, quod tibi dominus negare posset, ignoscit.

APPENDIX.

Alb. Mag. *Egressus Iesus de Synagoga.* Dicit Albertus quòd hic significatur egressus Dei ab impijs, & ingressus in piorum animum. Quis quæso poterit satis declarare miseriam illius animæ, à
Isa. 1. qua Deus egreditur? vnde Isa. ait, Relinquetur filia Sion, sicut

vmbra-

A vmbraculum in vinea. Sane qñ vinea vuas habet, à custode diligẽter custoditur, at vero remotis vuis, omnibus bestijs patet ibi accessus: sic ergo se habet anima à qua Deus recedit, cũ ingrediantur in eã vitia omnia: cum vero anima virtutẽ custodit, ibi reperitur Deus, neq; audent accedere dæmones.

Tenebatur magnis febribus. Sicut in corpore reperiunt̃ interdum acutæ, interdũ lentæ febres; sic ẽt anima & leuia habet & grauia peccata: neq; illa parua contẽnere debemus, & negligere, cũ videamus ꝙ interdum ex exigua scintilla excitet̃ ingens flãma. Sępe enim fieri videamus, vt in aliqua confabu-B latione à minimis verbis otiosis, assurgant hoĩes ad magnas contumelias, & ex minima consuetudine, maximã efficiant rixam. Sane qnòd Dauid otiose ambularet, & aspiceret, in adulterium incidit. Fateor quidem interdum euenire, vt minima q̃dam lis & concertatio parui momenti statim extinguatur: sicut & in cęlo ait Ioan. quòd factũ est prælium. Sed tñ monet Pau. dicens, Sol non occidat super iracundiam vestrã: statim ergo debemus lites & contentiones cõponere & placare.

Simile. Iaco. 3. *Principijs obstãdum est.* *Mala consuetudo plurimũ nocet.* Apoc. 12. Ephes. 4.

Et rogauerunt illum pro ea. Sed dices tu, quare non dicit, quòd Petrus rogauit pto ea? Quia. s. vrbanitatem quandam C seruare voluit, ne videretur molestus, quòd statim hospitem suum ad laborandum videretur adigere, & quasi cibum cogeret soluere: vel possumus etiam dicere, quod probe nouerat ipsi exploratam esse infirmitatem socrus suæ, & propterea noluit videri oblitus suæ infinitæ Sapientiæ, atq; etiam bonitatis: quin & serui Dei cum altiora spectent, non sunt admodum soliciti dę infirmitatibus corporis.

Quæst. Respon.

Rogauerunt illum pro ea. Vult Deus, ut ipsum rogemus, & alij ẽt pro nobis rogent, ut nos humiliemus. Elisæus quidem ueniebat gloriosus duplici ornatus spiritu Eliæ, & existima-D bat, quòd statim aqua Iordanis esset ei ad libitũ cessura, tñ cũ uideret se opinione sua frustratũ, Eliam inuocauit. Porro interdum quidẽ postulamus, quę nobis non conceduntur, ꝑpea quòd sint incommoda, aliqñ uero conçedit nobis Deus iratus contra scelera nostra, ea quæ ante negauerat. Petierunt quidẽ Hebræi regem à Samuele, cumq; ipsi existimarent, quòd ipse Samuel nollet eum à dño impetrare, cũ instanter petierunt, & tandẽ obtinuerunt, sed in ipsorum detrimentum. Item ꝑp bonum nostrum mittit sæpe Deus calamitates, iuxta Apost. dicentẽ, Dum iudicamur, à dño corripimur, ne cum hoc mundo damnemur: Item Psal. 17. Disciplina tua correxit me.

Alij pro alijs intercedamus. 4. Reg. 2. 1. Reg. 8. 2. Cor. 11. Psal. 17.

Et stant

Et stans super illam. Accubuit, siue resedit super lectum, E
nam amicus paupertatis Petrus, non habebat varias sellas, &
scamna sicut hoc tpe fieri solet: atq; ad infirmam se inclinauit
Paupertatē amem⁹. ostēdens quanto eam amore diligeret, & quā ex aīo eam curaret, atq; ita imperauit febri, & dimisit eam. Cumq; se sanam
Salutē in diuinis obsequijs expēdamus. vidisset, statim in eius obsequio se occupauit: noli igitur tu mirari, si quamuis pro salute ores obtinenda, & missas celebrare facias, atq; reliquias adhibeas, non tñ fias voti cōpos; siquidē nouit Deus, quòd salutem non impendes in eius obsequio.

Et surgens ministrabat illis. Dic obsecro, siquis mergeret,
Simile. & tu ei manū porrigeres, atq; inde extraheres, ille vero ex tāto eductus periculo, tibi statim gladio euaginato vulnus inferret, quam patientiā haberes? Et tamen adeo clementissimus est dominus, vt q̄uis nouerit, quòd eum sis offensurus, tibi tamen in calamitatibus & laboribus opituletur & subueniat. F
Iniurias cōdonem⁹.

Cum autem sol occubuisset. Vide obsecro quam sero sanaret hos infirmos, vt inde intelligas te non debere desperare q̄uis non statim cureris: sic videmus, ꝙ latro vsq; ad vltimū anhelitum in domino confidit. Sed tamen non debes curationē aīæ tuæ vsq; ad mortem differre, nam dæmon hoc tibi suadere solet. Vnde dicebant dęmones Christo, Venisti ante tp̄s perdere G
Veniā semper à domino postulemus.
Mar. 1. nos. Post quinq; millia annorum adhuc dicebant, quòd ante tp̄s venisset: operemur ergo dum lucem habemus. Et Hie. 6.
Hier. 6. dicitur, Væ vobis, quia declinauit dies. Semper videtur nobis, quòd adhuc in meridie versemur, cum tamen sero sit.

Feria V. post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO TERTIA. H

Conuiuia nostra qualia esse debeant.

VRGENS *Iesus de Synagoga &c.* Luc. 4. Postquam prædicauerat Christus, inuitauit eum Petrus, & ad eum accessit, ut intelligamus conuiuia quidem moderata ei placere, non autem prodiga.
Conuiuia prodiga displicēt Deo. Etenim graue scelus patrimonium suum profundere, in ijs ipsis immoderatis, cum præsertim sint tot pauperes, qui fame
Eccle. 4. pereunt. Sunt enim isti instar fluminum, quæ quidē cū in mare tendant, nihilominus tamen plerasq; steriles terras circa

quas

A quas fluunt, nō irrigant. Vnde Eccl. nos monet dicēs, Fili elee mosynam pauperis ne defraudes, & statim esurientē ne despicias. Sunt quidem aliqui adeo helluones, vt statim se cibis in gurgitent, ét absq; benedictione, quæ ex tam longo tpe in maxima viget obseruantia laudabili. Sane olim cum Saul asinas quæreret, accedens ad quasdam hebræas quæ aquam haurire volebant, percontatus est ab eis, num hic est videns? quæ responderunt nō esse quidem ibi, at vero statim esse venturum, cum populus eū expectaret vt mensæ benediceret, aliter enim non comederent. Non ita hoc tpe faciunt multi, sed absq; vlla benedictione se cibis ingurgitāt. Sane rex Balthasar cum in conuiuio inhoneste versaretur, & templi vasis abuteretur, vidit manum illam condemnationē suam exarantem. Vnusquisque igitur curet vt modeste comedat, & cum gratiarum actione, & mensæ benedictione, recognoscens sibi escas illas à Dei manu prouenire. Porro beatus Chry. instruens nos qūo in conuiuijs nos gerere debeamus, ait: Epulis vestris intersit Christus, in facie prandeatur autoris, honestate cōuiuarum natura ipsa quæ nos produxit honoretur: lætitia mensæ vestræ pertingat ad pauperes Christi: absit ebrietas, luxus absistat, vt præ-

Voracitas detestabilis.

1. Reg. 9.

Benedictio mensæ laudabilis.

B

Daniel. 5.

Conuiuia nostra sint moderata.

Chrys. ex va. i Mat. lo. ho. 16.

C sens gaudium vestrū ad lætitiam ueniat sempiternā. Et alibi ait idem doctor, Videant isti qui conuiuijs nimiū indulgent, quid dicat Amos Propheta, væ qui bibitis vinum colatū, & vnguento pretioso vngimini. Vides qualiter hic delicatam vitam reprehendit? & tu tñ immoderate deuoras, cum Christus esuriat. Sed etsi orbi parentū adolescentuli tutelas haberes, quo famescente, tu rebus illius lautissime viueres, & mille homines haberes accusatores, & à legibus statuta supplicia non euaderes; cum aūt Christi diuitias acceperis, nō putas frustra illas consumendo, pœnas te aliquando daturū? Hæc non de his

Chrys. in Matt. ho. 49.

Amos 5.

Simile.

D dico qui scorta nutriunt, non enim ad illos magis mihi sermo est, quàm ad canes, nec de auaris atq; rapacibus: nec de his qui tam suo quā aliorū ventri diligentissime student: nil enim mihi cōe cum ipsis est, sicut neq; cum porcis, aut cū Lupis. Sed de his dico qui abunde rebus suis potiūtur, nil alijs præbētes, de his qui paterna bona otiosè cōsumunt, qui oēs grauiter accusandi sunt. Cur enim iure non accusaberis cū ad venationes tibi canes pleno ventre assistāt, Christus vero indignus qui tibi adsit videatur? Cū histrio ad risum te mouēdo abundet, delicate cibū abs te sumat, Christus vero cælorū regnū offerendo, nec minimā eius partē accipiet? suscipe loco ipsorū Christum,

Diuites bona pauperibus impartiant. Prodigi & auari seuere punientur.

stum, his ale, hac mẽsa tibi cõicaueris, mitis erit cũ te iudicet. E

Prosper. Temperantia quidẽ, vt recte à Prospero scriptũ est, inordinatos motus coercet, affectus frænat, desideria sancta excitat, vitia cõprimit. Cicero quidẽ in lib. de fin. inquit, ꝙ hęc appetitum frænare solet cum se immoderate effundit, & veluti contra sessorem recalcitrat. Democritus item dicere solitus erat, temperantiã esse, quæ sensus ipsos redderet concordes, & animi partes maxima cũ suauitate contẽperatas. Et sicut in Cythara, vt suauissimũ edatur melos, neq; chordæ ipsæ nimiũ distenduntur, neq; etiam deprimuntur, sed potius quadã contẽperatione continentur: ita in vita sua vnusquisq; non debet F aut nimia voracitate, aut nimia ẽt parcitate vti, sed quadam tẽperantia actiones suas oẽs permiscere. Item in Christi conuiuijs non permittebantur vini immoderatæ compotationes, vt discamus quã sobria esse debeant conuiuia nostra, & quam parce nobis vino vtendum sit, neq; id nimium indulgendum. Pingebãt siquidẽ antiqui Philosophi, vt Abricus ait, Bacchũ ipsum cum cornu vtiq; Taurino, vt inde significarent vini ardorem atq; furias, nisi illo modice quis vtatur. De Alex. Mag. refert Q. Cur. quòd cum cornu illo Bacchi feriebatur, desæuiret, atq; debaccharetur maxime in amicos etiam atq; intimos. Porro contra immoderata conuiuia, ex quib. mala sæpe G innumera, atq; incommoda oboriuntur, Vide Decre. Celest. 1. c. 28. & dist. 34. Præsbyter. In Decreto præterea Euthychiani Pa. ita dr̃, Magnum malum ebrietatis, vnde vitia oĩa pullulãt, Christianis modis omnibus cauere præcipimus: qui autem hoc vitare noluerit, excõmunicandum eum decernimus, ad congruam emendationem. Item Epi, & Dei ministri non debent commessationibus & vinolentijs incumbere, considerantes sententiam dñi dicentis, Attendite ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate. Moderate enim cibum & necessarium sumptum sumant, & sobrij sint & parati ad seruitiũ H Dei, sicut Apost. commendat. Nimius quidem vini vsus memoriam adeo debilitat siue obruit, vt eos obliuiosos reddat, atq; immemores. Vnde antiqui Baccho tribuere solebant ipsam obliuionem, vt scribit Plutar. Tum præterea vix secretũ contineri solet, vbi vinum viget. Vnde etiam antiqui eundem Bacchũ depingebant nudis pedibus, vt scribit Albricus. Flauius quidem Vopiscus de quodam duce Bonosio cõmemorat, ꝙ si qñ accederent ad eum legati aliqui, statim eos conuiuio quodã lautissimo exciperet, & varietate ac copia ita obrueret, vt adi-

Marginal notes: Cicero. — *Temperantia laudatur.* — Democri. — Simile. — *Temperantia in victu quam sit vtilis.* — Abricus. — Q. Curt. — Cęlest. Pa. — Euth. Pa. — *Ebrietas dãnatur.* — Luc. 21. — 1. Thess. 5. — Plutar. — Albri. lib. de imagi. Deo. — Flauius Vop.

A vt adigeret eos ad sibi manifestanda secreta & detegenda. Cæterum & nimia potatio solet facile venerem commouere. Vnde Aristophanes vinum nutrimentū veneris appellauit: & antiquo prouerbio dicebatur, Ne vineam plantaris, cum vinū est in virgine, vt significaretur quam facile vino æstuans venter, in libidinē soleat despumare. Gula sane & intemperantia, multa nobis adportāt incommoda. Vnde Ezech. ait, Hæc fuit iniquitas Sodomæ, saturitas panis &c. Item gula incitat ad multiloquiū, in quo non deerit peccatū, vt ait Sap. Videas enim quòd murmurationes passim proferātur in conuiuijs, quod sane indignū est viris probis. Vnde Eccl. nos monet dicens, Sepi aures tuas spinis, & linguā nequam noli audire. De cete quidē scribit Plinius, quòd piscem quendā habeat sibi aduersantē, atq; ita vt cum cete pugnet, solet ex se maximū quendam emittere fætorē; & contra cete vt se defendat, emittit suauissimum odorē, atq; ita fætorē illū pellit: sic ergo cū aliquis ante te effuderit prauū odorem de vita proximi, tu cōtra, eius facta laudabilia profer, vel moderate corrige detractorem, vt post hac emendetur sic ēt cū quis tibi detrahit, tu contra bene de ipso dicito, atq; ita vinces. Sic. n. Apost. faciebat cū diceret, Maledicimur & benedicimus; blasphemamur, & obsecramus. Itē signa inquit Apostolatus mei facta sunt sup vos in oī patiētia.

Aristoph. Prouerb. Ezech. 16 Prou. 10. (B) Eccl. 28. Simile. *Quomodo cū murmuratoribus nos gerere debeamus.* 1. Cor. 4. (C) 2. Cor. 12.

Ad Deum confugiamus in nostris necessitatibus.

ET *rogauerunt illum pro illa.* Ad Deum quidem in necessitatibus nostris confugere debemus, sic enim faciebat Dauid cū diceret, Tu es refugium meū à tribulatione quæ circundedit me. Sic fecit Ionas in ventre cæti, Daniel in lacu, Ioseph in puteo, Hieremias in lacu, Susanna inter falsos testes, & multi alij. Vnde Hier. ait, Nō sis tu mihi formidini, spes mea ī die afflictionis. Iuuat quidē Deus suos, qui ēt ipsi faciunt quod in se est. Tam diligenter nobis Deus fauet & cumulate, vt dicat apud Ioannē, Omnia trahā ad meipsum, id est hominē q est quodammodo omnia, nā habet esse cū lapidibus, viuere cum plantis, sentire cū brutis, & intelligere cū Angelis. Porro multi desiderant Christū sequi, & petunt ab eo gratiam, sed tñ nolunt ire per viam Christi. Multi cęlum petunt, sed opera non præstant: non igitur securos se existimare debent: faciūt enim vt Balaam, qui dicebat, Moriatur anima mea morte iustorū, & tñ erat deditus auaritiæ & idololatriæ. De talibus ait Bern. non curant quærere, quem tñ desiderant inuenire, cupientes

Psal. 31. Ionæ 2. Hie. 14. *Fauet nobis Deus in maioribus periculis.* (D) Ioan. 14. *Homo dicitur mundus paruus.* Num. 22. D. Ber.

consequi,

consequi, & non sequi. Dicamus ergo Christo cũ sponsa, Tra E
Can. 1. he me post te, in odorem vnguentorum tuorum curremus. Et
Psal. 118. Dauid ait, Viam mandatorum tuorum cucurri. Item Apost.
Phili. 4. hoc fauore fretus dicebat, Omnia possum in eo qui me confor
Isa. 40. tat. Et Isa. ait, Qui dat lasso virtutem, & his qui non sunt fortitudinem, & robur multiplicat, deficient pueri & laborabũt, qui aũt sperant in Domino, mutabunt fortitudinem suam. Vt ergo hæc præstemus, iuuemus inuicem proximos nostros, sicut hodie discipuli iuuant socrum Petri, & pro ea intercedũt,
D. Aug. item pro Chananæa intercesserunt. Vnde D. Augu. vocat Ec-
Faueamus nobis inuicem. cle. multitudinem ceruorum, de quibus dicitur quòd quando F longum aliquod iter conficiunt per montes & valles, cum tam onusta & ponderosa habeant capita cornigera, alij aliorum capita sustentant, cumq; defessus est qui præcedit, fit vltimus, & reclinat caput suum, atq; omnes commode iter suũ conficiũt. Si ergo se bruta ita mutuo iuuãt, quid ni homines hoc ipsum
Gal. 6. facient? præsertim cum dicat Apost. Alter alterius onera por
Nos inuicem iuuemus. tate. Atque ita intercedẽdo mutuo pro proximis nostris, Deus alleuabit infirmitates nostras, & eas procul pellet à nobis.

Cum tam multos habeamus aduersarios, diuinam opẽ im-
Iosue 6. ploremus, & precatores nobis paremus. Vnde Iosue 6. dicitur, G
Orationes multorum plurimum possunt. Vociferamini, tradet enim vobis dñs ciuitatem. Intelligebat si quidem sanctus Iosue quam conferret plurimum oratio: item Deus inquit tradet vobis ciuitatem, idest subijciet vobis indomitos appetitus. Vnde ẽt Christus ait, Quia si duo ex uobis
Matt. 18. consenserint, de omni re, quamcunq; petierint, fiet illis à patre meo qui in cęlis est. Si ergo tm̃ possunt duo, quanto plus poterunt plures & omnes simul iuncti? dicentes quidem cum
Dan. 9. Daniele, neque enim in iustificationibus nostris prosternimus
Oratio fiat cum humilitate. præces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Exaudi Domine, placare dñe, attende, & fac, memor eris pp H temetipsum. Dicamus ẽt cum Iosaphat; In nobis quidem nõ
2. Par. 20. est tanta fortitudo, vt possimus huic multitudini resistere quę irruit super nos, sed cũ ignoremus quid agere debeamus, hoc
Cõfidamus in Deo & diuino auxilio. solum habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te, atque ita cantores præcedere fecerunt dicentes, Cõfitemini Domino quoniam bonus, qm̃ in æternum misericordia eius. atq; ita prælium inceptum est, & aduersarij vsq; adeo exterriti fue
Victoriam dat Dominus. runt, vt terga dederint, relictis ibi omnibus quæ habebant, atque ita accessit Iosaphat cum populo vt acciperẽt spolia, quæ quidem tanta fuerunt, vt per triduũ vix potuerint omnia secum

A cum deferre. Vnde & Balaac rex Moabitarum accedẽs vt præliaretur cõtra Iſrael, memor huius victoriæ, præmiſit nuntios ad Balaam, vt verbis & orationibus imprecatorijs poſſet hoſtes ſuperare, vt ait Orige. Qui etiam dicit ꝙ voluerit hic rex Ethnicus imitari Iudæos qui orationibus uincebant, & ita cũ hoc audiſſet, voluit ipſos imitari: hoc aũt conſilium dedit ei, vt ait Orige. Iudæus quidã, qui poſtea factus eſt Chriſtianus; dixitq́; rex Moab ſenioribus Madian, nunc ablinget Sinagoga hæc oẽs qui in circuitu noſtro ſunt, ſicut ablingit uitulus herbam campi. Cur ait, tali uſus eſt exemplo? propter hoc abſq; B dubio, qm̃ vitulus herbam campi ore conterit & euellit, lingua vero tanquam falce, omnẽ quam inuenit ſecat: ita populus hic labijs & lingua cõtra hoſtes præliatur, & pro armis uerbis utitur. Hæc Orige. ſed nihilominus vult Deus vt pro noſtra uirili faciamus quod in nobis eſt. Sic enim fecit rex Ezechias quamuis diuinitus abundaret multis fauoribus, cum ab Aſyrijs impugnaretur, vnde & ait; viriliter agite, & confortamini, nolite timere, nec paueatis regem Aſſyriorum & uniuerſam multitudinẽ quæ eſt cũ eo, multo enim plures nobiſcum ſunt, quàm cũ illo: cum illo enim eſt brachium carneum, no- C biſcum Dñs Deus noſter. Sic ẽt Iudas Machabæus ſuis dicebat, nõ in multitudine exercitus uictoria belli, ſed de cęlo fortitudo eſt, & ſimul ẽt uiriliter præliabatur, nam vt inquit textus, inſiluit in eos ſubito, & cõtritus eſt Seron & exercitus eius: Curramus ergo horũ exemplo ad Dominum in noſtris periculis & neceſſitatibus, hoc enim fecit Iacob cum timeret Eſau fratrem ſuum; Sic fecit ẽt Iudith, cum liberauit populum, & caput Holophernis amputauit. Adeo enim liberalis eſt Deus erga nos, vt non ſolum cum eius opem imploramus, eam concedat, ſed ẽt cum non imploramus, nos tueatur atque defen- D dat. Iſa. 65. Ante quam clament, ego exaudiam. Et alibi ait, Si vere conuerteris, tunc inuocabis, & Dominus exaudiẽt: clamabis, & dicet, ecce adſum. Quis quæſo eſt pater, qui tam prompte filium ſuum audiat atq; Deus? Solus Deus auxiliatur in tribulatione Pſal. Da nobis auxilium de tribulatione. Et Iſa. Dominus Deus auxiliator meus, ideo non ſum confuſus.

[Margin: Num. 22. | Orige. | *Victoria orationibus parantur.* | Simile. | *Oratio quantum poſſit.* | 2. Par. 32. | *In domino cõfidamus in laboribus.* | 1. Mac. 3. | Gen. 32. | Iudith. 10. 12. 13. | Iſa. 65. | Iſa. 58. | Simile. | Pſal. 59. | Iſa. 10.]

Charitas & pietas quantæ ſint excellentiæ.

ET *rogauerunt illum pro ea.* Vide obſecro quantam charitatem & pietatem didiciſſent diſcipuli à magiſtro ſuo Chriſto: ſiquidem priuſquam menſæ accumberent, rogauerũt pro

[Margin: *Compatiamur afflictis.*]

curanda

curanda febricitante. Has quidē pretiosissimas virtutes legat E
nobis Deus optimus Maximus, vt eis vtamur cū opus fuerit,
atq; hoc pacto beatitudinē consequamur. Si enim solū in elee
mosynis largiendis felicitatē collocasset, quid quæso fecissent
pauperes? Si in peregrinando & orbem peragrando, quid fecis
Benefici simus in pauperes. sent claudi? Si in ieiunijs & disciplinis, quid fecissent infirmi?
Quamobrem voluit Deus id ab hominibus exigere, quod facile præstare possunt, videlicet amorē & charitatē. Quis quæso poterit se excusare, quòd non possit amare? olim quidē præ
Exo. 30. cepit Deus Moysi, vt tributū quoddam populo imponeret ad
Num. 1. ędificationē tabernaculi, quod non excederet dimidiū siclū, vt F
pauperes ēt possent contribuere: mandabat ēt vt neque diues
neq; pauper ad plus tenerentur: vt inde discamus, quòd hmōi
tributū amoris & charitatis, tā pauper quā diues possint facile
persoluere. Vide igitur qūo discipuli Christi uoluerūt statim
Omnes si volumus, possumus charitatē exercere. ingredientes domū Simonis, hoc charitatis tributū persoluere; est enim tam misericors & propitius Dominus, vt ēt bona desideria nostra & proposita exaudiat: & vt intelligamus quantum gaudeat de charitate nostra erga proximos, propterea uoluit vt petitiones ipsæ orationis dominicæ communes essent.

Maxime quidem in charitate nos exercere debemus, si uo- G
lumus tandē in ea habiles euadere & progressus amplissimos
Simile. reportare. Sic enim in scientijs fieri videmus, vt habiles non euadamus, nisi ex assiduo studio, & iugi meditatione atq; exercitatione: quāto magis igitur æquū est, vt virtutes ipsas & præsertim charitatē exerceamus, vt possimus in ipsa insignes euadere? Nam certe maxima obseruatione dignū est, quod statim
In virtute nos plurimum exerceamus. atq; dixit Isa. Discite benefacere, illico subiungit, oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam &c. quæ sunt opera charitatis. Optime quidē in hac virtute exercitatus erat Iob, qui dice
Isa. 1. bat, Ab infantia creuit mecum miseratio, & de vtero matris H
Iob 31. meæ egressa est mecū. Sane cum operibus subuenire nō possunt viri misericordes & pij, saltē verbis fauent, sicut hodie fecisse videmus discipulos Dñi. Elisæus Propheta cū non posset pecunia persoluere hospitiū Sunamitidis, dixit ei, Nūquid habes negotiū, & vis vt loquar regi siue principi militiæ? Quam multi sunt hoc tpe, qui ēt verbo fauere possent maxime afflictis & miserabilibus personis, & tñ id non faciunt! possumus
Compatiamur afflictis. ēt orationibus iuuare afflictos, sicut fecerunt ēt hodie discipuli: quod ēt insinuauit Pau. cum ait, Sicut egentes, multos aūt locupletātes. Si egentes sunt, quomodo possunt alios locupletare?

A tare? ſane poſtulantes, deprecantes, atque intercedentes pro illis, quod ſane opus plurimi habetur apud Deum.

Cæterum quamuis multæ ſint viæ eundi ad cęlum, nihilo minus tamen omnes ingredi debent per portam vnam charitatis. In cuius rei figurā cum Hebræus populus exiret de Ægypto, mare diuiſum eſt in multas partes, vt iter ſuum facerent, iuxta illud Pſal. Diuiſit mare rubrum in diuiſiones; at vero cum ingreſſi ſunt terram promiſſionis, vna tantum parte ſeſe aperuit Iordanis, & ita aditus ipſis patuit. Sic omnia peccata fugere debemus, at vero tota lex & Prophetæ continentur in B præcepto charitatis. Vnde Apoſto. ait, Qui enim diligit proximum, legem impleuit: nam nō adulterabis, non occides &c. in hoc verbo inſtauratur, diliges proximum ſicut teipſum, plenitudo ergo legis eſt dilectio. Quod præceptū diligenter obſeruans Apoſto. dicebat, Optabam ego ipſe Anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis. Quæ quidem verba varie poſſunt explicari; primum quidem de ſeparatione temporali, ideſt à ſpirituali conuerſatione, quam cum Chriſto in contemplatione habebam, aliquamdiu ſeparari deſiderabam, vt fratribus meis ſeruirem: ſecundò poſſunt intelligi de ſeparatione à bo- C nis æternis, quaſi diceret, nolo Domine cæli tui gloriam, niſi eam meis quoque fratribus largiaris, ſicut mater dicere ſolet, ſe nolle ad diem feſtum accedere, niſi debeat etiam illuc filios ſuos adferre: qui videtur exceſſus quidam, cum amor neſciat habere modum. Alia etiam explicatio colligi poteſt ex Budæo, qui ait quòd Anathema Græce idem eſt quod homo ſacer, ideſt qui pro Republ. in ſacrificium offerebatur vel deuouebatur. Cum enim magna aliqua calamitate affligebatur Reſpubl. totus populus congregabatur, & vnus in ipſa communitate dicebat, hæc quidem calamitas pro peccatis D populi euenit: quamobrem ego omnium peccata ſupra me imponam, & in ſacrificium me offeram, vt totus populus expietur: cum ergo iſte huiuſmodi onus ſupra ſe impoſuiſſet, ducebatur ad ſacrificandum religioſis indutus illorum ueſtibus, cumque tranſiret per vicos, omnes dicebant, mea peccata ſupra te reijcio & impono, atque ita vel in mare proijciebatur, vel de monte precipitabatur, vel in ignem conijciebatur, vel denique aliam huiuſmodi mortem ſubibat: & iſte talis dicebatur Anathema. Vnde Apoſto. cum ait, optabam Anathema eſſe &c. idem eſt acſi diceret, ego libenter moriar, dummodo ſaluentur fratres mei.

Charitas eſt cæli porta.

Pſal. 135.

Ioſue 3.

Rom. 13.

Rom. 9.

Maxime diligere debemus proximos noſtros.

Budęus in Pandec.

Calamitates ſæpe eueniūt pro peccatis populi.

Anathema quid ſignificat.

Rom. 9.

APPENDIX.

E

Tenebatur magnis. Talia ergo sunt peccata, quibus ipsi tenemur & ligamur, potius quàm dicamur ea nos tenere, sicut febricitans tenetur a febri, potius quàm ipsam teneat. Vnde Psalm. ait, Funes peccatorum circumplexi sunt me. Et certe sæpe morimur ex infirmitatibus quas negligebamus, siquidē cum eas negligamus, non curamus ipsis mederi, atq; idcirco cum volumus medicari, iam non possumus. Sic ēt homines negligentes interdum minima peccata, in maxima prolabuntur. Cæterum obseruandum est, qđo Christus post miraculum nō valde ibi commoratus est, sed paulo post illico recessit, vt nos doceat fugere adulationes hominum & inanes laudes. Sane arbor cui cortex educitur, pulchra apparet & candida, at vero periculum est ne exiccetur: sic etiam homo qui laudem non fugit inanem, periclitatur ne propter eam amittat fructum bonorum operum. Quod lugens Ioel dicebat, Decorticauit ficū meum, nudans spoliauit eam, albi facti sunt rami eius. Non debemus ergo bona opera nostra decorticare & reuelare, ne exiccentur & arescant, atq; fructum omnem ipsorum amittamus.

Psal. 118.

Peccatum in quantā miseriam pertrahat hominem.

F

Principijs obstādum est.

Laudes inanes fugiamus.

Ioel 1.

G

Feria V. post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO QVARTA.

Lethale peccatum est acutissima quædam animæ febris.

SVRGENS *Iesus de Synagoga introiuit in domum Simonis, socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus.* Luc. 4. Magna quidem & acuta animæ febris est peccatum mortale: & sicut febris corporis varijs ex causis procedit, sic etiam febris animæ. Peccatum certe est febris, eo quòd ignitæ sunt cupiditates, quæ ignem in ossibus animæ & corporis implicant, mentem, animumq; pertentant. Vehementior quidem est animæ quā corporis febris, & ideo pro animi voluntate, corporis salus plerumq; contemnitur, nec à periculis abstinetur. Sed aliqui contra faciunt, qui pro corporea voluptate sępe animę salutem destruunt, imo & corporis etiam aliqn̄, sicut Ambr. narrat de quodam, cui cum Medici

H

D. Amb. libr. 4. in Luc. c. 47.

A Medici dicerent, quòd si carnis concupiscentiæ satisfaceret, cę citatem incurreret, id facere non erubuit, dicens, vale amicum lumen. Sed vbi quis resipuerit a furore, tunc conscientiæ interioris visus aperitur. Sane qui in peccato positus est, merito illi dicitur persimilis, qui febre laborat. Nam sicut hic modo frigore riget, & modo calore exæstuat; ita etiam peccator modo terrore nimio concutitur, modo vero nimia confidentia impellitur, & peccatum peccato accumulat, cum tñ contradicat Sap. cum ait, Ne adijcies peccatum super peccatum. Multæ porro sunt febrium species; alia enim est febris tertiana, alia B quartana, alia quotidiana, & ita in cęteris: sic etiam variæ sunt peccatorum species, quibus peccator ipse implicatur, sensimq; minimis sceleribus ad maxima delabitur. Veluti tandem ex multis arenæ granis conglobatis & coniunctis, pōderosa quædam fit sarcina, & multæ aquæ guttæ nauem ipsam vehementer onerant. Præterea qui satisfacere nolunt, & restituere quæ iniuste acquisita habent, hi videntur laborare febri tertiana: nam cum aliquando vir quidam sanctus interrogaret quendā dæmonio correptum, quo nomine appellaretur, respōdit, tres sumus nos, & tria etiam nomina habemus: vnus vocatur claudens C cor, & alius claudens os, & alius claudens crumenam: quare si nil efficiunt primus & secundus, accedit tertius laborans quasi febre tertiana, vel eam in ægrotum inducens, atq; ita efficit, vt ipse non restituat quæ debet, & quæ male acquisita habet: si primus non potest pręstare vt infirmus ipse nō habeat contritionem in corde, neq; etiam secundus efficit vt non habeat confessionem in orę. Illi præterea continua febre laborant, qui semper in peccato perseuerant, semper vsuras exercent, vel semper secum concubinam habent, & cū ea versantur. Cum ergo Christus Dominus tantum esse videret pec D cati pondus & sarcinam, propterea venit ipse in mundum, vt peccata hominum tolleret & conuelleret, ne videlicet homo tanto oneri succumberet, & in sempiternum periret. Cū vidit sacerdos venientem ad se Dauidem tam famelicū & siti confectum, atque defatigatione laceratum, intellexit magnum aliquod & vrgens negotium esse, propter quod ipse veniret: ita etiam quòd Christus Dominus venerit tanta cum defatigatione, tanta fame & siti, ad liberandum hominem de febre peccati, negotium plane aliquod imminebat arduum & magni ponderis, propter quod ipse veniret: tale autem fuit vt hominem a miserrimo seruitutis peccati iugo liberaret.

Simile. *Carnales hoïes quā sint cæci.* Simile. *Malorum extrema.* Eccl. 5. *Varię peccatorū species.* Simile. *Restituamus aliena.* *Confessio quā sit vtilis.* *Perseuerare in peccato quā sit detestabile* 1. Reg. 21. *Peccatum maxima animæ miseria.*

Simile. Sane quemadmodum acutissima febris interdum hominẽ ad delyramenta proferenda adigit: sic etiã cum anima acutissima phrenesi peccati laborat, in mille incurrit incommoda. Quamdiu homo in gratia Dei perseuerat, residet quidẽ in eo Deus tanq̃ in Throno & sede sibi gratissima: at vero cum in lætale peccatum se præcipitat, non modo Dei gratia se priuat, verum ẽt cæcitatem maximam incurrit, & suæ animæ hospitio dæmonem ipsum recipit & includit. Sic enim videmus regi Saul accidisse; cũ enim Dei gratia spoliatus esset, statim spiritus malus eum inuasit, qui non modo eius corpus cruciabat, verum ẽt eum induxit, vt octogintaquinq; sacerdotes dñi sacris vestibus indutos interficeret: nec hac ferali, & sacrilega immanitate contentus fuit, sed ẽt Nobe ciuitatem sacerdotũ ferro, & igne crudelissime vastauit, senẽ & iuuenem, puerum atq; lactentem, oues quoq; & boues, camelos & asinos crudelissime deleuit, vt iam videas quo tandem perueniat animus diuina luce, atq; præsentia orbatus, atq; peccati febre correptus. Præterea quis quæso Dauide suo tpe, aut sanctitate & innocentia, aut Prophetiæ Spiritu, aut cœlestibus donis præstantior? Nihilominus tñ vbi semel adulterium commisit, tanta cæcitate percussus est, vt in cædem fidelissimi serui sui Vriæ ẽt conspirauerit, & eum interfici iusserit: nec adhuc oculos aperiebat, donec ad eum accessit Nathan Propheta, qui grauitatem delictorum suorũ eidem aperuit. Quid ergo agis o bone rex? nõne tu ille es, qui pepercisti aduersario tuo Saul, cum tñ eum sæpissime posses occidere? nunc ergo cur tantopere debaccharis in seruũ tuum supplicẽ & benignum? intelligite quæso fratres, vel hoc vno argumẽto, qualis sit illius animæ status, quam diuinus spiritus & cęlestis gratia dereliquit.

Quantum noceat peruersa conscientia. 1. Reg. 15. 1. Reg. 22 *Iratus q̃ta incurrat incommoda.* *Peccatum quantũ cõturbet mẽtem.* 1. Reg. 11. & 12. 1. Reg. 24 1. Reg. 26

Simile. Vt enim ardenti lampade in obscuro loco accensa, omnia q̃ ibidem latent, conspicua fiunt; extincta vero, corpora ẽt ingentia minime vñr: ita quãdiu diuinæ gratiæ lux animæ nostræ prælucet, minutissima etiam delicta, & cernimus & dolemus: at vbi hæc lux per peccatum extincta est, grauissima etiam & execranda scelera, nec videmus, nec alicuius momenti esse putamus. Hæc igitur tanta malorum vis ex pestilenti radice peccati deriuatur, quod quamuis fidem & spem non adimat, cæteris tamen donis cœlestibus, & diuina gratia priuat, qua sublata præceps homo in quæuis flagitia cæco impetu rapitur. Porro diuersitates quidem febrium peccati, similes sunt materiæ, quæ igne consumitur, quam ædificari Paulus Apo-

Gratia quantũ illustret animam. *Peccatum hominem excæcat.* Simile.

A lus Apoftolus peccatoribus dicit, Qui fupra fundamentum 1. Cor. 3.
Chrifti ædificant ligna, fœnum, & ftipulam: in quo manifefte Cyril. lib.
oftenditur, vt ait Cyrill. effe quædam peccata ita leuia, vt fti- 14. in Le-
pulæ comparentur, cui vtiq; ignis illatus, diu non poteft im- uit.
morari: alia vero fęno effe fimilia, quæ & ipfa non difficulter
ignis abfumat, verum aliqñ tardius quàm ftipulis immoretur:
in quibus pro qualitate criminum, diutinum & grande pabu-
lum ignis inueniat. ita vnumquodq; peccatum pro qualita- *Peccata et*
te vel quantitate fui, pœnarum iufta perfoluit. Veruntamen *leuia fugia*
quid opus eft fidelibus, & his qui cognouerũt Deum, de pœ- *mus.*
B narum qualitatibus cogitare? Quid opus eft ligna, quid fœ-
num, quid ftipulam ipfam ad fundamentum Chrifti fuppo-
nere? Cur non magis aurum, vel argentum, vel pretiofos la-
pides, vt ait Paul. Pretiofo fupponimus fundamento, quo cũ 1. Cor. 3.
acceſſerit ignis, nil inueniat quod abfumat?

Porro homo in peccati mortalis febre conftitutus, non fo-
lum infirmus dicitur, fed mortuus. Homo inquit Sacra fcri- Sap. 16.
ptura, occidit animam fuam per malitiam. Ex quo colligas, vt
ait grauis quidam autor, impium hominem effe fui ipfius ho- Hec. pin.
micidam, vt dicitur Iaco. 1. Et Ezech. 18. dicitur, anima quæ in Eze. 37
C peccauerit, ipfa morietur. Et cap. 8. dicitur, vidi impios fepul- in illa ver
tos, qui etiam cum adhuc viuerent, in loco Sancto erãt, & lau- ba, ingref-
dabantur in ciuitate quafi iuftorum operum. Hoc eft horribi fus eft in
le quoddam monftrum, effe animam mortuam in corpore vi- eafpiritus.
uo. Qui fieri poteft vt viui fint, qui funt in vitiorum tumulo Iaco. 1.
fepulti? Ifti plane funt de quibus dicitur, Offa arida audite Ezec. 18.
verbum domini. Cæterum quando Deus præcepit ne quis Ezech. 8.
hominem mortuum attingeret, volebat in primis prohibere Ezec. 37.
ne quis impijs hominibus familiariter vteretur. Qui enim Num. 19.
funt flagitijs inquinati, mortui vocantur: exiftimamus enim
D nos fæpe in homines refpicere, cum homines non fint, fed ho-
minum fepulchra, in hominibus non homines videmus, fed
cadauera: intuemur quædam offa arida in campo, hoc eft in
mundo conftituta. Sed beati qui audiunt verbum Dei, vt à
vitijs refurgant. Venit hora inquit Ioan. & nunc eft, qñ mor- Ioan. 5.
tui audient vocem filij Dei, & qui audierint viuent. quemad-
modum fulmen enfem attingens, vaginam foris integram re-
linquit, ferrum autem intus ferit: fic peccati lethalis febris, Simile.
corpus viuum foris relinquit, animam autem intus occidit,
feparans ab illa gratiam, quæ eft animæ vita, atque pretiofif-
fimum, & incomparabile ornamentum.

E

Gratitudine ornati esse debemus.

ET *continuo surgens ministrabat illis*, Vide quam gratam se exhibuerit hęc Simonis socrus, quæ statim atq; curata est, ministrabat illis. Sic ergo nos huius exemplo nō debemus esse ingrati tot tātisq; beneficijs diuinitus acceptis, sed quam gratissimi simus, tanquam si vniuersalia beneficia fuissent nobis duntaxat exhibita: sic.n. Apost. faciebat cū diceret, Dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Satis quidem Aposto. nouerat, quòd pro omnibus passus esset Christus, cum Corinthijs scribens, dixerit, Pro omnibus mortuus est Christus, vt qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit: sed nihilominus hæc omnibus exhibita beneficia, tanq̄ sibi duntaxat præstita, arbitratur Apostol. cum ait, Tradidit semetipsum pro me. Nam quemadmodum si Sol esset capax gratiarum actionum, ex æquo singuli illi gratias agere deberent, cum ipse oēs æqualiter illuminet: sic igitur cum redēptionis beneficium omnibus fuerit æqualiter exhibitum, oēs tenentur sigillatim pro eo gratias agere, acsi singulis eorum fuisset duntaxat exhibitum, q̄uis non oēs sciant ex ipso proficere, Nam certe quemadmodum in diuersorio, vel Symbolo, qui socialem hn̄t mensam, q̄uis non æqualiter ipsi comederint singuli, nihilominus tn̄ omnes æqualiter persoluunt: sic etiam cum omnibus sit exposita, & pro omnibus facta hęc vniuersalis redemptio, omnes tenentur pro ea grati esse, quamuis pp ipsorum culpam, non omnes sciuerint ex ipsa proficere. Quòd si propter vniuersalia beneficia tam grati esse debemus, quanto quæso gratiores nos esse conuenit ꝓ particularibus beneficijs vnicuiq; nostrum exhibitis? Hæc quidē præclarè considerauit Simonis Socrus, ac propterea, continuo surgens, ministrabat illis, vt gratam se ostenderet. Vult quidem Deus nos gratos esse erga ipsum. Sic enim videmus, quòd Patriarchæ Iacob dixerit, Surge, & ascende Bethel, & habita ibi, fac altare Deo, qui apparuit tibi, quando fugiebas Esau fratrem tuum. Sic etiam Abrahæ præcepit, dicens: Surge, & perambula terram in longitudine & latitudine sua, quia tibi daturus sum eam: iubet autem vt terram perambulet, vt hoc pacto cognoscat quantum sit Dei beneficium, & gratias ipsi agat. Longe quidem maiora beneficia nobis Deus exhibuit, si ea diligēter cōsiderare velimus: atq; ita optans Apost. vt ea diligenter contueremur, ait: Non cessamus pro vobis orantes,

Ingrati nō simus. — Gal. 2. — 2. Cor. 5. — F — Gal. 2. — Simile. — *Vide quantū Deo debeamus.* — Simile. — G — *Omnes tenemur grati esse Deo.* — H — Gen. 35. — Gen. 13. — *Beneficijs Dei gratissimus.*

A orantes,& postulantes,vt impleamini agnitione voluntatis eius in omni sapiētia & intellectu spiritali, vt ambuletis digne Deo per omnia placentes,cum gaudio gratias agentes Deo & patri, qui dignos nos fecit in sortis partē sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum &c. Vide igitur quomodo Paulus Apost. doceat nos plura quidem beneficia, atq; etiam maiora fuisse consecutos,atque etiam adeptos.

Gratitudo quantum conducat.

Sephora cum circuncidisset filium, tetigissetq; pedes viri sui,ait,Sponsus sanguinū tu mihi es; quasi diceret, Deus tibi vitā hodie eripuisset,nisi hunc filij sanguinē pro te effudissē: B atq; idcirco intelligas,quòd magno te affecerim beneficio. Si ergo hæc mulier tanti facit hoc beneficium, & hanc minimā effusionē sanguinis filij sui: quanto quæso magis facere debemus nostræ redemptionis beneficium,& pretiosissimā effusionem sanguinis dñi nostri Iesu Christi agni immaculati, qua erepti sumus non quidē à tpali morte tm̄,vt Moyses, sed potius à morte sempiterna? Quare non faciamus more porcorū,qui quidē glandibus vescentes sub quercu,non considerāt, q ab ipso subulco sibi decutiantur & propinentur, sed potius simul,atq; destiterit & descenderit,vnr quodammodo contra C ipsum grunnire,quòd plures adhuc non suppeditet. Sic enim faciunt mali & improbi, qui tm̄ abest, vt gratias Deo agant ꝓ acceptis beneficijs,vt potius contra Deum obmurmurent, & blasphement: tum etiam contra proximos suos insurgant, & eorum prædari bona conentur magna cum cōtentione & fraudibus,terrena potius,quàm cęlestia bona contuentes: de quibus ait Psal. Oculos suos statuerunt declinare in terram:semper enim terrena q̄runt, & murmurant contra Deū nisi ipsos bonis terrenis exaturet tanq̄ sues: iusti vero contra faciunt, oculos suos ad Deum factorem suum extollentes, atque pro D acceptis beneficijs gratias iugiter agentes, & aduersa patientissime tolerantes. Vide enim obsecro quomodo etiam Deus oculos suos defigat in considerandis,& minutatim expendendis obsequijs,quæ ipsi à seruis suis offeruntur,vt patet in obsequio Magdalenæ apud Simonem leprosum; item in sacrificio filij Abrahæ cum dixit,Per memetipsum iuraui, quia fecisti hanc rem,& non pepercisti filio tuo vnigenito, benedicā tibi &c. Vide quomodo minutatim circunstantias oēs expendat,videlicet in filio primogenito,in eius dilectione,& in cæteris. Sic ergo imitemur hunc Dei morem in expendendis beneficijs,quæ ab ipsius liberalissima manu nobis conferuntur,

Exo. 4.
Vide quātum debeamus Christo propter mortis suæ beneficiū.
Dissimile.
Ingratorū cōditiones.
Diuina beneficia non obliuiscamur.
Contentiones fugiamus.
Psal. 16.
Grati simus erga Deū semp.
Vide qūo expendat Deus obsequia seruorū suorū.
Luc. 7.
Gen. 22.

vt ita copiosiores & cumulatiores agamus gratias. Sic.n.fecit E
Deut. 8. Moyses cũ proposuit populo amęnitatem & fertilitatẽ terræ promissionis, vt inde concluderet quantum pro tam singulari beneficio Deo obligaretur, & quantas agere gratias deberet.
1.Cor.4. O miserabilis homo, quid quæso habes, ait Pau. quod non acceperisti? Quantũ quęso dares si oculos quos habes, emere deberes, si solẽ, si aerem? Si quoties peccas, tibi oculi eruerentur, quid faceres? nonne diceres cum Tobia, Quale gaudiũ
Tob. 5. erit mihi, q in tenebris sedeo, & lumẽ cęli nõ video? Quoties igitur peccas, & eos tibi nõ adimit, toties gratias agere debes, acsi denuo tibi oculos concessisset. Sic etiam cum lingua offendis, cum manibus, & alijs corporis partibus. Si ergo pro F
Vide quantũ Deo debeamus. tantis beneficijs fueris ingratus, magnas tuæ ingratitudinis lues pœnas. Quamobrem nos monet Pau. dicens, Beneficentiæ eius nolite obliuisci. Sic igitur voluit Socrus Simonis se
Hebr. 13. gratam Christo exhibere pro tanto beneficio.

Quantum conducat gustare cælestia, vt terrena fastidiamus.

CVm autem Sol occidisset. Vide obsecro quantũ isti Christũ admirarentur, & eius diuinã prædicationẽ gustarẽt, siquidẽ cum Sol occidisset, ad ipsum cateruatim ruunt, & eius opẽ implorant, tum ẽt, vt narrat Lucas, detinebant illũ ne discederet ab eis. Et certe queadmodum res aromaticę, & odoriferę tunc maxime odorẽ suũ effundunt & emittunt, cũ confricantur; sic ẽt res cęlestes cũ mente sępe voluunt, & considerantur, magnã ingerunt suauitatẽ & consolationẽ. Et sicut G
Simile. sericũ gausapinũ, aut textũ Attalicũ, non in hũc vsum ab hoib. cõparantur, vt ollę & sartagines ipsis detergãtur & mundentur: sic ẽt hoĩs mens non ideo fabricata est, vt eã occupemus in his H
Considerem⁹ Dei beneficia. rebus infimis & terrenis, sed potius in cęlestibus, & vt meditemur diligenter quanta diuinitus acceperimus beneficia, quãta
Dissimile. sit ẽt Dei nr̃i maiestas quã offendimus, quanta rerũ excellentia quas speramus: atq; hoc pacto terrena hæc contẽnemus.
Occupem⁹ mentem in cęlestibus. Si.n. cęlestia gustaremus, vtiq; hæc nobis caduca & terrena vilescerent. Vnde Psalm. nos hortatur dicens, Gustate, & videte
Psal. 33. quam suauis est dñs: beatus vir qui sperat in eo. Gustauerat
Ezech. 3. sane cęlestem dulcedinẽ Ezech. cum diceret, Spiritus eleuauit me, & assũpsit me, & abij amarus in indignatione spiritus mei, manus enim domini erat mecum confortans. In quo significatur

A gnificauit propheta, quòd postquã cęlestia gustauerat, hęc terrena visa sunt ipsi amara. Postquã Moyses matris suæ lac degustauerat, noluit aliud gustare lac alterius mulieris. De salmone ẽt pisces legimus, ꝙ quãuis in mari nutriatur, nihilominus tñ si semel in flumen aquę dulcis inciderit, non velit inde amplius egredi. Vtinã nos cęlestia gustaremus, vilescerent sane nobis hæc oĩa terrena. Sic enim Paul. recensens, q̃ro multa, quæ lucra antea esse arbitrabatur, cõtempserit ait: Sed quę mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum pp Christum detrimenta, per quem omnia detrimentum feci, & arbitror, vt stercora, vt Christum lucrifaciam. Sane qui gustare incipiunt cęlestia, & Dei magnalia, facile contemnunt hæc caduca & fragilia huius seculi bona. Vnde Paul. dicit de Moyse, ꝙ grandis factus negauit se esse filiũ filiæ Pharaonis, magis eligens affligi cũ populo Dei, quã tpalis peccati habere iucunditatẽ. Conijciebat oculos in æterna, atq; ita spernebat tpalia. Sic ẽt nos facere debemus, in spe gloriæ filiorum Dei, vt ait Apost. vide. n. isti in hoc Euangelio quantam sentirent dulcedinem prędicationis & miraculorum Christi, adeo vt proprias domos, & familiam obliuiscerentur, & Christum sequerentur per loca deserta & inculta. Sic ẽt Christus dixit paralitico, Tolle lectũ tuum, & ambula. Sed quorsum id ais bone Christe, nõne ipse satis hoc sua sponte fecisset? veruntamen tanta erat lętitia quam aĩo ceperat ex tanto miraculo, vt fortasse lectũ ibi oblitus fuisset, sicut oblita est Samaritana vrceum in puteo. Adam etiã adeo deditus erat contemplationi in illo statu innocẽtię, vt Deus illi memoriam cibi refricare deberet. Faciunt. n. contẽplationes rerum diuinarum, vt hæc terrena, ẽt quæ necessaria vr̃r, obliuiscamur. Vnde Apost. dicebat, Cõuersatio nr̃a in cœlis est. Sane cum sol oculos nostros ferit, vmbra post tergũ apparet; & cum sol tergum verberat, tunc vmbra ante oculos ponitur. Sic ergo si Deum ante oculos habemus, terrena tanquam vmbram post tergum habemus & obliuiscimur; at vero si vmbram ante oculos habeamus, idest admirationem horũ terrenorũ & amorem eorum, Deũ obliuiscemur. Vtinã igitur vere dicere possimus cum propheta, Prouidebam dñm in conspectu meo semper, q̃m à dextris est mihi ne commouear. Sane cum aliquis nimium adhærescit rebus huius seculi, neque Christum sequitur, neq; ex hac vita iucunde migrat, sed cum summa molestia: talis vtiq; erat diues ille, cui dictũ est: Stulte hac nocte repetent à te aĩam tuam: veruntñ viri iusti cum ma-

[Margin notes: Simile. (beside "salmone") — Philip. 3. (beside "mihi fuerunt lucra") — B (beside "cora") — Hebr. 11. (beside "lia huius seculi") — Rom. 5. (beside "facere debemus") — C (beside "deserta") — Mar. 2. / Ioan. 5. (beside "Tolle lectũ") — Phil. 2. (beside "Cõuersatio") — Simile. (beside "Sane cum sol") — D (beside "apparet") — Psal. 15. (beside "terrenorũ")]

Philip.1. no desiderio ex hac vita discedunt, vnde Apost. dicebat, Cupio dissolui, & esse cum Christo. Nam certe quemadmodum accipiter qui prędam comprehenderat, postquã accessit ad eũ venator, & prædam eripuit, adhuc nõ quiescit, sed vult adhuc inuadere prædam, & excutere a se capitis operculum, quo à venatore tegitur: sic cũ Paulus raptus fuisset vsq; ad tertium cęlum, & tam suauia arcana gustasset, cũ postmodum ad hæc terrena deiectus est, & corporeo quasi operculo se colligatum vidit, rursus dissolui cupiebat, & esse cũ Christo. Sed non perinde mirum videtur de Paulo, qui ita prædam inuaserat, atq; de Tobia felicissimo illo sene, qui quidem suauissime dicebat, præcipe in pace recipi spiritum meũ. Tum ẽt sancti Apostoli ibant gaudentes à conspectu concilij, qm̃ digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Sane quanto magis aliquis cęlestium mysteriorum & mirabilium suauitatem atque etiam dulcedinem degustauerit, tanto etiam magis cęlestia desiderat & exoptat. Vnde Psalmographus ait Psalm. 33. Accedite ad eum, & illuminamini. Sic ergo turba hæc quæ sequebatur Christum, & dulcedinem prædicationis eius gustare incęperat, atque miraculorum suauitatem, non poterat non etiam in occasu solis ad Christum concurrere, & eius opem implorare.

Simile. *Gustare diuina quã sit suaue.* 2. Cor. 2. Philip. 1. Tob. 3. Acto. 5. Psal. 33.

Feria VI. post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO PRIMA.

ENIT *Iesus in ciuitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar &c.* Ioann. 4. Puteus quidem erat, vt ait Augustin. fons iste de quo dicitur in hodierno Euangelio, sed omnis fons puteus, non omnis puteus fons. *Fatigatus ex itinere.* Tibi fatigatus ab itinere Iesus est: inuenimus virtutem Iesum, & inuenimus infirmum Iesum, fortem & infirmum: fortem, quia in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Vis videre quam iste filius Dei fortis sit? omnia per ipsum facta sunt. Infirmum vis nosse; verbum caro factum est. Fortitudo Christi te creauit. Fortitudo Christi fecit, vt quod non erat esset: infirmitas Christi fecit, vt quod erat non periret. Condidit nos fortitudine sua, quęsiuit nos infirmitate sua.

D. Auguſ. in Ioann. tracta. 15. tom. 9. D. Thom. in Ioan. 4. Lec. 4.

A sua. *Iuxta prædium*. idest iuxta agrum, quē dedit Iacob filio suo. *Erat autem ibi fons Iacob*. Dicitur fons Iacob, ait D.Th. quia ipse puteum illum foderat in terra illa pp defectū aquę, vt hr in Genes. *Fatigatus ex itinere*. Christus volens ostendere veritatem humanæ naturæ, permittebat eam agere, & pati, quæ sunt propria hoīs: volens etiam ostendere in se veritatem diuinæ naturæ, faciebat, & operabatur propria Dei. Gen. 34.
Sedebat sic. Quid aūt per hoc verbū sic intelligitur? ait Chry. non in sella, non in loco honoratiori, sed in terra, vt cōtingit. Chrys. in Io. ho. 30.
Sedebat sic. Ait alius autor, sic sedet Chrs dns cum vnoquoq; B nostrum, accommodans suam conuersationem, sua colloquia & inspirationes, admirabili sua benignitate, iuxta mensuram, & capacitatem singulorum, officium, conditionem & statum. Autor.
Pastori quidem sese accommodat, eumq; in suum amorē allicit, proponens ei quonam pacto ouis agniculum suum diligat, ex quo amore eum eleuat ad diuinum. Declarat etiam sic fere expiari per sacramenta, extergique peccata, quemadmodū ipse iuniperino suo oleo mundat scabiem infectarum ouium. Simile.
Agricolæ item insinuat qua ratione renouare possit & emendare vitam suam, atq; mores, exemplo arboris quam ipse pur C gat ab inutilibus ramis, quamq; magna vtilitate inserit alteri arbori. Item prouectioribus ac peritioribus altiora inspirat, atq; infundit. Quod ēt se præstare Apost. testificabatur, cum dicebat, Omibus omnia factus sum, vt omnes lucrifacerem. Simile. Simile. 1. Cor. 9.

Erat autem ibi fons Iacob. Huiusmodi fontem siue puteū dederat Iacob in benedictionem, & quasi hæreditatem quandam suo filio Ioseph, siquidem tunc mos erat dare filio meliori bonā aliquam partē, & is maior ēt dici solebat sicut malus dicebatur minor. Vnde Gen. 9. dr, Cum didicisset Noe, q̄ fecerat ei filius suus minor: aduerte quòd non erat Cham filius minor omnino, sed Iaphet: at vero dicitur minor per quēdam contemptum, quòd pessimus esset. Sed nostro tempore videmus iam, quòd vitiosus omnia possideat, dummodo sit natu maior, & virtutis studiosi remanent nudi & spoliati. *Vide qualis esset olim consuetudo*. Gen. 9. D

Venit mulier de Samaria haurire aquam. Considera quęso hoc in loco, ait Chrysost. nil ferentes discipulos, nec à principio diei vllam victus curam habentes, sed quo tempore oēs prandent, cibos emptum proficiscuntur: non vt nos, qui cum primum mane exurgimus, ante omnia de parandis epulis & mensa diligenter verba facimus, inde alijs operam damus diuinis præponentes. Et quid mirum dixerit fortasse quisquā, Chrys. in Io. ho. 30. tom. 3.

humiles

Ostentationes mundanas fugiamus. humiles erant piscatores & tentoriorum opifices? Erant sane, verum ad ipsum cęlum repente euolarunt, & cunctis regibus clariores euaserunt. Illud præterea non ignoratis, quòd quanto quis humiliori gradu ad dignitates assumitur, facilius in superbiæ insaniam effertur. Ideo Christus suo exemplo remanens cum Samaritana absque discipulis, eos docuit quō pompas & comitatus fugerent, & ab omnibus se abstinerent, neq; ministris indigerent. Dum quærit aquam mulier Samaritana, ait alius autor, vitam quam non quærebat inuenit. O admiranda Dei opera atq; iudicia. Quam vere ab Apost. dictum est,
Rom. 9. Non est volentis, neq; currētis, sed Dei miserentis. Hæc enim mulier nec quærebat, nec currebat, nec volebat, & tñ misericordiam consecuta est. Mulier enim hæc Samaritana idolorū cultrix erat, pecatrix erat, quinq; viros habuerat, modo pro viro lenonem habebat. Itaque quacumq; parte illam spectaueris, siue genus, siue vitam, siue mores, siue naturā, siue quiduis aliud consideres, nil non vilissimum, nil non abiectum, & cælestibus donis indignum offendes. Quæ quidem his omnibus maculis deformata, ad fontem illū ueniebat, nil minus quam gratiam aut salutem animæ suæ cogitans. Quam tamen diuina pietas ita respexit, ita extulit, & nobilitauit, vt ex infideli & infami peccatrice Apostolam quodam modo fecerit & Euangelistam. Quo quidem opere, diuinæ gratiæ libertas, simul & liberalitas immensa aperte declaratur, quæ sese quoquo volue rit, citra etiā vlla antecedentia merita, liberalissime effundit, deniq; nobis ipsis gratulemur qui tam beneficum & clementem habemus dominum: qui si talis est in non quærentes, qualis erit in quærentes, & toto illum corde diligentes? *Venit de Samaria.* Samaria hic vt ait Lyranus, nō est nomen ciuitatis, sed gentis vel regionis, quia illa mulier fuit de ciuitate Sichē, quæ tunc erat Metropolis Samaritanorum, vt dicit Iosephus. Samaria enim erat destructa & reædificata, tamē nomine mutato eius, quia tunc Sebaste dicebatur, vt ait Iose. alibi.

Deus non est personarum acceptator.

Fauet De⁹ quibusdā absque eo qđ ipsum inuocent.

Clementissimus & liberalissim⁹ est Deus.

Lyra. in Ioan. 4.

Iose. li. 11. antiqui.

Lib. 13. antiqui.

Da mihi bibere. Paululum petit aquæ, ait grauis quidā autor, vt multa tribuat dona. Sic Elias postulauit à paupere illa vidua buccellam panis & potum aquæ, pro quibus fontē olei ac farinæ copiā largitus est Deus. Petijt olim Deus ab Abrahamo, vt dilectum suū Isaac immolaret, promittens se pro ea immolatione filium suum esse daturum. Quod tñ cum Abraham exequi vellet, & maxima quidē hilaritate, attendēs quantum bonum recepturus esset, non permisit Deus, sed quasi ita dicens,

Horoz. in declarat. Quad.

3. Reg. 17.

Gene. 22.

dicens, nolo quidem tam caro filium meũ dare, arietem ad im- molandum indicauit. *Quomodo tu Iudæus cum sis, bibere à me poscis &c.* Propter peccata populi Israel, vt habetur 4. Reg. sci- licet decem tribuum quæ colebant idola, ducti sunt in captiui- tatem à rege Assyriorum in Babyloniam, ait D. Tho. & ne Sa- maria absq; habitatoribus remaneret, fecit ibi gentes ex diuer- sis locis ductas habitare: & cum ibi essent, volens dñs ostende- re, quòd non propter imbecillitatem suæ uirtutis, sed pp Iu- dæorum malitiã tradidit eos, immisit ipsis gentibus leones & sæuas bestias, quæ eos lædebant; quæ vbi nunciata sunt regi Assyriorum, habito consilio, quod hoc ideo eis contingeret, quia non seruabant legitima Dei terrę, misit ad eos sacerdo- tem quẽdam ex Iudæis, traditurum eis Dei legem secundum legem Moysi. Vnde & isti licèt non essent ex populo Iudæo- rum, seruabant tñ legem Moysi, sed cum Deo vero colebant idola, nec Prophetis attendebant, & vocabant se Samaritanos à ciuitate Samariæ, quæ erat sita in monte Somer. Reuerten- tibus ergo Iudæis ex captiuitate in Hierusalem, semper infe- sti fuere & contrarij, & sicut dicitur in Esdra, impediebãt eos ædificare templum & ciuitatem, Et licèt Iudæi uitarent om- nes alias nationes, specialiter tñ uitabant illos, nec in aliquo coutebantur eis, & hoc est quod dicit, *non coutuntur Iudæi Sa- maritanis:* non dicit quòd Samaritani non coutuntur Iudæis, quia libẽter uoluissent adiungi & couti Iudæis, sed Iudæi eos repellebant secundum illud Deut. Non inibis cum eis fœdus.

Magnus remunerator Deus.

4. Reg. 18.

D. Thom. in Ioan. 4. Lec. 1.

Atrocia peccata quomodo puniat Deus.

3. Reg. 16.

1. Esdr. 4.

Occasiones noxias declinemus.

Deut. 7.

Non enim coutuntur Iudæi Samaritanis. Mirum negotium, vtraq; pars suo fungitur officio; Dominus cum aquam petit, occasionem captat, qua pietatis opus exerceat: mulier vero ip- sa, ea prohibitione, quæ non ad se, sed ad Iudæos pertinebat, violandæ pietatis occasionem arripiebat, ne videlicet sitienti domino potum daret. Quaquidem tergiuersatione, eorũ ima- ginem referre videtur, qui leuissimis de causis ab officio & pie- tate recedunt, quemadmodum illi qui ad nuptiale conuiuium à rege inuitati, alius vt iuga boum probaret, alius vt villam quam emerat inuiseret, alius quòd vxorem duxisset, ire detre- ctarunt: sic reperire multos licet, qui cum ad cęleste conuiuiũ & ad nuptias agni à Domino uocentur, vt eius gloriæ partici- pes efficiantur, leuissimis de causis insignem hanc domini gra- tiam repudiẽt. Alij rumusculos mundi, & quid vulgus homi- num dicturus sit, si vitæ rationem cõmutauerint, extimescunt. Alij ne vel chartarum ludũ, vel amicos & contubernales, sce- lerumque

Excusationes quærimus vt bona non faciamus.

Luc. 14.

Leuibus de causis statim à virtute recedimus.

lerumque suorum socios, aut consuetas voluptates deserant, vocanti dño & æterna præmia promittēti, parere recusant. Vide ergo quā leuibus de causis soleant homines cęlū repellere.

Non coutuntur Iudæi Samaritanis. Diligenter quidē Deus Iudæis præcipiebat, ne se miscerent cū alienis gentibus, vt patet Exo. 34. Num. 16. & Deut.. 12. Quemadmodum enim taxus sola vmbra necat dormientes, vt Dioscorides ait: ita impius familiaritate & contagione inficit & perdit incautos.

Exo. 34. Num. 16. Deut. 12. Diosco.

Si scires donum Dei &c. Eget quasi accepturus, ait Augu. & affluit tanquam satiaturus: donum Dei est Spiritus sanctus *Si scires quis est, qui dicit tibi, da mihi bibere.* Hoc plane in huius seculi diuites maxime quadrat, qui pauperes à se vel cibū, vel potum, vel laceram vestem, suppliciter petentes contemnunt. Qui tñ si probe nossent, quis sit ille, qui in paupere latēs, cibū aut vestem petit, illi statim ab eo pro temporali cibo, æternitatis alimoniam peterent. His verbis Christus videtur innuere & significare, vt ait Orige. maximum desiderium quo tenebatur, vt mulier hæc à se aquam gratiæ postularet. Vult siquidē Deus, vt se rogemus atq; oremus pro suis muneribus nobis impartiēdis, iuxta illud Psal. Postula à me, & dabo tibi. Vide obsecro quā sancta & honestissima essent colloquia ista uaria inter Christū & Samaritanam: vnde colligas quales esse debeāt confabulationes nostræ atq; colloquia. Qua de re Philosophi ēt aliqui nos instruxerunt. Nam Athenodorus dixit, Ita cum hominibus omni tpe consuetudinem habeto, ac si Deus autor omnis boni, & mali vltor, præsens actiones nostras contueretur. Et Isocr. ait, Vrbanus esse stude & grauis, quorū hoc principatum docet, illud congressibus est aptū, quamuis difficillimū quidem factu sit: Item meditare de præclaris actionibus loqui, vt assuescas his similia sentire quæ dictitas.

D. Augu. trac. 15. in Ioan. *Elecmosyna quantū conducat.* Orige. Ioā. to. 13. Psal. 2. Autor. Atheno. Isocr.

Omnis qui biberit ex hac aqua, sitiet iterum. Tu autē quæso Dei sapientiam considera, ait Chry. quam leuiter mulierculam allicit, non à principio dixit, si scires quis est qui tibi dicit, da mihi bibere, sed postquā occasionem illi præbuit, vt ipsum Iudæū appellaret & criminaretur, hoc propulsans inquit, si scires quis est qui tibi dicit, da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo: quibus verbis iam ad maiora impulit, vt Patriarchæ meminerit. inde cum illa diceret, nunquid tu maior es patre nostro Iacob? non se maiorē dixit, visus enim esset se tm̄ iactare nondum cognitus, sed latenter id significat: non enim simpliciter dixit, dabo tibi aquā, sed prius Iacob aqua neglecta, suam laudat

Chrys. in Io. ho. 31. *Nos Deus inuitat ad gratiam suam.* *Iactantiā fugiamus.*

A dat à munerũ natura, & dantiũ volens differentiã ostendere, & quantũ ipse Patriarcham excelleret: nã si admiraris inquit Patriarchã, quòd hanc aquã dederit, inde ego longe meliorẽ tibi dedero, ea accepta, me quàm Iacob maiorẽ confitearis necesse est. Si cũ dicas, nunquid maior est Iacob, qm̃ hanc aquã dederit? Si illa meliorẽ à me accipis, profectò maiorẽ dixeris. Audiuit aquã viuã mulier, sed primũ non intellexit: nã cum aqua viua sit ẽt quæ semper scaturit, hmõi aquam Christum dixisse arbitrata est, ideo aptius ex vtriusq; cõparatione, Iesus suæ præstantiã declarat, dicens, aqua quam ego dabo &c. Addit aũt Dñs hanc aquam salire in vitam æternã, nam cũ natura comparatũ sit, vt parem aqua ascensum habeat atq; descensum, consequens est, vt qm̃ hęc spiritualis aqua ex cęlo descendit in terrã, possit ẽt terrenos homines attollere in cęlũ. Hoc aũt facit non modò, quia opera nostra in cęlum eleuat, dũ illis æternæ vitæ meritũ tribuit; sed ẽt quia mentes eorum quos plene possidet, ita cælestis patriæ amore incendit, vt oẽs curas & cogitationes suas, omnia vitæ studia, & quid deniq; cogitant, loquuntur & moliuntur, ad illam dirigant, ad illã referant, seq; in hoc præcipue natos & in lucem editos credant, vt

Vide quomodo Christus sensim alliciat Samaritanã.

Gratia effectus.

B

Simile.

Gratia valorem dat operibus nostris.

C ad illam comparandã totius vitæ cursum dirigãt. Itaque sicut oleũ inter liquores oẽs hoc habet singulare, vt omnibus ijs supernatet, summumq; semper locũ sibi uendicet: ita hæc regni cęlẽstis cura, hic amor, hoc desideriũ, omnia alia seponit, sibiq; seruire facit, nec alijs inquam dignitatis suæ loco cedit. Quod si cui hoc incredibile vr̃, acum illã nautarũ cernat, quæ magnetis tactu mirabilẽ hanc virtutẽ percipit, vt motu suo recta in solum mundi polum tendat, in eoq; solo fixa & immota maneat. Cumque innumera in cęlo & sydera & loca sint, ijs omnibus relictis, solũ mundi recta petit axem. Si ergo mirabilem

Amor diuinus quantum possit.

Simile.

Simile.

Vide quã mirabilis res sit nauigationis acus.

D hanc vim lapis ille ferro tribuit, quid mirũ cęlestem gratiam hunc in cęlum motũ humanæ menti largiri, vt quæ terrenis rebus inhiabat, ad sola nunc sese cęlestia atq; diuina attollat? sic sancti oẽs hac cęlesti virtute donati, in hac peregrinatione solo corpore cõstituti, cogitatione & auiditate, in illa æterna patria cõuersabãtur. Sic Pau. Nostra inquit cõuersatio in cęlis est. Cæterũ q hac aqua destituti sunt, peccatorũ onere, & mortalitatis suæ pondere grauati, de terrena cogitãt atq; loquunt̃. Tales aũt per animalia reptantia, quæ toto corpore humi depressa, in sublime sese attollere nequeũt, appositissime in lege adumbrantur, quæ ab ipsa lege inter immunda computantur.

Sancti quomodo obliuiscerẽtur hæc caduca.

Phili. 3.

Simile.

Leui. 22.

Omnis

Vitia secta ri quā sit turpe.

Omnis qui biberit ex hac aqua, sitiet iterum. Si quis in sublimi aliqua specula constitutus, vnde totam mundi faciem oculis collustrare posset, cunctorum hominū studia contemplaretur, eos omnes ingenti cuidam exercitui in arido & deserto loco erranti, in quo nullæ dulces aquæ, sed lacunæ aliquot lutulentæ, salsis aquis refertæ essent, quā simillimos iudicaret; inde namq; cerneret alios per vastam illam solitudinem ad quærendas aquas errantes, alios terram fodientes, sicubi forte venam aliquam dulcioris aquæ reperirent: alios siti enectos lacunis illis incubantes, sesēq; inuicem alij alios comprimentes, atq; rixantes, vt aquis illis sitim sedare possent. Eos vero qui illā bibissent, partim putore aquæ grauiter offendi, partim eius salsedine æstuare, & maiore siti cruciari. In hoc ergo errore atque miseria vniuersum genus hominū uersatur fratres, qui fælicitatis humanæ siti, flagranti desiderio incensi, illam inter putidas & salsas terrenarum opum lacunas quærūt, è quibus bibentes, non tam aquā, quam sitim bibunt, atq; eo magis sitim acuunt. Hoc est enim quod Dñs in præsenti lectione sub elementaris huius aquæ imagine insinuauit: nemo terrenis bonis haustis, bene sitim sedauit: nemo vnquam verā animi quietem & felicitatem per illa consecutus est. Hunc ergo humani generis errorem Christus Dñs miseratus, fontē nobis hodie aperit, cuius aqua hanc cordis humani sitim sedare pōt. Subdit enim, *Qui autem biberit ex aqua &c.* Magna quidem & miranda promissio, taliq; sponsore digna. Quid enim maius aut amplius homini contingere in vita potest, quàm hanc à natura nobis insitam sitim extinguere, & à tam multis laboribus, quibus eam sedare nitimur, liberari? Qua quidem promissione fratres, allecti, dignum est, vt cum muliere Samaritana dicamus, Domine da mihi hanc aquam.

Appli. simi.

Vitia non satiant vitiosos.

Gratia animam exatiat.

Quæst. Eccl.24. Lyra. in Ioan.4.

Non sitiet iterum. Sed contra hoc videtur illud Eccle. Qui bibunt me, adhuc sitient, vbi loquitur de aqua sapientiæ. Ad hoc igitur respondet Lyranus, quòd sitis vno modo accipitur pro desiderio alterius rei non habitæ, & sic omnis res temporalis adepta, magis generat sitim quàm tollat, quia cupiditatē augmentat: similiter aqua corporalis, quia non habet effectū nisi ad tempus, oportet iterū quòd alia aqua numero sumatur ad sedandā sitim, & sic fit interruptio. Alio modo sumitur sitis pro desiderio eiusdē rei habitæ, ad habendū eā perfectius, & sic habentes Deum per gratiā, sitiunt habere eū per gloriā, & hoc modo loquitur authoritas Eccle. præallegata. Tertio

Temporales delectationes non satiant animam.

modo

A modo accipitur sitis pro exclusione fastidij à delectatione ha bita, & sic beati dñr Deũ sitire. Primo ergo dr̃ hic modo, nõ sitiet, quia hñs gratiã Dei, habet Deum, & ideo non desiderat aliquid, quod non habeat, sed desiderat Deũ, quẽ habet, hr̃e perfectius, & ideo sequitur, *Salientis in vitam æternã*. Quia per gratiam Spiritus sanctus inhabitat mentem, qui est origo gratiæ, facientis hoïem salire in vitam æternam. Naturale est enim, quòd aqua tm̃ ascendere potest, quantum descendit, & ideo sicut aqua gratiæ, in nos deriuatur à Deo, ita per ipsam anima ad Deum eleuatur, quia per ipsam consors diuinæ na- B turæ efficitur, vt dicit Petrus, Magna & pretiosa dona nobis donauit, vt per hoc efficiamini consortes diuinæ naturæ.

Deus nos redundanter exatiat & cõplet. Simile. 2.Pet. 1.

Domine, da mihi hanc aquam. Hæc quidem mulier quamuis mala esset, nihilominus tamen se in oratione videbatur exercere, cum tantopere interrogaret Christum circa locum orandi, tum etiam in alijs operibus bonis se debebat exercere, atq; ita meruit à Christo illuminari; sic cum Cornelio, sic cum Centurione egit, vt inde discas quãuis malus sis, nunquam desistere à bonis operibus, sunt enim velut semita quędam, per quam ad Deum reducimur.

Acto. 10. Luc. 7.

C *Voca virum tuum, & veni huc.* Idest vt ait August. adhibe intellectum, per quem docearis, & quo regaris. Ergo constitue animam excepto intellectu, tanquam fœminam, intellectum autem habere tanquam virum. Sed iste vir non bene regit fęminam suam, nisi cum à superiore regitur, caput enim mulieris vir, caput autem viri Christus, ait Apost. loquebatur caput viri cum fœmina, & non erat vir, & tanq̃ diceret dominus, adhibe caput tuum, vt illud suscipiat caput suum, ergo voca virum tuum, & veni huc, idest adesto, præsens esto, sed noli sola, cum viro tuo adesto. Et adhuc illa nondum aduocato illo vi- D ro, non intelligit, adhuc carnem sapit, absens enim est vir. Vnde ait, *Non habeo virum*. Sed quorsum attinebat, ad diuinæ gratiæ aquam conferendam, virum vocari? Quid sibi hæc tã dissimilis rerũ contentio vult? Certe vt aqua illa de qua dominus locutus est, mystica fuit, ita hic vir, qui ad eam percipiendam vocari præcipitur, mystice intelligendus est. Vir ergo hic virilis animus intelligendus est, quo dissipatis diuina ope diaboli vinculis, homo à peccatis surgens, ad percipiendam diuinæ gratiæ aquam idoneus fiat.

Aug. trac. 75. in Io. tom. 9. 1. Cor. 11. *Rationedu ci debem*². Autor. *Firmiter virtuti ad hęreamus.*

Domine video, quia Propheta es tu. Tunc cępit venire vir ait Aug. Nondum plene venit: Prophetam dñm putabat, erat qui-

D. Aug. Ioan 4.

Luc. 4. quidē Propheta: nā de seipsō ait, Non est Propheta sine honore nisi in patria sua. Itē de illo dictū est ad Moysen, Prophetā eis suscitabo de fratrib. eorū, similē.s.in forma carnis, non ad eminentiā maiestatis: ergo inuenimus dñm Iesum dictum Prophetā: ꝓinde iā non multū errat mulier ista, *Video inquit quia propheta es tu*: incipit vocare virū, & adulterū excludere. E

Deut. 18.

Et vos dicitis, quia Hierosolymis est locus vbi adorare oportet. Pudeat tandē nos, & erubescamus, ait Chry. qnq; viro ū mulierē, & Samaritanā, tantā adhibere diligentiā in discendo, vt neq; diei tpe, neq; alijs occupationib. à Iesu doctrina abduceretur; nos vero non modo nil à diuinarum rerum eruditione inquirimus, sed in omnibus secure, & eodē modo afficimur. propterea oīa negligimus. Quis nostrum quæso repetita domo, aliquid Christiano dignum opus aggreditur? Quis scripturarū sensus perscrutatur? Nemo sane, sed alueolos & talos frequēter inueniemus, libros quàm rarissimos: quos si qui hñt acsi non haberent, clausos in scrinijs seruant, vel oē suum studium in membranarū tenuitate, in literarum caracterib. consumunt: non vt legant, non vt vsum inde aliquem consequantur, sed vt diuitias, vt ambitionem ostentent, in his studeant. F

Chrys. in Io. ho. 31.

Negligentes sumus salutis nostra. Curiositatibus inutilibus occupamur.

Scio quia Messias venit, ille nobis annunciabit omnia. Quòd mulier Samaritana tantā adhibet diligentiā, vt aliquid vtilitatis consequatur, neq; à Christo discedit, q̄uis adhuc eū ignoret, quā nos veniā consequemur, ait Chry. qui eū non ad fontē, non in deserto, nō in meridie, neq; in solis æstu ardentissimo, sed sub aurora, sub hoc tecto, ad vmbrā intuemur, nō tñ quidq̄ audire patimur, sed desidemus? *Ego sum qui loquor tecum.* Nō rudibus, neq; coutētiosis, ait Cyril. sed illis solet se dñs reuelare hoībus, qui ad discendū ꝓpensiores, & credendi radices simplici sermone parturientes, ad perfectionē illuminati, facilius cogitatione ascendūt; qualis & Samaritana fuisse vr, quæ q̄uis agrestius, atq; rudius altiora consideraret, non tñ bona voluntas ei defuit, nec ab intelligendo procul oīno erat remota. Mysteriū illud, quod ab initio seculorū absconditum erat in Deo, vt ait Paulus, abiectissimę mulierculæ apertissime, & sine vllis verborū inuolucris declaratur. Vt intelligas quantū possit humilitas: vnde Apost. ait, Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia, vt non glorietur oīs caro in conspectu eius. Et Isa. ait, Educā cæcos in viam quā nesciunt. G H

Chrys. in Io. ho. 30.

Cyrill. in Ioan. li. 2. c. 91.

Psalm. 3.

1. Cor. 1.

Isa. 41.

Mirabātur discipuli. Non sunt male suspicati, quēadmodū faciūt si tales collocutiònes videāt mali, & peruersi homines.

Feria

A

Feria VI. post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO SECVNDA.

Negligentes sumus circa res ad salutem pertinentes.

VENIT *Iesus in ciuitatem Samariæ, quę dicitur Sichar.* Ioan.4. Satis quidē constat ex hoc Euang.
B quā diligenter Christus salutem nostrā operaret, tum ēt quā negligētes nos sumus circa ea, quæ ad animæ salutem pertinent: quod quidē ex eo fit, quia salutares cogitationes non nouimus. Si.n. tremendū iudiciū ante oculos nostros statueremus, & strictā illam rationē, q̃ tunc reddituri sumus, non vtiq; tā secordes essemus, neq; quasi sine lege viueremus: atq; idcirco, qui sine lege peccauerunt, vt ait Paul. sine lege peribunt. Et certe his quadrare vr̃, ꝙ alibi ait Apost. Ego aūt sine lege viuebā. ac si non esset Deus, qui huiumodi scelera puniret. Caueamus ergo ne hostis noster dæmon deci-
C piat nos: sic enim Eccle. nos monet dicens, Non credas inimico tuo in æternum; sicut enim æramentū, erugınat nequitia illius. Itē addit, & in nouissimo agnoscas verba mea, & in sermonibus meis stimuleris. Sane si diligenter consideraremus, q̃ perfecte fecerit Christus, quæ ad nostram instructionē pertinebant, non vtiq; tam negligentes essemus: sic.n. videmus, ꝙ quando voluit pro nobis ieiunare, perfecte ieiunauit, humilitate cæteros excessit, paupertate omnes superauit. Non ita curant homines quæ ad virtutem pertinent cum tanta diligentia, sed potius quæ ad vitia spectant sedulo faciunt & accu-
D rate; vt cum de vindicta agitur, apud se meditantur num baculo an ense feriant, & vtrum harundine, aut alio instrumento: cum vero de virtute agitur, vix vnum aut alterum opus faciunt laudabile, & illud quidem interdum videtur vi expressum. Si missam audituri sumus, id tantum præstamus festis diebus, atque etiam hora vndecima: si confiteri debeamus, semel in anno id facimus, & interdum Sabbatho Sancto: si restituere debeamus, vsque ad testamentum id differimus: si eleemosynam facimus, illa fere est de re inutili ipsi panperi: si ieiunamus, in ipsa commessatione prolixiores sumus. Et deniq; hæc virtutis opera parce admodum propter Christum facimus.

Indigemus sanis considerationibus.

Rom. 2.

Rom. 7.

D. Ambr.

Eccle. 12.

Negligētes viuimus.

Ad perfectionem tēdamus.

Non debemus nos vlcisci.

Tardi admodum sumus ad virtutem exercendā.

facimus. Cum tñ ipse de se dicat apud Luc. quòd mensurã bo E
nam, & confertam, & coagitatam, & super effluẽtem daturus
est nobis. Vide ẽt quantopere laboret in prædicatione ꝓ no-
Vide quantã pro nostra salute adhibuerit Christ⁹ diligentiã. bis, vt constat ex hodierno Euang. vbi dr̃, quòd defessus esset,
quòd æstuet calore delassatus. Laudent te Angeli bone Christe,
qui tantos pro salute nostra sustines labores! & tñ parcissimi
sumus in tuis obsequijs; quod quidem ex eo prouenit, ꝙ
nos nimium amemus, & nimis nobis indulgeamus.

Sane impij in rebus inutilibus ad salutem magnam diligẽtiam
adhibere solent, & in his, quæ parum ad beatitudinem
conducunt, quoniam carnales sunt, & instar brutorum. Vnde F
Rom. 8. Apost. ait, Qui enim secundum carnem sunt, quæ carnis sunt
sapiunt. Sed viri probi longe aliter se gerunt, vnde Prou. 31.
dicitur, Gustauit & vidit, q̃a bona est negotiatio eius. Magna
sane est impiorum dementia, quòd nolint vocem Dei audire,
cum tamen animalia bruta cognoscant vocem parentum suorum.
Isa. 1. Vnde cõqueritur Deus per Isa. dicens, Filios enutriui &
exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. O miserabiles, qui miremur,
Hebr. 12. quòd Esau propter edulium lentis primogeniturã vendiderit,
& tamen nos adhuc minoris Deum vendamus, & perdamus.
Certe contra huiusmodi cæcitatẽ orabat regius psal G
Psal. 12. tes cum diceret, Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiã
Prou. 13. in morte. De bono quidem dr̃, quòd manum suã misit ad fortia,
& digiti eius apprehenderunt fusum. Sed dices tu, an hoc
obsecro tanti momenti est? veruntamen considera diligẽter
quanta sit huiusmodi laus, nam qui net, in sinistra colum habet,
& dextera apprehendit fusum, atq; ita tandem, quod erat
in sinistra, trãsfert ad dexteram: sic ergo vir probus ex sinistra
Vitia negligamus, & virtutẽ sequamur vitiorum manu, se recipit ad dexteram virtutis manum. Item
per duas manus designatur hæc vita præsens, & vita gloriæ: fęlix
ergo est ille, qui omnia, quæ sunt in sinistra manu huius vi H
tæ, transfert ad dexterã gloriæ, vt honorem, diuitias, famã, &
Delicias mundi contẽnamus. alia huiusmodi: sic enim videmus, quòd Christus nos suo exẽplo
docebat, vt scilicet in hac vita labores sustineremus, vt postea
possimus sempiterna felicitate frui: Et certe magna est
Iob 5. cæcitas nostra; quòd scilicet cùm dicat Iob hominem nasci ad
Gen. 30. laborem, nos intelligamus huiusmodi laborem duntaxat esse
Deo potius quã mundo seruiamus. insumendum in rebus temporalibus, & non potius ad salutẽ
animæ. Vide obsecro qũo dixit Iacob ad Laban, iustum esse, vt
pro se iam laboraret, cum satis iam seruierit ipsi Laban. Sic
ergo nos dicamus, quòd satis iam mundo seruiuimus, & propterea

A pterea seruiendum esse Deo: cumq; satis animose mundana tractauerimus, modo etiam non minus animose spiritualibus seruiamus, semota omni secordia & segnitie. Nã certe sumus, sicut illi formidolosi, qui terræ promissionis detrahebant, detrectantes laborem, cum tamen tantopere ab ipso Deo, & à Moyse, & Iosue animarentur: item ad seruiendum Pharaoni robusti sumus, & tamen ad virtutem capessendam ignaui; cũ tñ videamus peccatũ rectę rationi aduersari, tum ẽt in vitiorũ via tenenda, maiores sumi labores; nihilominus tñ eos subimus, potius quam virtuti operam demus: & tñ videmus aper

B te non minus esse id monstruosum, quam si quis biceps nascatur, vel simile portentum incurrat. Parui quidem facimus animæ salutem, & nos totos applicamus rebus tpalibus, & his, q̃ vñr nostræ professioni obsistere: Perinde sane ac si auditores Theologiæ, sua derelicta aula, ad medicam facultatem audiendam oẽs confugerent. Mirum sane est, quòd tm̃ indulgeamus varijs confabulationibus, quæ nihil ad institutum nostrum faciunt, vt de bello nauali, de regibus, de Cardinalibus, de monachis, de monialibus, & alijs huiusmodi, cum interim negligamus, quæ ad salutem animæ nostræ spectãt. Caueamus ob-

C secro ne incurramus illã Isa. in dignationem, cũ ait: Mittet te quasi pilam in terram latam & spatiosam, ibi morieris. Hoc. n. merentur, qui curiose inquirunt aliena facta. Audiamus ergo quid nos moneat Eccle. cũ ait: In sensu sit tibi omnis cogitatus Dei, & omnis enarratio tua in præceptis altissimi.

Num. 13. | Exod. 1. | *Peccare q̃ cõtrarium sit rationis & quã sit monstruosum.* | Simile. | *Missa faciamus quæ ad nos non pertinent.* | Isa. 22. | Eccles. 9.

Delicias mundanas contemnamus.

F*Atigatus ex itinere.* Vide obsecro quã amentes sint hoĩes, quod. s. videant Iesum fatigatum ex labore, & ipsi interim se totos tradant mundanis delicijs & inerti otio. Sane cũ Da-

D uid diceret Vriæ, vt domũ pergeret, ibiq; cænaret, placideq́; dormiret, & se refocillaret, id facere renuit, sed potius respõdit Dauidi dicẽs: Arca Dei Israel habitat in papilionib. & ego ingrediar domum meam, vt comedam & bibam? per salutem tuam non faciam hanc rem. Vtinam nos ita diceremus: Christus fatigatus ex itinere in ipso meridie, expectat aquæ potũ, & ego delicijs mundanis me ingurgitabo? per salutem meam non faciã hanc rem. Mirũ sane est, quòd Christus p̱p̱ te noluerit subterfugere labores, sed quamuis ab instanti conceptionis beatitudine eius anima frueretur, nihilominus tamen portionem ipsam inferiorem subiecit fami, siti, delassationi, &

2. Reg. 11. | *Delicijs mũdanis nõ incũbamus.* | *Vide quanta pro nobis Christ' passus sit.*

alijs huiusmodi miserijs, & tñ tu delicate viuere vis, qui indi- E
gnus es ét aquæ calice, & sustentatione ipsius terræ? Sane re-
Gen.42. medium quo vsus est Ioseph, vt sibi adduceretur Beniamin,
illud fuit, quòd. s. in carcerem coniecit fratrem natu maiorem.
Simile. Sic ergo scire debes, quòd caro & spiritus sunt tanq̃ duo fra-
tres; & caro, quæ ante fuit concepta quàm anima creata infu-
sa, potest dici in nobis frater maior, & ita videmus, quòd ſm
vsum mundanorum propterea tanq̃ in hæredem & antiquio-
rem omnia faciunt homines, & referunt opera sua in carnem,
omnes delicias & delectationes, quod tamen contra fieri de-
bet: & propterea fratrem istum natu maiorem in carcerẽ conij F
ciamus, & compedibus vinciamus, ac ieiunijs maceremus, vt
Coloss. 3. liberum habeamus spiritum tanquam Beniamin. Sic enim A-
Delitiæ no post. nos monet dicens: Mortificate membra vestra, quæ sunt
cent mũda super terram. Nos tñ potius gulæ deseruimus, adeo vt in offi.
na. Textoris Par. 2. dicatur, q Vedius polius vt maiorem gustũ
Vedius po ex piscibus caperet, iuberet homines viuos demergi in stagnũ,
lius ĩ offi. vt essent esca piscium. Quæ tñ delitiæ carnis nobis plurimũ
Tex. 2. p. nocere solent. Vnde & Salomon dicebat, Cogitaui abstrahere
Eccl. 2. à vino carnẽ meam, vt animum meum transferam ad sapien-
Dan. 1. tiam. Et apud Dan. pueri solum legumina, & aquã postula- G
Temperan bant ad sustentandum corpus, & ita dedit eis Deus scientiam
tia quã sit & disciplinam, in omni libro & sapientia. Et certe indulgere
vtilis. assiduis compotationibus, & conuiuijs, pestilentissimum est, &
Dissimile. maxime noxium: siquidẽ Vrsi & Leones placantur à pascen
Simile. te ipsos, at vero caro nostra potius contra nos insurgit, quanto
delicatius eam tractamus. Quemadmodum igitur fera ani-
malia duriter tractares, si contra te insurgerẽt, sic ét cum aspe
Simile. ritate carnem tuam tractare, & domare debes. Sane qui salu-
tem corporis desiderat obtinere, tametsi sitiat, non tñ bibere
Delectatio sæpe audet, sed potius apud se proponit, quòd cum conualue- H
nibus cœle rit, ad suauissimum aliquẽ perget fontẽ, vt ibi possit refectio-
stibus po- nem aliquam corpori dare: sic ergo serui Dei quamuis ten-
tius gau- tentur à mundi delicijs, non tamen audent ijs se immiscere &
deamus. exatiare, sed potius suspirant semper ad cœlestem fontem bea
Psal. 45. titudinis, sicut ceruus desiderat fontes aquarum. Vnde etiam
Simile. Dauid dicebat, Fluminis impetus lętificat ciuitatẽ Dei. Qua-
Delicias re quemadmodum pastor, qui procul tendit cum ouibus suis,
nobis Deus non sinit eas pascere herbam, nisi obiter, & non ex instituto:
in gloria sic etiam Christus dñs, qui seruos suos ad cœlestem patriam
reseruat. ducit, non sinit seruos suos hic ex professo ingurgitari his ter-
renis,

A renis, & caducis, sed tantùm sumere, quæ necessaria sunt ad iter conficiendum: vnde & ipsis dicit, Beati qui nunc esuritis, quia saturabimini. Quasi dicat, nolite oues meæ mæstæ esse quis hic opipare non pascamini: siquidem vt dixi per Ezech. In pascuis vberrimis pascam oues meas. In hoc ẽt serui mei distincti erunt ab his ouibus terrenis, qm̃ hæ non pascuntur in meridie; at vero de seruis meis ait Dauid, Vespere, & mane, & meridie narrabo, & annũciabo, & exaudiet vocem meã. Atq; hãc quidem continuationem & iugem perseuerantiam in diuinis obsequijs nobis commendat Apost. cum ait, Fratres

Luc. 6.

Ezec. 24.

Psal. 54.

1. Cor. 15

B mei dilecti stabiles estote, & immobiles in omni opere dñi. Est quidem Deus instar serici gausapini, quod quidẽ in altera parte dulcedinem, in altera asperitatem præsefert: sic etiam Deus in hoc mundo seruis suis asperitatem ostẽdit, vt postea dulcedinem gloriæ ipsis concedat. Vnde Dauid dicebat, Exquisiuit te facies mea, quasi diceret, ego faciem tuã quærebã, tu vero dorsum ostendis: quare ostende mihi faciẽ tuam, & faciem tuam requiram. Gaudeamus igitur in laboribus huius vitæ, & contemnamus mundi delicias, ne dicatur nobis sicut auaro illi diuiti: Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua:

Simile.

Psal. 26.

Delicias mundanas spernam⁹.

Luc. 16.

C iam faciẽ vidisti, siue dulcedinẽ gustasti, modo dorsum videre debes, & asperitatem: serui igitur Dei nunc labores patiẽter sustinẽt, at vero in futura vita ei dr̃, Gaudebit cor vestrum, & gaudiũ vestrũ nemo tollet à vobis. Nã certe sicut, qui in mundo sunt, corruptioni exponuntur, cũ constent ex contrarijs: sic ẽt mundana gaudia, mille luctibus ꝑmixta sunt, atq; dolorib. Vnde Sap. ait, Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Item Iob ait, Gaudiũ hypocritæ ad instar pũcti.

Ioan. 16.

Simile.

Prou. 14.

Iob 20.

Persoluit quidem dæmon his, qui pro ipso laborant falsa quædam gaudia, & parũ duratura in hac vita, at vero in futu-

Iniquus retributor dæmon.

D ra vita luctum tribuit sempiternum. Sunt ergo, qui seruiunt dæmoni instar eorum, qui ad vsuram pecuniam accipiunt, qui quidẽ magnis vsuris se illaqueant, & postea cum soluendo nõ sint, in carcerẽ conijciuntur; sic ergo dæmon eos quibus quadris argenteis hic seruit, interdũ in inferno catenis ferreis, & sempiternis religare solet. O miserabiles hoĩes, cur non consideratis, ꝙ apud Luc. dr̃? Væ vobis, qui saturati estis, quia esurietis. Longe igitur aliter ꝑsoluit Deus, cũ Paul. dicat, ꝙ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs ascendit, ꝙ ꝓparauit Deus diligentib. se. Nunc quidẽ in dextera ꝓsperitatis vñr collocati, & boni in sinistra aduersitatis: at vero in iudi-

Simile.

Luc. 6.

1. Cor. 2.

cio cancellatis manibus dabit benedictio, ſicut fecit Iacob cũ duobus filiis Ioſeph: atq; ita, qui nunc florent, tunc marceſcent, & condemnabuntur. Sane medici dicunt, ꝙ dulcia nos facile oppilare ſoleant, ꝓpea ꝙ ſtomachus ꝑ ꝑ illam dulcedinem nimiũ ſe his ingurgitet; & ita fit, vt nobis amara dent catapotia. Itẽ Tobias felle piſcis amaro ſanatus eſt. Et Deus non iubebat in ſacrificijs apponi mel, ſed ſalem: vt ex his intelligamus, quòd non debemus incũbere delicijs huius vitæ, ſed potius labores patienter ꝑ Chriſtũ tolerare. Et quẽadmodũ ſi terra nõ irrigetᷓ, modicos aut nullos dat fructus: ſic caro nõ inſoleſcet, ſi mundanis delectationib. eã nõ demulſeris. Quin & Plato ẽt dixit, quòd carnẽ non debemus delicate tractare. Et Apoſt. nos monet dicens. Obſecro vos fratres per miſericordiã Dei, vt exhibeatis corpora veſtra, hoſtiam viuentem &c. E F

Simile. Tobia 6. Leuitic. 2. Simile. Pla. lib. de leg. & Rep. Rom. 12.

Paupertatem complectamur.

D*Iſcipuli autem eius abierant in ciuitatẽ, vt cibos emerent.* Vide obſecro quanta cũ paupertie viuerent, ſiquidẽ vſq; ad meridiẽ nondum cibũ parauerunt: & proculdubio quidẽ aliquid inſigne habet ipſa paupertas, cũ Chriſtus eã tantopere complexus ſit: refert quidẽ Q. Cur. de Alex. Mag. quòd cum Indiam debellare vellet, vt vehementius milites ſui ꝓliarentur, oẽs eorum diuitias cõburi iuſſerit: ſic etiam noſtro ſeculo feciſſe viſus eſt ille inſignis Marchio Artheſius, perdens & perforans ipſa nauigia, vt hac ratione Hiſpani potius excitarentur ad viriliter pugnandũ, nec ignaui redderentur opibus freti. Atq; eum quem ſibi propoſuerat finem adeptus fuit. Sic igitur nos facere debemus ad cœli Indiã comparandam, vt .ſ. omnium terrenorum iacturã faciamus. Magna ſane obſeruatione dignum eſt, quòd cũ Chriſtus videretur in maiori paupertate conſtitutus, tunc rex appellaretur, videlicet in Cruce: vt inde certe intelligamus paupertatẽ ipſam viã eſſe compendioſam, qua poſſimus tandẽ in cœlo regnare, & tamen nec in ingreſſu Hieruſalem, nec in operatione miraculorũ paſſus eſt ſe appellari regem. Nec vero ſolum paupertas ipſa eſt via cõpendioſa ad cœlum, verum etiam per paupertatem vr aliquis valde accedere ad ſimilitudinẽ Dei. Cyprianus.n. dicit, ſententiam eſſe Socratis, quòd quanto paucioribus quis contentus fuerit, tanto ſimilior eſt Deo, qui ſe ſolo contentus viuit. O magnam confuſionẽ noſtrã, qui ab hoc Philoſopho gentili nos ſuperari patiamur! Et certe natura ipſa nobis ſemper clamat, G H

Q. Curt. Exẽplum. Hiſto. Indiarum. Exẽplum. *Amor terrenorum quantũ noceat.* Marc. 15. Luc. 23. Cypr. li. 2. epi. epiſ. 2. Socrates.

A mat, quod paucis quidẽ sit contẽta, & quòd varijs rebus ipsam non obruamus: quãuis enim sex habeas in equili tuo equos, vni duntaxat potes insidere: & quamuis varias habes in arca vestes, vna tamen te induis: & quamuis varij tibi cibi in mensa apponantur, vnus tñ cibus tibi sufficiens esse potest. Vnde Paul. ait, Est autem quæstus magnus, pietas cum sufficientia: nihil quidem in hunc mundũ intulimus, ac propterea habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus. Qui.n. cras moriturus est, exiguis cõtẽtus esse debet. Quin & Hiero. est sententia, ꝙ omnis diues, aut iniquus est, aut iniqui hęres. B Vnde de Thrymandida Lacedęmonio refert Aelianus, ꝙ cũ ex diuturna quadam peregrinatione domum suam reuerteretur, & reperiret filium suum diuitias auxisse, eum reprehendit dicens: impossibile est quin Deum offenderis & amicos, atq; eos, qui domum meam venerunt, læseris. Cæterum multos pauperes reperias, qui nesciunt paupertate bene vti, sed potius sunt instar Aegyptiorum, quibus cum segetes grãdine perissent, ipsi prętererea etiam mobilia sua bona Hebræis accõmodarunt, atq; ita omnia perdiderunt tandem bona, & corpora eorum demersa sunt in mare, & animæ in infernum. In pri C ma quidem concione Christus veram, & solidam paupertatẽ mirifice laudauit, dicens: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Merito ergo inter has beatitudines paupertas voluntaria numeratur, quæ nos à tot corporis & animæ malis eripit, & in portu felicissimæ quietis & tranquillitatis nos constituit. Quod quidem dominus innuisse videtur, cum primæ huius beatitudinis præmium, præsentis temporis verbo significauit, cum in cæteris, postrema tantum excepta, futuri tẽporis verba subijciat: quòd videlicet in hac vita incipit esse beatus, qui ad hunc terrenarum rerum con- D temptum potuit peruenire. Paupertas quidem, vt ait D. Bonauent. fundamentum est Euangelicæ perfectionis, sicut fundamentum ciuitatis Babylonis est auaritia, iuxta illud Apost. Radix omnium malorum est cupiditas. Item superbia, iuxta illud Eccle. 10. Initium omnis peccati est superbia. Sic ergo paupertas spiritus, quæ includit oppositum vtriusq;, s. paupertatem, & humilitatem, radix est omnium bonorum.

Natura paucis est contenta.

1. Tim. 6.

Hieron. in Abac. 3. & in Ps. 83.

Aelia. lib. 14. de na. hist.

Exo. 11.

Exo. 14.

Matt. 5.

Paupertas volũtaria quanta sit excellẽtia.

D. Bon. in Luc. 7.

1. Tim. 6.

Eccl. 10.

APPENDIX.

Quæ dicitur Sichar. Nota admirabilẽ Dei prouidentiam, quæ facit vt ciuitas, quæ propter mulierẽ, videlicet Dinã, peerierat, per mulierem etiã quodammodo instauretur, & celebrita-

Prouidentia Dei ineffabilis.

Gen. 34.

britatem obtineat: sicut etiam mundum perditum per Euam, recuperauit per Mariam. ***Fatigatus ex itinere.*** Christus fatigatur vt salutem nostram recuperet,& nos fatigamur vt salutem nostram perdamus. Sap. 5. Lassati sumus in via iniquitatis. E

Sap. 5.

Sedebat sic. Vide quam differenter hic sederet Christus,atque Ionas sub hedera, nam Ionas expectabat subuersionẽ Niniue,& Christus expectabat conuersionẽ Samaritanæ,& multorum Sichimitarum. Vide ergo quam diuersum haberet intentum. Vnde bene ait apud Mat. Ecce plusquam Ionas hic.

Ionæ 4. Matt. 12.

Quomodo tu Iudeus cum sis. Vide qualem haberet scrupulum,& tñ de suis atrocibus sceleribus nullum habebat scrupulum,cum haberet lenonem: sic Iudæi scrupulum sibi faciebãt ingrediendi domum Pilati, & tamen scrupulum nullum sibi inijciebant condemnandi immaculatum agnum. F

Vide quales habeãt aliqui scrupulos. Ioan. 18.

Qui biberit ex hac aqua. Nota duplices diuitias,nempe terrenas & cęlestes: illæ animam nõ satiant,istæ vero satiant: Atque hæ quidem duplices aquæ & diuitiæ figuratæ vidẽtur in Gen. vbi dr̃: Diuidantur aquæ quæ sub firmamento sunt &c.

Diuitiæ tẽporales nõ satiant hominem. Gen. 1.

Feria VI. post III. Dominicam Quadragesimæ. G

CONCIO TERTIA.

Occasiones offendendi Deum amputemus.

VENIT *Iesus in ciuitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar.* Ioan. 4. Occasionem quidem quã habuit Christus huius itineris, recenset Ioan. cum ait,vt ergo cognouit Iesus quia audierũt Pharisęi quòd Iesus plures discipulos facit,& baptizat, quàm Ioannes,quanquam Iesus non baptizaret, sed discipuli eius,reliquit Iudæã, & abijt iterum in Galileam: vt ergo fugeret inuidiam eorũ, quanquam ipse causam non dicat, nihilominus ad exemplum nostrum,venit in ciuitatem Samariæ. Et ne ẽt calumniarẽtur quòd cum Samaritanis tractaret,dicit Euangelista quòd oportebat eum transire per mediam Samariam. Atque ita quidem oẽs doctores explicant hunc locum. Vnde colligas quantũ occasiones fugere debeamus offendendi Deum,cũ Christus fugiat ẽt eas quas isti accipiebant inuidendi Christo, cum tñ ipse eis occasionẽ nullam daret. Nam vt ait Aug. non est danda H

Augu. tra. 15. in Ioã. Chry. ho. 30. in Ioã. Cyr. lib. 2. in Ioan. c. 76. D. Tho. in Io. 4. lec. 1. Alb. Mag. in Ioan. 5.

A detrahendi occasio, non susurrandi suspicio, sed si adsunt quæ corrigātur, manifestanda, aut certe si desunt, humili protectio ne neganda, quia Apost. admonet nullam occasionē diabolo dare maledicti gratia. Quod si tm̄ fugere debemus occasiones ne alij offendant Deū, quanto magis eas fugere debemus quibus nos ipsi Deum offendimus? vult Christus Dn̄s à minimis ēt incommodis nos tutos esse, ne inde paulatim ad maxima dilabamur: vt enim ex fonte quopiam exiguo, si tandem in ipso fluxu immisceantur eidem varij riuuli, copiosum tandē conflatur flumen: ita plane ex minimis sæpe incommodis, nisi eis B diligenter prouideatur, maxima sæpe exsuscitari solent mala, incommoda & pericula. Hinc fit, vt ait Cassia. ꝙ peritus medicus accedit ad initia morbi persananda, ne vlterius crescat, & vires assumat; & olitor prouidus noxias herbas radicitus extirpat atq; conuellit: non sufficit à peccatis egredi, nisi & occasiones derelinquas peccatorum. Nam vt ait Eccl. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, & qui cōicat superbo, induet superbiam. Porro non solum occasiones oēs peccandi fugere debemus, sed ēt in primis occasionem peccatorum carnis: multos enim vidimus qui cum atrocissima bella deuicissent, & victo- C riam reportassent, nihilominus tn̄ in manibus mulierum perierunt. Sic enim ille fortissimus Sisara per manus mulieris perijt. Debes ergo in carnis vitio statim principijs resistere vehementissime, sicut fecit Ioseph, qui pallium suū in manu impudicæ dn̄æ suę reliquit, & aufugit. Quia Herodes non fugit occasiones, ideo perijt, siquidē sub occasione illa quòd Herodias erat vxor fratris sui, ille ibat ad visitandam illā, & inde tanta subsecuta fuerunt incommoda. Vnde Hier. nos monet dicens, Vnusquisque à proximo suo se custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiduciā. Initio quidē facile poteris his incōmodis D resistere, at vero postquā semel radices egerūt, difficulter id ꝑ flari pōt. In manu quidē nostra est nō ingredi bellū, aut mare; at vero postq̄ ingressi sumus, & victoria est incerta & tēpestas.

Neque vero dumtaxat ab ipso peccato, sed ēt à mali specie nos abstinere debemus, vt ait Apost. & præcipue circa carnis cupiditates immundas vigilandū nobis est, vt eas circuncidamus, quæ quanto nobis familiariores videntur, profecto tāto sunt ēt periculosiores. Sicut enim vt ait Hier. qui ignē tetigerit, statim aduritur, ita viri tactus & fęminę sentit naturā suā, & diuersitatē sexus intelligit. Propterea hospitiolum tuū nūquam mulierū pedes terant. Vide ēt ne sub eodem tecto cum ipsis

Augu. lib. de conflic. viti. c. 11. to. 9.
1. Tim. 5.
Simile.
Cas. lib. 8. c. 13.
Simile.
Eccl. 13.
Iudi. 4.
Gen. 39.
Matt. 14.
Mar. 6.
Hie. 9.
Simile.
1. Thes. 5.
Hie. in regu. mo. de casti. inter mediū & finē to. 4.

ipsis mansites,nec in præterita castitate confidas, quia nec Da E
uide sanctior,nec Salomone es sapientior. Si tñ vidua à te uisi
tatur aut virgo,numquam domum solus cum sola introeas, &
absq; arbitro vel teste non sedeas. Tantaq; confabulandi fidu-
cia sit, vt intrante alio non paueas nec erubescas. Speculum
enim mentis facies est, & taciti oculi, cordis fatentur arcana.
Tales quoq; habeto socios, quorum contubernio non infame-
1.Cor.5. ris: Corrumpunt enim bonos mores colloquia praua. Caueto
Occasiones omnes suspiciones,& quidquid probabiliter fingi põt,ne finga
noxias fu- tur,ante deuita. Crebra ẽt munuscula & sudariola, & fascio-
giamus. las,& vestes ori applicitas,& oblatos ac degustatos cibos, blan F
dasq; & dulces literulas, sanctus amor non habet. Si scandali
Matt.18. zat te pes, oculus, manus tua, proijce ea: nulli parcas, vt soli
parcas animæ tuæ: Ille continens vere est,qui vniuersa mem-
brorũ officia à malis affectibus subtrahit, & cogitatum à vitij
nequitia compescit. Nam & ego cum essem iuuenis,& solitu-
Exemplũ. dinis me deserta vallarent,incentiua uitiorum,ardoremq; na-
turæ ferre non poteram, quem cũ crebris ieiunijs frangerem,
mens cogitationibus æstuabat; ad quam domandam,cuidam
me fratri,qui ex Hebræis crediderat,in disciplinam tradidi,vt
post Quintiliani acumina, grauitatem Frontonis,Ciceronisq; G
Occupatio fluuios,& lenitatẽ Plinij, Alphabetum discerem,stridentiaq;
nes honestę & anhelãtia verba meditarer. Quid ibi laboris insumpserim,
faciunt vt quotiesq; cessauerim, & contentione discendi rursus incæpe-
mala mul rim,testis est conscientia tam mea qui passus sum, quã eorum
ta euite- qui mecum duxerunt vitam. Et gratias ago dño,quòd de ama-
mus. ro semine dulces fructus capio. Cæterum licèt coram Deo re
Rom.15. cte ambules, tñ coram hominibus ẽt bona prouidenda sunt.
Cum ergo hoc genus à te non amputatur,das reprehendenti-
Tentatio- bus te locum, cum ipse te detrahentiũ morsibus dedisti: nam
nes carnis inter illecebras voluptatum, ẽt ferreas mentes libido domat. H
quam sint Narrant quidem Gentilium fabulæ, cantibus syrenũ, nautas
periculosæ. in saxa esse præcipites, & ad Orphæi cytharã arbores, bestias
Volupta- ac silicum dura fuisse emollita. Difficile quoq; inter epulas ser
tes quam uatur pudicitia,& nitens cutis sordidum ostendit animũ;licèt
sint pericu quidam putent maioris esse virtutis præsentẽ contemnere vo
losæ. luptatem, tñ ego securioris arbitror continentiæ,nescire quid
Saltatio- quærat. Facile quidem qui ex carne natus est,carnalia quærit,
nes pericu & incenditur cõcupiscentia atq; inardescit. Dæmon præterea
losæ & tri tentat nos,atq; vrget vel ipso visu, vel contactu; vel ẽt verbis,
pudia. quemadmodum muliebres choreæ & saltationes nobis argu-
mento

A mento esse possunt, in quibus videmus multas dissolutiones at que lasciuias. Tametsi ergo te fortem esse arbitreris, tametsi ēt castum atque sanctum, non debes tñ incaute uiuere, sed ab hmōi te hostibus infensissimis quantum potes liberare. Fortissimum quidem est ferrum, igne tñ mollescit, atq; ad nostros effingitur usus; sic ferreas mentes libido domat, ait Hier. Non debes ēt tametsi castissimū te esse scias, animū tuum auocare à tolerantia & cōstantia, in laboribus & afflictionibus: siquidē uidemus quòd durus lapis si altero tundatur lapide, ignē excutit. Quid quæso frigidius & iniucundius homine graui mor B bo laborante? Et tñ vt ait Greg. Erat quidā vicinus morti, ad quē cū ēt tunc accessisset mulier, tentatura an aliquis adhuc in eo superesset halitus, & faciē cū facie adiecisset, infirmus dixisse fert, Amolire te iā hinc mulier, nā sensualitas ad huc viuit.

Caute viuamus. Simile. Simile. Grego. in Dialo. Exemplū.

Negligentes sumus in his quæ ad animæ salutem pertinent.

Solicitus fuit Christus circa salutē nostram.

F*Atigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem.* Vide obsecro quam diligenter semper salutē nostram procuraret Christus: vnde & matri suæ dicebat: Nesciebatis, q̄a in his quæ pa C tris mei sunt, oportet me esse? Nos vero nil magis obliuiscimur quam salutē nostrā, & terrenis congregandis semper inhiamus; cùm tñ Deus nos in mundo collocarit, vt simus in laudē gloriæ eius, vt ait Pau. An non confunderis miserabilis homo, quòd videas Christū fatigatū in procuratione salutis tuæ, & tñ tu torpeas, & desideas? Magna certe est cōfusio tua, quòd monitoribus indigeas, qui te submoneant te mortalem esse, & quòd non debeas tantopere corpori indulgere, sed potius animæ saluti consulere: neq; iactantia te efferre videaris ēt post mortē in nimis sumptuoso sepulchro, insignibus tuis ornato. D Audi enim, quid de talibus dicat Hier. In tpe illo eijcient ossa regis, & ossa principū eius, & ossa sacerdotū, & ossa Prophetarum, & ossa eorū qui habitauerunt Hierusalem de sepulchris suis, & expandent ea ad solem & lunam, & oēm militiam cęli, quę dilexerunt, & quibus seruierūt, & post quæ ambulauerūt, & quæ quæsierūt, & adorauerūt, & non sepelientur. &c. Quanto igitur satius est vt saluti animæ consulamus, potius quā inani ostentationi? Vbi obsecro est mens nostra? vbi rō & consideratio? Nam certe vsq; adeo vanitati incumbimus, vt uideamur non solum nobis ipsis bellum indicere, sed ēt ipsi Deo. Vnde Iob dicebat: Quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihi

Luc. 2. *Obliuiscimur salutē nostrā.* Ephe. 1. *Parū ꝓspicimus animę saluti.* *Multi nimis sumptuosa parant sepulchra.* Hier. 8. *Ostentatio mundana nos perdunt.* *Negligētes sumus circa animā.*

mihimetipsi grauis? Non solum Deo, sed ēt nobis bellum de- E
Vitiosus homo tum sibi, tum deo bellum indicit. nuntiamus, & animam simul & corpus perdimus, cū negligamus animæ nostræ salutem, pro qua tñ uidemus quòd Christus fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem. Quare igitur, ait Cry. tam negligentes salutis nostræ, ita cōsultamus de anima nostra? non audis Christum dicentē, Quam dabit ho-
Cry. in Gen. ho. 31. to. 1. mo commutationem pro anima sua? Et iterum, Quam vtilita
tem accipit homo, si totum mundum lucretur, animæ aūt suæ
detrimētum patiatur? Num habes quod pro hac re pendatur
Mat. 16. digne? Etiamsi totū orbem dixeris, nihil dices: quæ enim vtili
Mat. 8. tas, totum mundum lucrifacere, animam aūt detrimētum pa F
Luc. 6. ti, qua nihil nobis magis familiare? verūtamen eam quæ tam pretiosa est, cuius tantam curam agere debemus, vt nil illi præferri debeat, sic despicimus, vt quotidie discerpatur vitijs, & interdum auaritia expugnetur, interdū luxuria vincatur, non
Negligentiam habemus maximam. nunquā ira superetur, & deniq; nullam animæ nostræ curam gerimus. Quis ergo post hac dignabitur venia, aut imminenti pœna eripietur? Nam certe quanto excellentior est anima ipso corpore, tanto perniciosior est eius casus quam corporis.
Ber. de aduen. ser. 6. Considerans aūt Diuus Bernardus excellentiā ipsius animæ, ita ait, Nobilem hospitē habes o caro, nobilem valde, tota sa- G
lus tua pendet, de eius salute: da honorem tanto hospiti. Tu quidē habitas in regione tua, anima vero peregrina & exul est in regione tua hospitata. Quæso te, quis rusticus, si forte nobilis & præpotens quispiam apud eum voluerit diuersari, non li
Simile. benter in angulo domus suæ accubabit, cedens hospiti suo locum, sicut dignum est, potiorem? & tu igitur fac similiter, nec
Animæ nobilitas. reputaueris, hoc esse tibi iniuriam. Honor quidem est; vt pro tanto hospite, te ēt sine honore reddas. Ac ne forte paruipendas hospitem tuum, pro eo quod tibi peregrinus vř & aduena,
diligēter attende quid hospitis huius tibi præsentia largiatur: H
ipse enim est qui præbuit tibi oculis uisum, auditum auribus præstat: ipse est qui linguæ vocem, palato gustum, motū membris omnibus subministrat. Si quid uitæ, si quid sensus, si quid in te decoris est, huius hospitis beneficium recognosce: deniq; discessus eius probat, quid præsentia cōferebat; protinus enim
Anima quantū nobilitet ipsum corpus. anima discedente, lingua silebit, oculi nihil uidebunt, obsurdescent aures, corpus omne rigebit, facies expallescet, in breui quoq; totum cadauer putidum, simul & putridum fiet, & decor omnis in saniem conuertetur. Vt quid ergo pro temporali qualibet delectatione contristas & fædas hospitem istū, quam

nec

A nec ſentire quidem poteras,niſi per ipſum? Ad hæc ſi tantum tibi confert exul,& inimicitiarum cauſa à facie domini ſui eie ctus,quantum tibi præſtabit reconciliatus? Noli ò corpus,no li impedire reconciliationem iſtam,quoniam grandis tibi exin de gloria paratur: patienter, imo & libenter temetipſum expone ad omnia,nil diſſimules, quod huic videatur reconciliationi poſſe prodeſſe. Dic hoſpiti tuo, quia recordabitur domi nus tui, & reſtituet te in gradum priſtinum, & tu memento mei. Omnino enim memor erit tui in bonum,dum bene ſeruieris illi, & cum peruenerit ad dominum ſuum, ſuggeret illi B de te,& loquetur bonum pro bono hoſpitio,dicens: cum in vl tionem culpæ ſuæ exularet ſeruus tuus, pauper quidam apud quem hoſpitatus ſum,fecit mecum miſericordiam,& utinam retribuat pro me dominus meus.

Simile. *Ingrati ne ſimus erga animam.* Gene.40. *Anima grata futura eſt erga nos.*

Magna quidem eſt dignitas & excellentia ipſius animæ, & ideo multo magis in eius curam incumbendũ nobis eſt, quam in corporis curam. Quæ enim obſecro inſania eſſet,cum mori turi corporis gratia multa facias, nil interim pp immortalem animam pati? Quanta vero inter utramq; partem nobilitatis diſtantia eſt? Altera quidem cęli,altera terræ portio eſt:altera C mortalis, altera diuinæ pulchritudinis;altera belluarum imaginem refert,ex limo, hoc eſt viliſſimæ terræ parte formata, altera afflatu diuini pectoris in corpus infuſa; altera nobis cũ brutis,altera cum angelis cõis eſt. Poſtremo quidquid in corpore pulchritudinis,vitæ & gratiæ eſt, ab animæ virtute profi ciſcitur. Cur igitur nobiliſſima noſtri parte neglecta, tãto ſtu dio viliſſimam curamus? Si domus tua,aut ſtabulum ex æquo ſimul periclitarentur,vtri potius ſuccurrendum putares,domi ne,an ſtabulo? ſi arca quidem una poculis aureis plena, altera vero æneis repleta,à latronibus ſuffoderẽtur, vtri earũ potius D ſubueniendũ exiſtimares? annon extremæ eſſet dementiæ his rebus pretioſis relictis,viliſſimis ſubuenire? cum ergo tã multis partibus anima corpori præſtet,quæ tandẽ inſania eſt,omnem curam & ſtudiũ in tuenda corporis ſalute ponere,neglecta prorſus animæ cura? Felicianus dicit, Rogo vos fratres,q̃d tam male de nobis meruit anima noſtra ad imaginem Dei facta,quòd vel tantam cuſtodiam ei nolimus impendere, quantam veſtibus noſtris adhibemus? Quo enim ſtudio cũ nouam veſtem induimus eam à cunctis ſordibus & maculis purã conſeruare ſtudemus? Quòd vero anima noſtra tot ſceleribus deformetur & inquinetur,nil noſtra intereſſe putamus.

Diſſimile. *Quanto excellẽtior ſit anima corpore.* Simile. *Anima ſaluti proſpiciamus.* Feli. Arelaten. Epiſco. Simile.

Conuer-

Conuertamur ad Christum qui salutem nostram sitit. E

DA *mihi bibere.* Postulat potum sibi dari, vt conuersation e cum ipsa iniens, conuertatur Samaritana; sic et salute no stram sitiens, in interioribus semper animæ nostræ recessibus nobis dicit, da mihi bibere. Quis ergo erit tã ferreus, cuius vi scera non cõmoueantur tanta dñi benignitate? Sane hic de nu mero erit eorũ, quos vocat Apost. inimicos Crucis Christi: id est qui sunt inimici effectus ipsius passionis; & eum honorem, quem dare debebant Cruci, dant uitijs suis, quorũ finis interi tus, quorũ Deus venter est. Quis obsecro non cõmoueatur au dita parabola illa de filio prodigo, & de oue perdita, & drag ma? Considera obsecro peccator, quòd Christus pp te hodie defatigatur, & sitim patitur, vt ad Deũ conuertaris, tu tñ eius vocem audire non vis. Longe aliter se gerebat Dauid cũ dice ret, Tribulationem & dolorem inueni, & nomen dñi inuocaui. Quasi diceret, non expectaui vt labor ipse & dolor me inuade ret, sed potius ego eũ quæsiui, & libenter sustinui, vt ad Deum conuerterer. Item alibi dicebat, Tota die contristatus ingredie bar: afflictus sum & humiliatus sum nimis, rugiebã à gemitu cordis mei. Noli igitur parui ducere quòd te humilies & con uertas ad dñm: siquidem in conuersione tua magnũ agitur fe stum in cęlo: sic enim dr̃ Luc. 15. Gaudium erit in cęlo super vno peccatore pęnitentiam agente. Figuram quidẽ huius rei habemus in Gen. vbi dr̃, ꝙ Abraham fecit grande conuiuium in die ablactionis filij sui Isaac, & tñ non fecit in natiuitate: vt inde intelligamus quantum in cęlo celebretur festum, qñ à la cte & delicijs mundi nos separamus. Nec vero tm̃ indignari vi detur Deus cum peccamus, quantũ indignatur cùm nolumus ad ipsum conuerti postquã peccauimus, nec uolumus uti eius misericordia & clementia. Vnde rõnem reddens scriptura, cur Deus tantopere puniret hebræos, ait: quòd mittebat quidem dñs Deus patrum suorum ad illos per manum nunciorũ suo rum, de nocte consurgens, & quotidie cõmonens, eo quod par ceret populo: at illi subsannabant nuntios Dei, & parui pende bant sermones eius, donec ascenderet furor dñi in populum eius, & esset nulla curatio. Hoc etiam in nobis maxime sentit. Hoc ẽt in ipso Adamo manifestauit, cum se abscondebat à fa cie dñi, ait enim illi, quasi conquerens plusquam de prima of fensa, Adam vbi es? quare fugis conspectum meum? porro ini quitates Hierusalem enarrans Hie. ait: & dixi cũ fecisset hæc omnia

Occasiones captat Christus nostra salutis procuranda. Phil. 3. Luc. 15. Psal. 114. Psal. 39. Luc. 15. Gen. 21. *Impęnitentes quantum displiceãt Deo.* 2. Pa. 36. Gen. 3.

F G H

A omnia ad me reuertere, & non est reuersa. Vide quo pp hoc videbatur magis succensere Deus, q.s. non reuerteretur. Considera preterea quantam agerent pęnitentiam damnati, si possent eam agere sicut nos; nec momentum quidem vllum sine luctu & gemitu peccatorum suorum prætenirent. Hoc igitur à nobis postulat Deus, vt ad ipsum reuertamur. Vnde Hiero. ait: Tu aūt fornicata es cum amatoribus multis, tñ reuertere ad me, dicit dñs, & ego suscipiā te; leua oculos tuos in directum, & vide vbi nunc prostrata sis. Sanè potentes, & magnates, qui venatores videri volunt, pendent desuper liminarib.

Dānati si possēt quā tā agerent pœnitētiā.

Hiero.3.

Simile.

B domorum suarum, aquilarum capita, ceruorum, vrsorum, & aliorum huiusmodi animalium. Sic igitur Deus, vt ostendat q venator sit peccatorum errantium per syluas huius vitæ tanq̃ feras, in Euang. suo nobis proponit conuersionem, & pęnitentiam multorum peccatorum; vt Petri, Magdalenę, Pauli, Samaritanæ, Matthæi, & similium; vt hoc modo libentissime quidem conuertamur, & ad dñm cum fiducia accedamus: iuxta illud Iob; Ferrum de terra tollitur, & lapis solutus calore in æs vertitur. Et ita animantur peccatores tanta domini proposita misericordia, vt ad ipsum reuertantur, qui ab eo fu-

Gaudet Deus cum ad pęnitentiā admittit peccatores.

Iob 28.

C gerunt. Nullum quidē est peccatum quantumuis grauissimū, ait Chrys. Quod possit diuinam superare misericordiā. Quāobrem nunc hac tanta temporis opportunitate, pœnitentiam agito, & Dei misericordiam implorato: Vis tandem imponere finem, ait idem doctor, flagitijs tuis atq; sceleribus? misericordiam diuinam implorato; vbi misericordia flagitatur, interrogatio cessat: vbi misericordia petitur, pęnę locus non est, iudicium non sæuit. Video namq; fructum misericordiæ grandem: nisi enim in immensum extenderetur, pauci admodum saluarentur. O portus omni tempestate carens! ò portus om-

Chrys. in Gene. ho. 19. to. 1.

Chryso. in Psalm. 50. ho. 2. to. 1.

Magna Dei misericordia.

D ni tranquillitate plenus! Millies peccasti, millies te pęniteat: non impeditur temporis, aut loci angustia misericordia Dei. Vide siquidem in cruce in tanta positus angustia, quanta fuerit vsus misericordia cum latrone. Atque hæc quidem dicta velim, non vt quisquam audacter & impudenter persistat in suis sceleribus; sed ne quis si forte aliquod scelus commiserit, de diuina misericordia, bonitateque desperet.

Luc. 23.

Misericordia Dei nō abutamur

Vt sit homo aliquid, conuertat se ad illum à quo creatus est; recedendo enim frigescit, accedendo calescit, recedendo tenebrescit, accedendo clarescit; à quo enim habet vt sit, apud illum habet, vt bene sit. Ergo qui vult simul esse cum Deo, non ab illo recedat, sed ad illum accedat.

D. Aug. super Ps. 70.

APPENDIX. E

Iuxta prædium, quod dedit Iacob filio suo Ioseph. Aduerte obsecro, quod quis potentissimus, & locupletissimus esset Ioseph in Ægypto, non tamen ibi hæreditates aliquas emit: cuius rei causam esse puto, quia scilicet cum nouisset Hebræos inde à domino transferendos, propterea noluit, vt sui aliquas hæreditates ibi haberent, vt ita magis semoti essent ab omnibus terrenis, & paratiores essent ad viam capessendam in terram promissionis. Quasi diceret Ioseph; Melior hæreditas quam possum filijs meis relinquere, est virtus ipsa, & præclarum exemplum. Sic ergo nos non debemus terrenis inhærere, neque in hoc mundo tanquam in Ægypto radices agere, & propagare, ne hoc pacto retardemur à via veræ terræ promissionis. F

Diuitiæ plurimum impediunt cœlestem viam.

Quæst. Sed quæres, cùm Iacob huiusmodi prædium dedisset filio suo Ioseph, quomodo Ioseph filijs suis possessionem nullam reliquit?

Respon. Respondeo, quod diuitiæ quidem ex se indifferentes sunt, nec malæ, sed tales ex ipso vsu iudicantur.

Simile. Vnde quemadmodum testudo aliqua aut cythara manu pulsata alicuius periti, & exercitati in ea, mirifice consonat; si vero alia manu imperiti pulsetur, insuauis est; sic vtique censendum est de diuitijs, quod scilicet bonæ vel malæ dicantur ex vsu ipsius possessoris.

G

Feria VI. post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO QVARTA.

Animæ salutem negligimus.

VENIT *Iesus in ciuitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar.* Io. 4. Vide obsecro, quam sit solicitus Christus dominus in procuranda salute nostra, cum interim nos negligentes simus, & salutis animæ nostræ obliti. H

Parum timemus eandem nationem nostram.

Chrys. ho. 56. in Mat. Quod admirans Chrys. ait, Num habes aliam animam, quam possis pro tua dare? Pecuniam qui amisit, aliam pro amissa reddere pôt; similiter, qui ædes, qui seruos, qui cætera huiusmodi: animam si perdas, aliam pro ea dare non poteris; vel si rex orbis, & dominus sis, quæque in orbe sunt omnia, ipsumque orbem offeras, non poteris vel vnam animam eruere: etsi mille corpora, mille vrbes, mille regna, infinitam pecuniam impenderes.

Chryso. in Matt. ho. 67. Et alibi ait idem Chrys. Si tantam diligentiam adhiberent plerique ad exequenda Dei mandata, quantam adhibere solent ad diaboli

præcepta

A præcepta & persuasiones seruandas, longe præstabilius & salutarius rem suã agerent. At verò qñ diabolus quibuscunq; obuiis dare iubet, etsi huic rei gehenna immineat, iucunde tamẽ obtemperas: cùm verò Christus regnũ, si indigentibus obtuleris, tibi retribuat, non modò nil præstas, sed insuper ẽt petentes contumeliaris. Sic apertè mauis obedire diabolo, vt puniaris, q̃ Christo. Quod intelligens Propheta, dicebat referens aĩam nostram, & repręsentans: Miserere mei dñe, qm̃ conculcauit me homo, tota die impugnans tribulauit me: conculcauerunt me inimici mei tota die, qm̃ multi bellantes aduersum

Vitia facile sectamur, sed nõ perinde virtutes.

Psal. 58.

B me. Qm̃ isti oẽs animi nostri affectus, oẽs carnis nostræ sensus, qui qm̃ carnales sunt, spiritualia fastidiunt, & carnalia semper spirant: carnis aũt sapientia legi Dei subiecta non est, nec .n. potest, vt ait Paul. hoc est ex natura sua, nisi aliunde dirigatur. Sanè peccatores oculos dextros erutos habere vñr, & solis sinistris præditi terrena contuentur. Quo fit, vt leuissima corporis bona auidissime consectentur, animæ vero bona, q̃ sunt multis partib. p̃stantiora, prorsus negligunt & fastidiunt. Sic ẽt illorum iacturam acerbissime deflent, horum aũt ne sentiunt quidem. Neq; intellectum modò, sed memoriam quoq;

Rom. 8.

Lud. Gra.

1. Reg. 11.

Vitia excacãt malos.

C horum dæmon fascinauit, vt sola, quæ ad hanc breuem vitã, & momentaneam pertinent, assidue recolant; quæ verò ad illam, quæ sempiterna & felicissima est, prorsus obliuiscant̃. Fingunt quidem poetarum fabulæ, esse apud inferos lethęas quasdam aquas, quas vbi defunctorum animæ ebiberint, rerũ omnium, quæ in hac vita reliquerunt, obliuiscuntur: princeps igitur huius mundi siĩes aquas impiis hominibus propinasse vr̃; quibus hoc efficit, vt cũ ea, quæ ad hanc vitã spectant, in prospectu semper habeant, quæ tñ ad aliam pertinent, sic obliuiscantur, quasi ad illa, neq; nati, neq; conditi à Deo essent. Et

Fabulę poetarum.

Obliuiscimur salutẽ animæ.

D ita illud Salom. conuenit: Peccator cùm venerit in profundũ malorum, contẽnit; hoc est quidquid ante eius oculos posueris, quo ad resipiscendum inducas, si mortẽ, si iudiciũ, si gehennã, si cęlestem gloriã, si deniq; Christi crucẽ, atq; passionẽ, si innumera Dei beneficia, si quotidianas clades tũ publicas, tũ priuatas, pp scelera hominum immissas; si hæc inq̃ omnia oculis eius subiicias, pro nihilo ducit atq; contẽnit. Talẽ igitur hominẽ cum videris, Pharaonẽ alterum existimato, qui tot monitis, & plagis dñi, iterum & sæpe repetitis, noluit recipere disciplinam. In quanto aũt salutis discrimine isti versantur, Eccl. breuiter exponit cùm ait: Cordurũ male habebit in no-

Prou. 18.

Duro corde præditi sumus.

Exo. 5.

Eccl. 3.

 uissimo,

August. nissimo, quia vt dicit Aug. Hac pœna punitur peccator, vt moriens obliuiscatur sui, qui dum viueret oblitus est Dei. Iustū quippe est, vt difficilem experiatur Deum in morte, quem tota vita Deus difficilem, atque rebellem inuenit. E

Certum quidem est in anima nostra duplicē inueniri portionem; alteram videlicet superiorem, & alteram inferiorē: quarum illa Angelis, hæc vero brutis similis est. Illa consilio, ratione, & diuina lege ducitur; hæc aūt more pecudū impulsu, & impetu cęco regitur. Cùm aūt hoc ratio, & lex diuina p̄scribat, vt inferior, hęc portio à superiori dirigatur, tāta in carnalibus hominib. peccati vis est, vt hunc naturæ & diuinæ legis ordinē, de statu & sede deiiciat; ita fit vt sapiens à furente, oculatus à cæco, nobilis ab ignobili, & postremò dn̄s ab stulto seruo, & quod est multo indignius, homo à bellua, in operibus suis dirigatur; dum sordida & cæca caro imperat, & spiritus imperanti cedit & obsequitur: quo quid esse monstruosius? quidve indignius excogitari potest? Hoc est.n. cuius gratia iuxta Salomonē mouetur terra, cùm videlicet ancilla caro, cuius erat conditio seruiendi, sedem occupat imperandi. Ex his ergo patet, quæ sit vel maxima inter spirituales, & carnales viros dr̄ia; q̄ illi videlicet spiritu, ratione, atq; iudicio ducantur, carnem spiritui subijcientes; isti autem varijs cupiditatibus obsequentes, hisq; cæcis magistris traditi, vitam suam non tam dirigunt, q̄ confundunt. Illi implent illud Apost. Si spiritu viuimus, spiritu & ambulemus: hi verò dicunt illud Isa. Post cogitationes nostras ibimus. Item illud Eccles. Omnia quæ desiderauerunt oculi mei, non negaui eis, neque prohibui cor meum, quin omni voluptate frueretur. Spiritu ergo ambulemus. Quid est autem Spiritu ambulare, nisi de virtute in virtutem ire? Nescio plane quando tandem incipiemus saluti animæ nostræ consulere, ait D. Hieron. siquidem cùm ista vita transierit, amittetur operandi tempus: quare, Dum tempus habemus, ut ait Apostol. operemur bonum. Et saluator inquit, Operamini dum dies est; veniet .n. nox, qn̄ nullus poterit operari. Ortus est nobis Dei sermo sol verus, & congregatæ sunt bestiæ recedentes in cubilia sua; procedamus, vt homines ad cubilia nostra, hoc est ad opus nr̄um, & vsq; ad vesperam laboremus. Quale est autem, vt cùm peccatores quotidie in malis operibus augeātur, nos in bono opere lassemur? Titus quidē filius Vespasiani, qui in vltionē dn̄ici sanguinis subuertit Hierosolymā, & Romam victor ingressus est,

Marginalia: *Animę portio super. et inferior.* (beside "ratione, & diuina lege…"); Simile.; *Carne non ducamur.*; Prou. 30.; *Ratione ducamur.*; Gal. 5.; Isa. 65.; Eccl. 2.; Hier. li. 3. in epist. ad Galat. c. 6. tom. 9.; Galat. 5.; Ioan. 9.; Psal. 103.; Exēplum. Right margin letters: F (at "nalibus hominib."), G (at "carnales viros"), H (at "piemus saluti").

A sus est,tantæ dicitur fuisse bonitatis, vt cum quadã nocte recordaretur in cœna, ꝙ nihil boni illo die fecisset,dixit amicis suis: Hodie diē perdidi.Quòd si hoc ille sine lege,sine Euangelio,naturaliter & dixit,& fecit: quid nos oportet facere, q̃ tantã fidei lucem,tantaq; exempla,& doctrinam habemus? *Tẽpus bene expendamus.*

Porro vt intelligas quam parũ mundani hoĩes æstimẽt cœlestia bona,quanti vero faciant terrestria, atq; mundana, non verebor fabulatoris ẽt Aesopi similitudine, hanc rẽ aperte declarare. Is igitur fingit gallum in sterquilinio sibi aliquid quæritantem, qui cũ forte pretiosam gẽmam inuenisset, splendorẽ D. Stel. Aesop. Simile.
B eius miratus, ait! res vili pretiosa loco, nitidiq; decoris, hac in sorde manens: si te alius,qui pretiũ tuũ agnosceret,inuenisset,felicissimũ se profecto putaret: ego aũt,qui nec hoc noui, neq; ego te,vel vnũ frumenti granum tibi ante tulissem.Hæc fabula fratres,studia & mores hoĩum nobis ob oculos ponit: si quis.n.eorum bonorũ,quæ nobis Christi Euangelium proponit,explorator,eorũ valorem, cœlesti lumine instructus agnosceret, facile quod ille mercator Euangelicus fecit,diuenditis omnibus,sempiterna illa bona compararet: at nos, qui instar Æsopici galli in huius uitæ sterquilinio siliquas porco- *Nescimus gloriam æstimare.* Matt. 13. Luc. 15.
C rũ quærimus,quibus insatiabilẽ cupiditatis nr̃æ uentrem impleamus, non longe pluris facimus q̃ uilia quæq;. Cæterum q̃diu pisces inuenta in hamo esca pascũtur,nihil tunc tp̃is doloris sentiunt: at ubi piscator fallacia fila in sublime attollit, & pisces hamo cõprehensi extrahuntur ab aquis,tunc quæ illis dulcis esca uidebatur,aculeus est uitam eripiens.Sciãt igit̃, qui nunc carnis uoluptatib. & amore seculi irretiti tenentur, idẽ prorsus sibi euenturum.Aderit nãq; extrema illa hora, in qua ab huius uitæ undis Dei imperio extrahendi sunt, quo tempore,quæ illis antea deliciæ uidebantur,acerbissimos do- Simile. *Vitiosi iuste punientur.*
D loris aculeos imprimẽt.Verissime.n.dictum est.: Fauus distillans labia meretricis,nouissima aũt eius quasi absynthium. Prou. 4.

Viri lasciuia, & luxuria diffluentes, quantum offendant Deum.

V*Enit mulier de Samaria haurire aquam.* Erat quidẽ hęc mulier mundi delicijs valde dedita,& quidẽ non cõtenta quinq; maritis,quos habuerat,lenonẽ etiam quendam modò habebat: atq; ita mystice uidetur significari eius procacitas, & petulantia,cùm dicitur, Venit haurire aquam. Est quidem *Vitiosi nũquã satisfaciunt appetitui suo.*

Oseæ 4. vitium carnis quasi ebrietas quædam aĩæ: quod significare vr̃ E
Vitia excæcant homines. sus est Oseas cum ait: Fornicatio,& vinũ,& ebrietas, auferũt cor: siquidem hoc vitium carnis dementare videtur ipsos homines,& priuare ratione. Vnde Ezech. ait, Insaniuit in amatores suos. Et Hebræi ex vitio carnis lapsi fuerunt aliqñ in idololatriã. Hoc vitiũ perdidit Salomonẽ, destruxit mundum vniuersum. Porro cætera vitia vr̃ Deus punire ẽt reprehendẽdo, hoc vero potius tacendo. Vide qũo punierit ẽt Deus filium illum Iudæ ꝑ hoc vitium, adeo vt dicatur Gen. 38. Percussit eum dñs, eo ꝙ rem detestabilem faceret. Vide qũo dæmon interfecerit septem illos maritos Sarræ coniugis Tobiæ ꝑ F effrẽnatam libidinẽ. Sane cæcus Hærodes ꝑ hoc vitiũ amputauit caput Baptistæ. Præterea Pharisæus alia vitia Magdalenæ non reprehendit, sed tñ hoc solum tanq̃ turpissimum reprehendit dicens; quia peccatrix est; quasi diceret, cũ huic sit vitio dedita, vtiq; & alia habebit. Vnde Greg. ait: Ideo dr̃ peccatrix, quia uniuersis vitiis plena fuit. Item vulgò iã cùm dicimus aliq̃ peccatricem, eam de hoc carnis uitio notamus: talis ergo erat hæc Samaritana. Et certe hoc uitium ur̃ hoĩes quam simillimos brutis reddere,& impudentissimos: uide.n. quanta fuerit impudentia illius, qui publice uoluit abuti aliena coniuge: quæ sanè impudentia ur̃ esse in pẽnam peccati: G uide enim qũo impudentissime Absalon quasi in pẽnam peccati commissi contra patrem rebellionis, ingressus ẽst ad uxores patris sui. Porro Eccl. ita depingit impudentem mulierẽ dicens: Inueni amariorem morte mulierem, quẽ laqueus uenatorũ est,& sagena cor eius, uincula sunt manus illius: qui placet Deo effugiet illam; qui autem peccator est, capietur
Impudentes mulieres quantũ noceant. ab illa. Vide qũo uocet dẽmones uenatores ad denotandam solicitudinẽ dæmonum, ut nos deprædentur. Item obserua, ꝙ dr̃, capietur ab illa: est enim maxima hominis miseria, cùm H aliq̃ deperit mulierem; siquidem die noctéq; quiescere non
Viri carnales quã sũt cæci. potest, etsi uideat se mille ꝑ ipsam pati labores, adeo ut dicat se fascinatum ab ea: & hæc quidem fascinatio miserabilis homo, est pẽna tui peccati,& fascinator est dæmon, qui te mi-
Grauissimum scelus solicitare moniales sponsas Christi. serum illaqueat. Adeo late serpit hoc malum, ut ẽt uiri carnales non erubescant ẽt sponsas Christi attentare. Annon obsecro graui punitione ille dignus tibi uideretur, qui sponsam alterius solicitaret? cur igitur homo impudẽtissime audebis in spõsas Christi furere,& debacchari? Adeo ẽt latè serpit hoc malum, ut sicut Deus habet domos religiosas, ita ẽt hoc uitiũ habeat

Marginal references: Ezec. 23. Num. 25. Gen. 6. Gen. 38. Tob. 6. Luc. 7. Greg. sup Euãg. hoc Num. 25. 2. Reg. 16. Eccl. 7.

A habeat impudica loca,& angulos sæpe varios in Repub. Vnde Isai.dicebat, Laquei iuuenum omnes,& in domibus carcerum absc̃oſi ſunt; facti ſunt in rapinã,non eſt,qui eruat in direptione. Vide qũo vocet Propheta talia loca carceres, vbi ſunt catenæ & compedes ad illaqueãdos homines. Et quod dolendũ eſt maxime,vident multi proximũ ſuum pp hoc vitiũ miſerabiliter perire,& tñ eius non miſerentur,neq; eum monent. Si oуẽ vides à Lupo ſurreptam, clamas ſtatim,& niteris ꝓ virili eã eripere; & aĩam fratris tui non curas è faucibus diaboli eripiendam? Præclare ſanè faciebant Romani, cùm ſe intromit B tebant de adoleſcentulis,vtrum laſciuijs dediti eſſent, & vtrũ otioſi vagarentur,& alienas ſolicitarent mulieres; quod vtinã fieret noſtro tpe. Vide obſecro qũo punierit Deus puellas Moabitides, ꝙ occaſio extiterint tantorum ſcelerum ab Hebræis commiſſorum:quin & Phinees laudatur in ſcriptura,ꝙ ſupplicium ſumpſerit de his.Adeo quidem turpe eſt hoc ſcelus,vt dixerit Plut.Si te ab hoc vitio cohibere cupis,honores expete: quaſi ſibi vellet,ꝙ niſi vir ſine honore,hoc peccatum non cõmitteret.Ariſt.præterea in problemmatis interrogans quorſum hoc vitium ſit tam infame? reſpondet,quia eſt quaſi C belluinum. Vnde regius pſaltes dicebat: Qm̃ lumbi mei impleti ſunt illuſionibus: vbi ẽt ſignificare voluit,ꝙ pp hoc vitium eſſet infamatus,& illuderetur ſibi ab omnibus. Et certe q̃uis diſcipuli aliqui Chriſti aliqua vitia cõmitterent, non tñ legimus ꝙ carnis vitio notarentur. Et alia quidem vitia partẽ tm̃ hominis cõmaculare vñr,at verò hoc vitium totum hominem deformat. Vnde Apoſt.ait: Fugite fornicationem, qm̃ peccatum quodcunq; fecerit homo,extra corpus eſt; qui aũt fornicatur,in corpus ſuum peccat. An neſcitis qm̃ mẽbra vr̃a ſunt templũ Spiritus ſancti?&c. Quod ſi ſimplex fornicatio D tam grande peccatum eſt,quid quæſo de ipſo adulterio dicendum erit? Vnde Iob ait: Oculus adulteri obſeruat caliginem. Et paulo poſt:Maledicta ſit pars eius in terra &c.Item: Ad nimium calorẽ tranſiet ab aquis niuium,& vſq; ad inferos peccatũ illius. Vbi per aquas niuium poſſumus ẽt intelligere carnales concupiſcentias: vt enim nix ſtatim liqueſcit,ſic carnalis delectatio illico perit. Præterea inter oẽs,qui ſe excuſarũt à cena patris familias,ſolus ille qui vxorem duxerat,viſus eſt ſe proteruius excuſaſſe,cùm ait ſe non poſſe ire; ſiquidẽ adeo carnis laſciuia multos excæcat, vt ipſis videatur, ꝙ aliud præſtare non poſſint. Et certe ille,qui vxorẽ duxerat, nõ ob aliud

Margin: Iſa.42. — Simile. — Exẽplum. — Num.25. — Plut. — Ariſtot. in Pro. — Pſal.37. — *Vitiũ carnis infame.* — 1.Cor.6. — *Fornicatio deteſtabile malum.* — Iob 24. — Simile. — Luc.14. — *Carnales hoĩes quantum ſint cæci.*

reprehenditur, q̄ propter suam inordinatā libidinem, vt inde E
intelligant coniuges, vt ordinate ad coitum & moderatè accedant, non autē impudenter, quamuis sint coniuges: vnde Aug. ait, Noe quidem non ex alia vinea q̄ sua vuas decerpsit, & tamen inebriatus est. Eua coniunx quidem erat Adami, & tamen ipsum perdidit. Quòd si hæc tantis diuinitus ornata muneribus, coniugem suum perdidit, quid de te futurum erit, si nimium indulseris vxori tuæ? Quæ cum ita sint, quanta quæso cæcitate præditi sunt concubinarij? de quibus dicitur in Apocal. Poma desiderij animæ tuæ discesserunt à te, & amplius illa non inuenies. Tales sunt delectationes carnales, quę F
cito euanescunt. Item Iob ait, Non videat riuulos fluminis torrentis mellis & butyri: idest vir carnalis non percipiet dulcedinem beatitudinis, sed ipsa priuabitur.

D. Aug.
Gen. 3.
Cōcubinarij in quanto periculo viuant.
Apoc. 14.
Iob 20.

Vitia non satiant peccatorem.

OMnis qui biberit ex hac aqua, sitiet iterum. Hoc sane proprium hn̄t ipsa vitia, vt nunq̄ satient appetitū, sed quanto magis exercentur, magis appetuntur: & quanto plus biberit ex aqua vitiorum peccator, tanto magis sitit, nec ad se redeunt peccatores, donec dicant in inferno positi, errauimus G
à via veritatis &c. Dura quidem & aspera est vitiorum via. Quod significans Christus, dixit Saulo, Durum est tibi contra stimulū calcitrare. Sæpe quidem nos pungit Deus stimulo considerationis mortis, vel iudicij, vel inferni; & tn̄ calcitramus, & vlterius in vitijs persistimus. Sæpe igitur Christus pulsauerat cor Apostoli talibus cōsiderationib. vnde & tandē dixit ei, Durū esse contra stimulum calcitrare: quasi diceret; cur vis adeo resistere vocationi meæ? desiste iā tandem à furore tuo, & me audi. Vis obsecro homo videre, quā ꝓcul absit vir vitiosus ab instituto Christi, ꝑꝑ quod ipsum condiderat? Ego tibi hoc ipsum graphice depingā: finge quæso tibi H
imaginē quandam, cuius caput sit magnanimitas, oculus vnus prudentia circa præsentia, & alter prouidentia circa futura: aures fides & consilium, nares vero sagacitas ad discernendū bonū & malū: os affabilitas, lingua veritas, collū clementia, pectus pietas, brachia fortitudo, manus liberalitas, corpus erectū iustitia & rectitudo, venter tēperantia, cinctoriū castitas, duo pedes, super quos sustentatur, amor Dei, & ꝓximi. Vide igitͬ, ò homo, quā pulchra sit imago tua, & quantū ab ea degeneraueris. Porro quantū laborent in vitijs peccatores, signauit Isa. dicens:

Vitia non satiant appetitum.
Sap. 5.
Acto. 9.
Vitiorū semita difficilis.
Simile.
Imago magna perfectionis est homo.

A dicens: Væ qui trahitis quasi vinculum plaustri, peccatũ. Nam sicut iumenta, quod aliter portare non possunt, in plaustro trahunt; sic peccator cùm sibi vr̃ non posse sustinere quendam statum, illum trahit per ambitionem, per uanitatẽ, per alias mundi leges iniquas: sic videas aliquẽ qui vix possit famulũ vnum alere; velle sex vel septem famulos sustentare. Habent præterea peccata aliud malum, ꝙ scilicet nisi statim in initio extirpentur, semper crescunt. vnde Hier. ait, Felix est ille, qui, vt ait Propheta, allidit paruulos suos ad petram; idest qui statim nascentia uitia extirpat, & ea confringit propter petram, idest

Ambitione perit mundus.

Vitia statim fugiamus.

Hier. li. de cus. vir.

B Christum. Nisi enim ita fecerit, semper in deteriora labetur, iuxta illud Dauidis, Concepit dolorem, & peperit iniquitatẽ. Psal. 136. Psal. 7.

Mirum sane est, ꝙ mali tantopere obliuiscantur horribile Dei iudicium: dic obsecro si essent decem homines mensę accumbentes, & diceretur ꝙ vnus esset ingulandus, aut comburendus, quid quæso sentirent? Quòd si diceretur quòd sex vel septem ex ipsis essent perimendi, annon magis turbarentur? Sic ergo cum dicat Christus, ꝙ lata est uia, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam: & quòd angusta est via quæ ducit ad uitam, & pauci sunt qui inueniunt eam: quor

Simile.

Matt. 7.

C sum quæso non contremiscimus? Narrat quidem Cyrillus, quòd vulpes quædam ingressa est in confertissimũ promptuarium, cumq; se ualde exsaturasset, postea inde egredi non potuit, atque ita interfecta est. Sic ergo se gerunt mali, qui ingressi in hanc uitam, uidentes promptuarium mundi plenum varijs delicijs, ipsis se ingurgitant, & postea cum uolunt ingredi in cęlum, nõ possunt propter ipsorum culpam; Si ergo hæc ita se habent, quorsum quæso tam pusillanimes sumus ad cælestem uiam capescendam, & uirtutem complectendam? Certe ita res videtur se habere, quòd sicut modica flamma statim

D.Cyril.

Similitudo.

Delitijs mundi respondebũt sempiternę pœnę.

Simile.

D vento extinguitur; si vero ingens sit, potius inflammatur, & crescit: sic utiq; vir pusillanimis, statim à virtute retardatur; at vero qui fortis est, de virtute in virtutẽ crescit. Item sicut molossus canis spernit latratus caniculorum: sic vir fortis contradictiones omnes superare solet. Michol quidem Dauidem deridebat, ꝙ ante arcam domini saltaret; at verò quoniam Dauid maioribus iniurijs sustinendis assuetus erat, idcirco facile pertulit huiusmodi iniuriam; sed tamen Deus castigauit Michol, quam fecit sine liberis, & sine hærede & successore. Vide ẽt quantas habuerit Paulus contradictiones, & tñ magis conualescebat semper & virtutem complectębatur: sic ergo facere nos

Tentationes viriliter superemus.

2. Reg. 6.

Acto. 9.

nos debemus. Veruntamen inuocare debemus eũ, qui hodier- E
no die promittit Samaritanæ perennem fonté gratiæ, qui dat
Isa. 40. lasso virtutem, vt ait Isa. Et his qui non sunt, fortitudinem, &
Ephe. 3. robur multiplicat. Propter quos fauores dicebat Apost. Fle-
cto genua ad patrem domini nostri Iesu Christi, à quo omnis
paternitas in cęlo & in terra nominatur: idest à quo fauores
omnes & auxilia sancta accipimus.

APPENDIX.

Venit mulier. Quis vnquam dixisset, q; tali hora, & in tanto quidem feruore esset ventura hæc mulier? veruntamen venit, F vt Christo hmõi obsequium exhiberet. Sic igitur solet Deus suis subuenire miris quibusdam modis, nobis occultis & incognitis, in maximis necessitatibus. Hinc etiam colligitur q; quacunq; hora & opportunitate possit aliquis benefacere, si vult. Quis vnquam existimasset, q; tali hora esset venturus Christus ad conuertendam Samaritanam? sic Abraham in feruore diei expectabat peregrinos, vt eos hospitio exciperet.

Fauet de⁹ suis miris quibusdã modis.

Gen. 18.

Venit mulier. Homines quidem facile exterius iudicassent, hanc mulierem intempestiue venire ad aquam hauriẽdam, & quòd longe melius fuisset, vt ancillam quandam misisset. At G verò longe præstabilius ipsi fuit, vt in propria persona illuc accederet. *Sedebat sic.* Solet se Deus vnicuiq; accommodare secundum ipsius dispositionem, vnde in hymno ait D.Tho. Tu sic nos visitas, sicut te colimus.

Magna Dei prouidentia.

D.Tho.

Da mihi bibere. Dic obsecro bone Christe, nunc bibere poscis, cùm defessus es, & cùm valde desudas, & ieiunus es? nonne melius erit, vt discipulos expectes, qui cibos adferant, atq; his degustatis bibere poteris? Sed nõ hæc erat vrgentior sitis, quam ipse habebat; sed potius cura nostræ salutis, quam ét in Cruce positus significauit, cum dixit, Sitio. Tu igitur peccator H poteris huiusmodi Christi sitim placare, si te ad ipsum conuertas: sed tamen non vis ei etiam aquæ calicem dare, neque lachrymulam vnam pęnitentiæ & compunctionis. Et tamen siti dæmonis semper satisfacis tuis sceleribus & peccatis, qui semper desiderat te in inferni barathrum protrudere.

Luc. 23.

Sitit Christus salutẽ nostram.

Fons salientis. Quomodo fit fons salientis? Respondet Lyra, quia per gratiam spiritus sanctus inhabitat mentẽ, qui est origo gratiæ facientis hominẽ salire in vitam æternã: naturale est enim, q; aqua tantum ascendere potest, quantum descendit, & ita gratia de cęlo adueniens, animã ad cęlum perducit.

Lyranus su. Ioan.

Sab-

A

Sabbatho post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO PRIMA.

PErrexit *Iesus in montem Oliueti, & diluculo iterū venit in templum.* Io. 8. Post salutarē doctrinā turbę cōicatam Iesus secessit in montem Oliueti, ait Cyril. vt secretus à tumultu populi, orationi va- Cyril. in
B caret; nobis in hoc relinquens exemplū, ꝙ post proximorum Ioā. lib. 5.
instructionem, ad orationē confugere debeamus, sine impor- c. 14.
tuno cogitationum strepitu, Deo fundendam in abscondito: & *Prædicato*
post orationē rursum proximorū saluti vacare & intendere, vt *res se de-*
prædicationi oratio, & orationi succedebat prædicatio. Itaq; *bent ora-*
locus à consortio turbæ semotus, in quem dn̄s oraturus se con *tioni dare.*
tulit, animum designat orationi intentū, à cogitationibus mundi huius separatū esse debere, vt Mat. nos admonet dicens. Tu Mat. 6.
aūt cum oraueris intra in cubiculum tuū, & clauso ostio ora patrem tuū in abscondito. Mons aūt quem dn̄s ascendit, sublimi
C tatē animi significat, in cęlestia per orationem erigendi, & non *Oratio*
infimis, terrenisq; negotijs immergendi. Cùm enim oratio sit *qualis es-*
mentis in Deū pia eleuatio, quis hunc dixerit orare, qui labia *se debeat.*
quidem ad verborum prolationem mouet, mentem vero curis mundi depressam, nequaquam ad Deum erigit? Conqueritur sanè de hm̄oi orantibus per Isa. dn̄s: Populus hic, inquit, labijs me honorat, cor aūt eorū longe est à me. Mons vero Oli- Isa. 29.
ueti altitudinē & copiam diuinæ significat misericordię, & per filij Dei in carnem aduentū nobis affluenter ostensæ. Nempe Simile.
olei nomine in scripturis Dei misericordia sæpius exprimitur,
D ꝙ illius natura huius conditioni congruit; superfertur.n oleū cæteris liquoribus atq; supernatat; ita misericordia omnibus Dei operibus supereminet, & plus cæteris in homine elucescit. Misericordia vt ait Iaco. superexaltat iudiciū, & Misera- Iaco. 2.
tiones eius super omnia opera eius, ait Dauid. Insuper oleum Psal. 144.
dolores vulnerum mitigat, & sanat tumores & vlcera: Dei ve- Simile.
ro misericordia plagas animæ nostræ curat, omnemq; depellit languorem peccati. Demum qui palæstram subire debebāt Simile.
aut luctam, oleo delibuti prodibant in mediū, quia eius copia *Misericor*
ad id genus certaminis esset accōmodatissima; sic in acie cōtra *dia Dei ef*
aereas potestates certaturis, suā Deus misericordiā elargitur: *fectus.*

ea nos præuenit, suggeritq; vires, quibus interim difficili præ E
lio, ope sua muniti, tandẽ victores euadamus: vnde dicit ꝓphe
Solicitudo ta; In te eripiar à tentatione, in Deo meo transgrediar murũ.
vtilissima. *Perrexit Iesus in montem.* Hinc docemur, ꝙ si nos totos
Deo tradere cupimus, humani strepitus & humanæ conuersa
Gen. 12. tiones sunt à nobis fugiendæ. Nam & dñs vt faceret Abrahæ
beneficia, quibus illum volebat afficere, ab hominũ conuersa-
Exo. 19. tione eum eduxit. Item Moysen perduxit ẽt dñs ad uerticem
Gen. 21. montis Sinai: In solitudine ẽt apparuit angelus ipsi Agar. Elias
3. Reg. 19. ab hominũ consortio procul aberat, qñ angelum domini uidit.
Luc. 3. Non erat solicitus de querendis hominibus beatus Ioãnes, qñ F
factus est ei sermo dñi in deserto; nam vt commodius se Deo
4. Reg. 4. traderet, in desertum secesserat. Elisæus vsq; adeo effugiebat
humana colloquia, vt nomen ẽt hospitis, apud quam sæpe di-
uertebat, ignoraret. Nam cum iussisset ipsi Giezi, vt eam euo
caret, propriũ nomẽ ignorans, à nomine ciuitatis eam Sunamni-
3. Reg. 19. tidem appellauit. Elias in populo & societate Iezabel, fame pe
ribat; postquam aũt in solitudinem Bersabee Iuda recessit, ibi
pastus est cælitus, angelicoq; ministerio. Cæterum si hi qui in
spiritualibus occupantur perpetuò, opus habent recessu & soli
tudine; quãto potiori iure ea fuerit his necessaria, qui semper G
terrenis curis & negotiationibus occupantur? Agriculæ quidẽ
Simile. non singulis annis perpetuo opere agros fatigãt, sed cessare eos
faciunt, vt ex illo interuallo & requie fæcundiores & copiosio
Exercitationes variandæ. res reddant fructus; sic & nos si terrenis occupationibus inter
dũ pepercerimus, multò felicius nobiscũ ageẽ, ẽt circa ea quæ
ad agentẽ vitã pertinent. Iudæi.n. in deserto manna cælesti re-
Exo. 16. fecti sunt: Dauidi apparuit dñs in terra deserta: Elias pascebaẽ
Psal. 62. à coruis in deserto: Moysi non dabatur videre Deũ, donec ad
3. Reg. 17. desertũ exiret: Deus ad spõsam inquit: Ducã eã in solitudinẽ.
Exo. 3. *Et Diluculo iterum venit in templum.* Obserua qua ratione H
Christus Dñs suas vicissim variaret actiones, & honestas oc-
Autor. cupationes. Vnde colligas, non semper nobis orationi esse va-
candum, aut semper prædicationi incumbendũ, sed ab vna re
Sen. lib. 1. ad aliam vicissim transeundum. Quin etiam Sene. ita ait, Va-
de tranq. riemus studia & actiones nostras, vt laborem sustinere ualea-
vi. ad ser. mus. Miscenda ista sunt,; solitudo nempe atq; frequentia siue
c. 15. consuetudo, sit altera res alterius medicina; sanet molestiam
turbæ solitudo ipsa, & tædiũ uicissim solitudinis expellat fre-
quentia & consuetudo. Danda remissio est animis, vt alacrio-
Simile. res fiant. Et quemadmodũ agri cessare debent nonnunquam,
ne

A ne ſingulis ſerantur annis, ita animi ſtudia & exercitationes intermittendæ ſunt. Et certe legum conditores feſtos inſtituerunt dies, quibus ab opere quieſceremus.

Adducunt autem ſcribæ, & phariſæi mulierem in adulterio deprehenſam. Phariſæi ipſi pecunia corrupti adulterium dimi ſerant, quod ſcelus peſtiferum quidem eſt in iudicibus. Hoc quidem vitium incurrerunt filij Samuelis, quos iudices populi pater conſtituerat. Hi enim acceptis muneribus, iuſtitiam non ſeruabant, & propterea à ſuis officiis per eundem ét patrem depulſi ſunt, vniuerſo populo petente. Optabat ét accipere pecuniã à Paulo pfectus ille Felix, vt hr̃ in Act. Apoſt. Sed miſerabilis hæc mulier pecuniã non habebat quã daret phariſæis, & ideo cõprehenſa eſt. Quemadmodũ ipſius piſcatoris harundo, ſi piſciculus aliquis ei adhæret, non inflectitur & incuruatur; ſi aũt ingens aliquis piſcis adhęſerit, ſtatim inflectitur: ita plane ſi ceciderit in manus peruerſi iudicis paup aliquis vir, cum eo vtitur talis iudex rectitudine iuſtitiæ, neq; ab ea vſq̃ deflectitur; ꝙ ſi cauſa agatur diuitis, videas illico, quia doloſi ſpes affulſit nũmi, peruerti leges, & iudicia oĩa deprauari. Et quemadmodũ horologiũ, quò æqualius diſtat ab omnibus vrbis partibus, eo præſtabilius eſt, quia ab omnibus æqualiter auditur. Item fons in media ſitus vrbe, commodiorem ſeſe omnib. pariter exhibet ciuibus; & à centro ét lineæ omnes ad circunferentiam ductę, ęqualiter diſtant. Ad eundẽ modum, qui cauſas ipſas dijudicat, is neceſſe eſt æquiſſimum ſeſe omnibus exhibeat, neque magis in vnam, quàm in alteram partem propendeat, ſed ius ſuum cuique tribuat.

[Margin: Lyra. in hũc locũ. — 1.Reg.8. — *Iudices nõ corrũpantur muneribus.* — B — Acto.24. — Simile. — *Iudices erga pauperes inter-dũ iniqui.* — Simile. — C — Simile. — Simile.]

Magiſter hæc mulier modò deprehenſa eſt in adulterio. Mulieris culpam exaggerant ex tribus, ait D.Thom. quæ Chriſtum commouere deberent à ſua manſuetudine. Et primò ex culpæ nouitate, vnde dicunt, *modò:* nam quando eſt antiqua, non tantum mouet, quia forte præceſſit correctio. Secundò eius euidentia, vnde dicunt, *deprehenſa eſt.* Ita quòd non poſſit ſe excuſare, quod eſt conſuetudinis mulierum, iuxta illud Pro. Tergit os ſuum, dicens, non ſum operata malũ. Tertiò ex culpę enormitate, vnde dicunt, *in adulterio*, quod eſt graue facinus, & multorum malorum cauſa. *Hoc autem dicebant tentantes eum, vt poſſent accuſare eum.* proponunt quidem mulierem in adulterio deprehenſam, ait Cyril. Moyſi legem adducunt, qua in Leuit. ſancitum eſt à Deo, adulteros & adulteras lapidibus obruendos; vt ſi eam à pœna legis

[Margin: D.Tho.in Io.8.lec.1. — D — Prou. 30. — Cyr.in Io. li.5.c.15. — Leuit.20.]

gis absoluat, impunitãq; sinat abire, ꝓtinus, vt præuaricatorē E
legis iuste accusare videantur, & persequi; sin vero eã pro le-
Cauillatores multi. gis sententia saxis opprimendã dicat, continuo eũ ludibrio ha
beant, ꝙ misericordiam in proximum exhibendã magnopere
verbis prædicet, quam tñ opere non cõprobet, seruata legis se
ueritate. Reddantq; exinde eum odiosum & inuisum populo,
cui gratissimum ipsum esse compertum habebant.

Iesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terra.
Cyr. lib. 5. in Ioã. 16. Anteq̃ suã proferret sententiã, ait Cyrill. inclinauit se, & digi
to scribebat in terrã; vt nobis ostendat, ꝙ anteq̃ iudiciũ fera-
mus de proximo, ad veritatis inuestigationem descendere, & F
animũ inclinare debemus, & discretionis digito singula ad rē
propositam attinentia prius discutere; alioqui recte iudicare
non possumus, si prętermissa indagatione veritatis, & examine
diligenti, ꝑcipiti, & inconsiderato animo, proximũ in publico
Iudices cũ prudentia iudicare debent. iudicio, aut absoluimus, aut damnamus. Cognouit vtiq; Deus
Sodomitas & Gomorrhęos tanti criminis esse reos, cuius ocu
lis absconsum est nil, descensurum tñ se, & visurum rei verita
tē dixit, quo nobis ostendat, exacta trutina prius discutiendã
Gen. 18. esse causam, q̃ feratur sententia in aliquem. Idē quoq; Mosay
ca lege caueri, accuratã. s. inquisitionē de obiecto crimine præ G
cedere debere iudiciũ & dãnationem in reum ferendã, innuit
Iudex ambas audiat partes. paulo superius Nicodemus vir prudens, & maturus, cũ in pha
risæorum consilio, & consessu dixit: Nunquid lex nostra iudi
cat hominem, nisi prius audiuerit ab ipso, & cognouerit quid
Ioan. 7. faciat? Quinimo apud Romanos iustitiam Dei ignorantes, il-
Romanorũ cõsuetudo. lum ēt morem seruari, ꝙ in nullum ferri debeat sñia damna-
tionis, nisi prius discussa fuerit causa illius exactius, oñdit Por
tius Festus præses Iudææ à Romanis constitutus, cum princi-
pib. Sacerdotum, & Senioribus Iudæorũ postulantibus aduer
Acto. 25. sus B. Paulũ damnationē, respondit, ꝙ non est Romanis con- H
suetudo donare aliquē hoīem, i. aliorum voluntati permittere
ad sumendũ de eo suppliciũ, inferendamq; punitionē, priusq̃
is, qui accusatur, præsentes habeat accusatores, locumq; defen
dendi accipiat ad abluenda crimina, quæ ei obijciuntur.

Qui sine peccato est vestrum, primum in illã lapidē mittat.
Greg. li. 1. Mor. c. 10 Plerunq; nos, ait Greg. cùm rectitudinē iustitię exequimur,
mansuetudinem seruare cupimus, iustitiæ rectitudinē declina
mus. Dñs autem in carne veniens simplicitatē cum rectitudi-
ne tenuit, quia nec in mansuetudine districtionē iustitiæ, nec
rursum in districtione iustitiæ virtutē mansuetudinis amisit.
Vnde

A Vnde cùm quidam deducta adultera, hûc tentare voluissent, vt in culpam aut immansuetudinis, aut iniustitię laberetur, ad vtraq; respondit dicens. *Qui sine peccato est vestrum, primum in illam lapidem mittat.* Dat simplicitatē mansuetudinis, *Qui sine peccato est vestrum.* Dat zelum iustitiæ, *primus in illam lapidem mittat.* ò responsio sapientiæ, ait Aug quõ eos intromisit in semetipsos. Foris enim calumniabantur, seipsos intrinsecus non perscrutabantur; adulteram videbant, se non perspiciebant, & hoc calumniando, non verè, tanquā adulteram à castitate damnando. Iussit inquit Moyses adulteras lapidari secun B dum legem, ait Cyril. sed ab his dumtaxat, qui sunt obseruatores legis, nū preuaricatores. Non enim fas est, neq; iura sinūt, transgressionem legis ab eiusdem transgressoribus vindicari. Qui itaq; ex vobis sibi conscius est, ꝙ legem non violauerit, ꝙ nil contra legem admiserit vnquam, primū in eam iaciat lapidem. Non prohibeo lapidari męcham, sed nolim id ab his fieri, qui non minus quàm ipsa, aut grauius legē conculcauerint.

Iudex sit rectus, & misericors.

Augu. in Ioan. tra. 33.

Cyril. in Io. lib. 5. c. 16.

Et iterum se inclinans scribebat in terra. Ex more vultū aliò vertens, vt illi liberiorem haberent exeundi fiduciā, quos præuidebat citius exituros, q̄ plura interrogaturos. Quid aūt pri C mò se inclinans dn̄s scripsit in terra, & quid secundò, non explanat Euangelista, neq; promptum est cuiquam id definire. quamuis non desint qui affirment dn̄m hac secunda inclinatione notas quasdam terræ inscripsisse, quibus quisq; accusantiū sua oculis conspiciebat peccata, & menti obiecta cernebat. Vnde rubore suffusi, & pudore affecti, facile cognoscebant se non peccati immunem vitā agere, & ad discedendum potius q̄ ad acrius inquirendū ex hoc incitatos esse. Cæterū docet hac secunda inclinatione sua & inscriptione, vt nos prius diligenter exploremus, antequam alios corrigamus. Si quæratur, ait Ly- D ra, quõ scribebat, dicendum q̇ non scribebat per singula, sed diuina virtute potuit facere ꝙ in aliqua figura ab eo protracta, quilibet eorum videret sua propria peccata, & non alij, nec ab alijs videbantur. Vnde Euthymius ait, Rursum inclinatus scribebat in terra; vt dum ipse in eos non respiceret, erubescerent lenius redarguti; vtque ita illo in scribendo occupato, liceret eis sensim abscedere, antequam manifestius condemnarentur. Digito quidem Dei, ait Aug. lex scripta est, sed ꝓ duros in lapide scripta est: nunc iam dn̄s in terra scribebat, quia fructum quærebat. Aduerte igitur quam mature Christus hmōi causam tractet, etsi pharisæi maxime vrgerēt. Quid enim quæso

Aliena iudicamus delicta & nostra videmus.

Quid scriberet Christus in terra.

Qui alios carpit, labe carere debet.

Lyra. in Ioan.

Euthy. in Ioan.

Augu. in Io. tra. 33. to. 9.

facitis maligni? Modò eam in adulterio comprehendistis, & E
Iudex non debet esse præcipitatus. statim vultis condemnare? Sartor quidē priusquam forficibus pannū scindat, diligenter ipsum metitur, & secū ratiocinatur, & vos in vita proximi perimenda eritis præcipites? videte quā imperturbate nautæ illi se gesserint in condemnatione Ionæ.

Ionæ 1. *Audientes autem hæc, vnus post vnum exibant, incipientes à senioribus.* Crediderim ait Cyril. facile seniores grauiorū sibi malorū conscios fuisse & reos, impletumq; in eis illud scripturæ, ꝙ à senibus egressa est iniquitas, & propterea vehementiore affectos verecundia primū egressos fuisse, quos tanquam duces & primores, cęteri minores ætate comitati sunt. Admonet F aūt nos locus iste, nil contra nos facere posse sceleratorū con-
2.Reg.17. silia, si deum propitium habeamus. Nil enim nocuit Dauidi
Gen.37. Achitophelis consilium: nec Ioseph consilium suorū fratrum. Vnde enim existimabant eius splendorem maculare, nomenq;
Hier.15. extinguere, inde confusi sunt. Ita enim ait dn̄s per Hier. Bel-
Iob 5. labunt aduersum te, & non præualebunt, quia ego tecū sum, Et Iob; Deus comprehendit sapientes in astutia eorum, & con
Prou.21. silia prauorum dissipat. Salomon ait: Non est consilium con-
Psal. 32. tra dn̄m. Dauid etiam: Dominus dissipat consilia gentium Et quamuis viri iusti videantur aliquando ab impijs superari, sem G per tamē de iniquis triumphant, vt Christus de pharisæis semper triumphum reportauit. Cæterum cum Philistæi aliquando Hebræos propter eorum scelera superassent, Deiq; arcam in templum idoli sui intulissent, euenit vt surgentes diluculo altero die Azotij, inuenerint Dagonem suum iacentem in terra ante arcam, & alio die idipsum & confractum, qn̄ existimabant arcam Dei esse victam, abiectam, atque subiectam idolo
1.Reg.5. suo. Et profectò ita res habet, ꝙ quemadmodum fluctus ma-
Simile. ris ingentem duramq; rupem feriētes, ibi tantùm illiduntur, nil aliud valentes quàm sese frangere, & in spumas inanes con H
Constantissimi sunt serui Dei. uertere, manēte rupe immobili & stabili; ita qui iustū & pium hominem volunt impugnare, spumas suæ iracundiæ ostendūt dumtaxat; sicut in superbo illo Aman patet; sed tamen bonos
Esther 7. viros & insontes lædere nequaquam possunt.

Et remansit ibi Iesus solus, & mulier in medio stans. Non est
Lyra. in Ioan. intelligendum ait Lyra, ꝙ Christus remansit solus simpliciter cum illa muliere, quia remanserunt cum illo discipuli, & mul-
Cyril. in Io.lib.5.c.18. titudo populi, sed remansit solus à suis calumniatoribus. *Dixit autem ei Iesus, nec ego te condemnabo, vade & amplius noli peccare.* Itaq; ait Cyril. vbi respondit mulier se à nemine con-

demnatam

A demnatam esse, illico neq; se eam condemnaturum promisit, & benignitatis suæ dulcedine absolutam abire iussit; id solũ ei iniungens, ꝙ àmodo sibi à peccato caueret, & ne in priora relaberetur mala summo studio vigilaret. Nam incassum sumitur medicina, si post instauratam sanitatem, per vitæ incótinentiam, qui conualuit, iterum in primum incidit morbum; quinimo relapsus in ægritudinẽ periculosior esse solet, & exitio propior, q̃ prior ille languor; & quos prima valetudo aduersa non extinxit, sæpius iterata post redditam incolumitatẽ ægrotatio, sustulit è vita. Haud secus frustra pęnitentiæ medi- Simile.

B dicamentum sumitur, si post peractum, ad præteritæ vitæ sordes reditur. Hæc enim secunda admodum periculosa est aiæ febricitatio. Proinde dñs noster languido, qui trigintaocto annos decubuerat infirmus, iam sanato, & iusso tollere grabatũ suũ, atq; ambulare, deinde dixisse legitur: Ecce sanus factus es, iã amplius noli peccare, ne deterius tibi cótingat. Quibus sanè verbis significauit, per peccati iterationem hoĩem in deteriora prolabi mala. Quid prodest obsecro, studiosè vestes abluere, & lotas rursum luto inquinare? Quid lauare manus, & ablutas iterum contaminare sordibus? Sicut sus lota dicit *Recidiua peccati q̃tũ noceat.* Ioan. 5. Simile.

C Sap. in volutabro luti, ita stultus, qui iterat stultitiam suã, est enim vt canis, qui reuertitur ad vomitum suum. Audi Ecclesiasticum hanc peccatorum iterationem grauiter damnantem: Vnus ędificans, & vnus destruens, quid prodest illis nisi labor? vnus orans & vnus maledicens, cuius vocem exaudiet Deus? Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit mortuum, quid proficit lauatio illius? Sic homo, qui ieiunat in peccatis suis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? vxor Loth conuersa retro ad Sodomam, à qua discesserat, in statuam salis mutata est; vt inde sumendũ nobis exẽplum esset, ne ad de- Prou. 26. Eccl. 34. Gen. 19.

D ploratas reuertamur peccatorum illecebras, vt admonet dñs. Memores inquit, estote vxoris Loth. Semei cũ primæ offensionis ĩ Dauid impetrasset veniã, & iussus esset muros vrbis Hierusalẽ non excedere; quia secundò deprehẽsus est deliquisse, & mandatũ regis neglexisse, morte mulctatus est. Quid aliud nobis hic Semei casus innuit, nisi timendã esse & grauiter formidandã Dei iram, si iterũ atq; iterum eadẽ perpetramus flagitia? filij Israel in deserto suspirãtes post ollas carniũ Aegypti, & panem in saturitate manducatum, quibus in mentẽ venerunt pepones, cępe & allia, prostrati sunt ab ira Dei. Qui dixerunt, Cóstituamus nobis ducẽ, & reuertamur in Aegyptum; Luc. 17. 2. Reg. 19. 3. Reg. 2. Num. 11. Num. 14.

tum; profligati sunt ab hostibus; illorum gerentes typum, E
qui virtutis ingressi iter, ad præteritæ vitæ tenebras pedem
Luc. 9. retro ferre laborant. Nemo enim mittens manum ad aratrum & aspiciens retro, aptus est regno Dei.

D.Tho.in Io.8.lec.1 *Nec ego te condemnabo, vade in pace*. Absoluit eam, ait D. Thom. à culpa, non imponendo ei aliquam pęnam, quia cùm absoluendo exterius, iustificaret interius, bene potuit eã adeo immutare interius per sufficientem contritionem de peccatis, vt ab omni pœna immunis efficeretur. Nec tamen trahendum est in consuetudinem, vt aliquis exemplo domini, absq; confessione & pœnæ inflictione quemquam absoluat, quia F
Cõfessio necessaria. Christus excellentiam habuit in sacramento, quod nullus purus homo potest, & potuit absq; sacramento dare virtutem sacramenti. *Nec ego te condemnabo*. A quo te forte damnari timuisti, ait August. quia in me peccatum non inuenisti. *Nec ego te condemnabo*. Quid est domine? faues ergo peccatis? Non plane. Ita attende, quod dicitur: *vade deinceps noli peccare*. Ergo & dominus damnauit, sed peccatum, non hominem. Nam si peccatorum fautor esset, diceret: Nec ego te condemnabo, vade, & viue vt vis, de mea deliberatione esto secura; ego quantumcunque peccaueris, te ab omni pœna G
etiam gehennæ, & inferni terroribus liberabo. Non hoc dixit: attendant ergo, qui amant in domino mansuetudinem, & timeant veritatem. Etenim dulcis, & rectus dominus, vt
Vitã emendemus.
Psal. 24. ait Dauid: Ama, quod dulcis est, time quod rectus est. Tan-
Isa. 42. quam mansuetus dixit per Isa. Tacui: Sed tanquam iustus, inquit, nunquid semper tacebo?

Alb.Mag. Vide Six. se.bib.san. li. 6. anno 198. Cæterum quoniam hæc historia mulieris adulteræ non reperiri vr in archetypis græcis, ideo nullam de ea verbum D. Chrys. & similes interpretes habent. Vnde factum est, vt aliqui temerè dixerint, non esse de textu Euangelij: quod tamen falsissimum est, & erroneum, vt constat ex Conc. Trid. H

Quæst. Tandem quæres, quorsum Epistola hodierna proponatur: præsertim cum in ea tractetur de innocentissima muliere, hic vero de adultera, & quæ in adulterio ipso deprehensa fuerat?

Respon. Respondeo, ꝙ in hoc quidem quadrare videtur, vt alias omittam conuenientias: ꝙ sicut Susanna spem suam omnem in Deo collocauit, & ei se toto corde commendauit; ita etiam hæc mulier adultera cùm videret, ꝙ ante clementissimum Christum duceretur, etiam confidit secum pręclare actum iri, & ab ipso liberalissime sibi indulgendum esse.

A

Sabbatho post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO SECVNDA.

Templum frequentare debemus, & venerari.

PERREXIT *Iesus in montem Oliueti, & diluculo* Ioan. 8.
iterum venit in templum. Vide quam sæpe visita-
B ret Christus templum, vt inde discamus templa
frequentare, & ea venerari, cum ibi speciali quo-
dam modo reperiatur Deus, quãuis quidem sit vbique. Re-
fert quidem Val. Max. quod cum Tyrum cepisset Alexãder, Val. Max.
tantis furijs inuectus est, vt plusquam sex millia hominũ qui-
dem interficeret, & tantum illi immunes euaserint, qui in tẽ-
pla se recepissent. Discamus ergo vel ab ipsis Barbaris, quam *Tẽpla etiã*
reuerenter templa tractare debeamus. Sed multos videmus *à barbaris*
hoc tpe, qui irreuerenter se tractant in templis, & ibidẽ con- *reuerenter*
spectu suo multos prouocant ad peccandum. Et certe, quem- *tractãtur.*
C admodum optimi literarũ alumni ad scholã pergunt, redditu Simile.
ri rationem magistro suo de lectione ipsa; sic etiam serui Dei *Tẽpla ad*
ad templum pergunt, vt ibidẽ virtutis suę, & bonorũ operum *quid insti-*
rarionem Deo reddant: ita .n. multa diuinitus beneficia re- *tuta.*
portant: vnde regius psaltes ait: Retribuet mihi dñs ẽm iusti Psal. 17.
tiam meam: quia.s. custodiui vias dñi, nec impiè gessi à Deo
meo; vide obsecro quantam reuerentiam exhiberent Phili- 1. Reg. 5.
sthæi falso Deo suo Dagon, siquidem non audebant pedibus
calcare locum illum, vbi ceciderant confractæ manus ipsius
Dagon. Quanto igitur iustius est, vt cum reuerentia tracte-
D mus templa veri Dei? Confusio plane nostra est, ꝙ in tanto Hiere. 11.
discrimine veri Dei à Deo falso, vincamur tñ à barbaris in re- *Quã gra-*
uerentia. Plurimum sane conqueritur Deus, quòd ipsum of- *ue scelus*
fendamus in templo suo. Vnde ait per Hier. Quid est quòd di *sit offendo-*
lectus meus in domo mea fecit scelera multa? Quasi diceret; *re Deũ in*
quòd me offendat Turca, vel Paganus, non perinde mirandũ *templo.*
est, cùm solum habeat lumen naturæ; at verò quòd Christia *Tẽplis par*
nus me offendat, qui præterea habet lumen fidei, & tãta pro- *tim fauere*
posita sanctorum exempla, id plane intolerabile vr̃, quòd præ *videmur,*
sertim in ipso ẽt tẽplo me audeat offendere. Iã non est, quod *& partim*
dicamus, perinde à barbaris tẽpla irreuerenter tractari. Mira- *ea lædere.*

 bile

bile sanè est, q; peccator ad expianda scelera sua, statim se con- E
ferat ad templum, tum etiam si quid mali egerit, vt se eius immunitate muniat, illuc pergit: at vero statim nisi hæc vrgeant, irreuerenter se tractat in templo, non dubitans multa
2. Mac. 3. in eo scelera committere. Caueat ergo sibi, ne acrius ēt puniatur a Deo, q̄ olim puniret eos, qui templum Hierusalem vili pendebant. In tabernaculum quidem olim solùm ingredi poterant sacerdotes, adhuc nudis pedibus incedebant, & hæbdomada qua ingrediebantur, nec vinum, nec ceruisiam bibebant.
Exo. 3. Quin & Moysi priusquam fieret tabernaculum, dictum est, Solue calceamenta de pedibus tuis, locus n. in quo stas, terra F
Tēpla reuerenter tractāda. sancta est. Et tñ hoc tempore sunt, qui magna cum pompa tēpla ingrediantur, & indeuote quidē ibi versentur. Sunt ēt, qui sint negligentes valde ministri templi circa ornamenta altarium, & alia hmōi. Præterea templum ēt, quod est nostra anima, negligenter tractamus, de quo dicit Apost. Templum Dei
1. Cor. 3. Simile. estis. Itē si quis tēplum Dei violauerit, disperdet illum Deus. Quemadmodum n. ille magna esset reprehēsione dignus, qui in templum materiale introduceret sues & oues: sic ēt grauiorē meretur pœnam, qui peccatis animā suam coinquinat.
Simile, *Templum Dei sumus* Et sicut si aliquis de templo sanctarū & sanctorum imagines G
detraheret, atq; pro ipsis reponeret imaginem Veneris, vel Bacchi, grauissime peccaret: sic etiam qui virtutum imaginib. sublatis ex anima, pro ipsis vitia induceret, & immitteret.

Sanè ad orandum in templū nos conferre debemus, iuxta
Psal. 28. illud Dauidis, In templo eius omnes dicent gloriam; est enim locus accommodatissimus ad id munus subeundum; de quo
2. Paral. 6 instituto lege secundo Paral. 6. Quod si illud olim templum
Tēplū ad orandū accōmodatū. ad id idoneum erat, quanto magis erit accommodatius templum nostrum? Et si turpe erat in illo peccare templo, quanto quæso turpius erit in hoc nostro peccare templo, vbi speciali quodam modo Deus assistit? Indignabatur quidem H
Esther 7. Assuerus, q; ante eius præsentiam Aman turpe aliquid committeret, & te non pudebit ante diuinam peccare maiestatē?
Exēplum. Præclarum sane exemplum nobis dederunt reges sanctissimi versandi in templo, siquidem procidentes adorauerunt Chri-
Psal. 71. stum, iuxta illud Psal. Coram ipso procident Aethiopes, & ini-
Orem⁹ cū humilitate. mici eius terram lingent. Est enim in Aethiopia signum magnum reuerentiæ, deosculari terram. Si ergo inimici etiam terram deosculantur, cur nos saltem vtrumque genu non flectemus ante diuinam maiestatem?

Audito-

A *Auditores debent cum auiditate audire verbum Dei.*

ET omnis populus venit ad eũ, & sedens docebat eos. Magnus quidem vndiq; fiebat concursus ad prędicationē Christi, quamuis pp varia instituta, sicut sancti doctores affirmant. Quod etiam hoc nostro tempore fit, vt.s.multi pp alias potius causas, q̃ vt proficiant, sequantur prædicatores. Et certe deplorandum est, q videant concionatorem se macerantem & fatigãtem, vt cum spiritu & energia persuadeat legem Dei, & tamen ipsum negligunt, & parum attendunt; sicut videas B aliquos ante tabernam varijs ornatam mercibus positos, qui aliqnid licitantur, & tamen institutum & propositum non habent emendi; vnde miser venditor modo has, modo illas explicat, & complicat merces, & emptor fictus alias pp colorem spernit, alias propter excedens pretium, atq; ita discedit irridens potius venditorem & subsannans. Sic ergo videas, q se macerat concionator in varijs citandis doctoribus, & in doctrina varia tradenda; & tamen qui ex animo non audit, & ad vitæ emendationem, discedit potius irridendo ipsum concionatorem quàm proficiendo. Gallina quidem cum ouis incu- C bat, adeo huic operi intendit, vt inde etiam ad comedendum non abscedat, sed potius ibidem pascenda sit. Sic ergo videas aliquos auditores, qui ita rebus secularibus intẽdunt, vt etiam ad spiritualem pastum nunquam accedant, sed necesse fit, vt concionator ipse in loco aliquo commodo tales interdum ẽt inopinatos possit concione sua intercludere. Vnde dixit Deus Hieremiæ; Vade, & sta in porta filiorum populi mei, per quã ingrediuntur reges Iuda, & omnis Iuda, cunctiq; habitatores Hierusalem, & dices: Audite verbum domini.

Auditores pleriq; quã parum proficiant.

Simile.

Varij auditores audiũt cõcionem absq; pposito se emendãdi.

Simile.

Multi quasi violenter videntur audire verbũ Dei.

Hiere. 17.

Porro non debent auditores aliquorum concionatorũ inter D se æmulationes aliquas hr̃e, extollendo plus vnũ quam aliũ. Nam cum aliquando accessissent discipuli ad Iesum dicentes: Dñe vidimus quendam in nomine tuo dæmonia eiiciẽtem, & prohibuimus eum, quia non sequitur nobiscum; respõdit ipsis, Nolite prohibere; qui non est aduersum vos, pro vobis est. Sic cum aliqui dicerent Moysi, Eldad & Medad prophetant in castris; respondit. Quis tribuat mihi, vt oẽs prophetent? Nunc tamen fieri videmus, vt auditores inter se nimiũ contendant, præferentes nimis curiose, & aliquando impudenter alios concionatores alijs. Contra quos dicebat Paul. Significatum est mihi de vobis, quia contentiones sunt inter

Luc. 9.

Non debemus suscitare lites inter cõcionatores.

Num. 11.

Inuidia detestabile malum.

1. Cor. 1.

Discordias fugiamus. vos,hoc autem dico,quod vnusquisq; vestrum dicit: ego quidem sum Pauli,ego autem Apollo,ego vero Cephæ, ego autem Christi &c. Cũ ergo prędicatores & doctores audierint oriri huiusmodi contentiones inter auditores suos,eas statim dissoluant & dirimant,quantũ pñt, ad imitationem Apostoli, & Moysi,& Christi. Videas insuper multos auditores,qui nõ tã quærunt prædicatores,qui ipsos moueant, q̃ eos, qui ipsos delectent,& demulceant.Sic Hebræi dicebãt Moysi; Loquere tu nobis,non loquatur nobis dñs,ne forte moriamur. Hoc aũt dicebant,eo q̃ Moyses ipsis mansuete loquebatur; & dñs cum tonitruis & fulminibus. Nunc ergo iam,vt ait Paul.illos quærunt prædicatores,qui prurientia auribus loquãtur: quod sane maximæ est miseriæ indicium.Vnde Dauid ait: Omnem escam abominata est anima eorum,& appropinquauerunt vsque ad portas mortis. Quasi dicat,omnem doctrinam sanam fastidiunt: de qua eruditione dr̃ in lib. Sap. Panem de cœlo præstitisti eis,omne delectamentum in se habentẽ. Sanè vna ẽt inter alias causas,p̃p quas tam multi pereũt auditores,est, quia.s.non consulunt ipsos cõcionatores & doctores, quid pręsertim facere debeant ad animæ suæ salutem, sed tantùm petunt propter vanam curiositatem. Non enim possunt prædicatores tuum malum & vlcus diuinare,sed tu qui infirmus es, debes ad ipsos accedere,& vlcus tuum aperire: sicut ẽt vt vestis decenter tibi cohæreat,facis vt staturam tuam diligenter sartor metiatur. Cum itaq; concionatores in pulpito neminẽ soleant infamare,tu qui te culpabilem agnoscis, accede ad eũ seorsum,& erudire in his,quæ ad tuam salutem spectant; nec te pudeat accedere,quòd senex sis ad iuuenem interdum cõcionatorem & doctorem; siquidem, non consistit vera senectus in annis, sed potius in maturitate consilij; vt dr̃ in lib. Sap.Vnde & Deus dixit Moysi: Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel,quos tu nosti,q̃ senes populi sint & magistri. Vbi potius intellexit maturitatem consilij, quã multitudinem annorum. Hinc etiam Pau.multos seniores relinquens,instituit Epm̃ Timothæum. Quin & recensens conditiones Episcopi,non visus est facere mentionem de annis. Minor erat Ioseph, & tñ reprehendebat defectus fratrum suorum,& à patre plus diligebatur, certe propter ipsius virtutes.

Marginalia: Exo. 20. — *Concionatores vitia corrigant.* — 2.Tim.4. — Psal. 106. — Sap. 16. — *Cõsilia salutaria respuimus.* — *Multi salutaria nõ quęrunt cõsilia, sed curiosa.* — Sap. 5. — Num. 11. — 1.Tim.4. — 1.Tim.3. — Gen.37. — Side letters: E, F, G, H.

Simile. Videas præterea multos viros doctos parum proficere ex cõcionibus,qui utiq; similes vñr domesticis illis, qui egregiũ aliquod pro alijs parant conuiuium, qui quidem sinunt alios

Aliq̃ docti parum p̃fi

cibis

A cibis expleri, cùm ipsi interim tenuiter admodum comedant, dicentes illud sibi satis, superq́; sufficere, q.s. domestici sint. Mirum sanè illud fuit, quod in passione dñi, cùm sol & monumenta, & terra commouerentur, atq; populares reuerterentur percutientes pectora sua, tñ nil horum dicatur de scribis, & pharisæis, & sacerdotibus; imo potius accesserũt ad Pilatum dicentes; Recordati sumus &c. Quam obstinationem permisit Deus pp ipsorum flagitia. Vtinam tale aliquid nobis non contingat, qui tam familiariter res sacras tractamus, & sacrã doctrinam; & tñ parum inde proficimus. Esdram quidẽ rogabat populus, vt sibi legẽ declararet, & aperiret, atq; cũ maxima attentione Dei verba audiebat, & cum lachrymis, adeo, vt necesse esset vt ab ipso Esdra consolationem acciperent. Nunc vero videas, q. fere concionatores debeant rogare ipsos auditores, imo comminationes concionatorum vñr ipsis quasi somnia quædam; sicut olim accidit etiam cũ sanctus Loth prædicaret subuersionem Sodomæ. Item cum sanctus Noe, vt inquit Chrys. prædicaret diluuium, omnes eum deridebãt, & quasi stultum eum appellabant, & ita permissione diuina diluuio perierunt, id exigentibus ipsorum culpis. Et certe videas canem rationis expertem, cum famescit, gestu totius corporis panem flagitantem: & tamen tu panem animæ tuæ fastidis & negligis. Et certe instar congelati alicuius vtris, quẽ magnis ẽt flatibus non valeas penetrare, vt tandem suauem recipiat liquorem. Vnde Dauid dicebat: Factus sum sicut vter in pruina. Cùm igitur tales nos esse comperiemus, & ita præ vitijs congelatos, accedamus ad Deum supplices cum magna humilitate, eius diuinum fauorem, & calorem implorantes.

[margin: ciunt ex cõ cionibus. — Luc. 23. — Matt. 27. — 2. Esd. 8. (B) — Auditores quales esse debeant. — Gen. 19. — Chryso. in Gen. 6. — Simile. (C) — Simile. — Psal. 118.]

Videas insuper auditores aliquos, qui quidem plurimum laudant initio concionatores: at vero vbi primùm eorum vitia reprehendunt, statim ipsos vituperant, & vellent eos procul esse ab eorum ciuitate, quamuis in genere quidem reprehendant. Vnde in secundo Regum habetur, quòd quia arca domini deiecit, & confregit Dagonem, statim Philisthæi eam expellere voluerunt, & eijcere procul à finibus. Sic ergo tales auditores vellent expellere eos prædicatores, qui ipsorum vitia arguunt, tanquam idola quædam. Et certe quemadmodum virga Moysi in serpentem conuertebatur, sic doctrina concionatoris istis videtur tanquam serpens quidam ipsos mordens. Infirmus quidem, vt ait Plutarchus, non solùm odio prosequitur ipsa catapotia, sed etiam vas illud in quo

[margin: (D) Quorũdã auditorũ mos. — 2. Reg. 5. — Correctionẽ amplectamur. — Fig. Exod. — Plut. ĩ morali.]

ipsa propinata sibi fuerunt: Sic ergo vir malus, nòn solũ cor- E
rectionem odit, sed etiam ipsum concionatorem. Quæ igitur
maior obsecro miseria esse potest, q̃ inde venenum haurire si-
Simile. bi, vnde medicina propinatur? sunt ergo isti etiam instar qua-
rundam mularum conductitiarum, quæ si pungantur, calcem
Simile. impingunt, vel retro abeũt, aut aliquid simile faciunt: sic ergo
isti recalcitrant contra prædicatorem, cùm tñ non ita se gerãt
Dissimile. cum medico corporali. Porro de simijs narrant, ꝙ cùm se de-
formes in speculo contemplantur, statim curant frangendum
Simile. speculum. Sic ergo huiusmodi auditores, cùm in doctrina cõ-
cionatoris, tanq̃ in speculo quodam contuẽtur defectus suos, F
ipsum concionatorem odio prosequuntur: tales ergo cõparat
Iaco. 1. Iacobus viro contẽplanti vultum suum in speculo, qui statim
illius obliuiscitur. Non equidem ita se gerunt viri probi, sed
Psal. 118. de eo dicit Dauid, ꝙ in corde suo abscondit eloquia dñi, vt
non peccet. Porro non dixit Iacobus, ꝙ esset similis mulieri
Maculas se in speculo contemplanti, quæ se diligenter explorat, sed vi-
nostras ex ro se contemplanti obiter; & tamen videmus multos viros
purgemus. hoc tempore plus quam opus sit huic rei indulgentes.

Concionator in doctrina erudiat.

G

Conciona- ET *sedens docebat eos.* Sic ergo ad imitationẽ Christi debet
tores qũo cõcionator docere populũ, quæ ipsi sunt ad salutẽ necessa
se gerere ria; q̃uis videas multos auditores hoc ẽt reprehendentes, qñ
debeant. cum energia docent populũ; sicut olim de Apostolis Iudæi
Acto. 2. dicebãt, musto eos madere, & prophetas stultos existimabãt.
Marc. 3. Et quod mirabilius est, vt inquit Marcus, mirabantur Chrm
etiam sic loqui, & exiuerunt tenere eum; dicebãt enim, ꝙ in
furorem versus esset: vt inde intelligas quanto cum feruore
Augu. ser. debeant reprehendi vitia. Vnde Aug. dicebat: Quia video, ꝙ
47. ad fra- vos non pudet publicos esse peccatores, ideo nec me pudet a- H
trem. spere vos reprehendere; corrigite vestros mores, & meas ego
Chry. ho. reprehensiones corrigã. Et Chrys. ait: Vbi non est vehemẽtia
11. ĩ Mat. iræ, & reprehensionis seueritas, nil doctrina proficiet, neq. vlla
erit emendatio. Videas aliquos concionatores tã frigidæ ꝑdi-
cantes, vt dicere quasi videantur suis auditorib. non id dico, vt
2. Cor. 4. faciatis. Nõ equidem hoc modo se gerebat Apost. cũ dicebat:
Nõ deficimus, sed abdicamus occulta dedecoris, non abutẽtes
in astutia, neq; adulterantes verbũ Dei, sed in manifestatione
veritatis. Nota qũo dixit, non adulterantes; siquidem institu-
tũ adulteri nõ est generare, sed libidini tm̃ satisfacere: sic ergo
inutiles

A inutiles concionatores non videntur sibi propónere generatio nem filiorum spiritualiũ, sed tñ videntur recreationis cuiusdam causa concionari: quales prædicatores interdũ permittit Deus pp peccata populi. Cæterum aduertant concionatores quid dicat Euangelista, q.s. priusquam veniret Christus ad prędicandum, pernoctauit in solitudine & monte: sic ergo concionatores in solitudine & se cessu positi, debent diligenter meditari, quæ dicere debeant ad salutem animarum. Prius quidem in solitudine interfecit Dauid vrsos & leones, antequã accederet ad concertandum publicè cum gigante. Item concionator B prius in solitudine diligenter refrænet cupiditates suas. Hinc ẽt intelligimus quã sint reprehendendi, qui vanas curiositates proponunt in concionibus, & non potius solidam doctrinã, sicut Christus: dicentem audiant igitur Isa. Loquimini ad cor Hierusalem. Et certe sicut viro, qui in confabulatione sua longe diuertit ab instituto, solemus dicere; ad rem & institutũ tende; sic ẽt talibus concionatoribus, qui flosculis potius inutilibus, q̃ solidę eruditioni incumbunt, dicere possumus; ad cor pater, conuerte orationem tuã. Fatuum quidem videretur, cùm vlcus est in capite, apponere ipsum vnguentum pedi, aut auri- C bus; sic ergo concionator medeatur cordi ipsius peccatoris, ex quo exeunt peccata. Quod si aliquid delectabile auribus proponere velit, si minus faciat ad profectũ, dicat illud obiter concionator, non moram faciendo: siquidem vt ait Pau. Sapientibus & insipientibus debitores sumus. Quamobrem optimus concionator faciat instar famulæ, quæ aquam de fenestra profundit, quæ quidé monere solet prætereuntes; quod si ipsi neglexerint, iam illorũ erit culpa; non sua: sic ergo concionator comminetur infernũ, & eius ignem, & ita nõ erit ipsius culpa, sed auditorũ, si nolint proficere. Sed videas hoc tpe aliquos D concionatores tepide nimis munus suũ exercentes. Vnde plurimum conuenire vr̃, vt optimi cõcionatores deligantur ad populum lacte spirituali nutriendum. Vnde Apost. dicebat: Tanquam paruulis in Christo lac vobis potũ dedi, non escam. Et per Isa. dicit Deus. Ego Dñs docens te utilia; non ait subtilia, sed quæ pertinent ad salutem animæ. Det ergo suis auditoribus, & tradat concionator solidam eruditionem, non aũt inanes fabulas. Quid enim proderit infirmo, si sibi propinetur reu barbarum cum aliqua re delicata, quæ efficiat, vt nõ fortiatur effectum suum? Sic ergo nec proderunt inanes fabulæ auditoribus. Sanè ẽt hmõi aniles fabulas vno integro libro gentilis

Plut.

Concionatores curẽt profectũ audientium.

Concionator recipiat se in solitudinem.

1. Reg. 17.

Isa. 40.

Simile.

Concionator solidam proponat doctrinã.

Simile.

Rom. 1.

Simile.

Prędicator suum legitime munus exerceat.

Simile.

1. Cor. 3.

Isa. 48.

Simile.

Concionator non tradat inanes fabulas.

Plut. Col.2. Simile. *Concionator feriat cor.* Plut.reprehendit: & certe cùm cæteros ista dedeceant,in primis tñ concionatoris grauitatẽ maxime dedecent. Quod signi ficare volens Apost.dicebat, Videte ne quis vos seducat p Philosophiã,& inanem fallaciã. Et quemadmodum narrant naturales Philosophi,q̧ herba quædã eius sit proprietatis, vt si supra aliam partẽ ponatur,quã supra læsam,nõ desigatur: sic ẽt herba verbi Dei apponatᷓ vulneri cordis,vt sanet plagã eius. E

APPENDIX.

Verbũ Dei libenter audiamus. *Venit diluculo, & docebat.* Vide obsecro quam libenter isti auditores concionẽ audiebant; siquidẽ tam diluculo accedebant: non ita se gerunt multi hoc tpe, quin potius sicut missas sero & tarde audiunt, ita ẽt concionibus meridianis potius q̃ matutinis delectantur,& in ea re grauitatẽ vidẽtur cõstituere. F

Adducunt scribæ & Pharisæi. Interturbabant concionẽ; saltem concionis finem expectare debuerũt, siquidem & ministri aliquando cùm accederent ad eum, potius in ipsum conuersi sunt, eum audientes. Sed obstinati isti homines potius eò tendebant, vt homines auocarent ab eius concionibus. Ioan.7.

Modo deprehensa. Quasi dicant, dum tu prædicas: Sic ergo videas viros improbos tunc præsertim malitiam suam ostendere, & scelera sua exercere, cum viri pij occupantur in diuinis officijs & sanctis exercitationibus. G *Multorũ astutia.*

Sabbatho post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO TERTIA.

Occupationibus honestis expellamus otium. H

Oratio solitudinem poscit. PERREXIT *Iesus in montem Oliueti, & diluculo iterũ venit in templum.* Io.8. Aperte quidem colligimus ex hoc Euangelio, quam sancte occuparet tempus Christus Dñs; siquidẽ nocte pergebat ad montem Oliuarum, & ibi orationi vacabat, & diluculo iã accedebat ad templum concionaturus: vt inde discamus qũo debeamus honeste traducere tempus,& otiũ fugere. Qua in re vr se gerere instar medici, qui statim ad sanguinis missionem accedit, tanquã expromptum remediũ. Quòd si dicas, te quidem satis posse viuere ex tuis redditibus, quamuis nõ labores: Simile.

sanè

A sanè non videris optime obijcere;siquidē animæ actiones sunt tibi honestè occupandæ;vnde & Pau.nos monet dicens: Festinemus ingredi in illam requiē.Non enim est contentus,ꝙ nos laudabiliter occupemus, sed ēt id vult à nobis fieri cū festinatione,adeo vt tandē de nobis sicut de Ezechia dici possit;Operatus est Ezechias bonum & rectū,& verum coram Dño Deo suo,in vniuersa cultura ministerij domus dñi,iuxta legē & cæremonias,volens requirere Deum suū in toto corde suo: fecit que,& prosperatus est. Cùm ergo tam liberalis remunerator sit Deus,obsecro vos fratres,vt ait Apost. Vt exhibeatis corpo B rā uestra hostiam uiuentem, sanctam,Deo placentē, & nolite conformari huic seculo. Nā certe homo noster interior & exterior exercitatione honesta indiget; uersamur enim in corpore maxime indigenti & ruinoso, ut cōstat si per aliquos dies ei cibum & refectionē abstuleris: itē anima nostra indiget utiq; maxime pastu & exercitatione spirituali: auditū auertere debemus à detractionibus audiendis,oculos ab inhonestis uidēdis, & linguā à prauis locutionibus, & deniq; cor nostrū sancte custodiendum est. Vide ergo qūo debeas otiū fugere. Sed dices, te maxime quidem esse occupatū in solicitandis litibus,in scri C bendis literis,& rescribendis,in rationibus supputādis, & alijs hmōi. Verumtamen hmōi occupationes non debent tibi impedire sanctas meditationes, & orandi exercitationes. Attende enim quā vigilantem uitam agebat Christus, qui in die prædicabat & docebat,per noctem vero orationi intendebat interˢ͡se ras,& in solitudine. Sed quid ad hoc mirabile Christi exemplū dicent illi miseri,qui de Christiano nomine gloriantes, in blandis lectulis per totā noctem stertunt, qui ēt vsq; ad meridiem non expergiscuntur? Hi potius vitam Epicureorum sectari videntur, qui in vitijs & obscænis voluptatibus tanquā sues de- D uoluebantur,ventrem suum Deum habentes. Erat ergo Christus in monte pernoctans in oratione, cum mundani sint in lectis suis lasciuientes,& in vtramq; dormientes aurē. Erat Moyses in monte in orationibus & vigilijs cum Deo loquens, populus aūt infra erat comedens & bibens,& vitulum adorans. Nō eò quidem est fabricata nox, ait Chrys. vt eam totā in somno traducere debeamus, & vt eam otiosam degamus, præsertim cum pp humana commoda nocte laudabiliter laborent. In Ecclesia ēt consueuerunt eius ministri media nocte cōsurgere ad laudandum Deum: ita igitur tu gerere te debes,& contemplari stellarum choros laudantes factorem suū. Tunc quidem animus

Otium omnibus est noxium.
Hebr. 4.
2. Par. 31.
Rom. 12.
Magnopere saluti animæ incūbere debemus.
Occupationes non omnes laudabiles.
Luc. 6.
Delicias mundanas spernūt serui Dei.
Phil. 3.
Exo. 32.
Chrys. in Ac. Apos. ho. 26. t. 3.
Noctes non ad dormiē dumtantū fabricatæ.

mus quietior est ad meditandum in tanta tranquillitate, tunc E
paratior est, & tenebræ illæ ad pęnitentiam inuitare eum uidentur. Considera cęlos ipsos, & in admirationem & laudem venies creatoris. Si consideras eos, qui tñ lasciuijs, somno, & vitijs indulgent, nihil ferè à mortuis eos distantes tunc uidebis, & qua ratione tūc sint quædam mortis imago, cognosces; tum ēt comperies dormientes similes mortuis ipsis. Cum ergo cæteri somno uacant, tu interdum uigilabis, flebis, & orabis, dicesq; cum Dauide; Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum lachrymis meis. Tametsi enim varijs distinearis curis; non tñ tam multis occupaberis, quantas habebat rex Dauid; neq; ampliorem gubernationem, cui prouidere debeas, habebis. Qui tñ in tantis curis dicebat: Media nocte surgebam ad confitendū tibi. Tunc vana gloria non ita te punget, cum à nemine conspiciaris; omnia quietè præstabis, & experiere tandem, ꝙ per has sanctas uigilias succurrent menti multæ laudabiles delectationes & inspirationes. Poteris etiam familiam, si eam nactus sis, ad hanc exercitationem hortari, & Christus eā reget, & ibi morabitur: dicit enim per Matth. Vbi fuerint duo vel tres congregati &c. filios præsertim edocebis, & domus tua erit domus orationis. Aduertes G ēt illud Prophetæ, Sic memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te. Considerabis etiam ꝙ quidem vtilissimæ sunt ad emendandas diurnas cōcupiscentias, & vt nox ea componat, quæ diu perturbata sunt, & male acta.

Somnus mortis imago. Psal. 6. F Psal. 118. *Noctis tempus orationi idoneū.* Matt. 18. Psal. 62.

Sanè Christus vt nos erudiret quantū fugiendum sit otiū, se occupabat in tā sanctis exercitationibus diu, noctuque. Est quidem otiū tam detestabile, vt quibusdam Philosophis olim videretur mundum conditū fuisse ab æterno, cum indignum iudicarent Deum esse otiosum, & non se exercere in gubernatione mundi. Quasi uerò propterea esset otiosus, qui est purissimus actus, & in sui contemplatione semper occupatus. Sed H isti luce fidei carebant, qua interius instruerentur circa hoc, & propterea non vř perinde mirum, ꝙ ita sentirent. Porro Sodoma ꝑꝑ otium perijt. Propter otium & somnolentiam Sansonis, ipsi à Dalila abscissi fuere crines, & ita in manus inimicorū deuenit, Deus ēt noluit, vt Adam non esset otiosus, sed operaretur, & custodiret locū: Prius quidem ait, vt operaretur, deinde vt custodiret. vt inde intelligamus, ꝙ si nolumus amittere paradisum, debemus operari. Vide ergo qūo diuiti Adamo præcepit Deus vt operaretur; quamuis non dixerit, vt laboraret;

Otium detestabile. Gen. 19. Iud. 16. Gen. 1. *Honesta occupatio omnibus necessaria.*

A ret; vt inde discant diuites, ꝙ tametsi manibus non laborent, tñ in aliqua honesta exercitatione occupari debent, ne tandem cogantur laborare vt Adam. Sic ẽt uideas aliquos pauperes, qui laborare quidẽ possent, & ita non auferrent legitimis pauperibus iustas eleemosynas, & tñ id facere detrectant ꝑꝑ otiũ. Videas ẽt diuites, qui cum iniquo illo diuite dicunt; Anima mea, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, & comede, & epulare: sed uide quid ipsi acciderit. De Alex. Mag. ferunt, ꝙ cùm totum ferè orbem sibi subiecisset, dixerit se plurimum dolere, ꝙ otiosus remansurus esset, cum iam nul- Luc. 12. Exemp. *Nõ desũt occupationes honestæ volẽti eas amplecti.*

B la ferè staret ciuitas, quam expugnaret: quem tñ reprehendẽs Octauianus dicebat: Non nouerat Alexander, quæ nam esset potissima imperij gloria; non enim tam est acquirere, quã recte gubernare. Sic ergo diues maiorem refert gloriam ꝑꝑ honestam bonorum distributionem, quàm ꝑꝑ acquisitionẽ. Monens nos ergo Apost.ne ꝑꝑ otiũ, diaboli laqueos incurramus, ait: Nolite locum dare diabolo: Item, Qui furabatur, iam non furetur, magis aũt laboret operando manibus suis quod bonũ est. Noluit Deus, ut totũ manna colligeretur uno die, sed singulis diebus, præter Sabbathum, ut ita occuparẽtur. Porro D. Ephe.4. Figu. Exo.16.

C Greg. narrat de puella quadã à sancto uiro instructa, ꝙ ad tantam uenisset perfectionem, ut Angelici cantus super eam audirentur, & Christus ei sæpe appareret; sed postea cùm se otio tradidisset, ad tantam uitiorum miseriam deuenit, ut publice omnibus prostitueretur, quamuis postea intercessione eiusdẽ sancti uiri fuerit cõuersa: De muliere igitur forti ait Sap. ꝙ digiti eius apprehenderũt fusum, ut ostenderet nõ uacare otio. Non ita quidẽ faciũt multæ mulieres, quæ potius inerti languent otio, atq; ita in uaria incidũt flagitia, & dicere possunt; Vineã meã nõ custodiui; & idcirco ait, Filij matris meę pugna- D.Greg. *Otiũ quantum incommodet.* Prou.31. *Occupationes bonas omnes habere debẽt.*

D uerũt aduersum me, & posuerũt me custodẽ in uineis &c. sanè aqua quieta cito corrumpitur, & ferrũ rubigine obducitur: auis quæ uolat, rarò vulneratur; at uerò si quiescat sæpissime perit. Can. 1. Simile.

Verbum Dei quam auide sit audiendum.

ET *omnis populus venit ad eum, & sedens docebat eos.* Vide quam diligentes isti essent uerbi Dei auditores. Merito quidem dr̃ lex nostra Euangeliũ, hoc est bonum nuntium: & propterea debemus diligẽtia superare apes, in decerpendis tã elegantissimis Euangelij flosculis, vt tandẽ suauissimũ mel degustemus. Vnde Dauid dicebat: Quã dulcia faucib. meis eloquia *Verbũ Dei diligenter audiendũ.* Simile. Psal. 118

Simile. quia tua, super mel ori meo. Et sicut in sæua hyemé ad ignem E
accedimus, ita ét cum vitijs congelati sumus, debemus ad san-
Hier. 23. ctum Euangelium accedere: ait enim dñs per Hier. Nunquid
Psal. 118. non verbas mea quasi ignis? Et Psal. ait, Ignitum eloquiũ tuũ
Verbũ Dei vehementer. Et certe pessimum est indiciũ, cùm quis libenter
reuerenter non audit verbũ Dei: ait enim Christus, Qui ex Deo est, verba
audiendũ. Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.
Ioan. 8. Aduerte aũt q̃uo diluculo accederent isti ad concioné audieu
dam: & certe quamuis non sit necessariũ, vt uerbũ Dei audia-
tur à ieiunis, tñ plurimum confert, vt ieiunus audias illud. Vn
1. Reg. 9. de 1. Reg. habetur, ꝙ cum Saul percontaretur à puellis He- F
bræis: Nunquid hic est videns? ipsæ dixerunt; Hodie ueniet in
ciuitaté, quia sacrificiũ est hodie populi in excelso. Ingredien-
tes vrbem statim inuenietis eum, antequã ascendat excelsum
ad vescendũ, neq; enim comesturus est populus, donec ille ue-
niat, quia ipse benedicet nobis, & deinceps comedent qui uoca
Benedictio ti sunt. Et tñ uideas nostro tpe qui sine cibo & potu per totũ
mensæ lau diem ludant, cum tñ ieiuni nunquam concionem audiant, &
dabilis. ita non est mirũ, si indeuote & somnolenter eam audiant. Lon
Ambr. ge igitur aliud consulit Ambr. cùm ait: Quemadmodum do-
Simile. lia prius diligenter paranda sunt, antequam vinũ infundatur; G
Verbũ Dei sic ét anima diligenter præparanda est, vt impleatur uerbo
attente au Dei; quod quidem commodius fiet in ieiunio cum vapores
diatur. mentem ipsam non conturbant. Quomodo pulsabit aliquis
Simile. testudinem, quæ dissonas habeat fides & chordas? Sic etiam
concionator quem fructum referet, si vos diligenter non præ-
paratis? debent ergo diligenter præparari vasa animæ vestræ,
Simile. vt vinũ verbi Dei infundatur. Consideret præterea auditor,
ꝙ in loco sancto uersetur, & inde colliget quam reuerenter ma
Prou. 23. nere debeat. Vnde Sapien. ait: Quando sederis, vt comedas
cum principe, diligenter attende quæ posita sunt ante faciem H
Psal. 18. tuam. Nam vt ait Psal. Lex domini immaculata conuertens
Verbũ Dei animas. Debes ergo animum habere vacuum mundanis nego
auide exci tiationibus, cùm accedis ad concioné; aliter enim minus atten
piendum. tus eris: & tibi dici põt, redi præuaricator ad cor. Certe mini-
Isa. 7. stri qui uenerant vt cõprehenderent Christũ, cũ audirent at-
tente eius prædicationé, conuersi sunt; & dixerunt: Nunquã
sic locutus est homo. Et certe serui Dei plurimũ lætantur cũ
Simile. audiũt aliquid de cęlesti beatitudine, tãquã hi qui procul ab-
Psal. 136. sunt à patria sua. Vnde Hebræi exules dicebãt; Super flumina
Babylonis, illic sedimus & fleuimus, dũ recordaremur tui Sió.

Nec

A Nec vero existimare debemus, quod sufficiat nobis audire verbũ Dei tm̃, sed potius debemus ẽt illud custodire, & ita vere audimus. Nã interdũ audire significat obedire, vnde Gen. 3. dr̃: Quia audisti verba vxoris tuę, maledicta terra in opere tuo. Sane multis auditoribus quadrat, quod dicebat Christus: Vę tibi Corozain, væ tibi Bethsaida, qa si in Tyro & Sidone &c. Vę vobis ciuitatib. quia si tot cõciones pdicarentur in pagis, & villis, plures reportarent̃ fructus. Debet igitur audiri verbũ Dei ferè cũ instituto illo, quo quis cõparat sibi pecunias, videlicet vt ĩ necessitate sibi pspiciat: sic ergo Dauid dicebat: *Verbum Dei custodiamus.* Gen. 3. Matt. 11. Simile.

B In corde meo abscõdi eloquia tua, vt nõ peccẽ tibi. Et Sap. 7. dr̃: Infinitus. n. thesaurus est hoĩb. &c. Si ergo à Deo, & hominibus maledicitur, qui solùm diuitias parat, vt eas cõgestas habeat tm̃: sic ẽt maledictus erit ille, qui non vult custodire verbũ Dei, & illud ad vsum traducere. Vnde Apost. ait: Reuelatur. n. ira Dei de cœlo super oẽm impietatẽ & iniustitiam hoĩum eorũ, qui veritatẽ Dei in iniustitia detinent: quod dicit, quia nolebant ex cõcionibus proficere. Oĩs scriba doctus in regno cęlorũ, ait Christus, sĩlis est homini prĩfamilias, &c. Idest, qui ex concionibus auditis multa sibi exẽpla accipit, & Psal. 118. Sap. 7. Simile. Rom. 1. Matt. 25.

C progressus amplissimos reportat. Itaq; non remisse est audiẽdũ verbum Dei, & somnolenter, ne salutẽ animæ perdamus. Vnde Apostolus cęcitate percussit Elimã Magum, ppea qđ impediret & persequeretur eos, qui audiebant verbum Dei: & ait ei Paulus: O plene omni dolo, & omni fallacia, fili diaboli, inimice oĩs iustitię, nõ desinis subuertere &c. Si ergo iste erat tã acri dignus reprehensione, impediens ne alij audirent verbũ Dei, quanta quæso erit dignus obiurgatione, qui seipsũ impedit ab auditione uerbi Dei? Et certe sicut ille miserabilis est censendus, qui cũ nummis abundet, nudus tñ incedit; sic *Verbũ Dei fructuosũ.* *Verbũ Dei auide audiatur.* Acto. 13. *Auditionem verbi Dei nõ impediamus* Simile.

D etiam qui nescit proficere ex tantis concionibus quas audit.

Pijssimus & misericors est Deus.

Maxime certè reluxit Christi misericordia in eo, quod tã facile ignouerit huic adulterę. Et certe si nos cũ uidemus pauperẽ aliqẽu nudũ, maxime ei cõpatimur: quãto putas magis cõpatitur Deus afflictionũ nrãrũ & misereẽt? dicamus, ergo cũ Dauide: Respice in me, & miserere mei: quasi diceret, si modo respexeris, certe satis scio, quod mei, misereberis. Fidelis est Deus, ait Pau. & negare seipsum non põt; idest non negabit nobis suam misericordiã, q̃uis interdũ nobis neget tpalia *Magna Dei clemẽtia.* Psal. 85. 2. Tim. 2.

bona,

Psal. 58. bona, eo q; nobis non conueniant. Vnde Dauid ait: Misericor E
dia mea tu es; cùm ergo se non neget, nec suam negabit mise
Iob 25. ricordiam. Non debes iustitiam inuocare: nam vt ait Iob;
Psal. 142. Stellæ non sunt mundæ in conspectu eius. Et Dauid ait; Non
Psal. 129. iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Item, Si iniquita
tes obseruaueris dñe, dñe quis sustinebit? Inuoca ergo Dei mi
Ephes. 2. sericordiam, & audi quod dicat Apost. Deum esse diuitem in
Exod. 25. misericordia. Constat etiam hæc magna Dei misericordia ex
Liberaliter ignoscit Deus. illo Exod. cùm dicit Deus: Pones propitiatorium super arcã.
In arca quidem erat lex, ponere ergo propitiatorium super ar
cam, significat q; Deus misericorditer indulgeret transgresso- F
Exod. 32. ribus legis. Si ergo lex te terret, noli diffidere, qm̃ super eam
ponit Deus propitiatorium. Optime quidem Dei misericor-
diam nouerat Moyses; siquidem cùm videret Deum iratum
contra populum, dixit ei: Quiescat ira tua, & esto placabilis
super nequitia populi tui; ne quæso, dicant Ægyptij, callidè
eduxit eos, vt interficeret in montibus, & deleret de terra:
quasi diceret, ne Ægyptij te crudelem existiment. Et alibi ait;
Num. 14. Fac ne Aegyptij audiant q; eduxisti populum istum, vt eum
interficeres: quasi diceret, recordare obsecro quanta sit apud
omnes fama & prædicatio tuæ misericordiæ. Confidamus er- G
go semper de dñi clementia, sicut hodie fecit hæc adultera.
Nil sane obligatus erat nobis dñs, cùm tamen iam ibi in para
diso terrestri incepit nobiscum vti sua magna misericordia, cũ
scilicet deambularet humano more per paradisum in signum
Aug. lib. 2. in Gene. c. 33. affabilitatis, cùm vellet punire Adam. Tunc quidem iam eius
clemẽtia videbatur dicere iusto Deo, recordare obsecro, q; hu
manam carnem debeas assumere. Ambulat igitur lento gradu
Castigat Deus cum tarditate. cum vult punire, vt ẽt aer ipse ambulantem magis detinere
videatur. Itẽ post meridiem castigare voluit, vt intelligas qũo
nos ad pœnitentiam expectet. Et ne erubescerent protoparen- H
Expectat nos Deus ad pœnitentiam. tes ad ipsum accedere, propterea q; nudi essent, idcirco eis in-
dumentum siue tegumentum dedit; vt discas inde quanta futu
ra sit Dei erga te misericordia, si obsequia multa ei præstite-
ris, cum tã misericorditer egerit cum inobedientibus protopa
rentibus. Sic ergo videmus q; soleat Deus præsentia delicta
interdum condonare propter aliqua obsequia ante acta. Sic. n.
2. Par. 19. fecisse videtur cum Iosaphat, qui cùm antea obsequia aliqua
erga Deũ præstitisset, & postea cum impio Achab se coniun-
xisset, nihilominus tñ benigne à Deo liberatus est ex prælio,
cum totus fere exercitus contra ipsum vrgeret; ipse. n. etiam
tunc

A tunc inuocauit dñm. Cũq; liber & sospes à crudelissimo illo & atrocissimo prælio egressus esset, misit ad eũ dñs prophetã Iehu, qui ipsi diceret: Impio præbes auxilium, & his qui oderunt dñm, amicitia iungeris; & idcirco iram quidem dñi mereberis, sed bona opera inuenta sunt in te: quasi diceret, idcirco ex prælio liber euasisti, & absq; læsione siue internecione & interitu. Vide ẽt quõo olim se gesserit Salomon erga Abiathar Sacerdotem, cui dixit; Vade in Anathot ad agrum tuum; & quidem vir mortis es, sed hodie non interficiam te, quia portasti arcam dñi Dei coram Dauid patre meo, & sustinuisti laborem in omnibus, in quibus laborauit pater meus. Quasi diceret; coniuratio illa & conspiratio quam feceras simul cum Adonia cõtra me, merebatur quidem, vt tibi vitam eriperem, sicut & ipsi eripui quamuis fratri; at vero propter seruitia patri meo à te exhibita, nunc ignoscam tibi. Sic ergo Deus erga nos misericorditer agere solet, & sic egit cum hac muliere adultera, quæ fortasse aliqua obsequia erga Deum prę̃stiterat. Solet ergo Deus misericordia sua afflictos & in tribulatione positos benigne recipere, & consolari: sicut ẽt fecisse videmus cum Hebræis postquam per quadringẽtos annos in seruitute C Ægyptiaca afflicti fuerant. Vnde dixit Deus Moysi: Vidi afflictionem populi mei in Ægypto, & clamorem eius audiui ꝑꝑ duritiam eorum, qui præsunt operibus. Vbi aduerte ꝙ non dicit, ꝑꝑ populi pęnitentiam, aut bona opera; vt intelligas ꝙ Deus propter suam ineffabilem clemẽtiam id fecerit. Hoc ẽt colligitur ex Isa. vbi Deus loquens cũ Cyro rege Persarũ ait: Educ populum meũ, qui si post septuaginta seruitutis annos nihil se emendauit, cur amplius inquit versari in captiuitate debet? Vide quanta sit Dei optimi maximi clementia & misericordia erga populum, qui se à sceleribus post tot seruitutis D annos nõ se emẽdauerat. Hæc ẽt ineffabilis Dei misericordia nobis aperte constat ex parabola illa de eo, qui debebat decẽ millia talenta, cui dñs ea remisit. Hæc ẽt constat ex illa parabola filij prodigi, in qua pius pater tam benigne reuertentem filium à vita tam prophana recepit, & alteri filio dicebat; Frater tuus reuersus est; cum tñ frater diceret; filius tuus, & nõ frater meus. Item filius dicebat, ꝙ deuorauerat substantiã; & pater, vt eum ad clementiam prouocaret, dicebat; mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est. Mirum igitur est sane, ꝙ cùm talem patrem habeamus, nos tñ tam crudeles simus. In Ægypto quidẽ duæ potissimũ reperiebantur obstetrices

[Margin: 3. Reg. 22. — 2. Par. 19. — 3. Reg. 2. — B — *Vide quã sit optimus retributor Deus.* — Exod. 3. — Isa. 43. — Mat. 18. — Luc. 15. — *Ineffabilis Dei clemẽtia.* — Exod. 1.]

piæ, quæ filiorum recens natorum compatiebantur, cum tñ in E
tam vasto regno essent varij principes & potentatus, qui poterant de hac crudelitate submergendi pueros corripere Pharaonem. Et ita vide qũo harum clementiam & misericordiam compensauerit Deus, vt textus dicat: Bene ergo fecit Deus obstetricibus; & quia timuerunt Deum obstetrices, ędificauit eis domos. Sed aduertant impij, q non inde, q tam ineffabilis sit Dei misericordia, ansam & occasionem arripiant offendendi diuinam maiestatem; siquidem si misericors est, ét iustissimus est. Et sicut vbi pretiosam vestem videris, ibi ét terribile aliquod animal reperiri interdum solet: sic equidem cum existimabis te relaturum pretiosam vestem misericordiæ, caue ne pro misericordia referas iustitiã & debitas pęnas. Vnde Eccle. nos monet dicens, Ne adijcias peccatum super peccatum, & ne dicas, miseratio domini magna est. Noli ergo abuti diuina misericordia, perseuerando in peccato, sed potius emenda vitam tuam, & ita cum fiducia accede ad ineffabilem Dei misericordiam, & dic: Iudicium cantabo tibi dñe. Quemadmodum .n. vnica dumtaxat vox harmoniam & suauitatem concentus non mouet, nisi altera adiungatur; sic etiam non debes solam misericordiam exaltare, sed debes ét diuinę iustitię recordari. G

Clementia quãtũ placeat Deo. Simile. Eccles. 5. Psal. 100. Simile.

Sabbatho post III. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO QVARTA.

Otium detestabilis pestis.

PERREXIT *Iesus in montem Olіueti, & diluculo iterum venit in templum.* Io. 8. Vide obsecro quam H
præclare tẽpus ipsum Christus occuparet, vt inde discamus otiũ ipsum fugere. Vnde Aug. ait: Quid otium est, nisi viui hominis sepultura? Propter otium iacent incultæ virtutes; tum etiam per otium sæpe ad luxuriam incitamur; per otium item in superbiam incidimus. Otium nutricula quædam est somni, seminaculum detractionũ & susurrationum. Quisquis deniq; amator otij inertis fuerit, regnũ cęlorum a se fugabit. In his igitur, qui se totos Dei cultui mãciparunt, nihil incommodius ipso otio. O fratres, vellem nos semper occupationibus honestis distineri, vt quod iustum est optari

D. August. ad fra. in ere. ser. 17. to. 10. *Occupatio honesta laudabilis.*

A optari a nobis consequeremur, népe cęleste regnũ. Hoc quidé dumtaxat in eremo B. Antonius petebat vehementissime, ex quo audire vocé meruit sibi dicentem: Antoni si cupis placere Deo, ora, & qñ ex oratione defessus eris, manibus tuis labora, ac semper alicui honestæ occupationi teipsum trade. Recordemur preterea quantum mali otium Dauidi inuenerit; recordemur quã noxius somnus fuerit Samsoni; recolamus ét mente, ex otio Salomonis infortuniũ ortũ habuisse ipsius. Quid igiť tandé expectamus, qui sanctiores non sumus Dauide, nec sapientiores Salomone, nec fortiores Samsone? Nequaquã homines dormiendo, ait Amb. atq; voluptatibus indulgendo, diuites euadunt: nam Esau cùm esset otiosus, amisit primogenituram ét spiritualem, & paternam benedictionem; qui maluit edulium petere & cibum, quã in eo laborare. Nota ergo qñ D. Ambr. Esau vocet otiosum, quamuis à venatione defessus rediret: vnde facile colligas non oém occupationem & exercitationem laude dignã esse. Si positi nos in tali mundo sumus, ait Chrys. vt in eo maxime laborare debeamus necessariò ad vitam traducendam, & nihilominus tñ a peccatis non cessamus, quò tandem nostra effrænata voluptas peruenisset, si in C tali mundo nos Deus constituisset, vbi omnibus necessarijs ad libitum suppeditatis viueremus? Hoc certe ex eo cõstare põt, ꝙ his similia accidere in mundo in dies videamus, & ex his multa legimus accidisse superioribus seculis. In Exod. n. legiť: Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere. Et in Deuter. Incrassatus est & impinguatus dilectus, & recalcitrauit. Otium ait Ber. est receptaculum immũditiæ, & otiosis succedunt tentationes & cogitationes malę. Quisquis aliquid facit, quod ad Deum non tendat, is certe in otiosis occupatur, & pro vitando otio, otiosa sectari, ridiculum est. Non est tantùm curandum, vt tempus occupetur quibusq; rebus, ad traducendum id tm̃, quin potius tales esse debent occupationes, vt conscientia nostra illis semper proficiat. Quotidie aliquid laudabile in thesauro animæ reponendum est. Non is debet nobis censeri & cõputari dies in dierũ numero, qué præterierimus, vt dicebat ille, sine linea; hoc est, in quo nil nostræ vtile præstiterimus saluti. Dei seruus semper aut orare debet, aut legere, aut laborare in aliqua honesta occupatione, ne ab spiritu fornicationis decipiatur, delectatiò. n. carnis labore superať. Diuide frater dié tripliciter; primò quidé preces tuas fundes, siue officium persolues & perorabis; deindę leges; tertiò verò

[Margin: 2. Reg. 11. / Iud. 16. / 3. Reg. 11. / B / Ambr. lib. 10. epi. 18. / Genes. 25. / *Occupatio sit laudabilis.* / Chrys. lib. 1. de Prou. Dei to. 5. / Exod. 32. / Deut. 32. / Bern. epis. ad fra. de mõte Dei, & ser. 51. de modo bene vi. ad sororem. / D / *Occupationibus honestis proficiamus.* / *Tempus optime distribuamus.*]

3.Reg.11. laborabis. Vide enim quo rex Salomon propter otium ipsum E
in varia turpiter lapsus est fornicationis vitia, & idololatriæ.
Phi.lib.de Labora quantum potes, ait Philon, cùm præsertim vsus
sacri. Abel ipse reddat omnia suauia. Labor quidem inter præcipua bona
& Cain. nostra numerandus est. Felicitas.n.tota & fundm virtutis, si-
ne quo nil honorificum & laudabile esse potest, labore acqui-
Simile. ritur. Vt enim nil sine luce conspicuum esse potest; ita nil lau-
dabile sine labore parari potest. Amicitiam Dei, bona præte-
rea alia spiritualia, mechanica officia, liberales artes, nô planè
Simile. comparamus, quantû est ex nobis, sine labore. Agricolæ qui-
dem, qui diuites euadere volunt, laboribus sese dedunt; quin F
& salus corporis exercitatione êt conseruatur. Vides igitur
omnia prope bona à labore tanquam à radice quadam pullu-
lare: solus Deus sine labore efficere, quod cupit, potest: mor-
tali aût nulli adipisci bona sine labore datum est. Otium est
Basil. in initium malorum ait Basil. & seminarium; bruta quidem in
Exa. diui. terra, & pisces in mari procurant sibi necessaria, ac prouident
opi.ho.7. futuris, nos ergo cur in otio desidebimus? Et alibi ait Basil.
Basi.in Isa. Cur non erit otium omnibus odio, cùm per illud homo infe-
cap.1. rior sit iudicandus minutissimis etiã animalculis, vt formica,
& ape? Hæc enim solicita sunt in his conquirendis, quæ suæ G
Simile. conseruationi conuenientia sunt. Quod præterea hominis
proprium quodammodo videtur, est labor ipse, & occupatio
laudabilis. Vnde nil magis videtur contrarium naturæ suæ, &
magis præter finem quo conditus est, quam otio torpere. Co-
Greg.Na. gitare debemus ait Greg.Naz. non solùm de operibus, sed &
ora.26. de omni têpore, & hora otiosa, & minima ac breuissima eius
parte, rationem a nobis esse reddendam. Porro qualis esse de-
D.Cypr. beat occupatio nostra, præclare docet Cypr. dicens: Sit in ma
nibus diuina lectio, in sensibus dominica cogitatio, oratio iu-
gis omnino non cesset, salutaris operatio perseueret: vt quo- H
ties inimicus accesserit, & clausum aduersum se pectus inue-
niat & armatum. Virtuti quidem & literis incumbendum est,
Sen. li.11. non otio: otium.n. ait Sen. sine literis, mors quædam est, & vi-
epi. epist. ui hominis sepultura. A lectionibus non recessi, quæ sunt exi
83. & lib. stimo necessariæ: alit lectio ingenium, & illud ipsum studio fa
12.epi.85. tigatum, non sine studio & delectatione reficit: nec scribere
Simile. tm, aut tm legere debemus: inuicem enim hoc illo commutã
dum est, & alterum altero têperandum: vt quidquid lectione
collectum est, stylus redigat in corpus: apes êt imitantes, quæ
hac, illac vagantur, vt accômodatiores flores ad mellificandũ
decerpant,

A decerpant, dulciq; vt ait Virg. distendũt nectare cellas. Cæterũ per otium hoc loco non intelligimus ꝙ sint in quiete quadam, & cessatione rerum exteriorum: etenim cum tali cessatione potest nihilominus homo fructuosè & laudabiliter occupari in contemplatione & meditatione rerum sublimium & salutarium. Vnde Bern. inquit, ꝙ sæpe in seruis Dei, quod primo intuitu videtur maximum otium & cessatio, est maxima potius quidem occupatio. Hinc & Pub. Scipio dicebat, Se nunquam minus esse otiosum, quàm cum esset in otio. Debemus etiam quidem nos occupare in audiẽdo verbo Dei. Siquidem B vnum ex signis quibus ex sanctorum doctrina ostenditur & significatur, aliquem esse de numero prædestinatorum, est ꝙ audiat libenter verbum Dei. Non ita faciunt qui bonam diei partem & noctis terunt in lasciuorum librorum lectione, & cantilenarum; nec volunt vnquam animum suum applicare, vt vel vnicam audiant concionem, vel etiam in lectione alicuius deuoti libri occupentur; adeo vt videatur in eos iam aduenisse tempus illud, de quo prædixerat Apost. dicens: Venit. n. tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus; & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas aũt cõuertentur. C

Virg. | D. Bern. in Cant. | Pub. Scip. | Cic. 3. off. | Plu. in Apoph. Brusc. lib. 4. | *Occupationes lasciuæ periculosæ.* | 2. Tim. 4.

Adulterium quam sit detestabile.

HÆc mulier modo deprehensa est in adulterio. Sanè vel ex illo exẽplo vxoris læuitæ satis constat, quantum Deus oderit adulterium: hæc. n. cùm fugisset à viro suo, & ipse ad eã quærendam iuisset, qui eam reprehendebat, vt dñt aliqui doctores, pp eius adulterium; & ita cùm reuerteretur, & nollet se emendare, permisit Deus, vt ita turpiter moreretur. Percõtabantur Iudæi à Christo, si licet hominem dimittere vxorẽ D quacumq; de causa? Et respondit id non licere, nisi causa fornicationis; quod intelligendum est quò ad thorum, nõ autem ꝙ dissoluatur vinculum coniugij. Et ita etiam intelligendus est locus ille Prou. Qui tenet adulterã, stultus est, & insipiẽs: quod ẽt intelligitur si perseueret in vitio: si enim se emẽdet, opus est misericordiæ, vt conseruetur in virtute, eã retinere. Sanè non solùm virgines & continentes, sed ẽt coniuges possunt optime Deo seruire. In cuius rei figurã Elias & Enoch translati sunt in paradisum: quorũ vnus virgo, & alter connubio iunctus fuit. Et certe status coniugatorum præclarus, si mulierẽ bonam sortiaris. Vnde Prou. 18. dicitur, Qui inuenit

Adulteriũ pniciosum. | Iud. 19. | *Coniuges fidelitatẽ sibi inuicem seruent.* | Mat. 19. | Prou. 18. | *Coniuges possunt optime Deo seruire.* | Genel. 4. | Prou. 18.

mulierem bonam, ille quidem haurit iucunditatem a Dño. E
Quæ cùm ita sint, miserabile planè est, videre quam minimā diligentiam adhibeāt viri in bonis sibi deligendis vxoribus, & vxores in deligendis bonis maritis; inde.n.multa nasci solent incommoda. Porro inter Lacedæmonios lex erat, ne pr̄ filiam suam dotaret bonis temporalibus, sed tñ optima eruditione & virtute; atq; hoc pacto puellę ipsæ virtuti & honestati incū bebant. Attendant ergo Christianæ mulieres, ne à gentilibus in virtute superentur, inde enim multa incurrēt incommoda. Porro coniuges ipsi se debent plurimum diligere mutuo; ex defectu.n.huius rei fit sæpe, vt fidelitas inter ipsos non seruetur: aduertant ergo q̄uo in digito annulari, vbi est vena quædā ad cor tendens, collocetur in sponsis annulus, vt inde discant quam verè & ex animo se amare debeant. Coniuges quidem F instar oculorum se gerere debent: siquidem videmus q̄ quamuis duo sint oculi, nihilominus tñ idipsum contuentur ambo: sic ēt coniuges debent esse vnanimes. Præterea debent ēt multas vanitates & superfluitates abscindere ipsi coniuges in celebrandis coniugijs; videlicet lasciuas cātilenas, & choreas, & alia id genus: tum ēt non debent vniuersam dotem prodigere in vestibus sumptuosis; inde.n.fit, vt postea pauperem ducant vitam, & vsuras contrahere debeāt, quibus miserabiliter G consumuntur, & deniq; in carcere aut hospitali moriuntur. In quibus miserijs cum versantur, vnusquisq; sibi victum quę ritat per fas & nefas, & mulier interdum adulterando, & vir ipse furando. Non ergo ita se gerāt coniuges, sed sanctè viuāt, ita vt mereantur audire illud Io.14. Ad eū veniemus, & mansionem apud eum faciemus: aliter.n.de ipsis dici posset, quod ait Isa. Audiuimus superbiam Moab, superbus est ualde. Aliquos ēt uideas, qui eo dumtaxat proposito uxorem ducūt, ut possint suæ libidini satisfacere; qui sibi plurimum a dæmone H cauere debent, ut constat Tob.6. Maximus certe est abusus hoc nostro tempore in coniugijs, qñ.s. non quæritur nisi uxor diues, aut uir ēt diues; & inde præpostere succedūt multa cō iugia, & filij male educantur. Lōge quidem aliter procurauit Abraham coniugem filio suo Isaac, mittens prudentissimum procuratorem, qui præclare eligeret conuenientem sponsam, uirtute potius ornatam quàm diuitijs. Iam uero hoc tépore eligūtur ad matrimonia tractanda uiri leues & mendaces, qui quidem tunc sibi uidentur pręclarè munere suo fungi, cum in re tanti ponderis multa immiscent mendacia & periuria: solùm

Coniuges qualem adhibere debeant diligentiam.

Vxores potius sint honestæ quā diuites.

Coniuges se plurimū ament.

Simile.

Coniugia honeste celebrentur.

Superflui sumptus q̄ tos pariāt labores.

Ioann. 14.

Isa.16.

Tob. 6.

Cur tā præpostere varia cōiugia eueniant.

Genes.24.

Sint viri graues qui matrimonia tractant.

A lùm id sibi proponunt, ut matrimonium cõcludant, quamuis postea coniuges se longe opinione sua frustratos inueniant. Non certe Abraham opes cõtemplabatur, aut diuitias uxoris filij sui, sed potius virtutem, atq; idcirco noluit deligere idololatram, aut diuitem. Vide etiam qũo prius procurator ipse periculum fecerit virtutis Rebeccæ in ipso fonte, cùm sibi aquam dari postulauit; examinauit siquidem eam in charitate & pietate; atq; tunc demum comperiens eam esse conuenientem, pretiosa ipsi tradidit ornamenta: non eam probauit in saltationibus & tripudijs, sicut hodie fieri solet, sed potius in B virtute; & prius totum negotium Deo commendauit, dicens: Fac misericordiam cum Domino meo Abraham: vt significaret esse maximam Dei misericordiam, cùm aliquis conuenientem inuenit vxorem. Qui hoc pacto matrimonia quæret, inueniet quæcumq; optare posset; qui autem solam pulchritudinem quærit, libidinis explendæ causa; neque hanc etiam inuenire potest, siquidem paucis post diebus videtur ipsi rana, quæ antea videbatur Diana, atque ita interdum vtrinq; adulteria committuntur.

Gene.24. *Vxores quales sũt deligendæ.*

Magna Dei misericordia inuenire conuenientẽ vxorem.

Debet præterea vxor tam prouida & sagax esse, vt interdum etiam viro suo se honeste celare videatur, siue occultare, C adeo vt ipse præ desiderio eius dicat; Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis; hoc est, nos mutuo amemus propter Deum, & etiam eius diuinum obsequium, atque inter nos honeste & sancte confabulemur, non sint rixæ & cõtentiones inter nos. Cæterum illud in plerisq; mulieribus reprehensione dignum maxime est, q̃ scilicet capillorum compositioni, & staturæ corporis nimium incumbant: nam cum Christus dixerit: Quis vestrum potest adijcere cogitans ad staturam suam cubitum vnum? Item; Non potestis vnum ca D pillum album, nigrum facere; ipsæ tamen suis immensis sandalijs plurimum volunt staturæ suæ adijcere; tum ét varijs artibus in mille colores vertũt capillos, & iubas sibi quasdam affingunt, tanquam cristas galli gallinacei. Non igitur debent esse coniugia Christianorum, sicut gentium quæ Deum ignorant, vt dixit Tobias. Postulent igitur viri a dño conuenientẽ vxorem, & quæ Deo placere studeat, est enim donum Dei. Vnde Sapien. ait, q̃ diuitiæ quidem dantur à parentibus, a domino autem proprie vxor prudens. Sanè Eliezer cum tractaret cum parentibus Rebeccæ dicebat: Dominus benedixit domino meo valde, magnificatus est, & dedit ei oues & boues,

Cantic.2. *Coniuges qũo se gerere debeant.*

Matt.5. Matt.6.

Indecentes ornatus quantũ noceant.

Tob.8. Prou.19. Genes.24.

argentum & aurum: vbi aduerte quō prius quàm tractaret de E
diuitijs, mentionē fecit benedictionis Dei, vt hoc pacto melius persuaderet coniugiū: nūc vero paucos admodū reperias,

Quales debeant esse coniuges. qui in matrimonijs tractandis non meminerint prius diuitiarum, & pecuniarum, aut amicitię regię, potius q̄ diuinæ, atq; idcirco talia coniugia infelices interdū habere solēt successus.

2. Par. 21. Rex quidem Iorā mortuo patre possessionem regni accepit,

Improba vxor quantū noceat viro suo. & fratres suos occidit, simulq́; cum ipsis aliquos principes Iudeæ, & alia scelera cōmisit, atq; vitulos adorauit: quorū scelerū causam reddens textus, ait: Filia quippe Achab erat vxor eius, & fecit malum in conspectu dn̄i: quasi diceret, vxorē habebat Athaliam filiam regis Achab, & idcirco cùm tam pessimam haberet vxorem, non vr̄ perinde mirum, si talia commit F

3. Reg. 21. teret flagitia. Tum ēt 3. Reg. postquam iniquitates Achab connumeratæ fuerunt, ait textus: Concitauit. n. eum Iezabel vxor sua, & abominabilis factus est in tm̄, vt sequeretur idola:

3. Reg. 22. n m quamuis ei Deus pepercisset, cū conuersus esset propter prædicationem Eliæ, nihilominus tn̄ post tres annos iterum offendit Deum, & dicit Ambr. q̄ a coniuge sua inductus est.

Eccles. 9. Vnde salutariter quidem monet Eccl. dicens: Non des pote-

Improbus vir interdum deprauat vxorē suam. statem mulieri, animæ tuæ, ne ingrediatur in virtute tua, & G
confundaris. Interdum ēt viri deprauare solent vxores suas: vnde Hier. ait, q̄ mulieres quæ in Ægypto morabantur, adorabant idola, cùmque Hieremias eas reprehenderet, respondebant qd̄ imitarentur suos viros & maritos. Vide ergo quan

Hiere. 44. ti sit momenti, præclare eligere ipsa coniugia & matrimonia.

Senes quales esse debeant.

V*Nus post vnum exibant, incipientes a senioribus*. Sanè de

Eccles. 25. his senioribus nō poterat dici illud Eccl. Quā speciosum caniciei iudicium, & præsbyteri cognoscere consilium: quam H
speciosa veteranis sapientia, corona senū multa peritia, & glo

Iob 12. ria illorū timor Dei. Neq; illud Iob, In antiquis est sapientia, & in multo tp̄e prudentia. Quin potius eis quadrabat illud

Dan. 13. Dan. A senibus egressa est iniquitas. Et certe quemadmodū

Simile. incendia periculosiora sunt in veteribus ædificijs q̄ in nouis; ita scelera in senibus detetiora, & curatu difficiliora q̄ in iuuenibus vn̄r. Vnde Cypr. ait, Secūdus abusionis gradus, est senex

Cyp. de 12 Sec. abu. 2. absq; religione & sanctimonia: in senibus. n. quo magis corpo-

Simile. reæ deficiunt vires, eo amplius spirituales augeri, renouari, crescere, atq; corroborari deberent. Et certe quemadmodum illam

A illam arborẽ malam quodãmodo iudicamus, quæ post flores nullũ producit fructũ: ita inter hoĩes ille qui post florẽ iuuentutis non exhibet fructus virtutis, prudentiæ, modestiæ &c. summopere vituperandus vr̃. Quid põt esse magis ridiculum, quã quo tempore aures agrauantur, visus turbatur, defluunt capilli, facies corrugatur, corpusq; curuum efficitur, pedes torpent, pectus fit raucũ, & tussis molestat; tunc nihilominus homo interior sit intẽperatus, effrænis, & prauis affectibus & iuuenilibus adhuc intricatus & plenus? Quid Senem decet, nisi diuinis inhærere mandatis, in Deiq; obsequijs occupari? Si B iuuenis quidem mori potest, Senex tñ diu viuere non potest. Res est miranda, quosdam Senes in ipsis carnis motibus & prauis inclinationibus, ætate tam prouida nequaquam senescere, neq; in malitijs suis & suspicionibus prauis: in talibus.n. faciles admodum videntur. Iustum plane esset, & rationi maxime cõsentaneũ, vt suæ ætati consulentes, eam grauitatẽ atq; compositionem morũ, quã tã veneranda deposcit ætas, prę[s]eferrent.

Senes semper in virtute proficere debẽt.

Senes occupẽtur in virtute.

Græcus ille, vt ait Hieronymus centum & septem annos natus, cum se iam morti vicinum cerneret, cępit contristari & dicere, sibi molestum esse, q̃ tũc temporis e vita discederet, C q̃n sapere cæpisset; & certe ille multum profecerat, & tamen non erat adhuc contentus: tu verò q̃ senex sis, omnia te scire arbitraris. Plato ẽt octuaginta annos natus, scribens, legensq; mortuus est. Similiter & Socrates, qui vixerat nonaginta nouem annos: & hi quò seniores erant, eò etiam meliores videbantur. Idem quoq; faciebant Pythagoras, Democritus, Xenocrates, Zenon, Homerus, Simonides; qui quidem omnes tanquam cygni, vrgente morte suauius cecinerunt. Idem Sophocles, idem Cato fecerunt. Multi autem non sunt huius opinionis, quippe qui simulatq; prouectiore aliquanto ætate D grauantur, sibi amplius studendum non esse statim iudicant; & hinc fit, vt relinquantur egeni & pauperes, virtute, literis, consilio, prudentia, viribus, & reliquis fere omnibus. Lõgioris vitæ spe, promissisq; decipimur, ait idem Hiero. Nemo enim tam fractis viribus, & sic decrepitæ senectutis est, quin putet se adhuc vnum annum superstitem esse futurum.

Hiero. ad Nepot. de vi. cler. & sacer. to. 1.

Exẽplum Philo.

Simile.

Hier. epi. ad Geron. vidu. to. 1.

Cur nõ contendimus cõtra vitia & prauas inclinationes, ait Aug. quæ nos in oĩ ætate molestant? In ipsa quidẽ iuuentute carnis incendia, in senectute verò licèt tale quodammodo sit extinctum incendium; accenditur tñ, inflammatur, & ardet in quibusdam similibus rerum tpalium cupiditas, & inexplebilis sitis;

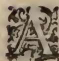
Auguf. de temp. ser. 246. to. 10

sitis; in alijs aũt gula, & nimia compotatio dominatur. Dicũt E
Vide quã sint vitijs dediti aliqui senes. .n.arborem siccam seu virtutẽ debilitatam, assidua irrigatione esse fouendam & conseruandam, & ita nituntur amissas per ætatẽ vires, nimia vini copia recuperare. Quid vero rursus dicendum de tanta rerum omnium auaritia, qua plurimi senes inflammãtur & ardent? & in quibus quò magis terminus quo cũcta relinquere debẽt, appropinquat; cò magis auaritiæ sitis accrescit? sane cùm pleriq; senes nil aliud faciant, neq; alteri rei intendant, quàm nimiæ compotationi; fit inde, vt grauissimis succumbãt morbis, & mille miserijs; ac subinde nulla alia in re q̃ in murmurando tempus insumant. Qui non sunt plane, vt illi centum senes grauissimi, qui tempore Epaminundæ Thebanorum ducis floruerunt: qui cum in Lacedæmonia inuenirentur, quindecim millibus Thebanis, qui vrbem dolose capere nitebantur, viriliter & gloriosissime restiterunt. Et certe si senes in virtute profecerint, sunt in Republica maximè vtiles. Nam quemadmodum aqua infusa temperat vini ardorem, ita senes suis optimis monitis & consilijs, impetus, efferatosq; animos iuniorum comprimunt, contemperant, & moderantur: at verò si tales non sint senes, hoc est virtutis studiosi, ipsi sunt vitiorum ductores, sicut erãt hi Pharisæi. vnde Sene. ait, Senes superbe gloriari se diu vixisse, vanissimum est: non enim tam viuere optandum est, quam bene viuere. Cogita potius semper qualis vita, non quanta sit; citius mori vel tardius, ad rem ita non pertinet ac bene viuere. Sapiens sibi tria quidem vehementer displicere ait; nempe pauperem superbum, diuitem mendacem, senem fatuum & insensatum: quibus verbis admonemur, monstri similem esse, vt senectutem fatuam, ita paupertatem superbam.

(Margin: Autor. — Iust. lib. 6. F — Simile. — Senec. lib. 10. epi. ad Luc. ep. 71. G — Eccles. 25.)

DOMINICA QVARTA Quadragesimæ. H

CONCIO PRIMA.

Lyra in Ioan. 6.

ABIIT *Iesus trans mare Galileæ, quod est Tyberiadis.* Io. 6. Mat. 14. Mar. 6. Luc. 9. Illud mare est quidã lacus magnus, ait Lyra, per quem transit Iordanis fluuius; sed vocatur mare s̃m modum loquendi hebraicum, quo congregatio aquarum vocatur mare, s̃m illud Gene. 1.

A Gene. 1. Congregationes aquarum appellauit maria. Vocatur aũt mare Galileę a prouincia iuxta quã transit, & vocat̃ mare Tyberiadis ex noĩe ciuitatis ædificatæ in littore, q̃ antiquitus Zenereth dicebat̃. Sed ab Herode tetrarcha fuit reædificata, & amplificata, & Tyberias vocata in honorẽ Tyberij Cęsaris. Genes. 1.

Abijt Iesus trans mare. Nolimus dilectissimi, ait Chry. prauos & maledicos homines insectari, sed eos & eorum malitiam tolleremus, cùm nil ab his uirtus nostra offenditur, & nil detrimenti accipit; ita. n. omnis corũ impetus frangitur. Et quemadmodum sagittę in durũ aliquod signũ immissæ, magno im- Chryso. in Ioann. ho. 41. tom. 3. Simile.

B petu huc illuc dispergu̱ntur; mollius vero assecutæ, figuntur & desinunt: ita maledicos & feros repugnando magis exasperamus, cedendo mitigamus facile, & corũ mollimus insaniam. Idcirco Christus, cũ audissent Pharisæi ipsum plures q̃ Ioannẽ discipulos habere, & baptizare, abijt in Galilęam, ut eorũ inuidiam & furorẽ, quẽ ex se audito cõceperant, extingueret. Ioann. 4.

Subijt ergo in montem Iesus. Quia hæc terrena non satiant, ait Tho. imo qui biberit ex hac aqua, sitiet iterum, spiritualia vero satiant: ideo dominus ad altiora cum discipulis ascendit, ut ostendat, in spiritualibus satietatem & perfectionẽ iustitiæ Thom. in Ioann. 6. lec. 1.

C inueniri: de quo monte dicit Psal. Mons Dei, mons pinguis. Ioan. 4. Psal. 67.

Cum subleuasset ergo oculos Iesus. optimã disciplinam & sacris consentaneam uiris, suis modo discipulis Christus proposuit, ait Cyril. Nam ẽt in montibus & deserto paratos esse docuit oportere ad hospitalitatis uirtutẽ; qua quidẽ re, quid homini, qui Dei charitatẽ assequi uelit, maius excogitari potest? Cum. n. quasi aquarum fluenta innumeri homines ad eũ confluerent, ad sustentandos eos cibo, discipulis iussit. Cuius rei cum p̱p multitudinem hominum, tum propter locorũ solitudinẽ, magnitudine atq; difficultate, quis diues non fuisset per Chryso. in Ioann. lib. 3. c. 13.

D territus? sed oẽm huiuscemodi formidinem, spe gratiæ suæ abijciendam monet. *Vnde ememus panes.* Interrogamus aliq̃n ait Aug. quod nescimus, audire uolentes, ut discamus: aliq̃n interrogamus quod scimus, & scire uolentes, utrum ille sciat quem interrogamus. Vtrumq; hoc nouerat dñs, & quod interrogabat sciebat, & quid esset facturus ipse nouerat, & hoc nescire Philippum similiter sciebat: quare itaq; interrogabat, nisi quia illius ignorantiam demonstrabat? Ipse sciens tentat discipulum, ait Glo. Vt ille tarditatem suæ fidei agnosceret, qui præsente creatore, de paucis multa fieri non debuit dubitare. Aug. in Ioan. trac. 24. tom. 9. Glo. or. in Ioann. 6.

Respõdit ei Philippus, ducentorũ denariorũ panes &c. Quanto

accuratius q̃ Philippus sensit Andręas? Nam Philippus plura E requirebat, alter vero panes hordeaceos pauculos indicauit; per quos quidem significatur, ꝙ panes hordeaceos edere debeat, qui Christi velit sequi vestigia; hoc est asperitatem tenere pęnitentiæ, neq; cibo, somno, indumento nimiū indulgere, alijsq; hmōi. Habere etiam is debet duos pisces, nempe spem & timorem; & timor quidem nutritur in mari salso considerationis mortis, iudicij & inferni; spes vero in aqua dulci generatur meditationis diuinæ clementiæ & misericordiæ. His enim considerationibus tanquam obsonio quodam, poterit facilius panis pęnitentiæ hordeaceus & asperrimus degustari, F

Adam de Persenia super hūc locum.

Pęnitentiā agamus.

Chryso. in Mat. hom. 50. tom. 2.

Quinq; panes hordeaceos. Illud hinc discimus, ait Chry. quāta philosophia, angustaq; disciplina viuendi Apostoli viuerent, omnium deliciarum luxum contemnentes. In duodecim nempe hominibus quinq; panes & duo pisces reperti sunt. Ita quę ad corpus pertinent, omnia superflua & contemnenda sibi videbantur, ita spiritualiū rerū cura tm̄modo tenebantur, vt ea quoq; pauca libenter alijs tradiderint. Vnde docemur etiamsi pauca possideamus, ipsa tñ egentibus esse concedenda. Nam & illi cùm quinq; panes afferre ad Christum iussi essent, non clamauerunt. Nil postea nobis relinquitur, quo nostrā inediā G mitigare possimus; sed confestim nil murmurantes paruerūt.

Liberales erga paupe res simus.

Autor.

Mat. 16.

Est puer vnus hic, qui habet. Commendauit Christus Petro suam Ecclesiam, constituit animarū pastores suos Apostolos, omnibus virtutibus præcellentes, eisdemq; prędicandi munus concredidit; at verò pecuniam ipsam Iudæ tradidit, & panis alimentum corporeum etiam puero committitur. Quid hoc est dñe? Puero ne cura panis & cibi cōmittenda fuit? Maxime quidem. In hoc.n. perfacile videas, quam parui sint pendendæ hæ res tēporales, & quanto in pretio habendę res spirituales. Animas enim, cęterasque res spirituales commendat sanctis H Apostolis; at res temporales cuiuis etiam negligenti homini tradidit curandas. Non ita se gerunt pleriq; qui non constituunt sibi oeconomos nisi fidelissimos quosque, & eos qui diuitias suas maxima prudentia regant, cùm interim Ecclesiæ beneficia & animæ curam, hominibus minus optimæ cōscientiæ, & minus prudentibus, & deniq; pueris etiam committāt.

Diuitiæ temporales quā parū valeant.

Animæ saluti parū prospicimus.

Chryso. in Io. ho. 41. tom. 3.

4. Reg. 4.

Quinq; panes hordeaceos, prudentior quā Philippus Andręas, non tñ rem penitus intellexit. Puto aūt adductum prophetarum miraculis, vt Elisæi quondam: præcessit ergo Andræas Philippum, non tñ in ipsum cacumen euasit. Hinc delicijs dediti

A diti intelligât,quid magni illi viri & admirabiles comederint. Quam vilis & modica eorum mensa fuerit,intueamur in omnibus eorum abstinentiam. Cùm dixisset, habet quinq; panes hordeaceos,subdidit,sed quid hæc inter tantos?putabat.n.ex paucioribus pauciora,ex pluribus plura facturum miraculorũ autorem, in quo decipiebatur; similiter.n. & ex pluribus ac paucioribus, panes multiplicare poterat, neq; enim subiecta materia indiget Deus. Per hos aũt quinq; panes multi sancti doctores intelligunt quinq; libros Moysi; qui panes cùm hordeacei essent, hebræi vtiq; alium desiderabant panem,& alio B opus habebant pane, longe quidem præstantiori, vt famẽ qua cruciabantur, oẽm sedarent; nẽpe pane egebant sacramẽtorũ, quæ sacramenta gratiam conferunt. Cæterũ ꝙ illi tantopere famelici essent, quippe qui tam insuauem haberent panem, haud equidem mirabile est; nos vero famescere in tãta sacramentorũ facietate, id verò lamentabile est. Nam cũ possimus nobis redundanter, tanta ciborum suauitate prouidere; tñ in vitijs ipsis languemus, cruciamur, perimus, neq; vnquã talem nobis pastũ procurare volumus. Interdum ergo pauperes sumus, & regalibus appositis epulis, fame conficimur: tã misericordem & liberalem habentes patrẽ, tñ mærore & luctu cõtabescimus: & cæli ianua apertissima, nobis aditũ intercludim. Excitemus igitur iam ex somnolentia aĩum; & cũ hebræis longe ditiores facti simus, non committamus vt paupertate opprimamur, & fame pereamus: stulti.n. hominis esse videtur, cum cibo abundet, eodem non vti ad famẽ explendam: & cũ ornamentis varijs & vestibus circũfluat, frigore & algore deperire. Caueamus ne & ingrati esse iudicemur, qui in tãta bonorum legis euangelicæ affluentia, minus ad Deum ipsum liberalissimum datorem, oculos, & mentem attollamus; minusq; pro D tantis beneficijs gratias agamus: vix.n. credibile est ꝙ si hebræis collata fuissent, quæ nobis tam liberaliter data sunt munera, eos q̃uis maxime ingratos, fuisse maiori q̃ nos præditos ingratitudine. Porro panis hordeaceus pænitẽtiam designat, quę quamuis principio asperrima videatur, tñ vbi semel eam gustaueris, liquidissimum plane, suauissimumq́, fructum inde animo capturus es. Sub iniurijs.n. asperitatibus, persecutionibus & abiectionibus, viriliter ꝑ Deum toleratis, verus latet honos atq; maiestas: sub obedientia pro Deo præstita magna inhæret libertas, sub labore trãquillitas, sub carnis maceratione magna securitas. In iustis quidẽ, & his qui Christi discipuli sunt,

Parum videmur in Deo confidere.

Autor.

Sacramenta noua legis quantã habeant vim.

Parum proficimus ex sacramentis nostra culpa.

Simile.

Parum in virtute proficimus in tanta præsertim opportunitate.

Aùtor.

Labores quam sint fructuosi.

sunt, & eius mandata seruant, semper internæ reperiuntur cõ E
solationes longe suauissimæ: nam & in aduersis maximũ præsi
dium habent cæleste, & ad maximos quoq; prouecti honores
quidẽ suspirant, atq; dñt, honores illos statim esse resoluẽdos
in nihilum. Ex quo videas multos impios in prosperis constitu
tos, animo tñ esse tristi & mæsto; cum tñ ipsos iustos quamuis
aduersa discruciẽtur, iactenturq; fortuna, videas hilari vultu,
propterea quod interna quadam animantur semper cõsolatione;
quod perinde non sit in impijs. Porro aduerte quod in conuiuijs
Christi interdum panes hordeacei, interdum vero triticei re-
periebantur; vt inde discamus, quod nobis aliqñ prospera & ali- F
qñ aduersa succedunt, & vtraq; debemus patienter tolerare.
Facite homines discumbere. Hoc quasi significare vr, ait Cyr. ò
tardi ad intelligẽdas vires meas, & percipiendum quis vobiscũ
loquitur. *Facite homines discumbere*, vt videatis quo illos mira
culo saturabo, quibus ducenti denarij non sufficiunt; vt videa-
tis cũcta viribus meis ex nihilo esse producta. Nonne poterit,
qui viduæ vasculum vacuari oleo nõ permisit, & hydriam effe
cit non carere farina, hos ẽt quinq; panes multiplicare, aut ex
nihilo quasi a fonte magnam ciborũ copiam producere? Hæc
aliaq; hmôi ex illa significatione verborũ sic emphatice dicta, G
Facite homines discumbere, intelligere licet. *Erat autem fænum multum in loco*, fænum aũt ea de causa dr fuisse, vt aptus locus
ad discumbendum intelligatur. Animaduertendum aũt diligẽ
ter, non mulieres, neq; pueros qui viris permixti erant, enume
ratos fuisse: secutus est puto Euangelista consuetudinem scri
pturæ, in qua cum à Deo ad Moysen dictum sit, vt synagogam
filiorũ Israel ſm cognationes ex nomine numeraret, vt vnus-
quisq; vltra vigesimum annum præcepta faceret, nec fæmina,
nec puer aliquis numeraretur: ita veritas atq; constantia, quæ
nullam habet puerilem & muliebrẽ in bonis leuitatẽ, in libro H
Dei conscribitur. Ita & scripturæ cõsuetudinẽ seruat, & spũale
quiddam nos docuit. Cæterũ & de viris solummodo mentio-
nem fecit, ænigmatice monẽs, omnibus qui viriliter probitatẽ
& fidem amplectuntur, non imbecillibus aut mollibus, cæle-
stem à saluatore cibum præberi: nam qui muliebri animo aut
puerili sũt, nil magni cognoscere pñt. *Accepit ergo Iesus panes.*
Maius miraculum est, ait Aug. gubernatio totius mũdi, quàm
saturatio quinq; millium hoĩum; & facile hanc nemo miratur:
illud mirantur omnes, non quia maius est, sed quia rarũ. Quis
enim & nunc pascit vniuersum mũdum, nisi ille, qui de paucis
granis

Boni consolationẽ inueniunt in calamitatibus.

Mali in prosperitate etiã tristes viuunt.

Cyr. in Io. lib. 3. c. 17.

3. Reg. 17.

Deus suos reficit.

Num. 1.

Inconstantia in bono proposito non est grata Deo.

August. in Ioan. trac. 24. tom. 9.

A granis segetes creat? panes aũt illi quinq; quasi semina quidē erant, non quidem terræ mandata, sed ab eo qui terram fecit multiplicata. Quid necesse erat aũt, vt pauculos panes dñs acciperet, qui sine illis, diuinitatis suę potencia, panes poterat ex nihilo creare? Minima quidem erat quinq; panum portio tot hominibus satiandis, sed ne hanc quidem negligendam dñs putauit, quo is magnam illam alimēti copiam subministraret. Simile exemplum in Eliseo præcessit, qui ab ea vidua, cuius grāde æs alienum dissoluere voluit, quæsiuit an aliquid hėret in domo sua: qua rñdente parum olei habere: ille paululum
4. Reg. 4.

B hoc ita diuina virtute auxit, vt nō solùm ad æs alienum dissoluendum, sed ad suã & filiorum vitã tuẽdam satis esset. Vtroq; igitur exemplo dñs indicare voluit, nos quoq; aliquid ex nr̃o, quamlibet exiguũ sit, offerre debere, quo is diuitiarum suarũ copiam in nos effundat. Quod si nos exiguum hoc, quod à nobis exigitur, præstare nolimus, ille vtiq; nos nequaquam diuitiarum suarum compotes faciet: vtilissimum ergo commercij genus est, in quo tã exigua hominis portio, tã magnis diuinæ largitatis incrementis cumulatur. Subijciamus aliquot huius rei exempla: In baptismate quidem, vt Cyri. ait, infantulus dũ

Faciamus pro nostra uirili quod possimus & Deus iuuabis nos.

Cyrill.

C in aqua mergitur & extrahitur, Christi mortem & sepulturã repræsentat: hac aũt repræsentatione, eiusdem mortis Christi fructum & meritum sibi asciscit. Ille igitur mortis suæ acerbitate vitã nobis aperuit, nos imagine eius expressa, idē præmiũ accipimus. Quanto ergo plus est quod ille præstat, quã quod à nobis exigitur? Ab adultis vero eandē passionis suæ memoriam requirit, quo eos eiusdem passionis participes reddat; vt quod ille obtinuit moriendo, tu assequaris, mortē eius pie & sancte meditando. Quid ergo ille, quæso, amplius debuit conferre? Quid verò à te minus potuit requirere? Iam verò pro

Simile.

Passionis Christi consideratio q̃tum conducat.

Matt. 10.

D aquæ frigidæ potione mercedem æternã pollicetur; vt aperte liqueat quãto plus est quod tribuit, quàm quod a nobis petit. Sed plus illud non accipiet, qui exiguũ hoc præstare noluerit; quod qui prę̃stiterit, poterit sane cum Eccl. dicere, Modicum laboraui, & inueni mihi multam requiem. Hæc aũt philosophia fratres, eos potissimũ accusat, qui tota vita stertentes, nec manũ ad aratrum porrigentes, salutis suæ negotium in solam diuinæ miserationis benignitatem regerunt. Hoc aũt miraculi huius exemplum arguit, in quo dñs panes ad satiandam hanc hoĩum turbã, nisi pauculis illis panibus allatis, augere noluit. *Accepit ergo Iesus panem.* Quid mirũ si tã magna panes illi incrementa

Ecclesi. 51.

Operemur p̃ virili nostra quod possimus.

Genes. 1.

crementa susceperunt, qui sacras illas manus rerũ oĩum creatrices cõtigerũt? His ergo manibus debetis vitæ vestræ rõnes suppliciter & fidenter cõmittere, si vobis omnia prospere cedere vultis. Sine huius enim prouidentiæ auxilio quid in vita firmum, quid prosperum & stabile, ab infirmitate humana & prudentia expectari poterit? Quæ cùm ita sint, hoc præcipuũ prudentis hominis officium est, vt omnia quę orditur, diuinis manibus tractanda committat. Si.n. multum manus sancti pa- E

Genes. 48. triarchæ Iacob præstare potuerunt, quid de omnipotentis dñi manibus sperandum est? Cùm enim morituro seni duos filios

Benedictiones Dei nõ sunt, sicut benedictiones hominum. Ioseph, nempe Manassen & Ephraim benedicẽdos obtulisset; & maiorẽ natu ad dexteram senis, minorẽ verò ad sinistrã po- F suisset: ille contra cõmutatis manibus, dextram quidem super Ephraim, læuam aũt super Manassen posuit: quod quidẽ grauiter ferens Ioseph patris manus inuertere nitebatur, dicens. Non ita conuenit pater, hic est.n. primogenitus, pone manum

Simile. tuam dexterã super eum. Si ergo tanti sanctus ille patriarcha contactum illum religiosæ manus faciebat, vt illum feliciorẽ futurum crederet, quem dextera sancti viri manus cõtigisset: quid quæso de illarũ manuũ contactu sperãdum est, quæ oĩa

Magna à Deo beneficia erga nos conferũtur. condiderunt? Cùm igitur præclaram hanc philosophiam sancti viri oẽs intelligerent, sibi ipsis in omni negotio diffidẽtes, G res omnes suas diuinis manibus supplici prece & fiducia committebant. Sic sanctus Dauid, quamuis regijs opibus polleret, non tamen in arcu & gladio suo, sed in solo Deo spem quidẽ

Psalm. 17. oẽm salutis positam habebat, cùm diceret: Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine Dei nostri inuocabimus.

Exẽplum prauum quantũ noceat. *Ducentorum denariorum.* Vide quãtũ noceat malum exẽplũ, siquidem cũ dixisset hæc verba Philippus, statim Andræas visus est ipsum sequi, dicendo, quid hæc inter tantos? sanè si dixisset Phlippus in manu quidem Christi esse, turbam satiare, H Andræas ẽt aliter respondisset. Cæterũ vide q̃ pręclare cõprobauerit Christus in hoc euãgelio, quod dixerat, videlicet, Nolite soliciti esse quid manducabitis, aut quid bibetis; scit .n. pater uester, quia his indigetis; & fortasse hoc Christi uerbo freti sequebant̃ isti Christũ, absq; ulla cibi & potus copia.

Accepit ergo Iesus panes. Multa quidẽ uidẽtur nobis initio

Calamitates vtiles. incõmoda ab hac diuina dextra prouenire; quæ tñ progressu temporis mẽtis oculos aperientes, saluberrima maxime esse

Simile. & cõmoda iudicamus. Generosus accipiter, quẽ sublimipetã nominamus, ardeam in sublimi uolantem aggressurus, nõ aduersus

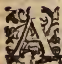
A uersus illam recta contendit, sed in obliquam partem volatũ dirigens, magis illam fugere quã petere vr; qui tñ hoc volatu in diuersam partem commutato, superior illa effectus, ex alto se in eam rapido impetu demittit, ac tandem eam interimit. Simile quiddam pijs hominibus frequẽter euenit; vt quæ res humano iudicio nocituræ videbantur, illis tñ præter spẽ oẽm maxime salutares fiãt; sicut videmus accidisse in Ioseph. Tales igitur exitus habent, quæ diuinis manibus cõmittuntur. Hinc Moyses ad promissam terram occupandam pergens, instanter dñm orabat, vt cum populo suo pergere dignaretur, alioqui B inquit, nisi nobiscum gradiaris, ne educas nos de loco isto: melius est.n.nobis in hoc arido & squalenti deserto vitam agere, quã sine tuo ductu felicissimam Chananæorum terram occupare. Sciebat enim vir sanctus, sine huius præsentiæ fauore, nil hominibus lætum, nil prosperũ accidere posse. Quid.n.aliud esse putatis in causa, cur tam multa negotia votis nostris minime respondeant? Cur nostrorum sæpe consiliorum euentus infelicissimi sint, nisi ꝙ nostris tm̃ consilijs, prudẽtiæq; innixi neq; dñm consulimus, neq; eius opem imploramus? Hac.n. de causa sanctissimus alioqui vir Iosue, cęteriq; principes cum C eo decepti sunt, cũ Gabaonitas in fidem suam receperunt; qm̃ vt scriptura tradit, os dñi non interrogauerunt. Deniq; quãtũ sit discriminis inter ea quæ hominũ industria, aut diuina ope fiunt, satis aperte Apost. Petrus exemplo suo adumbrauit, qui iussus à dño laxare retia in mare, cùm per totam noctem diu conando nil profecisset, iactis postmodum ad imperium dñi retibus, adeo copiosam piscium multitudinem cepit, vt duas nauiculas impleuerit. Porro ait Luc. ꝙ accipiens dñs panes, benedixit, formam aũt benedictionis Ioannes exprimit, cũ illũ patri gratias egisse cõmemorat: mos.n. Christi dñi erat, vt ne D frustum quidẽ panis sine diuinis laudibus & gratiarũ actione perciperet. Vnde peracta nouissima cæna, hymno dicto exiuit in montẽ oliuarum. Aduersus aũt quotidiani huius beneficij immemores, clamat per Hiere. dñs: Et non dixerunt inquit, metuamus dñm, qui dat nobis pluuiam serotinam & temporaneam, plenitudinem annuæ messis custodientem nobis. Nam cum bonis oĩbus vndiq; circumfluant, nunq̃ ad cęlum oculos attollunt, gratias Deo agentes, à quo cuncta donata sunt. Xp̃s Dei patris filius, vniuersorum hæres & dñs, pro hordeaceo pane gratias agit; tu pro tã multis delicijs Deo ingratus existis? Quòd si minus te ad hoc iustitię munus & officiũ mouet, vtilitatis

Marginalia: Gene. 37. Gene. 41. Exod. 33. *Prosperitates humanę sine Deo parum valent.* Iosue 9. Luc. 5. Luc. 9. Ioan. 6. Matt. 26. Hier. 5. *Deo gratias agamus pro beneficijs acceptis.*

litatis certe ratio mouere debuisset. Nil.n.ita noua beneficia E
cumulat, q̃ veterū gratitudo. Tūc.n.illud Salomonis implet.
Ecclef.1. Ad locū vnde exeūt flumina reuertitur, vt iterū eadē fluant.
Cū panes erāt in manu pueri, non sufficiebāt ad satiandā magnā illam multitudinē; at cùm Christus illos in suis manibus sumpsit, creuerūt, & multiplicati sunt. Sic opera quæ tu facis, per se & in tuis manibus, parui sunt momenti; sed cū in manu Christi ea posueris, multiplicabit illa diuina virtus, & augebit
2. Cor. 9. frugē iustitiæ nostræ: nā & Pau. ait, Non qui seminat, vel plan
1. Cor. 3. tat, sed qui incrementū dat Deus. *Colligite quæ superauerunt fragmenta, ne pereant.* Sed quid ad te dñe, si panis hordeacei F
fragmēta, quæ solo manuū tuarū attactu augēda sunt, pereāt?
Simile. Si ergo hæc vilia perire nō pateris, quanto minus aīas patieris interire, quas nō manuū tuarū cōtactu, sed earūdē vulneribus
Simile. redemisti? si panis hordeacei fragmēta, qui non tam hoīum, quā iumentorū cibus est, perire sentis; quo affectu eris, cū tot animas perire videas, quas ad imaginē tuā condidisti? quarum
Dolet Deus de nostro interitu. obsequio cęlum, terras, maria, & cætera omnia addixisti? pp quarū salutem è cęlo in terrā descendisti, mortemq; acerbissimā oppetisti? *Colligite quæ superauerūnt.* Vult Deus nos esse liberales, sed non prodigos: multa.n.mala ex prodigalitate se G
quuntur; præsertim cum tales sæpe prodigi ad paupertatē & mendicitatē redigantur, sicut filius ille prodigus; frequēter ēt
Luc. 15. aliena aufert qui sua prodige confert. *Collegerunt ergo, & impleuerunt duodecim cophinos.* Liberalitas nobis hoc miraculo
Cyr. in Io. li. 3. c. 18. commendatur, ait Cyr. & quasi magna voce dr, quanto plura dabis liberaliter & misericorditer, tanto tibi plura largius cō-
Isa. 58. fluent. Fac igitur libenter quod scribitur Isa. 58. Frange esurienti panem tuū. Siquidem pp minima quæ ad gloriam Dei cōsumimus, ditissima nobis à Christo esse pparata docemur.
Quæ superfuerunt his qui manducauerunt. Vide qūo multi- H
plicentur quæ deponimus in Dei manu: & tñ mirandum est, ꝙ plus videamur confidere de ipsius terræ multiplicatione, q̃
Parum aliqui in domino confidunt. de manu Dei, & de promissione illa tam magnifica, quā fecit nobis, si pauperibus bene faceremus; cùm tñ tam infinitam pecuniam prodigamus in rebus mūdanis & parum duraturis.
Considera qūo frustum illud panis, quod dedit paupercula
Matt. 19. illa mulier Eliæ, multiplicauit Deus. Vide etiam vice versa,
3. Reg. 17. qūo auaros illos diuites punierit Deus; nempe illum qui con-
Luc. 16. temnebat Lazarum, & alterū qui volebat horrea sua maiora
Luc. 2. facere, & aīam suā inuitabat ad epulandū & debacchandum.

DOMI-

A
DOMINICA QVARTA Quadragesimæ.
CONCIO SECVNDA.
Spes præmij nos ad laborem inuitat.

BIIT *Iesus trans mare Galileæ, quod est Tyberiadis: & sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa.* Ioan. 6. Cùm intelligat Ecclesia mater
B nostra, q spe præmij ducamur ad præclara opera exercenda; idcirco in hac quarta dominica, dicit nobis. Lætare Hierusalem &c. quasi inuitans ad laborandum spe præmij: dr̄ ēt dn̄ica in Rosa, pp benedictionem Rosæ factam à summo Pontifice. Sanè cū Dauid pugnaturus esset cum Philisthæo, prius percontabatur de ipso præmio, quod rex cōstituerat ei, qui Philisthæū vicisset. Vnde ēt D. Greg. explicans verba illa B. Iob, Sicut mercenarius præstolatur finem operis sui, dicit: mercenarius lacessentē aīum ad considerandum laboris præmiū reuocās, vigorē mox animi ad exercitiū laboris reformat,
C & quod graue perpēdit ex opere, leue existimat ex remuneratione. Porro Apost. Paulus labores suos satis cognoscebat, cū diceret: In carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequēter: at vero præmiū cōsiderās alleuabat laborē, cū diceret: Non sunt cōdignæ passiones &c. Sanè in illa visione q̄ vidit Io. in Apoc. cū ait: Vidi cęlum apertū, & ecce equus albus, & qui sedebat super eū, vocabat̄ fidelis, & verax, & cū iustitia iudicat, oculi aūt eius sicut flamma ignis: inquit q in capite eius erant diademata multa: vt iam intelligamus multa præmia & coronas quibus Deus suos præmiaturus est:
D nempe vnam coronam pro humili, aliam pro casto, aliam pro pęnitente; & sic de cæteris. Si n. Deus non relinquit sine præmio calicē aquæ frigidæ pauperi datū, quanto magis compensabit excellentiora quæ propter eum præstiteris? Si duo illa minuta in Gazophilacio à paupercula vidua oblata, tanti fecit, quāti quæso faciet præstantiora opera, quæ pro eo feceris? si vt ait Mat. in iudicio præmiabuntur qui pauerint esurientem, & potauerint sitientem; quantum putas reportaturus est præmium, qui pænitentiam egerit peccatorum? Si ēt qui hospitio exceperint peregrinos, præmio donabuntur; annon ēt qui iniurias condonauerint? Si qui in carcere positos visitant,

Cur dicatur Dominica lætare, & in Rosa.
1. Reg. 17.
Gregor. Iob 7.
2. Cor. 11.
Rom. 8.
Apoc. 19.
Reddet Deus cuiq; iuxta opera sua.
Matt. 10.
Optimus retributor Deus.
Luc. 21.
Vide quā sit benign⁹ compensator Deus.

tant, sic compensantur, & qui infirmos adeunt, annon magnũ E
erit eorũ præmium, qui è carcere innocentẽ educunt, qui pro
Christo oĩa relinquunt, qui cum inimicis pacẽ cõponunt, qui
corpus suũ castigant, & deniq; sanguinẽ suũ pro Christo fundunt? Sanè si minima obsequia ita Deus præmiatur, vtiq; maiora cumulate cõpensabit: si tantopere incitabãtur ad viriliter pugnandum duces illi Romani, proposito præmio tpali: quanto magis ad virtutẽ incitari debemus æterno proposito præmio?

Spes præmij incitat ad laborẽ.

Et Romani quidẽ arcus quosdã triũphales faciebant, vbi scribebãtur facta heroica ducũ; itẽ curribus inuehebant ipsos duces, eorũ facta ante ipsos decantabantur, insuper ẽt triumphantium arma, & scuta ab ipsis curribus ducebanẽ: præterea hostes deuicti catenis vincti ante currus ducebantur. Hi sanè oẽs triũphi parati sunt seruis Dei. Vnde regius propheta ait: F

Psal. 149. Exultabunt sancti in gloria, lętabuntur in cubilibus suis: exultationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum, ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis: ad alligandos reges eorũ in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis: gloria hæc est omnibus sanctis eius.

Cumulatissime compensat Deus labores seruorũ suorũ.

Arcus sane triumphalis est, exultabunt sancti in gloria; item arma sua deferent quibus hostes vicerunt, quæ sunt, vt ait G Apostolus, non carnalia, sed spiritualia. Annon maximum recipiet anima gaudium, cùm videbit ꝙ ꝑp vnum ieiunij diem,

2. Cor. 10. & propter vnam eleemosynam, conceditur sibi tam excellens præmium? Si. n. mala quæ iusti hic fecerunt, & eorum memoria, ipsos nequaquam lædent, imo potius gaudebunt considerantes tam admirabilem Dei clementiam, quæ ipsos ex tantis eripuit malis; quanto magis oblectabuntur bonis, quæ propter Deum præstiterint? præterea sensus etiam suos captiuos ducent, & domatas passiones, quæ quodammodo reges videbantur.

Quam ineffabilẽ nobis gloriã Deus paratã habeat.

Rom. 6. Vnde Apostolus ait, Non regnet peccatum in vestro H mortali corpore. Quis ergo non animabitur ad labores pro Christo viriliter sustinendos, quos tanta manent præmia?

Ioan. 10. Adde ꝙ Christus ait apud Ioan. Ego vitam æternam do eis. Quasi diceret, quamuis hic labores patiantur oues meæ, nihilominus tamen easdem cõsolabor ego præmio sempiterno.

Liberalissimus remunerator Deus.

Cęterũ est quidẽ Deus tã liberalis remunerator, vt non solum opera bona, sed ẽt intentiones bonas præmietur. Vnde & Abrahæ dixit: Quia fecisti rem hanc, & non pepercisti &c. benedicã tibi, & multiplicabo semen tuũ sicut stellas cęli. Quid

Gene. 22. quæso amplius ꝓmisisset, si hoc opus executioni demãdasset?

Mira-

A *Miracula Christi, eius ineffabilem virtutem ostendebant.*

SEquebatur eum multitudo magna, quia videbant signa, quę faciebat super his qui infirmabantur. Merito quidem eum sequebantur, cũ tantã eius virtutem in miraculis cõperirent. Vnde dicit D.Tho. ꝙ miracula quæ Christus fecit, erant sufficientia ad manifestandam eius diuinitatem, secundum tria: primò quidem ẜm ipsam speciem operũ, quæ transcendebant omnem potestatem creatæ virtutis; & ideo non poterant fieri B nisi virtute diuina; & propter hoc cæcus illuminatus dicebat: A seculo nõ est auditũ, quia aperuit quis oculos cæci nati &c. Secũdò propter modum miracula faciendi, quia scilicet quasi ex propria potestate miracula faciebat, non autem orando sicut alij; vnde dicitur, ꝙ virtus de illo exibat, & sanabat oẽs; per quod ostenditur, vt Cyril. ait, ꝙ non accipiebat alienam virtntem, sed cùm esset naturaliter Deus, propriam virtutem super infirmos ostendebat, & propter hoc innumerabilia miracula faciebat. Vnde super illud Matt. 8. eijciebat spiritus verbo, &c. ait Chry. attende quantam multitudinem curatam C transcurrunt Euangelistæ, non vnumquodq; curatũ enarrantes, sed vno verbo pelagus ineffabile miraculorũ ostendentes. Ex hoc ostendebatur, ꝙ haberet virtutẽ æqualem Deo patri, secundum illud: Quæcunq; pater facit &c. Tertiò ex ipsa doctrina, qua se Deum dicebat; quæ nisi vera esset, non confirmaretur miraculis diuina virtute factis. Vnde dicitur Mar. 1. Quænam doctrina hæc noua? &c. Quemadmodum Protogenes sola linea quam vidit, eam cognouit esse illius Appellis eximij: ita plane ex solo vno Christi miraculo, manifestari poterat eius diuinitas, cùm nullus alius præter Deum ita pos D set operari. Nec enim Christus tantùm infirmos curabat, sed etiam in instanti id præstabat; vt quanto difficilior curatu ægrotatio videbatur, curandi tñ modo virtus curantis ostenderetur: quale medendi artificium homo facere non potest; nemo quippe ignorat, ꝙ tempus etiam aliquod in conualescendo insumi debeat: & tñ statim à Christo sanata est Petri socrus. Item in mari Christus non solùm ventos & tempestatem sedauit: sed quod inauditum erat, fluctus, & vndas statim composuit. Nam etsi vis ventorum cessauerit, permanet tñ fluctus vndarum diutius. Non n. natura duce aut arte fiunt quæ à Christo fiunt, sed simul omnia finẽ suum assequuntur.

D.Thom. 3.p.q.43. a.4.in cor.

Ioan. 9.

Luc. 6.

Cyrill.

Mat. 8.

Chry.

Ioan. 5.

Mar. 1.

Simile.

Proto.

Appel.

Chryso. in Matt. ho. 28.

Luc. 4.

Mat. 8.

Occa. in Lu. Attende quæso quomodo Christum non solùm discipuli, E sed ét multitudo maxima sequeretur, videns eius miracula, & properaret cum eo, longe relictis domibus; tu vero à Christo fugis & ab eius doctrina, & vanitates varias sectaris: sed vide quibus in baptismo renunciaueris, & noli te implicare mundi vanitatibus. Dolēdum sanè est, ꝙ modò tam pauci Christum sequantur, & tam multi sequantur Dæmonem. Sicut multi

9.Reg.15. sequebantur Absalonem, & pauci Dauidem. Vnde & per Isai.

Magna est negligētia nostra. dominus ait, Erit in die illa dominus sicut quærens spicas in valle Raphaim, & sicut excussio oleæ duarum vel trium oliuarum in summitate rami. Hæc etiam bonorum paucitas significata F

Isa.17. videtur apud Iob, cum dicenti sathanæ, quòd terram per

Iob.1. ambulauerat, dixit dominus: Numquid considerasti seruum

Virtutem pauci sequuntur. meum Iob? Quasi significasset paucos esse, qui ipsum sequerentur. Porro ista turba sequebatur Christum propter signa quæ videbat: nos tamen Christum sequi nolumus dicentem nobis. Qui vult venire post me &c. Dices tu, ꝙ Christus nos inuitat ad Crucem ignominiosam: si enim ad Crucē alicuius commendatoris nos inuitaret, tunc ipsum plures sequerētur, si multa daret vectigalia: veruntamen scias frater, ꝙ si non vis Crucem domini accipere, accipies Crucem diaboli: qui etiam G habet suas cruces, sed maximi oneris, nempe ambitionem, &

Dissimile. alia id genus vitia. Sane si rex temporalis alicui polliceretur

Pauci Christũ sequuntur. amplissimas opes & dignitates, si ipsum sequeretur; iret sanè cum eo, quamuis in prælium esset eundum; & tamen modò nullus est qui velit Christum sequi, qui nos inuitat ad cęlestia

D.Thom. bona. Dices tu, quòd hoc præsens obiectum nos plus mouet

1 off. Cor. Chri. quàm illud inuisibile. Sed tamen verius dixisses, te cum similibus habere quidem modicam fidem: non ergo ita nos gerere debemus; quin potius præstet fides supplementum sensuum defectui: & consideremus ꝙ Deus honoret virtutis studiosos, H

Coloss. 3. hic autem sæpe principes aliqui honorant vitiosos & flagitiosos: & quòd apud Deum non est personarum acceptio, sicut

Deus non est personarum acceptor. hic fieri solet. Vnde Pau. ait: Non est gentilis & Iudæus, barbarus & scytha &c. Apud Deum igitur interdum pastor pluris fiet quàm rex, & seruus quàm Dominus.

Simile. Et ét ex modo quidem faciendi miracula, ostendebat Christus suam diuinitatem: qñ enim in ampla aliqua familia videmus, ꝙ aliquis homo cæteris omnibus cum imperio mandat,

Miro modo miracula Christus faciebat. & omnes corripit, intelligimus vtiq; illum esse dñm totius familiæ: sic ergo Christus mari, ventis, & reliquis imperabat,

atq;

A atq; hoc quidem modo diuinitatem suam ostendebat. Vnde Io. 10 dicebat: Opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me. Siquidem articuli fidei non possunt euidenter nobis demonstrari; & idcirco miraculis Christus se manifestabat. Vnde miracula videntur quasi sigillum quoddam, quod maximã obtinet vim & robur. Nunquid fratres mei, ait Greg. quia hæc signa non facitis, minime creditis? sed hæc necessaria in exordio Ecclesiæ fuerunt. Vt.n.ad fidem cresceret multitudo credentium, miraculis fuerat nutrienda: quia & nos cũ arbusta plantamus, tamdiu eis aquam infundimus, quousq; ea in terra B iam coaluisse videamus; & si semel radicem fixerint, irrigatio cessabit. Hinc est enim quod Paulus dixit: Linguæ in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus. Et alibi ait idem doctor: Sunt autem nonnulli, qui cùm mira Apostolorum opera audiunt, quòd ab obsessis dæmonia pellerent, vmbra infirmitates amouerent, ventura quæq; prophetando prædicerent, & vnigenitum verbum Dei, omnium gentium loquentes lingua prędicarent: quia has virtutes nunc in Ecclesia nõ vident, sub tractam iam ab Ecclesia supernã gratiam suspicantur, nescientes pensare quod scriptum est; Adiutor in opportunitatibus, C in tribulatione: tunc quippe sancta Ecclesia miraculorũ adiutorijs indiguit, cùm eam tribulatio persecutionis pressit; nam postquam superbiam infidelitatis edomuit, non iam virtutum signa, sed sola meritorum opera requirit; quamuis & illa per multos cùm opportunitas exigit, ostendit. Vbi verò oẽs fideles sunt, quæ causa exigit, vt signa monstrentur? Sicut nõ fuit Deo impossibile, quas voluit naturas instituere: sic ei non est impossibile, in quodquid voluerit, quas instituit naturas mutare.

Ioan. 10. Simile. Gregor. in Euan. ho. 29. Simile. 1. Cor. 14. Gre. l. 27. Mo. ca. 14. Psalm. 9. *Miracula iã non videntur necessaria.*

Proficiamus semper in virtute.

D SVbijt ergo in montem Iesus. Per hunc quidem montis ascensum significatur ascensus ad virtutem, quem facere debemus, quamuis variæ sese offerant difficultates: non tñ ita faciunt mali; siquidem tametsi prætereant anni, semper in sua manent iuuentute, & peccati viriditate, ita vt nec vnquam vitam corrigere studeant, nec prudentiam senio adipiscantur: Vnde maledicti sunt pueri centum annorum. Non sic se gerebat Beata Anna prophetissa, sed tempore etiam proficiebat, & ita Euangelista scribit, quòd processerat in diebus multis. Semper ergo ascendamus de virtute in virtutem. vnde Agapetus

In vitijs persistere detestabile. Luca.

Agap. petus Philoſophus dicebat: Aſſiduus eſto in virtute. Et ſicut E
Simile. qui ſcalas aſcendere cęperunt, non prius deſiſtunt ab aſcenſu,
q̃ ſupremum attigerint gradum; ſic & tu in bonis ſemper al-
tius aſcendendo progredere: ſicut parum prodeſt cibus, ſi cùm
primò accipitur, ſtatim euomitur; ſic parum prodeſt verbum
Simile. Dei animæ, ſi protinus obliuione deleatur: & vt cibus minus
Simile. concoctus non tm̃ non proficit, ſed etiam nocet ſtomacho; ita
ſermo Dei cognitus, non tamen executioni mandatus, magis
Simile. nocere videtur ſcienti. Ignis quidẽ paruus quouis flatu extin-
guitur; at magnus eo magis accẽditur: ſic amor exiguus quoli
bet obſtaculo frigeſcit, ingens verò in dies creſcit. Ne deficia- F
mus ergo vnquam a virtutis via, & ſi variæ ſe nobis offerant
Gene. 15. contradictiones. Offerebat quidẽ Abraham ſacrificium Deo,
& quamuis volucres ipſi moleſtæ eſſent, ipſe tñ eas abigebat,
& perſeuerauit ad ſolis vſq; occaſum. Paulus item cùm ſibi
Acto. 9. contradicebatur Damaſci, multo magis confortabatur. Item
Exod. 14. dñs dixit Moyſi: Loquere filijs Iſrael, vt proficiſcantur; &
quamuis videant Ægyptios ſupra ſe armatos, non deſinant
vnquam viam terræ promiſſionis. Cæterũ permagna quidem
in monte à Deo hominibus impertita ſunt: nam in monte ipſi
Exod. 19. Moyſi lex data fuit, in monte datum Euangelium, in monte G
& 20. Chriſtus eſt transfiguratus, in monte pręcepit Deus Iſaac im
Mat. 5. molari, in monte Chriſtus paſſus eſt, à monte in cęlum aſcen
Mat. 17. dit: vt inde diſcamus nos debere in montem aſcendere laborũ
Gene. 22. & contemplationis, ſi cupimus ab eo beneficijs decorari; vt vi
Mat. 27. deamus Deum Deorum in Sion. Magis. n. magiſq; in dies ad
Acto. 1. virtutẽ incitari & inflammari debemus, vt in dies abundet iu-
Pſal. 83. ſtitia noſtra. Vnde Pau. dicebat: Sic curro, non quaſi in incer-
1. Cor. 9. tum, ſic pugno &c. Item ad Heb. ait: Non deſerentes collectio
Heb. 10. nem noſtram &c. Et certe quanto magis nos virtuti tradideri-
Iob 6. mus, tanto nobis ſuauior reddetur. Vnde Iob ait: Quæ prius H
Luc. 2. nolebat tangere anima mea, nunc præ anguſtia cibi mei ſunt.
Exemplum quidem nobis datur in Chriſto, vt proficiamus ſa
pientia, & non negligamus diuinas epulas. Nos ergo creſcen-
tes corpore, creſcamus etiam virtutibus, tendentes à bono in
Coloſſ. 1. melius, iuxta illud Apoſt. In omni opere bono fructificantes,
Simile. & creſcentes. Quid quæſo proderit corporaliter naſci, niſi in-
crementum & robur ſequatur? vnde & poſtea quã per ſacra-
mentum Baptiſmi renati ſumus, ſacramento Confirmationis
& Euchariſtię alimur, & roboramur, incremẽtaq; ſuſcipimus.
Debemus ergo in bono progreſſus facere, ſicut de ſancto rege
Dauide

A Dauide dicit scriptura, q̃ semper ibat proficiens & crescens, & erat seipso robustior. Sicut.n. qui nauigant mare, ad certissimũ & immobilem mundi polum oculos conuertunt, & iuxta illius præscriptum nauigationis cursum dirigunt: ita Christus dñs in turbido huius vitæ pelago nauigantibus, seipsũ ne aberremus, ducẽ exhibet, qui non verbis modò, sed exẽplis ẽt iter nobis in cęlum monstrat. Hunc.n. ducẽ cęlestis pater per Prophetã pollicitus est, cum ait: Ecce testem populis dedi eũ, ducẽ ac præceptorẽ gentibus: idcirco talẽ magistrum sequamur, & in virtute proficiamus. Sane sicut vitis palmites crescunt, & B pampinis abundãt, sic ẽt nos meritis proficere debemus: iuxta illud Apost. Extendens meipsum, vt perueniam ad destinatũ brauium. Et Bern. ait: In via Dei non proficere, deficere est. Et rursus Apost. nos monet, ne in vacuum gratiam Dei recipiamus; quod fieret si non proficeremus in virtute. Et certe si homo in statu innocentiæ seipsum custodire debebat, vt ait Augu. id fuisse significatũ cum Deus dixit Adæ, vt custodiret paradisum, hoc est seipsum: quanto magis modo nos egemus custodia? Animaduersione certe dignũ est, ait Chry. q. cũ ex varijs alijs ornamentis polleat scriptura angelos laudare, nihilominus tñ eorum velocitatem commendat: vnde Dauid ait: C Facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonũ eius; quasi diceret, statim atq; Dei voluntatem norũt, ei obediunt. Et Psalm. 33. ait, Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos ignẽ vrentẽ. Sane Apost. inter alia spiritus dona, recenset illud, nempe, Solicitudine non pigri. Et certe quanto maioris ponderis est aliquod negotiũ, tanto ẽt in eo maior est diligentia adhibenda. Quid igitur maioris põderis esse potest, q̃ frui Deo in sempiternum? Sed tñ nos sumus tardissimi ad bene operandum, vnde Dauid ait: In imagine pertransit homo. Vi- D deas quidem aliquas personas depictas in aliquã pictura, quæ vñr aliquid facere, & tñ illud nunquam perficiunt: ita aliquas naues quæ vñr remigare, & tñ nunquam se mouent: sic ergo nos talibus picturis similes sumus, cum passim bona in animũ inducamus, & facere proponamus, & tñ nunq̃ ea præstamus.

2. Reg. 3.
Simile.
Christũ sequamur.
Isa. 30.
Simile.
Philipp. 3.
Ber. ser. 2. de puri.
2. Cor. 6.
Aug. lib. 8 in Genes.
Genes. 3.
Chrysost.
Psal. 102.
Psal. 33.
Rom. 12.
Psal. 38.
Diligentes simus in obsequijs diuinis.

APPENDIX.

Abijt Iesus. Interdum quidem Deus abit & recedit ab homine propter eius culpam, & interdum sine culpa: nam qñq; iustus eas non percipit suaues delectationes cęlestes, quas antea capiebat, vt ita cũ maiori feruore Deũ requirat: sicut pia mater solet interdum hoc animo filium suũ deserere, cumq;

Quibus modis recedat ab homine De.

videt

Deũ inuocem⁹ in laboribus. Psal. 26. Similia. 1. Reg. 16.

videt etiam instanter matris flere absentiam, tunc ipsa obuijs E
vlnis & amplexibus eum deosculatur. Sic etiam viris iustis interdum eueniunt magnæ afflictiones, sed in opportunitate succurrit ipsis Deus. Absentiam asit per culpam timebat Dauid cùm diceret, Ne declines in ira à seruo tuo, ne auertas faciem tuam à me: est vtiq; tunc anima tanquam ouis sine pastore, & infirmus sine medico. Lugebat Samuel Saulem, & dixit ei Deus: Vsquequo tu luges Saul, cum ego proiecerim eum? Sic ergo dimittens Iudæos, abijt trans mare Galileæ.

Quantum nocent non confidere firmiter in domino.

Ducentorum denariorum. Propter minimã fiduciã, q̃ multi habent, fit vt liberales nõ sint erga pauperes; imo ẽt vt inter- F
dum illicite negotientur, timentes ne ad pauperiẽ redigãtur; sic vir parum confidens in Deo, præcipit vxori ne det eleemosynas: sed quæso te miserabilis homo, qui confidis de negotijs animæ tuæ in dño, cur non confidis de negotijs ẽt tpalibus?

Cõfidamus in domino. *Sumptus sint moderati.* Simile.

Facite homines discumbere. Vide qũo velit ordinate conuiuium suum facere, vt inde discamus, q̀ debeant res ordinate fieri in Repub. & in singulis domibus; nam hoc pacto ẽt pauca videntur multa. Nisi ordo præscribatur in victu, & vestitu, & alijs huiusmodi, vide quot nascantur absurda. *Facite homines discumbere.* Super fœnum discumbunt, in quo significatur G
mortis consideratio, quã habere debemus. Qualis quęso futura est perdix, cùm videt se vndiq; hostibus cinctam, nempe canibus, venatoribus, accipitre, tum ẽt videt virgulta in quibus delitescit, multis ictibus concuti? Sic quid sentiet peccator, cũ se viderit vndiq; à suis hostibus obsideri? Vnde Christus dicebat; Circundabunt te inimici tui vallo &c. Si hæc diligenter cõsideraueris, de pastu spũali & corporali tibi Deus pvidebit.

Mortem diligenter meditemur.

DOMINICA QVARTA Quadragesimæ. H

CONCIO TERTIA.

Perfectio Christiana commendatur.

Tendamus de virtute in virtutem.

ABIIT *Iesus &c. subijt ergo in montem.* Ioan. 6. In motẽ quidẽ ascendit Christus, vt his turbis prouideret, vt inde discamus, q̀ si velimus nobis diuinitus prouideri, debemus de virtute in virtutẽ tendere semper ad perfectionem. Item niti debemus, quoad possumus,

A sumus, vt etiam consilia seruemus, quale est illud consilium: Siquis te percusserit in vna maxilla &c. Item, Ei qui vult tecũ iudicio contendere, & tunicã tuã tollere, dimitte ei & palliũ. Atq; hoc modo tibi præcepta facillima videbuntur. Sanè qñ triticum vendimus, & mensuramus, postquam modium imple uimus, eum adhuc in summitate corradimus; si tñ pro amico mensuremus, non id curamus. Sic ergo nos cùm pro Christo virtutes exerceamus, non debemus esse tam parci, vt solum pręcepta impleamus, quin potius ẽt consilia quoad possumus seruemus. Illi quidem cumulate ẽt mensurant, qui non solùm B salute sua cõtenti sunt, sed etiam salutari exemplo & consilio proximos erudiunt. Vnde dicebat beata virgo in suo Cãtico, Magnificat anima mea dñm: nam talis quidem suo exemplo videtur quodammodo Dei gloriam magnificare. Item Dauid dicebat: Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Altitudo cordis est spernere hæc mundana, & ascendere ad cęlestium contemplationẽ, & ita iste qui hoc præstat, videtur Deum exaltare. Dices tu, difficile quidem esse iter ad perfectionem, & multas obuiam fieri contradictiones. Quod sane quanquam verum sit, nihilominus tñ considerare debes, quan C topere Deus seruis suis faueat. Nam vt inde potissimum ordiamur, vide quæso quomodo Deus Hebræis auxiliaretur; cùm.n.tot haberent hostes, videlicet Moabitas, Ammonitas, Idumæos, & alios, non tñ ab ipsis infestabantur cùm ad templum accedebant ter in anno, nec eorum bona furabantur: quin potius Deus eorũ familias interim dum ipsi seruiebant, sub protectione sua ponebat. Vnde & dicebat ipsis. Cùm dilatauero terminos tuos, nullus insidiabitur terræ tuæ, ascendente & apparente te in conspectu domini ter in anno. Nec mirũ sanè, ꝙ ita viriliter Deus eorum bona & pecora custodiret; D siquidem vt dicit Isa. loquens de eius potentia: Quomodo si rugiat leo, & catulus leonis super prædam suam, cum occurrerit ei multitudo pastorum &c. Sic descendet dominus exercituum, vt prælietur super montem Sion. Vide quomodo pp eius potentiam, eum leoni comparat. Vnde facile colligere possunt serui Dei, quã securi sunt sub talis dñi protectione: & ita per Isa. irridet eos, qui de aliorum patrocinio potius confidunt, cùm dicit: Væ qui descendunt in Ægyptum ad auxilium, in equis sperãtes, & habẽtes fiduciã super quadrigis, quia multę sunt. Cũ igitur Deus tibi aliquid pręcipit, ipse difficultates tollit, & rẽ suauẽ reddit; sicut cõstitit in diuisionibus aquarum

Matt. 5.
Ad perfectionem tẽdamus.
Simile.
Consilia ẽt seruemus quoad possumus.
Exẽplum bonum plurimũ prodest.
Luc. 1.
Psal. 63.
Fauet De⁹ seruis suis.
Exempla.
Exod. 34.
Defendit Deus sperãtes in se.
Isa. 31.
Magnus defensor noster Deus.
Isa. 31.
In Deo potius q̃ in rebus terrenis confidamus.

Psal. 135. aquarum maris rubri,& Iordanis,& populus transiret. Sic vi- E
Leuit. 25. demus quòd quidē Deus præcepisset Hebræis, vt in septimo
Vide quomodo Deus tollat diffi cultates nostras si ī diuino fauore confidamus. anno non seminarent terrā,& cū possent dicere Hebræi; quid ergo tūc comedemus?Respondit huic tacitę obiectioni statim dicens:Dabo vobis benedictionem meam anno sexto,& faciet fructum trium annorum; seretisq; anno octauo,& comedetis fruges veteres vsq; ad nonum. Si ergo cùm virtutem exerces, sese tibi offert aliqua difficultas, in dño confide; nam ipse te ad montem ducet,& ibi pascet spirituali refectione.Deū ergo semper ante oculos habeamus,sicut faciebat Dauid qui dice-
Psal. 15. bat: Prouidebam dñm in conspectu meo semper. Qui enim F
non ita faciunt, euanescunt in cogitationibus suis,& pereunt.
Psal.9. Vnde idem Psal.ait: Non est Deus in conspectu eius,inquinatę sunt vię illius in omni tempore Sed dices,hmôi quidem consilia esse remittenda ad ipsos religiosos,non ad eos qui in
Simile. mūdo versantur.Veruntñ responde obsecro bone vir,esset ne
Spiritualia remedia cōquiramus sēper. optimum remedium, vt cùm instat ruina alicuius nauigij,ipse temo,arbor,& alia eius gubernacula proijcerētur & adimerentur?annon ipsos naucleros qui id facerēt,stultos iudicares? Sic vtiq; stultus iudicādus es,qui cùm in medijs tēpestatibus & procellis huius seculi verseris,negligas ea præsidia,quæ ma G
Proficiamus semp in uirtute. xime ad salutē tuā faciunt,& ea solis religiosis velis vsui esse. Sanè de ijs qui cupiunt in virtute semper proficere, ait Ioan. Erūt oēs docibiles Dei,i.erūt apti diuinę doctrinæ pcipiēdę.
Ioan.6. Porro illi qui cęlestem vitam imitantur, & qui terrenam,
Gene. 13. vñr significari illa promissione quam dedit Deus Abrahę,cū
Gene. 15. ait,q darct illi generationem sicut puluerem terræ,item sicut stellas cęli.Sanè res terrenę nō mouentur nisi propter seipsas; at verò res cęlestes ēt mouentur propter hæc inferiora: sic ergo mali & terreni homines nō mouentur nisi tm̄ pp terrena
Philip.2. sua commoda: vnde Apost.ait: Sua quærentes,non quæ Iesu H
Christi at verò viri spirituales tanquam stellæ quædam mouentur ēt pp commoda suorum proximorum. Sic.n.Apost.
2. Tim. 2. dicebat:Omnia sustineo propter electos,vt & ipsi salutē con-
Simile. sequantur. Item iusti dicuntur cęlum, propter suum motum
Ad perfectionē semper tendamus. opportunum, tam in hyeme, quam æstate,conformant enim se voluntati diuinæ tam in aduersis,quā in prosperis.Et certe debemus aduertere,q cùm in lege gratiæ versemur,magis ad perfectionē tendere debemus,q̄ olim in lege veteri, cùm pluribus ēt exemplis abundemus,& plures habeamus fauores di
Rom.6. uinos.Vnde Apost. ait: Peccatū in vobis non dominetur,non

enim

A enim estis sub lege, sed sub gratia. Cognoscitur autē maxime perfectio veri Christiani, cùm patienter sustinet iniurias, cùm eas non sit meritus. Vnde Petrus ait: Hæc est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitiam patiens iniuste. Quæ enim est gratia, si peccantes & colaphizati sustinetis? sed si benefacientes patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum. Vide quomodo ex hoc loco cognoscatur error eorum, qui dicunt, cū ignominia afficiuntur: ego quidem si verè de me hæc dicerentur, patienter sustinerem; nunc verò cùm falsa sint, quis quæso patienter poterit sustinere?

Iniurias p̄pter Deum patiēter sustineamus. Patiētiam habeamus in aduersis.

B

Altis etiam & præclaris cogitationibus ad perfectionem tendimus.

SAnè possumus ēt per sanctas cogitationes ad perfectionē tendere, & pp harum inopiam sæpe perimus. Noluit quidem Deus, vt ad præliandū admitterentur illi, qui præcipitarēt se ad aquas vt biberēt, sed potius qui considerate biberēt: non debemus ergo nos præcipitare in terrenas cogitationes. Nam sicut in aquis reperiuntur hirudines, & alia hmōi animalcula: sic in rebus terrenis reperiūtur mala multa atq; incō C moda. Multos quidē videas, qui præclara opera facere proponunt, & tn̄ ea nunquam executioni mādant; item alios videas, qui iniurias statuunt condonare, & tamen nunquam id præstant, ne sibi dicatur ꝙ sint pusillanimes: item alij desiderant moderate viuere, & indui, & tamen famulos suos timentes, id facere nō audent, ne ipsos suggillent auaritiæ: statuunt etiam alij sacramenta frequentare, & tamen nō audent, ne dicantur hypocritæ, neque etiam audent templa visitare: proponunt quoq; nonnulli visitare hospitalia, & in carcere positos, atque pauperibus eleemosynis suis subuenire, & tn̄ id executioni nō D mandant, metuentes inanem gloriam. Certe inter alia media quibus Holophernes vsus fuit ad Bethuliam expugnandam, fuit destructio oīum canalium & meatuū ipsius aquæ: sic ergo dæmō conatur bona opera nostra subuertere, aqua gratiæ irrigata, vt hoc pacto non possimus salutē consequi in mōte perfectionis: item ipsam aquam sacramentorū conatur nobis impedire, aliis dicens ꝙ ipsis non sint profutura sacramenta, sicut hæreticis: alijs verò multos inijcit scrupulos in receptione ipsorum: alijs dicit, ꝙ hypocritæ vocabuntur. Caueant ergo singuli, neq; erubescant publicè vocari serui Dei; sed dicant cum Apost. Non erubesco Euangelium, virtus .n. Dei est in salutē

Iudi. 7. Simile. *Considerate nos geramus. Ambitionem humanā non sectemur. Mundani temere iudicant.* Iudi. 7. *Bona opera conatur dæmon impedire. Sacramentorum receptionē conatur dæmon impedire.* Rom. 1.

omni

omni credenti. O quã multos aſcendere Deus facit ad cõſide- E
rationẽ peccatorum ſuorum, vt pęnitentiam agant de ipſis;
& tñ nihil volunt præſtare boni; ſed ſicut oſtium voluitur in
Prou. 26. cardine ſuo; ita piger in lectulo ſuo: & ita tales ſemper iacent
Simile. in peccatis quidem ſuis, & timent vbi non eſt timendum. Leo
Prou. 26. eſt in via dicit piger, & leæna in itineribus. Timere quidẽ de-
bes miſerabilis homo pęnas inferni; ſed non debes habere
hmõi ridiculum pigritiæ timorem, ſed potius leonẽ de Tribu
Iuda: ſi enim ſanctas ſequaris Dei inſpirationes, ſecure viues,
Prou. 31. & tibi quadrabit illud Prou. 31. Accinxit fortitudine lumbos
Conſideratio ſancta quantum conducat. ſuos, roborauit brachium ſuũ: fortitudo & decor indumẽtum F
eius, & ridebit in die nouiſſimo. Porro aſcendamus in montẽ
conſiderationis æternorũ, & linquemus hæc temporalia. Sic
Deus ne ſentiret Adam eductionem coſtæ de latere ſuo, im-
Geneſ. 2. miſit in eum ſoporem & conſiderationem æternorum: aliter
.n. non modo eductionem coſtæ ſentiemus, ſicut educta fuit
Adæ, & cauterium nobis datum ſentiemus, ſicut datum eſt
ſancto Thomæ, ſed ẽt grauiſſime feremus, vel vnius tñ ar-
gentei nummi iacturam. Ad talem aũt rerum æternarũ conſi-
derationem, primũ conducit ſolitudo ipſa, & propterea Chri-
ſtus hanc turbam in ſolitudinem ducebat. Refert quidem D. G
D. Anton. Anton. ꝙ cùm aliquis diceret Socrati ſe conceſſiſſe quidem
1. P. Hiſto. in ſolitudinem, & tñ ibi non inuenire quietem ſpiritus, dixit
ei Socrates: nũ adhuc ſeipſum reliquiſſet, quo reſpondente,
Quies ſpiritus quomodo paretur. minime; ait Socrates, tu ergo nondum plane in ſolitudine ver
ſaris, atq; idcirco non eſt mirum ſi quietẽ non inuenias. Hinc
ẽt fit, vt multi religioſi, cùm ſeculum reliquerint, nondum tñ
animi quietem inueniant, quia.ſ. ſeipſos non dereliquerunt.
Rom. 6. Non ita ſe gerebat Apoſt. qui dicebat; Vetus homo noſter ſi-
mul crucifixus eſt, vt deſtruatur corpus peccati, & vltra nõ ſer
uiamus peccato. Hoc pacto igitur ſancti viri ſeipſos abnega- H
Res mũdana nos plurimum impediunt. bant, vt ad perfectionis montẽ conſcenderent. At verò impij
ſimul atq; ſe paulum à mundo abduxerint, ſtatim ſibi vñr
perijſſe, & ad vomitũ reuertuntur: ſicut Hebræi cum Moyſes
ipſos ad alta proueheret, dicebant; Conſtituamus nobis ducẽ,
Num. 14. & reuertamur in Ægyptum. Nec vero contenti eſſe debemus
ſolo aſcenſu ad præclara propoſita, quin potius illa debemus
Opera bona præſtemus. ẽt ad opera reuocare, quæ nos ẽt poſt mortem comitentur.
Nos quidem amicum noſtrum tñ ad ſepulturã comitamur;
at verò bona opera eũ vſq; ad cęlum ducunt. Vnde Apoc. 14.
Apoc. 14. dr: Opera enim illorum ſequuntur illos. Non dicit ꝙ fides
ſola

A sola eum comitabitur mortuum, aut sola bona proposita, sed opera, quia fides sine operibus mortua est; multi quidem solis propositis & institutis præclaris tanquam floribus contenti sunt, cùm tamen dicat Eccle. Flores mei fructus honoris & honestatis. Neq; hoc ita velim existimes, vt nō conducant plurimum sanctæ cogitationes & intētiones; nam certe plurimū pōt sancta voluntas apud Deum, cùm deest faciendi facultas.

Iaco. 2.

Eccle. 24.

Proposita sancta ad rem conferantur.

Perseueremus semper in virtute.

B IBi *sedebat cum discipulis suis.* In his quidē verbis significat perseuerantia in virtute, q̄ habere debemus, cuius quidem defectu multi pereunt. Videas certe aliquos magnificā domū à fundamentis firmissimis erigere incipere, adeo vt omnes in admirationē rapiantur, cùm id vident; & tn̄ accedit inopinata mors, & totam eorum machinam eneruat & debilitat, nec postea reperitur qui huiusmodi ędificium prosequatur; imo & quæ iam extructa fuerant paulatim corruunt: sic ēt videas aliquos inchoantes magnū aliquod perfectionis ædificium; vt frequentationem ieiuniorum, & sacramentorum, atq; mor C tificationis, tanto quidem cum spiritu & feruore, vt videantur breuissimo quodam tpe amplissimos perfectionis progressus esse facturi: at verò paulo post refrigescit hic ardor & feruor, & hoc quidem pacto quæ prius inchoata & cępta fuerant, eneruantur & destruuntur. Mira sanè est laus & excellentia perseuerantiæ in virtute; quā tn̄ ita negligimus, vt vix per spatiū breue in ea perseueremus, & stabiles ac constantes simus. Quin potius sumus instar illorum, de quibus Dauid dicit; Filij Ephrain intendentes, & mittentes arcum, conuersi sunt in die belli, & ita non custodierunt testamentum Dei, & in D lege eius noluerunt ambulare. Videbis certe aliquos firmiter statuentes, q̄ si ab infirmitate aliqua sanentur, religiosi fient; vel si ab aliqua tempestate & periculo incolumes euadent, vitam suam diligentissime emendabunt: at verò postea hoc ipsum facere negligunt, vel si facere incipiant, statim præclara cæpta deserunt & dimittunt. Aliter quidem in sanctis institutis & propositis, atq; cęptis perseuerabat Hier. qui dicebat scribens ad Eustochium: Memini me clamantem, diem crebro iunxisse cum nocte, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret domino imperante tranquillitas.

Simile.

Perseueremus in præclaris cœptis.

Infirmi sumus in virtute & inconstantes.

Inconstantia maxima nos desides reddit.

Psal. 77.

Bona instituta statim dimittimus.

D. Hiero. ad Eusto.

Porro de illis quidē, qui firmissime in virtute perseuerant, dicit

Psalm.1. dicit regius vates: Erit tanquam lignum, quod plantatum est E
secus decursus aquarum, quod fructum suũ dabit in tempore
suo; & folium eius non defluet, & omnia quæcunq; faciet, sem
per prosperabuntur. De inconstantibus verò, & his qui non
Constantes & incōstātes quibus comparentur. perseuerant, ait: Non sic impij, non sic; sed tanq̃ puluis, quem
proijcit ventus à facie terræ: ideo non resurgunt impij in iudi
cio, neq; peccatores in consilio iustorum. Quę cum ita sint, au
diamus Apostolum salutariter quidem dicentem: Optimum
quidem esse, gratia stabilire cor, hoc est firmiter & constanter
Hebr. 13. in virtute perseuerare: idcirco.n. Deus nos condidit, vt benefa
cientes, beatitudinē sempiternā consequamur. Vnde Christus F
Ioan.15. ait apud Ioannem: Posui vos, vt eatis, & fructū afferatis, & fru
ctus vester maneat. Sed nos non ita facimus; quin potius sta-
tim sanctas & diuinas inspirationes obliuiscimur, neq; ēm eas
Hebr.2. operamur. Vnde Apostolus, nos monet dicens; Propterea
abundantius oportet nos obseruare quæ audiuimus, ne forte
Damasc. pereffluamus. Damascenus quidem dicit, ꝙ homo sit instar
Simile. porosi cuiusdam vasis, vel perforati, quod nisi probe vndique
Proficiamus semp in virtute. tegatur, præterfluit: sic etiam homo nisi vndiq; se probe custo
diat, cadit à virtute, & deterior redditur in dies, & propterea
debet perseuerare in virtute. Vnde vt Pau. ait: Intermittentes G
Hebr.6. inchoationis Christi sermonem, ad perfectionem feramur. Vt
Luc.17. autem Christus nobis perseuerantiam in virtute commenda-
Quæst. ret, ait: Memores estote vxoris Loth. De qua satis intelligi-
Resp. mus, ꝙ in statuam salis conuersa sit; veruntñ duo præsertim
difficultatem quandam continere videntur, nempe cur tam
atrociter fuerit punita hæc mulier, cũ esset fragilis & debilis,
ex eo dumtaxat ꝙ retro aspexisset, & præsertim cũ occasionē
aliquam habere videretur respiciendi retro. Sed dici potest, ꝙ
in figuram factum sit supplicij illorũ, qui non perseuerauerint
Luc.9. in virtute, sed ab ea destiterint, cùm præsertim iam manũ ad H
aratrum posuerint. Nullus ergo reuertatur ad vitia quæ dimi
Quæst. sit, tanquam ad vomitum. Potest ēt quæri, cur magis hæc mu
Resp. lier in salem conuersa fuerit, quàm in aliam rem? Ad quod
potest responderi; ꝙ sicut sal semper in mensa apponitur, sic ēt
voluerit Deus, vt hmói exemplum tanquam salem semper in
mensa memoriæ nostræ apponamus & conseruemus. Vnde
Matt.10. Christus ait: Qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit.
Item vt nos exemplo suo doceret perseuerantiam in virtute,
Mat. 27. noluit descendere de Cruce, q̃uis ipsi improperarent, dicētes:
Mar.15. Si filius Dei est, descendat de Cruce, & credemus in ipsum.
Mirum

A Mirum sanè est, quòd Salomon primam templi ædificationem absoluerit septem annis; & tamen in reædificatione consumpserunt quadragintasex annos; nec tamen tam pulcherrimum opus effecerunt: vt inde intelligamus quòd vbi quis declinauerit à virtutis prosecutione, magno conatu postea & labore indigeat ad feruorem pristinum recuperãdum. Vnde Iob dicebat: Quis mihi tribuat, vt sim iuxta menses pristinos, sicut fui in diebus adolescentiæ meæ, quando lauabam pedes meos butyro,& petra fundebat mihi riuos olei? Quæ quamuis ita sint, tamen sicut pueri vacillamus. Vnde B Paul. nos monet, ne simus paruuli fluctuantes. Item Iob dicebat: Donec deficiam, nunquam recedam ab innocentia mea. Quare imitemur Dauidem, de quo dicit scriptura, quòd semper ibat proficiens, & crescens, & erat seipso robustior. Siquidem de inconstantia in virtute conqueritur Deus apud Isa. cum ait; Væ genti peccatrici: & addit, dereliquerunt dominum, blasphemauerunt sanctum Israel, alienati sunt retrorsum.

3. Reg. 6. Recidiua quantũ noceat. Iob 29. Hebr. 12. Iob 25. 2. Reg. 3. Isa. 1.

APPENDIX.

C *Et sequebatur eum multitudo magna.* Non ita nos facimus, quin potius statim vel propter frigus, vel propter æstum, vel propter Ecclesiæ distantiam, concionem dimittimus; cùm tamen videamus istos tantis propositis laboribus, non propterea negligere verbi Dei auditionem. *Occasiones quærim⁹ quo minus Deo seruiam⁹.*

Vnde ememus panes? Non ita hodie soliciti sunt plerique, vt pascant pauperes, sed potius vt ventrem suum expleant cibo & potu, atque domos suas diuitijs exornent, & aulæis, ac varijs ædificijs. *Multi sũt crudeles erga pauperes.*

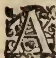
D *Colligite.* Si Deus non vult hæc tam minima deperire, cur obsecro te, vniuersum patrimonium tuum prodigis, & inaniter consumis in rebus inutilibus, in ludis, & compotationibus? Annon vides, quòd postea in mille incurres incommoda, nec poteris familiæ tuæ, & pauperibus benefacere? *Prodigalitas detestabilis.*

Quia hic est vere Propheta. Multos his similes videas, qui tantùm Deum laudant, & ipsi gratias agunt in prosperitate. Vnde Psal. 48. Confitebitur tibi, cùm benefeceris ei. Imo & aliquos reperias tam inhumanos, qui nunquam Deo gratias agant pro beneficijs acceptis. *Multi reperiũtur adulatores. Psal. 48.*

DOMINICA QVARTA Quadragesimæ.

CONCIO QVARTA.

Subuenit nobis Deus in opportunitatibus.

ABIIT *Iesus trans mare Galileæ, quod est Tyberiadis:* Io.6. Considera obsecro quanta in necessitate ver E
saretur hæc turba in deserto, cui tamen subuenit F
Christus Dñs in tpe opportuno dans ei escam:
Mũdo subuenit Deus in maiori necessitate. Hic.n.Dei mos, vt seruis suis subueniat cùm maioribus premuntur necessitatibus. Sic.n.cùm in statua Babylonis, hoc est in mundo, post caput aureũ iam tandem deuentũ esset ad pedes fictiles, ita vt tam Hebræi q̃ gentiles in maximis miserijs versarentur; tunc quidem abscissus est lapis de monte sine manibus, hoc est, venit filius Dei factus homo non ex virili semine, vt mundum restauraret. Dan.2. *Incarnationis figura.* Vnde Apost. hoc significans, ait: Qñ venit plenitudo temporis &c. Gal.4. Quæ plenitudo potest etiã intelligi abundantia miseriarum: Tunc ergo venit filius Dei G
factus homo. Hinc ẽt Ose. ait; Ose.6. Vt pluuia serotina, & quasi imber &c. quia hmõi pluuia tunc decidere solet, cùm terra maxime indiget aqua. Sic ẽt videmus, q cum Hieroboam vitulos conflasset in perniciem multorũ, 3.Reg.12. tunc quidem opportune prouidit Deus Elisæum & Eliam, qui contra hmõi flagitium prædicarent. *In opportunitatibus prouidet nobis Deus.* Sic ergo modo Christus opportuno tẽpore subuenit huic famelicæ turbæ. Porro volens Deus ostẽdere quantam gerat curam suorũ in necessitate, tractans de laqueis quibusdam, quos intenderant Moabitæ & Amorrhæi ipsis Hebræis, ait: Exod.31. Sicut fecit in mari rubro, sic fecit in torrentibus Ar H
non, scopuli torrentium inclinati sunt, vt requiescerẽt in Arnon, & decumberent infiniti Moabitarum: *Deus suos a periculis eripit.* quos scopulos dñt Hebræi esse specus quasdam, vbi varij bellatores abscõdebantur expectantes in insidijs ipsum populum Israeliticum. Sed Deus super ipsos inclinauit scopulos, & ibi perierunt. Vnde illuc peruenientes duces cũ scirent hæc mirabilia, animabant populum Hebręum dicentes, Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrẽtibus Arnon. *Cõfidamus semper in domino.* Vide ergo quõ Deus suos defendat in maioribus necessitatibus: ac propterea semper in ipso confidamus, & humanos timores abijciamus. Deut.20. Vnde ait: Quis est homo for-

A mo formidolosus & corde pauidus? Vadat, & reuertatur in domum suam, ne pauere faciat corda fratrum suorum, sicut ipse perterritus est. Varijs ergo modis solet Deus suos à malis liberare. Sic videmus ꝙ populo Israelitico cũ fugeret à facie Pharaonis, præcepit Deus vt mõtem iuxta rubrum mare ascenderet, & ibi castrametaretur ante cõspectum ipsius Pharaonis, & ita magis indignaretur cõtra Hebræos, & ipsos persequeretur, atq; hoc modo submergerentur Ægyptij, & populus Dei liberaretur, cùm magis timebat præ tãto exercitu, & præsertim cùm se videret circundari à rubro mari: atq; ita B vberiores Deo gratias ageret. Sic ergo huic turbæ famelicæ subuenit Christ⁹ in maiori eius necessitate & opportuno tpe.

Fauorẽ diuinum imploremus. Exod. 14.

Fauet De⁹ suis in maiori angustia.

Vide quomodo cùm deficiunt nos hominum solatia & remedia, tunc præsertim Deus nobis faueat: nam certe in transitu maris rubri & transitu Iordanis, ita transitum præparauit populo, vt nec luto quidem aliquo inquinarẽtur calcei eorũ. Monet nos igitur Deus & inuitat, vt in necessitatibus ad ipsũ confugiamus; & nobis fauet & auxiliatur: non tñ ita se gerit mundus, quin potius sæpe mentitur in suis promissis, & quando aliquid concedit alicui, iam tunc videtur res desperata. C Deus vero etiam in præsenti vita incipit quandoque munera cælestia suis impartiri; sic enim Paulus raptus est ad tertium cęlum; imo etiam statim atque conuersus est, sustentabatur absq; cibo & potu per aliquot dies, sola dulcedine cęlestium mysteriorum, vt docet D. Thomas. Et ita etiam huic turbæ iam antequam famesceret, ipsi Christus mensam paratam habebat. Vnde Dauid ait; Tu exurgens Domine misereberis Sion, quia tempus miserendi eius, quia venit tempus. Et cum tres pueri versarentur in fornace Babyloniæ, ibi angelus fecit quasi ventum roris flantem, & nõ contristauit eos ignis. Item D de oppresso populo dicebat Deus: Educam exercitum meum, populum meum, filios Israel de terra Ægypti. Vide obsecro quanta verborum dulcedine vtatur, ut inde intelligas quam libentissime id faciat: si aliqñ nos pati sinit aliquantulum, ideo id facit, ut experiamur prospera & aduersa, & in utrisque simus exercitati. Vnde Apost. dicebat: Ne magnitudo reuelationum extollat me &c. sic etiam dicebat Deus B. Antonio, ꝙ maxime gauderet videns ipsum quidem Antonium tam strenue & viriliter præliari. Sperare debet homo bonum repromissum, licèt differatur: nam multis annis expectauit Abraham filium, quia centenarius erat, qñ natus est ei Isaac.

Iosue 3. Psalm. 9.

Mundus pessimus retributor.

Optimus remunerator Deus. 2. Cor. 12. Tho. in 2. ad Cor. 12. Psal. 101. Dan. 3.

Exod. 7.

Liberalissimus est Deus in beneficijs conferendis. 2. Cor. 12.

Gene. 21.

Prælatus quomodo debeat curam gerere subditorum. E

Superiores curam gerant suorum inferiorum. VNde ememus panes, vt manducent? Prælatus quidem &
quicunq; superior debet magnã gerere curam subditorũ
suorũ, & ipsis de necessariis prouidere. Nõ fuit quidem Apost.
contentus dicere, q vigilarent, sed ait: Ipsi vero peruigilent,
quasi rationem pro animabus reddituri. Plurimũ aũt prodest
Heb. 13. ad id præstandum præsentia ipsius prælati, vt videat quibus
Prælati visitent oues suas. indigeãt rebus oues suæ. Sic legimus in Actis Apos. q Petrus
vmbra sua sanaret infirmos; vt inde discamus quantũ cõducat
Pastoris vmbra & præsentia ouibus suis. Vnde pro magno be F
Acto. 5. neficio eã promittebat Deus apud Isa. cũ diceret: Principes in
Isa. 32. iudicio præerunt &c. Luna quidem minor est stellis, quę appa
Simile. rent in octaua Sphæra, at vero maioris est efficacię q stellę in
Pastores visitent oues suas. his inferioribus, propter suam vicinitatem. Sic ergo debet prę
latus videre subditos suos & visitare, vt ita intelligat quibus
indigeant. Porro qui Rempub. administrãt, semper communi
Exemp. bono inuigilare debent, & priuata commoda non perinde se-
Iudices nõ debent ex passione iudicare. ctari, ac passiones deponere. Sanè Romani templum habebãt
depositiomini, in quo prius proprias passiones deponebant,
priusquam ad senatũ accederent aliquid tractaturi, & ibi ini-
micitias & factiones exuebant oẽs. Certe si fons ipse veneno G
Simile. inficiatur, omnes inde bibentes inficientur: sic etiam si cor no-
Superiores nõ dent inimicitias gerere cũ inferioribus suis. strum passionibus laborat, cùm muneri alicui præfecti simus,
omnes subditi inquieti reddentur & conturbati. Si enim vnus-
quisq; priuatus omnem inimicitiam & passionem debet depo
nere, vt quiete viuat, iuxta illud Petri; Deponentes igitur om
nem malitiam, & omnem dolum, & simulationes, & inuidias,
& omnes detractiones, sicut modo geniti infantes: quanto ma
1. Pet. 2. gis id in prælato, vel superiori, vel patre familias requiretur?
Patres familias quales esse debeant. Oremus igitur Deum, vt tales nobis concedat superiores. Est H
enim hmõi munus ita prudenter administratum, maxima lau
de & gloria dignissimum: Vnde in lib. 2. Machab. ita habetur:
Igitur cum sancta ciuitas habitaretur in omni pace, leges &
2. Mac. 3. adhuc optime custodirentur propter Oniæ Pontificis dispositionem & pietatem, & animos odio habentes mala, fiebat vt
Boni prælati bene administrãt. & ipsi reges & principes locum summo honore dignum duce
rent, & templum maximis muneribus illustrarent; ita vt Se-
leucus rex Asiæ de redditibus suis præstaret omnes sumptus
ad ministerium sacrificiorum pertinentes. Vide igitur quanta
sit digna laude bona administratio alicuius muneris.

Cæterum

A Cæterum maxima admiratione dignum eſt, ꝙ videamus propter tantã curam, quam gerit Deus noſtri, tanta ſortiri nomina. Siquidem apud Oſeã ait: Ego quaſi nutritius Ephrain, portabam eos in brachiis meis. Et apud Iſa. ait; Nunquid obliuiſci poteſt mulier infantem ſuũ, vt non miſereatur filio vteri ſui? etſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiſcar tui: Dicitur Redemptor noſter, frater noſter, amicus, gallina, magiſter, pater, ſponſus, paſtor, & deniq; variis aliis nominibus ſe appellat, vt cum fiducia ad eũ accedamus, & in ipſo ſperemus. Si igitur tantum confidimus de potenti aliquo homine, cur B non magis de auxilio domini confidemus? Narrat quidem Valer. Maxim. quòd Codrus rex Athenienſium contra Dorenſes belligerans, antequã vtrinq; conſererent manus, voluit conſultare Apollinem de belli ſucceſſu; qui reſpondit quòd victoriam non adipiſceretur, niſi in bello moreretur: quòd cùm Dorenſes reſciuiſſent, publicarunt in exercitu ſuo, vt nullus Codrum interficeret: id intelligens Codrus cum tantopere victoriam & liberationem ſuorum deſideraret, aſſumpto habitu militari infimi cuiuſdam militis, ſe in acriori conflictu expoſuit, atq; ita mortuus eſt, & victoriam compa- C rauit ipſius exercitus. Si igitur hic Barbarus homo tantam ſalutis exercitus ſui curam geſſit, quanto magis de cura & prouidentia domini confidere debemus? *Vnde ememus panes?* Vide quantam gereret ſolicitudinem Chriſtus huius turbæ paſcendæ. Non ita aliqui prælati ſe gerunt, qui potius ſuis commodis inhiant quam ſubditorum. Hanc quidem differentiam inter cæteras comperio inter hirundines, & veſpertiliones ſiue nicticoraces: quòd ſcilicet illæ ſeligunt ſibi templa, vt ibi nidificent & cantent, at vero nicticoraces, vt lampades oleo exhauriant. Sic ergo boni prælati in ſuis Eccleſiis can- D tant, & prædicant, & docent; at vero qui mali ſunt, ſolum lucra temporalia quærunt. Moyſes quidem ex iuſſu Dei conſtituit in propitiatorio duo Cherubim, tum etiam Salomon duo effecit; at verò qui effecti ſunt à Moyſe, ipſum propitiatorium contuebantur; at vero illi quos Salomon effecerat, contuebantur oſtium templi: illis ergo ſimiles ſunt boni prælati, qui propitiatorium reſpiciunt, ideſt gloriam & honorem Dei, & ſubditorum ſalutem: iſtis vero ſimiles ſunt mali prælati, qui tantum oſtium contuentur, quo ad ipſos ingrediuntur redditus & vectigalia, non curantes interim ſalutem ſubditorum.

Exẽplum bonum plurimum conducit. Oſeæ 11. Iſa. 49. *Magnam Deus noſtri curã gerit.* Val. Max. Exẽplum. *Prælati & ſuperiores quãta pro ſubditis pati debeant.* Simile. Exod. 25. 3. Reg. 6. *Paſtores boni & mali in quo differant.* *Non idem intendunt omnes prælati.*

E

Quam reuerenter sit sumendum Eucharistiæ sacramentum.

Mat. 6. Luc. 12. *FAcite homines discumbere, erat aũt fęnum multum in loco: discubuerunt ergo viri numero quasi quinq; millia. Accepit ergo Iesus panẽ, & cũ gratias egisset, distribuit discumbentibus.* Si attente hæc verba cõsideremus, inueniemus quidẽ hic describi modum, quo ad sacrã Eucharistiã accedere debeamus: prius.n. debemus discũbere, & cõsiderare ꝙ sumus sicut fęnũ, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur. Vnde Isa. ait: Oĩs caro fęnũ, & oĩs gloria eius, quasi flos agri: hac quidẽ conside ratione nos præmunire debemus, & ita satiabimur in tãto cõuiuio, & mirabimur sicut isti qui dicebãt; quia hic est vere ꝓpheta qui vẽturus est in mundũ: figura sanè fuit hoc cõuiuiũ sanctissimæ Eucharistiæ abũdantissimæ & copiosissimæ; atq; idcirco voluit hoc sacrm̃ instituere in magno cęnaculo & egregie ornato. Vnde Euangelistę id narrantes, dñt dixisse dñm cũ mitteret discipulos ad dñm domus, & ipse oñdet vobis cęnaculum magnũ stratum, & ibi parate. Mirũ sane est, ꝙ cũ in stabulo nasci voluerit, & in pręsepio poni, atq; pauperẽ vsq; adeo vitã ducere, vt non haberet vbi caput reclinaret; nihilominus tñ, qui ẽt pręterea in angusta Cruce mori voluit, & in angusto recõdi sepulchro atq; alieno, voluit hoc sanctissimũ sacrm̃ in loco ornatissimo instituere, & bene ꝑparato, vt inde discamus quantã adhibere debeamus pręparationẽ ad tã diuinũ sacrm̃ suscipiendũ, qđ tantã nobis largitur gratiã, & tã cęlestia dona. Vnde Dauid ait: Et panis cor hominis confirmet. Sed dices: Quid ergo in causa est, ꝙ cũ tam sæpe hoc sacrm̃ sumamus, nihilominus tñ tam parũ proficiamus? Et certe illud in causa est, quia indigne ad illud accedimus. Nec scio plane quorsum tã negligentes simus in ea re, ad q̃ si præparati accederemus, maxima inde referremus emolumenta. Sanè sicut pueri terrã comedentes, quãuis selectissimis vescantur cibis, nihilominus tñ pallidum habent colorem, & cibi nihil ipsis proficiunt: sic vtiq; qui terrenis nimium adhęrent, quãuis sæpe Eucharistiã suscipiant, modicos tñ inde fructus sibi comparant, quin potius non videntur ostendere egregium virtutum colorem, sed potius debiles sunt in præclaris operibus exercendis: hincque fit vt quamuis multi ad hanc mensam accedant, pauci tamen Christum tangant. Vnde apud Mar. dr̃, ꝙ cùm turbę Christũ comprimerẽt, nihilominus tñ ipse quærebat, quis me tetigit? Mirum

Margin notes: Isa. 40. — F — *Euchari-stia conui-uium inef-fabile.* — Mar. 14. Luc. 22. — Mat. 8. Luc. 9. — G — *Quam re-uerẽter sit tractandũ Eucha. sa-cramentũ.* — Psal. 77. — *Parum ꝓ-ficimus ex tanto Euc. sacramẽto ꝑꝑ culpam nostram.* — H — Simile. — Mar. 5. — *Quam pa-rũ ex Eu-cha. profi-ciamus.*

A Mirum certe eſt, q videamus rudes mulierculas accedētes paſſim ad ſumendum tm̄ ſacramētum cum magna deuotiōe & lachrymis, cū interim videamus multos viros doctos, qui id nequaquam præſtent. Vnde videmur hoc loco poſſe cōmode applicare illud Mat. 8. Multi ab Oriente & Occidente veniēt, & recumbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob in regno cęlorū, filij aūt regni eijcientur in tenebras exteriores. Videas certe in oppidulo aliquo vel pago mulierculam aliquam deuote communicantem, vbi tn̄ vix vnquam interſunt prędicatores, ſed tm̄ rudis aliquis ſacerdos; & tamen in magnis ciuitatibus, B vbi abundant prædicatores & confeſſores multi, rariſſime id videas. Tales vtiq; ſimiles mihi videntur ſalicibus, & alijs id genus arboribus, quæ quidem quamuis ſecus aquas plantatæ ſint, nullum tn̄ ferunt fructum, ſed ſolam viriditatem: ſic ergo iſti quamuis in magnis viuant ciuitatibus, vbi eſt doctrinæ abundantia, perexiguos dant virtutis & ſanctitatis fructus. Qui certe merentur ſupplicium illud, quod habetur apud Hier. cū dicitur: Et mittam eis venatores multos, & venabuntur eos: & ſubdit, & reddam duplices iniquitates eorum, & peccata eorū, quia contaminauerunt terram meam; qm̄. ſ. nolunt proficere C ex mea abundanti doctrina. Caueamus igitur, ne ad tam tremendum & ſacroſanctum Euchariſtiæ cibum indigne accedamus, & ne Deum offendamus in domo ſua propria, & templo ſancto ſuo. Dixit quidem Deus Moyſi, Solue calceamentum de pedibus tuis, locus. n. in quo ſtas, terra ſancta eſt: ſi igitur tanta opus erat præparatione, vt acceſſus fieret ad hmōi deſertum locum & ſolitarium, quanto maiori opus erit, vt ad tam ſacroſanctum accedas ſacramentum? Si vt ad rubum ille accederet, ita ſe præparare debebat, quanto magis præparare nos debemus, vt ad Deum accedamus? O magnam liberalitatem D & magnas diuitias tanti cōuiuij! Hactenus quidē dicebamus, tanq̄ magnū quidpiam, Anima mea in manibus meis ſemper: nunc vero iam poſſumus dicere, Deus in manibus meis, Deus in ore meo, Deus in pectore meo. O nos felices, ſi pro tanto beneficio dignas egerimus Deo gratias: Figuram quidem habemus in manna, huius celeberrimi conuiuij, cuius ſuauitatē cùm guſtarent olim Hebræi, dicebant, Manhu: nam Man in Hebræo donum ſignificat, & hu, i. hoc, quaſi dicerent, hoc eſt vere magnū & inſigne donum Dei: vnde & dr̄; Appellauitq; nomen eius man, i. donum. Quanto igitur magis hoc cęleſte donum, cuius illud vmbra tantum erat, venerari debemus?

Mat. 8.

Guſtus cæleſtes & dulcedinē dat Deus quibus vult.

Simile.

Hier. 16.

Exod. 3.

Quomodo ad Eucha. accedere debeamus.

Pſal. 118.

Inſignis Eucha. maieſtas.

Exod. 16.

Inſigne Dei donū eſt Euch.

Sanè inter oēs nationes, hāc sibi Christianorum nationem Deus peculiariter delegit, quæ cęteris esset exemplum & norma sanctitatis. Quod vř significari, cū ait Christus, Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cęlis est. Et certe plurimū scandalizantur aliç nationes, cū vident pessimū viuendi modū aliquorū Christianorum; siquidem Deus plurimi facere vř, q̄ Deus bonorū appelletur. Vnde Pau. ait; Nō cōfunditur Deus vocari, Deus eorū. Siquidem aliæ nationes dñt: ò q̄ bonus est Deus Christianorū, qui talem habeat familiam. Contra verò vř cōfundi, q̄ appelletur Deus malorū Christianorum. Vnde apud Ezech. ait: Fili hominis, domus Israel habitauerunt in humo sua, & polluerunt eā in vijs suis, & in studijs suis: atq; ita dispersit eos Deus per alias nationes; quæ cū viderēt eorū vitam deprauatā, dicebant: hiccine est populus, pp quem tot mirabilia fecit Deus? Itaq; mali quantum in se est, vñr quodā modo Dei gloriam obscurare. Plurimū ergo tam apud Indos, quam apud alias nationes debent Christiani cōseruare bonū nomē & famā, laudabileq; virtutis exēplum exhibere, ne blasphemare faciant nomen dñi. Quid.n. exteræ nationes dicēt, cū videbūt nos crebro ad sacrosanctam Eucharistiā accedere, & tñ mores nostros non emendare? Quòd dicamus vitā nobis ab hoc sacramento dari, & tñ opera mortua & mortifera exhibeamus? Quòd videant nos cupidos, ambitiosos, crudeles, & tyrannos? Qūo ex tali Balsamo, dicent, tm̄ nascitur venenū? Certe si aspide & Basilisco vescerentur, non viderentur perinde impuri & veneno affecti. Non igitur decet fratres exteras nationes male viuendo scandalizare, sed potius bene viuēdo, nomen Christianū vbiq; extollere in laudē & gloriam Dei.

Mat. 5. — Hebr. 11. — *Boni magnificant Deum & exaltant.* — Ezec. 36. — *Mali videtur quodammodo Dei gloriā obscurare.* — *Exēplum prauū dare non debemus.* — *Multi scādalizātur videntes quorundā Christianorū deprauatam vitam.* E F G

APPENDIX.

Facite homines discumbere. Sed quid de mulieribus dicis bone Christe, vbi discumbēt, & p̄sertim hæ nostræ, quæ defessæ sunt gestātes tā altas crepidas & sandalia? Caueāt ergo sibi, si hac in re, & alijs hm̄oi vanitatib⁹, sibi nimiū placēt, & aliquos scādalizāt; siquidē nō poterit nō adesse ipsis locus in inferno. H

Mulieres quæ sibi nimium placent, q̄ sint reprehendendæ.

Facite homines discumbere. Rebus quidē ordinatis delectat Deus, ac propterea omnia fecit in numero, pōdere, & mēsura. Et Rom. 13. dř: Quæ à Deo sunt, ordinata sunt. Sane quamuis terra abundaret manna, tamen iubebat Deus illud mensura distribui: vt inde intelligas, quam in omnibus actionibus & motibus tuis, debeas decentia quadam & moderatione vti.

Sap. 11. — Rom. 13. — Exod. 16.

A

Feria II. post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO PRIMA.

PROPE *erat Pascha Iudæorum &c.* Io. 2. vide obsecro quo tempore in emendo & vendendo se occuparent scribæ & Pharisæi, ac sacerdotes, cùm potius diuinis obsequiis intendere deberent pp
B imminens festũ Paschæ. Sunt aliqui viri Ecclesiastici similes Saturno, qui est planeta cælo propinquissimus superiori, ac ideo deberet eius influentiam cæteris plenius participare, & tamen est planeta tardus, terreus, retrogradus, ponderosus, & pallidus: ita ipsi cùm semper versentur in templo, & propterea debeant sanctiores esse, sunt tamen dediti magis auaritię, & magis lucro inhiantes, quales erant isti scribæ & pharisæi: qm̃ autem ex malis ministris damna multa manare solent, id circo Christus dominus eos primum curandos assumit, vt ita
C causa cessante, mala ipsa quæ inde proueniũt cessent. Et certe sunt templi ministri tanquã cor in corpore, epar, aut ventriculus, quæ membra si læsa sint, totum ẽt corpus in languore est: ita enim hi si peruersi fuerint, reliquũ vulgus quodammodo inficitur atq; corrumpitur. Et sicut fons si veneno aspergatur vrbẽ totã interimit; ita isti si deprauato fuerint animo & exẽplo, ceteros inficere solent; ceu ẽt in macello si deprauatę væneant carnes, ciuium læduntur corpora; ita si prauam illi eruditionem suggerant, cunctorum animi ciuium deprauantur. *Et cum fecisset quasi flagellum.* Obserua ꝙ non dicitur flagel-
D lum, sed quasi flagellũ; quia significatur, ꝙ flagella quæ nobis hic immittit Deus, sunt potius quasi flagella, q̃ vera flagella, si conferantur cum demeritis nostris, tum etiam cum acerbissimis cruciatibus futuræ vitæ, item a si conferantur cũ tormentis & flagellis, quæ pertulit Christus dñs pro nobis, aut ẽt cum purgatorii ignis pęnis; siquidem damnatos homines vt cætera taceam, ibi Deus tradit tortoribus illis crudelissimis & ministris Tartareis, atq; igni sempiterno, ita vt eosdem vrat, & nunq̃ consumat. Quin & in hac vita calamitates ipsæ aliqua consolatione leuantur: si enim paupertate premeris, offert se aliquis, qui eleemosynam faciat: si cæcus es, ducem aliquem, qui te

Simile.

Ecclesiastici debent esse irreprehensibiles.

Simile.

Simile.

Ecclesiastici si mali fuerint, quantũ nocent.

Calamitates hę si ad futuras cõparentur, parua.

Dissimile.

Calamitates hui⁹ vita aliquã habent leuationem.

qui te manuducat, semper inuenies, & aliquos libros audis: si E
in carcere, ab amicis visitaris, & deniq; semper aliqua affulget
consolatio, quod quidem eo fit, quia ista sint quasi flagella. Et
Iob 2. quamuis homines omnes te derelinquant, quasi alterum Iob;
sed tñ cęlestis pater nunquam deest; & illa consolatio non me
diocris quidem est, ꝙ scilicet hæ calamitates sint finem aliqñ
habituræ; & deniq; illa consolatio nos plurimum inuitat, ꝙ
Christus dominus plura pro nobis passus sit, nec possit vlla ex
parte noster calix cum eius calice comparari; & ideo sunt hęc
Tormenta inferni horribilia. nostra quasi flagella: at vero ea quæ impij homines in gehenna patientur, cùm præsertim diuina visione priuati sint, erunt F
reuera flagella acerbissima & horrenda.

Hec. pin. in Isa. *De funiculis.* Funiculus ex varijs componitur & contexitur
filis; ita qui peccat, ex varijs in suam damnationẽ & vincula
sua peccatis, sibi funiculum cõficit, quo postea à Deo ipso flagellatur. Addit ergo peccator multa alia peccata prioribus, &
ita quo plura accumulat, tanto longiorem in suam perniciem
Simile. funiculum construit. Et quemadmodum funes ipsi ex varijs
filis facti, principio quidem antequam in vnum omnia coniungantur, videntur singula per se leuissima & fragilia, at verò
arte conglobata & contorta, fortissimum funem & rudentem G
Peccatum frequentatũ quantũ noceat. constituunt: ita plane peccata singula cùm perpetrantur vñr
ferè leuissima, & reuera facilius quò pauciora sunt dissoluuntur; at vero vbi inueterauerunt & incrementa susceperunt, ipsum peccatorẽ ita constringunt, vt sæpe in infernũ demergãt.
Basil. in Isa. 5. Quemadmodum, vt ait Basi. qui aliquid colligare parãt, fune
Simile. vno deficiente, alium atq; alium conquirunt, & funem funi
addunt: ita impij cum sua scelera satis sibi non videãtur expleuisse, & se satis implicasse, sceleri scelus addunt, & criminibus
crimina accumulant. Vt.n. quis libidinem suam expleat, vide
quantas excogitet machinas, quantum se ostentet in vestibus, H
quantas habeat impudicas confabulationes, quanta interdum
immisceat homicidia, atq; hoc quidem modo semper funis fit
Simile. robustior & difficile rumpitur. Et quemadmodum boues ipsi
Mundus q̃ sit pditus. difficulter à se funem illum quo maxime coniungũtur & sub
iugo rediguntur, confringere possunt, ita etiam peccator difficulter rumpit hmõi peccatorum funem. Quod autẽ peccata
Hie. lib. 2. in Isa. c. 5. tom. 4. vocentur funes, ait Hier. ex varijs scripturæ locis colligi põt
nam Prouer. 5. dicitur, Funibus peccatorum suorum impius
constringitur, & varia alia hmõi loca obuia sunt in scriptura.
Autor. Cęterũ vt ostenderet Christus eos peccatis accumulare peccata

A cata construxit flagellũ ex funiculis. unde & Mat. 22. dicitur, Ligatis manibus & pedibus, mittite eum &c. Aduerte præterea, ꝙ non dicitur Christum dñm fecisse funiculos, siquidem nos sumus qui id facimus, & peccata committimus, & Christus propterea flagellum facit, & ipsis ẽt peccatis nos castigat. *Omnes eiecit de templo*. Quemadmodum necessum est, vt ꝙ putridum membrum est, amputetur, nè cætera membra lædat: ita ex ipso templo, imo ex ipsa Repub. viri perniciosissimi eijciendi sunt, etiam cum flagello, si ita opus fuerit, hoc est cùm ignominia & supplicio, tum vt ipsi emendentur, tum ẽt B ne cæteri ab ijs lædantur. Hoc quidem opus eijciendi vendentes de templo, maius esse iudicatur à D. Hie. q̃ suscitatio Lazari, aut cæci nati illuminatio, vel etiam transfiguratio; ꝙ scilicet auderet homo vnus & despectus, quem paulo post crucifixerunt, non solum sacrificia Iudæorum disturbare, sed ẽt pecuniam omnem euertere, & omnes flagello eijcere. Vnde inquit Hier. ꝙ quidam diuinitatis radij ita in eo lucebant, vt omnes mira statim facilitate absterrerentur. Illi quidem idcirco, ait Cyril. ita tractantur, quoniam in tempore & loco tam sancto, cùm de rebus sanctis esset agendum, & de legis obseruatione tractandum, quando prope erat pascha, secularibus tamen negotijs & curis immersi erant, & quidem in templo, domo orationis scilicet; quare cùm tanquam serui quidam essent, & non filij, ideo eos tanquam seruos flagellis cædit: vbi simul etiam insinuat, ꝙ ipse solus filius sit per naturam, cùm patrem suum dicit Deum, & nos per adoptionem. Porro quãuis multa alia peccata committerentur in Israel, in hoc tamẽ puniendo vsus est flagello, vt ait D. Vinc. vt inde intelligamus quantum Deo displiceat prophanare templum.

Simile.

Peccatores publici eijciantur.

Hie. lib. 3. in Mat. 21. tom. 9.

Miraculosa eiectio de templo.

Cyri. li. 2. in Io. c. 27. 28. & 29.

Christus filius nõ per adoptionẽ.

D. Vincẽ. Fer.

Oues & boues & nummulariorum effudit as, & mensas sub- D *uertit*. Maxima consideratione dignum esse prodidit Origen. & pleriq; alij, ꝙ Christus dñs tanta facilitate euerteret ista omnia, quamuis ibi non ponerentur cameli, vel equi, vel alia animalia minus ad sacrificium idonea: nec dixit, quę nam hęc obseruatio legis? qualis est hæc religio? Quæ reuerentia templo debita? sed statim arrepto flagello, oẽs de templo expulit. certe ideo factũ est, ꝙ reluceret in eo virtus quædam diuina, quæ oẽs absterrebat: tñq; fuit hoc opus, vt mirabilius eo videatur miraculo, quo aquam in vinum conuertit; præsertim cùm aqua esset inanimata, hi vero essent homines rationis cõpotes. Porro hæc eiectio ait Chrys. contigit initio prædicationis

Ori. in Io. 2. tom. 10.

Vide quomodo Christus haberet corda ĩ manu sua.

Chrysó. in Io. ho. 22. tom. 3.

tionis Christi, altera vero prope passionē eius. Vnde hic dicit: Nolite facere domum negotiationis; & illic ait, Fecistis speluncam latronum; acrius scilicet eos reprehendens, q̄ secunda esset eiectio. *Et his qui columbas vendebant.* Nō est vsqueadeo mirum, q̄ populares & infimi homines templum facerent domum negotiationis, cùm viderēt id ēt fieri à magnatibus; præsertim cùm inferiores ipsi suos superiores libentissime soleant imitari. Et sicut ad motum rotæ ipsius pistrini, statim mobilis ille lapis in circulū trahitur, & cætera oīa: ita nō verentur subditi præstare quæ vident fieri à superioribus. Vnde Claud. ait, E

Simile.

Claudian.

Regis ad imperium totus componitur orbis: F
Mobile mutatur vna cum principe vulgus.

Simile. Simile. Et sicut mare aerē ipsum imitatur, sic populus principē suum sequitur: & sicut riuulus fontis sequitur naturam, sic populus principis ingenium; itē vt turbato fonte, ēt turbatur riuulus, ita turbato principe, turbatur populus. Vnde Eccl. ait: Qualis est rector ciuitatis, tales habitantes in ea. Si ab alto ruat paruus lapis, solus ipse in inferiorem locū descendit; at si ex montis cacumine grande saxum in descensum præcipitetur, alios lapides minores secum trahit: ita quando subditus delinquit, solus ipse ferè reus manet peccati sui; tamen quando princeps aut prælatus offendit, plurimos alios suo malo exēplo in interitum animæ adfert. Et sicut in præsenti vita principes & magnates magno secum comitatu incedunt; ita pleriq; eorum in morte magna cum caterua in infernum abeunt, q̄ malo exemplo coinquinauerunt. Sichimitæ quidem dñm suum in circuncisione sunt secuti, & cum Saul occisus esset, statim armiger eius seipsum interfecit. Cæterum postquam reprehensus est Dauid à Nathan, & pœnitētiam peccati cum fletu egit, rediit ad eum propheta ex mandato dñi, & dixit: Dñs transtulit peccatum tuum à te; verum quia blasphemare fecisti inimicos nomen dñi, pp verbum hoc, filius qui natus est tibi, morte morietur: Sic sanctus Dauid postea dño dicebat: Ab occultis meis munda me domine &c. Ab alienis autem petit vt parcat, quia aliis occasionem peccandi strauerat. Ideo graui supplicio fuit affectus Hieroboam, quia vitulos aureos conflauit, & alios induxit ad peccandum. Vnde & sæpe scriptura sacra de aliis regibus loquens, ipsi impingit peccatū dicens, non recessit à viis Hieroboam, qui fecit Israel peccare. Eleazarus longe melius se gessit, qui ne aliis esset offensionis scandalum, potius mori voluit, q̄ malum exemplum exhibere, cùm & princeps esset inter

Eccles. 10. Simile.

Exēplum prauū superiorum quantum noceat. G

Gene. 34. 1. Reg. 31. 2. Reg. 12.

H

Psal. 18.

3. Reg. 15.

2. Mac. 6.

A inter scribas. Cæterũ tametsi quis videat sacramẽta ministrari interdum, & res sacras, à malis ministris, non debet propterea quidquam mali suspicari; nam quamuis fax ipsa seipsam consu mat, alios tñ illuminat; ita malus minister quamuis sibi ipsi no cumentum inferat ea administratione, alijs tamen plurimum confert. Quemadmodum.n. aqua in hortũ intrans & influens, vt ea totus irrigetur hortus, non propterea suum effectum mi nus complet, ꝙ per canales defluat lapideos, aut ẽt testaceos; ita virtus sacramentorum qua irrigantur animi nostri, non id circo deserit effectum suum, ꝙ per prauos ministros sacramẽ B ta ministrentur, tanquam per canales quosdam testaceos & lu teos. Et quemadmodum medicina quamuis ab infirmo ali quo medico præscribatur, non propterea suo caret effectu & efficacia: ita sacramenta ipsa quamtumuis à malis ministris administrẽtur, non propterea vim suam & efficaciã perdunt.

Ecclesię mi nistri q̃uis mali non sunt con- temnẽdi in sacramen- torum ad- ministra- tione.

Simile.

Cum aũt esset Hierosolymis in Pascha in die festo, multi crediderunt in nomine eius. Aliter.n. Christus tẽpla & festos dies colebat, quã Iudæi. Cambyses quidem Persiæ rex & Cyri suc cessor, cum aliqñ vt ait Iusti. expugnasset, cepissetq; Ægyptũ, templa omnia demolitus est, atq; destruxit, in phanũ ẽt Iouis C exercitũ suum desæuire præcepit. Cæterũ cùm exercitus ipse tenderet in Aphricam, ventus forte excitatus est validissimus, tempestatesq; maximæ, adeo vt ingentissimi ẽt arenę montes vsqueadeo eleuarentur, vt totum exercitũ operirent, & ea ra tione vniuersus periret. Quod cum ita contigisset, vniuersi pu tabant, sibiq; persuadebant Ethnici illi omnes, propterea id euenisse, ꝙ in templa suorum deorum & debacchati essent, & debacchari adhuc vellent. Si igitur illi putabant propterea eã tempestatem, cladem que euenisse, ꝙ irreuerenter fallos suos Deos tractassent, & eorundem templa; quid quęso nos prome D rebimur, si veri Dei nostri tẽpla, si festos eiusdem dies propha nauerimus, despexerimus, contẽpserimus? Rex Xerxes quondam putauit idcirco exercitum suum perijsse, ꝙ post bella illata varijs nationibus ab eodem exercitu, iussisset etiam eidẽ, vt templa omnia spoliarent, & deniq; eis etiam ipsis vim, armaq; inferret. Phocenses olim videntes res suas omnes despe ratas, furore flagrantes, non dubitarunt ẽt in suum Apollinem manus inijcere, eius templum spoliare, & deniq; phana omnia in prophana conuertere, & festos dies polluere, ex quibus opimis spolijs, in Thebanos etiam bellum mouerunt; qui statim regem sibi Philippũ assumentes, in eos vicissim depugnarunt.

Prædica- tor qualis esse debeat.

Iust. lib. 2.

Exẽplum antiquorũ

Iust. lib. 2.

Iust. lib. 8.

Præcepit

Præcepit vero Philippus vt cunctus exercitus laurea insigni- E
retur, vt hac rõne significarent se non tam pro sua defensione
prçliari, quam pro iniuria vlciscenda, quam in Apollinem, cu
ius ipsa laurus insignę est, perpetrauerunt: quo solo conspectu
vsq; adeo Phocenses perterriti sunt, vt sibi persuaserint Apol
linem suum velle se vindicare, atq; ita abiectis armis aufuge-
runt omnes. Prçterea Alexandri exercitus; vt refert Iustinus,
simulatq; montem quendam Baccho consecratum ingressus
est, forte in insaniam atq; furorem conuersus est, vlulabantq;
& voces horribiles emittebant omnes ceu ferç immanissimç;
quod ideo euenisse putabant, q̃ male locum Baccho dicatum F
tractassent. Si igĩ Ethnici hoc sibi persuadebant de falsis dijs:
quanto magis nobis persuadere debemus, q̃ à vero Deo seue-
rissime puniemur, si eius templa violauerimus?

Vide quid sibi persua derent antiqui circa tẽplorũ vio lationem. Iust. li. 12.

Templa reuerenter tractanda.

Videntes signa quæ faciebat. Vide quam essent proterui scri
bæ & Pharisæi, qui signa petebant à dño, & tñ tanta viderant
miracula, sicut etiam constat ex hoc Euangelio. Hæc est enim
obstinati conditio, vt quamuis signa multa videat, nunquam
tamen se emendet; & quamuis sæpe prædicari audiat inferni
pęnas, nunquam tamen conuertatur. Qui nunquam ligonem
tractauerunt, vbi primum versare illum manibus cæperint, G
grauiter ab eo lædũtur; qui vero diu versarunt, obductis iam
laboris exercitatione callis, nil penè sentiunt. Idem ergo mul
tis euenit, quorum aures terroribus ignis inferni audiendis
assuetæ adeo sunt, vt iam nihil commoueantur, cùm tñ huius
tanti supplicij consideratio, elingues nos & attonitos reddere
debuisset. Quod quidem in longe dissimili supplicio, Danieli
prophetæ contigisse legimus: vbi enim proposito Nabucho-
donosoris somnio, maximum illud supplicium quo rex ille
plectendus erat, Deo reuelante cognouit, & insignem illum
orbis monarcham ab illa tanta celsitudine deiectum, inter be H
stias agri more pecudum, septennio vitã acturum, & rore cęli
tingendum esse intellexit; adeo perterrefactus est, vt vnius
horę spacio attonitus & elinguis effectus, ne vnũ quidem ver-
bum exigenti regi reddere potuerit; quale autem hoc suppli-
cium est, si cum damnatorum hominum supplicio cõferatur?
Quanto.n. grauius est inter dæmones, quã inter feras agere?
Quanto atrocius, flammis vltricibus cruciari, quàm rore cęli
tingi? Quanto acerbius in omni æternitate, quã septem anno-
rum spacio torqueri? Postremo si adeo formidandum est, figu
ra hois reuocata, cor feræ gestare, quanto erit formidabilius
sub

Obstinati conditio. Simile.

Obstinati surdi sunt.

Dan. 2.

Inferni ti- morẽ mul ti vidẽtur abiecisse.

Inferni pę- nę horribi- les.

A ſub hominis figura cor dæmonũ habere, & perpetuò Deũ cũ illis blaſphemare? Si illud igitur propheta tantopere perterre fecit, vt vnius horæ ſpacio mutus & elinguis efficeretur; quid homines facient, cùm in extremo iudicij die, tot mundi principes & monarchas ad nunq̃ finiendos cruciatus, cũ dęmonibus quidem damnari viderint? Atq; vt id quod diximus, videlicet non eſſe expectanda ſigna vt conuertamur, euidentius appareat, Antiochi regis Aſiæ, in mortis agone conſtituti, pęnitentiam in medium proferamus. Hunc igitur crudeliſſimũ carnificem, templiq; & religionis euerſoré, ſupernus ille iudex acer- *Inferni pœnas metuamus.* 2. Mac. 9. *Horrendũ ſuppliciũ.*

B biſſimo viſcerum & interiorum dolore percuſſit: itaq; qui ſupra humanum modum elatus erat, nunc humiliatus ad terrã, in geſtatorio portabatur, manifeſtã Dei virtuté in ſemetipſo cõteſtans; ita vt de corpore eius vermes ſcaturirẽt, ac viuentes in doloribus carnes eius effluerent, odore ẽt illius & fætore exercitus lęderetur. Itaq; his doloribus preſſus, multis miriſq; modis ſe omnino ſatisfacturũ promittebat. Primum.n. Hieroſolymam ſe pollicitus eſt libertate donaturũ, & Iudæos pares Athenienſibus facturum, & templum ẽt ſanctum, quod prius ſpoliauerat, opimis donis ornaturum, & pertinentes ad ſacrifi- *Superbos qũo humiliet Deus.*

C cia ſumptus, de redditibus ſuis præbiturũ. Quid his amplius requires? Addidit ẽt aliud nouũ atq; mirandum, ſe videlicet Iudæum futurum, peragrataq; oĩ regione prædicaturum Dei potentiam, q̃ in dolorum ſuorum acerbitate apertiſſime agnouerat. Quid his obſecro maius a tali rege Iudæorum nationi promitti potuit? Audiſtis fratres q̃ multa rex hic, inſtãte mortis hora, pollicitus eſt, ſed quem tandem fructum ex hac pænitentia, quam non Dei, ſed ſui ipſius amor expreſſerat, fuerit aſſecutus, declarat ſermo diuinus, cùm protinus ſubdit: orabat ille ſceleſtus dñm, à quo non eſſet miſericordiam conſecutu- *Non differamus conuerſionem ad extremã vitã.*

D rus. Nunc ad vos fratres, ſi hic impius rex, vt illam paucorum dierum pænã euaderet, tam multa ſe facturum pollicebatur; quid nos facere, quid promittere, quid perpeti par eſt, vt non paucorũ dierũ plagam, ſed æterna gehennæ incendia euadere poſſimus? Quid quæſo ſanctos illos Anachoretas olim in deſertum impulit, ſociosq; ſcorpionum fecit atq; ferarũ, niſi perſpecta huius rei atrocitas & magnitudo? Quantum vero hæc eadem cogitatio ſanctos Martyres inter acerbiſſimos illos mẽbrorum oĩum cruciatus, inter vngulas & craticulas, & ſartagines ferreas roborauit? ò deplorandam perditorum hominum cæcitatem! Quid.n. miſerrimæ illæ animæ, quæ apud inferos tor- 2. Mac. 9. *Pœnas inferni quantũ timere debeamus.* *Tormenta inferni q̃tum fugerẽt ſancti.*

torquentur, non facerent, si hanc temporis opportunitatem, q̄ nos vacuam abire patimur, inuenirent? Si enim tam multa sacrilegus hic rex propter tam breuem paucorum dierum molestiam promittebat; quid isti promitterent, vt ab æterno illo incendio liberarentur? Non differamus igitur conuersionem nostram, sed primo quoq; tempore executioni demandemus. E

Feria II. post IIII. Dominicam Quadragesimæ. F

CONCIO SECVNDA.

Negotia secularia impediunt spiritualia.

PROPE *erat Pascha Iudæorum, & inuenit in templo vendentes.* Io. 2. Tanta erat istorum hominum sollicitudo circa temporalia, vt spiritualia obliuiscerentur; quin ēt nobis dici potest, simul cū istis;

Isa. 50. Ecce enim in iniquitatibus vestris vēditi estis, & in sceleribus vestris dimisi matrem vestram; quia veni, & non erat vir; vocaui, & non erat qui audiret: sicut in domo aliqua cum est tu- G

Simile. multus, non auditur qui ostium pulsat. Vide obsecro quantos interius habeat tumultus vir malus, qui cùm à Deo vocatur,

Iob 1. id non audit. Non ita fecerunt sanctissimi illi viri Iob & Noë,

Genes. 7. quin potius statim obedierunt vocanti Deo, quamuis occupati essent; siquidem cū sapientia maxima pollerent, idcirco tp̄s

Religiosi segregati sūt à mūdi tumultibus. suum optime distributum habebant. Felices plane sunt viri religiosi, qui à mūdanis tumultibus separati sunt, sicut qui erant in arca, separati erant à diluuio. Et quamuis sibi videantur in angustum concludi viri religiosi, nihilominus tñ longe in ar-

Genes. 7. ctiori loco conclusi videbantur in arca, qui ibi aderant; & tñ H id patienter ferebant, quamuis diluuij strepitum sentirent, & melius accommodati fuerunt, quàm qui in spatiosis mundi cā pis versabātur. Sic ergo viri religiosi debent Deo gratias age-

Negotijs secularibus impediuntur multi. re, qui à tantis seculi tumultibus ipsos eripuit. Porro causa quidem, pp quam tam cito virtutem deserimus, illa mihi esse vr̄, quia scilicet negotijs secularibus nos implicamus. Cùm ergo sermonem & concionem audis, noli te statim ad secularia

Chrys. in Gen. negotia distrahere, quin potius quod audisti tecum aīo versa. Vnde Chry. ait, q̄ qui à concione exeunt, ita se gerere debe-

Simile. rent, sicut qui egrediuntur ex balneis; siquidem isti conseruant

A uant sudorem quem contraxerunt,& se diligenter cōtegunt: sic ergo tecum debes concionem meditari. Vipera quidem cū suo morsu nos pungit, parum videtur nocere, si sanguinem non elicit, at vero si eliciat,& veneno inficiat, statim lædit cor, & periculum mortis imminet: ita plane si verbum Dei tantū auribus percipiatur, parum videtur prodesse; at vero si ad cor penetret, peccata quidem interficit. Vnde Apost. ait; Mortui enim estis,& vita vestra abscondita est cum Christo. Vt ergo mortificetis vos, non debetis adeo temporalibus intendere, sed potius in cælestibus occupari.

Simile.

Verbū Dei conseruandum in corde.

Coloss. 3.

B Sanè tantopere terrenis inhiare, nil aliud est, quàm in vanum laborare,& telam aranearū texere; videas aliquē iacere in Gallia, alterum in Hispali, alterum in Vlixipone varia retia, sed tandem muscas tantùm captant, & importunas cogitationes, quæ ipsos molestant diu, noctuque. Idem etiam accidit viro carnali,& ei qui se vlcisci vult. Magna quidem fuit plaga illa muscarum & culicum in Ægypto, attamen parum durauit: hæc vero, de qua modo agimus, diu noctuq; nos molestat, per annos multos, atq; nobis facessit negotium. ò si modo ab orco reuiuiscerent Alexander, Darius, Iulius Cæsar,

Mundani quanta iaciāt retia.

Exod. 8.

C & alii huiusmodi, qui his terrenis tantopere intenti erant, q̄ multa nobis de hoc argumento dissererent! Dicerent certe illud Sap. Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis. Talibus vtiq; dici potest illud Aggæi: Comedistis,& non estis satiati; bibistis,& non estis inebriati, operuistis vos, & non estis calefacti: deniq; illi omnes in vanum laborauerunt. Itaque dicere possunt mundo, quod dixit Iacob socero suo Laban: Immutasti mercedem meam decem vicibus, vbi ponit numerum certum pro incerto. Plurimum quidem terrena negotia impediunt spiritualia. Sic enim videmus, q̄ illi propter talia

Mundanæ pretentiones multos torquent.

Sap. 5.

Aggæi 1.

Gen. 31.

D negotia olim à conuiuio se excusarunt. Vnde Pau. monet dicens: Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus. Et qui ab his terrenis curis se seiungunt, multas habent cælestes cogitationes. Vnde legimus de Arsenio, quòd cùm à Deo peteret, quid sibi faciendum esset, audiuit vocem sibi dicentem, Fuge hominum conuersationes, silentium serua, & ne cures secularibus negotiis perturbari. Cùm quæreret sponsa ipsum sponsum per vicos & plateas, non poterat eum inuenire, quin potius & male tractata est id faciēs: quomodo igitur tot secularibus negotiis inuolutus existimas te eū posse inuenire? Non sine causa postquam Moyses leprosam ma-

Matt. 22.

2. Tim. 2.

Exēplum Arse.

Cantic. 3.

Cantic. 5.

Exod. 4.

num in sinum immiserat, eam sanam recuperauit: vt scilicet E
inde discamus, ꝙ si penitus ingrediaris tuam conscientiam, &
ab ea secularia negotia excludas, magnam inuenies cõsolatio-
1.Thes. 4. & 5. nem. Vnde Paulus ait: Rogamus vos fratres, vt operam detis,
vt quieti sitis, & vt vestrum negotium agatis. Et alibi ait: Ro-
2.Thes. 3. gamus vos fratres, corripite inquietos: & addit, denunciamus
vobis fratres in nomine dñi nostri Iesu Christi, vt subtrahatis
Negotia secularia q̃tum sæpe noceant. vos ab omni fratre ambulante inordinate, & non ſm traditio-
nem, quam acceperunt à nobis: ipsi enim scitis quemadmo-
dum oporteat imitari nos, qm̃ non inquieti fuimus inter vos.
Molestiam igitur negotiationes terrenæ, & impedimenta mul F
Simile. ta debent afferre, cùm Apost. tantopere quietem cõmendet.
Quies animi quantũ valeat. Felix ille qui ericium imitatur, qui accedentes ad se sentiens
canes, in globum se retrahit, & suis spinis vndiq; armat, atq;
hoc pacto liber euadit: sic enim homo se debet retrahere ad
cordis intima, atq; hoc pacto dæmones tanquã canes deludet.
ò nos miserabiles, qui tantis nos implicemus negotijs in vita,
adeo vt in morte etiam his inuoluti videamur; & idem dæ-
mõ qui modo nos inuoluit, etiam in morte peius nos tractat.
Iob 1. Vnde B. Hier. per illum qui euadebat in calamitatibus Iob, &
D. Hiero. nuntium afferebat, interpretatur dæmonem: vide igitur qũo G
Tentat nos dæmon in morte. dæmon tibi referet in morte quæcũq; mala fecisti, vt te ad de
sperationem adducat. Noli igitur conuersionem tuã ad mortẽ
vsq; differre: multos quidem videas qui cum in morte versan-
tur, multa promittunt; & tñ si euadant, nil præstant; sicut
2.Reg. 19. Semei multa promittebat, & postea fuit denuo rebellis Salo-
moni: quod videbatur intelligere quidam qui secus regẽ erat,
ꝙ scilicet ficte loqueretur Semei, & propterea dixit regi:
Verum dolorem peccatorũ habeamus. Nunquid pro his verbis non occidetur Semei? Sic ergo multi
in morte, propter timorem pęnarum inferni multas protesta-
tiones faciunt; quibus dici potest; nunquid pro his verbis non H
occidetur Semei? Neq; hæc ideo dico, vt diffidant, quin po-
tius, vt non differant pęnitentiam ad extremam vsque vitam.

Tormenta inferni quam sint atrocia.

Tormenta huius vitæ quam sint exigua, si ad tormen ET *cum fecisset quasi flagellum de funiculis.* Vnus gehennæ
ignis credendus est, sed non vno modo oẽs cruciat pecca-
tores; Vniuscuiusque enim quantum exigit culpa, tm̃ illic sen
tiet pęnam. Vide ꝙ dicat, quasi flagellum: siquidem oẽs istæ
pęnę temporarię, si conferantur ad ęterna tormenta, non pñt
dici

A dici flagellum, sed sunt tanq̃ vmbra quædam illorũ. Quis.n. explicare valeat, quantam ignominiam tũc sentient damnati, cum ipsis dicetur: Ite maledicti in ignem æternum? in illo siquidem verbo, ite, includitur pœna damni. Quid quæso mali respondebunt, cùm ratio accurata factorum ipsorum exquiret ab ipsis? Sanè vt ait Dauid, Iniquitas oppilabit os eorũ. Quid quæso facient mali, cùm viderint se æternis esse flammis mancipatos? Si angelus veniret a dño missus, qui diceret se debere millesimo quoq; anno arenæ granum accipere, atq; ita tãdem totam arenam exhaurire, & tunc demum liberarentur a pę-
B nis damnati, adhuc quidem spem aliquã euadendi acciperẽt, at vero nunquam id eis permittetur. Quis igitur non contremiscet tam horribilibus & sempiternis propositis pœnis? Quare fratres, vt monet Apost. Ecce nunc tẽpus acceptabile, ecce nunc dies salutis. De fulmine quidem scribit Alb. Mag. q̈ si aliquẽ inuaserit, qui apertos haberet oculos, eos claudit; & si quidem clausos inuenerit, eosdem aperit. Sic ergo eum quem mors inuenerit apertis oculis, idest considerantibus per attente quam sint fragilia hæc mũdana, clausis oculis reddet, hoc est expertem calamitatum & miseriarum futuræ vitæ: &
C contra. Porro infernus varia sortitur nomina; dicitur enim gehenna, infernus, & Tophet etiam appellatur ab Isaia. Nam Ammonitæ, vt constat ex Hieremia, habebant idolum quoddam, cui filios suos sacrificabant, siquidem in idolo æneo candenti filios immittebant, atq; postea varios concentus excitabant, sibi persuadentes, q̈ filij, qui intra idolum comburebantur, illis delectabantur, & ita ipsorum gemitus non sentiebãt; quæ quidem in valle Tophet fiebant, atque idcirco Tophet pro inferno sumitur, vbi similia eueniunt tormenta. Et quemadmodum illi non sentiebant propter musicam, quam excita-
D bant, gemitus eorum qui patiebantur: sic etiam viri impij & obstinati non sentiunt quamdiu hic viuunt inferni pęnas, nec volunt eas considerare, sed potius mundanis se implicant delectationibus.

Non igitur ita nos falli ac decipi sinamus his dæmonis fraudibus atq; astutia; sed potius consideremus quòd calamitates, quas hic patimur, non sunt flagella, sed quasi flagella, si ad inferni calamitates comparentur. Longe quidem aliter se habet taurus cum intra priuatos aliquos parietes fune comprehẽditur, quam cum in publico cursu agitatur, & varijs ictibus hinc inde afficitur & vulneratur: sic ergo se habet aliquis circa

ta futura vita conferantur.

Psal. 106.

Pœna inferni sempiternę.

2. Cor. 6.

Alb. Mag.

Simile.

Calamitates in hac vita vtiles.

Isa. 30.

Hier. 7.

Varia nomina inferni.

Dæmonis fraudes.

Applicatio.

Negligere videmur ĩferni pœnas.

Dissimile.

Inferni tormẽta quã sint horribilia.

calamitates præsentis vitæ vel futuræ; illæ quidem enim futuræ, erunt veræ calamitates, quæ totum hominem miserabiliter absq; remedio aliquo consument, & deuastabunt: tunc quidem fiet illa cena, de qua scribit Ioan. in Apocal. cùm ait: Vidi vnum Angelum stantem in sole, & clamauit voce magna dicens omnibus auibus quæ volabant per medium cæli: venite, & congregamini ad cenam magnam Dei, vt manducetis carnes regum, & carnes tribunorum, & carnes fortium, & carnes equorum, & sedentium in ipsis. ò infelices illos, qui talem gustabunt cænam: in quam semel ingressi, absq; vllo vnquam remedio in sempiternum cruciabuntur, & omnes simul calamitates in caput eorum refundentur. In cuius rei figuram mater Tobiæ flens dicebat: Lumen oculorum nostrorum, solatium vitæ nostræ, omnia simul in te vno habentes, te non debuimus dimittere à nobis. Poterunt quidem damnati dicere: Væ miseris nobis, qui cùm omne bonum simul haberemus in Deo, quo frui poteramus, maluimus tamen eius præsentiam perdere, & sempiternis adhærere tormentis.

E

Apoc. 19.

Quāta sit in inferno miseria.

F

Tob. 10.

Damnati quam infelices se inuenient.

Omnes quidem sensus in inferno etiam cruciabuntur, quādoquidem ita hic in delicijs fuerunt: ignis autem quem experientur damnati, ab Isa. memoratur, dicente: Succensa est quasi igni impietas, veprem & spinam vorabit, & succendetur in densitate saltus, & conuertetur in superbia fumi: vir fratri suo non parcet, vnusquisq; carnem brachij sui vorabit, Manasses Ephraim, & Ephraim Manassen. Itaq; alij alijs tormento erunt in inferno; cùm etiam hi alij alios ad peccandum prouocauerint, quamuis fratres sint, vt Ephraim & Manasses. Et sicut hic ignis succendit vepres & spinas, sic ille succendet peccatores tanquam vitijs spinosos; & quanto plus peccauerint, tanto maiores experientur flammas; & quo plures erunt damnati, eo etiam atrociora erunt tormenta; sicut hic etiam quanto plura igni admouentur ligna, tanto maior excitatur flamma. Vnde vt id euitaret diues ille, monebat ne fratres sui in illum venirent tormentorum locum. Et certe quamuis damnati non aliud sustinerent tormentum quàm conscientiæ remorsum, hanc sanè miseriam fugere maxime deberent. Vnde Abigail persuadens Dauidi, vt viro suo parceret, dicebat: Malitia domine mi non inueniatur in te omnibus diebus vitæ tuæ, cumq; fecerit tibi dominus omnia bona quæ locutus est de te, non erit tibi hoc in singultum & in scrupulum cordis, quod sanguinem innoxium effuderis, aut ipse te vltus fueris: quā confide-

Isa. 9.

G

Inferni tormēta qualia erunt.

Ignis inferni qualis erit.

H

Luc. 16.

1. Reg. 25.

Vermis cōsciētiæ quō rodet damnatos.

A consideratione placatus est Dauid,& gratias Deo egit pro tãto beneficio. Cęterum refert Plin. ꝙ pictor ille Xeuxis quereretur de se ipso maxime, quòd cùm vuas adferentem puerũ depinxisset, accessissent aues ad eas vuas rostro carpendas, ac si veræ essent vuæ, atq; ita totam picturam lacerarunt; vnde dicebat ipse, ꝙ si perinde puerum expressisset atq; vuas, fugasset quidem aues,& pictura non foret lacerata. Quanto igitur magis nos de nobis ipsis conqueri debemus, qui cùm probe depingamus mundanas delectationes, adeo vt ipsis decipiamur, nihilominus tamen non perinde artificiose exprimi- B mus inferni pænas; quas si exprimeremus, vtiq; peccata ipsa, quæ nos mordent,& lacerant, fugaremus.

Pli. li. 35. c. 10.
Zeuxis pictor egregius.
Considerationum bonarũ inopes sumus.

Ecclesiastici viri quomodo debeant magis virtuti incumbere.

OMnes eiecit de templo. Non legimus Christũ ita sicut hodie manus in aliquem iniecisse; vt inde discamus quanto diligentius vitã & mores cõponere debeant Ecclesiastici viri, q̃ reliqui. Vnde ꝙ seculares viri ambiant honores mundanos, C & varijs se negotijs implicent & inuoluant, non perinde mirũ, & ꝙ ambitioni se dedant; nõ ita, vt ait Christus, erit inter vos. Plurimum quidem qualitas personæ videtur delictum ipsum exaggerare. Vnde Moyses hoc sentiens, grauiter reprehendebat Dathan & Abiron & complices. Vnde dicitur in textu: Ecce autem Chore &c. qui tempore concilij per nomina vocabantur, steterunt contra Moysen. Cum itaq; sint viri Ecclesiastici lux mundi, vt ait Christus, non debent pati vt suo malo exemplo cæteri sint in tenebris, ipsorum luce obscurata. Caueant ergo, ne de ipsis dicatur illud Hier. Sacerdotes non D dixerunt, vbi est Deus: & tenentes legem, nescierunt me, & pastores præuaricati sunt in me. Nam certe longe minora, ceteris paribus, videntur secularium peccata, q̃ Ecclesiasticorũ. Vnde Hier. ait: Iustificauit animam suam aduersatrix Israel, comparatione pręuaricatricis Iuda. Item alibi hoc ipsum propheta visus est significare cùm ait: Peccatum Iuda scriptum est stylo ferreo, in vngue adamantino. Quare intendant viri Ecclesiastici in sua salute, & salute secularium, atq; ipsis candida & laudabilia præbeant exempla; nec se ad res tam viles demittant, qualia sunt peccata, præsertim cùm tantam habeãt dignitatem, vt sint à secretis Dei; & propterea non se inuoluant

Ecclesiastici virtute præ cæteris polleant.
Luc. 22.
Num. 16.
Mat. 5.
Hiere. 2.
Hiere. 3.
Hiere. 17.
Eccl. s. quõ se gerere debeant.

uant ét secularibus negotijs, quæ indigna sunt sua professio- E
ne, iuxta illud Hiere. Qui nutriebantur in croceis, amplexati
sunt stercora. Porro ét ꝙ Christus tã seuere istos sacerdotes
puniret, significare voluit, quanta cum difficultate resurgat sa
cerdos, vbi semel sese vitijs immergit. Sic videmus ꝙ Tho-
Ioan. 20. mas, qui absuerat dumtaxat à collegio Apostolorum, cũ diffi
Ecclesiastici viri lapsus miserabilis. cultate credebat ipsis dicentibus, ꝙ surrexisset dñs, cũ se Apo
stolum videret, sicut & cęteri erant. Vide igitur q̃ perniciosus
sit lapsus alicuius viri Ecclesiastici, adeo vt grauius cadat quã
vir aliquis perditus. Vnde inter cętera mirabilia, quæ Ange-
Luc. 1. lus commemorauit Zachariæ de filio suo Ioanne, ait: Et mul- F
Casus viri grauis quã sit perniciosus. tos filiorum Israel conuertet ad dñm Deum ipsorum. Non di
xit conuertet multos gentiles aut infideles, sed filios Israel;
quod opus difficilius videbatur. Et vt alia òmittamus, certe
experientia ipsa docet, quam irreuerenter mali sacerdotes tra
Quid faciat praua cõsuetudo in malis. ctent sacramenta, & alia hmõi munera sua; adeo vt tanquam
sacrista quidam siue æditiuus, videantur iam ex assidua consue
tudine perdidisse reuerentiam debitam sacramentis & tẽplo.
Porrò cùm Christus dixit discipulis suis: Nolite portare sac-
Simile. culum, neq; peram; significare quidem voluit ꝙ sacerdos non
Luc. 10. debeat negotijs secularibus se immiscere, neq; terrenis lucris G
Gene. 47. inhiare. Nolebat quidem Pharao vt sacerdotes laborarẽt, sed
Num. 8. vt à populo sustentarentur. Vnde & Deus dixit ad Aaron: In
Sacerdotes diuinis obsequijs intendant. terra eorũ nil possidebitis, neq; habebitis partẽ inter eos; ego
pars & hæreditas tua in medio filiorũ Israel. Si igitur nolebat
Deus in veteri lege, vt sacerdotes negotijs terrenis se implica
rent; quanto igitur magis, id velle cẽsendũ est in lege gratię?

Feria II. post IIII. Dominicam Quadragesimæ. H

CONCIO TERTIA.

Templa & dies festi, quomodo veneranda.

Origen. in Ioan. 5. ROPE *erat Pascha Iudæorum, & ascendit Iesus Hierosolymam.* Io. 2. Vide q̃uo dicat Euangelista pascha Iudæorum; siquidem diebus festis abutebantur Iudæi: Sic ét multi hoc tpe festos dies in compotationibus & aliis vitiis consumunt, q̃ in orationibus. Sed non ideo dies festi conditi sunt; quin potius vt Deo libe-

rius

A rius vacemus. Vnde dicit Deus per Amos. Odiui & proieci fe stiuitates vestras,& non capiam odorē cætuū vestrorum: ꝙ si obtuleritis mihi holocaustomata & munera vestra,non suscipiam,& vota pinguium vestrorū non respiciam:aufer à me tu multum carminum tuorū,& canticum lyræ tuæ non audiam; nā portastis inquit,tabernacula Moloch Deo vestro,& imaginem idolorū vestrorū:vbi aduerte,ꝙ dicit,festiuitates vestras, nō meas. Quid igitur tibi proderunt tales festiuitates,si tu in ipsis tm̄ ludis,& debaccharis? Considera ergo ꝙ dn̄i festiuitatem,non tuam celebrare debes,in Exo.enim dr̄: Sabbathum B dn̄i Dei tui est. Itē templum est ad laudandum Deum. Vnde Dauid ait: Et in templo eius omnes dicent gloriam:& quoties templum nominat,illud Dei esse dicit: sed isti arbitrabantur forte esse suum templum,& suam esse festiuitatem;siquidem adeo emendo & vendendo, in templo omnia prophanabant. His vtiq; & multis ēt nostri temporis Ecclesiasticis quadrare vr̄ illud Ezech. Sacerdotes eius in mercede docebant, & prophetæ eius in pecunia diuinabant,& super dn̄m requiescebāt, dicentes, nunquid non dn̄s in medio nostrum? vide quā cæci essent,qui hac ratione freti,templa prophanabant. Sic multi C quidem sunt nostro tempore, qui quidem non deuotissimi sunt sacerdotes, & reuerenter ac decenter se gerunt in medio nostrum. Vide quam cæci essent,qui hac ratione freti,templa prophanabant. Multi nihilominus quidem sunt nostro tp̄e, Christo gratia,qui deuotissimi sunt sacerdotes, & reuerenter ac decenter se gerunt in templis,& sacramenta administrant, possuntq; templum Dei merito appellari. Ascendit igitur hodie Christus in templum, vt nos instrueret,quomodo debemus templa frequentare,& festos dies celebrare. Instituti aūt sunt festi dies,vt in his recuperemus,quę in aliis hebdomadę D diebus amiseramus in vita spirituali. Vnde Dauid ait: Vacate, & videte, qm̄ suauis est dn̄s. Non ergo se debent Christiani occupare in ludis, choreis, & aliis hmōi rebus,sed in visitandis infirmis,& in carcere positis. At vero videas,ꝙ aliqui plus Deum offendunt in paschalibus festis, quàm ipsi seruierint per totam quadragesimam: præstare sanè videretur, vt potius sicut aliis hebdomadæ diebus laborarent pro familia sustentanda,quàm ꝙ tot peccatis Deum offenderent: vide quō illi Pharisæi & sacerdotes se præpararent ad Pascha celebrandū, scilicet occupādo se in rebus inutilibus: sic ēt plerosq; videas, qui potius festos dies celebrant in epulando,& pretiose se induendo,

Mali plus in dieb⁹ festis Deum offendunt.

Exod. 20.

Psal. 28.

Templa sūt ad laudandum Deum.

Ezech. 3.

Cupiditas in Ecclesiasticis detestabilis.

Multi sūt Ecclesiastici deuotissimi.

Dies festi quomodo celebrandi.

Psal. 45.

Dies festos sancte occupemus.

Praparare nos debemus ad festos dies celebrandos.

duendo, quàm in aliis rebus præclaris; tum etiam in saltando E
Esther. 14. & inanibus repræsentationibus. Regina illa Esther cũ Deum
Oratio qualis esse debeat. obsecrare voluit, deposuit vestes regias, fletibus & luctui apta indumenta suscepit, & pro vnguentis varijs, cinere & stercore impleuit caput, & corpus suum humiliauit ieiunijs, omniaq; loca in quibus antea lætari consueuerat, crinium laceratione compleuit, & deprecabatur dñm Deum Israel. At verò tu cũ ad deprecandum Deum venis, perpolite & nimis ornate te in-
Iudith 9. duis. Iudith quoq; induta est cilicio, & posuit cinerem super caput suum, & se humi prosternens, ad dñm clamabat. Sic pro
Luc. 7. fectò Deus est inuocandus, sic B. Magdalena fecit, sic fecerunt F
Ionæ 3. Niniuitæ. Cùm Deus Israelitico populo esset iratus, quia vi-
Exod. 33. tulum adorauerat, iussit Moysi, vt ex parte sua populo ita nũciaret. Populus duræ ceruicis es, semel ascẽdam in medio tui, & delebo te; iam nunc depone ornatum tuum, vt sciam quid
Humiliemus nos ante Deum. faciam tibi: deposuerunt ornatum, & tetendit Moyses tabernaculum, & vocauit illud tabernaculum fœderis, hoc est pacis, reconciliationis, & amicitiæ inter Deum & populum. vide igi
Leuit. 16. tur quam longe aliter velit Deus, vt cum ipso tractemus, quã facere solemus. In festo quidem expiationis cũ peccata purgabantur, præcipiebat Deus vt sacerdos vestiretur, non serico, aut pretiosa veste, sed stola linea. Oportet igitur, vt tu tam in G veste, quam in incessu, humilieris coram dño, vt tui miserea-
Dan. 9. tur; sicut Daniel dicebat dño: In spiritu humilitatis, & in ani
Psalm. 50. mo contrito suscipiamur à te dñe. Dauid etiam ait, Cor contritum & humiliatum &c. Ideo etiam dñs præcepit loquens
Leuit. 16. de festo expiationis peccatorum: Affligetis animas vestras in
In diebus festis pficiamus in virtute. eo: omnis anima, quæ afflicta non fuerit die hac, peribit de populis suis. Vide igitur tu quam diuerso modo multi celebrent dies festos: vnde propter instructionẽ nostram, & vt nos emendaremus, voluit Christus nos docere quomodo ascendere debeamus in templum, & qũo in templo nos gerere debeamus. H
Vnde ait, *Et ascendit Iesus Hierosolymam.* Vt inde discamus nobis cum quadam præparatione & mentis ascensu esse eun-
Mat. 21. dum ad templum; vnde ait, quòd est domus orationis. Vnde
In templo non tractemus secularia. Augustinus inquit: In oratorio nemo aliquid agat, nisi ad qđ factum est, vnde & nomen accepit: debent igitur ibi non garrire, sed preces suas attente fundere; de his quidem enim qui contra faciunt conqueritur dominus dicens per Hieremiam. Quid est ꝙ dilectus meus in domo mea fecit scelera multa?
Simile. Qui in via affectus est iniuria, leuius id ferre solet, quàm si in

propria

A propria domo. Vnde illud celebratum exaggerationis argu-
mentum,etiam in domo mea. Quare rex Assuerus, vt Aman Hester 7.
grauius peccasse probaret, dixit etiam reginã vult opprimere
me præsente in domo mea: ita etiam offendunt Deum qui in
templo peccant,quoniam adeo impudentes sunt,vt Deum in
propria ipsius domo non vereantur offendere.

Auari sæpe vsurarij redduntur.

ET *inuenit in templo vendentes oues & boues.* Animus quidẽ
auari,quales isti erant,inexplebilis est. Vnde Plato & Ar- Pla.
B chitas Tar.comparant auarũ clepsydrę seu vasi inferiori parte Arch. Ta.
constanti varijs foraminibus , in quod quantumcunq; copio- Simile.
sam aquam infundas,nunquam tñ impletur. Et quemadmo- Simile.
dum si in vase rotundo & orbiculari apponatur res alterius fi-
guræ,aliqui perpetuo remanere consueuerunt inanes sinus &
anguli : ita quantacumq; pecunia in auari marsupium immit-
tatur,nũquam tñ eius animus satiari potest. Auari crumena, Simile.
quasi sepultura quædam est bonorum pauperum , semper.n.
eorum bonis inhiat,atq; ita ibi habet etiam cor defixum. Et Mat. 6.
sicut terra auri productiua, rebus alijs infæcunda est & steri- Simile.
C lis,ita cor auari diuitijs tm̃ terrenis inhians, in virtutũ feren-
dis fructibus infęcundissimum est? Quid quæso congregas a-
uare? Quid accumulas & recondis,cũ breuissima tellus te ma *Auaritia detestabile*
neat in sepulturam,cùm nõ longo ab hinc tpe humandus sis, *malum.*
& breui tumulo contegendus ? Quid igitur iam tandem non
desistis à tam inexplebili auaritiæ siti,vt terram possis promis-
sionis ingredi? Olim quidẽ filij Ruben nimis dediti pecoribus Deuter.3.
nutriendis & pascendis erant, quæ quidẽ eis poterant impedi *Auari con*
re terræ promissionis ingressum: ita auari nil aliud assidue pe *ditiones.*
tunt,q̃ cumulum & amplitudinem diuitiarum ; atq; ita quasi Lud. Gra.
D dicere videntur,nolumus veram promissionis terram ingredi;
satis quidem manifestatur quam sint hæc mundana caduca
& inania, cùm nulla ratione possint nos exatiare. Vnde cum Exemp.
Alex.Mag.sitiret semper sui imperij amplitudinem,nũquam Alex.Ma.
tñ eam sibi sitim extinguere potuit, sed potius cùm mortuus
esset, & eius ossa in breui quodã aureo tumulo cõdita essent, *Diuitiæ*
dixit Philosophus quidam:ecce quã vana sint mundana oĩa : *quo redigã*
hic enim cui dum viueret, vix mundus vniuersus sufficiebat, *tur.*
nunc angusto quodam tumulo concluditur, qui ẽt illi super
esse vř & redundare. Cæterum diuitias plurimas habere,ex se Simile.
malum non est : verùm sæpe contingit,vt tanq̃ passeres visco
plumas

plumas suas inficere solent; ita ipsi homines inuiscari soleant E
ipsis diuitijs, eisq; plusquam oporteat adhærere, adeo vt non
D. Augu. possint se erigere ad spirituales volatus. Vnde & Augustinus
Diuitiarũ abusus quantũ noceat. hunc nimium amorem & affectionem diuitiarum vocat bitumen quoddam, quo soleant homines inuiscari, adeo vt nõ valeant spiritualibus volatibus se extollere. Quomodo autem hoc fiat, declarat dicens: Si concupiuisti, hæsisti. Non prohibet quidem huiusmodi diuitiarum possessionem, sed cupiditatẽ.
1. Cor. 7. Ab hmõi autem cupiditate nos voluit Apost. abducere, cum diceret: Tempus quidem breue est, reliquum est &c. Et addit,
1. Ioan. 1. Præterit enim figura huius mundi. Vnde ẽt Ioan. ait: Nolite F
Auaritia detestabilis. diligere mundum, nec ea quæ in mundo sunt. Consequuntur autem ex huiusmodi cupiditate multa incommoda; quæ vt multi possint euitare, multas sibi leges fingunt, quibus contra
Coloss. 3. legem diuinam omnino pugnare consueuerunt; adeo vt Pau.
Simile. dicat, eos incidere in idololatriam: appellat siquidem auari-
Cupiditas humana quantum noceat. tiam idolorum seruitutem spiritualem. Sicut.n. corporalis idololatria tribuit honorẽ debitũ Deo, ipsis idolis; ita isti præferunt & prępomũt leges quas sibi ipsis finxerũt, legibus diuinis. Vnde vir ambitiosus & arrogans, Deum suũ constituit honores, diuitias, & mũdi voluptates. Vnde quidam metrice dixit: G

Ambitiosus honos, & opes, & amica voluptas;
Hæc tria pro trino numine mundus habet.

Auaritia detestabilis pestis. Hunc sibi Deũ isti constituunt, & in auaritiæ throno hmõi idola collocant, turpe lucrum, inanes honores, fœdas carnis voluptates, quæ supra Deum ambitiosus diligit, quæ Deo antefert, quæ ne amittat, Deum amittit. Quæ igitur maior im-
Simile. pietas, quæ maior abominatio, fingi aut excogitari potest?
Cupiditas tpalium q̃ pniciosa. Quòd si propter cupiditatem nimiam, quam habes erga bona, quę tñ iuste possides, in tanta incommoda incurris; quanto plura consequeris damna ex eo, q͛ afficiaris erga bona quæ in H
iniuste possides, quæ vsuris acquisiuisti, quæ ẽt multis debitoribus sunt obnoxia, quæ per litem iniquam tibi comparasti, vel etiam ex viduarum aut pupillorum oppressione? Vnde apud
Eccles. 10. Ecclesi. scriptum legimus; Nil iniquius quàm amare pecu-
Cæsa. niam. Narrat Cæsa. q͛ vsurarius quidam morti vicinus, ita condidit testamentum: Relinquo inquit animam meam dæ-
Vide testamentum hominis auari. monibus, qm̃ tam sæpe offendit creatorem suum; tum etiam animam vxoris meæ ipsis relinquo, qm̃ mihi sæpe in vsuris consensit, vt posset ipsa ornate incedere; item animas liberorum ipsis relinquo, quia instabant vt amplas opes ipsis relinquerem;

A querem: insuper etiam animam cõfessoris mei ipsis relinquo, quia me non audebat reprehendere, q̃ amicus eius essem,& quia à me beneficia multa & munera accipiebat, vt me absolueret. Quo testamento finito, ita impletum est: nam omnes simul mortui sunt, & in infernum descenderunt. Quemadmodum certe in corporis coadunatione, & quasi Repub. membra sibi vicissim fauent & prosunt: oculi enim illuminant pedes; hi vero portant oculos, quò spectare desiderant; manus etiam extrahunt à pede infixam spinam, & ita in cæteris: & id quidem fit sine vlla prorsus mercede & vsura, quin Simile.
B eo tantùm id faciunt hæc membra, vt hæc quasi respub. conseruetur, & perseueret incolumis. Ad eundem certe modum debent homines sibi inuicem auxiliari & fauere, seq; defendere, & mutuo iuuare in his omnibus, quæ commode & honeste fieri possunt, sublatis omnino è medio tot, tantisq; peruersis lucrandi modis & contractuum Labyrinthis. In quos quidem Labyrinthos coniecti erant isti scribæ & Pharisæi, & vtinam multi hoc tempore non sequantur ipsos.

C
Literis & scientijs bene vtamur.

Auferte ista hinc. Hæc quidẽ auaritia eo etiam præsertim nomine istos Pharisæos & sacerdotes ignominia notabat, q̃ scilicet essent viri docti, & in literis exercitati. Literis siquidem & scientijs, quæ præclarissimæ sunt, non debemus abuti. Vnde Deus, cùm sint tam præclaræ, voluit earum esse inuentor; qui suo digito scripsit legis tabulas; siquidem per literas ipsas deuenimus in rerum diuinarum cognitionem. Exod. 32.
Vnde 1. Mac. dr̃: Nos. n. cùm nullo horum indigeremus, habentes solatio sanctos libros, qui sunt in manibus nostris &c. 1. Ma. 12.
D Sic etiam nos facere deberemus. Cum quidam aliquando à quodam Philosopho percontaretur, quidnam commodi reportaret filius suus, si se literis traderet? Respondit q̃ illud prẹsertim inter cẹtera commoda reportaret, q̃ cum in lapide sederet, non esset lapis super lapidem: significans videlicet, q̃ non esset ignarus. At vero optima & suis numeris omnibus absoluta scientia, debet esse cum virtute coniuncta, & Dei cognitione & amore: non enim eum militem veteranum vocamus, qui tantùm cognitionem habet militiæ, sed qui in ea exercitatissimus est: sicut nec optimum nautam dicimus eũ, qui tãtum nouit artem nauigandi. Sic ergo optimus Christi miles Exẽplum. *Litera hominem nobilitant.* Simile.

Qualis esse debeat vir Christianus. miles debet esse in virtute exercitatus,& non sufficit ei quòd I
tm̃ audierit Salmanticæ, aut Parisijs. Vnde Dauid dicebat;
Super senes intellexi: quia mandata tua exquisiui. Et dn̄s ait
per Hiere. Non glorietur sapiens in sapientia sua, sed in hoc
Psal. 118. glorietur, quod est nosse me. Quamuis enim aliquis in Theo
Hiere. 9. logia sit peritus, si vitiosus sit, quid ei proderit sua cognitio?
Sapientia optima in quo consistat. Iuris peritus etiam qui leges tantum contorquet ad sua lucra,
non considerans quid iustum sit, ille suas potius nouit leges, q̃
Imperatorum. Vnde Pau. ait: Sapientia huius seculi, stultitia
est apud Deum. Isti quidem sacerdotes iactabant se sapientes,
1. Cor. 1. & tñ de virtute parum curabant; cùm tñ literæ ipsæ multo F
magis reluceant in fundamēto virtutis. Et sicut Athenienses,
Anachar. vt testis est Anachar. Philosophus, de pecunijs ipsis admodū
Simile. gloriabantur, & eas sibi tm̃ ad computandum sæpe ac sæpius
habebant, eaq; dumtaxat inanitate pascebantur: ita isti Pharisæi
literas ipsas & scientias solū habebant ad ostentationē,
non aūt vt inde meliores fierent, sed solam ostentationem stu
Simile. dio habebāt. Cęterū quemadmodum ipsum malum medicū,
Literæ sine virtute parū valere videntur. per se quidē insuaue est; at verò si adhibeatur perdicibus, aut
eiuscemodi alijs ciborū lauticijs, delectabilem quendam inge
rit gustum: ad eundē modum scientiæ ipsæ nisi virtuti admi- G
sceantur, & quasi condimentū quoddam ab ea accipiant, insipi
Luc. 19. dissimæ esse vñr. Vnde Christus dixit: Negotiamini dum venio:
non dicit studete, aut literas discite, sed negotiamini; hoc
est, vt virtutē ipsam complecterentur, sine qua quidem literę
Isa. 29. non admodum vñr proficere. Vnde Isa. ait. Peribit.n. sapientia
Eccl. 21. à sapientibus eius, &c. Et Eccl. ait: Cor fatui quasi vas confractum,
& oēm sapientiam non tenebit. Tales erant isti Pharisæi.
Sapientia humana quam parum prosit sine Deo. Videte quæso quò mundi sapiētia & prudentia affectibus
excęcata, & nō Dei luce, sed horrendis tenebris circunfusa, du
cta sit. Quis ergo iam aut ætati, aut autoritati, aut sciētiæ, aut H
humanæ prudentiæ, Dei ope nudatæ, nimium fidere audeat?
Quòd si exemplum aliud desideratis, in Salomonem ipsum
3. Reg. 11. oculos conijcite, qui sapientes omnes, qui illum pręcesserunt,
ipsius dñi testimonio superauit: qui tñ vbi paululum sibi ipsi
relictus fuit, in eam mentis cęcitatem cecidit, vt vero Deo neglecto,
finitimarū gentiū Deos coleret, & Aras ipsis erexerit;
Sciētiæ sine Deo quā parū prosiciant. quodq; mirabilius est, nec à dño quidem admonitus, ab hac
tanta insania & sacrilega impietate recessit. Quo quid esse for
midabilius pōt? Quis igitur his exemplis non facile humanæ
mentis ignorantiam cernat? Quis prauorum hominū consilia
quam-

A quamlibet prudentes sint, suspecta non habeat? Vnde bene Eccles. ait, quod anima viri sancti enuntiat aliquando vera plusquam septẽ speculatores sedentes in excelso ad speculandum. Nam quemadmodum ex Pharmacopolę officina, vbi salutaria medicaměta, aut pretiosa vnguenta venduntur, aliquando exit venenũ mortiferũ: sic ex hominibus doctis & scientia excultis, pestifera interdum egreditur doctrina. Multi discunt vt sciant, nõ tñ vt boni efficiantur. Impius quidẽ Herodes scrutabatur scripturas, non vt bonus efficeretur, sed vt sciret vbi Christus esset natus, vt interficeret eum. Cęterũ tunc literę & scientię B sunt optimæ, qñ virtuti coniunguntur; nam cùm ita nõ fuerit, ab insano & amente vix talis differre vr̃ sapiens; qui cũ ensem arripit, quem vult interficit, & si libuerit, ẽt seipsum. Stultus fere & demens est literatus sine virtutibus, ensemq; euaginatum affert, qui armis literarum, & sua autoritate & opinione seipsum & multos alios destruit. Si vis vt in literis præclarus & excellens filius tuus euadat, eũ prius doceas quo itinere in cęlum est iturus: ideo Dauid dicebat: Bonitatem & disciplinã, & scientiam doce me. Prius dixit, bonitatem & disciplinam, & postea scientiam. Super virtutis fundaměto bene literæ sedeC bunt: nã si tapete vel gausape mortuum induas, etsi plurimis vestimentis oneres, nequaquã calefiet, qñquidem vitã & animã non habet: sic nimirum si in tuo corde ignis amoris Dei nõ ardet, quidquid habueris exterius, autoritas, literæ & sciẽtiæ, parũ aut nihil tibi proderũt: sicut patet in his Pharisæis.

Eccl. 37.
Simile.
Litera sine Deo parũ prosunt.
Matt. 2.
Simile.
Psal. 118.
Simile.
Amorem Dei habeamus.

Non ita quidẽ libros legebant isti Pharisæi, vt vtilia quęq; & salutaria, in suum vsum acciperent; sed ea potius ad prauos sensus contorquebant, tanquam aranea quæ salutares flores in venenum conuertit: atq; ita scientia sua citra vllam virtutẽ & studiosum opus inflabantur potius & intumescebant; sicut D etiam faciunt multi hoc tempore, de quibus dixit Aposto. quod scientia inflat. Si enim à virtute separetur scientia, esse videtur veluti in latrunculorum ludo ille equus, qui dicitur nomine tm̃ equus, cũ reuera nil te iuuet, si forte velis pergere, vel iter facere: ita n. scientia in homine vitioso, cùm non iuuat nec meliorem reddit, non vitio scientiæ, sed hominis vitiosi culpa, qui ea male vtitur, & eandem deprauat. Vnde & Sap. ait: In maleuolam aĩam non intrabit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Hi quidem Pharisæi cùm tam maligni essent, inuidi & obstinati, non legebant, vel saltẽ non discebãt ex libris quos percurrebant, q̃ solida essent & salutaria; sed potius

Simile.
1. Cor. 8.
Simile.
Sciẽtia sine virtute parum valet.
Sap. 1.

Plin. Simile. *Libros prophanos & præsertim lasciuos non legamus.* tius inania & inutilia. Plinius quidem scribit, in prouincia quadam reperiri mel venenosum; quòd scilicet apes, quæ illud pariunt, non salutares sed lethales flores in magna florum varietate sibi deligant & decerpant: ita Pharisæi & pleriq; alij eos etiam nunc imitantes, in magna autorum & librorum varietate, lasciuos potius & vanos sibi libros deligunt, quàm vtiles & exquisitos; atq; propterea sibi interitum acquirunt, non commodum & vtilitatem. E

Feria II. post IIII. Dominicam Quadragesimæ. F

CONCIO QVARTA.

Negotia secularia quantum sæpe incommodent.

Nimia solicitudo tpalium quantũ noceat. Simile. Simile. *Nimia cupiditas q̃tũ incommodet.* Abac. 2. Simile. Chryſ. de Laz. cõ. 2.

PROPE *erat Pascha &c.* Io. 2. Mirum sanè est, quod homines vsq; adeo negotijs secularibus immersi sint, & tam varijs contractibus, quales erant hi Pharisæi. Videas enim plerosq; & in Hispania, & in India, & in Gallia negotiantes, adeo vt quasi harundine quadam in varijs fluminibus piscari videantur. G Quin etiam pleriq; Iurisperiti, & alij artifices singuli lucro inhiant, & omnes auaritiam sectantur, & videntur litigantium patrimonia deuorare, & penitus absorbere: Væ ait Abacuc, qui congregat auaritiam magnam domui suæ, vt sit in excelso nidus eius, & liberari se putat de manu mali: lapis de pariete clamabit, & lignum quod inter iuncturas ædificiorum est, respondebit. Quemadmodum & eum qui perpetuo sitit ait Chryso. non dixerimus recte valere, etiamsi copia rerum affluat, etiamsi iuxta fluuios & fontes accumbat: quid enim prodest illa aquarum copia, cum affectio maneat insedabilis? H itidem & in diuitibus faciamus; eos qui concupiscunt perpetuò, sitiuntq; aliena, ne putemus vnquam esse securos, nec vlla frui rerum copia. Etenim qui suam ipsius concupiscentiam non potest sistere, etiamsi cũctorum opibus vallatus sit, quomodo futurus est is vnquam in prosperitate? Eos vero qui quod habent suũ boni consulunt, quiq; sua sorte contenti sunt, nec alienas ambiunt facultates, etiamsi fuerint egentissimi, omnium tamen opulentissimos dicere oportet. Est quidem auaritia, quasi quædam vitiorum metropolis, quòd ad eam omnia vitia con-

Auarus nunquam repletur.

fluant

A fluant & illi suo quæq; modo famulentur. Quid.n.quæso virū ingenuum & liberum, seruum reddit? certe immoderatus pecuniæ amor: nullum enim maius vinculum cordis quam vehemens erga rem aliquam amoris affectus. Cum ergo homines soleant libenter quiduis aliud sustinere potius quàm seruitutem, quæ maior potest excogitari dementia, quàm quæ in auaro cernitur, qui prudens & sciens se in seruitutem tradit & subijcit ipsius pecuniæ? Auari plane vt pecuniæ parcant, sibi non parcunt, maioremq; interdum pecuniæ quàm salutis suæ rationem habent: erga seipsos crudeles & inhumani,

B vt pij quodammodo erga pecuniam sint; quos Apostol. non modo pecuniæ seruos, sed etiam idolorum cultores appellat. Porro de coruis ferunt, ꝙ cùm implumes adhuc sunt, à parentibus reijciantnr, ꝙ similem colorem non habent; quo tempore diuina prouidentia, quæ nunquam dormit, eos ad se clamantes alit; vermiculos enim quosdam in nidulo nasci constituit, quorum esu sustentantur, donec nono tandem die nascentibus plumis, parētum colorem referant, atq; ita demum ab illis nutriantur. Quam tamen diuinam prouidētiam auari homines nolunt agnoscere, qui sibi videntur iam à Domino

C derelicti, atq; ita temporalibus bonis semper inhiant. Plutarchus quidem dicit, ꝙ siquis multum edit & bibit, nunquam tamen expletur, adire solet medicos, & percontari quisnam sit is morbus, quæ ve affectio, & qua ratione sanari possit: quare siquis habens quinq; lectos, requirit decem; & decem possidens mensas, alteras totidem cupiat; cumque multum adsit agrorum, multum pecuniæ, non tamen expletur, verum in alia & alia vigilat, nullisque omnino rebus satiari possit, nonne debet existimare sibi opus esse medico à quo curetur, quiq; ostendat quibus ex causis is morbus oriatur? Quemad-

D modum sitis qua laborat hydropicus, non ex eo contingit, ꝙ deficiat in bibendo, præsertim cum bibendo accrescat ei sitis, sed propter adustum calorem quem habet causatur, qui occulto quodammodo ipsum hydropicum adurit: ita ergo sitis quidem illa qua premitur auarus, non gignitur ex defectu diuitiarum, cùm tantis abundet opibus; sed prouenit ex quadam occulta cupiditate & sibi adhærente, qua laborat, & ex appetitu quodam insatiabili, quem intra se habet; quique magis crescētibus opibus & pecunijs, crescere etiam solet & augeri. Et sicut hydropicus sanari non potest, potum ei assiduum ministrando, sed noxium illum humorem euacuando; ita auarus ipse

Lu. Gra. Simile. *Miseri ingenij est seruire diuitijs.* Simile. *Auari seru i pecuniæ* Ephes. 5. *Coruorum ingenium.* Psal. 146. *Ineffabilis Dei prouidentia.* Plutar. *Auari semper sitiunt* Simile. *Auari inexplebilis sitis.*

ipse sanari non pôt pluribus congestis opibus, sed potius eas di- E
Simile. uidendo, & pauperibus distribuendo. Adiungi ēt pôt alia simi-
litudo eius qui vehementi frigore constringitur, qui si multis
vestibus vel operimentis alijs adiectis calefieri non possit, fri-
gus quidē illud non à circumfuso aere, vel nuditare, aut hye-
mis intemperie, sed à morbo proficisci iudicamus. Simili ergo
modo, animæ morbo eos laborare cognoscimus, q nullis opi-
bus cupiditatis suæ intemperantiam curare possunt. Quæ est
ergo diuitiarum vtilitas, si ex his animi sitim nō sedant? Hoc
igitur primum aduersus hunc morbum remedium sit, vt scili-
Epictе. cet vere morbū animi esse intelligamus. Vnde Epictetus Phi- F
lpsophus interrogatus, quis esset inter homines diues, cui in-
Socra. quit satis est quod habet. Socrates vero quærenti quisnā sibi
videretur ditissimus, respondit. qui paucissimis contentus est.
Democr. Democritus verò rogatus, qūo q̄s diues fieri possit, si inquit,
cupiditatū quis pauper fuerit: vera enim inopia, cupiditatum
copia est. Dices tu t , ab insigni poęta dictum esse, homines p
Diuitijs ni- mare pauperiem fugere, per saxa, per ignes; qūo ergo ad pau-
mis inhiāt pertatis amorē tu nos excitas, q̄ omni ratione homines velis,
mortales. remitq; fugiunt? Quid.n. aliud omnium ordinum homines
quærunt, quid captant, quid adorant, nisi argentum & aurum? G
Quas pelagi oras non attingunt? Quæ littora intentata relin-
quunt, vt aurum quærant? Qui ad inferos etiam descendere
non metuerent, si ibidem aurum se inuenturos sperarēt. Non
Hiere. 6. .n. mentitur ille, qui per Prophetam dixit: A minimo vsq; ad
Dan. 3. maximū, omnes auaritiæ student. Rex namq; ille Babyloniæ,
capitis pęnam indixit, si quis statuam suam auream adorare
nollet: instar mortis.n. homines putant auro carere. Verumtñ
Cice. insigne quoddam est paupertas ornamentum: & voluptatum
Arch. Ta. ac diuitiarum amor, quā multa crimina pariat, Cicero in lib.
Simile. quem de Senect. edidit, ex Architæ Tar. sententia, longa ora- H
Cler. Ro. tione enumerat. Sicut ignis quāto magis ligna acceperit, tāto
lib. 4. Re- amplius accenditur & inualescit: ita & cupiditatis rabies, vt ait
cog. Cle. per ea quæ adipiscitur, auctior & vehementior efficitur.

Quam sint maiores calamitates futuræ vitæ, quam præsentis.

ET *cum fecisset quasi flagellum.* Non dicit flagellū, nec dicit de funibus, sed quasi flagellum de funiculis; vt intelligamus q̄ sint minores calamitates huius vitæ q̄ futurę. Humili-

ter vos

A ter vos obſecro fratres, ait Aug. ne indigne feratis, ſi ſæpiſſime uobis ante oculos obiecero horribilem illum iudicij diē, & inferni pœnas. Melius eſt enim hic parnam amaritudinem ſuſtinere, quàm habere falſum gaudium, & poſtmodum ſuſtinere ſine fine ſupplicium. Medici, quæ delectabilia uidentur prohibent, ut tandem ſanitatem inducant, auferentes ſuaues cibos, & propinantes amaras potiones: & ita conſtitui excitare in uobis memoriam æterni iudicij, & præmio æterno ad uirtutem inuitare. Solet enim fieri, ut dum maiora timentur, minora celerius caueantur. Et ut theriaca ſumitur ad depellen- B dum uenenum; ita ad tanta incommoda præcauenda, iudicium ipſum prædicatur. Recordare obſecro punitiones, quas in ſacra ſcriptura legimus Deum mundo intuliſſe, & reperies exiguas plane eſſe, ſi ad futuras conferantur. Angeli primum peccauerunt, & de cęlo ſtatim eiecti ſunt. Item Adam de Paradiſo terreno expulſus. Noe temporibus deſtruxit Deus mū dum diluuio: Miſit Deus ignem ſuper Sodomam & Gomorrham & alias ciuitates: interemit primogenita Ægyptiorū: puniuit Pharaonem tot plagis, & poſtea in mare demerſit cū toto exercitu. Deleuit memoriam Amalech de ſuperficie ter- C ræ: interfecit Og regem Baſan, & omnes principes Chanaā, cum cæteris qui terram promiſſionis obtinebant. Combuſſit Aaron filios: fecit blaſphemum lapidibus obrui; cooperuit lepra Mariam ſororem Aaron. Crepuit terra, & deglutiuit Dathan & Abyron, cum omni ſubſtantia eorum: Moyſen & Aaron uetuit ne terram promiſſionis ingrederentur: & de ſexcentis millibus uirorum, qui de terra Ægypti egreſſi ſunt, duo tātùm uiri terram promiſſionis digni habiti ſunt intrare. Serpentes igniti multos enecarunt. Oza occidit, quia arcam tetigit: Propheta qui contra Dei uoluntatē comedit, à Leo- D ne fuit occiſus: centum octogintaquinq; millia Aſſyriorum, quadam nocte angelus domini interfecit: quadraginta duo occiſi ſunt pueri ab urſis, qui Prophetā Eliſeum deridebant: Ananias & Saphyra repentina morte perierunt. Herodes à uermibus fuit conſumptus. Inquit tamen Euangeliſta quòd fecit quaſi flagellum, quia flagella huius uitæ non ſunt talia flagella, qualia uitæ futuræ.

Auguſ. de tē. ſer. 67. to. 10.
Simile.
Inferni pœnas meditemur, & gloriam.
Simile.
Ezec. 28. Geneſ. 3. Geneſ. 7. Geneſ. 19. Exod. 12. Exod. 14. Exod. 14. Exod. 17. Num. 21. Leuit. 10. Leuit. 24. Num. 12. Num. 20. Num. 21. Ioſue 17. 2. Reg. 6. 3. Reg. 13. 4. Reg. 19. 4. Reg. 2. Acto. 5. Acto. 12.

Supplicium quidem huius uitæ ſi ad ſuppliciū diei iudicij comparetur, habet ſe ſicut taurorum probatio, cùm in arenam ducendi ſunt, quos duobus fuſtibus cędi tantum permittitur: quando tamen in arenam deſcenderunt, non ſolùm fuſtibus,

Simile.

sed hastis ét & gladijs percuti & traijci integrum est, vsq; ad E
2.Reg.14. crurium sectionẽ. Absalon quidem iudicabat melius esse sibi
Pœna dãni mori, q̃ faciem patris non videre: sic plane damnati, omnia
quam gra mala potius sustinere vellent, q̃ diuina visione frustrari. Nunc
uis sit. ergo cùm possumus, salutem nostram negotiemur. Tria qui-
4. Esdr.4. dem opera impossibilia in lib. Esdræ angelus eidẽ proposuit:
Reuoca inquit diem præteritum, metire ventum, & ignẽ pondera. Ignis cunctorũ elementorum leuissimum, põdere caret. Ventum vero quis metiri posset? tempus aũt præteritum nullus quidem reuocare poterit. Vbi ergo pœnitendi tempus præterijt, nemo illud amplius reuocatum iri speret. Quæ quæso F
Dãnatorũ supplicia damnati non subirent, vt amissum pœnitendi tempus
miseria. reuocarent? O quam facile possumus nos in hac vita tm̃ incommodum reparare si volumus! ò cecitatem nostram Cymmeriam, & miserabilem, qui hoc non videamus, luce meridiana
Simile. na clarius! Siquis morte damnatus, ait Chrys. omnibus suis
Chryso.in facultatibus vitam redimendi optionem acciperet, nonne hãc
Io.ho.38. gratiam acciperet? nunc aũt cùm vel dimidio rerum nostrarũ
tom.3. a gehenna liberari possimus, eius ignibus torqueri, quã quid-
Negligim⁹ quam pauperibus erogare malumus, acsi omnino amittamus.
salutem Quam ergo excusationem, & quam veniam merebimur, cùm G
animæ. tam facili ad vitam via parata, nullo nobis proposito fructu, deferamur in præceps; præsentibus, & futuris bonis spõte iam priuemur, cum vtrisq; facile perfrui possemus? Quòd si igitur in hunc vsq; diem nostram spreuimus vtilitatem, nunc tandẽ ad nos reuersi, res nostras ad necessaria dirigamus, vt futura bona consequamur. Ne præcipitemur in gehennam, hortatur
Ioel 1. Deus, vt reuertamur ad se dicens: Conuertimini ad me in toto corde vestro. Item; Conuertimini ad Dñm Deum vestrum, qñ benignus & misericors est, patiens & multę misericordię,
Simile. & præstabilis super malitiam. Quod si regem aliquẽ terrenũ H
offendisses, & plurimum eius vultum formidares, quantum quæso consolationis & lætitiæ reciperes, q̃ idem ipse te inuitaret ad amicitiam suam? Vnde Tertul. explicãs locum illum
Apoc.2. Apocal.2. Age pœnitentiam, alioqui veniam tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco suo, inquit in hunc modum: Inauditum plane misericordiæ genus hoc est, vt minetur, nisi petamus ab eo misericordiam. Nemo ergo tam pater, neq; tam pius inueniri potest. Incitari porro debemus ad pœnitentiam agendam, terribili illa Christi sententia; Nisi pœnitentiam
Luc.22. egeritis, omnes simul peribitis. Quæ sententia adeo vera est,

A vt hæc maxime pugnent inter se, beatum esse,& peccata amplecti,& detestari nolle,quod est pęnitentiæ proprium. Fixa enim & alta mente reposita esse debet illa sententia August. Aut pænitendum,aut ardendum. Quodsi tātopere perterriti fuerunt aduersarij illi olim Romanorum, videntes Mutium Sceuolam manum suam in ignem coniecisse; quanto magis terreri omnes debent sempiterno illo inferni igne ante oculos posito? Si tu æstatis tempore vix quiescere potes propter vehementiam & ardorem æstus; quanto quæso formidabilior esse debet sempiternus inferni ardor? Si etiam vehemens febris ita totum hominem concutit, & ante ignem posita cera vel plumbum,ita liquefit facile,quid existimas de ipso inferni igne censendum fore? Quòd si hæc ita se habent, vt scilicet tam horribilis sit inferni ignis, quid quæso tardas ad Deum conuerti,& pænitentiam agere pro sceleribus commissis?

D. Augus. | Exēplum. | Simile. | Simile. | B

Inferni tormenta quam sint atrocia.

COnsidera quæso, quam horribiles sint in inferno dæmonum aspectus, quamq; varij & vehemētissimi cruciatus. C Quòd si quæras; cur illic sit tanta cruciatuum diuersitas,cùm præsertim omnes patiantur igne? Respondeo, tale quiddam illic euenire,quale videmus accidere in his qui soli exponuntur: siquidem alij plus, alij minus, pro varia cuiusq; dispositione afficiuntur: alij offenduntur & læduntur ab ipso sole; alij vero maxime recreantur: sic etiam pro qualitate peccatorum suorum patietur quisq; ab ipso igne. Quòd si fætorem terreni carceris vix potest quis sustinere, quantum obsecro offendetur ab illo sempiterno fætore? Quid faciet ibi quæso vir delicatus,qui vix potest laborem aliquem, aut vult tollerare in hoc mundo? D Quid ille qui mundanis honoribus famulatur,præstabit tunc, cùm videbit se inter nefarios & facinorosos homines constitutum esse? si tenebras & obscuritatē noctis vix possumus sustinere,quid dicendum erit de tenebris illis sempiternis? Permittit Deus varia morborum sæpe genera, vt inde colligamus quanto veriores & terribiliores sint inferni cruciatus. Quod si propter vitandum corporeum morbum,tanto rigori te libenter subijcis,tanta & tam varia pharmaca experiris, quid quæso faciendum tibi est pro euitandis sempiternis inferni pęnis & cruciatibus? Vnde mulier quædam cū grauissimis partus doloribus premeretur,audiuissetq;

Quæst. | Respon. | Simile. | Simile. | Simile. | Simile. | Exēplum.

dolores inferni dici & vocari quasi dolores parturientis, dixisse fertur; quis obsecro tam amens reperiri poterit, qui tantos dolores experiri velit, & eos non potius omni vigilantia fugiendos curet? Si prunam ardentem manibus sustinere non vales, quid facies si sustineas inferni ignem inextinguibilem? E

Simile. Exempl. Si puer ille honorarius qui Alexandro seruiebat, & candela quadam prælucebat, cùm tantisper ab ea vreretur, non poterat flammam sustinere, quanto minus inferni flamma sustineri poterit?

Quæst. Respon. Quæri autem solet, an ignis inferni verus atq; corporeus, an vero metaphoricus sit? Ad hoc autem vno consensu sancti patres respondent, ignem illum corporeum esse, qui tamen ab hoc nostro igne multis distet. F

Inferni ignis in quibus differat à nostro. Primum enim noster ignis lignorum fomenta atq; materiam quo foueatur, requirit: ille vero instar elementaris ignis simili materia non eget. Præterea hic noster ignis viua corpora, quæ corripuerit, comburit & perimit, atq; in cinerem reducit: ille autem semper quidem cruciat, sed nunquam extinguit, & perimit; adeo vt damnatus homo semper quidem crucietur, nec tamen moriatur.

Simile. Hic etiam eodem semper modo cruciat quos incendit: ille autem tanquam diuinæ iustitiæ instrumentum, diuersimode pro varietate culparum animas damnatorum torquet. G

Inferni pœnas timeamus. Porro si vel extremo tantum digito ignem contingere tantopere cruciat, & intolerabile videtur; quale quæso erit toto corpore & anima, in illo flammarum pelago cum æternis ignibus colluctari? quis quæso hæc considerans, nō pauescat? Quis non extremam eorum cæcitatem vehementer miretur, qui hęc vera esse credunt, nec tamen timent?

Simile. Si vel leuissimas etiam dolorum molestias in hoc seculo ferre non possumus, quomodo immania illa tormenta perferemus?

Simile. Si huius vitæ calamitates, quæ velut vmbræ quædam futurorum malorum sunt, vix tolerare possumus, quomodo poterimus habitare cū ardoribus sempiternis, vt ait Isaias? H

Isa. 33. Si adeo delicati sumus, vt in lecto iacentes, nec vnius pulicis morsum, nec culicis strepitum ferre possimus; quomodo illorum serpentum morsus, & flammarum cruciatus perpetuò sustinebimus?

Inferni tormenta paueamus. Quis igitur tam ferreus est, vt hæc audiens non expauescat? Quòdsi hæc ipsa nihil apud vos efficiunt, quid agam? quo me vertam? Quid vltra dicam. Vtinam liceret mihi per vias publicas ingredienti, pedibus me cunctorum hominum prosternere, supplicíq; ab omnibus prece deposcere, vt sibi quisq; consulat, sibi dum tempus datur, prouideat, suiqne ipsius misereatur.

Si vos

A Si vos non religio, non timor Domini, non Christi Crux, non claui, non alapæ, non flagella, cæteraq; huiusmodi tormenta & beneficia tangunt;tangat saltem vel amor vestri,malorumq; vobis impendentium metus,ne hanc tẽporis opportunitatem, quæ vobis diuino beneficio contingit,vacuam abire sinatis. Nam quod Dñs ait, in destructione Hierusalem non relinqui lapidem super lapidẽ,qui non destruatur,hæc etiam calamitas miseris damnatis non deerit: qñ nullus in corpore sensus, nullum membrum relinquetur, quod non peculiari tormento crucietur. Sicut.n.improbi exhibuerunt membra B sua arma iniquitatis peccato: ita diuinæ iustitiæ ordo exigit, vt debitas eorum peccatorum pænas pendant. Sic igitur impudici oculi,sic aures quæ detractionibus libenter patuerunt; sic fallax lingua, quæ dolum & mendacium locuta est, quæ nec viduæ,nec nuptæ, nec virginis famæ pepercit; sic corpus quod multis vacauit delicijs,torquendum est,illudq; implendum: Quantum glorificauit se,& in delicijs fuit, tm̃ date illi tormentum & luctum.Hæc aũt pęna sm̃ æquissimas diuinæ iustitiæ leges, infinita est, propterea quod peccauerit homo contra infinitam Dei maiestatem: est ẽt acerbissima & gra- C uissima,adeo vt vel ad solam sui memoriam,vel ferreũ quẽq; hominem perterrere valeat.In inferno quidem,ait Lau.Iusti. adest Deus vt iudex,in sui ipsius iustitiæ solio residẽs,& cuiq; iuxta culpas tribuit, non diuitis, non potentis personam respicit; sed delicta punit,stillicidia gratiæ non infundit,rorem misericordiarum non pluit: soluuntur vero delicta & debita, vsq; ad minimum quadrantem:pro diuersitate autem facinorum,etiam diuersa sunt & varia pęnarum genera.Ignis est ibi corporeus, inextinguibilis, carens necessitate fomenti materialis, diuina tamen virtute corpora concremans, spiritus aũt D non calefaciens,sed crucians. Lucet quidem ad pænam, non aũt ad consolationem.Ibi etiam frigus est intolerabile,& dentium stridor; ibi quoq; est fumus teterrimus,tenebræ palpabiles, lachrymæ interiores, horrida dæmonum visio, improperij clamor,ariditas sitis, fætor sulphuris, vermis conscientiæ, spiritualia vincula, carcer squalidus, timor crucians, carentia diuinæ visionis,omnisq; salutis & spei abolitio.

Intolerabilis res est gehenna, quis nesciat illud supplicium horribile.Tamen si mille aliquis ponat gehennas,nihil est tale dicturus, quale est à beatæ illius gloriæ honore propelli, exosum esse Christo,& audire ab illo,Non noui vos.

Crudeles plane sumus erga nos.

Mar. 13.

Rom.6.

Inferni horrenda tormenta.

Apoc. 18.

Infernus sempiternus.

Laur.Iust. lib. de cas. con.ver.& ani.c.16.

Ignis iferni qualis sit.

Qualia erunt inferni tormenta.

Chrysost. homil.28.

Feria III. post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO PRIMA.

IAM *die festo mediante, Ascendit Iesus in templum, & docebat.* Io.7.Mat.13.Sacerdotio digna saluatoris doctrina, quare ibi etiam præcipue adhibetur,ait Cyr.vbi Deus habitare credebatur. Nam etsi Deus omnia repleat,quia circumscriptibilis loco non est, nec secundum naturam suam in loco esse intelligatur, decentius tamen eum in sacris locis habitare dicimus. Notat Euāgelista,ait Aug. tempus,quo hęc contigerunt,vt ita apertius Iudęorū malitia & peruersitas innotesceret,qui tanto festo,tā immundissimo & impurissimo essent animo. *Mirabantur Iudæi.* Mirabantur indignatione,non gratia,ait Chrysol.stupebant liuore,nō laude fauebant; quia quod sapere non poterāt superba subsellia, stans humilitas perdocebat.*Quomodo hic literas scit.*Sic dicit, qui Deum,ex quo virtus,ignorat. Sic dicit,qui Christum nescit esse Dei sapientiam & virtutē. Sapientiam ergo & virtutē eius mirantur,virtutē quę dat oculos,quos natura non dedit, quæ auditū reddit debilitate conclusum,quæ in mutis sui soluit vincula sermonis,quę claudos reducit ad gressum,quę animas apud inferos iā deuinctas,propria redire cogit ad corpora;à Deo inquam esse,nisi salutis inuidus non negaret. At Iudæi sciebant Christi opera diuinæ virtutis esse,non esse possibilitatis humanæ:sed liuoris nubes,malitiæ fumus,visum spectantiū caligabant,ne lumen Christi, ne tēpus Euangelij peruiderent. Dicebant itaque. Est fabri filius,sed cuius fabri filius, nō dicebant:dicebāt fabri filius,vt arte vili ars lateat autoris, & deitatis nomen,fabrile nomē absconderet. Christus erat fabri filius, sed illius qui mundi fabricam fecit,non malleo, sed præcepto: qui elementorum membra non ingenio,sed iussione compegit: qui massam seculi autoritate,non carbone conflauit:qui solem non terreno igne,sed superno calore succendit: qui lunam,tenebras,noctem formauit, & tempora, qui stellas variata luce distinxit,qui cuncta fecit ex nihilo,& fecit ò homo, tibi,vt opificem operis æstimatione pensares. Stupent Iudæi, ait Cyril. hominem nudum Christum esse putātes,quia & sapientiā & literis eorum iudicio inexercitatus, exerci-

Margin notes: Cyril. lib. 4.in Ioan. cap.40. — Augusti.in Ioan. trac. 29.tom.9. — Chrysol. serm.48. — 1.Cor.1. — *Inuidia quantū noceat.* — Mat.13. — *Magna Dei potentia.* — Cyril. lib. 4.in Ioan. cap.41.

Right margin letters: E, F, G, H

A exercitatis longe præstabat. Moyses aũt vniuersa Ægyptiorũ sapientia fuit perdoctus, & tamen quasi nihil penitus sciens, ad meliorem diuinitus cognitionem erudiebatur: ita humana omnis sapientia imbecilla & fragilis est, ad diuinã comparata, per quam quidem Christi mysteria discimus. Christus igitur est perfectum bonum in omnibus: qui sapientiam cognitionemq; rerum, non per doctrinam, sed per naturam habet insitam atq; innatam. Quocirca Isa. etiam dicit, Antequam cognoscat puer bonũ, aut malum, eliget bonum. Peruetus quidẽ est mos arrogantium hominum & insolentium; cæteros deprimere, vt seipsos exprimant atq; attollant. Gaal.n. Abimelech deprimebat, vt se efferret, dicens: quis est Abimelech, & quę est Sichem, vt seruiamus ei? Vtinam daret aliquis populũ istum sub manu mea. Tumentia quidẽ & sesquipedalia verba dicebat olim Rabsaces nomine regis Assyriorum, despiciens regem Iuda, & regem Ægypti, vt extolleret dñm suum & seipsum. Tales porro homines qui cæteros contemnunt atque despiciunt, reprehenduntur per Mala. cum ait: Ecce ego proijciam vobis brachium, & dispergam super vultum vestrũ stercus. Itẽ, ego dedi vos contemptibiles & humiles omnibus po-

Isa. 7.
Arrogantium conditiones.
B Iudi. 9.
4. Reg. 18.
Malac. 2.

C pulis: contra vero modesti viri ea tacent, de quibus tñ gloriari iure poterant. Sic Samson quamuis inermis, cum leonem dilaniasset, nemini tñ volebat dicere. *Mea doctrina non est mea.* Hæc est profunditas prima ait Augu. videtur.n. paucis verbis quasi contraria locutus: non enim ait: ista doctrina non est mea, sed mea doctrina non est mea. Si non tua, quomodo tua? Si tua, quomodo non tua? Tu enim dicis vtrumque, & mea doctrina, & non mea. Nam si dixisset, ista doctrina nõ est mea, nulla esset quæstio. Sed attendite solutionẽ: quæ est doctrina patris, nisi verbum patris? Ipse ergo Christus doctrina patris,

Iud. 14.
Aug. trac. 29. in Ioa. tom. 9.
Quæst.
Respond.

D si verbum patris. Sed quia verbum non potest esse nullius, sed alicuius, & suam doctrinam dixit seipsum, & non suam, quia patris est uerbum. Quid enim tam tuum, quam tu? Et quid tã non tuum, quã tu, qui patris es uerbum? Quare uidetur mihi acsi dixisset; ego non sum a meipso. *Quomodo hic literas scit.* Si aliquis sibi potum dari postularet, & calicem ei uini porrigerent, peteretq; antequam biberet, utrum uinum illud esset ex tali uinea: tum etiam ex quo dolio uel cado haustum esset? Diceremus utique, ipsum parum sitire. Sic ergo isti Pharisæi non sitiebant uerbum Dei, cùm in his petitionibus inutilibus commorarentur, petentes quomodo Christus literas sciret?

Simile.
Simile.

Si tibi aliqui aurei nummi darentur,& postulares,ex qua tan E
dem India allatum esset aurum illud, & quinã illud eruerint,
Hispani ne an Indi? an non omnibus esses ridiculus?

Si quis uoluerit uoluntatem eius facere,cognoscet de doctrina mea vtrum ex Deo sit. Tunc.n.cognoscetis inquit,ex Deo pa-
Cyril. in Ioan. li.4. c.43. tre doctrinam esse meam,vt ait Cyr. qñ uolueritis voluntatẽ eius potius q̃ vestram amplecti. Est autem voluntas Dei,qui legem sanxit,non interimere hominẽ. Tunc inquit,nullo pręoccupati odio, facile cognoscere poteritis, vtrum ex Deo doctrina mea sit,an ego à meipso loquar: ita vtiliter arguit,& iure accusat,quia immerito doctrinã eius reprehẽdant,q̃ pater F comprobauit; vel quod verius est, vnà cum filio exponit atq; interpretatur. *Qui a semetipso loquitur,gloriã propriã quærit.*

Exod. 2.

Cyril. in Ioan. li.4. cap.44. & 45. Non à semetipso loquitur Christus, ait Cyril. idest non alienũ atq; contrarium quidquam affert: non.n.doctrinam legis improbat,sed obumbrata in lege,fulgenti colore perficit. Occulte adhuc illos reprehendit,& suã potius q̃ Dei gloria quęrere solitos, in ea incidere crimina subaperit, de quibus alios
Isa.29. accusant. Legis.n.mandata contemnentes, ad voluntatem suã deferebantur: præcepta hominũ docentes, vt scribitur Isa.29. Vnde cõmode arguuntur,aduersus ipsum legis latorem delin G quere, non præcepta illius auditoribus, sed sua præponentes.

Ambitio detestabilis. Arrogãtes quo demen tię veniãt. Cũ igitur absolute atq; in genere dicat, *qui a seipso loquitur, gloriam propriam quærit.* Pharisæorũ arrogantiæ morbus manifestatur,qui sua ideo potius q̃ Dei pręcepta plebi proponebant,vnde debitã Deo gloriam in se traducerent. Cæterũ qui Dei gloriã non quærit,sed suam,is & mendax simul, & iniustissimus est: mendax,quia simulatione legis seruandæ,suã voluntatẽ auditori proponit: iniustissimus vero,quia legislatoris dignitate neglecta, dñicis pręceptis sua pręferre audet. Iustus ergo & verax Christus, in quo nil horum criminũ inuenitur. H

Cognoscetis de doctrina mea. Plurimũ quidem excęcat hoĩes auaritia,& maxime tales tristãtur,cũ restituere aliquid debẽt.
Auaritia quantum noceat. Sic.n.videmus quantos labores & afflictiones passus sit Pharao,q nollet Israeli restituere libertatẽ: durum illi erat,tot dimittere captiuos; Imo vsqueadeo cæci erãt Ægyptij,vt cũ viderent mare ipsum aperiri,non tñ retrocesserunt,admirantes
Exod. 14. tãta Dei mirabilia. Vide obsecro quam multas promissiones proponeret Pharao,& tñ nullã vnquã præstabat: sic multi fa
Restitua mº aliena. ciũt hoc tpe,qui nolũt restituere,& pręsertim si res sint alicuius momẽti. Debet ergo cõfessor talibus absolutionẽ negare.

De mo-

A *Dæmonium habes, quis te quærit interficere?* Senserũt illata manifeste crimina, cùmq; ad negationem refugiant, summopere student ne mandata legis præterire videantur. Videri.n. solũmodo Pharisæi volebant, ait Cyr. Quapropter sepulchra eos dealbata dñs appellabat, quæ artificio forinsecus splendẽt, cũ intus sordibus fætulentis abundent. *Vnum opus feci, & omnes miramini, &c. Et in Sabbato circunciditis hominem.* Mirabilem Iudæis rem, q̃ in Sabbatho fecerat, narrans, non dixit, curaui hominem, ne temeraria multitudinis ira inflammaretur, sed submissius quid protulit dicẽs: *Vnum opus feci.* Occulte aũt & B quasi per figuram, tale quid suboſtendit: vno inquit crimine, vt vos putatis, à me commisso, miramini de animo meo, quia Mosaicam nolim seruare legem: quantũ igitur æstimatis aduersum vos Deum esse iratum, cuius legem non semel, neq; in minimis, sed in omnibus & semper transgredimini? *Iustum iudicium iudicate.* Leges quidem, ait grauis quidam autor, ad odia exterminanda, ad pacẽ conciliandam, ad lites dirimẽdas, ad seditiones cõprimendas, ad trãquillitatem conseruandam, sanctæ adinuentas, peruersi iudices vsurpant, & contorquẽt ad lites excitandas, ad dissidia seminanda, ad causas procrastinan C das: itaq; cum quis existimat causæ suæ finẽ iam imponẽdum esse, & se diffinitiuã obtenturũ sententiam, ecce ex altera parte succedit procrastinatio, nouaq; & hactenus inaudita. Huius ergo tãti mali causa est, quòd tametsi doctores egregie dicãt, & leges sanctissimę sint, tñ peruersi iudices & patroni ceu araneæ quædã, ex salutaribus & odoriferis floribus, venenũ educãt; hoc est ex salutiferis legibus, pestifera sua interpretatione & animo, pessimam proferant sñiam & iniquã. Sed quemadmodum ciconia colubros venatur, lacertas, & cætera id genus animalia venenosa, vt ea occidat, laceret & comminuat; & q̃- D uis in talia tantopere desæuiat, tñ in parentes suos in senectute præsertim constitutos, perbenigna est, ita vt eosdẽ nutriat, & alis suis sustentatos, huc atq; illuc comportet; vnde & olim reges, Suida teste, ciconiam in suis sceptris apponendam & appingendam curabant. Ad eundem certe modũ iudex maxima cura & diligẽtia, facinorosos homines, sicarios, homicidas, fures, & cæteros huius furfuris, perquirere debet, lacerare, & trucidare; at verò in eos qui Reipub. parentes sunt, eandemq; nutriunt, & alunt atq; sustentant, tanquam Atlantes quidam, perhumanus esse debet. Atq; ita deniq; iustitiæ obseruantissimus, vt clementiæ etiam cùm opus fuerit non obliuiscatur.

Cyri. Lib. 4. in Ioan. cap. 47.
Mat. 23. c. 48.
Hec. Pin. in Ezech.
Multi legis periti, sanctas leges peruertunt.
Simile.
Iudices quales esse debeãt.
Suidas.
Iudices animaduertãt in malos.

Iustum

Iudices mali leges peruertunt. *Iustum iudicium iudicate.* Peruersi quidem iudices sunt, qui le- E
ges oēs subuertunt, omniaq; iudicia corrumpũt. Quid quæso
prodest habere Rempub. caput aureum & pectus ipsum argē-
teũ, hoc est regē & cæteros superiores esse rectissimos, si com-
missis causis inferioribus iudicibus deprauatis, iudicia omnia
Dan. 2. peruertuntur? Hæc quidem mihi esse vr̃ statuã illa Nabucho
Simile. donosor, quæ caput habebat aureum, pectus argenteũ, at vero
pedes ipsi fictiles erant, atq; ita decidens lapis, pedesq; percu-
Iudices nõ corrũpantur pecunia. tiens, statuã vniuersam demolitus est: ita enim hic contingit,
vt scilicet quamuis principes æquissimi sint & immobiles, tñ
accedens nõ dico grandis quidã lapis, sed aureus annulus qui- F
dam, sed aurei aliquot nũmi, sed aliquot dumtaxat perdices,
pedesq; ipsos ferientes, hoc est aliquos inferiores iudices con-
taminatos, statum Reipub. qui alioqui firmiter constitutus vi-
debatur, destruunt atq; deuastant Illud omnino curare debet
Sen. lib. 3. de ira c. 12. rectus iudex, ait Sene. Vt iracundiam à se omnem q̃ longissi-
me depellat: ea enim laborans, nil ferè recti statuere poterit.
Exempl. Plato. Vnde cùm aliqñ Plato irã succensus in seruum quendam suũ
animaduerti vellet, omniaq; ad supplicium ferēdum iam præ-
Iudex non debet iracundia ardere. parasset, aduertens forte se iracundia correptum esse, alteri ser
uo punitionem iniunxit dicens, heus tu Speusippe, hunc pu- G
nies, ego enim irascor. Puta ergo vel hoc Platonis exemplo,
tibi nil licere dum irasceris: cur ita? Quia vis omnia licere.
Lib. 3. de ira c. 33. Si punire potes, ait idem Sene. & iracundia te affectũ videris,
permitte vt prius ea deferueat; nam postmodum eadē poteris
vti potestate, & de supplicio imperabis, si expedierit: nũc ergo
Sen. lib. 1. de cele. c. 2. 7. 16. & 19. ira imperat, & tu postea imperabis. *Iustum iudicium iudicate.*
Sic iudices vti quasi rigore quodam debent, vt tñ se se miseri-
cordes exhibere minime obliuiscantur: & vicissim ita miseri-
cordes sint, vt iustitiam seruare non negligant: neq; enim mi-
Simile. nus crudele esse vr̃ omnibus ignoscere, q̃ nulli: modus ergo H
quispiam tenendus est: ita se iudex erga alios habere debet,
sicut cupit Deum se habere erga se, & erga alios se habere vi-
det. Deus aũt non illico fulmina vibrat, supplicia immittit,
tormenta adhibet, sed patienter expectat: ita iudex non debet
Ira in moderatorib9 perniciosa videtur. repentino quodam furore & ira pænas exigere à delinquente,
sed animi moderationem quandam expectare debet. Respu-
blica.n. ab iracundo, præcipitato, & inconsiderato gubernata
iudice, in perpetuis est tenebris, tonitruis atq; fulminibus. Nõ
Simile. sunt durius homines tractandi, q̃ animalia ipsa bruta, ait Sen.
At vero videmus equorũ domitores ita eosdē equos tractare,

vt

A vt nō semper calcari aut virga vtantur, sed interdum quodam leuissimo contactu & blanditijs quibusdam; aliter. n. fieret formidolosus nimiū equus, aut in aliud eiuscemodi vitiū incideret; ita igitur iudex lenitate quadā præditus esse debet. Quod quæso ornamentū conuenientius excogitari vel optari pōt, ab eo qui Reipub. præsidet, & iudiciorū clauū tenet ipsa clementia? Quod & in brutis animalibus natura ipsa significare vr, q̄ regibus & ductoribus ipsarū apū, aculeos negauit, significare nobis volens, rectores esse debere clementiores. Sumpto ergo vel inde exēplo careat iudicis animus iracundiæ aculeis; tan- *Prælati & iudices lenitate quadam vtātur.* Simile. *Principes sint benigni.*

B toq; moderatior sit, quanto vehementius quā cętera animalia nocere potest. Munera porro solent sæpe iudicum animos à recto deflectere: aduerte n. nisi prouisum à Deo fuisset, q̄ facile Balaam sniam peruertisset, vt populo cui benedicere debebat, malediceret, pecunia excæcatus à Balaach. Dauid item visus est sententiam contra Miphibosetħ pp oblationē quandam munerum tulisse. Menelaus pp vasa aurea quę dedit Andronico, contra iustitiam fecit, Oniāq; occidit, & pp pecuniā q̄ Ptolomæo promisit, euasit ipse, & fecit accusatores occidi. Num. 22. 2. Reg. 19. 2. Mac. 4.

Nunquid vere cognouerunt principes, quia hic est Christus? &c.

C Nouerant ipsi, ait Cyril. ex quibus ſm vulgatam hominū existimationē, natus esset parentibus, filius Ioseph, vt putabatur, & Mariæ. Nouerant itidem locum educationis eius, & q̄ in Nazareth nutritus fuerat, vt inquit Euangelista. Hinc se scire profitentur vnde ipse ducat originem; de Christo vero neminem sciturū inquiunt vnde sit, Isa. testimonio forsitan innixi, de Christo dicenti: Generationem eius quis enarrabit? & ex his colligunt, dñm nostrum nequaquam vt Christum esse recipiendum; non satis attendentes duplicem in eo esse substantiam atq; naturam; humanam scilicet, ſm quam vtiq; in parte Cyr. lib. 5. in Io. c. 2. Luc. 4. Isa. 53. *Ignorātia quantū nocear.*

D nouerant vnde esset, non tñ omnino, quia eius patrem Ioseph natura putabant, & virgineum partum ignorabāt: & diuinam quam neq; in eo perspectam habebant, nec vnde eam esset sortitus agnoscebant. Non sic nubes cælum, ait Chrysol. nox diem, solem caligo, quomodo mentem cęcat & tenebrat inuidia. Liuor hoc Iudaicus probat, qui Christi sapientiam miratur, virtutes stupet, attollit opera, dicta suspicit; & tamen ne in ipso videatur diuinitas, deitas sentiatur, parentū carnalium nomina cōmonet, & diuulgat. Cæterum nemo miretur si conditor rerum, cęlorum dñs, Deus oīum, patriam locumq; sortitur, qn̄ se claudit in vtero, metitur cunis, vberibus occupat, Chry. ser. 48. & 49. *Inuidia quantū homines excęcet.*

arctat

arctat gremio, dat in vlnas, & vt angustias & nos extollat humanos, humanis se dedit atq; aptauit angustijs: homo ad te Deus se per ista deponit, te per ista sequitur, per istas te perquirit angustias, vt quem formauit opere, reformet exemplo: quē iudicio repulit, reducat affectu; & in se seruet, quē preter se conspicit deperisse. Verū isti prę inuidia talia non videbant. E

Isa. 14. Gen.3. Gen.4. Gene. 37. Exod.2. Num. 12. *Inuidia detestabilis.* Inuidia de cęlo deiecit angelū, de paradiso exclusit hominē: ipsa primum contaminauit terras germano sanguine, ipsa germanos cōpulit venundare germanum: ipsa Moysen fugauit, Aaron in fratris excitauit iniuriam, Mariam maculauit liuore germani: ac ne multis, quod pauet mens, quod visus tremit, quod auditus non capit, ipsum Christi attendit ac peruenit ad sanguinem: inuidia omnibus malis peior, quos ceperit, liberari nequeunt, quos vulnerauerit, ad curam non veniunt, non redeunt ad salutem. Inuidia delictorum venenum, criminum virus, peccatorum mater, origo vitiorum: hanc qui non viderit, bona videt; hanc qui nescierit, mala nescit; hanc qui fugerit, viuit. Inuidia fuga vitari potest, non potest superari conflictu. F

Cyril. lib. 5. in Ioan. cap.3. Mat.11. *Et me scitis, & vnde sim scitis, & a me ipso non veni, sed est verus qui me misit, quē vos nescitis.* Recte dicitis inquit, q me ipsum, & vnde sum cognoscatis; nam ſm humanæ conditionē naturæ, & meum genus, & locum natalem, vultusq; effigiem probe dignoscitis. Veruntñ aliquid in me reliquum est, quod vos nescitis, diuinæ.s. naturæ veritas; q̃ à me ipso non habeo, sed à patre, à quo mihi tradita sunt omnia. Cùm igitur hanc mihi inesse ignoretis, profectò & me nescitis, & vnde sim nescitis. Autor. Mat.2. Sanè q isti ſm faciem iudicarent, inde proueniebat, q errarent in iudicando, vt ait ipsis Christus. Longe igitur aliter iudicabant reges, cùm se in pręsepio prostrarent ante paruulū recens natum. Luc.24. Item longe aliter iudicabat sanctus latro, cùm diceret pendenti in cruce; memento mei, dum veneris in regnum tuum. *Iudicia temeraria fugiamus.* At verò isti Pharisæi adeo deprauate iudicabāt, vt dicerent eũ dæmonium habere; nam quorūdam hominum est iam adeo deprauata consuetudo, vt faciles sint ad iudicandum temere de proximis. G H

Leuit. 13. Præcipiebat quidem dñs in Leuit. Vt septē diebus leprosus clauderetur: non permisit.n. Deus sacerdotem facile de lepra iudicare, sed suspendi voluit iudiciū septem dierum spacio: si ergo dñs non permisit ita facile de lepra, quę oculo cernebatur, iudicari, qūo permittet te de cordis proximi tui malitia, statim sententiam ferre? *Nō affectemus temere iudicare.* 1.Reg.16. In 1.lib. Regum dr, q Bethsamitæ cùm arcā dñi nimis curiose intuerentur, de illis

A illis percussit dn̄s septuaginta viros,& quinquagintā mille ple bis;quāto obsecro secretius est ipsius hominis cor,q̄ illa arca? Quanto maior temeritas,penetralia cordis hominis iudicare, q̄ secretiora loca arcæ illius? Qui iniquus est,semper malitiā cogitat,& vbi peccatū non est, peccatū imaginatur,& vbi pax & tranquillitas conscientiæ est,semper mala multa esse existimat.Vnde Iob ait: Cū pax sit,ille semper insidias suspicatur. Iob 15.
Bonis aūt multo aliter contingit iudicare:nam cùm recti sint, simpliciter ambulant,& cùm omnibus loquantur veritatē,ita de alijs iudicant.Iosue & populus Dei,quia boni erant,crediderunt facile Gabaonitis dicentibus q̄ de longinquo venerāt, Iosue 9.
B nec iudicarunt Gabaonitas cum dolo ad eos accessisse. Vnde Salomon dicit:Innocens credit omni verbo; est.n.Christianæ mansuetudinis & pietatis,proximi dicta, factaq; quoquo animo fiant,semper in meliorem partem interpretari.Nolite s̄m faciem iudicare,ait Christus;nam sępe humanum fallitur iudicium, cum insontem aliq̄n damnemus; adde q̄ qui hodie malus est,crastina die bonus erit.In Eccle.enim dicitur;Facile est in oculis dn̄i subito honestare pauperem.Et rursus: A mane vsq; ad vesperam immutabitur tempus: vię domini multę Prou.14. *Res in meliorem partem interpretemur.* Ecclesi.11. Ecclesi.18.
C sunt,quibus ad illum tendere possimus;quo circa tu qui pauper es, ne male sententiam de diuite proferas; nam & si non vt tu paupertate laboret,eleemosynis tn̄ & alijs bonis operibus sibi cęlestē patriam cōparare poterit.Si tristis es,& peccata tua plangis, noli ēt iudicare eum qui gaudet; nam ille alia fortasse incedit via,q̄ tu ignoras.Vnde Pau. ait: Qui manducat,non manducantē non spernat. Huius ēt rei typum gerere illud vr̄,quod in Apoc.scriptum legimus de ciuitate Hierusalem,plures portas habente, nam illa ciuitas cęlestis plurimos ingressus habet.Si statim Deus cū peccamus,nos condemna- Rom.16. Apoc.21.
D ret,ait Chrysolo. nec Matthæum de publicano Euangelistā, nec Paulum de persecutore Apostolum Ecclesia possideret. Ananias quidē de Saulo querebatur dicens: Dn̄e quāta mala fecit sanctis tuis?Quasi diceret,quid ad lupum ouis?Quid ad contumacem deuotus?Quid ad persecutorem talis prædicator missus?Sed tamen cùm Ananias videret Saulum,Paulum dominus tunc videbat; cùm Ananias persecutorem diceret, tunc dn̄s prædicatorem sciebat: & cùm ille zizania iudicaret inferni,Christus eum vas electionis,& triticum in cælesti horreo iā ponebat: vade inquit,quia vas electionis est mihi iste. Chrysolo. ser.59. Acto.9.
Querebant ergo eū apprehēdere, & nemo misit in illum manus.

Cùm

Ber. serm. 4. in quad. de triplici modo ora. Hec Pin. in Ezech. Simile.

Cùm eos ad fidem Christus conaretur inducere, ait Ber. ipsi contra renitentes, conabantur eũ apprehendere & interficere, neq; vnquam fidei se submittere volebant, sed res potius fidei suo ingenio & ratione conabantur metiri, cùm tñ res fidei non debeant mensurari canonibus & principijs rationis nostrę: Ad mensurandas quidẽ certe res fidei, ait alius autor, simplici potius fide, q̃ virga rationis, vtendum nobis est. Et quemadmodum qui ad Indos nauigãt, relicto polo arctico, se totos antarctico polo permittũt, & eo duce nauigationẽ suam perficiunt & absoluunt: sic profectò qui ad cęlestem enauigare patriam contendunt, ij non rõne propria, non argumentis, à se inuẽtis & excogitatis, sed soli fidei potius innitantur necesse est: qua via cũ nõ incederent isti, ideo Iesum quęrebãt apprehendere. E F

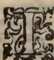
Cyr. in Io. lib. 5. c. 6. Mat. 11. Isa. 66.

De turba aũt multi crediderunt in eum. Dñs noster, ait Cyril. spiritu exultans, vt ait Matt. inquit. Confiteor tibi pater, dñe cęli & terræ, qm̃ abscõdisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Ecce paruulis spiritu & humilibus reuelata sunt diuinitatis Xp̃i mysteria, qm̃ de turba simpliciq; & vulgari plebe, multi crediderunt in eũ. Vt igitur per Isa. prędixerat; Ad quẽ aũt respiciam, nisi ad pauperculum, & contritũ spũ, & tremẽtem sermones meos? nunc ad pauperculos quidẽ oculo suæ ineffabilis benignitatis respexit, cũ eis syncerũ fidei lumen infudit: cũ aũt pharisæi superbi essent & arrogantes, & potius quærerẽt Christũ apprehendere, & in eũ violentas inijcere manus, ꝑpea merito qdẽ inanes & vacui relicti fuerũt. G

Feria III. post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO SECVNDA. H

Detractores quam sint reprehendendi.

IAM *die festo mediante ascendit Iesus in templum, & docebat, & mirabantur Iudæi dicentes: quomodo hic literas scit, cum nõ didicerit?* Io. 7. Hic est vetus mos detractorũ, vt ẽt in rebus præclaris inueniant quid detrahãt. Vnde inquit Io. in Apo. Vidi equos in visione, & qui sedebãt super eos, habebãt loricas igneas & suphureas, & de ore ipsorũ equorũ ꝓcedebat ignis, & fumus, & sulphur, & illis tribus plagis occisa est tertia pars hominum. Isti equi

Apocal. 9.

sunt

A sunt detractores, qui se à dæmone trahi sinunt in varias detra- *Lingua detractorum quantũ noceat.*
ctiones, atq; ita passim seminant zizania & discordias. Vnde
Dauid dicebat, Dñe libera animam meam à labijs iniquis, &
à lingua dolosa: siquidem huius verba sunt inquit sagittæ po-
tentis acutæ, cũ carbonibus desolatorijs. In longinquũ quidẽ Psalm.19.
iacis telum arcu, sed longius pertingit detractoris lingua, &
eius morsus. Plura quidem alia vitia inter hebræos regnabãt;
at vero dicit Deus per Ezech. Viri detractores fuerunt in te: Ezec. 22.
vt significaret quam pessimum sit hoc vitium. Vnde Eccl. ait: Eccles.28.
Lingua tertia multos commouit, & dispersit illos de gente in
B gentem. Cum igitur aliquid de proximo nostro tractabimus,
non detrahamus ei, quin potius eius bona opera in mediũ ad-
ducamus. Sane cũ Appelles aliqñ depinxisset Antigonũ regẽ, Appel.
qui monoculus erat, tanto artificio ipsum depinxit, vt talis de- Antigo.
fectus in ipso nõ appareret: cũq; interrogaretur quorsum illũ
cũ tali defectu nõ depinxisset? rñdit, quia vtiq; cõmode potui
eũ absq; tali defectu depingere. Sic ergo debemus nos gerere *Non publicemus alienos defectus.*
cum tractamus de proximis nostris, vt. s. virtutes eorũ comme-
moremus, & defectus reticeamus. Sunt quidem detractores
instar dæmoniorũ, qui sæpe tentant cũ fructũ nullum referãt:
C sic vtiq; isti ex suis detractionibus nullũ sibi reportant fructũ. Simile.
Vnde Sap. ait; Abominatio est hominũ detractor. Vbi nota, ꝙ Prou.24.
non solùm dicit abominabilem, sed ipsam abominationẽ. Vi- Psalm.7.
deas. n. aliquos, qui ẽt quæ somniarunt de proximo mala, pu-
blicant. Vnde Psal. ait: Cogitauerũt, & locuti sunt nequitiam,
iniquitatẽ in excelso locuti sunt: posuerunt in cælum os suũ:
quasi diceret, non solũ hominibus, sed ẽt ipsi Deo detrahũt.
Non debemus quidem patientes aures accommodare his, qui
absentibus detrahunt; de talibus. n. dicit Dauid. Et opprobriũ Psal.14.
non accepit aduersus proximos suos: vbi traducit. Hier. non su- D. Hiero.
D stinuit opprobrium super proximo suo: & Felix vertit: oppro- Felix.
brium non tulit aduersus proximum suum. Inhumanus sanè Simile.
ille esset, qui videns proximũ suum à canibus lacerari, ei non
subueniret: sic planè inhumanus est ille, qui videns lacerari fa-
mam proximi sui, non respondet pro ea, vel saltem ostendit ꝙ
ea non libenter audit, quæ contra proximum dicuntur. Nam
vt ait Sap. Ventus aquilo dissipat pluuias, & facies tristis lin- Prou.25.
guã detrahẽtem. Hinc ẽt Hie. ait: Si deesset auditor, non esset D. Hiero.
murmurator. Nemo. n. libenter aliquid illi narrat, qui narrãtẽ
grauiter & moleste audit. Vr sanè ille, qui libẽter audit detra- Simile.
ctores famæ proximi, similis illi, qui condimẽtũ apponit car-
nibus,

nibus, vt melius deuorentur; Quid igitur de illo dicemus, qui E
nõ solũ id præstat, sed & incitat magis ad detrahẽdũ proximo?

Cæterum ne te affligas, si habes qui tibi detrahant; vides siquidem ꝙ de Christo murmurarent Scribæ & Pharisæi. Simile. Sane famuli & serui, qñ aliud ipsis ad agendum non suppetit, solent parietem album carbone delineare: sic mali solent bonis detrahere, cùm in virtute non se occupent; sed tñ sicut illi id præstare non possunt, quin manus coinquinent, sic ipsi suas Simile. inquinant cõscientias. Quare uir bonus cõsoletur se illo Chri Mat. 5. sti dicto: Beati estis, cùm maledixerint vobis homines. Itẽ non Mat. 10. est discipulus super magistrum &c. Percontatur certe regius F Psalm. 33. vates dicẽs. Quis est homo qui uult uitã, & diligit dies uidere bonos? Et respondet, Prohibe linguã tuam à malo & labia tua ne loquantur dolũ. Vide obsecro quid isti Scribæ quærerent, ubi nã literas didicisset? Sane inter saxa cæspitare nõ est *Detractorum conditiones.* mirũ, at uero in plano, hoc maxime est mirabile: sic ꝙ isti possent aliquos Christi defectus recensere iure, si tunc scandalizarentur non esset mirum: at uero ꝙ eũ reprehendant de his, Mat. 16. in quibus est laudandus, hoc intolerabile quidem est. Longè sane modestiores erant discipuli, qui cum possent interrogãti Christo, Quem dicunt homines &c. respondere, ꝙ Scribæ & G Pharisæi ipsi detraherent; non tñ id dixerunt, neq; ꝙ dicerẽt, *Consulamus famæ proximi.* Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister uester? sic ergo nos non debemus cuiquã detrahere, & prætertim sacerdotibus & Christis dñi. Vnde assignantes doctores 1. Reg. 24. aliqui causam quare uestes non possent calefacere Dauidem, dicunt ideo esse, quia præsciderat oram chlamydis Saul, qui Christus dñi erat. Si igitur hoc ita punit Deus, quanto magis Acto. 25. putas puniet eos qui suis detraxerint sacerdotibus? Cũ Apos. *Graue scelus sacerdotibus detrahere.* reprehẽderetur à quodam, ꝙ malediceret sacerdoti Ananiæ, respondit se id nescire, ꝙ esset sacerdos dñi. Si igitur talem H sacerdotem ita Paulus uenerabatur, quanto nos modo magis sacerdotes uenerari debemus? peiores utiq; uidentur detra- Dissimile. ctorum linguæ flammis inferni: siquidem hæ tñ cruciant ma Simile. los, at uero linguæ detractorum mordent bonos & malos. Videas quosdam congregari tanquã fabros ferrarios uel carbonarios, qui nullius famæ & bono nomini parcunt; & cũ sæpe illis non noceant, semper tamen se ipsos inquinant; de quibus Psal. 13. ait Dauid, ꝙ uenenum aspidum est sub labijs eorum. Et Sap. Prou. 6. nos monet dicẽns; Cùm detractoribus ne miscearis, qñ repente ueniet perditio eorum, & ruinam utriusq; quis nouit? idest

A id est detrahentis & audientis. Quis igitur tam graue scelus non fugiet & abominabitur? Greg. quidē narrat de quadam muliere, quæ honestissima quidem erat; sed tamen facile omnibus detrahebat; q̃ scilicet cùm mortua esset, dimidiam eius partem, videlicet vbi lingua erat, combusserunt dæmones, & reliquam dimidiam corporis partem intactam reliquerunt. De detractoribus quidem ait Ioan. in Apocal. q̃ impij commanducauerunt linguas suas præ dolore, & blasphemauerunt Deum cæli præ doloribus, & vulneribus suis.

Greg. li. 4. dialo.

Apoc. 16.

B

Gratitudo plurimum placet Deo,

Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me. Vide quō Christus recognoscat doctrinam habere à patre, vt eius exemplo discamus grati esse benefactoribus nostris. At verò tales sumus, vt iā de nobis videatur dici posse: Generatio praua atq; peruersa, hęccine reddis dño, popule stulte & insipiēs? nonne ipse est pr̄ tuus? Si tm̄ parentibus carnalibus debemus, vt in necessitate videamur potius ipsis debere subuenire quā alijs quibusuis, quāto quæso plus Deo debemus, in quo viuimus, mouemur, & sumus? Sanè Daniel cùm delictū proponeret regis Assyriorum, dixit q̃ Deum prouocauerit, qui flatū ipsius habet in manu sua. Ionas quidem cū tantā videret tēpestatē contrā se commotam, fassus est se hebræum esse; quasi diceret, se esse de illa natione, cui multa Deus contulerat beneficia: & dñm inquit cæli timeo: quasi diceret, si gentilis essem, non perinde mirū esset, q̃ essem ingratus. Quanto igitur magis de Christiano ingrato conquereretur Deus? Maximè quidē ingratitudo nostra ostenditur, cū ab aliqua infirmitate vel periculo euasimus, & vota emisimus, quæ tñ postea implere recusamus. Quid quęso diceremus de ingratitudine alicuius viri, qui cùm curatus esset ab aliquo medico de grauissima infirmitate, postea ipsum ignominia afficeret, & interficere vellet? Sanè qui in laboribus positi se emendare promittunt, & postea id non faciunt, similes mihi esse vñr Pharaoni; qui cū se plagis oppressum videbat, multa quidē promittebat, at verò postea nil adimplebat. Plinius quidē nos monet, vt tales esse sani perseueremus, quales nos futuros profitemur infirmi. Promisit quidem Deus Abrahæ amęnissimā & fertilē terrā; & quamuis ipse firmissime quidem crederet diuina promissa, tamen metuebat num forte successores sui propter eorum scelera, ipsam perderent, vnde dixit ad dñm: Vnde scire possum,

Deut. 32.

Parētibus plurimum debemus.

Dan. 5.

C

Ionæ 1.

Grati erga Deum simus.

Facile a laudabili instituto desistimus.

D

Simile.

Ingrati sumus erga Deum.

Exod. 8.

Pli. iunior in epistol.

Nuper.

Grati erga Deum simus. quia possessurus sum eam? Et respondit Deus: Sume mihi vaccam triennem &c. quasi diceret sacrificijs ipsis conseruabis hmôi promissionem tibi factam, hoc est ostendendo te gratũ. E

Vult quidem Deus vt præterita beneficia memoria recolamus, vt hoc pacto mereamur noua accipere. Vnde discipulis dixit: Quando ego misi vos sine sacculo & pera, nunquid aliquid defuit vobis? Hinc ẽt per Hier. conqueritur de hebræis Deus, ꝗ parum de ipso confiderent, & præterita beneficia ante oculos proponit dicens: Vbi est dñs, qui ascendere vos fecit de terra Ægypti &c. Postulemus igitur à dño, vt sicut multa nobis hactenus cõtulit beneficia, ita plura quotidie acumulet. F

Luc. 22. Hier. 2.

Gene. 32. Sic Iacob dicebat: Domine qui dixisti mihi, reuertere in terrã tuam &c. Erue me de manu fratris mei Esau, quia valde eum

1. Mach. 4. timeo. Iudas Mac. dicebat: Ne timueritis multitudinem eorũ, mementote qualiter salui facti sunt patres nostri. Et Christus

Mar. 8. ait discipulis: Non recordamini de quinq; panibus? Dicunt

Simile. naturales, ꝗ pulmones quidem seruiunt cordi tanquam flabellum quoddam ad ipsum refrigerandum, quod quidem obsequium gratificans ipsis cor, facit vt puriori quodam sangui-

Ingratitudo inimica legi naturæ. ne alantur & sustententur, tanquam ad mensam regis. Sic igitur nos instar cordis nostri saltem grati esse debemus. Simus G igitur grati erga Deum non solùm propter spiritualia, sed ẽt corporalia beneficia. Vnde Dauid dicebat: Eduxit eos cum

Psal. 106. argento & auro, & non erat in tribubus eorum infirmus. Vide mirabilem rẽ, ꝗ omnes infirmi curati sunt, vt possent liberius exire de Ægypto. Vnde statim addit, vt custodiant omnes iustificationes eius, & legem eius requirant. Porro ꝗ Deus velit eo nos gratiores esse, quo plura a Deo beneficia accepimus,

Num. 11. hinc sane constat; nam Num. 11. dicitur: Interea ortum est murmur populi, quasi dolentium cõtra dominum: quod cum audisset, iratus est, & accensus in eos ignis domini, deuorauit H extremam partem castrorum. Super quæ verba notant aliqui

Ingratos punit De⁹. interpretes, quomodo post legem datam eos Deus grauius puniret, quàm antea: quod scilicet ideo faciebat, quia post acceptum tantum beneficium gratiores multo esse debebant.

2. Pet. 2. Vnde Petrus dicebat: Melius erat eis non cognoscere viam iustitiæ, quàm post agnitam retrorsum conuerti. Quanto igitur

Assidue Deo gratias agamus. ingratiores hebræis poterimus nos iudicari, qui plura accepimus beneficia, si ea neglexerimus? Sanè assidue deberemus Deo gratias agere. Vnde laudabilis ille mos inualuit in Religionibus, dicendi, Deo gratias, qui à virgine Maria fertur ori-

gìnem

A ginē habuisse. Tandem Paulus ait: In omnibus gratias agite. 1. Thess. 5.
Item, Cum gratiarum actione petitiones vestræ &c. Et Chri- Philipp. 4.
stus dicebat; Gratias tibi ago pater. Item Eccles. nos monet Matt. 11.
dicens: Gratiam fideiussoris ne obliuiscaris, dedit enim pro te Eccles. 29.
animam suam. Omnibus quidem diuina erga nos beneficia Psalm. 65.
prædicare debemus. Sic Dauid dicebat: Venite, audite, om- Gene. 37.
nes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meę. Serui quidē
Dei passim diuina commemorant beneficia; sic Iacob interro
gatus ab Esau de multitudine illa, quæ ante ipsum præcede-
bat, ait: Paruuli sunt, quos donauit mihi Deus, atq; ita dixit
B in cæteris bonis, quæ etiam ipsi fratri suo offerebat. Non tñ
ita dicebat Esau, sed potius: habeo plurima frater mi, sint tua
tibi. Præterea Ioseph agnoscens diuina erga se beneficia, di- Gene. 45.
cebat: Deus fecit me dominum vniuersæ domus Pharaonis:
quin etiam in nominibus quibus filios suos appellauit, men-
tionem fecit beneficiorum Dei. Item exploratores terræ pro- Iosue 2.
missionis, vt se gratiores erga Rhaab ostenderent, pepigerunt *Recordemur Dei beneficia.*
cum ea, vt signū quoddam educeret, vt ita beneficium sæpius
in memoriam veniret, & locus, per quem salui facti erant. Cū
hebræi Iordanem transmitterēt, duodecim viri in memoriam Iosue 4.
C tanti beneficij eduxerūt inde duodecim lapides ex profundo
fluminis loco, vt extarent ad sempiternam memoriam; & vo-
luit Iosue vt tales viri nō essent de eadem tribu, vt ita omnes *Grati erga beneficia diuina simus.*
intelligerent, quam commune & late patēs esset beneficium:
& duodecim ibi columnas erexerunt, vt intelligas quomodo
gratus Iosue plura adhuc præstaret, quā Deus ei præciperet:
nec vero mirum est, si homo plura adhuc faciat quàm Deus
ab eo requirat; siquidem videmus ꝙ Deus plura etiam no-
bis præstet, quam promittat.

D

Dei voluntatem libentissime exequamur.

SI quis voluerit voluntatem eius facere, cognoscet de doctrina mea. Satis quidem hinc colligitur quantum nobis condu- *Obediamus Deo.*
cat, diuinæ parere voluntati, quandoquidem inde adipiscimur
veram rerum cælestium cognitionem. Omnia quidem vide-
mus parere diuinæ voluntati, præter hominis voluntatem,
quæ ipsi interdum repugnat. Vnde per Hierem. ait Deus: A Hier. 2.
seculo confregisti iugum meum, & dixisti, non seruiam. Quā- *Conformemus nos diuinę uoluntati.*
obrem per ipsam pœnitentiam infirmam voluntatem no-
stram sanemus, & Deo pareamus, dicentes: ò bone Christe
si vis me esse infirmum, vel pauperem, vel debilem, fiat vt vis.

Psal. 39. Sic Dauid dicebat: In capite libri scriptũ est de me, vt faciam E
voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio
cordis mei. Quasi diceret, non solùm foris tibi parebo, sed
etiam intus in corde meo. Vnde de aduersantibus sibi conque-
Hier. 5. ritur Deus apud Hierem. dicens: Audi popule stulte, qui non
Dominum habes cor, qui habentes oculos non videtis, & habentes aures,
timeamus. non auditis: me ergo non timebitis, ait Dominus, qui posui
arenam terminum mari? Quare obediamus Deo, cùm vi-
deamus insensibile mare ipsi parere. Quanto enim obedien-
tiores ipsi fuerimus, tanto plura nobis conferet beneficia. Sic
Iosue 10. de sancto Iosue dicitur, cùm sol constitit in cęlo, obediente F
Deo voci hominis. Non igitur Deo placet ꝙ voluntatem no-
Bernard. stram sequamur, neglecta Dei voluntate, vt ait Ber.
in illa uer. Vocat quidem Deus seruos suos oues; siquidem inter cæ-
Isa. 38. in teras ouis proprietates, illa est etiam, ꝙ scilicet prompte obe-
die ieiuni diat pastoris voci? ita vt si forte depascat in vetito aliquo lo-
uest. co, statim inde secedat ad simplicem pastoris vocem. Sic qui-
Simile. dem igitur cognoscetur ꝙ oues Christi sumus, si statim ad
eius inspirationem vetita relinquamus, & ipsi pareamus. Est
Psal. 28. enim vox domini in virtute, vt ait Dauid, vox domini in ma-
gnificentia, vox domini confringentis cedros, & confringet G
Simile. dominus cedros libani. Sanè cùm nouacula ad radendos cri-
nes nostros vtitur tonsor, non audemus mouere caput, neque
ad hanc vel illam partem declinare, & videntes Deum nobis
propter peccata offensum, audebimus in illis perseuerare?
cùm præsertim videamus ꝙ mors & vita in manu eius sunt.
Esther 13. Vnde Esther 13. Omnia in ditione tua sunt posita. Et Dauid
Psalm. 7. ait: Nisi conuersi fueritis, gladium suum vibrauit, arcum suũ
Iob 13. tetendit, & parauit illum. Vnde eius manum timens Iob, di-
cebat, Manum tuam longe fac à me. Sic igitur interdum ca-
put per humilitatem demittamus, & interdum per contem- H
plationem eleuemus: ac semper in omnibus Dei voluntatem
Psal. 72. sequamur, dicentes cum Dauide; Vt iumentum factus sum
apud te; debemus ergo bruta imitari, quæ facile voci domini
Iob 12. sui obediunt. Sic Iob nos hortatur dicens: Interroga iumen-
ta, & docebunt te. Videmus siquidem equum generosum fa-
Simile. cile statim virgæ parere, & calcari, atq; fræno. Sic etiam bos,
quamuis præditum sit cornibus armentum, nihilominus ta-
men facile collum suum iugo submittit: quia etiam puerulus
vnus varia armenta indomita etiam custodit, & ad eius vocem
parent. Vide etiam quam fidelis sit tibi canis, custodiens dili-
genter

A genter bona tua,& domum tuam per totam noctem,omnibus se exponens periculis. Cur igitur pariter tu Deo tuo & domino tuo non obedies? Audi Psalm. dicentem; Nonne Deo subiecta erit anima mea? ab ipso enim salutare meum. Sanè Tertull.dicit,quòd quamuis Deus sit omnium dominus, noluit tamen se dominum appellare, donec hominem creauit, in quo hominem ipsum voluit maxime honorare. Nec vero post Dei nomen, est aliud quod magis Deo quadrare videatur,quàm nomen domini: cum dominium vt docet D.Tho. maxime Deo conueniat, nec possit illud à se depellere.Vnde B facile potest homo colligere,quantam iniuriam & iniustitiam faciat,cùm relicto Deo,se mundo vel dæmoni conformat, & suam exhibet voluntatem: perinde ac si aliquis delicate in horto suo nutriret arborem, & ipsa alteri fructus daret,videlicet inimico domini sui. Videas certe aliqua, quæ facile alienam recipiant figuram, & modo hanc, modo illam: alia vero quę non perinde facile,sed suam primitiuam conseruant figuram: lapis enim nisi tundatur malleo,vbi semel quadratus est, semper quadratus remanet; at vero aqua pro ratione uasis subinde figuram mutat. Sic malus & obstinatus uix po- C test sine magnis ictibus mores mutare: at uero uir probus facile Deo obedire solet,& uoluntatem suam cum eius uoluntate conformare.

Cum bruta tantope re nobis obe dire videamus, sic ēt nos Deo pareamus.

Psal. 61.

Tertull.li. cõtra Her mo.hęr.

Genes.1. & 3.

D.Thom. 22.q.10.

Simile.

Obstinati quibus cõparentur.

Feria III. post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO TERTIA.

Quam late pateat hominum malitia.

D

IAm *die festo mediante &c.*Io.7.Vide obsecro quo modo peruersi isti Pharisæi,cùm non possent doctrinam Christi repellere, quæ ipsos urgebat,conantur ea friuola uti calumnia, dicentes, Quomodo hic literas scit,cùm non didicerit? uix iam est qui possit effugere calumniatores, adeo malitia hominum, & mendacium, & periuria inundauerunt. Vnde effectum est, ut ad fallacium hominum euitandos sermones, fuerint inuenta publica instrã, & publicæ & autenticæ scripturæ: olim.n.hæc non erant necessaria, sed simplex sermo sufficiebat,& erectio

Calumniatorum conditiones.

Mundus abūdat calumniatoribus. alicuius lapidis in teſtimonium. Vnde Iacob & Laban in ſuo fędere tantùm erexerunt lapidem: & ne ipſe caderet, congregauerunt multos lapides, & fecerunt tumulum, atq; comederunt ſuper eum. Item qn̄ Abraham ſepulchrum emit cum agris illis, tm̄ perſoluit quadringentos ſiclos argenti probatæ monetæ, & ſcriptura nulla vſi ſunt contrahentes. At verò iam nullus eſt fere qui poſſit ita negotiari, ſed longa vtimur autētica ſcriptura, & multis teſtibus; & nihilominus adhuc multæ oriuntur lites & cauillationes. Sanè dum Deus legem circuncisionis ſiue mandatum dedit Abrahæ, ſufficiens fuit ſimplex verbum, atq; ita veluti per manus ad Moyſem tandē hoc mandatum peruenit: ſed cùm hominum malitia creſceret, decreuit Deus hoc mandatum literis commendare: ſic ēt legem ſcriptā eis dedit; ac poſtmodum voluit ēt vt lex Euangelica literis mandaretur. Quæ ēt cùm ita ſe habeant, non deſunt adhuc malitioſi & hæretici, qui oīa deprauent & cōtaminent, ſequentes dæmonē patrē ſuū, qui mendax eſt, & pr̄ eius. *Quomodo hic literas ſcit?* Ex altera quidem parte vis eos manifeſtæ veritatis vrgebat, ex altera vero virus malitiæ à veritatis confeſſione reuocabat. Vnde ſimile quiddam illis eueniebat, quod in venatione canibus; qui cùm varios in nemore ferarum odores præſentiunt, modò huc, modò illuc præcipiti curſu feruntur, nec certò ſciunt quò tendere debeant. Quod plane miſerrimis his hominibus contingit, quos hinc manifeſta operis dignitas, ad veritatis cognitionem adigebat, inde verò acerbum in Chriſtum odium, malitia, auaritia, inuidia, atq; ambitio, velut atræ quædā nebulæ excæcabant. Vnde inferre videbantur, ꝙ per magicam artem illa quæ dicebat, nouiſſet, cùm literas non didiciſſet. Varijs quidem modis ſolent impij & improbi homines perſequi bonos, & eoſdem affligere; ac tanto eos proſequūtur odio, vt ait Anſel. vt dicat Apoſ. Tanq̄ purgamēta mūdi, & oīum peripſema facti ſumus vſq; adhuc: quaſi diceret: ſumus vſqueadeo mundo odioſi, vt vel ſolo aſpectu noſtro faſtidio efferantur, & inteſtino quodam odio nos proſequantur, noſq; exterminent à ſuis congregationibus & Rep. tanq̄ viles & abiectas quaſdā ſordes, aut putamina vilia & fęces. Sic ergo iſti phariſæi Chriſtū vilipendebant dicētes, *Quomodo hic literas ſcit, cum non didicerit?* Conſidera igitur peccator, quantas Chriſtus propter te ignominias paſſus fuerit, cū ignominiam tantopere fugiant omnes & abominentur. Vnde de Cleopatra legimus, quòd ad ignominiam vitandam, ſibi

Margin notes: *Veritas uix reperitur iam inter homines.* — Gene. 21. — Gene. 23. — *Vix eſt qui ſine dolo negotietur.* — Gene. 17. — Exod. 31. & 34. — *Hæretici deprauant ſcripturas.* — Simile. — *Calumniatorum conditio.* — Anſelm. in 1. Cor. 4. — *Mali bonos ſpernunt.* — Cleopatra

Margin letters: E, F, G, H

A sibi aspidem admoueri iuberet, vt eius morsu moreretur. Quare serui Dei cùm considerant quantas ignominias Christus propter ipsos passus sit, etiam sibi inflictas patienter propter Christum sustinent. Vnde Chryso.ait, ꝙ victum esse,& ignominia affectum propter Christum,illustrius quidem est, quàm siue doctorem,siue Euãgelistam,siue Apostolum esse. Nullus est imperator,qui tm̃ de sceptro suo glorietur, quantum gloriabatur Apost. in tribulationibus propter Christum toleratis: sic ẽt Christus dicebat: Si exaltatus fuero a terra, vocãs mortem crucis,& labores quos sustinebat,exaltationẽ: B significans videlicet nobis,quòd vera gloria in eo consistit, vt propter Deum patiamur. Longe tamen aliter sentit mundus, eos videlicet infelicissimos vocans,qui propter Deum patiuntur, & eos felicissimos qui semper in prosperitate versantur. Vnde Dauid ait: Beatum dixerunt populum cui hæc sunt. Sic fit vt mundus honorificos homines eos vocet, qui vlciscuntur iniurias sibi illatas; quod tamen legi Christi contrarium est. Sed quid quæso malis his pharisæis Christus faciebat,vt eum tantopere persequerentur? num eorum bona auferebat? num filios eorum,aut quenquã alium interficiebat? C Non vtique, sed tm̃ eorũ prauos mores corrigebat, & eorum salutem procurabat,iuxta illud Isa.Ego sum qui loquor iustitiam,& ꝓpugnator sum ad saluandũ.Sic Hier.& alij multi,ꝙ vitia reprehenderent,odio habiti sunt:& paucos iam reperias qui velint vitia corrigere.Vnde Hiere.ait,Circuite vias Hierusalem,& aspicite, & considerate, & quærite in plateis eius, an inueniatis virum facientem iudicium: ego autem dixi,forsitan pauperes sunt & stulti,ignorantes viam dñi,& iudicium Dei sui: ibo igitur ad optimates, & loquar eis, ipsi enim cognouerunt viam dñi & iudicium Dei sui: & ecce magis hi simul D confregerunt iugum,& ruperunt vincula. Paucos igitur inuenias qui corrigant,& paucos qui libenter audiant correctiones.Vnde Christus ait: Qui male agit,odit lucem: & certe fures cùm noctu furantur,statim lucem conantur extinguere; sic mali bonos persequuntur, quia eorum luce, manifestantur malorum opera praua. Vnde cùm Christus esset lux vera,propterea pharisæi ipsum persequebantur,& quia eorũ leges mundanas non comprobabat. Vnde Christus dicebat discipulis suis: Si de mũdo fuissetis,mundus quod suum erat diligeret.Vt enim coruus pullos albos persequitur, & nigros diligit: sic mali bonos persequuntur,& malos amplectuntur.

Chry. sup Ephe. 4.

Ioan. 3.

Gloriosum est pati pp Christum.

Psal. 143.

Vitiosi nolunt audire correctiones.

Isa. 63.

Hier. 5.

Mali bonos persequuntur.

Pauci inueniuntur boni.

Ioan. 3.

Mat. 5.

Ioan. 15.

Simile.

E

Mundanam gloriam appetunt plerique.

QVia *semetipso loquitur, gloriam propriam quærit.* Mirum sane est videre, quantopere homines gloriam propriam quærant, obliuiscentes Deum, cui debetur honor & gloria, vt

1. Tim. 1. ait Paulus. Sanè serui Dei plus honorem & gloriam Dei diligunt, q̃ diligat sponsus suam sponsam. vide enim qũo statim

Simile.

Acto. 14. vestes suas sciderunt Paul. & Barnabas, qñ Lystris volebant

Exod. 17. ipsis sacrificia offerre. Item Israeliticus populus, quamuis manibus suis viriliter certasset, nihilominus tñ Deo honorem victoriæ tribuerunt, & altare erexit Moyses, quod dicebatur, F dñs exaltatio mea. Insuper Noe benedicens filio suo Sem, ait.

Gene. 9. Benedictus dñs Deus Sem: innuens quod à Deo veniat omnis benedictio. Vnde Iacob. ait; Omne datum optimum &c.

Iaco. 1.

Simile. Et certe mirum est, q̃ tantopere homines appetant fallacem mundi gloriam, quæ nullũ potest satiare: quæ etiam est instar vmbræ, quæ semper nigrum colorem præsefert, quamuis à corpore albo, vel viridi causetur: sic.n. mundanus honor siue pp diuitias, siue pp doctrinã, vel dignitatem causetur, semper tñ est periculosus & laboriosus. Porro sciendum quidem est, duplici potissimũ nomine aliquid magnum dici; aut q̃ reuera G natura sua ingenti animo magnũ esse vr̃; aut q̃ pusillo animo ob eius exiguitatem & angustiam, magnum esse putetur, cùm tñ reuera paruum sit. Prudenter enim à Seneca dictum est, multis rebus non ex natura sua, sed ex paruitate nostra, magnitudo accidit. Sic igitur rudes & pusilli homines, terrenas opes & inanes honores magnos æstimant: quibus quidem cũ momento temporis velut vmbra euanescant, nil minus quam magnitudinis nomẽ conuenit. Vnde hos fallaces æstimatores

Mundani honores varijs periculis expositi.

Senec.

Prosperitates humana q̃ sint inanes.

Prouer. 1. Salomon infantię nomine vituperat, cũ ait: Vsquequo paruuli diligitis infantiam, & stulti, ea quæ sunt noxia concupiscitis? H Quod perinde est, ac si diceret; vsquequo adeo pusillo & in-

Simile. fantili animo eritis, vt puerorum more res lubricas & inanes consectemini, easq; tanti faciatis, vt dignas existimetis, quas cum vestro magno malo ardẽtissime cupiatis? vt.n. pecudibus & iumentis fęnum iucundius & gratius quam aurum est; ita isti pecudum more viuentes, fluxa sempiternis, & terrena cęlestibus anteponunt. Satis quidem constat fratres inter omnes mundani cordis affectus, honoris & gloriæ cupiditatem latissime patere. Iam ferè nullus est, qui non flagret infinita quadam glorię cupiditate: hoc autem vel ex eo patet, q̃ cùm nihil

Mundani preferunt tẽporalia æternis.

Honores humanos multi sectantur.

quidem

A quidem vita ipsa charius sit, multi ne honorem amitterēt, aut vllum in se dedecus reciperent, vitam profundere maluerunt. Honoris porro appetitio, & qđ est consequēs ignominię odiū, vehementer nos ad virtutis studium alliciunt, & à uitiorum turpitudine reuocant. Vidit.n. ille sapientissimus rerum fabricator, neq; à uirtute laborem & difficultatem, quam hominū natura refugit, neq; à uitijs abesse uoluptatem, quam eadem natura uehementer appetit: ut eos igitur neq; difficultas illa à uirtute retraheret, neq; rursum ea voluptas ad inhonesta & inconcessa raperet, in uirtute quidem honorem & gloriam col

Verus quidem honor in virtute collocatur.

B locauit, cuius flagrantissimum desiderium animis nostris inseruit: in uitijs autem dedecus & ignominiam posuit, à quibus nos pudoris & uerecundię fręno arcere uoluit; ut quos diuini numinis respectus ad uirtutem minus incitabat, honoris saltē appetitus, & ignominiæ metus, in officio côtineret. Sed quid nos tandem facimus? Quonam modo his diuinis beneficijs utimur? nimirum eo modo, quo alijs eiusdem conditoris muneribus, quæ uitio nostro sic inuertimus, ut uirtutis & religionis instrumenta, in uitiorum irritamenta uertamus. Nil deniq; est nobis a natura insitum, quod nō sit uel ad corporis

Vitia magnam pariunt ignominiam.

C tutelam, uel ad animi cultum aptissimum. Sed nos plerumq; diuinis muneribus ad nostrum exitium & deformitatem abutimur. His igitur exēplis aperte liquet, quid de honoris appetitu iudicandum sit. Vt enim scelerati & perditi homines, illā animi propensionem, qua ad religionis & ueri Dei cultū, naturæ beneficio incitabantur, ad falsa multa impie transtulerunt: & quod erat pietatis incitamētū, totius impuritatis seminariū fecerūt. Sic modò multi honoris desiderium, quod in uirtute colenda impendi debebat, non in uirtute, sed in opibus, in diuitijs, & potentia, in ampla familia posuerūt: eos qui hisce re

Diuinis muneribus abutimur.

Honorem mūdani in diuitijs peruerse collocarunt.

D bus abundant claros in primis & illustres existimantes, q̄uis sint scelestissimi: eos uero qui paupertate & inopia premūtur, miseros arbitrantes, quamuis sint uirtutū omnium ornamentis exculti; honorem igitur in diuitijs, pudorem aūt in paupertate collocarunt. Videtis igitur fratres humanæ mētis peruersionem, & diuinorum munerum abusum? Vnde liquet, id hac in parte euenire, quod in multis alijs rebus contingit, quarum aliæ veræ quidem, aliæ adulterinæ sunt. Ad hunc ergo modū sunt ueri honores, sunt & falsi & adulterini. Veri sunt, qui hominibus ob uirtutē & res præclare gestas, distribuuntur: falsi aūt sunt quidem, qui ob res futiles & interituras exhibētur.

Mundani inhiant caducis honoribus.

Mirabile plane est & miserabile, quòd videamus plerosq; E
ita ambitioni deditos, & mundanos honores appetentes, vt nil aliud machinentur, quam quomodo possint cæteris eminere & minari; cùm tamen tam incerti sint, tam periculosi, tamq; caduci huiusmodi mundani honores & dignitates. Hoc quidē vt ait Lau. Iust. voluit Christus insinuare, cùm voluit illudi sicut in corona spinea, sic in harundineo sceptro. Meritò enim terrena dignitas harundini comparatur, quæ exterius viret, & tamen infructuosa, intusq; inanis est, & vacua. Quis quæso primo aspectu, potentum seculi non appeteret fastum? Quidquid in ipso est, arridere atq; virescere creditur: at verò accede F
propius & considera diligenter quantis agitetur curis, quale etiam foris proferat germen, vtiq; inutile & cito periturum; ex præteritorū scientia, præsentia iudicabis. Vidi, inquit Propheta, impium superexaltatū, & eleuatū sicut cedros Libani; & transiui, & ecce non erat; quæsiui, & non est inuentus locus eius. Infæcundi prorsus tales sunt impij, vacuiq; tanquam harundines, infæcundi alijs, & sibi ipsis etiam vacui. O quantum in ipsis & per ipsos diuina illuditur sapientia, quæ ex sui munditia & naturali excellentia, attingit à fine vsq; ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter: Illam profectò irrident, cùm G
illius honorem sibi arrogant, & gloriam propriam quærunt, sicut isti Pharisæi, & volunt tyrannice præesse. Quoties ex potestate vestra insolescitis, vestro harundineo baculo Christi caput percutitis: horrendè & cito apparebit vobis, Quoniam iudicium durissimum in his qui præsunt.

Laur. Iust. li. de triū. Chri. ago. c. 14.
Simile.
Psalm. 36.
Honores mundani quā sint caduci.
Sapient. 8.
Sapient. 6.

Quæramus Dei honorem, & non nostrum.

Qui autem quærit gloriam eius, qui misit eū, hic verax est. Sanè ille quærit Dei gloriam & honorem, qui omnia H
propter eum facit, qui proximum virtute sua & bono exemplo ad cælum dirigit, & cauet diligenter ne Deum offendat. Vnde in Cantic. dicitur: Soror nostra parua est, & vbera non habet &c. Vbi notatur cura & vigilantia, quam de salute proximi habere debemus. Hanc etiam insinuans Apost. ait: Filioli quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Sic Moyses dicebat: Proficiscimur in locum, quem Dominus daturus est nobis; veni nobiscum, vt benefaciamus tibi, quia Dominus bona promisit Israeli. Quasi diceret; non te terreat hæc aspera pænitentiæ via, siquidem per hanc tendemus ad pro-

Dei honorem quæramus.
Cantic. 8.
Galat. 4.
Numer. 6.
Per labores ad cælū tēdimus.

A promissionis terrã. Debet igitur seruus Dei non solùm suam, sed ét proximi optare salutem. Vnde Apost. dicebat Agrippę: Opto apud Deum, & in modico, & in magno, non tantùm te, sed etiam omnes qui audiunt, hodie fieri tales, qualis ego sum exceptis his vinculis. At verò sunt aliqui adeo pertinaces, vt nullis admonitionibus velint ad virtutem animum applicare, sicut faciebat iste, quem Moyses volebat secum ducere, qui respondit; non vadam tecum, sed reuertar in terram meam, in qua natus sum: & addit, non vadam vobiscum, ne tantopere contendas. Sic Iosue solicitus de salute proximorum, anxie
B quæsiuit de erectione altaris cuiusdam, timens ne esset superstitio aliqua, neq; quieuit donec tandem totam rem resciuit. Non ita quidem se gerunt viri improbi; sed de his dicit Iudas in sua epist. Væ illis, qui in viam Cain abierunt. Porro Cain vt aliqui dicunt, ideo occidit fratrem suum Abel, quia audiebat eum dicentem esse aliam vitam præter hanc, in qua præmia virtutibus decernebantur; Cain vero contra dicebat, & volebat ad suam opinionem adducere fratrem suum Abel; qui cùm nollet acquiescere, ipsum interfecit Cain: Vnde Iudas Apostol. ait, væ illis &c. Quasi dicat, væ illis qui non so-
C lùm ipsi mali esse volunt, sed etiam cæteros reddere volunt malos. Quare intentionem quam habere debemus, manifestat Christus cùm ait: Qui autem quærit gloriam eius qui misit eum, hic verax est &c.

Acto. 26.

Num. 10.

Iosue 22.

Bene consu lamus pro ximo.

Iudæ epist.

Cain cur interfecerit Abel.

Mali alios ét sui simi les reddere volunt.

Tam pauci quidem hoc tempore inueniuntur qui zelum habeant diuini honoris, vt non solùm ipsi occasiones non fugiant peccandi, sed alios etiam pelliciunt ad peccandum. Vnde Hieroboam ne à sua potestate diuerterentur & deficerent Hebræi ad partes Roboam, inuenit adorationem vitulorum: sic mundus & dæmon, ne ab ipsis deficiamus, adinueniunt
D choreas & saltationes; in quibus quidem cęcos homines vsq; adeo demẽtare solent, vt neq; missam sæpe audiant, nec etiam virtutis studium assidue complectantur, sed alios etiam spectatores in varia pelliciant flagitia. Quærunt igitur iam homines non honorem Dei, sed mundanas pompas & inuentiones, quibus se & alios deludant atq; decipiant. Nõ ita quidem se olim gerebat sanctissimus ille & mansuetissimus Moyses, sed potius tantum habebat zelum diuini honoris & gloriæ, vt peccata, atq; flagitia populi contra Deum commissa, seuerissime puniret; vt aliquando propter huiusmodi zelum, interficerentur triginta tria millia hominũ, & aliquando viginti quatuor

3.Reg.12.

Exẽplum prauum.

Varios dæmon excogi tat modos, vt nos reti neat.

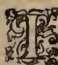
Num. 12.

quatuor millia. Quòd si vnquam debuerũt serui Dei zelum E
habere diuini honoris, hoc maxime tempore id præstare debent, cùm vident tam effrænatè & procaciter tanta committi
Respondeamus p̄ Dei honore. scelera & flagitia: cùm ergo videant ita à peccatoribus Dei honorem conculcari, debent maxime serui Dei pro eo respõdere. Sic enim Mathathias olim suos hortabatur milites di-
1. Mat. 2. cens: Nunc confortata est superbia, nunc ergo ô filij emulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento vestrorum: quasi diceret, non debetis dicere, sicut multi facere solent, viuat qui victor euaserit; sed potius cùm videatis legẽ & honorem dñi conculcari, pugnate viriliter pro eo, & victo- F
Dissimile. riam ouantem vobis Deus donabit & largietur. Considera
Tob. 2. obsecro quantum haberet zelum diuini honoris Tobias, & quantam adhiberet vigilantiam, curam, & solicitudinem, ne liberi sui vel domestici Deum offenderent: siquidem cùm aliquando domi suæ sensisset balantem hædum, statim sapientissime quidem & prudentissime zelans Dei honorem, & cauẽs ne Deus offenderetur, dixit quidem ad domesticos suos oẽs, & vniuersam familiam suum, quamuis se in paupertate cõstitutum videret: videte ne furtiuus sit. Quasi diceret, nolite obsecro Deum offendere, nec proximum, & diligenter inqui- G
rite, num forte hædus sit ab aliquo furto sublatus.

Feria III. post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO QVARTA.

Leges diuinas parum custodimus. H

IAM *die festo mediante.* Ioan. 7. Attende obsecro, quo segnitia etiam nostra in custodienda Christiana lege possit ex hoc Euangelio reprehendi, cùm Christus reprehendat istos dicens: Moyses dedit
Christian' bona exhibeat opera. nobis legem, & nemo ex vobis facit legem. Quid .n. quæso tibi proderit, q̄ sis ad imaginem Dei, si non seruas Dei legem? Quid proderit alicui, q̄ diues sit, si diuitijs abutitur? Sicut quid prodest nauigio, q̄ sit egregiè depictum, si ipso nauigari
Rom. 2. non põt? Vnde Pau. ait: Si aũt præuaricator legis sis, circumcisio tua præputium facta est. Sanè de multis Christianis dici

potest

A potest illud Ezec. Contempsit iudicia mea, vt plus esset impia q̃ gentes; & præcepta mea vltra q̃ terræ, quæ in circuitu eius sunt: impius est populus meus plusquam gentiles, & idololatræ qui lapides adorant: illi enim fidem dijs suis seruant, & his obediunt. Videas q̃ Maurus seruat legem suam quamuis impiam, & Iudæus suas cæremonias quamuis abolitas; & tñ Christianus nõ vult seruare legem suam, adeo vt sibi dicatur: Nemo ex vobis facit legem. Aliter sane faciebat Dauid, qui dicebat, In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccẽ tibi. Vide obsecro, quã pretiosum semen in terra cordis sui semina B ret. Et certe si plurimi faceres plantã aliquam, quæ tibi gemmas pretiosas, smaragdos, & saphyros produceret: multo certe pluris facere debes verbum Dei; quod si vt decet receperis, mirabiles in te edet fructus; non si ad vanam tm̃ ostentationẽ legẽ Domini discas, sicut aliqui faciunt. Vnde Dauid dicebat; Misericordia autem domini ab æterno, & vsq; in æternum super timentes eum, & iustitia illius in filios filiorum, his qui seruant testamentum eius, & memores sunt mandatorũ eius ad faciendum ea; non ait ad ostentandum. Præsentiens quidẽ Isa. quanto vberiores fructus ex lege Euangelica possent con- C cionatores reportare, q̃ olim ex lege Mosayca, ait: Beati qui seminatis super omnes aquas, immittentes &c. Quasi diceret, vos iam in sterili terra nõ seminatis vt nos, sed in terra gratia irrigata. Quòd si videres sanc̃te Propheta modò sterilitatem multorum Christianorum, quantopere eam reprehenderes? Certe ẽt qui leges inter Ethnicos sanciebant, eas conabantur confirmare autoritate suorũ deorũ: vnde Lycurgus in legibus quas dedit Lacedæmonijs, dixit se eas ab Apolline accepisse. Minos dixit, se Iouis imperio, Cretensibus leges sanxisse. Zaleneus dixit, se Mineruę nomine leges tulisse: Numa Pompilius D dixit, se deæ siue nymphæ Egericæ nomine, Romanis legẽ dedisse: & Moyses ẽt à vero Deo legem accepit; vt hoc pacto eis homines melius parerent: quin & Christus dñs, ne vllo modo nos excusare possemus, ait: Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me. Et tñ ipsi non obtemperamus, cùm tñ sciamus, quantum gaudeant legislatores vt eorum leges obseruemus. Sanè Lycurgus oẽs adegit ad iurandas leges suas, quousq; ex certo quodã itinere reuerteretur, atq; vt eas semper obseruarẽt, noluit illuc amplius redire: quin potius statuit vt ossa eius cũ mortuus esset in mare proijcerẽtur, ne ẽt mortuus illuc rediret. Quãto igit̃ magis existimare debemus, velle Deum,

Ezech. 5.
Negligimus Dei legem.
Psal. 118.
Simile.
Verbũ Dei q̃tos affe-rat fruc̃t⁹.
Psal. 102.
Isa. 32.
Verbũ Dei fructuosũ, & tamẽ a nobis nõ colitur & seruatur.
Lycurgus.
Minos.
Zalenæus.
Nu. Pom.
Exod. 34.
Leges quã astutè sanxerit Lycurgus.

le Deum, vt eius leges seruemus? Quod sane intelligēs Dauid E
Psal. 118. dicebat: Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Vnde & ea
2. Reg. 23. cũ diligenter seruaret, dicebat: Cantabiles mihi erant iustifica
Psal. 118. tiones tuę in loco peregrinationis meę. Nos vero cùm parum gustemus tam suaues leges, idcirco Dauidem non imitamur.
Dan. 2. Certe si lex Dñi nobis impossibilia præciperet, sicut Nabuchodonosor præcipiebat, cùm diceret vt diuinarent somnium quod somniauerat, non esset mirum, ꝙ eam non seruaremus.
Deut. 30. At vero dicit in Deut. Mandatum quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neq; procul positum, neq; in cælo positũ; sed iuxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, vt fa- F
Act. 15. cias illum. Si igitur iugum legis, quãuis de eo diceret Petrus,
Mat. 11. ꝙ nec nos, nec Patres nostri portare potuerũt, nihilominus tñ ab Hebręis seruabatur; quanto igitur diligentius iugũ Christi suauissimũ portare debemus? Præsertim cùm tantã contineat suauitatem, & tam suaue melos in cordibus nostris operetur.
Amphionis fabula. Fabulantur quidem poetæ, ꝙ Amphion Thebanus insignem Thebarum ciuitatem suæ musicæ suauitate construxerit, efficiens, vt lapides & saxa suis locis apte cohęrerent per seipsos.
Arionis fabula. Et Arion Methymneus dr̃ cytharę suę suauitate, marinos ad se pisces allexisse. Alphæus quoq; immanes belluas fertur cã G
Alphæi fabula. tus sui dulcedine domuisse. Sed verè quidē dicere possumus, hæc omnia per legem Euangelicã præstita esse, quæ sua suauitate saxeos homines conuertit, quæ veras ædificat ciuitates,
Legis Euãgelic. suauitas. tantas introducendo religiones, quæ facit vt homo quodammodo seipsum deserat, propriam abnegando voluntatem, ac
Magnę uires diuinæ legis. deniq; ciuitatem ædificat Hierusalem viuis ex lapidibus. O diuinum Arionē, qui tanto artificio pisces educis ex mari huius mundi! O diuinum Alphæũ, qui ita indomitas belluas ad tui cognitionē & iugum adducis, & ex indomitis quodammodo angelos facis? Quæ quamuis ita sint, vt. s. tantam suauitatem H
Exod. 4. lex Dñi contineat, nihilominus tñ quibusdam adeo pōderosa
Gal. li. 11. vr̃, vt eam vix etiam audire dignentur. Sed tñ nitamur semper
de arc. ca. legem Dñi adimplere, ipse enim nobis animum & vires dabit
fi. c. 4. ad id præstandum. Fugiebat quidem Moyses serpentem, & tñ
Guil. Par. dixit illi Dominus, vt ipsum apprehenderet, & iam non ser-
lib. de fide pentem, sed virgam inuenit, & baculum quo posset sustentari:
& legi. sic Deus omnem tibi adimet difficultatem, & sustentabit te
Burg. lib. semper. Aduerte obsecro quanto grauior esset lex vetus; quæ
scrutinij. vt ait Gal. habebat præcepta 613. Vel secundum Guil. Par.
d. 8. c. 9. Et Burgen. habebat tot præcepta, quot sunt in anno dies.

Quare

A Quare vide obſecro quam ſuauior ſit lex Euãgelica.In cuius ſuauitatis figuram legimus,ꝙ quamuis arca Dñi eſſet ex ponderoſis lignis Sethim,& præterea auro ponderoſo eſſet conte ćta, nihilominus tamen dicit ſcriptura, ꝙ auxilium præſtitit illis Deus,vt eam leuiter aſportarent,& propterea offerebantur & immolabantur ſeptem tauri, & ſeptem arietes: ſuper quæ verba dicit Lyra,dixere ipſi Hebræi, ꝙ arca dñi virtute diuina ſeipſam portabat & ſuſtentabat,adeo vt pondus graue ſentirent leuiter, & propterea offerebant huiuſmodi ſacrificium.Cum ergo eundem habeamus Deum,faciet vtiq; vt facile ſuæ legis iugum toleremus. Ioan.1. Mich.1. 1.Par.15. *Lex Domini ſuauis.*

B Amor etiam ipſe eſt,qui res ſuaues reddit;ſic enim videmus ꝙ ſancti martyres præ amore tam acerba & atrocia facillime ſuſtinerent tormenta: at verò qui nõ amat,etiam leuia quęquæ exiſtimat eſſe intolerabilia. Vnde Eua querebatur apud ſerpentẽ, ꝙ dominũ præcepiſſet vt non ſolùm non comederent, ſed nec etiam tangerent arborem, cùm tamen ſolùm præcepiſſet ne comederent: ſed quia non ducebatur amore,propterea id ei intolerabile videbatur. Sic etiam exploratores terræ promiſſionis aliqui certe lætati ſunt,quòd viderent in Hebron ſepulchra ſanctorum patrum, Geneſ.3. Num.13.

C alij vero amaro animo redierunt,dicentes: vidimus monſtra de genere giganteo.Sic ergo multis lex Euangelica grauis apparet, quia amore non ducuntur; alijs vero ideſt ſeruis Dei, qui amore ducuntur,eſt longe ſuauiſſima. *Lex Euangelica ſuauis.*

Leges etiam humanas multi non recte obſeruant.

N*Emo ex vobis facit legem.* Inſuper etiam in obſeruandis legibus humanis multi committuntur defectus:nam ſępe videas etiam magnates & potentes recuſare earum iugum.

D Vnde Achab viſum eſt, quòd ſibi licitum eſſet auferre vineã ipſius Naboth. Et multi Domini temporales varijs tributis & legibus onerant ſubditos, & ipſi eas non obſeruant,imo ſi lis aliqua contra ipſos intendatur,ſemper inueniunt aliquem iuriſperitum qui ipſos defendat, etiam contra ipſas leges. Vnde Iſa.ait: De radice colubri egredietur regulus,& ſemen eius abſorbens volucrem. Veruntamen obſeruẽt & attendant tales,qui legibus abutuntur,quam cito rationem ſuæ iniquitatis apud Deum ſint redditiuri.Hinc Dauid ait: Adhuc puſillum,& non erit peccator, & quæres locum eius, & non inuenies. Habent quidem pauperes,contra quos iniqui ſunt & iniuſti, 3.Reg.21. *Aliqui iuriſperiti peruertunt leges.* Iſa.14. Pſal.36.

Psalm.9. iniusti, Deum protectorem suum. Vnde Psalm. Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor. Considerēt igitur po E
Heb. 10. tentes, quod vt Pau. ait: Horrendū est incidere in manus Dei
Exod. 14. viuentis. Itē considerent quō Deus punierit Pharaonem pp iniquitates, quibus afflixit populum Israeliticum: & quō punierit ipsum Aman pp iniustitiam in Mardochæum, & reli-
Esther 7. quos Iudæos. Item Samuel dixit regi Agag: Sicut fecit absq;
1.Reg.15. liberis mulieres gladius tuus, sic absq; liberis erit inter mulieres mater tua. Vide etiam quō Deus vltus fuerit iniuriā infli
4.Reg.9. ctam ipsi Naboth, etiam postq̄ longum tempus præterijsset; vnde Iehu dixit, q Dñs leuauerit hoc onus supra ipsum di- F cens, pro sanguine Naboth, & pro sanguine filiorum eius, quē vidi heri. Bene igitur his consonat doctrina Dauidis, dicētis:
Psalm.89. Mille anni ante oculos tuos, tanquam dies hesterna, quæ præterijt. Quin etiam propter iniustitias & tyrānides solet Deus auferre regna, & imperia ab his, & dare illis, sicut fecit cum Assyrijs, Medis, Caldæis, & alijs qui pp iniustitiam suam ca
Psal. 106. stigati sunt, vt ait Dauid. De infelici quidem & tyrannica Ba-
Apocal.8. bylonia dicitur in Apoc. Et lux lucernæ non lucebit in te amplius, & vox sponsi & sponsæ non audietur adhuc in te, quia inquit, mercatores tui erant principes terræ, quia in veneficijs G tuis errauerunt omnes gentes, & in ea sanguis Prophetarum & sanctorum inuentus est, & omnium qui interfecti sunt in terra. Vide igitur quō propter auaritiam & cupiditatem similia plerunq; mala committuntur, & ita regna destruuntur. Sic enim Anglia in maledictam Lutheri sectam incidit, & contra Ecclesiam venit, atq; prælatis & viris Ecclesiasticis bona temporalia abstulit, atque multis vexationibus pauperes afflixit. Item aduerte quō scriptura ibi vocet sanctos ipsos oppressos & calamitosos; opprimentes verò vocat sanguinolentos, q auferant bona pauperum, quæ sunt instar sanguinis. H

Iniustitias erga pauperes quomodo puniat Deus.

Anglia siue Britannia quō perierit.

Porrò parum admodum refert, q Respub. sanctas hēat leges, nisi executioni mandentur, & transgressores puniant. Scri
Laert. de vi. Phi. bit quidē Laertius, q Thebani miserunt Philosophū quendā ad Lacedæmoniæ prouinciā, vt probè obseruaret eius le-
Exempl. ges, atq; ex his seligeret meliores, quas possent Lacedęmonij custodire: cùmq; post longum tēpus reuersus esset, paratum in publica platea fuit ipsi theatrū, vt ibi cōcursantibus omnibus exponeret, quæ conuenirent suę prouincię: ipse vero Philosophus attulit in eū locum, patibulum quoddā, compedes, catenas & gladium, atq; discessit: cùm vero totus populus ab eo ratio

A eo rationem sui facti exigeret, respondit; parum quidem referre ꝙ sanctas haberent leges, nisi executioni mandarentur, & seruarentur cũ omnibus: siquidem pauperes inquit dumtaxat pęnas luunt, cũ interim diuites liberi euadant. Pondus & pondus, mensura & mensura, vtrumq; abominabile est apud Deũ, vt ait Sap. quod de malis iudicibus intelligitur, ait Hec. Pin. qui. s. vni vnam, & alteri alteram mensuram habent: legem vnam habent pro diuitibus, alteram vero pro pauperibus: vnam pro cognatis & amicis, & alteram pro extraneis; seu si mauis, eandem distorquent legem, & in eadem prorsus causa, *Iudices debent executioni mandare legũ pœnas.* *In pauperes tãtũ animaduerti solet.*

B alterum absoluunt eadem lege, & alterum condemnant. Efficiunt quidem isti, vt leges sint veluti regulę quędã plumbeę, quas cum velint, facile inflectant; cùm tamen esse deberent æreæ & immobiles: quare cùm legibus potius ipsi aptandi essent, ipsi leges hominum palato accommodant, & pro eiusdem ratione & varietate, ipsius legis varium etiam sensum, repentinis quibusdam & insperatis motibus personant atq; per cantant; similes plane cymbalistis, qui cùm dudum ad festum diem atq; ad hilaritatem cymbala personarent, mox si quis vita functus fuerit, mutato sono hilari, tristem quendam effi- Prou. 20. Hec. Pin. in Ezech. Simile. Simile.

C ciunt sonum. Vnde & vulgò dicimus; alius quidem est hic sonus. Ita etiam deprauati iudices, cum fauorabilem dudum sententiam in eadem prorsus causa pro diuite promulgassent; repente inuersa pagina, vel sua potius mente, in causa pauperis oppositam omnino sententiam pronunciant. Et quemadmodum ipsi typographi ex eisdem caracteribus, nunc pro Catholico viro Catholicam quandam sententiam cudunt, mox vero pro homine hæretico pestiferam: ita isti eisdem legis caracteribus, pro diuite salutarem sententiam ferunt, pro paupere vero perniciosissimam & lethalem. *Iudices mali peruertunt leges.* Simile. *Astutia malorum iudicum.*

D

Iniurias patienter toleremus.

VNum opus feci, & omnes miramini &c. Vide obsecro quãta cum mansuetudine respondeat, & q̃ patienter eorum toleret iniurias, cùm ipsi dicerent ꝙ dæmonium haberet; vt inde discamus quam moderate iniurias nobis illatas sustinere debeamus pp Christum dumtaxat, & quia ipse nobis ita præcipit. In huius quidem rei figuram legimus in Genes. ꝙ cùm mortuus esset Iacob, venerunt fratres Ioseph ad eũ dicentes; Pater tuus præcepit nobis anteq̃ moreretur, vt hæc tibi verbis illius diceremus; obsecro vt obliuiscaris &c. Vbi aduerte *Patienter iniurias sustineamus.* Gene. 45.

Iniurias quibus considerationibus condonabimus. quomodo ei dicerēt, vt vel pp hoc tm̄, ꝙ eius pater ita vellet, E
id facere debebat: quæ verba eum statim ad lachrymas excitarent: quanto igitur magis nos præcepto & consilio Christi moueri debemus, atq; exēplo, qui non solùm non punit istos qui sibi iniurij sunt, sed ēt multos ex his sua prædicatione cōuertit? Faciamus igitur quod Dauid dicebat; Propter verba
Psal. 16. labiorum tuorum, ego custodiui vias duras. Non.n.hæc tam
Legem Euāgelicam q̄ suauissima est, obseruemus. seuera lex est, quā seuera illa stoicorum, quæ iubebat, vt neq; ex iucundis lætaremur, neq; ex tristibus tristaremur, sed eundem in omnibus vultum semper exhiberemus. Si igitur aliq̃ senties difficultatem in lege Dei obseruanda, bono esto animo; ipse.n.te semper iuuabit, & tibi ad latus aderit. Est qui- F
Legem Dei seruemus & ipse nobis fauebit. dē tam perfecta hæc dn̄i lex, & tam salutaria consilia, vt non solùm velit, vt iniurias tibi inflictas libenter condones, sed ēt vt aliud ēt cumulatius addas. Vnde doctores ita interpretantur locum illum: Si quis te angariauerit mille passus, vade cū
Mat. 5. eo & alia duo. Sic quidem visus est fecisse sanctus Iob; siquidē
Iob 2. non solùm calamitates sibi à Deo immissas patienter sustine
Psal. 34. bat, sed etiam se in Sterquilinio collocauit, & testa saniem ra
2. Reg. 15. debat. Item Dauid dicebat; Cum mihi molesti essent, indue-
2. Reg. 18. bar cilicio: atq; in persecutionibus filij sui Absalon fugiebat, G
& incedebat nudis pedibus. Vnde propterea Deus eum tantopere consolatus est; & nos etiam consolabitur, si patienter pro ipso labores & iniurias tolerauerimus.

Sanè quāuis perfacile quidem possit Deus iniurias vindicare seruis suis illatas; vt constat cùm vltus est iniuriam factam
4. Reg. 2. Elisæo à pueris illis, quos vrsi deuorarunt: tum etiam puniuit
2. Reg. 6. Michol, quæ Dauidem irridebat, sterilitate: nihilominus tn̄ hodierno die voluit patienter tolerare iniurias sibi ab his Pharisæis illatas, vt exemplum nobis patientiæ exhiberet: siquidē satis nouimus ꝙ ipse tandem sit persecutores nostros vlturus. H
Zachar. 2. Vnde apud Zachar. ait: Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Sanè cęcus ille à natiuitate satis intelligebat ꝙ insigni eū
Ioan. 9. iniuria afficerent, cum dixerunt, In peccatis natus es totus;
Marc. 14. sed tn̄ verbum nullum respondit. Item Magdalena quamuis à
Luc. 10. Simone reprehenderetur, & à sorore sua Martha, non tamen
Dan. 4. oblocuta est. Insuper cùm Daniel patienter inter leones ma-
Patiētiam in laborib⁹ compensat Deus. neret in lacu, idcirco Dominus mandauit angelo, vt ad eum Abacuc afferret cum prandio. Sed dic bone Deus, quorsum prandium ipsum à pauperibus messoribus & afflictis atq; defessis, aufers, & eum das Danieli? nonne satius fuisset, vt ex

diuitis

A diuitis alicuius promptuario cibũ abstulisses?Sed respondebit vtique, ꝙ plurimi faciat iustum, adeo vt faciat etiam afflictos viros,qui etiam necessitatẽ aliquam patiuntur, ipsi deseruire. Quamobrẽ dimitte iniurias & cõtumelias tibi inflictas,& vindictam ipsi Deo reserua,qui ait:Mea est vltio,& ego retribuã eis in tẽpore,vt labatur pes eorum ,iuxta est dies perditionis. Deut.32. Sanè cum Saulus furibundus tenderet ad persecutionẽ Christianorũ,tunc obuiam ei Christus occurrit,& ipsum ad se cõuertit.Item hodie cùm dicerent Pharisæi, ꝙ dæmonium haberet, ipsis admirabiliter prædicauit. Quid igitur ad hæc dicent,qui iniurias condonare nolunt,dicentes ꝙ adhuc caleant ulcera,& ferueat sanguis?Quanto magis currebat,& feruebat Christi sanguis in Cruce,qui tñ dicebat : Pater ignosce illis? Vnde Isa.ait : Et pro transgressoribus rogauit. Porro aduerte ꝙ in Cruce loquitur cùm non interrogatur;& tñ ante præsidem non loquitur cùm interrogatur;ut intelligamus quod ibi quidem loquitur,ut iniurias condonaret;hic verò non loquiť, ne loquendo à pręside liberetur,qui uenerat pati ꝑ nos. Cõmendat autem charitatem suam in nobis, ait Paulus, quia cũ inimici essemus &c.Vt inde intelligamus,ꝙ non debemus expectare,vt iniurię inueterascant,vt eas condonemus. Adde ꝙ sæpe tales iniurias permittit Deus ad maius meritum nostrũ, sæpe etiam ut peccata nostra puniat. Et certe qui criminosus est, non irascitur carnifici ; item neq; Iob irascebatur contra ignem deuorantem eius substantiam,neq; contra uentum cõcutientem domos.cùm consideraret id prouenire à diuina manu & voluntate.Sic Christus dicebat Petro : Mitte gladium tuum in vaginam : calicem quem dedit mihi pater,non vis vt bibam illum? Non equidem indignatur infirmus contra lanceolam,qua fit sanguinis emissio ad sanitatem recuperandam; neq; cum quis victoriam obtinet,indignatur cõtra illa arma, quibus sibi ab aduersarijs bellum inferebatur. Sic ergo neq; tu debes irasci contra iniurias,quæ tibi inferũtur,nec malum pro malo reddere,sed iniurias potius condonare.

[Margin: Act.9. *Iniurias cõdonemus ad Christi imitationem.* Luc. 23. Isa.53. Ioan. 19. Rom.5. Simile. Ioann.18. Similia.]

Patienter quippe illatam iniuriam tolerat,qui meminit,ꝙ fortasse adhuc ex se habeat, in quo ipse debeat tolerari. Et quasi aqua ignis extinguitur, quum surgente furore animi, sua cuiq; ad mentem culpa reuocatur : quia erubescit peccatis non parcere,qui Deo vel proximo sæpe recolit non paren do peccasse. Et D. Chryso.ait : In proprijs iniurijs patientem esse,laudabile est ; iniurias autẽ Dei dissimulare,impium est.

[Margin: D.Grego. li.5. moralium. D.Chrys. super Ma.]

Feria IIII. post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO PRIMA.

Ioan. 8.

Iniurias statim condonemus.

Simile.

Magnũ lucrum iniurias condonare.

Simile.

RÆTERIENS *Iesus vidit hominem cæcum a natiuitate.* Ioan. 9. Ex hoc quidem Euangelio statim discimus iniurias condonare; siquidem videmus ꝙ Christus, quem lapidare volebant, statim tamen iniuriæ oblitus, hoc tantum prꝫstitit beneficium: discamus ergo quam breui illatas contumelias obliuisci debeamus, cum præsertim vtilitatem etiam maximam inde referamus. Si enim aliquis, vt tibi malum inferret, etiamsi id faceret mala intentione, pilas siue poma aurea in te coniiceret; vtique si cautus esses, deberes illa colligere, atq; ita iste talis malum tibi cupiens, teipsum diuitem potius efficeret. Conuitia igitur & iniuriæ, quas in te inimicus tuus iacit, pilꝫ sunt aureꝫ: tu ergo tacens humilia teipsum, & eas collige, vt thesaurum tandẽ locupletissimum in cꝫleste regnum tibi reserues. Non vis virgam in ignem coniicere, quia vestes tuas mundat, imo eam seruas maxima cura; inimicum vero tuum, qui ab anima pul uerem peccatorum excutit, destruere & subuertere vis? Cꝫterum Ecclesia sancta de instrumentis loquẽs passionis Christi, dulces clauos vocat, & dulcem crucem, sed ferrum lanceæ cru dele, dicens: mucrone diræ lanceæ, qm̃ mortuum Christum vulnerauit, quod immanis est crudelitatis: ꝙ si crudelitas est mortuum percutere, immanitas perinde erit inimicum vulne rare, qui mortuus est. Ruit enim inimicus tuus, vt te perdat, iamq; igni inferni appropinquat; eius igitur potius misereri debes, cum sibi grauius inferat malum: dicit enim Dauid: Circundederunt me sicut apes: nam apes quidem grauius sibi malum inferunt alios pungendo: pungit digitum tuum apis, & statim moritur; tu verò luto apposito digito mederis, & melle gaudes apum. Sic ergo inimicus te persequens, seipsum occidit, tu verò melle charitatis satiaris. Si vis ergo melle beatitudinis perfrui, opus est vt persecutionem patiaris, & pungaris ab apibus. Cùm vas aliquod ab igni extrahere vultis, cuius altera quidem ansa ardet, & altera friget, vtra tandem ansa vas apprehenditis? Sanè nullus partem ardentem apprehendet. Sic igitur patet quanta sit eorum stultitia, qui cum ex

Ecclesia.

Simile.

Psal. 117.

Simile.

Simile.

Iniurias quõ condonemus.

A iniurijs salutaria documenta apprehendere possunt, ipsi contra ea sumunt quæ odium generant. Tales certe Plut. cucurbitulis medicæ facultatis comparat, quæ noxium ad se dumtaxat sanguinem alliciunt, & salutarem non attingunt: sic.n. isti illud solum accipiunt, quod odium generare potest. At quanto satius esset, vt idem ait, eos imitari, qui cùm oculorum lippitudine laborant, si eos vel splendida lux, vel nimius corporum candor offendit, ab his quæ lędunt, ad ea quæ iuuant oculos conuertunt: sic igitur nos in iniurijs inimicorum nostrorum facere quidem oportet. Plutar. Simile. Simile.

B *Vidit hominem.* Nomine Celdonium, vt ait Dioni. qui postea cum Magdalena, Martha, Maximino, & Lazaro, Iudæa expulsus est, vt habetur in vita Magdalenę. Porro quia Iudęi, vt ait Cyril. sermonum Christi altitudinem non susceperant, exiens de templo curauit cæcum à natiuitate, sui absentia eorum furorem mitigans, & per miraculum, eorū duritiam molliens, atq; eorum quæ à se dicta sunt, per opera fidem faciens. Vidit ergo cęcum Dominus, quia studiose eum respexit, quasi aliquid circa ipsum operaturus, & ea occasione quæsiuerunt discipuli causam cæcitatis. Sanè quia meminerunt languido Dio. Car. in Ioan. Cyrill. in Ioan. li. 6. c. 15.

C ad probaticam piscinā curato, dictum esse à dño: Vade, & amplius noli peccare. Et paralytico dictum est: Fili dimittuntur tibi peccata tua: idcirco arbitrati sunt, hanc cæcitatem pp peccatum inflictam: itaq; percontantur, quis peccauerit, ipse ne, an parentes. Sciendū quidem est, ait D. Th. q̄ est duplex pęna, qua homines puniuntur: vna est spiritualis quantū ad animā, alia corporalis quantum ad corpus; & spirituali quidem nunq̄ filius pro patre punitur, quia anima filij non est ex patre, sed ex Deo. Ezech. 18. Omnes animę meę sunt: hoc ēt dicit Aug. in quadam epist. Sed pęna corporali filius pro patre punitur, Ioan. 5. Mat. 9. D. Thom. in Ioan. 9. lect. 1. Ezec. 18. D. Augu.

D cùm quantum ad corpus sit quędam res patris. Vnde Gen. 19. filij Sodomorum occisi sunt pro peccato parētum: sæpe etiam Deus comminatur Iudæis occisionem puerorum pp peccata parentum. Quare aūt vno peccante, alius puniatur, sciendum est, q̄ pęna duo habet, læsionem, & remedium: nam aliqñ abscinditur membrum, vt totum corpus conseruetur; & sic pęna huius læsionem infert in quantum abscinditur, sed remedium habet in quantū conseruat corpus: nunquam tñ medicus nobilius membrum abscindit pp conseruationem minus nobilis, sed è conuerso: in rebus aūt humanis anima nobilior est corporę, & corpus nobilius exterioribus rebus; & ideo nunquam Gen. 19. Simile. *Patiamur in corpore ne patiamur in anima.*

fit, vt aliquis propter corpus in anima puniatur, sed potius in corpore propter remediũ animæ. Quandoq; ergo Deus irrogat pœnas corporibus vel rebus exterioribus propter remediũ animæ, & tunc huiusmodi pœnę non inferuntur vt læsiuæ tantùm, sed vt purgatiuæ in remedium. Vnde & ipsa puerorum Sodomitarum occisio, fuit ad bonum animarum: non quidem ad meritum, sed ne paternæ malitiæ imitatores, viuendo peccata cumulantes, atrocius punirentur: sic etiam pro peccatis parentum pluries aliqui puniuntur. B

Genes. 19.

Quis peccauit, hic an parentes eius, vt cæcus nasceretur?

Cæcitas corporea, ait Hie. non perinde incommodat, ac spiritualis; imo interdum pro magno beneficio diuinitus donatur. Cæcitas verò spiritualis inter grauissima mala, quę secum affert lethale peccatum, numeranda est. Quemadmodum enim Philisthæi, vbi Samsonē ceperunt, oculos eius effoderunt; qđ vbi factum est, illum velut iumentum ad pistrinum alligarũt, & molere fecerunt: ita dæmon vbi miserum hominem lethali aliquo crimine illaqueauit, eius mēti protinus tenebras offundit, atq; ita excæcatum in multa alia incommoda protrudit. Hanc aũt humanę mentis peruersitatē, appositissima similitudine Naas Ammonitarum rex adumbrauit, qui habitatoribus Iabes Galaad, à se in maximũ vitę discrimen adductis, & pacē suppliciter postulantibus, respondit: in hoc feriam vobiscum fœdus, vt eruā omnium vestrorum oculos dextros. Hoc etiam fœdus dæmon cum hominibus suis percutit, quod omnium s. dextros oculos lumine priuet: duos. n. mens nostra oculos habet, dextrum quo spiritualia, & sinistrum quo tēporaria respicit: illum ergo conatur dæmō nobis eruere. *Quis peccauit &c.* F G

Hie. epist. ad Albigaum, & epi. ad Castruti. to. 1.
Simile.
Iudi. 16.
Peccatum mentem excæcat.
1. Reg. 11.
Simile.
Tēporalia intuemur, nō æterna.

Quibusdam vr, ꝙ semper ꝑꝑ peccata veniant afflictiones; sed longe falluntur: sic enim fallebatur vxor Iob, cùm dicebat: benedic Deo, & morere: Quasi diceret, bona opera tua vana esse debent, neq; à Deo acceptantur, quia fortasse ea non facis nisi per vanitatem quandam. Idem etiam vxor Tobiæ improperabat viro suo. Porro solet Deus immittere nobis labores aliqñ etiā, vt emendemur: quod cùm non facimus, dicit illud Isa. Vsquequo percutiā vos vltra addentes præuaricationes? Quasi dicat, cessabo immittere labores, qm̃ ipsis non emendamini: si aũt emendentur, addit alios, donec tandem puri sint. Sic solet mulier, cùm videt ꝙ sapone macula tergitur, perseuerare in ea lotione, donec tandē penitus eluatur: ꝙ si viderit nihil prodesse, maculā dimittit. Sic ergo Deus labores immittit, H

Iob 2.
Tob. 2.
Labores suis dat Deus.
Isa. 1.
Simile.
Labores immittit Deus vt emendemur.

A tit, vt emenderis; & quis nouerit, quod te non debeas emẽdare, nihilominus tamen in iudicio te excusare non poteris, quòd si labores immisisset, conuersus fuisses vt alij.

Neq; hic peccauit, &c. Ad interrogationem discipulorum respondit dñs, ait Cyril. neq; ipsius cæci peccato, neq; suorum parentum factum esse, vt cæcus nasceretur; non tamen omnino negat hac responsione, ipsum cæcum, aut parentes peccatum aliquod cõtraxisse; habuerant enim originalis contagij, & viuendo aliquid peccatorum super addiderant. Quis enim vitam hic aget insons criminis? Sed non illo ipso illorum
B peccato factum est, vt à natiuitatis exordio visu priuaretur; quin potius, vt manifestentur opera Dei in illo; vt scilicet in illius illuminatione declaretur gloria diuinitatis Dñi, & illius splendor eorum, qui nouerunt signum, oculos feriat. At vero scisscitari hic quispiam posset, nunquid iste cæcus iniusta passus est, quod cæcus fuerit natus sine culpa? Minime profectò; quin potius beneficiũ accepit per hanc cæcitatem; nam & mirabilius visum recepit, quàm si à principio natiuitatis accepisset, & ea occasione interioribus oculis est illuminatus, atq; ad Christi fidem integre perductus. Quid enim profuit Iudæis, à vi-
C tæ exordio oculos corporis integros habuisse, cùm animo prorsus cæcutirent? nonne maius iste cæcus est beneficium assecutus, qui ad tempus visu corporis captus, postea & interius & exterius est videndi facultate donatus?

Cyrill. in Ioan. li. 6. c. 16.

Quęst.

Respon.

Labores ad commodũ nostrũ mittit De⁹

Ioan. 4.

Me oportet operari, dum dies est. Hoc enim propositum saluator ante oculos semper habebat, hic erat eius potus & cib. humanæ. s. salutis opus absoluere, cuius gratia à patre missus fuerat in mundum. O si nos hac in re saluatorem nostrum imitari studeremus, vt finẽ ad quem à Deo conditi sumus, ob oculos poneremus! O si ex tã multis diei horis, quas inanibus
D verbis & cogitationibus insumimus, vna saltẽ aliqua à nobis ipsi rationem exigeremus, cur à Deo cõditi, cur redempti, cur tot ac tantis beneficijs affecti sumus! A Deo enim esse omnia condita, & nos ab eo vniuersa tum corporis, tum animæ bona accepisse, nemo est qui nesciat. Quis autem dubitare possit, hunc tantum artificem pulcherrimũ hoc opus, nullo fine proposito condidisse? Nunquid ait Propheta, vanè constituisti omnes filios hominum? Cùm enim nullum sit animal, quod non proposito sibi fine aliquo operetur, quid fingi monstruosius potest, quàm summam illam sapientiam frustra hominem nullo sibi proposito fine fecisse? Præsertim cùm multo maiori

Opera nostra ad Deum dirigã tur.

Psalm. 88.

Deus consilio hominem, quã cętera omnia fabricatus fuerit. B
Quem autem finem tantus artifex in hoc tam pulchro opere, quod sexto tandẽ die absoluto huius mundi opificio, perfecit, sibi proposuit: num vt domos ædificaret? vt plantaret vineas? vt voluptatibus indulgeret? vt vitam in otio consumeret? vt iure vel iniuria opes vndiq; relicturus congereret? Quis adeo væsanus est, vt hoc vel fingere cogitatione audeat? Quare hominem condidit Deus, vt beatitudinem sibi compararet prę-claris actionibus & vitæ meritis. Cùm ergo in hoc nobis breuis huius vitę vsura data sit, quanta quęso est hominũ cęcitas & peruersitas, vt huius finis prorsus obliti, nil aliud in vita F quærant, quàm quod pecudes & bruta quærunt, quę ventri & pabulo destinata sunt? Quamuis.n. verbis & fide quam profitemur, aliam nobis felicitatem propositam esse fateamur, rebus tamen ipsis & institutione vitæ, nil aliud quam præsentia bona captamus, tantoq; studio congerendis his intenti sumus, vt finis ad quem nos dominus procreauit, prorsus obliuiscamur, nilq; minus agamus, quàm id cuius gratia conditi sumus: quod perinde est, acsi quis Parisios discendi gratia à nobilibus parentibus mitteretur, & magnis ibi sumptibus sustentaretur, cùm interim ipse relicto studio, se totum partim ludis, partim G mechanicis artibus addiceret. Qua re quid absurdius, quid ve nobilibus parentibus indignius? Hanc autem cęcitatem & dementiam Hierem. designauit, cum ait: Sordes eius in pedibus eius, nec recordata est finis sui. Pedes autem animæ affectus eius & desideria sunt, quæ non minus illam, quàm pedes corpus, quocunq; voluerint, ferunt.

Creauit nos De⁹ ad beatitudinẽ obtinendam. *Temporalibus curis auocamur ab spiritualibus.* Simile. Thre. 1.

Venit nox, quando nemo potest operari. De illa nocte dr: In inferno autem quis confitebitur tibi? Item: Ligatis manibus & pedibus, proijcite eum in tenebras exteriores. Denique: Discedite à me maledicti in ignem æternum. Præter hunc H aũt diem & noctem generalem, ait Chry. cuiq; nostrũ itidem suus est dies & sua nox; dies quidem, totum huius vitæ tempus, quod conceditur ad operandum: nox vero qñ iam nullus poterit operari. Operæ pretium est ergo, vt Pauli consilio diligenter pareamus dicenti: Dum tempus habemus, operemur bonum: neq; sapientis monita negligamus, qui ait: Ante obitũ operare iustitiam, quia non est apud inferos inuenire cibum. Item; Ante mortem confitere, viuus & sanus confiteberis. De mũ de mortuis dicit spiritus: Vt requiescant à laboribus suis: opera.n. illorũ sequuntur illos. Nonne quæso manifesta esset insania,

Cyrill. in Ioan. li. 6. c. 14. Psalm. 6. Matt. 22. & 25. *Conuersionẽ non differamus.* Gal. 6. Eccle. 14. Eccle. 17. Apoc. 14. Simile.

A insaniã, si pauper qui solum argenteum nummũ haberet, magna in ciuitate sumptuosa ædificia videns, alia similia vellet ipse ædificare? Tu igitur maiori insania es taxandus, qui cùm tã pauper temporis sis, vt nescias an crastina die sis victurus, magna tñ tecum machinaris, dicens: anno venturo hæc & illa faciam, post bienium illa & alia exequar: Cæterum de quadam anima sancta sub nomine mulieris Sap. dixit: Manum suã extendit ad fortia, & digiti eius apprehenderũt fusum: Sed quæ vires obsecro sunt manus ad fusum applicare? Si diceret ensem, vel hastam arripuisse, vel leones dilaniasse, bene quidem

Tempus nõ frustra impendamus.

Prou.31.

Occupationes noxias declinem⁹.

B dictum videbatur. Sed si recte animaduertis, magnũ quidem opus est & insigne: mulier enim amens, manus in colu ponit, prudens verò in fuso: nam anima iusti dñm cum recta conscientia & sanctis operibus expectat; amens verò cum suis vanis cogitationibus, quas putat se posse præstare aliquando.

Quamdiu in mundo sum, lux sum mundi. Molestissime quidem fero ait, Chrys. ꝙ tot nobis propositis bonis, desidemus, & animo deficimus, & vt hic splendide habitemus, omnia facimus, vt aũt in cęlo paruum vel comparemus, nil. Dic quæso, vbi hic domum habere velles, in deserto ne, & in aliquo paruo

Chrys. in Io. ho.55

Simile.

Edificemus in cælo.

C oppidulo? non puto; sed in regijs & magnis ciuitatibus, vbi & rerum copia, & maior nobilitas. Ego tibi talem ciuitatẽ propono, cuius opifex & autor Deus est; in qua domum minore ꝗ hic sumptu, minore labore condere & ædificare poteris: edificant eam manus pauperum, hæc optima ædificatio, & maxima sapientia; sicut quã hic facimus, summa dementia. Etenim si quis te in Persidem visurum regionem illam, & mox reuersurum duceret, iuberetq; vt illic domum strueres; nonne eius amentiam reprehenderes, ac si inutilem suaderet impensam? Cur non idem in hoc mundo facis, quẽ paulo post relinques?

Simile.

Aedificia superflua reprehenduntur.

D sed filijs relinquam inquies; at illi paulo post te etiam sequuntur, & nonnunquam pręcedent, itidem & eorum posteri; quod etiam te anxium reddet, cùm hæredes tuos non diutius possessuros videas: illic autem nulla huiusmodi suspitio, sed immutabilis & tibi, & filijs, & nepotibus manet possessio, si eandem virtutem imitabuntur. Illam domum Christus ædificat, quo ædificante non opus est alium opificem euocare: idcirco antequam veniat nox, talem tibi quære opificem.

Terrena parui pendamus.

Expuit in terram, & fecit lutum ex sputo. Ideo aũt nõ aqua utitur ad lutum faciendum, sed sputo, ait Cyr. ut nil ascribatur fonti, sed discas qñ uirtus oris eius oculos aperuit cæci; & deinde

Cyr. in Io. lib.6.c.15.

& deinde vt non videatur cuiquam ex virtute terræ esse cura- E
tio,iussit oculos lauari. Cæterum expuens dñs in terram,fe-
cit lutum,& oculos cæci inunxit; nam sputum quidem,quod
1.Cor.11. à capite in os defluit, diuinitatẽ Christi significat, quia caput
Eccl.24. Christi Deus:& æterna sapientia apud Eccl. loquitur: Ego ex
Sap. 7. ore altissimi prodij,primogenita ante omnem creaturam. Et
Salomon de ipsa: Vapor est virtutis Dei,& emanatio quędam
maiestatis eius syncera: lutũ vero de terra, sacratissima Chri-
Psal. 84. sti caro est, de sacrosancta virgine sumpta, vt ait Psal. Veritas
Isa. 53. de terra orta est. Item Isa.ait: Et ascendet sicut virgultum co
Ioan.1. ram eo,& sicut radix de terra sitienti. Expuens ergo in terrã, F
lutum fecit; quia Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. In hac quidẽ admiranda cæci curatione primùm illud intelligimus,sæpe dñm hisce rebus, quas nos perniciem allaturas credimus,cõmoditatibus & saluti nostræ consulere. Alijs enim dñs vxorem, alijs maritum, alijs liberos, alijs patrimonium,alijs denique corporis salutem eripit; quæ omnia cùm nos perniciosa esse arbitremur,tempotis tamen successu intel-

Calamitates vtiles. ligimus ea nobis maxime salutaria extitisse. Sic legimus Eliseum prophetam,amaras aquas iniecto sale dulces reddidisse:

4.Reg.2. sic Isa.ficorum massa regis Ezechiæ vlcus sanasse: quæ si natu G

Isa.38. ram rerum spectes,magis illud exulcerare & inflammare, q̃ sanare debuissent. Huiusmodi enim ferè sunt medicamẽta diuina, quæ cum carni molesta, & humanæ prudentiæ noxia videantur, præter spem tamen & opinionem nostram, mentis humanæ vulnera sanant. Quo circa nemo piorum,rebus aduersis & contra voluntatem suam fluentibus,animũ deponat, nec spem abijciat; quandoquidem dñs hoc præclarissimo munere electos suos donauit, vt omnia illis cooperentur ad bonum. Quam rem licèt instantia tempora minus ostendant,futura tamen sæpe declaraut.Porro saliua cum luto coniuncta, H inquit Galfri. est sapientia æterna cum carne coniuncta; quæ admiranda coniunctio facta est cùm Verbum caro factum est. Hæc non solùm est pura & munda,sed etiam miserias nostras & maculas mundat. Hoc lutum ponitur cùm creditur. Cæterũ,quia fides sine operibus mortua est, idcirco iussit ei, vt iret ad lauandum se,hoc est ad sacramenta percipienda.

Aduersitatibus non succumbamus.

Rom.8.

Galfri.super hũc locum.

Ioan.1.

Iaco.2.

Simile.

Itaque vicini. Hanc vicinorum hæsitationem fratres,ad spiritualem transferamus: quæro enim à vobis,si sola lux corporeis oculis reddita, vsqueadeo hominem illum immutauit,vt vicini cum quibus fuerat à puero versatus, illum non cogno-

A ſcerent, quanta quæſo erit animæ illius transformatio, quæ cùm in denſiſſimis tenebris quam diutiſſime vixerit, nouo diuinæ gratiæ lumine perfuſa, omnes viuendi rationes comutauit? *Quomodo aperti ſunt tibi oculi.* Quærunt ait Chry. quō aperti ſint oculi, nunquid magia aliqua? quod alibi cùm ſanan di modū intelligere nequiuiſſent, calumniati ſunt, In Beelzebub principe dæmoniorum eijcere dæmonia. *Non eſt hic homo à Deo.* Vnde apertiſſime colligere licet fratres, quanta ſit malitiæ & peccati cæcitas, quanta humanæ ſapientiæ obſcuritas, & quanta demum hominis a Deo derelicti obſtinatio, B ſtultitia, & amentia, atq; adeo quanto ſtudio peccatum omne vitare debeamus, & Deo ſemper adhærere. Et illud Samuelis præceptum implere; Nolite recedere à tergo domini, ſed ſeruite domino in omni corde veſtro; ne hoc certiſſimo vitæ du ce amiſſo, in hæc adeo tremenda præcipitia deturbemur. *Hic eſt filius veſter.* Phariſæi, quia cæcum iam illuminatum, attonitum reddere non valuerunt, ſed videbant eum intrepide be nefactorem ſuum prædicantem, per parentes eius putabant Chriſti miraculum obſcurare, ait Cyril. *Da gloriam Deo.* Neque ei manifeſte dicunt, nega ꝙ Chriſtus te curauit, ſed ſub C prætextu religionis ad hoc enim inducere volunt, dicentes, da gloriam Deo. Quaſi dicant, cōfitere quia hic nil eſt operatus, nega quod accepiſti: hoc plane non eſt gloriam dare, ſed Deū potius blaſphemare. *Maledixerunt ei, & dixerunt, tu diſcipulus eius ſis.* Maledictum hoc, tu diſcipulus illius ſis, veniat ſuper nos Chriſtianos, ait Cyrillus; quemadmodum Rebecca di xit filio ſuo Iacob timenti maledictionem ſibi pro benedictio ne illatum iri à patre ſuo Iſaac, ſi deprehenderet ſimulationē illam, qua fingeret ſe eſſe Eſau; in me ſit iſta maledictio fili mi: ita ſanè & in nos ſit hæc phariſæorum maledictio.

D *Moyſi locutus eſt dominus.* Animaduertite quæſo, ait grauis quidā autor, qua arte callidus ille ſerpens ſuos illaqueet. Proponit enim illis veriſſimas atq; certiſſimas ſcientias, quę apud omnes in confeſſo ſunt; ex illis vero male collocatis, peſtilentiſſimos infert errores, quibus eos miſerrime decipit. Quid enim verius, quàm ꝙ Moyſi locutus ſit Deus? Ex hac autem conſtanti veritate, hoc tam impudens mendaciū collegerunt, *Hunc neſcimus vnde ſcit.* Hic eſt fratres, Dæmon ille meridia nus, & ſagitta in die volans, à qua electos ſuos dn̄s paterna cu ra & pietate liberat. Hæ namq; ſunt periculoſiſſimæ Dęmonis ſagittæ, quæ partim imagine virtutis, partim aliquibus veriſſimis

Gratia quantū illuſtrat animam. Chryſ. Luc. 11. *Peccatum hominem excæcat.* 1. Reg. 12. Cyr. lib. 6. in Ioan. c. 18. *Non debemus eſſe ingrati.* Gen. 17. Lud. Gra. *Mali ſemper cauillantur.* Pſal. 60.

rissimis sententijs interiectis, lethali plerumq; vulnere incautos sauciant, ac illos maxime qui nil aliud quam virtutē & veritatem omnibus rebus anteferunt. *In peccatis natus es totus, & tu doces nos?* Donec eum negaturum sperarunt, ait Chrys. dignum cui crederent existimarunt, & semel atq; iterum eum vocarunt. Quod si ei non credendū dubitatis, cur aduocastis? cur iterū interrogastis? cùm vera locutus est, & ideo maxima erat admiratione obseruandus, tunc accusant. *Audiuit Iesus, quia eiecerunt eum foras.* Huius quidē cæci exemplo discimus, ait Cyril. quòd qui pp veritatem & Christi confessionē, malo & contumelia aliqua afficiuntur, maxime a Deo honorantur. Vt enim qui pp Deum pecunias dispergit, eas maxime inuenit: & qui odit animam suam, is vel in primis amat; ita contumelia affectus pp Deum, is plurimū honoratur à Deo: quod de cæco vsu venit. Eiectus est de templo à Iudæis, & à templi dño inuentus est: à pestifero cōsilio liberatus, salutiferum est fontem consecutus: contemptus à contemptoribus Christi, ab angelorū rege honoratus est. Hæc sunt veritatis præmia, quæ assecutus est is, qui pro veritate fortiter decertauerat.

Chrys. in Ioan. ho. 57. — Cyri. li. 6. in Ioan. c. 31. — Ioan. 12. — *Compensat Deus liberaliter labores propter se toleratos.*

E

F

Feria IIII. post IIII. Dominicam Quadragesimæ. G

CONCIO SECVNDA.

Iniurias propter Deum condonemus.

Raeteriens Iesus vidit hominem cæcum à natiuitate. Ioan. 9. Maxima certe consideratione dignum est, q cùm paulo ante vellent Christum lapidibus impetere, vt cōstat ex cap. præcedenti, modò tñ tam beneficus & iniuriæ oblitus sit, vt præstantissimum hoc miraculum faciat: sane vt inde discamus iniurias nobis illatas obliuisci, & facile condonare, vt veniam nos ēt à dño impetremus. Vide enim qūo Samuel grauissimam illam iniuriam condonauerit, cùm scilicet adempserunt ei populi gubernationē; imo ēt addidit dicens; absit a me hoc peccatum in dño, vt cessem orare pro vobis, & docebo vos viam bonam & rectam. Vide qūo etiam benefaceret his, qui ipsum iniuria affecerant. Debemus ergo patienter iniurias condonare, vt ita per ipsas veniam à dño impetremus. In cuius rei figuram, hæbrei serpentibus

H

Iniurias facile condonemus. — 1. Reg. 12. — *Iniurias cō donare salutare est.*

tibus

A tibus icti, visu serpentis pendentis curabātur. Item Philisthæi à muribus infestabantur, & à muribus curabantur, quos offe- rebant. Sanè qñ pater virga percutere vult filium, non tam filius virgam contuetur, quam vultum ipsius patris, & curat ipsum placare: sic ergo tu non tam inimicū attendere debes, qui te persequitur, quam Deum à quo tale flagellum procedit, & eum placare debes. Vnde Dauid dicebat; Pro eo vt me diligerent detrahebant mihi, ego aūt orabam: siquidem quamuis tu hunc inimicum vlciscaris, non deerit Deo aliud instrumentum persecutionis. Iob quidem nō attribuebat Chaldæis de- Figura ex Num. 21. 1.Reg.6. Simile. Psal. 108. Iob 1.

B uastationem substantiæ suæ, sed potius ad Deum cōuersus dicebat, Dominus dedit, dominus abstulit. Cæterum qui bonos persequuntur non inultum id auferent: siquidem ipsis comminatur Deus per Isa. dicens: Væ Assur, virga furoris mei, & baculus ipse est &c. Quamuis aūt malorum cōditio sit persequi bonos, tñ boni pacem semper procurant cum ipsis, vt constat in Iacob & Esau, item in Dauide & Saul. Porro fateor quidē difficile esse iniurias condonare: at verò non vnico statim gradu ad hoc culmen ascendis, sed quasi multis gradibus & considerationibus, siue volatibus more accipitris: si enim illū amas, Isa. 10. Gen. 32. 1.Reg.24. Simile.

C & illi benefacis, quia ipse te odio prosequitur, & mala tibi infert, id quidem difficile videtur: at verò si consideres Dei mandatum, & præmium tibi propositū, ac multa quidem commoda ēt temporalia, non perinde erit difficilis ascensus. Si quis tibi dicat, vt centum des alicui aureos, id tibi difficile videtur: at verò si dixerit, ꝙ si eos condonaueris, ipse tibi quingentos condonabit, quos ipsi debes, iam tunc non erit difficile. Adde ꝙ Deus id tibi præcipiat: Si enim serui Absalonis cùm audirent verbum hoc eius; Ego sum qui præcipio, statim paruerunt; quanto magis tu præcipienti Deo obtemperare debes? Simile. *Iniurias quomodo condonabimus.*

D ò nos miserabiles qui à gentilibus nos superari sinamus! illi quidem ante falsos Deos suos seipsos prostrabāt, & filios suos ipsis sacrificabant, ad simplex verbū dæmonis in idolo loquentis, & nos Deo vero salutariter præcipienti non parebimus? Quare non vlciscamur nos, sed potius Deo vindictam reseruemos: quod si id expectare tibi difficile videtur, melius multo est, vt apud iudicē iniuria decernatur & proponatur, q̄ si proprijs manibus te vindicare velis. Explicans quidē Caie. verba illa; Dilexi quoniā exaudiet dominus vocem orationis meæ, dicit quòd quamuis ibi aperte nō declaretur quem diligeret, tamen ex tempore quo psalmus compositus est, satis constabat 2.Reg.13. *Iniurias ꝓpter Deum cōdonemus* Psal. 105. Psal. 114.

Caiet. bat, ꝙ diligeret Saulem, quem poterat interficere, & noluit : E
1.Reg.24. dicit ergo; Dilexi Saulem, vt ita Deum habeam propitium in necessitatibus meis. Sic ẽt Deum habebis propitium, si Dauidem imiteris. Audi ẽt quid Seneca moneat : Dissensio inquit
Sene. ab alijs & reconciliatio à te incipiat. Noli expectare, vt alter
Chry. ho. 12. in Mat. tibi coronam auferat, ait Chry. sed potius tu prior reconciliationem quære, & salutariter tibi cõsulentes audi, noli tuæ sententię integrè siue potius pertinaciter hærere: siquidem in Le
Leui. 1. ui. iubebat Deus, vt sibi integrũ animal non offerretur, sed dilaniatum prius. Aliter enim nisi volueris condonare, vide quõ
Matt.18. à Deo similem reportabis mensuram, dicente Christo; Sic pater meus cælestis faciet vobis, nisi remiseritis vnusquisq; fratri F
suo. Sic ẽt nolebat Deus sibi in lege offerri animal integri vn
Deut.4. guis, sed bipartiti. Nec vero solùm in alia vita, sed & in hac interdum solet Deus eos punire, qui iniurias non remittunt.
Simile. Dic enim quæso, si filius quem virga percutere vis, eam tibi frangat, nonne maiori incensus ira, aliam quæres, & cum grauius castigabis? Sic ergo intelligas inimicos tuos esse virgam
Hie. 47. Dei. Hier. 47. O mucro domini, vsquequo non quiesces? quõ
Hier. 25. quiescet, cum dñs præceperit ei? Item Hier. 25. Assumam Nabuchodonosor &c. Melius est ergo ꝙ hanc virgam & persecutionem amplectaris, quam si te ipsum vlciscaris; præstantiusq; G
est vt virgam hanc deosculeris more discipulorum in schola,
Simile. quàm si eam frangas. Vnde Dauid dicebat; Virga tua, & ba-
Psal. 22. culus tuus, ipsa me consolata sunt; baculus est qui me sustentat, & virga quæ me persequitur.

Tempus laudabiliter impendamus.

M*E oportet operari opera eius, qui misit me, dum dies est.* Si Christus ita tempus occupabat, cur non ẽt nos ipsum imitamur, bene & laudabiliter tempus terendo? Recordemur H
Arse. obsecro salutare illud consilium, quod dedit Deus Arsenio &
Anto. Antonio, cum ait: Si vis saluari, fuge honores, & homines. De
Cato Cé. tribus quidem maxime dolebat Cato Censorinus; nempe ꝙ per mare nauigasset, cum posset per terram ire; item ꝙ secretum aliquod reuelasset; & ꝙ diem traduxisset absq; laudabili
Ephe.5. aliqua occupatione. Vnde Apost. ait: Videte fratres quõ caute ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sapientes: redimentes tempus, qm̃ dies mali sunt. Quamobrem bene distribuamus tempus ipsum tũ pro bono & salute animæ, tum ẽt pro
3.Reg.3. salute corporis. Sic volebat Salomon diuidi infantem. Vide

obsecro

A obsecro quãtum dolerent Ægyptij, propterea ꝙ in angustias tantæ famis deuenerant ꝑꝑ suam inertiam. Et certe mali ita dies ipsos perdunt,& perperam consumũt, vt Deus autor diei & noctis,vt inquit Dauid,tuus est dies, & tua est nox,non videatur velle ẽt ipsos cognoscere. Si enim aliquis tibi generosum & præpinguem equum accommodasset; tu verò eum restitueris macilentum & perditum, maleq; affectum;diceret ille vtiq; tibi; hic equus nõ est meus,quem tibi accommodaui: sic ergo cùm tu dies,quos tibi Deus ad lucrandũ concesserat, restituas macilentos & sine fructu, dicet tibi Deus, sicut dixit Gen.41. Psal. 73. Simile. *Tempus nõ male impendamus.*

B ipsi Hierusalem,Quia si cognouisses & tu,& quidẽ in hac die tua &c. Vnde Dauid dicit; Viri sanguinum non dimidiabunt dies suos: appellat peccatores viros sanguinum, quia nesciunt sanguine Christi dñi ꝑꝑ ipsos effuso, bene vti; adeo vt quodammodo in ipsis videatur illud quadrare, quod ille male de Magdalena dicebat; Vt quid perditio hæc vnguẽti? Certe qui in hospitio comedit,quamuis ad libitũ sine vlla consideratione varios & delicatos exposcat cibos, nihilominus tñ obseruatur diligenter ab ipso hospite,& numerãtur omnia sigillatim, neq; potest discedere,quin omnia accurate persoluat: sic ergo Luc.19. Psal. 54. Matt.26. Simile. *Rationem reddemus*

C quamuis nos modò pro libito nostro vtamur tpe, strictam tñ impensi tpis reddituri sumus rõnem. Vnde Dauid dicebat: Imperfectum meum viderunt oculi tui,& in libro tuo omnes scribentur. Stultum sane illum iudicaremus,qui cum quatuor duntaxat haberet argenteos nummos ad familiam sustentandam,eos tñ insumeret in delicatis emendis plumis,quibus pileum suum decoraret: sic ergo stultior tu es iudicandus, qui tempus tibi à Deo concessum ad animæ salutem procurandã, insumis potius in vanitatibus & vitijs.ò deplorandam perditorum hominum cęcitatem! Quid enim miserrimæ illę animę, *male impensi temporis.* Psal. 38. Simile. *Tempus*

D quæ apud inferos torquentur,non facerent,si hanc tpis opportunitatem,quam uos vacuã abire patimur,inuenirent? Si peruersus ille Antiochus tanta promittebat,quid quæso istæ non facerent? Salomon quidem ait; Vade ad formicam piger, & considera semitas eius,& disce sapientiam, quæ cum non habeat ducem & pręceptorem,parat in æstate cibum sibi,& congregat in messe quod comedat. ò vtinam hãc vnam nobis dñs prudentiam immitteret, vt mentis nostræ aciem, non ad præsentia solùm,sed ad futura etiã protenderemus: hoc est enim quod magnus ille propheta ciuibus suis desiderabat,cum diceret: Vtinã saperent & intelligerent,& nouissima prouiderent. *pretiosissimum est.* Simile. 2.Ma.9. Prou.6. *Exemplũ formicæ.* Deut. 32.

Nouis-

Nouissimum autem omnium vitæ nostrę finis est. Cur autem ab hoc fine oculos mentis auertimus? formica in æstate ad futuram hyemis sterilitatem præcauendam, opportuno tpe alimenta congerit. Sic enim quodammodo ratiocinari videtur: æstas fœcunda est, & alimentorum copiam suppeditat, quā sterilis hyems nequaquam præstat: in æstate igitur reponamus, quo in hyeme vescamur, ne fame intereamus. Si igitur ad hūc modum formica sibi consulit, cur qui rōne prędití sumus, non eodem modo nobis consulemus. Hoc nobis præsens hæc vita est, in qua magnam meritorū copiam parare nobis licet, quod illis æstas. Item hyems est nobis sterilis, status post mortem, cùm non est satisfaciendi tempus: cur ergo in hac vitæ æstate non colligimus, quo in alterius hyeme vescamur? Cur hanc tēporis opportunitatem vacuam abire sinimus, nunquā iterum rédituram? nonne hoc est quod nos opportune Salomon admonet, cùm ait; Quodcunque pōt manus tua, instanter operare; quia nec opus, nec ratio, nec sapientia erunt apud inferos, quò tu properas? Quid aūt ex hac negligentia consequi necesse est, nisi quod idem Salomon ait: Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo æstate, & non dabitur ei? Sic enim fatuę illæ virgines mendicarūt dicentes; Domine, domine, aperi nobis; quibus responsum est; amen dico vobis, nescio vos.

Tempus bene impendamus. Appli.si. Eccl. 9. Prou. 20. Matt. 25.

E F G

Pœnitentiam & conuersionem non differamus.

VEnit nox, quando nemo potest operari. Vide obsecro quam sit stultum differre conuersionē nostram vsq; ad noctem, in qua nemo poterit operari. Sane quidem omnia tempus habent, vt ait Eccl. & ei qui tempus opportunum non obseruat, dici pōt illud Hie. Miluus in cęlo cognouit tempus suum, turtur & hirundo &c. Veruntamen in rebus ad salutem pertinentibus, omne tempus huius vitæ opportunū est; nec est ꝙ conuersionē differamus ad tempus opportunius. Vnde Dauid dicebat: Vespere, & mane, & meridie, narrabo & annunciabo, & exaudiet vocem meā. Terra quidem vno anno cessare debet, vt sequenti melius fructificet: at verò vt in virtute fructus reportemus, semper in ea perseuerare debemus: & in omni loco Deo seruire possumus: siquidem adultera veniam obtinuit in templo: Iob in sterquilinio proficiebat: Centurio in ciuitate, & in campo Chananęa. Nolimus ergo serotinas arbores imitari, quæ sero fructū reddunt, & aliquando ꝓꝑ sæuam hyemem nō possunt fructus maturescere. Vnde Iudas Apost. ait: Quasi arbores

Eccl. 3. Hie. 8. Psal. 54. Simile. Ioan. 8. Iob 2. Luc. 7. Matt. 15. Dissimile. Iudæ epis.

H

A arbores autumnales infructuosę. Sic ergo multi solét differre conuersionem suã vsq; ad tẽpus infirmitatis, & instantis mortis. Mirum sane est, ꝙ canis alicubi conclusus vel ligatus, nunquam cesset latrare, donec soluatur; & tñ miser peccator nõ cognoscat carcerem suum, & compedes, quibus vincitur. Exhortans quidem seipsum Dauid in pœnitentiam, & nos, dicebat: Memor fui iudiciorum tuorũ à seculo dñe, & consolatus sum. Sed vide sancte vates, ꝙ potius videbare dicturus: & conturbatus sum; cùm noueris, quam terribiliter pnnierit angelos, protoparentes, & alios. Veruntamen rñdebit vtiq; ꝙ quis Simile. Psal. 118.

B terribilia sint Dei iudicia, nemo tñ veniam postulauerit, quin eam obtineret. Vnde apud Isai. ait: Si reuertamini, & quiescatis, salui eritis. Et apud Ezech. Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur. Quòd si quis obiiciat ex Paulo, ꝙ Esau non inuenerit locum pœnitentiæ, etsi cum lachrymis quæreret. Item quòd regi Saul nil profuerit, quamuis diceret; Peccaui: nec ẽt Antiocho profuerint suæ protestationes: dicendũ est quòd ficte veniam peterent, sicut docet textus. Quamobrem vere ad dominum conuertamur, cum tam breuis & incerta sit vita nostra: quid enim scimus, an breues etiam vitæ Isa. 30. Ezech. 33 Heb. 12. 1. Reg. 15. 1. Mac. 9.

C nostræ dies adhuc breuiores reddat, sicut fecit in diluuio? vt obseruat Chry. Vnde Dauid dicebat: Viri sanguinum non dimidiabũt dies suos. Maxime quidem nos pudere debet peccatorum nostrorum, cùm videamus qualibus verbis statum peccatoris vocet Deus; ait enim per Psal. Conuertant̃ peccatores in infernum, si non conuertantur, & erubescant valde velociter. Vide quomodo vocet infernum, miserabilem statum peccatoris. Et certe quamuis insigne Dei opus sit conuersio & iustificatio peccatoris, tamen requiritur nostra voluntas. Vnde per Zach. ait: Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Vide Gen. 7. Chrys. in Gen. Psal. 54. Psal. 9. Psal. 6. *Conuersionẽ non differamus.*

D quanta sit Dei misericordia, vt in nostra ponat manu conuersionem & iustificationem nostram. Sanè quòd Christus in terra & puluere scriberet peccata pharisæorũ, significare voluit, quòd facilè in hac vita deleantur peccata, si veniam postulemus: at verò de impœnitentibus dicitur: Peccatum Iuda scriptum est stylo ferreo in vngue adamantino. At verò qui ad dñm ex toto corde conuertitur, facile statim vnico suspirio omnia delet peccata. Quid igitur cessas ad Deũ redire? Cõsidera obsecro futurum tempus, qñ non erit pœnitentiæ locus; nunc ergo dicamus cum Dauide: Secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meã: non ait, obliuiscere, Zach. 1. Ioan. 8. Hiere. 17. *Pœnitẽtia quantũ cõducat.* Psal. 50.

cere, quia quę obliuiſcimur, interdum redeunt in memoriam, E
Hebr. 11. ſed dele. Conſideremus ergo quid dicat Apoſ. Statutū eſt om nibus hominibus ſemel mori; idcirco non expectemus ſero
Gen. 27. conuerſionem noſtram, vt Eſau, ſed ſtatim conuertamur.

Cùm ergo neſcias mortis horam, eſto ſemper paratus, non expectes graues infirmitates: ſiquidē tales infirmitates & labores non ſolùm cùm adſunt nos conturbant, ſed etiam cùm
Hier. 6. cogitantur; ſicut conſtat ex illo Hieremiæ, qñ comminabatur Hebræis eorum ruinam futuram, ipſi dicebant; Audiuimus famam eius, & diſſolutæ ſunt manus noſtræ: tribulatio apprehendit nos, dolores vt parturientem. Quamobrem dolendum F
Simile. ſanè eſt, quòd ſi ludamus vilem etiam pecuniam aliquo ludo, diligenter attendimus ne perdamus; & tamen pro ſalute ęterna obtinenda, nec tantillum quidem ſolicitamur. Refert certe
Adria. 4. Sen. de pę nit. q. 1. D. Hier.. ex Hieron. Adrianus horribilem quandam ſententiam, népe ꝙ vix ex centum millibus hominum, quorum mala fuit vita, in morte diuinam indulgentiam obtinebit vnus. Quod an verum ſit, Deus nouit: illud interim noſtrum eſt, diligenter obſeruare ne in peccatis perſeueremus, ſed ad dñm ſtatim con-
Occaſiones cōuerſionis noſtræ nōn negligamꝰ. uertamur; hoc inquam ad nos pertinet curare, cum diuino auxilio, quod ſemper nobis aderit. Itaque vt Paul. nos monet, G abūdantius oportet nos obſeruare ea, quæ audiuimus, ne pereffluamus. Porro fur appellatur mors, quaudoquidem nobis
Simile. vitam furatur, & tempus merendi, tum etiā inopinata irrumpit. Quid quæſo faceret, ſi quis ad hanc vitā reuocaretur ex inferno ad pœnitentiā agendam? Quamobrem finge animo, ꝙ ad infernum deſcenderis, & ꝙ ab eo ad hanc vitam reuoca
Eccl. 14. tus es, vt pœnitentiam agas. Vnde Eccleſ. nos monet dicens:
Exēplum. Ante obitum tuum operare iuſtitiam, qm̄ non eſt apud inferos inuenire cibum. Vide obſecro quomodo iam inde à teneris annis conceſſerit Baptiſta in deſertum, vt pœnitentiam age H ret, qui quidem non ſolùm non commiſerat adulteria, aut fur
Pęnitentiā procraſtinare, demētia eſt. ta; ſed etiam diligenter cauere volebat, ne leui ſaltem maculare vitam famine poſſet. Quid ergo ceſſas ad Deum conuerti miſerabilis peccator? num expectas, vt te infernus abſorbeat? an vt repentino domus tuæ caſu occumbas? ſanè ſi nō conuerteris, hæc longanimis Dei expectatio, erit ad maiorem condemnationem tuam. Et quamuis certò noſſes, te vſq; ad vltimam ſenectam eſſe victurum, ſtatim tamen pœnitentiam agere deberes, ne in peccatis inueteraſceres. Vnde Dauid dice
Pſal. 37. bat, Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ à facie inſi-

pientiæ

A pientiæ meę. Sanè atramenti macula si statim eluatur, minus vestem inquinat; at vero si ibi diutius maneat, vestem turpiter fędat: sic ergo periculosum est, velle differre conuersionem suam vsq; ad senectam & senium, atq; adeo vsq; mortē. Vnde tales dubiam apud doctores aliquos faciunt salutem suam, vt constat ex Aug. in quodam sermone de sanctis innocentib. & l. 5. ho. 4. & habetur de pœ. d. 7. c. si quis. Vide etiam D. Amb. l. 2. de pœ. c. vlt. & Hugo. l. 2. de sacra. par. 14. c. 5.

Simile. D. Augu. de pę. d. 7. c. si quis. Ambro. Hugo.

APPENDIX.

B *Fecit lutum.* Quis vnq̃ dixisset, ꝙ lutum redderet visum? videbis sane rudem & ignarum aliquem hominem herbam quandam conculcantem, & tamen accedens peritus in proprietatibus herbarum se demittit, & herbam diligenter colligit, ac plurimi facit. Sic ergo cùm Christus probe nosset luti proprietatem, propterea se inclinauit & saliua sua lutū fecit, intelligens probè ꝙ nullum esset præstantius collyrium ad oculos inungendos. Et certe recordatio ꝙ puluis simus, & in puluerem conuertendi, plurimum iuuat spiritualem visum.

Simile. *Cognitio sui quātū conducat.*

Vade, & laua in natatoria Siloe. Dic q̃so bone Christe, si C luto sanandus est, cur iubes vt se lauet? si ēt aqua sanatur, cur lutum admisces? Quòd si tua gratia eum curare debes, cur lutum vel aq̃ applicas? Sanè significare vult, ꝙ quamuis solus Deus curare nos possit; nihilominus tamen vult, vt aliquid ex nobis ipsi præstemus, atq; ita quidem diligentissime, & accuratissime laboremus, quasi nos totam salutem videremur operaturi, & præstituri, atq; quidquid præstiterimus, totum Deo offeramus, & ab eo acceptum recognoscamus, petamusq́; eius benedictionem & incrementum, atq; applicationem pretiosissimi sanguinis eius. Atq; id quidem est contra D cæcos Lutheranos, dicentes ꝙ nos ex parte nostra nihil debemus operari; sed tollunt & de medio auferunt bona opera. Apertum quidem est, ꝙ flumē ipsum ad quod misit Eliseus Naaman, vt ibi lauaretur, eam vim mundandi à lepra non habebat; & tamen voluit, vt hoc ex parte sua præstaret, vt scilicet se septies illa ablueret aqua: sic ergo quamuis Deus det gratiam & gloriam, nihilominus tamen vult, vt aliquid ex parte nostra præstemus, & operemur.

Faciamus quod in nobis est, & Deus iuuabit nos. *Cęci Lutherani nō agnoscūt bona opera.* 4. Reg. 5.

Quomodo aperti sunt tibi oculi? Mirū plane est, quòd statim atq; dedit Deus habilitatē aliquam alicui, vel scientiam, aut diuitias, vel dignitatē, statim sint multi qui ipsi inuideant,

Inuidorū plenus est mundus.

& detrahāt, reuocādo in memoriam hoīum eius auos, & proauos, atq; maiores oēs; & illis omnib. detrahendo; tum ēt varias calūnias huic inferendo, & perniciosissimas iniurias. Sed non debemus pp inuidos cessare à bonis operib. præstandis, sed potius aperte Christum confiteri, sicut faciebat hic cęcus: quantūuis sciamus non defururū Iudā aliquē, qui obmurmuret de effusione pretiosissimi vnguēti Magdalenæ super Christum. Nā & hi qui calumniantes dicebant de hoc cæco, Nonne hic est qui sedebat, & mēdicabat? ijdem etiam de Christo quidem murmurabant dicentes; Nonne hic est filius Fabri? E F

Detractores flocci pēdamus. Ioan. 13. Mar. 13.

Feria IIII. post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO TERTIA.

Itinerantes bonum omnibus dent exemplum.

RATERIENS *Iesus, vidit hominem cęcū.* Io. 9. Vide quā mirificū etiam prætereundo daret Chrs virtutis exēplum: non ita multi itinerantes & viatores se gerunt hoc tpe; quin potius statim ipsis vř, ꝙ quia iter faciunt, exēpti sunt à ieiunio, & à missa audiéda, & ab horis persoluendis; atq; ita se tradunt cantiunculis prophanis, & alijs huiusmodi lasciuijs, relinquētes interim bonū exēplum, donec domū suā peruenerint. Videant obsecro isti, qūo Christus se occuparet in sanctis operibus in ipso itinere, sanando leprosos, pdicando Samaritanæ, resuscitando filiū viduæ, consolando Chananæā, illuminando cęcos, conuertendo Zachæū, & iustificando: & deniq; loca omnia tanq̃ sol illuminabat. Item in Act. Apost. legimus de Eunucho illo Reginæ Candacis, ꝙ in curru legeret Isai. atq; ita meruit à Deo illuminari, accedente ad eum Philippo, & baptizante ipsum. Christus etiam, vt narrat Marcus, in ipso itinere instruebat quidem discipulos suos, & percontabatur ab ipsis, quem dicunt homines esse filium hominis? vt inde discamus quam honeste & sancte etiam in ipso itinere nos occupare possimus, cōtra quā faciant multi itinerantes, quia scandalizant loca omnia, per quæ prætereunt. Plurimnm ergo niti debemus, vt famam bonam integram & illęsam conseruemus, & vitiosum exemplum non demus, cū videamus homines procliues ad malum. G H

Bonū exēplum in itinere dem⁹. Luc. 17. Ioan. 4. Luc. 7. Mat. 15. Mar. 10. Luc. 19. Simile. Act. 8. *In sanctis occupationibus, nos exerceam⁹.* Mar. 8.

Vide-

A Videmus siquidem in bello, ꝙ si miles aliquis fugam paret, multos inducat suo exemplo ad fugiendum:item si piscis aliquis erumpit ex sagena,alij sequuntur pisces:& si ouis aliqua se præcipitat,cetere consequuntur:cùm in horto cæpit fugere vnus discipulus,reliqui eum sequebantur. Vnde Eccle.ait; Fili non semines mala in sulcis iniustitiæ, & non metes ea in septuplum. Super quæ verba dicit Lyra,ꝙ non debemus prauum dare exemplum,præsertim cum terra cordis humani sit facilis ad illud accipiendum,aliter enim fructum metemus in inferno. Nec vero solum curare debemus vt mali non simus, B sed etiam ab specie mali abstinere debemus: vnde præcipiebat Deus in Leuit. vt non solum lauaretur locus in quo esset lepra,sed etiam sæpe vestes ipsæ lauarẽtur. Recordare obsecro quantum nocerent suo prauo exemplo exploratores illi, qui terræ promissionis detrahebant,dicentes,esse perniciosum locũ & periculosum,ac propterea à Deo puniti sunt. Vide obsecro,qm̃o Deus puniri iusserit illud prauum exemplum illius, qui ligna colligebat in sabbatho. Non igitur debes cuiquam prauum suggerere exemplum, neq; existimes, ꝙ Deus propterea obliuiscatur scelus tuum, quia illud statim non punit C vel fulmine, vel repentina morte, sicut fecit cum Anania & Sapphyra. Vnde Eccles.ait: Etenim quia non profertur cito contra malos sententia,absq; timore vllo filij hominum perpetrant mala. Item Pau.ait: An diuitias bonitatis eius,& patientiæ,& longanimitatis contemnis?an ignoras,qm̃ benignitas Dei ad pænitentiam te adducit ? tu verò secundum duritiam tuam &c. Cur igitur,qui cupidus es diuitiarum,has tam insignes Dei diuitias contemnis ? Hoc etiam insinuare voluit regius vates,cùm ait: Deus iudex iustus,& patiens, numquid irascitur per singulos dies ? Quasi dicat non: veruntamen inquit; D Nisi conuersi fueritis,gladium suum vibrabit.

Vide obsecro prauum exemplum Saulis quãtum nocuerit armigero suo,qui videns dñm suum se interfecisse,ipse etiam seipsum interfecit. Vnde certè inter cæteras causas, propter quas auarus diues volebat, vt monerentur fratres sui, ne ad illum locum venirent tormentorum, erat, qm̃ videbat si venirent,cumulari sibi tormenta, propter prauum exemplum, quod ipsis dederat. Quamobrem nemini demus occasionem offendendi Deum vel opere,vel verbo: siquidem miserabile profectò est, quòd passim incidamus in turpes & inhonestas confabulationes,adeo ut potius barbari quàm Christiani uideamur.

Itinerantes nemi-nem scandalizent. Similia. Mat. 26. Eccles.7. *Prauum exemplum plurimum nocet.* Leuit. 13. Num.4. Num. 15. *Exẽplum prauũ quo modo puniat Deus.* Acto.5. Ecclesi. 5. Rom. 2. Psalm.7. 1.Reg.31. Luc.16. *Exẽplum prauum quantũ noceat danti & accipienti.*

Simile. deamur. Et certe quemamodum medici ex ipso pulsu, & qualitate linguæ, cognoscunt etiam naturam ipsius febris: sic et vir malus ex ipsa lingua, & confabulatione deprehenditur, nam voces sunt signa earum quæ sunt in animo notionum. Et Christus ait; Ex abundantia cordis os loquitur. Item Socrates dicebat, q̄ vnusquisque qualis esset, oratione declarabat. Sanè de Dauide dixit minister quidam Saulis: Vidi virum prudentem in verbis, non ait in rebus tantùm, sed etiam in verbis; vt sciamus quòd inde dignoscatur vir aliquis qualis sit, & propterea sit magna quidem custodia ori nostro adhibenda. Iustitiæ ergo Dei consonum est, vt sicut præmio afficiuntur, qui bene lingua sua vtuntur, sic etiam puniantur qui ea abutuntur. Vnde Ægyptij, qui lingua & opere conabantur ad idololatriam inducere hebræos, submersi sunt, & in infernum descenderunt. Satis quidem intelligebat Daniel, quomodo præmiaretur Deus eos qui bonum dabant exemplum, cùm diceret: Qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellę fulgebunt in perpetuas æternitates. Item sacræ literæ etiam satis aperte declarant, quam prauum darent exemplum filij Heli, comedendo carnes sacrificantium, cùm dicunt: Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram domino, quia detrahebant homines a sacrificio domini. Plurimum ergo nocet aliquis suo prauo exemplo, & præsertim si fuerit insignis aliquis vir. Nam quemadmodum cùm saxum aliquod in pręcipitium tendit, multos secum lapides comportare solet; sic etiam illustris vir peccando, multos sæpe prauo suo exemplo inficit & contaminat, plusquam plebeius. Vide præterea ex illa murmuratione Iudæ de vnguento Magdalenę, quid secutum fuerit; nam vt ait textus, videntes discipuli indignati sunt, quandoquidem totum collegium infamare videbatur. Potest igitur dici de viro malo illud Isa. Tu populum tuum occidisti. Porro diuus Ambro. dicit, q̄ cùm Eua intelligeret se solam debere à paradiso eijci, induxit etiam ad peccandum ipsum Adam, ne sola remaneret; & vide quanta mala inde secuta fuerint. Præcipiebat quidem Deus in Exod. vt qui alicui vulnus aliquod infligerent, impensas omnes curationis persoluerent, tum etiam quidquid is lucrari potuisset, si sanus esset. Vide igitur quanto magis obligatus erit ille, qui vulnus aliquod spirituale inflixerit, & prauum exemplum dederit: curet igitur huiusmodi damna reparare quoad potest. De his quidem qui prauum dant exemplum, dicit Abacuc propheta: Væ qui con-

gregat

Margin notes: Mat. 12. — Socr. — 1. Reg. 16. — *Exēplum bonū p̄mia tur Deus.* — *Scandalizātes alios quō puniat Deus.* — Dan. 12. — 1. Reg. 2. — Simile. — *Exēplum prauum insignis viri quantū noceat.* — Ioan. 12. — Isa. 14. — Ambro. l. de para. c. 6. — Exod. 21. — Abacuc 2.

Section letters (right margin): E — F — G — H

A gregat auaritiam malā domui suę, vt sit in excelso nidus eius, & liberari se putat de manu mali: cogitasti confusionem Domui tuæ, concidisti populos multos, & peccauit anima tua: lapis de pariete clamabit, & lignum quod inter iuncturas ędificiorum est, respondebit. Dic quæso, si rete expansum haberes ad aues illaqueandas, & dum multitudo auium prope est vt comprehendatur, veniret aliquis, qui strepitu vel funda oēs fugaret aues, nonne contra hunc plurimum indignareris? Sic ergo Deus contra te irascetur, qui ex suis retibus prauo tuo exēplo homines abigas atq; disspergas. Vide igitur quomodo Simile. Exēplum prauum quantū noceat.

B te geras; siquidem modicum fermentum, vt ait Apostolus, totam massam corrumpit. Sic malum exemplum Herodis multos incitauit ad interfectionem puerorum innocentium: nam ferè inferiores sequi statim suos superiores solent. Vnde qñ regina Vasthi noluit venire ad conuiuium Assueri, dixerūt principes, Non solùm læsit regina Vasthi regem, sed omnes populos, & principes, qui sunt in cunctis prouincijs regis Assueri: egredietur enim sermo reginæ ad omnes mulieres, vt contemnant viros suos, atq; hoc exemplo omnes principum coniuges, Persarum, atque Medorum, paruipendent imperia 1. Cor. 5. Praui consultores q̄ tū noceāt. Esth. 1.

C maritorum. Præterea cùm viderent principes Babyloniæ, q̄ rex Balthasar prophanaret sacra vasa templi, statim idipsum fecerunt. Cùm audirent Herodem dicentem: Quem ego decollaui Ioannem, ipse surrexit à mortuis; statim existimarunt q̄ Christus esset Baptista. Vnde colligas quantum incumbere debeant maiores, ne malum inferioribus suis exhibeant exemplum. Non vacat sanè mysterio, q̄ cùm Moyses de creatione mundi tractaret, non fecerit mentionem aperte de creatione angelorum, & de eorum ruina, ne. s. inde aliqui occasionē peccandi arriperent, cùm audirent tā nobiles creaturas peccasse. Dan. 5. Mar. 6. Mat. 18. Genes. 1.

D

Peccatum quantum noceat.

Qvis peccauit, hic an parentes eius, vt cæcus nasceretur? Quamuis pp peccata mortalia propria, hic cæcus nasci non posset, nihilominus tñ cum tantopere discipuli dñi fugerent peccatum, idcirco percōtantur quis peccauerit. Et nescio certe quorsum nos pariter non fugiamus peccatum, videntes tanta incommoda, quæ inuectat: siquidem nobis aufert spirituales thesauros, quos in Deo repositos habemus; imo ēt ipsum Deum à nobis separat, qui cū à nobis discesserit, in quas *Peccatum valde timendū seruis Dei.* Mat. 6. Luc. 12. *Peccatū q̄ tū noceat.*

non deueniemus miserias? Commendans quidem Deus obser- E
Deut. 15. 12. uantiam legis, ait: Vt bene sit tibi: quasi sibi velit, quod sine Deo parum quidem nobis reliqua sint profutura. Si modò tot ho-
Timorem Dei abiecimus. mines peccata committunt, cum grauissima proponuntur tormenta; quid quæso facerent, si magna præmia peccãtibus proponerentur? de Iudæa quidẽ cõqueritur Deus per Hie. dicẽs,
Hiere. 3. Facilitate fornicationis suæ contaminauit terram. Itẽ Dauid
Psalm. 9. admirando tantamq; facilitatem in peccando, ait: Propter quid irritauit impius Deum? Quasi diceret, non videtis quõ pro re
Ezec. 12. leui & puerili statim vir malus peccet? Et apud Ezech. ait: Violabant me ad populum meum, propter pusillum hordei, F
& fragmen panis; hoc est pro rebus vilissimis, & absq; aliqua occasione. Vnde colligas, quam multos ad se attrahet dæmon
De Antichristo per Antichristum, qui multos afferet doctos, & multas proponet diuitias, cùm sit futurus monarcha orbis, vt ait Hierony.
Greg. in Iob. Item arte magica vtetur, & videbitur miracula facere, vt docet secunda Thessalo. item varijs tormentis homines concutiet, item eius carnifices videbuntur his qui cruciabuntur, fa-
Hiero. in Da. 2. cere miracula, & ita maxime affligentur, nisi fuerint in fide
Thess. 2. constantes. Iustum enim iudicium Dei erit, vt insinuat Apo-
Greg. 32. mor. c. 26. stolus, quod qui tam facile se à Deo vero separarunt, Antichri- G
sto coniungantur, & cruentæ bestiæ ex magna vi tormentorum; ideo permittit illis Deus operationem erroris, vt cre-
Facile statim Deum offendimus. dant mendacio. Si ille quidem à pęna non excusatur, qui propter diuitias peccat, aut propter metum tormentorum, neque etiam excusatur à supplicio sempiterno; quam quæso sufficientem excusationem dare poterit is, qui facile statim propter leuissimas occasiones in peccatum labitur? Sanè astutus dæmon cùm videret leuius fore peccatum primorum paren-
Gene. 3. tum, si obliti præcepti peccarent, idcirco statim voluit ipsis præceptum ipsum in memoriam redigere, dicens: Cur præ- H
cepit vobis Deus, ne comederetis ex omni ligno paradisi? Tanto enim grauius est peccatum, quanto magis consulto, & de industria perpetratur, atque cum illa consideratione quòd Deum grauiter offendamus. Hoc quidem filius prodigus insi-
Luc. 15. nuare voluit, cùm dicebat: Pater, peccaui in cęlum & corã te: quasi dicat, agnoscẽs probe quid facerem, & cùm me conscien-
Leuit. 4. tia ipsa remorderet. Hinc ẽt in veteri lege constituebatur quidem magna differentia inter ea peccata, quæ ex instituto &
Hiere. 21. consilio perpetrabantur, vel ex ignorantia. Vnde Hier. ẽt ait: Iudicate mane iudicium, ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea,

A tio mea, & succendatur, & non sit qui extinguat, propter malitiam studiorum vestrorum. Porro Apost. tractans de paupertate illa in primitiua Ecclesia, ait: Altissima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorum, quia supra virtutem voluntarij fuerunt: quo magis audita & deliberata est virtus, eo magis meritoria est: sic etiam quanto consultius & deliberatius fuerit peccatum, eo etiam grauius erit. 2.Cor.8. *Peccatum eo grauius, quãto consultius agitur.*

Peccator reuertatur ad Deum.

CVm igitur probe nouerit Deus, quantas peccatũ ipsum B miserias apportet, idcirco per Isa. nos ad se vocat dicens: Omnes sitientes venite ad aquas. vbi ẽt in Hebręo habetur cũ quodam magno affectu, quasi diceret, ò vos oẽs sitientes. Miserabiles sane sunt illi, qui ad talem clamorẽ non concurrunt: magna siquidem cũ suauitate solet Deus eos tractare, qui peccata derelinquũt, & ad ipsum conuertuntur. In Vitis Patrum legitur, ꝙ abbas Panuphius plurimum admiraretur, ꝙ Onuphrius per septuaginta annos in deserto habitasset sine vllo humano consortio, & sine cibo, quem aliquis homo coxisset: cui tñ dicebat hic, ꝙ nõ debebat ex eo mirari, qm̃ ineffabilis erat C suauitas, qua Christus seruos suos tractabat; nec erat, qui tantam suauitatem posset explicare. Omnes igitur ad Deum conuertamur, vt tali diuinitus pascamur suauitate: siquidẽ vt ait Iob, Etiam stellæ non sunt mundæ in conspectu eius, quanto magis homo, & putredo, & filius hominis vermis? Quamuis enim tibi mundus videaris ante oculos tuos, forte tñ ante oculos Dei mundus non ẽs. Vide enim obsecro quantum fallerentur fratres Ioseph, cùm dicebant, vt morte moreretur is, in cuius sacco scyphus inueniretur, & tñ inuẽtus est in sacco Beniamin: quid igitur scis miser an in cõfessione tua probe examina D ris conscientiã tuam? Noli igitur de te ipso præsumere, sed dic cum Ioanne; Si dixerimus qm̃ peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. Vide ẽt quid Pau. dicat: Qui iudicat me, Dominus est. Et Iob ait: Nunquid oculi carnei tibi sunt, aut sicut videt homo, & tu videbis? Quæ cum ita sint, probe conscientiam nostram discutiamus, & ad dñm reuertamur, qui nos benigne recipiet. De Dauide quidem dicitur, ꝙ conuenerunt ad eũ omnes qui erant in angustia constituti, & oppressi ære alieno, & amaro animo, & factus est eorum princeps. Multo igitur melius ad Deum conuenire debemus omnes, qui in peccatis & tribulatione aliqua versamur. Sic enim recepisti bone

Isa. 55. Vi. patrũ 1.p.fol.57 *Solitarios visitat de⁹ magna cũ suauitate.* Iob 25. Gen.44. *De nobis non præsumamus.* 1. Ioan.1. 2.Cor.4. Iob 1. 1.Reg.22.

Deus

Inuocemus dominũ in nostris necessitatib⁹. Deus Paulum persecutorem, sic Petrum qui te negauerat, sic E
Magdalenam, quæ te tantopere offenderat: sic latronẽ, qui ad
extremam vsq; vitam pęnitentiam distulerat: atque hoc quidem
pacto domine tua ineffabilis clementia & misericordia
omnibus manifestatur, in talibus præsertim exemplaribus.

Psal. 41. Considerans quidem Dauid insignem Dei misericordiam, & quõ peccatores ad pęnitentiam recipiat, ait: Abyssus abyssum inuocat: quasi diceret, misericordia dñi est veluti abyssus, & peccatum ẽt est tanquam abyssus, sed omnis iniquitatis; vnde abyssus peccatorũ debet accedere ad abyssum infinitæ misericordiæ Dei, vt tandem ibi absorbeatur. Inuocemus ergo F Dei misericordiam, dum modò opportunum datur tempus.

Heb. 12. Accessistis ait Pau. ad sanguinis aspersionem melius loquentem, quàm Abel. Sic ergo iungamus opera nostra & conuersionem nostram cum huiusmodi infinito sanguine, atq; ita facile animæ nostræ salutem negotiabimur. *Simile.* Sane medici cùm quis infirmus est, suadent ei, vt aerem cõmutet, & ad patriam suam tendat, vt ita salutem consequatur: sic ergo peccator, qui infirmus est, debet ad serenitatem illam patris sui Christi accedere, & ibi tanquam in patria sua salutem animæ recuperabit. *Zach. 13.* *Peccatores recipit De⁹ ad pœnitẽtiam.* Vnde Zach. ait, Erit fons patens domui Dauid, & habitan G tibus Hierusalem, in ablutionem peccatoris, & menstruatæ. Est enim tam patens fons iste, vt locus vbi natus est, portas nõ haberet. Audi peccator Christum te vocantem ex præsepio, *Gen. 45.* & vagientem. Lachrymæ quidem Ioseph, timorem omnẽ fratrum absterserunt, & præsertim cùm diceret; Ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis, nolite pauere: sic etiam nobis *Peccatores vocat De⁹ vt conuertantur.* dicit Christus, Ego sum frater vester, quem minima delectatione vendidistis, nolite pauere, sed ad me reuertimini. Videte ꝙ venit hora, in qua mortui ideſt peccarores, audient vocem filij Dei. Audite vocem meam, ait per Hier. & ero vobis H *Hier. 7.* Deus, & vos eritis mihi populus, & ambulate in omni via mea quã mandaui vobis, vt bene sit vobis. Sed audite quid addat, *Obstinati quam sint peruersi.* Et non audierunt, neq; inclinauerunt aurẽ suam, sed abierunt in voluptatibus suis, & in prauitate cordis sui. Non igitur ita faciamus, sed potius Deum vocantem audiamus, & considere- *Act. 9.* mus, quam suauiter tractauerit Paulum recens conuersum, & quomodo miserit ad eum Ananiam, vt ipsum instrueret, & ei cibum ministraret: sic igitur se geret nobiscum, imitando *Simile.* venatorem, qui benigne tractat & pascit accipitrem suum, quamuis non statim ad primam eius vocationem venerat.

APPEN-

A APPENDIX.

Aetatem habet, ipse de se loquatur. Non audebant parẽtes publicare tm̃ miraculum, cum pauperes essent, ne à Pharisęis indigne tractarentur: videbant.n. quantas afflictiones & iniurias inferrent ipsis pauperibus: atq; cùm probe nouissent ꝙ filius ipsis libere rñderet, propterea remittũt eos ad ipsum dicentes, ꝙ ętatẽ haberet. Nã videas ꝙ multi peruersi iudices tm̃ patibulum, vel verbera, vel alia huiusmodi supplicia parata habeant pauperibus. quos suspendunt aliqñ iniuste, vt sint quasi territamentum quoddã auium in ficulnea. Vnde fit, vt B soli pauperes videantur timere ministros iustitiæ, siquidẽ diuites non perinde timent, cùm nullum videant sui status in patibulo pendere. Quãobrẽ prope Eccl. monet tales iudices dicens: Noli fieri iudex, nisi virtute valeas irrũpere potentes.

Iudices mali pauperes iniuste affligunt. *Peruersi iudices ĩ pauperes tantum deseuiunt.* Eccl. 7.

Feria IIII. post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO QVARTA.

C *Compatiamur afflictis.*

PRÆTERIENS *Iesus, vidit hominem cæcum à natiuitate.* Ioan. 9. Vide obsecro, quõ non modò Christus viscera suæ pietatis apuerucrit huic cęco, restituendo illi visum, sed ẽt discipuli, qui vidẽtur mouere quęstionem, quis peccauerit, ꝑ compassionẽ eius, quam habebant. Sic ẽt nos animũ pium habere debemus erga proximos, cum præsertim videamur ẽt inter barbaros hanc pietatis & compassionis virtutem maxime viguisse. Vnde D. Aug. D ait ꝙ Marcus Marcellus Romanus, qui Siracusas vrbem ornatissimam cepit, fertur eam prius fleuisse ruituram, & ante eius sanguinem, suas illi lachrymas effudisse: Gessit & curam ẽt pudicitiæ in hostes seruandæ. Nam prius quã vrbem victor iussisset inuadi, constituit edicto, ne quis corpus liberũ violaret: euersa est tñ ciuitas iure bellorum, nec vspiam legitur ab impe ratore tam casto & clementi fuisse præceptum, vt quisquis ad illud vel illud templũ fugisset, non abiret illæsus. Si ergo barbari homines ita inuicem compatiebantur, cur non magis nos afflictis compatiemur? Nam certe aliqui sunt, quibus congrue videtur illud Dan. Cor eius ab humano conuertatur, & cor feræ

Compatiamur miserabilibus personis. D. Aug. li. 1. de ciuit. Dei. c. 6. Excmp. Liui. li. 25. *Templa sunt veneranda.* Dan. 4.

Ambr. in 1.ad Tim. c.4. ferę detur ei. Porro Ambr.ait, ꝙ his, qui misericordiæ & pietati student, auxilia Dei non deerunt ēt in præsenti uita, & in futura immortalitatē habebunt cum gloria. Exercitium quidem corporale modicum utile est; ieiunare enim & abstinere à cibis, non multum videtur prodesse, si absit pietas, cuius ope iuuatur ieiunium ad dn̄m promerendum. Deniq; eos qui erga fratres largi sunt, in vitam æternam proficere, Euangelicus sermo testatur. E

D.Aug.in trac.de mise.& ora. Aug. Præterea tractans de pietate & misericordia, inquit, ꝙ sola misericordia tantummodo videtur ab excessibus liberata, dum omnia odiosa sint, si transcenderint modum: ipsius enim excessus placet, & quanto ad maiora incrementa processerit, tanto ampliorē reportat laudē. F

Hec. Pin. Ezech.3, Phil. 3. Autor. Eos Deus consolatur, ait alius autor, qui alienas calamitates vt proprias sentiunt, earumq; dolore tanguntur, & cōem vtilitatē optant: charitas enim, vt ait Apost. non quærit quæ sua sunt. Sed heu quam pauci sunt, qui pauperum compatiantur! Grauissimus plane labor est, pauperem negotium agere cum diuite aliquo parum clemente.

Pauperes negligūtur. Quoties enim frequentat eius domū misellus? accedit interdum mane, & interdū vesperi, & nunquā conueniendi diuitem inuenitur aut locus, aut vlla tp̄is opportunitas.

Vix datur locus pauperi agendi cum diuite. Semper enim habet excusationē ad pauperem dimittendum, iam dicunt illum adhuc cubare, iam vero esse occupatū in vestiendo, modo eum preces fundere, modo ire velle ad sacrum: nunc vero mensæ accumbere, nunc expositū esse ad solem: rursus grauissimis negotijs præpediri, aut ludere animi gratia, tandem iam concedere cubitū: quibus quidem procrastinationibus, miser ille semper vagatur, & frustratur. G

Quocirca nolle pauperem cum hm̄oi diuitibus negotiū gerere, quantumuis ferè de vitæ discrimine agatur, non est mirandū, præsertim cum vix vnquam se exhibere soleant conspectui pauperum, nisi oleant eos, aliquid muneris adferre.

Rhodul. Ar. Non simus ēt ait alius autor, de numero illorum, qui malis Christianis non solùm non compatiuntur, sed ēt eos execrantur; & non solùm nō orant pro eis, sed ēt inuident, siquis pro ipsis oret. Et quare hoc? quia viscera pietatis & charitatis nō habent, nec attendunt q̄m, Iudicium sine misericordia fiet illi, qui non fecerit misericordiā. H

Iacob.2. Autor. Epis. ad Phile. Vide obsecro quantis visceribus charitatis apud Philemonem intercedat Paulus pro Onesimo, quem in ipso carcere conuertit, vt ad locum suum rediret. Et ita ait: Gaudium magnum habui & consolationem in charitate tua, quia uiscera sanctorum requieuerunt per te frater: propter quod

multam

A multam fiduciam habens in Christo Iesu imperādi tibi quod ad rem pertinet, propter charitatem magis obsecro, cùm sis talis vt Paulus senex, nunc aūt & vinctus Iesu Christi, obsecro te pro meo filio quem genui in vinculis Onesimo; qui tibi aliquaudo inutilis fuit, nunc aūt & mihi & tibi vtilis; quem remisi tibi: tu aūt illum vt mea viscera suscipe: forsitan enim ideo discessit ad horam à te, vt in æternū illum reciperes, iam non vt seruum, sed pro seruo charissimum fratrem, maxime mihi, quanto aūt magis tibi, & in carne, & in dño. Si ergo habes me socium, suscipe illum sicut me: si aūt aliquid nocuit tibi, aut

Intercedamus pro afflictis.

Oremus p calamitosis.

B debet, hoc mihi imputa: ego Paulus scripsi mea manu: ita frater ego te fruar in dño, refice viscera mea in Christo: cōfidens in obedientia tua scripsi tibi, sciens qm̄ & super id quod dico facies. Vide obsecro qui viscera pietatis non habes, qnam præclarè afflictum hunc Onesimum cōmendet & consoletur Paulus. Magni quidem animi est & pij, compati afflictorum & impotentium: vnde Romani olim, cùm sub protectione sua Ptolomæi filium recepissent, eum defenderunt ab exercitu Antiochi, vt scribit Iusti. Cæsar item auxiliatus fuit Parthorum regi, quem protegendum susceperat in bello Hispanico: vide ēt

Exemp.

Iusti.li.13.

Iust.li.42.

C qūo Abdemelech compassus Hieremiæ, festinauit vt liberaret eum à lacu. Abraham cū sciret Loth ipsum fuisse in captiuitatem arreptum, statim compatiens ad eum liberandū incubuit. Darius cum Daniel in lacum leonum fuisset immissus, præ dolore dormire non potuit, & incænatus cubitum concessit. Rubem fratri suo Ioseph cōpatiens, nitebatur liberare eū. Cum Iezabel persequeretur Prophetas, Abdias compatiens, abscondit ab illa centum ex eis. Mortis periculo se exposuit Esther, populi sui miseriæ compassā, vt eundem ab interitu vindicaret. Discipuli dñi condolebant Chananeæ, filiā deplo

Hier.38.

Gen.14.

Dan.6.

Gen.37.

3.Reg.18

Esther.4.

Matt.15.

D ranti. Itē hodie cōpatientes huic cęco dicunt, Quis peccauit? Christus dñs ēt dolori Marthę & Marię cōpassus est, & fleuit.

Ioan.11.

Amemus nos inuicem.

V*Ade, & laua in natatoria Siloe.* Vide quam præclara opera faceret Christus inter Iudæos, quamuis ipsi eum odio haberent, vt inde discamus, qūo proximos nostros amare debeamus, & benefacere eis. Et certe quāuis videar merito iuxta sñiam Eccl. posse abstinere ab huius virtutis tractatione, cùm dicat, Vbi non est auditus, non effundas sermonē, nihilominus tñ, ne in me videaē defectus esse amoris, & q̄a, Omne animal

Amemus proximos.

Eccl.32.

dilígit

Eccl. 13. diligit sibi simile; idcirco primo reducam in memoriã his qui E
charitatem non habent, quõ Christus propter charitatem &
Ioan. 11. dilectionem nostram venerit in mundum, vt nos charitate con
iungeret, & sibi copularet; cùm interim nos nihil ferè aliud q̃
Discordiã discordias & rixas tractemus: quod certe ex eo prouenit, quia
odit Deus. Christo non adhæremus tanquam centro nostro. Vnde sicut
Simile. lineæ quo minus in centro vniuntur, eo ẽt magis inter se diffi-
dent; sic ẽt nos nisi Deo coniungamur, tanquam centro no-
stro, magnas inter nos discordias & rixas excitabimus. Vnde
1. Ioan. 4. Ioan. ait: Si quis dixerit, quia diligo Deum, & fratrem suum
odit, mendax est: qui enim non diligit fratrem suum, quem vi F
Amemus det, Deum quem non videt, quõ potest diligere? hoc manda-
Deũ & pro tum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem
ximum. suum. Sane qui disco ludunt, albo tegunt metam ipsam, vnde
qui non tetigerit album, quõ poterit ad metam peruenire? Sic
ergo Deus est meta & terminus ac finis noster, & proximus
est ipsum album; si ergo tu non peruenis ad dilectionem pro-
ximi, quõ Dei dilectionẽ attinges? Vult quidem Deus vt nos
inuicem diligamus, & proximum nec verbo etiam lædamus.
Gen. 13. Vnde dixit Deus ad Laban; Caue ne loquaris contra Iacob
Ne afficia- quidquam durius. Vnde & Laban dixit, Quid possem facere si G
mus iniu- lijs & nepotibus meis? Sic tu igitur debes dicere, cùm vis pro-
ria proxi- ximum offendere, quid possum facere contra proximũ & fra-
mum cùm trem meum, cùm mihi Deus eum commendet? Sanè quanto
simus exu- longius absunt à patria ipsi quidem exules, tanto magis se in-
les, & nos uicem diligunt, & iuuant: sic ergo magno Dei consilio factum
inuicem est, vt in hoc positi exilio, alijs indigeremus, & alij alios iuua-
amemus. remus: de alijs enim creaturis non dicimus, q̃ sint exules. Et
certe nullis alijs creaturis ita congruit, vt concorditer uiuere
debeant, ac nobis; quandoquidem ab uno parente originẽ du
cimus, tum ẽt Iesum Christum patrem habemus secundũ spi H
ritum. Item angeli omnes simul fuere creati, & bruta bina &
bina; at uerò homo unicus prius creatus est, & inde cæteri ho
mines propagati sunt, ut inde discamus quam concorditer ui-
Aug. li. 12. uere debeamus, ut ait Aug. Sane quemadmodum pictor nu-
Ciui. c. 21. dam tabulam non incrustat auro, sed prius eam diligenter pre
Simile. parat: sic certe uerus & syncerus amor non insidet nisi animo
Mali non diligenter, & bene præparato; hoc est prius se amet, id est salu
amant ex ti animæ incumbat, & uirtuti se tradat; aliter enim uerũ proxi
animo. mi amorẽ non habebit. Inter cætera quidem instantis iudicij
Matt. 24. signa, illud tradidit Christus dicens: Tunc scandalizabuntur
multi,

A multi, & inuicem tradent, & odio habebunt inuicem, qm̄ inquit abundabit iniquitas, refrigeſcet multorū charitas: quaſi dicat, cùm ſint mali, neſcient amare proximos ſuos. Vt ergo bene amemus, debemus prius incipere à nobis. Eſt quidem hoc amoris præceptum pręcipuum in lege Euangelica: vnde Christus ait, Hoc eſt præceptum meū, vt diligatis inuicem: vnde ſatis conſtat, quam ſit ſuaue iugum Euangelicū, cùm in amore fundetur. Præcipiebat quidem Deus in Num. Vt ornamenta templi non portarentur à iumentis, ſed humeris hominū; vt inde diſcamus, ꝙ legē Dei portare indigni ſint, qui more bru-
B torū viuunt; & digni ſint illi, qui prudentia & ratione ornātur. Vnde Deut. 5. dicitur: Quis det, talem eos habere mentē, vt timeant me, & cuſtodiant vniuerſa mandata mea in omni tp̄e, vt bene inquit ſit eis, & filijs eorū in ſempiternum. Vide præterea, qūo dilectionem proximi tanquam propriam ſibi vendicet Deus: vnde per Iſa. ait; Hæc requies mea, reficite laſſum, & hoc meum refrigerium. Vide ēt quantopere Moyſes diligeret populum, qui dicebat: Aut dimitte eis hanc noxam, aut ſi non facis, dele me de libro tuo. Sed vide quanto magis eū diligeret Deus, cui quaſi cū querela dicebat Moyſes: Cur afflixiſti
C ſeruum tuū, & cur impoſuiſti pondus vniuerſi populi huius ſuper me? Nunquid ego concepi omnē hanc multitudinē, vt dicas mihi, porta eos in ſinu tuo, ſicut portare ſolet nutrix infantulum? Sed nos hunc tm̄ amorem nolumus imitari, amando nos inuicē: & propterea indignans Mal. ait: Nunquid nō Deus vnus creauit nos? Quare ergo deſpicit vnuſquiſq; veſtrum fratrem ſuū, violans pactum patrū noſtrorum? Præcipiebat quidem Deus in Exo. ꝙ ornamenta templi ita diſponerentur, vt alia ex alijs penderent; in quo ſignificabatur hoc præceptum charitatis, vt ſcilicet nos inuicem amaremus. Item in Gen. ha-
D betur, ꝙ dixerit Ioſeph fratribus ſuis, cùm mitteret eos cū iumentis tritico onuſtis; ne iraſcamini in via: quaſi diceret, vt poſſitis vos mutuo iuuare. Sic ergo nos debemus hoc præceptū charitatis ſeruantes, nos mutuo iuuare dū verſamur in via ad cęlū, ne aliter oneri peccatorū ſuccumbentes, condemnemur.

Ioan. 15. Num. 7. *Lex Dei quā ſit pręclara.* Deut. 5. Iſa. 28. Exo. 32. Num. 11. *Amemus nos inuicē.* Mal. 2. Exo. 26. Gen. 45. *Nos mutuo iuuemus.*

Per amorem Dei amor proximi gignitur & per amorem proximi amor Dei nutritur. Nam qui amare proximum negligit, profectò Deum diligere neſcit; & tunc plenius in Dei dilectione proficimus, ſi in eius dilectionis gremio de proximi charitate lætamur. Amor Dei amorem proximi generat: & amorem proximi calefacit amor Dei.

D. Gre. ſuper Euangelia.

Calami-

Calamitates vtiles sunt. E

Aduersitates quanta adferãt cõmoda.

ILle homo, qui dicitur Iesus, lutum fecit, & vnxit oculos meos. O felicem calamitatẽ, quamuis à natiuitate durasset! siquidem tm̃ attulit bonum, vt non solùm corporalem visum reciperet, sed ẽt spiritualem. Et certe ex omnibus calamitatibus plurimum proficiemus, si consideremus, ꝙ nobis à Dei manu proueniant, & ad nostram quidem salutem: multi enim cum longe aliter eas excipiant, idcirco infelices habent successus.

1. Reg. 5.

Philisthæi quidem cùm vidissent primo Dagonem ipsum de suo loco remotum, existimantes id casu quodam factum esse, F dissimularunt; & eum in pristinum locũ restituerunt: at vero postquam compererunt eum secundò de loco pulsum & confractum, existimarũt id à fortiori quadam procedere virtute, atq; ita remedium procurarunt. Solet ergo Deus calamitates nobis immittere, vt ex eis resipiscamus: ꝙ si adhuc cæci fuerimus, plures adhuc immittere solet, donec tandẽ ad cor redeamus, & dñm nos vocantem intelligamus: quasi cùm sit ille ludus, vt qui capite est velato, diuinet quisnam ipsum tetigerit. Sic ergo nos cæci sumus, & statim nolumus Deum nos uocantem audire, sed percontamur, quis peccauerit, nos, aut parentes? semper ergo debemus statim omnes calamitates quæ nobis eueniũt, peccatis nostris ascribere. vt ait Greg. vel euenire putemus ad maius meritum nostrum. Sanè qñ mulier aliqua vult lintheum aliquod à maculis purgare, & candidum reddere, illud sapone solet infercire, & quodammodo obscurare; at verò id est quidẽ, vt candidius illud reddat: sic ergo Deus afflictiones nobis immittit ad maius commodum nostrum. Attamen væ illis, qui hmõi calamitatibus non modo nõ proficiũt, sed ẽt deteriores reddũtur; de quibus Nahum ait. Facies eorũ sicut nigredo ollæ: quæ quidem postquam per aliquos dies in olla indurata est, vix elui põt. Sanè antequam agricola aruum semente impleat, prius illud arat, & occat. atq; pessundat; sed tñ omnia facit ꝑꝑ maiorem vtilitatem ipsius agri. Sic ergo priusquam Deus tranquillitatẽ & quietem seminet in nobis, solet prius nos laboribus & afflictionibus exercere, vt ita tandem diligenter præparemur, & apti atq; idonei reddamur ad celestes suauitates & delectationes percipiendas. Videas certe aliquos, qui simulatq; labore aliquo premũtur, statim petant à Deo se liberari, & longe remoueri afflictionẽ illam: sed longe satius & pręstabilius est, vt se totos remittãt diuinæ uoluntati,

Calamitates à Deo nobis immittũtur.
Simile.
Calamitates mittit Deus, vt ipsum agnoscamus.
D. Grego.
Simile.
Labores eueniunt nobis ad maius meritũ.
Nahum 2.
Simile.
Simile.
Post tribulationes mittit Deꝰ nobis tranquillitatẽ.
Oratio qualis esse debeat.
Simile.

G

H

A tati, vt eos liberet cùm sibi opportunius videbitur, atque ita conformemur diuinę voluntati. Etenim vlcus illud perfectius & accuratius sanatur, qđ paulo diutius in purgatione mãserit, quàm illud quod statim clauditur, nã paulo post recrudescit. Sic ergo te totum Deo curandum permitte, tanquam omniũ optimo chirurgo; nec velis te affligere in calamitatibus & laboribus, ipse enim nouit quid tibi sit vtile, & solet seruis suis similes immittere labores ad commodum eorum. Vnde Pau. dicebat; Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis &c. Propter quod ter dñm rogaui, & *Calamitates medicina animę.* *Suis Deus immittit labores.*
B dixit, sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Postula igitur tu à domino patientiam ad tolerandum, & cætera eius voluntati permitte. Vnde Dauid dicebat: Tu es refugium à tribulatione, quæ circundedit me: vnde respondit ipsi Deus: Intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac, qua gradieris, & firmabo super te oculos meos. Vide ergo q; non dicat se liberaturum ipsum, sed q; instruet eum, quomodo se gerere debeat. Et certe quemadmodum veterani milites plus gaudent tempore belli quam pacis, quoniam tempore belli melius ipsis prouidetur: sic etiam seruus Dei qui patientia ar- 2. Cor. 12. Psalm. 9. Simile.
C matus est, gaudet certe in laboribus, potius etiam quàm in prosperitatibus, cùm ibi plus lucrari videatur: & quia confiderat q; chirurgus prius vulnus pertentat suis instrumentis, vt melius curetur; item optimus musicus, fides ipsas torquet & distendit, vt ad exquisitum numerum perueniant. Adde quòd hoc pacto Christus ipsum participem facit laborum suorum, & meritorum passionis. Vnde in Apoc. dicitur, q; angelus ille qui effundebat vas iræ, illud in solem effundebat; vt inde intelligamus q; iusti sunt magis participes laborum Christi, qui sunt tanquam sol, vt declarat Greg. Vnde Apost. dicebat: Simile. Apoc. 16. Grego. ad
D Sed etsi immolor supra sacrificium & obsequium fidei vestrę, gaudeo & congratulor omnibus vobis: idipsum & vos gaudete & congratulamini mihi. Hinc etiam hoc ipsum declarauit Deus Ananiæ, cùm ait de Paulo; Ego ostendam ei, quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Philip. 2. Acto. 9.

APPENDIX.

Vidit hominem cæcum. Debet quidẽ dæmon prius hominẽ cæcare in peccatis, vt ipsum pertrahat ad subiectionem suam: sicut Philisthæi prius excæcarunt Samsonem, antequam molestaret, ne ita videret quid faceret: sic dęmõ prius excęcat homi- Iudic. 16. *Excęcat malos dæmon.*

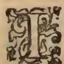
nem, ne videat qua via ipsum ducat, & per quæ præcipitia. Si E
enim miser peccator videret, qua via eum ducat dæmon, &
quò tandem eum prouehat & protrudat, non vtique eum sequeretur: tum etiam si videret & consideraret diligenter,
quanta cum suauitate Deus suos tractet, & quantam habeant
Consciẽtia peruersa excruciat hominem. conscientiæ securitatem & dulcedinem, non pateretur se excæcari, & ita in infernum protrudi: siquidem his mundanis delectationibus eos prius dæmon excæcat vitiosos, tanquam stercore hirundinum, vt legimus de Tobia.

Tob. 2. *Fecit lutum.* Nullus est tam mentis inops, qui non videat q̃ lutum sit & puluis, at verò id considerat tanquam de longinquo; ac propterea Christus lutũ appropinquare facit vsq; F
Mortẽ meditemur. ad oculos, vt hac ratione diligentius vitam nostram componamus, habentes quasi in oculis mortem ipsam.

Fecit lutum. Apposuit commissuram de eodem panno, ipse enim lutum erat, & propterea lutum ipsi apposuit: non enim
Cognitio sui plurimũ valet. potest commodius vestis aliqua reparari, quam de eodem panno: neq; vlla re commodius videtur vita emendari, quam cognitione sui.

Feria V. post IIII. Dominicam Quadragesimæ. G

CONCIO PRIMA.

IBAT *Iesus in ciuitatem quæ vocatur Naim.* Luc. 7.
Postquam Centurionis seruum ẽt absens sanauit,
Teoph. in Luc. 7. ait Teophyl. aliud rarius facit miraculum, vt ne quis dicat; ecquid noui in hoc seruo contigit? fortassis alioqui non fuisset mortuus. Propterea mortuum, qui efferebatur, suscitat; non solùm autẽ verbo facit miraculum, H
Ineffabilis Christi virtus. sed & loculum tangit; vt discamus q̃ corpus eius, corpus viuificum sit: qm̃ enim caro eius facta est propria verbi omnia viuificantis, propterea viuifica est & apta, tollitq; mortem & corruptionem. Porro resedit mortuus & cæpit loqui, vt ne apparenter tantùm quibusdam suscitatus videatur: nam veræ resurrectionis signũ fuit residere & loqui: inanimatum enim corpus neque residere neque loqui potest.

In ciuitatem Naim. Beata ciuitas, beata domus, & beatus est ille nuncupandus, ad quem Dñs accedit, siquidem bona
Luc. 4. multa ab eo accipiet. Venit Christus domum Simonis, & so-

crus

A crus eius liberatur à febre: venit ad Matthæum,& ex publi- Mat. 9.
cano efficitur Apostolus:venit in domum Zachæi,& salus fa- Luc. 19.
cta est ei : venit deniq; in hanc ciuitatem Naim, & mortuum
suscitat adolescentem.Ediuerso autem is,à quo dñs discedit.
aut longe abest,multis miserijs implebitur.Idcirco dixit Mar
tha domino: Domine si fuisses hic , frater meus non fuisset Ioan. 11.
mortuus. Vnde maxime cauendum est,ne tibi dicat dñs,sicut
olim Iudæis : Vos dereliquistis me,& ego derelinquo vos. 2. Par. 12.

Et ibant cum eo discipuli eius. Comitabantur Christum,si-
cut Elisæus qui magistro suo dixit: Viuit dominus , & viuit 4. Reg. 2.
B anima tua,non derelinquam te . Vnde in persona horum di-
cebat Iob: Vestigia eius secutus est pes meus. Reddituri erant Iob 23.
Apostoli rationem de omnibus quæ gessit Christus , à Ba-
ptismo Ioannis vsq; ad Ascensionẽ Domini, vt Petrus dixit ; Acto. 1.
atq; ideo indiuidui comites erant,& testes miraculorum eius.
Iucundum etiam erat Apostolis Christo adhęrere: dixit enim
Petrus Christo : Quo ibimus? verba vitæ habes. Ioan. 6.

Et turba copiosa. Propter signa quæ faciebat super his qui
infirmabantur;& vtinam miracula,quę Christus singulis die- *Prælati bo*
bus tecum operatur , tecum efficerent , vt illum sequereris. *num dent*
C Obserua aũt q; prius sequebantur eũ Apostoli,& statim post *exẽplum.*
illos turba multa : nam qñ prælati priores Christum sequun
tur , statim post illos tendunt subditi & inferiores: siquidem
eodem modo quo pastor Iacob virgas ponebat vel cũ cortice, Genes. 30.
vel sine illo,coram oculis ouium, eodem inquam modo oues
pariebant agnos varios : ita plane si bona opera pastores &
prælati coram oculis subditorum proponunt,eadem ipsi sub-
diti sequuntur & pariunt. Prior qui in ciuitate Niniuæ pęni- Ionę 3.
tentiam egit,fuit rex ipse , qui prius surrexit de solio , quem
secuta est vniuersa ciuitas.Prior ẽt qui prophanauit vasa tem
D pli fuit Balthasar,quem protinus alij secuti sunt,vbi facile vi Dan. 5.
deas , quantum valeat maiorum exemplum . Quando Iosue Iosue 4.
Iordanem transiuit cum arca , prius transierunt sacerdotes , *Exẽplum*
atq; furor aquarum cessauit,& ita omnes securi transierunt : *bonũ præ-*
refert enim multum,vt pręlati & sacerdotes,& qui pręsertim *latorũ plu*
animarum curam habent, priores sint in virtute amplectẽda. *rimum cõ*
Ita Isa. cùm dixit: Omne caput languidũ,omne cor mærens, *ducit.*
statim subdit, à planta pedis vsq; ad verticem capitis,non est Isa. 1.
in eo sanitas : qñ prælati qui capita sunt infirmantur,necesse
est corpus , idest reliquos subditos ægros esse : nam qñ prin-
ceps & gubernator Reipublicæ non recte in administratione

Eccles.10. se gerit, tota Respub. periclitatur. Vnde in Ecclesiast. legitur: E
Secundum iudicem populi, sic & ministri eius: qualis rector est ciuitatis, tales & habitantes in ea.

Cum autem appropinquaret portæ ciuitatis. Habemus quidem portas ait Greg. per quas mortui efferimur, corporis videlicet sensus, de quibus ait Propheta: Qui exaltas me de portis mortis. Hæ sunt enim portæ per quas mors ingreditur, & per quas mortuus effertur. Nam quod per illas mors ingrediatur, testatur alius Propheta qui ait: Intrauit mors per fenestras nostras: qui.n. vidit mulierem ad concupiscendum eam, mortem per oculorum fenestras admisit: qui verò seminat inter fratres discordias, & iniquitatem in excelso loquitur, per oris portam mortuus effertur. Et quidem mihi hoc significare vr iuuenis extra ciuitatis portam delatus, quem suscitauit Iesus. Signat enim hominem delectatione mortuum, & per praui operis indicia, iam extra portas perlatum. Obsecro dñe Iesu, vt cunctas meæ ciuitatis portas iustitiæ facias, vt ingressus in eas confitear nomini tuo, cum iustis intrantibus per ipsas, vt mors ibi ingressum non habeat, & passio non dominetur, sed occupet salus muros eius, & portas illius laudatio.

Gre. in illa verb. Psal. 5. pænit. a voce gemitus mei. Psalm. 9. Hie. 9. Mat. 5. Prouer. 6.

Caueamus ne intret mors per sensus. F

Cum autem appropinquaret. Appropinquat quidem Iesus, quia cùm ipse appropinquat nobis, quemadmodum sol incrementum tribuit plantis & herbis, sic Christus sua propinquitate tribuit nobis vitam & salutem. Portæ autem ciuitatis appropinquat, quia porta per quam egreditur mors, ingreditur vita; nam consensu voluntatis mortuus es in peccatis, & eodem consensu resipiscere debes, & idcirco sine contritione, post quam peccasti, saluus fieri non potes. Præterea cùm defunctum videris ad sepulchrum ferri, considerare debes, te mortalem esse, iuxta illud Eccles. Memor esto iudicij mei, sic enim erit & tuum, mihi heri, & tibi hodie. Semper recolenda tibi memoria terra ipsa, in quā conuertendus es: facile namq; contemnit omnia, qui sæpe cogitat se moriturum. G H

Simile. *Peccatum quantum incommodet.* Eccles. 38.

Ecce defunctus efferebatur. Scilicet ad sepeliendum: antiquitus.n. vt ait Lyranus, loca sepulturæ erant extra ciuitates, ne ex cadaueribus inficerentur habitatores ciuitatum. Multi quidem defuncti efferuntur ad tartara vsque, nimiū & inordinate de Dei misericordia præsumentes. Confidunt siquidem sine vllis meritis suis, sine vlla virtutis exercitatione saluos se omnino esse futuros. Cæterum quemadmodum his, qui flumē aliquod per ponticulum traijciūt, cōspicilijs vtentes, quę

Lyra in Luc. 7. Simile.

A grandiora quàm sint referant corpora,accidere plerūq; solet,
ut propter defectum illum conspiciliorum eorundē, è ponti- *Multi ni-*
culo pręcipitentur,putantes illum ampliorem esse: ita profe- *mis præsu-*
cto his in hominibus,qui inordinatè & iniquè de diuina mise *munt de*
ricordia præsumunt,contingere solet,ut pręcipitentur in tar- *Dei miseri*
tareas & sempiternas penas. Quocirca nos hac de re monitos *cordia.*
reddit Eccles. cum ait: De propitiatu peccatorum, noli esse Eccl. 5.
sine metu; neq; adijcias peccatum super peccatū; & ne dicas,
miseratio dñi magna est. Hunc porro adolescentem uarij ba-
iuli ad sepulturam efferebant: ita uaria uitia animam ipsam
B ad interitum inferunt. Sicut.n.auis quę unico tm̄ pede uinci- Simile.
tur,quamuis alas ipsas solutas habeat,& pedem etiam alterū,
non potest tamen in uolatum se abripere; sed satis est ipsi ue- *Peccatum*
natori si unico tantum pede uincta sit: ita q̄uis uaria quis pr*ę* *vnum inte*
stare non uideatur uitia,sed unico duntaxat grauissimo irreti- *ritum af-*
tus fuerit, illud quidem sufficientissimum est, ut à dæmone *fert.*
tanq̄ uenatore astuto uinciatur. *Ecce defunctus.* Redemptor Greg.li.4.
noster,ait Greg. puellā in domo,iuuenem extra portam,in se- Mo.c. 29.
pulchro autem Lazarū suscitauit. Adhuc quippe quasi mor-
tuus iacet in domo qui latet in peccato: iam quasi extra por
C tam educitur, cuius iniquitas usq; ad inuerecundiam publicæ *Perseuera*
perpetrationis grauatur. Sed hos ad uitam miseratus reuocat, *re in vitio*
quia plerumq; diuina gratia non solùm in occultis, sed etiam *quantū no*
in apertis iniquitatibus mortuos, & mole prauæ consuetudi- *ceat.*
nis pressos,respectus sui lumine illustrat.

Et hæc vidua erat. Multi quidē comitabantur & consola- Autor.
bantur uiduam istam, quæ filium unicum miserabiliter luge- *Parētes di*
bat; quem quidem præclarè instituerat,sicuti par est institue *ligēter in-*
re adolescentes: hi.n.maximo pudore, castitate,& urbanita- *stituant li*
te,ac modestia, cæterisq; uirtutibus præditi esse debent; oīs *beros.*
D porro defectus & uitiū in hac ętate periculosum est maxime;
ne forte sic imprimatur & inhæreat in tenera ętate,ut ex lon
ga consuetudine tandē tanq̄ in alteram naturā conuertatur.
Quod si adolescentes omni fulgere uirtute debent,quid de ui *Caute vi-*
ris dicemus; an non par est, ut isti omni ēt eniteant uirtutū *uamus.*
ornamento? Cęterū tametsi nulla ętas secura sit,ut oēm effu
gere posse oīno uideatur infirmitatē,aut simile aliquod infor
tunium; sed potius sicut uasa fictilia,seu uitrea,siue noua sint,
siue uetera,omni exponuntur fractionis periculo; ita ēt pari-
ter iuuenesq;, senesq;. Veruntamen adolescentes ipsi quo-
dāmodo uidentur magis eiuscemodi periculis obnoxij, pro-

pterea quòd minus fere incolumitatis suæ rationem habeât, sed potius in mille pericula imprudenter coniiciant: proinde sint cautiores ipsi adolescentes, discant prudentiam, virtutem diligenter percipiant, vt de his, qui se ita gesserint merito dici illud possit, Cor canum in iuuenili pectore. Quemadmodum si quis vasa varia fictilia siue vitrea diuẽdat, tametsi alia ex eis grandiora, alia vero minora sint; alia artificiosius constructa, alia vero crassius; nonnullaq; pulcherrima forma prædita, & alia deformi; non potest is inquã certò confirmare quod tandem ex eis diutius duraturum sit, si nil vitij in omnibus pariter inesse sciat, cùm præsertim reipsa sæpe expertus fuerit, illud diutius durare, quod minus duraturũ putauerat, & illud quod recentissimũ erat à fornace, minus perdurasse expertus est, quã vetustissimũ. Ad eundẽ modũ nullus est in hac fragili vita constitutus, q̃uis adolescentia floreat, & optimã contemperationem sortitus fuerit, qui sibi certò polliceri possit, se longiorem esse vitam protracturum, quàm senem aliquem virũ.

Simile. | *Adolescentes non cõfidãt in robore suo.* | *Mors oẽs mordet.*

Et hac vidua erat. Vidua non videbat Christum dominũ, nec aliud fortasse minus cogitabat quàm de eius aduentu; Christus tamen probè videbat planctum viduæ; quod quidẽ maximum nobis solatium esse debet, quòd scilicet necessitates nostræ & afflictiones ab ipso videantur; imo quòd sit in via vt eis medeatur: & idcirco maxima semper fiducia debemus confidere: & si moram fecerit, expectemus eum, quia veniens veniet, & non tardabit.

Magnã nostri curam gerit Deus | Abac.2.

Et hac vidua erat. Et ob id non minoris habita à domino; nam coram oculis Dñi potius æstimatione sunt digni, qui à mundo destituuntur, q̃ qui ab eo complectuntur. Hæc mulier orbata erat humano auxilio, quæ nec maritum habebat, nec filium, cum ad sepulchrum vnicus deferretur; quæ omnia ipsum dñi subsidium ei citius attulerunt: Dñs enim custodit aduenas, pupillum & viduam suscipiet. Nunquid etiam vidisti Ioseph in Aegypto venditum, & ab omnibus derelictũm? Sed aduerte quanto cum honore eum dñs ab his omnibus eripuerit. Optime quidem regius vates dicebat: Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor. Item alibi: Prope est dominus his qui tribulato sunt corde. Item Ecclesiãsticus: Dominus non despiciet preces pupilli, nec viduam; si emittat & effundat loquelam gemitus: maioribus enim necessitatibus facilius & citius Dominus fauet: mundus autem potentibus & diuitibus opem fert, pauperes verò contemnit.

Viduas amplectitur Deus. | Psal.145. | Gen.39. | Gen.41. | Psal.9. | Psal.33. | Eccl.35. | *Pauperes protegit Deus.*

Et turba

A *Et turba ciuitatis multa cum illa.* Felix turba, quæ vnico
duntaxat operi misericordiæ intenta, scilicet in sepeliendo *Sepeliam mortuos.*
mortuo, tantum miraculum potuit videre. Quam multi re-
manserunt in populo, qui ignauos se dicebant, & infelices ap-
pellabant, quod mortuum non fuerint comitati, vt hoc mira-
culum videre possent. Fauet Dominus, & sua mirabilia osten
dit his, qui se in operibus misericordiæ exercent. Dauid misit
ad agendum gratias hominibus Iabes Galaad, quia corpus 2.Reg.2.
Saul sepelierant, dicens: Benedicti vos à Domino, qui fe-
cistis misericordiam cum Domino vestro Saul, & sepelistis
B eum &c. Abraham etiam maxime laudatur, quia sepeliuit Gen.23.
magnifice vxorem suam. Sic Ioseph tulit corpus Iacob ab Gen.50.
Aegypto vsque in terram Chanaam, itinere sanè longo &
molesto. Curam sepulchri fecit Ioseph, cùm adiurauit fra-
tres suos, vt asportarent ossa eius in Chanaam. Vide etiam
quid faceret & Tobias, qui huic operi misericordiæ inten- Tob.12.
tus, acceptus fuit Deo, & Angelus hoc opus commemora-
uit, & laudauit in eo. Nec minor laude dignus est Iudas
Machabæus, eo quòd interfectos Iudæos sepeliri fecit, & pro 2.Mac.12.
eis pecuniam misit Hierosolymam in templum. Item illæ
C mulieres sanctæ, quæ primo diluculo ad Christi corpus vn- Mar. 16.
gendum surrexerunt; quia in hoc pietatis opere se exerce- *Pręclarū*
bant, dignæ fuerunt angelum inuenire, qui eas consolatus *opus est se-*
est, & dixit quid agendum esset, vt Christum inuenirent; vt *pelire mor*
ex his tandem intelligas, media esse accommodatissima ad *tuos.*
inueniendum Christum, opera hæc pietatis, quæ proximis im
pendimus: & sic istæ mulieres prius Christum videre merue
runt, quàm Apostoli. Quin & apud gentiles & Barbaros, hoc se-
peliendi mortuos officium, honestum & laudabile est reputa-
tum: Alexander quippe, vt refert Iusti. corpus Darij interfe- Iusti.li.11
D cti matri, vxoriq; suæ liberaliter tradidit, vt sepeliretur. Et & 12.
Annibal idem fecit tribus illis Romanorum ducibus, quos Exēplum.
interfecerat. Hinc etiam laudatur Cymon, cuius patrem in
vinculis mortuum, cum nollent Athenienses sepelire, ipsemet
permisit se in vinculis detineri, vt pater debito honore sepe-
liretur. Quamobrem ab Ethnicis Imperatoribus etiā in fa-
uorem sepulturę statuuntur iura. Et Eccl. ait, Mortuo ne pro- Eccl 7.
hibeas gratiam. Isti igitur qui misericordia cum mortuo vsi Autor.
sunt, meruerunt Christum inuenire, & hoc insigne miraculū *Mortē re-*
videre. Porro qui sequebantur funus apud se considerabât, *cordemur.*
quod non longo ab hinc tempore eodemq; incertissimo, ipso-

rum funus, & domesticorum suorũ esset procurandũ, & corpo E
2. Reg. 3. ra terræ commendanda: ac propterea vicissim talia pietatis opera exercebant. Sic etiam Dauid non solùm luctum ostendit in morte Abner, sed etiam sequebatur pheretrum.

Lyra. in Luc. *Quam cum vidisset Iesus, misericordia motus super eã.* Tũ quia erat vidua, vt ait Lyra, tum quia non habebat aliũ filiũ, à quo posset in senectute sustentari. *Noli flere.* Quasi dicat, cito consolata eris. *Noli flere.* Multi quidẽ Christiani, mortẽ ipsam, quæ naturæ debetur, nimis exhorrescunt, qui interim car
Mortẽ nõ timeamus. nis resurrectionem sperant, cùm tñ pleriq; Ethnici eam non sperantes, non perinde metuant, & contremiscant. Refert qui- F
Bapt. Ful. Exemplũ. dem Bapt. Fulg. ꝙ cùm Dyon Syracusanus cum amicis confabularetur, nuntiumque allatum esset de filij obitu, magno atq; erecto animo mandaret eum illico sepulturæ tradi, atque ad amicorum colloquiũ non minus iucundo & hilari vultu reuerteretur.
Senec. Exempl. Prodidit ẽt Seneca de quodam Canio, ꝙ cũm latrunculis colluderet, & à prætore comprehenderetur, vt ꝑꝑ scelera, quæ cõmiserat, capite truncaretur, forti quodã animo & minus perturbato collusori diceret; memineris ꝙ ludum vicerim & sponsionem, ne post obitum meum forsan te iactes victorem euasisse; huiusq; rei testem produxit ipsum prætorem. G
Dioge. Cùm aliqñ rogaretur Diogenes, quos tandem ex Philosophiæ studio reportasset fructus: hunc ait fructum reportaui, ꝙ scilicet ad omnem fortunæ euentum præparatum & prę exercitatum animum habeam, vel si vita ipsa in discrimen vocetur.
Antigo. Exempl. Antigonus cum interfectum filium ẽ medijs armis & prælio humeris reportaret, tantum abfuit vt fleret & tristaretur, vt potius gloriaretur, ꝙ tam gloriose occubuisset.

Noli flere. Vide quantum profuerint lachrymæ alienæ, vt
Chrys. in Ma. ho. 6. Christus mortuo compateretur, ait Chrys. & eũ ad vitam reuocaret: quanto igitur putas tuas profuturas lachrymas pro H
sceleribus purgandis quæ commisisti? Tu verò pro tantis peccatis pęnas daturus, securus sedes, miserabili risu, lugendisque
Securitatẽ falsam habemus. facetiis te simul, aliosq; disperdens; & de sola deliciarũ voluptate solicitus, bona æterna contẽnis. In secularibus. n. iudiciis quantumlibet post acceptam sententiam lamẽteris, & lugeas, non tñ effugies flendo supplicium. Hic verò si toto corde ingemueris ad Deũ, soluisti repente sententiam, veniamq; meruisti: idcirco multa nobis de luctu loquitur Christus, beati-
Matt. 5. ficando lugentes.
Simile. Si tanti aq̃ rosaceam facimus propter odorẽ illum qualemcunque, quem præsefert: quanti quæso facere lachry-

A lachrymarum aquam ad peccata commissa deflēda debemus, quæ ea ipsa peccata abstergit? Quemadmodum sæpe post largissimos quosdam imbres, aura quædam exoriri salubris solet, serena, & suauissima: ad eundem modum post lachrymarum imbrem oriri solet serenitas quædam in spiritu, & quies, atque hilaritas. Simile. *Lachrymæ plurimum possunt.*

Tetigit loculum, illi autem qui portabant steterunt. Cùm Deus tangit loculum nostri corporis, ait Chry. laboribus & afflictionibus argū quoddam videtur salutis animę; sicut contra cùm afflictionibus non pulsat, contrarium videtur argū. Chrys. ad po. ho. 6.
B Vnde Dauid ait: Bonū mihi quia humiliasti me. Porro loculus diminutiuū est à loco, & dr̄ locus vbi iacet mortuus: mortuo.n. paruus locus sufficit, cui viuenti lata domus & alta nō sufficiebant palatia: mors fatetur quanta sit hominum corpuscula. Hoc considerent, qui alta palatia & domos deauratas fabricant in præsenti vita, quę cōmodata nobis est ad æternam felicitatem obtinendam. Peregrinus viator patienter tolerat nocte vna in pauperrimo hospitio dormire: solatur.n. se ꝙ sequente die in proprio lecto domi suæ requiescet. Sic illi sancti & antiqui patres in casulis habitauerunt, vt ait Paul. si vero C sancti illi patres longam vitam habituri, casulis & tuguriis vtebantur, quare tu hoc tempore in quo vitę multo breuiores sunt, tam superba nimia cum solicitudine ædificas palatia? Psal. 118. *Aedificia sint moderata.* Simile. Heb. 11.

Adolescens tibi dico surge. Si sanctus ille Dauid animū & voluntatē induxisset interficiendi inimicum Saulē, potuisset quidē id facere, cùm eū dormientē inuenisset; at uerò quia viscera pietatis habebat, q̄uis Abisai ad id eū induceret, noluit tn̄ Saulē interficere, imò potius clamando eū à somno excitauit. Aduerte igitur ò homo qui peccati somno indulges, & confidis in hasta tanq̄ Saul, hoc est in viribus & adolescentia, D inquiens, in senectute ad pęnitentiam me conuertam, quòd iustitia Dei, vt Abisai, dicit ꝙ moriaris, si quidē in obliuione & somno peccatorum manes: at verò Christus dn̄s clementissimus, qui propitiatio est pro peccatis nostris, ceu alter Dauid, iram & uindictam patris detinet & protendit; cumq; ipse sit offensus, nihilominus semper clamans ad te dicit, tibi dico peccator surge, ideoq; aufert tibi hastam & uas aquę, & immittit tribulationes & labores, ut cognoscas malitiam tuam, & ad Dn̄ū te conuertas misericordiā petiturus, ut Saul dixit: Peccaui. Aduerte ergo ne dominus ueniens, te inueniat ut Isbosethetiam dormientem, quē latrones interfecerunt: si enim 1. Reg. 26. *Conuersionē non differamus.* 1. Ioan. 2. *Afflictiones mittit Deus propter nostrū cōmodum.* 2. Reg. 4.

veniente

veniente Christo in hora mortis dormiens fueris, morte æter E
na morieris. Quare si ad ea quæ incerta sunt te præparas,
D. Bon. in quorsum obsecro ad mortem, quæ incertissima nos manet, te
Luc. 7. non præparabis? *Et resedit qui erat mortuus, & cœpit loqui.*
Mar. 5. Probata fuit vita puellæ in ipsa cibi sumptione, in quo vita ue
Ioan. 11. getatiua denotatur, quæ est per nutrimentum, ut ait D. Io.
uita uerò Lazari comprobata est ex ambulatione, in quo uita
sensitiua significatur: sed tamen huius adolescentis uita ma-
nifestata est per locutionem, in quo rationalis uita signatur:
ut sic Christus ostenderet se esse dominum animæ cum suis
omnibus potentijs. *Quia propheta magnus surrexit in nobis.* F
Cor. Iãse. Dicunt autem magnus, ut ait Ianse. uel quia ex ipsa miraculi
in ser. Do. magnitudine uidebant eum alijs prophetis potentiorem,
6. post pē- uel quia intelligebant eum esse illum prophetam à Moyse
te. promissum in Deuteronom. hoc est Messiam expectatum.
Deut. 18. *Et quia Deus visitauit plebem suam.* Hoc est curam se plebis
suæ habere iam declarauit, cùm nullos mittens longo tem-
pore prophetas, visus sit nostri oblitus, nec singularem nostri
rationem habere: aut si turba dominum fuisse Christum cre
Deus quod debat, visitasse dicũt Deum plebem suam, quòd promissa sua
pmittit p- in populo Iudaico iam complere cœperat. Circa hanc histo- G
stat. riam obserua, dominum ex omnibus mortuis unum tantum
excitasse sola misericordia ipsum commouente, nulliusq; pre
cibus interpellatum, idq; filium uiduæ. Sic enim demonstra-
uit se uiduarum lachrymis maxime commoueri, quemadmo
dum id ubiq; de Deo scripturæ prædicant. Sic & uiduæ so-
3. Reg. 17. lius filium suscitauit Elias: & Eliseus uiduę inopiam miracu-
4. Reg. 4. lo olei multiplicati subleuauit; & Petrus precibus uiduarum
Acto. 6. flexus, puellam nomine Dorcadem suscitauit. Ex quibus do-
Viduis au cemur, ut uiduis, & alijs miserabilibus personis subueniamus.
xiliemur. Docemur etiam exemplo huius adolescentis suscitati à dño, H
ut resuscitati & expergefacti à uitijs, ad uirtutum opera nos
erigamus, & certissimum etiam uitæ documentum loquendo
præbeamus, confessione scilicet peccatorum nostrorum, &
gratiarum actione pro tanto beneficio.

Allegorice prędicta adolescentis resurrectio, Typum gerit
futurę resurrectionis generalis; nam sicut dicit Christus: Ado
lescens tibi dico surge. Ita tunc clamabit & dicet: Surgite
mortui, uenite ad iudicium. Solius enim diuinæ prouidentiæ
& uirtutis est suscitare mortuum ad uitam: eo q; à priuatio-
ne ad habitum naturaliter non est regressus.

A

Feria V. post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO SECVNDA.

Mors nemini parcit.

ERAT *Iesus in ciuitatem Naim &c.*Luc.7. Sanè quod mors nemini parcat, vt constat etiã ex hodierno
B Euangelio,apertissimũ est, quandoquidem à primo parente vsq; ad nostra tempora omnes mortui sunt,præter Eliam & Enoch,qui et postquam perfecerint munera sibi à Deo iniuncta, morientur.vt docet D. Tho. vt inde intelligas,quàm mendax fuerit dæmon, qui dixit, Nequaquã moriemini. Et certe ætas,quæ magis videtur posse morti resistere,est ipsa adolescentia,quę tñ,vt videmus in hoc Euangelio,morti succumbit.Cur igitur hoc non consideramus? Sanè ita se res habet, quod sicut qñ aliquis aliquid emit, cũ solutione expectata, & non pecunia illico numerata, parum considerat
C quod emit,vel nõ perinde ac si statim solueret: sic et nos cùm non statim moriamur,propterea de morte parum cogitamus; at vero Deus quæcunq; facimus, siue bona ad præmiandum, siue mala ad puniendũ,in memoria habet. Mardochæus quidem ante palatiũ Assueri positus, non recordabatur quid pro rege fecisset,& tñ Assuerus eius bona opera scripta habens,ea cõpensauit.Scribit Ambr.quod si homo prius viderit basiliscum, moritur basiliscus; at verò si contra fiat,moritur homo. Mors igitur est tanquã basiliscus; & idcirco tu curare debes,vt eam prius videas, antequam te ipsa inuadat. Equus quidem ne ti-
D meat, cùm cursum conficiet per viam aliquam, prius per eam lento gradu ducitur, vt eam recognoscat: sic ergo tu prius meditari debes mortem, vt postea cum in ipsa versaberis minus paueas. Porro illud obseruandũm est, quod si moriatur insignis aliquis vir, vulgus dicat, hodie celebrari exequias siue honores talis dñi,cùm tñ melius diceretur celebrari Dei honorem supra talem hominem, vnde Dauid ait: Qui aufert spiritum principum. Gloriabantur quidem Moabitæ,quod fortes haberẽt muros ex lateribus, & tñ dicit eis Deus per Isa.ne id faciant, qm facile eos Deus euertet. Vide enim quam minima animalcula, videlicet ciniphes miserit ad oppugnandam potentiam & superbiam

Elias & Enoch. Tho. in Apo.2. Gen.2. *Adolescentes non debent in suo robore confidere.* Simile. *Mortẽ non obliuiscamur.* Esth.6. Amb. ser. 10.in psal. 118. Simile. Simile. Psal.75. Isa.25. Exo.8.

superbiam Pharaonis. Sic ergo non debes cõfidere in tua adolescentia, & robore, quandoquidem Deus modica febricula illud destruet: atq; idcirco vigilare debes, q̃m qua hora nõ pu- E
Matt. 24. tas, filius hominis veniet. Parũ quidem profuit huic adolescenti ad mortem euadendam, ꝙ esset adolescens, & ꝙ esset vnicus matris suæ; siquidem nihil est quod te possit à morte liberare. Vnde Dauid ait: Nolite confidere in principibus, in filijs hominum, in quibus non est salus. Item alibi cũ dixisset: Ego dixi dij estis, addidit tñ, vos autem sicut homines moriemini. Quasi diceret, quantumuis insignes sitis, nihilominus tñ morti succumbetis. Quare Eccle. nos monet dicens: Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Sed cum nos quasi de longinquo spectemus mortem & inferni pœnas, inde fit vt in tot labamur peccata. Vnde diues ille dicebat; Anima mea multa habes bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, & epulare. Sed non ita se gerebat Iob, qui dicebat: Solum mihi superest sepulchrũ: quasi dicat, hæc erit hęreditas mea, q̃nquidem de agro nõ dicent post mortẽ, ꝙ sit meus, sed tñ dicent ꝙ hoc sit sepulchrum meũ. Item alibi ait: Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Sæpe quidem videas, ꝙ parentes sint potius hæredes suorum liberorum, q̃ contra: & ita fit vt nulla sit ætas secura: noli ergo bona opera ad testm̃ vsq; differre, nescis enim an tẽpus habiturus sis ad illud condendum. Non debes expectare Dei indignationem contra te, sicut Pharao facit cum suo exercitu, quando dixit: Fugiamus Israelem, dominus enim pugnat pro eis contra nos. Vnde Dauid opportune dicebat: Saluum me fac propter misericordiam tuam, quoniam non est in morte, qui memor sit tui, id est in inferno.

Psal. 145. Psal. 81. Eccle. 7. F Luc. 12. Iob 17. Iob 14. G *Conuersionem nõ differamus.* Exo. 14. Psal. 6.

Parum quidẽ videmur considerare sortem illam, quę supra nos cadet in morte: nã certe videas pro temporali Cathedra alicuius vniuersitatis, magnã ex vtraq; parte fieri diligentiã, & animos esse suspensos quousq; tãdem sors ipsa supra aliquem ceciderit: cur non igitur maiorẽ adhibemus diligentiã, ad sedem & cathedram in gloria comparandam? Quamobrẽ mundanos potius honores sperne, & voluptates huius seculi, considerans quam breuem habeant exitum. Vnde Pau. ait: Cũ dixerint pax & securitas, repentinus superueniet interitus. Item de Hebræis ait Psal. Adhuc escæ erant in ore ipsorum, & ira Dei descendit super illos: sic ergo videmus ꝙ quamuis mali aliquas habeãt delectationes, nihilominus tamẽ in ipsis delitijs mo-

Simile. H *Securitas non est in hac vita.* 1. Thes. 5. Psal. 77.

A tijs mors intercipere eos solet; sicut cõstat in rege Balthazar, Dan.5.
& Holopherne. Vnde Iob ait; Velut somnium auolans non in Iudith 16.
uenietur, transiet sicut visio nocturna: sicut aliqui qui tñ ad Iob 20.
mortem damnati sunt, somniare solent, ꝙ sint diuites, vel ꝙ *Vita nostra breuissima est.*
in lautissimo aliquo conuiuio versentur. Cùm ergo tam breuis
sit & incerta vita nostra, offeramus florem ætatis domino; nã
regibus optima quæq; offerri solent. Vnde Iacob dicebat filijs Genes.43.
suis: Sumite de optimis terræ frugibus in vasis vestris, & defer
te viro munera. Item reges obtulerunt Christo pretiosissima Mat. 2.
quæque. Sed nos cõtra facimus, dantes scilicet mundo florem *Offeramus Deo p̃tiosiora quęque.*
B ætatis nostræ, & tempus quod perditum iudicamus, Deo. Si
eleemosynam facimus, id quidem est de rebus iam prope cor
ruptis: si ornamenta aliqua damus Ecclesię, ea sunt iam prope
detrita. Sed audiamus quid dicat Malach. Maledictus inquit Malach.1.
dolosus, qui habet in grege suo masculum, & votum faciens *Adolescens seruiat domino.*
immolat debile domino; quia rex magnus ego, dicit dominus.
Det igitur adolescens florem ætatis suæ domino.

Fortasse hic adolescens cùm hæres esset, & sine patre, inci
piebat iam vitijs sese dare, atq; idcirco ne ad grauiora labere
tur, morte sublatus est. Periculosus quidem est adolescens di
C ues, & qui frænum non habet. Vnde Dan. ait: Vidi furentem Dan.7.
leænam exeuntem à mari, quę nulli parcebat, & alas habebat *Iuuẽtus periculosa.*
vt aquilæ: & obstupenda quidem res inde secuta est, nam aspi
ciebam inquit, donec euulsæ sunt alę eius, & sublata est de ter
ra, & super pedes quasi homo stetit, & cor hominis datũ est ei.
Per hanc quidem leęnam potest intelligi ipsa iuuẽtus, & per *Nimia licẽtia nocet iuuenibus.*
alas libertas, debent igitur parentes huiusmodi alas auferre,
vt ita desinant esse leones, & fiant homines. Vnde ẽt Hier. ait;
Ecce prædico vobis libertatem, ait Dominus, ad gladium, ad Hiere.34.
pestem, & ad famem; idest, ecce ego vos moneo viam, per
D quam tanta pestis ac malorũ multitudo venit, esse libertatẽ. Simile.
Videas quidem auiculam auiario conclusam, semper sibi exi- *Nimia libertas quã tum incommodet adolescẽtibus.*
tum quærere, & tamen cùm aliqñ aufugerit, & cantando sibi
placet in viridi ramo, comprehenditur ab aliquo accipitre, &
interficitur: sic etiam iuuenis qui non vult sub obedientia pa-
rentum manere, sæpe perit. Vnde Dauid ait: Dimisi eos secun
dum desideria cordis eorum, ibunt in adinuentionibus suis. Psalm.80.

Sepelire mortuos quam sit laudabile.

ET *turba ciuitatis multa cum illa.* Plurimum quidem Deo placet, qđ officiosi simus circa mortuos humandos & se-
pulturæ

1.Reg.vlt. pulturæ tradendos. Vnde 1.Reg.legimus, ꝙ postquã de Saule E
Sepeliam' mortuos. philistæi triumpharunt, eum mortuũ inuenientes cum filijs, amputarunt ipsi caput, & arma in templo sui idoli posuerũt, atq; corpus de muro suspenderunt, irridentes ipsum. Quod cum resciuissent habitatores Iabes Galaad, nocte illuc euntes tulerunt corpus Saulis & liberorum eius, & honorifice sepelie
2.Reg.2. rũt. Id cùm venisset in notitiam Dauidis, gratias ipsis egit pro hmõi bono opere, & ait; Benedicti vos à dño, qui fecistis misericordiam hanc cum dño vestro Saul, & sepelistis eum, & nũc retribuet vobis quidem dñs misericordiam & veritatẽ; sed & ego reddam gratiã, eo ꝙ fecistis verbum istud. Vide ẽt quam F
Gen.23. honorifice Abraham sepelierat Sarram coniugem suam. Item
Gen.50. quam honorifice fuerint sepulturæ tradita ossa ipsius Iacob.
Gen.50. Quin & Ioseph comendauit fratribus, vt ossa sua asportarent in terram patrum suorũ, & ita in tumulo seruata sunt per qua
Exo.13. dringentos annos. Vnde ẽt in Exo.dicitur: Tulit quoq; Moyses ossa Ioseph secum, eo quòd adiurasset filios Israel, dicens, Visitabit vos Deus, afferte ossa mea hinc uobiscum: Vide etiã
Tob.12. qũo angelus commendauerit curam, quam collocabat Tobias in sepeliendis mortuis. Sic ergo nos soliciti simus in hoc misericordiæ opere præstando, cum firmiter credamus carnis resur G
Iob 19. rectionem. Vnde Iob ait; Et rursum circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum saluatorem meum. Firmiter ẽt
2.Ma.12. hoc ipsum credebat Iudas Macchabæus, qui iussit afferri Hierosolymã duodecim millia dragmas argenti, vt ibi offerrentur pro mortuis, iustè & religiosè de resurrectione cogitans. Nisi enim eos qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluũ vi-
Oremus ꝓ defunctis. deretur & vanum orare pro mortuis; sed quia considerabat ꝙ hi qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam, idcirco orauit pro mortuis, & obtulit pecuniam illam. Quamobrem sancta est & salubris cogitatio H pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur. Vide ergo qũo lucreris multa bona, tradendo & comitando mortuos ipsos ad sepulturam; nam præterquam ꝙ præclarũ misericordiæ opus
Hie. epis. ad Pau. de script. Eccle. exerces, memoriam ẽt refricas ipsius mortis, quæ sanè consideratio longe vtilissima est ad vitam nostram emendandã. Vnde D.Hier.ait; Facile cõtemnit omnia, qui sæpe cogitat se moriturum. Videns quidem aliquis, ꝙ ille obierit, & breui qui-
Eccle. in seq. pro. defunctis. dem tempore, facile in memoriam venit, ꝙ sit ipse etiam mortalis, & quod breui morietur, dicitq. cum ecclesia. Quid sum miser tunc dicturus, quem patronũ rogaturus, dum vix iustus sit secu-

A ſit ſecurus? Iuſtus quidem erat diuus Cyprianus, & tamen ſo licitus erat de ratione, quã Deo redditurus erat, dicebatque. Væ peccatis meis! cui monti dicturus ſum domine, vt cadat ſu per me? Si ergo iſte ſanctus timebat, quid facies tu miſerabilis peccator? Si iſte qui martyrium ſumebat pro Chriſto, id di cebat, quid te ſecurum arbitraris vir flagitioſiſſime? Itaq; mor tuos ipſos contemplare, & eos ad ſepulturam comitare, vt fer reum iſtud pectus emollias. S.Cipria. *Mortuos ad ſepulturam comitemur.*

Deflendum ſane eſt, ꝙ tam cito hoc noſtro tpe obliuiſcamur defunctos, quamuis multa nobis reliquerint bona. Lauda

B tur quidem in ſacris literis Ruth, ꝙ mortuos non obliuiſceretur; vnde dixit Noœmi de ipſa; Benedicta ſit à dño, qm̃ eandem gratiam quam præbuerat viuis, ſeruauit & mortuis. Non ita multi faciunt hoc tpe, ſed ſtatim poſt mortem obliuiſcuntur etiã parentes & fratres. Sed attendant quid Pau. dicat: Si quis, inquit, ſuorum, & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior. Vnde quæſo exiſtimas illud eſſe vulgatum dictũ, abſentium nullam eſſe memoriam, niſi ꝙ ſtatim obliuiſcamur mortuos, & eos qui à nobis abſunt? Et ſæpe videas, ꝙ cùm parentes multa paſſi ſint miſe Ruth. 2. 1. Tim. 5. *Defunctos ſtatim obliuiſcimur.*

C rias pp filios, ipſi tñ ingratiſſimi ſunt erga mortuos parentes. Audiant ergo quid dicant eorum animæ in purgatorio: Miſeremini mei, miſeremini mei ſaltem vos amici mei, quia manus dñi tetigit me: ad quas tñ voces aures noſtras obturamus tanquam aſpides. Non igitur ſimus tam ingrati erga mortuos, ſed ſaltem canes ipſos imitemur. Narrat enim diuus Amb. ex Pli. ꝙ cùm quidam interfeciſſet in itinere aliquo dñm canis cuiuſdam, nunquam tamen canis ipſe ex corpore mortuo receſſerit, ſed potius latratus quoſdam tanquam gemens ediderit: cùmq; ad eos latratus multi vndiq; concurrerent, venit etiam Iob 19. Pſal. 57. D. Ambr. Pli. lib. 3. nat. hiſt. *Exemplũ gratitudinis canis.*

D cum ea multitudine occiſor; quem cùm canis vidiſſet, ſtatim eum morſibus aggreſſus eſt, ex quo tandem indicio captus, cõ feſſione propria damnatus eſt. Cur igitur infelix & ingratiſſime nate, parentis mortui non compatieris, cuius canis etiam compatitur? Sic ergo expectare debes fore tuos hæredes & ſuc ceſſores contra te ingratiſſimos.

Miſericordes ſimus & clementes.

MIſericordia motus ſuper illam. Si nos iactamus chriſtianos & gloriamur, imitemur ergo Chriſtum in miſericordia; ait enim idẽ Chriſtus apud Matt. Eſtote miſericordes, Matt. 5.

ſicut

ſicut & pater veſter cęleſtis miſericors eſt. Et certe in iudicio E
de operibus miſericordiæ & pietatis examinabimur. Sed di-
Matt.25. ces tu: Nonne de adulterijs & furtis, & alijs hmôi ét examen
ſubibimus? Reſpondeo, ꝙ ſane de omnibus reddituri ſumus ra
tionem; ſed vtiq; ſi operibus miſericordiæ vteremur, & in his
nos exerceremus, præſtaret ét nobis Deus auxilium, vt ab il-
lis liberaremur peccatis, & tandem proximum diligeremus.
Misericordes cur liberentur. Vide igitur quantum valeat miſericordia & charitas erga pro-
ximum. Sane ſi liberales & miſericordes fuerimus erga proxi
mos, vtiq; cum fiducia accedemus ad Deum dicentes: Fac me
cum dñe miſericordiam, qui non fui crudelis ſed miſericors F
cum proximis meis. Vide obſecro domine, ꝙ barbarus ille rex
Alexand. exemp. Alexander, cuidam petenti eleemoſynam, ciuitatem dedit: ſic
ergo tu cęleſtem mihi ciuitatem concede. Nam certe miſeri-
Simile. cordiæ quibus mortales vtuntur, ſi cum tua miſericordia com
parentur, ſunt inſtar fumi ad ſolares radios comparati. Vnde
Oſeæ 6. de noſtra miſericordia ait Oſeas, Miſericordia veſtra tanquam
nubes matutina, & quaſi ros mane pertranſiens. De miſericor
Eccleſia dia vero Dei canit Eccleſia; Deus cui propriũ eſt miſereri ſem
Pſal.129. per & parcere. Siquidem magis proprium eſt Dei ipſa miſeri
cordia, q̃ ſit proprium ignis calefacere: Si igitur gloriamur ꝙ G
filij Dei ſumus, debemus eum in miſericordia imitari, quam
ipſe tantopere ſibi tanquam propriam vendicat: vnde Dauid
ait: Apud te propitiatio eſt: Quaſi dicat, non apud me; vt in-
de intelligamus quanta ſit differentia inter miſericordiã Dei
Simile. & noſtram. Et certe quamuis propter quodcunq; bonũ opus,
nos oſtendamus eſſe filios Dei, nihilominus tñ id præcipue
oſtendimus per opera miſericordiæ & charitatis, non enim ſo
lemus dicere aliquos ſimiles, propterea ꝙ manus habeant ſi-
miles, ſed ꝙ in vultu & facie ſimiles ſint: ſic ergo quãuis Deo
aſcribamus, & tribuamus omnes virtutes, præſertim tñ chari- H
Pſal. 144. tatem, & miſericordiam: Vnde Dauid ait: Miſerationes eius
Pſal. 16. ſuper omnia opera eius. Sic ergo Deo ſimilamur maxime per
miſericordiam: & de immiſericordibus dici poteſt; Adipem
ſuum concluſerunt, hoc eſt omnino craſſitudinem ſiue pingue
dinem concluſerunt, ideſt viſcera ſua ne vllo miſericordię affe
ctu attingi poſſent. Et addit dicens, Os eorum locutum eſt ſu
perbiam. Timete igitur fratres hanc cordis duritiem, & immi
Iaco. 1. ſericordiam fugite; audite quid dicat Iac. ꝙ iudicium, ſine mi-
ſericordia fiet illi, qui non fecerit miſericordiam. Quanta au-
tem bona ſibi comparet vir miſericors, figuratum habemus in

vidua

A vidua illa 4. Reg. 4. quæ quidem ex modico oleo in tantam deuenit abundantiam, vt omne æs alienum diſſoluerit: ſic.n. anima peccatoris vidua manens ſine ſponſo ſuo Chriſto, mul tis eſt debitis obnoxia, & æternæ morti addicta; ac propterea vtatur miſericordia erga proximum, vt ita tandem Dei freta auxilio, debita omnia exoluat & diluat: quærat vacua vaſa, i. pauperes ipſos; & eos miſericordia ſua impleat, atq; ita etiam ipſe miſericordiam conſequetur. Vnde Eccl. 16. dr, Omnis mi ſericordia facit vnicuiq; locum, ſm meritum operũ ſuorum. — 4. Reg. 4. — Eccle. 16.

Plurimum quidem minatur Deus duris & immiſericordi-
B bus dicens apud Iſa. Iratus ſum ſuper populum meum, dedi eos in manu tua, non poſuiſti eis miſericordias, ſuper ſenem ag grauaſti iugum tuum valde, & dixiſti, in ſempiternum ero do mina, & nunc audi hæc delicata, & habitãs confidenter: veniet ſuper te malum, & neſcies ortum eius &c. Si ergo Deus tantopere indignatur in Babylonios, ꝙ inhumani eſſent in popu lum Iſraeliticum, qui tamen propter atrocitatem ſcelerum in captiuitatem ductus fuerat, quanto magis indignabitur in eos qui ſeruis ſuis infeſtiſſimi erunt & immiſericordes, atq; mutuam ſalutationem negant? Dic infelix, ſi Deus cum peccas, — Iſa. 47. — *Crudeles diſplicent Deo.* — *Nos inuicẽ diligamus.*
C tibi negaret omnia ſua beneficia, quid quæſo faceres? Caue igitur ne tuam duritiem puniat, ſicut punita eſt duritia ipſius Nabal. Sanè ꝙ Deus dixerit apud Oſeam, Miſericordiam volo, & non ſacrificium, idem eſt, ac ſi diceret, nolo ſacrificiũ ſine miſericordia. Inter ceteras cauſas afflictionum Ægyptiorum, illa vna fuit, ꝙ eſſent crudeles erga proximos, & hoſpites captiuos facerent. Vide quæſo quanta miſericordia vſus fuerit cum Miphiboſeth ipſe Dauid, etiam ad menſam ſuam ipſum excipiens quamuis paralyticum: vt inde intelligamus, ꝙ quamuis pauper ſit paralyticus & claudus in virtute, quia
D tamen propter Deum petit eleemoſynam, idcirco benigni erga ipſum eſſe debemus, ſicut etiam Dauid cum Miphiboſeth benignus erat propter patrem ſuum. — 1. Reg. 25. — Oſeæ 6. — 2. Reg. 9. — *Afflictis compatiamur.*

APPENDIX.

Filius vnicus matris ſuæ. Quis vnquam dixiſſet, ꝙ in tam florente ætate hic eſſet moriturus? ſed quis etiam dixiſſet, ꝙ Nabuchodonoſor, cum ſe per ſomnium exiſtimaret arborem eſſe firmiſſimã, auditurus tñ eſſet vocẽ illã, ſuccidite arborẽ & præſcindite ramos eius, extendite folia eius, & diſpergite fructum eius? Quare quamuis robuſtus ſis & iuuenis, non tñ — *Mundo non eſt fidendum.* — Dan. 4.

propterea de viribus tuis confidere debes, sed potius circunspe E
cte viuere & conscientiam tuam diligenter discutere. Audi.n.
Ezech. 17. quid dicat Ezech. Ego dominus qui exiccaui lignum sublime.
Psal. 46. Item Dauid ait, q dominus aufert spiritum principum.

Noli flere. Vide obsecro quantũ fleret hæc mulier pp mortẽ corporalem filij; non equidem tantopere deflemus nos aĩæ mortem: cuius rei causam esse puto, quia hanc mortẽ non videamus sicut illam: sicut ẽt altius in mente reponimus mortẽ alicuius, q̃ oculis cernimus, q̃ si nobis dicatur q mille mortui sint in bello: item præsentem viperam vel leonem magis timemus, quam centum leones qui sunt in sylua. Hinc ergo fit, q cum animam non videamus, idcirco fortasse eius mortem negligimus; cum tñ plus valeat anima vna, q̃ corpora omnia, & q̃ sol & luna. Vnde colligas quanta sit stultitia nostra, vt solùm moueamur rebus quas cernimus tanquam bruta. Colligitur etiam, q cùm tantopere sensibus ducamur, plurimum nobis vtile est sepulturis interesse, vt hoc pacto mortẽ recordemur.

Obiectum præsẽs plurimũ mouet. Simile. F *Videre homines sepelire multũ conducit.*

Feria V. post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

G

CONCIO TERTIA.

Mortis meditatio quantum conducat.

IBAT *Iesus in ciuitatem Naim.* Luc. 7. Satis quidẽ in hoc adolescente robusto & florenti ætate constat, quam sit incerta mortis hora, & quomodo debeamus vigilare in hac vita, ne insolescamus, sed potius bona opera præstemus. Cinis quidem antea arbor erat procera, viridis & formosa; vbi primũ autem abscissa fuit arbor illa, statim exaruit, & pulchritudinem suam amisit; postmodum vero in ignem coniecta, resoluitur tandem in cinerẽ, amittitq; colorem suum atq; figuram. Quid ergo aptius hominis imaginem adumbrare põt? videbis hominẽ egregium, firmo robore, & viuo colore prǽditum, diuitem, potentẽ, apud omnes gratiosum, & deniq; in quo effingẽdo sibi natura & fortuna plurimum placuisse videantur; inuadit eũ mors, & quasi obtruncat; statim videbis eum exanguem, & pallido quodam colore deformatum, postmodumq; in cinerem, putredinemq; conuersum. Imperatores & reges, qui sua potentia atq; imperio vni-

Mors certa & incerta. Simile. H Simile. *Mors quã cito hominem dissoluat.*

A rio vniuersum orbem perterrebant, vide quò tandem redacti sint. Vbi duces illi Romani, qui tā ouantes & gloriosi magno omnium applausu vrbem ingrediebantur? vbi Cæsares, vbi Pompeij, & alij hmōi principes? Ecce febricula vna, aut audax & cita mors, hos qui totū orbem suo premebant imperio, ita inuasit, vt tandem in puluerem redacti sint, qui tn̄ antea, terra, mariq; gloriosissimi habebantur. Mirū sane est ꝙ paulo ante vidisses animosum quendam hominem & velut leonem, eundem tn̄ postmodum humi videas prostratū imbecillum & miserabilem; tuncq; nobiscum ratiocinamur, & cū alijs etiam *Morti nullus pōt resistere.*

B loquentes percontamur: nonne iste nudius tertius vel quartus, bellissime valebat? nōne formosissimus, lætissimusq; erat, ac nemini concedebat? vide nunc qūo eum muscæ absq; vlla contradictione peruadant, quantoq; agmine eundem aggrediantur? Miraris certe apud te, atq; tacitus rem contemplans ais: væ misero mihi, qui non longo ab hinc tpe, eodemq; incertissimo, similē miseriā sum experturus! Quid de me misero fiet? Aliud ēt est in arbore, quod hominis typū gerit: etenim aperte videmus, ꝙ quamdiu arbor firma & stabili hæret radice, facile eius species, nomenq; dignoscitur, sit ne oliua, an Simile. *Mors oēs exæquat.*

C ficus, an malus: at vero si in cinerem abscissa arbor tandem redigatur, nullus est qui valeat dijudicare; eundem.n. colorem habet cinis ille, qui ex oliua relinquitur, atq; ille qui ex malo vel alia arbore expressus est: non.n. discernas cinerem humilis arbusti, à cinere sublimis & procerissimæ cedri, ex alto libano eductæ. Ita plane homo quamdiu viuit, habetur in pretio, & ab omnibus cognoscitur, & honoris gratia salutatur; at verò si in puluerem reducatur, nullo eum discrimine à cęteris discreueris, neq; sit ne princeps an plebeius, vlla cognoueris ratione. Quod ēt in comędijs agendis fieri quotidie contemplamur, *Mors quomodo immutat rerum uices.* Simile.

D idem in hac mortali vita accidere, ipsis temporis momentis experimur; vt scilicet quamdiu in theatro versantur personæ, facile inuicem discernantur; cùm autem depositis vestibus theatrum deserunt, illico quales essent haud facile iudicemus. Quod Octauianus ille facile intelligens, videns se à medicis derelictum, circunstantibus dixit: qualis quæso amici suauissimi, vobis videtur vitæ humanæ fabula & repræsentatio? Exempl.

Mirum planè est ꝙ homines falsam sibi quandam securitatem vitæ persuadeant, quæ incertissima est, & non persuadent sibi accurate, id quod verissimum est & certissimum, se fore breui interituros. Multos videmus quotidie florēte ętate Lud. Gra.

prædítos interire,& tñ non mouemur;sed quia dũtaxat vnum E
Mortem non obliuiscamur.
inter multos videmus senẽ mori,nobis persuademus nos fore peruenturos ad eius dies & ætatem;atq; ita negligimus pænitentiam agere;neque.n.consideramus vltimũ supplicium,neq; iudicium seuerissimum.
Simile.
Sicut.n.qui videt aliquem ex India cũ prosperitate aduenisse,& multis diuitijs locupletatum, solet statim sibi persuadere,sibi ita debere contingere,si illuc proficiscatur, neq; considerat eos qui perierunt in ipso itinere, qui multi sunt;aut eos qui illic mortui sunt,vel qui in seruitutem arrepti,vel qui in aliquo prælio ceciderunt, vel ẽt non considerat multos, qui pauperes potius remeant inde. Sed ꝓpter F vnius qui in prosperitatem venit,exemplum, sibi persuadent multi secum ita actum iri,fallentes seipsos,neq; considerantes quòd multi moriuntur repente,vbi illuc proficisci secum deliberarunt.
Mors nobis videtur tardare.
Simile.
Ad eundem plane modum nõnulli sunt qui statim sibi persuadent se diutius esse victuros,propterea ꝙ senem aliquem videant ad prouectam & maturam ætatem peruenisse, & in ea mortuũ fuisse,& non considerant multo plures & prope innumerabiles qui in ipso ętatis flore decesserunt.
Mors interdũ nos repente inuadit.
Quibus autẽ oculis,& qua mente suam quisq; vitam spectare debeat, hoc proposito exemplo declarabo.
Exempl.
Sunt quidem inter hoĩum G commercia,hoc est emptiones & venditiones,census quidam perpetui, qui redimi non pñt: sunt ẽt qui possunt, quos alijs nominibus,emphyteosim,& pactum retrouẽdendi appellare solent: hæc vita q̃ accepimus fratres,non priori emphyteosi, sed pacto retrouendendi quam similis est:qui autem hac lege agrum vel domum possidet,nil certi sibi pollicetur,cùm in alterius partis arbitrio sit, pecunia data pristinam hæreditatem recuperare, quam tñ alij citius, alij vero diutius prout facultas tulerit redimunt.
Omnes ad mortem obligamur.
Quid aũt obsecrò vita nostra aliud est, quam hæreditas quædam, cum hoc pacto possessa? quam is H qui mortis & vitæ claues habet,cùm ei placitum fuerit,aliqñ quidem celerius,aliqñ vero tardius repetit. His igitur oculis, hac conditione vitam nostram inspiciamus,vt ex Deo semper pendeamus, vt de ancipiti exitu nostro soliciti semper simus, vt nullam nobis vitæ diuturnitatem polliceamur: non enim vita nostra instar perpetui census aut emphyteosis donata nobis est, quod tamen multi re ipsa testari videntur, sed quam quoties vitæ & mortis dominus voluerit,repetere potest.
Mors semper nos paratos inueniat.

Aristot.
Cæterum Arist.inter omnia terribilia,vltimum atq; extremũ esse mortẽ ait; hoc.n.mors à cęteris corporis incõmodis

distat,

A distat, ꝙ ea non vno aliquo bono vt cæteræ calamitates, sed omnibus simul vitæ bonis hominem spoliat, nilq; prorsus ei relinquit, non diuitias, non opes, non patrimonium, non lucis huius vsum, non dulces amicos, non fratres, non vxorem, non liberos, non quauis alia necessitudine coniunctos, horum.n. omnium societatem & coniunctiõẽ vna mors dirimit. Hinc rex ille Madianites, cùm iam esset moriturus, siccine inquit separat amara mors? Acerba quidem est sęculi amatoribus hæc separatio: longe tñ istis acerbior est vbi ad mortis aditum ventum sit, rationis reddendæ cogitatio. Vident.n. verum esse

Mors oĩa vastat.

1. Reg. 15.

B quod Apos. ait, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis prout gessit, siue bonum, siue malum. Quomodo igitur qui hoc firma fide tenent, opportune se ad hoc periculum præparare renuunt? Qũo iudicium hoc, in quo de sempiterna vita equidem ipsa, aut sempiterna morte snĩa ferenda est, non perhorrescunt, nõ se ad hoc opportune præparant? Nam vt venator in angustia locorum prædam expectat, vt eam cõprehendat, sic dæmõ in angustia mortis insidiatur homini, vt possit eũ cõprehendere. Vnde Climacus ait: Sicut cibis omnibus panis vtilior est, &

Rom. 14.
2. Cor. 5.

C magis necessarius: ita præstat oĩbus fere operibus mortis cogitatio. Item, qui mortis inquit, diuiniq; memoriam iudicij semper in se ipso continere cupit, curisq; secularibus distrahendũ se exponit, is ei similis est, q dũ natat, manibus plaudere vult.

Cli. de memo. mort. grad. 6.

Filij obediant parentibus.

F*ilius vnicus matris suæ.* Fortasse hic adolescens non erat vt decet obediens parẽtibus, & propterea immatura morte perijt, quod fortasse vr̃ innuere textus dũ ait, Misericordia motus super eam, non ait super eum. Et certe superfluum vr̃

Viduæ aliquæ non bene educant liberos.

D mihi nunc longa oratione docere, quam obedientes esse debeant filii parentibus quoniam id manifestissimũ est, vt docet Arist. sicut siquis vellet probare niuem esse albam. Tanta est huius præcepti dignitas de honore parentum, vt primũ obtineat locũ in secunda tabula: itẽ in hebræo sunt qui legant vel vertant, onera pro honora, vt intelligamus quod beneficijs debeamus afficere & onerarę parentes. Porro in Eccl. dicitur: Sicut qui thesaurizat, ita qui honorificat matrẽ suam, item: Qui honorat patrem suum, iucundabitur in filijs, & in die orationis suæ exaudietur; vbi aduerte ꝙ prius nos moneat de honore matrum, quæ imbecilliores sunt; siquidem parentes

Aristot. in Top.

Parẽtes honorandi.

Eccle. 3.

Matres honore prosequamur.

ipsi siue patres, satis ipsi et minacibus verbis se facient honorari. Vnde Tobias dixit filio suo; cùm acceperit Deus aĩam meam, corpus meum sepeli, & honorem habebis matri tuæ oĩbus diebus vitæ eius &c. Sic videmus, quòd qui obediens fuerit parentibus suis, etiã à filiis sibi obedietur: & cum pp Deũ obediens extiterit, et Deus id remunerabitur. In Genes. quidẽ legimus, ꝙ cùm Cham iniuria affecisset patrem suum Noe, ait pater; Maledictus Chanaã: vbi nota, ꝙ peccat filius, & ipse maledicit nepotẽ; vt inde intelligamus quam grauis sit maledictio patris, & qũo filius ingratus punietur in filiis ingratis: item aduerte qũo ibi tunc incępit seruitus, cùm dicat ipsi, Seruus seruorum erit fratribus suis. Qui patrem nõ honorat, tractandus est vt seruus. Sem quidẽ qui parentẽ honorauit, sexcẽtos vixit annos, & ędificauit Hierusalem, ac fuit eius rex, vt dixit Isido. & trecentos natus erat annos atque nonaginta, cùm obtulit panem & vinum, nam ibi appellatur Melchisedech sacerdos Dei altissimi, vt inde intelligas quomodo Deus honore afficiat eos, qui parentes honorant.

Tob. 4. — Gen. 9. — *Sem ædificauit Hierusalem, vt ait Isidor. li. 5. Ethy.*

E — F

Porro multas legimus datas maledictiones puersis filijs & inobedientib. in sacris literis, & multa supplicia: siquidem in Deut. ꝑcipitur lapidari filius inobediens. Itẽ Prou. 30. dr̃, Oculũ qui subsannat patrẽ, & qui despicit matris suę partum, suffodiant ei corui de torrentib. & comedent eum filiæ aquilæ; i. ꝙ aues sint illius cadaueris sepultura. Cęterùm apud Valentiã del Cyd contigit aliqñ, ꝙ cùm adolescens quidam ad patibulũ duceretur pp falsum quoddã testimoniũ, magnis quidẽ vocib. in ipso supplicij loco positus, dixit se iuste quidem mori, non pp illud falsum crimen, qđ sibi imponebatur, sed quia in eodẽ loco sacrilegas manus contra matrẽ iniecisset, cui ipsa maledixit dicens, faxit Deus, vt in hoc ipso loco suspendaris. Videant igitur parentes qũo maledicant, & filij qũo obediant. Si Iacob ita indignabatur contra Laban, ꝙ male cõpensaret eius sudores; quanto iustius cõqueri poterunt parentes de filijs inobedientib. pro quibus tantos exnaltarũt labores? Et certe maxima est dignũ consideratione, ꝙ cũ multa alia haberent pharisęi, tñ Christus eos reprehenderit, ꝙ non honorarent parentes, cũ ait: Quare & vos trãsgredimini mandatũ Dei &c. Cùm igitur tanta à parẽtib. acceperint filij beneficia, graue scelus est nõ honorare parentes. Sunt certe ingrati filij, instar ramorũ arborũ, qui cũ à radice suã virtutẽ accipiãt, ipsi interim nil in radicẽ refundunt. Considera obsecro, quã infelicem

Deut. 21. — Prou. 30. — Exẽplum. — *Inobedientes filios quomodo puniat Deus.* — Simile. — Gen. 28. — *Parẽtes nõ honorare graue scelus est.* — Matt. 15. — *Parẽtibus plurimum debemus.*

G — H

A licem habuerit finem & exitum Absalon, qui inobediens exti 2.Reg.17.
titpatri: & quo pius pater defleret mortem eius infelicẽ: vt & 18.
inde colligas quanto plus parẽtes natos suos diligant, quã con *Parentes*
tra ab ipsis diligantur: & vtinã non sint hodie multi Absalo- *plurimum*
nes. Cęterum super illa verba Isa. Tu aũt proiectus es de se- *amant fi-*
pulchro tuo, ait glo. ꝙ Hebræi dicunt, filiũ ipsius Nabuchodo *lios.*
nosor metuentẽ ne pater iterũ ad regnũ rediret, post exactos Isa. 19.
septem illos annos, quib. belluino more vixerat, eum interfici Exẽplum
iussisse & exenterari, atq; auib. trecentis dedit deuorandum; prauum.
quin etiam cùm sibi adhuc satis securus non videretur, aues
B ẽt ipsas dilaniari fecit, vt inde intelligas quanta sit ingratitu-
do quorundã filiorum. Vnde Eccle. ait: Quã malæ famæ est Eccl. 3.
qui derelinquit patrẽ, & est maledictus à Deo qui exasperat
matrẽ. Certe Esau quãuis peruersus, videbatur honorare pa- Gen. 27.
trem suũ, cùm nollet viuente patre interficere ipsum Iacob,
sed dicebat, Venient dies luctus patris mei, & occidam Iacob
fratrẽ meum. Itẽ Cain non audebat ante patrem interficere Gen. 4.
fratrem suum Abel, sed eum in campum eduxit: & tamen tu
nil vereris mille dare molestias parẽtib. tuis. Quòd si filij ple
riq; tam ingrati sunt erga parentes viuos, quid quęso poterũt Exẽplum
C de ipsis sperare post mortẽ? Non ergo debent talib. filijs cõ- prauum.
mittere bona facienda pro ipsorum anima. Legimus siquidẽ,
ꝙ pater quidam reliquerit cuidam filio suo ingrato, duos acci
pitres in vltimo testamento; quorum vnum esse volebat pro
hærede, alterum verò vendi iubebat, & ex pretio, sibi aliquid
boni pro anima celebrari: accidit verò vt vnus accipiter auo-
laret, & filius ait: ille erit pro anima patris mei.

Lugeamus peccata nostra.

D NOli flere. Si pro morte corporali aliorũ ploramus, quid q̃ Pin. ĩ Eze
so nobis est pro morte aĩæ nostræ faciendũ? Si amicorũ chiel 6.
exiliũ lachrymis prosequimur, ꝙ non sint ad tp̃s patriam visu Simile.
ri, quid sumus pro illis facturi, qui sunt à cœlesti. quidẽ patria
ad æternum exilium damnati? Nolite flere mortuũ ait Ezec.
nec lugeatis super eũ fletu: plangite eũ qui egreditur, quia *Plurimũ*
non reuertitur vltra, nec videbit terrã natiuitatis suę. Ac si di- *conducunt*
cat, ne prosequamini lachrymis funera vulgi, sed æternũ regni *lachrymæ.*
vestri exiliũ in Babyloniã; infernus est Babylonia, hoc est con
fusio, nullus ordo sed sẽpiternus horror ibi inhabitat. Illi pĩa Iob 10.
expulsi in sempiternũ exiliũ mittuntur, qui à cætu sanctorũ se
parati, in pœnas æternas relegãtur. Deploremus igitur scelera
non solùm nostra, sed ẽt aliena. Oratio inquit Hiero. Deum Hie. ĩ Isa.

vocat, sed lachryma cogit: hæc vngit, illa pungit; lachrymis E
obtinuit Magdalena criminum remissionem, & fratris mortui
Luc. 7. reditum ad vitam. Et Christus videns ciuitatem, fleuit super
Ioan. 11. eam. Quare ergo nos videntes animæ nostræ ciuitatem scele-
Luc. 19. ribus inquinatam, de qua dixit regius vates, Vidi iniquitatem
Psal. 54. & contradictionem in ciuitate, die ac nocte circundabit eam
super muros eius iniquitas, & labor in medio eius & iniustitia:
quare inquam nos multas lachrymas non emittemus, & scele-
ra nostra deplorabimus? Orandũ quidem est cũ lachrymis &
Lau. Iusti. gemitu, ait Lau. Iust. Cùm.n. esset, inquit scriptura, Anna ama
lib. de lig. ro animo, orauit dñm flens iugiter, & abunde obtinuit quod F
vi. c. 9. petiuit. Nemo ad Deũ flens accessit, qui non iustã petitionẽ
2. Reg. 1. suam acceperit: nullus ab eo beneficium iustum optauit, qui
non impetrarit; ipse est.n. qui consolatur flentes, dolentes cu-
rat, pœnitentiã informat. ò humilis lachryma, tua est potẽtia,
tuum regnũ, & tribunal iudicis, amicorũ tuorum accusatorib.
Lachryma silentiũ imponis, non est qui te ad Deũ accedere vetet. Si sola
quãtũ pos- intres, vacua non redibis. Quid multa? vincis inuincibilẽ, in-
sint. clinas filium virginis, aperis cœlum, fugas diabolum: tu cibus
aĩarum, roboratio sensuũ, abolitio delictorũ, vitiorũ extermi-
niũ, virtutũ præuia, gratiæ soliũ, refectio pœnitentiũ, & laua- G
crũ culparũ. Tu odor vitæ, sapor spiritus, gustus indulgẽtia, sa
nitas redeuntis innocentię, reconciliationis iucunditas, serena-
tę conscientiæ suauitas, & electionis æternæ spes valida. Qui
te comitẽ habebit, gaudeat, qui post vltionem securus abibit.
Chrys. de Quæ cũ ita sint, luge peccatũ, ait Chry. ne pœnam defleas: re-
pa. ho. 5. sponde iudici priusq̃ in prętorium veniat. An ignoras, eos qui
to. 5. iudicem mitigare volunt, non ipso in examine causæ, sed prius
quam iudicij ingrediatur locum, beneuolum sibi facere, vel a-
mico mediatore, vel præsule, vel modo alio sibi iudicẽ conci-
liare? Igitur & Deo non sessionis tempore suadendum erit H
Psal. 94. iudici, ante vero iudicij tempus mitigabilis est iudex. Vnde
Dauid: Præoccupemus faciem eius. Illic magnum iudicẽ ars
Rhetoris nulla decipiet, & nullius personæ mitigabitur poten
Chry. ho. tia, sed tremendum & implacabile erit iudicium. Hic vero iudi
2. ad po. cem exorabimus & placabimus. Item alibi idem Chryso. ait:
Psal. 6. Non mortẽ, non iacturam, sed peccatum, vt dicã sicut Dauid
Psal. 118. inquit, Lauabo per singulas noctes lectũ meũ lachrymis meis
stratũ meũ rigabo: & rursum. Exitus aquarũ deduxerunt ocu
li mei, quia non custodierunt legem tuã. Ablue lachrymis pec
catorum sordes, frontem verbera, pulsa pectus, in sensum ve-
ni eorum, quę peccasti. Vnde tibi inest tanta lętitia? ait Aug.

nunquid

A nunquid iam diabolum viciſti? nunquid iã inferni pœnas eua Augu.lib.
ſiſti? nunquid iã de exilio ad patriam veniſti?nunquid de tua de conuic.
electione ſecuritatẽ accepiſti? an forte in obliuionẽ venit, ꝙ vi.& vir.c.
dñs dixerit, Væ vobis, qui ridetis? Et è contra dicitur, Beati 21.to.9.
qui lugent. Rurſum per Salo. dicitur, Neſcit homo vtrũ amo- Luc.6.
re an odio dignus ſit, ſed omnia in futurum reſeruãtur incer Matt.5.
ta. Comprime ergo inanem lætitiã, quia necdum euaſiſti pe- Eccl.9.
nalem ærumnam. Nonne apud oẽs væſanus iudicatur is, qui
tenebris recluſus carceris gaudere conatur? Ablue igitur te la
chrymis tuis, ait Ambr. laua fletibus: ſi tu ipſe te fleueris, a- Amb.li.5.
B lius te non flebit: nam ſi Saul fleuiſſet peccata ſua, Samuel eũ in Luc.
nõ fleuiſſet. Habet vnuſquiſq; quod fleat mortuos ſuos. Mor 1.Reg.15.
tui ſumus qñ peccamus, mortuus eſt ſermo malus, qui exijt
ex ore; exit.n. de ſepulchro malo, Sepulchrũ patẽs eſt guttur
eorũ, ait Pſal. Vnde Apoſt. dicit, Imitatores mei eſtote. Vult Pſal. 5.
nos delictorũ meminiſſe noſtrorũ. Paulus non habebat quod 1. Cor. 4.
lugeret, ex quo in Chriſtũ credidit, & tñ priora deflebat dicẽs,
quia non ſum dignus vocari Apoſt. quia perſecutus ſum Ec-
cleſiam Dei. Humiles quidẽ ait Lau. Iuſt. cùm redeunt ad ſe, Lau. Iuſt.
& diſcutiunt quales ſunt, quantis ſint onerati peccatis, quot lib. de hu.
C aſtricti vinculis, quot hoſtes vndiq; inſtent, nõ modò viſibiles, c.10.
ſed ẽt inuiſibiles, acerrimi quidem; item quam multis benefi
ciis obligati ſint: necnon in quali detenti ſint cuſtodia, cõpun
guntur, ſuſpirant, & lachrymas profundunt, Prophetæ exẽplo Pſal.6.
qui dicebat: Lauabo per ſingulas noctes &c. Lugent itaq; fre
quẽter humiles, & interioris cubiculi ſtratũ rigant, vt delicto-
rũ ſuorũ maculas tergãt, & cõpunctione flebili debita ſoluãt,
ac malæ conſuetudinis neruũ diſrũpant, valeantq; cũ Prophe Pſal. 115.
ta cantare: Dirupiſti vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiã lau-
dis. Cæterum cum peregrinationis ſuæ miſerias meditãtur,
D & cœleſtis Hieruſalem conſiderant gaudia, nec non ab his ſe
abeſſe cõſpiciunt, ex humillima deuotione cõmoti, fletum ſuũ
ingeminant dicentes: Quẽadmodum deſiderat ceruus ad fon Pſal. 41.
tes aquarũ, ita deſiderat aĩa mea ad te Deus. Fuerunt mihi la-
chrymæ meæ panes die ac nocte. Conuerſi ẽt ad dñm dicũt: Pſal. 141.
Educ de cuſtodia aĩam meã. Merito igitur humiles taliter lu
gentes, conſolationẽ à Deo promiſſam cũ exultatione indubi-
tatæ ſpei expectare debent; de qua in Apoc. Abſterget Deus Apoc. 21.
oẽm lachrymam ab oculis ſanctorũ, & non erit amplius neq;
luctus, neq; clamor, neque dolor erit vltra, quia prima abie-
runt. Et dixit qui ſedebat in throno, ecce noua facio omnia.

Feria

E

Feria V. post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO QVARTA.

Magna est virtus verbi Dei.

IBAT *Iesus in ciuitatem quæ vocatur Naim.* Luc. 7.
Magna certe erat vis prædicationis Christi, cùm
dicat Euangelista q turba copiosa ipsum sequeba F
Orphæ. tur. Orphęum iactant fabularum scriptores, can-
Simile. tus & citharæ suæ dulcedine, implacabiles etiã tygrides de-
mulsisse,& quercus commouisse ac saxa. Qua quidem hyper-
bole eruditi viri,non tam fabulam, quam eloquentiæ vim &
proprietatem, quæ ferrea,quoq; pectora interdum mollit, in-
Eccl. 4. dicare voluerunt. Verissime.n.ab Eccl. dictum est; Tibia & ci
Can. 2. thara suauem faciunt melodiam,& super vtraq; lingua suauis.
Item Can. 2. dicitur: Mel & lac sub lingua tua. Christus igi-
tur tygrides & quercus, hoc est publicanorum & peccatorum
Verbũ Dei corda,ita illexit, vt post se traheret,& in doctrinæ suæ admira- G
quã sit ef- tione suspensos teneret. Vide quam efficax sit verbum Dei;
ficax. Nam Paulus audito Dei verbo,ex persecutore Ecclesiæ muta
Luc. 14. tur in benefactorem. Magdalena ex peccatrice, iusta efficitur.
Vnico audito verbo Euangelij Antonius & Franciscus conuer
Psal. 44. si sunt,nempe, Si vis perfectus esse,&c. Vnde Dauid ait: Dif-
Ioan. 7. fusa est gratia in labiis tuis. Petrus etiã dicebat: Verba vitæ
Isa. 55. æternæ habes. Ministri etiam Pharisæorum dicebant: Nunq̃
sic locutus est homo. Item Isa. ait: Q̃uo descendit imber &
nix de cœlo,& illuc vltra non reuertitur,sed inebriat terrã, &
perfundit eam,& germinare eam facit,& dat semẽ serenti, & H
panẽ comedenti. sic erit verbũ meum, quod egreditur de ore
meo,non reuertetur ad me vacuũ,sed faciet quęcunq; volui,
& prosperabitur in his ad quæ misi illud. Scriptũ est de man-
Exo. 16. na, quia ẽm tẽpus illud, si quis id ita sumpsisset,& nutriretur
Simile. ex eo: si verò quis contra Dei præceptum voluisset assumere,
non frueretur ex eo,sed vermes ebullirent ex eo. Et ita fiebat,
Ori. ho. 3. vt vna & eadẽ species mannę,aliis vermes & putredines gene
in Nume. raret,alijs vero salubrẽ cibum conferret. Igitur & nostrũ man
Ori. ho. 5. na verbũ Dei est,ait Ori.& apud nos ergo sermo Dei alijs ver
in li. Iud. titur ad salutem,& aliis ad pęnam. Item alibi ait idem Orig.

Vinum

A Vinum sanos & commode degentes iuuat, & sicut scriptura dicit, cor hominis lætificat: febricitantibus vero si sumpserint, perniciem continuo parit: ita fit vt eadem res, cuiusmodi est verbum Dei, vni quidem vitam, alij autem conferat mortem. Nec vero mirũ est, quòd passim regius vates dicat verbũ Dei suauius esse melle; nam vt dicit Hila. mel in ore, et in faucibus dulce est; extra regionem enim oris, saporum nullus est sensus; sed Dei verba intima penetrantia, non in ore modò sibi placentia, sed illic dulcia, vbi cognitionis, & prudentiæ, & intelligentiæ sensus est: & ideo eloquia in faucibus, in ore mel Eccle.49. Hila. in Psal.18. Simile.

B dulce est. Sed vt mel per ægritudinem, æstumq; febrium, ea quæ acciderint ori amara mitia facit: ita animæ nostræ amaritudines, & tristes cupiditatum febres, infusa Dei eloquia mitificant, si modò non ore contineantur, sed faucibus deuorẽtur. Vnde Mac. dicit: Debent qui verbum Dei audiunt, in suis ipsorum animis opus verbi demonstrare: nam verbũ Dei non est otiosum, sed habet opus quod peragatur in anima; proinde appellatur opus, vt opus quoq; inueniatur apud eos qui audiunt: præstat ergo dñs opus veritatis audientibus, vt verbum in nobis fructuosum reperiatur. Beatus, ait Ioan. qui legit & Macchar. ho. 30. Apoc.1.

C audit verba prophetiæ huius, & seruat ea: nam tempus inquit breue est. Porro quale sit periculum verbum Dei audire nec proficere, vix vlla oratio satis explicare poterit. Certe inter cętera reprobationis signa, quę sancti patres designarunt, hoc in primis numeratur, autore Paulo, qui ait: Terra venientem super se bibens imbrem, proferens autẽ tribulos & spinas his à quibus colitur, reproba est, & maledicto proxima, cuius consummatio in combustionem. Quid his verbis vel apertius, vel formidabilius? Nõ protinus de ægri salute desperamus, quamuis grauiter ægrotet, si adhuc medicamentis aliquo modo iu- Heb. 6. Simile.

D uatur; at cum morbus in dies ingrauescit, & medicamenta nil conferunt, quę spes salutis reliqua est? Quis aũt dubitat, ęgroti animi medicamentũ esse Dei verbum? At hoc frustra ægræ menti adhibitum, imminentis exitij maximum argumentum est. Hinc legimus Paulum quamuis miti & placido ingenio esset, tanta tñ acrimonia aduersus Elymam magum, quod Dei verbis obsisteret, incanduisse, vt eũ subita cæcitate, & his acerbissimis verbis feriret. O plene omni dolo, & omni fallacia, fili diaboli &c. Sed quam multi modò in Ecclesia sunt, qui sibi ipsis Elymas magus effecti sunt? Quam multi in quos merito illud iactari posset, qđ de suis olim ciuibus Propheta quærebatur? *Pessimũ est indiciũ ex verbo Dei non proficere.* Acto.13. Hier. 6.

Hiere.6. tur? Ecce verbum Dei factum est illis in opprobrium, & nō suscipient illud. Quilibet ergo concionator illa quoq; dñi saluatoris apud Isa. verba poterit vsurpare: Ego aūt dixi, in vacuū laboraui, vane & sine causa fortitudinem meam consumpsi. E

Isa. 49.

Quisquis in anima sua virtutis radices defigere cupit, illud in primis præstare debet, quod de viro iusto ait Dauid: In lege dñi fuit voluntas eius, & in ea meditabitur die & nocte. Cibus animæ est verbū Dei, ait Greg. & vt acceptus cibus stomacho languente reijcitur, sic sermo Dei ab inconstante repellitur. Cæterum quisquis alimenta non retinet, huius profectò vita desperatur. Porro hæc turba, quę Christum sequitur, non modò in templo & synagoga intra mænia ciuitatis audiebant verbum, sed per montes & ad deserta properabant, vt illud audirent: nos aūt iuxta Ecclesias habitantes, parum itineris ambulare nolumus, vt concionem audiamus. Surgent vtiq; isti in die iudicij, sicut Niniuitę, aduersus impios, & condemnabunt eos. Attende obsecro qua diligentia mundani mundo inseruiant, & mundana quęrant, Magnam adhibemus solicitudinē ad audiendas res vanas, cùm tñ minimam adhibeamus in audiendo verbo Dei, & his procurandis quæ ad salutem animæ nostræ spectant. Cogito mecum ait Sen. quam multi corpora diligenter exerceant, & quam pauci ingenia: quantus ad ridiculum spectaculum concursus, & quanta circa bonas artes solitudo existat. Vnde Chry. ait: Nonnulli tā misere affecti sunt, vt diutius audiendo ne nomina quidē librorū intelligant, nec pudet, nec verentur tam negligenter Dei concionem ingredi: libentius ad ludos tendunt, & comędias, quàm ad concionem. Quid hac demētia peius? Hęc quidem frequēter vobis dicere statui, verumtamen veritus sum, ne frustra, & fine causa mihi odium comparem; video enim non iuuenes tm̄, sed & senes insanire; quorum gratia maiorem in modum erubesco, cū video virum canitie venerabilem, eam labefactantem, & filium secū trahentē. Quid hoc magis ridiculum? filius à patre impudentiam discit? mordent hæc vos verba? Hoc & ego uolo: uerba uos commonefaciant, ut per opera à turpitudine liberemini.

Psalm. 1.

Gregor. in Euang. ho mil. 10.

Verbū Dei multi quasi inuite audiunt. F

Senec. lib. 11. episto. epi. 81. G

Chry. ho. 51. Ioann. tom. 3.

Verbū Dei libēter audiamus. H

Inspirationibus diuinis pareamus.

Tetigit loculum, hi autem qui portabant steterunt. Et ideo tetigit Christus, ut ipsi stetissent; eademq; ratione nos ipsos tangit suis inspirationibus, ut à peccatis cessemus. Ideo mihi crede, tibi malum omne contingit, q; gradū non cōprimis.

Cùm

A Cùm enim ad malum aliquod perpetrandum pergis, inſpiratione Deus te vocat,& interius ictu aliquo pulſat dicens: vide quid facias, mortem enim æternam inquiris, & finem peccati non proſpicis. Tu verò neq; his acquieſcis,ſed contentioſe vltra progrederis,nec ſemitas tuas conſideras,Ne tardes conuerti ad dominum,ait Eccl.nec differas de die in diem:non debes differre panem daturus,& differs indulgentiam accepturus?Si miſerando alterum non differs ait Aug. miſerere animæ placens Deo: exhibe & animæ tuæ eleemoſynam:nec dicimus vt tu ei des, ſed ne repellas manum dantis,& ſanctas inſpirationes. Porro aliqui vocantur,& non audiunt: alij vero audiunt quidem & parent vocanti deo: quod quidem auxilium ſpeciale ad pauciores videtur ſpectare; ad illos videlicet, quos diuinæ gratiæ liberalitas hoc tanto munere donare dignatur; quę cùm nemini ad ſaluté deſit,nulliq; iniuriam faciat,qui nil cuiquam debet,ſalua integritate iuſtitiæ,quoſdam hoc ad ſe auxilio vocat, nec illis accuſandæ ipſius iuſtitiæ anſam præbet, & iſtis ampliſſimam prædicandæ eius miſericordiæ materiã tribuit. Hoc igitur ſuper abundanti auxilio & Matthæus Euangeliſta & cæteri Apoſtoli à Domino vocati ſunt. Ex his autẽ

Vocat nos Deus varijs modis.

Eccl. 5.

Aug. contra Creſ. gram. li. 3. c. 66. & li. 4. c. 53. tomo 7.

Quomodo præſtet De⁹ ſpeciale auxilium.

C quæ diximus, aperte liquet, cuius periculi ſit, à gratia excidere,& in lethale peccatum labi, præſertim ſi quis in eo diutius perſiſtat. Quiſquis enim hoc facit, in manifeſtum diſcrimen ſalutis ſuæ cauſam adducit: incertũ enim eſt,an Deus illum ſuperabundanti auxilio ad pęnitentiam vocet,& incertum eſt ẽt an is ſufficiẽti auxilio,quod nemini deeſt, vti recte velit,cùm plurimos atq; adeo innumerabiles penè videamus,qui hoc auxilio ad meliorem mentem non redeunt. Vtrinq; igitur huius hominis cõuerſio incerta eſt. Quod igitur maius periculum eſſe põt,q̃ hoc tm̃ ſalutis æternę negotium in tam apertũ diſcrimen conijcere? Quod quidem periculũ tanto maius eſt,quanto diutius lapſus homo in peccato iacet;graui namq; pondere conſuetudinis preſſus,tanto difficilius à peccato ſurget, quãto plura peccauit. Vnumquodq; enim peccatum velut pondus quoddã eſt,quod onere præiacenti adiungitur,vnde iniquitas velut talentũ plumbi eſſe dicitur. Quemadmodũ ergo qui vires habet, vt quinquaginta librarũ pondus portare poſſit facile, ſi huic ponderi noua pondera adijcias, difficilius illud portare valeat:ita qui à recẽti peccato,quod eſſet facilius nõ ſurgit, quin potius noua peccatorũ pondera veteribus adiũgit,multo difficilius ſurget. Quid igitur hic dicent,qui multos iã annos

D

Perſeuerãtia in peccato quam ſit periculoſa.

Differre cõuerſionem quã ſit periculoſum.

Zach. 5.

Simile.

in pec-

Zach. 5. in peccati cœno volutantur? Si enim vt Propheta dicit, Iniqui E tas est quasi talentum plumbi; quo labore qui sub tam multorum pondere pressus iacet, à peccato surget? vt enim recte

Adr. Pon. Adrianus pontifex ait, rarò homines secundum vltimum potentiæ operantur; quod hac in re opus esse videtur, cùm peccatum tot scelerum accessionibus fuerit auctum. O sane lamentabilis res, quod mortui Deum audiant, & non viui! Quid hoc, quod viui surdiores sint mortuis? Quòd tot menses & annos habites in peccato mortali, & Deus te terret tum laboribus, tum per suos concionatores, & audire recuses? Quid hoc, quod non habentes aures audiant, & quod si hic Christum non audias, di- F centem,

Obstinati peiores mortuis.

Matt. 11. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, au Matt. 25. dies eum dicentem, Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius? vnum ergo ex duobus elige, vel audire hic vbi dulcis est vocatio, vel audire sententiam illam tantopere pertimescendam, quam Deus contra peccatores & malos pronunciabit, dicens, ite maledicti. Qui noluerit audire

Ephe. 5. venite, audiet ite, velit nolit. Surge ergo tu qui dormis, & illu- Psal. 94. minabit te Christus. Hodie igitur si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. Quid quæso arbitraris esse mortē vicini, vel alterius proximi, nisi vocationem quandam, qua te G Deus vocat, vt ad se conuertaris, & mortalis conditionis recor-

Vocat nos Deus passim ad se.

Simile. deris? Sed videris imitari quosdam, qui cùm comedant in nocte media ante diem cinerum, & sentiāt duodecimam horam, dicunt esse expectandum aliud horologium in ciuitate: sic ēt tu cùm vides aliquem mori, alium adhuc & alium expectan-

Inspirationes Dei nō negligam.*

Gen. 42. dum censes. Non igitur te ita geras, sed statim Deum vocantem audi. In cuius rei figuram Iacob desides filios increpauit & solicitauit dicens: Quare negligitis? audiui quod triticum venumdetur in Ægypto, descendite, & emite nobis necessaria,

Iona 1. vt non consumamur inopia. Dormiebat Ionas sopore graui, & H gubernator nauis redarguit eum dicens; quid tu sopore deprimeris? Surge, inuoca Deum tuum, si forte recogitet Deus de nobis, & nō pereamus. Sisara iacens opertus pallio, clauo con

Iudic. 4. cussus est in terra à Iael. Samson dormiens inter genua Dali- Iudic. 16. læ fuit captus, & indigne tractatus. Porro Hier. 7. dicit domi- Hier. 7. nus contra eos qui respuūt salutares suas admonitiones: Quia locutus sum apud vos mane consurgens, & loquens, & non audistis, & vocaui vos, & non respondistis, faciam domui huic, si-

Isa. 5. cut feci Silo, & proijciam vos à facie mea. Item illud Isa. Au Psal. 80. feram sepem eius, & erit in conculcationem. Item Dauid ait;

Non

A Non audiuit populus meus vocem meam, ideo dimisi eos secundum desideria cordis eorū. Porro si quis sponte sua agros tuos nullo pretio, sed sola charitate inductus, deriuatis alimde aquis irrigaret, non dubium, quin illum vicissim amares: tu tamē illo ipso tempore quo Deus pluuijs suis irrigat agros tuos diuinis inspirationibus, illum nouis sceleribus violas & offendis: hoc autem quid aliud est, quàm quod filij Israel in deserto fecerunt? Domino enim in monte leges dictante, quibus ad sempiternæ felicitatis viam eos dirigeret, illi tamen in valle positi vitulum fabricant, quo eum ad iracundiam impijs-
B sime prouocarent.

Simile.

Exo. 32.

Timor Dei quantum conducat.

Accepit autem omnes timor, & magnificabant Deum. Satis quidem ex his verbis constat, quam salutaris sit Dei timor, cùm magnificarent Deum. Mirari prorsus non desino, ait Lau. Iust. quonam modo fiat, vt hi apud quos per fidem constat alteram esse vitam, in qua iustis ineffabilia gaudia, & peccatoribus intollerabilia irrogantur supplicia, non compungantur iugiter, & timeant, conuersationemq; suam laudabiliter
C ducant, non qualem commendat mundus, sed qualem approbat Deus: præsertim cùm decurrente tempore absque interuallo, quotidie cognoscant se appropinquare morti, atq; astare iudici, qui falli non potest, cùm sapiētia sit; nec terreri, cùm sit omnipotens; nec subuerti muneribus, cùm sit diues; neque illi quidquam occultari, cùm omnia nuda & aperta sint ei; qui nullius personam accipit, nullumq; delictum impunitum relinquit; sed cuncta hominum errata districta examinatione diiudicat, singulis merita condigna retribuens. Quòd si testimonia etiam quæras, propter quæ Deum timere debeas, multa
D in medium proferri possunt. Vide siquidem quomodo combusserit Deus duos illos filios Aaron, quòd ausi essent accedere ad sanctuarium. Quid commemorem quam seuere punierit Angelos malos, & quantum diluuium in orbem immiserit, quomodo Sodomam combusserit, Hierico deuastauerit, Amalechitas destruxerit, Hierusalem euerterit & Samariam? Ex his igitur & multis alijs satis liquet quantopere Deum timere debeamus, cùm videamus tanta eum seueritate persæpe vti. Vnde Apost. dicit; Horrendum est incidere in manus Dei viuētis. Cæterum præceperat olim dominus filijs Israel, vt si ad expugnandam aliquam ciuitatem accederent, primum ei pacem

Lau. Iust. de contēp. mun. c. 1.

Timeam Deū quoniā veniet iudicium.

Leui. 10.
Iosue 6.
1. Reg. 15.
Gen. 7.
Thre. 4.
Oseæ 14.
Heb. 11.
Deut. 20.

ei pacem offerrent, quam si ciues recepissent, cunctus populus qui in ea esset, saluus & incolumis relinqueretur: si vero eam accipere renuissent, oppugnari iubebat, & interfici omne masculinum in ore gladij. Hanc legem quam dñs hominibus erga homines tulit, ipse et cum hominibus simili tenore custodiuit: prius enim pacem & misericordiam suam hominibus offert; nolentes vero eam recipere, aut ea in suam perniciẽ abutentes, debitis supplicijs pro eo ac eorũ improbitas meretur, plectit. Misericordiam ergo suam prius offert; in eos verò qui misericordiam reijciunt exercet iustitiam. Imitare pueros, ait Chry. qui scholis traduntur & liberalibus disciplinis, qui cùm viderint socios & cõtubernales suos rationem reddere eorum quæ didicerint, eosq; qui negligentiores fuerint, cædi, ac per singulos discuti, concidique verberibus, admonentur quid de se sperare debeant, & penè præ timore moriuntur: ac si quis ex socijs eos flagris plurimis forte ceciderit, nequaquam irascuntur, cùm metus ille animum penitus occupauerit, neq; magistrum interpellare audent, sed vnum tantùm intuentur, quo pacto scilicet ingredi & egredi sine verberibus possint, solùmque id tempus semper versatur ante oculos, & cũ excesserint ianuas, eo iam metu liberi, maxima tenentur voluptate; tu vero stans, ac pro tuis sceleribus deprecans, non exhorrescis aliorum peccata animo? Væ peccatori, qui in securitate degit, ait Galfri. quia repentina ei superueniet calamitas, & turbatio. Si iusti & sancti timent, quęnam igitur erit peccatoris securitas? Beneplacitum est dño super timentes eum, ait Propheta: & in eis qui sperant in eo. Vtrumq; enim habere oportet, & timorem & spem, quia timor nos solicitat, & spes ipsa solatur. Vinum timoris animæ vulnera sanat, & oleũ spei nostræ in Deũ similiter. Timete dñm patientem ait Chry. ne seuerũ iudicem sentiatis: corrigat te dilatio differentis, ne censura puniat iudicantis: facile enim obsequio tuo facies Deum propitiũ, si conuersus iam mutaueris vitium. Cum vsura enim redditur quidquid dilatione temporis fœneratur: nec esse iam poterit impunitum, cui mora temporis non potuit dare remedium.

Ex misericordia Dei proficiamus.

Chry. ho. 6. in 1. ad Timo. 4.

Timeam' Dei supplicia.

Galfri.

Psal. 24.

Chrys. in ser. quomodo primus hom. prela. sit omni crea. to. 1.

Satis quidem nouerat, ait Lau. Iust. regius vates, quantum conduceret timor Dei, cùm diceret: Venite filij audite me, timorem dñi docebo vos; non cursus syderum, non rerum naturas, neq; cælorum secreta, sed domini timorem docebo: illorum enim scientia sine Dei timore inflat, timor autẽ domini absq; scientia illorum saluat. Beatus namq; vir, non qui multa nouit,

Lau. Iust. lib. de lig. vi. c. 4.

Psal. 33.

Psal. 111.

A nouit,sed qui dñm timet,& in mandatis eius volet nimis. Nõ aliud is debuit sapientiæ suæ & doctrinæ exordium sumere, quam à timore dñi; nam.& ipsius sapientiæ initiũ est timor dñi.Porro de hoc sancto timore dicit Isa. A timore tuo dñe concepimus,& peperimus spiritum salutis.Non laudo timorẽ illum,qui oritur ex amore sui, & diffidentia Dei: de eo.n.ait dñs,Nolite timere pusillus grex: sed laudo timorẽ de quo ait Deus: Dñm Deum tuũ timebis.Item Iosue ait,Timete Deũ & seruite ei corde perfecto.Et apud Matth.Timete eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennã. Conuertite B quæso paulisper,ait grauis quidã doctor, mentis oculos ad Niniuitarum pœnitentiã.Ingressus quidẽ Ionas in ciuitatẽ,magnis vocibus clamare quidem cœpit,adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur, & statim oẽs pœnitentiam egerunt. Qualis aũt erat,quamq; miseranda illius magnæ vrbis imago; cùm vno atq; eodem tpe,hinc balatus pecorũ,inde mugitus boum,hinc rugitus esurientiũ iumentorũ, inde clamor paruulorum atq; fœminarum trepidantium, aerem cõpleret, & omnia confusis vocibus personarent. Quæ igitur huius tantæ pœnitentiæ causa extitit? non alia certe quàm mortis me C tus,& præsentis vitæ amor: cuius ẽt vel dubia spes, ad hunc tm̃ mærorem,timorem & luctum impulit; ait.n. rex; Quis scit si conuertatur & ignoscat Deus,& nõ peribimus? Nunc ad vos fratres,si huius momentaneæ vitæ amor,si mortis metus,quæ momento tpis vitam eripit,tm̃ hominibus mærorẽ atq; pauorem incussit,quid nos facere par est, ante quorum oculos & sempiterna vita,& sempiterna item gehennæ mors proposita est? Quis igitur adeo stupidus,adeoq; sibi ipsi inimicus erit,qui hoc tam salutare commercij genus, non libenter amplectatur, in quo breui,exiguoq; labore,tot pœnas vi- D tare, totq; bonis frui valeat? O detestabilem amentiam! ò stuporem execrandum! ò amentiam, & spiritualem animorum phrenesim,quæ homines in tanto periculo constitutos, ridere,ludere,epulari,& lætum diem agere facit. Ad hanc sanè hoĩum cęcitatem explicandam,verba desunt,mẽs deficit, affectus succũbit,& oẽs ingenij humani vires exiguę vñr.Cęterum resurrectiones septẽ fuerũt ante Christi resurrectionẽ precedentes.Quarũ prima est filij Sareptanę,Secũda filij Sunamitidis,Tertia quã fecit Helisęus,Quarta q̃ fuit in Naym, Quinta filię Archisinagogi, Sexta Lazari, Septima in Chri passione multa corpora sanctorum, Octaua fuit Christi.

[Margin: Isa. 26. — Deut. 6. — Iosue 24. — Matt. 10. — Lud. Gra. — Ionæ 3. — *Timeam⁹ Deũ & pę nitentiam agamus.* — Ionæ 3. — *Timemus temporalẽ mortem potius quam æternam.* — *Magna est cæcitas nostra.* — D. Ambr. super. Lu.]

Feria VI. post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO PRIMA.

Chrys. in Io.ho.61. tom.3. Aug.trac. 49. in Io. tom.9. Cyrill. in Ioan. li.7. cap.14.

RAT *quidam languens Lazarus*.Io.11. Multi cùm aliquem bonum & Deo acceptum,mali aliquid,vt morbum, ut paupertatem,& hmõi perpeti uidēt, perturbantur,ait Chrys. sanè ignari, hoc maxime Dei amicis contingere.Nam & Lazarus & amicus Christo,& F ægrotus erat,vt ex mittētibus intelligitur.Porro inter omnia miracula quæ fecit Dñs noster Iesus Christus,ut ait D.Aug. Lazari resurrectio præcipue prædicatur. Et Cyrill.ait,quòd inter omnia miracula,quæ Dei filius,ut suam panderet diuinitatem,operatus est,supereminet hoc,& quasi quendam obtinet principatum. Nam idcirco mori permisit Lazarum, ut cum nouo & omnibus seculis admirando ordine suscitandò, sese uitæ, mortisq; dñm declararet. Suscitauerat dñs filiam Iairi principis Synagogæ,ait Chrys. Sed adhuc funere calente,sed adhuc mediante morte,corpore adhuc pręsente,adhuc G inter homines homine morante. Suscitat & unicum matris, sed sic ut retineret pheretrum, ut anticiparet sepulchrum,ut corruptionem suspenderet, & præueniret fætorem, ut ante mortuo uitam redderet, quàm tota mortuus iura mortis intraret. Circa Lazarum uerò quod geritur, totum singulare est,cuius mors,cuius resurrectio commune nil habet cum prędictis,quem circa & uis tota mortis impleta est. Cæterum & ideo mortem Lazari usq; ad quatriduanum tempus protendit,usq; ad fætorem præualere permittit,ut discipuli dubium non haberent,posse dominum post triduum adhuc recentem H surgere, cùm seruum uidissent post quatriduum surgere iam fætentem, & crederent illum facile posse sibi uitam reddere, qui alium taliter reuocarat ad uitam.

Chrysol. ser.63. Mar.5. Luc.7.

Resurrectio Lazari celeberrima.

Maria autem erat quæ vnxit dominum. Historiæ scriptor proprio cognomine Marię pretermisso,ab insigni uirtutis officio illam cognominat.Familiare.n.est his qui præclaris facinoribus nomen suum clarius reddiderunt,omisso proprio cognomine,ab egregio uirtutis opere nouũ sortiri cognomen.Sic.n. apud Romanos Scipio ab Aphrica deuicta Aphricanus est appellatus. Sic etiam M.Fabius Maximus,quia cunctatione sua

Scipio cur dictus Africanus.

Anniba-

A Annibalis vires fregit,& Rempub. periculo liberauit,cunctator est appellatus. Atq; vt de nostris exemplum illustrius cõmemorem,sic ẽt Paulus, qui se Apostolum in literis suis cognominare solebat, vbi pp Euangelij prædicationem in carcerem & vincula coniectus est,prętermisso Apostoli nomine, quasi vinculorum nomen esset illustrius, vinctum se Christi Iesu in epistolis inscripsit. Sic ergo Maria nostra ab illo singulari pietatis officio,quo dominicos pedes lachrymis lauit, capillis tersit,& vnguento vnxit,non modò nomen,sed ẽt honorem & gloriam,nulla vnquam obliuione delẽdam,adepta est. Rom. 11. Ephe. 3. Luc. 7.

B *Miserunt ergo sorores eius ad eum dicentes: Domine, ecce quem amas infirmatur.* Perinde est acsi dicerent: tua hic domine causa agitur, amici tui salus periclitatur: amici ergo fidem & veræ amicitiæ leges æquum est te seruare,& hanc salutis causam, tuam ducere, quandoquidem amicorum omnia sunt communia,vt fertur, siue illa secunda, siue aduersa sint; maximeq; proprium veræ amicitiæ sit, amicis in rebus aduersis non deesse. Hinc Demetrius Phaler. Dicere solitus erat, amicos in rebus lætis adesse vocatos debere, in aduersis non vocatos. Quocirca merito Epicurus à Seneca reprehenditur, *Amicos quõ trahet De⁹.* Demetr. Phale. Epicurus.

C qui amicum quærendum esse dicebat, vt haberet homo qui sibi ægrotanti assideret, qui succurreret in vincula coniecto: imo vero ait Seneca, amicum quæram, cui ægroto ego assideam, & circumuentum hostili custodia liberem,vt habeam pro quo mori possim,quem in exilium sequar,cuius me morti opponam. Hoc enim verę amicitię proprium est. Ingrauescente igitur in dies Lazari morbo, legationem sorores ad dominum his verbis misere. Seneca. *Amici ad quid parandi.*

Domine ecce quem amas infirmatur. Breuis quidẽ oratio,sed fide tamen & dilectione longa. Magna enim fiducia orationẽ

D fecit breuiorem: neque enim crediderunt longis verborum ambagibus,multisq; aut rationibus,aut obsecrationibus opus esse ad eius misericordiam excitandam,qui intra se miserandi & benefaciendi in ipsa sua bonitate causam habebat. Sic regius vates cum delictorum suorum veniam peteret, non in suis meritis,sed in illo ipso quem orabat, miserandi rationem ponit,cum ait: Quia apud te propitiatio est: hoc est; Domine, in te quidem ipso causam habes cur mei miserearis. Etsi enim ego commisi vnde me damnare possis, tu non amisisti vnde saluare soles,nempe naturalem bonitatẽ & clementiam, quarũ officio maxime delectaris. Qua.n.liberalitate fons influit, *Oratio qualis esse debeat.* Psal. 125.

Magna Dei misericordia. sol illuminat, terra germinat: eadem illæ misericordiæ parẽs E omnium miseretur, & oẽs suppliciter ad se confugientes, benigne recipit: cuius rei sorores istæ non modo fidẽ habebant, sed ẽt frequenter periculum fecerant. Porro Cyril. ait, quòd
Cyr. ĩ Io. lib. 7. c. 15. dñs nunciata infirmitate Lazari, quousq; quatriduũ post mortem eius compleretur, suscitare distulit, vt mirabilius suscitaret: permisit vt moreretur, sepeliretur, & dicerent qm̃ fętet, vt nullus posset dicere, quoniam nondum defunctum cũ suscitauit, sed stupor fuit, & non mors. Infirmitas hæc non *est ad mortem*. Admiratione dignum est, ait Chrys. q̀ audientes
Chrys. in Io. ho. 61. to. 3. sorores infirmitatem illam non esse ad mortem, inde mortuũ F videntes, non sunt scandalizatæ, cùm contra videretur accidisse, sed ei obuiam potius exierunt magna cum fiducia. *Sed pro Dei gloria*. Talis glorificatio ipsius non ipsum auxit, sed nobis profuit, ait Augustin. hoc est ergo quod ait, non est ad
Aug. ĩ Io. tracta. 49. to. 9. mortem, quia ipsa mors non erat ad mortem, sed potius ad miraculum, quo facto crederent in Christum.

Vt ergo audiuit quia infirmabatur, tunc quidem mansit in eodem loco. Cur non statim accurrit, vt amicis supplicantibus
Quæstio. Respon. opem ferret? In promptu ratio est; euentus namq; consiliũ dñi facile declarat: si enim statim abiisset, nõ vitã mortuo, sed G salutem ægro reddidisset, quam alius naturæ, alius medicinæ, alius etiam casui tribueret, pauci diuinæ virtuti: atq; ita opus hoc nec tam magnifice gloriam Dei illustraret, nec tñ homini beneficium contulisset; ideoq; dedita opera distulit remediũ, vt maius impenderet beneficium. En quò tendat diuinæ
Differt Deus remedia ad maius bonum nostrum. miserationis dilatio, quãtumq; vtilitatis ex ea dilatione sequatur. Medicus enim ille cęlestis, sicut potest sanare, ita scit qñ vtiliter sanare debeat: frequenter enim cito concessa nocent, quæ diu dilata profuissent. Hinc discamus fratres, patienter dñi misericordiam præstolari: non enim tardat dñs: saluti H nostræ magis hac mora consulitur: ideoq; pij oẽs propheticũ illud in mente semper habere debent; Qui crediderit, non fe
Isa. 28. stinet: etsi moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet,
Iob 13. & non tardabit. Quod quidem sanctus ille Iob, tot modis à Deo specie tenus destitutus, ita cõstanter faciebat, vt vere dicere potuerit, etsi me occiderit, sperabo in eum; hoc est, poterit mihi mors vitam eripere, spem eripere nullo modo poterit quidem mors ipsa. *Nonne duodecim sunt horæ diei?*
Lyra. in Ioan. 11. Quasi dicat, ait Lyra. Si voluntatem habebant me lapidandi, modò tñ non facient, quia mutato tempore potest voluntas mutari:

A mutari: erat enim prouerbiũ apud Iudæos, & adhuc est apud nos, ꝙ loquendo de mutatione propositi dicitur: duodecim horę sunt diei; & ideo Saluator vsus est tali modo loquendi. *Si quis ambulauerit in die, non offendit.* Idest, vt ait Ambr. qui Christũ in omnibus sequitur, per eius vestigia vsq; ad æternæ lucis solium transmeabit: sicut ipse patrem pro nobis adhuc in corpore cõstitutus orat dicens; Pater volo, vt vbi ego sum, ibi sint & hi qui in me crediderũt. *Lazarus amicus noster dormit.* Cur dormientem appellat quem mortuum sciebat? Causam ipse insinuat cùm amicum nominat; Dei.n. amici non mori, B sed dormire dicuntur, cùm extremum diem claudunt. O felicissimos illos, quorum mors non mors, sed somnus appellatur. Amicus vocatus est Lazarus, & postea resuscitatus est fętidus, ait Aug. vt ostendatur, ꝙ quamuis peccauerit homo, si tñ fiat amicus Dei, viuere poterit spiritus eius, sed interdum magno opus erit clamore & multorũ fletu, & prius tolletur lapis, atq; cordis duritia ex animo pelletur, q̃ tollent intercessores & prędicatores, verbo Dei. *Lazarus mortuus est, & gaudeo pp vos.* Scio inquit quia mortuus est, ait Aug. ęger enim, nõ mortuus fuerat nunciatus, sed quid lateret eum, qui creauerat, & ad cu- C ius manus anima morientis exierat? Hoc est quod ait, gaudeo pp vos, vt credatis, quia non ibi eram; vt iam inciperent admirari, quia dñs dicere potuit mortuum, quod nec viderat, nec audierat. *Inuenit eũ quatuor dies iam in monumẽto habentem.* Quatuor dies dicit, ait Lyra. ad certitudinem mortis, quia licet sint aliquæ infirmitates latentes, quibus videtur aliquis mortuus ad tempus, hoc autem non durat per quatuor dies. *Domine si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus.* Verùm enimuero, ait Chry. ẽt cum alijs malis hic muliebris morbus iam præualuit, ostentant planctus & dolores suos, cruentant D brachia, scindunt capillos, partim ob dolorẽ, partim ad ostẽtationem. Nonne te Deum offendere arbitraris? Quænam insania? nonne ridebunt gentiles? nonne fabulam putabunt religionem nostram? Dicent.n. nullam esse resurrectionẽ, illusiones omnia Christianorum dogmata, & fallacias putabũt. Haud.n. aliter quàm si nil post mortem remaneat, mulieres aliquæ lamentantur. Certe si firmissime crederent mortuũ iustum non esse mortuum, sed ad meliorem vitam translatum, non vtiq; tanquam si periisset deplorarent, non tantas efferrent voces in credulitatis indices. Non ita gentiles videntur effęminati: multi apud eos Philosophati belle videntur: nã cũ mater aliqua

[Margin: Ambr. lib. de myster. Paschę. c. 5. — Ioann. 17. — Aug. li. de ve. & fal. pæni. ca. 3. to. 4. — Aug. in Io. tracta. 49. tom. 9. — Lyra. in Ioan. 11. — Chryso. in Io. ho. 61. tom. 3. — *Flere defunctos nimium quã sit vituperabile.*]

audiisset filium in bello cecidisse, mox rogauit quo se respubl. E
Exéplum. haberet. Et alius Philosophus cùm audisset pro patria filiũ ce cidisse, vt fortiter occubuisse cognouit, in capite statim coronã reposuit. Ideo pudere nos debet, ꝙ cùm gentiles ita sapiant, nos tamen adeo imprudentes simus, qui mysterium resurrectionis credimus: Vis mortuum honorare? alia via tibi procedendum est, videlicet vt pro eo ores & eleemosynas des.

Calamitates ad nostrum commodũ mittit Deus.

Lazarus mortuus est. Solet tibi Deus interdum auferre filium, propterea ꝙ nouit te pro ipso sæpe illicite bona acquirere; & tamen post eius mortem adhuc idipsum facis: quid ergo de te sperandum fuerat, si vixisset? Moritur filius, vt viuere possit pater; & tamen pater vtrumque perdere vult. F

Resurget frater tuus. Vide obsecro quantam dilationem, quantasq; interrogationes & rñsiones præmittat dñs, quam varias ét conditiones, anteq̃ in hanc vitam Lazarum reuocaret: non ita se gessit in duobus illis alijs, quos suscitauit. Hic
Mar. 5. enim Lazarus quatriduanus, vetus peccatũ iam consuetudine
Luc. 7. firmatum signat. Cùm ergo priores illos duos mortuos dñs simplici verbo vita donauerit, hunc verò tam insolito modo, non obscure declarauit quantum hoc peccati genus ab alijs differat, siue peccati grauitatem, siue remedij difficultaté spectare velis. Voluit igitur cęlestis magister tot signis & ceremonijs ingens malum consuetudinis & vetusti sceleris periculum G

Mala consuetudo difficile tollitur.

Aug. ĩ Io. tracta. 49. to. 9. designare. *Vbi posuistis eum?* Scisti quia mortuus sit, & vbi sit sepultus ignoras? ait Aug. sed ista significatio est, quia sic perditum hoiem quasi nescit Deus, nõ ausim dicere nescit. Quid
Matt. 7. & 25. ille nescit? sed quasi nescit: Vnde hoc probamus? Dñm audi dicturum in iudicio; Non noui vos. Quid est, non noui vos? non vos video in luce mea, non vos video in illa iustitia quam noui. Sic tanquã nesciens talem peccatorem, dixit: vbi posuistis eũ? Talis est vox Dei in Paradiso, postq̃ homo peccauit, H
Chrysol. ser. 64. Adam vbi es? Mulieres increpat, ait Chrysolo. hoc est quem ego posui in Paradiso, in regione vitæ, ecce vos vbi posuistis eum. *Lachrymatus est Iesus.* Mariæ loquenti nil Christus lo-
Cyrill. in Io. lib. 7. c. 20. quitur, ait Cyril. neq; ea dixit, quæ sorori dixerat; turba enim aderat multa, & non erat tempus illorum verborum; sed condescendit & humiliatur, ostendens in se naturam humanam. Quia enim miraculum magnum erat futurum, & multos per id lucraturus erat, sua cõdescensione & lachrymis attrahit testes, & humanam monstrat naturã, in fremendo & seipsum turbando. Porro fremitus iste in Christo, processit ex eius indignatione

A gnatione contra diabolum, cuius inuidia & suggestione mors intrauit in orbem terrarum; quam breui erat debellaturus,& mortis aculeũ sua morte destructurus. Infremuit igitur quasi minas Sathanæ & morti intentans,quæ & ipsum Lazarũ strauerat, *Lachrymatus est.* Erudiens nos quõ charos nostros vita defunctos, moderatis & lege rationis temperatis lachrymis flere debeamus. Nam ex toto nec compati,nec flere, ferinum potius videtur. Audiamus ergo Apost. dicentem: Nolumus vos ignorare de dormiẽtibus,vt non contristemini &c. *Lachrymatus est Iesus.* Age vero paulo altius huius dominici fletus Sap. 2. *Moderate lugendum.* 1.Thes. 4.

B causæ indagandæ sunt: magnam siquidem rẽ esse necesse est, pro qua rerum omniũ dñs lachrymas fundit. Homines enim temere frequẽter lachrymari solent,qui vt Propheta ait: Frustra pro rebus nihili conturbantur: Dei vero filium, hoc est Dei sapientiam,quis frustra lachrymari credat? Cùm is præsertim nec flagellis cęsus, nec spinis coronatus, fleuisse legatur.Ter enim illum fleuisse Sacræ literę produnt.Primũ quidem cùm à Martha hodie audiuit vbi Lazarus esset positus; deinde qñ videns ciuitatem,fleuit super illam; ac deniq; cùm pro nobis in cruce clamore valido & lachrymis orauit. Qua Psal. 38. Ioan. 12. Luc. 19. Heb. 5.

C quidem in re immensa eius charitas elucet,qui in suis doloribus nunq̃, pro nostris autem sæpe lachrymatus est.Ad huius igitur diuini fletus causam,sciendum est, inter alia sapientum & stultorũ discrimina,hoc vel pręcipuum esse, quod insipientes in rebus quas cernunt nil aliud q̃ res ipsas,hoc est externã rerum faciem cernũt: sapientes vero ex rebus omnibus quas vident, Philosophandi ansam arripiunt; dum ex his quæ vident,ad ea quæ non videntur,uel ex causis effectus,vel ex effectibus causas agnoscunt.Hoc igitur in loco dñs cùm de morte & sepultura sermo incidisset,in mortis causam videlicet pec *Stulti solũ uidẽtur p̃sentia videre.*

D catum,oculos coniecit, quod huius tanti mali origo extitit: inuidia enim diaboli peccatum intrauit in mundũ,& per peccatũ mors.Cùm ergo tumuli ei locus ostensus esset, eius sententiæ q̃ aduersus hominem pp peccatum lata est,illi venit in mentẽ: Puluis es,& in puluerẽ reuerteris: non ergo pp viri iusti mortẽ, quæ prætiosa est in conspectu Domini, lachrymatur,quæ nec humanis quidem lachrymis digna est; sed qñ mors primogenita peccati filia & effectus erat,in effectu causam,& in filia matrem,hoc est peccatum, à quo mors processit,contẽplatus est. Vtrãq; igitur Christus hominis miseriam deflet,peccatũ.s.& peccati pœnã; in cuius deformitate causæ Rom. 5. Gen. 3. Psal. 115. *Mors propter peccatum.*

suæ, hoc est peccati deformitatem vidit. Quid.n.est cadaueris E horrifica specie vel odore tetrius, vel aspectu truculentius, vel contagio pestilentius? In hac igitur horrenda specie, peccati fęditaté & vidit & horruit. Annô igitur hæc causa digna fuit, quæ ipsi quoque salutis & vitæ fonti, lachrymas excuteret? *Vt vidit eam plorantem.* Lugenda quidé est mors uiri optimi, propterea q plurimum videatur Reipubl. nocere. Vide enim

Gen. 18. obsecro pp intercessionem iusti Abrahę qsio Deus vellet parcere Sodomæ, si paucissimi tm̃ ibi essent iusti. Vide etiã quo-

Gen. 19. modo in euersione Sodomæ, Deus inde eduxerit Loth: Aliquando igitur Deus nos punit in morte alicuius iusti. Quan- F

Boni quã sint vtiles Reipubl. do voluit Deus destruere & punire Hierusalem, prius inde eduxit regem Ioas, & postquam eius virtutes recensuit, dixit ei, quòd dormiret cum patribus suis, ne videret tanta mala

4. Reg. 22. gentis suæ. Sunt ergo iusti columnæ quædam reipub.

Cyr. ĩ Io. lib. 7. c. 21. *Ecce quomodo amabat eum.* Consuetudo est hoĩbus ait Cyril. mortuos lugere, quos charos in vita habebant. Secundũ ergo hanc consuetudiné Iudæi dominum flere putabant; cùm tamen potius humanam dñs miseriam deploraret, duræ mortis seruituti subiectam, & tristem Lazari deflebat sortem, ad

Quæstio. hanc vitam miseriarũ plenam reuocandi. *Tollite lapidem.* Sed G quare dicet quispiã, non lapide iacente suscitauit eum? Nonne poterat qui corpus mortuum voce mouit, etiã multo ma-

Respon. gis lapidé mouere: Sed noluit hoc facere, vt eos testes faciat

Ioan. 9. miraculi; & non dicant quod in cæco dixerunt, non est hic. Manus.n.& accessus ad monumentũ, testabãtur quod ipse est.

Chrysol. ser. 65. Vnde & Chrysol. ait, inter diuinas virtutes, humanum Christus requirit auxiliũ? non sufficit amouere lapidem, qui morté sufficit effugare? Sepulchri claustra reserare non valet, qui portas tartari præualet aperire? Sed dixerat per Proph. Au-

Ezec. 11. ferã cor lapideum de carne eorũ, & dabo eis cor carneũ: præci H pit ergo vt Iudæi ipsi cor lapideũ tollant, euoluant perfidię saxum, silicem duræ incredulitatis excludant, quatenus animæ per infidelitatem mortuæ, de sepulcro pectoris prosilirent.

Cyril. li. 7. Ioan. 22. Orig. ĩ Io. to. 28. *Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me.* In primis gratias agit de præteritis, q eum audiuerit pater; vt ad maiora postmodum accipienda beneficia nos instruat, si prius de acceptis gratias egerimus. Porro inquit Orige. quòd simulatq; sublatus est lapis ille, regressa est anima Lazari in corpus ipsius, ita ut quando Christus dixisset, gratias ago, quidem statim effecta esset suscitatio Lazari. Vnde ait, Si homines Deo seruien-

A feruientes ita protinus Deus audit, vt dicat, ecce adsum, quid de oratione Christi dicendum erit? Certe vel anteq̃ preces incipiat, suscitationem concedit pater. Erat igitur oraturus ꝓ Lazari suscitatione Christus, & ecce præcurrens pater audit statim quæ in oratione dicenda erant, & idcirco gratias agit: orationem quidem adiunxit, sed præcurrente eius orationem illo qui ei dixerat, antequam loquaris, dicam, ecce adsum, & quasi auditus in his quæ cogitasset quidē, sed nondum dixisset, hæc ait: pater gratias ago tibi qm̃ audisti me: in quo duo facit, dū & gratias agit pro his quæ consecutus erat in Lazari
B causa, & circunstantem populum ad fidem adducit. Se aūt auditum esse cognouit, qm̃ spiritu intellexit animā Lazari esse restitutam, cùm ad corpus missa esset ex animarū regione; & cùm eam intrantem per eum locum vnde lapis sublatus est, vidisset, pater ait, gratias ago tibi, qm̃ audisti me. Itaq; postquā patri egisset gratias, magna voce vsus est, quæ Lazarum è sepulchro eduxit; quod quidem fuit & alterum miraculum. Et aduerte ꝙ voce sublata nō postulat à patre, vt Lazarus viuat: sed viuenti potius iam Lazaro imperat, vt egrediatur foras: non ait surge; sed ait magna voce, Lazare veni foras.

Orig. de resurrectione Lazari sententia.

Notabile miraculū.

C *Lazare veni foras.* Mortuo Lazaro, qui magna mole ꝑmebatur, nequaquam dr̄, reuiuisce, ait Greg. sed, Lazare veni foras; ex qua. s. resurrectione intelligimus qualiter nos suscitemur in corde, cùm videlicet mortuo dr̄, Veni foras: vt nimirum homo in peccato suo mortuus, & per molē prauæ cōsuetudinis iam sepultus, qui intra conscientiam suam absconsus iacet per nequitiam, à se ipso foras exeat per confessionē. Mortuo enim, veni foras dr̄, vt ab excusatione & occultatione peccati, ad accusationem accedat. Vnde Dauid ab illa tanta mole patrati facinoris reuiuiscens, ad vocē domini quasi foras exijt,
D dum per Nathan correptus, quod fecerat accusauit. Quia igitur hæc occultationis culpa in humano genere vehementer excreuit, bene beatus Iob cùm diceret, Si abscondi peccatum meū, interposuit, quasi homo: hoīs quippe esse propriū conspicit, quod ex parentis veteris imitatione descendit. *Magna voce clamauit.* Quā difficile surgit, ait Aug. quē moles prauę consuetudinis premit, sed tamen surgit, & occulta gratia intus viuificatur. *Et statim prodit, qui erat mortuus, ligatus &c.* Ligatus exijt, ait Cyr. vt non putaretur esse phantasma. Sed & hoc ꝙ exibat ligatus, non videbatur minus esse miraculū: iussit autem dn̄s eum solui; vt videlicet tangentes, & ei appro-

Gre. l. 22. Mor. c. 13.

Dimittamus pecca ta.

2. Reg. 12.

Iob 31.

Gen. 3.

D. Aug.

Cyril. li. 7 in Ioan. c. 23.

pinquantes, videant quia vere est ille. *Veni foras.* Tunc tarta- E
Chry. ser. 65. rus ait Chrysol. ligatũ manibus & pedibus Lazarũ retulit ad superna, timens & tremens, ne dũ soluit, ne dũ moras facit, ne dũ tardius refert vnum, oẽs cogeretur afferre: sic factus est vi uorum relator, qui raptor esse consueuerat mortuorum. Hanc *Infernus, & mors obediunt Christo.* diuinæ virtutis vocem audiuit terra, audiuit cœlũ, audierunt inferi manes, audiuit ẽt surdissima & inexorabilis mors, & tan tæ vocis tonitru perterrefacta, præcipienti paruit, & depositũ quod seruandum acceperat, reddidit. Adhuc teter cadaueris fętor in naribus astantiũ erat, cùm ad hanc vocem vident (mirabile dictu) rediuiuum corpus attolli, & in sublime à terra F
erigi, cui nec mors, nec vincula quibus ligatum erat, impedimento fuere, quo minus è tumulo prodiret, & corã astantibus ambularet. Itaq; inferi aĩam, terra corpus, mors vtrunq; restituit. Hoc igitur Lazari miraculũ, maximũ diuinitatis Christi testimonium dabat, adeo vt oẽs Iudæorum tenebras tãta lux discutere sufficeret: ea tñ eorum cæcitas extitit, vt hoc tanto *Mali ex bonis eliciunt mala.* signo non modo non deposuerint perfidiam, sed etiam inde occasionem sumpserint dñm crucifigendi: sicut enim in de- Simile. sperato morbo sæpe in venenum remedia vertuntur: ita mentes obduratæ, ẽt remediis interdum deteriores fiunt: ideo o- G
randus est Deus, ne nos in reprobũ sensum cadere permittat.

Feria VI. post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO SECVNDA.

Calamitates immittit Deus amicis suis.

H

Calamitates vtiles. ERAT *quidam languens Lazarus.* Io. 11. Satis quidem ex hoc euang. constat, quõ Deus soleat amicis suis calamitates immittere, & quã sint vtiles ipsę calamitates, cõtra quã sentiãt multi, qui potius Psal. 143. existimant p̃clare secũ actum iri, cũ oĩa sibi ad libitũ eueniũt: *Prosperitates humanæ periculosæ.* in quorũ persona loquens Dauid ait; Quorũ filij sicut nouellæ plantationes in iuuentute sua &c. Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt. Sed contra ait propheta: Beatus populus, cuius dominus Deus eius. In illo etiã errore illorum de qui- Iob 4. bus loquebatur propheta, loquentes versabantur amici Iob.

cum

A cum dicerent; Quis enim vnquam innocens perijt? aut qñ recti deleti sunt? Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem &c. Veruntamen magnæ est dementiæ existimare, ꝙ solis malis veniant calamitates, & ꝙ ipsi Dei amici semper in prosperitate versentur. Vnde propheta interrogabat dicens: Quare via impiorũ prosperarur? &c. Item Abacuc dicit? Quare respicis contemptores, & taces cõculcante impio iustiorem se? impius prævalet aduersus iustum &c. Item Iob ait: Abundant tabernacula prædonum, & audacter prouocant Deum, cùm ipse dederit omnia in manus eorum. Sed tñ intelligere

Magna est dementia eorum qui censent malis tantum contingere calamitates.

B debemus ꝙ Deus interdum malis dat prosperitates, vt eos ita ad se conuertat & alliciat: tum etiam aliquando, vt aliqua eorum bona opera compenset. Contra vero iustis veniunt calamitates, vel vt aliqua leuia quæ commiserunt, hic persoluãr, vel vt materiam habeant amplius merendi, & alijs exhibeant egregium patientiæ exemplũ. Hinc ergo facile colligas quantus sit vulgi error, existimantis eos esse felices, qui semper in prosperitate uersantur; & contra eos infelices, qui calamitatibus premuntur. Cæterum miscet Deus dolores cum gaudijs in hac vita, more pharmacopolarum, qui dulcia cum amaris,

Hier. 12.
Abacuc. 1.
Iob 12.

Prosperitates cur veniant malis.

Calamitates cur eueniãt bonis.

C & frigida cum calidis miscere solent: Lætus quidem erat Dauid cùm uictoria quadam potius esset: sed tñ statim nuntium accepit de morte amici sui Ionathæ: est ergo magna Dei misericordia erga nos, vt gaudia huius uitæ nobis contemperet cum fletu. est etiã magna misericordia ꝙ postquam præclare operati simus, calamitatem aliquam incurramus: sicut contra non uidetur felix nostræ salutis indicium, ꝙ cùm male operati fuerimus, tñ laboribus non premamur, sed potius in iucundis semper uersemur. Sanè cùm Iob Deo sacrificasset, ecce quantæ calamitates ei successerint, & qũo conuiuium in luctũ

Simile.
2. Reg. 1.

Iob 1.

D conuersum fuerit, qũo bona omnia eius dilapidata sint & uastata. Vide ẽt quanta calamitate percussus fuerit Tobias qui tam diligenter occupabatur in sepultura mortuorum. Vide etiam in hoc Euangelio quanta calamitate percussæ fuerint Maria & Martha propter mortem fratris; cùm tamen passim occuparentur in obsequijs præstandis, & cibis parandis ipsi Christo. Cæterum obserua quòd istæ calamitates, quæ uiris iustis eueniunt, tandem in gaudium conuertuntur: & non prosperitates quæ malis contingunt. Vnde Baruch ait; Nutriui illos cum iucunditate, & dimisi illos cum fletu & luctu.

Tob. 2.

Calamitates quomodo Deus mittat amicis suis.

Baruch. 4.

Labores quidem dat nobis Deus, ut uita nostra ceu horologium

Simile.

-logium quoddam præclare consonet: vt enim sine ponderibus E
horologium statim disturbatur, sic ét hominis vita, nisi labo-
rum aliquo pondere prematur, conturbari statim videtur. Sa-
2.Reg.11. nè Dauid quamdiu persecutionem Saulis habebat, & patieba
tur, præclare se gerebat; cùm vero in otio versaretur, statim
turpissime peccauit. Item hebræi pressi afflictionibus in Ægy
Num. 21. pto, ad dñm accedebant; at verò cùm suauissimo manna pasce
rentur, contra dñm murmurabant. Qui igitur hic nesciet labo
ribus bene vti, in alia vita ab eisdem consumetur. Præterea ca
lamitatibus aperitur nobis, quanta sit nostra fragilitas. Vnde
Ale. Mag. Alexander Magnus cùm videret se telo quodam transfixum: F
Sene. ad nunc noui, inquit, quanta sit hominũ fragilitas, & ꝙ me delu-
luc. epi. datis cũ blandiendo dicitis, ꝙ sim Iouis filius. Vnde Apost. ait;
60. Gaudeo in infirmitatibus meis. Solet enim se gerere Deus, si-
2.Cor.12. cut rex aliquis terrenus, cui rebellis facta est aliqua ciuitas, si-
Simile. quidem muros eius expugnat, vt ita tandem eam recuperet,
atq; cùm ceperit, eã reædificat: sic ergo Deus laboribus & ca-
lamitatibus peccatores oppugnat, vt tandẽ ad ipsum conuersi,
insignia ab eo munera accipiant. Nã certe labores nos ad Deũ
Oseæ 6. adducunt. Vnde Ose. ait: In tribulatione sua mane surgunt ad
Psal. 136. me: Veruntamen Dauid non id expectabat, cũ diceret: Si obli G
tus fuero tui Hierusalem, obliuioni detur dextera mea: quasi
diceret; nolo calamitates expectare, sed in principio lætitiæ
Deut. 30. meæ. Moyses quidem dicebat de populo hebræorum; cùm er
go venerint super te omnes sermones isti, & tactus pænitudi-
ne cordis tui, reuersus fueris ad Deum in toto corde tuo &c.
quasi dicat; labores enim, ipsi quos sustinebis, te redire compel
lent. Porro varios modos per quos nos Deus ad se trahit, si-
Eccl. 1. gnificare voluit Eccl. cùm ait; Multiplicationem ingressuum il
lius quis intelligit? Alios enim Deus per honores & prosperi-
Simile. tates ad se trahit, alios verò per calamitates. Sanè sicut carnes H
vel pisces salimus, vt conseruentur; sed postea cùm his vesci vo
lumus, salem extergimus: sic ét Deus hic suos sale tribulatio
num aspergere solet, ne corrumpantur; sed in alia vita omnem
Apoc. 21. laborum salem abstergit. Vnde in Apoc. dicitur: Absterget
Can. 2. Deus omnem lachrymam &c. Item Cant. 2. Iam hyems tran
Simile. sijt &c. Sed cur bone Deus, ita tuos seruos laboribus afficis,
plusquam alios? Plectrum plus ferit, qui testudinem pulsat: sic
ét Deus, etsi omnibus det labores, præcipue tñ seruis suis. Vn
Sap. 3. de Sap. 3. In multis bene disponentur, qm̃ Deus tentauit eos,
& inuenit eos dignos se &c. Figuram huius rei habemus cum

Ionæ

A Ionæ soli relictis cæteris, immissa est calamitas, cùm tñ multi ibi essent idololatræ. Quare non miremur, quamuis videamus in prosperitate malos, est enim id pessimum eorum indicium: Cæterum ét mittit Deus interdum calamitates, vt ex alienis laboribus & afflictionibus sapiamus; sic thuribula eorum qui sacerdotum vsurpabant officium, ibi defixa fuerunt ad sempiternam memoriam posterorum. Sunt igitur boni, lapides angulares, & ideo poliantur necesse est: vnde Ecclesia canit: Tun sionibus, pressuris expoliti lapides, suis coaptantur locis &c. Ionæ 1. Num. 16 Simile. Ecclesia.

B *Vera amicitia qualis esse debeat.*

Ecce quem amas infirmatur. Veri quidem amici constantes sunt in amore tam in prosperitate quã in aduersitate: sic vides qũo ad Christum amicum Lazari, statim sorores miserunt: item dixit Christus post mortẽ, Lazarus amicus noster dormit. Non ita se gerit mundus, sed potius statim in paupertate te deserit. Vide quot haberet amicos Aman in prosperitate; at verò in aduersitate nullum habuit, sed potius contra ipsum dixerunt regi, ꝙ trabem parasset ad suspendendum Mardochæum. Vide quam paucos haberet Ioseph amicos in carce *Amici in aduersitatib. cognoscuntur.* Esth. 7.
C re. Vnde bene ait propheta; Maledictus homo qui confidit in homine. Et Isa. ait; Confidis in baculo harundineo: vt enim si nitaris baculo harundineo, statim frangitur, & te præcipitat, sic ét si in mundo confidas, perturbaris, & deijceris. Vnde Dauid ait; Beatus cuius Deus Iacob adiutor eius. Amicitię enim mundanæ fictæ sunt & palliatæ. Vnde Pau. nos monet dicẽs, ꝙ dilectio nostra debet esse sine simulatione. Sed hodie sunt amicitiæ mundanæ ad delicta patranda; contra quam moneat Apost. cùm ait, Odientes malũ, adhærentes bono. vera quidẽ amicitia, quo plus progreditur, eo augetur magis; sicut motus Gen. 40. & 41. Hier. 17. Isa. 36. Simile. Psal. 142. Rom. 2. Simile.
D naturalis semper redditur velocior. Nõ enim amicitia Christi & Lazari ét post mortem dissoluta est, sed semper permansit: nos verò amicitiam nostrã statim dissuimus & discerpimus, & occasiones captamus amicitiæ frangendæ. Vnde Apost. ait: Miror ꝙ sic tã cito transferimini ab eo, qui vos vocauit in gratiã Christi. Cæterũ veteres Romani ita describebant verã amicitiã, vt pingerent formosissimũ quendam adolescentẽ nudo capite, veste abiecta & hirta indutũ, & in fimbria vestimenti eius scriptũ erat, vita & mors: in fronte verò, æstas & hyems; habebat verò latus vsq; ad cor apertum, brachium vero retortum illud digito demonstrabat: in corde deniq; hæc uerba scripta *Amicitia qualis esse debeat.* Gal. 1. *Amicitiã quomodo pingerent Romani.*

conti-

continebantur, longe & prope. Sanè in eo quòd adolescentem E
pingerent, designabant, q; amicitia semper firma cõseruari debet, & non debet vetustate deleri: q; aũt veste esset detrita, significabatur q; amicus paratus semper esse debeat ad labores
Amici conditiones. pro amico sustinendos: caput ét apertum significat, q; non debet se negare amicum: Item vnus titulus significat q; in morte & vita se diligere debeant: alter verò q; tam in prosperitate quam aduersitate: latus apertum vsq; ad cor, fidelitatem insinuat; digitus indicans significat q; operibus amicitia ostendi debeat. Item per alium titulum significatur, q; in præsentia &
Leges amicitiæ. absentia debet amicus pro amico respondere. Videãt ergo qui F
se amicos iactant, vtrum has conditiones diligenter obseruẽt.
Simile. Sanè in domo regia, quodlibet officium honorificum est, quanto magis, si fueris intimus amicus regis? Cur igitur diligenter non incumbes, vt Dei amicitiam tibi compares? Porro amicus
Aristo. 8. Ethi. c. 13. D. Thom. 2.2. q. 23. art. 3. has quinq; cõditiones habere debet, vt ait D. Tho. & Aristo. nempe vt sit bonus; item vt sit prudens, qñ difficile admodũ est negotiari cum insipientibus, & cum malis non est vera amicitia; tertia vt sit constans, & non mutabilis; deinde seruet secreta; & deniq; sit sua uis in sua confabulatione. Discurre igitur per singulas, & videbis quam sit optimus amicus Christus. G
Præclare igitur dictum est Moysi, ostendam tibi omne bonũ: in creaturis quidem bona dispersa sunt, in Deo vero vnita. Vnde Aug. dicit q; vel pro vnica dumtaxat fruitionis diuinæ hora, omnes totius mundi labores tolerati, perpessi quidem es-
2. Reg. 15. sent cum maximo fęnore. Accessit quidẽ aliquando Ethai ad
Ethai cum Dauid magna amicitia. Dauid cùm fugeret Absalon, & dixit ei; Viuit dominus, & viuit dominus meus rex, quoniam in quocunq; loco fuerit dominus meus rex, siue in morte siue in vita, ibi erit seruus tuus. ò si nos ita fideliter amicitiam cum Christo seruaremus! Vnde
Psal. 72. Dauid dicebat; Mihi autem adhærere Deo bonũ est: sed nos H
solùm verbo videmur adhærere, & non factis. Non ita Vercel
2. Reg. 17. lai se gerebat cum Dauide, quin potius in laboribus eius attulit ei frumentum, farinam, mel, & alia quam plurima pro suis
2. Reg. 19. militibus: cùmque Dauid in prosperitate versaretur, & vellet quæ pro ipso fecerat compensare, nil tamen accipere voluit.
Simile. Paucos quidem hoc tempore inuenies tales amicos, quin potius sicut postquam expressisti malum medicum, statim illud in terram proijcis; sic vtiq; nos despicimus amicos, postquam
Pub. Mi. Plutar. eorum crumenam emunximus. Publius quidem Mimus senator Romanus sententiam protulit, quam Plutarcus maxime

celebrat,

A celebrat,cum ait; Bonus ſua cauſa non eſt dicendus bonus,id-
eſt non poteſt appellari bonus, qui ſolùm ob ſuam vtilitatem
eſt bonus. Et Senec. ait; Non eſt amicus, qui ſolùm ſui cauſa Seneca.
amicus eſt. Vide igitur quã ſyncerus ſit amicus Deus,qui no- *Vera Dei*
ſtrorum bonorum non indiget,ſed ipſe potius nobis ampliſſi- *amicitia.*
ma ſemper largitur bona: at verò nos fictam quandam habe-
mus amicitiam. Vnde Ioan.nos monet dicens; Filioli non dili 1.Ioan.3.
gamus verbo,neque lingua,ſed opere & veritate.

Quanta nobis bona ex laboribus contingant.

B *VT ergo audiuit,quia infirmabatur, tunc quidem manſit in eodem loco duobus diebus.* Satis quidem hinc cõſtat,quan
ta ſit laborum vtilitas; ſiquidem Chriſtus cum Lazarus infir- *Labores*
maretur,adhuc ibi manſit duobus diebus. Solet interdũ Deus *vtiles.*
peccatoribus ẽt immittere labores,vt in viam redeant; ꝙ ſi ẽt
non profecerint, aliquando acrius vrget, tanquam bonus chi- Simile.
rurgus cum nouacula carnem ſcindit.Sic ergo Deus aliquãdo
nos laboribus vocat; cùm tñ nos adhuc id non ſentientes, tri-
buimus potius hæc alijs cauſis: ſi vinea tua perit, dicis à per-
flante vento & vrente factum eſſe: Si frumentũ non colligis, *In calami*
C dicis à calamitate id factum eſſe: ſi domus comburitur, dicis *tatibus cor*
fuiſſe negligentiam alicuius famuli:ſi moritur filia,dicimus ex *date proce*
ſua intemperantia periſſe: ſi moritur hæres, iam tunc incipi- *damus.*
mus aliquantulũ id ſentire.Vnde Dauid ait:Cũ occideret eos, Pſal.77.
quærebant ipſum. Sed caueamus ne nobis eueniat ſicut Pha- Exo. 11.
raoni. Sane calamitatibus nobis immiſſis,monet nos Deus di Iſa.46.
cens;Redite preuaricatores ad cor,Item vide q̃ſo in arca Noe Gen. 7.
propter tantos labores animalia non generarent; ſic igitur la- *Laboribus*
bores nos cõtinent in timore domini,ne praua gignamus ope *proficia-*
ra.Sed multi deteriores potius redduntur in laboribus & cala *mus.*
D mitatibus,nec ſciunt ex ipſis proficere; cùm tamen contra di-
ceret Dauid: Tribulatio inquit & anguſtia inuenerũt me,man Pſal. 118.
data tua meditatio mea eſt.Porro tractans propheta de labo- Pſal.65.
ribus ſeruorum Dei,ait: Tranſiuimus per ignem & aquam,&
eduxiſti nos in refrigeriũ.Vocat quidem tribulationes ignem:
quoniam ſicut ignis comburit quidem paleas, ſed aurum pu-
rificat: ſic calamitates purificant Dei ſeruos. Vnde Sap.tertio Sap. 3.
dicitur; Tanquam aurum in fornace probauit electos domi- Exo.14.
nus. Mare quidem nil mali egit hebræis tanquam Dei ſeruis,
& tamen demerſit Ægyptios. Vnde Sap.10. dicitur: Tranſue Sap. 10.
xiſti illos per aquam nimiam, inimicos autem eorũ demerſit
mare.

marc. Magna quidem fuit tribulatio duarum istarum sororũ; E
sed tñ vide quam cito Christus eas fuerit consolatus. In hoc
sanè differunt iusti à malis, q̃ quamuis hic affligantur, postea
tamen maxima habituri sunt gaudia: mali vero contra. Vnde
Isa. 54. Isa. ait: Ad punctum in modico dereliqui te, & in miseratio-
nibus magnis congregabo te: in momento indignationis ab-
scondi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempi-
terna misertus sum tui, dixit redemptor tuus dñs. Item alibi
Isa. 26. ait: Vade populus meus in cubicula tua, claude ostia tua su-
per te: abscondere modicum ad momentum, donec pertran-
seat indignatio, vt notet breuitatem: sic Ioannes vocat horam F
Ioan. 16. totum tempus vitæ bonorum, cùm ait: Venit hora, vt omnis
2. Cor. 4. qui interficit vos &c. Item Pau. ait: Quod in pręsenti est mo
mētaneũ & leue &c. Quare vr̃ se Deus gerere instar fabri fer-
Simile. rarij, qui ignẽ habet ad ferrum domandum, & aquam ad con
temperãdum; atq; vtrunq; necessarium est, vt perpolitũ inde
ex fornace egrediatur ferrum: sic ergo Deus in ignẽ laborum
coniicit seruos suos, & interdum consolationum suarum aqua
2. Cor. 1. eos refrigerat. Vnde Pau. ait: Benedictus Deus, qui cõsolatur
nos in omni tribulatione nostra: vt hoc pacto ẽt nos console-
1. Pet. 5. mur proximos in pressuris ipsorum. Item Petrus ait: Deus G
aũt omnis gratię, qui vocauit nos in æternã suam gloriã &c.
Modicum passi, ipse perficiet &c. Quis ergo exanimari pote-
Simile. rit in laboribus, cum tam pium habeamus patrem? Sanè quẽ-
admodum si in carcere grandi ære alieno pressus versareris, &
aliquis diues tibi proijceret marsupium pecunia cõfertum, vt
omnia debita persolueres, quãuis te crumenę impetu aliquã-
tulum feriret, non propterea iratus esses, considerans tñ bo-
num tuum: sic ẽt quamuis Deus te calamitatibus feriat, quia
tñ tanta exinde tibi bona proueniunt, vt pro delictis tuis satis-
facias, non est certe q̃ indigneris aut molestè feras, sed potius H
Tob. 3. dic cum Tobia: Benedictum est nomen tuum Deus patrum
nostrorum, qui cùm iratus fueris, misericordiam facies. Cõtra
tñ qui nesciunt proficere ex laboribus, possunt illud Petri dice
Luc. 5. ret: Per totam noctem laborantes nil cepimus. Item Dauid
Psal. 34. ait: Dissipati sunt, nec compuncti. Et Sopho. Vlulate inquit
Sopho. 1. habitatores pilæ: vbi declarat Hiero. per pilam, pistillũ quo
Hiero. in aliquid in mortario tundimus: quasi dicat habitatores mun-
Soph. di, in quo quasi pistillo quodam calamitatum oẽs tunduntur.
Simile. Verùm quemadmodũ aliqua interdum reperiuntur in morta
rio grana, quæ inania sunt, cùm tunduntur, & fructũ nullum
reddunt

A reddunt: ſic aliqui ex calamitatibus non proficiunt, de quibus dicit: Vlulate habitatores pilæ: quaſi dicat, vos qui ex ſalutari pharmaco neſcitis proficere.

Aliqui neſciunt proficere ex laboribus.

APPENDIX.

Domine iam fætet. Sororibus fætebat, non Chriſto; ſic peccatum fætet ante te ipſius proximi, non tamen ante Deum, ſi de ipſo pænitentiam agat. Iſa. 40. Sicut paſtor gregem ſuum paſcet: vide enim quã ſint benigni paſtores erga oues ſuas infirmas. Porro aduerte talem eſſe progreſſum in peccatore, qua
B lem vides in Lazari infirmitate: moritur, ſepelitur, fætet; qm̃ ſenſim peccator ex minimis ad maiora delabitur: amputemus ergo omnes peccatorum occaſiones. Vide præterea q̃ quo magis Chriſtus accedebat ad mortẽ, eo præclara etiam faciebat miracula, vt ita nos etiam progrediamur in virtute & proficiamus ſemper: ſicut videmus etiam naturales motus in fine velociores. Sed multi non ita faciunt, ſed quo magis in ſenectutem tendunt, eo etiam magis vitijs deteriores redduntur.

Iſa. 40.
Simile.
Perſeuerare in peccato quantũ noceat.
Simile.
Senes quales eſſe debeant.

C
Feria VI. poſt IIII. Dominicam Quadrageſimæ.

CONCIO TERTIA.

Aduerſitates vtiles.

ERAT *quidam languens Lazarus.* Ioan. 11. Aperte quidem ex hoc Euang. conſtat, quam ſint vtiles aduerſitates, ſiquidẽ eas Deus amicis ſuis immittit.
D Quin & matrem ſuam ſentire voluit calicem afflictionum & dolorum, non ſolùm in cruce, ſed etiam cum dixit ei Simeon; Et tuam ipſius animam pertranſibit gladius. Dat etiam Deus quibuſdam amicis ſuis labores interdum, ne inſolescant in tantis cęleſtibus donis; aliqñ etiam ad maius meritum ipſorum. Dic quæſo bone Chriſte, cum tñ diligas Lazarũ & ſorores eius, quorſum tantos eis labores immittis? Hæc, inquit, ſunt amicorum meorum inſignia. Vnde Greg. ait: Sic in tritura areæ, grana ſub paleis premuntur, & roſa quę redolet, creſcit cum ſpina quæ pungit. Sic ergo ſi interroges agricolam quorſum poſt tot labores perpeſſos, collocet triticum belluis

Mater Chriſti & dolores ſuſtinuit.
Luc. 2.
Cur Deus ſuis labores aliquãdo immittit.
D. Grego.
Simile.

calcandum in area, dicet vtiq; se id facere, vt granum ex paleis E
Calamitates ad nostrũ cõmodũ immittit Deus. mundum & lectissimũ discutiatur: sic ergo interdum pauperes Deus pedibus diuitum quasi calcandos tradit, vt ita puriores euadant, & magis mereantur, atq; Christo pro ipsis patienti conformentur. Vnde Apoc. 2. dicitur: Hæc dicit primus & nouissimus, qui fuit mortuus & viuit: scio tribulationẽ tuã:
Apocal. 2. quasi diceret, cùm ego sciam tribulationem tuam, cognosce tu etiam meam. Conuenit igitur, vt labores patiamur, vt ita
Gene. 44. tandem cælestia degustemus bona: sic Ioseph calicem tribulationũ propinauit prius fratribus, vt postea quiete viuere pos-
Psal. 65. sent. Vnde Dauid ait, Transiuimus per ignem & aquã, & edu- F
Apocal. 7. xisti nos in refrigerium. Item Apo. 7. Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione, & lauerunt stolas suas in sanguine agni.
Psal. 17. Et Psal. 17. Protector est omnium sperantium in se. Quod si queras quare tantis laboribus suos agitari permittat Deus? Respondeo, id quidem fieri ad commodum animarum: vnde
Iudith 8. Iud. 8. dicitur: Omnes qui placuerunt Deo, per multas tribu-
Psal. 118. lationes transierunt fideles. Et Dauid ait: Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Verum enimuero non tantos adhuc labores immittit Deus, quãtos possemus tolerare, eius tamen adiuti fauore. Vnde Iob dicebat: Etiamsi me occi-
Iob 13. derit, sperabo in eum. Verumtamen plures afflictiones suis familiarioribus dare videtur Deus. Quod significare visus est G
Psal. 79. Dauid cùm ait: Potum dabis nobis cum lachrymis in mensura: mensura autem esse videtur, vt amatus & domesticus plus
Exod. 24. tribuletur. Sane quando Moyses pacem composuit inter Deũ & populum, aspersit sanguinem super totum populum, & qui super erat, dispersus est ab eo supra altare; vt inde intelligas ꝙ quanto amicior eris Deo, tanto magis sanguinem fundere
Labores ꝑpter Deum toleremus. debes, & labores plures tolerare; nec solùm contentus esse ꝙ Christus propter te Crucem sustinuerit. Hæc igitur est differentia inter Dei seruos & alios, ꝙ alij solùm videntur esse H contenti, ꝙ sint tm̃ sanguine Christi aspersi, i contenti sunt
Serui Dei pro Christo pati optãt. modicis laboribus; at verò serui Dei cum maiora expectent præmia, idcirco sanguinem supra se effundi etiam volũt, idest cupiunt pro Christo plura pati. Vnde de Stephano legitur,
2. Cor. 7. Quòd lapides torrentis illi dulces fuerunt. Et Apost. ait: Glo-
Simile. riamur in tribulationibus. Sane sicut latomus prius polit lapides, anteq̃ ipsos in angulis ipsis collocet; sic & Deus prius suos
Psal. 121. tunsionibus laborũ ferit, antequam in gloria reponat; de qua
Ecclesia. ait Psal. ꝙ ædificatur vt ciuitas. Et Ecclesia canit: Vrbs beata

Hierusa-

A Hierusalem,dicta pacis visio,quæ construitur in cęlis viuis ex lapidibus.Hi ergo lapides hic laboribus poliuntur,qui tamen tolluntur in cęlo,iuxta illud Apoc. Absterget Deus omnem lachrymam &c. Sicut facit pia mater, cùm filium ad se flentē videt accedere.Porro sicut qui nauem expugnare vult & capere,prius in altum bellica tormēta extollit,vt ita nauis sese ipsi dedat; cùm aūt videt eam adhuc renuentem, acrius quidem ipsam vrget & ferit: sic pijssimus dñs labores leues nobis primò immittit,vt ad ipsum reuertamur;ꝗ si adhuc rebelles nos videt,acrius vrget,& grauiores immittit afflictiones,modo ho- Apoc. 21. Simile. Simile. *Calamitates immittit Deus vt conuertamur.*

B norem nostrum impugnando,& modò filios charissimos e cōplexu eripiendo,ac deniq; infirmitate corpus nostrum percutiendo.Vnde Dauid ait:Intonuit de cælo Dominus,& altissimus dedit vocē suam,grando & carbones ignis: quasi diceret, quia nolunt blandis inspirationibus conuerti,forsan hmōi per secutionibus conuertentur.Sic Deus dixit Hieremiæ: Sanctificabo super te interficientem virum,& arma eius, & succidēt electas cedros tuas, & præcipitabunt in ignem &c. Hi igitur labores nobis eueniunt ab hoc diuino pastore ad nostrum cōmodum, qui nobis sicut pastor baculum proijcit, ne in vetita Psal.17. Hiere.22. Simile.

C ingrediamur,& vt nos pertentet:sic ēt Hebræis dixit Moyses: Adduxit te Dominus Deus tuus per desertum quadraginta annis,vt affligeret te atq; tentaret,& nota fierent,quæ in tuo animo versabantur, vtrum custodires mandata quidem ipsa illius,an non.Sanè sicut ensis bonus esse comprobatur,si cùm inflectitur,non ita inflexus remaneat, sed potius ad suam rectitudinē reuertatur:sic ēt homo ille bonus esse iudicatur,qui in calamitatibus nō remanet in obliquitate vitiorū,sed potius rectitudinē iustitiæ conseruat.Debet quidem vita Christiani viri esse tanquā assiduus quidam conflictus tribulationum: ꝗ Deuter.8. Simile. *Calamitatibus proficiamus.*

D assiduitatē tribulationum,vocat Dauid multas tribulationes, dicens:Multæ tribulationes iustorum,& de omnibus his liberauit eos Dominus.Aliquando igitur seruus Dei debet incūbere ieiunijs,aliquando orationibus,& aliquando disciplinis. Psal.33.

Iniurias condonemus ad imitationem Christi.

R*Abbi nunc quærebant te lapidare, & iterum vadis illuc?* Varijs quidem argumentis & exemplis deprehenditur & manifestatur Dei clementia: siquidem cùm mundus adeo abundabat sceleribus,tunc misit nobis Deus vnigenitū filium *Magna Dei clementia.*

 suum,

Rom. 5. suum, vt pro nobis pateretur. Vnde Pau. ait: Commendat aūt E
charitatē suam Deus in nobis &c. Quamobrē gratias agamus
Deo nostro pro tantis beneficijs, & discamns parcere inimicis
nostris. Si. n. rex tibi diceret, vt quosdam inimicos ipsius caute
comprehenderes, atq; viuos ante ipsum adduceres, annon ma-
Simile. ximam in ea re diligentiam adhiberes? Sic ergo cùm inimici
Parcamus tui sint inimici Dei, nitere vt benefactis & muneribus ipsos
inimicis. deuincias, & ante Deum saluos & incolumes adducas. Vnde
Psal. 58. Psal. 59. dicitur: Deus ostendit mihi super inimicos meos, ne
occidas eos. Quasi diceret, quin potius per amorē ducito eos.
Rom. 12. Hinc Apost. dicebat; Si esurierit inimicus tuus, ciba illum &c. F
Quasi diceret, hoc quidem pacto ipsum lucraberis beneficijs
Inimicis tuis, & tibi deuincies: nam vt Philosophi dixerunt: Beneficiū
benefacia- qui accipit, libertatē amittit; & qui beneficia inuenit, compe-
mus. des inuenit. Nonnullos quidem videas, qui parcunt quidem
inimicis, at verò statim leuibus de causis iterum in pristinas
redeunt inimicitias. Qui quidem sunt instar carbonum cinere
contectorum, qui quamuis prope extincti videantur, nihilomi-
nus tñ ad leuiusculum flatum statim scintillas suas emittunt.
Simile. Sed tñ considerare debent quam ex animo Christus in cruce
Iniurias ex oraret pro crucifigentibus se: vnde non dixit; dñe, vel iudex, G
animo con- vel rex, sed pater ignosce: veruntñ multi seruantes mundanas
donemus. leges, potius in vindictam incūbunt, neq; contenti sunt, vt par
Luc. 23. sumant supplicium, quin potius longe grauius illud sumunt,
Exod. 21. q̄ sibi illatum sit, non contenti sicut in veteri lege, vt oculum
Deut. 19. pro oculo eruant. Non igitur ita te geras, quin potius iniurias
Mat. 5. dissimula, ac si eas non audires, & Christum imitare, qui q̄uis
Multi se vellent ipsum Iudæi lapidare, nihilominus tñ salutares ipsis
graui⁹ vin- dat monitiones: & post Resurrectionem tanquam oblitus mor-
dicant. tis & tormentorum, misit Apostolos ad prædicandum per
Luc. 24. vniuersum orbem. Et certe si carni hoc præceptum dilectio- H
Mat. 5. nis inimicorum daret Deus, non esset mirum si recalcitraret;
Inimici at verò cùm illud det spiritui, mirum est q̄ huic præcepto
maximam non pareat. Adde q̄ offertur sibi amplissima materia merito-
nobis dant rum. Valde igitur ignominiosum nobis est, quòd ex his non
merēdi ma- proficiamus. Vnde Isa. 23. dicitur. Erubesce Sidon, ait mare:
teriam. quasi diceret, plures habes dissensiones, quàm sint inter bar-
Isa. 23. baros. Et sicut Iacob & Esau in vtero pugnabant, vter prior
Gen. 25. egrederetur: sic amor Dei & mundi in te pugnant, ita vt al-
ter te incitet ad condonandum, alter verò ad vlciscendum. In
tanta igitur pugna, audi Christum ad te clamantem; parce
fili mi

A fili mi inimicis tuis, nam præmia tibi amplissima parata habeo. Vide obsecro quam gratum sit Deo, vt iniurias condonemus: siquidem ait: Si steterint Moyses & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum: quasi diceret, si id facere deberem, vt ait August. propter hos vtiq; id præstarem, qui iniurias condonarunt. Item Dauid cùm sederet pacifice in regno, vt aliquod insigne obsequium Deo præstaret, ait: Nunquid superest aliquis de domo Saulis, vt faciam cum illo misericordiam domini? Nam sicut se vlcisci tuum est, ita parcere inimico, Dei misericordia est, & Deum tunc imitaris, B qui oriri facit solem suum super bonos & malos. Sed dolendum est, quòd plerosque hoc tempore videamus ficte ac simulate iniurias condonantes: item alios certum tempus ad id præscribentes, & certas conditiones, cùm tamen debeant vere & ex animo propter Deum parcere. Alios videas, qui vt remittant iniurias, volunt prius à multis illustribus viris rogari, cùm tamen ipsis sufficere deberet, vt qui ipsos læsit tantùm veniam postularet. Considera igitur quomodo in iudicio interrogabit propter quem iniurias remiseris, an propter Deum, an propter homines. Quòd si propter homines re- C misisti, mercedem hominum quærito. Sed tamen non id mihi volo, vt intercedentes nobiles & optimos viros repellamus, aut vt ipsi hoc præclarum munus componendi pacem inter discordes recusent: sed id velim, vt præcipuum institutum iniurias condonandi, & parcendi inimicis nostris, sit propter Deum optimum maximum, à quo præmia amplissima nobis & cumulatissima parata sunt. Tum etiam id obseruare & ante oculos ponere debent qui remittunt iniurias, quòd alter iam aperte fateatur culpam suam & delictum, & propterea dignus venia sit iudicandus. Vnde Dauid dicebat: Iniquitatem D meam ego cognosco. Sic etiam fratres Ioseph accesserunt cognoscentes culpam suam post mortem patris ad Ioseph, & non solùm dixerunt ei: Pater tuus præcepit nobis antequam moreretur, vt hæc tibi verbis illius diceremus: obsecro vt obliuiscaris sceleris fratrum tuorum: sed etiam addiderunt, nos quoque oramus, vt seruo Dei patri tuo dimittas iniquitatem hanc. Quæ verba tantum apud Ioseph potuerunt, vt ei lachrymas excuterent, cùm tacite dicere viderentur, iam peccati quod commisimus nos pœnitet, atque Dei serui sumus, ideo potiori iure nobis venia debetur.

Iniurias cōdonemus ꝑpter Christum. Hiere. 15. D. Augu. Exod. 17. 1. Reg. 12. 2. Reg. 9. Simile. Mat. 5. *Iniurias multi simulate remittunt. Aliqui intercessores deposcunt, vt iniurias condonent. Pacem inter discordes componamus.* Psal. 50. Gene. vlt. *Veniā implorent delinquentes eius quē offenderūt.*

Obstinatio animi detestabilis. E

D*Omine fętet, quatriduanus enim est.* Per Lazarum iam fę tentem intelligũt etiam doctores, virum in peccatis obduratum. Multos enim inuenias duros & obstinatos, de qui-
Zach. 7. bus dici potest illud Zachar. Cor suum posuerunt vt adamantē: hi enim adamantes sunt, & duriores adamante: siquidem adamantes hirci sanguine emolliri dicuntur, hos autem agni immaculati sanguis emollire nō potest & flectere. Quare tandem ò peccator qui ob tua flagitia Dei filius nominari non
Ezech. 4. mereris, sume tibi làterem, sume cor tuum durum, & pone iuxta te, nam longe à te distat, & scribe in eo ciuitatem Hierosolymam cœlestem. Satis quidem hic sub his verbis propheta declarabat, quanta esset duritia cordis ipsorum malorum, cùm eos compareret rei tam duræ: medium etiam quo debet
Simile. tanta duritia emolliri, declarauit: est enim tale medium commodum, consideratio cęlestium bonorum & supernæ ciuitatis
Exo. 15. Hierusalem: sicut lapis tendit ad cētrum, ita corde induratus
Simile. tendit ad inferna. Vnde dicitur de obstinatis Aegyptijs: Descenderunt in profundum quasi lapis: animæ verò in profun-
Mali beneficijs deteriores redduntur. dum inferni. Hòc quidem reperitur discrimen inter bonos & malos, ꝙ mali etiam ipsis beneficijs peiores & duriores fiunt, boni verò quidquid acciderit, illud in suum commodum, vtilitatemq́; conuertunt. Sicut in historia B. Ignatij legitur, ꝙ quanto pluribus beneficijs illos satellites seu lictores, qui ipsũ
Boni laboribus meliores fiũt. vinctum deferebant, afficiebat, tanto magis in sanctum virum sæuiebant, & debacchabantur: at verò B. Ignatius fortior & constantior animo fiebat, & sanctior reddebatur eorum furijs, & leonum crudelitate, quibus laniandus traditus fuerat. Por-
Simile. ro aliquos videas duriores immanibus saxis & durissimo fer-
1. Reg. 2. ro, quæ vix ictibus superari tandem possunt. Sunt instar filiorum Heli, qui multis admonitionibus paternis à praua sua cō
1. Reg. 8. suetudine anocari non potuerunt. Sunt instar Hebræi populi, qui nullis salutaribus Samuelis consilijs, à vitæ suæ prauitate
1. Reg. 18 atq; pernicioso consilio destiterunt. Instar obstinati Saulis, qui neq; beneficiis Dauidis placabatur, neq; etiam filii sui Ionathæ consiliis longe vtilissimis, à prauitate & malitia animi
1. Reg. 25. sui desistebat. Sunt item instar fatui illius Nabal, qui precibus Dauid, & modesta oratione & petitione, magis ira & stultitia
Exod. 5. insaniuit. Sunt instar Pharaonis, qui nullis signis à sua perti-
Gen. 4. nacia potuit deterreri. Sunt instar crudelissimi Cain, qui in

pertina-

A pertinacia sua & inhumanitate magis magisq; obstinatus fuit. Nos ergo nequaquam imitemur horum hominum obstinationem & peruersum animum, sed potius instar Mathathiæ simus prompti atq; obedientissimi diuinis mandatis. Instar et Patriarchæ Abrahæ, protinus diuina exequamur iussa: instar Naaman, qui tandem seruorum amplectens consilium, prophetæ paruit. Instar Rechabitarum, qui paternis documentis constantissime inhęrebant. Quam multos quęso in Christiano populo reperire licebit, qui vbi obstinato animo scelestum aliquod facinus suscipere decreuerunt, si illis omnia Dei præ-
B cepta & consilia, si terrores, & minas ab eo propositas, si summum Crucis & redemptionis beneficium, si mortem, si iudicium, si gehennam, si cęlestem gloriam, cæteraq; fidei Christianæ mysteria propones, vt ab eo facinore deterreas; nihilo magis agas, quàm si surdo caneres fabulam. Obturarunt enim ad hæc omnia sicut aspis aures suas, quæ non audit vocem incantantis sapienter. Qui tamen si diuinis rationibus omissis, humanis apud illos agere velis, & id facinus quod animo conceperunt, existimationi eorum vel apud populares, vel apud principem officere probaueris, vinctas post tergum manus da
C bunt, & in tuam protinus sententiam pedibus venient. Quod omnia igitur sacramenta fidei, & Crucis Christi memoria efficere nullo modo potuerunt, quiuis popularis aurę metus plenissime præstitit. Apud hos igitur homines, cuius autoritas & imperium magis valet, Dei ne, an mundi? Annon his apertissime posthabito Deo, mundus antefertur? Mundus maiori in prætio habetur, & mundo magis quàm Deo obtemperatur? Mundi leges, mundique metus, diuinis legibus ac timori diuino anteponitur? Quid mea refert, quòd tu verbis & appellatione Deum honores, si quod Deo debetur, mundo tribuis?
D hoc est si obedientiam & honorem Deo debitum, spreto Deo ad mundum defers? Recte sane D. Aug. inquit: ò homo, viluit tibi Deus, viluit plane, cum vilissima mundi commoda, & rumusculi anteponuntur. Hæccine sunt obsequia, hi honores, hic cultus est, qui tibi domine, creationis, redemptionis, cæterorumq; beneficiorum iure debetur? Et quidem quòd homines ante legem latam, mundi legibus parerent, non videbatur mirum, at nos qui non sub lege, sed sub gratia constituti sumus, quibus tot sacramenta in humanæ infirmitatis remedium instituta, tot diuini amoris & timoris incitamenta, tot diuinæ bonitatis mysteria, totq; Ecclesiæ voces quo-

1. Mac. 2. Genes. 17. & 22. 4. Reg. 5. Hier. 35. Lu. Gran. *Obstinatio detestabilis.* Psal. 57. *Iniurias multi propter mundũ potius condonant, quam propter Deũ.* *Leges mundanas multi potius quam diuinas seruãt* August. *Mali præferunt mũdum Deo.* 2. Cor. 3. *Magna duritia nostra.*

tidie aures nostras feriunt, quam excusationem dabimus? Sanè dicere possumus cum Isa. Facti sumus velut à principio, cũ non dominareris nostri, nec inuocaretur nomen tuum super nos. Sicut in cisterna turbida, fætida & limosa, quæcunque infunditur aqua vel limpidissima, turbulenta redditur & corrũpta: ita plane quæcunque infundas salutaria consilia in pectus fætidum obstinati hominis, frustra profecto ea insumuntur, & omnis impensus labor in eo immutando, superuacaneus est & prorsus superfluus. Impij & obdurati homines cum reprehenduntur, persimiles mihi esse videntur calci ipsi nondum comminutæ & satis maceratæ, in quam si aquã inieceris, cùm cætera frigida reddantur, ipsa tamen incenditur magis & inflammatur: ita enim isti hortationibus Christianis, diuinisque admonitionibus, quibus concupiscentiæ ardor in alijs refrigeratur & extinguitur, flammęq; vitiorum mitigantur, nunquam proficiunt, sed potius semper deteriores euadunt. Et quemadmodum fax accensa tamdiu perseuerat & viget, quãdiu superest & subministratur cera ipsi mixo adhærens; ita plane obstinatio & pertinacia in impio tamdiu durat & permanet, quamdiu in membris superest halitus & vita.

Salutaria cõsilia spernit malus. Simile. Simile.

APPENDIX.

Ecce quem amas infirmatur. Cur igitur dicitur apud Isa. Dicite iusto, ꝙ bene illi succedet? Sed dicendum est, quòd omnia bene succedunt iusto: quamuis enim vna manu infirmitatibus & laboribus pulsetur, alia tamen sustentatur; veluti cum quis clauum aliquem parieti infigit, eum manu sustinet: sic ergo quamuis iustitia eum feriat, tamen misericordia ipsum sustentat. Vnde Psal. ait: Iustus cùm ceciderit, non collidetur, quia dominus supponit manum suam.

Quæstio. Isa. 3. Respon. Simile. Psal. 36.

Maria autem erat quæ vnxit. Quamuis quòd Maria vnxerit Iesum, & præterea lachrymis rigauerit pedes eius, & capillis terserit, omnia inquam hæc in eius commodum redundant, nihilominus tamen hæc Deus plurimi facit, & in suo catalogo tanquam propria describit: vt inde intelligas quantum recordatur obsequiorum erga se præstitorum, & quomodo ea præmiaturus sit. Vide enim in iudicio quomodo singula sigillatim recensebit: ait enim: Esuriui, & non dedistis mihi manducare.

Optim⁹ remunerator Deus. Matt. 25.

A

Feria VI. poſt IIII. Dominicam Quadrageſimæ.

CONCIO QVARTA.

Labores & afflictiones immittit Deus ſeruis ſuis.

ERAT *quidam languens Lazarus.* Ioan. 11. Videmus quidē manifeſte in Lazaro, q̃uo ſoleat Deus ſeruis ſuis afflictiones dare. Siquidem ſe gerit mo- Simile.
B re eorum, qui cùm aurum ponderant, modo illud ſtatuunt in vna ſtatera, & modo in alia: ſic etiam Deus modo proſperitatē, & modo aduerſitatē eis dat, vt hac ratione mundus eorum valorem experiatur. Sic ſe geſſit ēt cum B. Iob: ſiquidem eum fere omnibus diuitibus orientalibus prætulit; poſtea vero ita afflixit, vt in ſterquilinio poſitus, nec teſtam haberet, qua ſaniem raderet, imo etiam amicos haberet ſibi contrarios: & tñ conſtantiſſimus ſemper & immobilis in virtute perſeuerauit. Sic ēt ſe geſſit cum Abraham, qui cùm peregri- *Aduerſitates & proſperitates dat Deus ſuis.* Iob 1. *Conſtantes ſimus ĩ proſperis, & aduerſis.*
C natus eſt in Geraris, multas paſſus eſt afflictiones, qui etiã ad tãtam deuenerat proſperitatē, vt ſolis domeſticis ſuis quatuor reges deuicerit, qui antea inops & mendicus peregrinabatur. Sic ēt Paulus initio conuerſionis ſuæ multas habuit cœleſtes conſolationes, adeo vt raptus fuerit vſq; ad tertiũ cœlum; & tñ poſtea fuit in carceribus, & plagis ſupra modum: qui tñ tam proſperitatem, quàm aduerſitatem bono animo tulit. Sed in pleriſq; tribulationes quidem pacem generant, at verò proſperitates diſcordiam. Siquidem leproſi illi tã Samaritani, q̃ Galilæi coniunctè viuebant, quamuis aliàs non couterentur Gen. 20. Gen. 14. Gen. 20. 2. Cor. 12 2. Cor. 11 Luc. 17. Ioan 4. *Calamitates vtiles.*
D Iudæi Samaritanis. Porro de proſperitate Abraham & Loth dicitur, ꝙ nõ poterat eos capere terra, vt habitarēt ſimul, erat quippe ſubſtantia eorum multa, & tñ antea cùm non eſſent perinde diuites, ſimul habitabant, nec lites habebant. Vnde Sap. dicebat: Diuitias ne dederis mihi, ne forte ſatiatus alliciar ad negandum, & dicam, quis eſt dñs? Vide igitur quam ſint vtiles labores & calamitates: hæ.n. principem illum Synagogæ, ad dñm ire compulerunt, cum eius filia infirmaretur. Sæpe quidem propter ſcelera noſtra nobis Deus calamitates immittit, iuxta illud Tob. Ipſe caſtigat nos propter iniquitates noſtras, & ipſe ſaluabit nos propter miſericordiam ſuam: Gen. 13. Prou. 30. Matt. 9. Mar. 5. Tob. 13.

tu dñe flagellas & saluas, ducis ad inferos & reducis. Calamitates præterea in tantam prosperitatẽ sanctum Ioseph euexerant. Item calamitates homines frænare solent, ne ad mala & facinora se diuertant. Vnde Dauid ait: In chamo & fræno maxillas eorum constringe, qui nõ approximant ad te. Vbi obserua, ꝙ prius chamo tanq̃ leuibus calamitatibus, & deinde fræno utitur, ideſt maioribus. Sic etiam per Amos ait: Ego dedi uobis stuporem dentiũ in cunctis vrbibus vestris, & indigentiã panum in omnibus locis vestris, & non estis reuersi ad me dicit dñs: ego quoq; prohibui ad vos imbrem, cùm adhuc tres menses superessent vsq; ad messem, & plui super ciuitatẽ vnã, & super alteram non plui, & non redistis ad me: percussi vos in vento vrente, & in ærugine multitudinẽ hortorum vestrorum, & vinearum vestrarum, & non redistis. Misi ad vos mortẽ in uia Aegypti: percussi in gladio iuuenes vestros, & ascendere feci putredinem castrorum vestrorum, & nõ redistis ad me: subuerti vos sicut subuertit dominus Sodomam & Gomorrham, & non redistis ad me, dicit dñs. Cæterum post calamitates, quõ soleat Deus suis gaudia exhibere, manifestatum est in ipso Abraham, cui cùm dixisset Deus, vt filium suum sacrificaret, quod erat sibi amarissimum, adeo vt diceret, ego vadã absq; liberis, nihilominus tñ postea propter tam promptum eius obsequium, multa ei Deus contulit beneficia & gaudia, atq; reuelauit sacrificium filij Dei. Vnde & Christus dicebat Iudæis: Abrahã pater vester exultauit, vt videret diẽ meum, vidit & gauisus est. Vt inde intelligas, quomodo etiam in hac vita incipiat Deus præmiari bonos. Vnde Apost. ait: Gloriamur in tribulationibus, scientes ꝙ tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem, spes autem non confundit &c. Sanè cùm in hyeme ventus perflat, maxime homines molestat, cùm frigus vigeat; non verò perinde in æstate, quin potius delectat: sic ergo cùm in aliquo Dei charitas refrigescit, statim ventus tribulationũ ipsum molestat; si verò charitate incensus sit, gloriatur in tribulationibus. Vnde in Cant. dicit sponsa: Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur: talis enim arbor aspera habet folia & spinosos ramos, & saporem amarũ; cùm ergo talem fasciculum myrrhæ tanti facit, declarat, ꝙ plurimi faciat labores, & eos complectatur: nam per fasciculum myrrhæ possumus etiam intelligere Christum, qui tantos pro nobis sustinuit labores; & ita nos cũ labores patiẽter toleramus,

[Margin notes: Gen. 41. — Psal. 31. — Amos 4. — *Calamitates ad nostrum commodũ immittit Deus.* — *Sterilitates ĩmittit Deus propter scelera nostra.* — *Obstinati reprehenduntur.* — Gen. 15. — Gene. 22. — Ioan. 8. — Rom. 5. — Simile. — Can. 2. — *Laboribus delectãtur serui Dei.*]

[Right margin letters: E, F, G, H]

A Christo conformamur. Atque idcirco non vult tibi indicare quando sit tibi labores ablaturus, vt ita in patientia perseuerans, magis merearis, quasi per totam vitam toleraturus esses labores; atq; ita tibi præmium dat, perinde acsi tota vita eos tolerasses; vt inde intelligas quam diuinas exquirat Deus inuentiones, quibus te ad ingentia euehat merita. *Calamitatum cessationem ad maius meritum nostrum non indicat nobis Deus.*

Exemplum prauum quantum noceat.

Domine iam fatet. Potest quidem per hunc fætorem intelligi prauus ille malæ vitę odor, quem improbi homines Simile. B redolent, ex quo quidem prauo odore, multo perniciosior gignitur pestis quàm ex mortuis corporibus. Quòd si tantopere indignatur Deus contra eos qui piorum corpora affligunt, quanto magis indignabitur contra illos, qui bonos animæ corrumpuut mores, & ita dæmones imitantur? Sanè cùm Hierosolyma grauissime peccaret, minatur Deus Samariæ, qm̄ ipsam corruperat, & ipsa Hierosolyma postea totam Iudæam contaminauerat. Vnde Mich. 1. dicitur: Quod scelus Iacob? nonne Samaria? Quæ excelsa Iudęæ, nonne Hierusalem? Et ponam Samariam sicut aceruum lapidum &c. Minatur ergo C Deus talibus & eorum idolis: sic ēt vos si in malo & vitio perseueratis, destruet Deus, & idola vestra hoc est vanas delectationes vastabit, qm̄ prauum proximis exhibetis exemplum. Contra vero, viros probos bonum redolentes exemplum, magnis præmijs afficiet Deus. Quare pestifera fugiamus exempla: nam Zach. 2. dicitur: O Sion fuge, quæ habitas apud filiā Babylonis. Ceterum quamuis quicumq; praui exhibet exemplum, plurimū peccet, præsertim tn̄ illi grauius peccant, quibus ex officio incumbit bonum exhibere exemplum: sicut grauius videntur delinquere medici & chirurgi culpabiliter inte- D rimentes ipsos infirmos. Scelus quidem Hieroboam qui vitulos conflauit ad adorandum, crebro sane repetitur in sacris literis, propterea ꝙ multis extiterit causa perditionis & ruinæ: ita igitur eorum scelus grauissimum erit, qui autores sunt & stimuli, vt alij deum offendant, & præsertim si ipsis incumbat alios regere. Si ei inquit Chrys. qui vnum dumtaxat offenderit, expedit iuxta sententiam Christi, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris: & qui fratris conscientiam offendit, vt ait Pau. in Christum peccat: quid tandem illis fiet, qui non vnum, non duos, non tres tantùm, sed tam multos perdiderint? Idem ēt alibi ait: Si sacram aliquam

Quantum noceāt qui in deprauata perseuerant vita. Mich. 1. Zach. 2. Simile. 2. Reg. 12. Chrys. in ser. de sancer. to. 5. Matt. 18. 1. Cor. 8.

Chrys. in ser. ne cuiquam frat. scan. pona. to. 5. aliquam ædem subuerti, graue & nefarium existimatur, quanto magis spirituale hoc templum, si ruinam patiatur? Quando homines constat sanctitate sacris ædibus longe præstare, quippe non parietum gratia, sed nostri huius templi, mortem Christus oppetijt. Circumspectemus itaq; ipsi nos vndique, nulliq; vel tenuem querimoniæ causam præbeamus. E

Matt. 9. Luc. 4. Narrat Mat. quod adduxerunt paralyticum ad Christum, vt ipsum curaret; dicit etiã Lucas quod quatuor ipsum portarent: at verò nunc quatuor non inuenias, qui ad Christum ducant; imo sexcentos qui te ab ipso semoueant, & in infernum trudant. Multos in mundo inuenies, qui te vias inferni facile doceant, quiq; te adiuuent, vt celerius in infernum abeas: at paucos vel nullos, qui te obsequium Dei doceant, & in eo adiuuent: imo inuenies si incipias Deo seruire, qui tibi dicant, & ad aures diabolicè inculcent, ne modo hoc cures, quia hypocrisis est. F

Exemplũ bonũ pauci dant, & malum multi.

2. Reg. 20. Iudic. 9. Nondum iniquus Siba sinem his verbis imposuerat, non est nobis pars in Dauid, cùm omnis populus eũ statim secutus est. Eodem modo cùm Abimelech regnum Israel vsurpauit, in suum auxilium statim habuit omnes vagos, inopesque, & populum Sichem. Sic ét cùm perfidus Adonias regnũ paternũ voluit vsurpare, cùm adhuc

3. Reg. 1. Dauid pater eius viueret, in suum auxiliũ statim venerũt Ioab & Abiathar, qui magnates erant in regno. G

Multi prauum dant exemplũ.

Ad malũ ergo plurimos fautores inuenies, & si in infernum præcipitare te volueris, non deerit qui calcaria addat, teque incitet.

Zach. 1. Vnde dñs per Zacha. minabatur eis qui adiuuabant gentes in destructione Hierusalem, dicens: Ira magna ego irascor super gentes opulentas, quia ego iratus sum parum, ipsi vero adiuuerunt in malum.

Iudic. 9. Porro cùm Abimelech scidit arboris ramum, & dixit, quod me vidistis facere, cito facite: secuti sunt cæteri ducem ipsum. Cæterum sicut mali pessimum alijs exemplũ exhibent,

2. Cor. 2. sic ét boni optimũ dant exemplum & odorem. Vnde Apost. ait; Christi bonus odor sumus: hic aũt odor esse debet cõstans atq; perpetuus: siquidem paruifit bonũ exemplum, nisi iuge fuerit quantum in nobis est, atque perpetuum. Semper enim Christi seruus conniti debet, vt perseueret in illo suaui vitæ H

Similia. odore atq; famæ: Vt enim natiuus fons iugiter manat, vberrimumq; flumen perenne esse solet: haud secus profectò verus Christi seruus semper in bene morata vita, redolentiq; fama perseuerare debet, ita vt omnibus sese exhibeat lucidissimum quoddam bonorum morum exemplar, in quod ceu in tersum speculum omnes contuentes, deprauatos mores corrigant & emen-

A emendent. Prauum enim exemplum contagio ficut cancer ser pit in repub. ideoque velis & remis illud fugere debemus, ne multorum pernicies sequatur. Ad hæc colloquia ẽt mala vita re debemus,& pestilentes societates ac cõtubernia, ꝓp incom moda & detrimenta, quæ inde oboriuntur. Peccatũ enim earum rerum naturã imitatur, quæ quidquid attigerit destruũt & contaminant. Sicut enim modicum fermentum conspersionem totam corrumpit, & parum aceti totum pretiosi vini dolium acidum reddit, item vnus homo peste laborans, totã plerumq; inficit ciuitatem,& torrens turbidus atq; cænosus, si in B riuum limpidissimum influat, ipsum quoq; cænosum & turbulentum reddit: ad hunc plane modum, peccatum vbi in hominem influxit, totam generis humani naturã, quæ in vno homine erat, contagio suo infecit atq; corrupit. Hinc ergo perspicuum est, facilius bonos malorum consortio corrumpi, quam malos bonorũ societate meliores reddi. Hæc est enim magna illa generis humani miseria, quam Gre.Na. lamẽtatur his verbis: Hoc est quo vitium probitatem maxime superat, quodq; ipse animaduertens, indignissime, acerbissimeq; fero, ꝙ cùm res facile mirabilis & prompta sit improbitas, nilq; minoris ne C gotij difficultatisq; sit, q̃ malum fieri, etiamsi nemo ducem se nobis ad vitiũ præbeat; rara tñ atq; ardua est virtutis adeptio, quamlibet multis modis ad eam inuitemur atque trahamur. Quod ẽt ab Aggæo animaduersum videtur, cum admiranda illa, verissimaq; imagine vteretur: Percontamini ex lege sacerdotes, num si caro sancta quæ fertur in veste, cibum aliquem, aut potionem, aut vas deniq; aliquod tetigerit, rei admotæ dignitatem & sanctitatem protinus allatura est? ꝙ cùm sacerdotes pernegassent, percontamini rursus inquit, si qua res impura, hoc est si pollutus in anima, ista omnia tetigerit, num pol- D luetur? Responderunt sacerdotes, polluetur. Caro ergo sancta non sanctificat quæ tangit, caro vero polluta polluit. Quibus verbis hoc significari videtur, virtutem eiusmodi esse, vt eam homines non nisi summo labore adipisci queant: quemadmodũ nec humida materia, ignem facile concipere solet: cõtra vero ad vitiorum sordes, oẽs ferè mortales promptos, paratosq; esse, non secus profecto ac stipula ad ignẽ ob naturæ societatẽ facile accenditur. Citius enim exiguum vitium latissime serpit, q̃ vel copiosissima virtus se communicet. Nam & exiguũ absynthium, amatorẽ suũ melli celerrime impartitur; mel cõtra nec duplo maius dulcedinẽ suã absynthio infuderit.

Mortem

Simile.
Confabulationes noxias declinemus.
Similia.
1.Cor.5.
Simile.
Rom.5.
Greg.Na.
Prauum exemplum potius quã bonum sectamur.
Aggæi 2.
Procliues ad malum sumus.
Simile.
Simile.
Simile.

Mortem meditemur. E

QVatriduanus enim est. Aperte quidem ex toto Euang. constat, q̄ sem per mortis memoria in nobis vigere de-
Anto. Ab. Exemp. beat. Porro de beato Antonio legimus, ꝙ vt iugis mortis me
moria, quæ ad vitam sanctè traducendam plurimum iuuat, in
Mortis memoria quãtum conducat. eo vigeret, & nulla vnquam posset obliuione deleri, sibi sepul-
chrum quoddam & tumulum in habitaculum vbi moram fa-
ceret, prudentissime delegerat; & ne ab huiusmodi mortis me
moria facile reuocaretur, quin potius diu in ea perseueraret,
noluit vir sanctus vel cibi cõquirendi gratia & famem explen F
di, hinc pedem auocare, sed potius cuidam hanc curam commi
serat, vt quando sibi videretur expedire, aliquid ad vitam su-
Hec. Pin. stentandam largiretur. Viri iusti cùm terram pedibus terant,
in Ezec. 2. animum habent in sublimi, cogitationem ab omni scelere ab-
ducentes, mentem à corporis sensibus abstrahentes, & Deum
Gloriã desiderãt serui Dei. animo contemplantes; qui patriam cęlestem, & beatas illas se
des desiderant, à longe eas aspicientes, & se esse hospites super
terram & peregrinos cogitantes. Anima quidem viri pij diui-
no amore incensi, inclusa in corporis cauea, etsi omnibus ad vi
tam humanam necessarijs circunfluat, patriam tñ suam, hoc G
est cęlum, ardenter appetit, & pijs illuc eundi suspirijs & desi
derijs flebili gemitu inflammatur, vt finito hoc exilio, in sem-
piterno illo animarum beatarum domicilio requiescat. Om-
nis quidem Christianus, etsi opibus abundet, & tecta habeat
magnifica, ebore & auro fulgentia, ad cęlum tñ aspirare de-
Phil. 3. bet, & ad patriam desiderio & animo euolare, dicens cũ Pau.
Gre. Nis. de pauper. aman. Cupio dissolui, & esse cum Christo. Cogitemus igitur nos qui
ratione præditi sumus, quam fragilis, fluxaque sit vita nostra:
quam velociter labatur tempus, vt sisti, cohiberiq; non possit,
vt omnia quæ metitur, ad interitum ducat & trahat. Atq; vti- H
nam breue tm̃ esset spatium vitæ, modò certum esset, modò
Circunspecte viuamus. reddendæ rationi non essemus obnoxij. Hinc autem illud me
rito torquere nos debet, ꝙ & singulis horis instat periculum,
& incorruptus atque integer adeundus est iudex, apud quem
non solùm eorum quæ facimus, sed etiam omnium quæ dixi-
mus, reddenda est ratio, & omnium quæ cogitauimus. Autor
Herodo. Exemplũ. Simile. est Herodotus, solitum esse inter Ægyptios in magnis conui-
uijs, mortui hominis caput ante omnium conuiuarum oculos
proponere. Mementote igitur tum inter edendum, tum inter
pocula, quo tandem redigendi sitis. Et plane sicut panis neces-

sarius

A ſarius eſt cibus ad vitæ ſuſtentationem,ita etiam mortis meditatio nobis eſt perneceſſaria ad vitam animæ ſuſtentandam. Conſuetudo porro eſt ipſius Dei,non ſolùm verbis ſignificare nobis res arduas,ſed & ſignis quoque. Vnde ad ſignificandam populi captiuitatem,præcepit Hieremiæ, vt ſe catena circundaret,& ita per ciuitatem ambularet; tum etiam ad ſignificandam deuaſtationem Hieruſalem præcepit ei, vt lagenas duas confringeret: ita igitur non ſolùm uerbis nos monet mortem ipſam & iudicium imminere,verum ẽt ſigna multa antecedentia præmittet ante ipſum iudicium.Cũ ergo ita certa nos hæc B maneant, nempe mors ipſa & iudicium, quorſum totis ſtertimus præcordijs, & veluti aliud agentes dormitamus, cùm tñ videamus quotidie vitam noſtram breuiorem reddi? Chriſtũ ergo potius audiamus, dicentem, vt ſimiles ſimus hominibus expectantibus dñm ſuum. Feliciſſimi plane ſunt, qui talem ineuntes conſiderationem,quotidie ſibi mori videntur,& quotidie ſe præparant ad aduentũ Dei. Beatus vir qui ſemper eſt pauidus, inquit Sap. ex hoc ſiquidem timore naſcitur in nobis maxima quædam ſecuritas & præparatio contra inſidias inimici noſtri. Etenim peruerſi dæmones inſtante mortis hora, C cuiuſq; animam circumuallant, atq; omnia ante actæ vitæ ſcelera,illi ante oculos cernenda clariſſime obijciunt,vt ad deſperationem inducant. His igitur modis agonizantem & trepidũ hominem,hoſtes obſident & vallant,nec modo uallant, ſed ẽt coanguſtant, cùm illum de ſalute ſua & futura ſorte anxium & ſolicitum reddunt.Vident enim miſeri eo tempore,ſe ad iuſtiſſimi iudicis tribunal properare, quem ſciũt nec muneribus deliniri, nec dolis decipi,nec cuiuſquam potentia à ſeueritate ad gratiam flecti,nec ullis artibus à recto poſſe deduci. Vidẽt ſe inter tempus & æternitatem poſitos, tempus autem præteD riſſe, & æternitatis infinita ſpatia inſtare, in quibus quæ ipſis ſors ſit obuentura ignorant. Quanta igitur anguſtia, quanta hic trepidatio,& animi angor & conſternatio,& male actæ uitæ deteſtatio erit? Vere enim Chriſtiani hominis uita, nihil aliud q̃ continuata ad mortem præparatio eſſe debet.Nam ſicut cùm creditores ſentiunt ipſum debitorem velle cedere foret,ſtatim omnes cateruatim ad eum ruunt; ſic etiam dæmones, cum uident animã ex hoc corporis ergaſtulo emigrare, illico eam uallant,& miſerè diuexant. Quare mortẽ meditemur aſſidue,in qua non de fortunis,terreniſq; poſſeſſionibus, ſed de ſempiterna uita,vel interitu,ferenda ſententia eſt.

Sab-

Hier. 28. Hier. 19. *Magna negligẽtia noſtra.* Luc. 12. Prou. 28. *Dæmon in morte multos nobis tẽdit laqueos* Luc. 19. *Iudicium Dei terribile.* *Mortis magna anguſtia.* Simile.

Sabbatho post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO PRIMA.

DICEBAT *Iesus turbis Iudæorum, ego sum lux mundi.* Ioan. 8. Non vtique visibilis, ait Ambr. sed animarum, quæ in hoc mundo sunt, intelligibilis claritudo, quibus se splendenti lumine rationabilis infundit prudentiæ, & vt prædicatur in Euang. incorporeæ virtutis, inflammans vapore secreta mentium, animorumq; penetralia. Quemadmodum lux hæc corporea grata illa quidē est & iucunda oculis: ita nil plane Deo ipso gratius, nil eius amore iucundius & amabilius fingi, excogitariq; potest. Quid igitur tantopere obdormimus? Cur diuino amore pęnitus non inflammamur? Certe quantum conijcio, hoc ex eo fit, ꝙ minus Dei cōtemplationi inuigilemus, minus eius cognitioni studeamus. Hinc, hinc inquam fit, vt propter tantam ignorationem, minus Deum, qui lux est mundi, diligamus; & quia eum non diligimus, nec ēt sequamur. Antequā filius Dei fieret homo, ait Bern. omnia erant in tenebris; & quousq; tandē splendidissimi radij de pulcherrima puerpera sacratissima virgine egrederentur, omnia in tenebris densissimis, caligineq; versabantur, & quidē in paucis admodū perexigua ēt lux elucebat.

Qui sequitur me. Sequitur autem Christum, ait Chrys. qui insistit mandatis eius, qui per viam doctrinę eius ambulat, qui per vestigia & vias eius currit, qui imitatur illa quæ Christus fecit & docuit, sicut Petrus suadet dicens. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Nisi Christum sequamur, ait alius autor, rectam tenere viam non possumus. Vnde psal. ait: Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Item: Deduc me Domine in semitā mandatorum tuorū, quia ipsam volui. Christus ergo nos deducere debet, & eum sequi debemus, si nolumus aberrare. Quod ēt significabat olim columna illa ignis, quæ per noctē illuminabat filios Israel, eisq; viam præmonstrabat. Hinc & Moyses dicebat: Si non tu ipse præcedas, ne educas nos de loco isto. Et Isa. ait: Præcedet vos dñs, & congregabit vos. Christum sequere, & mundanos honores sperne, cupiditates reijce, diuitijs noli cor apponere, quę inconstantes sunt, & quasi hyemalis

[Margin: D. Ambr. lib. 3. epist. 11. — Simile. — *Parum diligimus Deum.* — Bernar. in Cant. ser. 33. — Chrys. de erudi. dis. ho. 7. to. 5. — 1. Pet. 2. — Hec. Pin. in Ezech. 13. — Psal. 142. — Psal. 118. — Exo. 13. — Exo. 33. — Isa. 52. — Autor. — Psal. 61. — Similia.]

[Right margin letters: E, F, G, H]

A malis quædam ſerenitas, mutabiles, tanq̃ luna ipſa flexibiles, ſiue quid aliud habeas his oĩbus longe mobilius. Si ergo tantã patiuntur opes & diuitiæ mutabilitatẽ, quid de illo ſentiendũ erit, qui eiſdẽ adhæſerit, & ſeipſum quaſi mancipauerit? Si graue centrum petit, & leue ſuperum locum: ſi auis aerẽ concupiſcit, ſi piſcis aq̃; quod hæc.ſ. ſint cõmodiſſima ſingulorum loca; quid nos tantopere torpemus, vt Deũ ipſum non queramus, vt eius veſtigia non ſequamur, vt eum feruentiſſime non diligamus? Eſt.n. in eo noſter conſeruatiuus locus, eſt in eo nr̃m firmiſſimum præſidiũ, quo ab impugnationibus multis & B magnis infenſiſſimorũ hoſtium, mundi, carniſq; defendimur & vindicamur. *Qui ſequitur me.* Chriſtũ perpetuò ſequi debemus, adeo vt neq; diuitiæ, neq; cupiditates noſtræ, neq; mũdani honores, vel quidq̃ præterea nos impedire valeat, quo minus eius veſtigijs iugiter inſiſtamus. Res ſiquidẽ iſtę mundanę viles & perexiguæ, multos ſæpe vſqueadeo remorantur, vt eiſdẽ ſponte ſua Chriſti viã intercludant. Et ſicut piſciculus quidam marinus eius dr̃ eſſe naturæ, vt ingentem ẽt nauem plenis ſinibus nauigantẽ remorari nõ minus ſoleat & obfirmare, q̃ ſi pluribus anchoris & funibus cõſtringeretur: ita in pleriſq; C accidit, vt perexiguæ voluptates nõ minus eorũ retardent curſum ad patriã tendentem. Quod quidẽ olim plorabat Proph. dicens: Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, ſemini neq̃, filijs ſceleratis, dereliquerunt dñm &c. Cæterũ perfacile fere nobis apparet malũ ſequi, & perdifficile ſectari bonũ: vide .n. quanta hoĩum multitudo Abſalon ſequeretur, & quã pauci ſequerentur Dauidẽ. Quemadmodũ nauigandi acus recta ſemper polum ipſum contueri ſolet, atq; ipſi nautæ eiuſcemodi gubernaculo nauigationẽ ſuam moderantur: ita plane vt vitam nr̃am præclare inſtituamus, vt cogitationes, dicta, & facta mo- D deremur, ſequamur ſemper Chriſtũ. Nam ſicut pulli ipſi tãdiu ſecuri ſunt, q̃ diu matris alis fouentur, vel ei proxime adhęrẽt, tunc.n. nullos reformidãt rapacis milui incurſus, neq; irremeabiles timent errores; at verò ſi à matre paulo longius euagentur, tunc quidẽ in maximo verſantur periculo, ne.ſ. à circumuolante miluo arripiantur: ita qui à Dei amore non recedũt, ſed eidẽ potius ſemper inhærent, Chriſtiq; veſtigia ſequũtur, liberi quidẽ ſunt à rapacitate & laqueis hoſtis antiqui: ſin aũt à Deo per vitæ peruerſitatem & ſcelerum atrocitatẽ elongentur, vſqueadeo periclitantur, vt inter eos & infernum ipſum ſolus intereſſe videatur incertiſſimæ, fragiliſque vitæ murus.

Similia.

Deum ex toto animo amemus.

Hec. Pin. in Ezec. 1.

Simile.

Plin. lib. 9. & 32.

Ælia. li. 12

Chriſtũ ſequamur et non mũdũ.

Iſa. 1.

2. Reg. 15.

Simile.

Simile.

Securitatẽ non hẽmus ſine Deo.

In magno verſantur periculo q̃ Chriſtũ nõ ſequũtur.

Non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Ideſt lætitiã E
ſpiritualem, q̃ habet qui ſeruit Deo. *Non ambulat in tenebris.*
Thom. in Ignorantiæ, ait D.Tho. quia ego ſum veritas: nec culpæ, quia
Io.8. le.2. ego ſum via: neq; damnationis æternæ, quia ego ſum vita. Di-
Ioann.14. cit autem, qui ſequitur, quia ſicut quicunq; non vult errare in
Simile. tenebris, oportet vt ſequatur eum qui lumen portat, ita qui-
Mat.4. cunque vult ſaluari, oportet quòd ſequatur Chriſtum, qui eſt
Cyr.in Io. lux, credendo & amando, & ſic Apoſtoli ſecuti ſunt eum. *Non*
li.5. c.18. *ambulat in tenebris*, cum lumẽ vitæ, promittit dñs habiturum
eum, qui ipſum ſecutus fuerit, non de lumine illo corporeis
Ioan.6. ſpectando oculis verba facit, neq; de vita hac corporali, ſed de F
ſpirituali loquitur; quinimo hiſce verbis ſeipſum pollicetur
ſeruis ſuis, qui eſt lumen vitæ, & vitam ſuis largiens æternam.
Sequamur igitur indefeſſe Chriſtum ducem, vt tantis ab eo
bonis locupletemur. *De teipſo teſtimonium perhibes &c.* Quaſi
D.Tho.in dicant, vt ait D.Tho. ex hoc ipſo, ꝙ tu de te teſtificaris, teſti-
Io.8. le.2. monium tuum non eſt verum: in hominibus enim nec acce-
Prou.27. ptum, nec congruũ eſt, ꝙ homo ſe laudet. Vnde Sap. ait: Lau-
det te alienus, & non os tuũ: quia non cõmendabilis redditur,
ſed ſi à Deo commendatur. Non.n. qui ſe ipſum cõmendat, ait
2.Cor.10. Apoſ. ſed quem Deus cõmendat, ille probatus eſt. Cùm ſolus G
Deus eum perfecte cognoſcat, Deum autem nullus põt ſuffi-
cienter commendare, niſi ipſe ſe ipſum; & ideo oportet ꝙ ipſe
de ſe ipſo teſtificetur, & etiam de hominibus, iuxta illud Iob;
Iob 16. Ecce in cœlo teſtis meus. Et ideo Iudæi decipiebantur. *Tu de*
te ipſo. Vide q̃ praue loquantur, dicentes nõ eſſe verũ: ſiquidẽ
ſi dixiſſent non eſt admittendum teſtimonium tuum, aliquid
vtiq; fortaſſe viderentur dicere, at vero bene poteſt aliquis te-
ſtificari vere de ſe ipſo, puta ſi teſtificetur ꝙ non interfecerit
Simile. hominem, quem reuera non interfecit. *Et ſi ego teſtimonium*
Amauit nos Chri-ſtus pluri-mum. *perhibeo de me ipſo &c.* Quaſi dicat, ſi vos me cognoſceretis, q H
veſtra quæro commoda, longe aliter iudicaretis. Ad quem.n.
fideliorem poteris amicum accedere, quã ad Deum? Qui po-
pulum ſuum de Ægypto contra crudeliſſimam Pharaonis vo
Exod. 14. luntatẽ eduxit, & in terrã lacte & melle manantẽ introduxit.
Quemnam tui ſtudioſiorem, fortioremq; ducẽ ipſo Deo po-
teris diligere? Qui quidẽ aſſumpto infimæ ſortis homine, fru
Iudic.6. mẽtumq; purgante Gedeone, populum ſuum à Madianitis &
Amalechitis feliciſſime vindicauit; atq; ea ratione potentatus
oẽs humanos, humanaſq; vires proſtrauit, eneruauit, cõfudit.
Sed cuinam quæſo potentiori res tuas committere poteris, q̃,
ei, qui

A ei,qui & infimũ mira felicitate de puluere subleuat, & diuité Psal. 112.
de summa dignitate non minori facilitate ēt deturbat,deijcit,
percellit,prosternit? Etenim ad Dei dũtaxat imperiũ, imo ad
imperiũ Elisæi ex mandato Dei,filius quidã prophetarũ ado- 4. Reg. 9.
lescentem illum Iehu de medio fratrũ eductũ,ad regni solium
euexit,qui rex vnctus tm̃ assũpsit roboris,vt reges duos,Israel *Amicitia*
videlicet regé,& Iuda,expugnauerit & interfecerit. Errat qui *Dei quan-*
dem miserabiliter quicunq; se à Dei amicitia disiungit. Quod *tũ valeat.*
in Saulis fluctuationibus satis patet: furebat enim contra Da 1.Reg.18.
uidé præsertim. Sed quis audeat se à Dei amicitia seiungere,
B cùm præsertim tam benigno, tamq; dulci affectu nobis dicat
per Zacha. Sibilabo eis, & congregabo illos,quia redemi eos. Zacha.10.
Vos secundum carnem iudicatis, ego non iudico quenquã. Quasi
dicat,vt ait Amb. ego vniuersorum redemptor, ego peccato- Amb.li.5.
rum remissio,non iudico,qui libenter indulgeo: ego non iu- ep.epi.20.
dico,qui sanguine meo redimo peccatores: ego non iudico,qui
malo vitam quã mortem peccatoris: ego non iudico,quia non Ezech.18
damno,sed iustifico peccatores. *Vos secundum carnẽ iudicatis.* *Iudicia*
Noli vnq̃ leui statim de causa aliqué iudicare & cõdemnare: *temeraria*
sæpe.n.humanũ fallitur iudicium,insonté interdum damnan- *fugiamus.*
C do virũ, & eũ qui q̃uis hodie malus sit, crastina tñ die bonus
erit. In Eccl.n.legitur: Facile est in oculis dñi subito honestare Eccle. 11.
pauperem. Et rursum: A mane vsq; ad vesperam immutabitur Eccle. 18.
tps. Te ipsum iudica potius & damna, non aũt alios; ignoras
siquidé quid de illis dñs facturus sit. Quòd si proximi tui op⁹ *Res in me-*
non poteris fortasse excusare,intentionem interim excusabis, *liorem par*
quæ recta esse potuit: vel dices per ignorantiam eũ seu fragi- *tem inter-*
litaté,non per malitiam lapsum esse. Quòd si nulla ex his ra- *pretemur.*
tione eũ poteris à peccato excusare,tecũ cogitare debebis illũ
grauissime à dæmone tentatũ forte fuisse,& ꝙ si tu tam graui
D tentatione expugnatus fuisses,deterior fortasse extitisses. Apo
stoli ité dictum memoria semper volue; Qui stat, videat ne ca 1.Cor.10.
dat: si.n.elatus in superbiam,seuerissimus iudex aduersus fra-
tré tuũ fueris atq; iniquus,permittet fortasse Deus,vt in illud
pctm̃ incidas,de quo alterũ condemnas, vt vel sic iniquitatis
tuæ & insaniæ pęnas luas. Vide.n.quid contigerit vel ét ipsi
Petro,qui cũ plusq̃ de cęteris,de se quodãmodo præsumere
videretur,dñm negauit. Cæterũ quemadmodũ oculus omnia Mat. 26.
circũcirca respicit,seipsum non contuetur; eodé modo illis cõ Simile.
tingit,quos nimia tenet solicitudo aliorũ vitas & facta perscru
tandi,& suis interim supersedendi,vt.s.minus seipsos cõtuean

tur, sed quouis talpa cæciores sint. Et sicut qui debili sunt aspe- E
ctu, sæpius, libentiusq; conspicilijs vtuntur, q̃ speculo, q̄m spe-
culũ inspicienti eius formã & lineamenta multo explicatiora
& viuidiora reddit, conspicilia vero non referunt ipsum inspi-
Non debemus temere p̄ximũ iudicare. cientem, sed omnia alia clarius videre faciunt: ita euenit illis
qui charitatis luce carent; ea enim solicitudine aliena riman-
tur vitia, vt alios nouis quodãmodo oculis intueri videantur,
se aũt nullis; proprio.n. excæcati amore, speculum ipsum re-
spuunt, hoc est seipsos non contuentur. Vnde & sapienter qui-
Simile. dẽ antiqui Philosophi dixerunt, quẽuis hoĩem duas humeris
Persius in saty. gestare mãticas, in quarũ posteriore sua, in anteriore vero alie- F
na portarent vitia. Quod p̄clare ẽt poęta expressit his verbis:

Vt nemo in sese tentat descendere, nemo:
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

Aliena ẽt vitia in chrystallino intuemur speculo, cuius na-
Simile. tura est, omnia maiora quam sint facere; nostra vero in vitreo,
quod rerum etiam magnarum paruam quandam repræsentat
imaginem. Idem præterea euenire plerisq; solet, quod his qui
Similitud. eminus oppidum aliquod contuentur, vsu venit. Nam vt illis
Alienos defectus potius quam nostros exploramus. apparet oppidum ipsum paruum quamuis amplissimum sit;
ita ardelionibus, & hominibus qui aliena curiose p̄scrutãtur,
sua vero parum curãt, propria delicta atrocissima & maxima,
minima apparent; aliena verò vel minima facinora, intolerabi-
lia iudicantur; quia scilicet in proprijs delictis interpositũ est
Exod. 38. ingens illud interuallum amoris proprij. Cæterum præcipie-
Cognitio sui quantum conducat. bat in lege veteri Deus, vt sacerdos coram speculo quod in
sanctuario appẽsum erat, ornaretur, ne fortasse quid indecorũ
aut ineptũ in ornatu ipso esset: ita & tu si vis exacte tui cultum
speculari animi, indue tertiam quandam personã eisdem mo-
ribus instructam, & tunc quidem quasi in speculo quodam po-
teris te exactissime cõponere, ipsi Deo placiturus animæ tuæ H
sponso; nam ita demũ quæ reprehẽsione digna duces, tibi ipsi
Exod. 4. imputabis. Moyses quidẽ manu sua virgã tenens, quamdiu eã
Nos ipsos potius quã alios iudicemus. tenebat, virgã esse indicabat, simul atq; verò eam deponebat,
in anguẽ conuersam statim videbat: ad eundẽ plane modũ se
habent erga autorẽ suũ vitia, siquidẽ quãdiu ea penes nos mo-
rari sinimus, placida esse vidẽtur; sin aũt à nobis propellantur,
2. Reg. 12. & in propria appareant figura, serpens quidem iudicantur &
Nostros cõsideremus defectus. venenosa. Vnde cũ Nathan ex Dei præcepto, in Dei quidem
persona parabolice Dauidis vitiũ depinxisset, ait, Viuit dñs,
q̄m filius mortis est vir iste, qui fecit hoc: nõ potuit.n. magni-
tudo

A tudo criminis in tertia p̱sona depicta aliquo modo occultarí.

Vos secundum carnem iudicatis. Neminem quãtumcumq; peccatorem, statim condemnemus & cõtemnamus, fieri enim potest, vt qui hodie peccator est, cras sanctissimus euadat. Quis enim quæso quondam Paulum vidit, tantum scilicet Ecclesiæ aduersarium, qui eum iudicaret talem esse futurum, vt electionis vas & sanctitatis merito nuncuparetur? Quis obsecro eum cuius vita rapinis, fœdissimisq; latrocinijs cõsumpta fere fuit, ad eam aliquando viuendi conditionem peruenturũ putasset, vt tantam felicitatem ex Christi oraculo consequeB retur? Quis olim putasset, mulierem illam peccatricem in Dei Ecclesia & futuram & vocandam ad memoriam sempiternã, totius exemplar sanctitatis, speculum pęnitẽtiæ, errantiumq; ipsorum splendidissimum quoddam lumen? Acto.9. Luc.23. Luc.7.

In lege vestra scriptum est, quia duorum &c. Sed iam hoc tempore videmus, ꝙ in ore duorum ẽt & trium testium repe riatur sæpe mendacium; qui sanè non videntur considerare, q̃ sit turpe mentiri, atq; fœdum; siquidem mendacium veritati, imo Deo, qui est veritas & vita, opponitur: ita namq; graue est mentiri, vt Iudas grauius æstimare videretur mentiri, q̃ forniC cari. Ideo de Thamar cũ qua fuerat fornicatus, mittens ei hædum, & eam non inueniens, dixit; mendacij non potest nos arguere. Propter grauitatem mendacij non licet alicui ex quacunq; causa mentiri, licèt aliqñ liceat & expediat veritatem tacere. Sic fecit Samuel, dicens: Ad immolandum dño veni: & tñ aliud facere præcipue venerat, & nihilominus non proposuit. Mendaces quærunt decipere audientes: ideo primũ mendacium fuit à diabolo per serpẽtem prolatum, s. Nequaquam moriemini, vt hominem decipiendo traheret ad peccatum. Gabaonitæ callide cogitantes, Iosue mendacio voluerũt deci D pere; sed ille bono vsus consilio, pactũ initũ non fregit, sed eos vt meruerant, in seruitutem redegit. Vir Dei qui prædixerat Hieroboam destructionẽ altaris, à fallente Propheta mendacio est deceptus. Prophetæ mendaces suaserũt Achab, vt iret ad pugnã, vbi grauiter est vulneratus. Pessimũ mẽdaciũ inuenit Amã, vt posset interficere Mardochęũ. Itẽ multi mẽdacio tegũt proditiones suas. Sic Anthiochus post mendacia verba & pacifica ciuitatem plaga percussit. Rupit Anthiochus iuramentũ, & mãdauit destrui murũ. Alchimus proditorie volens esse summus sacerdos, Iudæ mẽdaciter detrahebat. Bacchides & Alchimus loquentes mendaciter factũ aliter peruerterunt. Deut.17. & 19. *Multi repe riũtur falsi testes.* Ioan.14. Gen.38. 1.Reg.16. *Mentiri non est licitum.* Genes.3. Iosue 9. 3.Reg.13. 4.Reg.22. Esth.3. 1. Mac. 1. 1. Mac. 6. 1. Mac. 7. 1. Mac.11.

Promisit Demetrius Ionathæ multa, si liberatus esset, qui se E
1.Mac. 13. postea alienauit ab eo. Proditorie Triphon mentitus est Simoni, qñ argentum & obsides pro Ionathæ liberatione recepit, qui postea Ionathã & filios eius interfecit. Mendaces vt plurimũ sunt accusatores aliorũ, & relatores nouorum, qui semper
2.Reg. 13. addunt ad referẽda. Sicut occiso vno de filijs Dauid ab Absalone, fama accusantium & referentium venit, quòd Absalon
Acto. 16. oẽs filios regis interfecit. Insuper ab accusatoribus Pauli mul
Acto. 18. ta sæpe dicta sunt mendacia, nempe à quęstuariis, & ab Athe
Falsi testes niensibus quibusdã. Pessimi quidem sunt testes falsi, qui suis
peruersi. mendacijs, & falsis assertionibus, multos proditoriè & iniquè F
3.Reg. 21. faciunt condẽnari. Sic duo falsi testes producti cõtra Naboth, eum iniustè lapidari fecerunt, mẽdaciter asserentes q̀ blasphe
Dan. 13. masset. Item illi iniqui senes contra Susannã falsum perhibuerunt testimonium, & eã voluerũt lapidari. Tum præterea falsi
Acto. 7. testes Stephanum lapidibus obrui fecerunt. Mendaces sunt ẽt sæpe pleriq; excusando se à malis operibus, de quibus aliqñ ar
Exo. 8. & 10. guuntur: multa mendacia dixit quidẽ Pharao Moysi se excusando vt dimitteret populũ. Cæterum os quod mentitur, occidit animam, aliqñ etiam corpus: sicut Ananias & Sapphyra
Acto. 5. excusantes se mendaciter corã Petro, diræ mortis sententiam
Mendaciũ officiosum. incurrerunt. Mendacium aliquod officiosum vr̃ remuneratũ aliqñ, sed in præsenti, non in futuro: sicut mendaciũ obstetricum cum Pharaone; sed tñ id fecerunt vt filios Israel paruu- G
Exo. 1. los non necarent. Tp aliter remunerata est Raab, quæ mentita
Iosue 2. est officiose, vt exploratores Israel liberaret: officiose mẽtitus
2.Reg. 17. est Chusi pro saluatione Dauid, dicens Absaloni: sicut fui cũ patre, ita ero tecũ. Mentita est ẽt officiose illa mulier, quæ nuntios Dauid sub velamine abscondendo celauit. Sed tñ non inde intelligas licitum esse mentiri. Multos præterea videas, qui statim mendacia proferunt, propterea q̀ videant veritatẽ H odium parere, qui vñr potius adulatores, vt si bene loquuturi
Veritas odiũ parit. sint de aliquo apud eum, qui ipsum oderit. Sicut videmus q̀ Balaac dolebat q̀ Balaã benediceret populo Israel, licèt hoc verum esset, nec tñ eum honorauit, quantum decreuerat ho-
Num. 24. norare. Iratus est Saul contra Ionatham, quia veritatem dice-
1.Reg. 20. bat excusando Dauid. Cùm veritatem dixisset Achior de po
Iudith. 5. pulo Israel, indignatus est Holophernes, & voluit eum occide
Iudic. 9. re. Nam veritas odiũ parit, & præsertim qñ corriguntur mali,
2.Par. 15. ideo Ionathas filius Gedeonis fuit interfectus ab Abimelech, qñ dixit veritatem arguendo eum. Cùm Propheta increpasset re-

A ſet regem Aſa, iratus rex iuſſit eum mitti in neruum. Sedechias ẽt coniecit in carcerem Hieremiam. Ioan. quia arguebat Herodẽ, ideo pro veritate iuſſus eſt decollari. Odio habebant Phariſæi veritatem Chriſti, cùm reprehenderet hypocritas. Item veritas parit odium in hominibus propter ipſorum peruerſitatem: nam qñ Hieremias prædicauit veritatem, miſſus eſt à peruerſis in lacum, in quo non erat aqua. Daniel oſtẽdit Bel & Draconem nõ eſſe Deos, & miſſus eſt à peruerſis inter Leones. Ex verbis veris Eleazari, in iram verſi ſunt impij, qui in eum fuerant mitiores. Principes ſacerdotum, cæſis Apoſto-
B lis denunciauerunt, ne in nomine Ieſu veritatem loquerentur. Audientes Phariſæi & Iudæi verba Stephani, diſſecabantur cordibus ſuis, & ſtridebant dentibus in eum. Multos denique aduerſarios habuit Paulus pp veritatem quam prædicabat.

Hiere. 34. Matt. 14. Mar. 6. Luc. 14. Mat. 24. Hiere. 13. Dan. 14. 1. Mac. 6. Acto. 5. Acto. 6. Acto. 9.

Sabbatho poſt IIII. Dominicam Quadrageſimæ.

CONCIO SECVNDA.

C

Virtutem ſequamur & amplectamur.

DICEBAT *Ieſus turbis Iudæorum &c. Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris.* Ioan. 8. Satis quidẽ ex his verbis conſtat quantopere nobis Chriſtus cõmendet, vt virtutes complectamur; quam viã nos Chriſtus docet; & vitia odio habeamus, quæ ſunt tenebræ quędam. Satis quidem manifeſtũ eſt quantum excellat virtutis iter, vitiorum viam, & quã ſit amabilis ipſa virtus. Sed tñ difficultas quę reperitur in huiuſmodi virtutis itinere, vr̃ mul-
D tos retardare. Ad quod optime intelligendum, obſeruandum eſt, ꝙ Chriſtiana vita duo pręſertim ſpectare debet; nempe finem ipſum, & media ad finem neceſſaria: porro finis præcepti vt ait Apoſt. eſt charitas: nam pręcepta & conſilia eo diriguntur, vt Deum amemus & proximum: porro media varia ſunt, & quidem ardua interdum; veruntamen non perinde ſeruis Dei difficilia videntur, qm̃ vt ait Paul. Qui Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum uitijs & concupiſcentiis. Cæterum nouitij ẽt aliquam difficultatẽ habere videntur, vt ait Orig. cum parum ſint adhuc exercitati. Et Pau. ait: Velle adiacet mihi, perficere autẽ non inuenio. Quaſi diceret, tyronem

Ioan. 8. *Vitia odio proſequamur.* *Virtutes quam ſint amabiles.* 1. Tim. 1. Gal. 5. Orig. ſup. Rom. 7.

habere quidē optima desideria, at verò cum sit inexercitatus, E
Simile. difficultatē aliq̃ ibi inuenit. Sicut qui nō est assuetus fossioni,
Virtus circa difficilia versatur. aut arationi, manus ipsas grauiter sibi lædere initio vr̄. Itaque tales tyrones in militia Christiana, magna vtantur patientia, & diuinum assidue fauorē implorent. Fateor ēt exercitatos solere ēt difficultatem quandam inuenire q̃uis non tantā. Vnde
Sap. 9. Rom. 7. Sap. ait: Corpus quod corrumpitur, aggrauat animā: & Apost. Video inquit, aliam legem in membris meis repugnantē legi mentis meæ. Porro ad domandam carnē quoties nobis huiusmodi difficultates proponit, vtile consiliū est considerare diligenter, ꝙ nobis impossibilia non præcipiantur. Vnde Apost. F
1. Cor. 10. ait, Fidelis est Deus, qui nō patietur vos tentari supra id quod potestis. Tum etiam ꝙ Deus semper nobis auxilium suū dabit: sic enim legimus ꝙ in throno Salomonis erant leones &
1. Par. 9. manus; vt inde intelligamus, ꝙ q̃uis nobis occurrant difficultates tanq̃ leones, nihilominus tñ sunt ēt manus & auxilia. Cęterum si bene attendas, partim quidē videbis difficile esse hoc
Matt. 16. iter ad thronum Salomonis & ad virtutem capessendam, &
Matt. 7. partim facile: nam difficile tibi vr̄ illud: Siquis vult venire
Matt. 11. post me, abneget semetipsum &c. Item, Arcta est via quæ du-
Baruc. 3. cit ad vitam. Facile vero quia dr̄, Iugum meum suaue est. Itē G
Prou. 21. Baruch ait; Si in via Dei ambulasses, habitasses vtiq; in pace
Psal. 118. super terram. Item Pro. 21. Gaudium est iusto facere iustitiā.
Quæst. Et Dauid ait: In via testimoniorum tuorum delectatus sum.
Respon. Si igitur quæras qui fieri possit, vt hæc via sit difficilis & facilis? Respondeo ratione diuersorum id fieri; siquidem difficilis est si vires nostræ attēdantur, at verò facilis cum diuino au-
Psal. 118. xilio. Vnde Dauid ait: Viam mādatorum tuorum cucurri, cū dilatasti cor meū. Sane qui cęlestia gustat, facilem hanc viam
Psal. 33. inuenit. Vnde Psalm. 33. Gustate & videte qm̄ suauis est dn̄s. Sed qui non sunt in his exercitati, onus quoddam sentire vn̄r, H
1. Reg. 17. sicut Dauid cùm se Saulis armis muniuit: nam arma quidem sunt ieiunia, orationes, & eleemosynæ, quæ inexercitatis diffi-
Heb. 12. cilia vn̄r. Vnde Heb. 12. dr̄: Omnis disciplina in præsenti quidem videtur non esse gaudij, sed mœroris, postea aūt fructum paccatissimū exercitatis per eam reddet iustitiæ. Sic videmus ēt difficilem reddi natationem nondum exercitato, itē ęquitationem, & tractationem armorum; quæ tñ exercitatis faci-
Simile. lia sunt & suauia. Sic igitur Christū assidue sequamur, & virtutem complectamur, vt tandem huius rei suauitatē & dulcedinem maximam percipiamus. Sanè qn̄ spiritu Dei tangimur,

statim

A ſtatim id in ipſo affectu apparet,neq; enim diu,vt ait Sap.ignẽ Simile.
in ſinu geſtare poſſumus,quin cõburamur.Itẽ cùm cibus pala Prou.6.
to noſtro non ſapit,indiciũ eſt deprauationis ſtomachi;ſic etiã Simile.
indicium eſt deprauationis animæ cũ cęleſtia faſtidimus. Di-
xit quidem Deus Moyſi,hoc ipſi dari ſignum, ꝙ de ſeruitute Exo. 3.
Aegyptiaca exirent,cùm ipſi offerrent ſacrificium in monte :
ſic ergo hoc eſt ſignum ad cognoſcendum, ꝙ anima egreſſa ſit *Guſtus cę-*
de ſeruitute Aegypti , hoc eſt dæmonis,cum.ſ.Deo ſacrificiũ *leſtium de-*
offert : ante quidem ſacrificabat diuitijs & mundanis honori- *ſpicere facit*
bus ; nunc verò iam Chriſtum ſequitur, & ſpernit mundana *mundana.*
B gaudia ; iuxta illud Pſal.Renuit conſolari anima mea, memor Pſal. 76.
fui Dei,& conſolatus ſum. Porro inconſtantia quidem noſtra *Inconſtan-*
cauſa eſt,ꝙ magnã ſentiamus difficultatem in ſequẽdo Chri *tes ſumus.*
ſtum; ſiquidem ſtatim ſancta propoſita & inſtituta deſerimus.
Vnde Iob ait : Et nunquam in eodem ſtatu permanet. Sic vi- Iob 13.
deas ꝙ multi feruide quidẽ virtutis iter capeſſunt , & tñ tanq̃ Simile.
aqua,quæ ex igne educitur,ſtatim refrigeſcũt ; & ſicut ſtatua Dan.2.
Nabuchodonoſor in pedes fictiles deſinunt. Vnde Hiere.dice Thre. 4.
bant : Filij Sion inclyti & amicti auro puriſſimo,quõ compu-
tati ſunt vt vaſa teſtea,opus manuum figuli? Et quidem præ-
C ſertim huiuſmodi inconſtantia reperiri vr̃ in delicatis homini- Simile.
bus ; ſicut enim bombyces cũ delicate nutriantur,& viridi pa- *Delectatio-*
ſtu ſemper recreentur , ſtatim audito tonitru perterrentur & *nes munda*
exanimãtur,atq; ab opere ſuo ceſſant,ſiue in initio verſentur, *na quantũ*
ſiue in medio : ſic ẽt ſe gerunt in bonis operib. qui mundanis *noceant.*
delicijs affluunt,de quibus quidẽ dici poteſt illud prophetæ ; Pſal. 77.
Filij Ephraim intendentes arcum , conuerſi ſunt in die belli.
Et tñ in malo perſeuerant ſtrenue, ſicut ędificantes turrẽ Ba-
bel,de quibus dr̃ : Cęperunt hoc facere, nec deſiſtent à cogi- Gen. 11.
tationibus ſuis,donec eas opere compleant. At verò viri boni
D inſtar vaccarum ſe gerunt, quæ arcam portabant , nec à recto 1.Reg. 11.
itinere deſiſtebant,q̃uis vitulorum boatus ſentirent : ſic enim
ipſi q̃uis ſibi reſiſtat mundus,familia,filij,& alia multa;nunq̃ *Perſeuere-*
tñ à ſanctis operibus deſiſtunt , neq; audiunt carnis querelas , *mus in vir*
vel paſſionum ſuarum. Et hanc quidem perſeuerantiã vehe- *tute.*
menter timet dæmon ipſe ; nam inchoationes bonas in mul- Exo. 28.
tis expertus eſt,qui tñ non perſeuerarunt. Vnde in Exod.ꝑci- Figura.
piebatur,vt in ora veſtimenti ſacerdotalis eſſent malogranata
& tintinnabula : in malogranatis.n.aperte ſignificatur perſeue
rantia , ſiquidem habent coronam quandam,qua opus ipſum
coronari debet.Vnde Apoſt.ait : Non coronabitur niſi qui le- 2.Tim. 2.

gitime

gitime certauerit. Perseueremus ergo in virtute, vel ex ipsis E
Simile. formicis exemplum sumentes, quæ ex assiduitate sua, et in du
Prou. 7. ro saxo viam quandam faciunt. Vnde Sap. ait: Vade ad formicam piger, & considera vias eius, & disce sapientiam. Porro in
3. Reg. 6. 3. Reg. legimus, quod Salomonis templum septē annis ędificatū
Ioan. 2. est: at verò Io. 2. legimus dixisse Iudæos Christo, quadraginta sex annis ædificatum est templum hoc; quod quidem fuit postquam illud Babylonici euerterunt. Vbi adumbratū est, quod perseuerans homo in gratia baptismali, breuiter perfectū Dei ędi
Simile. ficium efficitur; si tamen non perseueret, cum difficultate ad perfectionis cacumen euadit. Sanè qui non perseuerat in virtute, similis videtur ei qui ex India cum multis veniens opibus, tandem F
Luc. 11. ad portum prope accedens, naufragium incurreret. De talibus
Simile. etiam dici potest illud Luc. Fiunt nouissima illius peiora prio
Simile. ribus. Nam dęmon eum qui sibi aufugerat, grauioribus vincit catenis, tanquam carceris custos: item si tibi ex auiario auicula auolarit, soles vbi eam recuperaueris, accuratius custodire.

Vitia excæcant homines.

QVi sequitur me non ambulat in tenebris. Sanè plerisque vitiosis hominibus accidere videtur, quod accidit nonnullis, G
Simile. qui ad ignem se calefacientes, dum nimium ibi morantur, tan
Desidia quantum noceat. dem frigent, cùm ignis sensim extinguatur: atque ita cùm potuissent concedere cubitum egregie calefacti, si ignem deseruissent, postea deserēte ipsos igne, frigidi recedunt: sic multi desiderium habentes de vitiis deserendis & mundo relinquen
Simile. do, id tandem expectant, vt mūdus ipsos cum maxima ignominia relinquat. Sunt quidem vitia instar Syrenum, quæ blandis cantilenis homines demulcentes, eos interficiebant; sic et dęmon depingit adeo fallaciter ipsas delectationes mundanas, vt
Simile. ipsis miserabiles homines fallat & decipiat: atque ita tanquam bel- H
luæ quędam se ad hæc turpia patranda abiiciunt & demittūt.
Peccās est ignorans. Vnde dictum est, quod omnis peccans est ignorans; siquidem nō vult oculos aperire, ne cognoscat quātam maiestatē offendat,
Simile. atque in tenebris se turpiter perire patitur. Quid quæso diceres de eo, qui non vellet modicam sitim sustinere, sed potius biberet de vase pleno veneno? Quare tales homines caueant sibi ne incidant in illam terribilē Christi sententiā: In peccato
Ioan. 8. vestro moriemini. Mirū est sanè, quod videamus plerosque ad negotia humana tam lynceos, cùm interim in negotiis cęlestibus
Prou. 23. cęciores sint talpis. Tales certe monet Sap. cū ait: Ne intuearis

A vinum quando flauescit, in nouissimo enim mordebit vt coluber: sic enim negotia humana & delectationes mundanæ initio quidem nobis blandiuntur, sed nouissima ad mortem ducunt. Vbi interim obserua quod dicat, ne intuearis; siquidem seruus Dei non solùm non debet committere vitia, sed nec ét ea debet intueri. Vnde Ezech. ait; Fili hominis, in medio domus exasperantis tu habitas, qui oculos habēt ad videndum, & non vident. Vide obsecro in quantam cæcitatem deuenisset Balaam, qui apertis oculis non videbat angelum, quem tñ asina videbat. Sic Isaac cùm caligarent oculi eius, potius tactui fi B dit, q̃ auribus, & ita deceptus est. Multi igitur ita se gerūt, qui potius delectationibus quas tactu percipiunt, fidunt, q̃ fidei quæ est per auditū, quæ nos docet quam sint pretiosa inuisibilia bona quæ speramus. Ad tantam quidem cæcitatē mali deueniunt, vt & Dei timorem abijciant, & apud homines verecundiā. Vnde Propheta ait: In circuitu impij ambulant. Nam sicut iumentū, quod lagenas trahit ad hortos irrigandos, eandem semper calcat viam; sic vir malus in eisdē vitijs consenescit. Vnde Iob ait: Ossa eius implebuntur vitijs adolescentiæ suæ, & cū eo in puluere dormient. Quasi dicat, durant vitia in C impijs vsq; ad puluerē mortis. Vnde Sap. ait; Adolescens iuxta viam suā, cum senuerit non recedet ab ea. Sanè vir impius quasi nouos quotidie sapores & condimenta vr̄ in vitijs inueni re. Vnde Iob ait: Cùm enim dulce fuerit in ore eius malum, abscondit illud sub lingua sua: sicut enim qui aliquid gustui suaue edit, illud solet per os voluere & reuoluere, sic ét peccator in suis iniquitatibus delectatur. Sed quæ maior insania pōt excogitari, quam tot, tantaq; pericula pro his rebus mundanis velle subire? in Num. quidem habetur, q̧ cùm tribus Ruben & Gad haberent pecora multa, & inuenissent antequā transi- D rent Iordanem, fertilem quandā terram, rogarunt Moysen vt sineret ipsos ibi habitare, qui tñ noluit, sed potius vt prius ad promissam terram peruenirent: tribus ergo istæ se obtulerunt Moysi, q̧ cū armis præcederent in prima acie, si modo eis hoc beneficiū concederet. Vt inde intelligas quantis se periculis vitiosi homines exponant ad pecora sua pascenda, hoc est ad inanes & caducas capiendas delectationes. Hic igitur amor sui & passiones propriæ solent multos excæcare, sicut olim Samson miserabiliter amore Dalilæ exæcabatur, & ita ab ea inimicis tradebatur. Præterea ét pp nimiam cupiditatem rerum temporalium passim in multa labimur flagitia, vt mendacia, furta, periuria.

Occasiones noxias eui temus. Ezech. 2. Num. 22. Gen. 27. *Magna cæcitas nostra.* Psal. 11. Simile. Iob 20. Prou. 22. Iob 20. Simile. Num. 32. *Vitiosi mul ta pro vitijs subeūt pericula.* Simile. Iudic. 16.

periuria. Cæterum ex subiecta similitudine videre poteris, in E
Similit. quantis tenebris versentur quidem impij: si enim humanissimus pater amore filij sui flagrans, quē inter Turcas haberet captiuum, atq; catenis vinctum, & acerbissimo carcere conclusum, venderet suam substantiam oēm, vt pretiū redemptionis filij ad eum ferret, atq; in ipso itinere indignissime tractaretur ab ipsis Barbaris per quos transibat; tandem vero ad filiū accedens narraret ei tot tantosq; labores quos pro filio exantlauit; cui filius procaci fronte & impudenti ore responderet, quod nollet ex captiuitate exire, sed potius discederet inde pater, & eum ibi habitare vsq; ad extremam vitā fineret; annon inhumanissimus talis filius & cæcior talpa esset iudicandus? Sic ergo inhumanior multo & cecior est miserabilis peccator, pp quem à peccati seruitute eruendū, tantos Christus passus est labores, & vt inquit Pau. vt resipiscere persuaderet peccatoribus à laqueis diaboli, à quo captiui tenentur, & tñ ipse peccator pertinaciter in peccatis suis permanet, nec vult resipiscere. F

Vitia quā difficulter dimittantur.

Mundus quomodo homines excæcet.

2.Tim.2.

Simile. Et certe talis peccator similis esse videtur ipsis Æthiopibus, qui crotalis, vestibus coloratis, & alijs hmōi puerilibus rebus miserabiliter decipiuntur, & captiui ducūtur. Vnde Dauid ait:
Psal.43. Vendidisti populum tuū sine pretio: idest permisisti pp eius G
Simile. scelera vt captiuus esset. Et certe sunt peccatores instar grauidarum mulierū, quæ carbones, terram, & alia hmōi appetunt & edunt, vt deprauato appetitui satisfaciant: sic enim ipsi turpes voluptates appetūt, vt ipsis se explere possint & exaturare;
Simile. nec tñ id vnquam perficiunt: sed sunt instar eorū, qui vt sitim sedent, salem edunt; vel vt ignem extinguant, oleū apponunt.
Simile. Item illis accidit sicut venatico cani, qui postquam venando & currendo defessus est, & leporem comprehendit, à venatore ipso deluditur accepta præda, & tñ relinquuntur in eius ore pili aliqui: sic ēt post quam peccatores in vitijs delassati sunt, tñ H reportant ipsam defatigationem, & non aliud lucrum, sed potius Dei iram. Porro quamuis sæpe Deus impedimēta multa & obstacula det peccatori, ne in vijs suis perseueraret, iuxta illud
Oseæ 2. Oseæ; Sepiam viam tuā spinis: nihilominus tñ in vitijs persistit, etsi spinas multas & sentes inueniat, & conscientiā lædat, atq; honorem perdat: ordinauit enim ita diuina bonitas, vt in vitijs reperirentur spinæ multæ, vt ita homines ab ipsis retraherentur, & tñ in ipsis persistunt. Vide enim quantos sustine-
3.Reg.21. ret labores Achab, & quantos gemitus & suspiria ederet, vt vineam Naboth possideret, & vsurparet, & tñ noluit à sua illi-

Vitia homines defatigant, & non satiāt.

Vitiorum via asperrima.

cita

A cita vsurpatione desistere. Item Saul per deserta loca & diffici- lia multis cum laboribus persequebatur Dauidem quem ode rat, nec unquam voluit ab incæpto desistere: vide enim q̃uo di ceret illis qui latitantem Dauidem sibi denunciauerant; bene- dicti uos à domino, quia doluistis uicem meam: & tamẽ in tan tis laboribus nunquã factus est voti compos. Non ita certe res se habet in virtutis uia, siquidem tandem aliquando assequi- mur quod cupimus, & quietam uitam ducimus. 1. Reg. 23. *Vitiosi q̃ inquiete vi uant.*

Laus in ore proprio vilescit.

B TV *de te ipso &c.* Perperam quidem isti id Christo accom modabant; siquidem ipse syncerũ poterat sibi exhibere testimonium; sed tñ ex consuetudine quadam hominum lo- quendi, satis intelligitur quantũ in proprio ore laus ipsa uile- scat, quin potius si quid boni habemus, id totum Deo tribuen dum est. Vnde Iaco. ait: Omne datum optimum &c. Et certe multos uideas hac in re turpissime peccare, ut scilicet seipsos iactent, & sua turpiter ostentent, qui utiq; discipuli uidentur Pharisæi, de quo inquit Christus q̃ diceret, ieiuno bis in sab- batho, decimas do omniũ quæ possideo &c. Est enim dæmon Iaco. 1. *Multi tur piter se ia- ctant.* Luc. 16.

C adeo astutus, vt cũ uidet q̃ nobis impedire non põt bona ope- ra, conetur ut inanem captemus gloriam, ut hac ratione fru- ctũ boni operis perdamus. Quod Apost. reprehendens ait; Tu aũt cum oleaster esses, insertus es in olea, noli gloriari aduer- sus ramos. Considera ergo qualis fueris antea, etsi quid habes boni, id totum Deo tribue. Si enim hebræi tam dilecti à Deo, ita turpiter lapsi sunt, & confracti eorum rami fuerunt; timere certe debes ne forte nec tibi parcat, cùm naturalibus ramis nõ pepercerit: ubi hæbreos uocat naturales ramos; de quibus ait, Qui sunt Israelitæ, quorum adoptio est filiorum, & gloria, & *Inanẽ glo- riam fugia mus.* Rom. 11. *Iactantia & præsum ptio dete- stabilis.*

D testamentũ. Si igitur infrugifera arbor fueris, sicut isti hebræi, caue ne à Deo derelinquaris; siquidem omnis arbor quæ non facit fructum bonũ, excidetur. Porro ex subiecto quidẽ exem plo intelliges, quam sint multi amici iactantiæ. Ferũt enim q̃ cùm equites quidam se iactarent insolẽter de fortitudine sua, ante quendam Castellæ regem, ita ut deprimerent fortitudi- nem Hectoris & Achillis, mulier quædã necromantica effecit ut ibi apparerẽt Hector & Achilles; cumq; crudelissimam pu gnam inter se inirent, statim inde recesserunt equites oẽs & fu gerunt. Tunc uero mulier ipsos irridens ait, ubi est modo for titudo uestra & inanis iactantia? Sic igitur multos uideas hoc Rom. 9. Matt. 7. Exemplũ. *Iactantia multorum quam sit ri dicula.*

tempore

tempore se inaniter iactantes,& de uirtute sua nimiũ glorian- E
Eccl. 37. tes. Vnde Eccle. ait: O præsumptio nequissima, vnde creata
Eccl. 6. es? &c. Item alibi ait: Ne extollaris in cogitatione tua velut taurus, ne forte elidatur uirtus tua per stultitiam, & folia tua comedat,& fructus tuos perdat, & relinqueris velut lignũ aridum in eremo. Satis igitur hinc intelligas quam sint fatui illi qui per inanem gloriam sua perdere uelint bona opera,& multa sibi incõmoda cumulare. Annon stultissimus ille esset mercator iudicandus, qui cùm haberet decem mille nummos aureos,quos in mercibus insumere posset, illos impéderet in crotalis & sibilis, & alijs huiusmodi ludicris? Stultius utiq; est,qꝫ F cùm possis præclaris operibus tibi cęlestes merces cõparare, ex his potius inanem tibi compares gloriam,& vanam iactantiam,ac ostentationẽ. In Leui.quidem præcipiebatur: Agrum ne semines diuerso semine,vt puta auenam cum tritico: sic igitur non debemus cum præclaris & solidis operibus seminare auenam inanis iactantiæ: siquidem quamuis vtrǫq; segetes uideantur uiriditatẽ quandam præse ferre, nihilominus tñ cùm tempus messis aduenerit, satis cognoscetur discrimen ipsum, & differentia manifestabitur inter triticum ipsum & auenam: non est igitur quod modo inani laude te efferas & iactes, satis G enim in alia vita apparebit utrũ solidum sis frumenti granum, an uero inanis auena & tanquam pabulum iumentorum.

Ambitio quantum incommodet.

Simile.

Se iactare quã sit fatuum.

Leui. 19.

Simile.

Iob 31. Porro irridens quidem beatus Iob, eos qui insolenter se iactant,& magnifice de seipsis sentiũt & prædicant,ait: Si habes brachium sicut Deus,circunda tibi decorem, & in sublime erigere,& esto gloriosus,& speciosis induere uestibus: quasi diceret,at verò cùm sis vilis vermiculus, quorsum te tantopere iactas,& insolentissime effers? Idem ẽt alibi docet quanta sit huiusmodi iniquitas,cùm ait: Si osculatus sum manũ meam ore meo,quæ est iniquitas magna. Sed quęso te sancte Iob,an hoc H tm̃ est malum,manum suam osculari? Est quidem inquit magna iniquitas,quandoquidem per manum intelligũtur opera: ille igitur dicitur manum osculari, qui opera bona quæ facit,
Apoc. 3. sibi ipsi attribuit. Vnde in Apoc.dicitur, Vtinam frigidus esses aut calidus, sed quia tepidus es,& neq; frigidus, neq; calidus, incipiam te euomere ex ore meo. Quasi diceret,peior utiq; videtur ille,qui cùm aliquid boni habeat,de illo quidem insolescit,neq; Deo acceptum refert. Siquidem paulo ante dixerat; Dicis quia diues sum & locupletatus, & nullius egeo,& nescis quia tu es miser,& miserabilis,pauper,& cæcus,& nudus. Sed

Non debemus insolescere ex bonis operibus.

quorsum

A quorsum obsecro se iactabis miserabilis homo? Siquidē Deus est, vt ait Apost. qui operatur in nobis velle & perficere, pro bona sua voluntate: non est ergo quod nos iactemus & gloriemur. Sane cū aliquis clericus Crucem gestat, quamuis uideat omnes sibi aperire caput, & reuerenter coram ipso se habere, non tamen exinde se iactat, & inaniter gloriatur, siquidem uidet eam reuerentiam non sibi, sed Cruci exhiberi: quod ēt ex eo colligit, qm̄ si solus sine Cruce ambulet ēt per plateam & incedat, vix reperitur qui ipsi aliquid dicat. Magna igitur est dementia tua, ꝙ existimes tibi esse attribuenda bona quæ fa- B cis, & tuæ diligentiæ ac sedulitati, & non potius Deo optimo maximo. Quamobrem non ita equidē te gerere debes, sed potius cum ipso Apost. Paulo dicere: Soli Deo honor & gloria.

Phili. 2. Simile. *Omne bonum desursum est.* 1. Tim. 1.

Non magna laude dignus videtur, qui tantum miseris antefertur. Lasciuia & laus nunquam habent concordiam. Quam magnum est nolle laudari, & esse laudabilem. Bonum est laudari, sed præstantius est esse laudabilem.

Sene. lib. de morib.

Sabbatho post IIII. Dominicam C Quadragesimæ.

CONCIO TERTIA.

Varijs quidem modis solet Deus nos interius in anima erudire.

DICEBAT *Iesus turbis Iudæorum, ego sum lux mundi.* Ioan. 8. Sane sicut sol varia producit in uisceribus terræ virtutē suam cōicando, interdum quidem aurum, interdum argentū: tum ēt pretiosas D Margaritas in conchilijs, & coralliū in suis venis & ramis, item herbas & plantas in aruis: sic ēt Deus in anima nostra uarios producit effectus, & nos semper ad se vocat & allicit, atq; radijs lucis suæ nos illuminat. Nos tn̄ tanquā ingrati resistimus sæpe tantæ luci & illuminationi nostræ, neq; parere volumus diuinis præceptis. Mirū sane est ꝙ hebræi ita obseruarent pręceptum illud de custodiendo sabbatho, vt neq; ad defensionē propriam vellent illud violare; & tn̄ nos penitus omnia pręcepta Dei nostri negligamus, qui certe non dormitat neq; dormit, vt nos custodiat. Illi vt præceptum illud non uiolarent de non edendis cibis vetitis, se morti libentissime exponebant; & nos

Similitudo. *Magna Dei prouidentia circa hominē.* 1. Mac. 2. Psal. 120.

nos facili negotio statim pręcepta Dei infringimus, cùm tñ po- E
tiori iure ad legem gratiæ seruandã astringamur? Ignominio-
sum certe nobis est, ꝙ cùm de puluere terræ nos Deus eduxe-
rit, & ex filijs diaboli filios suos fecerit, nihilominus tñ contra
Deum factorem nostrũ nos erigamus, & eius præcepta transf-
grediamur. Ignominiosum ẽt nobis est, ꝙ cùm nobis præce-
ptum nõ sit, vt nobis delicate indulgeamus, sed potius Deum
& proximũ diligamus, nihilominus tñ huiusmodi amoris obli
ti, nos plusquam opus sit turpiter amamus. Vis obsecro videre
miserabilis homo, quantũ Deo debeas, & quantam ipse tui cu-
ram gerat? dicit quidem Pic. Miran. tractans de creatione rerũ F
initio mundi, ꝙ cùm videretur post creationem rerũ aliarum,
nullum superesse locum homini ipsi, siquidem cęlos angeli oc-
cupauerant, pisces aquas, aues aerem, animalia reliqua terrã,
statuit Deus seipsum homini dare, vt diuinam hãc haberet hæ-
reditatẽ. Vnde Dauid dicebat; Dñs pars hæreditatis meæ &c.
Item; Etenim, inquit, hæreditas mea præclara est mihi. In cu-
ius rei figuram dixit Deus ad Aaron; In terra eorũ nil possidé-
bitis, nec habebitis partẽ inter eos, ego pars & hæreditas tua.
Hinc fit, vt quamuis homo multas habeat diuitias, & honores,
si tñ Deum nõ habeat, sine consolatione est, solus enim Deus G
ipsum satiare põt. Videtur quidẽ anima hominis instar auicu-
læ cuiusdam in auiario conclusæ, quæ quamuis pulcherrimã
habeat caueã, & redundanti abũdet pastu, nihilominus tñ sem-
per omnia diligenter explorat, vt possit tandẽ aliquã auolare;
quandoquidem nouit non hunc esse locum suũ, sed spatiosum
aerem. Cognoscitur quidem aperte quam parũ Deum diliga-
mus, in eo ꝙ parũ doleamus ꝙ ipsum amiserimus: tũ ẽt quod
ipse semper nostri recordatur, cũ interim nos eius non recorde-
mur. O si semper diuinorũ beneficiorum in nos collatorũ me-
mores essemus, quanta præmia cõsequeremur! Assuerus qui- H
dẽ in libro scripta habebat obsequia sibi & beneficia exhibita,
vt posset ea remunerari, sicut videmus fecisse cũ Mardochæo,
quamuis sanguinẽ non fudisset: quãto igitur magis pręstiterit,
vt Dei beneficia iugiter quidẽ in memoria habeamus, qui pro
nobis pretiosissimũ sanguinẽ effudit, & nostri semper curã ge-
rit absq; vlla pręmij spe? Est quidẽ Deus tã liberalis erga nos,
vt sæpe nos expectet, vt ab ipso beneficia postulemus, quin po-
tius ipse nobis ea vltro confert. Vnde per Iob ait: Vbi eras qñ
ponebã fundamẽta terrę? Quasi dicat, ego te meritis & benefi-
cijs mihi deuinxi ẽt priusquã esses; vnde, iuxta prouerbiũ, bis
videor

Facile Dei præcepta transgredimur.

Ingrati sumus erga Deum.

Pic. Mirã. in quæst. de hom.

Ineffabilis Dei amor erga homines.

Psal. 15.

Num. 18. & Deu. 18.

Simile.

Res mundanæ sine Deo non possunt nos satiare.

Esther. 6.

Grati erga Deum simus.

Iob 38.

A videor dedisse, nam bis dat qui cito dat. Item Deut. dicit, Interroga maiores tuos, & dicent tibi, qñ diuidebat altissimus gentes &c. Sic ergo dicit tibi Deus; Vbi eras qñ pp te homo factus sum, qñ sacramenta institui, qñ te à peccati somno excitaui? Te dormiente crescunt segetes tuæ, abundant pecora & armenta, fit digestio in stomacho. Vnde Christus dicebat, Sic est regnũ Dei, quemadmodum si homo iaciat sementẽ in terram, & dormiat, & exurgat nocte & die, & semẽ germinet, & increscat, dũ nescit ille. Quare tanq̃ prouidus pater cùm nos dormimus, ipse pro nobis uigilat, & nobis radijs suæ clarissi-
B mæ lucis, & plantas, & animalia generat, & tñ nos ingratissimi id non considerabimus, de quo tñ strictam reddituri sumus rationem? Sanè quacumq; parte hanc diuinam lucem contempleris, inuenies eam te semper illuminantẽ, & medicinam tibi facientem. In Exo. quidem præcipiebatur, ut totus agnus mã ducaretur, ẽt ad pedes usq;, ut inde intelligamus, q̧ lux mũdi quacunq; eam parte spectaueris, longe utilissima est, & uerus agnus Christus dñs semper est nobis salutaris. Vnde sponsa postquã per singula sponsum laudauerat, tandem ait, q̧ totus est desiderabilis. Quamobrem semper hæc tanta Dei nostri
C beneficia nostros ante oculos habeamus. Præcipiebat quidẽ Deus in Lege, ut semper ignis ante altare arderet, & vt sacerdos ligna iugiter ministraret: ut inde intelligamus, q̧ in memoria nostra iugis uersari debet memoria beneficiorũ Dei. Hinc Eccl. ait; Ad locũ unde exeunt flumina reuertuntur, ut iterũ fluant. Sic ẽt antequam Deus legem daret populo, prius ante oculos ei constituit beneficia quæ acceperat, ut cũ his grati essent, capaciores redderentur ad alia accipiẽda. Sic ẽt pp hanc causam uoluit, ut manna tanto tempore conseruaretur: est.n. gratitudo tanquam clauis quædam beneficiorũ. Vnde Dauid
D dicebat, Ego aũt semper sperabo, & adijciam super oẽm laudem tuam; quasi dicat, semper sperabo noua beneficia, qñquidem memor sum ueterum quæ accepi. Vide deniq; quõ grati essent sancti illi patriarchæ: nam Abraham cũ dixit ei Deus, Semini tuo dabo terram hanc, ædificauit statim altare dño.

Deut. 32. *Magna a Deo accepimus beneficia.* Mar. 4. Simile. *Vide quã sumus Deo deuincti.* Exod. 12. Simile. Cantic. 5. Cantic. 6. Eccle. 1. Exod. 16. Psalm. 7. Gene. 12.

Deum sequi quam salutare.

QVi sequitur me. Multipliciter quidem, vt ait D. Tho. aliquis sequitur Deũ, mẽte per contẽplationẽ iuxta illud Oseæ, Sequemurq; dñm. Vnde illi Deũ habent præ oculis, & Deum cognoscunt, per modum contemplationis. Item etiam

D. Tho. in Mat. Oseæ 6.

sequimur dñm per obseruãtiam mandatorũ, iuxta illud Ioan. E
Ioan. 10. Oues meæ vocem meam audiunt, & sequuntur me. Item per
Iob 23. imitationem operis, iuxta illud Iob: Vestigia eius secutus est pes meus. Itẽ per cõtemptum sui & suorum, iuxta illud Mat.
Mat. 16. Siquis vult venire post me, abneget semetipsum, & sequat̃ me.
Apoc. 14. Itẽ per puritatẽ mentis & corporis, iuxta illud Apoc. Hi sunt qui cũ mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim sunt, & sequuntur agnũ quocumq; ierit. Inter cætera porro, quæ gloriam Dei in terra prædicant, ait Lau. Iust. est socialis vita fidelium, eorũ præcipue qui spreto seculi luxu, abdicatisq; á se diuitiarũ, honorũ, & carnis illecebris, in monasteriorũ claustris, F voluntariȩ seruitutis se vltro dedicarunt voto. Quis oro, diuinam bonitatẽ & sapientiam ineffabilem, laudum non extollat præconijs, cùm vtriusq; sexus homines penè innumerabiles, intuetur florere iuuentutis decore, corporis sospitate potiri, terrenarũ facultatũ abũdare afflu ẽtia, possidere agros, vineas, domos, seruos & ancillas, parentũ, amicorum, affiniumq; generositate clarescere; sponte tñ renunciare seculo, illius pompas spernere, propinquos omnes relinquere, atque sub ignoti quodammodo viri disciplina, per obedientiȩ exercitium Christo dño militare? Hoc quippe humanæ consuetudinis & com- G munis vitæ supergreditur limites: non.n. naturalis pignorum affectus patitur, vt cõtemnamus eos qui nos genuere, & in hãc visibilem mundi huius produxerunt lucem: non inquam lex cordibus innata mortalium, suadet, vt deserta vrbe propria, vniuersis relictis cõsanguineis, coæuis adolescẽtibus, familiaribus & notis, peregrinari pergamus ædes remotas, peragrare prouincias, ciuitates & castra, non uno, duobus, uel tribus annis, sed toto uitæ suæ decursu, atq; spontanea deliberatione pati famem, sitim, frigus & nuditatẽ, corpus quoq; attenuare uigilijs, & quod his omnibus maius est, propriȩ uolũtatis de- H bellare affectus. Nam natura ipsa trahit, usus docet, impellit humana fragilitas, allicit socialis amor, mutua inclinant obsequia, ut quilibet rationis compos, in illo in quo natus est, habitet solo, & suorũ affinium fruatur consortio. *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris.* Quasi dicat, qui gloriatur se Christianũ esse, hoc potissimum intendat, ut præceptis meis pareat. Si igitur uides creaturas oẽs huic rei intentas, ut præceptis Dei pareant, & nil aliud præterea præmij se consecuturas sperent: cur tu homo solus inter cæteras, cui tã multa præmia proposita sunt, Deo rebellis eris, & eius prȩceptis non parebis? Noli

Lau. Iust. li. de obe. c. 18.

Qui mundũ propter Deum relinquunt, quãto sint digni præmio.

Amor Dei quãtas habeat vires.

Religiosa vita q̃ sit perfecta.

Lud. Gra.

Obediam᷑ Deo ut nobis creaturȩ obediãt.

igitur

A igitur mirari si tibi inobedientes sint filij, si cognati, si cæteri sub tua potestate constituti, & ꝙ passiones etiã animi domare non possis, sed potius tibi rebelles sint: siquidem tu Deo tuo non vis obtẽperare, & idcirco nec creaturæ tibi obediũt. Iustũ plane est, vt oẽs contra te insurgant creaturæ, & pugnet cõtra te vniuersus terrarũ orbis, cùm tu velis rebellis esse Deo tuo. Admirationẽ quandam constituit Propheta dicens: Quid est tibi mare ꝙ fugisti, & tu Iordanis quia cõuersus es retrorsum? Sed postmodum respondet admirationi dicens: A facie dñi mota est terra, à facie Dei Iacob. Item qui conuertit petrã in B stagna aquarũ, & rupẽ in fontes aquarũ: quasi diceret, si terra quæ bruta & tarda est, & rupes immanes & duræ, ita Deo ob temperarunt, quid mirũ est si veliuolum mare, & profluẽtia, à diuino ꝑcepto nullatenus discedant? obedit igitur cete Deo, obediunt leones, obedit ignis in fornace Babylonica, obediunt corui Eliæ, & cęli imbres non mittentes per spatiũ trium annorũ cũ dimidio: & quod ẽt addendum est, ad petitionẽ Iosue facit Deus, vt sol sistat gradũ in cęlo, & tu homo rebellis esse vis Deo tuo? Quid.n.attinet dæmonem solo verbo detestari, abhominari, & audito eius nomine horrere, in terrã expuere, C & frontẽ signo Crucis munire; si tu mandatis eius obtẽperas, si spiritu eius duceris, si illius superbiam, inuidiam, odiũ in homines, mendacia & mores imitaris? Rursum quid iuuat Christum vocetenus dñm appellare, si illius imperium recusas, si vniuersa eius præcepta contemnis, si nullo eius amore aut reuerentia tangeris? Si tenebras magis q̃ lucem sequi vis? Si pr̃, inquit ille, ego sum, vbi est honor meus? Si dñs sum, vbi est timor meus? Itaq; si vere illũ dñm appellas & adoras, da operã vt illum in spiritu & veritate adores. Qñ ergo reipsa Christũ Deũ appellas, qui honores, qui diuitias, qui ipsam deniq; fœ- D dissimã voluptatẽ Deo antefers? O vere ventrẽ dignũ tali cultore Deũ! Quid.n.vilius, quid turpius, quid magis sordidũ, q̃ ventrẽ sibi Deũ facere? Annon pudet adeo nobilem creaturã, sic à nobilitatis suæ dignitate degenerasse, vt tam turpis Dei obsequio addicta sit? Agnoscere quidem debemus, ꝙ vt Christũ sequi possimus, eius nobis auxilium necessarium est, quod vbi agnouerimus, simul ẽt intelligemus, ꝙ nostræ vires non sufficiant solæ ad Christum imitandũ & eius vestigijs insistẽdum. Plurimum quidem confert ad profectum nostrũ & virtutis incremẽtum, atq; perseuerantiam in ea, intelligere vnde nã hęc tãta nobis proueniant bona, & ꝙ Omne datũ optimũ,

Psal. 113.
Simile.
Ionę 2.
Dan. 6.
Dan. 3.
3. Reg. 17.
Iosue 10.
Obediam' Deo & non dæmoni.
Malach. 1.
Seruemus Dei mãdata, vt eum quodãmodo honoremus.
Fauorẽ diuinum implorem' ad seruãdam eius legem.
Iacob. 1.

& omnē donū perfectū, de sursum est descēdens à patre lumi- E
nū. Si quid nos bonę operationis dedimus, vt eius gratiā me-
Ephe. 2. rereniur, vbi est ꝙ Apost. dicit: Gratia salui facti estis per fi-
dē, & hoc nō ex vobis, Dei.n. donū est? Si nostra dilectio Deū
1. Ioan. 4. præuenit, vbi est quod Ioannes dicit: Non quia nos dilexeri-
mus eum, sed quia ipse prior dilexit nos? Si sine eius munere,
nostra virtute eū sequimur, vbi est quod per Euangelium ve
Ioan. 6. ritas protestatur, dicēs: Sine me nil potestis facere? vbi est qđ
Ioan. 15. ait; Nemo potest venire ad me, nisi pater meus traxerit eum?
vbi est qđ iterū dicit, Non vos me elegistis, sed ego elegi vos?
si saltē dona bonorū operū, virtute nostra bene cogitādo præ- F
2. Cor. 3. uenimus, vbi est quod rursum per Pau. tam salubriter dr̄, Nō
quia sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis quasi ex no-
D. Grego. bis, sed sufficientia nostra ex Deo est? Idem ēt Greg. alibi ait,
in Euang. Cùm nos sine ipsiusmet Dei fauore non possimus eū sequi,
hom. 29. necesse profectò est, vt eū oremus dicētes: Trahe nos post te,
Cant. 1. in odorem vnguentorū tuorū curremus. Vnde fratres charissi
mi oportet, ut illuc sequamur corde, vbi eū corpore ascendis-
Terrena contemnamus. se credimus, & desideria terrena fugiamus. Nil nos iā delectet
in infimis, qui patrē habemus in cęlis. Et hoc est nobis maxi-
me perpendendum, quia is qui placidus ascendit, terribilis re- G
dibit, & quidquid nobis cum mansuetudine præcepit, hoc à
Cōuersionē nostrā non differam⁹. nobis cum districtione exiget: nemo ergo indulta pęnitentiæ
tēpora paruipendat: nemo curam sui dum ualet, agere negli-
gat, quia redemptor noster tanto tūc in iudiciū districtior ue
niet, quāto nobis ante iudicium magnā patientiā prærogabit.

Iudicia hominum quam sint falsa.

Iudicia temeraria fugiamus. *Vos secundum carnem iudicatis.* Maxime quidem à iudiciis temerarijs & repentinis cauere debemus, præsertim cū tā facile labi soleamus & errare. Videas.n. aliquem multa re- H
linquere post mortē pia legata, & egregium condidisse testamentum, quem dicas illico ad cęlum euolaturum; & tn̄ for-
Alterum iudicare facile quā sit sæpe temerariū. tasse pp aliqua nobis occulta peccata eodem non ibit. Sunt quidem aliqui, qui propterea ꝙ uiderint aliqñ fragilitatē aliquam proximi sui, ita de cætero prauam quādam opinionem de ipso concipiunt, ut censeant eius omnia opera semper fore mala. Sanè isti non uident, quomodo sapientissimus Deus passim res ipsas id meliorem sortem & statum commutare soleat; ut uidemus initio non fuisse contentum appellatione ipsius firmamenti, quin etiam cælum quoq; appellauit. Item

A Abrahæ dixit: Nequaq̃ vocabitur vltra nomen tuum Abram, fed Abraham. Item Iacob ẽt dictus eft Ifrael: & Simon dictus eft Petrus. Vnde iuxta mutationem ipfarũ perfonarũ & rerũ, nomina ẽt Deus commutare folitus eft: & tñ tu tam pertinax es in proximo dijudicando, vt femper exiftimes eũ malũ effe, quem aliqñ vidifti in fragilitatẽ aliq̃ incidiffe. Contra tantam temeritatẽ præclare quidem Aug. ait: De occultis alieni cordis temere iudicare, peccatum eft, & eum cuius opera non videntur nifi bona, iniquum eft ex fufpicione reprehẽdere, cum eorum quæ homini funt incognita, folus Deus iudex fit, quia
B iuftus eft & infpector verus. Idẽ ẽt D. Aug. alibi ait: Fallimur quidem in iudicio noftro, quia fimulatio in verbis & vultu circunuenit nos: in corde fiquidem quid fit, videre non poffumus. Quamobrem fequi Dei iudicium nos oportet, qui ẽm cor, in quo vniufcuiufque fententia eft, examinat fingulos.

Gen. 1. Gen. 17. Gen. 35. Mat. 16. D. Auguſ. lib. de ve. inuo c. 21. tom. 3. D. Auguſ. lib. 1. quæ. uet. & no. teſt. q. 18. to. 4.

Vos fecundum carnem iudicatis. Cętera quidẽ, inquit grauis quidã autor, ex ipforũ natura æftimamus, & nõ ex adiunctis: vt fi generofum equũ emere in animo eft, nudũ cernere illum volumus: quòd fi quis illum auro & gemmis opertũ aduehat, ornamenta certe illa omnia adimi & auferri iubemus illico, di-
C cimufq; illa effe impedimẽto, quo minus integre equi naturã intueamur. Vbi verò de cuiufpiã honore & dignitate cogitamus, externa in primis & quæ circa illum funt, tanq̃ equi Phaleras obferuamus & reueremur. Magnus inquis ille eft: quare? quia princeps eft, magnas habet opes, ftipatores q̃ plurimos pafcit, curribus & equis, & pretiofis veftibus honeftatur, & has ob res atq; his fimiles, in admiratione cæteris eft, fi etiam nõ folùm virtute omni deftituatur, fed ẽt vitijs omnibus fordidus fit. Hoc quidem eft iudicare ẽm faciem & ẽm carnẽ. Tũ ẽt aliqui iudicant ex fignis alijs quibufdam exterioribus inte-
D riora ipfa, & ita miferabiliter falluntur. Vnde Laur. Iufti. ait; Altifona illa diuina tuba Apoft. Paul. nos exhortatur admirabiliter in hunc modum: Nolite inquit fratres mei ante tẽpus iudicare, quoadvfq; veniat dñs, qui illuminabit abfcondita tenebrarum, & manifeftabit confilia cordium. Quod ideo dicebat, quia nouerat quã facile de factis alienis confueuerint iudicia fieri. Nouerat inquã Deo effe odiofum, mentium proximorum velle fecreta rimari. Cæterum qui ad plenum ignorat fe, atq; fui interiores latebras penetrare non valet, quomodo poterit penetrare aliena fecreta atq; occulta? Impudentiæ quidem & temeritatis fignum notiffimũ eft, quẽpiam velle æfti-

Iſi. Cla. cara. de humi. tom. 1. ***Aliter Deus iudicat quam homines.*** Laur. Iuſt. li. de ui. ſoli. c. 3. 1. Cor. 4. ***Non debemus aliena corda iudicare.***

mare se scire, quod inuestigare non licet. Quamobrem audite E
oẽs qui iudicia temeraria agere consueuistis, æterni iudicis
pręconem, qualiter vos admonendo coerceat, quave sententia
audaciã repercutiat vestram, & ad sobriam humilitatẽ, sanaq;
1. Cor. 1. consilia reuocet. Quis inquit hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in illo est? Quis quæso nõ erret in iudicando occulta proximorum, cum frequentissime fallatur quisq; in proprijs? Si videris fornicarium, ebriosum, detrahentem, & liuore aspergentem, aliena rapientẽ, opprimentem
Laur. Iust. vbi supra. innoxios, hisq; similia facientem, ait idem Laur. Iust. quæ omnino laudabilia non sunt, & recta nequeunt intentione agi, horum iudicium nequaquã temerarium est, qm̃ talia per se nota sunt, & iudicata ex se, atq; damnata per legem: at vero vbi F
opus ambiguũ est, & quo fiat animo ignoratur, definitum iudicium euitandum est, ne efficiatur homo temerariæ sententiæ
Isa. 5. reus, dum quod rectum est, arbitratur esse obliquum. Tales
Non debemus temere iudicare. Propheta arguens dicit: Væ qui dñt malum bonum, & bonũ malum. Dei ergo gloriam deprædari videtur, quicunq; humanarum mentium assuescit arcana perquirere. O quam difficile ascendit supra se, quisquis operibus, temerarie iudicando, grauatur alienis. Cæterùm & spiritualiter iudicare se nescit, qui mentiũ curiose percontatur arcana, suimet opinione inflatus, extraneorũ damnat errata, qui humilitatis censura debuit propria. Sane pertimescit humilis perscrutari mentiũ proxi-
Nos potius quã alios iudicem⁹. morum ignota consilia, sibi ipsi vtiliter vacans. Stat infatigabili cura super sui custodiã, vt motus mentis insurgentes agnoscat, oẽmq; interioris suæ domus cõponit familiam. Semetipsum ẽt laudabiliter damnando dijudicat, quatenus tremendũ
Rom. 13. æterni Dei valeat non formidare iudicium. Apostoli. n. edoctus sententia, semetipsum ne iuste iudicetur examinat, euaginatumq; tenet spiritualis censuræ gladium, vt æstimationis H
propriæ cogitatus interficiat noxios, atq; humiliando se, oculorum insolentiã premat. Hinc est ꝙ sibi intendens, cæterorũ minime perquirit errata, negligitq; dum plangit propria, aliena iudicare delicta. Beatus plane humilis, qui omniũ arbitra-
Alienas cõsciẽtias nõ explorat vir humilis, sed suã. tur se esse minimum, seq; cunctorum voce veridica, vilissimũ esse fatetur. Iacet in imo, & per grãm eleuatur in summis, atq; semetipsum vilipẽdendo despiciens, Deo & hoĩbus efficit charum quidem & amabilem. Inflari siquidem vir ipse humilis, & de se modeste sentiens, nescit, abhorret etiam alicui proximo suo detrahere, fratresq; suos iudicare formidat, & renuit.

Sabbatho

A

Sabbatho post IIII. Dominicam Quadragesimæ.

CONCIO QVARTA.

Per suos etiam angelos nos Deus Illuminat.

DICEBAT *Iesus turbis Iudæorum, ego sum lux mundi.* Io.8. Sicut sol radijs suis nos illuminat & vniuersum terrarum orbem luce sua cōplet, sic etiam Deus per suos angelos nos illuminat: & sicut beneficio radiorū solis seruamur ne passim cæspitemus; sic ēt angeli custodiæ nostræ præpositi, nos à multis iniquitatibus seruant incolumes. Vnde Laur. Iust. ait; Singulis hoībus propriū Deus deputauit angelū, quatenus ipsorū adiutorio valeāt præsentis vitæ transire discrimina. Ipsi etenim sancti angeli aereas coercent potestates, ne ad libitum nos tentent, earū detegunt fraudes, vbiq; tanq̄ fidi comites nos tuent̄ dormientes, stātes, deambulantes, quiescentes, operantes: illuminant quoq; intellectum nr̄um excitando, disponendo, & lumen in nos diuinum trāsformando, cū eleemosynas damus, cū oramus, nostras preces ferunt preces ad cœlum, & oblationes Deo offerunt, nr̄is gratulantur profectibus, nostrisq́; virtutibus delectantur. O quanto exultant tripudio, cū aspiciunt crebris nos cælum pulsare gemitibus, & assiduis orationibus diuinū flagitare suffragiū. O quam suauiter lætantur si viderint nos sapienter psallere, deuote canere, legere frequenter, iugiter meditari, sine intermissione orare, maximū spei de salute nostra capiunt solatiū, si super cordis nostri nō dormitemus custodia. Idem ēt doctor alibi ait: Magnā prorsus & inuiolabilē præbere debet fiduciā cunctis Deo militantibus, sanctorū angelorum concessa custodia. Nā si orant, eorū preces offerunt Deo: si pugnant, æquè ipsi cum eisdē pugnant. si quiescunt, nēpe ipsi excubias agūt, ne quidq̄ mali ab aduersarijs patiantur. Si ignorant, docēt eos: si cadunt, erigunt: si pusillanimes efficiuntur, sanctis exhortationibus eos roborant & accendunt, & qua parte humana curuatur infirmitas, ea parte se opponunt casuris. Sicq́; custodiūt electos in omnibus vijs suis, ne forte offendant ad lapidē pedes. Mira quidem ait Ber. & vere magna dilectio charitatis, q̄ angelis suis Deus mandauerit de te. Vide.n. quis, quibus, & de quo, & quid mandatū sit. Qui.n. mandat, est Deus & dn̄s exercituum:

[Margin: B; C; D — Simile. Similitudo. *Angeli nos illumināt & custodiunt.* Iusti. li. de cōnu. ver. & ani. c.8. *Quantam diligētiam adhibeant angeli circa custodiā nostram.* Lau. Iust. li. de dist. & perfec. monas. c.5. *Angelis custodib. q̄tū debeamus.* D. Bern. Psal. 90.]

citum : mandat autem angelis,hoc est nobilissimis creaturis. E
De quo porro mandatū accipiunt angeli,nisi de miserabili pec catore , vt custodiant eum ? Quid porro mandat Deus nisi vt custodiant te in omnibus vijs tuis,& quod in manibus tollāt te ne forte offendas ad lapidē pedem tuū?Considerans tm̄ benefi
Psal. 8. cium dicebat regius vates: Quid est homo quod memor es
Iob 2. eius,aut filius hominis qm̄ visitas eū ? Nunquid mandat vt cō tra folium quod vento rapitur,ostendant potentiā suam,aut ꝙ stipulam siccā persequantur ? nunquid vt tollant impiū ne vi deat gloriā Dei ? Non hm̄oi quidē mandat Deus angelis , sed vt custodiant te.Vide igitur quā merito dicatur Deus lux mū F
Deus ꝑ angelos nos illuminat. di,qui ēt per angelos suos nos illuminat.Hi vero angeli magna cura muniis suū obeunt,non iustos modo,sed iniustos ēt suę fi dei cōmissos custodientes,qm̄ diuinæ prædestinationis arcanū
Prædestinati soli Deo cogniti. illis est incognitū,qn̄quidē diuina electio & prædestinatio nul lū in prædestinati aīa caracterem aut signū imprimit,quod tñ sacra quædam faciunt: ideo non intelligentes improbos etiam hoīes custodiunt,quos an prædestinati sint ignorant. Quid.n.
Angeli non norunt prędestinatos. non custodiant,qui videant publicanū cooptari in Euangelistā, & Ecclesiæ persecutorē,doctorē gentiū fieri? Quid aūt nobis præstent angeli,dn̄s declarat in Exo.his verbis;Ecce ego mittā G
Exo. 23. angelū meum, qui præcedat & custodiat in via , & introducat
Angeli boni nos ad bona inducunt. in locum quem præparaui tibi:sicut mali angeli semper mala suggerunt,ita contra boni semper honēsta suadent. Cū igitur has in aīo tuo voces audis,ne inimico tuo parcas,ne reddas qđ alteri debes,ne pauperi tribuas,has inq̄ voces & similes,certissime dæmonis quidē voces esse scias.Quāobrē sepi aures tuas
Psal. 118. spinis,& noli audire linguā neq̄,& cum Propheta dicito: Nar rauerunt mihi iniqui fabulationes,sed non vt lex tua.Cū vero cōtra audis,parce veniā petenti,redde quod alteri debes,liben ter pauperi tribue, voces esse intelligas angeli de tua salute so H liciti.O diuinā lucē,quæ ita nobis de talibus custodibus proui
Lau. Iusti. li.de Cast. con.ver.& ani.c.8. dcrit. Nos diligunt angeli ait Lau.Iust.nostrāq; zelant salutē tanq̄ ciuium suorū & æterni regni cohæredū. Non autem sub sanctorum positos custodia angelorum,formidare fas est,vt pu gnemus viriliter, vt in spirituali qua constituti sumus Christiana militia perseueraremus , supernorum spirituum diuina nos voluit sapientia muniri adiutorio , eidemque complacuit cœlestis patriæ gloriam polliceri vincentibus.

Postq̄ dominus dixisset,Ecce ego mittam angelum meum,
Exo. 23. qui præcedat te , subdit protinus: Obserua eū, & audi vocem eius:

A eius: nec contenendũ putes, quia non dimittet cũ peccaueris, & est nomen meũ cum illo. Quid si addam, te non ab angelo solũ, sed ab ipso ẽt superno iudice videri? Ipse.n.stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. Hoc autem modo videt ille, qui peccata nr̃a per prophetam improperans ait: Ego tacens, & quasi non videns &c. Sed is tñ quem putamus non videre, alibi ait: Et faciebatis malum in oculis meis &c. Ergo & angelũ & angelorum dñm nostris operibus semper assistere quidẽ considerantes, demus operam nequid purissimis eorũ oculis indignũ cõmittamus, ne ve qui

Can. 2. Isa. 57. Isa. 65. Hier. 29.

B rationales à Deo conditi sumus, pudore & verecundia ab elephãtis superari patiamur. De his namq; scriptum est, quòd cũ sobolis propagationi dant operã, conspectus hoĩum fugiant, & forte interuenientẽ occidant. Vide igitur quantũ debeas huic diuinæ luci, q̃ te semper illuminat ne aliquid turpe cõmittas.

Elephãtes verecundi Deũ semp præsentem habeamus.

Malas societates fugiamus.

QVi sequitur me, non ambulat in tenebris. Multi societatẽ Dei dimittẽtes, prauos & impios sectantur. Porro q̃diu in hac mortali vita viuimus, permixti sunt boni & mali: hic re

Hec. Pin. in Ezech. c. 10. & 11.

C peritur Noe inter carnales hoĩes, & Iob inter Gentiles, Ioseph inter Aegyptios, Tobias inter Niniuitas, Ezechiel inter Chaldæos; sed nihilominus Dei serui, q̃uis se in societate malorum permixtos videant, seruant se tñ puros incontaminatos, & fugiunt ẽt q̃tum in se est, huiusmodi societatẽ, ne vlla ratione cõtaminari valeant. Vnde loquens Deus cũ populo Israelitico p̃cipiebat ei, vt se abstraheret à Philistinorũ familiaritate, dicẽs ei: Caue ne vnq̃ cum habitatoribus terræ illius coniũgas amicitias, quæ sint tibi in ruinã. Item in Num. dicitur: Recedite à tabernaculis peccatorum &c. Eam ob causam etiã prohibebat

Malos non imitemur. Exo. 34. Num. 26.

D Deus immundorũ animalium esus, vt refert Euse. Pam. in li. de præpa. Euan. Si igitur immunda aĩalia tangenda non erãt, qui fieri potest vt sceleratos homines, quorũ vitia sunt oĩbus perspecta, nobiscũ coniunctos consuetudine sine ignominia habeamus? Hoc intuens Psal. ait: Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorũ, & in cathedra pestilentiæ non sedit. Verbũ aũt sedere consuetudinẽ significat. Vnde idẽ Proph. ait: Nõ sedi cũ concilio vanitatis &c. Et Isa. ait: Egredimini de Babylone, fugite à Caldæis. Et Hier. ait: Recedite de medio Babylonis. Esd. p̃terea in oĩone quã habuit apud Iudæos, Separamini inq̃t à populis terræ. Lictores Saulis q̃rentes Dauidẽ, cùm ad diuinos

Euse. Pã. li. de præpa. euan. Psal. 1. Psal. 25. Isa. 48. Hiere. 50. 1. Esd. 10. 1. Reg. 19.

vates

vates accederét, vaticinari cæperunt. Venit impius Saul, & ipse E
Bonam societatē amemus. quoq; vaticinatus est. Ex his ergo aperte constat quā pernitiosum sit impiorū vti familiaritate, & cōtra quā vtile sit, inter bonos versari. Quod Antisthenes intelligens dicebat, absurdū esse non repurgare à lolio triticū, hoc est non amouere à republ. hoïes vitijs implicatos, ne sceleratorū societate boni viri inquinarentur.
Antisthe.
Plut. Ita locū illū interpretatur Plu. asserens nō minus detrimenti adferre hoïes iniquos bonis quā loliū tritico. Proditū est memorię à viris doctissimis, statuas Dedali cū esset magno artificio pfectæ, nisi tñ arctissimis vinculis constringerentur, solitas esse dilabi & facile perfugere. Meminit huius historiæ F
Plato in Mem. & ī Hip.ma. & Aristot. 1. Poli. & de ani. in Memnone, & in Hip. maiore Plato, & Aristo. 1. Pol. & 1. de Ani. c. 3. refellens opinionē Democ. Philippum Comicum sequentis. Eodē ergo modo mores optimi, virtutum ornamentis illustrati, nisi fuerint virorum sapientia & charitate præstantiū, consilijs & familiaritatibus roborati, facile fluent & fugient, atq; penitus amittentur. Multa porro sunt incōmoda, quæ in-
D.Aug.li. de salu.do cu.cap.44. tom. 4. currimus ex societate malorum, ait Aug. Nam Hebræi quidē cùm cōmiscebantur alijs populis, deteriores reddebātur. Vide quo tandē redactus fuerit Iosaphat, propterea quod in societate Achab versaretur: vir ēt Dei consulit Amasię, dicens ne se- G
Exo. 12. cum adferret exercitum Israel, ne forte ex praua societate pe-
2.Par. 19. riret, potens enim erat Deus in paucis militibus suis ei conce-
2. Par.25. dere victoriam, atq; hoc quidem modo faciens, victoriā repor-
Gen. 12. tauit. Olim Abraham recessit à Chaldæis, & Iacob à societate
Gen. 14. fratris sui Esau, & Moyses etiam mandauit populo vt recede-
Num. 16. ret à tabernaculo peccatorum. Quia etiā peruersum Acham
Iosue 6. habuit populus in sua societate, qui tulerat aliquid de anathe-
2.Reg.21. mate, propterea victoriam non reportauit. Propter nonnullos prauos qui habitabāt in domo Saul, magna fuit immissa fames in populo, donec tandem illi perirent & destruerentur, ac deuastarentur. Et certe ex peruersorum amicorum societate, per- H
2. Reg.13. uersa etiam consilia nobis dantur. Sic Ionadab peruersum de-
Matt.26. dit consilium ipsi Amnon, vt sorore sua Thamar abuteretur:
Simile. Petrus in societate positus peruersorum Iudæorum Christum
Simile. negauit. Et scabiosa ouis scabiem suam alijs affricare solet: & parū fellis atq; amaritudinis, multā etiam dulcedinem cōtami-
1. Cor. 5. nare solet: & modicum fermentum totā massam corrūpit. Et
Simile. modicus aer infectus, multas ciuitates depopulare consueuit.

Nulla quidē est in omnibus morbis contagio, quæ sic tactū sequatur: vt mali mores consuetudine sese insinuantes. Præcipiebat

A piebat lex Israelitis,ne contraherent cum gentibus matrimonium,vt cõstat quidem ex Exo. ne scilicet malis earũ moribus & institutis corrumperentur.Filij Seth optimi quidẽ fuerunt, antequam filias Cain vxores ducerent,postea vero illarũ consortio in tanta scelera prolapsi sunt, vt causa quidẽ extiterint vniuersalis diluuij,vt habetur & legitur in Gen.Propheta ille à Deo in Samariã missus,in itinere à leone fuit interfectus,ꝙ cum illo alio propheta cibũ sumpsisset. Hebræorum populus quia cum gentibus conuersabatur,acerrime ab Isa.obiurgatus est vehementissime dicente. Vinum tuũ mixtum est aqua;vi- Exo. 34. Gen. 6. 3.Reg.13. Isa. 1. Simile.

B num enim aqua mixtũ, vim magna ex parte amittit, sic ẽt vir ipse bonus & probus,qui cũ malis ipsis agit & versatur,paulatim virtutẽ perdit,deuotionisq; feruorem diminuit. Quòd si quis adeo animosus inueniatur,vt et virtutẽ integram seruare ẽt in medijs uitiosis socijs possit,certe aut in dies magis, magisq; ad bona opera frigescet: aut si hoc minus,quod fere impossibile vr̃, malam saltẽ apud homines ipsos de se excitabit opinionẽ; sicut uinũ quod aqua dilutum est, & si non amittat uim,amittit tñ calorem:sic ergo tu opinionis tuæ apud homines iacturã facis,si cũ uitiosis hominibus ubiq; uersaris. Talis Simile. *Malorũ societas nobis honorẽ adimit.*

C enim quisq; æstimatur, quales sunt hi homines cũ quibus uiuit. Mirum aũt est picem tangere,& nõ inquinari;in igne ipso uersari,& non uri;inter prauos esse,& non deprauari;inter zizania,& non suffocari. Hæc quidẽ permistio & confusio quæ hic reperitur palearum cũ tritico, piscium bonorũ & malorũ in sagena,ipsius fæcis & uini in torculari,non debet perpetuo durare,ait Aug. tempus enim ueniet in quo exibunt angeli, & separabunt malos de medio iustorũ. Quòd si igitur nunc non potes corpore omnino abesse à malorũ congregatione, at certe animo à prauis eorũ operationibus abesse quam longissime Similia. Aug.contra. lite. Pæti. li.3. c.3.to.7.

D & potes & debes,ex quo referes præmiũ amplissimũ & coronam,cũ uiuas inter eos,de quibus dicit Apost. ꝙ quærũt quæ sua sunt,non quæ Iesu Christi.Tu aũt contra te geras, vt non quæras quæ tua sunt,sed quæ Iesu Christi,iuxta illud: Charitas non quærit quæ sua sunt. Qui in vnguentaria taberna,ait Sen. resederũt,& paulo diutius commorati sunt,suauem inde secum odorẽ ferunt;& qui apud Philosophum fuerunt,hauserunt ẽt secũ aliquid quod prodesset. Sed contra accidit eis qui in societate malorũ uersantur.Nam sicut tinea quæ generatur in panno, sensim, furtimq; eundem destruit, & caries in ligno producta,paulatim item lignũ rodit: sic impius existens in societate Matt.13. Phil. 2. 1.Cor.3. Sen. li.19. epi. 19. Similia.

Societas malorū bonos peruertis. cietate boni, clanculum, raptimq; ipsum tandē perdit atq; dis- E
soluit. Videmus etenim, q̄ quis ferrum ipsum durissimum sit, nihilominus tn̄ si diutius in terram defossum fuerit, tandē crassissima quadam afficiatur rubigine, sensimq; consumatur penitus: ita tibi accidet nisi diligenter caueris à malorum societate, *Societatē bonā amemus.* vt scilicet tandē eisdem cum illis vitijs inficiaris: quare bonorū potius societatem perpetuo inibis, vt in dies melior euadas.

Arrogantes quam sint detestabiles.

ETsi ego testimonium perhibeo, &c. Poterat quidē Christus de seipso testimoniū perhibere multo melius quā ipsi qui F
Cic.1.off. erant arrogantissimi & vanissimi, ac proinde mendaces. Vnde
Sallust. Cic.1.off. ait: Difficile admodū esse, vt quis sit arrogās & am-
Simile. bitiosus, & tn̄ non sit mendax. Sallust. ēt in bello Catili. ait, q̄
Simile. ambitio multos ad id induxit, vt mēdaces essent. Porro quēad modum ventus mobilis admodumq; leuissimus est, & modo hac, modo illac spirat, ita ambitiosus homo mutabilis valde est, & modo calidū, modo frigidū ex ore spuit. Quod videmus in
Luc.18. pharisæo, qui interdū se extollebat, nonnunq̄ etiā publicanum
Simile. deprimebat. Itē sicut aer visceribus terræ inclusus, exitum sibi quærens, tandem rūpit, & terrā ingenti motu quatit, ac contremiscentē reddit: ad eundē modū arrogantia & dn̄andi libido, G
Arrogātia detestabilis. in hoīs impij conclusa animo erumpens inde tandē, multorū famā lædit, insontes multos opprimit, & bonis multis insidiat̄. Pleriq; sane homines adeo arrogantia & elatione euanescunt,
Iust.li.12. vt se adorari ab alijs voluerint. Alexander, & Clearchus tyran-
& 16. nus aiebat se esse Iouis filium: & in huius rei signum faciebat vt aquila aurea ante se deferretur, vt Iusti. autor est. Porro serui Dei fugiunt humanas laudes, cū intelligant quòd soli Deo debeatur honor & gloria. Simili consilio quidem Ioannes à se
Matt. 3. diuinos honores depulit. Quo.n. alio scelere & primus parens, H
Gen.3. & summus ille angelus in barathrum deiecti sunt, nisi quòd
Isa. 14. vterq; diuinam sibi vsurpare similitudinem præsumpsit? sunt & aliæ viæ, quibus sibi homines diuinos honores quodāmodo
Laudes humanas fugiamus. tribuunt: qui enim inani gloriæ student, quippe de acceptis à Deo beneficijs impudenter gloriantur, an non isti ēt gloriam, quæ soli Deo debetur, suffurantur, & sibi tribuunt quod diuinum est? Ingrati quoq; hoc modo peccant, qui Dei beneficiorum memores nunq̄ sunt, qui nunq̄ oculos in cœlum tollunt, qui ita beneficijs Dei vtuntur, ac si illa non à Deo, sed à se ipsis percepissent. Hac enim ratione Pharaonem dn̄s increpauit,

cum

A cùm ait: Ecce ego ad te draco magne. Et certe ſicut in quolibet opificio, artifex magis quam inſtrumentum, cauſa operis eſſe dicitur: ita cuiuſcũq; laudabilis actionis noſtræ, Deus magis quam nos ipſi, cauſa cenſendus eſt. Quare non iactemus de nobis magna, ſed potius vilia ſentiamus. Epaminundas quidẽ quamuis fortiſſimus, & literis adeo exornatus eſſet, vt omnes ſui temporis doctos prope excelleret, erat nihilominus ſic ambitionis exoſor, vt vix, ac ne vix quidẽ ab eo obtineri potuerit, vt regimen acceptaret imperij. Porro vide obſecro quõ Deus punire ſoleat arrogantes: nam Nabuchodonoſor dicebat, quis B eſt Deus, qui vos liberare poſſit de manibus meis? & quaſi Deum ſe adorari volebat, ſed vt bos poſtea paſcebat herbas. Alteri Nabuchodonoſori regi Aſſyriorum, qui omnes Deos terræ exterminari pręcepit, vt ipſe ſolus Deus haberetur, vide quõ vna mulier Hebręa confuſionem ſempiternam adduxerit, cùm Holophernem principem ſui exercitus trucidauit. Cupidi quidem ſumus aſcenſionis, exaltationem concupiſcimus omnes, ait Ber. nobiles enim creaturæ ſumus, & magni cuiuſdam animi, ideoq; altitudinem naturali appetimus deſiderio. Sed væ nobis ſi voluerimus eum ſequi, qui ait: Sedebo in monte C teſtamenti, in lateribus Aquilonis: frigidus eſt mons ille, non te ſequimur. Quem ſequimini miſeri homines, quem ſequimini? Annon videtis Sathanam quaſi fulgur de cœlo cadentem? Nonne iſte eſt mons, in quem aſcendit angelus, & diabolus factus eſt? Quæ cum ita ſint, Filij hominum vſquequo graui corde? Vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Quemadmodum exhalationes, quæ ex calcaria, vel carbonaria educuntur, quãuis celſiſſimæ ſint, tamen facillimo quidem negotio à ventis ipſis diſſipantur & deducuntur, adeo vt plane ſtatim quidem nullæ ſuperſint earum reliquiæ: ſic profecto am- D bitioſorum hominum & ſuperborum vanæ & aereę cogitationes, quam citiſſime euaneſcunt, & pereunt, ac diſſoluuntur. Et certe quamuis tuo iudicio multa haberes de quibus te iactare poſſes, nequaquã id facere deberes: ſiquidem cuiuſuis etiam regis humani gloria, potentia atq; imperium, adeo breuiſſima ſunt, quamuis latiſſima oculis videantur, adeoq; caduca & fragilia, quæ tñ ſtabilia putantur, vt ſępiſſime vel hoſtiũ incurſibus etiam in nihilum redigantur, aut deniq; mortis interuentu, gloria illa omnis ac potentia, rapidiſſimo quodam tẽpore aboleatur. Quam quidẽ incertitudinem, fragilitatem, & breuitatẽ, dominus indicare volens, Ezechieli pręcepit, vt intra breuiſſimi lateris fragilitatem & anguſtias, vniuerſam Hieruſalem deſcri-

Simile. Epa. exẽp. Iuſti. li. 6. *Superbos quõ puniat Deus.* Ber. ſer. 4. in die Aſcen. Iſa. 14. Luc. 10. Pſal. 4. Simile. *Ambitio quam cito diſſipetur.* *Mundana imperia caduca.* Ezech. 4.

describeret, eius celsas turres, altos muros, pro pugnacula in E
cęlum minantia, tũ præterea obsidionem ẽt potentissimi exer
Fragilitas humana quanta sit. citus babylonici, & oẽs eius bellicos apparatus, significãs vide
licet esse imperia ipsa mundana, breuissima, & omni fragilita-
te fragiliora, adeo vt mireris potius non adhuc illa depicta fuis
se in puluere vento exposito, qui vel ad modicũ flatũ, hinc in-
de dispelli consueuit. Non quidem est periculũ, ait mellifluus
Ber. in cã. ser. 37. ille Bernardus, quantumcunq; te humilies, quantumcunq; re
putes te minorẽ quam sis. Est vero grande malũ, & intolerabi-
lis sanè iactantia atq; ẽt arrogantia, si vel modice te extollas &
insolẽter efferas, si vel in tua ẽt cogitatione te pręferas ei, quẽ F
forte parẽ tibi veritas iudicat, aut ẽt superiorẽ. Quemadmo-
dũ enim si per ostiũ aliquod transeas, cuius superliminare ni-
miũ demissum sit, non nocet tibi quantũcunq; te inclinaueris,
Simile. nocet aũt si vel transuersi digiti spacio plusquã ostij ipsius siue
Humiles quam secu re viuant. superliminaris fert & patitur mensura siue cõmensuratio qui-
dẽ ipsa, te erexeris & extuleris, ita vt impingas vel capite quas
sato illidaris: sic in aĩa non est timenda humilitas, horrẽda tñ
est, atq; nimiũ pauenda, vel minima temere ꝑsumpta erectio.

DOMINICA IN PASSIONE. G

CONCIO PRIMA.

Quare dicatur dominica in Passione. DICEBAT *Iesus turbis Iudęorum, & principibus sacerdotum, quis ex vobis arguet me de peccato?* Io. 8.
Nos Ecclesia hactenus ad deflendã animæ nostræ
mortẽ, per pęnitentiæ lamenta, & peccatorũ con-
fessionẽ incitauit: nunc ad deflendã sponsi sui & saluatoris no-
Exercitationes nostræ quales esse debeant. stri mortẽ, quæ ex peccato quoq; nostro originẽ duxit, incipit
exhortari, vnde præsens dies, dñica in passione appellatur, qđ H
ab eo Ecclesia vsq; ad paschę festũ, dñicæ passionis mysterium
celebrat. Ad ꝙ ẽt sacri huius tp̃is ieiunijs, orationibus & la-
chrymis, nos exerceri & parari uoluit, quo maiori pietate &
Simile. religione tñ hoc mysteriũ recoleremus, & pro hoc inæstima-
Ieiunij virtus. bili beneficio, meritas Redemptori nostro gratias ageremus.
Itaque sicut medici ieiunij inedia, sanguinis emissione, ægro-
tantiũ corpora debilitant prius quam ea pharmaca porrigant,
quibus omnis noxij humoris vis euacuanda est: sic plane Eccle
sia uoluit nos toto hoc quadragesimæ tẽpore, ieiunijs & ma-
ceratione carnis præparare, vt dominicæ passionis mysterium
digne celebremus, quo beneficio nil ad animæ nostræ expia-
tionem

A tionem & purgationẽ, efficacius est. Quid enim tã efficax ad purgandã mentis aciem, quã vulnerum Christi sedula meditatio? Hinc colligere licet quo affectu, qua deuotione, & animi submissione, hisce diebus incedere debemus, in quibus passionis dñi memoriã recolimus. vulgo dr̃, res incommodas & aduersas, quinam sint ficti & qui ueri amici, indicare. Quod quidẽ mors præcipue amicorũ ostendit, quæ ueris amicis vel inuitis lachrymas excutit. Quisquis igitur uerus Christi amicus est, in promptu positã habet occasionẽ, qua amicitiã suam doloris cõione declaret; quod qui non facit, nõ uideo quo indicio
B charitatem suã erga illum ostendat, qñ illo moriente & cruciatus acerbissimos sustinente, hic ludit. Cùm caput dolore afficitur, cætera quoq; membra condolent, & fundamento domus cõuulso, reliquas prope domus partes cõcuti necesse est. Qua ergo fronte ipsa corporis Christi membra delicijs nũc soluentur? si totius Ecclesiæ atq; adeo totius mũdi fundamentũ hoc tpe nutat, qũo partes eius inconcussæ & in motæ maneant? quod si dño moriente omnis cum eo creatura imgemiscit, sol obscuratur, petræ scinduntur, terra horrifico motu contremiscit, elementaq; omnia eo moriente, illi quodammodo cõmo-
C riuntur, qui fieri põt, vt solus homo, pro quo solo Christus patitur, illi nõ cõpatiatur? Hoc est plane saxis duriorẽ & elementis ipsis insensibiliorẽ esse. Deniq; vsq; adeo dies istos in mærore à nobis agi cupit Ecclesia, vt uersiculum illũ, quo gloriã patri, & filio, & spiritui sancto tribuimus, ab exordio missę subtraxerit. Quo indicio facile quis intelliget quã longe hoc tpe à uana mundi lætitia abesse nos uelit, quibus diuinas eas laudes, quæ sunt cũ alacritate coniunctæ, aliqua ex parte interdicit. Olim dñs in lege paschalem agnũ, qui quartadecima luna erat immolandus, decima luna domũ inferri præcipiebat; vt toto
D hoc tpe Iudæi & agni conspectu & balatu, veteris illius beneficij, quo ab Ægyptiaca seruitute per sacrificiũ agni liberati sunt, admonerẽtur, & pro liberatione sua gratias agerẽt, si tot igitur diebus illius beneficij memoriã quotannis dñs refricari uolebat: quid mirũ si Ecclesia his diebus eandem à nobis grati animi memoriam, pro hoc tanto beneficio exigat?

Quis ex vobis arguet me de peccato? In sacra huius euang. lectione dñs & innocentiam suã & aduersariorum suorũ perfidiam atq; malitiã apertissima oratione demonstrat. Sed qm̃ is qui aliorũ mores castigare studet, omni culpa vacare debet; ideo vt Samuel Iudęorum ingratũ animũ & peruicaciã increpaturus,

D. Bern.

Christi passionem semper in mente habeamus.

Deuote recolamus passionem domini.

Simile.

Rom. 8.

Matt. 27.

Quadragesima quomodo celebranda.

Exo. 12.

Agnus paschalis cur tã cito domum inferretur.

Magna Christi innocentia.

1. Reg. 12.

paturũs, prius integritatẽ ſuam ipſorũ teſtimonio comproba- E
uit: ita & dñs innocentiam ſuã priuſquam Iudæorũ ſcelera tra
duceret, quorundamq; voce teſtatã eſſe uoluit, vnde ait: quis
ex uobis arguet me de peccato? Magna plane innocẽtiæ dñicę
approbatio, qđ ipſos ẽt inimicos ſuos in hac cauſa iudices ele-
Exemp. git. Sic Scipio ille Aſiaticus, referente Pli. innocentiã ſuã oſten
Plin. dit, dicens ſe vel ab inimico iudice approbari poſſe. *Quis ex vo*
Prælatus *bis.* Totis uiribus conniti debet qui alijs præeſt, & in dignitate
bonum det conſtitutus eſt, vt ſuo optimo exemplo dicere poſſit ſubditis,
exemplũ. *Quis ex vobis.* Ex bono ſiquidem ſuperiores exemplo, vberri-
Gen. 30. mus manat in ipſos inferiores fructus & vtilitas. Et certe qua- F
Simile. lis erat virgarũ ipſius Iacob color, talis erat & conceptorũ ani-
Exemplũ maliũ color: ita qualis eſt color operũ prælati, talis fere eſſe ſo
prauum let color ſubditorũ, ideſt eorum mores. Sicut ſi columna recta
quantum ſit, recta ẽt erit eius vmbra, ſin aũt curua & gibboſa, itidẽ vm
noceat. bra, ita fere in prælatis & ſubditis uſu uenire ſolet, vt. ſ. hi ſuã
morũ curuitatem vel rectitudinẽ ab illis fere deriuare ſoleãt.
Exo. 32. Vnde Moſes ſtatim obijcit ipſi Aaron, qñ populus adorauit vi
tulum, in hũc modũ. Quid tibi fecit hic populus, vt induceres
Simile. ſuper eum peccatũ maximũ? Et ſicut horologij inordinatio, ip
ſius moderatori tribui ſolet, ita inordinatio reipub. eius guber G
natoribus aſcribi conſueuit. Et vt ex corde manat totius contẽ
Simile. peratio pulſus, ita ex prælatis naſci conſueuit totius cõſtitutio
Exemplũ populi. *Quis ex vobis arguet me.* Vide quantũ eſſet Chriſti exẽ
bonum de- plum, qui talia uerba ẽt ante inimicos proferret: non ita ſe ge-
mus. runt pleriq; Chriſtiani, ſed potius ipſos ẽt infideles ſuo prauo
Exemplũ exemplo ſcandalizant, atq; ita faciunt ipſos blaſphemare no-
prauum men dñi: ſic Iacob querebatur de filijs, eo quòd crudelitate
quantum ſua cũ ſichimitis, eũ odioſum fecerunt Chananæis. Multo igi-
noceat. tur magis Chriſtus de talibus Chriſtianis cõqueretur, ſiquidẽ
Confeſſores multi forte infideles conuerterentur, ſi ipſis præclarũ exhibe- H
audiãt pa rent exemplũ. Vide enim quã multos cõuerterent olim ſancti
tienter & martyres, ꝓclaro exemplo ſuo. *Quis ex vobis arguet me.* Videas
abſq; com aliquos confeſſores, qui cũ in confeſſione audiunt aliqua pecca
motione, ta paulo grauiora maxime cõmouentur, & ſe impatiẽtes ẽt ge
ipſos peni- ſtu oſtendũt. Qui tñ ſciant ꝙ in Exo. præciperetur, vt qui mu
tentes. lierẽ grauidam indigne tractaret, & aborſus cauſa eſſet, pænas
Exo. 12. daret ad arbitriũ mariti ipſius mulieris: ſic ergo cauere debet
confeſſor ne ſit cauſa aborſus in confeſſione, ita vt pænitens
ꝑ eius imprudentiam & impatientiam, non faciat confeſſio-
nem integrã; nã alioqui ab animæ ſponſo Chriſto grauiſſime
puniet ur

A punietur. Sit ergo confessor instar astuti aucupis, qui quamuis aues aliquas videat iam intra rete, non tamen strepitum excitat, donec alias etiam possit reti comprehendere: sic enim ipse confessor debet audire patienter omnia peccata, & non conturbare pęnitentem in dimidia confessione, & tandem tanquam bonus medicus salutarem det medicinam. Simile. *Cõfessor patienter audiat omnia peccata.*

Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Valde profectò mirandum, q̃ creatura rationalis adeo veritati non consentiat, vt illam ẽt vehementer impugnet. Si.n. veritas obiectum & perfectio humanæ rationis est, cur pharisæi apertissimæ veri- *Veritatem non impugnemus.*

B tati refragabantur? cur ẽt nos refragamur? Huius rei causa ea mihi esse vr̃, q̃ quemadmodum vbi gustandi sensus morbo infectus est, dulce iudicat amarũ, & amarũ dulce: ita cum intellectus spirituali morbo laborat, vehementer in spiritualium rerum iudicio hallucinatur. Adde huic aliam causam, vt.n. membra ægrotare solent, aut quia in seipsis male sunt affecta, aut quia vicinũ aliquod membrũ male habet; sunt.n. vicinis membris omnia siue bona, siue mala cõmunia: ita plane intellectus noster ægrotat, vel quia praua doctrina corruptus erga syncerę fidei dogmata caligat, quod hæreticorum est, vel certe quia *Veritati cur multi cõtradicũt.* *Haretici veritati cõtradicunt.*

C affectu aliquo vehemẽti velut ingẽtissima febri volũtas ęstuat, tunc.n. pp maximam inter intellectum & voluntatẽ cognationem, ipse quoq; intellectus simili morbo laborat. Tanta.n. affectuũ vis atq; potestas est, vt sicut supremus cęlestium orbiũ incitatissima conuersione cęteros orbes q̃uis in aduersa tendentes, secum rapit, ita plane quò vehemens aliquis affectus propendet, eò quoq; oẽs animæ nostræ vires, ac totam pęne huius mundi machinam minoris inclinat, neq; nisi ægre sibi quisquã aduersatur, suisq; cupiditatibus obstat, quin potius ipsa quoq; intellectus acies in eo maxime acumen suum exercet, vt ratio- Simile. *Passiones hoies excęcant.*

D nes excogitet, quibus id quod affectus cupit, probare possit.

Qui ex Deo est, verba Dei audit. Sanè si rerũ naturã attẽdimus, ait Cyri. oĩa ex Deo sunt, quia ab eo ortum habent & existunt omnia. Si vero spiritualem generationẽ qua filij Dei gignũtur & ex Deo nascuntur, qui fidem habent in eũ, & recte credunt, & tales vtiq; verba audiunt, non solùm auribus corporis, sed & mentis affectu & executione operis. Nam audire verba Dei, est illius pręceptis quę per scripturas loquitur, obedire: qui aũt dũtaxat exteriorẽ sonũ verborũ Dei auribus percipiunt, sed ea neq; menti infigũt, neq; ad opus accommodant, verba Dei audire dicẽdi nõ sunt, neq; fructũ aliquẽ salutis suæ referũt, sicut Cyr. in Io. lib. 6. c. 8. *Verbũ Dei qũo audiẽdum.* Simile.

semen q cecidit secus viam,& cōculcatū est, aut à volucribus E
celi comestum,nullam attulit segetē aut frugē. Eam obrē dn̄s
Luc.11. cū viā salutis nobis ostenderet,inquit:Beati qui audiunt verbū
Rom.2. Dei,& custodiunt illud. Item Pau.ait: Nō auditores legis iusti
Iaco.1. sunt apud Deū &c. Item Iac.ait; Estote factores verbi. Quid.n.
Simile. prodest cibum corporis sumere,& vix bene receptū stomacho,
per vomitū reijcere? verbum Dei cibus est animę,qđ si mentē
subierit,& cōtinuo obliuione deleatur,vel nō cōpletur opere,
nō adfert animę salutē, quinimo grauiorē illi & duriorē parit
damnationē,nempe scienti bene agere & nō facienti, pc̄m est
Ioan.4. illi,multoq; melius erat veritatē non agnoscere, q̄ post agnitā F
2.Pet.2. retro conuerti. Quamobrem dn̄s terribiliter auribus nostris in
Luc.12. clamat: Seruus nesciens voluntatem dn̄i sui,& non faciens,vapulabit paucis,sciens autem vapulabit multis,si non fecerit. Et de Iudæis loquens,quotidie verba eius,sed inutiliter audienti-
Ioan.15. bus,ait: Si non venissem & locutus eis non fuissem,peccatum non haberent,nunc aūt excusationem non habent de pc̄ō suo.

Qui ex Deo est,verba Dei audit. Si ipse verba Dei audit, ait
Gregor.in Euang.homil.18. Greg.qui ex Deo est, & audire verba eius non potest quisquis ex illo non est, interroget se vnusquisque si verba Dei in aure cordis percipit,& intelliget vnde sit Cælestē patriā desiderare G
veritas iubet,carnis desideria conteri, mundi gloriā declinare, aliena non appetere,propria largiri: penset ergo apud se vnusquisq; vestrum, si hec vox Dei in cordis eius aure inualuit, &
Verbū Dei quō audiē dum. quia iam ex Deo sit agnoscit. Nam sunt nonnulli qui pręcepta Dei nec aure corporis percipere dignantur;& sunt nonnulli q hæc quidem corporis aure percipiunt,sed nullo ea mentis desiderio complectuntur:& sunt nonnulli qui libenter verba Dei suscipiunt,ita vt ēt in fletibus compungantur,sed post hoc lachrimarum tempus,ad iniquitatem redeunt. Hi profectò verba Dei non audiunt, qui hæc exercere in opere contemnunt. H
Vitam ergo vestram fratres charissimi,ante mentis oculos reuocate, & alta consideratione pertimescite hoc quod ex ore veritatis sonat,propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.

Qui ex Deo est,verba Dei audit. Ille dr̄ ex Deo esse,q spiritū Dei in se habet: ille vero ex Deo nō est,qui cū hoc cælesti spū
Rom.8. careat,ab immūdo spū agitur Apo.dicēte: Siquis.n.non habet spūm Christi,hic nō est eius: q si non est eius,cuius nisi dæmonis erit? Qui spiritus vbi primū mentis arcem occupauit,proti-
Dæmonis astutia. nus inter execranda opera sua,quę ibidē molitur,hoc ante oīa diligentissime curat,ne qua fieri possit,vt præda hæc semel ca-

pta,

A pta,è manibus elabatur. Ad hoc aũt omnes aditus obstruit, per quos lux aliqua menti hominis affulgere possit, q̃ illi captiuitatem suã & miseriam detegat; & ad defectionẽ solicitet. Sicut.n. vbi potens aliquis tyrannus arcẽ aliquam expugnauit, curat in primis oẽs murorum aditus diligẽter occludere & munire, ne alicui patere possit clandestinus ingressus: ita plane spiritus ille nequissimus mirabili quadã arte, & aures & oculos infelicis animæ claudit, ne fulgeat illi illuminatio Euãgelij glorię Christi, qui est imago Dei. Quo fit, vt qui his sunt lethalibus compedibus astricti, vix tãdẽ consilijs, admonitionibus, concionatorũq;
B vocibus ad virtutis & pietatis studia adhortantium, flectantur. Quorũ peruicaciã regius vates describit, cũ eos dicit esse, sicut aspides surdas & obturãtes aures suas, quę nõ exaudiunt vocẽ incãtãtiũ, & uenefici incãtãtis sapiẽter; hoc est doctoris qui cælesti frætus sapiẽtia, diuinorũ eloquiorũ incãtationibus, sopire lethalia aspidũ venena nititur, ne uidelicet & sibi & alijs, uirulentis suis moribus noceant. Vnde sicut aspides alteram aurem terrę affigẽtes, & alterã implicita cauda obstruentes, ad incantantium uoces obsurdescunt: ita isti partim terrenorũ bonorũ amore quibus affixi sunt, partim draconis cauda in alterã aurẽ
C immissa, surdi prorsus ad concionatorũ uoces efficiuntur. uehemens.n. terrenorũ amor, hominẽ ad infima trahit. Dæmõ uero eundẽ à Deo auocat, quibus duabus rationibus uelut insensibilis homo, ad oẽs Dei uoces ad omniaq; eius promissa, blandimẽta, flagellaq; redditur. Quidquid.n. horũ clames, quidquid de gehenna, quidquid de morte, de iudicio, de regno cęlorũ inculces, sic audit vt nõ audiat, quia dęmone id operãte, oĩs spiritualis sensus expers est. Quã rẽ legatio illa Giezi serui Elisæi, satis aperte indicat, qui à dño suo cũ baculo missus, vt eũ sup pueri mortui faciẽ collocaret, nil illi opis contulit, non.n. erat
D uox, nec sensus. Quare reuersus ad dñm suum ait, nõ surrexit puer. Idem quoq; nos dño fratres, quibus similis legatio commissa est, referre possumus. Fecimus dñe quod iussisti, baculũ tuũ hoc est potentiam tuã, virtutẽ tuã, iustitię tuę seueritatẽ, suppliciorũ magnitudinẽ, pęnarũ æternitatẽ, mortis ineuitabilem necessitatem, ante oculos multorũ qui in peccatis mortui sunt, hoc tpe posuimus; sed tñ nullam in eis cõuersionis vocẽ, nullũ doloris sensum adhuc percepimus, nec ullã uitalẽ operationem uidimus, quæ nobis spiritualis resurrectionis & nouæ uitæ præberet argum̃. Quis igitur nobis obsistit? népe malorũ omnium autor dæmon, cui homo per pctm̃ potestatẽ cõtulit.

Simile.

Dæmõ quomodo mutatur bona opera nostra impedire.

Psal. 57.

Simile.

Audientes Dei verba q̃uo sæpe incantare soleat dæmon.

Mali timorem abiecerunt.

4.Reg.4.

Exiguum modo fructum referunt cõcionatores.

Malorum obstinatio.

Nonne bene dicimus nos, quia samaritanus es tu & dæmonium habes? Iracũdi & præcipitis animi inquit Cyr. indiciũ est, correptionẽ leniter mansueteq; illatã non ferre, sed illico in cõuicia & cõtumelias erumpere, & cũ vera nõ adsint quæ recte obijci possint, ẽt falsa cõfingere, quę alteri impingat. Si dęmoniũ hẽt dñs ô Iudæi, cur ergo rugientes dæmones clamant ei; Venisti ante tp̃s torquere nos? cur rogabãt ne ab eo torquerenĩ, vt mitterentur in porcos, ne expelleret eos extra regionẽ, ne ipsos in abyssum mitteret? Procidũt dęmones supplices ad pedes eius, & horrẽdo clamore intonant, Quid mihi & tibi Iesu fili altissimi? Scio quia sanctus Dei sis: & vos diabolo p̃re vestro duriores, negatis filiũ Dei. Samaritanũ ẽt eum vocãt, quasi abiectũ & despicabilẽ, quasi legis transgressorẽ, inuisum ipsis & odiosum. Iudæis.n. Samaritani erãt exosi, vt supra dixit Euang. ꝙ non coutũtur, ipsosq; vt nullius pretij homines, & Mosaycæ legis p̃uaricatores aspernabãtur. Cùm igitur aliquẽ q̃uis genere Iudæũ cõtemptibilem significare volebant, & eorũ societate indignũ, Samaritanũ ipsum per cõtumeliã vocabãt. *Nonne bene dicimus.* His verbis aperte indicant se iam pridẽ hæc tã dira conuicia in dñm iecisse, quorũ vsq; adeo illos non pęnitebat, vt nũc denuo eadẽ repetãt. His aũt similes mihi esse vñr illi, qui cũ iandiu in multis criminibus versati sint, tã longa peccãdi cõsuetudine & licẽtia nõ contenti, statim à cõfessione eadẽ repetũt ꝗ cõmiserũt. Tales quãtũ coniectura colligere possum, nescio an virtute sacramẽti, charitatẽ recepissent, qua vere Deũ super omnia diligerent, qũo.n. rẽ adeo charã, tã vili pretio, tamq; sine vllo doloris sensu amitterent? Quis vnq̃ filiũ alacri animo vili pretio cõmutauit? aut sine doloris sensu amisit? Prętereа lex est, vt medicus, qui accepta pecunia pactus est ægroto, si vbi primũ sanitatẽ ęger recepit, protinus in morbũ relabitur, eundẽ rursus curare teneatur, quia nõ præsumitur vere sanus, qui tã facile sanitatẽ amisit. Quòd si ita est, quo indicio te verã animæ sanitatẽ consecutũ esse credã, quẽ vix dũ finita cõfessione, eodẽ ipso morbo laborare video? At inquis, exigua mihi gratia collata est, quæ me in semel accepta sanitate conseruare non potuit. Verum minima gratia, vt D. Tho. ait Deũ diligit super omnia, & p̃tm̃ prorsus ab anima exterminãdũ quamlibet minima sit, sufficiens est. Qui medicatã potionẽ ebibit, qua noxium à corpore depelleret humorẽ, q̃uis eã protinus vt accepit euomat, id tñ paululum quod ventriculo adhæsit, noxiũ frequenter humorem à corpore protrudit: idẽ ẽt accidit his qui pransum cibum

Margin notes: Luc. 4. | Mat. 8. | Mar. 5. | *Duritia cordis quã tũ noceat.* | Ioan. 4. | *Iracundi sunt contumeliosi.* | Simile. | Simile. | *Quam pessimũ sit indicium statim in peccata relabi.* | D. Thom. | Simile. | *Gratia q̃ admirabiles præstet effectus.*

Margin letters: E | F | G | H

A bum pp imbecillitaté stomachi retinere & cócoquere diu nequeunt,reliquijs.n.quæ supersunt aluntur:Nō minus ergo vel exigua gratia posset homines in vita spirituali sustentare,& noxios peccatorū humores ab anima pellere, quod istis minime cōtingit.Quamobrē verisimile est,eos qui se ita gerunt,nunq̄ diuinā gratiā assecutos.Quo quid miserabilius,quid infelicius dici pōt? Atq; vtinā nil aliud in hac re incōmodi esset,nisi oleū & operā perdere,frustraq; toties pudorē & laborē cōfessionis sustinuisse:cui tn̄ alia longe grauiora adiuncta sunt, nēpe ingratitudo aduersus Deū peccata cōdonātē,& mēdacium,quo me- *Ingrati & mendaces mali.*
B liora ante illius ministrū proposuimus,neq; præstamus,& prauæ cōsuetudinis cōfirmatio, quæ in dies hoc modo inualescit, animūq; in peccatis obfirmat: q̄ quidē mala adeo grauia sunt, adeoq; salutē nostrā in discrimen vocāt,vt inter reprobationis æternæ signa hoc ēt numeretur. Quamobrē? quia verisimile est te eundem futurū postea, qui hactenus fuisti,cū præsertim consuetudo sit quotidie potentior,quo diuturnior.Quid.n.de te aliud sperare possim q̄ quod hactenus fuisti? Ex pteritis.n. futura æstimare facile possumus.Hinc Salomon ait:Adolescēs iuxta viam suam,cū senuerit non recedet ab ea.Cæterū si scire *Cōsuetudo mala quō radicetur.*
C cupis an peccata tibi in confessione dimissa sint,vide an ipse à confessione transacta peccata dimiseris.Hoc enim inter omnia gratiæ & charitatis indicia,non postremum mihi esse videtur, quamuis huius rei euidentiam habere nemo possit. Prauos.n. mores deponere,& peccata relinquere,diuinę gratiæ opus est. *Indicia q̄dam vtrū a peccatis purgati simus.*

Ego dæmonium non habeo. B.Petrus,ait Cyr.mansuetudinē dn̄i declarans,dicit de eo,quòd cùm malediceretur, non male dicebat.Quod cum aliàs,tū hoc loco,dilucide nobis est perspicuum.Accepit.n.grauem ab æmulis iniuriam,& falso quidem illatam,quam si in eos retorquere voluisset, verè de eis dixis- Cyr.in Io. lib. 6.c.9. 1.Pet.2. *Iniurias condonemus.*
D set quòd dæmonio erant pleni: ab illis tn̄ temperauit ēt veris contumelijs, & mansuetè vnum ei obiectum negauit dicens, *Ego dæmonium non habeo.* Hac dulci verborum mansuetudine eos ad lenitatem animi reducere curans.Vt enim testatur Sap. Responsio mollis frangit iram, durus aūt sermo excitat furorem. Et idem alio loco;Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos.Ad alterū verò eidem obiectum minime respondit,& tacita confessione id verum esse de se significauit, quòd scilicet secundum spiritalem sensum samaritanus esset, nempe Samaria tantundem valet atq; custos, ipse autem dn̄s custodit nos ab omni malo.Hinc parabola descēdentis ab Hie- Prou. 15. Eccle. 6. Psal. 120.

Luc. 10. rusalem in Hierico,& incidentis in latrones, dn̄s noster se samaritano comparat,exhibenti misericordiam saucio. *Ego dæmonium non habeo.* In his verbis,ait Gregor.quid aliud nisi superbia nostra confunditur? quæ si exagitata vel leuiter fuerit, atrociores iniurias reddit quam acceperit: facit mala quæ pōt, & minatur quæ facere non potest.Ecce iniuriam suscipiens dominus non irascitur,non contumeliosa verba respōdet. Ex qua re quid nobis innuitur, nisi vt eo tempore quo à proximis ex falsitate contumelias accepimus, eorum etiam vera mala taceamus, ne ministerium iustæ correptionis,in arma vertamus furoris? Sed quia quisquis Dei zelo vtitur, sæpe à prauis hominibus dehonestatur,in semetipso nobis dominus patiētiæ præbuit exemplum,qui ait,sed honorifico patrem meum. E F

Gregor.in euang.ho. 18.

Contumelias patienter sicut Christus feramus.

Amen dico vobis, si quis sermonem meum seruauerit, mortē non videbit in æternum. Non hoc de sola æterna morte, q̄ in Apoc.appellatur mors secunda,intellexit,sed simpliciter diuinarum legum obseruantes,non esse morituros dixit,quæ quidem promissio vt pręstantissima,ita & certissima est.verè enim dici potest,viros iustos non videre aut gustare mortē.In morte enim duo maxime acerba & hominibus formidabilia sunt,alterum rationis reddendæ & fortis futurę metus,quę improbi homines vehementer timent,alterum abdicatio voluptatum omnium atq; deliciarum,quibus in hac vita fruuntur,à quibus in morte spoliantur. Hæc enim duo si demas, non est cur mors, hoc est cōe humanę naturæ debitum, timeri debeat. At vero Dei seruos nil horum cruciare solet: spes enim quā velut anchoram animę tutam ac firmam hn̄t,eos à priori illo metu liberat: cęterùm ab altera timoris causa multo magis pij oēs immunes sunt: ibi namq; opes suas & voluptates,in vnius Dei cognitione, amore,fruitione, & iustitiæ cultu constitutas hn̄t. G

Apoc. 2.

Mortē nō eo modo timent boni quo mali.

Mortē quō timeāt boni.

Nunc cognouimus quia dæmonium habes. Sicut accepta contumelia,ait Cyril.bonus fit melior,ita malus de beneficio fit peior, neq; id ab re,diligentibus enim Deum omnia cooperātur in bonum; odientēs vero Deū,omnia etiam bona conuertūtur in malum. *Patre nostro Abraham?* Iactabant se isti q̧ descenderent de stirpe Abrahæ, nolentes intelligere eiuscemodi nobilitatem corporis sine virtute, apud Deum parum proficere. Cuius quidem virtutis isti non studiosi,sed contēptores erāt. *Abraham pater vester exultauit vt videret diem meum.* Tunc diem dn̄i Abraham vidit,cùm in figura summę Trinitatis,tres angelos in hospitio recepit,quibus profecto susceptis,sic tribus H

Cyr. 1 Io. li.6.c.10.

Rom. 8.

Matt. 3. 9

Nobilitas generis sine virtute parū valet.

Gen. 18.

quasi

A quasi vni locutus est, quia etsi in personis numerus Trinitatis est, in natura tñ vnitas est diuinitatis. vel diem suum dicit diẽ Crucis, quẽ Abraham oblatione arietis & Isaac prę figurauit, vt ait Cyril. vel vt ait Aug. cur non diem Christi intelligimus tempus Christi, quo erat venturus in carne, quod & Abraham sicut & alij prophetæ potuit videre in spiritu, atq; gaudere? *Ego sum.* Deo magis proprium est nomen substantiæ, ideo ad Mosen ait: Ego sum qui sum. Cæterum in sacris literis, vt inquit Hier ea quæ pereunt, quæq; peritura sunt, non esse meri to dñr. Vnde Abdias inquit, bibent omnes gentes iugiter, & B erunt quasi non sint. *Abscondit se.* Non autem abscondit se, ait Cyril. in angulo templi quasi timens, aut in domunculam fugiens, vel post murum aut columnam diuertens, sed cælica po testate inuisibilẽ insidiantibus se constituens, quemadmodum cum sui eum de supercilio montis præcipitare voluissent, ipse transiens per medium illorum ibat. Vnde nobis memorabile relinquit exemplum, vt etiam cùm resistere possumus, iram su perbientium humiliter declinemus. Si Christus modo voluisset, ait D. Tho. facillimo equidem negotio prostrauisset & con fudisset eos, adeo vt cum ad lapides colligẽdos se inclinassent, C in medio ipso barathro, se potius constitutos vidissent, sed exẽ plum quidẽ clementiæ & patientiæ, non autem vindictæ, nobis relinquere voluit. Cæterũ quot pestiferas voluis aĩo tuo & versas cogitationes: tot sane lapides, vt in Christũ iacias, apprehendis & colligis: quod si etiam conceptas aĩo eas cogi tationes impuras & iniquas, atq; iniustissimas, ad opus quidẽ ipsum, & actionem ipsam exteriorẽ, exeras & referas atq; effundas, tũc quidẽ lapides ipsos iacere & emittere videris, atq; Christum dñm lapidare, & saxis ipsis immanissimis petere.

Cyril. vbi Sup. c. 11. Aug. li. 3. in Maxim. c. 26. to. 6. Exo. 3. D. Hieroni. in com. Abdię. Abdiæ 1. Esth. 14. Cyril. vbi sup. c. 12. Luc. 4. D. Tho. in Io. 8. le. 7. & 8.

Patientiã exẽplo suo nos docet Christus.

D DOMINICA IN PASSIONE.

CONCIO SECVNDA.

Timoratam seruemus conscientiam.

DICEBAT *Iesus turbis Iudęorum, quis ex vobis arguet me de peccato?* Io. 8. Aperte quidẽ in hoc Euang. nos docet Christus, vt talẽ ducamus vitam, qualẽ nec ipsi etiam aduersarij reprehendere valeant, siquidem & Dei templa sumus. Vnde Apost. Petrus ait:

Conscientiã puram seruemus. 1. Pet. 2.

3.Reg.6. Et ipsi tanq̃ lapides viui superędificamini &c. Porro 3. Reg. E
habetur quòd Salomon fecerit fenestras quasdã in tẽplo, foris quidem latas, intus vero angustas, siquidẽ modica et lux suffi ciebat forinsecus, qñquidem totũ interius templũ splendebat luminaribus. Sic ergo vult Deus, vt non tã lucem exteriorẽ cu
2. Cor. 1. remus, quã interiorem aĩæ. Vnde Pau. ait: Gloria nostra hęc est, testimoniũ conscientiæ. Et certe mirum est hoc tpe nobis, quòd videamus aliquem fulgere aliqua virtute, nec tñ recorda mur quanto pluribus virtutibus olim sancti illi viri micarent.
1.Esd. 3. In 1. lib. Esd. hr, ꝙ pleriq; mirabantur reædificationem tẽpli, sed tñ qui notitiam habebant prioris pulchritudinis, lugebãt F
pp eam amissam. Sic ergo nos modo si videmus aliquem non
Refrigescit virtus in multis. adulterantẽ vel non furantem, aut maledicentem, eum plurimi facimus, at verò, qui ad sanctorum exempla memoriam reuocant, longe aliter sentiunt de horum virtute atq; illorum. Quamobrem vnusquisque se diligenter interius consideret &
Ezech. 8. contempletur, audiatq; quid dicat Ezech. Fili hominis fode pa
In multis deficimus. rietem, & vt fodit illum dixit ei: ingredere, & vide abominationes pessimas; ò si diligenter rimaremur arcana pectoris no
Psal. 76. stri, quantas inueniremus abominationes! bene quidẽ Dauid se exercebat cùm diceret: Meditatus sum nocte cum corde G
Animę puritati intẽdamus. meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meũ. Sed multi potius cùm mane surgunt, statim curant de lauandis manibus & facie corporea, atq; de cõponenda ea ad speculum, & tñ conscientiæ sordes nunq̃ eluunt. Vtinã vel tantam gererent curã de munditia animæ suæ, quantã gerunt de munditia calceorũ suorum: & saltem sordes conscientiæ discuterent, cùm pulue
Psal. 6. rem à vestibus discutiũt: longe aliter se gerebat Dauid cùm
2.Reg.12. diceret: Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum. Et q̃uis à Nathan audisset, dñs transtulit peccatum tuum, nihilominus tñ gemebat peccatum suum. Cæte- H
rũm multos videas, qui statim temere iudicãt, cùm vidẽt pro-
Iudicia temeraria fugiamus. ximum suum in aliquo labore, id successisse propter hæc vel illa eorum peccata: sed non debemus alienos defectus iudicare, sicut faciebant illi, qui cùm viderent viperã de Paulo pen-
Acto. 28. dentem, statim eum peccatorem iudicabant temere. Sed talia
Simile. iudicia pro nobis ipsis faciamus, vt scilicet cũ nos ipsi in aliqua
Conscientiam discutiamus. calamitate versamur, eã nostris sceleribus tribuamus, sicut qui noctu strepitum sentit domi suæ, iudicat sibi aliquid furto surripi ex domo propria. Vnde Iob statim discutiens conscien-
Iob 17. tiam dixit: Non peccaui, & in amaritudinibus moratur oculus

A lus meus. In 2.Reg. hr quòd fames inualuerit longo tpe,cũq; Dauid consuluisset dñm, dictum est ei quòd flagellum illud euenisset pp Saul & domum eius sanguinũ, quia occidit Gabaonitas.Sic ét Dauid sæpe cùm aliquid sibi incõmodi eueniret,intelligens id esse pp peccata,huic morbo medicinã adhibebat,sicut cũ dedit Gabaonitis septẽ viros puniendos, sic ét tu gerere te debes.Fugiebat aliqñ Dauid à facie Absalon pedester & nudis pedibus,cui certe non deerãt equi & calcei,sed id faciebat in pęnitentiã peccatorũ:sic ergo viri iusti se gerere solent ét sibi ipsis nouos pp Deum imponentes labores. Vnde Apost.dicebat: Dei adiutores sumus,quasi diceret:volo ét adiungere sponte mea alios labores, illis quos mihi Deus dedit.Sic patiẽter Dauid sustinebat iniurias Semei sibi inflictas. Vt aũt diligenter conscientiã discutiamus, debemus id quidẽ perattente facere.Sicut enim qui in obscurũ aliquẽ locũ ingreditur, veniens præsertim ex loco claro,non potest statim latebras oẽs videre,sed potius ibi paululum cõmorari debet; sic ét tu nisi attente consideraueris, non potes recessus peccatorum tuorum exacte explorare.Vnde Eccl.ait: Ante orationẽ præpara animã tuam. Nitere igitur vt interius,& exterius ornatus sis; hoc est interius Fide,Spe,& Charitate,& alijs huiusmodi virtutibus;exterius verò eleemosyna,abstinẽtia,mortificatione,& alijs huiusmodi. Vnde Salom.ait: Quęsiuit lanam,& linum,& operata est cõsilio manuũ suarum: linũ interius adferri solet,& lana exterius: quasi diceret,debent exteriora & interiora virtute exornari: & primũ quidẽ cura est habenda interioris ornamenti. Vnde Dauid ait: Confitebor tibi in directione cordis;hinc vero exterius ornamentũ procedere debet. Nã sicut ex optima interiorũ humorũ contẽperatione, prorũpit in faciẽ exteriorẽ syncerus color:sic ex bona conscĩetia pcedere solet exterior cõpositio & mortificatio. Vnde Eccl.dr, Sapientia hoĩs lucet in vultu eius.Et sicut ex corde pcedit vitalis calor ad cæteras partes corporis: sic ex interiori virtute proficiscitur ad exteriora præclarum quoddam ornamentum. Vnde Plato dicit; Nemo vobis persuadeat esse maius aliquid ea virtute,quæ dr pietas,qua videlicet diuinũ numen colimus & veneramur.Sic ergo niti debemus,vt interius pretiosa virtutis ornamenta cõseruemus.Hinc Sap.monet nos dicens:Omni custodia serua cor tuum,qm ex ipso vita procedit.Inter alios quidẽ fructus Spiritussancti estgaudiũ.Vnde Hugo.de Sancto Vic.ait: Vis nunq̃ esse tristis? Sẽper bene viue,quia bona vita semper

[Margin notes: 2.Reg.21. — *Labores nostris peccatis ascribamus.* — 2.Reg.15. — B — 1.Cor. 3. — 2.Reg.16. — Simile. — *Cõscientiã diligẽter discutiam⁹.* — Eccl. 18. — C — Prou. 31. — Psal. 118. — Simile. — D — Eccle. 8. — Simile. — Plato. — Prou.4. — Gal. 5.]

Prou.15. semper gaudiũ est. Et Sap.ait: Secura mens quasi iuge conui- E
Acto.5. uium.Vnde in Act.dr̃, ꝙ ibãt Apostoli gaudentes à conspectu
Iob 2. concilij.Sed tñ dæmon longe aliter se habet cum hominibus,
Peccatum semper scilicet eos affligens: vide enim qũo omnia bona ab-
fugiamus. stulerit ipsi Iob, & coniugem reliquerit ad maius ipsius tormentum.Quare viuamus ita,vt nullus nos de peccato arguere possit. Sanè qui prauam habet conscientiam, facile statim
Leui.26. terretur. Vnde in Leuit. dr̃, Terrebit eos sonitus folij volan-
Iob 11. tis. Et Iob ait: Sonitus terroris semper in auribus impij &c. Quòd autem Deum non timeamus,inde fit vt deprauatã ha-
Eccle.27. beamus conscientiam.Vnde Eccl.ait: Si non in timore dñi te- F
Simile. nueris te instãter,cito subuertetur domus tua.Est enim timor tanq̃ caries,quæ nos semper rodit, & Dei iudicia ante oculos
Abac.2. ponit.Vnde Abac.2.Super custodiam meam stabo. Et Dauid
Psal.118. ait: Confige timore tuo carnes meas.Videmus sanè ꝙ corni-
Timeam⁹ gera animalia cùm cornua pro armis habeant,nõ sunt perinde
Deum. timida; at verò quæ similia non habent arma, timida sunt valde,& ita agilia sunt ad fugam,& alia pennigera ad volandum. Cùm ergo nos per peccatum tanquam armis destituti simus, hunc sanctũ apprehendamus timorem, quo nos defendamus, & fugientes à diuina iustitia & punitione,accedamus ad infinitam Dei misericordiam,qui abluti & à peccatis purgati,dicere valeamus,quis ex vobis arguet me de peccato? G

Exemplum bonum quantum conducat.

QVis ex vobis arguet me de peccato? Vide obsecro quam præclarũ daret Christus exemplũ,qui talia inimicis diceret verba? Sic ergo nos bonum omnibus exhibeamus exemplum,ét si certo sciremus nos esse de numero prædestinatorũ.
Vitam du camus irre prehensibi lem.
Abraham,quidẽ tale exhibebat exemplũ, vt cùm vellet sepul
Gen.23. turã pro Sarra emere,dicerent illi Barbari,audi dñe,princeps H
Simile. Dei es inter nos.Sicut malogranatum quod calore solis patefit, ostendit interius egregium quẽ habet colorẽ: sic vir probus diuino tactus calore & amore, manifestat exterius præcla
Simile. rum virtutum exemplũ: & sicut coronam quandã habet malogranatum,sic talis in virtute perseuerans coronabitur. Sane, qui mortificationẽ habet, ét alios ad similem mortificationẽ allicit.Suetonius quidem refert, ꝙ cùm Iulius Cæsar pictum
Suet.Trã. vidisset tam iuuenẽ Alexandrum,qui tantos egerat triũphos,
in vi.Cai. in lachrymas prorumpens,ait: O me miserum, qui nondũ ad
Iul.Cæs. tantam deuenerim fortunã. Si igitur iste flebat, ꝙ hunc non

esset

A esset imitatus, qui tñ damnatus fuit: quanto igitur nos magis flere debemus, qui bonos non imitemur & sanctos viros? Sanè cum sobrinum suum uidisset quidam aliquando se habitu religioso induisse, flens ait, quæ nam obsecro peccata hic cõmiserat? Præstitisset sane, vt ego talem vitã religiosam profiterer, qui sum insignis peccator, atq; ita illius exemplo pœnitẽtiam egit. Athanasius quidem dicit, ꝙ barbari & idololatræ videntes bonum exemplum virginum Deo dicatarum, dicebãt esse viua quædam Dei templa. Item Theod. narrat, ꝙ cùm Hyberi essent idololatræ, & captiuã quandam Christianam mulier- *Exemplũ bonũ plurimum mouet.* Athan. Theodo.

B culam captiuam ducerent, eius sancto exemplo conuersi sunt, & ab ea edocti quæ ad religionem spectabant. Vnde Apost. dicebat: Epistola nostra vos estis, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus &c. Et ad Rom. ait: Gratias ago Deo meo per Iesum Christũ, quia fides uestra anunciatur in uniuerso mundo. Item Romani notitiam habentes uitæ & eruditionis Christi, acceperũt fidem ẽt ante prædicationem factam in ea urbe ab aliquo Apostolo. Vnde Paulus eos laudat ꝑꝑ eorum bonã famam, Rom. 1. Item ait: Sæpe proposui uenire ad uos, vnde constat eum nondum illuc accessisse, neq; ante legimus alium Exemplũ mirum. 2. Cor. 3. Rom. 1. Exemplũ. Rom. 1.

C accessisse Apostolum. Vnde constat ꝙ quamuis ibi fuerint crudelissimi tyranni, nihilominus tñ fuerunt multi fideles, & ita ex bono audito exemplo Christi & Apostolorum, fidem amplexati sunt, & ea de causa Paulus gratias Deo agebat. Porro commendans Apost. bonum exemplum, ait: Semper mortificationem Christi in corpore uestro circunferentes: vbi nota ꝙ semper, & idipsum repetat, qm̃ qui ędificat domum aliquam, non eo tm̃ contentus est vt interius sit perpolita, sed ẽt exterius ẽt nititur eam polire, & ibi figit arma sua, vt cognoscatur cuius sit: sic ergo vult Deus vt serui sui non solùm interius bo- *Romani ex bono exemplo Christi audito crediderunt.* 2. Cor. 4. Simile. *Bonum exhibeamus exemplũ.*

D ni sint, sed etiã exterius præclarum uirtutis exhibeant exemplum. Qui enim exterius dissolutus est, indicium quoddam vitiorum interiorum videtur exhibere. Vnde Iob de malis loquens ait: Deuoret pulchritudinem cutis eius: vide quanta adferat incommoda peccatum, vt ẽt exteriorem pulchritudinem commaculet. Quare bono nostro exemplo nitamur proximos ad nos allicere & amore inflammare. In Gene. quidem habetur, ꝙ cùm Abraham de terra sua egrederetur ex Dei mandato, tulit secum animas quas fecerat in Aran. Sed si filios nondum habebat, quorsum dicitur tulisse animas quas fecerat? sed dicendum est intelligi de ijs quos bono exemplo sui Iob 18. *Peccatum quantum noceat.* Gen. 12. Quæst. Respon. Dan. 2.

imitatores fecerat, qui eũ sequebantur, eius amore inflãmati. E
Vide etiam qũo ex bono exemplo Danielis fuerat conuersus
Exemplũ bonũ quantum proficiat. Nabuchodonosor, vnde dr ꝙ ipse Daniel erat in foribus regis:
quod exponentes interpretes dnt, ꝙ ipse Daniel instruebat
regem suo exemplo & sapientia; & ita q̃diu instructoré talẽ
habuit, bene operatus est; sicut contra cùm non habuit, hallu
Dan.3. cinabatur, vt constat ex historia de statua, & alijs huiusmodi
1.Cor.10 gestis. Vnde Apost. nos monet dicens: Siue manducatis, siue
bibitis, siue aliud quid facitis, omnia in gloriã Dei facite &c.
Simile de aquila. De aquila quidem dicunt naturales Philosophi, ꝙ legitimos
agnoscat natos eos esse, qui recta solem firma oculorum acie F
contuentur; sic ergo in hoc optimi & virtutis studiosi cogno-
scuntur Christiani; si recta actiones suas ad Christũ dirigant,
1.Pet.2. & eius sequantur exemplum. Vnde Petr. ait: Obsecro vos fra-
tres tanq̃ aduenas & peregrinos abstinere vos à carnalib. desi
derijs, quæ militant aduersus animam, conuersationem inter
gentes hñtes bonam &c. Vtinam nos ita gereremus, vt oẽs mi
rantes dicerent, nonne videtis quantã ille fecerit vitæ suæ mu
tationem? Et certe mirum est, ꝙ iam viri improbi non erube
Exẽplum præclarum exhibeamus. scant prauum exhibere exemplum, & tñ viri probi pudefieri
quodammodo videantur si bonum dederint exemplum. Sed G
audiamus quid Christus dicat: Qui me erubuerit inquit, co-
ram hominibus, hunc filius hoĩs erubescet. Vnde Dauid dice
Luc.9. bat: In medio Ecclesiæ laudabo te. Sanè qñ Deus dixit Moysi
Psal.21. vt septuaginta seniores eligeret viros probos, intelligebat qui-
Num.11. dem ẽt de exteriori bona conuersatione & exemplo præclaro.
Item nullus est imperator, qui tantum gloriaretur de suis triũ-
phis & victorijs, quantum Paulus in domino gaudebat, pro-
Bonũ exhibeamus exemplum. pter vincula quæ pro nomine Christi patiebatur, & quibus bo
num omnibus exhibebat exemplũ, vnde & dicebat: Propter
spem enim Israel, catena hac circũdatus sum. Itẽ scribens ad H
Acto.28. Ephe. ait; Ego Paulus vinctus Iesu Christi. Et ad Timot. ait,
Ephe.3.& 4. Noli erubescere testimonium domini nostri, nec me vinctum
eius. Porro in Apoc. habetur, quòd cùm angeli quidam terram
2.Tim.1. vastare vellent, alterũ angelum audiuit Ioannes, qui hæc ver-
Apoc.7. ba dicebat: Nolite nocere terræ & mari, quoadusq; signemus
seruos Dei in frontibus eorum: vt inde intelligamus, ꝙ in fron
Virtutes ẽt exterius ostẽdamus. te & publice afferre debemus Crucem Christi, & eius confes-
sionem. Quòd si dicas bona opera esse potius occultanda: re-
spondeo hoc prudentiæ esse Christianæ dijudicare, quando
occultari & quando manifestari debeant.

Verbum

A *Verbum Dei non libenter audiunt mali.*

QVi ex Deo est, verba Dei audit &c. Hæc quidem est malorum conditio, vt cùm proficere nolint in uirtute, idcirco nolint uerbum Dei audire; sed tm̃ contenti sint exterius sonum verborum audire; sicut qui musicam audit sine penetratione ipsius concentus & artificij, vt ait Ezech. Sanè qui instrumẽtum aliquod musicum pulsat, & canit, tm̃ contentus est, vt percipiat uocum consonantiam, absq; eo ut sensum literæ penetret: sicut enim fax aliqua humefacta & madida non ardet B probet etsi igni admoueatur: sic ẽt pleriq; auditores ad concionem adeo tepidi accedunt, vt inde nequaquam inflammentur. Vnde regius vates dicebat, Ignitum eloquiũ tuum vehementer, & seruus tuus dilexit illud. Vide quõ dicat esse seruũ Dei, qui illud diligit: nam mali non solùm non conuertuntur inde ex uerbo Dei, quin potius ipso abutentes, deteriores redduntur, sicut cùm pluuia non penetrat terram, tota fere in buffones conuertitur. Cæterum ferè fit, vt eos audire non dignemur, quos odio prosequimur: cumq; mali uirtutẽ oderint, inde fit vt nunquam vellent in virtutum mentionem incidere, C cùm tñ semper de uitijs libenter gustent audire. Vnde Dauid dicebat; Sicut aspidis surdæ & obturantis aures suas. Videas quidem ꝙ multi quæritent serpentes, vt inde uenenum educant, atq; idcirco se abscondunt: sic ẽt mali non sustinent, vt uerbum Dei in ipsorum animam ingrediatur, ne ita uenenum inde educatur, cùm tñ contra deberent à Deo iugiter postulare. Mandauit Deus Moysi, vt sibi tabulas quasdam diligenter pararet, in quibus legem describeret: sic ergo ad prædicatorẽ spectat disponere ipsam doctrinam, & ad ipsum auditorẽ pertinet non reluctari in ipsa sua cõuersione; ad Deum pertinet scri D bere legem digito suo, sed ad hominem spectat parere sedulo Dei mandatis, & non resistere sanctis inspirationibus. Porro Greg. explicans uerba illa Isa. 11. spiritus consilij & fortitudinis, ait: iungit quidẽ spiritũ consilij & spiritũ fortitudinis, quia parũ prodest quòd prædicator consulat, nisi auditor spiritũ habeat fortitudinis ad ea quæ audiuit executioni mandanda: aliter enim congruere vr̃ illud Isa. Filij uenerũt usq; ad partum, & non erat uirtus pariendi. boni quidem nituntur uerbũ Dei conseruare, iuxta illud Eccl. Qui diligunt illũ, conseruant uerbum illius. Nam amor quidẽ facit ut diligenter memoriæ inhęreant verba amati, non ita autẽ facit qui odio prosequitur.

Malorum cõditiones.
Simile.
Ezech. 3.
Simile.
Auditores multi duri.
Psal. 118.
Simile.
Simile.
Psal. 57.
Simile.
Multi auditores obstinati.
Exo. 34.
D. Grego.
Isa. 11.
Auditores operentur quę audiũt in cõcione,
Isa. 37.
Eccl. 2.

Sap.4. Vnde Sap.4 dicitur: Adulterinæ plantationes non dabunt ra- E
Simile. dices altas,hoc est non perseuerabũt in uirtute. Sunt quidem
Multi auditores statim deuotionẽ amittunt. aliqui auditores instar ouorum prunis obiectorum, quæ quidem ibi sudant,si tñ inde educantur,statim sudorẽ amittunt: sic tales auditores prima fronte uidentur deuotionẽ aliquam habere tanquam sudorem quendam;at verò cùm ex concione exierint,statim hæc omnia amittunt. Non ita quidem bõni se
Eccl. 24. gerunt, quin potius in uirtute perseuerant, iuxta illud Eccle.
Isa. 66. In electis meis mitte radices. Item Isa.ait: Audite uerbum do
Figura. mini,qui tremitis ad uerbum eius. Considera obsecro pecca-
2.Reg.11. tor,ꝙ si uerbũ Dei audire neglexeris,continget tibi quod con F
tigit Vriæ,qui cùm existimaret se literas afferre alicuius digni tatis ipsi futuræ,tñ attulit literas condemnationis suæ: sic ergo tu nõ debes existimare,quòd quia multos sermones in qua dragesima audiuisti quidem,& diligenter uerba ipsa notasti,id
Non satis est concionẽ audire, sed operari oportet. circo saluus eris,si ad exercitationem ea non traduxeris. Nam ibi in morte examinaberis diligenter,an qui in concione audisti ꝙ esses humilis, deposita omni superbia humilis redditus sis: & qui audiuisti vt charitatem haberes,inuidiam deposueris: & qui audiuisti vt castus esses,omnes carnis motus domue ris. Dolendum sanè est, ꝙ cùm hoc tempore tanta sit ubiq; G
prædicatorum copia,nihilominus tamen tam pauci sint audi-
Hier. 5. tores qui progressus aliquos faciant. Vnde Hier. ait; Circuite uias Hierusalem, & aspicite,& considerate, & quærite in plateis eius, an inueniatis in plateis eius uirum facientem iudicium &c. Sanè quando uoluit dominus delere quinq; illas ci-
Gen. 18. uitates,dixit ꝙ propter decem iustos eis parceret. Vbi aduerte ꝙ in Hierusalem, vbi uigebat lex Dei unico contentus est iusto,& illic ubi non uigebat,requirit decem iustos,vt significa-
Videmur in quibusdam à barbaris superari. ret minus tunc abundare iustitiam in Hierusalem,quam abun daret inter barbaros. Quid quęso prodest,ꝙ acutus sit gladius H
concionatoris, si cor durum exhibet ipse auditor? Nam certe sicut in bellis fieri uidemus, vt nouæ quotidie fiant inuentiones,& bellicæ machinę contra alias machinas,& cuniculi con tra cuniculos:sic etiam contra uarias inuentiones concionato-
Simile. ris, sunt etiam uariæ inuentiones dæmonis in cordibus obsti-
Auditores duri quantum resistant. natis: Sed tamen hanc consolationem habent concionatores, quòd si suum digne obierint munus,debito prę̈mio non fraudabuntur, iuxta illud Ezech. Si autem tu annunciaueris impio,& ille non fuerit conuersus,ipse quidem in impietate sua
Ezech. 3. morietur,tu autem animam tuam liberasti.

APPEN-

A APPENDIX.

Si veritatem dico vobis &c. Sane ideo tibi non credunt, quia veritatem dicis, cùm veritas sit iam odiosa apud homines, & tñ iniuriæ loco ducunt, si dixeris eis quòd mentiantur. Porro Stobæus narrat, q interrogatus Pythagoras, quid homines facerent vt Deo essent similes, ait, loquantur ueritatem. Vnde Psal. cùm interrogaret: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? Respondit, qui loquitur ueritatem in corde suo. Sed iam videmur posse uere dicere: Diminutæ sunt ueritates à filijs hominum. Item Isa. ait: Corruit ueritas in plateis. *Veritas odiũ parit.* Stobæ. *Veritas res illustris.* Psal. 14. Isa. 59. Psal. 11.

B *Quem teipsum facis?* Hoc quidem multis superbis dici potest: nam ut alia omittamus superbiæ genera, sunt qui statim inaniter iactent stirpem suam; nec considerant, q quamuis lectissimum sit triticum, tñ furfures habeat, & quamuis arbor sit generosa, interdum tñ fructus aliquos profert corruptos: sic ergo & si genus tuum sit præclarum, sæpe tamen in eo aliquem perditũ inuenies uirum. Salomon quidem fuit sapiens, & tamen filius Roboam insipiens. Item Ionathas fuit uirtutis studiosus, & tamen eius pater Saul nequissimus fuit. *Arrogantes detestabiles.* Similia. Exempla.

C

DOMINICA IN PASSIONE.

CONCIO TERTIA.

Ambire mundanos honores quam sit detestabile.

ICEBAT *Iesus, quis ex vobis arguet me de peccato?* Io. 8. Satis quidem hinc colligitur, q principes sacerdotum secrete de ipso murmurarēt; vnde ipse ait, vt si quid habent contra ipsum, publice id denuncient: & certe idcirco Christo detrahebant, quod eũ mundani honoris auidũ non uiderent, sicut ipsi erant, & ita ex eius prædicatione & uita, eorum ambitio manifestabatur, sicut modicum lumen lunæ facile manifestatur ad nimiũ splendorem solis, & ita timebant ne aliquid de sua æstimatione vana apud vulgus perderent, atq; idcirco secrete ipsi detrahebant, cũ publice non auderent. Sanè quemadmodum, ait Chry. sæui quidem uenti in tranquillum mare delati, totum ab imo subuertunt, ita ut & arena cum undis misceatur; sic ẽt ambitio & turpis quæstus animum subleuantes omnia subuertunt. Excæcat mentis intuitũ præsertim gloriæ furor: nam pecunias quidem contemnere velle satis est facile, honorem aũt à multis colla- *Detractores quantũ noceat.* Similitudo. D *Ambitiosi quam sint detestabiles.* Simile. Chrys. ad pop. hom. 43. to. 5. *Ambitio homines excæcat.*

tum

tum despicere, multi laboris indiget, magnæq; sapientiæ: non E
est enim, non est inquam uitiū tam tyrannicum. Considerent
Gre.li.11. tumidi & elati ait Greg. qui alios quoscunq; despiciunt, futu-
Mora.cap. rū esse tempus, in quo in sepulchris magno fœtore soluentur,
17. & tanto magis fœtebunt, quanto amplius in mundo intumue-
runt. Porro in hoc quidem facile dignosces eos, qui vel à mun
do, vel à Deo extolluntur; quippe quos dn̄s ad dignitates &
Notādum excelsa munera eligit, hi suis officijs humiliter præsunt, & in
discrimen. suis honoribus nec latum unguem ab humilitate discedunt: at
Superbia electi à mundo superbe imperant, & se nimiū ostentant, quo-
detestabi- rum ostentationem reprehendit Seneca, & numerosum nimis F
lis. comitatum, strepitum assectarum, & aliud huiusmodi super-
Sene. lib. fluum ministerij. Quemadmodum statera quo magis uacua
22. epist. existit, eo altius eleuatur & extollitur, & quo maius continet
epi.125. pondus, deprimitur magis: sic homo uanus, exiguiq; meriti, tā
Simile. to amplius eleuatur & superbit, quanto minores habet partes
Ambitiosi & dotes, & tunc de se magna cogitat ac præsumit, non sic aūt
virtutibus vir probus, sed tanto se magis humiliat, quanto plus meritis
vacui. exornatur. Quod cū ita sit, inquit Bern. quænam miseris tam
D.Bernar. dira libido dominandi? Filij hominum usquequo graui corde?
serm. 4. in vt quid diligitis uanitatem, & quæritis mendacium? An igno- G
die Ascen. ratis qm̄ infirma mundi elegit Deus, vt cōfundat fortia? Quid
Psal. 4. præterea mali ex ambitione promanarit, vide. Legimus qui-
1.Cor.1. dem Bonifacium octauum decepisse Pontificem summū Cæ-
Exemplū lestinū uoce quadam conficta tanquā de cęlo delapsa, quæ di-
peruersū. cebat illi vt summo pontificatui renunciaret, quod ipse sum-
Ambitiosi mus pontifex vir pius & sanctus, non intelligens dolū, ita præ-
qualem ha stitit. Cæterum qui eū decepit, vitam egit dignam se, quando-
beant exi- quidem fuit vir seditiosus, & in carcere se digno obijt; de quo
tum. illud ēt vulgatū est, intrauit ut vulpes, regnauit ut lupus, mor
tuus est ut canis. Sed quodnā scelus poterit inueniri, qđ nō pa H
tret ambitio, & homo mundani honoris cupidus? Erasistratus
Val. Max. Dianę olim templū cōbussit, vt referūt Theopompus & Vale.
Theopo. Max. quod scelus inter Ethnicos omniū fere maximū putatū
Ambitiosi est. Hic enim cū cōprehensus esset, audacter cōfessus est se cri-
quanta cō mē illud cōmisisse, vt celebraret eius nomē toto terrarū orbe.
mittāt sce Student homines honoribus acquirendis & diuitijs, atq; in
lera. rerum mundanarū sapientia altas agunt radices, similes valde
Simile. sunt talpis, qui subtus terram uiam aperiunt, in media uero lu
1.Reg.3. ce cæci ambulant. Heli adeo cæcitate laborabat, vt nec lucer-
nam posset uidere antequam extingueretur: ita hi qui terre-

narum

A narum rerũ sapientiam & cæcitatẽ mundi induerunt, lucẽ diui narũ rerũ non cernunt. Dæmonis est ingeniũ homines allicere & ducere in res exteriores, & nõ ad internas; quin potius rebus externis homines excæcat, ne interiores videant. Luxuriæ & libidini deditis, huius vitij voluptates ob oculos ponit, non aũt pænitentiam & tristitiam quæ post illud peccatum remanet. Auaro pulchritudinẽ & splendorẽ auri repræsentat, at non ob oculos ponit diuitũ curas & solicitudines. Alteri dicit, esto prę latus, esto dñs, & harũ dignitatũ honores ob oculos illi ponit, at non manifestat q̃ grauia sint horum statuum onera, quamq; *Ambitiosi quam sint cæci.* *Vitia nos excæcant.*

B. arcta ratio ab his sit exigenda. Nunq̃ dæmõ teipsum inuitabit tui ipsius humili cogitatione, sed rebus vanis. Moyses seruus Dei spiritu diuino ductus, gregẽ minabat in interiora deserti: hoc est intima cordis sui considerabat. Iubebat ẽt dñs, vt animal quod ei offerebatur, sine pelle esset; dæmon aũt vult vt obsequium, quod ei præstas, pelle voluptatis cooperias, vt interiora illius vitij & peccati non videas: at tu teneris id facere quod iussit Deus, s. vt auferas vitio pellem voluptatis, tuncq; clare intelliges quænã fallaciæ & turpitudines absconditę sint in eo quod mundus repræsentat. Omne igitur malum tuũ ex Exod. 3. Leuitic. 1. *Si uitij fæditatem introspiceremus, illud nõ committeremus.*

C eo pendet, quòd non auferas peccato pellem, adime quæso pellem & corticem, & in eius interiora ingredere, & tunc videbis aperte quanta sit abominatio intus abscondita in eo quod tu tantopere desideras. Vnde Angelus Tobiæ dixit; Exentera piscem, & cor eius, & fel, sunt. n. hæc necessaria ad medicamẽta. Sic exentera tu pc̃m̃, & facies medicinã cæcis oculis, vt tandẽ malitiam peccati agnoscas, & mundi vanitatem. Demosthenes quidem per quandam emphasim dicere solitus erat, ꝙ si nobis proponerentur duæ viæ, altera quidem quæ nos ad interitum adduceret, altera vero ad dominia & imperia, illam potius q̃ Tob. 6. Demost.

D hanc eligere deberemus, vt scribit Plut. Causam aũt huius rei assignans Chrysippus, ait: Si enim pręclare tuũ officiũ feceris, hominibus displicebis, si aũt male, Deo: Turbus quidã Romanorũ præfectus, cum ab Adriano moneretur vt laboribus parceret, neq; se tãtopere affligeret, respondit vt refert Dion Cassianus, necesse est, vt qui alijs præest, noctes, diesq; se in laboribus exerceat, atq; confringat. Seneca inquit in lib. de clementia, ꝙ qui reipub. præficitur, potius existimare debet se eius seruum esse quam dominum. Petrarcha inquit, ꝙ præfecti optimi, quo primum tempore suum exercere munus incipiunt, sibi moriuntur, & alijs viuere incipiunt. Si hæc igitur diligẽter Plutar. Chrysip. Turbus. Diõ Cass. Senec. Petrar.

Dignitates potius merendæ, quã ptendendę. considerarent, qui magistratus & præfecturas ambiunt, haud equidem tã sitienter & cupide easdem venarẽtur. Mereri certe eas debes, non aũt appetere, prǽsertim cùm honorificentius multo sit, eas non habere, quas tamen mereris, quam habere quas non mereris. Octauianus August. dicebat, ꝙ si quem inueniret, cui totum regnum committere posset, se eo libentissi me spoliaret. Diocletianus item cùm in quadã esset prosperita te, regnũ deposuit, neq; persuaderi poterat, vt illud denuo acci peret. Scribitq; Baptist. Ægna. neq; senectute ad id fuisse addu ctum, neq; pusillanimitate, sed sponte sua; cùmq; regno vacaret, vix vnquam finẽ inueniebat dicendi, quanto otio & quiete frueretur, quantosq; à se labores excussisset; atq; ita oppidu lum sibi delegit, in quo semotus à turba habitaret, vt scribit Eutro. Cæterũ cum aliqñ apud Philippum Macedoniæ regẽ nonnulli Philosophi cænarent, placuit regi vt quæstio quædam animi gratia agitaretur, quæ talis fuit: quid tandem videretur in toto orbe celebrius & præclarius? Cùmq; alij dicerent montẽ olympium, alij aquam, quippe quæ totã ambiret terram, alij vero solem, Philosophus quidam præter cæteros dixit, nihil excelsius, sublimiusq; esse, animo contemnente & nihili faciente ambitiosa imperia, & præfecturas. Et meritò quidem, nam vt inquit Tit. Li. nullus triumphus præstantior, nullumq; imperium excellentius est, quam nolle imperare & triũphare. Vnde qui ambiũt, & sibi inique imperia procurãt, indigni sunt plane qui imperent. Hinc Plutar. ad Traia. scribens, inquit felicẽ eum appellari posse, qui cùm ea præstitisset quibus imperium mereretur, non tñ per ambitionem ad eius apicem euectus esset. Quid multis moror? Carolus V. Imper. cuius memoria in benedictione est, spõte sua imperia & regna renunciauit, vt posset in monasterio quietius quodammodo Deo vacare. Nonne & Pontificatũ Cælestinus dimisit, seque vitæ solitariæ & contemplationi laudabiliter totum tradidit? Merito quidem Christus dicebat, ꝙ qui se exaltat humiliabitur; quia multi sunt exaltati, qui iusti sunt: sed intelligit eũ qui exaltat seipsum, ambiendo honores & dignitates, & negotio humano atq; ambitione obtinet principatum; non.n. potestas & status, sed elatio in crimine est. Cæterũ sicut in hyeme frigore vigente, & in æstate nimio calore oĩa inflammante, raro cadunt ingentia fulmina, vt ait Pli. Sed vere & autumno qñ aer est serenus: sic calamitates prosperitati insidiantur, non eos quærunt qui frigore & æstu in humili statu laborant, sed illos repen-

Marginal notes (left): Oct. Aug. — Dioclet. — Bapt. Æg. — Eutro. — Quæst. — Respon. — Tit. Li. — *Qui digni tates ptendunt se indignos red dunt.* — Exẽplum præclarũ. Carolus V. Imper. — Luc. 14. — Similitudo. — Pli. lib. 2. — *Viris in sublimi statu positis veniũt calamitates.*

Marginal letters (right): E — F — G — H

A repentino vulnerant impetu & deijciunt sæpe, qui in tranquil lo prosperitatis uere & autumno superbia extollũtur, & inani mũdi gloria insolescunt. Gloriã & honorẽ nõ dẽt sequi virtus, sed ipsa virtutẽ. Vnde honores quos expetunt multi Cato petere nõ debuit, sed eos ciuitas ob eius uirtutẽ nõ petẽti dare. Aug. li. 3. ciuit. Dei.

Amorem Dei habeamus.

QVi ex Deo est, verba Dei audit. Quasi diceret, cùm me nõ ametis & diligatis, inde fit, ut uerba mea non audiatis; siquidẽ amor omnia reddit suauia. Cæterũ quæstio fuit à mul *Amor omnia reddit suauia.*
B tis agitata; an amicitia & amor locum habere possent inter Deũ & homines: Aristoteles. n. uisus est significasse, q̃ ibi amicitia non haberet locũ, cũ in ea requirerentur tria, nẽpe æqualitas, beneuolentia, familiaritas; quæ inquit non reperiuntur inter Deũ & homines, cũ finiti ad infinitũ non sit proportio: itẽ beneuolentia inquit non põt reperiri, cũ nihil aliud sit q̃ amico bene optare & agere, sed Deus nullius indiget; neq; familiaritas, quia homo in hac infima terræ regione uiuẽs, Deũ neq; uidet, neq; audit, qui in sublimi illa parte uersatur, sed non vr̃ perinde mirum q̃ hic Philosophus ita sentiret, qui my Aristot. 8. Ethi. *Amor quęnam habere debeat.*
C sterium illud ineffabile non nouerat incarnationis dominicæ. Cæterũ possumus ẽt interpretari hæc tria, reperiri in amore, ac propterea Deus factus est homo, ut quodãmodo uideretur esse aliqua æqualitas. Vnde Io. ait: Sic Deus dilexit mũdũ &c. Et Paul. ait; Propter nimiã charitatẽ qua dilexit nos Deus, cũ essemus mortui peccatis &c. Itẽ uixit nobiscũ familiariter per trigintatres annos. Tũ ẽt beneuolentia & beneficentia interest & adest; nam q̃uis Deus nullius indigeat, ut cætera indigent, ut rex terrenus indiget militibus, terra eget plantis, plantæ aquis, aquæ aeræ, aer igne quo purificetur, & ignis cęlo, quo cõ Ioan. 3. Ephe. 2. *Amor ĩter Deum & homines. Solus Deus nullo indiget.*
D seruetur, cęlum luminaribus, & angelis motoribus, angeli indigent Deo; nihilominus tñ uoluit seruare hmõi beneuolentiã, dando. s. nobis, tum ẽt uoluit homo factus, se sponte subijcere his nostris pęnalitatibus; & ita potũ petijt à Samaritana, & luxit in præsepio: nos tñ non respondemus huic tãto amori, sed potius ingratissimi sumus, nec Dei uerba audimus, sed nobis dici põt, quod de istis dictum est: propterea uos non auditis, quia ex Deo non estis. Querebatur Dalila q̃ Samson nollet illi secretũ quod latebat indicare, unde & dicebat: Q̃uo dicis, q̃ amas me, cũ animus tuus non sit mecum? &c. Multo igitur magis Deus de nobis conqueri põt, quòd ipsum nõ amemus. *Ingrati sumus Deo. Obediamꝰ Deo.* Iudic. 16.

Plurimum quidẽ in nobis diuinũ amorẽ conseruare debemus. E
Amorem Dei semper conseruemus. Vnde Hebræi cũ in captiuitatẽ ducerentur,& varia secũ deferrent,ignẽ absconditũ reliquerunt in secretissimo loco; & cùm posteri eorũ redirent ex captiuitate,ignem ibi absconditum inuenerunt: vt inde intelligas quã diligenter diuinum amorem
2.Mac. 1. tanq̃ ignem conseruare debeamus; nam hoc conseruato,bene
Amor Dei in nobis vigeat. omnia succedent. Quandiu vas vitreum calet in fornace,facile illud quo voles deflectes;at verò si inde extractum refrigescat, non perinde illud flectes:sic ergo calorem amoris diuini in no
Simile. bis conseruemus,& bene nobis euenient omnia Tantæ quidẽ
Facile Deo obediunt q̃ eius amorẽ cõseruant. excellentiæ est amor ipse,vt per hunc quoad possumus factori F nostro respondeamus quamuis nõ æquiualenter,vt ait D.Th. In alia.n.pecunia non possumus Deo respondere,q̃ in amore: si.n.velimus respondere in condonatione peccatorũ,non possu
D.Thom. 1.p. q.37. art.1. mus:si Deus vtitur misericordia erga hominem,non potest homo perinde vti misericordia erga Deum. Restat ergo vt cùm Deus nos amet, nos vicissim quoad possumus,ei in amore re-
Dissimile. spondeamus. Non est mirum sane,q̃ pigmæus non tm̃ currat quantum gigas; sed tñ non propterea dicimus q̃ non currat: sic ergo,quamuis nos in amore non possimus tm̃ currere & vigere quantũ Deus;at verò pro fragilitate humana aliquo mo- G
Ecclesi. 2. do dicimur in amore ipsi respondere. Vnde Eccl.ait: Quid est
Magnũ beneficium amoris. inquam homo,vt sequi possit regem factorem suum? Magnũ sane fuit hoc beneficium diuinitus à Deo concessum homini, vt.s.aliquo modo posset ipsi in amore respondere. Et quamuis in alijs rebus inæquales constituti sint homines, nempe in diuitijs,vel paupertate,at vero,amare omnes possunt. Ignominiosum ergo nobis est quòd Deum nostrum vicissim non amemus,nec consideremus insignem eius amorem erga nos, cùm
Hiere.2. per Hier.dicatur: Nunquid obliuiscitur virgo ornamenti sui? populus vero meus oblitus est mei. Satis quidẽ apparet quan H
Amorẽ in Deo potius quã in diuitijs collocemus. to plus doleamus de iactura diuitiarũ, nam certe statim amor ipse alicuius manifestatur facile in dolore quem sentimus de tali iactura. Vnde cũ Iob parum doleret de iactura diuitiarũ, satis declarabat,quam parũ diuitias amaret. Nos vero parum dolemus cùm Deũ amittimus, & ita constat quòd parũ Deũ
Eccles.5. amemus. Vnde Eccl.5.dr̃,Peccaui,& quid mihi accidit triste?

Negligamus detractorum hominum iniurias.

EGo *dæmonium non habeo, sed honorifico patrem meum.* Vide quomodo iniuriarum oblitus,eis pulchrã tradat do

A ctrinam, vt nos doceat iniurias nobis illatas obliuisci, atque ét ex ipsa memoria delere. Scribit quidem Iustinus, ꝙ Lacedæmonij aliquando regem suum regno spoliarunt iniuste, & nihilominus tamē cùm exul esset factus à regno, & intellexisset quòd Persæ ipsis Lacedæmonijs bellum inferrent, dolens adhuc eorum vicem, in tabella quadam ad eos transmissa per fidelem nuntium, scripsit qua ratione se possent accuratissime ab hostibus defendere: sic ergo filius Dei se nobiscum gerit, nam quāuis ipsum grauiter offenderimus, nihilominus tamen salutaria nobis exhibet documenta, quibus instructi possimus B dæmonem ipsum superare, nempe quæ in sacra lege Euangelica continentur, sicut etiam dedit Moysi legem qua populus ille regeretur. Sic etiam modo noluit asperis verbis Pharisæos tractare, sed potius mansuete ipsis respondit, quamuis appellarent ipsum Samaritanum, & dicerent quòd dæmonium haberet. Vnde Apost. dicebat; Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitit, potum da illi, hoc enim faciens, carbones ignis cōgeres super caput eius; noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Quamuis ergo te iniuria affecerint, noli propterea iracundia excandescere: vide enim quomodo cùm Paulus Christum C persequeretur, tamen mansuete eum increpauit, & circūdedit diuina quadam luce: suauem habemus Christū in præsepio, suauem in mortis hora, suauem in adoratione Regum, & suauem in condonandis & remittendis iniurijs quas ipsi faciunt. Sed non propterea contra ipsum quidquam faciamus, nam quamuis differat supplicium, tñ tarditatem eius grauitate supplicij compensat In cuius rei figuram legimus ꝙ Dauid in mandatis dederit ipsi Salomoni filio suo, cùm testamentum condidit, vt scelera quæ commiserat Ioab, in morte præsertim illa Abner & Amasæ puniret, cū ipse in vita ea dissimulasset D propter iustas & æquissimas causas. Præterea ét dissimulauit punitionem ipsius Semei, quam tamen exequutioni mandandam, filio suo reliquit. Sed quæso te bone Christe, dic obsecro quænam sit causa, quamobrem hanc tantam iniuriam dissimulas, vt. s. te appellent dæmonium habentem? cur eos statim ad Tartara non mittis? Sane qñ filios Aaron igne combussisti, dixit Moyses: Hoc est quod locutus est dñs, sanctificabor in his qui appropinquant mihi, & in conspectu omnis populi glorificabor: quasi diceret, & si amici fuerimus, si tñ in re tam graui me offenderint, ego sumam de ipsis supplicium. Quæ audiens Aaron, tacuit. Cur igitur modo hos inimicos tuos non

Iustin. Exemp.

Ineffabilis Dei amor erga nos.

Iniurias non vlciscamur.

Rom. 12.

Acto. 11.

Benefaciamus inimicis.

3. Reg. 2.
2. Reg. 3.
2. Reg. 20.

Dei punitionem timeamus.

3. Reg. 2.
Leuit. 10.

Differt Deus supplicium ad opportunū tempus.

Christi patiētiā imitemur.

non vlcisceris? Sed certe hæc omnia præstat, vt nos erudiat E
quomodo patienter debeamus iniurias tolerare.

Si prouidi sumus & prudentes, nō solùm iniuriæ illatæ incommodæ nobis non erunt, verum ēt suauissimæ sunt futuræ & salutares animę nostræ. Exempli gratia inquit Chrys. fuit quispiā in te contumeliosus, potes si libet, hanc iniuriam conuertere in laudē, nam si contra & ipse fueris in te lacessentem conuiciatus, accumulabis conuiciandi fęditatem. Verùm si te conuicio insectantē, laudibus prosequaris, spectabis qui aderunt, palma te & gloria iudicasse non indignum. Vides cū volumus, iniurias nobis in beneficium cessisse? Annon si pro F iniuria tibi à regis familiari illata, rex eum familiarē à sua familiaritate, amicitiaq; excluderet, nonne hic tibi satis magnā iniuriæ pęnam subijsse videretur? Ita ergo hic qui te iniuria affecit, à Dei amicitia exclusus est, idemq; animam suam peccando perdidit, æternisq; supplicijs addixit, & sempiterna bona perdidit, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascēderunt: ille igitur famam tuam obscurauit, ipse vero animam suā perdidit. A te vix capillum sustulit, sibi vero oculū effodit. Credisne ita esse hæc? Credo sane, quia fidelis sum. Si ergo in te sunt charitatis viscera, quāto iustius est G vt illius miserearis grauiter, cū tam leue damnum passus sis?

Chrys. ser. 3. de neq. de. & vir iduc. to. 5.

Simile.

Iniurias quibus considerationibus condonabimus.

Sanè inquit Basil. Nos cum in alijs rebus, tum vel maxime in hoc delinquimus, ꝙ vindicationi adeo studemus, neq; ęqualē mensuram retribuamus, verum cum exuperantia quadā iniurias nostras persequimur: nec solùm si iniuria affecti fuerimus, sed etiamsi honor non tribuatur, excandescimus. Eos. n. qui nos minus honorant, quibus obsecro rebus dignos iudicamus? Certe eos inimicorum loco habemus. Contumeliam tibi imposuit iratus? Siste silentio, & ne veluti fluxum quendā, illius iram in cor tuum suscipiens, ventos imiteris, qui per H flatum id quod appulsum est repellunt. Probris te perfudit, at tu illi benedicas. Ignobilē te & obscuro loco natum esse dixit, nulliusq; pretij hoīem? at tu terrā teipsum esse dicito & cinerem. Quemadmodum enim qui verberat nil sentientem, seipsum excruciat, nam & inimicū non vlciscitur, & irā non sedat; sic ēt qui conuicia iacit in eum, qui ea pro nihilo ducit, solatium perturbationis suæ reperire nequit. Quemadmodū enim qui regiam effigiem contumelia affecit, ac si ipsum regem offendisset, ita iudicatur: sic etiam reus est peccati, qui eum qui ad similitudinem Dei factus est, contumelia affecit.

Basil. ora. 9. de ira, & inimi.

Iracundia facile incādescimus.

Simile.

Simile.

APPEN-

A APPENDIX.

Quis ex vobis arguet me? Hæc quidem verba dicit, cùm iam fere eius mors instat, vt inde discamus ita viuere, vt mortis hora dicere possimus, quis ex vobis arguet me de peccato? Quam cùm ignoremus, parati simus semper & vigilemus, ne nos mortis hora imparatos offendat. Quod vt commodius præstemus, sæpissime conscientiæ nostræ sinus & latebras discutiamus, ac diligentissime exploremus: simusq; seuerissimi iudices prauæ conscientiæ nostræ. *Preclarā post mortē relinquamus famā.* *Sæpe conscientiā nostrā discutiamus.*

B

DOMINICA IN PASSIONE.

CONCIO QVARTA.

Peccatum quam diligenter fugere debeamus.

QVIS. *ex vobis arguet me de peccato?* Ioã. 8. Cùm optime nosset Christus quanta esset peccati malitia, & quomodo facile homines ad illud pelliciantur prauo exemplo: idcirco vt nos dehortetur à tali exemplo exhibendo, & doceat quantum odio haberet ipsa peccata, ait: Quis ex vobis arguet me de peccato? Vt inde intelligamus quã diligenter peccatum ipsum fugere debeamus, & qũo neminem exẽplo nostro scandalizare debeamus. Et certe cùm oẽs, tum vel præsertim prælati ipsi sibi diligenter cauere debent à prauo exẽplo exhibendo. Vnde Hierem. rationes assignans iniquitatum populi, inquit: Propheta nãq; & sacerdos polluti sunt, & in domo mea inueni malum eorũ, dicit dñs. Perniciosum enim est, ꝙ medicus interfectoris partes agat, & chirurgus vulnerantis, atque pharmacopola veneno inficientis. Atq; idcirco Christus prælatos, & eos quibus ex officio incumbit cæteris prælucere, suo exemplo instruit dicens, quis ex vobis arguet me de peccato? Neq; solùm qui alios regunt, & instruunt, vt confessores & prædicatores, se immunes à peccato conseruare debent, sed ẽt singuli pro virili sua id conniti debent. Serui quidem Dei non solùm velis & remis peccata fugiunt, sed etiam vehementer dolent cùm vident diuinã maiestatẽ ab aliquo offendi. Vnde Dauid dicebat: Vidi præuaricantes & tabescebam, quia eloquia tua non custodierunt. Adeo enim id sentiunt boni, vt potius mortẽ eorum

C *Quantum noceat prauorum malum exemplum.* *Vitam nostrā emendemus.* *Prælati quales esse debeant.* D Hier. 23. Similia. *Exẽplũ bonum omnibus exhibẽdum.* *Boni dolẽt de diuinis offensis.* Psal. 118.

exoptare videantur, si aliter emendare se nolunt, pp reuerentiam diuinæ maiestatis. Hinc Apostol. dicebat: Qui conturbat vos, portabit iudiciũ quicunq; est ille. Itẽ, Vtinã abscindãtur, inquit, qui vos conturbant. Itẽ Corin. scribens ait: Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita vt vxorẽ pr̃is sui aliquis habeat, & vos inflati estis, & nón magis luctum habuistis, vt tollatur de medio vestrũ, qui fecit hoc opus. Vide qũo mandet Apost. vt de medio eorũ tollatur, siquidẽ modicum fermentũ, vt alibi ait, Totã massam corrumpit. Vbi obiter obseruandũ, ꝙ fortasse iste erat aliquis ex optimatibus, cùm illi gloriarentur ꝙ ipsum haberent in sua repu. vt inde colligas quã inuictus esset Paulus, qui ẽt insignem virum punire auderet. Vtinã modo talis ãnimus vigeret in plerisq; prælatis, quia vix audent paulo insigniores reprehẽdere, sed tm̃ pauperiores. Iustẽ sanẽ merentur peccatores, & maximẽ publici, puniri ẽt in hac vita: vnde Apost. dicebat: Irritã quis faciens legẽ Moysi, sine vlla miseratione, duobus vel tribus testibus moritur, quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui filiũ Dei conculcauerit, & sanguinẽ testamenti pollutũ duxerit? Per peccatũ quidem mortale se separat homo à Deo, vide igitur in quas non deueniet miserias. Filius prodigus à patre suo separatus, vide quo deuenerit: nam porcos pascebat: sic ergo qui se à Deo separat, vilibus seruit peccatis. Sicut Hebræi cùm fastidirent cęleste manna, cæpas & allia Aegypti appetebant, & morticina: & sicut qui infirmus, cibũ salutarẽ respuens, læthales appetit cibos. Non igitur nos ita faciamus, sed potius viriliter vitijs statim initio resistamus dura penitentia & aspera, sicut Dauid duro lapide restitit giganti, sic nos turpẽ cogitationem statim profligemus. O quã parum pp Dei absentiã dolemus, cùm tam facile in peccatum labamur: si ex aĩo Deum diligeremus, longe aliter eius absentiã sentiremus, & offensas contra ipsum cõmissas, vt inde intelligas quanto plus diligamus nos ipsos & terrena bona. Sane amor incredibilis quo Iacob filiũ suum Beniamin prosequebat̃, facile ex eo intelligebatur, quòd maxime pp illius absentiam lugeret, neq; vnq̃ sibi satisfaceret, donec eum propriis oculis conspiceret: sic ergo nos faciamus cũ Dei absentiam pp peccata nostra incurrimus. Vide obsecro quantum Deus odio haberet peccatum ipsum, siquidẽ dilectum sibi populum seuerissime puniebat, cùm peccabat, & modo ipsum in Aegyptũ, modo in Babyloniam ablegabat. Vide qũo deuastauerit Hierusalem,

Marginalia (left): Gal. 5. — 1. Cor. 5. — *Mali debẽt ab aliorum societate separari.* — *Prædicator inuicto quodã aĩo præditus esse debet.* — *Mali etiã in hac uita iuste puniũtur.* — Hebr. 10. — *Qui Deũ offendit q̃ sit punitione dignus.* — Luc. 15. — Num. 11. — Simile. — *Vitiosi plꝰ vitia quã virtutes diligunt.* — Simile. — *Resistamꝰ vitijs in principio.* — 1. Reg. 17. — *Absentiã Dei parum sentimus.* — Gen. 42.

Marginal letters (right): E — F — G — H

A lem,vt refert Iosephus,qui testis oculatus deuastationis fuit, sicut refert Aug.adeo vt vndecies centena millia hominũ ibi morerentur. Et certe mirum est, ꝙ cùm peccatum sit adeo perniciosum,vt non solùm animam,sed ẽt corpus perdat, nihilominus tñ tam multi ipsum sectentur. Nam certe tm̃ peccati onus sentiens Dauid dicebat: Sicut onus graue grauatæ sunt super me. Tunc igitur mali id sentient, cùm in inferno positi dicent; Ambulauimus vias difficiles. Etenim sicut grauitas ligni non satis ostenditur in ipsa aqua,donec ad oram ipsam & littus deuentum sit: sic etiam grauitatem peccati vix B sentiunt impij,donec tandem ad mortem deueniatur. Psal. 37. Sap. 5. Simile.

Detractores quam sint detestabiles.

NOnne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & damonium habes? Ex his sanè verbis constat,ꝙ sæpe per verba Christo detraxissent: quòd quidẽ detractorũ vitiũ,tã abominabile est,inquit Lau.Iust. vt qñcunq; quis detractionibus vitam absentiũ dilaniat,diaboli minister sit, & fraternæ cędis reus: gladio nãq; detractionis suę,famã proximi cui detrahit occidit in corde audientiũ. Audientes quoq; vulnerat sagitta C detractionis, eosq; plurimũ prouocat ad illius odium de quo murmuratio fit. Propriam vero perimit aĩam,& à Dei gratia alienũ se facit. ò quã ferales laquei ad capiẽdas aĩas,sunt labia detrahentium. A charitate excisum se fatetur,qui detractionibus assuetus est. Qui diuinũ cupit effugere iudiciũ,murmurationis verba non proferat. Custodite vos,inquit Sap.à murmuratione,quia nil ꝓdest,& à detractione parcite linguæ,qm̃ obscurus sermo in vacuũ non ibit. Impiũ.n.est detractioni accõmodare os,qđ diuinis laudibus deputatũ est. Benedicite ait Apost. & nolite maledicere: maledicus nãq; & detractor,re- D gnũ Dei possidere nõ valebunt. Fugiendę itaq; sunt detractiones,ne ad odiũ proximi ꝓuocent. Rarus quippe reperitur,qui aduersus suũ detractorem,silentiũ sibi ipsi velit imponere. Rarior aũt,qui nullo odij rancore moueaẽ. Qui verò fratrẽ bene diligit,erga aliũ detractionis verba non loquiẽ,neq; loquentẽ libenter auscultat. Idem ẽt alibi ait: ò quã multa scandala,& quã perniciosa detractioni assuetus concitat bella, rixas vtiq; mouet, parit odia, pacẽ dissipat,dirimit vnitatẽ,charitatẽ extinguit,se suumq; interimit fratrẽ, Pestis hæc à seruis Christi oĩno debet esse aliena. Si habes, inquit dñs, aliquid aduersus fratrẽ tuum,vade & corripe illũ inter te,& ipsum solum; non Laur.Iust. li.de dis.& perf. mon. con. c. 13. *Detractores quãtũ noceant.* Sap.1. Rom. 2. *Detractores Dei irã prouocant.* Laur.Iust. in li.de inte.con. c.2 Matt.18.

ait detrahe, lacera, sed corripe eum, nõ vt pro suscepta iniuria vindiceris, sed vt tuũ lucrifaceres fratrẽ. Hanc charitatis regulam multi seruorum Christi se ignorare fatentur, dum detractioni proximorũ relaxant frena, eo periculosius, quo sub zeli specie id actitare vñr. Necesse prorsus est, vt tales delinquant frequenter. Nemo sine sui detrimẽto, postponens propria delicta, iudicat seu detegit aliena. Nullus veram alieni cordis valet proferre sententiã: qui enim peccatorem se humiliter recognoscit, non facile detractioni vacabit, potius sua quã aliena accusabit delicta, metuet quidẽ peccatũ superaddere peccato, & in audientiũ cordibus rancoris cõmouere certamen. E

Correctio quomodo danda. *Nostros cognoscamus defectus potius quam alienos.*

Etenim si sacrorum bibliorum historias voluere voluerimus, intelligemus profectò quantum Deus detractionẽ oderit: nã cum Aaron & Maria de Moyse murmurarent, Deus ẽt vltionẽ sumpsit de ipsis. Filij quidem Israel in deserto aduersus Deũ & Moysen cęperunt murmurare; quo quidem scelere, ita dñs offensus fuit, vt ignitos serpentes in illos immitteret, qui venenato morsu illos impeterent, qui optimi ducis sui vitã mordebant, vt sicut Aegyptij aquis demersi sunt, cũ aquis demergerent infantes Hebræorum; ita isti serpentum morbus perirent, qui viri sanctissimi vitã mordebant, & à serpentibus peterentur, qui serpentũ malitiam sectabantur. Ait namq; Salomon: Sicut mordent serpentes in silentio, sic qui fratri suo occulte detrahit. Sunt quidem detractores instar ceruorũ, qui quærunt serpentes & viperas venenatas, & eas educẽtes ex latibulis suis deuorant atq; consumunt: ita isti rodunt defectus & errata proximorum suorum, & ea omnibus manifestant. F G

Num. 12. Num. 21. *Detractores quantum offendunt Deũ.* Exo. 14. Eccle. 10. Simile.

Qui de aliorum vita & existimatione detrahunt, eorũq; famã diripiunt, sunt latronibus multo peiores. Quo enim fama nobilior est opibus, tanto perniciosiores sunt latrones famæ. Nil aũt est velocius maledicto, nil facilius emittitur, nil latius dissipatur, nulla res est quæ breuius amittatur, quã mundana gloria, qua quidẽ detractor spoliat possidentẽ: at vero p̃miũ apud Deũ non perdunt boni per ipsos detractores. Tractans aũt Hiero. de hoc detractionis vitio ait: Pauci sunt admodum qui huic vitio renuncient raroq; inuenias, qui ita vitã suã irreprehensibilẽ exhibere velit, vt non libenter reprehendat alienã; tantaq; huius mali libido mentes hoĩum inuasit, vt etiamsi procul ab alijs vitijs recesserunt, in istud tñ tanq̃ in extremũ diaboli laqueum, incidant. Quemadmodũ enim quidã sic affecti sunt, vt mel & dulcia quæq; fastidiant; aceto aũt, rebusq; H

Hec. Pin. in Ezech. 22. *Famã proximi nõ obscuremus.* D. Hieroni. ad Cel. mat. de ra. viuen. 1. Tim. 3.

acrimo-

A acrimōniā referentibus gaudeant: ita hoc ingenio sunt quidā, vt nihil ex candidis aliorū moribus suaue & iucundum audire velint, sed ea solùm, quæ bene institutis animis acerba & molesta sunt. Sicut enim muscæ in exulceratis iumentorū corporibus, sana prætereunt, vlceribus insident; ita isti q̄ in aliorum vita integra sunt prætermittentes, vlceribus vitiorū imminent, illisq́; oblectantur & pascuntur. Sed dñt aliqui, quid aliud nos proferimus, nisi nuda quædam verba oblectationis gratia? Contra tñ nos dicimus, ꝙ quemadmodum in magnis fluminibus, vbi leuior aquæ superficies est, ibi plus periculi esse dr̄: ita quanto crimen hoc, quod in sola verborū licentia consistit, minus atrox apparet, tanto non modo frequentius, sed ēt nocentius est. Vnde Eccl. Lingua tertia multos cōmouit &c. Has ergo virulenta lingua sine ferro & sanguine strages edit. Et Dauid ait: Venenum aspidū sub labijs eorū. Sicut enim latenter hominibus veneno serpentes vitā eripiunt: sic detractor clancularis delationibus assentientibus perniciē infert, dum eorū famam lacerat. Hiere. ēt ait: Sagitta vulnerans lingua eorū, dolum locuta est. Sicut enim sagitta longe à se distantes petit & sauciat: ita maledicus homo acre vulnus absentibus infligit, cùm eorum existimationem lædit. Deniq; hoc vitium non tam hoīum, quàm dæmonum esse vr̄. Dæmones quippe nullo proposito emolumento nocent, vt noceant, hic enim illorū fructus est. Cū ergo maledicus ex maledicentia fructū nullum referat, ideo dęmonū more hoībus nocet, vt noceat. Auget aūt pestis huius periculū maledicendi facilitas, neq; enim ad maledicendū necesse est parietes suffodere, aut arma mouere, aut sanguinē fundere, cùm ad hoc lubrica lingua satis sit, quæ vno verbo non sanguinē fundit, sed famā, quæ multis vita ēt ipsa charior est, aufert. Quare vt tam exe-

D crabile vitium propellamus, supplici præce à dño postulemus, vt linguam nostram gubernare velit, vt ait Salom. Dñi est gubernare linguam. & dicamus cū propheta: Pone dñe custodiā ori meo. nā aliter nisi linguā componamus, incidemus in illā B. Iacobi sententiā: Siquis putat se religiosum esse, non refręnans linguā suam, vana est religio eius; qñquidem natura hominis vehementer earū rerū imitatrix esse solet, quæ ab alijs laudantur & in pretio hn̄r. Quidam tñ ea mente & ingenio sunt, vt ipso lucis splendore, sicut noctuis accidere videmus, tenebras incurrant, & medicamentis ipsis, quod desperatis ęgris euenit, deteriores fiant. Liuore enim & præcipite temeritate obcæca-

Simile. *Detractorum conditiones.* Simile. Simile. B Eccl. 28. Psal. 13. Simile. Hiere. 9. Simile. C *Detractores instar dæmonū.* *Murmuratio quā sit periculosa.* Prou. 15. Psal. 149. Iaco 2. Simile. *Detractores sæpe laudāt malū & vituperant bonum.*

obcæcati, quæ laudare & imitari debuerant, damnant; & cùm ipsa externa opera accusare nequeant, animum tamen operantis reprehendunt; sicut uidemus in his pharisæis. Hoc autem quid aliud est, quàm Dei gloriam & officium usurpare, cuius est cordis penetralia intueri? E

Non inquiramus aliena facta.

Nostra potius facta quam aliena rimemur.

Plutar.

Contra detractores scripsit Plutar.

NVnc cognouimus quia dæmonium habes, Vide quam facile isti de aliena uita statim iudicarent: & ita se à cælesti vita elongarent nam quanto magis se intromittũt de uita aliena, tanto minus sua facta uident. Est hoc uitium adeo abominabile, vt multi ẽt gentiles illud maximopere detestati sint: F siquidem Plutar. ingens uolumen contra illud conscripsit, de quo pauca quædam referam; Cur inquit, ò homo inuidentissime, in alienis malis perspicaces habes oculos, in tuis vero cæcutis? Inuerte cognoscendi studium, & istam curiositatem ab externis transfer ad ea quæ sunt intra te. Si cordi est aggredi malorum historiam, habes affatim domi quid agas. Tantam reperies multitudinem erratorum in uita tua, malarumq; cupiditatum in animo, nec minus negligentiæ in his quæ fuerãt officij præstandis. Hæc recenseto atq; cognoscito, fenestras vn G de prospectus pateat in uicinos, aditusq; curiositatis obturato. Cæterum alias aperito vias, quæ ducunt in uitiorũ notionem propriorum. Illic habet istud percontandi studium & curiositas negotiũ, nec inutile, nec improbum, verùm utile & salutiferum, cùm sibi quisq; sic loquitur, quo lapsus? quid feci? quod mihi munus omissum est? Cæterum quidam solent curiose inquirere genus & originem aliorũ, inuestigantes quales aui, quales proaui, veluti si essent cõmunes aliqui historiographi, quibus omnia describenda essent. Alij ẽt negotia & contractus aliorũ peruestigare solent, quibus occupati sunt, quo H ve utuntur exercitio, quid debeant, quam laute vel parce uiuant, quantum dotis coniuges attulerint, qũo, quamq; honeste parentes uiuant, quantas opes vel diuitias initio haberent.

Salutare quidem est vt nos potius quam alios iudicemus.

Multi exploratores alienæ vitæ.

Simile.

Magna est temeritatis, alienã vitam explorare.

Curiosi homines, & rerum aliorum exploratores, an nescitis quia nullus audet domum alterius intrare, nisi prius fores annulo ipso pulset, ne forte insperato irrũpat in ædes? & uos audetis ita alienam uitã explorare, & curiosius peruestigare? Conscientiam occultam ita iudicatis facile? Nil est uobis clausum, nil obseratũ, quò non irrumpatis, quò non temere se ingerat curiositas uestra, neq; uiduis parcitis, nec virginibus, nec

denique

A denique coniugibus, sed quidem petulātissima lingua omnes mordetis, omnibusq; detrahitis, & pauperes iudicatis & diuites, & magnificas ingredimini domos, & tuguria, nullusq; pōt procacitatem linguæ vestræ vlla ratione effugere; perindeq; omnia inuestigatis, ac si libera facultas uobis concederetur, & id ex officio vobis incumberet. Meritò igitur laudanda est vt ait Plu. Locrensiū lex, qua si quis peregre profectos rogasset, nunquid noui? is mulcta afficiebatur. Qui nimis curiosi sunt alienis factis vestigandis, vix se continere possunt, quin multa confingant, comminiscantur, & commentiantur, adeo vt totā B vitam traducant in hmōi nuntijs & mendacijs, relinquentes interim quæ sunt necessaria ad salutem suam. Sicut aūt venatores non permittunt vt canes ipsi alios odores olfaciant, aut sagaciter alia odorentur præter quæ spectant ad suā venationem quā intendunt; illico enim si id facere uiderint canes, ei comminantur, eosq; retrahunt ab hmōi rebus, vt se seruent promptiores ad desideratam venationē & expeditiores, ac sagaciores; ita nos plane facere debemus, vt. s. sensus nostros colligamus, & eos à uanitatibus & curiositatibus simul cū mente nostra auertamus, vt reseruētur acutiores ad nostra scelera di C gnoscenda, nosq; ipsos intuendos. Leones quidē & aquilæ, volentes prædam aliquā arripere, conātur quantū possunt, vt ipsos vngues rapaces abscondant, vt facilius possint quā uelint prædam cōparare: ita nos non debemus mentē nostrā & sensus occupare in curiositatibus & alienis factis explorādis, sed nobis potius consulere debemus, atq; nosipsos diligentissime explorare. Vnde quidā dicere solitus erat; vt te ipsum semper inspicias, ab omnibus alijs oculos auerte. Porro de his q auide detractores audiūt, ait Plut. Si quis de coniugio quopiā loquatur, aut de sacrificio, hmōi negligenter & oscitanter audit D curiosus, atq; sibi pleraq; iā audita esse; iubet ēt narrantē con ferre sermonē in pauca aut prætercurrere. Quòd si quis assidens referre cœperit vitiatā uirginē, aut adulterā alicuius uxorē, hic nec dormitat, nec causatur deesse otiū. Quemadmodū enim cucurbitæ medicæ, quod in carne deterrimum est, ad se trahūt: sic curiosorū aures deterrimos quosq; sermones attrahunt. Et sicut ciuitates habēt portas quasdā nefastas, perquas sordes & purgamēta eijciuntur, nil aūt purū aut sacrū per eas vel ingreditur, vel egreditur: ita per taliū aures nil probū aut venustum transit, sed sermones de cædibus aditū inueniunt, atq; ibi versantur, impuras & impias fabulas secū deferentes.

Detractores nulli parcunt.

Plut.

Detractores sui obliuiscuntur, & aliorum recordantur.

Simile.

Sensus non occupemus in superfluis.

Similia.

Linguam & sensus ad magna seruemus.

Plutar.

Detractores libentissime multi audiunt.

Simile.

Simile.

Detractores semper de vilibus tractant.

Simile. Sicut corui,aliæq; huius generis aues,eminus et putrefactas, fætidasq; carnes persentiunt, integras vero & uiuētes ne odorantur quidem & leuiter olfaciunt: non secus plane peruersi homines, & ex omniū scelerum collunione concreti, alienos defectus & peccata vel leuissima quæq; & minutissima peruestigant,lynceisq; oculis contuentur, virtutes vero quæ in sanctis hominibus micant, atq; splendent tanquam sydera quædam & astra,neq; uident quidem. Vnde huius farinæ homines, vel potius furfuris, non minus equidem pascuntur atque oblectantur alienis erratis & defectibus, quos ipsi sæpissime falsò putant defectus,quàm corui putridis,corruptisq; corporibus. Facta vero ipsa præclara oculis fugiūt,auribus respuūt, & tota cogitatione aspernantur. E F

Detractores aliorū potius defectus quā virtutes uidenτ.

Simile. Sicut gallina de cibo solicita, si gemmam uideat,eam negligit,sin autem vermiculum quendam offendat, eum statim famelico apprehendit rostro, atq; ex eo cibo maxime exultat, triumphum agit, & præ gaudio, cantu suo loca omnia implet: sic impius & scelestus homo, quamuis in aliquo splendentes multas uideat uirtutes, eas quidem negligit: quòd si per incuriam aliquis forte eius defectus vspiam apparuerit,eum illico carpit,omnibus ostentat, plenis theatris spectandum proponit. G

Detractores alienis defectibus pascuntur.

APPENDIX.

Quis ex vobis arguet me. In Gene. quidem habetur, quòd cùm Deus fecisset lucem, postea uidit locem q; esset bona,& approbauit. Sed quorsum bone Deus, cùm omnia in sapientia facias,postea de ipsis censuram fers, & præsertim de luce, quæ tam grata oculis est? Sanè quia per lucem cætera examinanda sunt, & ideo ipsa prius est examinanda. Sic igitur hodie de seipso lux vera interrogat,quis ex uobis arguet me?

Gen. 1. Quæst. Respon.

Qui ex Deo est &c. Vide quantam solicitudinem Deus gerat nostri, & quomodo nos instruat. Vnde per Ose.ait; Ego ero eis quasi leena,occurram eis quasi vrsa raptis catulis,& dirumpam interiora iecoris eorū. Sic ergo uides quomodo tanquam leæna occurrat semper ad filios quos amiserat recuperandos, cùm tamen nos surdam ei exhibeamus aurem. Sic etiam Apostolus dicebat: Pro Christo legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos.obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. Veruntamen ad has uoces tantummodo boni respondent,non mali; vt inde intelligas quam uerum sit, qui ex Deo est &c. H

Oseæ 13. Simile. 2.Cor.5.

Vocat nos Deus, & tamen ipsum nolumus audire.

Feria

A

Feria II. post Dominicam in Passione.

CONCIO PRIMA.

ISERVNT *principes & Pharisæi ministros, vt apprehenderent Iesum*. Io. 7. Nihil magis animum torquet inuidum, quam audita illius laus & præconia, in quem stimulatur inuidia, inquit Cyril. Cyril. lib. 3. in Ioan. c. 7.
B Nam cùm in illum maligno afficiatur animo, & ipsum perditum iri summopere affectet, si cōtra audiat eum laudibus extolli, id uenenatum excruciat animum, & acrioribus dolorum stimulis perurget. *Inuidia quantum noceat.* Hoc morbo graui laborabant Pharisæi, ægre ferentes turbam tacitis etiam uerbis, & præisis fere labijs sub silentio id de Christo testificari, quod eorū repugnaret sententiæ. *Malorum astutia.* Hinc grauius solito sæuientes, ministros miseruut, qui comprehenderēt Iesum. Miserunt autem ministros Pharisæi, ut si aliquis suboriretur in populo tumultus contra uolentes comprehendere Iesum, ministri quidē essent illi pe-Autor.
C riculo obnoxij, ipsi autem exempti & à crimine tuti. Considera quam hostiles haberent animos Pharisæi, qui in Christum dominum tantopere debaccharentur, vt nō solùm eum comprehendere iuberent, sed etiam tandem inueterata inuidia ei necem inferrent, à quibus inimicitijs & animis hostilibus quantopere nobis fugiendum sit, vide Conc. Agath. celebratum sub 35. episco. Vbi dicitur; Qui inimicitias deponere, perniciosa intentione noluerint, de Ecclesiæ cætu iustissima excommunicatione pellantur. Concil. Aga. c. 22. vide etiam dist. 90, c. placuit etiam. Hi ergo Pharisæi conspirauerant & coniurauerant in Christum, adeo ut de nece ipsi
D inferenda, omnes malitiose procurarent modos. Cæterum & in Ac. Apostolo. legimus, quòd quidam deuouerunt se dicentes, neque manducaturos, neque bibituros, donec occiderent Paulum; erant autem plus quam quadraginta uiri, qui hanc coniurationem fecerant. Acto. 23. Et uidebatur quidem eis quòd id præstare deberent necessario, quando ita coniurauerant. *Sæpe mali contra bonos conspirant.* Tales enim sunt plerique, vt tametsi iniustissima omnino vouerint & iurauerint, nihilominus tamen illa obstinate exequi uelint. Quod grauissime reprehenditur & sapientissime quidē in Tole. Conc. celebrato tempore Martini Papæ, vbi inter alia quæ afferuntur, ita dicitur. Con. Tol. Cap. 2. Deus multoties commina-

toria mutabat, soluebatque iuramenta, vt etiam in Niniuitis E
Ionæ 3. patet: similiter in Israelitico populo sæpe ultio promissa su-
Hier. 18. spenditur. Vnde etiam per Hier. dicitur: Si pænitentiam ege
rit gens illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eã, agam
Conuertamur ad Deum, & ipse recipiet nos. & ego pænitentiam super malo quod cogitaui ut facerem ei. Si ergo nostra conuersio sic diuinam mutat sententiã, cur miserorum tantæ lachrymæ vel pressuræ tam crudam non temperent ex miseratione uindictam? Cæterum cùm iuramus aliquod flagitiũ, creatorem quidem offendimus, sed nos solummodo maculamus; cùm vero noxia promissa exequimur, &
Iuramenta illicita quomodo non obligent. Dei iussa superbe contemnimus, & proximis impia crudelita F
te nocemus, & nos ipsos crudeliori gladio trucidamus.

Miserunt ministros. Hi quidem ministri quamuis intenderent Christum apprehendere, eo tamen audito, subito uoluntatem suam immutarunt: ita igitur nos faciamus. Qua de re
Autor. Perian. philosophus etiã ille Periander nos monitos uoluit, cùm ait:
Philip. Quando erraueris, muta consilium. Philipides dixit, cùm pec
Demost. caris in re aliqua, libenter uinci te sinas. Huc etiam spectat il-
Cyril. lib. 5. in Ioan. c. 8. lud Demosthenis; Rationem cupiditatum dominam custodito & conseruato ab errore. Missi quidem sunt ministri ait Cyril. ad apprehendendum Iesum, sed ipse salutaria eis tradidit G
verba, quibus econtrario caperentur. Missi sunt ad eum ligandum, sed ipse contra felicibus doctrinæ suę uinculis eos astrinxit. Prædicit eis quòd modicum adhuc tempus cum ipsis futurus sit, nempe vsque ad horam suæ passionis, & consumationem mysterij redemptionis humanæ, quo peracto se rediturum dicit ad patrem per ascensionẽ, à quo fuit missus. Porro præ inuidia pharisæi eum comprehendere uolebant; & ita
Qui iustitiam administrãt, iuste iudicẽt. cùm se uiderent potentes in populo, abutebantur hac potentia: multi enim his similes inueniuntur, qui officia publica accipiunt, vt possint priuatas vlcisci iniurias, & omnia interim H
palliantes iustitiæ velo. Item obserua, quòd ipsi Pharisæi nõ
2. Reg. 11. eunt vt comprehendant Iesum, sed alios mittũt; sic multi per
Dei verbũ quanta vires habet. alios curãt scelera sua patrare, sicut Dauid se gessit in morte Vriæ: item Saul per Philisthæos interficere uolebat Dauidẽ, cum præputia postulabat; quasi vero istæ fraudes possent latere Deum: Sed tamẽ uide quomodo isti ministri audito Dei verbo conuersi sunt, vt inde intelligas quantæ sunt uires uerbi Dei. Et tamẽ nos tantis auditis concionibus ferè nihil proficimus, propter obstinationem nostram.

Io. Dama. *Ad huc modicum tempus vobiscum sum.* volens D. Ioan.
Damasc.

A Damaſ. oſtendere miſeriam hominis, & quam breuis ſit eius vita,& periculis plena, quandam affert ſimilitudinem dicens, ſicut etiam B. Anton. refert in ſuis par. Theo. quidam fugiens ferociſſimũ quendam & horribilem draconẽ, ne deuoraretur ab eo, caſu infelici cecidit in profundiſſimum puteum, cumq; deorſum ad ima putei tenderet, forte apprehendit ramum arbuſculę cuiuſdam quę in ipſo medio itinere putei fuerat. Huic itaq; manibus pedibuſq; innixus,& aliquãtulũ ab animi perturbatione ſedatus, ecce inſpexit in radice ipſius arbuſculæ duos grandes hærere vermes, alterum album, alterũ vero atrũ, eandem corrodentes maxima ſedulitate radicẽ. Vnde miſellus homo conſiderans ſibi magnum imminere periculum, exhorrens caſum profundũ, oculos forte ſuos ad ima putei direxit, vbi ẽt immanem quendam ſerpẽtem, oculis terribilibus, flammaſq; emittẽtibus, ore aperto ipſum expectantẽ q̃ñ caderet, cõtuitus eſt, timoreq; correptus grauiſſimo in ſublime ſuſpexit; & heu iam peruenerat draco ille terribilis, & in ore putei miſerrimũ hoĩem expectabat. Ille itaq; in hac tanta animi perturbatione & perplexitate poſitus, rurſus arbuſculã intuitus eſt, viditq; in quodã eius ramo pendentẽ fauũ mellis, quẽ ibi examen apum pepererat,& manũ extendens, accepit de eo partẽ aliq̃, comedenſq; ſtatim oblitus eſt miſer periculi in quo verſabatur. En igitur vermes in ipſa maiori ſaporis oblectatione, penitus radicẽ corroſerũt arbuſculæ, atq; ſubito ad putei ima delatus homo, in os ſerpentis horrendi decidit deuorandus. Draco quidẽ iſte mors eſt, quæ hoĩem deuoratura perſequitur: puteus verò eſt iſte mundus, arbuſcula, ſingulorũ vita, duo aũt lethales vermes ſunt dies & nox, qui vitam noſtram ſine intermiſſione rodunt, atq; conſumunt: ſerpens horrendus eſt infernus, qui aperto ore cadentem prę ſtolatur vt deuoret, illum inquã deuoret, qui guſtu mellis i. mundanarum voluptatũ & gaudiorum illectus & conſopitus, maxima ſegnitie & ſecordia, vitam tandem in vitijs traducit. *Adhuc modicum tempus.* Præterquam q̃ vita noſtra perbreuis eſt, eſt ẽt varijs conferta miſerijs. Vt.n. fluuius ab ortu ſuo, quouſq; tãdem mare ipſum ingreditur, perpetuo ſuo curſu offendit interdũ conualles, nunc præcipitia, iam præ rupta ſibi flumina alia quidem turbulenta, alia amariſſima: ad eundem modum miſer homo à primo ſuo ortu quouſq; tandẽ aĩam ipſam efflat, varijs obijcitur fortunę telis. *Adhuc modicũ* Hæc quidẽ verba ipſis miniſtris dicebat, vt ea referrent phariſæis; quaſi diceret; dicite illis, q̃ ſi ipſi deſiderãt mortẽ meam,

Illuſtris parabola de miſeria hominis.

B Vide etiã Hec. Pin. in Ezech. 28.

C *Homo quã tis ſit miſerijs ſubiectus.*

Appli. para.

D *Fragilitas humana quãta ſit.*

Simile.

Vita humana quã tis miſerijs ſubiecta ſit.

Maxime desiderabat Christus pro nobis pati. ego multo magis eam desidero, sed tñ ex amore, quod ipsi nō faciunt; veruntamen nondum venit hora mea: & dicite illis q aliqñ quærent me, & non inuenięt. Vtinam fratres tale quidpiam nobis non contingat, nisi nos emendemus, periclitamur valde, vnde Hier. nos monet dicens: Descende in domū figuli; *Hiere. 18.* attendamus enim quid dicatur *Prouer. 1.* Vocaui & renuistis. E

D. Aug. in Io. tra. 31. *Quæretis me, & non inuenietis, & vbi sum ego, vos non potestis venire.* Non dixit, ait Aug. non poteritis venire, sed non potestis; tales enim tunc erant, qui non possent; nam vt sciatis non hoc ad desperationem dictum, & discipulis suis dixit tale aliquid, *Ioan. 13.* quò ego vado, vos non potestis venire: cùm pro illis orās F dixerit; pater volo vt vbi ego sum, & ipsi sint mecum; deniq; *Ioan. 17.* hoc Petro exposuit, & ait illi, quò ego vado, non potes me sequi modò, sequeris autem postea; ne autem negligentes sint *Cyr. in Io. lib. 5. c. 8.* ad eum quærendum ait Cyrill. cùm adhuc sese eis exhibet præsentem, sed sequantur *Isa. 55.* Isa. monentem & dicentem; Quærite Deum dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est; prænuntiat eis q cùm abierit, magno quidem desiderio quærent eum, petentes videre vnum diem filij hominis, sed non inuenient. Sanè post ascensionem quæsiuerunt eum illi pio affectu, qui Petro prædicante compuncti sunt corde dicentes; G *Acto. 2.* Quid facimus viri fratres? non tñ corpore præsentem inuenerunt, quamuis ſm diuinitatis præsentiam, eis non defuit, ſm quam nobiscum est vsq; ad consummationē seculi & semper. *Mat. 28.* In miserabili quidem Hierosolymæ exterminio, Iudæi qui tū superstites erant & miracula Christi viderant, vbi eis in mentem venit præclaræ suæ virtutis & signorum, optabāt quidem Christum habere tūc præsentem ad sui liberationem, cū illud excidium satis intelligerent sibi euenire ob iniustam mortem *Mat. 23.* Christo illatam; non tñ eum propugnatorem aut auxiliatorē inuenerunt, quia iam derelicta eis fuerat domus deserta; nō .n. H *Obstinatio quo rediga tur.* potuerunt hi peruenire ad gloriam cælestem, qui noluerunt pęnitentiam agere de malis cōmissis, & ideo dicit eis, vos non potestis venire. *Quæretis me, & non inuenietis.* Nunquid fortasse vt conuertaris, expectas vt fiat medicorū consultatio de tua valetudine, vt ex corde tandem reuertaris ad Deum? nunquid præstolaris vt te tanquam incurabilem, & sine spe recuperan- *Magnas secum affert mors angustias.* dæ sanitatis & vitæ, relinquant medici, dicentes te ea tm̄ nocte victurum? num expectas terribiles illos mortis indices qui horrendam mortem pręcedunt? Expectas vt faciei color immutetur, vt te cordis deliquia vallent, & sudores lethales inua-

dant,

A dant, mortis stimuli cingāt & dolores? Expectas vt pedes tuos pertentent num sis morti vicinus, & naribus speculum admoueant, vt videant nū forte halitu aliquo illud conturbes? Ergo cū tam breuis sit vita nostra, nobis diligenter consulamus. Faciebat hoc Sextius, ait Sen. vt consumato die cùm se ad noctur nam quietē recepisset, interrogaret animum suum, Quod hodie malū tuū sanasti? Cui vitio obstitisti? Qua parte melior es? Desine ira, & sis moderatior, cùm scias tibi ad iudicem esse ve niendum. Quid quęso pulchrius hac consuetudine excutiendi totum diem? Qualis ille somnus post recognitionem sui se- B quitur, quam tranquillus, altus & liber, cùm aut laudatus est animus, aut admonitus vt speculator sui censorq; secretus, cognoscens de moribus suis? Vtor inquit hac potestate, & quotidie causam apud me dico. Cùm ablatū à conspectu lumen est, & conticuit vxor, facta & dicta mea remetior, nil mihi ipse ab scōdo, nil transeo. Hoc nos pessimos reddit, inquit alibi idem Senec. q nemo vitam suam respicit, quid facturi sumus, vix co gitamus: atqui consilium futuri, ex pręteritis pendet & venit, vitā emendemus ait idem Sen. quamuis simus iam prouectiores ætate, ad quam sane rem proderit valde reuocare in men- C tem & ob oculos ponere venerandum quendam, studiosumq; virum, & opera nostra facere eo modo, ac si pręsens adesset institutor noster vel pędagogus. *Quæretis me, & non inuenietis.* Quęsiuerunt eū, vt inquit Luc. videns autem Centurio quod factum fuerat, glorificauit Deum dicens, vere hic homo iustus erat, & omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quę faciebant, percutientes pectora sua reuertebantur. Vulgatum quidem illud est, tū demum boni pręstantiam deprehendi, cùm nobis perierit: nonne cùm homines tantopere pñt ex diuinę misericordię largitate sibi magnope- D re consulere, eā quidem plerique eorū paruipendunt? at olim in iudicio extremo, impij tametsi illā maxime desiderare videātur, non tñ consequentur. Saul quidem Dauidem fortissimū ducem parum ęstimabat, qui tñ columna erat totius imperij eiusdem; at in Gelboe cùm eo maxime indigeret, tandem eum dem habere non meruit. *Quæretis me, & non inuenietis.* Tēpus quidem consumimus in quærendis his rebus mundanis, & ita Deum non inuenimus; longe aūt aliter esset si his mundanis non adhęreremus, Quemadmodum n. rota quanto minus solum tangit, tanto velocius mouetur, & voluitur leuius, qm̄ sic non hęret vel mergitur: ita bonus quanto leuius illa mundana

Sen. lib. 3. de ira ad Nero. cap. 63.

Examē cōscientiæ.

Li. 12. epi. epist. 84. Lib. 3. epi. 25.

Luc. 23.

Cōuersionē non differamus.

Misericordiam Dei modo quęramus.

1. Reg. 18.
1. Reg. 31.

Terrena nos impediunt. contingit & hæret ipsis, tantò celerius in virtute progreditur. E
Et sicut rheda quamuis multum defigatur in terram, maiorē tñ partē quæ terram ipsam non tangat, habet eductam, ea tñ
Necessaria tantum ex mundo accipiamus. parte contingens terram, qua tangere necesse est ad sustentandum suum pondus: sic etiam vir prudens quamuis mundum tangat, quia dum in hac vita mortali moratur, sine mūdo esse non potest, tñ ita tenuiter eum attingit, vt cælestia potius per
Simile. attente contempletur. Vt bombix quasi sedulo de suis visceribus deducit fibram, qua mira solicitudine & arte quadam
Mundana nos remorantur ne virtutē sequamur. intexit & conficit sibi inuolucrū in quo inclusus tandem moritur, atq; ita quasi ignarus, sua diligentia sibi componit carcerem & F sepulchrū: ita qui rebus mundanis nimium inhæret, se ipsum irretit, & carcere quodam premit.
Simile. Quando in papyro quadā depingitur orbis sciographica pictura, seu vt vulgus appellat, mappa mūdi, in qua loca varia, vrbes, turres, castella, tractusq; pinguntur, si forte aqua madefiat papyrus, facillime rumpitur
Prosperitates mundanæ quā cito euanescant. prædicta pictura, & subinde altæ turres in terram cadunt, & vrbes pedibus proteruntur: pari ratione mundanæ se habere solent prosperitates & mundanorum timores, ac aereæ cogitationes, hęc.n.oĩa vno tm̃ morbi flatu, aut vno fauoris humani deficiente rumusculo, prostrantur, & in nihilum rediguntur. G

Quo hic iturus est, quia non inueniemus eum, nunquid in dispersionem gentium iturus est, & docturus gentes? Id inconue-
Cyr. in Io. lib. 5. c. 9. niens censeri non debet, ait Cyril. si dixerimus Iudæos ipsos cùm in hæc proruperunt verba de Christo, nunquid in disper
Aliquādo mali uaticinari videntur. sionem &c. nesciuisse quidem quid dicerent, sed quia Deus voluit ipsos prophetasse, diuinoq; quodam instinctu prædixisse quod futurum erat, sicut & Caipham pontificem omnino ignarum mysterij passionis dominicæ, & quantus ex illa pen-
Ioan. 11. deret humanæ salutis fructus, Euangelista prophetasse scribit, ꝙ Iesus moriturus erat pro gente, cùm hæc protulit verba, H expedit vobis vt vnus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat. Siquidem iturus erat dominus ad gentes, non præsentia corporis sui, sed discipulorum suorum pedibus, in
Mar. 16. quibus & ipse iuit, & docuit gentes, cùm dicat Euange. de discipulis: Illi autem profecti prædicauerunt vbiq; domino cooperante & sermonem confirmante sequentibus signis. Apost.
1. Cor. 2. ad Corinth. scribens inquit: Carnalis homo non percipit ea quæ Dei sunt, nam quia carnaliter affectus est, secundum carnē quoq; omnia dijudicat. Ita Iudæi more suo carnaliter Dei verba intelligentes, neq; capientes eum de reditu ad cælestia

A regna vnde ad nos descenderat, sermonem agere, ad terrenum labuntur sensum, à vera intelligentia longe abhorrentem.

In nouissimo autem die magno festiuitatis. Festum istud, inquit D.Th. celebrabatur septē diebus, & primus & vltimus dies so lemniores erant, sicut & apud nos primus dies festi & octauus solemnis est magis. Recte dicit Eccl. Omnia tps habent, & suis spatijs transeunt uniuersa sub cælo, tps.n. tacēdi & tps loquen di: quam temporis opportunitatem hic seruauit dñs, inquit Cyr. nēpe primus dies solemnitatis paucos adhuc habuit præ sentes exteros & infrequens auditorium: medij dies festi, uolu B ptatibus & mundi negotijs potius q̃ Dei cultui adhibebātur. Nouissimus aūt dies & maiorem habuit præsentem auditorū numerum, & delicijs finem imposuerat, cùm iam de reditu fo ret cogitandum. Itaq; eo die tanquam cęteris cōmodiore, ipse fons uitæ exuberantissimus, omnes ueram sitientes doctrinā, & Dei cogitationē habere desiderantes, dulciter inuitat, ut ad se ueniant, & bibant potum illum salutarē, qui aīam reficiat, & omnem æstum cupiditatum huius mundi restinguat. Neq; modica, breuiq; mensura se illis quod bibant præstiturum pol licetur, sed in tanta affluentia, ut de uentre, intimoq; cordis ar C cano, flumina aquę uiuæ, uaria.s. sancti spiritus dona & gratia rū charismata, in alios profluant. Enimuero argumentū abundantiæ interioris, est copiosa in exteriora deriuatio; namq; cū fontē videmus uicinos agros suis irrigantē fluentis, illū fęcun dū & aquis exundantē eo signo cognoscimus. Cùm itaq; tāta futura sit aquæ uiuæ in credentibus in Christum copia, ut instar fluminum emanet & fluat in alios, quanta putandum est largitate, quāta ubertate, aquam illam spiritualem & mysticā in intimis credentium uisceribus scaturire? Nomine aūt aquæ uiuæ dñs ad Samaritanam dicit; Si quis biberit ex hac aqua q̃ D ego dabo, non sitiet iterum, sed fiet in eo fons aquæ salientis in uitam æternam. Qui hanc aquam paruifacit, neque curat haurire, aridus relinquitur, & omni uirtutis fructu priuatur, ut populus Israeliticus, de quo per Hierem. conqueritur dominus. Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ uiuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ con tinere non ualent aquas. *Si quis sitit veniat ad me & bibat.* ò liberalitatem immensam, ait grauis quidam autor, omnium si dici posset, prodigus est pater ęternus: dat in prętium filium, spiritum uerò sanctum ut nos adoptet in filios: Attende etiā filium, qui se ipsum dat, omnes uocat, inuitat omnes: tantum

D.Thom. in Ioan. 7. lect. 5.
Eccles. 3.
Cyr. lib. 5. in Io. c. 10.
Omnia opportune fieri debent.
Gratia quantū illustret animam.
Quantum Christus irriget animam.
Ioan. 4.
Gratiā diuinam parui pendimus.
Hiere. 2.
Vuerri. su per hūc lo cum.

petit vt ſitiant, atque deſiderent ex ſuis proficere donis. Non E
Aug. li. 2. côtra Cre. grã. c. 14. to.7. aquam viſibilem commendat, inquit Aug. Sed aquæ nomine inuiſibile quoddam donum, & ſanctum etiam ſpiritum commendabat, ſicut Euang. teſtatur adiungens. *Hoc autem dicebat de ſpiritu, quem accepturi erant credentes in eum*. ſuper quæ Aug. li. 1. medita. c. 27. to. 9. verba inquit D. Augu. alibi, ore tuo ſanctiſſimo & beatiſſimo dixiſti dñe, ſi quis ſitit, veniat ad me & bibat: fons vitæ, da ſitienti animæ ſemper bibere ex te, vt ſecundum ſanctiſſimam equidem ac etiam veridicam promiſſionem tuam, de ventre ſane meo fluant atque emanent aquæ ipſæ viuæ & præclariſſimæ. Fons vitæ, domine Deus exercituũ, reple quæſo & obſecro, mentem huius indigniſſimi famuli tui, torrente voluptatis F tuę, atque etiam inebria cor meum, ſobria ebrietate amoris tui, vt obliuiſcar & ex memoria ipſa mea deleam atq; expungam, & obliterem, quæ vana quidem ſunt & terrena, & te ſolum iugiter habeam in memoria mea, ſicut ſcriptum eſt; Memor fui Dei & delectatus ſum: Da mihi ſpiritum ſanctum, Pſal. 36. quem ſignificabant illæ aquæ, quas ſitientibus daturũ te promiſeras. Si quis ſitit. ait Chryſ. ideſt nemini vim facio, nemi- Chryſo. in Io. ho. 50. to. 3. nem quidem traho, ſed ſi quis libens & promptus accedit, ſi quis ardet deſiderio, hunc ego aduoco. G

Qui credit in me, ſicut dicit ſcriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Quod quidẽ ait D. Tho. ſm Chryſ. ſic le- D. Tho. in Io. 7. le. 5. gendum eſt, qui credit in me, hic ſubdiſtingue punctuando, & poſtea ſubſequitur, ſicut dicit ſcriptura, Flumina &c. non vř conueniẽs, quia hoc quod dř, flumina de ventre, nõ inuenitur in aliquo libro veteris teſtaměti. Hoc ergo modo dicitur: Qui credit in me ſicut dicit ſcriptura, ideſt ſecundum ſcripturæ do Ioan. 5. cuměta. Vnde Chriſtus ait apud Ioan. Scrutamini ſcripturas, qm̃ ipſæ teſtimoniũ perhibent de me, & tunc flumina de uen- Chryſo. in Io. ho. 50. tre eius fluent aquæ viuæ. Ventrem inquit Chryſ. cor dicit, ut H in alio loco: & legem tuam in medio ventris mei. Qui de no- Pſal. 39. uo teſtamento biberit, ait D. Ambr. non ſolùm flumen eſt, ſed D. Ambr. lib. 10. epi. epiſt. 82. flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ, flumina intellectus, flumina cognitionis, flumina ſpiritualia. Quod promiſſum tunc audiuimus inquit D. Grego. etiam nunc completum vi- D. Gre. li. 18. Mora. c. 22. & li. 1. in Ezec. hom. 10. demus: ecce enim nũc in ſanctis quidem prædicatoribus, per cunctam Eccleſiam in toto orbe diffuſam, fluenta profectò ipſa abundantiſſima, & longe multumq; vberrima, cœleſtium ipſorum mandatorum, vbertim manant quidem atque etiam profluunt, ore ipſo gentilium.

Feria

A

Feria II. post Dominicam in Pasſione.

CONCIO SECVNDA.

Crudeles deteſtabiles.

ISERVNT *Principes & Phariſæi miniſtros, vt apprehenderent Ieſum*. Ioan.7. Vide obſecro quam crudeles & belluini, ac ferini eſſent iſti, qui Chriſtum dn̄m a quo tantam eruditionem & miracula accipiebant, apprehendere vellent. Sed quid quæſo non tentabunt qui cum crudeli aīo et potentiā hn̄t? Vnde in lib. Eſther legimus, q̀ cùm Eſther diceret regi Aſſuero, ſi inueni gratiā in oculis tuis, ò rex, dona mihi aīam meam pro qua rogo, & populū meum pro quo obſecro &c. Percontatus eſt rex quis eſt iſte, & cuius potentiæ, vt hæc audeat facere? Rn̄dit illa, hoſtis & inimicus nr̄ peſſimus iſte eſt Aman. Vbi aduerte qūo eū appellet peſſimum: ſi.n. ſolùm eſſet malus, & non potens malus, non perinde eſſet peſſimus, ſiquidē talis eſt titio quidam vtraq; parte incenſus. Vnde Iſa. ait: Noli timere à duabus caudis titionum fumigantiū iſtorum. Sanè ſi aliquis eſt malus, & non potens, apprehendi pōt titio ex vna parte: ſi verò malus ſit & potens, quod quæſo ſupereſt remediū? Magna ſane eſt Dei miſericordia erga nos, cùm vir malus non pōt executioni mandare malitiam ſuam. Fortaſſe ſi Dauid non fuiſſet rex, nō potuiſſet executioni mādare ipſum adulterium cum Berſabe, & præterea homicidium viri ſui. Item Herodes ſi rex nō fuiſſet, fortaſſe tantā crudelitatē non exercuiſſet cū innocentibus pueris. Si etiā iſti phariſæi non fuiſſent potentes, huiuſcemodi crudelitatē non exercuiſſent, vt vellent apprehendere Ieſum. Plurimum quidē indignatur Deus, q̀ aliqui ſub quadā vmbra legis ſuæ crudelitatē exerceant, ſiquidē hoc pacto ſibi ipſi magnā inurere ignominiā. Vnde per Hiere. ait: Hæc eſt gens, q̄ non audiuit vocem dn̄i Dei ſui, nec recepit diſciplinam, & ędificauerūt inquit excelſa Tophet, quæ eſt in valle filij Ennon, vt immolarent filios ſuos, & filias quidem ſuas igni, quæ non præcepi, nec cogitaui in corde meo. Quod vt intelligamus, ſcire debemus, falſos ſacerdotes perſuadere populo, q̀ eſſet Deo gratū ſi ſibi ſacrificarent filios & filias, quod oſtendebant exēplo Abrahæ cū ex præcepto Dei voluit ſacrificare filium: itē cùm

Margin notes: B; *Crudeles quam ſint belluini.*; Eſther 7.; *Crudeles, & potentes quantū noceant.*; C; Iſa. 7.; *Mali et potentes multum incommodant.*; 2.Reg.11.; Matt.2.; D; *Crudeles quantū oderit Deus.*; Hiere.7.

Iudic. 11. Iephte etiam volebat sacrificare filiam suam,& sacrificauit eã. E
Crudeles plurimum displicent Deo. Indignabatur igitur Deus plurimum propter hanc falsam doctrinam,& quòd Deũ viderentur crudelem facere; & idcirco ait, quæ non præcepi, nec cogitaui in corde meo. Vide.n.quã longe absit Deus a crudelitate, siquidē Christus dñs anteq̃
Act. 2. in cœlum ascenderet, mandauit discipulis vt prædicarent per
Luc. 24. vniuersum mundũ remissionē peccatorum, incipientes à Hierosolymis, vbi tñ paulo ante tantas acceperat iniurias, & tam ignominiosam mortē. Porro aliquos videas homines, qui non
Multi crudeles ēt curãt vt alij sint crudeles. solùm ipsi crudeles sunt, sed alios ēt ad crudelitatem inducũt, sicut faciebant Idumæi, qui cùm viderent vastari Hierusalem, F tm̃ abest, vt id reprehenderent, quin potius dicebant: exinanite, exinanite vsq; ad fundamentum in ea. Vis videre qũo aliquando quorundam hominum crudelitas, excedat crudelita-
Psal. 136. tem etiam ferarum? Sanè quando Darius rex in lacum leo-
Dan. 6. num Danielem immisit, conclusit ingenti saxo ostium lacus, & sigillo suo signauit ne satrapæ ire possent ad interficiendũ Danielem. Vide igitur quomodo rex timeret magis satraparum crudelitatem, quam leonum. Vnde non dixit, liberabit te
Crudeles hoĩes quomodo interdũ feras excedant crudelitate. Deus à leonibus, sed Deus tuus quem colis semper, ipse liberabit te. Quasi diceret, Deus te liberabit ab his satrapis, quod G vtiq; miraculosius videbitur, quam quòd libereris à leonibus. Porro etiam videmus quam officiosus esset coruus erga Eliã, cui cibum ministrabat: item cete erga Ionam. Item flammæ erga tres illos pueros. Solus homo est qui deprauato suo ani-
3. Reg. 17. mo, feras crudelitate vincit: vnde non est mirũ si à Deo pro-
Ionæ 3. pterea seuerissime puniatur. Sic Deus castigauit Chananæos
Dan. 3. crudeles,& eis terrã abstulit. Siquidem princeps quidã ex eis,
Crudeles Deus castigat. qui vocabatur Adonibesech sub mensa cùm comedebat, habebat septuaginta reges quos deuicerat, amputaueratq; eis pedũ & manuum summitates: qui etiam propter tantam crudelita H
Iudic. 1. tem, simili supplicio punitus est. Cæterùm viro crudeli nun-
Crudeles qũo puniat Deus. quam desunt alij ipsius similes, qui eum iuuent in crudelitate: & præsertim si ille vir potens fuerit. Vix quidem legerat Ioab literas Vriæ, cùm statim ipsum destinauit in periculosiori par
2. Reg. 11. te certaminis, vbi moreretur. Vix etiam Nabuchodonosor satrapis suis proposuerat crudelitatem illam & iniustitiam, vt sibi subiiceret vniuersas nationes, cùm omnes vnanimes ei cõ-
Iudith 2. senserunt. Vix Pharao decreuerat, vt serui essent ibi exteri &
Exo. 1. peregrini in Aegypto, cùm omnes potentes ei consenserunt.
Matt. 2. Vix etiã rex Herodes dixerat se cupere oẽs pueros interfice-
re, cùm

A re, cùm multos habuit sibi adhęrentes. O infelicem illum qui non solùm propriam crudelitatem executioni mandat, sed ēt alienam, nā vtriq; grauissime punientur. Caueant ergo maiores ne illicita mandent, & caueant ēt minores ne quæ illicita sunt, executioni mandent. Cùm Saul iuberet interfici sacerdotes, nullus ex seruis suis id voluit executioni mandare, nec tn̄ defuit, qui id prętaret. Si igitur mali maxime sunt soliciti crudelitatē suā executioni mandare, sic igitur fiet vt à Deo seuerissime puniantur. Non legimus q̄ Abel ipse vindictā peteret de fratre, sed tn̄ non est oblitus Deus vindictæ sumendæ: quin

Crudeles viri solent etiā inuenire sequaces.

Mali multos inueniunt, qui ipsis faueant.

B & q̄uis Abel nil diceret, tn̄ sanguis eius ad dn̄m clamabat, iuxta illud Abacuc, Lapis depariete clamabit, & lignū quod inter iuncturas ædificiorū est, respōdebit. Si igitur Deus lapides audit, quanto magis voces ipsorū, qui læsi sunt exaudiet? Vide enim obsecro pp mortem Zachariæ quantæ calamitates secutæ fuerint, & tn̄ duntaxat dixit, videat dominus, & requirat. Siquidem ibidem dr̄; cùmq; euolutus esset annus, ascendit contra eū exercitus Syriæ, venitq; in Iudam & Hierusalem, & interfecit oēs principes populi: quin ēt ipse Ioas interfectus fuit à seruis suis, & regia caruit sepultura. Vide ēt quò reda-

2.Reg.22.
Gen.4.

Respondet Deus p̄ seruis suis.

Abac. 2.
2.Par.24.

C cta sit crudelitas illa Athalię, quæ omne regium semen interfecit, vt regnaret: siquidē breui quodam tp̄e miserabiliter perijt. Vide etiam qūo Deus punierit fratres Ioseph, pp crudelitatem quam cùm fratre suo exercuerant: vnde Ruben dicebat: Nunquid non dixi vobis, nolite peccare in puerū, & non audistis me? en sanguis eius exquiritur: merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum &c. Sed multi se puniendos vix credūt sicut de Babylonia legimus, quæ dicebat, sedeo vt regina, & vidua non sum: sed vide quid sequatur: ideo inquit in vna die uenient plagæ eius, mors & luctus, & fames, &

Tyrannos qūo puniat Deus.

4.Reg.11.
Gen.42.

Aduersitates qūo eueniant propter peccata.

D igne cōburetur &c. Sic ergo impijs & crudelibus accidet, neq; ante se cognoscent, quam se positos uideant in inferno: multo igitur satius esset, ut de alijs periculum facerent. Nam certe inter alia de quibus Deus conquestus est de rege Balthasar, illud unum etiam erat, quod scilicet uidens aliorum supplicia, sibi non prospexisset, & præsertim punitionem patris sui.

Apoc. 18.

Dan.5.

Vitam quæ tam breuis est, bene & sancte traducamus.

ADhuc modicum tempus vobiscum sum. Hinc sane aperte colligimus quanta sit breuitas uitæ nostræ, atq; idcirco quam

Simile.

quam sanctè eã traducere debeamus. sanè sicut ex corde ipso E
vita hominis dimanat corporea: sic ét vita spiritualis bona ex
parte manare vr̃ ex attenta quadam consideratione breuissi-
Eccl. 7. mæ vitæ nostræ, & consideratione mortis, iuxta illud Ecclesi.
Simile. Memorare nouissima tua, & in ęternum non peccabis. Sane si
hæc attente cõsideraremus, facile mundanas oẽs delicias sper-
Conuersione non differamus. neremus; at verò sumus instar hospitis illius, qui ad hospitium
aliquod minus præparatum diuertens, priusq̃ omnia ad lectũ
sternendum parata sunt, iã nox ingrauescit, & tandẽ cùm vix
dormierit, statim à viatoribus excitatur. Sic etiam multos vi-
Mors nos sępe immaturainuadit. deas in hac vita, qui huc tendunt vt quiete vitã traducere pos- F
sint, sed tñ cùm in ea re nimium immorentur, videlicet in di-
uitijs parandis, vt laute viuant, ecce mors accedit quæ ipsorũ
institutum frangit atq; euertit, nõ sine maxima ipsorũ quæri-
monia, quòd nũc demum inciperent quiete viuere. Quamob-
rem vigilemus obsecro potius in vita spirituali, & festinemus
Hebr. 4. ingredi in illam requiem, vt ait Paul. siquidem ibi nemo nos
Neglig ẽter viuimus. poterit infestare & inquietos reddere. Nã certe videmus quos-
dam, qui ita delicate vitam corpoream traducunt, vt ipsis ferè
videatur, quòd idcirco in hanc lucẽ suscepti sint. Non ita qui-
Iob 10. dẽ se gerebat sanctus Iob cùm diceret: Dimitte me, vt plan- G
Eccle. 11. gam paululũ dolorem meum, non ait vt in delicijs viuã: nam
Simile. certe vt ait Eccl. Vbi ceciderit lignum, ad Austrũ siue Aquilo
Mors fere talis est, qualis fuerit vita. nem, ibi manebit; sic ergo homo ita perdurabit, sicut reperie-
tur in morte: & ferè ita euenire videmus, vt talis contingat
mors qualis fuerit ipsa vita. Cùm igitur in alia vita mereri nõ
possimus, modo multa nobis merita accumulemus præclaris
Simile. operibus nostris. Sanè qui ad nundinas tendunt, festinant q̃tũ
in se est, & negotiantur quandiu nundinæ durant, vt tanto be-
Isa. 55. neficio immunitatis nundinarũ frui possint: sic ergo tu dum
dies est, te gerere debes. Vnde Isa. ait: Quærite dñm dũ inue- H
niri põt. Quorsum enim tam confidenter falsam quandã secu
Phil. 2. ritatem nobis pollicemur? Non id quidẽ nos monet Aposto.
cùm ait: Charissimi cũ metu & tremore, vestrã salutem ope-
ramini: quòd sane sine diuino auxilio præstare nõ possumus.
Ezec. 2. In cuius rei figurã Proph. Ezech. non poterat se erigere, nisi
prius à dño iuuaretur. Quæ cũ ita sint, quorsum putas tu in
Isa. 26. manu tua esse, vt te erigas facile cũ voles? Attende obsecro
Quicq̃d boni habem⁹ ex Deo est. quid dicat Deus per Isa. Oĩa opera nostra operatus est in no-
bis. Sanè si quid boni facimus, potius id Dei est quam nr̃um.
Quare cùm tã breuis sit vita nr̃a, festinemus ad æterna præ-
mia

A mia comparanda; debemus ignem in uelocitate imitari,ſiqui
dem & Deus ignis conſumens eſt,vt dicitur in Deut.Et Pſal. Deut.4.
ait, Facit miniſtros ſuos flammam ignis: vt inde intelligamus Pſal.103.
quanta cũ uelocitate Dei mandata exequi debeamus, vt non
torpeamus otio & dæmonis tentationibus ſuccumbamus.Vn
de Pau.ait: Nolite locum dare diabolo.Sane propter tantã vi Ephe.4.
tæ noſtræ breuitatem,uocat eam regius uates diem cùm ait; Pſal.102.
dies eius tanquã flos agri ſic efflorebit. Quæ cùm ita ſint,cur
in tam breui uita tantæ deliciæ? & cur tanti apparatus & ma-
gnificæ ædes? Si in hac uita ad operandũ poſiti ſumus,quor-
B ſum otiamur? Nox ſane ad quieſcendum potius facta eſt. Vn *Cum tam*
de Chriſtus ait; Venit nox qñ nemo poteſt operari,id eſt poſt *breuẽ ha-*
hanc uitam. Sed breuiori adhuc à Ioan.comparatur uita no- *beamus vi*
ſtra, cùm ait, fratres nouiſſima hora eſt: quin & Iob ait,gau- *tã, non tra*
dium hypocritæ ad inſtar puncti;& tñ nos tempus hoc breue *damus nos*
in uanitatibus conſumimus: Dic obſecro,ſi rex tranſiens in ip *delicijs.*
ſo itinere tibi diceret,vt ſtatim priuilegium quoddam ſcribe- Ioan.9.
res,quod ipſe ſigillo ſuo muniret, in quo tibi ampliſſima con 1.Ioan.2.
ferret vectigalia; tũ verò ſi aliquis amicus te inuitaret ad lu- Iob 20.
dendũ,nonne ipſi diceres ꝙ potius incumbendũ eſt in re hac Simile.
C ſeria, nempe obtinendo regis priuilegio, ꝗ̃ in ludo? ſic ergo *Tempus be*
nos gerere debemus in hac uita tam breui, in qua priuilegiũ *ne expen-*
ſempiternæ gloriæ obtinendæ nobis conceditur,& idcirco be *dendum.*
ne & præclare operari debemus ad illud obtinendum. *Saluti ani*

Sanè in tam breui uita,non debemus lento gradu procede *mæ incum-*
re & tardo ad ea quæ bona ſunt peragenda,ſed potius magna *bamus.*
cum diligentia. Vnde Apoſt. ait: Neſcitis ꝙ hi qui in ſtadio 1.Cor.9.
currunt, omnes quidem currunt, ſed unus accipit brauium? *Negligen-*
ſic currite vt comprehendatis.Item,Omnis inquit qui in ago- *tes ſumus*
ne contendit,ab omnibus ſe abſtinet,& illi quidem vt corru- *circa ſalu-*
D ptibilem coronam accipiant,nos autem incorruptam. Vbi for *tẽ noſtram*
taſſe alludit Apoſt.ad ludos illos Romanorum,in quibus Her *Herculẽ Ro*
culem imitabantur; qui ut fertur,vno anhelitu centum vigin *mani imi-*
tiquinq; paſſus currebat: ſic ergo illi ſtadiũ currebant, & cur- *tari vole-*
ſores nudi conficiebant ferè curſum, vt hac ratione impedi- *bant in cur*
menta omnia tollerẽt,atq; qui prius ad metam perueniebat, *ſu.*
is præmia reportabat.tum etiam illi curſores ſe abſtinebant à *In tam bre*
nimio cibo & potu ut agiliores eſſent. Appellat ergo Apo.ſta *ui vita præ*
dium uitam noſtram,quaſi dicas curſum continuum in bonis *clare opere*
operibus, in quibus iugiter nos exercere debemus, abſtinẽtes *mur.*
nos ab immoderato cibo & potu atque alijs uitijs.

Porro

Porro Philo Iudęus dicit, ꝙ idcirco ĩ deserto dederit Deus E
Phi. de dec. oracu. legem Moysi, vt inde intelligamus ꝙ non in immoderatione cibi & potus atq; deliciarum, sed potius in sobrietate & temperantia, optime legem seruabimus. Si ergo id significatũ est iam in lege veteri, quanto igitur maiori cum sobrietate legem gratiæ seruare debemus? Obseruatione quidem maxima dignum est quõ breuissimis rebus vita nostra in sacris literis cõparetur, nempe fumo, vapori, vmbræ, vento, floribus, fęno, & similibus rebus: & quod peius est, flos quidem exiccatus bene olet, & tamen cadauer hominis fœtet. Quamobrem ita viuamus, sicut cùm in morte versabimur, viuere voluissemus: F etenim labores isti breui finientur: & certe serui Dei cinere mortalitatis, & consideratione, tegunt ignem amoris Dei in anima sua, & præterea etiam dæmonis retegunt insidias.

Psal. 110. Sap. 5. Psal. 118. Iob 7. Psal. 102. 1. Pet. 1. *Consideratio breuitatis vitæ vtilis.*

Deum modo quæramus cum ad veniam nos recipit.

QVęretis me, & non inuenietis. Magna certe est cęcitas nostra, ꝙ Deum modò non quæramus cùm possumus eũ inuenire; qñquidem satis ex his verbis colligimus tempus fore in quo ipsum non inueniemus. Vide enim obsecro quõ pater filium prodigum opportuno tempore redeuntem benigne acceperit & osculatus fuerit. Quando etiã Dauid redijt à victoria quã ex gigante reportauerat, veste quidem pastorali redibat; at verò exiens in occursum eius Ionathas, eũ complexus est, & suis induit vestibus, atq; magnam inierunt amicitiã: sic ergo Deus magna cum iucunditate excipit peccatorẽ ad se conuersum, & de dæmone triumphantẽ. Vnde per Isa. ait c Sustollam te super altitudines terræ, & cibabo te hæreditate Iacob patris tui: nam certe vbi semel quis cibos cœlestes gustauerit, desipiunt illi hæc terrena. Cùm ergo Deus tam benigne recipiat eos, qui ad se conuertuntur, nolimus diutius procrastinare conuersionem nostrã, ne aliter dicatur nobis, quæretis me, & non inuenietis. Sanè propterea in hac vita constituti sumus, vt salutem animæ procuremus: etenim pater ille familias non conduxit operarios vt otiarentur, sed vt in vinea laborarent. Si enim rex aliquis cùm aliquam obsidet ciuitatẽ, edicto sanciret se munera magna ei militi daturũ, qui hoc die vexillũ victoriæ in alta arce talis ciuitatis extolleret, & miles distulisset id facere per aliquot dies, iam non videretur rex ꝓ illam dilationem obligatus ad implendũ promissum suũ: sic ergo cùm præmium promiserit Deus his, qui laborauerint in præ-

Luc. 15. 1. Reg. 18. *Peccatorẽ reuertentẽ quomodo complectatur Deus.* Isa. 58. *Gustus diuinorũ obliuionem parit terrenorum.* Matt. 20. Simile.

H

A præsenti uita, si tu distuleris præclara opera vsq; ad aliā vitā præstanda, certe præmio frustraberis. O quantū erit eorū sup plicium, qui neglexerint hic Deū quærere, vbi poterant cōmo de inuenire Legimus quidē in lib. Iudic. quòd tyrannus quidā Adonibesech, qui septuaginta regibus pedū & mannū summi tates amputauerat, ipse ēt tale quoddam suppliciū passus est: sic ergo fiet illis qui hic noluerint dñm quærere, vt .s. post mortē amputentur ipsis uires ad bona opera præstanda. Meri to igitur nos monet Isa. dicēs, Quærite dñm dū inueniri pōt.

Pœnitentiā non differamus. Iudic. 1. *Damnati in alia vita non potierūt bona operari.* Isa. 1.

Præcipiebat quidē Deus in Exo. vt manna matutino tpe B colligeretur, priusquam oriretur sol, qm̄ à sole liquefiebat: & mirū certe est quòd igne coqueretur & præpararetur, & non liquefieret, & tñ ad solem liquefieret. Sane id non sine causa factum est, vt scilicet Hebræi monerentur quam diligentes es se deberent in rebus gerendis ad salutē animæ pertinentibus. Vnde maxime reprehenduntur illi, qui tardi sunt ad conuer sionem suam, & faciunt contra consilium Eccle. dicentis: Non tardes conuerti ad dñm, & ne differas de die in diem, subito enim ueniet ira illius, etiam tpe uindictæ disperdet te. Non sumus sane perinde negligentes in mundanis negotijs tractan C dis, quin potius maximam in conficiendis adhibemus celerita tem, & diligentia maxima utimur, nequid dicamur in ipsis ali quo modo deficere. Dic obsecro miserabilis homo, cur nō in præsenti uita ad Deum accedis, dum habes ipsum propitium? Nam pater æternus te benigne recipiet: itē de spiritu sancto inquit Pau. quòd postulat pro nobis gemitibus inenarrabili bus. Item filius est aduocatus noster. Longe enim aliter se ha bet hic iudex quàm iudices temporarij, nam iudices huius se culi cùm aliquem delinquentem comprehendere nō possunt, tm̄ abest ut parcant, quin potius ēt crucem iurant quā in suis D ferunt baculis, ꝙ si eum delinquentem poterunt comprehen dere, grauissimas de ipso pęnas sument: at verò hic iudex cæ lestis quandiu hic uiuimus, potius iurat crucem suam quòd si peccator ad se reuertatur, condonabit ei scelera omnia. Et tñ nos adeo desides sumus, vt negligamus ad eum conuerti. Vn de uide quō apud Matt. comminetur, tolerabilius inquit erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorum in die iudicij quam il li ciuitati. Si istis quibus semel proposita fuit uenia, si toto vel lent corde conuerti, tantum proponitur supplicium: quid de nobis sperandū erit quibus proponitur tam sæpe uenia, si mo do mores nostros emendemus? Contra nos insurget puluis

Exo. 16. Manna mira proprietas. Deum sedulo quæramus. Eccl. 5. *Diligentiores sumus circa mundana quā circa cælestia.* Rom. 8. Acto. 10. *Ineffabilis Dei misericordia.* Mat. 10.

excussus ex calceis Apostolicis, contra nos insurgent confesso- E
res, concionatores, & deniq; theatra omnia propter duritiam
Deut.32. nostram. Si Moyses in tanta populi duritia, cęlum & terrā in
Varij erūt contra nos testes. testes aduocabat, quid facturum putas Christum, qui longe plura nobis contulit beneficia? Testes sanè inuocabit clauos quibus confixus est, Crucem, verbera, coronam spineam, crebras inspirationes. Caueamus ergo ne nobis dicatur, quæretis me, & non inuenietis: nam sponsa anxia admodum & soli-
Can. 5. cita erat non inueniens sponsum, cui antea noluerat aperire.

Varijs nos modis De⁹ vocat. Cæterum multos quidem habet Deus modos uocandi & attrahendi ad se peccatorē; interdum enim eum uocat per re- F
morsum conscientiæ, qui significatus est per illum qui semper
Iob 1. ipsi Iob nunciabat calamitates quæ acciderant, dicens. & fugi
Remorsus conscientia semper vrget. ego solus. Item uocat nos Deus per prædicatores, vnde Apo. dicebat, Deo exhortante per nos, obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. Vnusquisq; igitur sumet ex ipsa concione quæ uidet sibi conuenire. Est enim ipsa concio instar ornatis-
2.Cor.5. simæ cuiusdam officinæ, & confertissimæ mercibus, ad quam
Simile. quidem vndiq; confluūt equites, mercatores, agricolæ, & de-
Concio cui rei comparetur. niq; omnium statuū homines. O igitur nos infelices, qui non accedamus ad tam locupletem officinam, vt inde quæ nobis G
necessaria sunt emamus cùm præsertim tam uili pretio donē-
Hier.25. tur! Vnde Hier. hac de re nobiscum expostulans, ait: Misit dominus ad vos omnes seruos suos Prophetas, consurgens diluculo, mittensque, & non audistis, nec inclinastis aures uestras vt audiretis, cū diceret, reuertimini unusquisq; à uia sua ma-
Verbum Dei negligimus. la. Annon hoc ignominiosum nobis est, ꝙ scilicet Deus nos ad se tam humaniter & benigne uocet, & tñ surdas ipsi exhibeamus aures? Adde ꝙ nos ēt in hoc Euang. monet, ne forte eum tunc quæramus, quando non inueniemus. Nunc igitur
Matt. 25. quæramus eum toto corde, ne postea cùm dixerimus: Domi- H
ne, dñe aperi nobis, audiamus; amen dico uobis, nescio vos.

APPENDIX.

Quæretis me, & non inuenietis. Sæpe quidē homines Deū quærunt, & tñ eum non inueniunt, quandoquidem eum quæ-
Can. 3. runt vbi quærere non debent. Sic accidit sponsæ cùm ait: In
In delicijs mundanis non inuenimus Deū. lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea: nō igitur inuenitur in lecto deliciarum mundanarum, vel honorum, vel diuitiarum: sed potius in lecto pęnitentiæ, lachrymis rigato: sic in rubo quidem & asperitate pęnitentiæ inuenit eū
Exo. 3. Moyses. Præterea neq; eum inuenit sponsa per uicos & pla-

teas,

A teas,vbi ſunt detractores,adulatores,& blaſphemi,atq; mendaces,& ambitioſi.Vnde Pſal.54.Non defecit de plateis eorum uſura & dolus.Quare ut eum inuenias,audi Iſa.dicentẽ; Redite præuaricatores ad cor.Hinc Aug.ait; Intus eras domine,&ego quærebã te foris. Intus ergo te præpara diligenter, & ad ſalutaria accede ſacramẽta,vt ita tandem Deũ inuenias. Pſal.54. Iſa.64. D. Aug.

Feria II. poſt Dominicam in Paſſione.

B

CONCIO TERTIA.

Duritia cordis quam ſit pernicioſa.

MISERVNT *Principes & Phariſæi miniſtros,vt apprehenderent Ieſum*, Io.7. Vide obſecro qũo dicat Chriſtus ipſis Phariſæis in hoc euang.quærere tis me,& nõ inuenietis,vt inde intelligamus quã difficulter obſtinati uiri inueniant Deum. Quare his mundanis derelictis,dñm toto corde quæramus,Vnde per Iſa. dicit: *Obſtinati quam difficulter conuertantur.* Iſa.24.

C Ecce dñs nudabit terram,& diſſipabit eam, & affliget faciem eius,& diſperdet habitatores eius,& ſicut ancilla, ſic domina eius &c.Item per Ezech.dicitur;Venit tempus,appropinquauit dies,qui emit,inquit non lætetur &c. Sed quænã tandem ſeſe tibi offerunt impedimenta,vt his ſolutis non poſſis celeriter ad dñm conuerti,& ad dñm redire? Certe latro plenus uitijs erat & cruci confixus,ſed tñ nullis impedimentis retardatus eſt,quominus ad Chriſtum accederet,& ſalutẽ acciperet, toto corde ad dñm conuerſus, iuxta illud Apoſt. Corde creditur ad iuſtitiam, ore aũt confeſſio fit ad ſalutem.fidem ha- Ezech.7. Luc.23. 1.Cor.13.

D buit & ſpem, cùm dixerit, memento mei cùm veneris in regnum tuum.Charitatem ẽt habuit,cùm alterũ latronem magno cum charitatis ardore ad Chriſti fidem complectendam hortaretur. Nos aũt nolumus tam præclarum nobis ante oculos proponere admirandũ exemplum, neq; attendimus quid nos moneat dñs per Zach.dicens:Hæc ait dñs exercituum,iudicium uerum iudicate,& miſericordiam & miſerationes facite,vnuſquiſq; cum fratre ſuo &c.& cor ſuũ poſuerunt vt adamantem. Et facta eſt indignatio magna à dño exercituũ &c. Ex his ergo ſatis conſtat quantopere auertatur Deus ab his qui noluerunt eius benignitatẽ & miſericordiam aſſidue uocantem Luc.23. *Conuerſionẽ non differamus.* Zach.7.

cantem audire. Sunt multi adeo duri, vt nõ credant neq; au- E
Gen.19. diant uocem prædicatoris tanquam Loth, monentis sibi exi-
1.Reg.15. tium imminere, nisi ad dñm conuertantur. Et ideo ita punien
tur, sicut Samuel puniuit regem Agag. Et accidet istis sicut cõ
Gen. 8. tigit tpe Noe: spernebant enim homines salutaria monita ip-
sius Noe, & ecce diluuium inundauit, & demersit omnes. De
Hier. 17. istis quidem dici põt illud Hie. Peccatũ Iuda scriptum est sty
Greg. lib. lo ferreo in ungue adamantino &c. Sæpe quidem se negotijs
24. Moral. & curis secularibus nimium implicans peccator, differt de die
c. 12. in diem conuersionẽ suam. Vnde Greg. ait: Grauis enim mæ-
Secularia ror est, cùm sua unusquisq; peccator considerans, curarũ secu F
quantũ im larium vult compedes rumpere, & uiam Dei per spatiũ secu-
pediant con ræ cõuersationis ambulare, desideriorum temporalium onus
uersionem graue abijcere, & leue iugum dñi libera seruitute portare. Co
nostram. gitanti enim ista, occurrit illa familiaris sua delectatio carna-
lis, quæ inueterata, quanto eum diutius tenuit, tanto arctius
astringit, atq; à se tardius abire permittit. Et quis ibi mæror,
quę anxietas cordis, qñ hinc spiritus uocat, hinc caro reuocat,
hinc amor terrenæ conuersationis inuitat, illinc desideria cęle
stia ad se uocant. Hinc verò in semetipso carnalẽ concupiscen
tiã tolerat. Sed quia diuina gratia diu nos istis difficultatibus G
affici non permittit, ruptis peccatorũ nostrorũ uinculis, citius
nos ad libertatem nouæ conuersationis consolando perducit,
& præcedentẽ tristitiam subsequens lætitia refouet, ita ut con
uersi uniuscuiusq; animus, eo magis ad uotum suũ peruenien
do gaudeat, quo magis pro illo meminit laborando doluisse.

Ambr. lib. Prima igitur uoti gratia, ait Ambr. est celeritas solutionis,
8. in Luc. vnde sanctus Patriarcha Abraham filium suum ad holocau-
& in lib. 1. stum missus offerre, non post dies ut Cain obtulit, sed exur-
de Cain & gens instrauit asinam suam, aduerte immolantis studium ma-
Abel. c. 8. turum & festinum, vt mora expectationis non esset, nisi donec H
Gen. 22. audiretur oraculum. Etiã alibi cùm uisus esset Abrahæ ad il-
Gen. 18. licem Mambræ, respiciens inquit, Abraham oculis suis vidit,
Diligentes & ecce tres uiri stabant super eum: & uidens occurrit obuiam
simus in di illis ad ostium tabernaculi sui, & adorauit super terram: cucur
uinis obse- rit ẽt & accepit uitulum unum tenerum & bonũ, & dedit pue
quijs. ro, & festinauit facere eum: vide igitur qũo ubiq; impigra de-
Exo. 12. uotio Abrahæ fuit, & ideo eius munera Deo fuerũt accepta.
Gen. 27. Iustus ergo uotum suũ celeritate commendat: & ideo patres
nostri festinantes manducabãt pascha. Cito ergo præpara om
nia, vt cito ẽt audias, sicut audiuit & Iacob, quid est hoc quod
tam

A tàm cito inuenisti fili? Et ille secundũ dogma respondit, quòd tradidit dñs Deus tuus in manus meas. Cito ergo dat Deus cùm tibi vtile est. Vnde vt ait Psalm. Ipse dixit, & facta sunt. Quare obsecro, vt ait Chrys. quousq; nobis tempus conceditur, recte viuamus: nam gubernator postquam nauis subuersa est, nec medicus postquam ægrotus obijt, quidquam prodesse pôt: sed oẽs antequam res ad exitium veniat, studere, ac vigilare oportet, ne in mortem & naufragium veniãt, nam postea nil amplius prouidere possunt. Similiter igitur etiam nos qñ in ægritudine vitam trahimus, omni studio incumbamus, vt B ab ægritudine iniquitatis liberati, sani ex hac vita recedamus: & quantũ erga seruos & vernas nostros cũ ægrotant, studium adhibemus, tãtam diligentiam cùm anima nostra laboret, pro nobis ipsis assumamus. Certe quanquã propinquiores nos ipsi nobis simus, q̃ serui nostri, & corporibus animæ multo præstãtiores sint, optabile tñ mihi est, si saltem æqualem vtriq; rei diligentiam conferamus. Quod si modò non faciemus, cùm illuc abierimus, nihil nobis loci ad satisfaciendum relinquitur. Sed quis inquies, adeo miser, atq; ignarus est, vt neq; tantam quidem erga se diligentiam habeat, quantam erga seruos suos C ostendit? Sanè idipsum est, quod ego ẽt vehementer admiror: ita.n. parui nos ipsos facimus, vt nos plusquam seruos nostros vili pendamus: illis.n. febricitantibus, medicos conuocamus, cubiculum sibi certum tribuimus, & medicinæ legibus parere impellimus: quas si negligant, & irascimur, & custodes apponimus, qui eos ẽm medicorum præcepta viuere cogãt. Quando vero nos ipsi ægrotamus, nec ad medicũ quidem currere volumus, sed quasi nefario quodam inimico & hoste nostro iacẽte, sic anima laborante efficimus. Et quo pacto inquies, hæc facimus? quia omnia tradita nobis pręcepta salutis contemnimus, D & consilia spiritualium medicorum negligimus: non exigunt à nobis pecuniam isti medici spirituales pro consilijs suis, neq; pro arte sua, aut medicinis præparandis: & tamen parum ex ipsis proficis: quo igitur non eris dignus supplicio?

Psal. 148.
Chrysost. in Matth. hom. 75.
Similitudo.
Simile.
Negligẽtes sumus in his quæ ad salutẽ nostram pertinent.
Negligẽtes sumus salutis animæ.

Sanè inter cætera Dei beneficia nobis collata, vnũ illud nõ vulgare est, quod nos ad pænitentiã expectet. Vnde Lau. Iust. ait: Cõsidera ergo ò peccator, & vide ne sis ingratus, hodiernã enim habes diem, in qua corrigaris: heri malus fuisti, igitur hodie bonus esto. Cogita quam multi modo moriuntur, quibus si vna hora ad agendam pænitentiam, quæ tibi concessa est, tribueretur, festinãter quidem ad Ecclesiã currerent, & ibi flexis geni-

Lau. Iusti. lib. de lig. vi. cap. 6.

genibus, vel toto prostrati corpore, tã diu suspirarẽt & orarẽt, E
donec peccatorũ suorum veniam consequi mererẽtur: tu vero
comedendo, bibendo, iocando, ludendo, & otiose viuendo, tp̃s
perdis, quod tibi Deus indulsit ad gratiam acquirendam &
gloriam promerendã. Si Dei pietas & patientia nõ te mulcere
potest, terreant saltẽ laquei mortis, timor iudicij, metus gehen
nę, & quod animę in inferno cruciantur sine spe misericordię.

Peccati onus grauissimum est.

V*Bi sum ego, vos non potestis venire.* Sanè quandiu homo in
mortali degit, grauissimũ supra se onus sustinet. Sub hac F
Psalm. 37. gemebat sarcina qui dicebat: Iniquitates meę supergressę sunt
Peccati onus grauissimum. caput meum, & sicut onus graue, grauatæ sunt super me. Q̃uo
igitur sequitur Deum, qui tã miserabili premitur sarcina? Si-
quidem non solùm Deũ amittit, sed illum ẽt ex fidissimo ami
co, accerrimũ constituit inimicum. Quo fit vt quẽ antea is ho-
minẽ paterna charitate & beneficijs prosequebatur, modo vt
inimicum ludibrio fortunæ & humanis casibus obnoxium re-
Psalm. 24. linquat. Vtrũque aũt vates regius expressit cùm ait: Oculi dñi
super iustos, & aures eius in preces eorum, vultus aũt domini
super facientes mala &c. Pijs itaq; Deus amicus, & improbis G
inimicus: illis pater, istis vindex, illis protector, istis persecutor:
Exod. 19. illis vt Moyses ait, tanq̃ aquila quæ expãdit alas suas, vt supra
Oseæ 5. illas portet eos: istis aũt sicut ipse per Oseam minatur, quasi
Simile. leæna, & quasi catulus leonis. Quid ergo miserabilius, quã ab
illa æterna prouidentia recedere, qua dñs tuetur amicos, & in
illam incidere, qua hostes & inimicos persequitur? vt enim ar-
bor radicibus euulsis, nullum germinare fructum potest: ita
mens humana sublata cælestis gratiæ radice, à qua bona cũcta
procedunt, opera Deo grata & æterna vita digna, proferre ne-
quit. Itaq; peccatum veluti naufragium quoddam extitit, quo H
pretiosæ merces cælestium donorum, magno generis humani
Luc. 15. malo amissæ sunt. Item peccatum est mors animæ. Vnde Luc.
Mat. 8. dicitur; Frater tuus hic mortuus erat, & reuixit. Item Chri-
Sap. 16. stus ait; Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Et Sap. ait:
Dan. 13. Homo per malitiam occidit animam suam. Et Susanna ait; Si
.n. hoc egero, mors mihi est. Quanto ergo acerbius est Deum
ab anima, quã animam à corpore separari, tanto mors animæ
quam corporis luctuosior est. Quid enim calamitosius quàm
Oseæ 9. Deum amittere? Hinc per Oseam dñs ait: Væ eis cũ recessero
Hiere. 6. ab eis, hoc enim summum supplicium quod per Hie. dominus
populo

A populo suo minatur cũ ait: Erudire Hierusalem, ne forte recedat anima mea à te. Et Isa. ait: Et eritis velut quercus defluentibus folijs, & velut hortus absq; aqua. Sicut.n. arbor defluentibus sibi folijs, deformis apparet, & hortus absq; aqua inutilis fere est: ita anima sine gratia, deformis est ante Deum & angelos. Peccatũ quidem mortis conditionẽ imitatur, quæ cunctis opibus atq; terrenis bonis hominẽ priuat: licèt enim sis alter Cyrus, vel Alexander, aut mundi dñs, vbi ad mortẽ veneris, Iro atq; mendico Lazaro pauperior eris. Verè.n. dictum est; Mors sceptra ligonibus æquat. Hanc præterea latentem de- Simile. Simile. *Mors qualem reddat hominem.*

B formitatẽ peccati, mortui hominis cadauer apertissime declarat, scitis enim peccati sobolem & propaginem esse: Per vnũ quippe hominem peccatũ introiuit in mundum & per peccatum mors. Hic est igitur fratres, peccati fructus, hic fętus: ex fructu ergo arborẽ, & ex effectu causam cognoscimus. In hoc ergo velut speculo, peccati deformitatẽ pij & sapientes hoĩes animaduertunt, funestissimam esse rem iudicãtes, ex qua hæc tam tetra facies cadaueris insepulti exorta est. Hinc fit vt vel dilectissimi filij mater, vel amantissimi viri vxor, vbi vel filiũ, vel virum, animam exhalasse viderit, quanta possit celeritate, Roman. 5. Matt. 7.

C amantissimũ ante corpus humandũ curet, ne horrifica illa specie terreatur, magnoq; ex eius aspectu doloris aculeo sauciet. Iam verò si paucis aliquot diebus corpus inhumatum iaceat, bone Deus, quæ species deformior? quæ imago tristior? qui odor pestilentior? quid in eo nisi vermium ibidem scaturientiũ examina cernes? deniq; ea in illo species manet, vt cùm neq; nares, neq; oculi eam ferre valeant, homo quanta possit celeritate, illud spectaculum fugiat. Quo factum est vt gẽtiles olim tot rationes excogitauerint, quibus tantam hanc ab hominum conspectu deformitatẽ auerterent. Alij.n. defunctorũ corpora *Mors horrenda.* *Mors q̃ fœtidum reddat corp⁹.*

D in mare dabant, alij ea comedebant, alij cõburebant: nos verò sub terrã condimus, ne aerem inficiant: igitur nõ iam illam faciem quã prima fronte dæmon ostentat, sed hanc quæ natiuã eius deformitatem repræsentat, aspiciunt sapientes. Sed quid ego solum mortis affectum cõmemoro? non.n. hæc sola mors, quæ momento tẽporis vitam abripit, sed sempiterna gehennę mors, quæ quidem longe profecto formidabilior est, quæque hominem ipsum in sempiternum perdit. Itaq; post mortis imaginẽ adeo horrendam, modò peccati faciẽ uidete per æternos gehennæ cruciatus, per ignem & uermẽ, & tenebras, & tortorum malleos, & horrendas dæmonũ laruas, & facies. Denique *Mors æterna quam sit horribilior.*

eo ſtuporis anima mortua peruenit, vt apud eundẽ Prophetã E
Hiere.2. dicat: Abſq; peccato & innocens ego ſum, propterea auertatur furor tuus à me. Qui tñ debitum huic procacitati reſponſum
Hiere.2. dñs præbet his verbis: Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quòd dixeris, nõ peccaui: abominatur.n. Deus tãtopere pctñ,
Deut. 13. vt Moyſes in perſona dñi mandaret Hebręis, vt deſtruerent ciuitates & domos, & familias idololatrarũ, interficerent filios, coniuges, pecudes, & nil omnino ſibi reſeruarent ex tali pręda. Dicetis vos, quid commeriti fuerant filij & pecora, vt ita interirent? ſed quæram ego à vobis, quid illam dñi ſententiam ad uerſus primi parentis peccatum iuſtam facit, qua nõ is modo, F ſed tota eius poſteritas ad finem vſq; mũdi perpetuo exilio & morte damnata ſit? Hæc.n. cauſa eſt, vt infinitæ grauitatis oĩs eius offenſio ſit. Vide pręterea quã diſtriĉte pręceperit Deus, vt deſtruerentur idolorum templa, & ꝙ nil ex liquefacto metallo etiam pauperibus tribueretur, & quamuis ante pedes ea inuenirent, nil acciperent, ſed tanquam ſtercora reputarent.
Deuter.7. Vide præterea quã diſtrictam punitionẽ fecerit Deus in exercitu illo Mac. ideo quòd nonnulli aliqua à Deo prohibita vſurpaſſent. Si igitur tam graue eſt peccatum ipſum, non poterit peccator Deũ ſequi quandiu in peccato decreuit perſeuerare. G

Peccatum quõ puniat Deus.

Deus nos vocat, & tamen ad eum nolumus accedere.

Vitia plures ſequũtur, quam virtutes.

SI *quis ſitit, veniat ad me, & bibat*. Deplorandum ſane eſt quòd cùm Deus nos vocet ad ineffabilia præmia, eum tñ nõ ſequamur, & tñ dæmonem ſequamur, qui nos ad pęnas vocat. Si aliquis in celſa quadam turre conſtitutus, videre poſſet oẽs habitatores orbis, cerneretq; eos maxima occupatione diſtrictos in quęrẽda aqua, qua poſſent ſitim ſedare, eligerentq; ſibi ſalſam aliquam & fætidam aquã, ex qua quanto magis biberent, tanto ẽt magis ſitirent, cùm tñ potuiſſent fontes pellucidos & chryſtallinos ſibi eligere, nonne hos miſerrimos iudicares? & miſeriores adhuc atq; infeliciores, quòd contentiones excitarent inter ſe ad iſtam aquam obtinendam fætidam? H

Simile.

Vitia malos non ſatiant.

Idem plane faciunt, qui vt mundum, dæmonem, & carnem ſequantur, inter ſe contendunt: relicta.n. humilitatis aqua dilucida, ambitionis fætidam aquam ſibi eligunt, quæ non ualet eorum ſitim ſedare, ſed quanto magis ambiunt, tãto ẽt magis ſitis eorum augetur, & nihilominus tñ inter ſe digladiantur homines, & contendunt, vt poſſint ad huiuſmodi honores peruenire, ex quibus ſæpe inuidiæ, detractiones, & interneciones

multæ

A multæ oriuntur. Et fontem illum ſalutaré negligunt, ex quo quidem poſſent copioſiſſime ſitim ſuã ſedare. Etenim ipſe dñs fons eſt ſaluberrimus, ſicut ét ſacræ literæ paſſim teſtantur: pręſertimq; ſaluator nos inuitat ad hunc bibendum potum cũ ait per Iſa. Oẽs ſitientes venite ad aquas. Item apud Mat. ait: Venite ad me oẽs qui laboratis & onerati eſtis; itẽ modo ait, *Si quis ſitit, veniat ad me & bibat*, quibus verbis quid dulcius, quid amantius? Ardenter aũt ſe dilexiſſe oſtendit, qñ tanto ſalutis noſtræ deſiderio flagrabat, vt diceret: baptiſmo habeo baptizari, & quomodo coarctor vſq; dum perficiatur? Inſtante Iſa. 55. Matt. 11. Ioan. 7. Lud. Gra. Luc. 11.

B iam mortis hora, eodem permotus deſiderio, proditori ait; Quod facis, fac citius; ꝙ videlicet paſſionis ſuæ tempus ob ſalutẽ noſtram accelerari vehementer optaret. Perſeueranter quidem ſe dilexiſſe, illa ſatis Ioan. verba indicant, cũ ait: Cùm dilexiſſet ſuos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et illa itẽ quæ is per Prophetã multo ante prædixerat, In charitate perpetua dilexi te, ideo miſerans attraxi te. Inſuper Iudæis petentibus vt de Cruce deſcenderet, quo illum eſſe Dei filium crederent, aſſentiri noluit, quouſq; redemptionis opere perfecto dixit, conſummatũ eſt. Verùm inter has diuini amoris lau Ioan. 13. Hier. 31. Ioan. 16.

C des, illa nos vel maxime ad mutuam amoris vicem incitare debet, quòd ſimpliciter, hoc eſt ſine vllo ſuo emolumẽto ita dilexit, vt atrociſſimum mortis ſupplicium non pro ſua, ſed pro ſalute noſtra ſubire non recuſauerit. Quiſquis aũt hanc diuinæ dilectionis gratiam pio affectu fuerit contemplatus, mirũ erit ſi non totus præ ſtuporis & amoris magnitudine extra ſe quodammodo rapiatur. Quis aũt ſatis explicare queat, quam longe ab hac charitatis ſimplicitate abhorreat mũdus? Querebatur olim Deus per Prophetã cũ dixit: Quis ex vobis eſt, qui claudat oſtia, & incendat altari meo gratuito? & multo magis *Amor Dei quibus cõſiderationibus excitãdus.* Malac. 1.

D nunc queri poſſet, quis eſt qui gratuita beneficia hominibus tribuat, qui purã gratiam & miſericordiam impendat, qui nõ aliquid dum benefacit aucupari intendat? deniq; quis modo puram, ſynceramq; amicitiam, vel inter fratres deprehendat? Sibi quiſq; conſulit, ſibi proſpicit, ſua vtiq; commoda captat. Nemo ſeminat vbi ſe nihil frugis collecturũ ſperat, quia vbi totum hominem occupat cupiditas, nil ſibi vendicat charitas. Quæ cũ ita ſint, vide obſecro quantũ Chriſto debeamus, qui gratis nos ad ſe vocat dicẽs: *Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat.* Cur ergo non accedimus ad ipſum, qui tam benigne nos recipiet? Quid enim deſiderarę poteris, quod nõ plenius & abun- *Vide quomodo multi vtilitate alliciantur.*

dantius in Deo reperias! Si sapientia delectaris, ipse est sapiẽ- E
Psal. 44. tissimus. Si pulchritudine, ipse filijs hominum speciosior est: si
Psal. 23. potentia, & fortitudine, ipse est dñs fortis & potens. Si gloria & diuitijs, in domo eius sunt diuitię, Psalm. Gloria & diuitiæ
Psal. 111. in domo eius. Si voluptate & delectatione: delectationes eius
Psal. 15. vsq; in finem in dextera eius. Si saturitate & abundantia. Ine-
Psal. 35. briantur ab vbertate domus eius, qui possident eum. O summam tñ hominum stultitiam, & deplorandam cęcitatem, quã
Hier. 2. quidem dominus per Prophetã reprehendit dicens: Me dereliquerunt fontem aquę viuæ, & ędificauerũt sibi Cisternas dissipatas. Relinque igitur peccator, Cisternas istas dissipatas, F & Deum dilige, atq; ad eum accede, qui te tã salutari inuitat aqua. Si enim obiectũ voluntatis est bonum, ita vt nil diligere possis nisi bonum, vel quatenus ordinatur ad bonum, qui fieri potest vt Deum non diligas, qui summe bonus est, & actus purus bonitatis? Si propter speciem quandam bonitatis, quam in creatura reperis, eã diligis, cùm interim mille imperfectionibus claudicet, cur obsecro te, eum à quo bona cuncta procedunt, imo qui ipsa bonitas est, non diliges? Audi ergo qũo hodierno die te ad se vocat dicens: siquis sitit, veniat ad me &c.

Deũ amemus ĩ quo sũt omnia bona.

APPENDIX. G

Nunquid iturus est ad docendas gentes? Satis quidẽ id reipsa experti sunt, quòd iret ad dispersionem gentium: vt inde intelligamus quomodo nullus debeat sibi quicquam arrogan
Rom. 11. ter tribuere, sed potius in timore domini se custodire; vnde Pau. ait, Noli altum sapere, sed time: si enim Deus naturalibus ramis non pepercit &c.

In nouissimo autem die. Idest septimo, cũ erat maxima celebritas, *clamabat dicens, siquis sitit &c.* Sed dices tu, quorsum ita clamabat? Sanè quia homines ad rem tanti momenti H surdas exhibebant aures, nec volebant ex tã salutari Christi doctrina proficere, atq; idcirco clamoribus opus erat. Si. n. pater aliquis filiũ haberet infirmum, cui medici pretiosissimam potionem præscripsissent, in qua quidem pater vniuersa fere bona sua consumpsisset, & tñ filius nollet eam potionẽ accipere, sed potius semper dormiret, annon maximis vteretur pater clamoribus, ad eum ex somno excitandũ? annon filio diceret, vt suę saluti diligenter prospiceret? Sic igitur cùm Christus dñs pretiosissimos thesauros sanguinis sui insumpturus esset ad peccatores sanandos, idcirco magnis vtitur clamoribus, vt

Inuitat nos De⁹ ad gratiam.

Simile.

Negligim⁹ quæ ad salutem pertinent.

eos

A eos excitet,& attentos reddat,ad salutaria documēta sua tanquam præstantissimam potionem ebibendam. Quam certe si negligimus, quantam putas in iudicio reddituri sumus rationem negligentiæ nr̃æ? Et præsertim quidē cum dicatur per Isa. Venite,emite absq; argento, & absq; vlla cōmutatione. Isa. 55.

Feria II. post Dominicam in Passione.

B CONCIO QVARTA.

Crudelis abominabilis.

MISERVNT *Principes & Pharisæi ministros,vt apprehenderent Iesum.* Io. 7. Satis quidē ex his verbis constat quā crudeles isti essent,qui ministros mitterent vt apprehēderent Iesum. Crudelitas, ait Sen. quædā rabies potius est,quā humano digna pectore: & qui ea vtuntur,in feram degenerasse vĩr. Idem ēt alibi ait, crudelitas nil aliud est quā feritas quædam animi in exigendis C pęnis. Multi quidē sunt,qui non contenti hominū occisione, mille crudelitatis & cruciatuum genera in eis exercent:nec est ista crudelitas modo,sed & feritas,in qua tñ delectantur. De crudelissimo quodam Imperatore refert idem Sen.ꝙ cùm cuiusdā filium haberet in vinculis, & pater pro eo intercederet, is quidem Imperator crudelitate sua vsqueadeo debacchatus est,vt filium statim interfecerit,& ad eum coctum patrē inuitauerit,ederetq; de filij sui carne sub hac interminatione coegerit,quodni id faceret,alium ēt filium,quem vnicum hēbat, statim iuberet interfici. De Priamo etiā scribit quòd patrem D quēdam cōpulerit,de sui filij dextra comedere,ne si secus faceret,filiū ei alterum interficeret. Cùm cęnaret aliqñ, inquit idem Sen. apud Vædium quendam pollionem Augustus Cæsar,fregissetq; vas quoddam Chrystallinū vnus ex seruis eius, in mortē statim eum abripi iussit Pollio,adeo vt murænis cū deuorandum tradiderit in quadā piscina. Cæterum cùm puer forte ex tortorum manibus aufugisset, & supplex ad Cæsaris pedes prouolueretur, eum rogauit vt saltē alio mortis genere plecteretur:quā crudelitatē cùm Cæsar intellexisset,grauissime Pollionem reprehendit,& vasa oīa Chrystallina confringi iussit,& ex his repleri piscinā: dixitq; Pollioni se satis mirari

Sen. lib. 1. de Cle. ad Ne. c. 24.
li. 2. de cle. c. 4.
Lib. 2. de ira. c. 33.
Exemplū malum.
Priamus.
Exemplū immane.
Exemplū tyranni.
Sen. lib. 3. de ira c. 4.

Lib. 1. de Clem. c. 19. non posse, quod se præsente tamen auderet facinus. Idem etiam Sen. de prædicto Pollione alibi ait: ò hominem mille cruciatibus dignissimum, tum quod tanta crudelitate seruos suos murænis traderet, tum etiam quod eo pastu delectaretur. Sed iam ad aliqua exempla ex sacris literis desumpta accedamus. Siquidem adeo crudelis erat Holophernes, vt passim deuastaret muros, interneciones faceret iniquas, furta turpissima cōmitteret, arbores & segetes cōbureret, adeo vt dicat textus, quòd cecidit timor illius super oēs inhabitantes terrā, & quòd mittebant populi supplices ad eum legatos, itē tantus metus prouincijs illis incubuit, vt vniuersarum vrbium habitatores exirent obuiā venienti, excipientes eum cum coronis & lampadibus, ducentes choros in tympanis & tybijs: nec ista tamen facientes, ferocitatē eius pectoris mitigare potuerunt, nā & ciuitates eorū destruxit, & lucos eorū excidit. Sed vide quo tādem redactus fuerit. Recordare præterea quantā crudelitatem exercuerint, qui paralyticum Miphiboset occiderunt, ea duntaxat causa, quod sibi viderentur hoc modo placituri Dauidi. Attamen per Dauidem iuste puniti sunt morte, & eorum manus & pedes amputati sunt. Pharao quidē varias vias inuenit, vt posset extinguere filios Israel, varijs eos laboribus afficiens, & filios eorū submergens: sed vide qualem habuerit exitum. Abimelech vt solus dñaretur, occidit septuaginta fratres: sed tamen per manus mulieris mortuus est. Post multa beneficia à Dauide percepta, Saul quærebat eū ad mortem, & occasione ipsius occidit octoginta quinque sacerdotes: sed tamen ipse sibi postea mortem consciuit. Tyranni delectantur in crudelitate, nā septuaginta reges amputatis manuum & pedū summitatibus, faciebat Adonibezech colligere sub mensa reliquias: sed tamen simile supplicium ipse postea passus est. Manasses rex Iuda effudit sanguinē innocentē, & impleuit Hierusalem cruore occisorū innocentiū: & vide quantas postea sustinuerit afflictiones. Aman magis curabat crudeliter oēs Iudæos occidere, quam quidē soli Mardochæo parcere. Sed vide quam ignominiosa morte perijt. Nabuchodonosor fecit crudeliter socios Danielis mitti in fornacē: sed vide ad quantā redactus fuerit miseriam. Recordare etiam quam crudelia gesta narrentur de Anthiocho: sed vide quo in miserabili morte diceret, Propterea inuenerūt me mala ista &c. Herodes occidit tot pueros, sed vide qualis fuerit eius mors, vt multi autores tradūt. Iezabel fecit Eliā quæri ad mortē, & prophetas Baal illæsos esse volebat: sed tamen à canib. dilace-

Marginalia (left): Iudith 2. — *Crudeles quam sint iniqui.* — Iudith 13. — 2. Reg. 4. — *Crudeles quo rediguntur.* — Exo. 1. — Iudic. 6. — 1. Reg. 22. — Iudic. 1. — 4. Reg. 21. — Esther 3. — Dan. 3. — 1. Mac. 6. — Matt. 2. — Ios. li. 17. anti. c. 8. 9. — 3. Reg. 19. — 4. Reg. 9.

Marginalia (right): E — F — G — H

A dilacerata est. Herodes ét à vermibus consumptus expirauit. Acto. 12.
Et certe vt ait Epiph.animalia etsi fera,non propriā formā inuadunt,veluti leones nō alios leones,nisi esset vrgentissima fortè fames,& vbi per longum tēpus nil reperiunt,aut pp niuem,aut aliud simile: & non inuadit lupus lupū,nisi forte ad insaniam deueniat animal, & rabie percitum ignoret quod facit: si itaq; lupus lupum non edit,pp eiusdem ordinis formā, cur obsecro homo in alterum hominem crudelis existit, & feris immanior est? certe proprias formas amplecti deberent homines,ait Epiph.sed non ita faciebant illi pharisæi,quin potius Christum de suamet prouincia & natione,curant interficiendum,& ministros mittunt ad eum apprehendendum. Epi.hære. 66.contra Mani.
B

Pœnitentiam non differamus.

ADhuc modicum tempus vobiscum sum. Cum tā breuis sit vita nr̃a,magnæ est dementiæ conuersionē ipsam differre,quin potius relicta veteri vitiosa vita, nouam cum virtute coniunctam inchoemus. Quod quidē non segniter,sed magna cum sedulitate præstare debemus: siquidē vt ait Eccles.Languor prolixus grauat medicū, breuem aūt languorem præscindit medicus. Considera ꝙ quanto plus tardaueris,tanto maiorem difficultatē apud te experieris, nam & vitium potentius fit,cùm altas defixerit radices,& tua ét imbecillitas maior est: sicut.n.infirmitas corporea quanto diutius durat,tanto magis hoīem debilitat, & morbus hominem magis vincit: ita de vitio existimare debes. Vnde festinānter vitiū curare debes. Hoc enim nobis insinuauit festinatio illa,quam dn̄s ab Aegyptiaca seruitute liberando populum suū,adhibuit. Quin & lumbos præcingere, & baculos manibus tenere,& festinanter agnum edere,facile docebant,nil hac in re cunctandū,vt Aegypti hoc est peccati fines relinquamus,& hostium sæuitiam fugiamus. Quid vero illud quòd carnes agni eadē die comedendas præcepit,nihilq; in posterum reseruandum, nisi quòd oēm à nobis moram protinus auertere voluit? Vnde Eccle. Ne tardes inquit conuerti ad dn̄m &c. Laudat merito Chryso. celerem Niniuitarū pœnitentiam, qui cùm quadraginta dierum inducias ad eam accepissent, nil tn̄ in alterum diem distulerunt, sed vbi primū minantis prophetæ vocem audierunt, protinus ieiunium, saccum & cinerem arripuerunt, vt cilicio & cinere impetrarent,quod purpura & auro perdiderant. Porro in eo quod Christus ait; Ambulate dum lucē habetis, nobis innuit ne con-

Conuersionē non differamus. Eccl. 10. Simile. C *Multa incōmoda sequuntur si conuersionem differamus.* Exo. 12. D Eccl. 5. D.Chrys. Ionæ 2.

Pœnitētiā ne conuerſionem differamus, ſed quod dū lucem habemus,i. E
non differa ſanctam inſpirationē,& lucem huius vitæ,i.quamdiu hæc vi-
mus. ta mortalis durat,conuertamur ad dñm,& ambulemus de vir
Eccl. 21. tute in virtutē,ne tenebræ mortis nos cōprehendant ſempiter
4. Reg. 4. næ.Vnde Eccl.ait : Quaſi à facie colubri fuge peccatū . Item
Eliſæus cùm puerum miſit ad reſuſcitandum filium Sunamiti
dis cum baculo ſuo,ei mandauit , vt magna cum feſtinatione
properaret,adeo vt neminem ēt occurrentē ſalutaret . Sic ēt
Simile. peccator circa conuerſionem ſuā ſe gerere debet.Nauis quidē
anteq̄ in mare mittatur,diligenter reparatur : & miles priusq̄
Exemplū tuba inſonet,ſe diligēter armis ſui præparat. De Alex.Magno F
Alc.Mag. prodiderūt hiſtoriæ,ꝙ militem à ſe reiecerit, propterea ꝙ cū
tuba inſonabat,tum demum arma ſua præparabat.Caue quę-
ſo ne tandē cùm velis conuerti pp culpam tuam dicatur tibi
Iudic.10. quod ſcriptū eſt in lib.Iudic.Ite,& inuocate Deos quos elegi-
ſtis,ipſi vos liberēt in tpe anguſtiæ. Hoc eſt vos qui vitijs ha-
ctenus ſeruiſtis & ea tanq̄ deos quoſdam coluiſtis, atq; præte
Multa in- rea diuinis monitis meis reſtitiſtis,recedite hinc a me,& inuo
cōmoda in- cate deos veſtros,quorum tā diligentes cultores extitiſtis. Di-
currimus, cis tu , Deū quidem facilem eſſe ad miſericordiæ ſuæ theſau-
quòd pœni ros aperiendos , & ꝙ in quacunq; hora ingemuerit peccator, G
tētiam dif omnium iniquitatum eius amplius non recordabitur : fateor
feramus. quidem hanc eſſe cōditionem miſericordis Dei : ſed quid ſcis
Ezec. 18. tu,an ipſe cùm viderit tantam tuam obſtinationem in pecca-
tis,& tantam pęnitentiæ procraſtinationem, velit huiuſcemo
di miſericordiæ theſaurum ibi cōicare ? Nam in eos quidem
qui parum in peccato perdurarunt, ſolet etiam Deus ſe faci-
2.Reg.12. lem eis exhibere , vt erga Dauidem & Petrum : at verò cùm
Matt.26. obduratis & obſtinatis longe ſecus ſe habere interdum ſolet,
Exo.14. vt videmus in Pharaone,& alijs huiuſmodi;ſic ignis cōſume-
Simile. re facilius ſolet arida quàm viridia ligna.Quare excita ſomnū H
illum tuum peccator,atq; repelle : nam certe in extrema mor
tis hora grauiſſimæ ſunt anguſtiæ, quæ vndiq; coarctant mi-
ſerum peccatorem; eo enim tempore vix quidquā præclarum
Mors ma- in mentem venire patitur morbi corporei grauitas. Quin &
gnas ſecum pecuniæ cupiditas ſolicitat,& filiorum nimius amor,quos or-
adfert ſoli phanos deſerit, & conſiderat ſe protinus in cinerē conuerten-
citudines. dum :angit ēt eum futuræ ſortis cogitatio,& reddendæ ratio-
1. Mac. 6. nis periculum : quo tempore nil magis ſpem hominis labefa-
ctat & concutit,quam præteritorum criminum recordatio.

Sanè impijſſimus ille Aſiæ rex Anthiochus, in hoc mortis

ago-

A agone constitutus, pteritorũ criminũ memoria grauissime torquebatur: vnde ad amicos qui tunc illi aderant, aperte testatus est quãtis in angustijs versaretur. Cæterũ multos quidem illa persuasio fefellit, dicentes se bellissime quidem valere, & quòd confecta iam ætate, atq; in extremo vitæ suæ tpe, pænitentiæ se tradent: inde se totos in omni vita libidinibus dediderunt, in delicijs & luxuria corda sua nutrierunt, & nullis vel minis, vel promissis, vel plagis, vel beneficijs, vel monitis, à scelerata vita reuocari vnquam voluerunt, sed in extremo vitæ actu ab ipsa iam penè vita derelicti, pænitentiam incohandam proponunt. *Maximè errant qui pænitentiã differunt.*

B Quid quæso magis præposterum vr̃, quam eo tempore velle te nouam vitam inchoare, cùm spatium viuendi non suppetit? Qui si longiora vitæ adhuc spatia haberes, diutius in iniquitate persisteres, sicut hactenus fecisti. Hæc dicta esse velim, non vt quisquam cesset à pænitentia facienda quocunq; vitæ suæ tempore, est enim pęnitentia ipsa ex se semper salutaris, sed vt dormientes in vitiorum somno, & differentes conuersionem vitę vsq; ad extremam horam, excitem ad pænitentiam dum lucem habent, neque differant de die in diem, sed sibi potius caueant, ne à tenebris sempiternis comprehendantur. *Conuersionem differre vsq; ad extremum vitę quãtę sit dementia.*

C

Conuertamur ad dominum, & mirum reddemus splendorem.

QVi credit in me sicut dicit scriptura, flumina de uentre eius fluent aqua viua. Quasi diceret, qui legẽ meã seruauerit, & ad me cõuersus fuerit, multis cumulabitur muneribus. Sed quęret aliquis fortasse, quo nã modo hoc tm̃ opus efficiatur, vt homo qui hactenus peccati seruus, gehennę hęres, Dei hostis, diaboli mancipium erat, repẽte in Dei amicũ & filium, regniq; cęlestis hęredem, & spiritus sancti sacrariũ euadat: & qui uas erat contumelię, in uas honoris & glorię transferatur? Lu. Gran. Quæst. *Pænitentię admirabiles effectus.*

D Resp. Ad cuius rei intelligentiã, illud in primis statuendũ est, hoĩes qui à Deo recedentes, in peccatum lapsi sunt, in obscurissimis interni hominis tenebris & caligine uersari, ut qui diuinæ gratię lumen, quo spiritualia & diuina cernuntur, amiserint, ut.n. Samson cũ primũ in Philisteorũ manus incidit, luminibus orbatus est, ita ubi primũ homo in ptãtem antiqui hostis uenit, diuinę gratię lumen amittit, atq; ita cęcus ad diuina cõtuenda relinquitur. Quã quidem rẽ notissimo Dauidis exẽplo cõprobare licet: unius.n. ferè anni spatio cęcus iacuit in peccato, cũ Respon. Simile. Iudic. 16. 2. Reg. 12.

ad eius

ad eius tenebras discutiendas Nathan missus est: natus enim E iam erat infans ex adulterio susceptus, cuius mortē in nefarij criminis vltionem propheta fuit vaticinatus, vt hac ratione liqueat quanta sit peccantis cęcitas, quæ sanctissimū alioqui virum tā diu mortifero somno sopitum tenuit, omnisq; spiritualis sensus expertē fecit, à quo nisi immensa Dei misericordia excitatus fuisset, euigilare nullo modo potuisset. Hoc igitur indicio in quā profundis tenebris & obscura nocte uersentur, qui peccati iugo premūtur, apertissime colligitur. Cùm igitur hæc cæcitas mentis aditum omnem ad salutē præcludat, vbi dñs pp Christi merita, & misericordiæ suæ uiscera, aliquem F à peccato ad iustitiā reuocare vult, has in primis tenebras ab anima pellit, lucemq; doctrinæ suæ profert, qua homo à Deo illuminatus aperte uideat, quæ antea uidere minime poterat. Fingite animis viatorem aliquē nocte intempesta extra hospitiū deprehensum, qui quò noctis intēperiem euadat, in specum aliquā ea nocte dormiturus ingrediatur, quæ tñ viperis & serpentibus plena sit, quas ipse tenebris impedientibus minime uideat. Hic igitur labore itineris fatigatus, somnū securus, vt sibi quidem videtur, carpet, at si quis forte media nocte illuc ingrediēs, facem præferat, & tot serpentibus & viperis se G vndiq; circumsessum uideat, quo quæso timore concutietur? quo metu trepidabit? quo clamore persultabit? qua celeritate se in fugam præcipitē dabit? si qua forte illi fugiendi aditus pateat, relictis ēt sarcinis quas gerebat. Indignū enim reputabit hac de causa vel ad momentū ibidem commorari. Talis igitur animus eorū est, qui diuino lumine illustrati, peccati verā & germanam faciem intuentur. An non Eccl. hoc insinuauit dicens: Quasi à facie colubri fuge peccatum? Qui igitur hoc cælesti lumine illustratus, à tot se viperis & serpentibus obsessum intuetur, quot scelera cōmisit, quo obsecro horrore con- H cutietur? Quo dolore afficietur & pudore? Quo metu diuinæ vltionis iudiciū formidabit? Si enim sanctus ille Iob, qui nullius grauioris criminis sibi conscius erat, pp leuia tñ & quotidiana peccata, sine quibus hæc vita non transigitur, adeo acriter diuini iudicij seueritatē formidabat, vt diceret, quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me? Quid is faciet, qui peccauit super numerū arenæ maris? Cùm itaq; aperit Deus oculos peccatoris, tū quidē impletur in eo illud Isa. In cubilibus in quibus dracones prius habitabant, orietur viror calami & iunci, & erit ibi semita, & via sancta uocabitur. Si quis dicebat

Peccatum quantū excaecet hominem. *Peccatū dimittere nō valemus sine Dei auxilio.* Simile. *Si peccati deformitatē videremus, sanè illud magis detestaremur.* Eccl. 21. *Gratiæ quos in anima effectus imprimat.* Iob 14. Isa. 35.

sanctus

A sanctus quidam, oculos haberet quibus peccati deformitatem videre posset, essetq; ex altera quidẽ parte peccatũ, ex altera vero oceanus in ignẽ versus, præcipitẽ sese in hanc ignis abyssum daret, nec inde vnquam emergeret, si peccato iterũ subijciendus esset, vsq; adeo intolerabile peccati iugum reputabat. ô si hos nobis oculos dñs contulisset, quibus animæ deformitatẽ peccatis inquinatam cerneremus, tanto pudore afficeremur, vt cùm damnatis hominibus, montibus diceremus, cadite super nos. Cuius rei mirabile nobis exemplum præbet sanctus ille scriba Esdras, qui non propter sua, sed pp populi sibi B cõmissi crimina sic afflictus & pudefactus fuit, vt sciderit pallium & tunicã, & capitis sui capillos & barbam euulserit, sederitq; tristis vsq, ad sacrificiũ vespertinum mærens: in sacrificio vero vespertino surgens de afflictione sua, scisso pallio & tunica, curuauit genua sua, & expandit manus suas ad dñm Deum dicens: Deus meus confundor, & erubesco leuare faciẽ meam ad te, qm̃ iniquitates nostræ supergressæ sunt caput nostrum.

Peccati facies quam sit horribilis.

1. Esdr. 9.

Solet se benignissimus pater nobis accommodare, & morbis varijs adhibitis remedijs medicari. Quod quidem erga filios phrenesis morbo laborantes, pijs patribus contingere solet, quos tũ maxime miserantur, cùm maxime insanire uidẽt. C Hoc aũt misericordiæ suæ specimen dñs exhibuit, cùm Paulum aduersus se furentem, & minas atq; cædes in discipulos dñi spirantem, in cęlum sustulit, & arcanorum diuinorũ conscium vas electionis, & filij præconem fecit. Tunc ẽt succurrit Deus habitatoribus Iabes Galaad, cùm tyrannus postulabat dextros oculos illis erui. Sic igitur mirabilia auxilia Deus dat seruis suis in tpe opportuno: & idcirco ait, flumina de ventre eius fluent. At ne conuersus quisque, sanctum se iam esse credat, ait Greg. & quem mæroris pugna superare nõ ualuit, D te ipsa postmodum securitas sternat, dispensante Deo permittitur, vt post conuersionem suam, tentationum stimulis fatigetur. Iam quidem per conuersionem rubrum mare transitum est, sed adhuc in eremo uitæ præsentis, ante faciem hostes occurrũt. Iam peccata præterita uelut extinctos Ægyptios post tergum relinquimus, sed adhuc nocentia uitia, quasi alij hostes obuiam ueniant, vt ad terrã promissionis pergentibus, cæptum iter intercludant. Iam priores culpæ velut insequentes aduersarij, sola diuina uirtute prostratæ sunt, sed tentationũ stimuli quasi hostes alij, contra faciem ueniunt, qui & cũ nostro labore superentur. Conuersio uidelicet securitatẽ parit,

Magna Dei misericordia.

Simile.

Acto. 6.

1. Reg. 11.

D. Greg. li. 2. Mor. c. 12.

Tentationes sancti habent.

Exo. 14.

Securitatẽ in hac vita non habemus.

mater

mater autem negligentiæ solet esse securitas: ne ergo securi- E
Eccl. 2. tas negligentiam generet, scriptum est: Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Hæc igitur quidem omnia cuiusq; animo infixa esse debent, & quidem alta mente reposita, ne vel tardet quidem conuerti, vel post conuersionem suam desidia torpeat & ignauia, seque uarijs tradat oblectationibus.

APPENDIX.

Si quis sitit veniat ad me, & bibat. Aqua quidem hæc, quã Christus nobis daturus est, pretiosissima est, uiua, indeficiens, F
& perennis: at vero mundi aqua deficit nos, cũ maxime eam
Mundana deliciæ quã cito euanescant. vellemus. Dat tibi mundus aquam suorum honorum, at verò tandem omnes isti honores, pompæ, & fastus mundani deficiunt, sicut defecit aqua illa quam ferebat Agar in uase, quæ cum filio siti perisset, nisi angelus ipsi subuenisset. Nec verò
Gen. 15. solùm mundana aqua tandem deficit in morte, sed sæpe etiã in medio itinere nos deserit, & multas secũ adfert angustias.
Dan. 5. Sicut in illo patuit Balthasaris regis casu, item in morte Am-
2. Reg. 13. non, qui sororem suam oppresserat; item in interitu filiorum
Iob 1. Iob cùm versarentur in conuiuio: item in desiderio illo he- G
Psal. 77. bræorum, cum vescerentur coturnicibus. Adhuc escæ inquit, erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos. Vides igitur quomodo sint deliciæ in hoc mundo. At verò diuinæ deliciæ & solatia, fausta sunt & immortalia. Vnde monet nos dicens: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.

Feria III. post Dominicam in Passione.

CONCIO PRIMA. H

AMBVLABAT *Iesus in Galilæam, non enim volebat in Iudæam ambulare, quia quærebãt eum Iudæi interficere.* Io. 7. Post hæc inquit, quæ facta dictaq; sunt, vt in superioribus patuit, ambulabat, idest
Cyr. in Io. lib. 4. c. 13. cõuersabatur in Galilæa, quod non vltro, nec libenter, ait Cyril. sed necessariò factum ostendit adiecta causa: idcirco enim inquit in Galilæa cum alienigenis longo tpe fuit, quia Iudæi quærebant eũ, vt interficerent. Magna quidem profectò hæc rursum Iudæorum accusatio est, quorũ crudelitate fiebat vt

A apud alienigenas degeret. Quod futurum Hier.prædixit;De reliqui inquit,domum meam, dimisi hæreditatem meã, dedi ãnimam meam dilectam in manu inimicorum eius. Isti erãt gentiles.Magna igitur illorũ fuit crudelitas,qua fiebat ut con uersari cum inimicis, quàm cum suis uiuere mallet, qui sane qm̃ carne coniunctus secum erat, diligere ipsum debebant. Porro hæc profectio ad gentiles olim figurata fuit, nam uitulum dñs offerri primum in figura Christi iussit. Deinde si verò inquir de pecoribus oblatio est,de agnis & hædis ad holocaustum masculũ & absq; macula offeret, ponetq; manus su- Hier. 12. *A malis se separat Deus.* Leu. 1.

B per caput hostiæ, & immolabit ad latus altaris quod respicit ad aquilonem,coram dño. His uerbis quidem,ad gentes mysterium Christi significabatur translatũ iri: quod facile patebit,si templi situm prius,atq; altaris dispositionẽ paulo fusius declarabimus. Sic enim apertum fiet quid sibi uoluerit quòd non recte,sed ad latus atq; ad aquilonem oblatum pecus respiceret. Iudæorum igitur regio in australibus sita partibus est, templum aũt quod Hierosolymis fuit orientem ita respiciebat,vt orientis solis radios statim admitterer. Altare quoq; ipsum recte ingredienti faciem offerebat:vnde alterum latus ad *Fuga ad gentiles figurata.*

C aquilonem,alterũ ad austrum respiciebat. Hæc non alio modo se habuisse, ex Ezech.visione cõprobatur: & uidebam inquit,& ecce uiginti quinq; uiri,quorum terga ad dñi templũ, & isti adorant orientem solem. Qui ita adorat,faciem ad ortum uertit,& ita necesse est faciem & portas templi, ad orientem solem respicere. Hoc positionis modo altare quoq; cõsti tutum erat,quare tam templi quam altaris facies ad ortũ,latera vero ad aquilonem alterũ,& alterum ad austrum,posterior pars ad occasum respiciebat. Hæc cũ ita se habuerint,Galilęa idest gentiũ regio,ita enim de ipsa scribiť,ab aquilone Iudęæ Ezech.8. *Synagogæ ruina figurata.* Isa. 9.

D cõiungitur. Qm̃ igitur post passionẽ saluator noster,à Iudæa in Galilęam,idest ad Ecclesiam gentiũ transiturus erat,idcirco ad latus altaris quod aquilonem & Galilæam respiciebat, immolabatur. Quod ẽt Psal.cecinit; Oculi enim eius inquit ad gentes respiciunt. Declinabat igitur Iudæam dñs, non quasi formidolosus,sed qm̃ congruum crucis tempus non aderat. *Non enim volebat.* Non tñ timens, qui habet potestatem, ait Glo.int.Sed infirmis dat exemplũ,ne eis obijciatur latibulũ. Psal. 65. Glo. inte.

Quærebant eum Iudæi interficere. Mali opportunũ tempus quærunt & expectant quo malitiam suam exerceant. Ita impius Cain tempus opportunum quæsiuit, quo fratrem suum in Ioan.7. Gen. 4.

Abel

Abel interficeret: adeo vt eduxerit eũ in campum, vbi sine te E
Gen. 34. stibus nefarij delicti, necem fratri inferret; vxor Puthipharis
Matt. 26. expectauit ét tempus in quo castum Ioseph solum inueniret.
Matt. 4. Iudas ét quærebat opportunitaté vt Iesum traderet. Dæmon aũt cùm uideret Christum esurientem, tentatione gulæ eum aggressus est. Simili cōtra nos utitur arte aduersarius iste quotidie. Cùm enim uidet nos saturos & bene pastos, de luxuria nos tentat. Si fame opprimimur, gula & impatiētia nos urget:
Tentator callidus dæmon. cùm prosperos florentesq; cōspicit, superbia & ambitione inuadit. filij quidem Iacob districtis gladijs irruerunt in sichimitas, qñ grauissimus erat vulnerum dolor: ita dæmon cùm uir- F
Gen. 34. tus in nobis debilior & infirmior est, nos tentationibus suis
Dæmon occasionē captat tentādi. perurget, nouit enim tempus operiri aptum ad tentandũ. Vtinam boni sibi semper consulerent, quo minus occasionē amitterent boni faciendi. Sanctus quidem Abraham in ipso meridie pro foribus tabernaculi sedebat, expectans an aliquis ueni
Gen. 18. ret peregrinus, cui cibum ministrare posset. Loth ét nutritus
Gen. 19. in domo una cum Abraham, ex eo didicerat, qui & vesperi hospites expectabat, qñ iam itineris finem facere consueuerant.

Chrys. in Io. ho. 47. to. 3. *Quærebant eum Iudæi interficere.* Nil inuidia, nil liuore grauius ait Chry. per eam mors in mundum uenit: nam cùm hominé honorari diabolus conspexisset, eius boni impatiens, om- G nia molitus est, vt eum perderet, semperq; ex hac radice hunc fructum erupisse uidere licet. *Erat autem in proximos dies fe-*
D. Tho. in Io. 7. lec. 1. *stus Iudæorum scenophegia.* Vocabulum hoc scenophegia, græcum est, ait D. Tho. quasi dicas, erat tempus in quo comedebant in tabernaculis. Dñs enim mandauit filijs Israel, vt mense septimo per septem dies habitarent in tabernaculis, in memoriam quòd quadraginta annis habitauerũt in tabernaculis in deserto, & hoc festum celebrabant Iudæi. *Dixerunt ad eum*
Aug in Io. trac. 28. *fratres eius.* Consanguinei uirginis Mariæ, ait Aug. fratres dñi H dicebantur: erat enim consuetudo scripturarum, appellare fratres quoslibet consanguineos, & cognationis propinquos, & extra usum nostrum, non quo more loquimur nos: nã quis dicat fratré auunculum, germanũ sororis? scriptura tñ ét hmói cognationis fratres appellat: nã Abraham & Loth fratres sunt
Gen. 13. dicti, cũ esset Abraham patruus Loth: & Laban & Iacob fra-
Simile. tres sunt dicti, cũ esset auunculus Laban Iacob. Sicut enim in sepulchro vbi positũ est corpus dñi, sic nec ante, nec post quenquam virgo concepit. *Transi hinc & vade in Iudæam &c.* Non dũ verbũ Dei, qui saluatoris fratres putabantur, inhabitare in

eo co-

A eo cognoſcentes, cõi opinione ferebantur, putantes à Ioſeph ipſum natum fuiſſe miracula verò videntes occultius ab eo in Galilæa fieri, ad inanẽ gloriam hortantur: quaſi verò ad hoc ille ſigna faceret, vt laudem ab hominibus conſequeretur. Cęterum hoc Hie. ſermone ad Chriſtum verſo prædixit; Fratres inquit ẽt tui, & domus patris ſpreuerunt te &c. Multi quidem ſolent nobis ante os applaudere, qui tñ à tergo nos ſubſannãt, & ſi videant calamitatibus oppreſſos, gaudio exiliunt. Ipſi quidem Aman omnes applaudebant cùm gratioſus eſſet apud regem, at vbi odioſus regi eſſe cæpit, non defuerunt qui ipſi dicerent, de ligno quod parauerat Mardochæo. Cæterum ſicut ſiquis morbo forte annisve confectus, infirmo nitatur baculo, nunquam ei ita confidit, vt reuera toto corporis pondere in eum incumbat, ne fortaſſe oneris magnitudine confractus baculus, innitentem deludat & deijciat: ita qm̃ aura popularis & fauores mundani quouis harundineo baculo fragiliores videntur, non debet quis toto pectore, & amore eiſdem incumbere, ne vbi defecerint, ipſe ſimul corruat. Et ita Chriſtus vt nobis prçberet exemplũ, idcirco parui pendebat hanc inanẽ gloriam cõſanguineorũ. *Vt & diſcipuli tui videant.* Iſti ex ſuo ingenio,

Hiere. 12. *Adulatoribus nõ præbeamus aures.* Eſth. 3. Eſth. 7. Simile. *Fauores humani q̃ ſint fallaces.* Autor.

C dñi ingenium metiri volebant, putantes quòd ſicut ipſi inani gloriæ dediti erant, ſic ẽt eſſet Chriſtus, quibus merito rñdit. *Tempus meum nondum aduenit.* quale reſponſum nos ẽt dare debemus, cũ inſtant & vrgent cognati & amici, vt inani gloriæ incumbamus & ambitioni, tp̃s. ſ. noſtrum nondum aduenisse; hoc eſt, vere quidem dicitis gloriam eſſe quærendam, ſed non hęc mũdana quęrenda eſt, ſed cęleſtis, q̃ vt conſequamur, hæc contemnenda eſt, vt ſacræ literæ nos docẽt, & ſancti exemplo ſuo. Nec. n. nos Deus in hac mortali vita collocauit, vt corpori tñ indulgeremus, & oſcitãter viueremus: ſed vt laboribus patienter toleratis, gloriã ſempiternã conſequeremur. Gloriã. n. huius mundi quærere, eſt fructus immaturos velle decerpere: maturi aũt tunc colligentur, cũ Chriſtus electis ſuis felicitatẽ ſempiternã impartiet. *Tempus meum nondum aduenit.* p ſeptẽ dies feſtũ durabat, & tres primi potius in quadam iucunditate expectabantur: & ita conueniens tp̃s non erat vt Chriſtus illuc aſcenderet, ſed potius conuenientius tp̃s expectauit. Porro vt ait Chry. quamuis aſpere Chriſto loquerentur fratres eius, & cum incredulitate, Chriſtus tñ manſuete eis reſpondit, vt inde diſcamus manſuetudinem. Diſcite inquit à me, quia mitis ſum & humilis corde: & ſi quis nobis inſultauerit, humiliemur:

Mali alios malos iudicant. *Exempla ſanctorum imitemur.* Simile. Chryſo. in Io. ho. 47. tom. 3. Mat. 11.

siquis detraxerit, vicissim eum non mordeamus, ne pereamus. E
Ira fera quędam bellua. Etenim ira fera est vehemẽs & furibunda, atq; idcirco vt eam reprimamus, dicamus, Quid superbis terra & puluis? Nil certe turpius aspectu irati, nihil visu grauius: quòd si corporeus aspe-
Gene. 3. ctus talis est, qualem fore putas animam? vt.n. cęnum si contre-
Simile. ctetur, grauius olet, ita & anima cũ perturbata est, & multis intus fluctibus agitata. Sed non possum inquis, inimicorũ contumelias tolerare. Qua gratia? nam si vere accusaris, ẽt coram cõpungi deberes, & gratiam eis habere: si falsò, ride. Dixit pauperem, ride, dixit mendicum, ride, dixit degenerem vel stultũ,
Mat. 5. iam illum defle. Nam qui dicit fratri suo fatue, reus erit gehen- F
næ ignis: iniuria ergo affectus, in mentẽ veniat, quòd illum supplicium maneat, & non modo nulla in proximũ ira fereris, sed
Simile. deplorabis vicem eius: non.n. febribus laboranti, neq; tumido quisquã irascitur, sed his morbis affecti, sui misericordiam & lachrimas mouent: hmõi est irati animus, qui si in te prosiliet, tace, & opportunam ei plagam infligis. Si contumelias prosequeris, ignem excitabis: sed pusilli animi arguemur inquies, si
Iracundis compatiamur. tacebimus: imo tuã mirabuntur sapientiam. Quòd si contra, contumeliose responderis, materiã dabis vt vera putẽtur quorũ argueris. Quare diues si pauper appellatur, ridet? quia fal- G
Simile. sum id nouit: itidem si nos iniurias ridebimus, magnum erit ar-
Iniurias facile condonemus. gumentũ quòd falso reprehendamur. Ad hæc quousq; hoĩum iudicia formidabimus? Quousq; cõmunem dñm despiciemus, & carni vacabimus? donec.n. inter vos contentio est, & æmula-
1. Cor. 3. tio, & seditiones, nonne carnales estis? fiamus igitur spiritales, & fæuissimã hanc belluam fræno cohibeamus. Inter iram &
Ira furor breuis. insaniam parũ interesse vř, & breuis quidam dęmõ est ira, imo q̃ qui dæmonio vexatur, grauior: ille enim venia dignus est, iratus nulla, sed supplicijs innumeris spõte sua in profundum perditionis defertur, & ẽt ante futuram gehennam pęnas dat: H
tumultu.n. quodam & æstu intolerabili die noctuq; varijs cogitationibus anxius iactatur. Vt igitur & præsenti supplicio &
Mansuetudo quã sit potens. futuro liberemur, abiecto pęnitus hoc affectu, oẽs mansuetudinem induamus, vt & in hac vita & in regno cælorũ, tandem animabus nostris requiem inueniamus. *Tempus nondum venit.* Quid est hoc? nondum uenerat tp̃s Christi? quare ergo Chri-
August. in Io tra. 28. tom. 29. stus uenerat, si tempus eius nondum uenerat? ait Aug. nonne audimus Apos. dicentem; Cùm aũt uenit plenitudo temporis, misit filiũ Deus suũ? Si ergo in plenitudine tpis missus est, qñ
Galat. 4. debuit missus est, qñ oportuit uenit. Quid ergo est, tẽpus meũ nondum

A nondum venit? Intelligite fratres,quo animo illi loquebātur, qui quasi fratrem suū monere uidebantur:dabant ei consilium consequendæ gloriæ,ueluti seculariter & terreno affectu monentes,ne esset ignobilis & latitaret. Quod ergo ait dn̄s,tēpus meū nondum aduenit,illis respondit qui ei de gloria cōsilium dabant,tempus gloriæ meæ nondum venit: Quasi diceret,uos arrogantia uestra & ambitione, popularem hic quæritis gloriam,qua hora, quocunq; tempore, nō expectantes maturum fructum,& maturam gloriam. *Tempus meum nondum venit.* Vide quam accomodate non dixit,ait Chry.qui estis uos qui B mihi consulitis,& me docetis? Sed tempus meū nondum uenit. Hic & aliud quiddam v̄r esse posse, significari fortasse ꝙ eū tradere Iudæis consultabant, & ob hoc respondit, tempus meū nondum aduenit,hoc est crucis & mortis. Quid ante tp̄s ut moriar properatis? Rursus enim hinc iram uincere,& non indignari, etiamsi abiecti sint qui nobis consulant, erudimur. Nam si non credentium,& iniquū & à charitate alienū consilium,æquo animo tulit,q̄ nos consequemur ueniam,qui terra sumus & puluis,cùm consulentes iniquo animo ferimus,maxime si paulo abiectiores sint, tanquam indignum arbitrantes?

Malos con sultores fugiamus. Autor.

Chrys. in Io.ho.67.

Patientiā Christi imitemur.

Gene.3. Autor.

C *Tempus autem vestrum semper est paratum.* Habet hic quidē impius tempus suum, sed bono etiam suū adueniet. Et certe quemadmodū si pauperis alicuius hominis filius eleganti quodam & splendido indumēto ornatus procederet,uideretq; eū diuitis alicuius natus minus eleganter amictus,statimq; ad patrem accederet dicens: nonne vides mi pater, quam vili ego vtar indumēto,præ filio illius inopis hominis? an nō pater tūc subiungeret,tace fili,nondum.n.tempus tuū venit? sed veniet tunc tandē qn̄ amplissima à me tibi hæreditate,patrimonioq; relicto,maxima cū iucūditate perfrueris,hic vero inopis homi D nis filius,fame tunc conficietur,qui dūtaxat ad modicū quoddam tempus, eo indumento lætabitur, cū post patris obitum, extrema inopia cruciandus sit. Ad eundem sane modum q̄uis impij hic florere videantur,& boni despici atq; contemni, attamen sortes tandem commutandæ sunt,& tempus bonorum succedere debet, quo in sempiterna constituti felicitate, impios videbunt extrema affici infelicitate,atque miseria.

Simile.

Delectationes ad futuram vitam reseruemus.

Delectationes mundana cito euanescunt.

Non potest mundus odisse vos. Cur hoc dr̄,cùm contra videatur accidere? Vt.s.seculi amatores,varijs quidem immergātur contentionibus,varijs implicentur odijs & dissidijs pro vario ipsorum palato,& deniq; pro meritis suis, varia ab ipso mūdo,

cui tantopere seruiunt, sustineant tormenta. Cæterũ quis hæc E
ita sese habeant, nihilominus tñ mũdus eos non habet exosos.
Sed & his maxime delectatur hominibus, eosq; amat, qui ambitioni
seruiunt, qui diuitijs inhiant, qui honoribus suis mancipantur.
Quòd si eos varijs exagitat tormẽtis, hoc quidẽ eo fit,
qđ alia non habeat præmia mundus, quibus suos afficiat. Hoc
stipendiũ suorũ militũ, mutuis. s. odijs & internecionibus, suos
tandem conficere & disperdere. Quam. n. tranquillitatem & securitatem
is tribuet, qui quantus, quantus est, totus turbulentissimus
est & seditiosus? Quam mercedem dabit, qui veris di-

Mundani quam misere viuãt uitijs & opibus indiget? Quam salutẽ, qui pharmaca continet F
lethalia? Vulgatum certe illud est, Nemo dat quod nõ habet:

Acto. 3. siquidem Petrus pronunciauit: Argentũ & aurũ non est mihi,
quod aũt habeo, hoc tibi do. Mundus verò dicere poterit, quietem,
solatium, securitatem, non possideo: quod aũt habeo, hoc

Mundus qbus suos præmijs afficiat. tibi do, nempe pericula, odia, inimicitias, seditiones, internecio-
nes: ò miserabilem & crudelem remuneratorem, qui tam exitiose
suos remuneratur, eos inquam suos, qui nihil verentur inconsiderate
& stulte pro mũdo patrimonium profundere, atq;
adeo vitam ipsam in discrimen vocare. *Vos ascendite ad diem*

Cyrill. in Ioã. lib. 4. c. 13. *festum hunc, ego autem non ascendam.* Apertissime, inquit Cyr. G
modo nolle se vnà cũ Iudæis festum agere diem, & vmbras cũ
illis sequi, dñs affirmat: vt intelligamus iã aduenisse qđ p Isa.
dixit, Odi ac repuli festiuitates vestras, & si obtuleritis mihi
holocaustomata & sacrificia, non accipiam. Item Samaritanæ

Ioan. 4. dixit; Mulier crede mihi, quia venit hora, qñ neq; in monte
hoc, neq; in Hierosolymis adorabitis patrem. Item postea ait:
Venit hora, & nunc est, qñ veri adoratores adorabunt patrem
in spiritu & veritate. Spiritus est Deus, & eos qui adorant eũ,
in spiritu & veritate oportet adorare. Vos igitur, qui vmbris
adhuc inhæretis, qui Iudaice affecti estis, ascendite ad diem festum H
hunc per vmbras celebraturi: ego vero cui vmbræ iam
cordi non sunt, non ascendo, quia per figuras celebrare iucun-

Cyrill. vbi sup. c. 36. dum non est. *Hæc cum dixisset, ipse mansit in Galilæa, vbi autẽ ascenderunt fratres eius, tunc ipse ascendit.* Quamquam dixit
non ascensurum se in illum diem festum, qm̃ tempus suũ nondum
impletũ erat, fratribusq; permiserit, vt si vellent ascenderent,
ascendit tñ post eos, nec aliter dixit, nec aliter fecit: qũo

Isa. 53. aũt cuius in ore mendacium inuentum nõ est, ista dixit? Certe
quia non ascendit festũ diem acturus, sed admoniturus potius,
& ad vitã æternã doctrina illos sua reuocaturus. Dixisse vero

ipsum

A ipſum q̄ non aſcenderet,& tñ aſcendit,in lib.Exo. priſcis tem poribus figura ſignificatũ inuenies.Nam cùm Moyſes in cacumine montis diutius moraretur,legem à Deo expectans,cũq; vitulum Dei pietate neglecta,hebræi colerẽt,nequitia hoĩum irritatus,perdere genus eorũ minatus fuit, & tandem dixit ad Moyſen,vade & aſcende hinc tu & populus tuus,quẽ eduxiſti de terra Ægypti,ad terram q̃ iuraui Abrahæ dicẽs:ſemini tuo dabo ipſam,& mittã ante faciem tuã angelum meũ:reſpondit Moyſes , niſi tu nobiſcum venias,non educes me hinc : & quõ cognoſci poterit,inueniſſe me,ac populum tuũ,apud te gratiã, B niſi nobiſcum veneris ? Tunc dicit dñs ad Moyſen:& hoc verbum quod dixiſti,faciam, inueniſti.n.gratiam apud me : vides prius dictum eſſe à Deo, pp peccata populi nõ aſcenſurum ſe cum illis,ſed angelum quẽdam miſſurum;pp Moyſen autem poſtea, & patrum memoriam, venia data , cum illis ſe ipſum præſentem fore promittit . Similiter igitur etiam hic , cùm propter incredulitatem Iudæorum iturum ſe negauit , tamen propter ſanctos paucos aſcendit,non vt ad feſtum diem,ſed vt ſalutarem illis doctrinam proponeret, nec angelo ad hoc miniſterium vtitur, ſed ipſe ſalutaris doctrinæ miniſter fit . *Non* C *manifeſte aſcendit, ſed quaſi in occulto.*Non vacat inquit Aug. quòd latenter aſcendit Chriſtus ad diem feſtum,quia ipſe latebat in illo die feſto.Adhuc ego quod dixi, in latibulo eſt,ma nifeſtetur ergo,tollatur velum,& appareat quod erat ſecretũ, omnia quæ dicta ſunt antiquo populo Iudæorũ , in multiplici ſcriptura ſanctę legis,quæ agerent,ſiue in ſacrificijs,ſiue in ſacerdotijs, ſiue in diebus feſtis,& omnino in quibuſlibet rebus quibus Deum colebant,quæcunq; illis dicta & præcepta ſunt, vmbræ fuerunt futurorum. Quorum futurorum? quæ implentur in Chriſto.vnde dicit Apoſt. Quotquot enim promiſſio- D nes Dei ſunt,in illo eſt,ideſt in Chriſto impletæ ſunt.Deinde dicit in alio loco : Omnia in figura contingebant illis , ſcripta ſunt autem propter nos,in quos fines ſeculorum deuenerunt. Dixit & alibi ; Finis enim legis eſt Chriſtus.

Exod. 32. — *Mutat Deus ſententiam, ſi nos mutamus vitã.* — Exod. 33. — *Intercedentes boni plurimum poſſunt apud Deũ.* — Auguſt.in Io.tra.28. tom.9. — 2. Cor. 1. — 1.Cor.10. — Ioan.10.

*Quidam enim dicebant , quia bonus eſt, alij autem dicebant non,ſed ſeducit turbas.*de omnibus ſeruis eius hoc dr̃ modo,ait Aug.quicunq; eminuerit in aliqua gratia ſpirituali profectu, aliqui dicunt quia bonus eſt, alij quia non, ſed ſeducit turbas. vnde hoc? quia vita noſtra abſcondita eſt cũ Chriſto in Deo; ideo licet dicere hominibus per hyemem, mortua eſt iſta arbor,verbi gratia arbor fici, arbor pyri, & huiuſmodi pomorũ,

Auguſt. in Io.tra.28. & 29. — Coloſſ. 3. — Simile.

similis est.n.aridę.q̃diu hyems est non apparet, æstas probat, E
iudicium probat: æstas nostra reuelatio Christi est: Deus ma
Psal. 49. nifeste veniet, Deus nr̃ & non silebit, ignis ante ipsum præce-
det: iste ignis inflãmabit inimicos eius. Aridas arbores ignis
comprehendet; tunc.n.aridæ apparebunt, qñ eis dicetur; Esu
Matt. 25. riui.n.& non dedistis mihi manducare: In alia vero parte, hoc
est dextera apparebit fęcunditas fructuũ, dignitasq́; & foliorũ
Seducere, quõ possit accipi. viriditas æternitas eis erit. *Sed seducit turbas.* dictũ hoc est ad
eorum solatium, qui postea prædicantes verbum Dei, futuri
erant vt seductores, & veraces. Si enim seducere, decipere est,
Seductores boni & mali. nec Christus seductor, nec Apostoli eius, nec quisq̃ seductor F
debet esse Christianus: si autẽ seducere est aliunde aliquẽ ad
aliud persuadendo ducere, quærendum est vnde, & quo? Si à
malo ad bonũ, bonus seductor est: si à bono ad malum, malus
seductor est. In hac ergo parte qua seducuntur hoĩes de malo
ad bonum, vtinam omnes seductores & vocemur, & simus.

Feria III. post Dominicam in Passione.

G

CONCIO SECVNDA.

Homicidæ & crudeles quantum Deo displiceant.

AMBVLABAT *Iesus in Galilæam, non enim volebat in Iudæam ambulare, quia quærebãt eum Iudæi in-*
Gen. 3. *terficere.* Io. 7. satis quidẽ ex Gen. constat q̃tum
Deo displiceat homicidiũ: siquidem cũ peccauit
Gen. 4. Adã, solùm dixit Deus: Maledicta terra in opere tuo: at verò
Homicidiũ atrox scelus. cũ Cain interfecit Abel dixit: Maledictus eris super terrã. Itẽ
vide apud Abdiam qũo filijs Esau minetur Deus, dicens: pp̃ H
interfectionẽ, & iniquitatem in fratrẽ tuum Iacob, operiet te
Abd. 1. confusio, & peribitis in ęternũ: vbi non dicit pp̃ idololatriã,
Luc. 23. aut alia vitia. Maxima ẽt admiratione dignũ est, q̃ in morte
Christi per tres tm̃ horas factæ fuerint tenebrę, & tñ in cru-
Crudelitas erga proximũ quantũ Deo displiceat. delitate illa quam Pharao exercebat super Israel, durarũt te-
nebrę per tres dies: vt inde intelligamus quantũ Deus sentiat
crudelitatẽ in proximum, q̃uis illud scelus esset atrocius cùm
ipsum crucifixerunt. Vide ẽt quid scriptũ sit in Iosue, circa ho
micidium ẽt fortuitum: loquere filijs Israel, & dic eis: separa-
Iosue 20. te vrbes fugitiuorũ, de quibus locutus sum ad vos per manũ
Moysi,

A Moysi, vt confugiat ad eas quicunq; aīam percusserit nescius, & possit euadere irā proximi qui vltor est sanguinis, cùm ad vnam harum confugerit ciuitatem, stabitq; ante portā ciuitatis, & loquetur senioribus vrbis illius ea, q̄ se comprobent innocentē, sicq; suscipient eum, & dabunt ei locum ad habitandum: cùmq; vltor sanguinis eum fuerit persecutus, non tradent in manus eius, quia ignorans percussit proximum suum, neq; ante biduū, triduumve, eius probatur inimicus, & habitabit in ciuitate illa donec moriatur sacerdos magnus, qui fuerit in illo tpe, tunc reuertetur homicida, & ingredietur ciuitatē, & domum suam de qua fugerat. Si igitur ita punitur homicida casualis, quanto qu ęso grauius plectetur, qui de industria proximum suū interfecerit? Item in Deut. ita hr̄: Hæc erit lex homicidæ fugientis, cuius vita seruanda est: qui percusserit proximū suum nesciens, & qui heri & nudius tertius, nullū contra eū odium habuisse cōprobatur, sed abiisset cū eo simpliciter in syluam, ad ligna cædenda, & in succisione lignorum securis fugerit manum, ferrūq; elapsum de manubrio, amicū eius percusserit & occiderit, hic ad vnā supradictarum vrbium confugiat, & viuet. Postea aūt subiungit; siquis odio habens proximum suū insidiatus fuerit, fugeritq; ad vnā de supradictis vrbibus, mittant seniores ciuitatis illius, & arripient eum de loco refugij, tradentq; in manu proximi cuius sanguis effusus est, & morietur: non misereberis eius, & auferes noxium sanguinem de Israel. Item quā graue sit homicidium constat ex illis verbis cùm dr̄ in Gen. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me: vbi in Hebræo habetur, vox sanguinū: siquidem homicida non vnum tm̄ videtur interficere, sed oēs eos qui inde procederent: itē videtur quodāmodo eius coniugem interficere, quā viduam relinquit, & filios etiā quos facit orphanos.

Margin notes: Deut. 19. *Homicida leges.* Deut. 19. *Homicidarum leges.* Gen. 4.

D Porro qui aliquē occidunt, sibi magis q̄ occiso nocere videntur, vt patuit ēt in Cain. nā præter alia, vt inquit Chryso. Sunt quidem hi semper inquieti & timidi. Vide obsecro quid ēt dicat Conci. Ancy. Qui voluntarie, inquit, homicidiū fecerint, ad pœnitentiā quidem iugiter se submittant, circa autem exitum vitæ, cōione digni habeantur: eos vero qui non voluntarie, sed casu homicidium fecerint, prior quidē regula, post septem annorū pœnitentiam cōioni sociauit ſm gradus constitutos, hæc vero humanior definitio quinquēnij tempus tribuit, de quo vide ēt 50. dist. Et in Conc. Aga. dr̄: Censuimus homicidas, & falsos testes à cōione Eccles. esse submouendos,

Margin notes: Chrys. in Gene. ho. 19. tom. 1. Cō. Ancy. 50. dis. eos vero qui. Con. pro. Aga. c. 27. 24. distin. 154. q.

nisi pœnitentię satisfactione crimina admissa diluerint. Item E
Exo. 21. in Exo. dr: Siquis per industriam occiderit proximum suũ, &
per insidias, ab altari meo auelles eum, vt moriatur: vt intelli-
Sen. li. 17. epist. 104. gas q; talibus non valebant ciuitates refugij. Quin ẽt Seneca
loquens de homicidis & crudelibus, ita habet: Tẽpestas quidem minatur anteq̃ surgat, crepant ædificia anteq̃ corruant, prænuntiat fumus incendium, subita vero est ex homine pernicies, & eo diligentius tegitur, quo propius accedit; erras si istorum tibi, qui occurrunt, vultibus credis, hoĩum effigies habent, animos ferarum, & multo peiores & sæuiores: hæ nãq; fame & timore coguntur ad pugnam, non aũt sic homo. Certe F
homicida reputandus est mortuus in anima & occisus, ideo
Gen. 24. Rebecca timens ne Esau occideret filiũ suum Iacob, dicebat:
Cur orbabor vtroq; filio vno die? videlicet vno in anima, &
1. Par. 22. altero in corpore. Adeo Deo displicuit sanguinis humani effusio, vt Dauid, qui sanguinem innoxiũ effuderat, noluerit Deus
2. Par. 24. sibi ædificare templum. Quia Ioas fecit occidi iniuste Zachariam, grauiter fuit punitus à dño, quia diuina prouisione occi
2. Par. 21. sus fuit, neq; in sepulchro regio est sepultus. Item Propheta
Homicidas quõ puniat Deus. Elias pp crudelitatem Iorã, dixit ei ex parte Dei: Hæc dicit dominus, quia non ambulasti in vijs Iosaphat patris tui, & in G
vijs Asa regis Iuda, sed & fratres tuos meliores te occidisti, ecce dominus percutiet te plaga magna, cum populo tuo & filijs, & vxoribus tuis, vniuersaq; substantia tua, tu autem ęgrotabis pessimo languore vteri, donec egrediãtur vitalia tua paulatim per singulos dies. Quòd si hæ solùm essent pęnæ crudelium hominum, adhuc tolerabiles viderentur: at verò per
Abd. 1. Abdiam dicitur: Propter iniquitatem & propter interfectionem, operiet te confusio, & peribis in æternum.

Multi consultores mali.

H

TRansi hinc, & vade in Iudæam. Vide obsecro quã mali consiliarij essent isti, qui Christũ vellent ire in Iudæam,
Cõsilia noxia dant mali. vbi volebant eũ interficere. Tales vtiq; reperias hodie malos consiliarios multos ẽt interdum cognatos & propinquos: sępe enim videmus quòd cùm aliquis vellet parcere iniurias sibi
Cõsilia mala non accipiamus. inflictas, statim aliqui cognati eũ retrahunt à bono instituto: sed noli quæso hos tuos cognatos audire: quòd dicant fores tibi eorũ reddi occlusas si id feceris, Deus tibi cęlestẽ ianuam
Lact. Fir. de di. inst. aperiet. Sane inter cæteras rationes quas Lact. affert ad refellendã & conuincendam idolatriam, illa vna est, quòd ipsimet idola-

A idolatræ reprehendant aliqua facta praua suorum deorum, in quibus nolunt eos imitari. Quæ.n. maior dementia esse pōt, quam eos adorare, quorum facta reprehendas? Sic ergo grauissima digni sunt isti cognati reprehensione, propterea ꝙ dissuadent condonationē iniuriarum, & ita vn̄r quodāmodo id in Deo reprehendere. Vident.n. quòd Christus dn̄s dicat: Pater ignosce illis &c. Itē post resurrectionē dicebat discipulis: Sic oportebat pati Christū, & resurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pęnitentiam in remissionem peccatorum. Et tn̄ tu dissuades remissionē peccatorum cognato B tuo. Sanè præclarissimum est opus misericordiæ, salutaria ꝓximo suo dare consilia, & cœlestem viam ei commonstrare. Et tn̄ vix iam reperias, qui facere audeat, & præsertim si viderit se ea causa molestiam aliq̄ exhibiturum alicui illustri uiro. Non ita quidem se gerebant Aegyptij licet barbari, cū Pharaone, quin potius dixerunt ei, usquequo patimur hoc scandalū? Dimitte homines, ut sacrificent dn̄o Deo suo: nonne uides ꝙ perierit Aegyptus? Sic ēt plurimum proderat societas sancti Samuelis ipsi regi Saul. Sed multos uideas, qui ne molesti videantur, non audent ēt in opportunitate vtiliter reprehende- C re, vel aliquid præclarum facere: sicut Pilatus cùm audiuit: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris, non est ausus præclarū illud factum aggredi dimittendo Christū illæsum. O quanto vberiores referremus virtutum progressus, si alij alios aiaremus ad ea, quæ salutaria sunt. ò quantum nocent sæpe multi imprudentes suis prauis consilijs! videas multos imprudētes viros non erubescere dissuadere alicui, vt religionē ingrediat̄, vel vt inde egrediatur si ibi fuerit. Quo consilio quid pestilentius excogitari pōt? adeo vt aliqui doctores dicant, talē consiliariū, qui cū effectu id operatur, teneri ad similē religionem. D Multos præterea videas in peccato perseuerantes, quòd non habeant aliquē consiliarium, qui ipsis bene consulat: & ita servos Dei bene consulentes plurimi facere debemus in ciuitatibus. Vide.n. q̄uo solus Ionas totā Niniuē conuerterit. Fateor quidē multos reperiri, qui salutaria respuant cōsilia, & ea moleste accipiant, dicentes quòd satis abundant consilio. Sed tn̄ isti non audiunt quid Sap. moneat, cùm ait: Ne innitaris prudētię tuę. Itē: Ne sis sapiens apud temetipsum. Et Eccl. inqt: Fili mi, sine cōsilio nil facias, & post factū non pęnitebis. Quare accede ad viros doctos & qui timoratam hēant cōscientiā, vt te instruant; nam ad horum lucem tanq̄ ad lucem sine fumo &

Luc. 23. Luc. 24.

Insignis est virtus salutaria dare consilia. Exo. 10.

1. Reg. 15.

Ioan. 19. *Non erubescamus opportune mala reprehendere.*

Salutaria cōsilia alij alijs exhibeamus.

Vide Ric. quo. 3. & Sco. in 4. d. 15. q. 3. Ionæ 3. Prou. 3. Eccle. 32. Simile.

mo & vndiq; perspicuam, optime leges & disces, quæ ad vitæ E
instructionem erunt necessaria. Et certe tā atrox crimen eius
qui noxia dat consilia lingua sua, vt dicant doctores, ꝙ quam-
Consilium dare prauum quā graue sit scelus. uis peccauerint grauissime, qui Christum proprijs manibus
crucifixerunt, nihilominus tñ plus peccauerint Scribę & Pha
risæi lingua sua eum ad Pilatũ deferentes. Vnde Christus di-
cebat: Qui tradidit me tibi, maius peccatum hét. Et Pilatus di
cebat, Gens tua & Pontifices tui tradiderũt te mihi. Vide ob-
Ioan. 18. secro quantũ Deus contra illos principes, qui prauum dabant
exēplum populo fuerit indignatus, adeo vt diceret Moysi: Tol
Num. 25. le cunctos principes populi, & suspendes eos contra solē in pa F
tibulis, vt auertatur furor meus ab Israel, Itē ait: Hostes vos
Num. 31. sentient Madianitæ, & percutite eos, quia ipsi hostiliter ege-
runt contra vos, & deceperunt insidijs per idolũ. Hæc aũt pu-
nitio sumpta de Madianitis, qui ipsos ad idololatriam induxe
rant, tāta fuit, vt oēs gladio delerent, ꝑter puellas, & totā pro-
Consiliarij praui quò redigātur. uinciā deuastarent. Porro in consilijs ipsis magna adhibenda
est cautio tũ ex parte dantis, tũ ex parte accipientis, ne aliquis
in aīa infirmetur, siue dando, siue accipiendo consilia. Vnde ꝑ-
Lau. Iusti. lib. de vi. soli. c. 16. clarè Lau. Iust. ait: Optime quidē opitulatur ad consequen-
dũ discretionis lumen, interdũ collationē habere cũ patribus, G
atq; maiorũ subesse iudicio, eorũ videlicet qui pro consuetudi
ne exercitatos hñt sensus ad discretionē boni & mali: non.n.
oēs ætate longæui, aut confecti abstinentia, ad præbendũ con
Sap. 4. silium idonei sunt: Senectus venerabilis est, nō diuturna, neq;
annorum cōputata numero: cani quippe sunt sensus hoīs, &
ætas senectutis, vita immaculata. Illorum igitur adhære consi
lijs, eorumq; imitare prudētiam, qui propria edocti experien-
Cōsiliarios quō seligamus. tia, secum cooperante gratia, iudicare valent, quæ sit voluntas
Dei, dæmonumq; fallacia. Ambr. præterea lib. de salutaribus
docu. inquit, Elige tibi consiliarios bonos Deũ timentes, & ve H
Amb. lib. de salu. docu. c. 16. ritatem amantes: sæpe.n. adulatores blanda facie decipiunt
aīas audientium se, & perpetuæ mortis laqueis interimunt.
Vnusquisq; amicus ad ædificationē, & non ad destructionem
placeat proximo suo, quia non omnis amicus consiliarius esse
poterit, dicente scriptura, Amici tibi sint multi, cōsiliarius aũt
Amb. li. 2. offic. c. 1. vnus. Et alibi inquit Ambr. Aduertamus ēt ꝙ in acquirendis
consilijs plurimũ valeat vitæ probitas, virtutum prærogatiua,
beneuolentiæ vsus, frugalitatis gratia. Et modum subiungit:
Quis.n. in cęno fontem requirat? Quis ē turbida aqua potũ
petat? vbi luxuria est, vbi intemperantia, vbi vitiorũ confusio,

quis

A quis inde sibi aliquid hauriendum existimet? Idem ét ait: Talis itaq; esse debet qui alteri consilium dat, vt seipsum formā det atq; exemplū bonorum operum, in doctrina, in integritate, vt sit eius sermo salubris atq; irreprehensibilis, consiliū vtile, vita honesta, sententia decora. Talis erat Paul. qui consiliū dabat virginibus, magisterium sacerdotibus, vt primū seipsum formā nobis præberet ad imitandum. Talis igitur esse debet consiliarius, qui nil nebulosum habeat, nil fallax, nil simulatū. Quòd si hæc oīa seruaueris in dandis consilijs tuis indigentibus, proculdubio diuina intercedente gratia vberrimos virtu- B tum reportabis progressus. Longe igitur aliter se gerebant isti cognati Christi, qui ipsi consiliū dabant. Est quidem cor hoīs instar foculi alicuius mensarij, siue thuribuli prunis conferti, paratiq; ad recipiendum quidquid in illud conieceris: si pastillos aromaticos cōieceris, tota domus odore implebitur suaui: si aūt sulphur immiseris, vel aliquid aliud tetri odoris, totā domus ét teterrimo odore inficietur: ita plane si in alicuius mētem salutaria consilia indideris, si fontem ei aperueris veritatis & probitatis, efficies profectò, vt ex eius corde odoris suauissimi fragrantia producatur: sin autem illū depranatis cōsi- C lijs contaminaueris, si impietates, vitia, & cęteras labes in eius consiliū adhibueris, eris causa certe intolerabilis fœtoris, egrediturq; ex eius corde fętidus quidam fumus, qui non solùm aīum, sed ét vniuersam domū & familiā atque adeo rēpub. non sine magna pernicie peruadat. Vide igitur quanta sit in consilijs dňa, & attende quænā accipias consilia, & à quibus. Duo quidē illi viri de quibus mentionē facit Ezec. quorū vnus Iezonias, & alter Pheltia, graues quidē erāt & docti, & in lectione legis dñi plurimū versati, sed nihilominus pestifera cōsilia alijs dabant. Etenim ex pharmacopolio vbi salutaria reddunt D pharmaca, ꝓmitur ét aliqñ lethale venenū, sic ex hoībus alioqui eruditis, pestiferū interdū & noxiū promitur consiliū. Vñ Eccl. ait: Cùm extraneis consilium ne habeas, i. ab hoībus à virtute alienis, non capias consiliū. Itē alibi ait: A malo consiliario serua aīam tuā. Ille te recto consilio erudiet, qui aīam tuā diliget, & eius salutē optabit. Vnde Greg. inquit: Nullus fidelior tibi ad consiliū esse pōt, quā qui nō tua, sed te diligit.

Ambr. vbi sup. c. 17.

1. Cor. 7.

Cōsiliarius qualis esse debeat.

Simile.

Cōsiliarius optimus quantū cō ducat, & malus quā tū noceat.

Ezec. 11.

Simile.

Eccle. 8.

Eccle. 37.

Grego.

Consilium malum aliqñ dant subditi principibus & ꝓlatis, vt eos ruere faciant in scandalū & in malū: sic populus Israel male consuluit Aaron, vt faceret eis vitulum aureū quem adorauerunt, quibus Aaron statim credidit, & scandalū incurrit. Exo. 32.

Laudare

Laudare & iactare seipsum quam sit turpe.

E

Ambitio detestabilis. NEmo quippe in occulto aliquid facit, & quærit ipse in palam esse &c. Satis certe isti declarabant quam amici essent propriæ æstimationis & laudis, & ita cæteros sui similes iudicabant. At verò, vt nos beatitudinem, quæ verè laude digna est, consequamur, non debemus propriá quærere æstima
Psal. 83. tionem, sed Christi humilitatẽ imitari. Vnde Dauid dicebat, Beati qui habitant in domo tua dñe, in secula seculorum lau dabunt te. Hic igitur nos in humilitate exerceamus, vt illuc tandem proficiscamur: etenim qui propriæ æstimationi & lau F
Iactabundi quanto in periculo versentur. di hic assuetus est, quo illuc tendet vbi tam differens est locutio, & nulla est iactantia, & vana ostẽtatio? O nos miserabiles, qui cùm ad cęlum tendamus, nihilominus tñ negotia tm̃ terrena tractamus! Et certe mirum est, ꝙ si actionem aliquã habiturus sis ante aliquos vel ad horã dumtaxat, te quidẽ prius intra priuatos parietes exercere soles; & tñ cùm debeas in cælo semper Deũ laudare, hic nolis iam eius laudibus teipsum assuefacere. Periculosa quidem est sui iactantia, quandoquidem amor proprius nos in mala multa præcipitat. Vnde Sap.
Prou. 27. ait: Laudet te alienus, & non os tuũ. Hinc fit, ut uiri sancti se G semper humilient, etsi quid boni habent, illud Deo ascribant.
Gen. 41. Vnde Ioseph dixit Pharaoni; Absque me Deus respondebit
Isa. 26. prospera Pharaoni. Et Isa. ait: Omnia opera nostra operatus est in nobis dñs. Alij igitur potius prædicent opera nostra q̃ nos, & aliorum iudicio hanc laudem permittamus; vel, quod præstabilius est, Deo omnia bona nostra ascribamus. Sic cæte
Exo. 34. ri notitiam habebant, ꝙ Moysi facies resplenderet, cùm tñ ipse id uideretur ignorare. Malorum quidẽ conditio est, vt non solùm laudem affectent veram ex aliquibus bonis operibus, quæ fortasse fecerunt, sed ẽt & falsam sibi ascribi velint: vnde H
3. Reg. 22. fit vt nec ueritatem audire uelint. Hinc Achab dicebat de Michæa: Ego odi eum, quia non prophetat mihi bonum, sed malum. Iam ferè totus mundus est idcirco in tenebris tanquam
Exo. 10. Ægyptij, & in diuersitate linguæ tanquam Babylonia. Vnde
Gen. 11. Psal. Saluum me fac Deus, qm̃ defecit sanctus, qm̃ diminutæ
Psal. 11. sunt ueritates à filijs hominũ, vana locuti sunt vnusquisq; ad
Simile. proximum suum. Sanè qui laudat quod malum est, instar illius esse videtur, qui spinas irrigat vt crescant: non igitur ad uirum bonum id pertinet. Vnde de Iuda illo Machabæo potius
1. Mac. 3. dicitur, ꝙ perambulabat ciuitates Iuda, & perdidit impios ex

eis,

A eis,& auertit iram ab Israel. Vnde ad Noe dixit dñs, & ad liberos eius; Terror vester & timor sit super cuncta animalia terræ: non dixit super homines, nã his qui viuunt sicut homines, non est ꝙ incutiatur terror: sed qui viuũt more belluino. Porro Ambr. ait, ꝙ magis ægre fert iustus cũ laudatur, quam malus cum uituperatur. Qui enim assuetus est per planiciẽ iter facere, egræ fert quidẽ cum montes debet peragrare: sic ergo vir humilis & pius, cũ sit assuetus itineri humilitatis, maxime fugit laudes humanas: superbus verò talibus laudibus uanis maxime pascit; sed tñ uide quid ipsi accidat: de Herode enim B legimus in Actis Apost. ꝙ hac quidem inani laude delectaretur, & diuinos sibi arrogaret honores, qui tñ seuerissime fuit à Deo punitus, & tñ non fuit punitus simulatq; Iacobũ interfecit, vel ẽt Petrũ cõprehendi iussit: vt inde intelligamus quãtũ Deo displiceant illi, qui tales sibi honores arrogãt sua quidem iactantia intolerabili & vana ostentatione, atq; sibi quod Deo tribuendũ est, fallaciter atq; inaniter, & illicite usurpant.

Gen. 9. Ambr. Simile. *Humiles nolunt audire propriam laudem.* Act. 12.

APPENDIX.

Si hæc facis, manifesta teipsum mundo. Vide obsecro qũo confusis istis hominibus videretur Christus nõ satis se ipsum C declarare, sed potius confuse uiuere, & ideo dicebant, vt se manifestaret, quasi dicentes illud Eliæ; Vsquequo claudicas in duas partes? non possũmus intelligere utrum legem Moysi sequaris, an vero aliquam aliam? Atque ita quales ipsi erant, talem Christum iudicabant quidem, volentes mundo & Deo simul seruire. Sicut ẽt multos his similes uideas hoc tpe. Respuamus igitur mundanas delicias & mundi obsequia, ita ut oẽs uideant nos uere & ex animo Deo seruire. Sunt enim aliqui qui alterũ pedem in Dei obsequio, & alterũ in mundi obsequio ponere uolunt, atq; distinctas & contrarias uolunt ob- D seruare leges. Quare potius Mathathiam imitemur: qui suo præclaro exemplo multos retraxit ab idololatria, ad quã impius Antiochus ipsos compellere uolebat. Vnde publice ait: Oẽs qui zelũ habent legis, exeant post me, & fugit ipse & filij eius in montẽ, & reliquerunt quæcunq; habebãt in ciuitate. Et uide quid inde secutũ sit: nam inquit textus, ꝙ tunc descenderunt multi quærentes iudiciũ & iustitiam in desertũ. Atq; ita tm̃ hic zelus placuit Deo, vt multa ei cõtulerit beneficia. Sic ẽt Dauid dicebat: Loquebar de testimonijs tuis in conspectu regum, & nõ confundebar. Item Pau. dicebat; Non erubesco Euangeliũ. Videas. n. aliquos qui erubescnnt bene operari propter

Inuidia homines multos excæcat. 3. Reg. 18. *Deo ex animo seruiamus.* 1. Mac. 2. Psal. 118. Rom. 1.

propter Deum, nec attendunt quid Christus dicat: Qui me E
Luc. 9. erubuerit coram hominibus, erubescet eum pater meus. Qui
Mundani vere & ex animo Deo non seruiunt, sed mundo ét placere uo
se iactant. lunt, erubescunt iniurias condonare, & similia præstare opera
Serui Dei quæ lex Christi præcipit: at verò qui Deo vere seruiunt, gau
humiles. dent, q̃ etiã à mundo contemnantur, & pro nihilo habeantur.

Feria III. post Dominicam in Passione.

CONCIO TERTIA.

Boni non timent ipsos malos.

Occasiones quomodo euitandæ.

AMBVLABAT *Iesus in Galilæam.* Io. 7. Non equidem idcirco ambulabat per Galilæã, q̃ ipsos Pharisæos timeret, sed vt nobis exemplum daret: tum ét vt intelligant boni quòd non debeant ét malos
Ezech. 2. *Malos non timeamus.* timere. Vnde dixit Deus Ezech. Ne timeas Hebræos, qm̃ subuersores sunt & scorpiones. Acsi diceret, si virtute ornati essent, si essent fide muniti, & charitate roborati, essent absq; G dubio timendi: sed tñ cùm apud eos lex diuina nihil ualeat, iudicia iaceant, vera religio occiderit, noli eos timere. Plus põt
4. Reg. 6. vnus virtute munitus, quã multi uirtute nudati. Elisæus obsessus à Syris, puero suo innumerabiles hostiũ copias aspicienti, & metu laboranti, ait: Noli timere, plures enim nobiscum sunt q̃ cum illis, & uidit puer exercitum angelorum opem ferentem Elisæo, & fuerũt Syri cęcitate percussi, & regi traditi
1. Reg. 18. in Samaria. Volebat impius Saul, piũ interficere Dauidem, & ait scriptura, Timuit Saul Dauidem, eo q̃ esset dñs cum eo.
Mali solẽt timere interdum bonos. Rex quidem erat Saul, & multis militibus stipatus, & tñ pauperem Dauidem, exulem & derelictũ pauebat, cùm esset Dauid virtute pditus. Magnas profectò vires uirtus habet, adeo vt infringat potentiam malorũ contra bonos armatam. Sed H dices, impius poterit mihi detrahere, & notam ignominiæ mihi inurere, cur igitur eũ non timebo? Sed non intelligis obsecro, q̃ id sit gloriosum, videlicet ab impijs uituperari? eorum quidem de te detractio, est uitæ tuæ approbatio. Tunc ostendes te esse iustitia insignem, cùm illis displiceas, qui Deo nõ
Psal. 37. placent. Quod intelligens Dauid dicebat: qui retribuũt mala pro bonis, detrahebãt mihi, qm̃ sequebar bonitaté. Antisthenes qui-

A nes quidem insignis Philosophus, cùm aliquādo ab improbis & sceleratis efferretur laudibus, dixit vt Dio. La. refert: ò me miserū, metuo ne in crimen aliquod inciderim. Et alibi dicenti cuipiā, multi te laudant, quid inquit mali feci? sentiebat illustris Philosophus opinionē impiorum hominū solere esse laudatricem uitiorū, & uirtutum obiurgatricem. Hoc intuebatur animo Sene. cùm diceret; Argumentū est recti uiri, malis displicere. Et latinæ eloquentiæ parens Cicero: Ea inquit est profectò iucunda laus, quæ ab his proficiscitur, qui & ipsi in laude uixerunt. Cùm igitur facinorosi & sceleribus contami-
B nati, nil ualeant apud Deum, non est q̄ eos metuas. Neq; pōt malus bonū decipere, nisi ipse se decipi patiatur. Vnde Petrus inquit; Quis est qui uobis noceat, si boni ęmulatores fueritis? Sed etsi quid patimini p̄p̄ iustitiā, beati. Quin etsi aliquis se solum uideret iustum inter prauos, deberet semper constanti animo in dn̄o confidere, & dicere cum Propheta; Dn̄e memorabor iustitiæ tuæ solius: introibo in potentias dn̄i, considerabo choros angelorum, & sanctorum qui in hoc mundo ēt vixerunt inter malos, & de ipsis triumpharunt. Non debet bonus pauere ipsos malos, præsertim cùm uideat, quid de ipsis dicat
C Deus per Isa. Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis. Non ergo timeat bonus, q̄nquidē omnia opprobria mali uertet illi Deus in bonū: vnde Pau. ait; Quòd diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonū. Quid quęso nocebit tibi bono maledictio mali, cùm p̄sertim ipsi bono Deus benedixerit? Vnde Balaam dixit regi Balaac: Q̄uo maledicam, cui non maledixit Deus? Vndę regius uates ait: Maledicent illi, & tu benedices. Sed quid nocebit maledictio impij ipsi uiro probo? cùm dicat Deus per Zacha. de bonis: Ero murus igneus in circuitu eorum. Causam porro cur
D tantopere Deus bonis faueat, videtur insinuasse Propheta ille Balaam, cùm ait: Non est idolum in Iacob, neque videtur simulachrum in Israel. Quasi diceret Deus: mei quidem serui, non seruiunt idolis & uanitatibus, idest non se vlciscuntur, non inhiant diuitijs, non ambiunt honores.

Porro vir improbus nunquam subuertet probum uirum, si ipse sibi diligenter attendere uelit: atq; ita curet, vt tanquā sol eum illuminet exemplo suo. Siquidem sol quocūq; discurrit, omnia illuminat, & bonis planetis quibus sociatur fauet, malos aūt mitigat: sic igitur se gerat vir pius & uirtutis studiosus. Vnde Eccl. ait: Homo iustus in sapientia manet sicut sol: quasi dicat,

Antisth. Dio. Laer. *Laudari à malis ignominiosum est.* Sene. Cice. *A bonis laudari gloriosum.* 1. Pet. 3. Psal. 70. Isa. 1. Rom. 8. Num. 23. Psal. 108. Zach. 2. Num. 23. Simile. *Exemplū bonum vbique dem⁹.* Eccl. 27.

Gal. 6. dicat, bonos animare solet, malos vero corrigere in spiritu le- E
Matt. 5. nitatis, vt ait Pau. Vnde Christus de bonis loquens, ait: Vos
Sene. estis lux mundi. Item Sene. ait; Amici uitia si feras, facis tua.
Quòd si ad uitia corrigenda oēs opportune tenentur, multo
magis uiri Ecclesiastici, prædicatores, prælati, confessores. Vn
Ezech. 3. de Deus ait Ezech. Fili hominis, speculatorem dedi te domui
Qui præsertim ad corrigendū tenentur. Israel, & audies de ore meo verbū, & annunciabis eis ex me.
Si dicente me ad impiū &c. Item apud Isa. dr; Omnes bestiæ
agri venite ad deuorandū: & subiungens causam ait: speculato
res sunt cæci. Apostolus ēt non erat contentus vt in publico
Isa. 56. tm̄ prędicaret, quin potius ēt in priuatis domibus salutaré tra F
debat doctrinā. Vnde ait, Vos scitis à prima die qua ingressus
Acto. 20. sum in Asiam, qualiter vobiscū fuerim per omne tp̄s, seruiens
Tim. 4. dño cū omni humilitate & lachrymis. Item ad Tim. scribens
inquit: Prędica verbū, insta opportune, importune &c. Merito
Isa. 56. igitur Isa. reddens causam cur uocet belluas ad deuorādos il
los, ait, Quia sunt canes muti, non ualentes latrare. Vide ēt
Hier. 43. quā seruidus prædicator fuerit Hier. qui ēt pro ueritate præ-
dicāda lapidibus obrutus est. Paulus ēt ita sibi auditores suos
Gal. 4. prædicatione deuinciebat, vt diceret: Oculos ēt uestros eruis-
setis si liceret, & mihi dedissetis. Sed nō tali animo affecti erāt G
ad Christū hi Pharisæi, quin potius eū interficere uolebant.
Nō tm̄ ppea desinebat Chr̄s eos sua doctrina illustrare, tanq̄
sol in medijs tenebris, & tp̄s opportunū patiendi expectabat.

Tempus bene impendamus.

Tēpus pretiosum. TEmpus meum nondum aduenit, tempus autem vestrum semper est paratum. Pretiosissimus equidé thesaurus est
tempus ipsum, & idcirco bene est impendendū. Si enim annos
quos hic traducimus, non bene impendimus in diuinis obse-
quis, quamuis multi illi sint, parui tm̄ sunt reputādi. De seruis H
Psal. 52. tm̄ Dei dicit Psal. Dies pleni inuenientur in eis. Vnde fit, vt cū
Gen. 5. anni Mathusalem, Noe, & Abraham numerentur, non tm̄ nu-
1. Tim. 5. merantur anni Cain, Ismaelis, Esau, & Absalon, vt intelliga-
1. Reg. 6. mus q̄ potius horum anni erant mortuorum q̄ uiuorum. Vn
Acto. 13. de Pau. Vidua quæ in delicijs viuit, viuens mortua est. Item
Male viuere, potius est mori, quam viuere. de Saul legitur q̄ regnauerit duobus annis, cùm tm̄ regnasset
quadraginta annos, vt constat ēt ex Act. Apost. quod ideo di-
citur, qm̄ illis duobus annis tm̄ bene regnauit. Vnde colligas
quam parum conducat alicui, q̄ uixerit in religione, vel in ali
qua administratione multos annos, si eos non bene traduxit.

Tempus

A Tempus quidē uitæ mali uocat Iob noctē turbulentā, dicens: Noctem illam tenebrosus turbo possideat, non computetur in diebus anni, neq; numeretur in mensibus: sit nox illa solitaria, nec laude digna. Quamuis plurimum laborent mali, eorum tñ labor inanis futurus est. Quòd aūt laborēt, constat ex lib. Sap. ubi dicunt: Lassati sumus in uia iniquitatis & perditionis: item quòd sit eorum labor inanis, declarat Psalm. dicens: In labore hominum non sunt. Quasi dicat, non sunt tales labores hominum, sed potius dæmoniorū & belluarum: belluæ quidem non sibi, sed alijs laborant, ut cùm iumentum fert ligna, uendit ea B rusticus, & pecuniam sibi reseruat non belluæ: sic ēt malus & impius laborat quidem, sed totum lucrū dæmon sibi asportat. Quamobrem ne in tantam deueniamus miseriam, tempus ipsum bene impendamus, & dicamus cū Dauide: Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte. Modum autem bene impendendi tempus, nos docet Deuter. Vbi dicitur; Post bellum uictis hostibus, qui captam uoluerit habere vxorem, introducet domum suam, quæ radet cæsariem, & circuncidet ungues, & deponet uestem in qua capta est, & flebit patrem & matrē mense uno, & sic erit illi uxor. Mulier plane, est anima C nostra, pulchra Dei imagine decorata, quam uicto mundo, & malorum principe eiecto foras, Christus cæpit in prælio passionis suæ: hæc si Christo cupit desponsari, in eius domum hoc est Ecclesiam, debet per fidem introduci, deinde pilos superuacanearum & inutilium cogitationum, est diligenter ab rasura; ungues quoq; hoc est prauarum actionum sordes circumcisura: sed & oportet deponere uestem, hoc est peccandi consuetudinem ueterem relinquere, iuxta id quod Paul. ait: Deponite uos iuxta ueterem consuetudinem, ueterem hominem, qui corrumpitur ŝm desideria erroris, renouamini autē D spiritu mentis uestræ, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate ueritatis. Demum ob patris & matris separationem, quòd se à Dei, & Ecclesiæ præceptis aliquando separauerit, uim lachrymarū profundat: atque ita sponsa introducetur commode ad sponsum.

Iob 3. Sap. 5. Psal. 72. *Laborant quidem mali sed in cassum.* *Tempus in cassum nō expendamus.* Deut. 12. Ioan. 12. Ioan. 16. Ephes. 4. *Conscientiam mundemus.* *Tempus bene traducamus.*

Non debemus igitur his rebus mundanis & puerilibus tp̄s expendere, sed in rebus ad animæ profectū pertinentibus. Vnde Apos. nos monet dicens: Nolite pueri fieri sensibus; etenim pueri parui magna non desiderant, nilia solent admirari, currus & equos, aurigas, rotasq; ex luto factas. Hoc aspectu delectantur, ait D. Chr. Quòd si regem in curru aureo sedentē & mulos

1. Cor. 14. Simile. Chryso. in Io. ho. 50. tom. 3.

mulos albos iunctos, & eximium cultum viderint, ne respiciūt quidem. Præterea puellas ex creta ornant, veras aūt pulchras nesciunt: & in multis alijs itidem afficiuntur. Tales equidem nonnulli nunc reperiuntur: nulla his cælestium cura, sed ad lutea tanq̃ pueri obstupescunt, & terrenis diuitijs blandiuntur, & gloriam & voluptates huius seculi magni pendunt atq; æstimant, quæ ita puerilia sunt vt illa. Quæ vero & vitę, & glorię, & requiei causa sunt, nō curāt, sed vt pueri his priuati, deflent: illa aūt ne desiderare quidem norunt. Multos enim videas ēt in ætate prouecta atq; ingrauescente, qui pecunias potius concupiscunt, & mundanos honores atq; fastus, quàm diuitias permanentes & in ęternum duraturas. Si quem plumbeum nummū admirantem, & ad eū colligendum inclinantem se videres, nonne eum quam pauperrimum iudicares? tu autem ēt viliora congregans, inter diuites te annumeras: & qua hoc quęso rōne nititur? Illum etenim diuitem dicimus, qui omnia præsentia contemnit. Nemo parua hæc, argentum, aurum, & huiusmodi imaginarias diuitias ridere poterit, nisi maiorum desiderio teneatur, sicut neq; plumbeum nummum, nisi aurea possideat.

Mundana impediunt nobis viam ad cælum.

Simile.

Terrena nos pdunt.

Diuitias mundanas spernam⁹.

I

F

Qualia sint hæc mundana.

G

Auctor.

NOn potest mundus odisse vos, me autem odit, quia ego testimonium perhibeo de illo, quia opera eius mala sunt. Sanè hæc est mundi conditio, vt suos sectatores & sibi indulgentes, nō videatur perinde odio habere, atq; eos qui ipsi aduersantur & resistunt. Vnde dicebat Christus discipulis suis: Si de mūdo fuissetis, mundus quod suū erat diligeret: quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Vnde facile intelligas q̃ latū sit discrimen inter hæc duo, videlicet esse in mundo, & esse de mundo: siquidem in mundo quidem hoc versamur tam boni quam mali: at verò de mundo dicuntur ipsi mundani, qui se mundi vitijs dedunt & mancipio tradunt, qui honoribus mundanis inseruiunt, qui vitijs & voluptatibus huius seculi inhiant. Multis namq; videtur, vt qm̃ egressi sumus ex matris vtero aliquantulum infecti, etiam nos penitus inficere & inquinare sordibus debeamus. Quosdam videas adeo præcipites, atq; ira incandescentes, vt si forte de capite pileus in terram decidat, & tātillum infectus videatur, statim iracundia flagrantes & furore correpti, in cænū ēt profundum, cum inijciant, vt omnino inficiatur, & conspurcetur. Quod plane stultum esse, nemo nescit, quia citius mūdaretur

Ioan. 15.

Non inhiemus mundanis et caducis.

H

Simile.

Iracundi quam sint cæci.

à parua

A à parua quam à magna labe: maior igitur, & omnium maxima *Vitia in-*
est dementia nostra, qui quòd nati simus infecti originali la- *quietãt a-*
be, quæ tñ iam baptismo deleta est, & prauis quibusdam incli *nimam.*
nationibus videmur affecti, quæ ẽt in baptismo debilitantur, Genes.8.
nihilominus tamen velimus nos commaculare, & fœdare omnium vitiorum teterrima sentina & luto, atq; adeo mundanos reddere, vt nil in nobis nisi immunditia & peccatũ inueniatur.
Si ergo quilibet, nisi iam furore correptus videri velit, quamuis calceus leuiter inficiatur, non eum propterea in tenacissimum lutum regerit, neq; si pallium aqua leuiter aspergatur & Dissimilia
B irroretur, præterea in fluuium immergit: neq; si quid sanguinis leuiuscula incisura educatur ex digito, propterea magnum vlcus infert: aut deniq; quòd nũmulus de crumena exiluerit, ideo oẽm pecuniam profundit: Cur igitur in his tam prudens, *Pruden-*
in peccando tam mentis inops eris, vt in vitiorũ omnium den *tiores vide*
sissimum cænũ te immittas? Iudicant quidem tales homines, *mur ad se-*
propterea ꝙ tantillam habeant sordem, idcirco se debere cæ- *cularia, ꝗ*
num omne turpitudinis calcare, atq; regulam illam esse sibi *ad cęlestia.*
seruandam, frustra est potentia quæ non reducitur in actum, *Quorun-*
& ipso consensu compleatur. Atq; ita æquum esse censent, vt *dam homi*
C seruent quod dicitur in Apoc. Qui nocet, noceat adhuc, & qui *nũ error.*
in sordibus est, sordescat adhuc. Ah quanto præstabilius atq; Apoc. 22.
præstantius foret, vt quãuis non possimus non in mundo esse, *Vitiosi*
quamdiu animam non efflamus, curaremus saltẽ ne mundani *quot erro-*
essemus, & vitijs ipsis ne nos inficeremus. Siquidem Dei nos *ribus excę-*
iuuante gratia præstare possumus ne mundani simus, atq; vt *centur.*
tam vilem mundi cognationem amittamus, & diuinam facile consequamur, fiamusq; diuinę consortes naturę, vt ait Petrus: 2. Pet.1.
ut nobis tandem dici possit, quod Christus dominus dixit discipulis suis; Vos de hoc mundo non estis, & propterea odit Ioan.15.
D vos mundus: non autem quod hodie infelicibus Iudæis dicit: Non potest mundus odisse vos, me autem odit, quia testimonium perhibeo de illo, quia eius opera mala sunt.

Si homini mundano, ait Chrysostom. in tanta malorum Chryso.in
multitudine constituto, collocutus fueris iustitiæ uerbum, & non absol.
uerbum perdis, & ille non temperatur in concupiscentia mũ- homil.31.
danarum rerum. Ecce enim si ostendis leoni uiridem herbam, tom.2.
aut campum beneflorentem, non excitat eum in concupiscen Simile.
tia, quia non habet hoc in natura, ut herbas manducet. Et
contra si ostendas boui carnes, non concupiscit, quia non est Similitu-
bouis natura ut carnem manducet. Sic & homini mundano si. do.

de bono cęlesti loquaris, non excitatur concupiscentia boni, I
sed quemadmodum si pluuia super lapidem & saxum cadat, desuper quidem irrigatur, intus autem siccum est atque arescit, neque humor ipsum penetrat: sic & tali homini quando loqueris verbum Dei, tantummodo sonus verbi desuper ferit eius aures carnales, in cor autem eius nequaquam penetrat & retinetur. Vnde Sapien. ait: Non recipit stultus verba prudentiæ, nisi ea dixeris quæ versantur in corde eius. Item, Impius cùm in profundum venerit peccatorum contemnit; sed sequitur eum ignominia & opprobrium. Ferunt quidem naturales Philosophi, esse gemmas quasdam in conchis marinis, quæ tametsi in mari ipso procreentur, maxime tamen ab eius natura distent & differant: mare siquidem cæruleum est, ipsæ vero candidissimæ: mare salsum est, ipsæ vero delectabiles: mare multis sæpe nos vrget calamitatibus & tristitia, ipsæ vero corda exhilarant & recreant. Quod eo quidem fit, quia quamuis in mari ipso gignantur, ipsis tamen cælestes quidam influxus prædominantur, atq; ita maiori quadam affinitate coniunguntur cum sole & astris, quam cum ipso freto in quo sunt genitæ. Tales vtiq; sunt serui Dei, qui quamuis hic in mundo geniti sint, nullam tamen cum eo affinitatem & coniunctionem contrahunt, sed tota eorum conuersatio in cælis est. Quicunque animum suum his rebus mundanis & caducis omnino immersum habent, nilq; præterea pretiosum dicunt, similes mihi videntur Chamæleoni & talpis, quæ animalia aere & terra pascuntur: omnia enim quæcunq; isti cogitant & sapiunt, sunt mere terrestria & vanitatis plenissima. Quemadmodum lux lichnorum sole ipso accedente obscuratur, ita si conferas res terrenas cum cælestibus, inuenies vtiq; exiguas omnino esse, & nullius lucis, quin potius plenas obscuritate & tenebris cymmerijs. Itaq; cùm essent talibus rebus mundanis dediti hi Pharisæi, propterea Christum oderant, qui cælestes eis proponebat diuitias; tum etiam eius discipulos oderant: sicut Saul non solùm Dauidem persequebatur, sed etiam amicos Dauidis, quandoquidem eadem hasta qua Dauidem voluit interimere, etiam interficere volebat Ionathan, tum etiam obiurgauit Michol, ideo ꝙ ipsum delusit ficta quadam imagine: etenim interfecit sacerdotem Achimelech, qui Dauidem pauerat; tales ergo erant isti Pharisæi, qui non solùm Christũ, sed etiam eius discipulos persequebantur: & tales etiam sunt hodie mundani persequentes seruos Dei.

[Margin: Prou. 28. — Simile. (F) — *In mundo latent multi serui Dei.* (G) — Philipp. 3. — Similitudo. — Simile. — *Diuitiæ tẽporales cũ æternis cõparatę inanes sunt.* (H) — 1. Reg. 20. — 1. Reg. 19. — 1. Reg. 22.]

Feria

A

Feria III. post Dominicam in Passione.

CONCIO QVARTA.

Vitam bene traducamus.

MBVLABAT *Iesus in Galilæam, non enim volebat in Iudæam ambulare &c.* Io. 7. Admirabile planè est videre quantam diligentiã adhiberet Christus circa salutis nr̃æ negotia, ita vt vbiq; versaretur, semper prędicaret & miracula operaretur, & prę sertim quãto magis mors eius appropinquabat: ꝙ vtinã nos imitaremur, vt bene quidem tp̃s impenderemus quanto magis morti appropinquamus. pretiosissimus.n.est thesaurus tp̃s ipsum, & plurimi à nobis æstimandũ, ait Lau.Iust. Quod quidẽ perfacile ex eo intelligitur, ꝙ.s.qui in extremis sunt suppliciis, amplissima darent regna, si modo possent, uel minimũ impetrare pœnitendi tp̃s. Meritò.n.eis nullus locus veniæ datur, quippe qui oblatũ dum adhuc viuerent, percipere noluerunt. Ergo sedulo meditemur qũo tp̃s traducamus, ut eo fructuose, & cum vtilitate vtamur, non sicut impij de quibus dicit Iob: Tenent tympanũ & cytharã, & gaudent ad sonitũ organi, ducũt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Ideo plériq; non inueniunt dñm, quia non quærunt eum quo tp̃e oportet. Vnde Isa. ait, Quærite dñm dum inueniri pôt. Diues ille clamabat dicens: Pater Abrahã miserere mei; sed non quo tp̃e oportebat. Itẽ virgines illæ dicebant; Domine, dñe aperi nobis, sed non iuuenerunt dñm sibi aperientẽ. Vnde Apost. nos monet dicens: Ecce nunc tp̃s acceptabile. Ineunda quidem diligenter nobis ratio est, quam reddere debemus de impensa nostri tp̃is, ait Senec. ꝙ pretiosissimus quidam est thesaurus, quodq; pleriq; ita male collocant, vt nil infructuosius consumant, cùm tamẽ turpissima sit eius iactura. Quam paucos inuenies, qui pretium tempori ponant, & qui diem æstiment. Dedit tibi Deus vitam, ait Chrys. vt eam impendas in diuinis mãdatis obeundis, tu vero eandẽ in vitijs traducis, & cùm id feceris, percontaris quid amiseris. Quasi verò parũ amiseris, Dei amicitiam amittendo. Idem ẽt alibi ait: Sic curro inquit Paul. &c. Vbi aduerte ꝙ non ambulat solùm, sed etiam cur-

[Margin, B:] *Diligentissimus in rebus ad salutem animę pertinẽtibus.*
Laur. Iust. lib. de vit. sol. c. 10.
[Margin, C:] *Tẽpus pretiosissimũ.*
Iob 21.
Isa. 55.
Luc. 16.
Matt. 25.
2. Cor. 6.
[Margin, D:] Sene. li. 1. epist. 1.
Chrys. in Io. ho. 57. to. 3.
Chrys. super 1. ad Cor. 9.

rit; non otiatur, sed negotiatur & pugnat. Vnde effectum est, I
2. Tim. 4. vt cùm finis suæ villicationis aduenit, diceret: Bonũ certamen certaui, cursum consummaui, ostendens videlicet vitam in certamine nobis esse agendam, si cupimus bonis frui sempiternis.

Senec. lib. de bre. ui. ad Pau. c. 4. Ita pleriq; viuunt inquit Sene. tanquam hic semper victuri: ita illicita omnia concupiscunt, tanquam hic immortales futuri. Videas ẽt quosdam longas ordiri inutiles rationes futurorum annorum, quasi exploratum haberent se id ætatis posse contingere. Alij ẽt sunt qui tunc demum incipiunt præclare operari & viuere, cùm desinendum est viuere. Quæ tanta mortalitatis

Conuersionẽ non differamus. obliuio? Quorsum in quinquagesimum & sexagesimum annũ F sana differuntur consilia? Quorsum inde demũ vita inchoatur, vnde paucissimi eam vlterius producere consueuerunt? vermis

Auctor. ille immortalis qui damnatorũ semper viscera rodit, hinc præcipue lacerandi occasionem sumit, cùm videlicet infelices illi, diuina beneficia & adiumẽta quæ ad recte viuendum perceperunt, ad memoriam reuocabunt. O nos inquient tũc, miseros,

Isa. 66. qui tantam salutis oportunitatẽ toties contempsimus, quoties huius periculi admoniti fuimus? prædia nobis dissipari non patimur, ait Senec. nostras opes ab alijs occupari non sinimus, &

Senec. lib. de bre. ui. c. 3. tñ vitã nostram sustinemus ab alijs lacerari, imo nos ipsi vitijs G nostris eandem laceramus & perdimus. Tametsi satis exiguũ

Vbi supra cap. 1. vitæ tempus nobis concessum sit, inquit idem Sen. illud tamen breuius etiam multo vitijs nostris nobis facimus. Et certe sicut amplæ opes vbi ad malum dñm deuenerunt, breuissimo

Similitudo. temporis curiculo dilapidantur; sin autem ad hæredem frugi, quamuis tenues admodum sint, incrementa suscipiunt: ita hęc lucis vsura qua fruimur, etsi breuis sit, longa tñ satis est ad pręclara quæq; præstanda: eam verò nos tanquam prodigi, vitijs

Tẽpus non perdamus. nostris perdimus. Idem etiam ait; Quid de rerum natura querimur? illa quidem se perbenigne nobiscum gessit, at nos ea H abutimur, interdum auaritiæ nos dantes, & interdum alijs vi-

Vbi supra cap. 2. tijs mancipantes. Vnde fit vt tametsi longa concedatur vita, eam tamen vitijs obruamus & breuem efficiamus.

Senec. lib. 14. epi. 92. Nec verò tam vt diu viuamus curãdum est, inquit Sen. q̃ vt bene vitam traducamus. Quid. n. quæso hunc octoginta anni iuuant per inertiam exacti? non vixit iste, sed in vita moratus est potius: at is tñ qui præclare uixit, etsi iuuenis diem suum obierit, dicendus est quidem uixisse. Tota uita discendum est

De bre. vi. c. 7. & 8. uiuere, & tota uita discendum est mori, inquit alibi; plurimi tñ fuerunt, qui hæc negligentes, ad extremã usq; ætatẽ utrãque

cogni-

A cognitionẽ distulerunt, & ita perierunt. Non est ꝙ quenquã ꝓp canos aut rugas ex longo tpe contractas, putes propterea diu vixisse, nisi bene egerit: sed potius ille dicẽdus est diu fuisse: nam viuere in vitijs, mors quædam potius est. Neq; enim cum dices nauigasse, quẽ sæua tempestas à portu exceptũ, huc atq; illuc dispulerit, sed is dicẽdus est potius diu iactatus Cæterùm cùm quis sic ægrotat, vt periculũ ei immineat mortis, tunc quidẽ ostendit quanti vitã faciat, præsertim cùm videas tunc quã liberaliter bona sua distribuat ad salutẽ procurandã: ita etiã vitiosus tunc demum, vrgente.s.magna necessitate ac B prope extrema, vitam in melius procurat emendare, incipitq; vere viuere, sed interdũ euenit vt sero nimis id statuat. Licet enim fieri fortasse posset, vt per negligentiam amissa reparentur per maiorẽ diligentiam, tñ hoc expectare tempus turpe est & periculosum, cùm sit incerta humana vita: neq; hoc modo timebimus repentinã mortem, cùm simus semper præparati. Nemo inquit Euseb.Emis.securum se putet, cùm tãti laquei obiecti sint ante pedes animæ nr̃æ, & tam immanes hostes obsideant iter nostrum, tantæ sint foueæ, & tantæ rerum difficultates. Ne putemus igitur nos debere esse securos, ac si-C ne quotidiano timore. Quis.n.transiens profunda fluminis alicuius per arctissimi pontis angustias, etiãsi maiorem partem inoffenso transmiserit pede, se iam periculũ euasisse credat, ꝓsertim si cùm in vltimo pontis spatio titubauerit, casum quem timebat, possit incurrere? Ergo nos etsi magnã vitæ partẽ videamur bene transegisse, non ideo tñ de nobis præsumamus, cùm adhuc periculũ pars extrema minetur. Ecquis in acie positus, ante victoriæ securitatẽ arma deponat? Quid quæso mũdi securitas aliud est, q̃ ingens illa imago Nabuchodonosor? Magnificam quidem speciẽ præseferebat, tota aurea, argẽtea, D ænea, ferrea erat, sed tamen testaceis pedibus innitebatur.

Simile. Simile. Author. Euf. Emi. *Multa pericula in hac vita.* Similitudo. *Securitas non est in hac vita.* Simile.

Quanta sit mundi vanitas.

N*On potest mundus odisse vos.* Ita isti mundo inseruiebãt, vt non minus vani essent, q̃ mundus ipse: multos quidẽ videas, qui plures sustineant labores seruiendo mundo, quàm aliqui viri probi seruiendo Deo, & tñ nunq̃ resipiscunt. Vnde Pau.ait: Quem fructum habuistis in his in quibus nunc erubescitis? Et Isa.ait: O stulti, quare appẽditis argentũ non in panibus, & laborem vestrum non in saturitate? Quasi dicat: Quorsum pro mũdo tot labores sustinetis fatui atq; amẽtes?

Mali amicitia iungũtur cum mundo. Rom. 6. Isa. 50.

Cùm enim exiſtimas te eſſe rebus ſecundis abundantem,ecce **E**
Mundi lætitia quò redigatur. ruit machina tua,atq; lætitia,& vt ait Salom.Extrema gaudij occupat luctus.Quamobrē clamat Eccl.dicens: Vanitas vanitatum,& oĩa vanitas. Quæ maior vanitas eſſe pôt, quam pro
Eccl. 1. pugillo hordei & re caduca,velle amittere eternã felicitatem? Mundi quidē opes & diuitias vocat Ezech. pugillũ hordei,&
Ezec. 13. buccellam panis.Vide quam paruis rebus eas cõparat Proph. res,ad quas hoĩes tanta auiditate rapiuntur.Sane ꝙ Christus
Author. dicat hos Phariſæos non poſſe odio haberi à mundo,& mundanos eſſe innuit,eos ſua ſpõte periculi & laqueis ſeculi ſe intricare,& ſua culpa incidere in laqueos toto mundo diſper- **F**
Eccl. 9. ſos.Vnde Eccl.ait: In medio laqueorum tu ambulas. Iuſtum quidē eſſet & rationi conſonum,vt qñ de tot,tantisq; laqueis Deus te potenter eripuit,à quibus eximere teipſum ſolus nō poteras, tibi prudenter proſpiceres. De quam periculoſo putas laqueo te Deus eripuit,in vtero matris incluſum, teipſum
De maximis nos periculis Deus eripuit. per tot menſes cuſtodiendo & conſeruando in obſcuriſſimo loco? In qua obſcuritate ſi mortuus eſſes, incidiſſes plane in caliginē quandã ſempiternã.de quanto ēt periculo & laqueo, quē dæmon tibi inſtruxerat,emerſiſti,cùm ab ipſo non es pręfocatus,auxiliante tibi Deo, priuſq̃ ſalutarē baptiſmi vndam **G**
contingeres? Qñ tu præterea illud beneficiũ compenſabis,ꝙ
Grati erga Deũ ſimus te de innumeris aliis laqueis in ipſa infantia & pueritia Deus liberauerit,atq; ad diſcretionis annos, & ſui cognitionē perduxerit,& gratiam atq; virtutem? Sanè tantorum beneficiorum
Conſiderationes ad diuinorum beneficiorũ memoriã conſeruandam. memoriã,nulla vnq̃ obliuio delere debet, ſed potius his conſiderationibus eam alere debes,dicens: væ miſero mihi, ſi tũc è vita exceſſiſſem,cùm erã matris vtero concluſus: væ ſi tanto,tamq; ſempiterno bono tunc priuatus fuiſſem. Quocirca cùm clementiſſimus dñs te à tanta miſeria vindicauerit,à qua te liberare non poteras, ne committas vnquam,vt tibi meritò **H**
obijci poſſit,ꝙ ſis de mundo & mundanus,atq; mundanis rebus & voluptatibus immerſus,quales erant hi Phariſæi, quibus dicit Chriſtus: Non poteſt mundus odiſſe vos.

Mundanorum miſeria. Tales enim mundo immerſi,ſunt inſtar Samſonis, qui captus oculis,molam aſinariam circuibat.Vnde Pſal.In circuitu
Iudic. 16. impij ambulant. Nam peccatores non ambulant vias rectas,
Pſal. 11. quas dixit Sap. iuſtos perambulare. Homines namq; mũdani
Sap. 10. auxio labore vitam degentes,in circuitu ambulant in mundo,
Simile. ſicut porta in cardine ſuo, neq; vnq̃ à termino ſuorum peccatorum exeunt quidem: inuertitur illis caput,& in orbem torquetur,

A quetur, atq; tanq̃ gens sine sensu & consilio, vanitatem quærunt, & falsa oblectamenta concupiscunt, atq; in suis vanitatibus vehementer laborant. Vnde Sap. in persona illorum dicit: Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis. Multis quidem annis, & magnis perpessis laborib. Iacob seruiuit Labã, à quo pluries deceptus fuit: sic ẽt multi sunt, qui multis cum laboribus seruiunt mundo, & mundi honoribus ac diuitijs intenti sunt, cùm tñ sæpe mundus neget illis mercedem, & passim ipsos decipiat. Est quidẽ mundi sarcina ponderosa, & anxius labor, à quo nulla vtilitas reportatur. Vnde Isa. ait: Telas araneæ texuerunt. Exenterat se aranea, & maxima solicitudine telam suam texit, omnia aũt facit vt muscas capiat. Ita mundanũ virum, & auarũ atq; ambitiosum videas, qui aĩum & mentem ad nihil aliud applicat, q̃ ad diuitias & honores; & postq̃ hæc oĩa consecutus est tanta cum aĩæ suæ iactura, quid quæso aliud miser consecutus est, nisi muscas? Vnde Isa. subiungit dicens: Opera eorum inutilia, cogitationes eorũ inutiles. Iob ẽt ait: Sicut tela aranearum fiducia eius. Grandis quidem plaga fuit illa Aegypti, qñ dominus muscas immisit: ita etiã importunæ cogitationes videntur plaga quædã, qua crucian- tur qui mundo seruiunt. Si resurgeret nunc Cæsar Augustus, vel Alexander, vel Põpeius, & similes, quid quæso aliud dicerent, nisi illud Petri: Per totam noctẽ laborantes nihil cepimus? Cæci ambulauimus in tenebris ignorãtiæ nostræ, quærentes gloriam huius mundi, quæ velut fumus pertransijt, & nihil eius habemus. Nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis, ait Dauid: Laborant miseri per totam noctẽ huius vitæ, at postq̃ mors aduenit, nihil eis prosunt oĩa acquisita: nã venit mane, & cognoscunt fallaciã Laban, & iuxta se Liam inueniunt, qui mundo inseruierunt. Quam hominis miseriam

Sap. 5. Gen. 29. Isa. 59. *Mundani quam sint vani.* Isa. 59. Iob 8. Exo. 8. *Mundani in afflictione viuunt.* Luc. 5. Psal. 75. Gen. 29.

B

C

D considerans diligenter Alexãder ille filius regis Suetiæ, vt ait Bapt. Fulg. regia aula relicta, & deliciis spretis, in peregrinum quoddam regnum se contulit, vbi arctã professus religionem, sancto fine quieuit, nunquam qualis esset, se manifestans. Et certè dementia quædam est, cùm in mundum vagientes ingrediamur, & multo etiã cum dolore ex ipso egrediamur, ꝙ velimus media ipsa tam sine proportione aliqua cũ his extremis persequi, videlicet in deliciis & voluptatibus huius seculi: cũq; Deus nos homines fecerit, uelimus nos tamẽ nauis siue triremis figuram quidem recipere, quæ in medio amplissima est, cùm interim extrema perangusta habeat.

Bap. Fulg. Exempl. *Mundum contemnamus.*

Vitam

Vitam alienam curiose non inquiramus, sed nostram.

QVidam dicebant, quia bonus est, alij autem non. Si nostrã diligenter exploraremus vitã, non vtiq; alienã inquireremus, sicut faciebant isti pharisæi: nã certe manũ leprosam educeremus, si in sinum nrũm eã immitteremus, neq; alienus defectus insolenter exploraremus. Vnde Greg. explicãs verba illa B. Iob, qui testa saniem radebat sedens in sterquilinio, ait: in sterquilinio quippe sedere est, ad ea quæ illicite gessimus mentis oculos pœnitendo reducere, vt cùm ante nos peccatorũ stercora cernimus, omne quod in aĩo de elatione surgit, inclinemus. In sterquilinio sedet, qui infirmitatẽ suam solicitus respicit, & sese de bonis quæ per gratiã receperit, nõ extollit. Annon in sterquilinio apud se Abrahã sedebat, qui dicebat: Loquar ad dñm meum, cùm sim puluis & cinis? Aperte enim cernimus in quo apud se loco fuerit, qui puluerẽ se & cinerẽ, etiam qñ cum Deo loquebatur, æstimaret. Si igitur ita se despicit, qui vsq; ad honorem diuinæ collocutionis ascendit, solicita intentione pensandum est, qua pœna illi feriendi sint, qui & ad summa non proficiunt: & tñ de minimis extolluntur. Nã sunt nonnulli, qui cùm parua agunt, de semetipsis magna sentiunt, in altum mentẽ subleuant, & præire se cæteros virtutum meritis putant. Hi nimirũ apud se introrsus humilitatis sterquilinium deserunt, & vanitatis fastigia ascendunt, illũ videlicet imitantes, qui se primus apud se extulit, sed eleuando prostrauit: illum imitantes, qui accepta conditionis dignitate contentus non fuit, dicens: in cœlum conscendam, super astra cœli exaltabo solium meũ, vnde & ei male coniuncta Babylonia, i. confusa multitudo peccantiũ dicit: sedeo regina, & vidua non sum. Quisquis ergo introrsum intumescit, in altũ se apud semetipsum ponit, sed eo se grauius in infimis deprimit, quòd de se infima veraciter sentire contemnit. Sunt verò nonnulli, qui nihil quidem virtutis student agere, sed tamen cùm alios peccare conspiciunt, iustos se in eorum comparatione suspicantur, Neq; enim corda omnium vna vel similis culpa transfigit. Hunc namque superbia illaqueat, hunc autem auaritia cruciat, illum vero luxuria inflammat. Et plerunq; contingit, vt is quem superbia deprimit, alium respiciat, qualiter ira succendat: & quia se non eius ira instigat, meliorem se iracundo iam reputat, atque apud semetipsum quasi de iustitia extollitur,

[Margin notes: *Negligẽtes sum⁹ in explorandis nostris defectibus.* — Greg. li. 3. Mo. c. 23. — Gen. 18. — Simile. — *Ambitiosi præsumũt de vanitate sua.* — Isa. 14. — Isa. 47. — *Defectus alienos nõ explorem⁹.* — Section letters: F, G, H]

A litur, quia pensare vitium negligit quo grauius tenetur. Plerunque contingit vt is quem auaritia sauciat, alium in luxuriæ uoraginem mersum cernat,& quia se à pollutione carnali alienum respicit, quibus ipse sordibus spiritalis vitij intrinsecus polluitur non attendit, dumq; in alieno pensat malũ quod quidem ipse non habet, in se negligit cõsiderare quod habet: sicque fit vt dum ad aliena dijudicanda mens ducitur, proprij iudicij lumine priuetur,& eo durius contra aliena superbiat, quo sua negligentius ignorat. *Vitiosi in vno vitio contemnũt alios q̃ dissimili laborant vitio.*

Quẽadmodum in vase immundo omnis infusus liquor corB rumpitur,& in languido stomacho quicunq; cibus vel pretiosus perditur,& in malos cõuertitur humores: atq; virga quantumcunq; rectissima, in aquam immissa apparet obliqua: ita q̃uis alicuius opera sint admirabilia & sancta, si lustrentur oculis male affectis, & aĩs deprauatis, atque cordibus impietate obrutis, apparebunt vtiq; illis deformia, atq; peruersa. Talibus animis pharisæi intuebantur opera Christi: & talibus ẽt oculis impij bonos dijudicant. Etenim malus & inuidus omnia, quæ videt, sicut serpens, omnia quæ comedit, in venenũ conuertit: omnia dicta & facta illius quẽ odio prosequitur, semC per in sinistrã partem interpretatur. Quia dæmon vidit hominẽ in statu felici,& ad eum locũ ipsi patere aditum homini, vnde dæmon corruerat, illum tentauit & vicit. De Isaac etiam dicit scriptura: Benedixit illi dñs, & locupletatus est homo, atq; ob id inuidentes ei philisthæi, eius puteos obstruxerunt. Hæc quidem detestabilis malitia, nec propinquis quidẽ parcit, nam Rachel sterilis sorori fecundæ inuidebat. Legimus quidem de Heli sacerdote, ꝙ non poterat videre lucernã donec extingueretur: sic inuidi non possunt videre bona opera proximi lucentia, nisi ea solùm quæ extincta sunt & mortua: D de talibus quidem porro, qui proximorũ bonis operibus offenduntur, ait Amos: Occidet sol in meridie, & tenebrescere faciam terram in die luminis. Et sicut sues, ait Chryso. lutosa immunditia,& dæmones nostris damnis lætantur, sic mali & inuidi calamitate proximorũ exultãt, cùmq; aliquid triste ꝓximo acciderit, tunc lætatur inuidus, alienas. n. iacturas, suos quæstus existimat,& aliorũ felicitatẽ, miseriam suam arbitratur, nec magis considerat quid ipse suaue consequatur, quam quid proximo calamitosum inferatur. Nõne igitur tales hoĩes lapidibus petendi? nonne oĩ cruciatu torquendi sunt? nõ aliter profectò q̃ rabie concitati, canesq; perniciosi, ac dæmones & atroces

Simile. *Vitiosi male iudicãt de alijs.* *Inuidia detestabile malum.* Gen. 3. Gen. 26. Gen. 30. 1. Reg. 3. Amos 8. Chrys. in Mach. ho. 41. *Inuidi detestabiles.*

Simile. atroces furiæ inuehuntur in felicitatem proximi. Et quemad E
Inuidia execrabilis. modum scarabęi alieno stercore: sic inuidi aduersa aliorũ fortuna nutriuntur, cùm sint communes humani generis hostes: pestifera denique inuidia, hominem ipsum inuidum, in quandam dæmonis conditionem transformare videtur.

Feria IIII. post Dominicam in Passione.

CONCIO PRIMA.

F

2.Mac.5. & 16. 1.Ma.4. D.Tho.in Io.10.le.5.

FACTA *sunt Encania in Hierosolymis, & hyems erat*. Io.10. Festum erat hoc solemne, quo purgatio & renouatio templi ab Antiocho Asiæ rege prophanati, & à Iuda Maccabæo instaurati, diebus octo celebrabatur. Facta ergo sunt encænia, idest festũ & memoria dedicationis templi, vt inquit D.Tho. nã qñ de nouo aliquã Ecclesiam diuino cultui dedicamus, agitur festũ cõsecrationis eiusdem, & eadẽ die singulis annis in memoriã ipsius. Hoc modo Iudæi singulis annis encænia faciebant in memoriã dedicationis templi. Sciendũ est tñ quòd templũ erat G Hierosolymis tribus vicibus consecratũ: primo quidẽ à Salo-
3.Reg.8. mone, vt habetur 3.Reg. secũdo tempore Esdræ à Zorobabel
3.Esd.5. & Iesu sacerdote magno, vt habetur 3.Esd. Tertio à Maccha.
1.Ma.4. vt habetur 1.Ma. quòd ascenderunt Hierosolymam renouare sancta. Hæc aũt encænia nõ sunt facta in memoriã dedicationis, quæ facta fuit à Salomone, quia hæc fuit in autumno, s. mense septimo: nec in memoriam dedicationis factę tpe Esd. quia illa fuit in vere scilicet 9. dte Martij, sed in memoriæ de-
De tertia templi ędi fi. vide Iose. lib. 12. anti. c. 14. dicationis quæ facta fuit à Macchabæis tpe hyemali, & ideo ad hoc designandum describit tempus dicens, & hyems erat. H A qualitate aũt aeris res subsequẽs demonstratur, sicut Euangelista, cũ prædicante dño, nullos tunc ex Iudæis credituros diceret, præmisit dicens; hyems aũt erat. Scriptum namque
Matt.24. est, qm̃ abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum. Idcirco ergo hyemis curauit tempus exprimere, vt inesse audi-
Ioan.18. torum cordibus malitiæ frigus indicaret. Hinc est ꝙ de negaturo Petro præmittitur, quia frigus erat, & stans ad prunas calefaciebat se; iam namque intus à charitatis calore tepuerat: & ad amorem præsentis uitæ, quasi ad persecutorum prunas infirmitate æstuante recalebat. A qualitate quoque temporis

finis

A finis exprimitur actionis, sicut non rediturus ad ueniã, ad traditionis perfidiam nocte Iudas exisse perhibetur, cũ egredien te illo ab Euangelista dicitur, erat aũt nox. Hinc enim & ini- Ioan. 18.
quo diuiti dicitur, Hac nocte repetent animam tuã abs te: ani Luc. 12.
ma quippe quæ ad tenebras ducitur, non in die repeti sed in nocte memoratur. Hinc est ꝙ Salomon qui sapientiam non 3. Reg. 3.
perseueraturus accepit, in somnis hanc & nocte accepisse de- Gen. 18.
scribitur. Hinc est ꝙ angeli ad Abraham meridie ueniunt, pu Gen. 19.
nituri aũt Sodomam, ad eam vesperi uenisse memorantur. *Et* Autor.
hyemi erat. Quoniam hoc festum in mense Casleu, qui apud
B nos est in hyeme ẽt agebatur. Non otiose aũt temporis qualitas hæc describitur, quæ Iudæorum frigiditati explicandæ congruebat: de quibus apud Hier. dicitur, ꝙ sicut quidem ci- Hier. 6.
sterna frigidam facit aquã, ita illi frigidam fecerunt malitiam Simile.
suam. Quaquidem loquendi ratione significare diuinus vates voluit, charitatis ignem apud illos extinctum esse, & sui amorem in ipsis uigere. Quemadmodum auxillam aliquo liquore confertam, nisi ignis adhibeatur, varia muscarũ agmina in- Hec. pin.
uadere solent, at vero admoto igni, statim auolant: sic plane si in Ezech.
alicuius charitas refrigeat, inuadunt ipsum inanes cogitatio- 10.
C nes, quæ tñ recedunt charitate flagrante. Et quemadmodum ex frigido ferro nil põt fabricari politum, nisi ignis admoueatur, quo adhibito etiam paucis præstatur ictibus, quod multis Simile. *Si charitatem abijciamus, parum possumus.*
antea non poterat: sic etiam tametsi uarijs ictibus tam aduersæ quam prosperæ fortunæ aliquis concutiatur, si ignem charitatis non concepit, non põt quidquam præstare dignũ æterna uita. *Et hyems erat.* Desides homines & frigidos ad bona quæque præstanda, vr̃ ẽt poeta ille reprehendere, cùm ait: Lucanus.

Tollo moras, semper nocuit differre paratis. *Neglĩgẽtes sumus in bono præstando.*

Huc ẽt spectat illud quòd Iacob filios suos negligentiæ ar
D gueret dicens: quare negligitis? audiui quòd triticum uenundetur in Ægypto &c. Tum etiã ꝙ nautæ reprehenderent Ionam, propterea ꝙ dormiret sæuiente tempestate. Christus ẽt Ionæ 1.
discipulos increpauit dicens: non potuistis una hora uigilare Matt. 26.
mecum? Somnolentia item Sisaræ, ipsi necem intulit. Repre Iudic. 4.
hendit Dauid ipsum Abner, propterea quòd somno indulge- 1. Reg. 26.
ret, quo tempore se vigilantissimũ Saulis custodem exhibere debebat dicens, quare non custodisti dñm tuum regem? &c.
Quòd Isboseth dormiret, interfectus fuit à latronibus. Desi- 2. Reg. 4.
dia ẽt illa fatuarum virginum, in causa fuit vt sponso non fruerentur. *Facta sunt encænia.* Idest festum dedicationis templi.

Sanè

Matt. 25. Sanè templum Dei, vt inquit Pau. sumus nos, & tale templũ E
1. Cor. 3. plurimi facit Deus. Vnde quibusdam gloriantibus de ædifica
Isa. 66. tione materialis templi, dicit apud Isa. Quæ est ista domus, quã ędificabis mihi?& qs est iste locus requietionis meæ?&c. gaudet quidem plurimũ in hoc interiori templo nostro habi-
Prou. 8. tare Deus, vnde Prou. 8. Delicię meæ esse cum filijs hominũ. Si ergo magnũ esset scelus veras imagines & sanctas ex templo materiali educere, atque pro ipsis idola reponere: an non grauissimum ẽt est scelus, vt ex templo interiori tuo Deũ ex-
Pęnitẽtia quã sit salutaris. pellas, & vitiorũ idola reponas? Quare renouemus iã hoc tem plum nostrũ, & consecremus illud Deo per pęnitentiã, vitia F omnia radicitus extirpãtes: efficiemusq; vt in cęlo ẽt talis de-
Luc. 12. dicatio celebretur, qm̃, Gaudium est in cęlis super uno pecca tore pęnitentiã agente. *Et ambulabat Iesus in templo. in porticu Salomonis.* Sciendum est enim, ꝙ templũ non dr̃ solùm cor pus ipsius, sed ẽt porticus circunstantes, in quibus populus sta bat ad orandũ: nam in templo soli sacerdotes orabant. Dicitur aũt porticus Salomonis, locus ille in quo Salomon stetit, qñ
3. Reg. 8. peracta dedicatione templi orauit. Quòd si dicas templum il lud Salomonis iã fuisse destructũ, & similiter ipsam porticũ:
D. Tho. in Io. 10. le. 5. respondet D. Tho. quòd templũ reparatum fuit ad similitudi G nẽ prioris: & ideo sicut antea porticus illa dicebatur Salomo nis, sic & postea, ꝑꝑ eius reuerentiam. *Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus &c.* Non dicũt animas tollis, quia oẽs conspirauerant contra Christũ, & unanimes erant ad ma lum: vtinam sic boni oẽs vnanimes essent in uirtute. *Si tu es*
Hypocritæ detestabiles. *Christus, &c.* Id quidem ficto animo dicebant, non desiderio proficiendi, sed exteriori quodã zelo falso obtendere uolebãt inuidiam & malitiã interiorem, tales sunt pleriq; peccatores quidẽ interius esse cupientes, & tñ ab hominibus boni uideri
2. Reg. 15. optãtes. Cùm impius Absalon aduersus Patrem decreuit in- H
Esth. 3. surgere, ita ait ad regem: Vadam, & reddam uota quæ uoui in
Crudeles quantũ noceant. Hebron &c. Sic Aman sumpturus de Mardochæo suppliciũ, impietatẽ texit, dicens regi Assuero, est populus per oẽs prouincias regni tui dispersus &c. si tibi placet, dices ne vt pereat.
Ioan. 12. Item sub quodã colore dicebant pharisæi: Venient Romani,
Gen. 37. & tollent locum nostrũ & gentem. Filij Iacob uolentes se iu-
Dan. 14. stificare apud patrẽ, ostenderunt ei tunicã sanguine tinctam:
Matt. 2. Babylonij religionis zelum finxerũt dicentes Nabuchodono sor, Trade nobis Danielem &c. Herodes deniq; uolens Christum occidere cum Magis deuotionẽ finxit, dicẽs: Cùm inueneritis,

A neritis, renunciate mihi &c. *Si tu es Christus, &c.* Attende illo rum peruersitatem, ait D.Tho. nam quia indignantur contra Christum, quòd se diceret filium Dei, vt Ioan. ait, nō interrogant eū an sit filius Dei, sed dicunt, si tu es Christus &c. vt per hoc possent habere materiā accusandi eum ad Pilatum, sicut seditiosum & appetentē regnum, quod erat contra Cæsarem & odiosum Romanis. Vnde & Pilatus qn̄ Iudæi accusabant Christum quòd filiū Dei se faceret, parū curauit: cùm vero dixerunt, omnis qui se regem facit, cōtradicit Cæsari, magis cæpit contra eū solicitari; & ideo dicūt, si tu es Christus, hoc est B vel rex, vel vnctus. Secundo considera eorū nequitiam, qui dicunt, palam. Quasi dicant, vsq; modo non docuit publicè, sed quasi in occulto, cū tn̄ ipse palam omnia diceret, in festiuitatibus semper assistens, & nihil occulte loquebatur: vnde dixit: Ego palā locutus sum in mūdo, & in occulto locutus sū nihil.

D.Tho. in Io. 10. le. 5. Ioan. 5. Ioan. 19. Ioan. 18.

Loquor vobis & non creditis. Multa quidem cōmoda sequūtur, quòd sequamur salutaria consilia, sicut sępe mala multa nobis eueniunt, quòd id non præstemus. Angeli salutare quidem dederunt consiliū ipsi Loth & uxori eius, quod tn̄ quia vxor non seruauit, in statuā salis cōuersa est. Attende in quod C se periculū coniecerunt fratres Ioseph, quia sequi noluerunt consiliū Ruben, filij Beniamin credere noluerunt filijs Israel, & idcirco uastati sunt. Quia hębrei obtemperate cōsilio Moysi noluerunt, ideo victi fuerunt. Vide quo deuenerit Roboam pp peruersa consilia. Longe utilius fuisset ipsi Nabuchodonosor, salutari Danielis vti consilio. Ioseph & Azarias non crediderunt consilio sapientis Iudæ, & idcirco amiserūt duo mlllia virorū. Vtilissimum quidem dabat consiliū Achior ipsi Holopherni, quod quia non est amplexus, tandem ignominiosè occubuit: Godolias, quia non paruit Iohannam, idcirco mortem D incurrit. Noluit Iudas Macchabæus parere consilijs residuorum, & interfectus est. Quia Azael consiliū ipsius Abner contempsit, vitam amisit. Romani vsq; adeo sibi videbātur maturi consilij amicissimi, & eiusdem cultores seduli, vt magnificū quoddam templū Deo consilij erexissent. Græcus ille Agamennon, vt prodidit Homerus, dicere solitus erat, se delectari quidē magis sapiētibus ducibus, quā fortissimis, posiusq; à se diligi sapientē Nestorem q̃ robustissimū Achillem. Cato ille Censorinus affirmare solitus erat, rem publicā non tā peri re indigentia fortiū ducum & militū, q̃ sapientum. De Appio quidem Claudio refert M. Tullius, q̄ quamuis extrema senectute

Gen. 42. Iudic. 20. Num. 14. 3. Reg. 12. Dan. 4. 1. Mac. 5. Iudith. 5. Hier. 40. & 41. 1. Mac. 9. 2. Reg. 2. Autor. Exemp. Homer. Cato. sententia. M. Tul.

ctute confessus esset, & oculis captus, nihilominus tñ non mi- E
nus libentissime, quam frequentissime, à senatu ipso euocare

Iust.li.31. tur, propter consilij maturitatem, vt etiam Iustinus prodidit.

Non creditis, quia non estis de ouibus meis. Mali quãuis multas habeant inspirationes, nolunt tñ ipsis parere: & tñ semper

Simile. Deus tanquã bonus pastor eos ad se uocat, modo blanditijs, modo fundæ strepitu, modo ictu baculi: ò felicem illũ qui talibus Dei vocationibus paruerit! *Oues meæ vocem meam audiunt.* Vocat quidem dñs electos suos oues, pp mansuetudinem qua exornantur. Quòd si causam quæras, cur tm̃ ad æternam salutẽ hæc uirtus cõducat, ea mihi vel præcipue causa esse vr; quòd cũ uitæ Christianæ summa in charitate posita sit: F

Cur electi omnes oues vocentur.

Rom. 3. qui enim diligit, legẽ impleuit, vt ait Apost. mansuetudo quidem ad huius virtutis custodiã maxime conducit. Hoc enim naturæ conditor in operibus suis prouidit, vt quæ essent in humano corpore præcipua, & pp teneritudinem suã iniuriæ magis obnoxia, pluribus integumentis vallauerit, quibus extrinsecus illatas iniurias propulsare facile possent. Quibus enim, vt ita dicam, vallis teneram cerebri massam muniuit? Primũ eam tegit carnosa cutis, capitis cęsarie vestita, deinde tunicæ duæ cõsequuntur, quarũ altera paulo rigidior, quæ cranio hæret, altera mollior, quæ ipsam cerebri massam mollissimo cõplexu ambit & fouet, cuius rei gratia cõgruis nominibus, altera dura mater, altera pia mater appellatur. Iam verò de oculorũ septis quid dicam? sunt enim primũ palpebræ, quæ pro voto nostro & aperi & claudi ad nutum possunt. Sunt itẽ cilia & supercilia, quæ suo quæque modo ad oculorũ custodiam deseruiũt. Ipsi vero oculi velut in speculbus inclusi, fornicibus superne impendentibus muniuntur. Quam ergo rerum prouidentiam in operibus naturæ gerit dñs, eandem in gratiæ operibus conseruat, vt videlicet quæ præstantissima ad spiritualẽ vitam sunt, ea firmioribus munimentis tueatur. Charitati ergo quæ inter virtutes oẽs principem obtinet locũ, præter aliarum virtutũ munimenta, quæ vt ab illa profluũt, ita illi famulantur, duas potissimũ virtutes gratiæ autor ad eius custodiã destinauit, nempe mansuetudinẽ & pacem: quæ efficiũt vt electi improborũ iniurias & contumelias facile ferant, neq; vnq̃ à charitate ipsa diuellãtur. Sicut enim in expugnatione vrbiũ solent qui obsidẽtur, saccis molli lana oppletis muros tegere, quibus multo melius q̃ duris lapidibus, iaculorũ ictus sedando sustinent: ita plane mansueti homines, turbulentos improborum G H

Magna Dei prouidentia.

Simile.

Magnum Dei artificiũ in compositione hominis.

Charitas quo conseruetur.

Simile.

A borum impetus, leniter facillime perferunt. Quare non mirũ est, si quod tantopere ad charitatem & innocentiam tuendam iuuat, inter electionis diuinæ signa computetur, cùm innocentia & charitas sit, cui æterna salus & vita tribuitur. *Vitam aeternam do eis.* Vide quam preclare & paterne tractet Deus suos, quibus vitam æternam misericorditer largitur, & gratiam suã cõicat: at non id impij propter sua demerita & flagitia promeriti sunt, sed potius æternam mortem. Et certe quemadmodum spiritus vitales membris abscissis non communicantur, neq; in separata & amputata influunt: ita gratia ipsa & diuina

Mansuetudo custos charitatis.

B beneficia, non perinde impijs atq; electis ipsis cõmunicantur, propter ipsorum impiorum culpam & separationem à Deo. *Pater meus quod dedit mihi, maius est omnibus, & nemo potest rapere de manu patris mei. Ego & pater vnum sumus.* Quasi dicat, vt ait S. Tho. ideo non rapiet eas de manu mea, quia ego & pater vnũ sumus, s. vnitate essentiæ: nam eadem est natura patris & filij. Per hoc aũt excluditur duplex error, scilicet Arrij qui diuidebat essentiam, & Sabellij qui cõfundebat personas, vt sic & à charybdi & scylla liberemur. Nam per hoc q; dicit vnum, liberat te ab Arrio, nam si vnum, ergo non diuersum.

Gratia quanta ad portet bona.

D. Tho. in Io. 4. le. 5.

C Per hoc aũt q; dicit sumus, liberat à Sabellio: si enim sumus, ergo pater & filius, & alius & alius. *Ego & pater vnum sumus.* Vnum dicit, ait Ambr. ne fiat discretio potestatis: sumus addidit, vt patrem, filiumq; cognoscas, quo perfectus pater perfectum filium genuisse credatur. Idem ẽt alibi ait; Cùm. n. dicit, ego & pater, reuelatur ęqualitas: cũ dicit vnum sumus, declaratur vnitas: ęqualitas confusionem excludit, vnitas separationẽ. *Sustulerunt ergo lapides.* Quia. n. duri erant, ait D. Tho. & profunda dñi verba intelligere nõ potuerũt, lapidibus similes, ad lapides currũt. Psal. Dũ loquebar illis, impugnabãt me gratis.

D. Ambr. lib. de fide cap. 1.

Ambr. lib. 3. de spiri. sanct. c. 18.

D. Tho. in Ioann. 10. lect. 2.

D *Propter quod eorum opus me lapidatis.* Quasi dicat, benefactorem oportebat honorare, non lapidare, Simile dicitur Hie. Nunquid redditur pro bono malum? Vide quam mitia loquatur verba, vt eorum comprimat furorem, quæ magnam ad eam rem efficaciam continere solent. Sicut enim aqua gelida efferuenti iniecta, continuo totum illius feruorem sedat: sic placida & mitia verba, animum ira concitatum mitigare solent. Quod quidem aperte Dauid suo nobis prodidit exẽplo, & Abigail: siquidem huius mulieris mansuetis verbis effectum est, vt magna Dauidis iracundia deserueret, qua ita concitatus erat, vt Nabal & totam eius domum vellet euertere.

Psal. 119. Hiere. 18. Simile.

Iracũdia quomodo sedanda.

Propter quod eorum opus me lapidatis? Iustissima profectò quęrela. Quid.n.indignius, quid monstruosius aut execrabilius, quàm lapidibus eum petere, qui tot beneficijs & miraculis, tot maximarum virtutũ exemplis, tot cælestis vitæ documentis, eos ad sanitatem perducere conabatur? Quis.n.adeo inhumanus & ferreus fuit, qui pro summis beneficijs lapides redderet, quibus sacrilegi in Deũ homines in lege olim obrui iubebantur? Sed Iudæos missos faciamus, quos ad hoc tã immane facinus

Ingrati erga Deum sumus. sua impulit perfidia: quanto verò grauius & intolerabilius est, eos qui fidei lumine instructi sunt, lapidibus quotidie dominũ petere? lapidibus enim illũ petit, quisquis fideles, hoc est eius membra varijs iniurijs & contumelijs afficit, sicut dicit Apos. F

1. Cor. 2. Sic aũt peccãtes in fratres & percutientes conscientiã infirmã, in Christũ peccatis. Lapidibus quoq; illũ petit, qui beneficiis

Laudibus humanis non extollamur. diuinis elatus, donis eius aduersus illum pugnat, & laudis atq; dilectionis materiã, in superbiæ & contẽptus vertit materiam. Lapidibus ẽt illum petit, qui sanctissimum eius nomẽ passim peierando lacerat, atq; is præcipue qui furore & insania percitus, sacrilegas in eũ voces iactat. Quãta verò sit criminis huius

Chrys. de proui. Dei ho. 1. grauitas, declarat Chry. cũ ait: In lege quidẽ veteri scriptũ est, Qui maledixerit patri vel matri, morte moriat̃. Hoc in veteri G

Leuit. 20. testamẽto, qñ puerilia pręcepta, qñ figura & vmbra. Quid igit̃ dicemus de his qui nunc in gratia, & rerũ ipsarũ veritate sunt, & tñ nõ solum patri aut matri maledicũt, sed ipsi vniuersitatis creatori? Quonã supplicio tales satis digno afficientur? Quam obrem merito dñs cũ his simili poterit oratione expostulare.

Multa bona opera ostendi vobis à patre meo, pp quod eorum

Lud. Gra. *vultis me lapidare?* Quod perinde est acsi diceret, ego vos ad imaginem meam condidi, ego vos innumeris laboribus vestra

Grati simus erga Deum. causa toleratis, ad vitam reuocaui: ego bona ipsa quibus aduersus gloriam meã abutimini, vobis largitus sum, ego os ipsum H & linguã, qua aduersum me insanitis, vobis contuli: ego mẽbra vestra, quibus mihi bellum infertis, & cõdidi, & condita seruo, pp quod igitur eorum beneficiorũ, vultis me lapidare? Quis aũt hac iustissima dñi expostulatione nõ erubescat, & elinguis

Exemplũ illustre S. Polyc. fiat? non se innumeris supplicijs pro hoc tanto scelere dignum putet? Quanto rectius, quanto iustius S. Martyr Polycarpus, qui ante iudicis tribunal positus, cùm à perfido Iudice hãc vocem audisset, iura fortunam Cæsaris, & dic conuicia in Christum, & dimitto te; ille contra sanctissime respondit, octoginta annis seruio Christo, & nil me læsit vnquam, quõ possum ma-

ledicere

A ledicere regi meo, quid mihi vitam dedit? *Nonne scriptum est in lege vestra, ego dixi, Dij estis?* Sciendum est ait D.Th. q hoc nomen Deus sumit tripliciter: aliqñ.n. significat ipsam diuinã naturam, & sic dr̃ singulariter solùm, iuxta illud Deuter. Audi Israel, dñs Deus tuus, Deus vnus est. Qñque aũt dr̃ nuncupatiue, & hoc modo dicuntur idola dij, iuxta illud Psal. Oẽs dij gentium dæmonia. Qñq; aũt dr̃ aliquis Deus participatione aliqua diuinitatis seu excellentioris virtutis diuinitus infusę, & hoc modo & iudices dicũtur Dij in scripturis, iuxta illud Exo. Applicabitur ad Deos, i. ad iudices; item dijs non detrahes, i. B prælatis: & hoc modo accipitur hic hoc nomen Deus cũ dicit, ego dixi dij estis, i. participantes aliquam virtutem diuinam supra humanã. *Quem pater sanctificauit.* Licet.n. oẽs sanctificandos Deus sanctificet, iuxta illud Io. Sanctifica eos in veritate, Christũ tñ specialiter sanctificauit: nam alios sanctificat vt sint filij adoptiui, iuxta illud Apos. Recepistis spiritum adoptionis filiorum: Christum aũt sanctificauit, vt esset filius Dei per naturam, vnitus in persona verbo Dei. *Quia dixi filius Dei sum.* Quasi dicat, multo magis possum hoc dicere, qui sum vnitus verbo in persona, quam illi ad quos sermo tm̃ Dei factus est. C *Si illos dicit Deos.* Si sermo Dei ad hoĩes factus est, vt dicerent dij, ipsum verbũ Dei, ait Aug. quod est apud Deũ, qũo non est Deus? Si per sermonẽ Dei fiunt hoĩes dij, si participãdo fiunt dij? vnde participant, nõ est Deus? si calefacti quodãmodo igne salutari, dij efficiuntur, vnde calefiunt, non est Deus? si lumina illuminata dij sunt, lumen quod illuminat non est Deus? si ergo vos Deos facit sermo Dei, qũo non est Deus verbũ Dei?

D.Tho. in Io. lect. 6. — Deuter. 6. — Psalm. 95. — Exod. 22. — Ioann. 17. — Rom. 8. — August. in Io. tra. 48.

Feria IIII. post Dominicam in Passione.

D

CONCIO SECVNDA.

Conscientiam nostram renouemus, exuentes veterem hominem.

ACTA *sunt Encænia in Hierosolymis.* Io. 10. Præclara tunc Encænia ille celebrat, qui exuens veterem hominem, conscientiam suam renouat & expurgat à vitijs, ad qđ nos Pau. adhortãs ait, Renouamini spiritu mentis vestræ & induite nouum hominem, qui

Vitam renouemus.

Vitia extirpemus. secundum Deum creatus est, in iustitia & sanctitate veritatis; I
quod quidem vt commode fiat, prius debemus iuxta eundem
Ephes. 4. Apost. Deponere veterem hominem, qui corrumpitur secundum
Exẽplum bonũ dandum. dum desideria erroris. Nemini igitur nos reprehensibiles ex hi
beamus, sed vitã curemus inuiolatam & præclaram exhibere,
cùm videamus quantopere Deus propter nos inuigilauerit in
Genes. 1. ipso primordio mundi, non solùm bona concedere quæ faciebat,
Hominem Deus quã ti fecerit. sed etiam valde bona: & ideo plurimi id facere debes: siquidem
si aliquis artifex tibi aliquod opus conficiat nõ crassa
quadam minerua, sed multo cum artificio & subtilitate, indicio
est quidem, quòd te non tanquam rusticum æstimet, sed F
virum peracutum: & idcirco debes tu vicissim respondere in
amore ipsi Deo, qui tanto te amore dilexit: quòd si aliqua inuenisti
in moribus tuis praua & quæ te offendant, quanto ma
1. Ioan. 3. gis his Deum offendi existimandum est? vnde Io. ait; Q͠m si
Vitia corrigamus. reprehẽdit nos cor nostrum, maior est Deus corde nostro, qui
nouit omnia. Sanè eo q͠d homines in vitijs inueterascant, inde
Simile. fit, vt neq; Deum timeant, neq; homines reuereantur; quo pudore
In vitijs perseuerare quantũ nocеat. amisso, facile in omnia labũtur vitia. Est enim verecundia
ipsa instar corticis arboris, qui si ab arbore detrahatur, exiccatur
arbor: & sicut tegmen pomi, si enim detrahatur à pomo, G
putrescit. Sanè cùm primos excipit ictus taurus, eos plurimũ
sentit; at verò si continuentur, iam videtur ipsos negligere: sic
etiam vir improbus cùm primò committit iniquitatem, videtur
quidem pudefieri; at verò vbi iam in vitio inueterauerit,
Iob 15. ita inuerecũdus est, vt ipsi quadret illud Iob: Bibit quasi aquã
Simile. iniquitatem. Et sicut aliquis comedens, mandit cibos & ruminat
paulatim, at verò bibens, cum festinatione bibit: sic etiam
aliquos videas peccare incipientes, qui cum quadam titubatione
id præstant: qui verò iam callum peccando obduxerunt,
Hier. 2. statim se præcipitant in mala. Vnde Hierem. ait, Quid tibi vis H
Vitia nos inquietos reddunt. in via Ægypti, vt bibas aquam turbidam? arguet te malitia
tua, & auersio tuã increpabit te. Siquidem peccata ipsa inquietum
valde reddunt peccatorem, sicut virtus maximam parit
Isa. 12. lætitiam & quietem animi. Vnde Isa. ait; Haurietis aquas in
gaudio de fontibus saluatoris. Sic actiones virtutum gaudium
nobis maximum exhibent, sic lectio libri deuoti, sic frequentatio
sacramentorum. Et certe si quis facile statim tanquam
canis ad vomitum redierit ad pristina vitia, videtur quodammodo
Eccl. 24. se non satis perpurgasse, vt ait Basil. vnde Ecclesiast. ait:
Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit mortuum, quid
profi-

A proficit lauatio eius? Quando arbor quæ scissa fuerat, rursus ramos producit, indicium sane est integræ radicis. Quamobrem nitamur viriliter, vt vere & ex animo nos conuertamus ad dñm, & maxime peccatorum dolorem habeamus: atque postquam per pænitentiam salutem à domino consecuti sumus, non debemus iterum ad pristina redire vitia, & ingrati esse, atque vestem quam induimus probitatis, statim exuere. Sed potius consideremus quòd cogitationes nostras omnes quamuis occultissimas, contueatur Deus. Vnde Hierem. ait; Nonne vides quod isti faciunt in ciuitatibus Iuda? filij colli- B gunt ligna, & patres succendunt ignem. Sanè ad tantam iam corruptionem multi venerunt, vt glorientur etiam de vitijs ipsis. Vnde Isa. ait: Peccatum suum, quasi Sodoma prædicauerunt. Videas enim quòd iam de adulterijs multi etiam glorietur, de homicidijs, ludis, prophanis vestibus, fraudibusque, & alijs huiusmodi. In Exodo quidem ita præcipiebat Deus: Si egressus ignis inuenerit spicas, & comprehenderit aceruos frugum, reddet damnum qui ignem succenderit. Quanto igitur grauiores luet pænas, qui suo prauo exemplo alios contaminauerit? an non tibi sat est, quòd tu pro tuis peccatis in in- C ferno ardeas, sed potius etiam velis pro peccatis alienis sempiterna quidem sustinere tormenta. Mirum sane est, quòd perinde multi ad vitia patranda currant, ac si præmia ipsis essent decreta. Vnde Hier. ait; Omnes conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælium. Item Isa. describens impetum exercitus Assyriorum, ait; Ecce festinus velociter ueniet, & non est deficiens, neq; laborans in eo &c. Sed tamen ad virtutem multi non sunt perinde diligentes. Quamobrem conscientiam tuam mundam serua ab omni peccato: etenim vel vnicum dumtaxat mortale, omnia tua opera deua- D stabit. Sic Gedeon cùm septuaginta haberet legitimos filios, & vnum spurium, hic vnicus nempe Abimelech, reliquos interfecit. Et sicut qui bona sua omnia consumpsit in vitreis vasis, si interrogetur cùm ea iumento portantur quid nam adferat, respondit ipse se nihil quidem adferre si iumentum cadat: sic etiam si tu labaris in vnũ dumtaxat lethale crimen, omnia bona quæ operatus es perdis. Vnde nos monet Apost. dicens; Fornicatio autem, & omnis immunditia, aut auaritia, nec nominetur in vobis sicut decet sanctos &c. Debemus igitur cùm carnem nostram repugnantem rationi nostræ videmus, ita nos cum ea gerere, sicut nos gerimus cum iumento aliquo re-

[Margin notes: Hiere. 7. — *Multi se iactant de vitijs.* — Isa. 3. — *Ducunt vitia multi honori sibi.* — Exo. 22. — Hier. 8. — Isa. 5. — *Virtuti segniter incũbimus.* — Iudic. 9. — *Peccatum lethale q̃tũ noceat.* — Ephe. 5.]

fractario & rebelli, vt scilicet opportune vtamur modò fræno, I modo calcaribus, idest ieiunio, & alijs huiusmodi abstinentijs. Item sicut cùm nouimus nos ipsos domi negare, cùm scimus aliquem venturum, qui nobis molestiam exhibeat: sic etiam cùm intelligimus nos ad vitia prouocari ex aliquibus occasionibus, eas omnes amputare debemus, & dicere iam hic non viuit, qui alienas coniuges solicitabat, qui in ludo patrimonium profundebat, qui vsuris inseruiebat, & denique dic cum Apostolo. Viuo ego iam non ego, viuit vero in me Christus. in hunc mundum, vt ait Apostol. venit, Vt abnegantes impietatem, & secularia desideria, doceret nos & erudiret, F sobrie & iuste viuere in hac vita.

Tẽpus bene collocandum.

Multi in hyeme versantur.

HYems erat. Sanè in his verbis declaratur, quam frigidi isti essent in chatitate & bonis operibus. Vnde Hierem. ait: Sicut frigidam facit cisterna aquam, sic frigidam fecit malitiam suam iniquitas. Multi quidem falsam quandam securitatem sibi pollicentur, eo q; videant se à Deo hic non puniri, cùm tamen magis cauere debeant. Accesserunt quidem aliqñ quidam, vt scribit Luc. ad Christum, nunciantes illi de Galilæis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificijs eorũ, G & respondens dixit illis: Putatis q; hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? Non dico vobis, sed nisi pœnitentiam habueritis. omnes similiter peribitis: sicut illi decem & octo, supra quos cecidit turris in siloe, & occidit eos; Putatis quia ipsi debitores fuerunt præter oẽs homines habitantes in Hierusalem? Qui locus solet interpretari de quodam Iuda Galilæo & sequacibus eius, qui suos docebat, Deo pro Romano Imperatore non esse sacrificium offerendum, & ita Pilatus eos interfici iussit, vbi sacrificia offe- H rebant, & ita eorum sanguinẽ sacrificiorum cruori cõmiscuit. Vnde Christus ait, putatis q; hi Galilæi &c. Ex quibus verbis constat q; iuste paterentur, qm̃ non est potestas nisi à Deo; neq; etiam condemnare videtur Pilatum propter eorum punitionem. Hinc ẽt colligas quòd non debeant aliqui se existimare securos, q; in hac vita non puniantur, cùm dicat, putatis quòd præ omnibus peccatores fuerint? Habet enim Deus varios castigandi modos, & solet paulatim procedere cum ipsis malis, vt corrigantur. In cuius rei figuram virga illa Moysi non conuertebatur quidem in Tygrem aut Leonem,

Hier. 6. *Falsam securitatem habẽt mali.* *Luc. 13.* *Pœnitẽtiã agamus.* *Acto. 5.* *Superioribus pareamus.* *Rom. 13.* *Mali ĩ magno uersantur periculo.* *Exo. 7.*

sed

A ſed in ſerpentem, vt Pharao reſipiſceret, & non ſtatim perterretur penitus & exanimaretur, ſed quia non reſipuit, idcirco ſubmerſus eſt. Quamobrem ex alijs periculum faciamus, & emendemur ex aliorum ſupplicijs, aliter enim niſi pœnitentiā egerimus, omnes ſimiliter peribimus. Item dixit Moyſes ad filios Ruben; Sin autem qđ dicitis, non feceritis, nulli dubium eſt quin peccetis in Deū, & ſcitote quia iam peccatum veſtrū apprehendit vos. Inopinata ſiquidem ſæpe mors eos inuadit, qui conuerti ad dominum nolunt. Vnde de diluuio dr̄, quòd venerit menſe ſecundo, qui ſecundum Hebræorum ſupputa- Gen. 7.
B tionem eſſet menſis noſter Aprilis, quando.ſ. erumpunt flores & vernant plantæ, vt inde intelligamus quam inſperata mors ſoleat ſæpe malos inuadere. Sic.n. inopinatos inuaſit diuites illos, de quibus Luc. ſcripſit, ꝙ .ſ. vnus epularetur ſplendidè, & alius diceret, anima mea multa bona habes &c. Vnde Apoſt. nos monet dicens: Dies domini ſicut fur. &c. Multos quidem videas, qui cùm primùm dignitatem aliquam vel munus acceperint, & quiete ſe victuros exiſtimāt, moriantur. Quamobrē conſidera quæſo difficultatem quæ reperitur in his, qui poſt longum vitiorū habitum conuertuntur, & conſidera quantum Luc. 16. Luc. 12. 1. Theſ. 5.

Malùs oēs creaturas offendit.

C offendas creaturas oēs, quę tibi Dei inimico cùm peccas deſeruiunt; conſidera etiam quam impudenter pecces ante cœleſtem Angelum cuſtodem tuum: conſidera ēt quòd iniuriam facias ſanguini Chriſti pretioſiſſimo pro te effuſo. Cęterùm improbi homines eo impudentiæ veniunt, vt etiā peccent ſub quodā virtutis zelo ficto. Vnde Sap. ait: Non ſuffecerat errarſe eos circa Dei ſcientiā, ſed & in magno viuentes inſcientiæ bello, tot & tā magna mala pacē appellant. Quod quantum Deo diſpliceat, colligere poteris ex ſubiecto excplo: ſiquidem lib. Iudic. habetur ꝙ cùm Gedeon viciſſet Madianitas, & vel- Sap. 14. Iudic. 8.

Peccatum quantum incommodet.

D let aliquod gratitudinis ſignum erga Deū oſtendere, noluit ſacrificia offerre in Silo, vbi ſolitum erat, ſed oratorium quoddā ſiue altare intra ciuitatē ſuam erexit, ob quā rem indignatus eſt Deus valde, & fuit id ruina filiorum ſuorū. Si igitur cōtra hoc factum ita ſuccenſuit Deus, quanto magis putas ſuccenſebit contra eos, qui ea præſtant quæ ſunt manifeſte mala, & tñ volunt ea ſub quodam honeſto prætextu velare? ſane vir malus nō ſolùm alios offendit, ſed ſibi ēt crudeliſſimus eſt. Vnde Tob. 12. dr̄: Qui autem faciunt peccatum & iniquitatem, hoſtes ſunt animæ ſuæ. Et Deut. dr̄: Dabit tibi dn̄s cor pauidū, & quidē deficientes oculos, & erit vita tua quaſi pendens ante Ioſue 22. Tob. 12. Deu. 28.

te: timebis nocte & die, & non credes vitæ tuæ; mane dices, E
Gen.4. quis mihi det vesperũ? & vespere, quis mihi det mane? Hanc et peccati conditionem, viriq; peccatoris, visus est insinuare
Cõscientia mala possessorẽ torquet. Deus, cùm ait ad Cain: Quare iratus es, & cur cõcidit facies tua? Si enim bene egeris, recipies.s.gaudium: si autem male, statim in foribus aderit peccatum tuum. Quæ quãuis ita sint, nihilominus tñ, pleriq; adeo obstinate quidem persistunt in
Oseæ 4. suis sceleribus, vt in ipsis quoq; plurimum lætari videantur, Potestq; ipsis dici, quod Oseas Proph. dicebat Hebræis: Audite verbum dñi filij Israel, quia iudicium domino cũ habitatoribus terræ, non est enim veritas, & non est misericordia, &c. F

Simile. Adeo quidem istorum Pharisæorum charitas refrixerat, vt quidquid boni audirent, statim quidem in ipsis congelasceret: hæc est enim malorum conditio, vt omnia corrumpãt & peruertant. Sanè cùm paries ipse probe ad perpendiculum ere-
Simile. ctus est, facile quod imposueris onus sustinet: ꝙ si talis non sit, vix potest aliquid sustinere: sic etiam si recta fuerit alicuius intentio, omnia æqui boniq; consulit, si autem mala, om-
Simile. nia deprauare solet. Est quidem lex domini immaculatum quoddam iugum, & ideo improbo viro videtur intolerabile, & succumbit tanquam iumentum & distortus paries. Et sicut G ad eundem solem efficitur vt aurum reluceat, & cænum ma-
Acto. 8. lę oleat: sic etiam in doctrina Christi percipienda differenter
Cõscientia mala vexat aĩam. quidem se habent boni ac mali: & ita in pectore frigido horum Pharisæorum doctrina Christi congelata reddebatur, & ipsi suspensi reddebantur & amaro animo. Vnde B. Petrus dixit Simoni mago: In felle amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse; & tamen in tanta quidem vitiorum amaritudine, inanem quandam lætitiam præseferunt improbi viri.

Omnem animi tepiditatem propellamus. H

ET *ambulabat Iesus in porticu Salomonis.* Docet nos Christus exemplo suo, qũo motu bonarum operationum de-
Tepiditatẽ in virtute expellamus. beamus omnem ab animo tepiditatem in Dei obsequio quidẽ expellere. Quosdam enim videas, qui sibi satis securi vñr, si se tantùm aliorum orationibus commendent, & tamen ipsi ex se nil boni agant, sed quidem tepidi sint in virtute. Non
Isa. 123. ita quidem se gerunt serui Dei, sed potius de talibus inquit Dauid: Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua. Mali verò cùm vlterius procedere volunt, potius regrediuntur: aliqui longas ineunt peregrinationes, & tamen non consequuntur,

A tur, quod cupiunt, eo q; male petant, & tñ mulier illa hęmorroissa vix accessit ad Christum, cùm statim salutem consecuta est. Vxor tñ Hieroboam post longam peregrinationem audiuit ab Ahia Propheta repulsam eius, qđ petebat, quandoquidem vitia & idola non extirpauerat. Cæterùm tu vt fias voti compos, iusta postula in oratione tua attenta: vidés enim q; artifices ne errent in operibus suis, attente illa præstant. Vnde Apost. ait: Orabo spiritu, orabo & mēte. Sanè quæ pro nobis Christus operabatur, sédulo & attente præstabat, nō tepide vt nos. Vnde Luc. ait: Factum est dum complerentur dies assum

B ptionis illius, & ipse firmauit faciem suam vt iret in Hierusalē. Sic ergo nos cum feruore præstemus diuina obsequia: nā Moyses qñ subtepide diuino pareret mādato, grauiter à Deo reprehensus est: unde prudens eius uxor Sephora accepto gladio lapideo, circuncidit statim filium ad Deum placandum, & tetigit Moysen sanguine pueri in pede tingens eum, & dicēs: sponsus sanguinum tu mihi es, & dimisit eum: atq; ita iram dñi placauit contra Moysem. Sanè cum canis uenaticus nō olfacit prædam, lento quodam incedit gradu, si uerò prædā inueniat, illico festinat & currit, ut eam cōprehendat: sic ēt qui re

C rum diuinarũ suauitatem non sentit, tardissimus est ad bene operandũ, si tñ sentiat, mirabile est, quantā adhibeat diligentiam ad cęlestem sibi prædam cōparandam: sic ergo non est mirũ si multi tepidi sint in uirtute, qm̃ cœlestia non gustant. Et sicut cùm aliquis friget, solent ad cerebrum & caput humores quidam ascendere, qui ita impediunt olfactum, ut neq; odorifera percipiamus, nec ēt male olentia sentiamus: sic etiā cùm friget in nobis diuinus amor, tam pestifero humore impedimur & obruimur, ut neq; peccata nostra agnoscamus, nec uirtutē amplectamur: nec præmia cęlestia appetamus, neq;

D tormenta sempiterna timeamus, cùm cupiditate & ambitione sensus oēs obrutos habeamus. Quamobrem sicut ad catarrũ corporeum curandũ, potiones sumere solemus quamuis amaras: sic etiam ad animæ salutem procurandam, abstinentiam & pœnitentiam quamuis asperam complecti debemus.

Periculosa sanè est tepiditas in diuino obsequio, atq; unico dũtaxat uitio perire possumus, quamuis alia uincamus. Nam Herodes quidem libenter audiebat Ioannis conciones, sed tñ quia incestuosus erat, turpissime perijt. Nō uacat sanè mysterio, q; ille leprosus uitaretur, qui aliqua tantùm sui parte lepram pateretur, potius quam ille qui lepram toto corpore sustineret:

Luc. 30.
3. Reg. 14.
Vitia detestemur.
Oratio fiat cum attentione.
1. Cor. 14.
Diligentes simus in diuino obsequio.
Luc. 9.
Simile.
Exo. 4.
Diligenter Deo seruiamus.
Simile.
Tepiditas in virtute detestabilis.
Simile.
Dei amor ĩ multis refrigescit.
Simile.
Pœnitētia salutaris.
Vnico tantum vitio vastari possumus.
Mar. 6.

Luc. 13. stineret: vt inde quidē intelligeremus, quanto maiori in periculo ille quodāmodo versari videatur, qui quadā ex parte dūtaxat bonus est; hic siquidem sibi persuadet pp illa pauca bona quæ facit, se iam securū esse, cùm interim in vitio suo perseueret. Sic Hiere. reprehendens Hebræos ait: Nolite confidere in verbis mendacij dicentes, templum dñi, templū dñi est; videbatur enim ipsis q iam securi essent eo dūtaxat, q sacrificia offerrent. Sic ēt Samaritani cū Deo uero, etiam idola colebant. Philisthæi nunq̄ perficere potuerūt, vt Arca dñi simul maneret sub eodem tecto cum Dagone. Quid quæso prodest ciuitati, q vndique muro cincta sit, & bene munita, si vnicus duntaxat locus patens remaneat, per quem hostes intrare valeant? Vide obsecro qūo tractati sint Ananias & Sapphyra, qui partem tñ quandam sibi bonorum reseruabant. Quare omnem tepiditatem in virtute ex animo pellamus, & audiamus quid dicatur in Apo. Vtinā frigidus aut calidus esses &c.

Tepiditas in virtute periculosa. Hiere. 7. 4. Reg. 17. 2. Reg. 5. Simile. Acto. 5. Apoc. 9.

E F

APPENDIX.

Ambulabat Iesus in templo. Tunc sanè ambulat Iesus in téplo animæ nostræ, qñ salutares ei dat inspirationes, quibus ad Deum reuertatur, modo gloriam cœlestem, modo inferni pœnas considerando. Sic olim Elisæus, vt filium Sunamitidis suscitaret ad vitā, ambulabat & spacia faciebat. Vide igitur peccator, vt salutaribus inspirationibus Dei aurem & consensum pbeas, sicut fecit Pau. qui dicebat: Continuo nō acquieui carni & sanguini; itē ait: Dñe, quid me vis facere? Sic igr̄ nos faciamus, & vitā nr̄am emēdemus, iuxta consiliū Apost. dicētis: Renouamini spiritu mentis vr̄æ, & induimini nouum hominem.

Inspirationibus suis nos vocat Deus. Gal. 1. Acto. 9. Ephes. 4. G

Ambulabat Iesus. Ante ostium quidē animæ tuæ ambulat Iesus, & cùm eam vitijs inquinatā videat, intrare non vult: & præsertim te vocat ad se hoc sancto tpe, tum per conciones, tum per ieiunia, & alia multa huiusmodi; sed interim tu surdam ei exhibes aurem. Quamobrē discute & expelle a te huiusmodi aīæ tepiditatem, & aurem consensus præbe Deo tuo, qui te instanter vocat, atq; ita qui martyribus in atrocissimis tormentis non defuit, tuas etiam calamitates subleuabit.

Varijs nos modis De⁹ vocat. Ad Deum conuertamur, & ipse recipiet nos. H

Opera quæ ego facio &c. Vtinam nos præclaris operibus ostenderemus quam boni serui Dei sumus: siquidem ex fumo ignis, & ex nauigatione nauta, & ex cursu equus, atq; ex venatione accipiter deprehenditur, item ex fructu arbor: sic etiam seruus Dei ex operibus manifestatur.

Operibus quisq; qualis sit demōstratur.

Feria

A
Feria IIII. post Dominicam in Paſsione.

CONCIO TERTIA.

Animam virtutibus excolamus, cùm ſit templum Dei.

FACTA *ſunt Encænia*. Ioan. 10. Celebratur quidem hoc feſtum in memoriam beneficiorum diuinitũs acceptorum & pręſertim in templo: ſic ergo *Grati erga beneficia diuina ſimus.*
B nos grati eſſe debemus propter beneficia diuinitus accepta in templo animæ noſtræ: aliter enim qui ingratus eſt, & vitam ſuam non vult emendare, intelligat ſe Deum hoſpitẽ in anima non habere. Quòd ſi de hoc dubitat, vbi quæſo Author. virtutis ſtudium? vbi vitiorum deteſtatio? Qui fieri poſſet vt ſi tam diuitem haberemus hoſpitem, tam pauperes ipſi relinqueremur? Sanè ſtatim prouideret quæ neceſſaria eſſent ad nos locupletandos. O felices eos in quibus fit hæc mutatio Pſal. 76. dexteræ excelſi! falluntur ergo tales, qui vitam ſuã non emẽdant, & tamen putant ſe Deum habere hoſpitem. Non vide- *Vitã emendemus.*
C batur dari in lege, ait grauis quidam autor, facultas vxori virũ Pal. ĩ Mat. 19. repudiandi, cur ergo noſtra anima repudiat ſponſum ſuum? Quid inuenerunt inquit, patres veſtri in me iniquitatis, quòd Hiere. 2. receſſerunt à me? Sanè Pilatus non inuenit cauſam cur Syna Ioan. 18. goga repudiaret Chriſtum. Anima mea dum vnita es cum viro tuo, diues es & felix, omnia viri tui bona tua ſunt. Quæ te igitur repudij libido exagitat? num meliori nubes? num dia- Matt. 5. bolus Deo melior eſt? vir tuus non deſeret te niſi te proſtituas vt meretrix. Nã qui auarus eſt fornicatur cũ idolo nũmi, qui guloſus cum ventre. Quòd ſi olim non licebat repudianti Hiere. 3.
D repudiatam repetere, nunc uero Deus tuus te inuitat, ut licèt repudiaueris eum, conuertaris, & ipſe te recipiet. Equidem Simile. qui animæ nequaquam ſolicitus, terrena tantùm curat, inquit Chryſ. in Chryſ. ſimilis eſt his, qui cùm male maceriatam & ruinoſam Matt. ho. uideant domum ipſam, eam tñ reparare negligunt, & amplos 66. to. 2. potius hortos in circuitu ei præparant: uel illis, qui quamuis Simile. morbo conficiantur, cura tamen ualetudinis neglecta, aureas ſibi ueſtes contexunt: aut mulieri quæ cum aduerſa ualetudine nimium laborat, nullum ægrotationis remediũ ei damus, ſed perſuademus ut uaria ornamenta ſibi comparare ſtudeat. Non aliter ergo nos cum anima noſtra modo in furore, modo

cupiditatis ardore, modo maledicendi studio miserabiliter versetur, non in eius curam incumbimus, sed vt magnificas ædes construamus, & vt gregem seruorum, cæteraq; huiusmodi acquiramus. Cæterùm aduertendum est, vt ait grauis quidã autor, q. quis anima immortalis sit natura, est tñ mortalis per peccatum: & sicut dat vitam corpori, ita gratia dat vitam aĩę, est.n. gratia velut anima animæ, & peccatũ mors animæ, vt ait Aug. Si in corpore tuo ait Orig. macula aliqua, vel vulnus oriatur, aut ex collisione aliqua intumescat, solicitus es, quæ cu ratio debeat adhiberi, vt corpori pristina sanitas restituatur. Si circa oculos humor aliquis effunditur, solicitus es q̃uo succurras & pręuenias cæcitatem; & tñ cùm anima tua ægrotet, securus es, & contemnis gehennam, atq; ignis æterni supplicia spernis, necnon commonentem te Ecclesiã despicis, neq; vereris accedere indigne ad Eucharistiam, nec recordaris q. scriptum est; Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Quare id? quia non seipsos dijudicant, patiuntur hoc quod febricitantes pati solent, cùm fauorum cibis pręsumunt vti sibimetipsis afferentes exitium. Sed boni exultant maxime cùm Deum hospitio suo excipiunt: sic Dauid præ gaudio saltabat ante Arcã: magi videntes stellã, continuo secuti sunt ducẽ cum gaudio. Itẽ negotiator ille Euangelicus, inuenta pretiosa margarita, statim vendidit oĩa bona sua, & cõparauit eam. Sic Baptista in vtero matris exultauit gaudio. Sola Christi præsentia est, quæ nobis hilaritatẽ affert, atq; bonorum oĩum satietatem, extra quam famelici reddimur. Vnde filius ille prodigus, qui in domo patris sui panibus abundabat, exiens ab ea fame peribat. Quę igitur tanta peccatoris dementia est, vt relicta domo patris sui, fallacem mundũ sequatur?

Sanè si attẽte nr̃a opera exploraremus, facile sciremus, quãtum debeamus aĩam nostram renouare, & mores componere. Vnde Gregor. ait: In hac plebe Christiana sunt nonnulli, qui ideo Christum confitentur, quia cunctos Christianos esse conspiciunt; nã si nomen Christi in tanta hodie gloria nõ esset, tot professores Christi sancta Ecclesia non hr̃et; non ergo ad probationẽ fidei vox sufficit professionis. Est tñ vbi quisq; interroget, vt in confessione Christi se veraciter probet, si non iam nomen eius erubescit, si plena virtute mentis humanũ pudorem subdidit. Certe persecutionis tempore substantijs nudabantur fideles, de dignitatibus deijciebantur, verberibus affligebantur: pacis autem modo tempore, quia hæc à nostris persecu-

Marginalia (left): Hec. Pin. ĩ Ezec. 13 — Aug. li. de spi. & ani. — Ori. ho. 2. in Psal. 37 — Simile. — 1. Cor. 11. — Simile. — 2. Reg. 6. — Matt. 2. — Luc. 1. — *Veram lætitiam dat Deus.* — Luc. 15. — Author. — *Inconstantes sumus in virtute.* — Greg. ho. 32. ĩ Euã.

Marginal letters (right): E — F — G — H

A perſecutionibus deſunt, eſt aliud vbi oſtendamur: nã veremur ſæpe à proximis deſpici, dedignamur iniurias uerbi tolerare. Nam ſi cũ proximo contingat iniri gratiã, erubeſcimus priores ſatisfacere, cor quippe carnale dũ huius vitæ gloriam quærit, humilitatem reſpuit, & plerumq; ipſe homo qui iraſcitur, diſcordanti ſibi reconciliari appetit, ſed ire ad ſatisfaciendum erubeſcit. Penſemus facta veritatis, vt timeamus quæ iacent noſtræ grauitatis actiones. Nam ſi membra quidem capitis ſumus, imitari eum cui connectimur debemus. Quid namq; ad noſtræ eruditionis exemplum Paulus egregius prædicator dicit? Pro Chriſto legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos: obſecramus pro Chriſto, reconciliamini Deo. Ecce inter nos & Deum diſcordiam peccando fecimus, & tñ ad nos Deus ſuos legatos prius miſit, vt nos ipſi qui peccauimus, ad pacẽ Dei rogati ueniamus. Erubeſcat ergo humana ſuperbia, erubeſcat quiſque, ſi nõ ſatisfaciet prior proximo, qſi poſt culpam noſtram, vt ei reconciliari debeamus, & ipſe qui offenſus eſt, legatis interuenientibus obſecrat Deus. Sanè vrbs illa quę aliunde ſibi annonam prouidere debet, niſi ipſa veniat annona, magnam ſuſtinet miſeriam: ſic ẽt nos ſi Deus propter culpam noſtrã cęleſtia auxilia nobis ſubtrahat, in magna verſabimur miſeria: vnde Dauid dicebat: Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. Item alibi tale ſuppliciũ ſentiens dicebat: Pluuiam uoluntariã ſegregabis Deus hæreditati tuæ. Item Iſa. 5. Mandabo nubibus meis, ne pluant ſuper eã imbrem. Sic ergo nubes gratiæ cęleſtis, ſupra bonos & iuſtos pluẽnt. In cuius rei figurã legimus Gen. 41. ꝙ facta eſt fames in uniuerſa terra, niſi in Ægypto, vbi ſ. erat ſanctus Ioſeph. Etenim vbi Deus inhabitat, eſt maxima ſuauitas & omnium rerũ abundantia: ſicut contra vbi Deus abeſt, ſumma reperitur miſeria. Quod D quidem malus confitebitur aperte, ſed fortaſſe ſero, cũ erit in inferno. Non põt quidẽ anima abſq; Deo renouari & inſtaurari cęleſti quodam rore: Vnde Iob ait; Nunquid uiuere põt ſcyrpus abſq; humore? Vide qũo comparet animam noſtram. Et Iſa. ait de malis; Egeni & pauperes quærunt aquas, & non ſunt; lingua eorũ ſiti aruit. Sed de bonis loquens, ait: Aperiã in ſupremis collibus flumina, & in medio camporum fontes.

Vitia multis dominãtur.

2. Cor. 5.

Magna Dei clemẽtia.

Autor.

Pſal. 142.

Pſal. 67.

Iſa. 5.

Gen. 41.

Veram conſolationem dat Deus.

Iob 8.

Iſa. 41.

Adulatores multos decipiunt.

QVo vſque animam noſtram tollis? Volebãt hi quidẽ & affectabãt, exterius quidẽ probi videri, & ſtudioſi ſalutis

Reipub.

Hypocritæ conditiones. Reipub. cùm tamen interius deprauatum haberent animũ & E
peruersam intentionem, quæ est conditio hypocritarũ & adulatorum. Quod genus hominum ẽt Philosophi iam pridem
Philon. reprehenderũt, nam Philon dixit: Fraudulentos adulatorum
Dioge. sermones auersare. Et Diogenes: Blandam adulantiũ oratio-
Antist. nem, mellitum laqueum existimato. Antisthenes: Satius esse
Horat. putato in coruos q̃ in adulatores incidere, nam illi mortuum
Anian. exedunt, hi verò viuum etiam. Horatius; Nec te fallant animi
Iust. li. 12. sub vulpe latentes. Anianus; Calidum & frigidum ne efflato.
Conuiuia inmoderata quanta sæpe generent incommoda. Alexandro conuiuium quoddam celebrante, vt refert Iusti. cùm cæpissent omnes mero incalere, eorum ẽt lingua soluta F
est, atque vltro citroq; varijs sermonibus habitis, bonam diei partem consumpserunt. Cùm aũt uiderent conuiuæ Alexandrum capi vel maxime, auidissimumq́; esse laudis, orsi sunt de patre primum dicere, atque Philippi ipsius præclara facta in
Exemplũ prauum. cęlum tollere: alij mox de Alexandro ante eius os, non minore assentatione quam laude dicere ẽt cæperunt. Quam rem
Qui gaudent adulatoriis, quò redigãtur. cùm placere omnes viderent ipsi Alexandro, imo hũc iuuare eorum sermones, vicissimq́; de se dicere: statim facta est quoque comparatio inter res gestas Philippi patris & Alexandri filij, omnesq́; blanda assentatione cæperunt demulcere Ale- G
xandri aures, præferentes omnino eius facta, patris gestis: à quorum sententijs cùm vnicus tm̃ Clitus dissensisset, statim ab Alexandro interfectus est: tanta est assentationis pernicies & pestis, vbi semel hominum animos occupauerit. Ne credas
D. Hiero. epist. ad Rust. mo. de vi. for. to. 1. ait Hier. adulatoribus tuis, immo irrisoribus aures ne libenter accommodes: si enim statim respexeris, videas à tergo ciconiarum in morem tibi colla curuari, vel Midæ auriculas appingi. Nemini ẽt detrahas, nec in eo laudem sitam vllam putes, ꝙ alterius uitam laceres, nec detractiones ipsas libenter audias
Fere enim fit vt nostri obliti, de alijs murmuremus, quod qui H
Hier. epi. ad Celan. de rati. pi. vi. to. 1. dem malum perniciosissimum est. Idem ẽt alibi ait: Ad consolationem nostram falsam sæpe de alijs murmuramus: cæterum nil est quod ita animũ laceret & in varia distrahat, quam patentes accommodare aures, & ad quemcumq; loquentium ventum, animum huc atq; illuc agitare. Hoc enim de amicis
Adulatores quantũ noceant. inimicos facit. Magnæ quidem virtutis est & grauitatis, non faciles præbere aures quibuscunque sermonibus. Adulatores porro veluti pestem fuge: nil enim est quod æque corrumpat animum, atque blanda illa assentationis aura. Et quę maior leuitas esse põt, quam seipsum nolle agnoscere, sed adulantum

potius

A potius hominum quærere testimonia, atque ab ipsis accipere id tanquam dono quodam, quod acceptum grauissimum adferat nocumentum? Si cupis iure laudari; illi præpara conscientiam tuam, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Porro isti Pharisæi uolebant persuadere, ꝙ simplici & aperto animo interrogarent an esset Christus, & ita eum reciperent; sed tñ sicut Scorpio, blandiebantur ore, & cauda pungebant. Vnde Psal. ait: Os tuum abundauit malitia, & lingua tua concinnabat dolos. Est aũt concinnare apte componere, sic vt fallacia non intelligatur, & in verbis B compositis malitia non appareat. Ideo cõcinnat lingua dolos, qñ verbis compositis fallaciam simulamus. Iubebat Deus in Deut. vt nemo vestem ex lino & lana indueret: illi verò linum & lanam induũt, qui aliud in ore, aliud in pectore habent. His compositis & fictis hominibus mundus abundat, qui coram facie te laudant, à tergo autem uituperant & infamant. Sic etiã ficte dæmon tentabat Christum in deserto. Sic vxor Hieroboam uoluit decipere Prophetam Ahiam. Sed frustra, vt inquit Sap. iacitur rete ante oculos pennatorum. Deus quidem falli non põt, sed ipse patefecit machinas vxoris Hieroboam, C & Propheta suo nomine uocauit eam: ita ergo nunc isti tentatores statim à Christo cogniti sunt, quamuis uenirent in vestimentis ouium, qui tamen intrinsecus erant lupi rapaces. O quam multos etiam nunc inuenias fictos & duplici corde homines. Vix enim inuenias virũ cui tuto fidere possis, nec qui simplici corde tecum agat, cum enim putaueris te esse tutum, deceptum potius inuenies. Væ duplici corde, ait Eccle. labijs scelestis, manibus malefacientibus, & peccatori terram ingredienti duabus vijs: abominatur enim Deus hos simulatos & fratrum deceptores. Arca Noe interius, exteriusq́ue linita D erat bitumine. Vult Deus vt interius, & exterius ornati simus sanctitate, & cor nostrum linguæ consonet. De fictis autem dicebat Dauid: Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Et rursum: Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant, venenum aspidum sub labijs eorum. Vno ore flare & sorbere uolunt: vnaq; manu pané ostentant, altera vero lapidem. Sicut apis ore portat florem, sed retro aculeo ferit: ita multi blande loquuntur, sed intus malitiam gerunt. De quibus dicebat regius vates: Circundederunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis. Deus populo Iudaico prohibuit esum cygni, cuius quidem

[Margin notes: 1. Cor. 4. — *Mali quã sint fallaces.* — Simile. — Psal. 4. — Deut. 22. — Matt. 4. — 3. Reg. 14. — Prou. 1. — Matt. 7. — *Multi sũt ficti.* — Eccl. 2. — Gen. 6. — Psal. 34. — Psal. 139. — Simile. — Psal. 117. — Leui. 11.]

D. Aug. dem pennæ candidæ sunt, caro autẽ ipsa nigra. Vnde D. Aug. I
Psal. 69. ait quòd plus nocet lingua adulatoris, quàm vulnus persecu-
2. Reg. 20. toris, Sic Ioab sub osculo percussit Amasam. Et in Prou. dici-
Prou. 23. tur; Ne iudices vinum propter dulcedinẽ, nam in potu suaue est, & postea mordebit vt coluber, & sicut regulus venena dif-
Exo. 4. fundet. Manus Moysi extra mundæ apparebant, in sinu tamen erant leprosæ: sic illi foris mundi apparent, intus autem sor-
Simile. dibus pleni sunt. Sicut ligna ignem nutriunt, ignis autem ea incendio suo deuorat: sic illi quibus fit adulatio, sustentant ip-
Simile. sum adulatorem, adulator aũt eos absumit. Et sicut Actæon, vt fabulantur poetæ, à canibus quos alebat, fuit deuoratus, F sic qui adulatores sustinent, ab ipsis deuorantur.

Si quid boni habemus illud Deo ascribamus.

Ambitiosorum conditiones. DE *bono opere non lapidamus te*. Multos videas qui bona opera sibi potius tribuant q̃ Deo, sed non ita quidem se gerũt serui Dei: vnde Iacob cùm interrogaretur ab ipso Esau
Gen. 33. de familia quam adferebat, respondit; Paruuli sunt, quos do-
Gen. 48. nauit mihi dñs in hoc loco. Item fratres Ioseph cùm uiderũt in saccis suis repertũ esse scyphum, dixerunt, quidnam est hoc quod fecit nobis Deus? Sic etiã cum Abigail cum sua facun- G
1. Reg. 25. dia, & munere quodam egressa est in occursum ipsi Dauidi, vt eius iram placaret, qui contra uirum suũ Nabal iratus erat, & eius domum deuastare decreuerat, ait Dauid postquam au diuit eloquentiam ipsius Abigail; Benedictus Deus Israel qui misit te hodie in occursum meum. Cùm etiam maledicebat
2. Reg. 16. Semei ipsi Dauidi, dixit Dauid: Dominus præcepit ei, vt ma-
Iob 1. lediceret Dauid. Item Iob dicebat: Dominus dedit, dominus
Psal. 48. abstulit. Hoc ẽt uoluit Dauid insinuare in Psal. cùm ait: Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciũt verbum
Magna diuinitus accipimus beneficia. eius. Quasi diceret, cùm ignis te calefacit, vel grando segetes H vastat, intelligas esse Dei munera, qui te ad se uocat & attrahit per huiusmodi media. Noli igitur in aduersis cadere animo, sed ad Deum potius confugito. Sic se solent serui Dei ge-
1. Cor. 15. rere. Vnde Apost. cùm dixisset; Ego sum minimus Apostolorum: postea docens quo aliquid posset, inquit: gratia Dei sum id quod sum: item non ego, sed gratia Dei mecum. tum ẽt ad
Rom. 5. Roma. scribens ait; Audacius aũt scripsi uobis, propter gratiã quæ data est mihi: non ita faciũt multi, qui sibi potius censent tribuendam eloquentiã quam habent. Vnde de talibus dicit
Psal. 11. Dauid: Qui dixerũt, linguam nostram magnificabimus, labia

nostra

A nostra à nobis sunt, quis noster dñs est? Cùm Iudith ostenderet populo caput quod Holopherni amputauerat, ait: Laudate dñm Deum nostrum, qui interfecit in manu mea hostem populi sui in hac nocte, per manum fęminæ percussit illum dñs Deus noster. Quamuis igitur facta heroica & præclara præstiterimus, quamuis virtutem exercuerimus, semper tñ Deo optimo maximo bona nostra tribuamus, nec de ipsis gloriemur. Vnde Isa. ait; Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea? aut exaltabitur serra contra eum à quo trahitur? Vide igitur quõ Propheta nos appellet securim & serram. Sic B ét sponsa tribuens & ascribens sponso suo quidquid boni habebat dicebat: Veniat dilectus meus in hortum suum, vt comedat fructum pomorum suorũ. Hortus quidem Christi est anima viri probi, & fructus sunt bona opera quæ facit, & ita sponsum inuitat ad opera sua quæ in anima pręstat. Sanè cũ aliqñ Moyses salutaria consilia daret populo, inter alia quidem dixit ipsi, ꝙ cùm fertilissimam illam promissionis terrã possideret, non diceret, propter iustitiam meam introduxit me dñs vt terram hanc possiderem: neque enim ꝑꝑ iustitias tuas & æquitatem cordis tui ingredieris tu vt possideas terras earum gen C tium, sed quia illæ egerunt impie, introeunte te deletæ sunt, & vt compleret verbum suum dñs, quod sub iuramento pollicitus est patribus tuis, Abrahã, Isaac, & Iacob. Consideremus ergo, ꝙ arbores quædam inuersæ sumus, ita vt intelligamus radices nostras sursum aspicere, eo ꝙ cælitus nobis bona proueniant. Vnde Dauid dicebat: Leuaui oculos meos ad montes, vnde veniet auxilium mihi. Et alibi dicebat: Pluuiam voluntariam segregabis Deus hæreditati tuæ: idest dabis seruis tuis cælestem aquam, cũ tibi videbitur opportunũ, qñquidem sunt agri tui. Sunt quidem boni humiles, & cõtra mali ante oculos D suos sublimes sunt, qm̃ sua opera non à longe sicut illi contuẽtur, sed prope ea sibi tribuentes, & non cęlorũ regi. Vnde Iob præclare dicebat: Verebar omnia opera mea, sciens quòd non parceres delinquenti: si igitur hic sanctissimus vir tam humiliter de se sentiebat, quorsũ tu ambitiose & superbe eleuaris?

Iudith 13. — *Bona Deo tribuamus* — Isa. 10. — Cant. 4. — Deuter. 9. — *Prosperitatẽ Deo tribuamus.* — Simile. — Psal. 120. — Psal. 67. — *In quo differãt mali a bonis.* — Iob 9. 29. 30. & 31.

APPENDIX.

Oues meæ vocem meam audiunt. Idest obediunt, porro vexillum harum ouium est Crux sanctissima: vnde Ecclesia canit; Vexilla regis prodeunt. Non sunt hæc illorũ arma, qui ad terrorem sanguivoras aues insculpunt insignibus suis. Vnde Pau. ait; Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore.

Crux vexillũ ouiũ Christi. — Rom. 8.

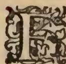
Est quidem pellicanus misericors in his insignibus & vexillo Christianorum, qui quidem vt vitam tribueret filijs suis, & eosdem redimeret, aleret, nutriret, & sustentaret, pretiosissimum sanguinem suum effudit in altari Crucis. Accedite igitur omnes ad tam misericordem & pijssimum pellicanum, qui vitam æternam dat ouibus suis.

Christus pellicano comparatus.

Feria IIII. post Dominicam in Paßione.

CONCIO QVARTA.

Conscientiam mundemus & diligenter expurgemus.

ACTA *sunt Encænia*. Io. 10. Nos etiam Encænia quædam in anima nostra celebrare debemus, & templum interius nostrũ perpurgare, atque Deũ ibidem admittere: cũ consentientibus .n. & idem volentibus aut nolentibus, inquit Chrys. facilius & libentius quisquis cohabitat, imo omne animal diligit sibi simile. Cur igitur in Deo sic fieri non putamus? Nam cũ bonus natura sit, & fons atq; origo virtutis, ẽt studiosos complectitur, & impuros ac sordidos à se reijcit. Si igitur nos mũdam & nitidam domũ habitare studemus, cur nõ magis Deus qui purissimus est, hoc præstabit, & impurã aspernabitur? Felix ille, inquit alius autor, qui animæ suæ hospitio Deum excipit, quia multa munera ei confert apud quẽ hospes est. Vide quid contigerit ipsi Abrahę & Loth, ꝗ recepissent hospitio angelos. Itẽ Obededõ qui arcã hospitio excepit, vide quanta commoda reportarit: tum ẽt Elizabeth cùm hospitio excepit matrem dñi. Quanta igitur commoda reportabitis apud quem tota Trinitas mansionem faciat? Quid ei deesse potest, qui Deũ apud se habet? Vnde sancti cũ Deum in animo haberent, non timebant hæc mundana. Hebręis à Deo dilectis, nõ defuit manna in deserto: neq; Eliæ cibus, quem ẽt à coruo accipiebat. Danieli item in lacu leonũ constituto: quæ omnia contingebant his, qm̃ Deus apud eos habitabat, cũ mundã haberent conscientiam, & Deo placerent. Tanta ergo cũ vigilantia candori vitę incumbamus, vt in nullam prorsus incurramus vituperationem. Hinc enim Iaco. ait, Quicunque autem totam legem seruauerit, offendat aũt in vno, factus est omnium reus. Super quæ verba ait Glo.

Chryso. in Io. lib. 10. cap. 4. *Simile.* *Ferus in Io. 14.* *Gene. 18. & 19.* *2. Reg. 6.* *Luc. 1.* *Exod. 16.* *3. Reg. 17.* *Dan. 14.* *Iaco. 2.*

F G H

Vere

A Vere qui in vno offendit, est transgressor totius legis, quia qui peccat, contra autorem legis facit, quē in sua lege negligit, & contra charitatē, quæ est causa & mater totius legis. Hanc aūt sniam ex simili videamus: siquis.n.me offenderet, oēs fratres & amicos meos in me offenderet, & quodammodo contra oēs peccaret: sic qui bonū mandatū negligit, cætera quæ completa videbantur adiuuare, sibi inutilia reddit. Si habuerimus aliquā passionē corporis, ait Chry. omnia facimus, cuncta mercamur, vt corpus ægritudine liberemus: anima vero nostra tā male se habente dissimulamus? Propterea sanè fontem ipsum malorū B incuratū relinquentes, in multa prolabimur mala. Nā prę terq̄ quod peccata ipsa, sæpe morbi corporei causa sunt, animæ certe languor, corporis languore atrocior est, quanto anima præstat corpori. Pupillam quidem oculorū tuorū, ait idem Chry. alibi, ne minimo lædatur puluere, diligenter custodis, animam aūt tuā tanta malorū congerie pressam contemnis & negligis? Qn̄ ab his sordibus animum detergemus? Qn̄ hmōi primum radices amputabimus? Vt triticum semper periclitatur & calamitati est obnoxium: ita hominis vita sexcentis est exposita periculis. Vnde quisq; sibi ipsi consulat: si.n. maximam diligen- C tiam homines adhibent ad bona & diuitias custodiendas, ne ab aliquo dilapidentur: si diligentissime in dolijs ipsis religandis incumbunt, ne vinum effundatur: si in vasis olearijs ne pereat ipsum oleum, si in vestibus curandis, ne à tinea lædantur, cur nō multo magis animum ipsum tuebuntur & defendent, ne vitijs inquinetur? Cùm aliquis est nobis fortior hostis, uigilanter plane uiuimus, metuentes semper ne aliqua nos aggrediatur imparatos: multo igitur magis dæmonē ipsum fugere & euitare debemus, qui undiq; nos oppugnat, & durissima seruitute opprimit. Quæ seruitus inquit Cyril. eo deterior est q̄ D corporalis subiectio, quia corporalem & durā & acerbam sentientes detestantur oēs, quàm quātum aspera sit cognoscunt: peccati uerò seruitus neq; satis cognoscitur, neq; multis displicet: Applaudimus ei & colludimus sponte nostra, atq; in dies augemus eam: habet.n. assectam sibi & sociam blandam uoluptatem, cuius fuco & mendacio inescat animos hominum, & libertatis præfert speciem. Præterea serui hoīum, inhumanos & immites plerumq; fugiunt dños, & corripiendo fugam, à dura liberantur seruitute: seruus uero peccati quò fugiat non habet: sequitur.n. illum semper uindex cōscientia, & grauissimis, qui ex peccatorū recordatione surgunt, stimulis torquere non

Glos. ord. in Luc. 11. Simile.

Chry. ho. 14. in Mat. & lib. 1. de cōpun. ho. 43. in Mat. tom. 2. Dissimile. Simile.

Cyr. lib. 6. in Io. c. 2.

Tētationibus facile multi succumbunt. Dissimilia *Peccatum aspera seruitus.*

cessat, neque placidã ei quieté concedit. Præterea corporalis A
seruitus plerunq; citra culpã eius, qui in cõditionem trahitur
Gen. 37. seruilé, inducitur, eo ipso quidé renitente & inuito. Quid. n.
Dan. 1. peccauerat Ioseph, vt in seruũ à fratribus venundaret? Quid
Peccatum seruit⁹ voluntaria. ité admiserunt Daniel & socij eius, in captiuitaté Babylonicã
adacti? Seruitus vero peccati sponte nr̃a semper contrahitur,
cũ peccatũ omne sit voluntariũ, & eius assuefactio spõtanea, &
culpę rationé hẽt assidue annexam, qm̃ ex ipsa & frequenti
eius perpetratione potissimũ nascitur. Rursum humana serui-
tus, qua in alterius ditioné amissa libertatis cõditione quispiã
redigitur, saltẽ ipsa finitur morte, q̃tumuis in pñtis vitæ inco- F
latu fuerat diuturna, immitis & aspera: peccati aũt seruitus ne-
quaq̃ in ipsa terminatur morte, sed hic inchoata, perpetuo du
Obstinatio animi quã grauis sit. rat post morté, sine vlla cõsequendæ libertatis spe. Qui. n. pec
cati iugũ à se non excusserit cũ pñtem agit vitã, haud quaq̃ il
lud abijcere poterit post hãc vitã, quòd tũ nec pęnitentię, nec
veniæ locus vllus relinquetur his, qui hic obdurata frõte gra
uibus se peccatis obstrinxerunt. Quin & Philosophus ẽt ille
Pythag. Pythagoras olim sensisse vr̃, quã diligentes esse debeamus in
aĩæ nr̃æ defectibus explorandis, cũ dixit; nec somnũ mollibus
in oculis suscipe, anteq̃ diuinorũ operũ ter vnumquodq; per- G
Cõscientiã sępe discutiamus. curras. Quo transgressus sum? Quid feci? Quid mihi decés
perfectũ non est? Incipiens à primo pcurrere, & q̃ mala opa-
tus es, dole: bona vero, lętare. Hęc labora, hęc meditare, hæc
te oportet cupere; hæc te diuinæ virtutis ad vestigia ponent.

Auditores verbi Dei quales esse debeant.

O*Ves mea vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me, & vitam æternam do eis.* Vnde colligas, q
non sufficiat audire verbũ Dei, sed ẽt oporteat sequi Chr̃um,
& executioni mandare, quæ audiuntur. Porro cõditiones mul H
Ezec. 33. torum audientiũ nostri tpis depingit Ezech. cùm ait, Et tu fili
hoĩs, filij populi tui, qui loquuntur de te iuxta muros, & in
ostijs domorũ: & dñt vnus ad alterũ, vir ad proximum suum
loquentes: venite & audiamus quis sit sermo egrediens à do
mino, & veniunt ad te quasi si ingrediatur populus, & sedent
coram te populus meus, & audiunt sermones tuos; & non fa-
Auditores prauos quo modo puniat Deus. ciunt eos, quia in canticũ oris sui vertunt illos, & auaritiã suã
sequitur cor eorũ, & est eis quasi carmé musicũ, qđ suaui dul-
ciq́; sono canitur: & audiunt verba tua, & non faciũt ea: & cũ
venerit qđ prædictũ, ecce. n. venit, tunc scient quia prophetes

A fuerit inter eos. Quasi dicat tum id ſcient, qn̄ poſitis in inferno, nullus erit remedij locus. Et certe hodie videmus tales cõditiones in multis qui concionatores audiunt, ſiquidem videas aliquos, qui cõueniunt inter ſe, vt ad talẽ prędicatorẽ exeant, vt audiant num melius concionetur quam ille alter qui in tali prædicat Eccleſia: atq; ita exeuntes dicunt, ille maiorẽ habet eloquentiam, hic vero mouet. Et certe deteſtabile eſt, ꝙ in artibus mechanicis nõ pręſumat iudicare de aliquo opere niſi ſit verſatus in ea arte, & tñ de concionatore oẽs volunt cenſuram facere. Satis quidem manifeſta apparet cõdemnatio noſtra, qui B in prædicatorum multitudine tanta, tam parum proficiamus. Poteſt quidẽ de nobis dici illud Ezech. Væ ciuitas ſanguinũ, cuius ego grandem faciam pyram: multo labore ſudatum eſt, & nõ exiuit de ea rubigo nimia eius neq; per ignẽ: immũditia tua execrabilis &c. Item apud Hier. dr̄; Fruſtra conflauit conflator, malitiæ enim eorũ non ſunt conſumptæ &c. Monet nos ergo Deus, & tñ nolumus vitam emendare. Sic monuit Pharaonem dicens: Congrega iumenta tua, & omnia quę habes in agro &c. Qui credidit, illæſa habuit pecora, & iumenta: qui vero non credidit, perijt in agro. Huc enim rediguntur qui nolunt ex ſalutari doctrina proficere. Contra quos etiam Iſa. ait: C Væ Ariel, Ariel, ciuitas quã expugnauit Dauid: additus eſt annus ad annũ, ſolennitates euolutæ ſunt, & circunuallabo Ariel, & erit triſtis & mærens &c. Vide qũo ipſi comminetur: dr̄ aũt Ariel quaſi fortis leo. Sic ẽt modo dicere poſſumus, væ obſtinato & duro animo, qui nullis vult diuinis exhortationibus emolliri: excæcabũtur oculi tui, ideſt prædicatores auferentur qui te illuminant. Vnde Iſa. dicit, Ecce dominator dn̄s exercituum, auferet ab Hieruſalem & ab Iuda, Iudicem & prophetam, & ſenem, & conſiliarium, & dabo pueros principes eo-D rum, & effæminati dominabuntur eis, & corruet populus &c. Quid porro iuuat, ꝙ optimos habeas concionatores, ſi duro & pertinaci es animo? Sane terra præparata & emollita optime recipit ſemen ipſum, nõ aũt quæ inculta eſt. Vnde Hie. ait: Indurauerunt facies ſuas ſuper petram, & noluerunt reuerti: Caueant igitur ne ipſis accidat quod dr̄ in Apoc. Dedi illi tp̄s vt pænitentiã ageret, & non vult pænitere à fornicatione ſua: ecce mitto eam in lectum, & qui mæchantur cũ ea, in tribulatione maxima erũt, niſi pænitentiam ab operibus ſuis egerint.

Multi auditores quã ſint curioſi.

Aliqui temere iudicant cõcionatores.

Ezec. 24.

Obſtinatos odit Deus.

Hiere. 6.

Exod. 9.

Monet nos Deus vt emẽdemur.

Obduratos aĩos quomodo puniat Deus.

Iſa. 3.

Simile.

Hiere. 5.

Apoc. 2.

Porro explicans verba illa Ezech. montes Iſrael audite verbum dñi, ait grauis quidam autor; Sed quid ais diuine vates?

Hec. Pin. ĩ Eze. 32.

Confer sermonem tuum hominibus, non aut cum montibus. Cur insensibilia alloqueris, Iudęos aũt sensus participes relinquis? At alte spectare si velimus, videbimus profecto Ezech. Prophetam, ob Iudæorum perfidiam & pertinaciam iratũ, ad res insensibiles se merito contulisse, vt homines multo illis insensibiliores esse significaret. Quærens alius Propheta à mari, quid esset quòd in exitu Israelitarũ de Ægypto fugisset, & a Iordane, cur esset retrorsum conuersus? affert diuersas creaturas in hunc modum respondentes: A facie dñi mota est terra, à facie Dei Iacob: qui conuertit petram in stagna aquarũ, & rupem in fontes aquarum. Acsi dicerent; Quid mirũ si nos Deo pareamus, cùm terra multo nobis crassior, ei aures præbuerit? nec solùm terra, sed ẽt durissimæ rupes fuerunt ex eius iussu, in fontes aquarum conuersæ. Et alio in Psalm. Commota est inquit, & contremuit terra, & fundamenta montium conturbata sunt, & commota sunt, quoniam iratus est eis: vnde colligas quam culpabiles sint homines, qui nolunt audire verba Dei; qui certe si nolunt imitari seruos Dei, imitentur saltem mare, ventos, & alia huiusmodi. Qñ canis venaticus leporem, vel aliud quoduis venationis genus inuestigat, si nullum vestigium inuenit, piger & iners ambulat, atsi venationis fumus eius nares attigerit, solertissimus occurrit quousq; prędam inuenerit: ita nos quia Deum non gustamus, inertes & pigri in eius obsequio ambulamus, & prolixam concionem fastidimus. Vtinam fragrantiam & suauitatem diuinorum mandatorum degustaremus, vt cælestem hanc venationem toto pectore inuestigaremus. Tanta est odoris suauitas, quę ex ore Pantheræ egreditur, vt Philosophi dicant, quòd omnia animalia domicilia sua deserant, tanta eius suauitate attracta: quanto igitur suauius erit Dei verbum, si illud semel degustauerimus? Multi audiũt verbum Dei cum magna attentione, sed non cũ magno desiderio proficiẽdi, quin potius cũ quadam curiositate. Vnde Christus dicebat; Beati qui audiunt verbũ Dei, & custodiunt illud. Et regius vates ait; Beati qui memores sunt mandatorũ eius, ad faciendũ ea. Explicans doctor quidam verba illa Ezech. Et es eis quasi carmen musicum, inquit: audiũt te voluptatis causa, sed doctrinam tuam minime sequuntur. Quemadmodum nõnulli oblectantur musica, & musicos aliquorũ fortitudinẽ, & res gestas, ac facta heroica canẽtes, libenter audiunt, sed virtutes quas illi laudibus efferunt & cantu celebrant, imitari nõ curant: sic filij inquit Israel, oblectationis causa solummodo te audiunt,

Quantum Deo displiceat obstinatio nostra.

Psal. 113.

Psal. 17.

Quã multi sint auditores duri.

Simile.

Si gustaremus cælestia, maxime excitaremur.

Simile.

Dei verbũ quam sit suaue.

Luc. 11.

Psal. 102.

Pin. in Ezech. 33.

Simile.

F G H

A audiunt,consilia aũt tua penitus contemnunt. Multi igitur his similes sequebantur Christũ,& multi ẽt tales hodie sequuntur concionatorem,semperq; fuerunt id genus hoĩes. Et hoc est,ꝙ quærebatur Apost.de ipsis Athenienſibus dicens; Athenienses ad nihil aliud vacasse,quã vt aliquid noui dicerẽt, aut audirent. Sed non propterea concionatores relicturi sunt munus concionandi,nã etsi nonnulli sint auditores curiosi,vani & impij: sunt tñ multi graues,docti & pij, qui animæ vtilitatẽ quærunt,& q̃uis omnes abirent præter vnum, ei tñ esset veritas nuncianda. Notum est illud Antimachi poetæ dictũ,qui B vt refert Cicero, cùm conuocatis auditoribus legeret eis carmen suum, eumq; loquentem omnes præter Platonem reliquissent: legam inquit, Plato enim mihi instar est omnium.

Acto. 17. Antimac. Cic.declamatoria.

Bene operari quam sit laudabile.

O*Pera quæ ego facio, testimonium perhibent de me.* Vide quantũ sit,& quã laudabile, testimoniũ bonorũ operũ, vt Christus passim opera esse spectanda dicat. Neque.n.initio creationis mundi contentus fuit Deus tm̃ ipsa rerũ creatione, sed ẽt res factas voluit approbare,dixitq; opera quæ condiderat C esse valde bona. Itẽ in Exo. hr̃ ꝙ agnus,qui erat immolandus primo afferebatur ante oĩum oculos,vt videretur & approbaretur,num maculã hr̃et. Sic ergo nos opera nostra examinemus num maculam aliq̃ habeant: Vnde Eccl.ait: Fili in mã suetudine opera tua perfice. Nos verò non ita facimus, sed potius eos opifices imitamur,qui opera quæ faciunt ad vendendũ alijs,curiose & perpolite efficiũt,quæ vero sibi faciunt,administeriũ domus propriæ,non perinde limant & expoliunt, sed dñt ꝙ rude vtcumque & impolitũ opus ipsis sufficiat. Sic ergo videas aliquos,qui q̃ ad alios spectant curiose vestigent, D cũ interim in suis cæcutiant. Sed dices tu; quorsum me macerabo in bonis præstandis operibus, siquidem video quòd qui talia agunt,sæpe hic calamitates multas referãt, cũ interim q̃ iniquè operãtur,prosperi ferè sint & fortunati? nonne ista ꝑpostera vñr,sicut illud quod ait Psal. Ponens in thesauris abyssos? Quasi dicat,ponit arcas in thesauris, cũ hoĩes contra ponant thesauros in arca; nã pecuniã recõdunt in crumena,crumenã in arcula siue scrinio,& scriniũ in magna vtiq; arca,probe vndiq; obserata. Talẽ ẽt vr̃ illud Apo. Lauerunt stolas suas in sanguine agni; etenim aqua potius & sapone mundare solemus vestes,quam sanguine. Veruntamen intelligamus hæc

Opera bona clarum exhibẽt testimoniũ. Gen. 1. Exo. 12. Eccl. 3. *Exemplũ bonũ dandum.* Simile. *Negligẽtes sumus in virtute.* Psal. 32. Apoc. 7.

Iudicia Dei abyssus multa. omnia quæ hominum oculis absurda vñr, esse mysterijs inenarrabilibus plenissima. Siquidē cùm aliquis insignis merca- E
Simile. tor ad locupletissimas profectus nundinas, ibi emit aliqua vilia & parui ponderis, statim numerata pecunia, cũ sit minimæ quantitatis, pretium persoluit: si tñ pretiosissimas & inæstimabiles emat merces, nõ illico eas soluit pecunia numerata, sed pretium in alias nundinas differt persoluendũ, & chirographa sua exhibet. Sic ergo scire debemus, ꝙ Deus est insignis mercator, qui bona opera nostra emit, cùm ergo illa modica sunt & exigui pretij, statim in hac vita ea persoluit & pretium dat, puta bona aliqua tēporalia: cùm vero egregia sunt & illustria F
Copiosam mercedem differt Deꝰ in aliã vitam persoluendã bonis. opera, ea differt persoluenda ad cœlestes nundinas vbi infiniti sunt thesauri, atque ita chyrographa sua exhibet iustis & pijs viris. Quamobrē cùm tam infinitos habeat Deus thesauros, curet quisque qũo præclarissima exhibeat opera, nihil hæsitans vtique de solutione ipsa, quæ vota omnia superabit.

Exerceamus nos igitur in bonis & sanctis operibus, ea oĩa ad Deũ dirigentes, sicut Apost. nos monet dicens: Oē quod-
Optimus retributor Deus & liberalis. cunq; facitis, siue in verbo, siue in opere, oĩa in nomine dñi nostri Iesu Christi facite, gratias agentes Deo & patri. Arbor quidem bona, vt ait Psal. Fructum dat in tpe suo: non enim debet expectare mortis statũ, sed opportune modo debet ho-
Coloss. 3. mo bonorũ operũ fructus exhibere. Vnde Eccl. ait: Ante mor
Psal. 1. tem benefac amico tuo, & ẽm vires tuas exporrigens da paupe
Eccl. 14. ri: non defrauderis à die bono, & particula boni diei non te
Tēpus bene impendamus. prætereat. Non enim solùm contentus esse debes dicēs: Ego non occido, non adultero, non furor, nemini iniuriam infero; sed potius debes bona præstare opera, & bonã intentionem
Leui. 7. Deo seruare. Siquidē in Leui. legimus, ꝙ q̃uis Deus vellet de sacrificijs partem dari ipsis sacerdotibus, nihilominus tñ de incenso nolebat partem aliq̃ alteri exhiberi, sed sibi soli offerri. H
Simile. Vt inde intelligamus qũo bona opera nostra in Deum solum dirigere debeamus. Nam sicut modicum acetum, etiã multũ vini corrumpere solet, sic vtique praua intentio etiam multa bona opera contaminare solet. Vnde de mala loquens inten-
Isa. 1. tione, dicit per Prophetam; Incensum abominatio est mihi. Siquidem bona opera, quæ isti præstabãt, vt orationes, ieiunia eleemosynæ, & alia huiusmodi, fiebant ab ipsis cũ deprauata quadam intentione. Vide etiam qũo dicatur in Genes. quòd
Gen. 4. respexerit Deus ad Abel & ad munera eius, vt inde intelligamus, bonam intentionem esse eam in primis, quæ a Deo plurimi

rimi

A rimi fit. Vnde Pau. ait: Fide plurimam hostiam Abel quàm Caim obtulit Deo. Rupertus Abbas inquit, quòd priusquam Patriarcha ipse Abel sacrificia sua obtulit Deo, prius quidem se ipsum ex animo & toto corde Deo obtulit, sed non tamen ita peruersus ille Caim se gessit. Heb. 11. Rup. Ab.

Feria V. post Dominicam in Passione.

B CONCIO PRIMA.

ROGABAT *Iesum quidam Pharisæus, vt manducaret cum illo.* Luc. 7. Ad Prandium, & ad Pharisæi prandiũ venisse Christũ, solicitus forsitan miretẽ auditor, ait Chrysol. Pharisæi domũ Christus intrauit, non accepturus Iudaicos cibos, sed diuinã misericordiã largiturus, neq; accubuit, pocula saporata melle, floribus odorata sumpturus, sed pœnitẽtis lachrymas ex ipsis oculorũ fontibus potaturus. Deus delinquentiũ gemitus esurit, sitit lachrymas peccatorũ. Chrysol. ser. 93. *Conuersionẽ nostrã quãtũ desideret Christus.* C Cùm videret Pharisæus Chr̃i virtutẽ, & præterea paupertatẽ, propterea Chr̃um inuitauit: ita ẽt tu tales conuiuas inuitare debes. Sed iã hoc tp̃e plerosque videas, qui non soleant inuitare nisi diuites dũtaxat, vt possint vicẽ ab eisdẽ reportare, & mutua referre conuiuia. *Et ingressus domum Pharisæi discubuit.* Hinc facile colligas quãta cũ celeritate ad conuiuiũ nr̃um accedat Deus, si eũ inuitemus: neq; hoc mirũ est, cùm ẽt ipse ad ostiũ nr̃m stet, & pulset, vt si aperuerimus ei, statim in cœnã nobiscũ ingrediatur: tum ẽt colligas quam ingrati nos simus, qui vidẽtes Christũ dñm ad primã statim Apoc. 3. *Magna negligẽtia nostra.* D inuitationẽ nr̃am accedere, nos tñ vel si millies ab eo inuitamur, surdã semper ei aurẽ exhibemus, neq; ad eius conuiuiũ accedimus. *Ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix.* Cùm quadã admiratione hoc narrat Euãgelista: mirabile.n.est, ꝙ fœmina, q̃ imbecillis esse solet, tã mirabilẽ habuerit aĩum, & tantis cum lachrymis ad Christum accesserit. Maxime debes abhorrere à peccatis, & præsertim publicis, ne toti ciuitati aliquod scandalũ generes: vbi.n.semel verecundiæ fines trãsilieris, in multa scelera ,plaberis. Quanto numerosior est populus ante quẽ peccas, tanto ẽt grauius fit peccatum tuum, vnde & scelera huius mulieris grauia erant, propterea ꝙ in ciuitate *Peccata publica quãtum oderit Deus.*

pecca-

peccaret,& præterea nobili loco & genere nata esset. Exagge- I
Vbi supra. rat Euãgelista inquit Chry. mulieris facinus, vt accumulet indulgentiam largitoris. In ciuitate peccauerat, quia famã sua fama totius tetigerat ciuitatis, sicq; iam non peccatrix solũ, sed ipsius ciuitatis facta fuerat ipsa peccatum. *Vt cognouit*. Hæc
Dissimile. cognouit, quia non nisi ab eo solo ciuitatis peccatum posset auferri, qui solus venerat abluere peccatum & abolere. Cognouit quam grauiter in ciuitate peccasset. Si in pago aliquo vitã degeret, vbi raro fiunt conciones, tolerabile videretur, sed in ciuitate vbi tam multæ fiũt, vbi tot sunt templa, tot sacerdotes & religiosi homines, id quidem detestabile est. *Vt cognouit quod Iesus accubuisset*. non ad stantem, non ad sedentẽ audet venire peccatrix, Deus cũ stat corripit, cum sedet iudicat, prostratis coniacet cũ accumbit: inclinatam ad miserandum diuinam didicit maiestatem, & credidit quòd esset ad veniam sibi promptus, qui Pharisæi venerat tam promptus ad mensam. *Vt cognouit*. Quasi tacita mente apud se diceret, non repellet me iste q̃uis peccatrix sim, q̃nquidem cum suis inimicis & cũ peccatoribus conuersatur. Benignitas quidẽ illa qua cũ Pharisæis hostib. suis vtitur, me maximopere incitat atq; impellit. F

Grauius est peccare vbi est concionũ abũdantia.

Cõfidam^9 de diuina misericordia, & ad Deum conuertamur.

Hier. 10. *Rogabat Iesum quidam Pharisæus*. Agitur hodie de cõuersione Magdalenæ, est aũt hoc opus dexteræ excelsi, & idcirco talem diuinitus imploremus fauorem, vt conuertamur. Hiere. Scio dñe, quia non est hominis via eius, vt ambulet & dirigat gressus suos. Est enim instar quarundam ferarũ, quæ clauduntur quidem & obserantur facile, sed sine claue aperiri non possunt: sic homo potest in peccatum ipse labi, sed non põt resurgere sine Dei auxilio. *Rogabat Iesum*. Rogati ad conuiuia accedere debemus, si aliter non possumus ea recusare, non autẽ debemus nos vltro ingerere vt multi faciunt: atq; ibi versantes, bonũ exhibeamus virtutis exemplum, & moderati simus. G

Simile.

In cõuiuijs q̃uo accedendum.

D. Vincẽ. *Ecce mulier*. dicit B. Vincen. q̧ per duodecim annos in hoc vitio vixisset, & tñ vide quam benigne à Christo recipiatur. Si animalia fera, imò & aues cùm ab aduersarijs læduntur aĩalibus, ad hominem tanq̃ benigniorem confugere solent, quanto magis oẽs ad Christum confugere debemus, cùm nos hostes nostri inuadunt? *In ciuitate peccatrix*. Quasi per antonomasiã quandã videbatur nomẽ peccatricis reportasse, sicut Nero intelligitur per crudelẽ, & Alexander per liberalẽ. Vide igitur q̃uo abusa fuerit pulchritudine sua hæc mulier, vt intelligas quam cautè ambulare debent pulchræ mulieres: est enim pulchritudo H

Simile.

Simile.

A chritudo instar vrsæ, ad quam videndam cum accedāt reliqua animalia propter eius pulchritudinē, ipsa interficit. Vnde Sap. ait: Fallax gratia, & vana est pulchritudo. Itē Theophrastus ait, ꝙ pulchritudo est fraus tacita & muta, quia absque loquela corda hominū decipit, & simul est vana. Quid vanius quam ꝙ vna febre euanescit? est denique flos statim tabescens. Prou. 31. Theoph.

Attulit alabastrum. Hactenus Euangelista huius mulieris peccata narrauit, ecce iam incipit eius conuersionē admirabilem & virtutes exponere: & quēadmodum pictores cùm insignem aliq̄ imaginē depingere parant, prius quidē carbone eā deformant, quo tpe rudis, oculisq́; iniucunda apparet, at vero postmodum viuos superaddentes colores, eandē maxima venustate spectabilē omnibus proponunt: ita B. Euangelista hactenus veluti carbone quodā depinxerat Magdalenam, vocās eā peccatricem, nunc verò incipit iā eius virtutes persequi dicens, ꝙ attulit alabastrum. Age mulier, cur Christū domum tuam non ducis? cur eū in domo tua non quæris? Matthæus & Zachæus peccatores erant, & duxerunt eū domū suam. An ignoras ꝙ peccatores recipiat, & manducet cū illis? Scio inquit ista, sed adeo sum peccatrix, vt nō merear eius ingressum in tectū meum. Quæ enim cōicatio lucis ad tenebras? Mihi certe sufficit si tanq̄ caniculæ concedatur esse ad pedes eius, idq́; domi alienæ. Erat quidē pretiosissimum hoc vnguentū & odoriferū, nam cùm sentiret fętorē peccatorū suorum, ideo curauit bonū odorē afferre, vt à Christo sanaretur, & tanq̄ Iacob curauit placandum fratrem suū: neque expectauit quidē donec prandiū peractū esset, quia magna est peccatorū sarcina, & statim à nobis deponenda. Est.n. peccatū in hōie veluti coluber, aut accensa pruna in sinu posita, quæ ibi diutius sine periculo detineri non potest. Neq; timet præterea hæc mulier, aut erubescit, conspectum cęterorū, modo placeat Christo suo. *Stans retro.* instar publicani, qui non audebat oculos suos sursum attollere, ita hæc non audebat corā accedere, sed Christo apud se dicebat: Tibi peccaui, atque depositis prophanis vestibus, ad Christum accessit, tanq̄ Esther depositis regalibus vestibus ad dn̄m preces fudit. Iudith ita cilicio induta est; itaq; nos ad Deū accedere debemus, magna cū humilitate ab eo veniā postulantes. *Lachrymis cępit rigare pedes eius.* Tanta erat eius contritio, & tantæ lachrymæ profluebant ab oculis eius, vt ēt stans rigaret pedes dn̄i. Vnde illud Hie. illi applicari pōt; Magna est contritio tua. Copiā.n. tuarū lachrymarū cui cōparem

Simile. Artificiū Euang. (B)
Matt. 9. Luc. 19.
C 2. Cor. 6. Matt. 15.
Gen. 32. Simile.
Peccatum quā sit detestabile.
D Luc. 18. Psal. 50. Esther 14. Iudith 9.
Thren. 2.

non

non inuenio, ni copiæ aquarũ maris. Amaritudo ẽt qua lachrimaris similis est amaritudini maris. Nos ergo lachrymis etiã peccata nostra deleamus dicẽtes cũ regio vate, Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Si .n. Michas ille tantopere deflebat, q sibi erepta fuissent idola, quanto nos verius flere debemus, qui Christum pp scelera nostra amisimus? si ille dicebat, deos meos quos ego feci mihi tulistis, & quęritis quid ploras? quãto magis nos dicere debemus: Deus, qui me fecit, mihi ereptus est, & nõ plorabo? Ceruus à canibus obsessus gemit, & tu non deflebis, cũ te circunstent innumerabiles dæmones cupientes animam tuã dilacerare? vt aũt intelligamus quocunq; tpe pro sceleribus cõmissis opportunas esse lachrymas, idcirco non expectauit inuicta fœmina donec prandiũ peractũ esset, sed in medijs epulis vberrimum effudit lachrymarũ fontem. Hæc mulier, vt ait Glo. incog. in Psal. imitata est aquilam, quæ rostrũ suũ renouat, in petra illud exacuẽs: sic.n. hæc Christi diuinæ petræ pedibus prouoluta, lachrymisq; eosdẽ rigãs, damnũ suũ reparauit, totaq; renouata est. Aquila ẽt plumas antiquas excutit, se aquæ immergendo: sic hæc mulier lachrymarũ imbre veterẽ vitã expulit.

Psal. 50. Iudic. 17. *Summa est miseria Deũ amittere.* Glo. inc. in Ps. ver. 1736. Simile.

Lachrymis cæpit rigare pedes eius. Multi quidem lachrymas fundunt, sed non vtiliter, neque ad pedes Christi, sed pp suos appetitus, aut pp lucra mundana. Ille quidẽ ad Christi pedes lachrymas effundit, qui ex vero corde & contrito peccata sua deflet, atque suam miseriã agnoscens, prouoluitur ante pedes saluatoris, veniam delictorũ cum protestatione emendationis vitæ postulans. Explicans porro Lau. Iust. verba illa Isa. Lauamini, mundi estote, inquit in hũc modũ, non corporis ablutionẽ, sed cordis cõmendat, aqua namque corporales abluit maculas, spirituales vero abluit confessio delictorũ. Hoc Propheta intelligens, dñm deprecabatur dicẽs: Asperges me dñe hyssopo, & mundabor &c. Nouerat quippe non sui esse arbitrij tm, adeo placidam edere contritionẽ sed diuino opus esse auxilio. Nam etsi clamorem quis edat uocis, & pectoris tunsionem, at vero humilitatẽ cordis, & pię compunctionis gemitũ, & gratum facientis charitatis possidere suspiriũ, à dño instanter postulare debet. Hinc vera sui cognitio, hinc peccatorum detestatio emergit. Nempe quos vocat, & iustificat gratia, replet dolore & compunctione, & facit pęnitentiæ proferre lamenta. Fortasse ait Ambr. nõ lauit pedes suos Christus, vt eos lachrymis nos lauemus. *Et capillis tergebat.* Sed cur quæso sancta

Autor. *Lachryma quomodo fundenda.* Lau. Iust. li. de obe. c. 15. Isa. 1. Psal. 50. *Contritio vera ex Deo est.* *Conuersio vera à domino postulanda.* Ambr. lib. 6. in Luc.

A sancta mulier, tantam lachrymarũ copiam tam cito abstergis ne cõpareant? quia.s.non studet hominibus placere, sed Deo, nec opera sua facit vt uideantur ab hominibus, more hypocritarũ. Satis ei accommodari põt illud Ezech. Omnibus meretricibus dantur mercedes &c. Item illud Hier. Tu aũt fornicata es cum amatoribus multis, tñ reuertere. Tacita igitur dicebat, condole obsecro pijssime dñe, mihi perditissimæ mulieri, & vt fiat hæc mutatio dexteræ excelsi, opem tuã imploro. Tu quidem varijs me dotibus exornaueras, ingeniũ dederas splendidũ, amplas opes, ego tñ his tãtis beneficijs abusa sum, Matt. 6. Ezec. 16. Hier. 3. Psal. 76. *Ingrati sumus erga Deum.*

B & vnde te amandi ansam arripere debebam, inde potius cõtra te factorem meũ arma sumpsi. Mihi certe propheticum illud quadrat: Decora facta es vehementer nimis &c. Et habẽs fiduciam in pulchritudine tua fornicata es, & sumens de vestimentis tuis, fecisti tibi excelsa. Quamobrem pater misericordiarũ, qui dixisti, tñ reuertere ad me, complectere me peccatricem tua infinita misericordia, & dita tuis opibus, vt tandem merear in tuorum numerũ aggregari. *Et osculabatur pedes eius, & vnguento vngebat.* Ea quæ mortis fuerant instrumẽta, in vitæ medicamentum traduxit. Et sicut theriaca quæ de veneno Ezec. 16. Hier. 3. Simile.

C conficitur, tñ in præsentissimum contemperatione quadã conuertitur medicamentũ: sic mulier hæc prophanos oẽs gestus in sanctissimos conuertit, & medicinam quasi de veneno confecit. Vnde Apost. sicut exhibuistis inquit, membra vestra seruire immunditiæ & iniquitati &c. Hebræi quõ vulnerati fuerant, sanabantur; serpens momorderat, serpens curauit. Cùm philistæi arcã dñi cepissent, proptereaq; à dño essent percussi, & mures vastassent terrã, edocti à diuinis fecerunt mures quibus dñm placauerunt. Filij Israel sicut inaures antea obtulerunt ad opus tabernaculi vituli, sic postea ad opus veri dñi. Rom. 6. Num. 21. 1. Reg. 5. & 6. Exo. 32. Exo. 35. Grego. in

D Vnde Greg. ait; quod turpiter exibuerat hęc mulier, nunc laudabiliter Deo offert: oculis terrena concupierat, sed hoc iam per pęnitentiã conterens flebat, Capillos ad cõpositionẽ vultus exhibuerat, sed iã capillis lachrymas tergebat: ore superba dixerat, sed pedes dñi osculans hoc in Redẽptoris sui vestigia figebat. Quot ergo in se habuit oblectamẽta, tot de se inuenit holocausta. Cõuertit ad virtutũ numerũ, numerũ criminũ, vt totũ seruiret Deo in pęnitẽtia, q̃dquid ex se Deũ cõtẽpserat in culpa. Pręcesserãt interueniẽtes lachrymę, ait Chrysol. vt oscula deuota sequerẽtur; quia lachrymæ satisfactionis sunt documentũ, oscula sunt quidem reconciliationis indicia. Euan. ho. 23. *Vera pænitentia qualis esse debeat.* Chrysol.

Hic

Hic si esset propheta sciret vtique quæ & qualis est mulier quæ tangit eum, quia peccatrix est. Non considerabat hic phari E
Chry. ser. 94. sæus, ait Chrysolo. quia sol non inquinatur stercore, & medicum cùm tangit vulnera, putredo nõ polluit, iudicẽ quamuis
Similia. tangat reus, non põt maculare cùm supplicat: sic peccator cũ dñm tangat, nõ sordidat eum, sed ipse accipit sanctitatẽ. Pro-
Matt. 9. bat hoc mulier in profluuio sanguinis constituta, quæ cũ tangit fimbriam dñi, non fimbriam polluit, sed ipsa mox inquinamento vetustæ caruit passionis. Cęterum mulier habebat vulnus, sciebat illud, & ideo taliter tanti vulneris medicũ perquirebat. Pharisæus perfidiæ morbo saucius, superbiæ flamma se F
Grego. in Euangel. ho. 33. briẽs, & per phrenesim se nesciebat insanũ. Profectò ait Greg. si hæc mulier ad pharisæi pedes venisset, nimirũ calcibus repulsa discederet, inquinari. n. se alieno peccato crederet. Vnde semper necesse est, vt cùm peccatores, quosque conspicimus, nosmetipsos prius in illorũ calamitate defleamus, quia fortasse in similibus aut lapsi sumus, aut labi possumus, si lapsi non sumus. *Hic si esset propheta.* Satis aperte pharisæus stultitiam suam ostendit, quia bene poterat Christus esse propheta, & illam non cognoscere, Deus enim solus est qui omnia agnoscit,
1. Reg. 16. homines aũt licèt prophetæ sint, multa ignorant. Samuel qui G
2. Reg. 7. dem ignorabat quisnam ex filijs Isai electus esset in regẽ. Na
4. Reg. 4. than consulens Dauid, vt ædificaret templũ, errauit, qm̃ uolũtas Dei erat vt Salomon ædificaret illud. Elisæus dixit Giezi; Dimitte illam, anima enim illius in amaritudine est, & dñs
Neminem temere iudicemus. celauit à me, & non indicauit mihi. *Hic si esset propheta.* Non debemus temere quenquã iudicare, ecce enim quõ hic pharisæus deceptus sit, putans Christũ non esse prophetam. Vnde
Laur. Iust. li. de spi. ani. inte. c. 1. Laur. Iust. ait, sicut nemo iudicandus, ita nemo est ab homine damnandus quantumcunq; scelestus & malus, quãdiu in hac peregrinatione subsistit, qm̃ Dei iudicia quæ erga hominũ salutem exercentur, incomprehensibilia sunt, adeo vt nullus sit H qui in eorum cõsideratione non claudicet. Nam euenire sæpe cognoscimus, vt qui heri nequam fuit, hodie efficiatur bonus, & qui gehennæ filius existimabatur, in filiorũ Dei sit numero cõputatus: ad resecanda itaq; temeraria iudicia parabolã zizaniorum dñs habuit, in qua illos compescuit, qui ante tp̃s mes-
Matt. 13. sem illã euellere cupiunt, dicens: Sinite vtraq; crescere vsque ad messem, ne forte eradicare volentes zizania, eradicetis simul & triticũ. Sic plane in iudicandis proximorũ meritis frequentissime cõtingit vt damnetur iustus, accusetur innocens, & electus

A & electus à Deo, vt reprobus existimetur. Quid quæso ante cōuersionē Paulus fuit? nonne lupus rapax, persecutor sæuus, importunus insidiator, rabidusq; occisor? at verò vt prostratus solo est cęcitate percussus, vocatusq; de cęlo, Saule, Saule, quid me persequeris? agniculo factus mansuetior, ait: dn̄e quid me vis facere? Quis illū gratia Dei arbitratus non fuisset indignū, cùm uidisset illū Christianos rapere, ligare, trahere, verberare, occidere? nihilominus tn̄ vas electionis erat præcipuum, ad prædicandū nomen dn̄i coram regibus, & gentibus, & filijs Israel. Matthæus præterea ex publicano vide q̄uo factus fuerit Apostolus & Euangelista. Quis dixisset ꝙ filius ille prodigus in patris gratiā esset vnquam reuersurus? *ait intra se dicens, hic si esset propheta.* Chrys. videtur insinuare, ꝙ hæc verba audiuerit ipsa Magdalena, & ita maxime cōmēdat eius patientiā, quæ nihil responderit, reprehenditq; impatiētiam nostrā, qui facile statim irascimur si quid contra nos dicatur. Quare illud quod dr̄ ait intra se, vr̄ explicare ꝙ dixerit submisso murmure, ita tn̄ vt Magdalena potuerit intelligere & audire. *Et respondens Iesus, ait ad illum.* Accusantibus Christum scribis & pharisæis coram Pilato nil respondit, adeo vt C ipse valde miraretur, nunc verò ille qui famam & honorē suū vr̄ non curasse, contra importunos calumniatores peccatricis mulieris respondet, & eius patrocinio suscepto, conuiciatoris argumenta diluit. Quare in hoc refugio firmiter confidamus, quo muniti, oēs iniurias facile cōtemnemus. Nam vt Pau. ait: Si Deus pro nobis, quis cōtra nos? Item Iob ait: Pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet cōtra me. Et regius vates; Dn̄s protector vitæ meę à quo trepidabo? *Duo debitores erant cuidam fœneratori.* Quod debemus, ait Ambr. est omne illud quod pro nobis fecerit Deus; soluere aūt hoc debemus nō pe D cunia, sed virtutibus: ꝙ si soluendo non sumus ob incuriam & secordiam nostram, petamus humiliter à dn̄o vt debita nostra dimittat, dicentes: Dimitte nobis debita nostra. Nos quidem Christiani arctiori tenemur vinculo, plusq; debemus quam hebræi illi debebant: illi promissa debebant; nos aūt & sacratissimæ virginis partum, & pretiosissimū Christi sanguinem debemus, aliaque quam plurima beneficia. *vnus debebat denarios quingentos.* Christo quidem debitores nos sumus, ait Chrys. alij quidem plus, alij vero minus, secundum talenta quæ à diuina manu accepimus. Itaque pro his omnibus gratias ei agamus, qui tantis nos affecit & insigniuit beneficijs.

Margin notes: Acto. 9. — Matt. 9. — Luc. 15. — Chrys. ad pop. hom. 62. to. 5. — *Patientiā habeamus in contumelijs.* — Marci 15. — Rom. 8. — Iob 7. — Psal. 26. — D. Ambr. lib. 6. in Luc. — Matt. 6. — Chrys. in Gen. ho. 9. to. 1.

Non

Non habentibus illis vnde redderent. Nemo ex suis viribus, se- E
clusa Dei benignitate, soluere Deo potest, nemo pôt ex se sa-
tisfacere pro peccatis, nisi illi gratia Dei suppeditasset vires &
Tit. 3. auxiliũ. Non enim sumus sufficientes ex nobis, tanquã ex no
bis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Et iterũ: Non ex operi-
bus iustitiæ quæ fecimus nos, sed ſm suam misericordiam sal
uos nos fecit. Et alibi, Dei enim donum est, nõ ex operibus,
Ephe. 2. ne quis glorietur. *Donauit vtrisque.* Audistis ait Chrysolo.
Chry. ser. 94. quemadmodũ cęlestis creditor totũ debitum charitate com-
pensat, & ad crementum totius fęnoris, amoris solius exigit &
requirit vsuram? plectendus debitor qui dilectione sola suam F
Chrys. in Psal. 115. negligit redimere cautionẽ. Non habemus ait Chrys. quo pos
simus reddere & cõpensare beneficia nobis diuinitus collata,
Psal. 115. quæ quidẽ amplissima sunt & innumerabilia. Vnde Proph. di
cebat: Quid retribuã dño, pro omnibus quæ retribuit mihi?
cęlum propter me expandit, fulgidis stellis illud ornauit &c.

Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Vt
Simile. enim periti & experti medici solent cùm ad aliquã ciuitatem
accesserunt, varios curare infirmos, & in illis præsertim peri-
tiam suã manifestare, qui morbos incurabiles quodammodo
habeant: ita Christus dñs potentiam suã in tanta peccatrice G
ostendere uoluit. Cęterum medici humani alias infirmitates
curant, aliàs verò non, quia neq; omnia norunt, neque omnia
Psal. 102. possunt: at verò de Christo ait regius vates; Qui sanat oẽs in-
firmitates tuas. Tum præterea vulgares medici sanitatẽ indu
cunt, sanguinẽ emittendo ex ipsis infirmis, venas scindendo,
amaras potiones propinando, & præter hæc omnia grandem
pecuniã exigendo: at verò cęlestis medicus ipse potius ama-
Isa. 53. ras potiones suscipit, ex ipso sanguis elicitur. Vnde Isa. ait; Ve
re languores nostros ipse tulit, & peccata nostra ipse portauit.
Matt. 17. Nos vetitos edimus fructus, ipse vero felle & aceto in Cruce H
Luc. 22. potatur: nos malis humoribus pleni eramus, ipse verò in hor
to sanguineo sudore pro nobis madefit. Vide quam benignũ
& misericordem sese Deus exhibeat huic mulieri, cũ ipsa mu
Si mutemus vitã prauam, etiam mutabit Deus sententiã. tata esset à sua pristina uita, vt enim columna nunc dextram,
nunc sinistram sese nobis exhibet, pro mutatione tñ nostri, cũ
ipsa maneat immobilis: ita Deus optimus maximus pro muta
tione & conuersione nostra, nulla in ipso mutabilitate adhæ-
rente, interdũ nobiscum iustitia, interdum vero misericordia
vtitur, prout viderit nos mutari siue à virtute ad vitiũ, siue à
Simile. vitio ad virtutẽ. Et sicut sol oculis quidem ægris odiosus est,

sanis

A sanis aũt delectationem maximam adfert,cũ idem ipse perma neat;ita Deus ijs qui ad se redeunt,benignitatem suam & misericordiam impartitur, duris aũt & obstinatis iracundum se exhibet & seuerum. Tantum autẽ potuit diuina gratia in hac muliere, vt non solum peccata omnia deleuerit & absterserit, verum ẽt eandem euexerit ad altissimum quendam virtutis & sanctitatis gradũ. Inuestigabiles plane ait Laur.Iusti. sunt viæ dñi, & incomprehensibilia iudicia eius. Quadrat plane huic sanctæ mulieri dictum illud Hier. In charitate perpetua dilexi te,& attraxi te miserans tui, siquidem Christus eam soluit B à vinculis peccatorũ,& ad se attraxit.Sunt enim peccata vincula quædam. Vnde regius vates ait; Dirupisti vincula mea. Et diuus Ioan. ait dixisse Christum; Nemo venit ad me, nisi pater qui misit me,traxerit eũ. Attracta porro longe quidem formosior diuina benignitate & pulchrior reddita est, quam ante esset deformis iacens in peccatorum sordibus.

Recipit benigne ad se redeuntes Deus. Rom. 11. Lau.Iusti. ser.d Magdale. Hiere. 31. Psal. 115. Ioan. 6.

Feria V. post Dominicam in Passione.

C

CONCIO SECVNDA.

Peccatum multas secum adfert miserias.

ROGABAT *Iesum quidam Pharisaus.* Luc.7.Tractat gloriosus Euangelista hodierno die de muliere quadam peccatrice, quæ ad se reuersa,tantam egit pænitentiam delictorũ suorũ, vt meritò exẽplar quoddam pænitentiæ sit in Ecclesia Dei. Magnũ sane est Dei beneficium cũ peccatoris alicuius animũ ita conuertit, vt D intelligat quantis in miserijs versetur.Sane postq̃ Adam peccauit, cæpit Deus altis vti vocibus,vt surdus peccator audiret in quantis versaretur malis, vnde & textus ait quòd audiret Adam vocem domini.Etenim cùm quis lethaliter delinquit, procul quidem pellit ab anima Deum, etsi aperte nõdicat ei, vt à se egrediatur.Nec enim Laban ipsum Iacob expellebat, sed tamen talibus vtebatur operibus,vt facile eius pulsum intelligeret Iacob. Vnde & dicebat ad coniuges, video faciem patris vestri,quòd non sit erga me sicut heri & nudius tertius. Hinc Eccle.ait;Cor hominis immutat faciem eius,Debemus ergo instar mulieris huius pænitentiam agere peccatorum,vt

Ad Deum toto animo reuertamur. Gen. 3. Gene. 31. Eccle. 13.

Alexand. Exéplum. Deum quem amisimus recuperemus. De Alexandro quidem Magno ferunt, ꝙ cum aliqñ furibundus à crapula familiarem suũ longe dilectũ, nempe Clitum, interfecisset, postquam ad se reuersus est, tñ de hmõi morte doluit, vt nisi à quibusdam impediretur, sibi manũ vellet præscindere; & tu qui Deum toties E

Eccle. 7. offendisti, nõ dolebis? Aduerte quid dicat Eccl. Noli facere mala, & nõ te apprehendent. Itẽ, Ne alliges inquit duplicia pecca

Simile. ta, neque enim in vno eris immunis. Certe sicut filij solent parentibus esse similes: sic mors cũ sit filia peccati, ipsi est persi-

Rom. 5. milis. Vnde Apost. ait: Per vnũ hominem mors introiuit in orbem terrarũ, & per peccatũ mors. Satis igitur intelliges quam F deforme sit peccatũ, cũ eius filia, nempe mors, sit tã deformis. Sed tñ sicut qui diuitias congregat, nõ satiatur, sic qui peccata thesaurizat, vix finem sibi vnquam præscribit, & sibi, vt inquit

Simile. Pau. thesaurizat iram in die iræ. Vnde idẽ Apost. ait: Nunquid

Rom. 2. iniquus est Deus qui infert iram? hoc est pænam & vltionem.

Rom. 3. Absit inquit, quia iniquitas nostra, iustitiam Dei commendat.

Mich. 7. Item Mich. ait; Iram dñi portabo, qm̃ peccaui ei. Porro vocat

Rom. 2. Apost. diem iudicij diem iræ & reuelationis, quia illic reuelabuntur abscondita tenebrarũ, & intelligetur quã iuste iudicet Deus. Cũ tu vis pretiosum liquorẽ in aliquod vas infundere, G

Obstinatos quomodo puniat Deus. illud iterũ atq; iterũ lauas à sordibus, quod si nitidum nõ reddatur, proijcis illud & cõminuis: sic ergo vult Deus in animã tuam liquorẽ gratiæ infundere, & vult eam lauare à sordibus tũ timore, tũ amore; cũ aũt videt quòd nihil proficiat, in infernum te proijcit atq; demergit. Obstinati. n. homines de malo

Psal. 41. in peius tendunt. Vnde Psal. Abyssus abyssum inuocat. Hinc

Gen. 37. filij Iacob ex inuidia in odium venerunt, & ex odio in homicidium, & tñ perinde cũ securitate degebant, ac si nil mali egissent: sic nos cũ Deũ offenderimus sæpe, nihil tñ nobis præstitisse videmur. ò impudẽtiam nostrã lachrymis deplorandã! H Quod. s. cum ad cętera impatientes simus, tamen tyrannidem peccati tam patienter sustineamus, & in ea delectemur, de qua

Zach. 5. tamen dicit Zach. ꝙ sit talentum plumbi. Et Io. in Apo. ait, ꝙ

Apoc. 14. tales non habẽt requiem die & nocte, qui adorauerunt bestiã. Sane quando contra Deum peccas, patrem tuum à te repellis. Considera quantus sit paternus amor, adeo vt ẽt gallina pro

Simile. pullis suis strenue decertet. Est autem hic pater tãto accensus

Mat. 23. zelo, vt dicat apud Mat. Patrẽ nolite vocare super terrã, vnus

Astutia dæmonis. est enim pater vester: vt intelligamus nulla ex parte amorem terreni patris esse cũ hoc comparandum. Est aũt dæmon tam

astutus,

A astutus, vt multos inducat ad talem patrē repellendum ēt sub quodam colore necessitatis. Vnde muliercula dicit, se in pctm̄ labi, pp necessitatem qua premitur. Contra quam dicit Hier. Omnis populus gemens & quærens panem, dederūt pretiosa quæq; &c. Quasi diceret, ò infelicem illum, qui sub specie quadam necessitatis, Deū suum à se repellit. Considera igitur peccator quantū oderit Deus peccatū ipsum, vt sanguinem suum fuderit ad illud extirpandum. Postquam Samson excæcatus fuit, & tanta pertulit opprobria, mori voluit vt malos interficeret, dicens: Moriatur anima mea cum Philisthijm. Sic ergo B Christus ad vlciscendas iniurias contra patrem factas, mori voluit. Si hæc attente consideraremus, detestaremur vtiq; mundanas delectationes. Noluit Dauid aquam bibere, de cisterna sibi allatam cū tanto vitæ discrimine, sed libauit eam dño: sic ergo nos cùm se offert delectatio, dicamus, nō gustabo hmōi delectationē, nec committam tale peccatum, cū tam carò me Deus redemerit. Vnum ēt Christum consideremus in Cruce positum pp nos cum tanta ignominia, qui pati voluit tot labores nō solum vt nos redimeret, & patri satisfaceret, sed etiam vt nos in posterum à peccatis refrænaret & cōpesceret, si ipsi C obediremus. Vnde Pau. ait: Dedit semetipsum pro nobis vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorū operū. Talibus igitur considerationibus pctm̄ fugabūt serui Dei. Sed ò nos miserabiles, qui pænitentiam videmur agere quasi ludum quendam, ita vt statim ad peccata reuertamur! Cæterum quarto regum hr̄, quòd tempore Iosiæ regis, inuenit librum quendam puluere obsitum Helchias sacerdos, in quo lex scripta erat, cùm ergo tam pretiosum vidisset librū & salutarem, oblatus is regi fuit, & cum hilari vultu accepit & legit: cùmq; venisset ad commi D nationes illas belli, famis & pestis cōtra facinorosos homines, compassione motus non potuit vltra exaudire, sed scidit vestimenta sua, & quidem ipsam Oldam prophetidem accersiri fecit, atq; cum ea consultauit quid faciendum esset, ac tandem deliberarunt vt publici peccatores omnes exterminarentur.

Considerauit.n.rex quanta esset grauitas peccati, vt pp eā mitteret Deus tam atroces pænas. Sed quid dixisset siquidem considerasset purgatorij & inferni pęnas? Quas vtinam cōcionatores quotidie ante populum prædicarent. Hinc.n. Hier. ait: Quis nō timebit te ò rex gentiū? Et Petrus inquit: In timore incolatus vestri cōuersamini. Si obligatio qua deuincimur alicui homini, facit ne eū offendamus, sicut dixit Ioseph, qm̄o peccare

[Margin notes: Thr. 1. — *Peccatum quātū oderit Deus.* — 2. Par. 13. — *Quibus cōsiderationibus peccata fugabimus.* — Tit. 2. — Simile. — 4. Reg. 2. — *Legem obliuiscimur.* — *Peccata publica exterminanda.* — Hiere. 10. — 1. Pet. 1. — Gen. 39.]

care possum in dñm meũ? quanto magis cauere debemus ne Deũ offendamus, qui nos innumerabilibus beneficijs deuinctos habet? Aristot.& si Gentilis dixit, ꝙ amator non est, qui non semper amat: quõ dicemus nos amare Deũ, qui mutabiliores sumus lumine ipsius lunæ? Certe timor Dei præstat ne ipsum offendamus. Vnde ad talẽ timorẽ in Eua remouendũ dixit dæmon, Nequaq̃ moriemini. Item verecundia & pudor impediunt ne Deũ offendamus. Vnde Eccl. ait: Gr̄a verecundiæ super aurum. Si tales ergo muri amoris, timoris & verecũdiæ destruantur, facile dæmon nos impugnabit. Cæterùm quãuis peccatum tale sit, quale supra depinximus, nihilominus tamẽ est Deus tã peritus artifex, vt ex ipso bona multa educat: etenim cùm peccator agnoscit peccatum suum, in lachrymas resoluitur, & magnam pœnitentiam agit, vt constat in hac muliere. Ferunt in Armenia esse aues quasdam dictas harpyas, quæ rostrum habent quasi humanum, & tamen sunt crudelissimæ, adeo vt hominem etiam deuorent; cumq; ad aquas pergunt vt se lauent, vident in aqua faciem suã homini similẽ, & ita se ipsas misere lacerant propterea ꝙ hominem interfecerint. Sic ergo veri pœnitentes cùm considerant, quòd suis vitijs Christum quasi crucifixerunt, maxime dolent de suis sceleribus, & lachrymis se abluunt, considerantes quòd causa fuerunt, vt ille, qui eos tm̃ diligeret moreretur, & qualiter pro suo amore, eorum formam accipiens, similẽ illis se fecit, & ita dolor in eis accrescit, vt mori cupiant, & sanguinem effundendi desiderio ardeant, propter illum, qui cum tanto amore pro illis suum fudit. Timeamus igitur ne Deũ offendamus, cùm in maximo versemur periculo: quod quidem ex subiecta similitudine apparebit. Si enim esset profundissimus puteus, ignis & serpentum plenus, atque aliquis hominem de capillo prehensum ibi supra puteum sustineret vna manu, altera vero euaginato gladio vellet capillum suum scindere, in quanto quæso periculo hic versaretur? Quantas effunderet lachrymas? Quam veniam postularet? Quod si id non faceret, sed potius illum rideret & prouocaret, vt capillum scinderet, nonne hunc amentem iudicaremus? sic ergo se gerit obstinatus peccator, qui tantum abest, vt veniam petat, vt potius rideat & subsannet. Annon igitur hunc insanum iudicabimus?

[Margin notes: Aristot. 1. Rhe. c. 21. — Gen. 3. — Eccl. 7. — Exẽplum harpyę auis. — *Pœnitẽtia quõ paranda.* — Simile. — *Periculum viri impij.* — *Infernum quã parũ timeamus.* — Right margin letters: E, F, G, H]

Pœnitentia quanti sit momenti.

L*Achrymis cępit rigare pedes eius.* Vide quõ pœnitentiam egerit hæc mulier, quæ certe pęnitentia quam sit necessaria

A ſaria conſtare nobis vel ex eo poteſt quod in Cant.dr: Nigra Can.1.
ſum,ſed formoſa.Vbi Origenes intelligit ipſam pęnitentiam, Orige.ho.
& virum pænitentem,quem decolorauit ſol.Item ait,Filij ma 1.in Can.
tris meæ pugnauerunt quidem contra me, poſuerunt me cuſtodem in vineis,vineam meam non cuſtodiui:ideſt ſenſus ipſi qui ſunt filij matris meæ ideſt carnis,pugnauerũt contra me, & ita nõ cuſtodiui animam meam,debemus ergo has carnales delectationes vincere:nam vt inquit Pau. Qui ſm carnẽ ſunt, Rom.8.
quæ carnis ſunt ſapiunt. Item; Manifeſta ſunt opera carnis. Gal. 5.
Quare debemus vincere hæc opera & deſideria carnis,& pru-
B denter nos gerere;nam vt ait Ariſto.prudentia eſt recta ratio Ariſtot.6.
rerum agibilium.Quorſum obſecro vitam optas miſer homo, Ethic.
niſi vt eã in Dei obſequio expendas? an non vides quòd miles vt regi ſuo ſeruiat,ét pro vili quodam ſtipendio ſępe in vno ét die,vitam ſuam diſcrimini exponat? Cur igitur tu pro æterno præmio conſequendo,ipſum non imitaberis? Vide quomodo Apoſt.laudet factum Moyſi dicens:Moyſes grandis factus ne- Heb.11.
gauit ſe eſſe filium Pharaonis filiæ,eligens potius affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati capere iucunditatem. Et Greg.Nyſſ.ait, quòd quando Moyſes occidit Ægyptium, Gregor.
C iam diſceſſerat à Pharaone,vt intelligas quãto ſe periculo ex- Nyſſen.in
poneret. Patiebantur itaque tot labores ſancti illi patriarchæ lib.Moy.
etiam in figuram laborum quos Chriſtus paſſurus erat, vnde Apoſtol.vocat improperium Chriſti. Cur igitur nos animoſe Heb.11.
non ſubibimus labores pro eo,qui tot iam paſſus eſt pro nobis labores? Non tardes conuerti ad dominum,neque differas de Eccleſi. 5.
die in diem,ait Eccle.ſanè qui tempeſtatem paſſi ſunt, & nauem vident quaſſatam,eam ſolent quantum poſſunt reparare: ſic ergo nos per pænitentiam vitam noſtram inſtauremus.Sed tamen tu cùm parum ſentias huiuſmodi calamitatem,idcirco
D non incitaris ad pænitentiam,ſed differs remediũ animæ tuę, contra quam ſentiat Pſal.cũ ait: Conuertantur & erubeſcant Pſal.32.
valde velociter. Quamobrem iudicemus nos ipſos & præſertim hoc ſancto tempore,iuxta illud Apoſt.Si nos ipſos iudica- 1.Cor.11.
remus,non vtique iudicaremur. In cuius rei figuram legimus in Exod.Tranſibit enim dominus percutiens Ægyptios,cum- Exod. 12.
que viderit ſanguinẽ in ſuperliminari,& in vtroq; poſte tranſcendet oſtium & non ſinet percuſſorẽ ingredi domos veſtras & lædere.Noli igitur timere labores quos ſuſtinebis in agenda pænitentia; ſiquidem longe maiores propter te paſſus eſt Chriſtus;& q̃uis te frigidum ſentias,tñ perge in proſequenda

& exequenda pænitentia. Legimus quidem 2.Reg.quòd Banaias tempore niuis duos interfecit Leones, sic ergo tu quãuis te frigidum sentias, perge in itinere pænitentiæ, & interficies
2. Ma. 10. leones & hostes animę tuę. Sic enim fecit hæc mulier. Et sicut
Templum olim hæbrei dolentes pp vastationem templi, viriliter in eius
Dei sum⁹, instaurationem incubuerunt, sic etiam nos debemus viriliter
& ideo ip- instaurare templum animæ nostræ. Etenim videmus ꝙ arbo-
sum instau res ipsas quibus folia deciderunt hyeme, solet Deus in ipso ve
remus. re vestire: quanto igitur magis in nostrum incumbet ornatũ?
Simile. videmus quòd serpens pellem mutet, & accipiter plumas suas,
Ephes. 4. atque aliæ aues; cur igitur nos veterem hominem non depone F
mus? vnde Pau. ait: Deponentes secundum pristinam conuersationem veterem hominem. Est enim magna Dei iniuria, quã illi infligimus peccando, cùm scilicet, eius deposita figura, dæmonis vestem & arma induimus, sicut si quis Christianus se Turcæ armis insigniret. Hæc ergo omnia emendat ipsa pænitentia. Quare noli ad extremam vsq; horam pęnitentiam dif-
Eccles. 7. ferre: inquit enim Eccl. Noli esse stultus, ne moriaris in tem-
Gal. 7. pore non tuo. Et Pau. inquit: Dũ tempus habemus, operemur
Pænitẽtiã bonum: ne scilicet deficiat te tempus, & ita moriaris in tẽpore
non differa non tuo, factus seruus vitiorum tuorum. Exerce igitur te in pę G
mus. nitentia, quamuis per eam aliquantulum affligi videaris: nam
2. Cor. 4. vt ait Pau. Licèt is qui foris est noster homo corrumpatur, tñ is qui intus est, renouatur de die in diem. Et nescio certe quor sum securitatem quandam nobis pollicemur, in vitijs permanentes, cũ videamus Deũ nobis esse aduersarium, & præterea
Circũspectè inferni nos manere tormenta. Quòd si propter vnum tantùm
viuamus. peccatum quo inuolutus esses, deberes solicite viuere, & pænitentiam agere, quanto magis id præstare debes cùm sis tot sceleribus irretitus? Quamobrem noli extendere manũ tuam ad mel delectationum, sed potius vince prius & supera hostes H
tuos, sicut Saul olim præcepit militibus suis, ne quidquam degustarent, nisi prius hostes vicissent. Festina igitur ad agendam pænitentiam, & noli eam differre: ridiculus enim esset ille qui vellet festo die egregie ornatus procedere, & tñ in eundẽ diem festum differret ipsarum vestium structuram & compo-
Simile. sitionem. Recordare etiam quomodo Deus eum lapidari ius-
Num. 15. serit, qui ad diẽ sabbathi distulit colligere ligna. Sic ergo dies
Pænitẽtiã sabbathi debet esse dies requiei & remunerationis operum: no
non diffe- li igitur ad illud vsque tempus differre pænitentiam tuam, ali
ramus. ter enim sempiterna morte morieris.

Temere

A

Temere iudicare quam sit iniquum.

HIc si esset Propheta. Hæc quidem est conditio eorum, qui temere iudicant, vt suorum obliti defectuum, de alienis defectibus facile statim censuram ferant. Si quis vineam haberet sentibus & noxijs herbis confertam, & eam obliuiscés vel negligens, accederet ad alienas vineas, & aliquas herbas quas ibi forte videret, eradicaret, nonne stultus iudicaretur? Sic tu stultus iudicandus es, qui vita tua neglecta, alienam exploras vitam atque defectus. Est quidem dæmon tam subtilis latro, Simile. *Nostrũ sinum inspiciamus.*

B vt expectet cùm dominus non sit domi suæ, vt libentius furari possit, hoc est vt tu neglecta conscientia tua, de aliena censuram facias. Videas sane multos, qui cùm vident proximum suum calamitate aliqua percussum, dicant id ipsi euenire, propter vetusta aliqua scelera. Sic amici Iob de ipso sancto temere iudicabant: & quales ipsi erant, tale gerebant iudiciũ: sicut hic Pharisæus etiam temere iudicabat hanc mulierem. Videmus certe, ꝙ etiam de ligno aliquo in via posito soleant homines in varias distrahi sententias, aliqui enim dicunt aptum fore ad ignem, alij ad imaginem insculpendam. Quis ergo erit, Iob 22. *Iudices temerarij quantum fallãtur.*

C qui se affligat cùm de se temere iudicari senserit, cùm præsertim videat, ꝙ de hac muliere, & de sancto Iob, imo quidem & de Christo domino, tam temeraria fierent iudicia? Adde ꝙ non es tu tam perfectus, quin statim vir malus aliquam imperfectionem tuam videat oculis illis suis plusquam lynceis. Sanè de rege Achab legimus, quòd vndique probe armatus ad prælium processisset, & tamen non defuit minimus aliquis locus patens per quem transfigeretur & vulneraretur: sic ergo nos non debemus vsqueadeo de vitæ nostræ integritate confidere, quin existimemus aliquas etiam imperfectiones posse in 2. Reg. 22. *Non debemus satis de vita nostra esse securi.*

D nobis reperiri. dolendum sane est, quòd passim videamus tot iudicia temeraria à plerisque iactari, & ab his ad alios trãsferri & amplificari. Non debemus igitur statim talibus iudiciis de proximis nostris assentiri, sed cautè in his & prudenter nos gerere debemus, siquidẽ de multis dici potest, quod dicit scriptura de Nabal Carmelo, quòd esset pessimus & malitiosus. Vnde Eccl. ait: In via stultus ambulans, cùm ipse sit insipiẽs, omnes quidem stultos æstimat. De Nerone enim ferũt, quòd dicere solitus esset, oẽs mundi homines facturos, quæ ipse faciebat, si similem nacti essent potestatem. Sic vir malus cùm bonum aliquod fieri videt, eos qui faciũt iudicat Hypocritas. 1. Reg. 21. Eccl. 10. Exẽplum prauum.

Contra tñ vir probus, omnia in bonam partem interpretatur. E
Sicut legimus de Moyse, ꝙ cùm dominus ipsi diceret semel
Exo. 19. atque iterum, vt populum moneret, ne ad monté accederent,
ipse statim credidit de ipsis, quòd id nequaq̃ facerent, vnde &
ait: Non poterit vulgus ascendere in montem Sinai, tu enim
Exo. 9. testificatus es & iussisti. Sic etiam facilè credebat Pharaoni di
2. Cor. 13. centi, ꝙ populum dimitteret. Vnde Apost. ait: Charitas om-
nia credit, omnia quidem sperat, non cogitat malum.

Temere sæpe iudicamus. Noli porro iudicare, ꝙ videas te in laboribus versari, & ta
men vicinum tuum in magna esse prosperitate & quiete: si-
quidem ille alia via incedit, quam tu ignoras: & fortasse non F
4. Reg. 2. ita patienter sicut tu labores sustineret. Recordare obsecro
4. Reg. 4. quomodo Eliseus aquam sale medicatus fuerit, & olim fari-
na, vt inde intelligas quomodo etiam Deus varijs vtatur reme
dijs ad salutem nostram, nempe cum quibusdã vtitur sale tri-
bulationum, & cum alijs vtitur farina delectationum. Sic cæ-
Tob. 11. citatem Tobiæ curauit piscis felle, & tamen oculis Ionathæ
1. Reg. 14. medicatus est melle. Sunt variæ viæ domini, & remedia qui-
Dan. 4. bus nobiscum vtitur. Nabuchodonosor noluit parere consilio
Danielis dicentis, Peccata tua eleemosynis redime, sed potius
magis visus est superbire, & ait, Nonne hæc est Babylon. &c. G
Hieron. in Isa. quæ ciuitas vt ait Hieronymus, Circuitum habere videbatur
triginta duarum leucarum, & ita superbiebat rex propter eã.
Sed tamen vocem audiuit dicentem sibi, tibi dicitur Nabu-
chodonosor rex, regnum tuum transibit à te, & ab hominibus
eijcient te, & cũ bestijs, & feris erit habitatio tua. Atque hoc
adhibito remedio resipiuit, qui antea audire noluerat mitia
Danielis verba. Vtitur ergo nobiscum Deus varijs remedijs.
Isa. 26. Vnde Isa. ait: Indulsisti domine genti, nunquid glorificatus
es? quasi dicat non, quoniam obstinati sunt. Vnde addit te-
xtus dicens, In angustia requisierunt te. H

Dauid quidem fatetur se plurimum perdidisse, ꝙ in alia ni-
Psal. 37. mis se distraheret: Vnde ait: Dereliquit me virtus mea, & lu
men oculorum meorum: qm̃ inquit amici recesserunt à me,
quia. s. in alienis factis nimis intendam. Vide etiam quod di-
Eccles. 1. cit Eccl. Proposui in animo meo quęrere & inuestigare sapiē
Alios non iudicemus. ter de omnibus quæ fiunt sub sole, hanc occupationem pessi-
mam dedit Deus filijs hominum, vt occuparentur in ea, i. per-
mittit Deus vt occupentur in pœnam peccatorum. Nõ debes
aliorum facta explorare, sed tua. Vnde Apost. ait: Omnes nos
1. Cor. 5. manifestari oportet ante tribunal Christi. Sanè cùm domum
aliquam

A aliquam multis inquinatam sordibus ingrederis, statim dicis, ꝙ ibi nullus debet habitare, cùm sit tot sordibus respersa domus: sic ergo habita in domo tuæ conscientiæ, & eam expurga, ne de te quidpiã tale dicamus. Videmus certè aliquos, qui statim post triduum quo ad meliorem se vitam receperunt, volunt iudicare de aliena vita, quibus obijci vtique pôt, quod ait Apostol. Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Quare ora potius pro eo, & noli ipsum iudicare. Simile. *Mali conscientia immunda.* Rom. 14.

APPENDIX.

Et capillis suis tergebat. Hanc nouam capillorum cõpositionem docuit Christus eam, ne aliter accideret ipsi sicut accidit Absalon, qui cùm delicatis crinibus abuteretur, idcirco ex eis suspensus est. Noluit ergo hæc mulier tale suppliciũ expectare, sed crines quibus abusa fuerat, in Dei obsequiũ conuertit. 2. Reg. 14.

Et osculabatur pedes eius. Quomodo non osculabor inquit pedes, qui tantum laborarunt ad inquirendã ouem perditam? Quanto igitur magis se prostrabat ad eos deosculandos, tanto maiores recipiebat vires, sicut Antæo contigit quando cùm Hercule pugnabat. Simile. Antæus.

Et vnguento vngebat. Quod antea venenosum sibi erat, C modo tanquam salutarem exhibet theriacam: ipsi quidem mulieri erat læthale vnguentum, quo se vngebat ipsa, nunc vero illud vnguentum conuertit in pretiosissimam & saluti-feram quidem medicinam.

Feria V. post Dominicam in Passione.

CONCIO TERTIA.

D *Securitatem non habemus in mundo.*

ROGABAT *Iesum quidam Pharisæus.* Luc. 7. Cognouit quidẽ hæc mulier, de qua fit mentio in Euang. ꝙ non esset securitas in mundo, atq; idcirco ad Christũ confugiendum censuit. Porro si exemplum requirimus, circa illa verba Eccl. cùm ait: De propitiatu peccatorum noli esse sine metu, à Grego. mirabile assignatur 1. Reg. vbi dicitur, ꝙ vidẽtes se Hebræi in maxima afflictione oppressos à Philisthæis, cũ consuluissent Samuelẽ, dixit eis Samuel, vt ex toto corde ad Deũ redirẽt, & conculcarẽt Baalim Eccl. 5. Gregor. in 1. Reg. c. 7. to. 2.

1.Reg.7. & Astaroth, fecit item Samuel vt veniam à dño postularent, E
longas et funderent preces; sed paulo post cùm audirent iterum Philisthæos contra se insurgentes validissime, timuerũt valde num ipsis Deus scelera condonasset, & ita Samuelẽ deprecatorem posuerunt. Si ergo isti postq̃ tam diligẽter se præpararunt ad veniam impetrandã, adhuc metũ habebant, quænã erit falsa securitas obstinati, & eius, qui in peccato perseuerat? Vnde Bern. ait: Flere quidẽ debemus pp scelera nostra, & ex animo quidem flere, non vt multi faciunt, leuiter tm̃, & statim redeũtes ad pristina scelera: vere igitur fleuit hæc mulier hodierno die, & verã egit pœnitentiã: videns quidẽ Abacuc in quanta miseria & periculo hic versemur, ait: Super custodiam meã stabo, & figam gradũ &c. Hoc est curis superuacaneis post terga relictis, in hanc curam totus incumbã, vt .s. solicitè circa custodiam meam inuigilem, pp quod stabo, i. non iners atque supinus iacebo, sed erecto animo peruigil durabo. Harum aũt curarum & cogitationũ aculeus timor est, quo à periculis tuti seruamur, vt miro modo cùm timor & securitas contraria sint, timor tñ securitatem pariat. Anchora enim virtutis esse dr̃ timor cordis: vbi ergo timor est, ibi securitas est, quia vbi timor, ibi studium, ibi pia solicitudo, quæ securitatis mater est; vbi vero timor non est, ibi somnus & negligentia, q̃ periculorum oĩum materia est; nullus enim hostis periculosior quàm qui contemnitur. Cuius rei euidentissimũ exemplũ in animantibus apparet, nam quę armis & viribus instructæ sunt, timore carent, quæ uero his destitutæ, ut lepores, solo metu & fuga salutem tuentur, & timor illis pro armis est. Homo igitur qui cõis peccati uitio, fortissima illa originalis gratiæ & iustitiæ arma perdidit, ad timoris præsidium confugere debet, ut eo salutem suã incolumem seruare queat, sicut hæc mulier fecit. Vnde Chrys. dicit q̃ non inde fit vt peccator sibi securitatẽ polliceatur, quia peccata non mordeant, sed quia insensibilis est anima quæ peccata accumulat: quod ex illis ppendere possumus, qui peccata sentiunt; an non huiusmodi, his qui secantur uel uruntur, amarius vñr ululare? Quanta faciunt, quanta patiuntur, quantum lugent & lamentantur, ut à mala conscientia liberentur? Quod certè non facerent nisi s̃m animam uehementer dolerent, ut patet in hac muliere. Est igitur primũ bonum nil oĩno peccare; s̃m uerò, post peccatum sentire quid commiseris, atque lugere. Si uerò ne illud quidem habemus, quẽadmodum precabimur Deũ, & peccatorum

[Margin notes: D.Ber. de Aduẽ. ser. 4. — Author. — Abacuc. 2 — F — *Timor Dei magni est momenti.* — G — Simile. — *Dei iudicia timeamus.* — H — Chrys. in Matt. ho. 14. to. 2. — *Viri pœnitentes qũo se gerant.*]

torum

A torum remiſſionẽ petemus, de quibus nil omnino dolemus? Cùm enim ille ipſe qui deliquit, ne hoc quidem ipſum, quòd peccauit ſtudeat agnoſcere, pro quibus Deũ delictis rogabit, quæ adhuc ſe commiſiſſe neſcit? Hæc vero ignorans, quõ noſ ſe poterit diuini largitatem beneficij? ſolicite igitur propria delicta conſidera, vt diſcas quorũ remiſſione doneris, & benefactori tuo gratus exiſtas. Nam tum quidem cùm hoïem in te fortè commoueris, & amicos & vicinos rogas, & pecunias erogas, & plurimos dies patienter impendis, humiliter aſtando, & patienter ſupplicando: ſed etſi ſemel, etſi iterũ te repellat, ac B millies, qui à te fuerit offenſus, tu nihilominus non quieſcis, ſed maiori ſolicitudine concuſſus ſupplicationẽ quoque adhibes longiorem: in nos verò cùm indignetur omnium Deus, oſcitamur & negligimus, atque cuncta quæ ſunt malæ conſuetudinis frequentamus: ecquando illum hoc modo poſſumus facere placatum? non dolere enim quia peccaueris, magis indignationẽ Dei prouocat, quàm illud ipſum quod ante peccaueras. Propter quod in ipſam iam dignum erat demergi terram, & ne ſolem quidem iſtum videre, nec reſpirare prorſus; quia cùm tam reconciliabilẽ nobis habeamus Deum, eum tñ C per pœnitentiam nobis placare negligimus. Non igitur ita viuentes, falſam nobis ſecuritatem polliceamur, ſed prius conemur quantũ in nobis eſt, à peccato exire. Porro D. Aug. De hoc eodẽ argumento ediſſerens, ita habet: in quo hoïe ſecuritas? in quo certũ gaudium? nec de teipſo vtique, neq; de alio; ſolus.n. Deus hanc ſecuritatẽ & gaudiũ dare nobis põt, veraq; ſecuritas in cœlis eſt. Si.n. in poſſidendis & conſeruãdis rebus tpalibus, non ſolemus talẽ nobis ſecuritatem polliceri, ſed potius ſemper in quodã timore verſamur, quid faciendũ erit in ſecuritate ſpirituali? Porro quòd in rebus mundi periculoſa D ſit interdũ ſecuritas, latè docet idẽ Aug. loquens cũ Romanis, in hæc verba: pacẽ cupitis, vt infinita varietas voluptatum vanis effuſionibus & inſanis exquiratur, ſecundisq; rebus ea mala oriantur in moribus, quæ ſæuioribus peiora ſunt hoſtibus. At ille Scipio Pontifex noſter, ille iudicio totius ſenatus vir optimus, iſtam nobis probe metuens calamitatẽ, nolebat ęmulam tunc imperij Romani Carthaginem dirui, & decernẽti vt dirueretur contradicebat Catoni, timens ſecuritatem falſam, & tanq̃ publicis ciuibus tutorẽ idoneum neceſſarium videns eſſe terrorem. Nec eũ ſententia fefellit: re enim ipſa probatũ eſt, quòd verum diceret, dirutaq; concordia, prius cruentis ſeditioni-

Peccata noſtra agnoſcamus & veniam poſtulemus.

Simile.

Deprecatores apud Deum paremus.

Deum iratum cõtra nos non curamus placare.

Auguſt. in Pſalm. 81. tom. 8.

Simile.

D. Aug. 1. de Ciuita. Dei. c. 3. tom. 5.

Excplum.

ditionibus, mox malarum cõuentione causarum, bellis etiam ciuilibus, tantæ strages ederẽtur, tanta cupiditate proscriptionum & rapinarum ferueret immanitas, vt Romani illi qui vita integriore mala metuebant ab hostibus, perdita integritate vitæ, crudeliora paterentur à ciuibus, eaque ipsa libido dominandi, quæ inter alia uitia generis humani magis inerat populo Romano, posteaquam in paucis potentioribus uicit, obtritos, fatigatosq́, cæteros etiam iugo seruitutis oppressit. E

Ambitio detestabilis.

Diligenter incumbamus animæ saluti.

LAchrymis capit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat &c. Vide obsecro quam varijs modis saluti animæ hæc mulier incumberet, quamque diligenter & vigilanter. Si enim tanta vigilantia & attẽtione opus est ei, qui per tensum funem inambulet, vt scilicet maxima æqualitas passuũ & ponderis ex vtraque parte seruetur: quãto maiori cura & prudentia opus est nobis vt in hoc mundo, cuius casus periculosior est, tuto viuamus? Vnde D. Ber. super illa verba Psal. 120. Ecce nõ dormitabit neque dormiet, ait, ꝙ etsi scires dæmonem ipsum imparatum, tu tñ semper paratus esse deberes, ne forte sua ista astutia te imparatum opprimeret: sicut enim qui versantur in bello, qñ hostis inuadere cessat, tunc se muniunt, & propugnacula sua reficiunt, ita tu vigilantissimus semper esse debes, cùm scias eum nunquã cessare, sed esse leonem rugientem & quærentem quem deuoret. Videte fratres, ait Euse. Papa, quid nos sacræ literæ doceant, discite benefacere & mala declinare. Fili serui Deo, & dignas ei oblationes offer Memor esto qm̃ mors non tardat, & testamentum inferorũ quia demonstratum est tibi. Ante mortẽ benefac amico tuo. Non defrauderis à die bona, & particula diei bonæ non te prætereat. Nemo se de opere, nemo se de tpe extollat, ait Greg. Etsi enim sciamus quæ vel quanta bona egerimus, adhuc supernus iudex qua subtilitate hæc examinet, ignoramus. Quid enim hodie aspicimus, siquis cras futurus sit vnusquisque nescimus? Plerumqne & is quem post nos venire cernimus, per agilitatẽ nos boni operis antecedit, & vix eum cras sequimur. Ecce cùm Stephanus pro fide moreretur, Saulus lapidantium vestimenta seruabat, omnium ergo lapidantium manibus ipse lapidauit, qui ad lapidandum omnes expeditos reddidit, & tñ eundem ipsum in sancta Ecclesia laboribus antecessit, quem persequẽdo martyrem fecit. Duo ergo sunt quæ solicite pensare

F G H

Simile. *Multa in mundo pericula.* D. Bern. Psal. 120. Simile. 1. Pet. 5. Euse. Pa. in epistol. ad episco. Tusciæ & Campa. Eccl. 14. Greg. ho. 19. in Euã. Exemp. Acto, 17.

A sare debemus, quia Multi vocati, sed pauci electi sunt: primũ est vt de se quisque minime præsumat, quia etsi iam ad fidem vocatus est, vtrum perenni regno dignus sit nescit. Secundum verò est, vt quisque proximum quem fortasse viuere in uitijs conspicit, desperare non audeat, quia diuinæ misericordiæ diuitias ignorat, vt patet in hac muliere. Porro plurimũ nititur dæmon vt peccatores in falsa quadam securitate degant. In cuius rei figuram dicebant Babylonij Hebræis captiuis, cantate nobis de canticis Sion: sic ergo dæmon nititur, vt in securitate degamus, & non consideremus in quam acerba versemur ser- Matt. 20. Psal. 136. Simile.

B uitute: quod certe miserabile est, vt. s. qui potius flere deberet peccata sua, rideat & cachinnetur. Sunt iusti ait Eccle. quibus mala proueniũt quasi opera egerint impiorum; & sunt impij, qui ita securi sunt, quasi iustorum facta habeant. Vide quam præclarum nobis pœnitentiæ exemplum dederint Niniuitæ, qui ad prædicationem Ionæ statim conuersi sunt, & ita in triduo sententiã diuinã reuocarunt, qui tñ quadraginta dies induciarum habebant. Quid igitur nos cunctamur, qui nec horam quidẽ certã habemus? Sanè mali in sua nequitia vigilantiores sunt, quam boni in bonitate. In cuius rei argumentũ le- Eccl. 9. Ionæ 3. *Pœnitẽtiã non differamus.*

C gimus ꝙ Ionas dormiret, cùm tñ nautæ ipsi & idololatræ illi maxime vigilarent. Sicut magistratui ciuitatis parũ prodesset ꝙ ciuitas validissimis circundaretur muris, & diligenter custodiretur, si rimam quandam relinqueret, ex qua in eã tutus hosti pateret ingressus: vel nautæ quod nauem tabulis & clauis instaurare fecisset, si rimam quandã minus cõmode coagmentatã reliquisset, ex qua intra nauem aqua ingredi posset, quæ ipsam nauem submergeret: ita certe homini parũ proderit aliquot fugere uitia, & de bonis operibus gratias Deo agere, atq; eleemosynas pauperibus dare, si vitio animi elati efferatᷓ, vel Ionæ 1. Simile. *Pœnitentia ex animo fiat.*

D quocumque alio ẽt vnico uitio, & ita hostibus aditũ præbeat, qui ingredientes omnia vastent. Sane, vt inquit grauis quidã autor, domitor equorum statim solet initio equum suũ bene domare, vt postmodũ bene assuefactus, facile sessorem ipsum recipiat, neque cũ opus fuerit deneget instiganti dño, cursum suũ. Sic ergo necesse est vt statim vitã nostram in melius cõmutemus, atque eã asperitati pœnitẽtiæ assuefaciamus, vt hoc mõ mereamur peruenire ad optatũ finẽ cœlestis patriæ. Necesse est igitur vt media diligẽter adhibeamus, quæ nos ad hmõi vanitates mundanas fugiendas instruũt, quæque ad beatitudinem comparandã viam muniunt. Necesse ẽt est vt vigilanter Ludo. Gr. Simile. *Diligenter pœnitentiæ incumbamus.*

& caute

& caute viuamus, vt hoc modo declinare possimus incommo da & damna quæ possunt nobis contingere in hoc itinere cęlestis beatitudinis: qui enim id non faciunt, sunt vt isti similes brutis animantibus quidem, quæ quidem dumtaxat quæ præsentia sunt respiciunt, futura aũt ipsa & quæ euentura sunt, nullatenus prospiciunt, minimis ẽt laboribus ac difficultatibus deterriti, victas illico manus præbent. Quòd si considerarent militiam esse vitam hominis super terram, longe vtique paratiores viuerẽt, magisq; præmeditati ad omnia incommoda præcauenda & prudenter declinanda. At verò miserabiles isti homines tantum abest vt vigilent, quin potius ventrem sibi tanquam Deum constituerunt, cui seruiunt, tum etiã mundanos honores. Annon enim ille Deus vester censendus est, cuius legibus obtemperatis, & quem in omnibus sequimini? Quamobrem potius ad Christũ confugiamus, sicut fecit hæc mulier, & culpas nostras eius imitatione defleamus. E F

Similitudo. *Facile succumbimus statim vitijs.* Iob 7. *Timorem Dei quomodo abiecerint mali.* Phil. 3.

Quanta sit amoris & charitatis excellentia.

R*Emittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Habet se amor Dei ad cęteras virtutes, vt inquit grauis quidam autor, sicut se habet aurum ad alia metalla. Vt enim aurum cæteris metallis præstat decore & valore, sic charitas excellit reliquas virtutes. Sine dilectione enim cæteræ virtutes modici valoris sunt, dicente Apost. Si linguis hominum loquar & angelorum &c. Si quis enim aliũ vere diligit, ei in omnibus credit, ei pretiosa quæque confidit, ei omnia liberaliter largitur: nec denique ipsa morte amor superatur: Fortis enim est vt mors dilectio. O patientia mala! ò insuperabilis virtus charitatis, quid non potes? Quid non aggrederis? Quid non vincis? Est præterea nobis potissima & maxima causa diligendi Deum, quia multipliciter hoc debitum est, & potissimum duabus de causis. Prima quia vt inquit Apost. laborantẽ agricolam oportet primum de fructibus edere, & qui plantauit arborem aut vineam, iure fructus eius potitur. Fecit te Deus capacem sui intellectu & voluntate, vt intelligendo amares, & amando fruereris, iuste igitur fructum tui intellectus & voluntatis sibi debitum, à te exigit, qui talem ac tantam tibi dedit facultatem, & plantauit in te potentias, per quas posses & ipsum capere, & captum diligere. Illi ergo debes amoris tributum, qui tibi contulit amandi facultatẽ. Sed nequeo satis mirari dñe, quòd tanti facias amorem erga te meum, vt nisi te G H

Tho. à villa. Simile. 1. Cor. 13. Can. 8.

amem,

A amem, æterna etiam mihi mineris tormenta. Quis obſecro
ſum ego miſer, vt ſic æſtimes amari à me? inter tot & tanta cę
leſtium ſpirituũ agmina, & tam ſplendidam tamque decoram
te diligentium multitudinẽ, deſpicabilis huius & vilis vermi-
culi, non ſolùm non deſpicis amorẽ, ſed inſuper veluti grande
aliquid & pretioſum, minis, & terroribus reddi tibi efflagitas? Iob 7.
Quid eſt homo quia ſic magnificas eum, aut filius hominis, Pſal. 8.
quia ſic reputas eum? ſola tui æſtimatione grandis ſum, gratia 1. Cor. 15.
enim tua ſum id quod ſum. Sed intelligo domine, ꝙ in amore
meo non tuam, ſed meam inquiris virtutẽ, ꝑꝑ me igitur ama-
B ri vis à me, & quia diligis me, ideo diligi vis à me. Vides enim *Maximus*
qm̃ in amore tuo vita mea tota conſiſtit, & ꝑꝑ hoc vis amari *Dei amor*
à me, vt vitam ego habeam amando te. Tangit enim te dñe, *quod iu-*
& multũ tangit te mea perditio, quia opus tuũ & factura tua *beat vt ip*
ſum, tam caro ſanguinis pretio à te redemptus. Non vis ergo *ſum ame-*
perire tam cari pretij mercimonium. Eſt alia ratio, quia tu ẽt *mus.*
diligis me, & prior dilexiſti me: non quaſi nos dilexerimus ip-
ſum, inquit Apoſt. ſed quia ipſe prior dilexit nos. Prior dile- 1. Ioan. 4.
xiſti me dñe, quia ſine merito vel debito aliquo feciſti me.
Quid enim tibi feceram antequã eſſem, vt feceris me? Quid
C dico? imo & ab æterno dilexiſti me, qm̃ & ab æterno tibi pla-
cuit vt in tpe ſuo faceres me. Gratias ago tibi dñe, quia ſic pla Pſal. 17.
citũ fuit ante te. Sed nunquid in hoc ſolùm dilexiſti me, quia Matt. 11.
feciſti me? imo multo amplius dilexiſti me, cùm me perditum
redemiſti. Dic igitur ò Chriſtiane, teneris ne diligere eũ, qui
ſic prius dilexit te? Audite fratres mei primo, quia amor non
niſi amore rependitur: etſi enim dederit homo diligẽti ſe om *Amorem*
nem ſubſtantiam domus ſuæ pro dilectione, ſi aũt non reda- *amore re-*
met amantem, quaſi nihilum reputabitur, non enim niſi amo *pendimus.*
re amor perſoluitur. Noſtis ẽt fratres ꝙ amor tam pretioſus
D eſt, ꝙ ẽt in vili perſona & abiecta non vileſcat. Habes Æthio Simile.
pem famulum emptitium captiuũ, hic diligit te, & tu diligis
eum, & bene tractas eum: quòd ſi quiſpiam amicus dixerit ti-
bi; tu cùm ſis ingenuus & nobilis, qũo non dedignaris id quod Similitu-
eſt in te pretioſius, ſcilicet amorem tuũ, famulo Æthiopi con do.
donare? ſtatim aperta fronte ſatisfacis obiurganti dicens: ecce
diligit, non mireris ſi diligo eum. Dic igitur ò Chriſtiane, qui *Redame-*
nomẽ Chriſti ſolo verbo profiteris, deſpicis in Chriſto quod *mus amã-*
non deſpicis in ſeruo? Amas Æthiopem, & multũ amas, & iu- *tes.*
ſte amas, quia ipſe amat te: & amat te Deus tuus, atque amore
tuo gaudet, & pro tuo amore moritur, & tñ eius dilectionem

con-

contemnis, nec eum dignum redamari censes? Vtique si captiuus ille Æthiops & deformis pro te passus esset, sicut pro te filius Dei passus est, vt te de morte redimeret, quod vere credis & confiteris passum esse dñm Deum tuum, infinitæ maiestatis, pulchritudinis, & magnitudinis, sine dubio super caput tuum ipsum poneres, & eum quasi Deum venerareris ac liberatorem tuum. Nunc aũt hæc omnia de Dei filio credis, & tamẽ alges & friges, atque talis muneris oblitus, sic ad eius amorem es frigidus, sic ad honorem stupidus, sic ad seruitium tardus es, quasi ista omnia nõ fuissent. Cur non resipiscis miser? Aut credis, aut non: si non credis, quare te Christianum esse mentiris? Si aũt credis, cur fidem tuã operibus non ostendis? F

Amemus Deum cui tantũ debemus.

Fulgen.

Quòd Deum magis, minus ve amemus, ait Fulgen. id quidem prouenit ex eo amore, quem erga nos habemus, minimo vel maximo: non enim põt otiosus esse amor. Si igitur in Deũ eum non serimus, in hæc mundana referamus necesse est. Sicut ex duro ferro nihil fabricari põt commode, nisi prius igni tum reddatur, & in fornace inflammetur: sic plane in corde nostro nihil præclarum & exquisitum atque laudabile inueniri, aut efformari põt, nisi illud diuino amori coniungatur, & eo inflammetur. Nil plane præstãtius, ait Chry. nil illustrius, G quam Deum diligere, & ab eo diligi: hoc quidem reddit homines & angelos splendidos. Dices tu, qũo Deus nos diligit, cùm nobis comminetur infernum? Respondeo, id propterea facere vt emenderis: quærit enim modos omnes accõmodatos ad te sibi attrahendum, quod sane procedit ex summo amore quo te prosequitur. Non diligit Deum, ait Aug. qui alias res plusquam ipsum diligit. Si quis habet manus in re aliqua occupatas, non põt alteram rem bene recipere, necesse est enim vt priorẽ deponat: sic oportet vt quod habes ommittas, si vis quod nondum possides comparare. Turpe plane est, ait Lactan. Vt Deum qui tanto nos amore dilexit, tam frigide nos diligamus. Viri multi quidem docti & illustres, sic se diuinæ contemplationi dederunt, vt cuncta terrena contemnerent & obliuiscerentur: nos vero miserrimi nec tantillam quidem rerum cęlestium contemplationẽ toleramus. Attendamus inquit Ansel. quanta pp Deum facere debeamus, cùm tñ nos dilexerit, & tam singularia pro nobis præstiterit, insuper ẽt promittit quòd si eum dilexerimus, largietur quidem vitam ęternam. Libenter quidem eius promissis fidem adhibere debemus, cũ pro nobis talia passus sit, & cùm esset immortalis, H

Simile.

Chrys. ad po. ho. 64. to. 5.

D. Aug. de temp. sermone 233 to. 10.

Lactanc. Fir. lib. de fal. reli. c. 1.

Ansl. in epis. ad Ro. c. 3.

Cõfidamus de diuinis promissis.

factus

A factus fuerit pro nobis mortalis: quinimo difficilius est creditu, quòd id quod est æternũ moriatur, quàm quòd homo mortalis in æternum viuat. Qui igitur id quod difficilius est præstitit, vtique quod facilius est præstabit. Quare Deum amemus, cùm videamus in amorem resolui totam legem & Prophetas, & quòd si amorem & charitatem tollamus, omnia corruunt præcepta. In cuius rei argumentum legimus, quòd cùm Moyses descendens de monte videret idololatriam populi, ambas tabulas confregit, cùm tamen videretur sufficere quòd vnam tantum confringeret, cùm populus esset idololatra: B verumtamen id fecit, quia charitate Dei deperdita, facile etiam proximi amorem perdimus. Sanè luna eclypsatur, neq; nos illuminat, quòd eam sol non feriat, iuxta nostrum prospectum: sic etiam cùm anima diuino amore caret, inde prouenit quòd lucem amoris proximis suis non præbeat.

Exod. 32.

Amemus Deum & proximũ.

APPENDIX.

Et respondens Iesus. Pro se non respondit in passione, ita vt miraretur præsens vehementer, & tamen respondet pro hac muliere, non quidem illi dicto, hic si esset Propheta, sed cùm C ait, quia peccatrix est, vt inde intelligamus quomodo Deus pro seruis suis soleat respondere, & eorum partes agere.

Mat. 27.

Respondet Deus pro suis.

Feria V. post Dominicam in Passione.

CONCIO QVARTA.

Temperantia vtamur in conuiuijs.

D ROGABAT *Iesum quidam Pharisæus vt manducaret cum illo.* Luc. 7. Quãuis hodie inuitatus fuerit Christus, non tñ permisit vt in conuiuio fierent aliqua immoderata & intemperata, sed potius lachrymas permisit & fletum gloriosæ Magdalenæ. Non sunt quidem talia multorum conuiuia hoc tempore, sed potius intemperata & impudica, in quibus non de dolore peccatorum agitur, sed potius gula regnat atque libido. Tale fuit conuiuiũ Herodis, de quo scribens Chry. ait, Audistis fratres quãta eua sit de voluptate crudelitas? de libidine impietas? allatũ est caput Ioãnis in disco, quo salutaria monita dabat incestui, mẽsa

Autor.

Conuiuia sæpe quam sint immoderata.

Chrys. ex va. in Mat. Io. ho. 16.

migrat in caueam,mutatur furore conuiuium,fit cibus cædes,
vinum transit in sanguinem,finis apponitur in natali, in ortu
exhibetur occasus,cõuiuium mutatur in homicidium,organa
vertuntur in funus.Porro qualia esse debeant conuiuia nostra
Tob. 2. descripsit Tobias dicẽs filio suo;Vade & voca aliquos de tribu
nostra timentes Deum,vt epulentur nobiscum.Item Eccl.ait:
Eccle.9. Viri iusti sint tibi conuiuæ. Obserua etiam ꝙ Christus inter
manducandũ,vtilem eis tradidit doctrinam,non aũt talia sunt
In cõuiuijs multorum conuiuia, sed potius detrahentia & murmurantia,
sæpe detra quęq; mereant tria illa horrifica verba,Mane,Techel,Phares,
hitur ab- quæ rex Babyloniæ vidit in conuiuio describi. Intemperantia F
sentibus. quidem in cibo,ait Ansel.statum mentis immutat: siquidem
Ansel. in hæc simul cum corpore, animam ẽt quodammodo debilitat.
epistol. ad In ebrietatis enim ægritudine corpus simul & anima corrum
Gal. c.5. pitur,spiritus pariter cum carne vitiatur:omnia membra fiunt
debilia,pedes,manus,lingua resoluta: oculos tenebræ,mentẽ
Gene. 2. velat obliuio,ita vt hominem se nec sciat esse,nec sentiat.No-
luit quidem dñs protoparentes nostros omni cibo vesci in pa
radiso,sed ab aliquo abstinere, vt ex obedientia & abstinentia
Leuit. 11. amplius mererentur.Propter eandem etiam causam præcepit
3.Reg.17. Deus filijs Israel,vt a multis cibis abstinerẽt. Elias vt liberius G
3.Reg.18. & sapientius prophetaret,vtebatur victu tenui, quandoquidẽ
& 19. petijt a vidua sareptana buccellam panis & aquam:non est ẽt
sine mysterio quòd corui pascerent Eliam carnibus bis in die,
Dan.12. angelus vero pane & aqua semel tñ.Danieli propter eius ab-
Num. 6. stinentiam ostendit Deus mirabiles visiones.Vir qui consecra
batur domino,ab omni eo quod inebriare poterat abstinebat.
Iudic. 13. Vxori Manue concepturæ Samsonem fortissimum , angelus
Iudic.7. abstinentiam indixit.In trecentis viris aquam tẽperate biben-
2.Par.20. tibus,dominus populum suum liberauit.Iosaphat rex Iuda vi
ctoriam reportauit,quia ieiunauit ipse,& alijs ieiunium com- H
mendauit.Multum valet abstinentia ad vigilias traducendas &
orationem fundendam.Vnde dñs Apostolos suos post cœnam
Mat. 26. minus aptos ad vigilandum reprehendit. Abstinere debemus
2.Reg.23. interdum propter aliorũ exemplum: nam Dauid desideratam
sibi aquam de Bethleem allatam bibere noluit. Dic oro quid
lucraberis,si dum seruũ tuũ magnificis dapibus deliciose viue-
Chrys. in re videas,tu extremo inediæ malo debilitatus iaceas? an forte
Matt. ho. quia dominus es,lucrari te quidquam dices? nequaquam: id
56. ergo ipsum ad animam tuam transferas cũ deliciaris corpore,
Simile. esuriente anima. Quemadmodum acuti vepres,ait Chrysost.
vnde-

A vndecumq; capiuntur atque constringuntur, manus cruētant; eodem modo deliciæ manibus, pedibus, capiti, oculis denique officiunt: delicijs enim senectus citius surripit, delicijs sensus obtūduntur, cogitatio retardatur, corpus dissoluitur, maior copia denique malorum; & magna moles tanquam nauis nimis onustę. Sed quid quæso ita pingue corpus reddere curas? an vt te ad immolandum apponamus? aues certe pingues ad saniorē diætam sunt inutiles. Adeo mala deliciarū lasciuia est, vt irrationalibus quoq; pestifera sit. Nā & volucres saturitate nimia & sibi & nobis inutiles efficiuntur: superfluitates enim indigestæ, & putredo humidior, à pinguedine oriūtur. Quæ vero animalia nō copiose aluntur, sed quasi ieiunantia mediocri victu simul & labore exercentur, hæc quidem tam sibi sanitatē seruant, quam nobis; & qui his vescuntur, sani viuunt: qui vero illis, ad ægrotandum aptiores redduntur. Et certe mirū, quòd quidam neque sicut vtribus sibi parcere velint, nā qui vina huc illucque traducunt, nolunt vtres nimium implere, ne distenti rumpantur: isti vero ærumnosum ventrem nec vtris quidem dignitate condonant, sed distendunt & replent vsque ad fauces duplices. Temperantia & abstinētia quidem corporis plurimū

Chrysost. ho. 42. in Mat. to. 2.

Simile.

Simile.

Intēperantia quantū noceat.

Temperantia vtilis corpori & animæ.

Dissimile.

B

C iuuat pænitentiam nostram peragendam, & castitatem conseruandam. Vnde Climacus, eum qui saturo corpore castitatem se putat seruaturum, ei similem ait, qui proiecto pane, canem à se abigere conatur. Tractans quidem Chrys. de Ioannis decollatione, ait: Ecce quid pariunt totis noctibus protracta conuiuia, ecce quid generat quod cū mensura emitur, & sine mensura bibitur vinum: ecce quo præcipitatur caro cū ad luxuriæ facinus, voluptatis inflammatur incendijs. Sufficit infelix caro sibi suis casibus ad ruinam, attestante propheta cùm dicit; Vt quid irruitis in hominem? interficitis vniuersi uos &c. Olim

Edacitas perniciosa.

Climac.

Simile.

Chrysolo. serm. 141.

Psal. 61.

D quidem homines fortissimi leguntur antequam Noe vineam plantaret, & cū primū Roma condita fuit, & per longum hinc ēt temporis spatium habitata nempe per 633. annos, cū fortissimi essent homines, uinum tn̄ ut referunt multi Historiographi, veluti pro medicina tm̄ in paucis admodum Oenopolijs uendebatur. Nunc uero usque adeo à plerisq; sumitur intemperate uinum, ut uires sibi omnes eneruent, & sensus debilitent, ac mētem de sua sede deturbent. Spartianus refert q̄ cùm exercitus Poscenij in Ægypto uersaretur, atq; nonnulli ex militibus uinum sibi dari postularēt, subijceret imperator, ignominiosum quidem esse quòd uinum sibi dari postularēt.

Ælius Spar.

Exemplum prauum non demus.

ECce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix. Propterea appel-
latur peccatrix in ciuitate, quia prauū omnibus dabat exē-
Euſ.Emiſ. plum. Vnde Euſe.Emiſ.ait, cōmodat quidem vel incommodat
Simile. vnus alteri pro ratione vel recti, vel praui exempli quod ei de-
derit. Sicut enim qñ aliquis peccat ſub conſcientia aut deſtru-
ctione plurimorum, de pluribus incurrit reatum: & quantum
Exēplum prauū plurimum nocet. per vnius membri vitium ſerpit tale diffuſum, reliqua per mē-
bra contagium, tm̄ in autorem ſuum multiplicis mali recurrit
augmentum, & quantos diſtraxerit, de tantis ſibi materiam da- F
mnationis acquiret, commiſſo enim peſſimo opere contriſtan-
tur boni, ſubuertuntur mali, vtinam non etiam boni, nimis.n.
penetrabile telum eſt imitatio deteriorum. Ita è contrario, qñ
Exēplum malū quaſi venenū. cumque aliquis de Eccleſiæ filijs, aliquod bonum profitetur
in publicum, creſcit deuotio meritorum in corde mirātium, ac
de tantis acquiruntur bonorum operum fructus, quantorum
Orige.ho. 25. in lib. Nu. to. 1. velut balſami ſuauitate condiuntur affectus. Vnde Orige.ait;
Attende quā grauiter puniti fuerint Madianitæ propter ſcan-
dalum quod dedere filijs Iſrael, quamuis & ipſi quoque ſcan-
Num. 25. dalizati pœnas dederunt, occiſis videlicet ex ipſis viginti qua- G
tuor hominum millibus, ſed longe maior facta eſt ſtrages eo-
Chryſo.in ſer. ne cui fra. ſcand. pon. to. 5. rū qui ſcandalum præbuerunt. Porro Chry.ait, aduerte quan-
tū curæ Paulus ſemper præſtiterit, ne ſuo exemplo quemquā
ſcandalizaret, ſiquidem ad Roma. ſcribens ait: Si tibi gratia
frater tuus triſtitiam ceperit, nondum ſm̄ charitatem incedis.
Rom. 14. Item, Nō deſtrues inquit opus Dei propter cibum. Tum præ-
Chryſolo. ſerm.27. terea Chryſol.ait, cæterum ſcandalum populo Iſraelitico Ba-
laam diuinator obiecit, quando bellatoribus non cum armatis
viris, ſed puellis toto lenocinio fucatis occurrit, vt arma verte-
ret in luxum, triumphum mutaret in infamiam, & in reatum H
reatus deuocaret vltores, & ad ſummam prophanaret totam
de turpitudine ſanctitatem. Hinc eſt quòd Moyſes tali ipſum
notauit ſententia cùm puniret. Et Balaam inquit diuinū occi-
dite, quia ſic miſit ſcandalum ante filios Iſrael. Vnde & textus
Num. 31. ait, Balaam quoque filium Beor interfecerunt gladio. Scanda-
3 Reg. 1. lum molitus eſt Hieroboā, qui ex auro vaccas populo in Deos
4.Reg 14. & 15. figmento miſerabili collocauit, ne Deum viuum, ne verum
templum, ne legitimas leges quærerent. Atque ita miſerabi-
liter perijt Hieroboam, ſicut vaticinatus fuerat Amos di-
cens, Et conſurgam ſuper domum Hieroboam in gladio &c.

Quicum-

A Quicumque aut verbis, aut prauis exẽplis, alteri occasionẽ præbet ruinæ, vtiq; scandalum ponere dicitur in via, iuxta illud regij vatis: In via hac qua ambulabã, absconderunt superbi laqueũ mihi. Verbi gratia, qui aliquem iniuria affectum hominem, prauis consilijs ad vindictam expetendam inducit, is plane offendiculum eius pedibus subijcit. Scandalum item est cũ quis innocẽtem virginẽ verbis, litteris, munusculis, promissis, internuntijs, cæterisq; malis artibus, ad pudoris iacturam sollicitat. Sic etiam cũ eadem virgo instar Iezabel oculos suos pingit stibio, & meretricio habitu, cultuque ornata, in edito loco B sedens, prætereuntes & simpliciter in via gradientes, in sui amorem pellicere intendit, scandalumq; & laqueus diaboli est. Cũ præterea pater in filiorũ conspectu impudenter & frequenter iurat, peierat, sacrilegum os in cælum ponit, & diris omnibus famulos deuouet, & pictis ludit patrimoniũ chartis. Vnde fit vt hoc exemplo filij famulique inducti, idem facere discãt, scandalum plane & quidem grauissimũ est. Si enim fur qui decem aureos è domo tua clanculum surripuit, capitis interdum supplicio pœnas luit, qua pœna digni erunt, qui ex anima tua Deũ surripuerunt? Sunt plane multa reprobationis signa, quæ C sancti patres commemorant, inter quæ præcipuum mihi locũ hoc sceleris genus habere videtur. Iustitiæ enim & æquitatis ratio hoc exigit, vt qui alterius animã perdidit, suam perdat. Sic.n. olim diuina lex sanxit, animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente reddendũ. Iustum est vt quæ nos mala innocentibus irrogauimus, ipsi patiamur. Sic Pharao qui ferali inmanitate Hebræorum pueros aquis interimebat, aquis pariter quidem scelestissimus & nequissimus tyrannus, diuina perurgente iustitia peremptus est. Sic Dauid qui alienã vxorẽ violauit, & maritũ gladio sustulit, eadem mala & multo etiam D grauiora, tum ab exteris, tum à parricida filio perpessus est. Sic Adonibeséch qui regibus quos bello ceperat, pedes & manus amputabat, simili quoque modo ipse Deo ita disponente truncatus est. Quid igitur ex his sequitur, nisi vt qui animam Christi sanguine redemptã, Sathanæ tradidit suo prauo exemplo, ipse quoque eidem torquendus tradatur? Et sicut grauissime delinquunt qui ita viuunt, vt per eos nomen domini & doctrina blasphemetur: ita maxima laude digni sunt qui sic vitã instituunt, vt idem nomen eorũ causa glorificetur. Vnde bonum exemplum Apost. commendabat cùm diceret, Vnusquisq; vestrum proximo placeat in bonũ ad ædificationem. Idem & ait

[Margin: Psal. 144. | Simile. | *Solicitare ad malum virgines grauissimum scelus.* | 3. Reg. 19. | Simile. | Exod. 21. | Exod. 14. | 2. Reg. 12. | Iudic. 1. | *Scandalizantes alios prauo exẽplo quomodo puniat Deus.* | Rom. 15.]

1.Cor. 10 alibi: Ego per omnia omnibus placeo, non quærens quod mi- I
Aug. i Io. hi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant. Qui male viuunt
tracta. 50. ait Aug. & Christiani vocantur, iniuriam Christo faciunt, de
tom. 9. quibus dictum est, quòd per eos nomen domini blasphema-
2. Cor. 2. tur, sicut per bonos nomen domini laudatur. Audi Apostol.
Can. 1. Christi inquit bonus odor sumus. Item in Can. dicitur: O-
leum effusum nomen tuum. Felices qui bono odore vtun-
tur, sicut infelices, qui malum odorem redolent.

Cognitio sui quantum conducat.

Cognitio sui plurimum confert. VT *cognouit quod Iesus accubuisset.* Magni quidē fuit mo- F
menti & vtilitatis, quod hæc mulier sui cognitionē haberet. Siquidem cognitio sui ipsius, reddit quemq; humilem. Vnde multum refert, vt quisque sese nouerit, quod tamen la-
Simile. boriosissimum est. Adamus sibi nomen non imposuit, cùm tñ cæteris imponeret; quia s. vt conuenientia rebus nomina imponantur, oportet vt notitiam habeamus naturæ ipsarum re-
Gen. 2. rum. Vnde cùm Adam in statu innocentiæ haberet scientiā
Seipsum cognoscere difficile est. omnium rerum, quæ naturaliter sciri poterāt, facillimum fuit ei imponere rebus nomina. Sibi ergo non imposuit, quia non est ausus affirmare sui se habere notitiam. In quo docent nos G
sacræ literæ quam sit difficile, vt quisque se nouerit. Gregor.
Gre. Naz. Naz. dicit, ꝙ quemadmodum male euenit ei, qui fixam ocu-
Simile. lorum aciem in solem contorserit, & præsertim si oculos habeat infirmos: ita impurus homo non potest puritatē ipsam & splendorem probitatis contueri, & oculi eius sunt adeo infirmi, vt videre non possint suam miseriam: multo igitur minus videbunt dignitatem & excellentiam ipsam. Quo igitur nos magis per humilitatem descendimus ad notitiam nostri,
Dissimile. tanto magis per contemplationē subleuamur ad Dei considerationē. In rebus quidē corporeis & mundanis verticē ipsum H
tangere dr̄ & apicem à mundo, qui magis extollitur: in spiritualibus autem rebus, qui magis humiliatur. Sed quo tādem pacto poterit quis aliena diiudicare, si adeo laborat in sui cognitione? Quod quisque in sui ipsius cognitionē neruosissime debeat incumbere, nos admonet dictum illud vulgatum Por-
Porphy. phyrionis Philosophi: Intra tuā pelliculā te contine. Et illud
Plin. Plinianum, Tuum ipsius sinū inspice. Illud porro vetus prouerbiū, nosce teipsum, adeo fuit olim celebratum, vt graues disputationes extiterint quisnā eius autor fuerit, propter tantā
Dio. Laer. excellentiam huius sentētiæ. Nam Diog. Laer. asserit esse sen-
tentiam

A tentiam Thaletis: Plinius affirmat esse Philonis Lacedæmo nii: Ouidius porro illud dictum ascribit Pythagoræ: Socrates autem & Plato, quos Macro. sequitur in somnio Scipio. Tribuunt illud Apollini. Cùm Philosophus Demonax fuisset rogatus, quando cæpisset Philosophari, respōdit quòd post quam se ipsum cognoscere incępisset. Sic ergo responderet hæc mulier, quòd tunc sancta esse incępit, cum se agnoscere cępit. Cæterùm plurimum quidem quærebatur Deus apud Hiere. quòd homines sua scelera non agnoscerent, dicēs: Nullus est, qui agat pœnitentiam super peccato suo, dicens; quid B feci? omnes conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens in prælium. Miluus in cœlo cognouit tēpus suum, turtur & hirundo, & ciconia, custodierunt tēpus aduentus sui: populus autem meus non cognouit iudicium domini. Quomodo dicitis, sapientes non sumus, lex domini nobiscum est? Porro idem vates intelligens quantum Deo placeat cognitio sui ipsius, ait: Cognouimus domine impietates nostras, iniquitates patrum nostrorum, quia peccauimus tibi, ne des nos in opprobrium, propter nomen tuum, neque facias nos in contumeliam. Tantum præterea profuit Dauidi, ꝙ cùm angelus C tantopere sæuiret in populum, ipse se prostraret ante Deum, & diceret, ego sum qui peccaui, & ego iniquè egi: isti qui oues sunt, quid fecerunt? vertatur obsecro manus tua contra domū patris mei; vt statim cessaret plaga; vnde textus ait, & propitiatus est dominus terræ, & cohibita est plaga ab Israel. Sanctus ét Daniel videns tantopere oppressum & in captiuitate positum populum, ipsius nomine post multa ieiunia & alias asperitates, ait: Peccauimus domine, iniquitatem fecimus, impie egimus, & recessimus & declinauimus à mandatis tuis & iudiciis: nō obediuimus seruis tuis Prophetis, qui locuti sunt D in nomine tuo regibus nostris, principibus nostris, patribus nostris, omniq; populo terræ. Auferatur obsecro ira tua & furor tuus à ciuitate tua Hierusalē, & à monte sancto tuo. Quæ humilis oratio vide quanta impetrauerit à Deo, nam & habuit Daniel reuelationē aduentus Christi in mūdum. Quòd si idcirco, quia nolumus agnoscere iniquitates nostras, illæ Deo possent occultari, non esset perinde mirum, ꝙ in earū cognitionem descēdere recusaremus: at vero vide quid dicat per Isa. Habitationē tuam & egressum tuum, & introitum tuum ego cognoui, & insaniam tuā contra me, cū fureres aduersum me superbia tua ascēdit in aures meas. Ponam ergo circulum in

Plin. Ouid. Plato. Socra. Macro. Demo. Hier. 8. *Nostra scelera agnoscamus.* Hiere. 14. 2. Reg. 24. Dan. 9. Dan. 9. Isa. 37.

naribus tuis, & frænum in labijs tuis, & reducam te in viā per I
Hiere. 2. quam venisti Itē per Hier. loquens ad Hierusalem, ait: Quo dicis non sum polluta, post Baalim non ambulaui? Vidi vias tuas in conualle, scio quid feceris. Quæ cùm ita sint, dicamus
Isa. 64. nos humiliter illud Isa. Facti sumus vt immundi omnes nos, & quasi pannus menstruatæ, vniuersæ iustitiæ nostræ, & cecidimus quasi foliū vniuersi, & iniquitates nr̄æ quasi vētus abstulerunt nos. Leua igitur vt ait Hier. oculos tuos in directū, & vi-
Hiere. 3. de vbi ꝓstrata sis: sicut ꝑclarè facit hodierno die hęc mulier.

Cognouit quidē hæc mulier vocem patris sui, & quantopere deciperetur sequens adulterinum patrē, atque ita tanq̄ pulli quos perdix falsa mater fouet, ad verū patrem accessit. Vn- F
Hiere. 17. de Hier. ait: Perdix fouit quæ non peperit. Super quæ verba
Euf. Emiss. dicit Euse. Emiss. Perdix autē diabolus pro nequitia vel mul-
Simile. tarum rerum comparatione esse perhibetur. Hæc auis quocunque casu, vel ferę alicuius incursu, priuata fuerit ouis proprijs, insidiatur alienis, & inde habitatore depulso, partus inua-
Perdicis ingenium & natura. dit extraneos, quos cū vsque ad spem fœtuum genitali tepore confouerit, parentē eū præda efficit, non natura, interea verus pater, vocanti & lamentanti similis, syluas quæstibus replet. Tunc adulta iam soboles voce proprij genitoris audita, curā G queruli clamoris intelligit, atque ita ad originariā sedē læta peruolant, nutrimenta generis sui conscia, & adulteri nutritoris oblita. Quid ad hæc dicis; ò homo, pretiosum vas sapiētię,
Ad Deū reuertamur, qui verus est pater. imago diuinitatis, & possessor generosæ rationis? Quid de creatore tuo subtrahis? Ecce bruta cognoscunt quid proprio debeatur authori. Diabolus igitur humanū genus, quod non creauerat, vsurpauerat: quod non genuerat, mētito patris nomine possidebat. Sed vbi vocem per Prophetas, vel per semet ipsum pius author emisit, vbi perditis salutifera charitas inclamauit, dicens: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati H
Matt. 11. estis, ad paternos sinus confestim auidū cucurrit examen. Tūc
Ioan. 12. princeps mundi huius sub aduentu dn̄i Saluatoris, in dimidio dierum suorum perdidit, quos se in finem vsque seculi possessurum esse credebat. Quod quidem cum in plerisque alijs, tū vel in primis in hac muliere hodierno die comprobatum est: quæ suum miserabilē agnoscens statum, & in quam acerbissima dæmonis seruitute versaretur, statim ad vocē sui parentis conuersa est, & adulterinum patrem reliquit atque contēpsit
Psal. 53. quidem. Quod quidem opus dexteræ excelsi fuit. Vnde Da-
Ioan. 6. uid dicebat: Misericordia eius præueniet me. Et Chr̄s inquit: Nemo

A Nemo potest venire ad me, nisi pater meus traxerit eum. Itē Iob ait: Deus molliuit cor meum. Et certe sicut pia mr̄ filio cũ multis lachrymis ad se venienti occurrit, & eundē cõplectitur: sic Christus hanc filiam suã ad se redeuntē largo cũ lachrymarũ imbre, humanissime cõplexus est: neque enim tm̄ eam excitauit ad pœnitentiã, sed ẽt eius conatus prouexit & adiuuit, ac promouit. Vnde Eccles. canit: Actiones nostras quæsumus domine aspirãdo preueni, & adiuuando prosequere. Item Iob ait: Operi manuũ tuarum porriges dexteram. Iob 23. Simile. Eccles. Iob 14.

B

Feria VI. post Dominicam in Passione.

CONCIO PRIMA.

OLLEGERVNT *Pontifices & Pharisæi concilium.* Io. 11. Audierant siquidē à peruersis delatoribus quibusdã de miraculo Lazari, qui vsqueadeo eos incitarunt, vt concilium cogerent contra eũ. Vnde intelligas quam sit fugiendum tale hominum genus, qui discordias seminare solent & zizania, contra quos Horat. etiam ait: Percontatorem fugito, nã garrulus idem est. Itē Pythag. ait: Hirundinem sub eodē tecto ne habeas. Et Prouerb. dr̄: Sex sunt quæ odit dñs, & septimũ detestatur anima eius, oculos sublimes, linguam mendacem &c. Et eum qui seminat inter fratres discordias. Multi quidem diuino beneficio ex resurrectione Lazari profecerunt; hi verò impij propter suam obstinationē, grauius sibi nocumentum genuerunt. Siquidē eã sibi duntaxat pœnam imputare debent, cũ oblata salutis præsidia obstinato animo repulerint, & oculos suos ad manifestissimam lucem clauserint. Liquet enim pios beneficio domini seruari, malos vero sua culpa perire. Cuius rei cõmodissimũ in Coloniensi Concil. subijcitur exemplum. Si enim duobus hominibus aut in mari, aut puteo, unde per se exire nequeãt, periclitantibus, funem demittis, cuius ope emergere inde possent, quorum alter oblato auxilio diligenter utatur, alter uerò eo uti nolit, non dubium quin alter alieno beneficio uiuat, alter uero suo uitio & secordia pereat: utriusque autem rei D. Aug. in Pharaone & Nabuchodonosor appositissimũ proponit exẽplum: hi nãque ꝙ ad fortunam quidem attinet, ambo reges erãt, ꝙ ad culpã uero ambo Dei populũ captiuũ tenebant:

Author. *Discordias non seminemus.* Horat. Pythag. Prou. 6. *Multi ex bono educũt malũ.* C D Cõ. Colo. Simile. D. Aug. *Obstinati quo rediguntur.*

nebant: quo ad pœnam ambo grauissimis à dño plagis ad pœ E
Dan.4. nitentiam excitati sunt. Nabuchodonosor enim toto septennio sub hominis imagine cor bouis gestauit, fœnum vt bos comedit, & rore cœli tinctus est; Pharao autem varijs à domino
Exo.7.&c. plagis vapulauit, quorum tamen ille diuino iudicio & castigatione eruditus Deũ agnouit, adorauit, & cœlestem potentiam regna omnia continentem & moderantem confessus est: hic autem e lima ipsa rubiginem contrahens, Deoq; obfirmato animo repugnans, morte tandem mulctatus est. Ille igitur diuino munere adiutus, & voluntatis suę libertate recte vsus, seruatus est, hic verò eiusdem domini ope adiutus, sed libero arbitrio suo abusus prauitate sua damnatus fuit. *Quid facimus,* F
Greg. lib. 18. Mo. 19 *quia hic homo multa signa facit.* Inuidebãt, inquit Greg. vnde conuerti debuerant, atque exinde peruersiores fiebant. Quærebant extinguere quem cernebant mortuos viuificare; in ore tenebant legem, sed legis persequebantur autorem. Si igitur vestro etiam iudicio, hic multa signa, idest multa opera diuina facit, quanto verius & certius erat ex hoc antecedente, vt
Ioan.3. dialecticorum more loquamur, illud concludere quod Nicodemus intulit? Rabbi, scimus, quia à Deo venisti magr̃ &c.
Inuidia quantũ excæcet inuidum. Si ergo Deus cum eo, si legatus & magister à Deo missus est: G si diuina virtute & potentia suffultus est: quid attinet Romanorum arma formidare? cum omnis humana potentia diuinę comparata nulla sit? Si Deus cum illo est, suscipite ergo & ve
Potẽtia humana nulla est si ad diuinã cõparetur. neramini hominem in quo Deus est, qui & vitæ & mortis, & ipsius naturæ dñs est, quique ad salutem vestram à Deo missus est. Hæc igitur omnia ex illa positione apertissime sequebantur: qua ergo mente & quo consilio cõcluditis, mortis supplicio esse mulctandũ, quem tot diuina testimonia cõmendãt? Certè vnde alij vitã, isti mortem sumunt, vnde alij fidem, isti perfidiã acceperunt, quod aliis lucẽ attulit, istis tenebras & caliginẽ offudit. Quos planè nocturnis auibus meritò cõparare H possumus, quæ ꝑꝑ oculorum imbecillitatẽ, splendorẽ solis ferre nõ valent. Sic apes noxias herbas in suauissimũ mel, araneę
Simile. vero salutares ẽt & innoxias, in læthale venenum vertunt. Cęterum simili cæcitate atque isti Iudæi, diues ille ex Euangelio
Simile.
Luc. 12. deceptus est, de quo Saluator ait: Hominis cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit, & cogitabat intra se dicens, Quid
Auari diuites quo rediguntur. faciam? Magna sane cura anxius distineris, quid in tanta frugũ vbertate facere debeas. Si veritatem scire desideras, si quid ratio, quid pietas, quid humanitas, quid diuina lex, quidque Deus

A Deus ipse à te exigat, inquiris, in promptu responsio est, age gratias Deo, qui tuos auxit prouentus, quando vt Apost. ait: Neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat: sed qui incrementum dat Deus; vtere parce & sobriè his quæ tibi diuina largitas donauit, dispensatorẽ te bonorum, non prorsus dñm esse cognoscas, quæ conseruis partire, Fac tibi sacculos, qui nõ veterascant: fac amicos de mammona iniquitatis, qui te cùm de feceris recipiant in æterna tabernacula. Congrega tibi thesaurum indeficientem in cœlis, eò transfer patrimonium, vbi neque ærugo consumit, neque tinea exedit, neque fures effo- 1.Cor.3. *Quidquid boni ex Deo est.* Luc. 12. Luc. 16. Matt. 6.

B diunt & furantur, & vbi in æternum victurus es: q̃quidem non habemus hic ciuitatem permanentem, sed futurã inquirimus. Si ergo consilium quæris, hoc est maxime salutare consilium. At is longe diuersa ratione ductus, destruam inquit horrea mea, & maiora faciam, & dicam animæ meæ, multa bona habes, reposita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare: dixit aũt illi Deus, stulte hac nocte repetent animã tuã à te, & quæ parasti, cuius erunt? Hæc sunt fratres humana cõsilia, futuri nescia, & diuinorum decretorum ignara, à quibus quid aliud quàm infelices & inopinati exitus expectari põt? Hebr. 13. *Mors inopinata sæpe nos inuadit.*

C *Quid facimus? quia hic homo multa signa facit?* Hominẽ eum adhuc per abiectionem vocant: tñ velint nolint confitentur, quia ille quem quasi hominẽ despiciebãt, sicut Deus signis & miraculis coruscabat. Hoc torquebat inuidum eorum animũ, quòd tot fulgeret miraculis, quibus splendor sui nominis, magis & magis hominibus innotuit. Id solum in crimen adducitur, quare captãdum sit de morte eius consilium, quia signa multa facit, & si hoc pacto dimittatur liberius agere, quæ voluerit sine cuiusdam obstaculo, quòd omnes credent in eum. ò inuidiam bonis semper operibus æmulam! ò liuorẽ nil nisi Cyr. in Io. lib. 8. c. 1. *Inuidorũ cõditiones.*

D quod rectum est & bonum, obliquo dente rodentẽ! Inuident soli, ꝙ in plures suæ lucis distribuit radios; æmulantur hominibus, quòd à veri solis luce illustrentur, & ad fidem adducantur. Quare? quia vellent suam doctrinã & paternas traditiones ab hoĩbus potius suscipi, atque in admiratione & honore haberi. *Quid facimus?* Erat quidẽ adeo horum hominũ inuidia manifesta, vt diceret Pilatus, ꝙ per inuidiam tradidissent eum, vt ait Matt. Siquidem quanto virtus est illustrior, tanto in eundem hoĩem tali virtute præditum vehementiori flãma ardet inuidia. Et sicut fulmen altiora petit fastigia, sic quidem inuidia sublimiorem gloriam insectatur, vt eã deijciat. Porro de im- Matt. 26. Simile. *Inuidia instar fulminis.*

de impiorum Iudęorum aduersus Christum consilio, dicebat E
Gen. 49. Iacob: In concilium eorum non ueniat anima mea. Nam vt ex
Simile. puteo turbulento quidquid hauseris turbulentum erit: sic ex
Simile. animo corrupto etiã prodibit. Et sicut caseus à fiscella in qua reponitur, formam recipit: ita consilium ab ingenio vnde manat bonitatem sumit vel malitiam.

Si dimittimus eum sic, uenient Romani, & tollent locum nostrum, & gentem. Temporalia perdere timuerunt, ait Aug. & vitam æternam non cogitauerunt, ac sic vtrunque amiserunt. Nam Romani post dñi passionem & glorificationem, tulerũt eis locum & gentem, expugnando ipsos, & in captiuitatem redigendo. Si uiderint inquiunt, Romani, turbam ipsam sequẽtem, sub tyrannide alteriusq; regis principatu nos esse constitutos arbitrabuntur, & diruent nostram ciuitatem & locum. F

D. Augu. trac. 49. in Io. to. 9.

Et qua nam gratia, inquit Cyr. putabunt Romani Christum sibi Iudæorum regnum uendicare velle? nunquid seditionem docebat Christus, aut discessionem à Romanis? Nunquid dissuadebat censum dari Cæsari? nonne regem ipsum facere voluistis, & renuit? nonne humilem & abiectã in paupertate duxit vitam? nonne & domo & alijs ad uitam necessarijs caruit? Hæc ergo sine ratione vlla dicebant, sed inuidia tñi. Erant G quæ faciebat Christus minime formidanda, nec vllam tyrannidis suspicionem habentia. Qui enim ægrotos sanabat, qui optimam docebat uitam, qui principibus suis subditos parere iubebat, non confirmabat, sed propulsabat tyrannidem. Non Christi doctrina, cõuersatio in terris, miraculorum operatio, & credentium in ipsum multitudo, vobis ò Iudæi captiuitatis causa fuit, sed longe alia. Huius namque captiuitatis à Romanis factæ, & ante captiuitatis Babylonicæ, & eius quę sub Anthiocho facta est, non fuit causa ꝙ apud vos boni viri diuersabantur, sed ꝙ mali & iniusti, & Deum prouocantes inter vos habitabant, ob quorum scelera uenit Dei etiam indignatio. H

Cyr. in Io. li. 8. c. 1. Matt. 22. Ioan. 6.

Inuidia excæcat homines.

4. Reg. 19. 1. Mac. 2.

Veruntamen inuidia nihil uidet, sed excæcat animam. Vide enim obsecro quam inopes sint concilij, & quam imprudenter futura metiantur & prospiciant. Proponũt ipsi, quod si dominus sic dimitteretur, venturi essent Romani, & deleturi locum & gentem. Res autem ipsa contrariũ omnino habuit exitum, nam quia non dimiserunt dñm sic, sed tanquam malefactorem in Crucem crudeliter egerunt, venerunt tandem Romani & sustulerunt locum & gentem: nempe secundo & quadragesimo anno post eius passioné, simulq; gloriosam ascensionem,

Inuidis quam præter opinionẽ omnia contingãt.

A sionem, veniẽtes Romani sub Tito & Vespasiano principibus, locum & gentem eis abstulerunt, illosq; excidio, ferro, fame, & captiuitate deleuerunt: & qui in pascha Christum occiderant, in eadem solemnitate ab hostibus obsidione cincti sunt, quique iniuria filij patrem offenderant, ipsi à patre & filio Vespasiano & Tito deleti sunt, sicque rei & miseri ad æterna supplicia transierunt, iuxta quod dñs alibi eis dixerat; Ecce relinquetur domus uestra deserta. Item filij regni huius eijcientur in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium; *Venient Romani.* Diabolus semper molitur vt omnes cogita- *Quõ puniat Deus crudeles.* Matt.23.

B tiones nostras, omnia opera, & vestigia nostra in terris figamus, neglectis cælestibus bonis, tanquam sequentes quodam modo illud Pythagoricum; Quæ supra nos, nil ad nos: ita igitur Iudęos incitauerat vt propter cupiditatem terrenę suæ dignitatis sacrilegas in Christum manus inijcerent. *Et tollent locum nostrum & gentem.* Hoc est honoris & dignitatis locum in hac Repub. amittemus. Videte quid ambitio, quid auaritia, quid cupiditatis immanitas efficere soleat. verissime enim Apost. dictum est; Radix omnium malorũ est cupiditas, quam quidam appetentes, circa fidem naufragauerunt: hi auté non Pytha. 1.Tim.6.

C modo circa fidem naufragium fecerunt, sed autorem ẽt fidei & consummatorẽ Iesum, è medio tollere decreuerunt. Qua in re aperte liquet quantũ inter Dei amorem, & terrenarum rerum cupiditatem, discriminis sit: Dei namque amor vsque adeo diuinarum rerum studio intentus est, vt terrena omnia præ illarum amore facile cõtemnat: contra vero immoderata cupiditas & amor sui, opposita ratione, tanto ardore terrenis opibus inhiant, vt præ illarum desiderio, nulla neque salutis æternæ, neque diuinarum rerum cura tangantur. Quam rem Vrbanus Papa in epist. quadã testificatur his verbis, cupiditas *Amor Dei quantũ distet ab amore mundi.* Vrba.Pa.

D hoc in primis malum habet, quòd dum ingerit transitoria, abscondit æterna, & dum à foris condita conspicit, intra se latentia non introspicit & dum aliena quærit, sectatorem suũ à semetipso alienũ facit. *Venient Romani.* Quorsum quæso Romani ex eo suspicionem aliquam tyrannidis percipere potuerũt, qui duodecim discipulis, eisdemq; inermibus constipabatur? Qui consulebat vt si tunicam quis auferre velit, eidem ẽt pallium traderent? Si quis dextram percuteret maxillam, alterã ẽt eidem præberent? non domũ, nõ agrum possidebat. Age vero nonne apertũ est antea à Romanis inquirendum fore, quibus militibus uteretur, quodnam haberet armorũ genus, quæ *Cupiditas quantũ excæcet homines.* Matt. 5. Matt.8.

præsi-

præsidianum censum dissuaderet dari Cæsari? Veruntamen E
vestra inueterata inuidia & cæca cupiditas, huiusmodi figmẽ
ta inuexit. Metuebatis amittere temporalia, atque ita omnia
Prou. 10. amisistis. Vnde Pro. 10. Quod timet impius, ueniet super eũ.
Quæstio. *Vnus autem ex his Caiphas nomine, cum esset pontifex anni*
Cyr. in Io. *illius prophetauit.* Suboritur hoc loco quæstio non perfuncto
li. 8. c. 2. rie prætereunda, ait Cyr. quõ hic dicatur pontifex anni illius
Exo. 28. ipse Caiphas, cùm dñs in lege præcepisset, vt vnus dumtaxat
Respon. esset summus sacerdos, cui mortuo filius succederet, & loco
Ambitio patris sacerdotium administraret? sed responsio adhibenda, ꝙ
& auari- illo tpe lex illa dñi non obseruabatur apud eos, abrogata per F
tia quan- ambitionem Iudæorum, & auaritiam Romanorum, qui in an
tũ noceat. nos singulos summum sacerdotiũ tunc pecunia uenditabant.
Erat itaque illa tempestate pontificatus dumtaxat annuus & translato anni curriculo, vni succedebat alter qui pontificalẽ dignitatem sibi pecunia comparasset. Nempe de hoc Caipha referunt probati historici, quòd pretio sibi vnius anni sacerdotium redemerit ab Herode. Et hanc morũ corruptelam tunc
2. Mac. 4. synagogæ irrepsisse, haud difficile est ex Machabęorum histo
ria deprehendere, vbi nonnulli memorantur ad summũ sacer
dotiũ data grandi pecunia contendisse. Cùm aũt refert Euan G
gelista re ipsa ꝙ erat pontifex anni illius, magnitudinẽ impietatis & grauitatem sceleris eius perspicuo demonstrat, quia enim dignitate pontificali cæteros præstabat & auctoritate, debuisset pietate maiori erga Deum refulgere & religione, vt cæteris exemplo esset virtutẽ colendi, & diuina mandata ser-
Virtutem uandi: ipse vero reliquis immanior, præcipitatior ad scelus, &
cõtorquẽt ad cædem paratior, alios quasi tardius agentes hortatur ad fa
mali. cinus dicens: vos nescitis quidquam, nec cogitatis quia expedit unius hominis salutem pro tota repub. negligi, quandoquidem bonum priuatum publico est postponendum. H

Expedit vobis vt vnus homo moriatur pro populo, & non to
Bernar. in *ta gens pereat.* Expedit ait Bern. vt unus pro omnibus denigre
Can. ser. tur similitudine carnis peccati: splendor & figura substantiæ
28. Dei obnubiletur in forma serui, pro uita serui: candor uitæ
Hebr. 1. æternæ nigrescat in carne, pro carne purganda; Speciosus ho-
Psal. 44. mo præ filijs hominum, pro filijs hominum illuminandis ob-
Isa. 53. scuretur in passione, turpetur in cruce, palleat in morte. Non sit ei species, neque decor, vt sibi speciosam atque decorã ac-
D. Tho. in quirat sponsam Ecclesiam sine macula, & sine ruga. *Expedit*
Io. 8. le. 7. *vobis.* Quæ quidem uerba, ait D. Thomas alium intellectum

habent

A habent secundum intentionem Caiphæ, & alium secundum expositionē Euangelistæ: vt ergo primò exponantur ſm eius prauam intentionē, sciendum est quòd ut dicitur Deut. Man datum est dñi, si fuerit in medio tui prophetes, aut qui somnium uidisse se dicat, & uoluerit te à dño retrahere, propheta ille ut fictor somniorū interficiatur. Secundum hanc ergo legem credebat iste, q̄ Christus auerteret populū à cultu Dei. Vnde apud Luc. dicunt; Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & ideo dicebat iste, vos nescitis quidquam, idest nescitis legem, nec cogitatis quia expedit uobis &c. Vt unus Deut. 31. Luc. 23.

B idest iste homo moriatur, ne totus populus seducatur. Quasi dicat, vnius hominis salutem pro cōi Repub. oportet contemnere. Vnde sequitur in Deut. Et auferas malum de medio populi tui, iuxta illud Pau. Auferte malum ex uobis. Sed aliter Euangelista exponit, dicens, Hoc autem à semetipso non dixit, &c. *Expedit vt vnus moriatur.* Hic pestilētior cæteris erat & immanior: vide quæso quantopere dignitates & magistratos plerosq; insolentiores & truculentiores reddant. Expedit plane & multum expedit, aliter nullus ingredietur in cæleste regnum: verū tu prauo loqueris animo; dedecet plane omnis Deut. 13. 1. Cor. 5. Horoz. in decl. Quadra.

C crudelitas prælatum, & eum qui in dignitate constitutus est. Vnde ait Sene. est quidem clemētia hominibus omnibus ſm naturā, maxime tñ decora imperantibus. Proderit tibi ut clementia utaris erga subditos tuos, considerare & dicere ego ex omnibus mortalibus placui, electusq; sum qui in terris deorū uice fungerer: ego uitæ, necisq; omnibus arbiter, qualē quisque sortem, statumq; habeat, in manu mea positū est, & ideo clementior esse debeo. Crudeles quidem principes & prælati similes esse uidentur erinacijs, quæ animalcula interius mollitiem quandam & lenitatem præseferre uidentur, at uero ex- Seue. li. 1. de cle. c. 1. Simile.

D terius aspera sunt, & spinosa, ita quidem ipsi sibi quidē blandiūtur & indulgent, at uerò erga alios inhumani sunt. Quemadmodum in suprema quidē aeris regione, non perinde grando, procellæ, & similes tempestates, atque in media & infima generantur, ita quidem in statu prælatorum non perinde uigere debent seditiones & perturbationes, atque uigent in plebe ignara & rudi, sed potius esse debent qui alijs præficiūtur, tranquilli & mansueti. Sicut vulnus quidē aliquod & cicatrix deformi or quidem apparet in facie quā in cæteris membris, propterea quòd statim omnibus aspecturis obijciatur, & oēs illico in ipsam faciem oculos conijciant, ad eundem modum Simile. *Principes & prælati clementes esse debēt.* Simile.

longe

longe deformior esse crudelitatis macula videtur in his qui lo- E
cantur in excelso dignitatis gradu, quam in cæteris, propte-
Simile. rea quod omnium statim oculi in eos conijciantur. Hic certe
qui in superiori loco constitutus erat, pestilentior tamen cæte
ris erat: ita enim accidere plerisque videmus. Vt enim paleæ
in lata area, non quòd præstantiores sint & meliores, superpo
nuntur & supereminent ipsi tritico, sed quòd agiliores sint &
leuiores, ita multi dignitatibus quidem & honoribus fungun
tur, non quod meliores sint cæteris, sed quòd fortasse agilio-
res fuerunt ad eos sibi honores comparandos, etiam interdum
cum fraudibus & sordibus, qualis erat hic Caiphas. F

D. Aug. in Ioan. trac. 49. to. 9. *Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset pontifex anni illius prophetauit.* Hic docemur, ait Aug. ẽt homines malos
prophetiæ spiritu futura prædicere, quod tñ Euangelista diui
no tribuit sacramento, quia pontifex fuit & summus sacerdos.
Potest aũt dubitare aliquis, q̃ro dicatur pontifex anni illius,
cùm Deus unum constituerit summum sacerdotem, cui mor
tuo vnus succederet? Sed intelligendum est, quòd per ambitio
nem inter Iudęos postea constitutum esset, vt plures essent, &
Luc. 1. per annos singulos vicibus ministrarent. Vnde Luc. 1. dicitur;
Dignitates pecunia acquirere turpe videtur. Factum est aũt cùm sacerdotio fungeretur Zacharias in ordi- G
ne vicis suæ ante Deum ẽm consuetudinem sacerdotij, Forte
exijt vt incensum poneret, ingressus in templum dñi. Vnde
apparet plures eos fuisse, & vices suas habuisse. Nã incensum
non licebat ponere nisi summo sacerdoti, & forte ẽt unum an
num plures administrabant ex quibus forte exibat quis, vt in-
Ioseph. censum poneret. Aliam aũt rationem assignat Iosephus, vt re
Lyra. in fert Lyranus, dicens à tẽpe Herodis Ascalonitæ, qui auxilio
Ioan. 11. Romanorum occupauit regnum Iudeæ, sacerdotium cõiter
vendi, & sic p̃p maius lucrũ temporale summus sacerdos fre-
quenter mutabatur. *Sed cum esset pontifex.* Cur aũt magis Cai H
phas prophetauerit q̃ alij, rationem assignat Euangelista, in-
Cyri. li. 8. quit Cyril. quia erat pontifex anni illius. Magna plane est pon
in Io. c. 3. tificalis potestatis virtus: cùm enim pontifex esset, licèt indi-
Magna est pōtificalis dignitas. gnus, prophetauit, nesciens tñ quid diceret, & os tm̃ gratia
spiritus, non aũt scelestum cor attigit, idcirco non simpliciter,
sed quo ad hòc propheta Caiphas dici posset, cùm in litera
prophetasse dicatur, id est verbũ protulisse propheticũ, quam-
quam id ipsum verbũ in prophetico sensu minime intellexit:
non enim ad prophetæ rationem id semper exigitur, & neces
sarium est, vt quæ futura denunciat, intelligat. Habuit enim
Daniel

A Daniel complures visiones,& propheticas protulit denunciationes, quas primò non intellexit, sed eorum intelligentiam postea ab angelo est edoctus,& tamen prophetici nominis rationem simul & denominationem non perdidit proinde. Neq; idcirco quis recte negauerit Caipham fuisse hic prophetam, quia prauus fuerit & iniquus: nam & Balaam nefarius erat, & tamen inter prophetas connumeratur. Et dominus noster de extremo illo iudicij die loquens,inquit: Multi dicent mihi in illa die,domine nonne in nomine tuo prophetauimus, dæmonia eiecimus,& signa multa fecimus? Et tunc confitebor illis,quia nescio vos,discedite à me omnes operarij iniquitatis. Dan. 10. Num. 22. Mat. 7.

B *Hoc autem a semetipso non dixit.* Quis vnquam existimasset quod ex tam sacrilego ore, tale verbum promanare deberet? Solet quidem Deus et ex malis bona elicere. Sed quis etiam vnquam existimasset quod coruus pasceret Eliam, & non potius quòd ei oculos erueret? & tamen coruus rapax pauit Eliam. Item quis existimasset, quod ex dura petra emanare posset aqua? Et quod ex morte Christi tanta nobis prouenirent bona? Hęc quidem enim sunt Dei mirabilia. *Prophetauit.* Tetigit Deus linguam eius, non autem cor. Prophetia est quidem donum Dei,vt ait Pau.tum etiam princeps Apostolorum Petrus. 3.Reg.17. Num. 20. 1.Cor.12. 2.Pet.1.

C *Ab illo ergo die cogitauerunt vt interficerent eum.* Non quòd antea iam id non cogitassent,ait Cyr.cùm superius in eius necem conspirasse,& eum comprehendere sæpius voluisse legantur. Sed quia nunc firmiter & fixo animo se scelere perficiendæ mortis eius constrinxerunt,& quam citissime possent, iniqua sua consilia perpetrare decreuerunt. Quis in huius sceleris perpetratione,non aperte mentis cæcitatem & obdurationem horum videat? Hæc est maxima pænarum,qua dñs inueteratos dierum malorum plectere solet, qui etiam quamdiu viuunt,ad maiorem damnationis suæ cumulum viuunt, quia peccata peccatis addere nunquam intermittunt. Et quemadmodum monachorum statuta,monachum professionis suæ leges facile violantem,iterũ atque iterum legitimis pœnis sæpe repetitis coercere iubent,quem tamẽ si nihilo melior euadat, desperata salute à contubernio suo eijciunt: sic summus ille humanarnm rerum moderator, quos multis modis ad se vocatos & monitos, nil profecisse videt, tandem deserit, & vel è medio tollit, vel sibiipsis relinquit. Hoc autem indicant verba illa Isa. quibus dominus respondet Iudæis quærentibus, quod eos à se proiecisset; Ecce inquit in peccatis vestris Cyri. li.8. in Io. c.3. *Obstinati fiunt quotidie peiores.* Simile. *Obstinatos quõ puniat Deus.* Isa.50.

D

venditi estis,& in sceleribus vestris dimisi matrem vestrã,quia E
veni,& non erat qui audiret,vocaui & non fuit qui respõderet.
Obstinati quãtum Deũ offendant. Videtis hic aperte dñm primum quidem rebelles homines vocasse,ac tandem in scelere obstinatos deseruisse. Simili quoq; ordine extrema huius populi captiuitas & vastatio,quæ quidẽ à Romanis illata est,processit. Quod saluator ipse apertissima
Mat.23. oratione indicat cum ait: Ecce ego mitto ad vos prophetas,& sapiẽtes,& scribas,& ex illis occidetis & quidem flagellabitis. Quid ergo post hanc rebellionem superest? nimirũ quod protinus subdit,ecce relinquetur domus vestra deserta. Hoc autẽ ita futurum, Hieremiæ quoque dominus ostendit his verbis: F
Hier.7. Tonde capillũ,& proijce,quia proiecit dominus & dereliquit
Adria.Pa. generationem furoris sui. Hac igitur de causa Adrianus Pontifex ait,horribile esse peccata peccatis addere,quia incertum est pro qua culpa sit nos Deus in præsenti seculo deserturus. Quare pontifices & pharisæi qui tot Christi vocibus, tot clarissimis virtutum exemplis,tot admirandis signis & prodigijs resipiscere noluerunt, iusto Dei iudicio sibi ipsis relicti & excæcati,ita demum in vltimum supplicium adducti sunt.

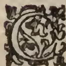
Iesus ergo iam non in Palam ambulabat apud Iudæos. Non
D.Aug.in quia potentia eius defecerat,ait Aug.in qua vtique si vellet & G
Io.tra.49. palam Iudæis conuersaretur,& nihil ei facerent,sed in hominis infirmitate viuendi exemplum quidem discipulis monstrabat. In quo apparet non esse peccatum si fideles eius,qui sunt membra eius,oculis persequentium se subtraherent,& furorem quidem atque etiam iracundiam sceleratorum ipsorum & perditorum hominum, latendo potius deuitarent,quam se offerendo magis accenderent.

Feria VI. post Dominicam in Passione. H

CONCIO SECVNDA.

Mali quomodo puniantur.

Mali doctrina salutari interdum deteriores euadunt.

OLLEGERVNT *Pontifices & Pharisæi concilium.* Ioan. 11. Hæc est malorum conditio,vt interdum ex salutari etiam doctrina deteriores euadant, quãdoquidem huiusmodi sagittæ verbi Dei procul à corde feriunt. Vnde 1.Reg.legimus quòd Ionathas tale

signum

A signum dederat ipsi Dauidi,iracundiæ vel indulgentiæ patris 1.Reg.20.
sui, vt scilicet cùm ipse egressus in campum cum arcu suo
sagittas extorqueret, & diceret puero suo quòd sagitta quam
quærebat prope se erat, tunc Dauid qui ibi in abscondito e-
rat, intelligeret quòd non esset periculum;quòd si diceret sa-
gittam esse procul, tunc imminere sibi periculum & fugien-
dum procul esse. Sic ergo quando salutares exhortationes non
penetrant ad cor alicuius,infelix quidem est indicium salutis,
quando nec prodest deuota lectio, nec confessoris consilium,
nec documenta prædicatorum. Porro sæpe videas quòd im-
B probis viris multa prospere succedant,sicut videmus quòd isti *Mali ali-*
pharisæi quod tantopere optabant,obtinuerunt, nihilominus *quando in*
tamen non propterea malus quòd hic non puniatur aduersi- *prosperita*
tate aliqua,se securum existimare debet,quin potius magis de *te versan-*
bet timere. Vnde loquens Deus cum rebelli Synagoga apud *tur.*
Ezech. ait: Et requiescet indignatio mea in te, & auferetur Ezech.16.
zelus meus à te,& quiescam,nec irascar amplius, eo quod nō
fueris recordata dierum adolescentiæ tuæ,& prouocasti me in
omnibus his. Quasi diceret, eo iam tandem peruenerunt im-
pudentiæ peccata tua, vt decreuerim hoc tecum vti maximo
C supplicio, vt te non puniam. Hinc & Isa.ait; Derelinquetur Isa.1.
filia Sion sicut vmbraculum in vinea. Quod quidem etiam de
anima viri impij dici potest. Ita enim punit Deus interdum
malos,vt relinquat eos voluntati eorum & quidem secūdum
desideria cordis eorum. Vnde Psalm. Fiant contra dominum Psal.108.
semper,vbi non dicit dominus contra eos, sed ipsi contra do-
minum,quia ab ipsis procedit perditio eorū. Vnde Paulus ait, Rom. 1.
Tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immundi-
tia &c. Et Oseas ait, Dimitte quidem eum &c. Quasi dicat, Oseæ 4.
suæ voluntati & libidini eū permitte. Vnde & dominus apud
D eundem ait: Non quidem visitabo super filias vestras,cùm fue Oseæ 4.
rint fornicatæ. Vnde qui hæc non attente considerat,iudica- *Mali in*
bit prauos esse felices, qui aduersitates non sustinent, & con- *prosperita*
tra bonos infelices,qui aduersitatibus feriuntur, & quodam- *te viden-*
modo in terra obliuionis versari videntur. Vnde Psalm. Nun- *tur.*
quid cognoscentur in tenebris mirabilia tua, & iustitia tua in Psal. 87.
terra obliuionis? Vocat quidem hanc vitam terrā obliuionis.
Dic obsecro, si miles aliquis defendens castrum sibi à rege Simile.
commissum,labores multos ferret & tandem mortem ipsam,
rex vero non solùm non remuneraretur huiusmodi labores,
sed potius vxorem eius & liberos interfici iuberet, atque do-

mum ipsam solo exæquari, quid quæso diceremus? Quòd si contra cerneres prædonem aliquem & sceleratissimum virum ad latus regis maximo in honore haberi, quid tunc sentires? Sic ergo res se habet quamdiu hic viuimus, vt scilicet mali frequenter experiantur prosperitates, & boni cõtra, aduersitates. Veruntamen non propterea debent boni virtutis viam deserere, memores quòd breui tempore hæc vita sit terminanda, post quam sortes commutabuntur. Vnde Psal. ait: Vsquequo peccatores domine, vsquequo peccatores gloriabuntur? Quasi dicat nondiu id durabit: nam populum tuum humiliauerunt, viduam & aduenam interfecerunt, & pupillos occiderunt, & F dixerunt, non videbit dominus, neque intelliget Deus Iacob. Quare intelligite inquit, insipientes, & populi stulti aliquando sapite, Qui plantauit aurem non audiet? Et qui finxit oculum non considerat? Sic ergo nunc mali & improbi pharisæi conspirant contra Christum, & vniuntur ad patrandum malum, existimantes quòd eorum scelera non fierent manifesta: solent enim mali se vnire ad malum committẽdum interdum ex inueterata malitia: nam aliquando inscienter quidem aliquis cadit, sed non ex malitia. Vnde Psal. Cùm ceciderit non collidetur, quia dominus supponit manum. Veruntamen hic G quidem Caiphas cùm socijs suis obstinate & ex malitia peccabant, & alios ad peccandum inducebant, sicut olim Gabaonitæ. Vnde Oseæ ait, Profunde peccauerunt, sicut in diebus Gabaa. Sic etiam Pharao dicebat: Ecce populus filiorũ Israel multus, & fortior nobis est, venite, sapienter opprimamus eũ. Vide obsecro quam friuolam redderet causam, vnde magis per inuidiam id præstiterunt. Sic ergo hodie hi pharisæi se gerunt per ambitionem & inuidiam. Siquidem nil aliud dicunt, nisi hic homo multa signa facit. Sic etiam mali propter friuolas causas hodie persequuntur bonos. Vnde Apostо. dicebat; H Facti sumus omnium peripsema.

Mali grauius in alia uita sīr uantur puniendi.

Psal. 93.

Mali vniuntur ad malum.

Psal. 36.

Iudic. 19.

Oseæ 9.

Exod. 1.

1. Cor. 4.

Cæterum vetus etiam est malorum consuetudo cùm calumniantur bonos, ommissis his quæ manifeste bona sunt, ea reprehendere quę apparentiam quandam sibi habere videantur reprehensionis. Vnde Michol dicebat de Dauide; Quam gloriosus fuit hodie rex Israel discoperiens se ante ancillas seruorum suorũ, & quidem nudatus est, quasi nudetur vnus de scurris. Vide quomodo illud taceat, quòd se discoperuisset ante arcam dñi, & illud exprimat quòd se discooperuit ante ancillas. Sed multo peior est hic Caiphas, qui cùm videret nihil esse

2. Reg. 6.

repre-

A reprehensibile in Christo, ét quæ laudanda sunt reprehendit. Cōsidera obsecro quo dementiæ isti qui alioqui literati erāt, deuenissent, talis est malorum conditio, vt etiam literarum lu cem negligant. Vnde Pau. ait: Sathanam imitantur & sequuntur, non habentes lumen vitæ. Et Hiere. ait: Sapientes sunt vt faciant mala, bene autem facere nescierunt. Sic ergo videas literatos aliquos viros, qui vsque adeo in rebus spiritualibus ru des sunt & hebetes, vt si eos de his interroges, nil sciant, & ad confessoris pedes obmutescant, atque tanquam noctuæ ad huiusmodi solē cæcutiant, seque in fraudibus & dolis exerceant. *Inuidia interdum literatos excęcat.* Ephes. *6.* Hiere. 4.

B Hæc autem potius est dementia quàm scientia: siquidem scientiæ veritatis contemplationi incumbunt, vt etiam tradit Aris. Si ergo tu relinquis ipsam veritatem & mentis lucem, atque te totum vitijs tradis, quomodo poteris sciens & doctus appel lari? Talis vtique erat hic Caiphas, qui cæcus reddebatur ex signorum Christi splendore, & ea signa reprehendebat, dicens quid facimus? quia hic homo multa signa facit. Aristot. 1. Meta. c. 1. Aristot. *6.* Ethic. c. 2.

Iudices quales esse debeant.

C *Qvid facimus?* Si hic Iudex perseuerasset in prosecutione causæ sicut incæperat, bene quidē haberet. Quid enim melius proponi potuit, quam dicere, Quid facimus? Quasi diceret, meum est vobis referre & proponere hanc rem nouam, & vestrū est mihi salutaria consulere, & me iuuare in his quæ recta fuerint. Sed tamen male prosecutus est causam & peruersum habuit animum. Tales vtique sunt multi iudices hoc tēpore, qui exterius bona præseferre videntur verba, & tamen animum habent deprauatum. Mirum sanè est, ꝙ ferè quoties sponsa quærebat sponsum suum, toties incideret in vigiles cu- *Aliqui bene incipiūt sed male prosequuntur.* Cantic. 3.

D stodientes ciuitatem, qui ēt eam spoliabant. Quis vnquam id existimasse, quòd ministri isti iustitiæ essent eam spoliaturi, & non potius ipsi fauerent in bono? Sic ergo multi se gerunt hoc tempore, non timentes Deum, qui supremus omnium iudex est, sicut qui boni sunt & Deum timentes, præclare se gerunt in suo munere & officio. Videas enim aliqñ in Repub. ꝙ mul ta nimis dissimulantur interdum mala, quæ quidem maxima digna sint punitione, & quòd pecunia euadant facinorosi homines, qui potius morte plectendi essent. Atque ita in corde Reipub. mala multa fabricantur. Vnde Nahum ait: Cor tabescens, & dissolutio geniculorum. ò miseram Rempubli. quæ in & 5. *Qui Deum non timēt iudices, q̄tam infe-rant perniciem.* Nahū 2.

tantam deuenit miseriam & calamitatem; vbi nec fit discretio bonorum, neque malorum, neque dantur præmia bonis, neque puniuntur mali. Cæterum Plutar. scribit olim iudices

Plutar. ipsos depingi atque describi, vt .s. essent sine manibus, vt intelligerent quam procul ab omni auaritia & sordibus abesse deberent.

Simile. Vna quidem statera ponderamus aurum, argentum & stannum aliquando, sic etiam æqua libra & lege debet iudex ipse quidem tam pauperem quam diuitem iudicare. Item pingebant iudicem iuxta cœlum & sine capite, vt ait Cœl. Rhodigi.

Cęl. Rho. Vt inde intelligeret iudex, quòd solum Deum & iustitiam deberet contueri.

Tull. in epist. quadã ad Att. Refert etiam Cicero, quod in abscondito F sententia dictaretur, ne viderentur partes, & ita forte iudex à recto declinaret: neque etiam qui orabant, debebant affectata quadam vti eloquentia, sed rem nudam referre.

Alexand. De Lacedæmoniis refert Alexander, quòd iudices eorum cùm sententiam dare vellent, in domo quadam se includerent & abscondèrent, ne aliquis eos alloqui posset.

Iudices quales esse debeant. Vulgatum etiam est, quòd iustitia non debeat cognoscere patrem vel matrem, hoc est nulla consanguinitate vel amicitia distorqueri debeat, ne locum habeat illud tritum prouerbium. Qui iudicem habet patrem, securus ad iudicium vadit. Præterea etiam iusti- G tia olim pingebatur sub specie quadam virginis manus vinctas habentis, vt inde intelligeremus iustitiam seruandam esse incorrupte, & non distorquendum præmiis iudicem:

Iudex non debet muneribus excæcari. sed multos videas, qui quamuis ipsi pecuniam respuant, tamen coniuges eandem amplectuntur.

Psal. 81. Vide obsecro quam recta haberet sua tribunalia Dauid, qui hunc titulum ipsis apposuerat, Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem Deos diiudicat. Vocat Deos iudices, vt intelligant quam rectitudinẽ habere debeant, & vt quantum possunt pro fragilitate humana accedãt ad imitandam rectitudinem iudiciorum Dei. Itẽ ait, H stetit, & diiudicat, vt intelligant quod præsentem habeant Deũ cum iudicant: nec contentus est vocare homines aut angelos, sed vocat Deos, vt intelligãt quod respectum nullum habere debeant siue acceptionem personarum, sed solum Deum contueri. Item antiqui non solebant iudices pauperes constituere, imo etiam Tyberius raro iudices ipsos mutare solebat, vt

Val. Max. ait Valer. Maxi. ne fortè pauperes succederent pecuniæ auidi

Simile. atque rapinæ. Vbi etiam affertur similitudo illa de paupere conquerente quod aliquis à suis vulneribus muscas abigeret, dicebat enim quòd iste iam saturæ minus ipsum læderent. Refert

A fert etiam idem Vale.quòd cùm Romani Scipionem mitterēt in Hispaniam,ei etiam duos iudices adiunxerunt. quos cū Scipio vidisset,dixit sibi neutrum placere, alter enim inquit nihil habet,& alteri nihil sufficit. Cùm ergo iudici pecunia offertur,dicat Deum non egere pecunia: item caueat ne notā aliq̃ auaritiæ det in Repub.neque etiam consideret ipsos litigātes & controuersiam habentes, sed potius litem inter veritatē & falsitatem.Monet etiam Dauid ipsos iudices dicens: Iudicate egeno & pupillo, humilem & pauperem iustificate: eripite pauperem,& egenū de manu peccatoris liberate: aliter enim B inquit mouebuntur omnia fundamenta terræ.Etenim si iustitiam auferas,Rempublicam conturbas: vnde solemus dicere, talem quidem optimam esse ciuitatem, si iustitia in ea seruaretur. Aduertant etiam iudices ne ideo insolescant,ꝙ Dij appellentur à propheta: siquidem statim subijcit,vos autē quidem sicut homines moriemini,& sicut vnus de principibus cadetis. Vt ergo bene iudicet iudex debet in medio versari,nam omnes lineæ ductæ à puncto ad circunferentiam sunt æquales: sic etiam cùm ipse iudex neutri parti adhæret, & factiosus est,bene iudicabit & æqualiter. Vnde Apost.ait: Non est C acceptio personarū apud Deum.Et Iob dicebat: Non accipiā personam viri,nescio enim quamdiu subsistam &c. Vide qūo mortem ipsam consideraret.Porro rex ille Iosaphat dixit iudicibus quos constituit,videte quid faciatis, non enim hominis exercetis iudicium,sed domini,& quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit: sit timor domini vobiscum,& cum diligentia cuncta facite,non est enim apud dominum Deum nostrū iniquitas,nec personarum acceptio,nec cupido munerum.Cæterum de rege illo Seleuco ferunt,quòd legem sanciret, vt adultero eruerentur oculi, cumque filius eius peccasset contra D hanc legem, voluit statim eam executioni mandare pœnam. Sed cùm pro filio intercederent magnates omnes,hoc solùm obtinere potuerunt,vt filio oculus erueretur, & alter ipsimet regi: vt inde intelligas quomodo non sibi placeret acceptatio personarum. Debet ergo iudex tam pauperes quam diuites æqua lance ponderare: & non se gerat quidem more illorū, qui cùm ligna colligant ex aliquo flumine furibundo,cùm vident exiguum statim quidem illud funibus trahunt; si tamen videant proceram arborem, nec tangere quidem audent præ timore ne demergantur: sic ergo ipse non debet in causa pauperum tm̄ recta ferre iudicia,sed ēt diuites & potentes æqualiter

Val. Max. Scipio. *Iudices auari multum nocēt.* Psal. 81. Simile. Rom. 2. Iob 32. 2. Par. 19. *Iudices timeāt Deū.* Seleuci regis exēpl. Simile.

Ecclef.7. liter iudicare. Vnde Eccl.ait: Noli quærere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimescas faciem potentis, & ponas scandalum in agilitate tua. Dicat ergo iu- E
Psal. 118. dex domino cum Dauide, Doce me facere voluntatem tuam: atque incumbat plurimum in punitionem peccatorum publicorum, audiatque quid tantopere lugeat Propheta cùm
Isa. 5. ait: Facta sunt morticina eorũ quasi stercus in medio platearum. Miserum sanè esset spectaculum, videre vicos omnes alicuius ciuitatis plenos cadaueribus; sed longe miserabilius, videre ciuitatẽ plenam publicis peccatoribus, cùm vnus ex his sufficiens sit ad cõtaminandam vniuersam ciuitatem. Et certè F
Simile. qui morbo aliquo corporeo laborat, non vult inficere amicos suos & cognatos; at verò peccator vnus publicus non solùm familiam suam inficit, sed multas etiam contaminat familias.

Non perinde videmur diligentes in bono atque in malo.

Nimis incumbunt multi in offendendo Deum. QVid facimus? Mirum planè est, quod tam negligentes simus in virtute, cùm interim diligẽtes simus in vitio patrando. Sanè propter secordiam nostram, est dæmõ tam victoriosus & triumphat sæpe de nobis. Vide quõ ciuitas illa Lais G fuerit expugnata propter secordiam suã & negligentiã à tribu Dan, vnde expoliatores dixerunt; eamus & possideamus
Iudic. 18. eã, nullus erit labor, intrabimus ad securos. Et subdit textus, veneruntq; in Lais ad populum quiescentem atque securum, & percusserunt eos in ore gladij, vrbemq; incendio tradiderunt. Caueamus igitur ne nobis propter secordiam nostram
Acto. 5. talo quidq̃ accidat. Vnde Petrus dixit ad Ananiam: Cur tentauit Sathanas cor tuũ? non ait, cur succubuisti, sed cur dedisti
Hiere. 13. ei locum præ negligentia tua, vt te tentaret? Itẽ Hier. ait populo Hebræo: Tu enim docuisti eos. s. hostes, aduersum te. H
Ezech. 1. Quare vndiq; vigilemus, & pleni simus oculis, sicut erant animalia illa apud Ezech. dicamusque: Quid facimus? Quod si vigilantia omnibus est necessaria, in primis tamen ipsis prælatis & principibus, qui capita sunt aliorum: hi enim non sibi tm̃, sed alijs etiam vigilare debent. Vnde rex ille Antigonus dicebat filio suo; Scito regnum nostrum esse splendidam seruitutem. Quòd si vir Ethnicus id dicebat, quanto magis idipsum, qui fidei lumine ornati sunt, dicere debent?
Circumspecte viuamus.
Ipsi prælati vigilare debent.
Antigon.

Dicere etiam debent peccatores. Quid facimus? Modo. n. Deus nos ad pœnitentiam expectat. Vnde Isa. ait: Propterea expectat

A expectat dominus, vt misereatur vestri. Videas certe aliquos nimium morosos circa hanc rem. Non ita se gessit Abraham, sed statim circuncisionem apprehēdere voluit. Itē cùm iussit illi Deus ut filium suum sacrificaret, noluit eam differre immolationem. Tum etiam cum angelos hospitio excepit, statim dixit Sarræ, accelera tria sata similæ commisce, & fac subcineritios panes; ipse vero ad armentum cucurrit, & tulit inde vnum vitulum tenerrimum & optimū, deditq; puero, qui festinauit, & coxit illum. Vnde prçclarè ait Orige. super hunc locum, quòd in domo sapientis nullus est piger. Et D. Bonau. B ait, ꝙ celerius ascendit anima ad perfectionem per actus serui dos breui tempore, quam per remissa opera in multis annis. Et D. Thom. inquit, quòd habitus charitatis intenditur & augetur actibus intensis & feruidis. Et Sap. ait: Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortior diuitias parat. Et alibi inquit: Manus fortium dominabitur, quæ autē remissa est, tributis seruiet. Tepidus semper se tributarium & passionibus suis captiuū experitur, feruidus aūt & diligens, ipse passionum suarū dominatur, & eas superat. Quid ergo facimus? Quorsum conuersionem nostrā differimus? Quorsum vitia C statim nascētia non eradicamus, ne radices agant & propagentur? Vnde Aposto. nos monet dicens: Non regnet peccatū in vestro mortali corpore. Et in lib. quidem Sap. dicitur: In memoria enim sermonum tuorum exterminabantur, & velociter sanabantur, ne in altam incidentes obliuionem nō possent vti tuo adiutorio. Ignis quidem nascens & oriens facilè quidem extinguitur & suffocatur: itē planta nuperrimè plantata, statim facili negotio eradicatur: item lapis cùm incipit præcipitationem suā de monte facilè continuatur. Vnde Psal. Beatus qui tenebit, & allidet paruulos suos ad petram, i. qui statim o-D riētes prauas cogitationes opprimit. Quid ergo facimus? Cur enim in virtutis studio & exercitatione torpemus? Siquidem videmus, ꝙ nisi igni apponantur ligna, extinguitur: itē aqua quæ non currit, corrumpitur: triticum si non agitetur, à gurgulione læditur: vinum nisi coletur, acescit: vestis nisi quatiatur, tinea exeditur; terra nisi excolatur, spinas producit & tribulos; arma nisi exerceantur, nocumentum patiuntur: auisque non volat, magis periclitatur. Quid ergo facimus? Sanè conuersionem differre perniciosum est. Vnde in episto. Iudæ dr̄: Væ illis, qui in via Caim abierunt. Mirum sanè fuit, ꝙ cùm Caim in alijs rebus tā oculatus esset, nihilominus tñ in suorum

Margin notes: Isa. 30. | *Ad Deum conuertamur.* | Gen. 17. | Gen. 22. | Gen. 18. | Origen. | D. Bonau. insti. diui. amo. | D. Th. 2. 2 q. 24. ar. 6. | Prou. 10. | Prou. 12. | *Deo toto corde seruiamus.* | Rom. 6. | Sap. 6. | Similia. | Psal. 136. | Similia. | Iudę epis.

rum erratorum cogitatione tam esset cæcus, & in tantis secu- E
lis & ætatibus non saperet & emendaretur. Quare teipsum
Simile. cognosce & tua scelera, ne in viam eas ipsius Caim. Noli in se-
Plus sūt so nectutem & extremam vsque horam conuersionem tuā differ
liciti multi re: siquidē ille fatuus esset iudicandus, qui tum demum differ
de corpore, ret mulū suum & iumentum onerare, cū præ senecta vix pos-
quam de set gradum suum mouere. Mirandū est quidem, ꝙ pro salute
anima. corporis instauranda, nil intactum relinquamus, sed omnia di
ligenter conquiramus media, & tñ salutem animæ nostræ tan
topere negligamus. Quis quæso non esset statim locupletissi
mus, si tam facilè posset sibi terrenas opes comparare, atque F
opes cœlestes? Quæ mulier non esset statim longe pulcherri-
ma, si perinde facile corporis pulchritudinē procurare posset,
Simile. atque animæ? Si ad hanc vrbem aliquis veniret medicus, qui
Animā fa senectutis morbum curaret, & maculas atque morbos omnes
cile si volu corporis depelleret, nec non senes iuuenes redderet, & nigros
mus locu- albos efficeret, annon maximus vndiq; ad eum concursus fie-
pletare pos ret? Nunc verò cùm habeamus medicū, qui longe mirabilio-
sumus. res in anima nostra, quæ longe nobilior corpore est, operatur
effectus, negligimus tñ & torpemus? Quid tandem facimus?

G

APPENDIX.

Quid facimus? O pestilentes homines, qui nil aliud vide-
rant in sua Republ. quod ipsos offenderet, nisi Christum do-
Virtutes minum; Sed heu miserabilis peccator, tu modo etiā his persi
fastidiunt milis videris, cùm nihil aliud fastidias & oderis, quam virtu-
improbi. tem ipsam, & quæ cum virtute coniuncta sunt.

Expedit vt vnus moriatur homo. Hodie videtur adimple-
tum, qđ dixerūt olim fratres Ioseph, ecce somniator venit, ve
Gen. 37. nite occidamus eum. Siquidem velut fratres Ioseph olim con
tra ipsum conspirarunt, sic isti contra Christum. Et sicut olim H
Ioseph meritò de fratribus conqueri poterant, imo & ipsi di-
cebant. Meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrem no
strum, videntes angustias animę illius, dum deprecaretur nos,
& non audiuimus: sic ēt conquerens Christus meritò istis di
Ioan. 10. cere potest. Multa bona opera ostēdi vobis ex patre meo, ꝓꝑ
quod eorum opus me lapidatis? Vide quanta sit inuidorū ma
litia & virus, vt ex bonis eliciant mala. Sic olim Caim inuide
Gen. 4. bat ipsi Abel, Propterea ꝙ sacrificia eius accepta essent Deo,
& ita decreuit ipsum interficere. Ad eūdem ergo modum isti
propter signa, quę faciebat Christus, statuunt eum occidere.

A

Feria VI. post Dominicam in Passione.

CONCIO TERTIA.

Consulamus de his quę ad salutem animæ pertinent.

COLLEGERVNT *Pontifices & Pharisæi concilium.* Ioan. 11. Non debemus nos vt isti Pharisæi consultare de his quæ praua sunt & execrabilia, sed B ea statim repellere, qui potius cum Deo & seruis suis, animæ nrę negotia consultemus. Nullũ opus moliamur, in quo non patrem luminum consulamus, & ab eo res nostras dirigi assiduis precibus postulemus. Sunt.n. decreta nostra & prudentiæ, quarũ felix euentus frequenter ex futuris casibus pendet: quid ergo certi habere possunt? Rectè enim Salom. Multa inquit hominis afflictio, quia præterita ignorat, & futura nullo scire pōt nuncio. Quod igitur in tantis humanæ mentis tenebris remedium? Non aliud certe, quam quod ille sanctus rex Iosaphat designauit, cùm ait: cùm enim ignoremus C quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te. De his autem qui Dei consilio neglecto, totos se ad humana consilia conferunt, conqueritur per Isa. dñs his verbis: Væ filij desertores, vt faceretis consilium, & non ex me, ordiremini telam, & non per spiritum meũ, vt adderetis peccatum super peccatũ, hoc est vt veteribus flagitijs, hoc est ēt superbiæ & contemptus adderetis. Adeo enim humana consilia dubia & incerta sunt, vt Iosue vir alioqui sanctissimus, cuius imperio sol in cœlo stetit immotus, Gabaonitis in consortiũ populi receptis, in magnũ errorem lapsus sit, D qm̃ vt scripturæ sacræ produnt, os dñi non interrogauit. Hãc autem esse causam reor fratres, ꝙ frequenter in diuersum atque putabamus, negotia nostra cadant, atque vt expectationes nostræ ita frequenter nos fallant, vt pro sperata pace bellum, pro lucro dãnum, pro quiete tumultũ inueniamus, ac postremo vt inde lachrymas colligamus, vbi lætitiæ semina iecisse nos credimus. Cuius rei non aliam arbitror fuisse causam, quã quòd prudentiæ nostræ nixi, diuinum consiliũ & auxilium implorare neglеximus. Hac enim pęna dignũ est vt puniantur, qui Deum consiliorũ suorum participem, & vitæ ducem efficere nolunt. Vt autē hæc ipsa quæ diximus, euidentius appareant.

Consultemus de rebus ad profectum animæ pertinentibus.

Consultemᵒ cũ Deo negotia nostra.

Ecclesi. 8.

2. Par. 20.

Isa. 30.

Iosue 9.

Multa sæpe mala eueniũt, qꝛ bonum consilium non accipiamᵒ.

Diuinũ fauorē imploremus.

reant,huius tandem Pharisæorum consilij exitum videamus. E
Consilij ergo huius cōc decretum fuit,expedire, vt vnius capitis periculo,totius gentis saluti cōsuleretur. Quæ res adeo in diuersum cecidit,vt qua rōne populi salutem stabiliri posse putauerant,eadem extremū exitium miseræ genti attulerint, qñquidem pp hoc tete rimum facinus ea funditus vastata & destructa est. Quo quidē exemplo apparet,quanta sit Dei potentia & sapientia, quæ ita prauorū hominū consilia inuertit, vt non modo prauis eorū conatibus obsistat, sed ēt quibus ipsi rōnibus res suas confirmare nituntur,eisdem ipsis illas euer
1.Reg.21. tat. Propterea sanctus Dauid sæpe Deum consulebat: perse- F
1.Reg.23. cutus à Saule venit in Nobe,ad sacerdotē Dñi Achimelech: & cùm vellet contra Philisthæos ire qui Ceilam uolebāt ca-
1.Reg.30. pere,statim dñm consuluit:item cū Amalechithę destruxerūt
Leui.24. & combusserunt Siceleg:& quia Deū & eius legē ante oculos
Gen.46. ferebat,ideo prospere agebat.Moyses præterea Deū cōsuluit
Acto. 1. quid esset faciendū de blasphemo.Item Iacob consultauit.Sic sancti Apostoli in electione Matthiæ fecerunt . Denique oēs viri iusti hunc ēt morē imitantur,& ita à prudentibus faciendū est,si volunt feliciter res suas gerere.Contra verò qui mun
1.Reg.28. di consiliū,& non Dei capiūt, infeliciter oīa faciunt. Saul qui G
4.Reg.1. Pythonissam consuluit, infeliciter occubuit. Similiter perijt
2.Par.16. Ochozias, eo ꝙ miserit nuntios ad consulendum Beelzebub Deū Accaron.Asa ēt rex Iuda mortuus est dolore pedū vehementi,quia in infirmitate sua dñm non quæsiuit. De huiusce
Psal. 21. modi ēt consilio ait Dauid; Consilium malignantiū obsedit me.Prius debes apud te cogitare diligenter q̄ facere intendis, anteq̄ illa executioni mandes.Si Æglon Moabitarū rex,ꝑcogi-
Iudic. 3. gitasset summū esse inconueniens, solū cū Aioth Israelis principe manere, cū decē & octo annos populū Israeliticū oppres-
Iudic.9. sisset,nō subijsset mortē.Si Abimelech secū reputasset q̄tum H
esset periculū in turrim accedere,non fuisset percussus fragmine molę à muliere desuper coniecto.Eodem ēt mō confidens
1.Ma.16. Simon Ptolomæo; cū filijs suis in conuiuio interijt.Debes ergo diligenter præcogitare q̄ agenda sumis, & cū Deo cōsulta
Iob 39. re,vt ipse te instruat.Vnde Iob ait,Nunquid ad præceptū tuū eleuabit aquila, & in arduis ponet nidū suū?inde contemplat escam,& de longe oculi eius prospiciunt. Vade dixit Elisæus
4.Reg.4. viduæ,& ingredere,& claude ostiū tuū,atque ibi vasa tua oīa replebunt.Consultemus ergo cū Deo negotia nostra:recorde
4.Reg.1. mur.n.qūo dixerit Deus Ochoziæ per Isaiam,Nunquid non

est Deus

A est Deus in Israel, vt eatis ad consulendũ Beelzebub Deum Accaron? Quamobrem hęc dixit dñs; de lectulo super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris. Vide quantũ profuit consiliũ quod soror Moysi infantis, pbuit filię Pharaonis, qñquidem causa fuit vt infantulus Moyses liberaretur à morte. Vide ẽt q̃tum recti sermones Abigail obtinuerint à Dauide, nempe ne Nabal occideret cũ eius familia. Attende q̃tum profuit exhortatio Mardochæi apud reginã Esther, pſertim cũ tot hoĩum millia seruauerit. Abdemelech exhortatus Sedechiã, liberauit Hieremiã è carcere in quo morabat. Exo. 2. 1. Reg. 25. Esth. 4. Hier. 38.

B Considera q̃tum profecit Moyses ex consilio qđ sibi dedit Iethro. Ad exhortationẽ Nehemiæ, vsurarij reddiderũt vsuras, & eas vlterius non acceperũt. Animaduerte q̃tum illæ exhortationes magni Baptistæ valebant, qñ tot ad eius prædicationẽ vndiq; confluebant, & baptizabant. Quin & Pytha. ait, cõsiliũ bonũ capesse, nequid stulti committas. Anianus ẽt dixit, necesse est optima sequi consilia. Item Phocylides, accipe consiliũ sapientis. Isocra. persuasum habe, optimũ semper sequendum consiliariũ, Menander, sapientũ semper capesse consilia. Exo. 18. Nehe. 5. Matt. 3. Pythago. Anian. Phocyl. Isocrat. Menand.

Inuidia detestabile malum.

C QVid facimus? quia hic homo multa signa facit. Satis aperte indicant quanta arderent inuidia contra Christũ, pp mirabilia quæ ab ipso fieri uidebantur, cùm tñ cõtra exinde maximam lætitiã capere deberent, cùm redundarent omnia in maximã vtilitatẽ gentis suæ. Verum vsque adeo radices mittit inuidia, vt ẽt inuidi sui proprij commodi & vtilitatis obliuiscantur. Vnde Chry. præclarè ait, q̃ postquam rex Saul vidit tanta gloria Dauidem celebrari, & tripudiãtes clamare, vicit Saul in millibus, non ferens quę dicebantur gloriose de ip- *Inuidia quantum noceat.* Chryſ. in Gen. ho. 45. to. 1.

D so, uictus inuidia, benefactori mala potius excogitabat & insidias. O cæcitatẽ & insaniam incredibilem! ò stuporis magnitudinem: eũ qui sibi uitam seruarat & toti populo, ut hostem despexit, & immemor beneficij, ab inuidia se uinci passus est. Ita enim se habere solet huius affectionis malitia, ut primũ perdat eũ à quo generatur. Sic enim uermis qui à ligno producitur, lignũ primo consumit, ita & inuidia illam primũ animã corrumpit, à qua gignitur. Sanè inuidi, ut ait grauis quidam autor, dũ proximo res ex sñia succedere uident, miserabiliter torquentur, in quos rectè dictũ illud Hora. competit, 1. Reg. 18. *Inuidia quantum excæcet inuidum.* Simile.

Inuidus alterius rebus macrescit opimis:

Ioã. Lanſ. in feſto S. Ioan. Quod eſt vitium plane diabolicum. Dic quæſo inuide, quid tibi oberit, ſi alteri bene ſit? aut quid proderit tibi ſi illi male ſit? ſi bonus es, nil tibi nocet illius proſperitas; ſed dolet tibi illius aduerſitas. Si malus es, malitia potius tua tibi officit, non illius proſperitas. Pelle inuidentiæ virus ab anima tua, & erit tibi voluptati, ſi ille bene habuerit. Sicut ergo dum quidpiam in corpore patitur membrũ vnum, compatiuntur omnia membra; & dum gaudet vnum membrum, ẽt reliqua propter eam cauſam gaudent: ita & nos qui ſumus membra huius myſtici corporis, debemus aliorum membrorum felicitati congratulari, & aduerſitati condolere. Hoc quidem proprium eſt charitatis, vt lætemur de proſperitate proximorum noſtrorũ, non aũt inuidi ita faciunt, ſed potius triſtantur & dolent de proſpero ſucceſſu rerum proximi ſui. Vnde Baſi. ait: Caueamus fratres chariſſimi, inuidię uitium, ne ſocij geſtorum diaboli efficiamur, aut cum ipſo condemnati in iudicio reperiamur. Si enim ſuperbus in diaboli iudicium incidit, q̃uo inuidus paratam diaboli pęnam effugiet? Inuidus inquit Aug. clamat per vicos & plateas, & veluti canis latrat, ſed primo ſeipſum mordet & occidit. Quid enim agit Phęnix, niſi quia dum ſeneſcit, ad partes calidiſſimas volat, ligna arida congregat, alis ligna ferit, & ſic ignem accendit, atque in eodem loco ſe comburi permittit? Sic & inuidus agit cunctis diebus vitæ ſuæ, intus & extra ſeipſum comburens, ſeipſum primo interficiẽs, ſeipſum diſtorquens. Sicut veſtis à tinea valde corroſa, remediũ & reparationem non admittit: ſic animus inuidia ſtimulante tabeſcens, difficile reparatur. Graue quidem uitium inuidia eſt, ait Chry. quæ miſere torquet quos poſſidet, atque conſumit tanquam pernicioſum quoddã virus, vt aperte conſtat in his Phariſæis. Omnia quidem uitia, ait Chryſ. ad aliorum potius videntur intendere læſionem, at vero inuidia, ſuum cruentat autorem: inuidia ſuorum carnifex eſt, animũ torquet, mentem diſcruciat, corda corrumpit. Et quid plura? hanc qui receperit, ſua ſuſtinet ſine fine ſupplicia, quia in ſe domeſticum ſemper diligit habere tortorem. Qui ſibi malorum finis, vbi alterius bonũ pęna eſt, & vbi cruciatus eſt aliena felicitas? Malum certe multiplex: quot enim ſunt proſperitates hominum, tot tormenta ſunt inuidorum. Iſte ergo velociter fugiendus eſt morbus, quia quos contigerit, non patitur prope ſanari. Inuidia cęlum tentat, ibi enim diabolum fecit ex angelo: vrit terras, quę vtique paradiſi nobis amæna flammeo cuſtode ſecluſit. Reges turbat,

Marginalia (left): Simile. — Epheſ. 5. — Baſ. ho. 11. de vi. inui. — Augu. ad fra. in ere. ſer. 18. — Simile. — *Inuidus ſe ipſum comburit.* — Chryſ. in Matt. ho. 15. to. 2. — Chryſolo. ſer. 172.

Marginalia (right): E — F — G — H

A turbat, quia hæc Herodem in coæuos Christi sic compulit de Luc. 10.
sæuire, vt ante lac quam sanguis teneris funderetur ex mem- Gen. 3.
bris. Charitatem uiolat, nam hæc Cain reddidit fratricidam, Matt. 2.
& innocuam adhuc terram, noui sanguinis cruore perfudit. Gen. 4.
Vastat populos, Iudæos etiam in necem Christi impulit. Vn Matt. 13.
de dicebant; Hic est hæres, venite occidamus eum.

Comparant quidem D. Basi. & D. Ber. inuidum hominem D. Basi.
ipsi viperæ, cuius nati eandem necant: ita plane inuidus apud D. Bern.
seipsum concipit & gignit ea quæ deinceps eum misere tor- Simile.
quent & occidunt. Vt ēt rubigo ferrum ipsum, ita inuidia in- Similitu-
B uidum conficit atque consumit: & sicut naturale est ipsi igni do.
superiora capessere loca; ita ipsius inuidi cōtentio & studium
est cæteris supereminere, & aliorū gloriam denigrare, atque
quos videt pluris fieri, deprimere & extenuare. Pictor quidā Simile.
olim cùm gallum gallinaceum & gallinas aliquas pinxisset, cu
rauit vt famulus adesset semper ipsi picturæ, quam non satis *Inuidi tor*
optime depictam nouerat, eo aūt consilio famulus ibi aderat, *quētur de*
vt gallos cæteros gallinaceos, naturalesq; gallinas abigeret, *alterius p-*
ne defectus picturæ nosceretur: sic ergo inuidi ante se bonos *speritate.*
viros & virtute ac gloria præstantes videre nolunt, ne sui defe
C ctus manifestentur & deprehendantur. Et quemadmodū, ait
Chrys. insani aduersus seipsos frequenter gladios impellunt: Chrys. in
ita & inuidi solam inuidiosi miseriam disquirentes, in propria Ioan. ho.
læduntur salute. Hi feris ēt sunt sæuiores: illæ enim fame im- 36. to. 3.
palsæ, aut à nobis prius irritatæ, nos inuadūt: hi beneficos non
nunquam inimicorum loco ducunt. Feris inquam sæuiores, *Inuidi nul*
dęmonibus pares videntur. Quidnam obsecro miser, proximi *lam viden*
tui commodis perturbaris? Dolendum quidem est cùm malis *tur habere*
afficimur, non cùm proximi felicitatem intuemur. Et cæteri *excusatio-*
quidem excusationē habere videntur: vt scortator voluptatis *nem.*
D stimulos in excusationem adfert, fur paupertatem, homicida
furorem: friuolas quidem nec admittendas, qualescumq; tñ
excusationes: tu verò quam adferes quæso? nullam profectò,
nisi animi prauitatem atque malitiam. Nam si inimicos ama- Matt. 5.
re iubemur, quamnam pęnam ex amici odio daturos nos arbi
tramur? Et si amicos diligendo, nil gentilē superamus, si nihil *Negligen-*
de nobis male meritos persequimur, quam veniā merebimur? *tes sumus*

Proficiamus semper in virtute.

in his quæ ad salutē animæ per tinent.

QVid facimus? Sic nos debemus dicere cū in virtute quo-
tidie non proficimus: etenim quamuis initio quidem sit
aliquis

aliquis prauus si tamen postmodum quotidie magis ac magis E
creuerit in virtute, seque in eius studio exercuerit, tandē cele
berrimus fiet & magni ponderis. Quamuis enim per seipsum
non valeat ad tm̄ fastigium & apicem peruenire; nihilominus
1.Cor.3. tñ quia suis numquam Deus deest, & ipse est qui incremen-
tū dat, & bonos nostros conatus ad altiora euehit & extollit:
hoc modo diuino auxilio & eorundem hominum adhibita ét
diligentia, tandem fit vt qui antea parui erant, postmodū om
Lau. Iust. in ꝓemio li. de perfec.gra. nibus admirationē pariant & exhibeant. Vnde Lau. Iusti. ait; rationali creaturæ, videlicet homini, hoc à vere intelligentibus noscitur esse propriū, vt semper proficere appetat, & num F
quam aliqua ratione torpescat. Ducitur enim ad hmōi proficiendi solicitudinē naturali impulsu, quo mediante pertingat ad sui cognitionē finis, atque in eadem delectabiliter conquiescat. In hoc namque ipse homo est cōditus, vt potiora semper obtinere cōcupiscens, perueniat quandoq; ad id quo nihil est melius, videlicet ad ipsum Deum. Semper bene occupati esse debemus, interdum corpore, prout negotij exposcit opportunitas, exigit qualitas, requirit tēpus: semper vero mente, nunc intentione recta, nūc cogitatione sancta, nunc affectione inter ueniente ignita: his quippe modis, laudabile quodcumq; &

Proficiamus in virtute, vt deo tandē fruamur.

gratissimū Deo perficitur opus. Crescere debet semper quisque in virtute, atque sibi persuadere, quòd quamuis diuturnam uitam contingeret, semper tñ virtuti insistendum sibi esset, atque ita non solùm pręmiū consequetur eorum operum quæ fecit, verum ét eorū quæ facere intendebat. Hoc videtur G

Semper eamus de virtute in virtutem.

Eccl. 18. significare Eccle. qñ ait: Cùm consummatus fuerit homo, tūc
Sap. 4. incipiet. Item Sap. 4, Cōsummatus in breui, expleuit tpa mul
ta. Vera quidem virtus finem nescit, tpe non clauditur: num-
Phil. 3. quam iustus arbitratur comprehendisse: numquam dicit, satis
Matt. 5. est, sed semper esurit, sititq; iustitiam, ita vt si semper viueret, H
D. Bern. ait Ber. semper quantum in se est, iustior esse cōtenderet, sem
epi. 253. per de bono in melius proficere totis viribus niteretur: non
enim ad annum vel ad tempus instar mercenarij, sed in æternum diuino se mancipat famulatui. Audi denique vocē iusti:
Psal. 118. In æternum non obliuiscar iustificationes tuas. Proinde iusti-
tia eius manet non aliquanto tpe, sed in seculum seculi. Sem
Psal. 11. piterna itaque iusti esuries, sempiternam meretur refectionē:
Sap. 4. & licèt in breui consummetur, indicatur tñ explesse tpa mul
ta pro virtutis perpetuitate. Ob hoc enim proculdubio inflexibilis & obstinatæ mentis punitur æternaliter malum licèt

tempo-

A temporaliter perpetratum, quia quod breue fuit tempore vel opere, longum fuit in pertinaci voluntate, ita vt si numquam quidem moreretur, numquam velle peccare desisteret, semper viuere vellet, vt semper peccare posset. Itaque indefessum pro ficiendi studium, & iugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur. Quòd si studere perfectioni, esse perfectum est, profectò nolle proficere, deficere est. Cæterum non vacat my sterio, quòd in tanta opificum & architectorum multitudine, tãtaque diligentia adhibita, tam varia præparata materia iam inde à multis annis, non valuerit tamen magnificentius & bre B uiori tempore Salomonis templum constitui, præsertim cùm hoc tempore, si cui omnia illa suppeterent, is longe excellentius extruere posse templum videretur, etiam minori temporis curriculo. Siquidem insinuari videtur quam impotentes olim Hebræi in lege essent, per legem suam, quamque nos per Euangelium potentiores facti simus, vt iam non liceat nobis expectare ad cælestis regni ianuam ingrediendam, si feliciter vixerimus, habeamus quoque miram quandam, eandemque compendiosissimam viam ad perfectionem nos statim introducentem. Sed ò deplorandam secordiam nostram, quibus cũ C affatim omnia suppeditentur, non tamen contendamus vehementi quodam conatu, sed maxime remisso, ad perfectionis alta & sublimia! Certe si prisci illi patres olim, nempe Abraham, Isaac, Iacob, Noe, Moyses, & cæteri heroes, contemporarij nobis hic nunc conuixissent, neruosius etiam multo ad omnem virtutem & probitatem contendissent: & non dico nos etsi maxime excitatos, sed seipsos ẽt in dies magis magisque exuperassent & vicissent. Quare attendamus quid Ioannes dixerit: Iam securis ad radicem arboris posita est, omnis arbor quæ non facit fructum bonũ excidetur, & in ignem mittetur: D curemus ergo vt quo magis ad mortem appropinquamus, eo magis virtutes & bona opera in nobis fulgeant, imitantes naturales motus qui sunt in fine velociores.

Autor. Figura.

3. Reg. 6.

Proficiamus in uirtute cũ tãtos diuinitus fauores habeamus.

Quam feruide olim sancti patres virtuti incumberent.

Mat. 3.

APPENDIX.

Expedit vobis vt vnus moriatur homo. Videbatur istis Pharisæis, ꝙ non indigeret Christo Resp. Sed sine eo satis esset honorifica, cũ non satis probe intelligerent, quantum iustus vnus & virtutis studiosus illustret rempub. & eam saluã conseruet. Vnde præclare id intelligens Elisæus Propheta, dolebat propter absentiam Eliæ, & magnis quidẽ vocibus dicebat, Pater mi, pater mi, currus Israel & auriga eius. Idẽ etiam dixit rex 4. Reg. 2.

4.Reg.16. Ioas Prophetæ Elisæo,cùm moreretur,intelligens quanto bo no regnum ipsum priuaretur in eius morte.Nunc autem multi sunt instar Pharisæorum,qui potius dolent de iactura honoris mundani vel etiam pecuniæ,quàm q Deum amittant: sed aliqn sentient quantum bonum perdiderint, & sero fortasse. I

Iudic.16. Sic Samson maxime sensit sibi debilitatas vires abscissis crinibus,qui tamen paulo ante dicebat,aggrediar sicut ante feci, & me excutiam: sed tamen comprehensus est à Philisthæis & ignominiose tractatus: sic vir malus comprehendetur à dæmonibus & pessime tractabitur. Hinc Samuel dixit ad Saulem

1.Reg.18. quem Deus dereliquerat: Quid interrogas me,cùm Deus recesserit à te,& transierit ad æmulum tuum?Sentiet ergo aliqn malus Dei absentiam,fortasse cùm eum recuperare non poterit: sic Laban tunc sensit ipsius Iacob absentiam,cùm recesserat ab eo,& hactenus eius vtilitatem accurate non nouerat. F

Gen.31.

Feria VI. post Dominicam in Passione.

CONCIO QVARTA. G

Inuidorum mores quales sint.

COLLEGERVNT *Pontifices & Pharisæi concilium.* Ioan.11. Vide obsecro q̃uo magis,magisq; in dies creuit inuidia in animo illorũ Phariseorum,adeo vt tandem in tam sacrilegum proruperit homicidium. Quamobrem ne in talia tu prorumpas scelera, vbi primum subsenseris radicem aliquam inuidiæ in animo tuo pullulantem,eam illico extirpandam cura,& penitus conuellendã. Quod vtiq; cõmode facies,si te charitate armaueris,quæ contraria est ipsi inuidiæ. Nam vt ait Chry. pessime admodum se habet hęc mala inuidię affectio,adeo vt non ante desistat,quã à se captum in præceps deijciat,& ad homicidij trudat scelus. Radix enim homicidij inuidia,& fructus inuidiæ homicidiũ, ita & ab initio fuit inter Abel & Cain. Nil enim habens Cain de quo posset fratrẽ accusare,vbi vidit illum domino probari propter oblationem munerum,se autem propter negligẽtiam suam despici,ad cædem statim prorupit. Sic Esau,cùm vidisset fratrem à patre benedictionem reportasse,homicidium machinabatur & fratricidium. Talia enim semina inuidia in animo H

Inuidia detestabilis pestis.

Chryso.in Genes.ho. 54.to.1.

Gen.4.

Gen.25.

eius

A eius quem comprehenderit iacere solet. Sic Pilatus ēt sciebat, ꝙ per inuidiam tradidissent eũ. Non est plane quod cuiquam inuideamus, inquit Seneca, præsertim cùm natura communẽ nobis fecerit solem, aerem, lunam & astra: adde etiam ꝙ alij aliorũ opera inuicem indigeamus. Opponitur aũt inuidia charitati, de qua charitate inquit Christus: In hoc cognoscẽt oẽs, ꝙ discipuli mei estis, si charitatem habueritis ad inuicem: ita diabolus inquit suis, in hoc cognoscent oẽs quòd discipuli mei estis; si inuidiam habueritis ad inuicẽ. Papilio quidem extinguere gestit ardentem lucernã, cũ vehementer irruit in illam, B ex ea tñ re id dumtaxat lucratur, vt alas suas comburat, & quã citissime moriatur, splendente tñ semper lucerna ipsa. Sic inuidus splendorem boni viri & lucem extinguere conatur, & eius famam denigrare, verumtamẽ inde reportat, vt totus inuidiæ morbo contabescat, perseuerante semper bono noĩe proximi. Inuidus tale induit ingenium, vt existimet honorem proximo collatum, sibi ipsi auferri: Numquid tibi aufert Deus, quod proximo largitur? Numquid tibi debitor est Deus? Piscator vtiq; sub fallaci cibo hamũ occultat, vt vel sic attractus piscis, eius manibus, comprehendatur: sic dæmon hamo mortis pisca C tur auarum, abscondens illum sub dulci diuitiarũ siti: superbũ vero honoribus; luxuriæ, & libidini deditos, ipsis voluptatibus carnis: at infelix inuidus nullo ẽt cibi genere cõprehenditur, quin potius ipse sibi inimicus seipsum prodit. Vnde perspicuũ est quam improuidus & stultus sit inuidus, q̃nquidem mortis & inferni hamum imbibit, nulla tectum esca. Duplicem ergo habere vr̃ gehennam, nempe hic, & in futuro seculo; nam cælum obtinere nequit, cùm in cælo omnes læti sint, & inuidus sit tristis de aliorũ bono. Habebit ergo inuidus accommodatũ sibi locum in inferno, vbi habebit sempiternũ luctum, & den- D tium stridorẽ. Est quidem peruetus hic inuidorũ mos, vt quo magis aliquem florentem viderint prosperitate, eo ẽt malitiosius contra eum ferantur, atque tanto plures eos excruciare soleant, quanto à pluribus boni ipsi commendantur & extolluntur. Et sicut vermes aliqui quidem gigni solẽt inter flores, ita ẽt inuidus ex rebus præclaris alterius, magis inuidia succenditur, & hinc fit vt sæpe homicidia machinetur. Refert quidem Iust. de Alex. Mag. ꝙ cùm audisset ex quodam Parmenio duce suo laudes prædicari Philippi patris sui, tanta fuerit inuidia percitus, vt statim non solùm ipsum ducem, sed ẽt eius liberos interfici iusserit. Idem ẽt Iust. refert Euridicem prę inuidia in-

Matt. 27.
Sen. epist. 74. lib. 1.
Ioan. 13.
Simile.
Simile.
Inuidi nullam habẽt excusationem.
Mat. 8.
Similitudo.
Iust. li. 12.
Iust. li. 14.

terfeciffe Olimpiam. Vide præterea, qua inuidia arderent isti E
quidem, vt Christum vellent interficere, cùm tamen essent li
terati & docti, vt inde intelligas prouerbium illud, ꝙ figulus
figulum odit. Item passim videas prædicatorem de prædicato
re, medicũ de medico, tabellionem de tabellione, sutorem ét
Gen.4. de sutore detrahentem. Cain quidem & Abel fratres erant, &
tñ posteaquam idem munus Deo offerendi subierunt, statim
exorta est inter eos concertatio. Eodem modo etiam iurgium
Gen.13. erat inter pastores Abrahã & Loth de pascuis ipsis. Ioab dux
2.Reg.20. Dauid credens Dauidem velle honorare Amasam, eundem
interfecit: tanta est enim multorum ambitio & inuidia, vt ve F
Basi.hom. de inui. lint in factis suis esse singulares. Et sicut vt ait Basil. vultures
per amæna volantes loca, ad fætida tñ & tabida tendũt tandé;
Simile. & muscæ siquid est sanum, illud relinquunt, & ad vulnera ipsa
Simile. conuolant: sic & inuidi splendoré virtutũ proximi imitari non
Dissimile. curantes, potius in aliquo vulnere residentes contabescunt: &
Inuidi q̃ sint ingrati. tanq̃ maligni pictores proximum non delineant & describunt
eleganti facie, sed potius cõtorta atq; deformi. Sed quod quæ-
so est tã crudele animal, quod inuidus sua feritate non vincat?
Simile. Canes quidé educatioue domestica mansuescunt: leones obse
quio tractabiles fiunt, inuidi vero ét ipsis beneficijs deteriores G
Inuidos fugiamus. euadunt. Tales erant isti Pharisæi: quare salutare remediũ esse
vř, vt nos interdũ ab eorũ conspectu subtrahamus, sicut cũ ar-
denté videmus flammã, nos ab ea diuertimus, ne cõburamur.

Cupiditas rerum temporalium quantum noceat.

VEnient Romani, & tollent locum nostrum & gentem. Vide
obsecro quanta isti rerum temporalium cupiditate flagra
Luc.9. rent. Sed tñ audiant quid dicat Christus; Quid prodest inquit
homini, si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ de-
Simile. trimétum patiatur? profectò sicut ille maxima reprehensione H
dignus est, qui ne feriatur in vestibus, nudum corpus ictibus
exponit: ita ét vitio non carent, qui ne diuitias suas amittant,
mortalis culpæ labem incurrunt. Miratur quidem vehemēter
Plato. Plato, vt refert Seneca, ꝙ nonnulli vsque adeo sint stulti, vt
Senec. velint vitam amittere ne amittant quæ vitam ipsam confirma
re solent quodammodo. Cùm ergo res temporales concessæ
sint ꝑꝑ vitæ conseruationem, non autem propter destructio-
nem, mirum est quòd aliqui vsque adeo dementes sint, qui ꝑꝑ
res temporales vitam sibi animæ auferri patiantur. Nã quan-
to desiderio, quamque ardenti, plerique teneantur horũ tem-

pora-

A poralium,illud satis indicat,quòd res difficultate quidem plenissimas,ac propemodum impossibiles aggrediantur,modo cupiditati suæ satisfaciant, quæ illis persuadet etiam impossibilia esse possibilia.Persuadet etiam ipsis dæmon,ibi miram esse consolationem & dulcedinem, & tñ cùm in medio negotij se constitutos vident,illico tempestas occurrit,& se delusos inueniunt: & tametsi aliqui ex eis tandem quod volunt consequantur,nihilominus tamẽ paulo post idipsum relinquere debent, quod non sine multis sudoribus fuerant consecuti.Omnia quidem animantia manus habentia,ait grauis quidam autor,illis terram attingunt præter hominem, qui manus a terra habet eleuatas.Cùm enim bruta creata non sint ad possidendum cælum,sed terram,debent eam manibus attingere,at verò homo ad Dei imaginem & similitudinẽ creatus ad beatitudinẽ possidendam,non terit manibus terram,sed pedibus eam cõculcat. Voluit ergo Deus vt ipsa nostra cõpositio nos doceret,vt vellemus contemnere terrã,& ad cælum semper aspicere.Ad terrã aũt nõ debemus descendere,nisi vt ea quę sunt vitę necessaria accipiamus,quibus obtentis,debemus ad ipsum Deum cogitatione volare & toto animo confugere. Ad quod nos hortatur

Auari q̃ sint cæci.

Pin. in Ezech. 22.

B (margin letter beside "terram attingunt")

C Pau.dicens:Habentes alimenta,& quibus tegamur,his contenti simus: nam qui volunt diuites fieri,incidunt in tẽtationem & in laqueum diaboli.Vnde dicebat Salomon:Tribue tm̃ victui meo necessaria,ne forte satiatus alliciar ad negandum. Et rursus;Melius est parum cũ timore dñi,quam thesauri magni & insatiabiles:id ꝙ his verbis ait Psalm.Melius est modicum iusto,super diuitias peccatorum multas.Eam ob causam dixit Eccl.Noli anxius esse in diuitijs iniustis,non enim proderunt tibi in die obductionis & vindictæ.Hanc autem veritatem aliquo etiam modo videntur cognouisse antiqui illi Philosophi.

2. Tim. 6.

Prou. 30.

Psalm. 36.

Eccl. 5.

D Vnde Plut.ait:Cõtemptus diuitiarum est instrumentũ Philosophi.Bias vero dixit: Quis diues?qui nil cupit. Quis pauper? auarus.Seneca;Breuissima ad diuitias per contemptũ diuitiarum via est.Volentes antiqui Philosophi carminibus auaritiã describere,finxerunt Tantalum apud inferos in medio aquarũ siti cruciari,significantes esse auaritiam barathrum quoddam, vbi cupidi diuitiarum amore flagrantes,eas ardentius appetũt quibus abundant:& quo magis illis affluunt,eo vehementiore cupiditate torquentur.Etsi auarus sit auro onustus & diuitiarũ plenior naue illa quæ veniebat ad Salomonem ex Ophir, nũquam tamen satiabitur. Traianus ille Imperator, thesaurum

Plutar.

Bias.

Senec.

Tantali fabula.

Auarus quo magis abundat, tanto magis sitit.

diuitum cum hyeme comparabat, autore Sexto Aure. in vita E
Simile. Iuliani. Vt enim crescente hyeme, reliqui artus contabescunt, sic crescente fisco tyranni, debilitantur diuitiæ subditorũ, quas auarus diues debilitat, vt se locupletet. Et sicut crescẽte hyeme,
Simile. decrescunt alia mẽbra: sic crescente auaritia, deficiunt virtutes, arescit benignitas, liberalitas, charitas, veritas, iustitia & reliquæ virtutes. Laudat quidẽ Plinius Pompeium, ꝙ qui tm̃
Exempla præclara. Plin. Pompe. Scipio. Curius. in Rep. Romana posset, numq̃ tamen agrum conterminũ emerit, ne in hoc potentia sua ostentaretur, ita in maxima fortuna minima licentia fuit. Laudatur & Scipio Aphricanus, ꝙ tota vita nil emerit, nil vendiderit, nil ædificauerit, tenuesq; admodum opes reliquerit, cùm tñ is Chartagine potitus plusquã F cæteri Imperatores, milites suos ditauerit. Quid Curiũ memorem? qui cùm forte rapula in ollis fictilibus ad cęnam coqueret, Samnitibus ei post victoriam, auri magnam vim offerentibus, ait: nil opus esse auro, talem cęnam cęnanti. Videtis quàm strictè Ethnicus hic opibus se suis cinxerat, qui ditissimorum hostiũ victor, tam parca mensa contentus erat? Hac
Diuitias mundanas contemnamus. Luc. 16. aũt sobrietate vixerunt, qui nec Deũ pro hominibus pauperẽ effectum, nec diuiti epuloni ignis supplicia constituta agnouerunt, qui tñ adeo sobriè rebus suis vtebantur, cùm tñ cupiditatibus nostris, qui Christiani sumus, quique nudũ in Cruce G Christum dñm adoramus, vix terræ mariaq; sufficiant. Ita.n. hoc tpe humana pectora auaritiæ pestis inuasit, vt oẽs aliæ
1. Tim. 6. cupiditates in hanc vnam transisse videantur. Quo facilè perspicitur, in quam miserabili statu nunc mundus sit positus, qñ radix omnium malorum cupiditas tam late dñatur, tamq; in
Simile. eo radices egit. Vnde fit vt pauperes absorbeantur à plerisque diuitibus & deuorentur. Est planè diuitis mar supium cisternæ persimile, ex qua multis partibus aqua concepta effunditur:
Auari nũquã satisfaciũt cupiditatis suę. nam quamuis magnis aliqñ alluuionibus impleatur, postmodum tñ ita depletur & exinanitur, vt maiorem copiam desideret. Sic ergo auarus, etsi qñque aliquo maximo lucro plenus H esse videatur, & aliquantulum contentus appareat: simulatq; tñ ad se reuertitur, nouis quibusdam plura lucrandi & acquirendi curis vrgetur, & grauibus solicitudinibus cõcitatur. Qui se ingerit malis & cupidis, planè sese intromittere vř in flammas quasdam voraces. Vnde Christus dñs dicebat: Homo
Luc. 12. quis me constituit iudicem? cùm .s. postulabant vt inter auaros sententiam ferret. Item radix & origo inimicitiæ Caim aduersus fratrem suum Abel fuit cupiditas & auaritia.

Causa

A Causa certè hæc est, quia homines longam sibi pollicētur vitam videlicet, vt tanta ducantur rerum temporalium cupiditate. Vnde enim in tam breui vita tam longæ vitę opinio? Sępe hoc cum animo meo cōgitaui, causamq; huius cæcitatis inquirens deprehendi, vehemens diuturnæ vitæ desideriū menti nostræ tenebras offundere. Desiderium enim & spes ita hñt se, vt quæ speramus, eadem etiam desideremus: & quæ item desideramus, futura quoque speremus. Quia ergo plerique mortales quā diutissime viuere desiderant, ideo quam longā esse vitam cupiunt, tam longam esse futuram sperant. Deside B rium igitur vitæ nobis imponit, desiderium spem decipit, & fallit, nobisq; persuadet longum esse futurum, quod auiditas nostra longū esse desiderat. Qua in re cæcitas atque demētia nostra vehementer accusanda est, quę desiderijs nostris fidem adhibet, cùm vix aliud frequentius in vita contingat, q̃ desideria nostra frustrari, conatus impediri, & spes irritas ac fallaces esse. Accedit hostis antiqui fallacia, qui mendax est, & mendacij pater, quo ad fallendos nos semper vtitur, vtpote qui præstigijs suis nobis persuadet quam longissime abesse, ꝙ vnicuique nrũm proximum est. Certè vt D. Bern. ait: Mors senibus C quidem in foribus, iuuenibus autē in insidijs est. Quid enim quæso mortalibus morte ipsa vicinius atque propinquius? at vero plerisque adeo longè posita esse videtur, vt hac spe freti se totos cupiditatibus dedant, felicitatē in hoc exilio quęrant, opes, dignitatesq; ad eam tuendam, inexplebili auiditate conquirant, & ita in omne genus flagitiorum se præcipites agant, acsi nullus vitæ finis eos maneret, nullaq; vnq̃ ab eis factorū ratio esset exigenda, adeo vt ne quotidiano quidem morientium conspectu, aut se morituros, aut certe mortales credant.

Lud. Gra.

Vitam longā cur sibi multi polliceantur.

Ioan. 8.

D. Bern.

Mors ꝓpe est, & eam fingim⁹ longe abesse.

D *Qui alijs præsunt, si mali sint, quantum noceant.*

HOc autem à semetipso non dixit, sed cum esset pontifex &c. Sanè cùm per ostium non esset ingressus iste Caiphas, sed fur esset & latro, atque per ambitionē & sordes dignitatē obtinuisset, inde effectum est, vt tā peruersus esset, & tā male gubernaret. Ille enim dr̃ non intrare in ouile ouium per ostiū, qui sua præsumptione, nimiaq; solicitatione, prælaturas ambiens, eas obtinet. ò quantæ redargutionis, inquit Laur. Iust. quantorumq; suppliciorū esse censendi sunt rei, qui nullo eos quærente, nemineq; vocante, primatū Pontificalis officij ambiunt, & pręsulatus honores adipisci peroptāt, nequaq̃ atten-

Ambitio quantum noceat.

Ioan. 10.

Laur. Iust. lib. de iust. & reg. pla. cap. 2.

Dignitates multi ambiunt. dentes quòd supra modum ab itineribus verę humilitatis de- E
uiant, & ab exemplo per summum pontificem dominum nostrum Iesum Christū exhibito, qui cùm verus esset sacerdos, & constitutus à Deo honorabilis esset pontifex, trāseuntis dignitatis eminentiam, atque temporalis cathedræ honorē respuens, tanq̃ singularis præsul, Crucis tribunal seipsum immolaturus conscendit, & aperte indicauit, quale esset pontificis ministerium, & qua intentione & affectu illud suscipere debeant, qui vocantur. Oportet ergo vt per ostiū ingrediantur, ministrando, laborando, orando, & si opus fuerit etiā moriendo pro ouibus. Summopere inquit Greg. fugiendum est, suscipere prælaturæ & regiminis onus. Christus namque fugit, cū vellent eum regem facere; & quis quæso, illo prudentius gubernare potuisset? Quis cuncta perfectius disponere & ordinare, cùm sit creator omnium? Recusauit tū regnum & fugit, vt nobis exēplo esset fugiendi quantū possumus prælaturæ & regiminis onus. Solent.n. multos immutare similia onera, & eos vehemēter lædere. Vide enim quam mutatus fuerit Saul postq̃ suscepit regnum. Recordare quid cōtigerit ipsi Dauidi postq̃ pacifice regnauit in amplissimo imperio, cùm tamē antea Dei præcepta accuratè seruaret. De iniquis quidem pa- G
storibus Deus per Ose. ait: Ipsi regnauerunt, & non ex me, principes extiterunt, & non cognoui, hoc est non approbaui. Et per Zach. ait: O pastor & idolum derelinquens gregē. Permittit aliqñ Deus ob hominum peccata, vt pastores eligātur, qui subditis perniciē machinentur: Tales pastores idola sunt, foris præsulum imaginē ostendentia, intus vana, quia oculos habent, & non vident: aures, & non audiunt: qui flagitia publica dissimulant, qui veritatem audire nolunt. Deus inquit Iob, regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. Vnde dicebat Deus per Isa. Dabo pueros principes eo- H
rum, & effœminati dominabuntur eis. Item Dauid ait: Qui deuorāt plebē meam sicut escā panis. Sicut piscis seu alterius aīalis capite corrupto, corrumpitur facilè reliquū corpus: ita corrupta & deprauata prælati vita, statim fœtor ille diffunditur per reliquū totius Reip. corpus. Et sicut aqua illa præstantior censeri solet, quæ minus terreū saporē participare vr̄: ita ad gubernandū tanto quisque aptior vr̄, quanto remotior est à terrenarum rerum ambitione & cupiditate quidē ipsa. Sanè si plerique longe ante quam dignitates suscipiunt, diligenter considerarent qualia secum ferant onera, non tam cupide ipsas am-

Marginalia: Greg. 1. p. pasto. c. 3. — Ioan. 6. — *Prælaturas nō ambiamus.* — 1. Reg. 16. — 2. Reg. 12. — Ose. 8. — Zacha. 11. — *Prælatos malos interdū cur permittat Deus.* — Iob 34. — Isa. 3. — Psal. 52. — Simile. — Simile.

A ſas ambirent. Vnde pleroſque videas, qui cùm dignitates iam ipſas adminiſtrant, dicunt, ſi hæc ſciuiſſem, nunquam pro dignitate obtinenda laboraſſem: & in morte conſtituti dicunt, vtinam nullam vnquam habuiſſem dignitatem & prælaturã. Et certe quanto nobilior & præſtantior eſt dignitas ipſa, tanto cõſideratius te gerere debes. Vt enim qui vas aliquod ſuaui liquore plenum geſtat, quanto prætioſior eſt liquor, tanto etiam attentius illud geſtat: & ſicut architectus quanto in altiori verſatur edificio, tanto etiam ſibi magis conſulit, & cautè ambulat, cùm videat pernicioſiorẽ fore caſum: ſic ẽt quiſque *Dignitates laborioſa.* Simile.

B ad dignitates euectus, ſibi diligenter proſpicere debet, & cautè ac vigilanter ambulare. Quod cùm non conſideraſſet hic Caiphas, propterea tam peruerſus erat & iniquus. Magna ſanè fuit illa dæmonis aſtutia, cùm perſuaſit hominibus, vt homines ſceleratos tanquam deos colerent & venerarentur, vt inde ſibi perſuaderent ſibi licere, quod dij ſui fecerunt, & ita luxuriæ dediti eſſent, vt Iuppiter, intemperantiæ vt Bacchus, vindictæ vt Mars. Sic etiam modo multis perſuadet, vt prælatos ſuos ſi vitioſi fuerint, imitentur: & ita ex prauo præſidentium exemplo, multæ reſpub. perierunt. Cicero etiam affir- *Cautè viuere debẽt uigilãterq; prælati.* Cicero de

C mat multas reſpubl. perijſſe propter imprudentiam moderatorum: & alias reſtauratas fuiſſe conſilio & prudentia ſapientium rectorum; vnde Romani eos quorum conſilio reſpubl. gubernabatur, ſenatores appellabant, quaſi ſeniores natu & prudentiores. Et Ariſt. appellat iuuenes imprudentes ſiue inexpertos. Itẽ Iulius Fronti. lib. 4. inquit, duces ſenes eſſe debere, vt prudenter gubernẽt, milites vero iuuenes, vt fortiter pugnent. Stobæus affirmat Solonis fuiſſe legem apud Atheniẽſes, ut nullus adoleſcens ad aliquod conſilij genus q̃uis ſapientiſſimus eſſet, admitteretur. Vide etiam quam maturam ætatem haberet Ioannes, cùm exiit ad prædicandum: item Chri- ſenect. Ariſtot. 6. Ethic. c. 8. Iul. Frõti. lib. 4. Stobę. ſer. 112.

D ſtus, vt multos doceret exemplo ſuo prædicatores, vt prius haberẽt requiſita ad prædicandi munus, antequam illud temere aggrederentur. Mirum ſanè nõ perinde igitur uidetur, ꝙ hic pontifex Caiphas tam malè adminiſtraret, cùm non calleret ea, quæ ſui muneris erãt, aut nollet ea exercere. Legimus quidem ꝙ cùm Deus ſibi offerri primogenita animalium vellet, non tamen admitteret primogenita aſini, ſed illa redimebantur oue, ut inde intelligamus quantum uelit Deus, ut prælati ſint ſcientia præditi & ornati. Et proptereа ſanctum Con. Tri. optime in hanc curam incubuit, ea ſalutariter ordinando, Exod. 13. & 34.

quæ

Dan.4. quæ maxime fauerent virtuti & doctrinæ. Vidit quidem Nabuchodonosor arborem procerã, & sub arboris vmbra positas belluas, supra aũt ramos volucres cœli: ordinata quidẽ ista erant & decentia: at vero indecens fuisset si bestiæ supra ramos fuissent, & volucres sub arbore in vmbra ipsius. Sic ergo fit cùm qui ignari sunt & virtute destituti dignitates ambiũt, & affectant uiris literatis & uirtute præditis præesse. Ita sanè res se habebat in hac Pharisæorum Republi. nam cæci erant, quamuis docti sibi uiderentur, qui alijs præerant, & omni prauitatis genere contaminati erant, & tñ dicebant alijs, uos nescitis quidquam Hinc Hier. inter cætera quæ lachrymis prosequebatur, illud etiam erat, uidelicet, Serui inquit dñati sunt nostri, non fuit qui redimeret de manu eorum. Eccl. etiam id admirans, dicebat: Est malum quod uidi sub sole, positũ stultum in dignitate. Item uidi seruos inquit, in equis, & principes ambulantes super terram quasi seruos.

Prælati nõ debent esse ignorãtes. E

Thre. 5. F

Eccl. 10.

Sabbatho post Dominicam in Passione.

CONCIO PRIMA.

G

Cogitaverunt *Principes sacerdotum vt & Lazarum interficerent.* Ioan. 12. Ex omnibus à Christo dño factis miraculis, inquit Cyril. nullum ita Iudęos ussit & percussit, ut suscitatio Lazari, qm̃ multis fuit insignibus circunstantijs illustrata. Lazarus siquidem uir erat insignis & nobilitate præclarus: miraculũ fuit clarissimum, non fuit in sabbatho factum, ne calumniandi illis ansa ulla daretur: fuit etiam paschæ solemnitati ualde propinquũ, unde ex multis alijs urbibus & regionibus illuc multi cõuenerant, & multi adibant Lazarũ uisuri, ut ueritatẽ ipsam comperirent. Hinc prouenicbat ira & inuidia maxima Iudæorum contra Lazarum, adeo ut ipsum uellent interficere. Vnde Cyril. ait: Excitata nouitate miraculi Lazari, turba uenit Bethaniam, & ut Iesum tanti quidem signi authorẽ uideant, & Lazarũ etiam resuscitatum cernant, ut cũ oculus etiam testis fuerit eorum, quæ auditu perceperunt, firmiores in eis radices fides agat, & indubitatos effectus. Principes autem suis sceleribus in Christum patratis adhuc non contenti, ẽt Lazarũ interficere uoluerunt. Sed quid Lazarũ possunt accusare, ut de eius cogi-

Chrys. in Io. ho. 65. tom. 3.

H

Cyril. li. 8. in Io. c. 8.

tent interitu? nunquid beneficium accipere,crimini dan-
est? Considera quæso quantum studebant cædi & occi Ioan.5.
. Porro multa signa fecerat Iesus,sed nullum eos perinde Ioan.9.
cit,non paralytici,non cæci curatio. Hoc enim admirabi-
erat,& post multa factum,& mirandum erat mortuũ qua
uanum,ambulantẽ & loquentem videre, idcirco quãplu-
i ẽt omisso festo, Bethaniam ad ipsum visendũ concurre-
t. Hoc eos angebat,ꝙ Lazari occasione multi Iudæorum
cedebant ab eorum secta & traditionibus, & credebant in
ristũ,inuidebant.n. gloriæ Chri,& nõ mediocri dolore tor *Suscita-*
ebantur,ꝙ populus in eũ credebat;itaq; materiã oẽm aufer *tio Lazari*
volentes,cogitauerũt interficere Lazarum,vt eo interẽpto, *quantum*
n amplius eius occasione populus ad Christũ conuerterẽt. *cõmouerit*
Cogitauerunt. ò stulta cogitatio,& sæuitia indomita,ait Au *Pharisæos.*
usti.Christus dñs,qui potuit suscitare mortuũ, non potuis- Aug. ĩ Io.
et ẽt occisum? Qñ Lazaro inferebatis necem, nunquid dño tracta. 50.
potestatem auferebatis eum suscitandi? Ecce dñs vtrumque tom. 9.
fecit,& Lazarum mortuũ,& seipsum suscitauit occisum. Idẽ Tra. 51.
etiam alibi ait,ꝙ ex vno eodemq; suscitato,varij effectus ex-
titerunt; quidam enim vitam receperunt, alij vero mortem:
quidã credendo vixerunt,alij autem non credendo perierunt.
Hinc Apostol.dicebat,Christi bonus odor sumus Deo in his,
qui salui fiunt,& in his qui pereunt: alijs quidẽ odor mortis
in mortẽ,alijs odor vitæ in vitam. Isti inquit D.Tho. volunta D.Thom.
ti diuinæ resistere conabantur,de quibus optime Iob ait,cur- lect. 12. in
runt aduersus Deum erecto collo. Volebat rex Israel Deo re- Ioan. 12.
sistere,dũ resistebat illius prophetæ Amos, sed nihil illi pro- Amos 7.
fuit.Parum possunt & valent humanę industriæ contra id qđ
Deus decreuerit,& ita parum profuit Achab regi Israel ingre
di prælium ficto quodam & simulato ornatu. Sed quis diuinæ 2. Par. 18.
D poterit resistere voluntati,& Dei oculos fallere,præsertim cũ
in tanta quidẽ hominũ multitudine deprehensus fuerit faci- Iosue 7.
norosus Acham? Explicans quidẽ D.Gregor. verba illa Iob: D.Grego.
Qui cõprehendit sapientes in astutia eorũ, & consilia prauo- li.6.Mora.
rum dissipat,inquit,Nonnulli impij quamuis sentiãt Deũ re- c.11.
bus quas ipsi obtinere & perficere nituntur, obsistere, procu- Iob 5.
rant tamen pertinaciter perseuerare in prauo suo proposito,&
noua quædã excogitare pergunt media ad illud implendum,
qđ volunt.Veruntamẽ dñs eorum machinas destruit,& inter-
dum facit,vt ipsi cadant in laqueos quos instruxerunt. Aduer
te obsecro quot media cõquisiuerunt fratres Ioseph,ait Greg.

vt eius

Lib.6. moral. ca.12. 13.& 14. vt eius gloriam & nomen obscurarent, & tñ illud ipsum quod ipsi acceperunt medium ad fratrem prostrandũ, accepit Deus ad eũ illustrandum & sublimandum. Vide ẽt quantas fraudes & scelera Saul machinaretur ad interficiendum Dauid,& (Gene. 37. 1.Reg.18.) tamen id præstare non potuit. Considera, ꝙ Ionas excogitasset,ne præceptum domini impleret,& tñ illud impleuit tandem,nec potuit diuinæ resistere voluntati, Sic ergo isti non solùm Christum,sed etiam Lazarum voluerunt interficere, nec tñ quod voluerunt,potuerunt adimplere. Comprehẽdit ergo dominus sapientes in astutia eorum,qñ & hoc ad pietatis suæ obsequium redigit,quod cõtra illum humana crudelitas exarsit. Alia igitur concedit Deus propitius,alia permittit iratus, atque ea quæ permittit sic tolerat,vt hæc in sui consilij vsum vertat. Vnde miro modo fit,vt qđ sine voluntate Dei agitur, voluntate Dei in bonum vsum malefacta vertuntur,eius consilio militant etiam quæ eius consilio repugnant. Id qđ docet (Ionæ 1. Ioan.11. Iob 5.) E F

Psal. 111. Propheta dicens: Magna opera domini, exquisita in oẽs voluntates eius. Quæcunque itaque homines operantur,tãdem eò deuoluuntur,vt Dei fiat voluntas & impleatur: & sæpe inde perficitur,vnde repelli putabatur. iuxta illud Prophe. Oĩa

Psal. 134. quæcunque voluit dñs fecit,in cœlo,& in terra. Et Sapien. ait: G

Prou.21. Non est sapientia,non est prudentia, non est consilium contra

Iusti.lib.1. dominum. Vide obsecro quot inuestigauerit modos Astyages ne Dei voluntas impleretur in Cyro,& quam vanæ extiterint illius cogitationes,siquidem cùm eum feris dilaniandũ exposuisset,nihilominus tamen bene educatus fuit à rustica muliere, & tandem regiam dignitatem obtinuit,vt refert Iustinus.

Tit. Liu. Item. Titus Li. refert de Remo & Romulo,qũo fuerint à lupa

Iust.li.43. educati,& à varijs periculis liberati, vt tandem Romam con-

Iust.li.23. derent. Hieron existens adhuc infans, proiectus fuit feris dilaniandus à patre, quòd ex serua susceptus esset, & tamen ab H apibus nutritus,tandem rex Siciliæ fuit,vt refert Iusti.

Cogitauerunt principes sacerdotum. Super illa verba Psal.

Glo. inco. in Psal.93 Dñs scit cogitationes hominũ,qm̃ vanæ sunt,ait Glos. incog. quòd Dei proprium est,corda interius scrutari,quia Deus debet arguere & punire quidẽ peccata, quæ principalius sunt in corde quã in opere. Quomodo ergo iustè posset arguere peccata cordis, nisi corda videret? Et ideo sequitur,quòd domi-

Gen. 8. nus scit cogitationes hominum,qm̃ vanæ sunt. Vnde in Gen. etiam dicitur: Sensus & cogitatio hominis, ad malum prona sunt. Si aũt nouit vanas cogitationes, consequens est, quòd &

nouit

A nouit bonas, quia bonum plus in se habet de ratione entitatis quàm uanum. Et aduerte, ꝙ quamuis omnia sint nuda & aperta coram oculis Dei, vt ait Apost. tñ specialia multa dicitur scire & cognoscere, scilicet nostram ambitionẽ & superbiam, nostram fragilitatem & miseriam, nostram asperitatem & pęnitentiam, cordis iniquitatem & malitiam, iustorum humilitatem & innocentiam, nostram in aduersitate patiẽtiam. Primo cognoscit nostram ambitionẽ & superbiam, sed à longe, iuxta illud Psal. Quoniam excelsus dñs, & humilia respicit, & alta à longe cognoscit, quia scilicet humilia respicit oculo miseri- Hebr. 4. Psal. 138.

B cordiæ. Si aũt aliqui sint superbi, non eum latent, sed à longe cognoscuntur ab eo, quia per gratiam non est cum illis. Secundo scit fragilitatem nostram, quæ ipsum inclinat ad nobis compatiendum, iuxta illud Psal. Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est dominus timentibus se, quoniam ipse cognouit figmentum nostrum, idest infirmitatem nostram. Nouit enim quod fecit, quomodo dilapsum sit, & qũo reficiendum sit. Tertiò scit nostram in aduersis humilitatem & pœnitentiam, quam nobis inspirat vt à peccato surgamus, & hoc est quod ait Propheta: Tu cognouisti sessionẽ meam, & resurrę- Psal. 102. Psal. 138.

C ctionem meã, quam scilicet tu donasti. Sedent humiles in patientia, surgunt erecti in spem vitæ æternæ: item sedent confitentes peccata sua, surgũt iustificati gratia Dei. Quartò agnoscit iniquitatem cordis & malitiam: aliter enim illam iuste iudicare non posset, iuxta illud Psal. Nonne Deus requiret ista? ipse enim nouit abscondita cordis. Vnde Hier. Prauum est cor hominis & inscrutabile, & quis cognoscet illud? Ego dñs scrutans corda &c. Quintò cognoscit iustorum puritatem, aliter enim iuste bona præmiari non posset, iuxta illud; Ego cognosco oues meas. Sextò cognoscit nostram in aduersitate patien- Psal. 43. Hier. 17. Ioan. 10.

D tiam, vt scilicet ipsam remuneret, iuxta illud Psal. Nouit dñs viam immaculatorum, & hæreditas eorum in æternum erit. Sed isti pharisæi hæc non considerantes, idcirco iniquas inibant cogitationes, vt & Lazarum interficerent. Sic sæpe nos ẽt inique cogitamus, cum hanc consideratione non ineamus. Psal. 36.

Cogitauerunt principes. Quicquid pudet dicere, pudere debet & cogitare: vtilissimum quidem est, vt sancti tradunt doctores, vt assuescat animus peruigili semper & solicita custodia discernere cogitationes suas, & ad primũ animi motũ vel probare, vel reprobare qđ cogitat, vt vel bonas cogitationes alat, vel statim malas extinguat. Hinc nãque fons est boni, vel origo Augu. lib. 4. contra Pæti. Hie. in ep ad Deme.

origo peccandi, & ibi maxime obſeruare oportet peccatũ vbi E
naſci ſolet, ſtatimq; ad primam tentationis faciem, & malum
ante quam creſcat reſtinguere, dum adhuc eſt in cogitatione.
In illa quidem cogitatione peccatum, quæ ſuggeſtioni conſen
Voluntas pro factore putatur. ſum mentis dedit, quæ malum ſuũ blande fouet, quæ in factũ
geſtit irrumpere: & q̃uis ex aliqua impedita cauſa nõ impleat
voluntaté, nihilominus actione criminis condemnatur à dño,
Matt. 5. vt illud in Euang. legimus; Qui uiderit mulierem ad concupi
ſcendum eam, iam mæchatus eſt eam in corde ſuo. Ad pecca
tum quidem quod opere perpetratur, nequaquã perueníes, ſi
Pſal. 136. incentiua vitiorũ ſtatim in mente iugulabis, & paruulos Baby F
lonis ſtatim allides ad petram, in qua ſerpentis veſtigia nõ re-
Prou. 30. periuntur, & caute dño promittes, Si mei non fuerint dñati,
Pſal. 18. tunc immaculatus ero. Tunc ad perfectionis ſummam pertin
D. Greg. gimus, inquit Greg. cùm ſic exteriora uitia uincimus, vt cogi-
tationes ſuperfluas à mente reſecemus: nam tanto longius
mens a neceſſarijs ceſſat, quanto inania latius cogitat. Magno
Cogitationes ſuperfluas amputemus. ergo ſtudio ſuperfluæ cogitationes amputandæ ſunt, etſi am-
putari funditus à te non ualebunt, nã ſemper caro ſuperflua
generat, q̃ ſemper ſpiritus ferro ſolicitudinis reſcindat, electo
rũ quidẽ mentes, ſi quas in ſe carnales cogitationes inueniũt, G
pœnitẽtiæ ardore conſumũt, nec cogitationes ſuas dilatari car
nali voluptate permittunt, quia ſemetipſos iudicantes ſubti-
lius feriunt, quo diſtrictum iudicem præſtolantur uicinum.

*Cogitauerunt principes ſacerdotum, vt & Lazarum interfice
rent.* Vide quam crudeles eſſent iſti principes ſacerdotũ, cùm
Pin. in Dan. 7. tñ nil ſit in principe pniciofius crudelitate, nihilq; abiectius,
contra verò nil vtilius clemẽtia, & nil præſtantius. Vnde Sap.
Prou. 16. ait; In hilaritate vultus regis, vita, & clementia quaſi imber ſe
rotinus; hoc eſt quaſi pluuia deſiderata, terrã nutriens, vt pul-
chros atque vberes ferat fructus. De crudelitate porro ita ha H
D. Hiero. bet Hie. cuius ſnía eſt inter ſacros canones relata: Crudelitas
epi. ad Ripa. & habetur 23. q. 8. c. legimus. eſt animi atrocitas & immanitas, legi naturæ quã ſequi debe
mus inimica; hæc nec ſanguine expletur, nec eſt vlla calamita
te ſaciata, ſed oẽm repellens humanitatem, ſpumat ex ore ſce
lus, & anhelat ex intimo pectore ſæuitiam: cõtra verò Clemẽ
tia eſt animi lenitas & benignitas, hominũ naturæ conſenta-
nea, per quam animus temere in odiũ alicuius inuectione con
citatus, comitate retinetur. Ita antiqui pietaté uenerabantur,
Sen. li. de clemen. vt ei templũ dedicarent. Et quamuis clementia cõueniat om-
nibus, maxime tñ principi, vt ait Seneca, cuius eſt admirabile
orna-

A ornamentum: nam crudelitas parit odium, dissidium, & interitum, clementia aũt beneuolentiam, concordiam, & perpetuitatem. Et quemamodum non debet sumere cytharam, qui nec canendi nec pulsandi peritus sit: ita nec debet Remp. gubernandã suscipere, nisi qui sit prudentia prædicus: hæc enim eum docebit, consilia crudelitatem suadentia, repudiare, & ea quæ clementiam persuadent amplecti. Simile.

Vt Lazarum interficerent. Non poterant Christũ dñm occidere, & ꝑpea cogitauerũt occidere Lazarum. Sic Saul cum Dauidem cõprehendere non posset, occidendũ curauit Achi 1. Reg. 22.
B melec, & alios sacerdotes. Homicidiũ quidẽ vehemẽter Deo displicet, vnde uide qũo punierit ipsum Cain, etsi adhuc scripta lege non prohiberetur. Volens insuper Deus ostendere quantum sibi homicidium displiceat, illud etiã inhibuit sub hoc velamine, cùm prohibuit, ne carnes cum sanguine ederentur. Adeo etiam homicidium Deo displicuit semper, vt noluerit Dauidem qui homicida fuerat, sibi templum ædificare. Gen. 4. Leui. 9. 1. Par. 22.

Vt Lazarum interficerent. Hi quidem sunt pestilentissimi fructus, quos ira & furor producit. Vnde Sene. inquit: Ira nil habet vtile, nec acuit animũ ad res bellicas, nunquã enim vir-
C tus vitio iuuanda est. Cæterum ira necessaria est inquit Arist. interdũ, sed nõ vt ea utamur ad crudelitatẽ, neque ea utamur duce, sed ut milite. Et ita vr̃ sñiam Senecæ interpretari. Verũ Seneca suũ prosequens institutum inquit, ꝗ si rationi paret, iam non vr̃ censenda ira, sed alio nomine appellanda uidetur. Item hic inquit erit utilis miles, qui scit parere consilio: absit hoc à uirtute malũ ut unquam rõ ad uitia confugiat. Quare inquit, ira vel parua uel magna non uidetur bona, nam nõ est bonum quod incremento inquit, malum fit. Sed Arist. inquit ẽt utilem esse iram, quia pugnatiores facit: contra quod insur-
D gens Sene. inquit, quod isto modo ẽt ebrietas uideretur utilis, quæ facit audaces, & furor ẽt ualidiorem uidetur reddere. Porro ꝗ aliorum uitia non sint cum ira castiganda, Socrates exemplo suo docuisse uidetur, qui seruo suo dixit: cæderem te, nisi irascerer. Cuius quæso erit temperatus affectus inquit, cum Socrates non sit ausus se iræ committere? Ergo ut optime quis alios corrigat, non debet cum ira procedere. Sen. lib. 1. de ira ad Nou. c. 9. 10. 13. & 15. Pugna inter Sen. & Arist. Exemp.

Porro idem Sene. de hoc instituto ẽt alibi loquens, inquit: Cura ab illorum cauere cõsortio, quos nosti eo præditos ingenio, ut tuam prouocent iram, & cõuersare cum hominibus mansuetis, benignis, & pacificis, atque modestis, ne sint adulatores. Sen. lib. 3. de ira. c. 8. *Iracundos declinem*.

latores. Hi enim quoque ambitione ipsa tibi nocere, & incom- E
modare possent. Non vis esse iracundus? ne sis nimis curiosus,
circa ea præsertim quæ tibi detrahunt, & quæ detractores de
te murmurant. Qui enim inuestigat curiose nimis quid de se
dictum sit, atque omnia discutere vult & perscrutari, facile ira
incandescet, & in bilem atque iracundiã despumabit, & se in-
quietum valde quidẽ reddet. Mille sanè exquirere debemus
modos, vt ab his declinemus, & iniurias nobilis illatas nõ ul-
Socrat. exemp. ciscamur. Sapientissimum quidem Socratem philosophum
olim colapho percussum, dixisse hæc dumtaxat ferunt, ꝙ mo-
lestum esset vt homines nescirent, qñ cum galea sibi procedẽ- F
dum esset. Recordare obsecro quot mala patrata fuerint olim
Crudeles quanta in currãt absurda. à tyrannis & iratis hominibus: nam quosdam quidem dilania-
bant, alios pugione confodiebant, alios leonibus deuorandos
tradebant, cùm tamen aliqui ex his essent sibi amici, & nihil
tale meriti essent. Alios ẽt abscissis primum auribus & nari-
bus punierunt, mostruosa ira ẽt res monstruosas efficiente.
alios fractis cruribus, oculis erutis, abscissis & truncatis mani-
bus, & sic paulatim membris singulis, interemerũt. Sed quid?
Exemp. Diog. contumeliam tibi facit aliquis & iniuriam? Diogenem saltem
imitare: cui de ira differenti, cùm adolescens quidam inspuis- G
set, tulit hoc leuiter & sapienter, non quidem inquit irascor,
Exemp. Cato. sed dubito an irasci oporteat: Cato noster melius, cui cùm cau-
sam agenti, in frontem media quantum poterat, attracta pin-
gui saliua Lentulus inspuisset, ille patrum nostrorum memo-
ria factiosus & impotens, absterfit faciem, & affirmabo inquit
omnibus Lentule, falli eos qui te negant os habere.

Autor. Porro isti Iudæi inducere non ualentes Lazarum, vt tace-
ret tm̃ tamque mirabile beneficium, ipsum interficere cogita-
Mali alios vellent esse malos. bant, grauissima flagrantes ira. Proprium est siquidem impio-
rum, & antiqua est eorum consuetudo, bonos ad suos prauos H
mores velle inducere: & quidem si consentire ipsis renuũt, sta-
tim eos odio prosequuntur. Attende enim quam vehemẽter
Num. 24. iratus est Balaac contra Balaam, quia noluit maledicere popu-
Iudith 3. lo Dei. Vide magistratus Holophernis quã fuerint indignati
aduersus ipsum Achior, ꝙ noluerit in aliorum uenire senten-
tiam, vt statim Bethuliam expugnarent, & ipsum occidere ẽt
3. Reg. 21. voluerunt. Considera præterea Achab, quia obtinere non po-
tuit ab ipso Naboth, vt sibi uineam venderet, quantopere fue-
Iudith 5. rit indignatus. Vide quãto fuit furore repletus Holophernes,
quia inducere nequiuit Hebræos, vt suo statim parerent im-
perio.

A perio. Item quam graui ira succēsus fuerit Nabuchodonosor, quia inducere nequiuit pueros vt statuam adorarent. Quanta ēt fuit ira inflammatus Aman contra Mardochæum, quia se nollet adorare. Attende quanto furore exarserunt Antiochus & ministri eius, in illos laudabiles Machabæos, cum mirabili matre, adeo vt varijs tormentis in ipsos debaccharetur, tum etiam in venerabilem illum senem Eleazarum, quòd porcinas edere carnes recusaret. *Vt Lazarum interficerent.* Cùm autem ad sorores itum esset, vt condolerent de Lazaro mortuo, ecce iam subito mutata voluntate, nouam Lazari vitam ad perden-

Dan. 3.
Esth. 3.
2. Mac. 7.
2. Mac. 6.

B dum quærunt: non igitur nouerant peruersi isti homines, veram atque inuiolatam conseruare amicitiam. Et tamen non videtur difficile amicitiam cum bonis conseruare: non enim est mirabile si ex delicatissimo auro, pretiosum quoque exprimatur numisma: mirabile vero esset si ex plumbo gemmam præclaram efficeres: ita ex bonis bonum elicere non videtur difficile, ex malis vero bonum elicere, res est pretiosissima. Pari itaque ratione, ex inimico amicum facere, & ex crudeli reddere humanum atque clementem, & ex vitioso studiosum, res quidem est heroica. Quòd si delictum est, inimico

Quam variabiles sīt mali.
Simile.
Bonū elicere ex malo quā sit proficuum.

C non benefacere, quanto quæso grauius erit istorum Iudæorum delictum, qui cùm essent in dignitate constituti, & Reip. moderatores, positique tanquam cæterorum exemplar, incurrerent tamen in tam immane crudelitatis peccatum, vt propter odium quo Christum Dominum prosequebantur, ciuem beneficum & clarissimum vellent crudelissime quidem & impie interficere & trucidare?

Prauū eorū qui præsunt exemplum, quā tū noceat.

Sabbatho post Dominicam in Passione.

D

CONCIO SECVNDA.

Cogitationes malæ quam sint perniciosæ.

COGITAVERVNT *Principes sacerdotum vt & Lazarum interficerent.* Io. 12. Vide quam peruersas isti haberent cogitationes, cùm non incumberent in custodiam mentis suæ diligenter. Nam certe quemadmodum grassante peste, diligentes portis vrbiū apponuntur custodes, qui diligenter examinent omnes veniētes ad

Simile.
Diligenter nos custodiamus a prauis cogitationib⁹.

salubrem vrbem suam: sic ẽt debemus nos diligenter examina E
re cogitationes omnes quæ menti nostræ appropinquant, &
Noxias cogitationes statim expellamus. videre sint ne admittendæ, vel repellendæ: & noxias citius à
nobis excutiamus quàm serpentem, vel ignem in sinu positũ:
nulla siquidem est pestis quę ita corpora inficiat, ac praue cogi
tationes inficiunt animam. Sed proh dolor, multos videas qui
potius more istorum pharisæorum ẽt pestilentes cogitationes
facile statim intromittunt. At ita quidẽ se non Dauid gerebat
Psal. 118. cùm diceret: Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt medi-
tarer eloquia tua. Vide quæso quõ sanctus Rex, etsi varijs di-
stingeretur regni curis, nihilominus tñ se exerceret in Dei elo F
Vigilemus vt Deo seruiamus. quijs meditandis. Non igitur facile statim omnes admittamus
cogitationes, neque omnibus vela demus voluntatis nostræ.
Qñquidem nauta non omni vento permittit vela, sed illi quẽ
Simile. nouit fauorabilem & vtilem. Sic ergo nos in cogitationibus no
Sap. 5. stris nos geramus. Vnde Sap. dicitur: Transierunt omnia tan-
quam nauis quæ pertransijt fluctuantem aquam, cuius cũ prę
Iob 9. terierit, non est vestigium inuenire. Et Iob ait: Dies mei per-
Cogitationes nostras examinemus. transierunt quasi naues poma portantes. Sic ẽt boni odorem
bonæ famæ dare debent quocumque pertransierint, atque de
bent diligenter cogitationes suas examinare, nũ cæleftem pa- G
triam spirent, & conformes sint mandatis legis Dei. Vnde Da
Psal. 142. uid dicebat, Spiritus tuus bonus deducet me in terrã rectam,
hoc est in patriam cæleftem, vbi summa est rectitudo. Quam-
Cogitationes noxias statim pellamus. obrem pugnemus viriliter contra prauas cogitationes, & eas à
nobis expellamus, ex hac enim pugna, quãuis sæpe recursent,
si eas semper propulerimus, meritorum vberrimam segetem
comparabimus. Vnde de his qui in hac re negligentes sunt ait
Rom. 1. Apost. Euanuerunt in cogitationibus suis. tales ergo vanas co
Gen. 15. gitationes statim pellamus, sicut abigebat Abraham molestas
aues ad sacrificium venientes. Bonas aũt foueamus & nutria- H
mus cogitationes: in cuius rei figuram Nazaræi oblongos con
Iudic. 16. seruabant capillos, & qm̃ tales abscissi fuerunt ipsi Samsoni,
vide in quantas deuenerit calamitates: sic ergo nititur dæmon
Cogitationes vanæ plurimum nocent. nobis præscindere bonarum cogitationum capillos, vt ita tan-
quam Dalila, nos in manus tradat inimicorum: tũ etiam pro
salutaribus cogitationibus, nobis vanas & inutiles suggerit co
gitationes. Vnde Iob dicebat; Cogitationes meæ dissipatæ
Iob 17. sunt torquentes cor meum. Et Gen. 6. dicitur: Videns autem
Genes. 6. Deus, q̃ multa malitia hominum esset in terra, & cuncta co-
Simile. gitatio cordis intenta esset ad malum &c. Et certe quemad-
modum

A modum nemo in ſtabulo regium palatiũ extruere poteſt, niſi ſtabulo prius diruto & demolito: ita qui pectus ſuum immundarum cogitationum ſtabulum fecerit, illud in Dei templum erigere nequaquam poterit, niſi ſtabulo prius deiecto, feriſq: omnibus ab eo exturbatis, hoc eſt immundis cogitationibus, quod quidẽ aſſiduo labore & contentione præſtare debemus, ſiquidem cæleſtem & ſupernaturalem vitam, ſine labore & certamine comparare non poſſumus, cùm tota vis inueteratæ conſuetudinis ſuperanda, & peccati regnum excidendum ſit. Vt enim ſupra naturam aſſurgamus, natura prius ſubijcienda B & calcanda eſt, cuius vires potentiſſimæ ſunt, in hoc ergo labore & certamine nos exercere debemus, ſi ſupernaturalem & cæleſtem beatitudinem volumus adipiſci. *In immunda mẽte renuit Deus habitare.* *Laborãdũ nobis eſt vt cæleſtẽ traducamus vitam & degamus.*

Quemadmodum quando ærugo vel alius vermis plantas ſubierit, eas deuaſtare ſolet, ſic etiam vbi peruerſæ cogitationes mentem occupauerint, eam deuaſtant atque diſperdunt. Sunt quidem vanæ cogitationes, nuntij quidam dæmonis, & quamuis videantur leues admodum, magnorum tamen incommodorum ſeminaria interdum ſunt, cùm feneſtram patefaciant & aditum ad maiora incommoda, quaſi furunculi qui C de nocte occultantur in domibus ad valuas aperiendas maioribus furibus. Quare ſicut ſoles circunducere agrum tuum, vel domum tuam, ne ab aliquo lædatur, ita debes cor tuum cuſtodire perdiligenter, non conſentiendo vanis & peruerſis cogitationibus, ne animam tuam perimant. Et quemadmodum arcam vigilanter cuſtodis, vbi pecuniam tuam aſſeruas, ita cor tuum vbi theſaurum vniuerſum aſſeruas cuſtodire ſedulo debes. Vnde Sap. ait; Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quia ex ipſo vita procedit. Cæterum obſerua etiam, iſtas vanas cogitationes in alijs magis quàm in alijs reperiri: ſicut muſcarũ multitudo ad leproſos magis confluit quàm ad ſanos, ita vanæ cogitationes magis videntur in ſceleratis reperiri & otioſis viris, quàm in viris iuſtis & honeſte occupatis. Vnde Glo. explicans verba illa, Cùm autem immundus ſpiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, ait: diabolus exijt ab homine cùm in baptiſmo pompis illius homo renunciauit, quem deſerens, ambulat per loca inaquoſa, quia corda ſanctorum ab omni mollitie fluxarum cogitationum, & humore libidinis immunia, callidus tentator explorat, quærens requiem, & non inuenit, quia qui in priuatis cogitationibus & actibus paſcitur, in mentibus fidelium omnia ſua tentamenta ceſſare perpendit. Simile. *Cogitationes malæ quantum noceant.* Similia. Simile. Simile. Prou. 4. D Simile. Gl. ord. in Luc. 11. *Corda conſeruemus munda.*

Ex fonte quidem dulci manans aqua, suam refert originem, & dulcis est, ex fonte vero amaro & turbido, non potest vnda suauis profluere: atqui animus hominis, vt fons est, ita intra se concipit, iugiter scaturiens, qui si beneuolus fuerit, & syncero affectus amore, talia etiam sensa & cogitata expromet, vt ait Cyr. sin verò maleuolentiæ veneno labefactatus, aut inuidiæ tabe fuerit corruptus, nil rectum, nihil amicum, nihil denique benignum meditabitur, sed obliqua sinistraque cogitatione quæcumque media interpretabitur. Tales vtiq; erant isti pharisæi, qui Lazarum interficere voluerūt. Quamobrem noxias cogitationes statim pellamus, & in bonis potius cōmoremur: nam quemadmodum ignis in aquam coniectus statim extinguitur: ita peruersa cogitatio in optimam conuersa, siue etiam ei adhærens, statim destruitur. E F

Cyrill. in Ioan. li. 5. c. 23.

Benignus animus salutares pmit cogitationes.

Simile.

Simile.

Aliter enim, sicut vipera à suis natis veneno inficitur, ita peruersæ cogitationes mentem ipsam inficient à qua procreantur & gignuntur. Et quemadmodum Pharao nunquam concessit liberam omnino abeundi facultatem hebræis, donec tandem primogeniti omnes interierunt: ita dæmon nunquam nos soluere vult, nisi prius in nobis intereant & perimantur primogenita, nempe cogitationes malæ, quæ corda nostra occupant, & in eis principes sedes occupant. G

Exod. 11. & 12.

Ira quanta sæpe generet incommoda.

VT *& Lazarum interficerent.* Ira quidē indomita & effrænata, parere solet homicidia, & propterea statim nascens extinguenda est. Nam sicut exigua flumina si extra alueum suum fluant, nocumenta multa generant: sic iracundi si cœperint ira flagrare, magnas excitant tragædias, & incommoda multa adferunt: ac propterea procul ab ipsis fugere debemus.

Simile.

Nam sicut, vt caperetur vrbs illa Hay, quę confusionem notat, hoc artificio vsi sunt vt ab ea fugerent: sic etiam vt iracundos vincamus, debemus procul ab ipsis fugere. Sanè Dauid magno sibi ducebat honori, ꝗ filium suum Absalon fugisset, & ꝗ Semei non vindicasset, sed Deo potius vindictam remisisset. Vnde dicebat. Tu autem susceptor meus es. Item, tu percussisti omnes aduersantes mihi sine causa. Sic ergo tu facere debes, & vindictam Deo remittere, atq; iracundiam declinare. Considera obsecro quanto furore plenus esset & iracundia Saul, cùm persequeretur Dauidem cum suo exercitu. Vnde præclarè quidem Athenodorus philosophus Octauiani præceptor, H

Iosue 8.

2. Reg. 15.

2. Reg. 16.

Psalm. 3.

Iracundos declinem⁹.

1. Reg. 24. & 26.

Athenod.

A ceptor,consuluit ipsi,ne quidquam faceret dum esset iratus,do nec totum Alphabetũ Græcum percurrisset.Itē Amb.legem persuasit ab Imperatore Theodosio sanciri,ne sentētiā capitis executioni mandaret ante diē trigesimum . Dauid ēt dicebat, Turbatus sum,& nō sum locutus.Non ita se gerebant isti pontifices & pharisæi,sed potius Lazarum præ iracundia interficere voluerunt. Sic ēt Hannibalem aiunt dixisse, cùm fossam humano sanguine plenam vidisset,ò formosum spectaculum ! Alius quoque tyrannus cùm vno die triginta homines interfecisset,tunc gaudens inter cadauera vultu superbo , græce proclamauit,ò rem regiam,vt refert Sen.

Ambrosi. Theodosi. Psalm.76. Hannibal. Sen. lib.2. de ira c.5.

B Quemadmodum fur ad furandum noctem quandam obscurissimam & densissimis circunfusam tenebris deligit: & lupus turbulentum expectat tps quo gregem inuadat: item piscator fluuium quærit turbidum ad rete tēdendũ.Ita dæmon rapacissimus prædo,voracissimus lupus,astutus piscator,iracundiæ expectat turbinem, imo ipsa iracundia quantũ in se est,animũ cuiusq; conturbat,qua tandē interueniente,alia atque alia suggerit mala,& in mille præcipitia iracundos homines conijcit.Quemadmodum si fera aliqua interiores machinas luxatas habeat & conturbatas,neque aper‑

Similia. *Iracũdum solet dæmō facilius intricare.* Simile.

C tilis est,neq; facilis vt claudatur:ita certe si præ iracundia interius animus ipse conturbetur,neq; facilis est ad ea quæ rationi cōsentanea sunt percipienda,neq; ad verũ ipsum discernendũ.

Sanè ex eo quod quis non refrænet iracundiā,oriuntur contumeliȩ,iniuriȩ,& denique homicidia:etenim ira vt ait Chry. est tanquam equus quidam effrænatus,pertrahens nos ad maxima quæque discrimina & scelera.Idem ēt alibi ait:Est quidem ira tam execrabile scelus,vt neque blandis verbis, neque ēt prodigijs aliquando mitigetur. Qui Stephanũ lapidabant, tanta erant cæci ira , vt quamuis audirent eum rogantem pro

Chryso.in Io.ho.25. Chryso.in Acta. homil.17. Acto.6. & 7.

D eisdem,& viderent eius faciem tanquam faciem angeli,non tamen iracundiam refrænabant.Per Isa.quidem dominus vehementes huiusmodi passiones ebrietati comparat , cùm totam humanæ rationis lucem obscurent:sic enim ait,Audi hæc paupercula & ebria non à vino.Quibus verbis facile ostendit duplicem esse hominis ebrietatem.Salomon ēt ait : Per tria mouetur terra, & quartum non potest sustinere : quod quartum esse ait,ancillam cùm fuerit hæres dominæ suæ.Quid est autem ancillam dominæ suæ hæredem fieri, & locum eius occupare, nisi iram, cupiditatem, & carnem, quæ naturæ iure ancillæ esse , & rationi obsequi deberent , tyrannidem aduersus

Isa.51. Prouer.3. Cic. lib.1. de fin.

dominam exercere, eiusq; dignitatem & regendi munus vsur- E
Simile. pare? Sicut ciuitas in seditione, vt ait Cicero, non potest esse
beata, nec in discordia dominorum domus: sic animus à seip-
so diffidens, secumq; discordans, nullam gustare partem liqui
dæ voluptatis & liberæ potest. Cæterùm nō effusos esse opor
tet impetus nostros, sed temperatos & obedientes: nam gla-
diatores quidem iracundos, ira denudat. Iracundi & præcipi-
Aug. li.3. tes victoriam belli perdunt, quam obtinent moderati, sedati,
Ciui. Dei. & patientes. Quis enim Numantiam expugnauit sic adeo, vt
c.20. ciues sibi etiam mortem consciscerent, nisi patiētia Scipionis?
Liu. li.21. Vt refert Aug. Liuius, Polybi. Sene. & alij. Sed quare ignomi F
Poly. li.3. niam existimas fugere ab homine iracundo & furioso, qui vix
hist. differt à feris animantibus? Sanè quando feruet olla, & ius to
Sen. lib. 1. tum effunditur, præsens est remedium, si à prunis eam abstu-
de ira.c.11 leris: sic furiosis hominibus ne debacchentur, auferre debes,
Simile. & subtrahere præsentiam tuam. Vnde & Sap. ait: Honor est
Prou.20. homini, qui separat se à contentionibus. Sic Iacob fugit à præ
Gen. 28. sentia Esau, & Moyses ab Ægyptio, Dauid à Saule, Elias à Ie
Exo. 12. zabel, & Paulus Damasci submissus est in sporta: interim ta-
1.Reg.27. men non defuit eis refugium & consolatio diuina: nam Iacob
3.Reg.19. inuenit sibi in domo Iacob refugium: Moyses eodem modo G
socerum inuenit principem & ditissimum, Dauid regnum,
Acto.9. Elias angelum, & Paulus diuinas consolationes.

Aristot. Porro Aristot. ait: Quòd quemadmodum fumus oculis
Simile. incommodat, & aspectum ita conturbat, vt nec facultas nobis
fiat videndi etiam quæ ante pedes sunt: ita oborta ira suffun-
ditur rationi caligo quædam & conturbatio. Quæ autem
Ira ratio- orationis vis satis explicare queat, in quanta propter iram in-
nem impe- cidant homines delyramenta? Videas enim quòd iracundi
dit. interdum non solùm contra homines indignentur, sed etiam
contra pluuiam, ventos, montes, iumenta, agros, statim le- H
uiuscula aliqua occasione oblata. Quis non vel rideat, vel
Xerxes. miretur Xerxis, Cyrique Persarum Regum insanias, quas ni-
Cyrus. si grauissimi authores, vt Plutarc. & Senec. commemorarent,
Plutar. vix alicui credibiles viderentur? Xerxes enim aduersus Atho-
Senec. nem indignatus, epistolam in hæc verba conscripsit: Athon
Exēplum infelix, ad cœlum vsque porrecte, ne meis operibus facias
peruersū. tuos lapides magnos, & ad elaborandum difficiles, alioqui
concussum te proijciam in mare. Sed hoc ridiculum magis,
quodque insani hominis dementiam arguat, inanem poten-
tiam suam ostendentis.

Hic

A Hic autem monti, Cyrus vero fluuio indignatus est. Nam cùm Babylonem, vt Seneca refert, oppugnaturus, festinaret ad bellum, cuius maxima momenta in occasionibus sunt, riuum quendam latè fusum natando transire tentauit, qui cùm sibi & rebus suis molestiam videretur exhibere, iracũdia percitus rex iurauit eo se amnem ipsum redacturum, vt transiri facilè & calcari etiam à fœminis posset: atque ita paulo post totum exercitum in hac re occupauit, adeo vt 180. canalibus fluuium diuiserit in 360. riuos, & ita alueum fluminis copiosi prorsus exinaniuerit. Perijt autem tunc in ea re militum ardor, quem talis labor fregit: & occasio etiam perijt aggrediendi imparatos, dum ille bellum indictum hosti, cum flumine gerit. Porro ex omnibus quidem malis, quæ secum iracundia ipsa affert, grauissimum & pestilentissimum est feritas, immanitas, & truculentia, atque insatiabilis quædam humani sanguinis effundendi sitis: quo nomine non modo tygrides, pantheras, & serpentes superat, sed ipsas etiam inferorum furias æquare videtur.

Sen. lib. 5. de ira.

Iracundi aliquando in quantã deueniant insaniam.

B

Ira peior fera & sæuior.

Reprehensiones patienter non audiunt mali.

C *Quia multi propter eum abibant ex Iudæis, & credebant in Iesum.* Tanto quidem isti odio furebant cõtra Christum, quòd eorum uitia reprehenderet, vt ea causa non ipsum tantùm, sed etiam Lazarum vellent interficere. Nihil peius mihi crede, ait grauis quidam author, quam odisse ad mortem scelerum reprehensores. Quid enim in infirmo magis infirmum, aut peius, quam medici necem inquirere, qui quęrit ipsum sanare? Contra hos quidem per Amos prophetam dicitur: Odio habuerunt corripientem in porta, & loquentem perfectè abominati sunt.

Sim. de Ca. lib. 3. c. 2.
Simile.
Amos 5.

D Habet hoc proprium anima deprauata, ut intestino quodam odio oderit eum, qui suis necessarijs placitis, obicem conatur opponere. Perniciosa libertate gaudere exoptat, & neminem sui sceleris uellet esse uidentem. Nam ut Chryso. ait: Furi lux inimica est, & molestus est iustus peccantibus, non enim ferunt huius radios, sicut nec solis iubar, qui oculorum morbo tenentur. In lib. quidem Sap. dicunt impij de uiro iusto: Grauis est nobis etiam ad uidendum, causaque huius odij subditur, quoniam dissimilis est alijs uita eius. Hæc autem dissimilitudo sanè quidem ipsa impietatem impiorum maxime detegit & declarat. Sicut enim recta linea iuxta obliquam

Similia.
Chry. ĩ 2. Cor. hom. 28. to. 4.
Sap. 2.
Simile.

posita, obliquitatem eius apertius ostendit, ita puritas & re- E
ctitudo bonorum, facile malorum turpitudinem & prauitatem oculis spectandam proponit. Qua ex re acerbum illorum odium impius concipit. Vnde concludunt, Circumueniamus iustum, contrarius enim est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplinæ. Sed quid mirum est spirituales homines à carnalibus infestari, cũ caro ipsa, spiritum cui alligata est, quem plusquam germana charitate diligit, à quo & vitam, & decorem, atque vigorem omnẽ recipit, mortiferis cupiditatibus perpetuò infestare non cesset? Si igitur in vna eademq; persona, adeo acriter & ho- F stiliter caro aduersus spiritum pugnat, quid futurũ putamus inter duas personas, quarum altera spiritus legem, altera motus omnes & impetus carnis pro lege habet?

Sapien. 2. Gal. 5. Simile.

Quemadmodum spina ipsa quacunque parte eam conspexeris, aculeos quosdã habet: sic & seruus diaboli inquit Chry. ex quacunque parte consideraueris, iniquitate plenus est: si loquitur, in dolo loquitur: si cogitat, male cogitat: si tacet, male tacet: si irascitur, insanit: si patiẽter agit, tempus expectat nocendi, & opportunitatem expectat quando noceat magis: si male agit, non erubescit: si benefacit, ad inanem gloriam G propter homines facit. Sed quomodo proferat bonum fructũ, cuius radix diabolus est? Nituntur mali eijcere bonos ex grege suo: nec considerant ꝙ imò ipsi boni maius recipiant detrimentum & ignominiam ꝙ ipsis cohabitent. Cùm aliquando sapiens quidam vir reprehenderet tyrannum, iratus tyrannus relegauit sapientem ipsum in exilium. Cùm autẽ ipsum exulantem forte inuenisset aliquãdo amicus, dixit ei, num priuatus es patria tua? Minime inquit sapiens, imo ipsi priuati sunt præsentia mea. Et tamẽ vt ait Apost. Ipsi boni facti sunt omnium peripsema, quamuis ita ornent rempub. Quasi dice- H ret, cùm cæteras sordes etsi alij reiiciant, tamen alij eas assumant vel ad agros stercorandos: nos tamen adeo sumus quidem odiosi mundo, vt nullus sit, qui velit nos recipere, sed potius magna cum contentione nos omnes pedibus prope proterunt & calcant: & cùm nullus sit adeo pauper, qui fautorem aliquem non habeat, nos tamen ab omnibus contemnimur. Certè simulatq; secum quis statuit Deo se totum tradere, statim contra eum profectò insurgunt, & excitantur hinc inde variæ tempestates. Vnde Draco ille, qui cauda sua destruxit tertiam partem stellarum, significat eos, qui conantur obscurare

Simile. Chryso. in non absol. hom. 19. Tre. in 1. Cor. 4. Exempl. *Boni plurimũ ornant rempub.* 1. Cor. 4. *Boni à mũdi contemnuntur.* Apoc. 12.

præ-

A præclara facta proborum. Holofernes etiam dicebat, ego nunquam nocui viro, qui seruire voluit Nabuchodonosor: sic dæmon repugnãtibus aduersatur, & parentes sibi deserit. Sũt qui vitam sibi acerbam ducunt, nisi alijs perniciem machinentur: vt ignis facula tandiu viuit, quandiu ceram cõsumit, consumpta vero cera statim extinguitur: sic tota pestilentissimorum hominum vita in aliorum calamitate consistere videtur: hæc est eorum lætitia, nempe aliorum mæror, de quibus in Prouer. dicitur: Lætantur cùm malefecerint, & exultant in rebus pessimis. Sed væ illis, quoniam interitus quem alijs moB liuntur, in eorum caput redundabit: nam qui in ruina lætatur alterius, vt ait Salomon, non erit impunitus.

Iudith 11. Simile. Prouer. 2. Prou. 17.

Sabbatho post Dominicam in Passione.

CONCIO TERTIA.

Corda deprauata, noxias generant cogitationes.

C COGITAVERVNT *Principes sacerdotum, vt & Lazarum interficerent.* Ioan. 12. Cogitationes quidem malæ & iustis & iniustis offeruntur, verũ vt ait Greg. Hæc aliter aguntur à reprobis, aliter ab electis: illorum corda tentantur, vt consentiant, istorũ vero tentationes suscipiunt quidem, sed repugnant. Illorum mens delectabiliter capitur, etsi ad tempus ꝙ male suggeritur displicet, sed post modum perdeliberationem libet: isti vero sic tentationũ iacula excipiunt, vt semper resistendo fatigantur: etsi D qñ vsque ad electionem tentata mens rapitur, ipsam tñ citius subreptionem suæ delectationis exterminant, & forti censura redarguunt quidquid intra se exurgere carnale deprehendũt. Magnã quidem solicitudinẽ adhibere debemus ad cogitationes nostras omnes diligentissime lustrandas, nã ex negligentia huius rei damna multa contingere solent. Vnde inquit Amb. Exanimar. n. mentem plerumque aut ira, aut dolor, aut formido mortis, & improuiso percellit ictu: ideo prǽuenire pulchrũ est cogitatione, quæ vocando mentem exerceat, ne repentinis excitetur cõmotionibus, sed iugo quodã rationis & habenis astricta mitescat. Et alibi inquit: Vix enim in potestate nostra est cor

Greg. li. 3. Mor. c. 24. *Cogitationib⁹ noxijs viriliter resistunt serui Dei.* Amb. li. 5. offi. c. 12.

Amb. lib. de fuga se cu. cap. 1. est cor nostrum, & nostræ cogitationes quæ improuiso offusæ E
mentem omnem cõfundunt, atque aliò trahunt quàm tu proposueras, ad secularia reuocant, mundana ingerunt, ipsóque tempore quo eleuare mentem paramus, inanibus cogitationibus plerumque ad terrena deijcimur. *Cogitationes vanæ nos īfestāt.* Quis autem tam beatus, qui in corde suo semper ascendat? Sed hoc sine auxilio diuino quomodo fieri potest? nullo profectò modo. Denique eadem scriptura adijcit: Psal. 83. Beatus vir cuius est auxilium abs te, ascensus in corde eius: beatus planè, quem delectatio non reuocat, quem non inclinat voluptas, qui ad inferiora non respicit. Porro hoc est discrimen inter cor illud, quod virtuti diligenter incumbit, & illud quod vitio, vt ait Chry. F

Chrys. in nõ abs. ho. 13. to. 2. quòd quemadmodum in candida veste macula cito apparet: si autem nigra fuerit & sordida, non cito apparet: sic & cordi mundo si Simile. surreptio inimici successerit, mox cor suum rectus homo discernit, quia spiritu alieno pulsatur: si autem cor fuerit iniquitatibus plenum, suggestionem diaboli in se facilè non intelligit. Hier. epis. ad Princi. vir. Hinc Hier. ait: Quomodo iuxta qualitatem ciborum de stomacho ructus erumpit, & boni vel mali odoris flatus indicium est: ita interioris hominis cogitationes verba proferunt, Luc. 6. & ex abundantia cordis os loquitur. Est quidem malorũ cor G
velut commune quoddam diuersorium, quod omne genus hominum, siue illi noti, siue ignoti, siue boni, siue mali sint admittit, Author. nullum enim delectum bonarum aut malarum cogitationum habet. Eccles. 2. Vnde Eccl. 2. Omnia quæ desiderauerunt oculi mei, non negaui eis, nec prohibui cor meum quin omni volu-Prou. 25. ptate frueretur. Simile. Sunt sicut vrbs patens, & absque murorum ambitu, quæ facile ab hostibus inuaditur, vt ait Sap. & tanquã vinea destructa maceria & sepe. Quòd si qui diligenter & studiose se custodiũt, sæpe fędis imaginibus & cupiditatibus infestantur; quid ergo hi patientur, qui sine vllo discrimine cu- H
piditatibus cunctis & impuris cogitationibus aditũ præbent? Quale hoc dedecus animæ sit, vel hoc vno exẽplo colligi potest. Simile. Summum enim mulieris dedecus est, eo impudentiæ deuenisse, vt in publico lupanari prostituta, omnibus sui copiam faciat: sic ergo summa animæ nostræ ignominia erit, oẽs rerum omniũ cupiditates & cogitationes sine vllo delectu intra se admittere: hoc est enim aperte meretricem illã agere, cui dñs per Hiere. dicit, Hier. 2. Sub omni ligno frondoso prosternebaris meretrix. Hier. 3. Et rursum, Leua in directũ oculos tuos, & vide vbi nunc prostrata sis, in vijs sedebas &c. Et Eccl. ait: Omnis mulier

A lier fornicaria, quasi ſtercus in via. Et ſicut meretrix cùm mares omnes admittat, nihilominus tamen ſterilis & infæcunda manet: ſic iſti quamuis verbi Dei ſemen frequentiſſime recipiant, ſemper tamen in eadem ſterilitate & in fæcunditate per ſtant, nec vllum pietatis fructum germinant: qua quidem ex re colligere licet fratres, quantum puritati cordis incumbere, quantoq; ſtudio fores eius occludere, & qua celeritate omnes impuras cogitationes à nobis excutere debeamus. Eccleſ.9. Simile.

Porro explicans Chryſolo. verba illa, De corde exeunt cogitationes malæ, inquit: quæ ſpatia terrarum, quæ magnitu- Pe. Chry. ſer. 117.
B do vrbium, quæ latitudo regionum, tantos hoſtes ferre, tot inimicos capere, tantas præualet ſuſtinere nationes, quot vitia, quot delicta, quot crimina, capit hominis ſenſus, hominum corda patiuntur? ad vnam ouem pergit tota feritas beſtiarum, quæ magis eo ſæuiunt, quo ſe explere nequeunt. ſatiari non poſſunt vnius captione, voraci dente prædones, qui plus hinc æſtuant & tabeſcunt, quòd rapere nequeunt & vorare: q ad vnam columbam tot aquilæ, tot milui, tot vultures, & tantarum currat congeries auium ſordidarum. Hanc multitudinem ſenſerat Propheta cùm caneret: Circundede- Matt. 15. Pſal. 39.
C runt me mala quorum non eſt numerus, cõprehenderunt me iniquitates meę, & non potui vt viderem. Tolerabile eſt cùm hoſtis muros arietat extrinſecus, cùm foris poſitus, cedit aliqñ conflictui: cui verò eſt intus inimicus, cuius aduerſarius in ipſis penetralibus iam deſæuit, iſte ſe intelligit & ſentit oppreſſum, iſte ſe & captiuum ſentit & deplorat: iſte ſuus expugnator & liberator eſſe nõ poteſt, alienum requirit auxiliũ. Quare ab his ſordidus liberemur intrinſecus & mũdemur, has nequitiarum gentes in noſtris mentibus Chriſto propugnãte vincamus: has delictorum beſtias de noſtris cordibus terrore do Simile.
D minici nominis effugemus. Si volumus, inquit Grego. vt is in nobis habitet, qui fons eſt totius puritatis, cor noſtrũ diligenter mundare debemus, templum enim Dei pollutum eſſe nõ debet, iuxta illud Apoſt. Tẽplum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Sed quis gloriabitur quæſo ſe ſatis mundum eſſe? Si. n. propheta ille cuius labia angelus calculo mundauit, ſe pollutis labiis eſſe dixit, annon magis ſe ille pollutum confitebitur, qui peccatis innumeris animum deformauerit? Non ergo nos iactemus, q mundi ſimus, ſed potius humiliter puritatem à domino imploremus, cum Propheta dicentes: Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectũ innoua in viſceribus meis: Gregor. in Pſal. 50. verſ. cor mundum crea. 1. Cor. 3. Simile. Pſal. 50.

Primum

Primum aūt dixit cor mundum, & deinceps spiritum rectum, E
quia sedes ipsa prius est præparanda, & radix persananda, ne
Matt.12. aliter tota arbor penitus corrumpatur. Bonus homo inquit
Christus, de bono thesauro suo profert bona, & malus homo
de malo thesauro suo profert mala, inuocemus autē postmo-
dum spiritum rectum & imploremus, atque prauos mores in-
Ephes.4. candidos commutemus, iuxta illud Paul. Renouamini spiritu
mētis vestræ, & induite nouum hominem qui secundū Deum
Isa. 1. creatus est. Item Isa. ait, Auferte malum cogitationum vestra-
Author. rum. Demus ergo operam, vt omnem animi cogitationem pu
Simile. ram, integramq́; seruemus. Aquila quidem pullos quos habet F
Aquilæ natura. in nido, aduersus solem ponit, & eos qui non valent solem in-
tueri, è nido tanquam spurios reijcit: sic nos paruas adhuc co
gitationes versus iustitiæ solem dirigamus, vt ad eum oculos
leuantes, eum autorem atque dominum cognoscant: eas verò
quæ Deum intueri noluerint, tanquam illegitimas ab animæ
nido pellamus: & propterea debemus eas paruulas ad petram
Psal. 136. hoc est Christum allidere, iuxta illud Prophetæ, Beatus qui
allidit paruulos suos ad petram. Cæterum cùm corporis no-
stri membra, animæ instrumenta sint, cùm his operatur, vt in-
Plato. sub quit Plato, consequens est vt operum dignitas, vel indignitas, G
Socratis p non tam instrumentorum conditioni, quam artificis responde
sona aduer re debeat. Hinc videre licet duos eiusdem artis opifices eis-
sus Alcib. dem instrumentis operantes, quorum tamen alter absolutissi-
disputans. mum alter imperfectissimum opus edat. Cuius rei causa non
Dissimile. in instrumenta, quæ vtrobique eadem sunt, sed in artificis peri
tiam vel imperitiam referenda est. Sic igitur euenire potest,
vt idem opus homines moliantur, quorum alterum Deo gra-
tum, alterum ingratum, & obdissimilem cordis intentionem
1.Par.21. existat. Dauid populū ex animi elatione numerari iussit, Moy-
Num. 1. ses ex domini imperio: ille ergo meritò à domino accusatur, H
hic verò iurè laudatur; itaque non tam opera nostra, quam
operum mentem ac veluti animam spectare debemus, vt re-
ctum de his iudicium faciamus: & propterea diligenter qui-
dem cogitationes nostras examinare debemus: q cùm non
fecerint isti Pharisæi, idcirco turpissime quidem lapsi sunt.

Ira quam sit perniciosa.

VT *Lazarum interficerent.* Vide quales effectus in horum
Ira multos excæcat. animis ira ipsa qua excęcabantur, generaret. Plato quidē
interrogatus quo indicio cognosceretur Sapiens, respondit, vt
inquit

A inquit Laer. Sapiens cùm vituperatur, non irascitur, cùm laudatur, non extollitur. Idem etiã cùm iratus seruum castigare vellet, & forte interueniret Xenocrates, flagella inquit tu hũc puerum, qm̃ ego irascor: sibi diffisus est homo Philosophus sentiens animi commotionem, at vulgus hominum tum maxime punit cum irascitur. Athenodori quoque saluberrimũ consilium quod Plutar. refert, præterire non possum: cùm is igitur causatione senectutis flagitaret vt sibi liceret redire domum, Augustus concessit; at cùm ille Cęsari dixisset vale, volens aliquod monumentum dignum Philosopho apud illum deponere, adiecit, Cęsar cùm fueris iratus, ne quid dixeris, feceris ve, priusquam græcarum literarũ viginti quatuor nomina apud te recensueris. At sanctissimus Ambr. hac tam breui mora ad iræ sæuitiam atque furorem sedandũ minime contentus, multo longius spatium post latam capitis sententiam, ad eam exequendam Theodosio Imperatori pęnitentiæ nomine indixit, propter illam crudelitatem quam in Thessalonia exercuerat, videlicet ne talis aliqua sententia ante triginta dies executioni mandaretur: occiderat enim crudeliter septem millia hominũ. Porro Plut. vitij huius deformitate in alijs animaduersa, se in eius odium exarsisse testatur his verbis: & quidẽ sicut Hippocrates ait, eum morbum esse grauissimum, qui faciem ægrotantis quam maxime mutat in diuersum, ita conspiciens alios ob iram sibi excidere maxime, ac vultũ immutare, colorem, incessum, vocem in diuersum uertere, hinc ueluti imaginem eius mali mihi fingebam admodũ tetram, si qñ tam formidabilis & cõmotus viderer amicis, vxori & liberis, non tm̃ aspectu truci, & ad consuetudinẽ inamæno, verùm ẽt uocem emittens immitem & asperam. Idem ẽt obseruaui cũ in alios familiares incidissem, qui neque mores, neque formã, neque sermonis gratiã, nec affabilitatem & comitatẽ in colloquio, præ ira seruare possent. Hinc D. Greg. ait; Cuius menti iracũdia confusionis tenebras incussit, huic Deus radiũ suæ cogitationis abscondit. Idemque alibi, per irã inquit, spiritus sancti splẽdor excutit̃, qui super humilem & quietũ requiescere dr̃: quia cũ ira quietẽ subtrahit, suã spiritui sancto claudit habitationẽ, cuius recessu aĩus vacuus, ad apertam morũ insaniã ducitur. Ex cuius verbis liquet, quanta cura, qui tota spiritũ sanctũ mente conceperũt, oẽs iræ motus uitare debeãt: sicut fera bestia habẽs naturalẽ asperitatẽ, inquit Chry. si ab aliquo fuerit vulnerata, naturalẽ crudelitatẽ eius cõduplicat ira doloris, & quasi

Laer. in vi.
Pla.
Idem li. 3.
Plutar.
Ira quomodo frænanda.
D. Ambr.
Exemplũ mirabile.
Plu. lib. de cohiben. ira.
Hipp. sententia.
D. Greg.
Ira quantũ noceat.
Chrys. in nõ abs. ho. 2. to. 2.
Simile.

& quasi cæca furore iam non aspicit vulnerantem, sed quicumque ante oculos eius accurrerit siue homo, siue alterum animal, quasi autorem vulneris sui dilaniat: sic isti quasi vulnerati tanto Lazari miraculo, Lazarum cogitarunt interficere. E

Plutar. Plutarchus affirmat, iram homicidio peiorem esse: homicida enim inquit, alium perire sine suo detrimento vult, at ira non hoc conatur, ne quid ipsa patiatur mali, sed vt male ét habeat, dum ipsa perdit alium. Quòd si aliquando ea felicitas vt ipsi putant, iratis contingat, vt illatis in alterũ iniurijs aut contumelijs, furorem suũ expleant, quam grauiter paulo post patratum scelus, cùm furor ipse deferbuit, & pristinæ seruituti animus redditus est, discrutiantur. Alexander vbi ira & furore percitus, Clitum inter amicos charissimum interfecisset, seipsum postea sceleris penitentia ductus interficere voluit. Ira quidem turbat rationem inquit Aug. æqualitatem ignorat, superioritatem nescit, amicitias frangit, sapientes stultos reddit, consilium non admittit. Cùm aliquando Philippus Macedoniæ rex iracundia affectus, iniquam contra subditum sententiam tulisset, subditus videns iniquitatem ipsam, & quòd rex per iracundiam in eã incidisset, statim subiecit: appello ò rex ab hac sententia: quem cùm Philippus derideret dicens, ad quem appellabis, cùm superiorem non habeam? Subdidit ille, ad te ipsum inquam, vbi primum iracundiam deposueris, Quo audito rex intellexit se per iracundiam iniustam tulisse sentẽtiam, atque ita eandẽ illico reuocauit. Refertur de Theodosio Imperatore, ꝙ cũ nosset se paulo propensiorem ad irã, edictum sanxisset, vt quis non statim sententiã capitis à se datam, executioni mandaret. Ælianus refert, ꝙ Cambyses rex Persarum, iracundũ quendam iudicẽ, iusserit excoriari, eiusq́; pellem in tribunali collocari, vt inde cæteri iudices exemplũ sumerent. Quare iram frenemus, & iracundos fugiamus, neque enim hoc ad ignominiam nostram, sed potius ad vtilitatem cedet, veluti siquis sibi diligẽter caueat à saucio Vrso vel Leone. Nam quemadmodum cùm fera aliqua luxatas habet interiores machinas, qñ reserare te ostium putas, illud potius claudis: ita cùm alicuius animus implacabili ardet iracundia & furore, vsque adeo excæcatur, vt omnia conturbet, & mutet quadrata rotundis. Et veluti si picea nauis incendio conflagrarit, tametsi aquam suffuderis, maius excitari videtur incendium; ita cùm alicuius cor cumulatur ira, tametsi aliqua interseras blanda verba, magis tñ videtur inflammari. Qui iratus

Ira cur à Plut. peior homicidio iudicetur.

F

Exemplũ prauum.

Augu. ad fra. in ere. ser. 9. to. 10.

Exempl.

G

Exẽplum.

Ælian.

Exemplũ.

Iracundos fugiamus. H

Simile.

Simile.

A tus est, inquit Chry. tum sibi, tum alijs nocet, præstabiliusq; fortasse cum feris, quam cum eo adesse: qm̃ illæ non lædunt aliquem nisi ex illo instinctu suo, at verò iratus contra rationem agit. Duo quidem sunt demẽtiæ siue furoris genera, inquit Marsi. altera quidẽ procedit ex cerebro, & qui hoc morbo laborant, appellantur demẽtes, altera vero ex corde, & qui hoc morbo laborant, appellantur implacabiles iracundi. Errata aliena melius inquit Sene. cũ mansuetudine, quã cũ iracundia emendabis: satis .n. nos instruxit rõne natura: cur ergo ab iracũdia præsidiũ postulabit? Videlicet res stabilis ab incerta, B fidelis ab infida, trãquilla à ꝑturbata, & sana deniq; ab ægra? Chrys. in Acto. ho. 6. to. 3. Marsi. Fic. in Platon. conui. Sen. lib. 1. de ira. ca. 16.

Parum ex Eucharistia culpa nostra proficimus.

Videtis quia nihil proficimus? Nos etiam hæc verba uidemur posse vsurpare, cùm tam parum ex Eucharistiæ sacramento salutifero proficiamus. Cæterum si quæras cur ueri & salutiferi cibi gustum non sentiant peccatores, ego tibi causam aperiam, si te primum interrogauero, quid causæ esse putas, quod ægrotantium multi, cùm edendi fastidio laborant, morte peius cibum oderint, quem sani deperibant? Non alia C certe est, quàm quòd stomachus cùm noxijs humoribus plenus sit, dum satis intra se habet hostium cum quibus pugnet, alios admittere recusat. Quo tp̃e si adhibita pharmaca noxios illos humores expulerint, protinus idem qui ante fuerat edendi appetitus redit. Eadem igitur est causa fratres, cur res omnium maximas atque pulcherrimas, nempe virtutes, & cælestia ac diuina munera fastidiamus. quòd scilicet noxijs uitiorum & uariarum cupiditatũ humoribus, mens nostra referta sit, quæ si à nobis pœnitentiæ & melioris uitæ medicamentis non excutimus, numquam aut iustitiæ, aut cœlestium rerum D famem & sitim patiemur, atque ita nũquam salutarem illam mentis sacietatem percipiemus, quæ ingredientibus inęstimabilis suauitatis pascua præbet. Plurimi quidem inquit Chry. ex hoc Eucha. sacramento semel tm̃ in anno accipiunt: alij sę pius, & alij sæpissime: illos igitur laudamus qui cum munda conscientia ad tam uenerabile sacramentum accedũt, quique vitam suam in melius semper emendant, euntes de virtute in virtutem. Quamobrem incumbamus sedulo in emendationẽ conscientiæ nostræ, & nolimus iterum tamquam canis ad uomitum, ad pristina redire scelera atque flagitia, ne ita in turpissimum ingratitudinis uitiũ & notam incurramus, à quo quidem *Cur tã parum proficiamus ex Eucha.* Simile. *Virtutes cur mali fastidiãt.* Chry. ho. 17. in epi. ad Hebr. to. 4.

dem fœdissimo vitio & labe, nos misericors Deus liberet. Si E
Simile. rex ille Babylonis, ex captiuitate honestos iuuenes forma, &
Dan. 1. decoros facie elegit: multo quidem amplius nos tam regali
Ad Euch. pure accedamus. astantes mensæ, interiori animę pulchritudini incumbere debemus, & stolam adferre candidam, necnon pretiosum quendam & regalem gestare ornatum. Cogita inquit idem Chry.
Chry. ho. 6. ad pop. alibi, quali sis insignitus honore, cogita quali mensa fruaris, quam angeli uidentes tremunt, & vix eam audent intueri pp micantem inde & rutilantem splendorē: hac tñ nos pascimur, alimur, fruimur, huic nos vnimur, & facti sumus conuiuæ magni regis, q. nos delicatissimis illis excipit epulis atq; lautitijs. F

Solet quidem Deus, ait grauis quidā autor, nos á pernicie
Hec. Pin. in Ezech. 46. liberare his rebus quibus incidimus in perniciē: á ligno siquidem ipsius scientiæ boni & mali, vt habetur quidē in Genesi, originem quandam duxisse videtur peccatū ipsum; & á ligno
Gene. 2. & 3. Crucis gratiæ restitutio emanat & profluit, vt qui per lignum vincebat, per lignū quoque vinceretur. Aquis præterea ipsius
Gen. 7. diluuij mundus vniuersus perijt, vt ēt in Genesi habetur: & aquis ēt baptismi instauratus est, dicente dño: Nisi quis rena-
Ioan. 3. tus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non pōt introire in regnū
Gen. 37. Dei. Somnijs insuper fuit Ioseph Patriarcha ille integerrimus, venditus & abiectus, & somnijs ēt fuit in excelsa dignita- G
Gen. 41. te cōstitutus & collocatus. Per cibum ingressa est mors, dicen
Gene. 2. & 3. te dño, in quacumque hora comederis, morte morieris, & per cibum ēt ingreditur vita, dicente ipsa uita, qui manducat hūc
Ioan. 6. panem, viuet in æternum. Homo quidem per peccatū, inquit
D. Bern. Bern. in saxosum quoddam cænum præcipitatus fuit, ex quo factum est, vt non solùm immundus, sed ēt fractus & debilitatus iaceret. Duplici itaque egebat remedio, altero quo sordes abluerentur, altero quo debilitas roboraretur: & ad illud quidem baptismus & pęnitentia, ad hoc vero Eucharistia destina H ta est, quæ nimirum panis ille uitæ est, qui cor hominis confir mat. Quo fit vt huius sacramēti uirtus, inexcusabilem in illo extremo iudicij die, causam reproborū reddat. Quam enim hi scelerum suorum excusationē pretexere poterunt? Si enim carnalis dixerit, infirmus eram, imbecillus eram, ad malū propensus eram, ideoque lapsus sum: iudex protinus respondebit,
Psal. 103. quod longe ante per Prophetā dixit: Numquid resina non est
Hier. 8. in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare ergo non est obducta cicatrix filiæ Populi mei? Hoc est, nūquid in Ecclesia mea sacramēta & infirmitatis remedia non sunt? nó erat panis vitæ

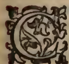
qui

A qui cor tuum confirmaret? Cæterum cùm filij Prophetarum noxias herbas in cibũ ignoranter decoxissent, vbi ad prãdium ventũ est, earũ amaritudinem sentientes, ad Elisæum clamare cœperunt: Mors in olla vir Dei, mors in olla: at ille farinæ pugillo in ollã immisso, earũ amaritudinẽ in salutarẽ dulcedinẽ vertit. Quis in hac historia nõ aperte videat, cælestis huius panis salutarẽ dulcedinẽ & virtutẽ, adumbrari? Quis non videat quantam vtilitatẽ, quamque vberrima cõmoda hoc sacramentũ hominibus qui digne illud suscipiunt, adferat & adportet? 4. Reg. 4. *Eucharistia quantas adferat vtilitates.*

B Sabbatho post Dominicam in Passione.

CONCIO QVARTA.

Inuidia & malitia quam sit detestabilis.

COGITAVERVNT *principes sacerdotũ &c.* Io. 12. Satis aperte constat quanta esset horum malitia & inuidia, quandoquidem vbi maxime illos compungi oportuit, qñ clementiam illius admirari C debuerunt, qñ futurorũ euentus erant expauescendi, qñ denique à rebus præteritis etiam de futuris credendũ erat, tunc etiam Lazarum volũt interficere. Oĩs quidem malitia, inquit Chry. confunditur aliquoties ratione veritatis, corrigitur aũt numquam, maxime eorum qui proposito malo, & non ignorantia peccant. Et quemadmodũ si quis claudere voluerit aquæ currentis meatum, si vna ex parte exclusa fuerit aqua, violentia aliunde sibi semitã rumpit: sic & istorũ malignitas ex vna parte confusa, ex alia erũpere vult. Sicut non potest fieri, vt ligna D mittendo extinguas ignem, sic vix potest fieri, vt rationẽ dicendo places hominem malũ. Et sicut ignis quanto amplius ligna susceperit, in maiorẽ flammã erigitur: sic animus malus quanto clariora viderit opera, eo amplius in malitiã excitatur; & ita isti iusto Dei iudicio, eius particularibus fauoribus destituuntur, sine vlla Dei culpa. Vt.n. infirmus sibi ipse denegat salutẽ, si præscripta à medico pharmaca renuat accipere: ita non est quod impius de Deo cõqueratur, si minus eũ suis specialibus prosequatur auxilijs, propterea quod ipse Deum repellit, ipse eius salutem reijcit, præceptis & inspirationibus diuinis cõtra dicendo. Quemadmodũ tametsi sol ipse splendidissimos emit

Mali quõ reddantur deteriores. Chrysost. in non abso. ho. 42. to. 2. Simile. Simile. Simile. *Animi deprauati cõditiones.* Similitudo. Simile.

tat radios suos, si quis tñ ei fenestras clauserit, is quidem spon te sua in tenebris versabitur, nulla in sole adhærescente culpa: sic tametsi nobis Deus frequēter suas immittat inspirationes, si nos aures mentis ipsis occludimus, ipsi quidem spōte nostra in tenebris versabimur. Grauis porro affectus est inuidia, inquit Chrys. & plenus simulatione: hic orbē terrarū innumeris repleuit malis, hinc ambitio, hinc diuitiarū insatiabilis appetitus, hinc inanis gloria. Hic morbus auaritiā peperit, iustitiā corrupit, & innumera mala attulit, & tñ eam non vitamus: sed per eam feris peiores reddimur, & pauperibus ēt vim inferimus, atque eos spoliamus. Reprehendimur pp hanc quotidie, & tñ nil proficimus, vnde potius deflendi sumus, sicut Christus fleuit super ciuitatem, videns eius ruinam. Nunc quidem illud vsurpari pōt: Vocate flentes, & ad sapientes mittite, & loquantur: atque hoc fortasse pacto morbū hunc qui in multorū cordibus habitat, & qui agros rapina complectitur, eijcere poterimus. Cęterū tanta fuit istorū Pharisęorū inuidia, qua Christū prosequebantur, vt in mortem omnium atrocissimā eruperit, atque illi vitam abstulerit, qui vt toti mundo vitam daret, in hunc mundū venerat. Quodsi huiusmodi cōsideratione inquit Chry. non efficimur meliores, nonne lugendi, & plangendi sumus? Et certe præ inuidia adeo longe distamus à diligendis inimicis, vt nec amicis quidem amoris vicem, charitatisque reddamus, sed odio habeamus ēt diligentes. Cùm enim bonis inuidemus, & eorū existimationem lędimus, quidnam quęso aliud id est, quam extremi cuiusdam odij indicium? atque ita etiam Ethnicis deteriores videmur. Christus quidē nos orare ēt pro ijs qui nos persequuntur iubet, & tñ nos insidias & dolos amicis ēt concinnamus: Christus maledicentibus benedici iubet, nos è contrario aut priores maledicimus, aut maledictis alterius, multiplicata maledicta restituimus. Nonne tibi videntur contraria esse præceptis Christi quæ gerimus? Si inuidiæ & dissensiones in secularibus viris turpissimæ sunt, quanto turpiores erant in his principibus sacerdotum & pharisæis, quanto que turpiores erunt modo in viris Ecclesiasticis, si se inuicē mordeant? Vnde Pau. ait: Quòd si ad inuicem mordetis, & comeditis vos, videte ne ad inuicem consumamini. Debemus ergo in pace & quiete hic viuere, sicut faciebant animalia illa in arca Noe: quod cū non facimus, hinc mala multa proueniunt. Vnde Dauid dicebat; Conturbatæ sunt gentes, & inclinata sunt regna. Item Isa. Et concurrere faciam Ægyptios aduersus

In vitijs perseuerare quantū noceat.

Chryso. in Io. ho. 63. to. 3.

Luc. 19.

Isa. 22.

Chry. li. 1. de cōpun. cor. to. 3.

Mat. 5.

Luc. 6.

Mat. 5.

Gal. 5.

Gen. 7.

Psal. 45.

Isa. 19.

E

F

G

H

Ægy-

A Ægyptios,& pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum. Vide obsecro qūo Ecclesia pp suam vnionem semper præualuerit contra tyrannos. Vnde in Act. dicitur: Multitudinis credentium erat cor vnum. Hinc ēt Christus sæpe pacem commendabat. Si diuisio linguarum tantam excitauit olim discordiam in ędificando, quid faciet diuisio cordium? Margaritę quidem pretiosæ,& pretiosa metalla ex cōcordia quadam elementorum generari videntur: si ergo tm̄ potest cōcordia, vide obsecro ꝙ qūo soleat medicus discordes humores in corpore humano moderari & ad concordiam quandam reuocare: item B cytharedus querulas chordas concordare solet. Sic ēt in communitatibus & repub. cōcordia concilianda est & procuranda. Vnde Christus dixit: Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur: item Spiritum sanctū misit super vnitos & congregatos Apostolos. Vnde Aug. ait, ꝙ sicut anima membra à corpore separata non viuificat, sic Spiritus sanctus corda exposcit vnita in virtute & sanctitate, vt in ipsis habitet. Non vacat sanè mysterio, ꝙ dicatur de singulis quæ Deus creauerat, ꝙ essent bona,& tamen de omnibus simul dictum est, quòd essent valde bona. Item in secundo die non videtur appositum quòd C essent bona, quoniam vt aliqui doctores aduertunt, dualis ille numerus iam videbatur se ab vnitate separare, quæ plurimum grata est Deo: adde ēt ꝙ ibi fiat mentio de diuisione linguarum, vt inde intelligamus quantum displiceat Deo diuisio cordiū & discordia. Porro aduerte, isti discordes homines & peruersi Pharisæi quale inuenirent medium & quam peruersum ad obscurādum tam illustre Christi miraculum, nempe vt Lazarum interficerent: hæc enim est malorum conditio, vt mala ēt exquirant media: non sic faciūt boni, quin potius bonis gaudent medijs,& non malis. Vnde Amb. narrat de quodam duce D Romano, quòd cū medicus quidam ad eum accessisset dicēs, quòd ipse venenum propinaret aduersario suo cū quo belligerebat si ipse vellet, atque ita vinceret: noluit tn̄ tale mediū, sed potius medicum puniendum censuit. Refert etiam Plutar. dixisse aliqn̄ Themistoclē Atheniensibus, se quidē velle ipsis salutare dare consilium: cùm aūt ipsi dicerent, vt secretò illud Aristidi diceret,& ipse ad populū illud referret si conueniret: dixit Themistocles Aristidi, Classem vniuersę Gręcię cōburamus,& ita eius dominabimur. Tunc Aristides populo dixit: nihil Themistoclis consilio vtilius, at nihil iniustius: quod cū populus audisset, Themistoclē amplius ea de re loqui prohibuit.

Act. 4. Ioann. 16. Genes. 11. Simile. Mat. 12. Luc. 11. Acto. 2. Augus. ad fra. in ere. ser. 2. Gen. 1. *Iniqua media non q̄ramus.* Ambrosi. lib. 3. offi. c. 13. Plutar. Themist. Arist.

Quomodo debeat audiri verbum Dei.

Verbũ Dei non audiamus negligenter. Chryso.in Ioã. ho. 1. to. 3. Ioan. 15. Psal. 46. Rom. 14.

VIdetis quia nihil proficimus. Sic dicere possumus in tantis concionibus quas audimus, ꝙ scilicet propter culpam nostram nil proficiamus. Vnde Chry. ait, magna nos formido teneat, ne diuinæ sententiæ simus obnoxij, cùm inquit, Si non venissem, & locutus eis non fuissem, peccatũ nõ haberent. Quid enim amplius quam qui nil audierunt consequimur, cùm auditis diuinis sermonibus, nil ex his domũ referimus, sed verba tm̃ admiramur? Quare summa nobis attentione laborandum est, ne nobis dicat quòd aspidis surdæ aures habeamus. Quid F enim à fera talis differt auditor? nonne omnibus brutis est rationis expertior, qui loquentem Deum audire dedignatur? Si Deo placere homines debent, qui audire negligit, quanam ratione id assequetur? Considera igitur quam turpe & quam scelestum sit, cùm Christus nos ex hominibus angelos fieri velit, ex hominibus in belluas potius sponte nostra mutari. Non debemus esse contenti, ait idem Chry. vt Dei verbum tm̃ audiamus, sed debemus ita audire, vt operibus illud exequamur: Super arenam. n. ædificat, qui audit verba Christi, & non facit ea: verba enim quæ non conuertũtur ad opus, arena sunt spar G gibilis. Sicut. n grana arenæ non conueniunt in vnum, neq; adhærent ad inuicẽ, sed semper sunt separata: sic verba quæ audiuntur, & non conuertũtur in vnã iustitiæ massam per opus, separata sunt & dispersa, & ideo assimilantur arenæ, quæ nunquam in semetipsa cõiungitur. Ergo super arenam se ædificat omnis Christianus, qui ex auditu solũ verborũ dicit se credere in Christũ, & non per opera bona se cõfirmat in ipso Christo.

Chrys. in non absol. homil. 20. tom. 2. Simile.

Debet quidem sibi persuadere auditor quòd quamuis habilis sit & maximum feruorem secum habeat, indiget nihilominus diuina ope & auxilio, vt possit bene proficere. Vnde D. H August. ait: Firmissime tene, & nullatenus dubites, non posse quidem hominem, quem ignorantia literarum, nec aliqua prohibet imbecillitas, vel aduersitas, verba sanctæ legis & Euangelij, siue commode legere, siue ex ore cuiusquam prædicatoris commode audire, nisi quem Deus gratia sua præuenerit, vt quod audit corpore, & corde percipiat, & accepta diuinitus bona voluntate atque virtute, mandata Dei facere & velit & possit. Non enim qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Qui etiam Deus operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.

D. Augus. li. de fi. ad pe. part. 2. to. 3.

Paruam

A Paruam quidem affectionẽ & voluntatem aliqui homines videntur habere ad audiendum verbũ Dei, adeo vt aliqui sint qui parũ curant audire illud, & videntur floccipendere. Quòd si audiunt, & ad concionem se conferunt, non id faciunt vt vitã suam in melius emendent, sed ibi potius Deũ offendunt, q̃ ei placeant, spectaculis potius muliercularum vacant, quã rebus dominicis intendant. Alij verò audiunt etiam verbũ Dei, non vt proficiant, sed ad vanã curiositatem, vt audiant quanam lingua vtatur concionator, qua ve elegantia, quo gestu & concinnitate. Denique tm̃ audiunt ad aurium voluptatem, nõ autem *Verbũ Dei aliqui videntur negligere.*

B ad vtilitatẽ suam, sicut solent homines musicam audire. Atque ita congruit eis illud Ezech. Verbum quippe domini versum est illis in carmen musicum, quod suaui dulciq; sono canitur, quandoquidem isti non in sententiarum, sed vocum tantùm dulcedinẽ & suauitatem ac sonum attendunt: qui similes mihi esse vñr his qui libris serico & auro ornatis, literisque minio, varijsque imaginibus depictis puerorum more gaudeant, quid verò intus contineatur, non modo non aduertunt, sed nec legere quidem dignãtur. Tales igitur sunt qui solam concionatoris elegantiam, & verborum flosculos attendunt, cætera vel negligunt, vel ad se pertinere minime putant. De quibus in Ecclesi. Ezec. 16. Simile.

C dicitur: Cor fatui quasi vas confractum, omnẽ sapientiam non tenebit. Idem etiam ait: Quasi in percussura cribri puluis, sic aporia, idest scoria in cogitatu illius. Cribrum enim solas retinet paleas, triticum aũt effluere sinit. Sunt rursus alij, quorum pectora sic generis humani hostis obsedit, vt nullis diuinæ vocis fulminibus perterreãtur, vel parum animo commoueantur: qua autem ratione eorundem aures obstruat, proposito hoc exemplo indicabo. Bombyces, hoc est vermes illi, qui serica fila nectunt, ita tonitruorum sonitu grauantur, vt interdum etiam Ecclesi. 21. Ecclesi. 27. Simile. Similitudo.

D moriantur, quo fit vt qui eos nutriunt, tympana frequẽter pulsent, vt sonitui molliori assueti, à grauiori tonitrui sono non lædantur. Tales sunt aliqui audientes, vt scilicet quamuis terribilia multa concionatores dicant, non magis moueãtur, quam si talia non audirent, ita assuefacti sunt soli verborum sonitui, vt intimos sensus non penetrent: quin potius corda sua ita obfirmata habent, vt similia esse videantur peltis quibusdam ab omni sagitta impenetrabilibus. Simile enim quidpiã antiquus hostis excogitasse videtur, qui eorum improborum corda ita obdurauit, vt nullis verbi diuini fulminibus penetrari aut concuti possint, atque ita parum prodest eis verbum diuinum. *Obstinatio detestabilis.*

Longè quidem aliter se Isa. Dei verbum audire testabatur cùm diceret: Dñs aperuit mihi aurem, ego autem non cōtradico, retrorsum non abij. Sic etiam Iac. Apost. nos audire monet cùm ait: Estote factores verbi, & non auditores tm̄, fallentes vosmetipsos, quia si quis auditor est verbi, & non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis suæ in speculo: considerauit enim se, & abiens oblitus est qualis fuerit. Hoc est, quemadmodum nil iuuat faciem in speculo cernere, nisi eius maculas tergas: ita nil confert aïæ sordes in diuini verbi speculo videre, nisi eas diligēter absterseris, & vitā tuam ad normam doctrinæ cœlestis effingas. Et quemadmodum nonnulli oblectantur quidem musica, & musicos aliquorū fortitudinem, & res gestas, factaq; præclara canentes, libenter audiunt, sed tn̄ virtutes quasi illi laudibus efferunt & cantibus celebrant, imitari non curant: sic oblectationis & recreationis tm̄ causa multi concionem audiunt, sed nō imitantur virtutes quas concionatores laudant. Quod præuidens Paul. dixit Timotheo: Venit tēpus cùm sanam doctrinam non sustinebūt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus. In Actis etiā Apost. legimus Athenienses ad nihil aliud vacasse, q̄ vt aliquid noui dicerent aut audirent. De talibus inquit Sene. Nouimus quosdā, qui multis apud Philosophiam annis perseuerauerint, & nil tn̄ didicerint, quos ego non discipulos Philosophorum, sed inquilinos voco: sic ergo appellari poterunt, qui ex tam multis concionibus nil proficiunt.

[Margin: Isa. 50. / Iacob. 1. / Similitudo. / Simile. / *Auditores non proficientes quibus comparentur.* / 2. Tim. 4. / Seneca.]

[Right margin: E / F / G]

Sanè auditores, qui ex concione parum proficiūt, aut nihil potius, valde debilitant animū concionatoris, & frangunt eius ad maiora conatus. Vnde Chrys. ait: dum volo solitā tractare doctrinam, moram quandam traho, ac mecū ipse hęsito: mentem enim meam confudit & cōturbauit superueniens tristitię nubes, imo non solùm tristitiæ, sed & cuiusdam iræ, ita vt vix sciam quid faciendū sit, & mentem teneat magna hæsitatio. Nam cùm cogito quòd oēm nostram doctrinam, & quotidianam admonitionem, ad modicum diaboli flatū, obliuioni tradideritis, ecqua quæso alacritate potero iterum de prædictis vos docere & instruere, quæ tā cito animo exciderunt? Qūo non contristabor, tantam intuens dissolutionē vestram, atque ꝙ semen iaciam supra duros lapides? Timeo quidem & anxius sum, ne hoc vobis ad maiorem accusationem cedat, quia vt dr̄ Luc. 12. Seruus qui scit voluntatem domini sui, & non facit, plagis vapulabit multis. Et certè quemadmodum nihil prodest

[Margin: Chryso. in Gen. ho. 6. tom. 1. / Luc. 12. / Simile.]

[Right margin: H]

A prodest rectè plantasse aut inseuisse arborem aliq́,si antequam fructum proferat suum,euellatur siue præscindatur; ita parū prodest audisse verbū Dei & plantasse illud in anima,si priusquam fructum producat suū,illud deleat obliuio, præscindat peccatum, & denique radicitus conuellat consuetudo mala. Quemadmodum emptores multi celatoris siue argentarij fabri officinam introgressi,alij sibi torques, alij annulos,alij gēmas,alij denique alia pretiosa coemunt,nonnulli vero, qui emendi voluntatem non hñt,accipiunt sibi inde carbonē quendam,depingendo paratū, qui fortè argētario fabro casuq́; ex-
B ciderit,& eum duntaxat ex tam nobili officina reportant,quo manus suas inficiant & nigrefaciant: ita planè contingit in his qui ad concionē audiendam confluunt, nimirum vt qui cùm proficiendi studio illuc accedunt, alij sibi accommodatā deligant sententiam,alij suis informandis moribus accōmodatum decerpant exemplū, & denique singuli singula sibi conuenientia accipiant: qui verò id in animo non hñt, & profectui suo minus student,carbonem tm̄ quendam secum referūt,hoc est vocabulum aliquod minus elegans & splendidum, vel defectum aliquem, aut linguæ lapsum inconsideratum & impro-
C uisum,taliq́; carbone conscientiam suam denigrant, & cōmaculant,murmurando de vocula illa non satis idonea. Ecce ergo qualem isti tales fructum reportent ex ipsa cōcione quam audiuerunt quidē,non tñ animo attento & ad parendū parato,sed curioso & vano, atque ad murmurandum exprompto.

Simile.

Multi auditores non audiūt cū desiderio proficiendi.

Aliqui auditores obliuiosi.

Vnusquisque igitur seipsum introspiciat,& qua ratione sacris concionibus audiēdis assistat,quidq́; ex illis profectus audiendo capiat,diligenter inquirat,vt aliquo modo cognoscere possit,an in virtute proficiat.Sūt enim quidā,qui viginti fortè annis, & eo amplius, sacras conciones in templis audierunt, à
D quibus tñ si roges,an hoc tam longo tempore,tantoq́; studio, aliquid de prauis suis moribus detraxerint, hoc est an is, qui passim mentiri, deierare, conuiciari, detrahere,male precari, vindictam expetere, & concupiscere quæcunque collibuisset, in vsu habebat,aliquod ex his vitium à se abdicauerit,vel aliquod saltē pietatis officiū amplexus fuerit,hoc est, si orare,si meditari,si pios libros legere,si ieiunijs carnē macerare,si diuina sacramenta paulo frequentius sumere,si laborantes proximos charitatis operibus iuuare, si denique aliquid horum designare tot auditis concionibus statuerit: multos inuenie-mus,qui si verum fateri velint,se nil horum effecisse dicunt.

Proficiamus in virtute.

Eccleſ.1. Quid enim eſt, quod futurum eſt, niſi id quod ante præceſ- E ſit? Imo verò tanto minus de te ſperare potero, quanto difficilius eſt, inueteratam conſuetudinem, quam adhuc nouam & recentem ſuperare. Scio diuinæ gratiæ nil eſſe impoſſibile, hæc tamen vehemens apud me perditionis tuæ cõiectura eſt, atque eo vehemẽtior, ſi tu quiſquis in hoc periculo modo degis, dum hęc audis, nihilo magis commoueris, quàm ſi hoc nil ad te pertineret. Hoc enim non leue cæcitatis & obſtinationis, ac proinde reprobationis indicium eſt. Vnde Iſocrates dicere ſolitus erat: Neque enim minus turpe eſt, vtilem orationem cùm audieris, non diſcere, q̃ boni quidpiam ab amicis F non accipere. Maxima quidem eſt felicitas incidere in Chriſti rete, ſicut ſumma eſt infelicitas eorum qui hoc rete effugiunt, & à ſe excutiunt. Qui ſimiles eſſe videntur cuidã piſci, de quo inquit Pli. ꝙ ſi forte viderit ſe hamo comprehenſum & irretitum, ſoleat à ſe viſcera ipſa atque inteſtina abijcere, vt ita ſe excutiat ab hamo, & poſtmodum eadem reſumit, & in priſtinam redit naturam atque ingenium.

Iſocrat.

Simile.
Pli. lib. 9. c. 43.

Dominica in Ramis Palmarum. G

CONCIO PRIMA.

CVM *appropinquaſſet Ieſus Hieroſolymis, & veniſſet Bethphage ad montem Oliueti.* Matthæ. 21. Luc. 19. Ioan. 12. Præceptũ legis erat vt decima Luna primi menſis agnus inferretur, vſque ad decimam quartam, qñ ad veſperã immolabatur. Sic ergo voluit verus agnus ex omni grege ſine macula electus, pro populi ſanctificatione immolandus, Hieroſolymam modo accedere, & appropinquare loco paſſionis, vt etiam per hoc clareſceret, H quia non inuitus, ſed ſponte pro humani generis ſalute mortẽ pateretur. Voluit ergo oſtẽdere ſe eſſe agnũ immaculatũ, qui peccata tolleret mũdi, & exẽplar ac veritatẽ typici illius agni.

Cyrill. in Ioã. lib. 8. c. 9.

Spõte ſe obtulit Chriſtus paſſioni.

Ioan. 1.

Miſit duos diſcipulos. Duos diſcipulos mittit Chriſtus, vt ſoluant aſinam, ideſt peccatorem, nempe mittit ſpem & metum. Inuenietis etiam aſinam, i. carnẽ laſciuam ſtolidamque, alligatam prauis & ueteribus cupiditatibus & cõcupiſcentijs, & alijs peccatorum funibus. *Miſit duos.* Mittuntur quidem duo, ut nobis commendetur mutua fraternitas & beneuolentia, & ꝙ mutuis etiã nobis opitulemur auxilijs. Duo ẽt miſſi ſunt,

Galfri.

Author.

A ſunt, nempe Moyſes, & Aaron ad educendos Hebræos ex ſeruitute Ægypti: item duo reſeruati ad promiſſionis terram ingrediendam: item diſcipuli bini mittuntur à Chriſto; vnde intelligas quãtum Deo placeat mutua charitas. Ideo duos miſit, quia per duo generalia mãdata omne genus hominum de peccato abſoluitur, nempe Diliges dñm Deum tuum, & proximum ſicut te ipſum: Itẽ per illa duo, quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, & quod vultis vt faciant vobis hoĩes, facite & vos ſimiliter, vt ait Chryſ. in nõ abſo. ho. 37. *Ite in Caſtellum.* Eſt quidẽ peccator caſtellum, quod contra Deum eſt, idcirB coque neceſſe eſt, vt eatur ad hoc caſtellum, & varijs quidem machinis impugnetur, vt tandẽ capi poſſit, & in Dei ſeruitutẽ redigi. Vnde Apoſto. ait: Inſta opportune, importune &c. Huc etiam ſpectat illud quòd Deus præciperet Ezech. vt ſpecularetur tã ſolicitè & diligenter abominationes illas. Tum ẽt adhibendũ eſt illud mediũ ad hoc caſtellum expugnandũ, vt ſcilicet proponatur oculis peccatoris & deſcribatur cæleſtis illius Hieruſalẽ gloria atq; maieſtas: quod inſinuari vr̃ Ezec. cùm dñs præcepit prophetæ, vt deſcriberet in latere ipſo Hieruſalem, ſiquidem in latere hoc eſt in corde peccatoris duro C proponere & manifeſtare debemus gloriã illius cœleſtis Hieruſalem. Item proponenda ſunt tormenta illa perpetuo duratura ipſius gehennæ: quod ſignificari etiam vr̃ in eo quod dictum eſt ipſi prophetæ, vt ſumeret ſibi ſartaginem: nã ſicut in ſartagine decoquuntur quæ volumus, ita in gehenna impij exuruntur. Talibus igitur machinis expugnandum eſt caſtellum peccatoris, vt ita tandem molleſcat & conuertatur.

Inuenietis aſinam alligatam. Animã quidẽ per culpã mortiferã alligata manet: nam oẽs hoĩes anteq̃ peccemus in manu noſtra habemus vtrum velimus diaboli ſerui fieri, at verò D poſtq̃ peccauimus, ſerui eius ſumus. Et ſicut nauis amiſſo gubernaculo, illuc ducitur, vbi tẽpeſtas tulerit: ſic & homo Dei gratia per peccatum deſtitutus, in varia labitur præcipitia, & ligatus manet, adeo vt niſi Deus validæ ſuæ miſericordiæ manu, eũ ſoluerit, ſẽp in peccatorũ vinculis permanebit. Sicut enim populus ſibi creat regẽ, tunc penes ſe eſt, quẽ eligat; at poſtq̃ elegerit, ſubditur eius poteſtati: ſic ẽt homo antequã peccet, poteſt ſibi quem voluerit regem eligere vel Chriſtum vel dæmonẽ; at verò ſi dæmonẽ elegerit, iã eſt ſub eius iugo, & per ſe ſolũ non põt illud excutere, ſed Dei gratia opus eſt.

Aſinam alligatam, & pullum cum ea. Apertè in pleriſque homi-

Exod. 5. Num. 14. Mar. 6. Chryſoſt. Author. 2. Tim. 4. Ezec. 8. Ezec. 4. *Cordibus proteruis quot machinis opus ſit.* Ezec. 4. Simile. Chryſo. in non abſol. homil. 37. tom. 2. Simile. *In quanta verſetur aliquis miſeria Dei gratia deſtitutus.* Simile.

Peccati iu hominibus videmus, ꝙ ad diuina percipienda rudiſſimis iu- E
gum q̃ dif- mentis ſimiles exiſtant: quod malũ-vtinam quotidie non ex-
ficulter ex- periremur. Sed tolerabilius forſitan eſſet, ſi non tarditas hæc
cutiamus. malitia & feritate indomita cumularetur. Cuius rei gratia nõ
Pſal. 48. ſolùm iumentis inſipientibus, ſed etiam pullis iumentorum
indomitis, atque adeo truculentiſſimis feris, homo in literis ſa
Ezec. 1. cris aſſimilatur. Hac enim de cauſa dñs ad Ezec. ait: Fili hoĩs,
increduli & ſubuerſores ſunt tecũ, & cum ſcorpionibus habi-
Matt. 7. tas. Et in Euangel. Nolite ait dñs, ſanctum dare canibus &c.
Iob 30. Itẽ Iob: Frater inquit fui draconum, & ſocius ſtruthionum.
His enim tam tetris nominibus ſcelerati hoĩes appellantur, ꝙ F
Multi bel- harum ferarũ mores imitentur, imo ẽt feritate vincant. Nam
lua imma cum ratio & ingenium libidini, aut crudelitati, aut huiuſmodi
nitate ſupe motibus ferinis ſeruit, atque ad oĩa flagitia induſtriã exacuit,
rare viden tm̃ neceſſe eſt oẽs belluas feritate vincat, quantũ cupiditas in-
tur. ſtructa & armata, cupiditatẽ nudã & inermẽ ad facinus ante-
Ariſtot. cellit. Vnde Ariſt. improbũ hoĩem inter animalia cuncta no-
Inhumani centiſſimũ eſſe ait, ꝙ improbitas ingenij acumine munita, ma
ſunt impro ximas rebus humanis clades inferre poſſit: arma namque oĩa
bi. ſiue virtutis, ſiue cupiditatis, ſunt in rationis ſolertia, vt ſint fe
Similia. ris oĩbus immaniores, quo ſunt rationis & conſilij participes. G
Sic igitur fit, vt nullus ſus lutulentior, nulla vulpes fraudulen
Similitu- tior, nulla leæna truculentior, nulla tygris immanior hoĩe ſce
do. lerato & cupiditatibus ſuis addicto, poſſit reperiri. Ceterùm
ſolent iumentorũ ſeſſores calcaria & frænũ geſtare, quorũ al-
tero tarditati, altero præcipiti iumentorũ celeritati cõſulant.
His ẽt adiumentis dñs Ieſus piorũ mentibus inſidens vtitur.
Nam & tardos atque negligentes ſecretis inſpirationibus ve-
lut calcaribus, ad curſum acuit, frænum ẽt ſenſibus noſtris, ac
præcipuè cordi omniũ ferè ſcelerum ſeminario adhibet: feli-
ces aũt inquit Amb. qui talẽ internis renibus habere merue- H
runt rectorem; felices, quorum ora, ne multiloquio ſoluantur,
habena verbi cœleſtis reſtrinxit, atque etiam compeſcuit.

Chryſ. in *Soluite & adducite mihi.* Soluite per doctrinam veſtram,
non abſo. per miracula veſtra, q̃ & Iudæi & gentes per Apoſtolos ſunt
homil. 37. liberati, adducite verò mihi per miniſterium, ideſt ad gloriã
tom. 2. corrigite illos Et ſiquis, &c. Ne dicatis dñs tuus, neque dñs no
ſter, neque dominus iumentorum, vt intelligant omnes, quia
ego ſolus dominus non ſolùm animalium, neque ſolùm eo-
rum, qui mihi ſubditi ſunt, ſed omnium hominum, etiam
qui mihi contrarij ſunt.

Et

A *Et confestim dimittet eos.* Mouit enim cor possessoris asinę, vt simulatq; audiret, dominus his opus habet, illam præberet. Idem contigit cùm petijt hospitium ad celebrandum conuiuium vltimæ cœnæ: nam cùm cęnaculi dominus audiret, magister dicit, statim omni remoto obstaculo cęnaculum tribuit. Hoc etiam contigit cùm iussit Deus populum Israel exire de Ægypto, præcepitq; vt vasa argentea & aurea exigerent. Vbi ne Hebræi diffiderent, addidit dicens, dabit dominus gratiam populo suo coram Ægyptijs. Luc. 21. Exod. 11.

Vt adimpleretur quod dictum est. Vide quam firmiter, ait Ambr. & constanter impleat Deus quæ dixerit, atque promiserit, vt inde discamus ita nos gerere in licitis, honestisq; pollicitis nostris. Quia domus Saul non impleuit promissionē factā Gabaonitis, fuerunt atrociter puniti. Sic Hebręi promissū seruarunt ipsi Raab: itē qn̄ expugnauerunt Hierico. Sic Dauid ne putaretur consentire in morte Abner, multa ei humanitatis obsequia exhibuit: vnde textus ait, & omne vulgus & vniuersus populus cognouit, qm̄ non actum fuisset à rege, vt occideretur Abner. Quin ēt vt plenius satisfaceret ait, Retribuat dominus facienti malum, iuxta malitiam suam. Insuper C etiam philosophus ille Democritus dixit, Ad largiendum sis propensus, quæ honesta promiseris. Et Sylli. ait: Amb.li.3. B offi.c.10. 3.Reg.21. Iosue 2. Iosue 6. 2.Reg.3. Democri. Sylli.

Fœdera mortales ne sæuo rumpite ferro,
Sed castam seruate fidem.

Isocrates: In promittendo tardus esto, in exequendis promissis celer. Isocra.

Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus. Hoc est enim, quod potissimum in regibus desiderare hoīes solent, ne in superbiam elati cum austeritate imperent & cū potentia. Vt enim Salo. ait: Misericordia & veritas custodiunt regē, & roboratur clementia thronus eius. Hæc ergo prima regis nostri laus est, q̄ D ipse quoque suis imitandā proposuit, cùm ait: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Si talis ergo rex nr̄, meritò de illo Zach. ait: Venit tibi mansuetus inquā, non terribilis & metuendus: non enim ad hoc venit vt bella suscitet, vt tributa populis imperet, vt eos molestis moribus premat, nec vt terrena auferat, qui cęlestia donat. *Venit tibi mansuetus.* Videlicet ad improperia, ad contumelias, ad plagas & verbera sustinenda; corpus enim suū dedit percutientibus, & genas suas vellentibus, vt ait Isa. denique tanta huius regis extitit māsuetudo, tantaq; per eā nobis contulit, vt per eā Apost. petat ab hominibus. Ezec. 34. Prou.20. Matt. 11. Zach. 9. Isa. 50. 2.Cor.20.

nibus. Non enim credendum erat, huic uirtuti aliquid negaturos eos qui eius merito seruati & redempti erant. Si ergo tantum huic uirtuti debemus, qua seruati sumus, cur non eam in nostris moribus exprimere studemus? Si, E

Regis ad exemplum totus componitur orbis,

Cur non ad regis huius mansuetudinem vitam nostram componamus? Quid facit in pectore Christiano ferarū iracundia, serpentum furor, vindictæ cupiditas, & viperæ lingua, quæ tota die detrahit, subsannat, iridet, maledicit, & male precatur? *Venit tibi mansuetus.* Quis nō facilem sibi esse putet accessum ad eum regem qui mitis & pauper est, & tā humili vehitur iumento? Si feroci & habenarum impatienti equo insideret, si triumphali curru, & armatorum militū manu stipatus incederet, timeret utique pauperū & infimorum hominū turba ad illum accedere: nunc aūt cùm totus paupertatis, humilitatis, & lenitatis insignibus, velut gemmis & purpura ornatus ueniat, quis adeo pauper erit, qui non ad pauperem? Quis adeo abiectus, qui non ad humilem? Quis adeo timidus, qui nō ad mansuetū accedere confidenter audeat? Præsertim cùm is sit, cui nil aliud magis quam humiliū & mansuetorū placeat oratio? Si enim similitudo amoris causa est, quid magis humili regi quam humilitas? Quid mansueto, q̄ mansuetudo placere pōt? Cæterum & tam humili iumento vectus est, vt pompas ac fastum mundi damnaret, & humilitatem virtutū omnium fundamentū & custodem, regniq́; sui præcipuum decus & ornamentum commendaret. Lex enim huius noui regni, professio est veræ humilitatis: quæ virtus adeo propria Euangelicæ professionis est, vt quemadmodum gentiles philosophi, tres illas Theologicas virtutes, fidem scilicet, spem, & charitatem, quæ maxime propriæ Christianæ religionis sunt, non agnouerunt, ét humilitatem ignorarunt. Cuius rei illud argumento est, quòd hæc uirtus proprio apud latinos nomine careat. Vt enim ea quæ apud veteres non erant in usu, qualia sunt instrumenta illa quæ sulphureo puluere ferreos globos iaciunt, nomine latino carēt, & aut ex similirudine æneæ fistulæ, aut vulgari nomine bombardæ dicūtur: ita hæc virtus à Christianis humilitatis nomine celebrata, nullū apud philosophos nomē habet, vt pote quæ ab eis penè incognita fuerit: hoc enim humilitatis nomen non virtutis insigne, sed abiectionis dedecus latinis significat. Quæ tñ virtus adeo propria Christianæ religionis est, vt eam Dei filius vbi primū in hunc mundū uenit, in sta-

Margin notes: Simile. — Lud. Gra. Dissimil. — *Accedam⁹ ad Christū qui tam mansuetus est rex.* — Iudith 9. — *Magna Christi mā suetudo.* — F — G — Simile. — H — Simile. — *Humilitatem nos docuit Christus.* — *Humilitas præstantissima virtus.* — Luc. 2.

A in stabulo natus,& in præsepio reclinatus,ostendere atque sta bilire uoluerit,eamq; à natiuitate,vita & morte ita cōmenda uerit,vt huic uirtuti celebrandæ,& mentibus hominũ trabali clauo infigendæ,totũ incarnationis & passionis mysteriũ, Ecclesia in huius diei oratione tribuat,cùm ait: Omnipotēs sempiterne Deus, qui humano generi ad imitandum humilitatis exemplũ,&c. Vnde sicut priusquam ad crucis suppliciũ prodiret,discipulorũ pedes lauit, vt eis humilitatē commendaret: ita humili nunc vehitur asello, vt inanem hominũ fastum & superbiam,exemplo suo deijceret: nouerat enim ceruicis no- Ecclesia. Ioan. 13.

B stræ duritiē,nouerat humanæ naturę morbum,qui à superbia initiũ sumens,eodem nos morbo semper infestat: nouerat ēt hominis ingeniũ,parendi atque alijs se submittendi nescium, memineratq; se dixisse, Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli,non intrabitis in regnum cęlorũ ,ideoq; tam multa excogitauit exempla,quibus nos ad huius tã necessariæ virtutis amorē incitaret. Vera enim illa Sen. sententia est, Nunquam nimis dr̃,quod nunq̃ satis dr̃: quibusdam remedia monstranda,quibusdam inculcanda sunt. Interrogatus quidã,quis potissimũ commeatus nauigaturis in longinquas regiones ne- *Magna superbia nostra.* Matt. 18. Seneca Exemp.

C cessarius esset,aquam respondit; rursusq; rogatus quid secundo loco necessariũ esset, aquam iterũ respondit: tertio quoque idem rogatus,eodem modo respondit. Qua loquendi figura, quã esset huius elementi copia nauigaturis necessaria, declarauit. Quia ergo summus humilitatis magister, huius virtutis dignitatē & necessitatē adeo probe tenebat,ideo quã diu inter hoĩes versatus fuit, nunq̃ destitit siue in uita,siue in morte,variis eã documētis & clarissimis exemplis cōmendare,vt vel hoc argumēto intelligerēt hoĩes, præstantissimũ illud esse,ꝙ æterna sapientia tot modis in omni uita animis ho- *Humilitas nos ducit ad cælum.* Simile.

D minũ infigere voluerit. Cùm æstate incipiente præmaturas ficus hoĩes solicite inquirunt, si quã forte viderint passerculorũ morsibus ac delibatione ab alijs distinctã, protinus eã velut iã maturã abripiunt,ꝙ intelligant auiculas quæ certo naturæ instinctu erudiuntur,in huiusmodi electione nō decipi. Si ergo tm̃ apud te auiũ electio & iudiciũ valet,cur non idem apud te autoritatis pondus Christus habeat, vt ea tibi maxime amplectēda esse statuas,q̃ is cōplexus est, ea vero repudiãda quę ipse repudiauit? Si is igr̃ terrenas opes, si fastũ & superbiam mundi calcauit,& ab ipsis incunabilis labores,inopiã, & humilitatis officia sectatus est, cur nō id maxime sectandum *Humilitas vtilissima virtus cum sit à Christo tantopere commendata. Humilitatē exemplo Christi amplectamur.*

esse

Isa. 7. esse credamus, quod ipse probauit, qui vel hoc nomine à Propheta cõmendatur, quod sciret reprobare malum, & eligere bonum? His ergo de causis vt alias omittamus, tam humili apparatu voluit dñs hodiernam solemnitatẽ celebrare, qua ad nuptias Ecclesię in crucis thalamo consummandas procedebat. E

Mansuetudo clarissima virtus. *Venit tibi mansuetus.* Mansuetudo quidem & clemẽtia maximum est hominis ornamentum, maximeq; viros in dignitate constitutos exornat & illustrat. Vnde Anto. Verus dixit, In maxima potentia & licentia, tibi ipsi cùm omni mansuetudine moderationem adhibeto. Æsopus ait, In rebus secundis ne sis ferox & iniurius cæteris, sed mansuete te gerito, ne aliter si vultum mutarit fortuna, se vlciscantur quos læsisti. Dæmonax, Vitiosos cum mansuetudine exemploq; medicorum sanato, qui non indignãtur ægrotis, sed medentur morbo. Philonides, Simul cum potentia mansuetudinẽ serua, vt non tam timendus, quam reuerentia dignus uidearis & amore. (Ant. Ver. — Æsop. — F — Dæmo. — Philo.)

Euntes autem discipuli fecerunt sicut præcepit eis Iesus, & adduxerunt asinam & pullum. Nec enim potuissent tollere iumentum quidem alienum ab illo dño, qui eos non cognoscebat vnde essent, ait Chry. nisi præueniens spiritus Christi, cor dñi eius præparasset ad omnia. Sic quòd Apostoli soluerunt Iudæos vel gentes de uinculo inimici, in prima quidem facie eorum uidebatur opus, reuera aũt fuit uirtus & gratia Christi. Non enim à Christo duodecim cõstituti totum mundum ligatum sub potestate diaboli soluere potuissent, nisi gratia Christi confregisset uirtutem inimici. *Et imposuerunt vestimenta sua.* Vestimenta sunt præcepta diuina & gratia spiritualis: sicut enim turpitudo nuditatis uestimento tegitur: sic naturalia mala carnis nostræ præceptis & gratia diuina teguntur. Imposuerunt uestimenta sua super eos, idest mandata & gratias quas ipsi acceperunt à Christo, super Iudæos & gentes imposuerunt, idest tradiderunt. *Et adduxerunt asinam & pullum.* Vide quæso quanta cum humilitate sancti Apostoli ducerent tam uilia iumenta, & Christo parerent in his mandatis: tu verò parere recusas, nisi quidem iussa ipsa & imperia plena sint honoris. Sed tñ scias quòd Saul cum asinas patris curaret, ad regnũ euectus est. Item Dauid ex custodia ouium assumptus est. Item Gedeon cùm purgaret triticum, dux electus est. *Eum desuper sedere fecerunt.* Non sedet in curru aureo, ait Cyril. prætiosa purpura fulgens, neque ascendit super equum feruidum, amatorem discordiæ & litis, qui de longinquo

(Margin: Chrys. in nõ abs. ho. 38. to. 2. — G — *Conuersio peccatoris magnum Dei opus.* — Simile. — H — Autor. — *Humilitas Apostolorum.* — 1. Reg. 9. — 1. Reg. 16. — Iudi. 6. — Cyr. in Io. li. 8. c. 10.)

A quo odoratur bellum. Porro Ricar. ait, quod inde erudimur, quã humiliter nos debeamus gerere in solennitatibus. Item ornabatur asina vestibus Apostolicis, vt inde discamus quam bene cohæreant & superponantur honores & dignitates ipsi humili. Sed cur quæso dñe, ait alius autor, tanto cum triumpho ingrederis Hierosolymam, cùm tam breui hic status sit immutandus? vt scilicet intelligamus honores ipsos proximos sæpe esse atque finitimos infamiæ; vnde ait alius autor, natus fuit quidem Christus in Bethleem, sed postmodũ fugere eũ oportuit in Ægyptum: ita ẽt hoc loco lætanter quidem & gloriose recipitur, sed uide quãta paulo post subeat tormenta. Si ergo in viridi ligno hoc fit, in arido quid fiet? Hoc est si seculum nequam factori suo fidem non seruauit, quid quæso nobis de illius fide sperandum erit? *Et eum desuper sedere fecerunt.* Cæsar quidem Romam ingressus est cũ magno triumpho, cuius Currus à quadraginta elephantis ducebatur: item Pompeius magno cũ triumpho ex Aphrica rediens ingressus est: M. Antonij Currum leones, Aureliani cerui vehebant. Quæ omnia nullius sunt momẽti, si cũ hoc triumpho hodierno comparentur. Tu verò, ait Chry. subitam pulli domationẽ admirare, quod non resilijt, nec reluctatus est: gentiũ enim obedientia hinc significatur: quæ oĩa illis verbis facta sunt, soluite, & adducite mihi. *Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in via.* Vestimenta ait Chry. sunt mandata: qm̃ ergo mandata legis Iudaicæ & ceræmoniæ, à Christianis fuere cõculcanda in uia, idest in Christo, ideo tunc illa sub pedibus iumenti sternebãt in uia: & uide qm̃ super iumentum quidem Apostoli posuerunt vestimenta sua: sub pedibus aũt iumenti cætera turba, qm̃ mandatis quidem Apostolorum sternuntur Christiani, legis autem mandata & cæremonias conculcant: quoties enim D circuncisionem spernimus, sub pedibus nostris conculcamus.

Ricar. Pal. in Mat.

Galfri. Matt. 2. Luc. 23.

B

Autor.

Triumphi Romanorum.

Chrys. in Io. ho. 67.

C

Chrys. in non abso. ho. 37.

Ceremonia Iudaica iã extincta.

Alij autem cædebant ramos de arboribus, & sternebant in via. Rami palmarum, ait Cyr. laudes sunt significantes victoriam, qua erat dñs mortem moriẽdo superaturus, & tròphæo crucis de diabolo mortis principe triumphaturus. Solẽt enim victores palma victrice coronari. Et in Apoc. beati illi & sancti ciues supernæ Hierusalem, qui in hoc mundo legitime certauerũt, palmas manibus tenere describuntur. Cæterum vide obsecro quam cito conuersus fuerit in luctũ hic tantus Christi triumphus & in ignominiam. Sic Paulo & Barnabæ immolare noluerũt, sed tñ paulopost lapidabantur. Populus Hieremiæ

Cyr. in Io. lib. 8. c. 9. Apoc. 7. Autor.

Magna inconstantia mundi.

Acto 14. Hier. 42.

miæ dicebat, Omne verbum ad quod misit te dñs faciemus. E
Exo. 5. Magno quidem cũ gaudio hebræi receperunt Moysen & Aa-
Acto.13. ron in Ægypto, eisq; de aduentu gratulati sunt, sed breui mu tauere sententiam, murmurantes contra ipsos. Audientes gen tes prædicationẽ Pauli & Barnabæ, eos cum lætitia receperunt, sed peruersi quidam eosdem postea de finibus suis expu
Exo. 24. lerunt. In præsentia Moysi dixit populus, Cuncta quæ præce
Exo. 32. pit nobis Deus faciemus, at vbi recessit ab eis Moyses, vitulũ
Iudi. 8. conflauerunt. Cùm Gedeon populum de manu Madian liberasset, dixerũt: Dominare tu nobis, & ẽt filij tui, sed ipso mor
1.Reg.8. tuo obliuiscebantur promissi. Samuel recuperatis vrbibus de F manu Philisthinorum, populum liberauit, sed postmodũ populus mutatus est, & regem sibi præesse ac dominari postularunt, contra uoluntatem Samuelis. Quem præterea poterant
2.Reg.15. præstantiorem sibi regem quam Dauidem optare? Sed tñ breui eum de regno depellere uoluerunt, & occidere, alterumq; sibi deligere. Denique qñ Christus pauerat turbas multipli-
Ioan.6. catis panibus, eum regem facere uoluerunt; at verò statim beneficiorum obliti, signa ab eo fieri postulabant. Cæterũ illud non erit obseruatione indignum, ꝙ scilicet sicut inter cætera trophęa imperatorum, regum & ducum, sic Christo superpositum nõ fuerit pallium, siue thalamus, & vmbella illa qua solent regum capita contegi. Verumtamen si id attente conside remus, eo fortasse dicendum erit factum fuisse, quòd scilicet cùm Christus dñs rex sit non solùm terræ, sed ẽt cæli, idcirco velamen nullum habuit supra se, quo sibi cęlum abscondere- tur. Pręterea quod sibi terra contecta sit, & uestimẽtis cooper ta, factũ est vt significaretur quod ipse dixit, videlicet, Regnũ
Cur pallio super posito capiti non fuerit Christus receptus. G
Ioan.18. meũ non est de hoc mundo. Cùm aũt terreni reges imperium nullum habeant in cælestia, sed solùm in hæc mundana & terrestria, idcirco terra ipsis manifestatur, & cælum occultatur. H

Turba autem quæ præcedebant & quæ sequebantur, clamabant Osanna. Latina lingua osanna, salua nos dicitur, ait Gre.
Grego. in Eze.lib.2. ho.17. ab ipso enim salutẽ & priores quæsierunt, & præsentes quærunt: & benedictum qui uenit in nomine domini confitentur, qm̃ una spes, vna fides est præcedentiũ atque subsequentium populorum. *Clamabant dicentes Osanna.* Quod paruuli animaduertentes, parentũ exempla secuti, simili uoce & affectu
Autor. cum illis clamabãt. Qua in re videre licet quantũ parentum exempla apud filios ualeant: ita enim natura comparatũ est, vt pro lege accipiant liberi, quidquid in moribus parentum

com-

A comperecrint & animaduerterint. Quemadmodum enim loquendi formam ab eis accipiunt, cùm eos loquentes audiunt: ita etiam viuendi regulam cùm eorum opera contemplantur. Si.n. orantes viderint, ipsi orant: si facile pauperibus tribuentes, ipsi quoque tribuunt. Contra verò si ludentes viderint, ludunt: si peierantes, peierant: si male precantes famulis, ipsi quoque male precantur. Quo magis pijs parentibus enitendum est, vt non modo suo, sed etiam filiorum nomine, seipsos in officio contineant, ac linguam quidem ipsam, quæ multorum malorum seminarium quoddam est, præcipue moderentur. Simile. *Parentes bonũ filijs exemplum exhibeant.*

B

Dominica in Ramis Palmarum.

CONCIO SECVNDA.

VM *appropinquasset Iesus Hierosolymis.* Matt.21. A monte quidem Olíueti dñs humanũ genus redempturus, Hierusalem appropinquare voluit. Ex pinguedine enim & supereminentia charitatis, Luc.1.

C quæ per oleum designatur, nos redemit, recordatus misericordiæ suæ. Ab hoc enim oliuarum monte, qui est Christus, lux, refectio, & vnctio spiritalis sanitatis nobis aduenit. Ipse autem prior dilexit nos, & ex celsitudine dilectionis suæ, sola misericordia largiente, soluit asinam à peccatis suis, & in supernam Hierusalem introduxit. Elegit autem tempus & locũ in lege prænunciatum, vt se ex certa prouidentia spõtanea voluntate ostenderet passurum. Præceperat enim dominus filijs Israel egressuris de Ægypto, quatenus decimo die primi mensis tolleret vnusquisque agnum, vsque ad quartamdecimam diem 1. Ioan.4. *Ineffabilis Dei misericordia.* Exod. 12.

D in domo sua reseruandum, & tunc immolaretur ad vesperam. Et dominus decima die primi mensis ingressus est ciuitatem, quem Iudæi obseruabant, quærentes quomodo eum interficerent: quinta autem feria ad vesperam, luna quartadecima comprehenderunt eum ad crucifigendum. Et qm̃ non erat locus sacrificij nisi in Hierusalem, sicut dominus constituerat in lege: iuit dominus ad locum in lege præfiguratum, imminente die festo, vt ibi facile posset inueniri, & se non inuitum pati ostenderet, sicut scriptum est: Voluntarie sacrificabo tibi. Et Isa. ait: Oblatus est quia ipse voluit. Vnde & cũ laudibus & ramis palmarum solemniter recipi voluit. Cuius rei occasione, crescẽte *Oblatus est Christus quia ipse voluit.* Psal. 53. Isa. 53.

inuidia Iudæorum reproborum, crucifixus est ab eis tempore E
præfinito & determinato à Deo, sicut Petrus in Actis Apost.
Acto.2. ait. Venit sedens super asinam, quia in humilibus & quietis re-
Isa.66. quiescit, nec tamen contemnas eum quantumcumque potens
Prælati magis velint amari quam timeri. sis in hoc seculo, ipse enim rex tuus est, nec eum negligas suscipere, tibi enim venit ad commodum tuum, nisi per te steterit. Voluit igitur dominus super asinam venire cum humilitate & mansuetudine, vt magis per humilitatem amaretur, quàm per potentiam timeretur. F

Ite in castellum quod contra vos est. Ad literam despectiue Hierusalem vocat castellum, quæ prius fuerat ciuitas sanctitatis, nunc facta est quasi castellum cõtradictionis & rebellionis.
Mundus cur dicatur castellum. Mystice autem vocat castellum mundum, quasi contra Deum munitum: ac si diceret, ite in mundum vobis oppositũ, in quo passuri estis rabiem persecutorũ. Qui contra vos est, & vos contra ipsum, at crucifixi sitis mundo, & ipse vobis. *Si quis autem vobis aliquid dixerit.* Idest, si quis prædicationi vestræ contradixerit, si quis obedire noluerit, instate opportune, importune:
2. Tim. 4. ne desistatis à prædicatione. Porro quòd dicerent ipsis Apostolis, quid facitis soluentes pullum? Significatum est ꝙ contradictiones habituri essent Apostolici prędicatores. Vnde alij dice G
Mar. 2. bant: Quis potest peccata dimittere? Et alij: Qui sunt isti no-
Acto. 27. uorum dæmoniorum annũciatores? *Ponebant vestimenta sua.*
Perseuerẽt prædicatores in diuini verbi ꝑdicatione. Vestes quidem ẽt in via saxosa ponebant, ne asina & pullus pedes lęderent, & vt suauius dominum portarent, quod cum nullo terreno principe factum est. *Venerunt domino obuiam cum ramis palmarum.* In quo significatum est, ꝙ Christus venerat pugnare & superare diabolum. Palma enim coronabantur victores, per quam designatur Christi triumphus, dum pugnauit contra dæmones. Adhuc autem victurus, rex appellari nõ
Pugnemus viriliter, vt coronemur. recusauit, vt ostenderet ꝙ per ignominiam mortis, & tolerantiam doloris, perueniatur ad gloriam regni. Vnde statim in Ecclesia legitur passio Christi: ac si dicatur, ad prædictam gloriã & salutem, quæ est in excelsis, perueniendum est per dolorem H
Acto.14. passionis: Per multas enim tribulationes oportet nos introire quidem in regnum Dei. Voluit præterea dñs tristia miscere lætis, vt ostenderet in hoc mundo non esse veram lætitiam,
Prou.14. quæ semper habet comitem tristitiam: Extrema enim gaudij luctus occupat: & ècontrario tristitia ẜm Deũ vertitur in gau-
Ioan.16. dium. Quid dulcius in volucri ipso hepate? Et quid amarius
Simile. felle? nunquam tñ hepar sine felle, nec fel sine hepate. Coniun-

gitur

A gitur igitur passio laudi & honori ad nostram instructionem, vt in die bonorum non simus immemores malorū, vt sciamus abundare & penuriam pati. Prosperitas enim stultorū perdet eos, in gaudio enim & tristitia tota perficitur vita humana. Vespere enim & mane vnus dies. Sed ò quam dissimilia, tolle, tolle, crucifige eū, & benedictus qui venit in nomine domini! Item rex Israel, & non habemus regem nisi Cæsarem! Quam dissimilia, rami virentes & crux? flores & spinæ? Exemplo igitur dñi in passione patientiam, & in prosperitate exhibeamus humilitatem: nec attollebatur laudibus, nec deprimebatur op
B probrijs. Miscet igitur tristia lætis, exemplum dans vt transitorijs honoribus cor nostrum non apponamus. Fleuit super Hierusalē, plangens reprobos, qui cur plangerentur ignorant, sed in rebus pessimis exultant: ipsa ergo passione gaudium & luctus, dulcedo & amaritudo sese comitantur: dulce lignum, dulces claui, dulcorati mellifluo sanguine Christi.

Ecclef. 11. Gen. 1. Ioann. 19. *Magna mundi inconstantia.* Prouer. 2.

Asinus quidem diaboli peccator dr̄, vt ait grauis quidam autor, quandiu in peccatis commoratur, piger ad omne bonū & ignauus, contra stimulum verbi Dei durus, vt iam aculeum comminationis non sentiat, cùm ex longa consuetudine pecca
C re non cessat. Asinus est animal oneriferum, & quodlibet onus sibi impositum sine discretione suscipit, & peccator nō solùm diuersa pondera peccatorum, sed ēt ipsum diabolum qui omni pondere grauior est, super dorsum suum recipit. Asinus durū & dirum habet rugitum siue vlulatum, & clamat horrende. Sic non solùm verbis malis peccatores Deum & proximū offendunt, sed insuper dum orare, prædicare, vel Deum laudare præsumunt, à domino reprobantur, nec eorum laude vel preci bus delectatur, cùm in peccato velint permanere. Prius peccator tanquam asinus currit ad tribulos quàm ad flores, plus dili
D git fimum stabuli, q̄ purpuram regis æterni: plus paleam vel carduum diligit, quàm si quis ei offerret ciuitatem. Asinus magnas habet aures: sic peccator amplas & apertas habet aures, vt audiat verba vanitatis, & detractionis: asinus vltra metas cōsuetas non facile progreditur, & peccator à peruersa consuetudine vix aut nunquam auertitur. Simus ergo asini Christi, qui aliquando fuimus asini diaboli, primogenita asini permutabites oue, primordia videlicet lasciuiæ & stolidæ conuersationis, in innocentiam simplicitatis, onera si æterna portando, sapientibus debitores existendo. Stimulemus asinam carnis nostræ, vt angelum magni consilij uidere mereamur: Balaam

Iaco. Vitr. *Obstinati in quanta versentur miseria.* *Mali quā sint detractores.* Exod. 13. Num. 22.

angelum non vidit, donec calcaribus asinam suam afflixit. E
Sternamus vestimenta nostra in via, carnem mortificando, &
Magna eleemosyna vires. bona nostra exteriora pauperibus erogando: eleemosyna enim
viam præparat ad vitam æternam. Occurramus præterea dño
cum ramis oliuarum, vt ei reconciliemur, & pacem cum illo ha
beamus. Ramos enim oliuæ in signum pacis antiquitus ferre
Gen. 8. solebant. Vnde post diluuium columba cum ramo oliuæ reuer
sa est ad Noe, vt intelligeret pacem esse redditam mundo per
diluuium purgato. Christus venit ad nos cũ humilitate, asinæ
Superbia detestabilis. insidens, non occurramus ei cũ superbia in equo: venit ad nos
n paupertate, non occurramus ei cum diuitiarum superfluita- F
te: venit ad nos in carne munda, non occurramus ei in luxuria.
Sternant coniugati vestimenta in via, de substantia sua paupe-
ribus erogando: cædant prælati ramos de arboribus, verbum
Dei subditis prædicando: clament contemplatiui, osanna filio
Dauid, orando, laudando, & ei gratias agendo.

Siquis vobis aliquid dixerit. Si cõtradictio futura videbatur
ad soluendam asinã, quanto maior est contradictio in soluen-
Contradictiones patitur virtus. do peccatore, cùm se postulat à peccati iugo solui? Sanè simu-
latque aliquis vult ad Deum conuerti, statim variæ ipsi occur
runt contradictiones & obstacula. Sic Hebræis cùm templum G
ædificabatur, tantę obijciebantur contradictiones, vt altera ẽt
Nehe. 4. manu gladium habere deberẽt. Sic Abrahæ cùm sacrificabat,
Gen. 15. occurrebat multitudo muscarum. Item Magdalenę non defuit
Luc. 7. qui contradiceret, cùm ad Deum vellet conuerti. Quare cùm
talia nobis sese offerent impedimenta, dicamus, Dominus his
Tentationibus quomodo resistimus. opus habet: hæc est Dei voluntas & beneplacitum.

Strauerunt vestimenta sua in via. Propter Christũ vtique
hoc fiebat, non propter asinam, vt intelligant serui Dei, quòd
cùm honorantur, Deo potius eum honorem tribuere debeãt,
Honorem Deo tribuamus. dicantq; oculos ad cælum leuando, soli Deo honor & gloria, H
Osanna in excelsis. Atque hac quidem humilitate plurimum
proficient, & alia multa beneficia impetrabunt, nam paruulis
Matt. 11. reuelat Deus secreta sua, sicut ẽt videmus hodie instruxisse
Luc. 10. pueros istos. Cæterum meritò quidem hodierno die ramos
Misericordes simus. oliuæ gestamus, in signũ misericordiæ & clementiæ. Dic enim
quęso, si filius alicuius principis à vipera ictus, moriturus esset,
Simile. nisi statim de consilio medicorum aliquis pro eo moreretur,
Dei ineffabilis erga nos amor. an non vnus quispiam iam ferè capitis damnatus, aut captiuus
huic rei deuoueretur? Cæterum id nõ perinde mirum: at verò
si seruus aliquis morti vicinus esset, & principis filius libenter
pro

A pro eius liberatione se morti exponeret, an non hec esset maxima clementia? Sic ergo filius Dei hodierno die se libentissime morti offerre voluit pro infimo & abiectissimo seruo: & in signum huius tantæ misericordiæ & clementiæ, gestantur oliuæ rami. Porro sicut duplex est miseria, nempe corporalis & spiritualis: sic et duplici vtitur Deus nobiscum misericordia, videlicet parua & magna: & duplicem et habere dr iram, nempe paruam, qua punit his temporalibus pœnis: vnde Iob dicitur: Extende paululum manũ tuam, & tange cuncta quæ possidet: Et magnã iram, de qua Zach. Ira magna ego irascar super gentes opulentas. Parua ergo misericordia à parua liberari videmur ira: & magna misericordia à magna ira. Sed pleriq; magis sentire videntur paruam quàm magnam iram, cùm magis afficiantur temporalibus bonis. Magna tñ est dementia non procurare vt à magna liberemur ira, cùm penes nos sit, si modo velimus Deo vocanti parere. Vnde Psalm. inquit: Adiutor in opportunitatibus & tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis. Dauid quidem cum misericordiam pro anima sua peteret, ait, Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam. Chananęa autem dicebat: Miserere mei fili Dauid. Nos etiam

Simile. Iob 1. Zachar. 1. (B) Psal. 45. Psal. 50. Mat. 15.

C talibus propositis exemplis, Dei misericordiam imploremus, ideo enim oliuæ ramos gestamus: neque superbiamus, aliter enim humiliabimur maxime & prostrabimur à Deo. Isa. Descende, sede in puluere &c. Si ergo gentiles ita humiliabat, quanto magis nos humiliabit, qui veri Dei cognitionem habemus, si ex ea non proficiamus, tum etiam ex tanta Christi humilitate, qui hodie venit asinæ insidens? Et certe quosdam videas adeo superbos, vt cæteros despiciant tanquã seruos suos, cùm tamen ipsi sint potius peccati serui. Vnde his quadrare videtur illud Apoc. Nomen habes quòd viuas, & mortuus es.

Misericordiã Dei imploremus. Isa. 47. *Superbos quõ puniat Deus.* *Quanta sit aliquorum superbia.*

D Quin & in sepulchris interdum iactantiam præseferre aliqui videntur: cùm tamen fortasse ipsis quadret illud Hier. Transijt messis, finita est æstas, & nos saluati nõ sumus. Vnde addit propheta, Nũquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filiæ populi mei? Frequentemus ergo sacramenta, viuat quisque decenter in ea vocatione qua vocatus est: & cùm Christiani vocemur, Christũ imitemur & sequamur. Præcipiebat quidem Deus in Exo. vt nomina filiorum Israel in pretiosis lapidibus scriberentur. Curemus igitur & nos, vt nomina nostra virtutibus insculpamus, & in petra perseuerantiæ inscribamus. Hinc Apo nos mo

Apocal. 3. Hiere. 8. *Frequẽtemus sacramenta.* Exod. 28. Ephe. 4.

net dicens: Obsecro ego vinctus in dño, vt dignè ambuletis E
in ea vocatione qua vocati estis, cũ omni humilitate, & mansuetudine. Imitemur ergo Christi humilitatẽ, qui non in curru, aut lectica venit, vt faciunt aliqui hoc tpe, minus fortasse honestè, & potius ad vanam ostentationem quandã, quàm ad

Iosue 11. necessitatem, sed potius insidens asinæ. Præcepit quidẽ olim

Curru multi ad vanã quandam ostentationẽ duntaxat vtuntur.

Deus Hebræis, vt subneruarent equos & cõburerent currus eorum, qui ipsis impediebãt ingressum in terrã promissionis, ne forte ipsi ẽt vellent eos imitari. Vtinam non essent multi hoc tpe qui missam & concionem dimittant aliquibus festis diebus, propterea quod curru minus ornato vti nolint, & propterea cũ eo vehi non possint, diuina officia omittunt. Videas F
ẽt quòd cùm deberent magna cum deuotione ad tẽplum accedere, meditando peccata sua, potius fenestras quasdam sibi in eisdem curribus constituerint, vt possint oẽs prætereuntes spectare, & vicissim ab ipsis videantur & salutentur. Et quòd peius est, non solùm nobiles, sed propemodũ iam plebeij viri hac uanitate ducuntur, & se magnis nobilibus comparare uolunt. Quod quidem reprehendens Eccl. dicebat: Ne accipias faciem aduersus faciem tuam, hoc est pauper cùm sis, noli uideri diues. Noli tantopere paupertatem aspernari, & te diuitẽ G
fingendo, peccata multa committere. Non debes ignominiæ ducere paupertatem ipsam. Siquidem Paulus potius gloriabatur in ea, dicens: In fame & siti, frigore & nuditate, &c.

Multi pompas mũdanas sectantur.

Eccle. 4.

Superflui sũpt⁹ plurimũ nocẽt.

1. Cor. 11.

Porro in eo ꝙ Christus etiam pullum conscendat, & ipsi insideat, insinuatur nobis, qũo debeamus rebellem & indomitam carnem nostram domare, & seruituti spiritus subijcere. Quamuis enim aliquis se uitijs propensum & pronũ videat, nõ debet tñ propterea diffidere, sed potius speret quòd cum diuino auxilio, propẽsiones, obstaculaq; huiusmodi superabit. De Socrate quidẽ ferunt, ꝙ cùm aliqñ sibi obijceretur, quòd H
esset luxuriæ, & Baccho, atque alij huiusmodi uitijs deditus, vellentq; eius discipuli huiusmodi iniurias vlcisci, sapienter ait, sibi quidem tales esse inclinationes & propensiones, sed tñ per studium philosophiæ sublatas esse. Est quidem tanta Dei misericordia, vt nobis auxiliũ tribuat ad vincendas & domandas prauas inclinationes & affectiones nr̃as, imo & eas in melius cõmutat. Sic enim videmus, ꝙ cùm Hebræi maximè delectarentur ciborum lautitia & abundantia, dixit illis, quòd

Inclinationes malas superem⁹.

Exempl. Socra.

Cupiditates nostras frenemus.

Exod. 3. eos educeret de terra Ægypti, atque duceret in terrã lacte & melle manantẽ: & hoc modo videbatur eis cõmutare eã auiditatem

A ditatem quã habebant circa cępas & allia,in meliores cibos, & præstantiores ciborum lautitias. Tum ét cùm videret eos propensos ad sacrificia idolorum,non abstulit eis sacrificiorũ vsum , sed præcepit, vt sibi sacrificarent. Sic ergo nos prauas inclinationes in melius cõmutemus: si amicus es thesaurizãdi,poteris thesaurizare in cęlo,ubi neque ærugo,neque tinea demolitur,& ubi fures nõ effodiũt,neque furantur. Si propensus es ad honores,incumbe potius ut eos habeas in cęlo, quã in terra,ubi sunt tã caduci & fragiles : in cœlo enim sunt perpetuò duraturi, & non sunt expositi oculis inuidorũ & male-B uolorũ : si times necessitates mundanas, time potius dñm, & bonis omnibus abũdabis. Si propensus es ad delectationes,cęlestes potius appete delectationes, quã terrenas & carnales : atque ita in singulis propẽsionibus te gerere poteris, ut .f.eas in melius cõmutes,neque enim minoris esse debes conditionis quàm iumenta ipsa quæ domi habes: si enim iumenta tua indomita curas domanda & instruenda,cur non magis incumbes in tui ipsius curã & ornamentũ ? Curas instruendũ equũ in cursu,in gressu moderando,vel cõprimendo : item mulam qũo te sequi debeat ét sine ductore : insuper etiam leporariũ C canem doces qũo vestigare & persequi prædã debeat : multo igitur æquius profectò est, ut te ipsum erudias & instruas in his quæ ad uirtutem & honestatem pertinent atque spectant, ne tandẽ usque ad senectã uitia ipsa perducas. Quod ut præstare ualeas,diuinum implorato auxiliũ, quod certe tibi non deerit,si feceris quod in te est. Siquidẽ succinum ipsum non quascunque attrahit paleas,sed sibi proportionatas,non autẽ prægrandes & nimis ponderosas.Porro hæc quidẽ dispositio, quæ à nobis fieri debet, figurata esse uř.4.lib. Reg. cùm mulier illa in singulis uasis uacuis oleum infundebat pro eorum D capacitate : sic ergo si te diligenter præparaueris, gratiã suam Deus tibi cõicabit,atque multis cœlestibus thesauris te locupletabit. Si enim solet Deus etiam his, qui beneficia ab ipso non postulant,ea tamẽ impartiri: quanto magis si ea postulaueris cũ humilitate,atque ad ea recipienda diligenter te præparaueris? Vide quæso qũo Saul dum asinas quæreret,regnũ inuenit, quo fortasse nihil minus cogitabat. Considera qũo Saulus uiam suam faceret,spirans minarum & cædis in discipulos domini,& tñ euectus est ad amplissimum Apostolatus munus, & beneficia multa diuinitus adeptus est & consecutus: unde intelligamus quam uera sit illa Apostoli sententia,

Varia inuentiones Dei quib' nos ad cœlum ducat.

Matt. 6.

Inclinationes prauas in meliores cõmutem'.

Simile.

Magis videmur soliciti de instructione iumentorũ quam nostra.

Simile.

4.Reg.4.

Figura.

1.Reg.9.

1.Reg.10.

Acto. 9.

Phil.2.

cùm ait, q Deus eſt, qui operatur in nobis velle & perficere. E

Quare ad tanta diuinitus impetrãda beneficia, nos diligen ter prçparemus & diſponamus. Vnde Apoſt. ait, q ſumus nos coadiutores. Itẽ alibi ait: Non ego, ſed grã Dei mecum. Sed interim dices tu, perdifficile admodũ eſſe huiuſmodi prauas inclinationes & propenſiones dimittere, atque inueteratã pec candi conſuetudinem. Veruntñ aduertere debes, quòd ſtatim mali occaſiones aliquas quærunt, & contradictiones cõminiſcuntur, iuxta illud Apoc. Quis ſimilis beſtiæ, aut quis poterit pugnare cum ea? Hoc eſt quis poterit deſerere ludos, blaſphemias, fornicationes, & adulteria? Fateor quidẽ id impoſſibile eſſe, ſi ſolas humanas vires attendas, at verò diuinũ debes humiliter implorare auxilium, & ipſe iuuabit te Deus, vnde Matt. dr̃: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Item apud Iſa. ait: Ego, ego ipſe conſolabor vos. Et alibi: Tranſite, tranſite per portas, præparate viã populo, planum facite iter, & eligite lapides &c. Vnde intelligas, quòd tibi Deus difficultates oẽs auferet, & viam planam faciet. Quin etiam eos, qui nuper cçperunt deſeruire, tã dulciter & ſuauiter tractat, ut nullas graues difficultates eis proponat, ne cadant animo. In cuius rei figuram Hebræos cùm nuper de Aegypto eduxerat, nõ duxit ſtatim per medios Philiſthæos, ne fortaſſe ſi ipſis bellũ mouerent, animis caderent, & rurſus in Aegyptum reuerterentur: atque idcirco duxit eos potius per deſertum: ut inde intelligamus, quòd non ſolũ impedimenta tollat, ſed ẽt ſuo fauore proſequatur. In cuius rei figuram Ioſeph non ſolùm fratribus ſuis triticum dedit, ſed etiam alia bona, uidelicet multa eis contulit: ſic ergo Deus nobiſcum ſe geret, ſi bene utamur acceptis beneficiis, iuxta illud regij vatis: Gratiam & gloriam dabit dñs. Atque hoc quidem pacto aſinam noſtræ carnis domabimus & frænabimus, quamuis prauas habeat inclinationes & propenſiones.

(Margin: 1.Cor. 3. — 1.Cor. 15. — Apoc. 13. — F — Matt. 11. — Iſa. 55. — Iſa. 6. — G — Exo. 15. — *Leues tẽtationes initio ſuſtinemus.* — Gen. 44. — Pſal. 83. — H)

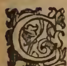
Strauerunt veſtimenta ſua in via. Quiſquis hoc obſequiũ dño præſtare cupis, depone odium, reſpue libidinẽ, extingue uindictæ cupiditatem, amoue à te os prauũ, & detrahentia labia ſint procul à te. Si alienis opibus uiuis, his etiam te ſpoliare debes, ac dominis ſuis reddere. Si periculoſa aliqua familiaritate aut contubernio ad malum traheris, hæc quoque diaboli vincula ſolue. Quòd ſi hoc tempore non facis, quando tam multos habes quorũ exempla ſecteris, quando te ſacratiſſimi huius tẽporis ratio inuitat, quando quæſo illa amplexurus es?

A

Dominica in Ramis Palmarum.

CONCIO TERTIA.

Mundana quam sint caduca.

CVM *appropinquasset Iesus Hierosolymis, & venisset Bethphage ad montem Oliueti.* Matthæ. 21. Satis quidem ex hodierno Euangelio constat, quam sint caduca & fluxa, atque mutabilia hæc mundana: cùm videamus quanta cum iubilatione & applausu fuerit Christus dominus modo à Iudæis exceptus, qui tamen post quinque dies eum crucifigunt, & maxima cum ignominia tractant. Itaque quamuis te in magna positum videas prosperitate, non tamen te securum existimare debes. Vide enim obsecro in quam florenti rerum statu versaretur Aman, quamque intimus esset Regi Assuero, adeo vt & totum regnum ad eius nutum gubernaretur, & omnes ei seduloobedirent, & tamen ita rerum vices inuersæ sunt, vt nemo odiosior ipsi Assuero fuerit, ita vt tandem in patibulum arreptus sit. Vide etiam quid acciderit ipsi Sisaræ, qui cùm procederet contra Hebræos cum numeroso exercitu, & diu tardare videretur matri suæ, cui dixerunt, quòd fortasse tunc diuideret spolia, & sibi pretiosiora reseruaret: nihilominus tamen victus ipse fuit, & à fœmina interemptus. Vnde Isai. ait: Erit fortitudo vestra vt fauilla stupæ, & opus vestrum quasi scintilla, & succendentur. Sed vide obsecro quam parui facienda sit mundana gloria, cùm eam Deus seruis suis diuidere & impartiri nolit. Nam prædicatio illa tā celebris ipsius Baptistæ, tantaq; mirabilia, quæ in eius conceptione & natiuitate secuta sunt, eò tandē veniunt, vt capite truncaretur Ioannes. Itē sacrificia illa, quæ Lystris Paulo, & Barnabæ offerre volebant, tandē quidem in carcerem & lapidationē conuersa sunt. Non igitur perpetuos existimemus istos honores seculi, sicut multi sentire vñr, audiētes quòd dicatur status principum, vel status ciuium; siquidem omnia velut vmbra prætereunt, vt ait Iob: Recordare obsecro quanto cum fastu procederet & tumore Pharao cùm Hebræos persequebatur, adeò vt diceret: persequar & comprehendam, diuidam spolia, implebitur anima mea: euaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea; sed tamen ipse cū suo exercitu miserè perijt. Sicut ergo vnda

Marginalia: B; *Non est constantia in rebus mundanis.* *Prosperitates humanę quā sint mutabiles.* Esther 7. C; Iudic. 4. & 5. Isa. 1. *Mundana gloria quā sit exilis.* Matt. 14. D; Acto. 14. Iob 14. Exo. 15. *Non confidamus in potētia humana.* Simile.

vnda ſuccedit vndæ,& fluxus fluxui: ſic etiam hæ res munda- E
næ in magna verſantur viciſſitudine : conchilia tamẽ hærent
ipſis rupibus & ſaxis firmiſſime: ſic etiam qui Chriſto tanquã
petræ adhærent immobili,ſalui fiunt. Atque huiuſmodi qui-
Gre.Naz. dem conſideratione vtebatur Greg.Naz.ad littus maris poſi-
tus,cùm exul eſſet, vt conſtat ex lib.quẽ ipſe ſcripſit ab exilio
reuerſus:hæc enim eſt conditio ſeruorum Dei,vt ex omnibus
quæ vident,aliqua ſemper ad animæ vtilitatem colligant: &
propterea immobiles ẽt ſolent ipſi in virtute permanere, ne
Pſal. 121. à mutabilitate ſeculi peruertantur. Vnde Pſal. Stantes erant
pedes noſtri in atrijs tuis Hieruſalem: nam pedes ſunt affe- F
ctiones,& Hieruſalẽ cœlum ipſum, vt intelligamus quòd in
Phil.3. cœlo affectiones ſuas defixas habeant.Vnde Apoſ.ait:Noſtra
conuerſatio in cœlis eſt.Sunt ergo viri iuſti inſtar ſtellarum in
nocte apparentium,quæ q̃uis videantur eſſe in aqua,nihilomi
Mundani nus tamen ſunt in cœlo defixæ.At vero mali ita ſe terrenis re
quam ſint bus immergunt, vt in eis exiſtiment ſe ſtabilitatem inuentu-
vagi & mi ros.Sanè qñ comœdia aliqua repræſentatur,nemo ſanę mẽtis
ſeri. exiſtimabit aliquem eſſe regem, quamuis regiis induatur ve-
Simile. ſtibus: at verò pueri, & qui ſolidum non hñt rationis vſum,
Non eſt fir fortaſſe exiſtimabunt illum reuera eſſe Regem: ſic planè ino- G
mitas in re pes mentis eſſe vñr,qui in his fluxis rebus firmitatẽ ineſſe ar-
bus huius bitrantur,ſed potius ex his tanq̃ gradibus quibuſdam,ad cœ-
ſeculi. leſtia aſſurgere debent;vidẽtes enim ſplendorẽ ſolis, aſſurge-
re debemus ad ſplendorẽ diuinæ maieſtatis: itẽ ex varijs af-
fectibus inferioribus,aſcendimus ad contemplandam Dei om
nipotentiã, vt ibi noſtra fixa ſint corda,vbi vera ſunt gaudia.
Sed tñ mundani homines his rebus caducis tm̃ intendunt, &
D. Augu. ita Deum non inueniunt. Vnde Aug.ait, Quærite quod quę
ritis,ſed vbi quæritis non inuenietis.Tu quæris diuitias in his
rebus caducis, vbi tamen non ſunt veræ diuitiæ. H

Sanè ita reputare debemus hæc terrena,quaſi iam tranſiſ-
Mundanis ſent,propter tantam eorũ mutabilitatem: quod ſi faceremus,
nimis ibia non ita eorum amore arderemus.Vnde Ioan.ait: Nolite dili
mus. gere mundum,neque ea,quæ in mundo ſunt: nã inquit, om-
1. Ioan.2. ne quod in mũdo eſt,aut eſt cõcupiſcentia carnis &c. Et mun
dus inquit,tranſit,& concupiſcentia eius. Sicut enim lagenæ,
quæ in añtlia ponũtur,aſcendunt quidẽ plenæ, ſed deſcẽdunt
Simile. vacuæ; ſic ambitioſi & mundani quaſi funibus quibuſdã am-
Pſal.36. bitionis colligati,alij alijs cedunt,& alij honoribus pleni, ab
alijs exinaniuntur. Vnde Pſal. Inimici dñi mox, vt honorifi-
cati

A cati fuerint & exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient. Nã quanto fumus altius ascendit, tanto citius à vento dissipatur: & quanto lagena in antlia altior est, eo citius exhauritur. Sic August. ait: Quòd quanto quis est in loco superiori, tanto in periculo maiori versatur. Quamobrem hæc mundana animo quodam magnanimo contemnamus. Vnde cùm Philippus Macedoniæ Rex Philosophis suis præciperet, vt quæstionem quandam disputarent, quidnam .s. videretur in mundo nobilissimum: cùmque alius diceret esse monté olympum: alius vero aquam, quæ ignem extinguebat: & alius so- Simile. August. in Reg. Phil. Exé.

B lem: unus tñ dixit esse cor illius, qui omnia mundana contemnit, atque ita victoriã reportauit, cùm præstantioré iudicaret illum, qui arté inuenisset contemnendi hæc mundana, q̃ illum qui artem inuenisset ea appetendi. Dat quidem tibi res mundus, vt eas restituas, q̃uis hic tibi videaris plurimum inflatus: sicut videmus, quod quandiu durat ludus pyramidularum, alia pro viginti valet, & alia pro decem: non tñ cùm confusæ in saccum conijciuntur, vel in angulum reijciuntur. Sic ergo mundani quamuis hic ex bonis terrenis plurimi fieri videantur, tñ cùm vicini sunt morti & vident se omnia debere *Temporalia sperne re quã sit præstabile.* Simile. *Mũdus tibi res tradit, ut eas sibi restituas.*

C deserere, tunc se deceptos inueniunt & ingenue profitentur. Quamobrem non diligamus mundum, nec mundana.

Humilitas quam sit præclara.

ECce Rex tuus venit tibi mansuetus. Venit quidé Christus asinæ insidens, & ille inquã de quo ait Proph. Quòd sedet super Cherubim, ut ita confundat superbiam nostram, & humilitaté nos doceat: & ita signũ est humilitas q in nobis habitet Christus, sicut superbia signũ est q habitet dæmon. Vide qũo Saul initio se humiliaret, cùm diceret, nunquid nõ Psal. 70.

D filius Iemini ego sũ, de minima tribu Israel, & cognatio mea nouissima inter oẽs familias de Tribu Beniamin? Vide quomodo adhuc auum suum cõmemoret propter maiorem humilitatem, qui pauperior erat. Sed cùm superbire cæpit & intumescere, dixit Samueli: Honora me corã senioribus populi mei, & coram Israel: Dauid tñ dicebat præ humilitate, Quis ego sum, aut quæ est familia mea, aut cognatio patris mei in Israel, vt fiam gener Regis? Sic ét prudens & humilis Abigail dicebat: Ecce famula tua sit in ancillam, vt lauet pedes seruorum dñi mei, Est igitur indicium maximũ, q Christus in aliquo habitet, cùm verè humilis est. Tanta quidé erat 1. Reg. 9. *Humiliemus nos ante Deum.* 1. Reg. 15. 1. Reg. 18. 1. Reg. 25.

B. Domi-

B.Dominici humilitas, vt cùm in vrbem aliquam ingrederetur, Deum oraret, ne indignaretur contra eam ciuitatem, propterea ꝙ ipse, iudicio suo maximus peccator, in eam ingressus esset. Maledictionem quidem reportauit Cain & eius posteritas propter superbiam ẽt, vnde & Nemrot fuit princeps Babyloniæ, hoc est confusionis & superbiæ, & ita ambitiosi & superbi sunt potius serui quam domini: quare humiles potius imitemur. Et uideamus quantũ pro nobis Christus se se humiliare uoluerit, vt superbiam nostrã confunderet: nõ igitur ignominiosum nobis esse ducamus, quod Christus sibi honori duxit, & quod nobis tam utile fuit. Vnde Isa. dicebat; Desiderauimus eum despectum & nouissimũ uirorum. Turpe ergo est quod multi hæc uidẽtes, sint tantopere superbi, adeo vt eis cõueniat illud Amos; Væ vobis qui opulenti estis in Sion: nõ ergo ita faciamus, sed potius humiliemus nos: etenim quãto magis luna à sole ipso distat, tanto maiorẽ accipit splendorem; sic ẽt quanto magis superbiam tuã deprimis & te humilias ante Deum, tanto ẽt gratior es apud Deum & homines. Et sicut quanto magis luna appropinquat soli, tãto magis obscuratur: sic ẽt quanto quis cũ præsumptione se apud Deum iactat, tanto ẽt magis obscuratur & obtenebratur: sicut per ipsam humilitatẽ, magis; magisq; humiliando se, illustratur & nobilitatur. Et quemadmodum leo reueretur murem aut gallum, & elephas vulpem, & ita in cęteris animãtibus: sic Deus sola humilitate vr̃ quodammodo vinci, si ita loqui fas est, & hæc virtus vincit inuincibilẽ, vt inde intelligamus quanto studio & diligẽtia debeamus huic virtuti incũbere & inuigilare.

Sanè aquila ipsa quamuis in altum tantopere volet, nihilo minus tñ se ad pastum abijcit, & humiliter nidificat: sic ẽt tu quamuis diues sis, vel doctus vir, & cęlorum excelsa scientia tua penetras, nisi te humiliaueris, deficiet vtique te spiritualis pastus, quo possis animam tuam pascere & alere, ac sustentare: neque filios habebis in nido tuo, idest bonas & sanctas considerationes. Fuit quidem Ioseph tam humilis, vt ex duodecim fratribus quos habebat, quinque delegerit minoris staturæ & præsentiæ, vt ad Pharaonem ingrederentur, atque præmonuit eos vt si rex ipsos interrogaret cui officio incumberent, responderent, viri pastores sumus serui tui: non dixit vt responderent se ab illustri Iacob procedere, neque vt pretiosis induerẽtur vestibus suasit, sed potius vt hac humilitate vterentur apud regem. Vnde quæso existimas ipsum Dauidem ad tan-

Margin notes: Exemplũ. | Gen. 4. | *Humilitas Christi confundit superbiã nostram.* | Isa. 53. | Amos 6. | Simile. | *Humiles, quanto magis huic virtuti incumbunt, tanto laudabiliores.* | Simile. | *Humiles quanti faciat Deus.* | Simile. | Gen. 47. | *Humiles quantum possint apud Deum & homines.*

Margin letters: E | F | G | H

A ad tantā nominis celebritatē perueniſſe,niſi ex hac humilita-
tis virtute?Dicebat namque præ maxima humilitate; Factus Pſal. 30.
ſum tanquam vas perditum. Quaſi diceret, ſicut vas perditū
& comminutum,vix teſtam habet qua poſſis carbunculos cor
rogare: ſic ēt iudico me propemodum viliſſimum omnino &
abiectiſſimum. Vide igitur quanta fuerit Chriſti humilitas, *Humiliemus nos vt à Deo ſubleuemur.*
vt pater ipſe debuerit eum commendare in monte Thabor,
tum etiam cùm baptizaretur:dicendo,hic eſt filius meus dile
ctus,vt ita manifeſtaretur eius maieſtas,quæ in tanta humili-
tate latebat, & in tam paupere vita. Si igitur plurimum con- Mar. 1.
B ducit vt quis ſe humiliet, videre exemplum humilitatis alicu Matt. 17.
ius principis,vel alterius illuſtris perſonæ: quanto vtilius no-
bis erit ad humilitatē ſeruandam,quòd ſcilicet cōſideremus, Simile.
quam humilis Chriſtus fuerit? Sed quid tantopere mirum,ꝙ
ſcilicet aliqua inſignis perſona ſe humiliet, cùm ſit puluis &
cinis? at verò ꝙ ſe ille humiliet,qui lucem habitat inaceſſibi- 1.Tim.6.
lem, qui ſuper ventorum pennas ambulat, & qui ſedet ſuper Pſal. 103.
Cherubim,id quidem maxima admiratione dignum eſt. Vi- Pſal. 70.
de obſecro qnantum ſe humiliauerit Chriſtus atque abiece-
rit,videlicet in præſepio, in morte,in ſepulchro,in limbo. Et
C quemadmodum cùm aliquis dux vrbem aliquam expugnat,
omnibus vtitur inſtrumētis bellicis, arietibus,telis,armis,tor
mentis manuarijs, & alijs huiuſmodi,vt ita tandem ciuitatē Simile.
ipſam ſibi ſubijciat: ſic ēt cùm Chriſtus ad expugnandam &
conculcandam mundi ſuperbiā ueniſſet,ab ipſo vſque præſe-
pio eā ſemper humilitatis armis impugnauit.Quis igitur tan
tis humilitatis Chriſti propoſitis exemplis, non deponet fa-
ſtum oēm & arrogantiam?Sanè qui Dauidem ſectabantur cū
fugeret Abſalon,& uiderent ꝙ pedeſter ita incederet, ipſi ēt
eodem modo ſe geſſerunt: quis ergo erit poſthac qui uidens *Arrogātia quā ſis deteſtabilis.*
D tantam Chriſti humilitatem & manſuetudinem,& ꝙ manſue
tæ aſinæ inſideat,non confundatur, & ſuperbiam omnem de-
ponat atque faſtum?ſi ipſe tm̄ ſe pro nobis demiſit & humilia
uit,cur non etiam nos viciſſim propter ipſum humiliabimus?

Anima peccatoris in quanta verſetur miſeria.

ET *inuenietis aſinam alligatam.* Anima quidem peccatoris eſt veluti aſina alligata, quæ dignitatem ſuam atque ſplendorem amiſit, & propterea debet à viris Apoſtolicis ſolui. Porro regius vates monere nos uolens,qūo à peccatis reſipiſcere debeamus,ait: Filij hominū vſquequo graui corde? vt Pſal. 4.

quid

quid diligitis uanitatem &c. Quasi diceret, cùm ad tantam di- E
gnitaté diuino munere & beneficio eueсti sitis, quorsum vos
Pli. li. 35. natu. hist. peccatis inquinatis & contaminatis? Narrat quidem Pli. quòd rex Demetrius tanti faceret picturam quandam á Protogene factam, vt noluerit ciuitaté quandam incendio vastare, quam obsederat, & in qua pulcherrima illa pictura latitabat; de qua
Pinda. vrbe dicit Pindarus quòd tam diues esset, vt super eam aurũ plueret: vide igitur quomodo præ amore illius imaginis, tanta se opulentia priuaret: si igitur tanti fecit: quanto igitur plu-
Animam quanti facere debeamus. ris facere debemus animam nostram, quæ est ad imaginem & similitudinem Dei facta à tam diuino artifice? describens quidem nobis Isa. Miseriam animæ, quæ in peccato versatur, ait: F
Isa. 1. Derelinquetur filia sion sicut vmbraculum in uinea &c. Magna quidem est miseria nostra, quòd animam nostram tam vili vendamus pretio: nolles tu quidem corpus tuum in barbarorum seruitutem redigere, quamuis tibi amplissima pecunia
Simile. numeraretur, & tamẽ vendis animam tuam uilissimo pretio.
Ezech. 13. Vnde apud Ezech. dicitur: Violabant me propter pugillum
Simile. hordei, & propter fragmen panis. Sanè sicut in hospitio accidit alicui, qui comedit ibidem sub pignore aliquo, vt scilicet cùm minus id putasset, excedit sumptus ualorem pignoris, at- G
Negligẽter viuimus. que ita hospes illud reseruat: sic etiã accidit plerisque qui peccant existimantes id parum esse, sed tamen quando minus se
Simile. irretitos putant, illaqueantur ab ipso dæmone. Quamobrem cùm tam vili pretio animam vendiderimus, accedamus tanquam pupilli defraudati & decepti, ad nostrum tutorem Christum, vt uenditionem omnem atque contractum rescindat: tum ét angelos protectores nostros inuocemus, vt ipsi etiam pro nobis intercedant. Quid quæso darent damnati si pęnitentiæ agendæ sibi tempus concederetur? Quare finge quòd
Vtilis consideratio. iam ardeas in inferno, & quòd benignitate diuina huc reuocatus sis ad pęnitentiam agendam, & ita magnum quendam dolorem peccatorum tuorum concipies. Si tantum damnum in- H
fertur alteri amico, cũ amici anima á corpore separatur; quan-
Simile. to quæso maius damnum erit, quòd Deum ab anima nostra separari patiamur? si tale & tam fætidum redditur corpus si-
Isa. 34. ne anima, quanto deformior erit anima sine Deo? Vnde Isa. ait; Erit cubile draconum, & pascua struthionum, & occurrẽt
Rom. 8. dæmonia, quasi possessores talis domus. Vnde Pau. ait: Si quis non habet Spiritum Christi, hic non est eius. Contra tamen
Isa. 51. de anima sancta & iusta dicit Isa. Ponit solitudinem eius quasi

hortum

A hortum domini. Ignominiosum sanè nobis est quòd corpus nostrum pretiose ornemus, & tamen animam negligamus. Sanè cùm aliquādo Philosophus quidam inuitatus fuisset apud quendam, videretq; totam domũ egregie ornatam, & tamen faciem domini sordidam, spuit in faciem eius, dicēs se in tam ornata domo non inuenire commodiorem locum vbi posset expuere. Non debemus igitur animam maculis peccatorum fœdare, ne digna sputo appareat. Si pictor aliquis postquam summo artificio & diligentia picturam aliquam depinxisset, videret quòd ab alio conspueretur, annon maxime succense-

Exemplũ.

Simile.

Animam non fœdemus.

B ret? Sic ergo plurimum succenset Deus, quòd imaginem animæ nostræ, quam ipse creauit, sceleribus deformemus. Vnde Ezech. 16. dicitur. Perfecta eras in decore meo, quem posueram super te, & habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es, væ, væ tibi, ait dominus. Plato quidem quamuis gentilis dixit, nihil aliud esse peccare, quàm collo sibi vincula circundare. Et certe sicut qui se suspendit, vita corporali se priuat: sic qui lethaliter delinquit, vita spirituali: vt inde intelligas quam apposite etiam anima peccatoris comparetur asinę ligatæ, cùm ipsa sit etiam ligata peccatorum vinculis. Recor-

Ezech. 16.

Plato li. 9. de repub.

Simile.

C dare præterea quantum zelum haberet Iudas Machabęus lustrandi & purgandi templum: vt inde discamus ꝙ maximam adhibere debeamus curam, vt diligenter animæ nostræ uitia expurgemus cùm Dei templum sit, in qua tamen sacrificia dęmoni per peccata offerimus. Vnde Ezech. 28. dicitur; Fili hominis leua planctum super regem Tyri, & dic ei, hæc dicit dominus, tu signaculum similitudinis, perfectus decore, & peccasti &c. Dolendum sanè est quòd anima propter quam sanguinem suum Deus effudit, ita uitijs sese coinquinet: quantum enim sit eius pretiũ, facile ex pretio redemptionis ineffabilis

1. Mac. 4.

Anima tēplum Dei.

Ezech. 28

D intelliges. Si enim lapidarium dantem videres pro lapillo aliquo viginti mille aureos nummos, annon mirareris, & diceres lapidem illũ pretiosum esse pro quo tanta persolueretur summa? Accedente aũt te ad lapidarium, diceret ille, nonne vides splendorem quendam in eo relucere? atque vbi ego obscuritatem illam detraxero, quæ eum circundat, intelliges quanti sit pretij. Sic ergo cùm ille qui nec falli, nec fallere pōt, Deus, tm̃ dederit pretium pro redemptione animæ, intelligere sanè ex eo debemus, quam sit pretiosa gemma & inæstimabilis. Atque propterea mittit hodie discipulos suos, vt eā vinculis peccatorum constrictā, soluant & sibi adducant per penitentiam.

Simile.

Valor animæ ex redēptionis pretio intelligitur.

APPEN-

APPENDIX.

E

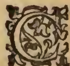
Ecce rex tuus venit tibi manſuetus. Non ait, venit tibi caſtus & abſtinens,ſed manſuetus. Sanè quemadmodum Saturnus qui ex ſtellis errantibus ſummum tenet locum, motu naturali tardiſſime agitur in orbem: ſic qui eſt in excelſa dignitate conſtitutus, nulla debet eſſe inſana iracundia cõcitatus,ſed leni animo ac remiſſo ad ſeueritatem moueri, ne forte graui immanitate ducatur, & temere præcipitetur. Vt muſicus cytharedus chordas diſſonantes nõ ſtatim reſecat & abijcit, ſed ſenſim intendens & remittens,ad concentus temperantiã adducit: ſic qui rempub. gubernandam ſuſcepit,leuiter debet & ſuauiter ſubditos corrigere,& non cum immanitate punire,niſi quando aliter exigere videatur ipſa iuſtitia.

Manſuetudo quantũ ornet viros in dignitate conſtitutos. Simile. Simile. F

Dominica in Ramis Palmarum.

CONCIO QVARTA.

Coniuges quomodo ſe gerere debeant.

G

Gen. 6. Exo. 34. Mar. 6. Luc. 10. Gen. 2.

CVM *appropinquaſſet &c. Miſit duos diſcipulos*. Matt. 21. Eſt quidem hic numerus binarius celeberrimus in ſacris literis: nam bina & bina intro duxit Noe animalia in arcam: item in duabus tabulis deſcripta fuit lex, item binos mittebat Chriſtus diſcipulos ad prædicandum: item duo coniuges in matrimonium copulantur,nempe maritus & vxor:quæ coniunctio ſi ſanctè ſeruetur,plurimum quidem placet Deo; aliter enim ſi in diſcordia viuant,eis quadrabit quod Chriſtus inquit: Erunt duo in lecto,& vnus aſſumetur,& alius relinquetur. Si verò honeſte & concorditer vixerint, ampliſſima quidem præmia reportabunt. Vnde Apoſt. de nupta ait: Saluabitur per filiorum generationem, ſi permanſerit in fide,& dilectione,& ſanctificatione,cum ſobrietate. Item viris ait Petrus: Viri ſimiliter cohabitantes ſecundum ſcientiam,quaſi infirmiori vaſculo muliebri impartientes honorem, tanquam cohæredibus gratiæ vitæ, vt non impediantur orationes veſtræ. Vide igitur quomodo ſe mutuo honorare & iuuare debent coniuges. Sic videmus in Cant. quantopere ſponſus honoret ipſam ſponſam. Nam cùm ipſa dicat, Nigra ſum:ſponſus ait;Sicut lilium inter ſpinas:item,tota pulchra es amica mea. Quare ſi ita honorauerit

Matt. 24. H 1. Tim. 2. 1. Pet. 3. *Coniuges ſe mutuo honorent.* Cant. 1. Cant. 2.

A uerit maritus vxorē suā, magis ipsum diliget: vnde propterea appellat infirmius vasculum, vt eam tanq̃ vas vitreū prudenter teneat & gubernet, cogitetq́; eam sibi datam in sociam & collateralem. Sic etiam viciſſim vxor virum suū honorare debet, tanquam caput suum. In Gen. Quidem habetur dixiſſe Deū, non eſſe bonum hominem eſſe solum: cùmque singula contue retur animalia, non inueniebatur adiutor similis illi: atque ita ex ipsomet Adamo educta eſt coſta vt formaretur Eua, vt ita tandem sicut propria membra homo amat, sic ēt vxorem suā amaret, & pp eam patrem & matrē desereret. Sed nihilominus *Vxor hono ret virum suum.* Gen. 2. Simile. Genes. 2.

B tñ videas aliquos viros tam peruersos, qui vxores suas sine vlla causa odio proſequūtur, & indigne tractant, qui fortaſſe non satis recta intentione matrimonio se coniunxerunt, sed vel vt libidinem explerent, vel pp pecunias. Non igitur pp pulchritudinem dumtaxat matrimonio iungi debes; nam Sarra cū pulchra eſſet, ideo in magnas anguſtias conijciebat ipsum Abraham: Sed quæret aliquis, cur Deus non posuerit præceptū de nō comedendo de ligno scientiæ boni & mali, poſtquā creauit Euam, nā fortaſſe se abſtinuiſſet? Sed dici poteſt, q̃ id fecerit, vt intelligeret vxor, quòd sibi ēt vir eſſet in magiſtrū & inſtru- Genes. 12. *Mulier habere debet ĩ magiſtrū virū suū.*

C ctorē. Vnde Apoſt. ait; Mulieres si discere volunt, domi viros suos interrogent. Sic ergo Eua inſtructa à viro, dixit Serpenti; De fructu lignorum quæ sunt in Paradiso vescimur, de fructu verò ligni quod eſt in medio Paradisi, præcepit nobis Deus ne comederemus &c. Itē vt intelligeret mulier quō se viri sui honeſtæ voluntati conformare debeat, cū creauit virū, ait Deus; Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem noſtram, & poſtea creauit mulierem. Debent ergo coniuges se inuicem amare, & mutuam sibi seruare fidem. Vnde Apoſ. Honorabile cōnubium, thorus immaculatus, fornicatores & adulteros iudi 1. Cor. 14. Gene. 3. Gene. 1. Hebr. 13.

D cabit Deus. Item alibi ait; Nolite fraudare inuicē, nisi forte ex consensu ad tempus &c. Ne tentet inquit, vos Sathanas pp incontinentiam veſtram. Porro Eucheri. & venerabilis Beda obseruant in ingreſſu Noe in arcam & filiorum eius, quō prius ponantur viri, & poſtea vxores eorum, & tñ in egreſſu simul ponūtur, vt inde intelligant coniuges quomodo interdum pro aliqua vrgente calamitate, & ad Dei iram placandam, decens sit & vtile, vt à mutuo se debito abſtineant. Videas porro aliquos coniuges interdum minus decenter tam venerabile sacramentum matrimonij tractare, de quo inquit Paul. honorabile connubium, quod certe non decet, sed cū sanctum sit, ēt sancte 1. Cor. 7. Eucher. li. 1. in Gen. cap. 40. Beda in Gen. c. 5. Gen. 7.

Quomodo interdũ cõiuges à debito se debeant abstinere. tractandũ est. Videas etiam aliquos coniuges dicentes clericis, E vt ipsi seruiant Deo, nam dicunt nos non possumus, debemus enim filios alere, & sustentare familiam: quasi verò non in hoc ẽt seruiant Deo: non igitur est quod dicant se propterea non seruire Deo. Fateor tamen quòd in nimio sumptu, & in polienda nimis vxore, sæpe turpiter multi se gerant; nõ ergo debent

Heb. 13. viri in his tanquã Adam placere suis vxoribus, quæ sunt vtrisque perniciẽ allatura: sed potius honesto ornatu & moderato contentæ sint mulieres, & diligenter incumbant curæ ipsius familiæ & liberorum, sicut olim ẽt faciebant matronæ illę Romanæ, quæ cùm viderent viros in parãdis victorijs occupatos, F ipsæ diligenter quoad poterant virtuti incumbebant. Nam for

Mat. 18. tasse cùm Christus narrat in Euangelio de illo debitore, quòd creditor etiam vxorem & liberos debitoris ad vendendum adigeret: in causa fuerat tantorum debitorum contractorum, insolentia & nimius ornatus ipsius vxoris: quamobrem moderate in huiusmodi ornatu se gerere debent, & modum quendam

1. Cor. 7. sibi adhibere atque præscribere. Vnde Apost. dicebat: Qui ha

Aristot. bent vxores, tanquam non habentes sint. Et Aristot. quamuis gentilis ait in suis Oeconomicis, virùm ea sobrietate cum vxore sua vti oportere, vt cùm ab ea absit, graue non sit ei sese con G

Exempl. Vlyss. tinere, casteque viuere: exemplumq; Vlyssis adducit, qui cùm per diuturnũ tempus à coniuge sua Penelope abesset, sæpeq; rogaretur à Circe filia Athlæ, vt ad eam accederet, quæ & immortalitatẽ ipsi pollicebatur, nihilominus tamen satius duxit vxori suæ Penelope fidem seruare, quam si immortalis existe-

Gen. 21. ret, adulterium perpetrare. Vide etiam quomodo Sarra videns se iam paulo seniorem, & tñ grauidam, se absconderet præ ve

Luc. 1. recundia. Item Elizabeth se occultabat mensibus quinque cũ

Parẽtes bene instruãt liberos. Ioannem cõceperat. Sed multas videas hoc tempore mulieres paulo impudentiores quàm deceret. Quamobrem ita viuant H coniuges, vt mereanẽ diuinitus bene educatos habere liberos, quales erant isti hodierno die, qui Christo decantabant, osanna, benedictus qui venit in nomine dñi. Cæterum vxor eligenda est ex bono nomine virtutis & probitatis. vir autem potius est eligendus prudens quàm diues; nam diues si imprudẽs sit,

Non debent parentes male educare filios. facile fieri potest pauper; item prudens quamuis pauper, facile fieri potest diues. Sed maxime tamen coniuges incumbere debent vt familiam suam & liberos bene instituant: nã quamuis Deus multa alia errata coniugum dissimulare sæpe soleat in hac vita, hoc tñ scelus passim corrigerę solet, adeo vt ipsos ẽt

libe-

A liberos quos male educauerût, habeant sui carnifices & tortores. Et quemadmodum quâuis oculi duo sint in nobis, nihilominus tamen ferè fit, vt quò vnus respicit, etiam respiciat alter: sic etiam quamuis vir & vxor diuersæ sint patriæ vel nationis, & generis, debent tamen vnicam habere voluntatem, & in concordia sancta & honesta iugiter perseuerare. Et sicut peritus agricola boues coniungere & combinare sub eodem iugo solet, quos consentientes sibi inuicem & similiores viderit: sic etiam coniuges sese mutuo conformes eligant, vt viuant sub iugo sancti matrimonij. Nam quemadmodũ non bene coniun-
B guntur commissuræ coriaceæ cũ panno ipso, sic etiam qui sunt dissimilibus moribus, vix accommodate videntur matrimonio copulari. Et sicut magna quidem hominibus sæpe detrimenta contingunt, ex eo quòd seipsos diligenter cognoscere & explorare negligant: sic etiam sinistro sæpe modo euenire solent multa coniugia propterea quòd externa potius pecunia respiciatur, quàm interni mores contrahentiũ. Denique sicut pica, merula, vel similes aues, ea loquũtur solùm, quæ sunt edoctæ: sic etiam liberi facile quidem personare solent quæ à parentibus acceperunt & didicerunt.

Simile. *Coniuges sint concordes in virtute.* Simile. Simile. Simile.

C Ducuntur à multis vxores nõ causa fornicationis vitandæ, sed causa luxuriæ: non causa prolis, sed causa pecuniæ. Vnde Marci Catonis filia iunior, quum quæreretur ab ea cur post amissum virum denuo non nuberet, respondit, se non inuenire virum, qui se magis vellet quàm sua; quo dicto elegãter ostendit diuitias magis in vxoribus eligi solere, quam pudicitiam, & multos non oculis, sed diuitijs vxores ducere. Optimum est sanè, quum non auaritia conciliat, quum non luxuria copulat.

Hugo de S. Victo.

Beatitudo quantæ sit excellentiæ.

D VOluit quidem Christus dñs, vt tanta celebritas & iubilatio fieret hodierno die, vt inde aliquo modo vestigaremus primum quidem quantũ esset desiderium quo tenebatur salutis nostræ: tum ẽt quanta sint cælestia gaudia, pro quibus nobis comparandis, pati libentissime volebat. Sed væ miseris nobis, qui tam negligentes sumus circa consideratiõẽ ineffabilium & cælestium gaudiorum. Sanè si minimus etiam angelus, etiam in extremo orbis angulo se conspicuum exhiberet, omnes vndique ad eum confluerent, vt tam mirabile contuerentur spectaculum: quanto igitur admirabilius spectaculum futurum est, cùm angelorum omnium dominũ contuebimur?

Salus animæ quanti sit momenti. Simile. Simile.

Nil erunt cælestes spiritus, si ad diuinam illam maiestatem E conferantur. Vnde Iob dicebat; Nunquid ad præceptum tuũ eleuabitur aquila, & in arduis ponit nidum suum? in petris manet, & in præruptis silicibus commoratur, inde contemplatur escam &c. Quod explicans B. Grego. inquit, ꝙ per huiusmodi considerationes ita in altum conscendunt serui Dei, vt videantur quodammodo inter choros angelicos nidificare & habitationem suam constituere, atque exinde ad contemplationem essentiæ diuinæ assurgũt, tanquam ad escam sibi præparatam. Vide ergo quanta sit beatitudo ipsa, quamque excellens, cùm in visione diuinæ essentiæ consistat, & videatur Deus facie ad F faciem, non iam per ænigmata. Vnde regius psaltes dicebat; Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis potabis eos, qm̃ apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. Si ergo pulchritudo alicuius creaturæ tantopere allicit homines, sicut videmus ꝙ Amnon tantopere deperiret sororem suam Thamar: quanto magis nos cælestis beatitudo ad se allicere & attrahere debet? si propter Helenę pulchritudinem, tanta incõmoda & pręlia secuta sunt, vt ait Fa. Quin. & alij autores, per tot annos, & tam crudeles extitere internecio nes: quanto quæso maiores labores tolerandi sunt pro cęlesti G beatitudine obtinenda, quę non per aliquot tm̃ annos, sed in sempiternum est duratura? O cęcitatem nostram & tenebras plusquam cymmerias, qui diu noctuq; in tã pretiosi thesauri immensitatem comparandam non incumbamus! ô nos miserabiles, quos vsque adeo excęcauit dęmon, vt nil vnquam de cęlesti gloria & beatitudine meditemur & colloquamur! Sane Apost. longe vehementius ad cęlestem patriam anhelabat, & suspirabat, cũ diceret: Cupio dissolui, & esse cũ Christo. Sanè ꝙ nõ appetamus ardenter cęlestia gaudia, inde prouenire vr̃, ꝙ scilicet parum gustauerimus cœlestem dulcedinem & sua- H uitatem, & propterea quidem fit, vt non tangamur hac tanta pręstantia & immensitate: sed Apost. qui aliquid gustauerat, longe aliter sentiebat. Quemadmodũ enim accipiter ubi primum prędam inuasit, si postea sibi à uenatore eripiatur, & uinciatur ipse accipiter, atque oculorum conspectu quodam tegumento priuetur, solet semper ad prædam gestire, & uult sibi tegumentum illud excutere. sic etiam Paulus cũ prędam quodammodo cęlestem delibasset, & postea se in corporis ergastulo conclusum uideret, gestiebat semper ad prędam comprehẽdendã, & propterea cupiebat dissolui & esse cũ Christo.

Iob 39. D. Grego. *Beatitudo quam sit excellens.* Psal. 35. *Gloriã cælestem meditemur.* Simile. 2. Reg. 13. Fa. Quin. *Quanta sit cælestis gloriæ pulchritudo.* Philipp. 1. Simile. D. Augu. lib. de ui. Deum.

Tum

A Tum etiam multi alij sancti idipsum cum Apostolo senserũt. Si canis olfaciens domini sui vestigia, tantopere eum sequitur, & quamuis alicubi concludatur, semper tamen latrat, donec tandem inde educatur: quanto magis sancti & Dei serui, qui cœlestes delectationes sagaciter olfaciunt, Dei sui complexum expetent & desiderabunt? Vnde Dauid dicebat: Hei mihi quia incolatus meus prolongatus est. At vero nos cùm huiusmodi cœlestem suauitatem non degustauerimus, propterea eius desiderio non afficimur. Simile. Psal. 119.

B *Bella multa vnde sæpe ortum habeant.*

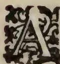
R*Ex tuus venit tibi mansuetus.* Non vacat sanè mysterio, ꝙ cùm Christus sit rex pacificus & mansuetus, atque pacem tantopere cõmendauerit, necnon hodierno die cũ ramis potius quàm cum armis ingressus fuerit, nihilominus tñ tantis vexemur bellis, & tanta prælia concitemus. Proculdubio existimare debemus hæc omnia propter peccata nostra euenire, quę quidẽ uult Deus talibus medijs castigare. Vnde Hier. dr̃: Ecce ego conuocabo oẽs gentes & cognationes regnorũ aquilonis, & venient, ait dominus, & ponent vnusquisque soliũ C suum in introitu portarum Hierusalẽ, & super omnes muros eius in circuitu, & super vniuersas vrbes Iuda, & loquar iudicia mea cũ eis, super oẽm malitiam eorum, qui dereliquerũt me, & libauerunt dijs alienis, & adorauerunt opus manuum suarũ: non igitur tam Turcæ & hæretici, q̃ nostra propria peccata nobis bellum mouent. Vnde Hier. ait: Cogitauit dñs dissipare murum filiæ Sion, tetendit funiculũ suum, & non auertit manum suã à perditione: luxitq́; antemurale, & murus pariter dissipatus est. Est ergo Dei ira contra peccata nostra succensa, vultq́; nos talibus adhibitis medijs punire: satiusq́; D vr̃, à Deo puniri, quam ab hostibus nostris, & melius tunc vr̃ nobiscum agi. Vnde Hebræi dicebant: Peccauimus, redde tu nobis quidquid tibi placet, tm̃ nunc libera nos. Itẽ Dauid ait: Melius est, vt incidam in manus dñi: multæ enim misericordiæ eius sunt, quàm in manus hominum. Cæterùm quęri videntur aliqui dicentes, cur permittat Deus nos tantopere à Turcis & alijs hostibus infestari? Certè aperta est responsio, quòd ita promerita sint peccata nr̃a & scelera: & ꝑꝑ eandem etiam causam sæpe videmus ꝙ victoria amittatur: Hebræis passim contigit, & præsertim quando reliquæ tribus contra tribum Beniamin præliabantur: sicut contra, pauci præua-

Matt. 5. Hier. 1. *Quomodo nos puniat Deus.* Thre. 2. Iudic. 10. 2. Reg. 24. *Propter peccata nostra multas hẽmus persecutiones.* Iudic. 2.

Num. 31. lerent etiã contra multos si Dei amici essent,& ab eo non re- E
Leui.26. cederent. Nam paucos quidem misit Moyses contra Madianitas,& vide quid acciderit. Hinc dicebat Deus, ꝙ si legẽ seruarent diligenter, vnus inquit ex vobis percutiet mille ex hostibus. Cæterùm mirabile est, ꝙ vnicus tñ dux victoriam obtineret cum tubis & lagenis. Plurimum quidẽ confert habere
Milites deprauati quantum noceant. in prælijs Dei seruos,& qui administrent sacramenta & prædicent, vt ita purgata conscientia paratiores sint milites & animosiores ad prælianduũ. Sed tñ sæpe videas, ꝙ potius multi ibi reperiantur interdum publici peccatores, & multæ interue-
Deu.32. niant lupæ & meretrices: atque ita aperte videmus, quòd indignetur Deus,& ipsis victoriam non concedat. Vnde Moyses dicebat: Q̃uo persequebatur vnus mille, &c. Nonne quia Deus conclusit illos? Quamobrẽ salutaria illa B. Ioannis do- F
Luc. 3. cuméta semper milites ante oculos habere debent:& diligen
Salutaria documenta militũ. ter obseruare, videlicet: Neminẽ cõcutiatis, neque calumniã faciatis,& contenti estote stipendijs vestris. Nam certè deplorandũ est interdum, videre q̃uo aliqui milites per aliqua op-
Iosue 7. pida transeant,& omnia deuastent & deleant iniquè sæpe. Legimus quidem in lib. Iosue q̃uo victoriam amiserint Hebræi, propterea quòd vnus duntaxat aliquid sibi illicitè vsurpauerit. Ad superandos ego hostes, præclara quidem arma in pri- G
Iosue 1. mis sunt obseruantiæ mandatorũ Dei: sic videmus ꝙ ipsi Iosue Deus huiusmodi consiliũ in primis dederit ad victoriam obtinendam, nempe vt seruaret Dei mandata & pręcepta. Sic ergo se debent gerere duces & milites, vt obseruent in primis Dei mandata: tum præterea si victoriam reportauerint, non eam quidẽ sibi tribuant & insolenter arrogent, atque brachiũ suum & vires prædicent, sed potiùs Deo optimo maximo vi-
Iudic.7. ctoriam & cætera bona accepta referant. Sic enim legimus dixisse Gedeonis milites: Gladius domini & Gedeonis. H

Feria II. Hebdomadæ Sanctæ.

CONCIO VNICA.

NTE *sex dies Paschæ venit Iesus in Bethaniã &c.*
D.Tho.in Ioan. 12. lect.1. Ioan. 12. Vt intelligas ait D. Tho. diẽ Paschæ non quidem quartũdecimũ diem primi mensis, in quo ad vesperam immolabatur agnus Paschalis, vt hr Exod. 12. Sed potius hic dicitur Pascha, decimaquinta dies,

quæ

A quæ tota erat festiua,& illo anno occurrit feria sexta, in qua passus est dominus,ita quòd sextus dies ante Pascha, fuit prima feria,i.prima Dominica, in qua dominus cum Ramis Palmarum Hierosolymam intrauit, & in die præcedenti, scilicet Sabbatho,Christus venit in Bethaniam,& hoc est quod dicitur,ante sex dies Paschæ. ***Lazarus vero vnus erat ex discumbentibus.*** Ne putarent homines, ait Aug. Phantasma esse factum,qui à mortuis resurrexit,vnus erat de discumbentibus, viuebat,loquebatur,epulabatur, veritas ostendebatur, infidelitas Iudæorum confundebatur. ***Nardi pistici.*** Vnde in Can. B dicitur,inquit Tho.dum esset rex in accubitu suo &c. Est autem Nardus,herba breuis & spicosa, & nigra, ex qua fit unguentum,quod vim confortandi habet ex sua aromaticitate: compositionis autem formam ostendit cùm dicit, pistici pretiosi: & secundum Aug. dr̃ pistici,à loco in quo nardus oriebatur,sed melius est,quòd exponatur, pistici,i.fidelis, hoc est non sophisticati per aliquam admixtionem,cùm pistis Græce idem sit quod fides Latinè.Addit autem pretiosi,quia confectum erat ex spica nardi, ex qua pretiosum vnguentum fit, & fortè admixtis alijs pretiosis rebus.In quo docemur,quòd ea C quæ pretiosissima sunt apud nos,Deo debemus offerre,secundum illud Psalm. Holocausta medullata offeram tibi &c. Et Malac.ait: Maledictus dolosus,qui habet in grege suo masculum,& votum faciens,offert dño debile. ***Et domus impleta est.*** Per quod insinuatur vnguenti bonitas, cuius odor totam domum impleuit.Si vis iustus esse,vnge pedes Iesu bene viuendo, dñica sectare vestigia,capillis terge; si habes superflua,da pauperibus, & domini pedes tersisti. Capilli enim superflua corporis videntur: habes quod agas,da de superfluis tuis: tibi superflua sunt,sed domini pedibus necessaria sunt.Fortè in ter D ra domini pedes indigent:de quibus enim nisi de mẽbris suis, in fine dicturus est,cùm vni ex minimis meis fecistis,mihi fecisti? superflua vestra impendistis, sed pedibus meis obsecuti estis.Quod autem Matt.& Mar. in hac cęna in Bethania caput domini vnguento illo perfusum dicunt, Ioannes hoc loco pedes dicit: non solùm caput,sed & pedes domini accipiamur perfudisse mulierem,quod cùm hoc Ioannes,inquit Cyrill.illud vero cæteri Euãgelistæ commemorant,nullus tamen eorũ à veritate discedit. ***Dixit Iudas,quare hoc vnguentum &c.*** Væ tibi miser ait August. bonus odor occidit te: quare enim hoc dixerit, Euangelista sanctus aperuit.

D. Aug. ĩ Io.tra. 50. to. 9.
D.Tho.in Ioan. 12. lect. 1.
Can.1.
Nardus qualis sit.
A. Aug.
Psal. 65.
Mal. 1.
Matt.25.
Cyr.in Io. lib. 8. c.6.
Aug. ĩ Io. tracta. 50. to. 9.

Putaremus autem & nos, si mens ipsius nobis per Euange- E
lium non proderetur, pauperum cura hoc illum dicere potuiſ
ſe. Non ita eſt. Sed quid? auditeſtem veracem: dixit aũt hoc,
non quia de egenis pertinebat ad eum, ſed quia fur erat. Cæ-
terùm ꝙ alij Euangeliſtæ dñt murmuraſſe diſcipulos de pre-
tioſi vnguenti effuſione, Ioannes autem ſolùm Iudam cõme-
Chryſo.in morat, putandũ eſt, inquit Chryſ. diſcipulorum noĩe, Iudam
Io.li.8.c.6 ſignificatum, plurali numero pro ſingulari vſurpato, quod in
ſcriptura ſæpenumero vſu venit. Poſſunt etiam intelligi alij
Mali alios diſcipuli, aut ſenſiſſe hoc, aut dixiſſe, aut ipſis illud Iuda dicen
inducunt te ſiue ſuggerente, perſuaſum eſſe, atque animum & volunta- F
ad malũ. tem Matthæum etiã & Marcum verbis expreſſiſſe: ſed Iudas
propterea dixit, quia fur erat, & cupiditatis ſuæ ſtimulis exagi
tatus, cæteri verò pp pauperum curam ſimplici animo, & nil
Auaritia mali ſuis verbis obuelante. Ioannes aũt de ſolo illo id comme
quantum morare voluit, cuius ex hac occaſione furandi cõſuetudinem
noceat. credidit intimandam: cùm enim ei creditum eſſet miniſteriũ
ea ſeruandi, quæ pro Chriſti, & Apoſtolorum ſuſtentatione
erant erogata, ipſe cæca ductus cupiditate, illorum aliquid fur
to ſubtrahebat & ſibi reponebat, in proprium accommodans
Non debe- vſum ea, quæ in cõem fuerant contributa: & hac vnguenti ef- G
m⁹ res om fuſione occaſionem præcipuã videtur ſumpſiſſe, dñm Iudæis
nes in dete- tradendi, vt pecuniam quam exiſtimabat ſe perdidiſſe, recupe
riorem par raret. Hinc nos ipſi edocti, nunꝗ bonis aliorũ operibus oblo-
tem inter- qui vel detrahere debemus, ſiue ſiniſtra quadã interpretatio-
pretari. ne indignari, ſed & laudare, atque imitari pro viribus. Non.n.
oſtendit ſeſe ille virtutis amatorem, qui virtutis opus in altero
Prou. 3. reprehendit. Audiamus potius ſapientem dicentẽ; Noli pro-
hibere benefacere eum qui poteſt, ſed ſi vales, & ipſe benefac.
Aug. ĩ Io. *Fur erat, & loculos habebat.* Ecce audite, ait Aug. quia Iudas
tracta. 50. iſte non tunc peruerſus factus eſt, qñ à Iudæis corruptus, do- H
tom. 9. minum tradidit: iã quidem fur erat & loculos habebat. Sed
Chryſ. in quæret aliquis, ait Chry. cur furi loculi cõmitterentur, & cur
Io.ho.64. Chriſtus auarũ fecerit diſpenſatorẽ? dicere vtique poſſumus
tom. 3. id ideo factum eſſe, vt ſibi peccandi per auaritiam occaſio tol-
Author. leretur, cũ non deeſſet ſibi pecunia. *Fur erat*, vſqueadeo non
ſolum auaritia huius pectus feruebat, ſed etiam cor obſtina-
tione excæcatum erat, vt neque mitiſſima Chriſti reſponſio
Aug. ĩ Io. ne fuerit molle factũ. *Sine illam, vt in diem ſepulturæ meæ ſer*
tracta. 50. *uet illud.* Videamus inquit Aug. quid ad iſta dominus reſpon
tom. 3. deat: videte fratres, non illi ait, propter furta tua dicis iſta.

Paupe-

A *Pauperes enim semper habebitis vobiscum, me autem non semper habebitis.* Hoc quidē verbo facilè debuerat, ait Chry. cor Iudæ molliri: quasi diceret, molestus sum & grauis, sed expecta parûper & migrabo: huc enim respexit cū diceret, me aūt non semper habebitis. Sed nil horū ferum & insanientem animum flexit, licèt his multo plura & diceret & faceret, & pedes eius eadē nocte lauisset, & ad mensam secum adhibuisset, quod & latronum animos mulcere assolet: & alia verba locutus est, quibus etiam lapides molliri potuissent, nec multo ante, sed eadē die, vt minime obliuioni mandare potuerit, Chryso. in Io. ho. 64. tom. 3.

B sed aduersus omnia perstitit immobilis: grauis namque morbus est auaritia, qui & oculos cæcat, & aures obstruit, & fera sæuiores reddit, non conscientiam, non amicitiam, non mansuetudinem, nō propriæ animæ salutem cognoscere finit, sed semel ab omnibus discedens, in seruitutē sibi quos cepit, more sæuissimi tyranni vendicat, ideoq; idololatriam appellauit Paulus. Sed cur ita appellauit? habent nonnulli pecunias, & his vti non audent, sed nepotibus reseruāt, & intactas ad alios transmittunt, tunc & tanquàm dona Deo dedicata, tangere minime audent. Quòd si quando coguntur, tanquam ad nefas aliquod timide veniunt. Præterea tanquam qui ad idolū se incuruant, illud reuerenter tractant: sic isti ante pecuniam se sæpe etiam in vno die prosternunt. *Auaritia detestabilis pestis.* Ephes. 5. *Auaritia cur idolatria compa retur.*

C *Vt in diem sepulturæ.* Vide obsecro quā haberet alta mente repositum dñs diem sepulturę, vt inde discamus mortis diē crebro recordari, & vitia ipsa detestemur. Quēadmodum. n. vt inquit Ioan. Clima. inter cibos oēs quibus utimur ad corporis vitam traducendam, panis ipse quotidianus cibus est & necessarius: ita ad animæ salutē defendendam & conseruandam, quotidiana esse nobis debet mortis memoria. Quotidie Author. Simile. Ioan. Cli.

D quodammodo morimur, inquit Sen. & singulis diebus & horis aufertur nobis pars aliqua vitæ: finitur vero vita in die mortis, quæ tñ iam inde à primo ipso ortu fluere incęperat, ceu aqua uase aliquo angusti orificij conclusa, quæ paulatim postea effunditur. Idem ēt alibi ait: Mori quidem necessariū est, & sicut de materno utero tandē ubi ad certum quendam terminum deuentū est, egredimur, atque erumpimus: ita certè ex hac uita, termino tandē nostro definito & terminato, concedimus ac semigramus. Cæterū dies illa æternitatis erit, deponesque onus hoc. Sed q̄d gemis? & hoc ipsum flere nascentis est. Doles, relinquere uestes istas carnis quibus obtegeris? Quid Sene. epist. 24. lib. 3. Simile. Sen. li. 17. episto. 17. Simile.

contri-

Mori lucrum. contristaris? ita solet fieri, pereunt semper velamenta nascen- E
tium. Vide quid illic inuenias, illic totum lux, totũ gaudium: tunc dices, viuere in hac vita, esse veluti manere in tenebris quibusdã. *Sine illam, vt in diem sepulturæ.* Vide quanta cum patientia & mansuetudine respondeat Christus dñs murmuratori & detractori Iudæ, vt inde discamus nos benignè agere & patienter, cùm consimilia nobis forte obuenerint. Sed cur
Sen. lib. 2. de ira. c. 31 impatientes sumus inquit Senec. in sustinendis contumelijs & detractionibus? Hoc quidẽ efficit amor nostri nimius, inuiolatos nos etiã inimicis iudicamus esse debere, & licentiam nobis dari volumus in alios, non aũt contra nos: aut ignorantia F
nos itaque rerum, aut insolentia iracundos facit. Si ignorãtia,
Patientes simus. quid quæso miramur malos mala facinora edere? Quid noui est, si inimicus noceat? amicus enim offendit, filius labitur, ser
Fabius. uus peccat. Turpissimã aiebat Fabius Imperatori excusationem esse, non putaui: ego turpissimam homini puto: omnia
Cautè viuamus. ergo puta & præmeditare. Cæterùm expecto, & in bonis moribus aliquid existet asperius: fert humana natura insidiosos animos, fert ingratos, fert cupidos, fert impios. Vbi trãquilla tibi omnia vñr, ibi nocitura non desunt. Semper futurum aliquid quod te offendat existima. Gubernator nunq̃ ita totos G
Simile. sinus explicuit securus, vt non expedita ad contrahendũ ornamenta disponeret. Illud interim diligenter cogita, fœdũ esse & execrabile, cuiq̃ nocere velle, hominéq; indignum & alienissimũ, cuius beneficio etiam sæua mansuescunt. Aspice ele-
Exẽplum phantorũ colla iuga submissa, tauros quoque, leones, vrsos iugo ẽt subiectos. Pudebit cũ animalibus permutasse mẽtes. Nefas est nocere patriæ, ergo ciui quoque, nã hic pars pr̃iæ est.

Sine illam. Maxima quidem fuit Iudæ obstinatio, quẽ ne-
Obstinati quam sint duro corde. que verba, neque opera mollire potuerũt, nec lachrymę Christi, quas effudit vt dñt aliqui, cũ eius pedes lauaret. Mirabile H
etiam est illud, quòd quamuis sciret Christus eum furẽ esse,
Expectat nos De⁹ ad pœnitẽtiã. nunq̃ tamen eum diffamauerit, sed expectaret eũ semper ad pœnitentiam. Et certè pius pater quãuis filium suũ iam à medicis derelictum videat, non tñ eum ipse derelinquit: sic q̃uis sciret Christus non profutura Iudę tot adiumenta & hortationes, nihilominus tamen eum penitus non derelinquit tan-
Simile. quam pius pater; sic Pharaonem ad pęnitentiam expectabat
Exod. 14. donec tandem ipse se demersit in mare: sic etiam se gessit cũ Saule, donec ipse seipsum interfecit. Sic cũ Caim, sic denique
Luc. 13. cum Iuda donec se suspẽdit. Sic videmus, ꝙ ficus illa expectã-

retur

A retur à domino, vt fructum aliquem ferret. Quamobrem non abutamur tanta Dei misericordia & benignitate, sed potius ad ipsum conuertamur, antequam repente nos inuadant grauissimæ calamitates, sicut videmus in hoc Iuda qui magistrũ suum vendidit, quem tamen vendere noluit pater æternus, cùm sit valoris infiniti. Sanè quando aliquid venditioni exponit, atque emptor solet offerre exiguum quoddam pretium, dicere consueuit venditor, imo vero libentius tibi eam rem condonarem gratis quàm pro tali pretio. Dicebant quidem homines Deo, vt sibi venderet filium suum, cùm aliter actum esset de ipsis B nisi id faceret, atque propterea inquiunt; accipe hæreditates nostras & bona, tũ etiam in seruitutem accipe liberos nostros & alios, quin & nos ipsos etiam, sicut dicebant ipsi Ægyptij ad Ioseph. Cur obsecro pateris, ꝙ tantopere patiamur in præsentia tua? Sed respondet æternus pater, vobis ne tam ineffabilem natum venderem tam exiguo pretio? Malo quidem potius eum vobis gratis dare. Sed dices, cur ergo Iudas ipsum vendidit? Ad quod respondetur, ꝙ quemadmodum cùm quis volumen aliquod literarum ad insignem aliquem virũ mittit, non solet aliquod pro vectura pretium ibi apponere, sed tamẽ C ipse tabellarius cum sit abiectæ conditionis, pretium vecturæ subscribere solet: sic etiam Deus quidem gratis nobis filium suum dedit, at verò Iudas tanquam impius tabellarius vecturam apposuit triginta argenteorum. Hunc quidem Iudam imitantur etiam simoniaci vendentes patrimonium Christi: item Giezi eum imitabatur, qui sequabatur Naaman, vt munera acciperet quæ Elisæus recusauerat, sed tamen fuit grauissime punitus. Caueant ergo sibi simoniaci qui hunc imitantur, ne simili pęna feriantur: & quamuis hic non puniantur, granior tamen eos manet cruciatus in alia vita, atque idcirco Elisæus D impetrauit, vt in hac vita potius seruus suus puniretur.

Non abutamur Dei misericordia.

Simile.

Simile.

Gene. 47.

Simile.

Auaritia quantum excęcat homines.

Simile.

4. Reg. 5.

Simoniaci pessimi.

Murmurabat quidem Iudas de effusione vnguenti, sed tamen inique & iniuste murmurabat, cùm esset tam excellens opus, siquidem ea quæ prætiosiora sunt, Deo debemus offerre. In cuius rei figuram volebat Deus sibi offerri pullos columbarum, qui pręstantiores sunt ad vescendum quàm ipse columbę, & tamen ex turturibus non postulabat pullos. Sed nos non ita sæpe facimus, quin potius quæ deteriora sunt offerimus, item tum in orando, tum in audiendo missam indeuoti sumus & parum attenti, potius ad secularia attẽdentes negotia quàm ad cęlestia: item filios & filias minus acumine præstantes aut decore,

Meliora Deo offeramus.

Exod. 34.

Luc. 2.

Quæ deteriora sunt potius Deo offerimus.

decore, religioni ttadimus. Quando igitur hæc confiderabimus? Sanè nauta non expectat donec ad portum perueniat, nã potius tunc anchoras iacit: fic ergo tu non debes differre bona opera vfque ad exitum vitæ. Nam Magdalena non ita distulit, fed potius in florente ætate pretiofum effudit vnguentum & obtulit Chrifto, atque pęnitētiam egit, & capillis ter fit pedes Chrifti, in quo quidē fignificauit qūo fuperflua pauperibus diftribuere debeamus. Nam hæc fciēs effe fuperflua, inquit Chryf. amputa, facq; pauperibus fupplemētum. Nam fi calceamenta quis fupra menfuram pedibus adegerit, itinere certe prolixiori impedimenta fentiet, & ueftimentū ferens corpus ftaturam excedens, pariter implicabitur: atque in eo quod fatis eft ad opportunitatem, inutile aliud eft. In pecunia multo fortius id euenit, & qui fupra quod fatis eft habēt, non modo in ipfa fufficientia, fed in neceffarijs quibufdam impediuntur. Nam qui de foris in agone currunt, & ipfa exuunt veftimenta, viam vero in cęlum ferentem & eandem arctam & arduam, tot cum impedimentis qūo poteris ambulare? Idem ét alibi ait, ficut pueri fæpe qñ cultellos & gladios arripiunt, eo quod nefciunt bene illis vti periclitantur, vnde matres non permittunt illis eos impune attingere: ita profectò & iuuenes qui pecuniarum abundantiam fufceperint, cùm nolunt eis bene vti, in periculum certum fefe præcipitant, farcinam peccatorum fibi inde colligentes: nafcuntur enim inde dedecus, deliciæ & abfurdæ voluptates, vt uidemus contigiffe Magdalenæ ante cōuerfionem fuam. Si Hebræi diuitias fuas fancte & prudenter diftribuiffent, non effent ob illas grauiter puniti, at fuerunt à Babylonijs obfeffi, & ad extremum capti, cæfi, & in acerbiffimam feruitutem adducti, quia ut dicit Ezechiel, Ornamentum monilium fuorū in fuperbiam pofuerunt, & imagines abominationum & idolorum fecerūt ex auro. Porro in cap. 18. eiufdem vatis, inquit grauis quidam autor, Quomodo vis ut Deus te audiat, fi tu eum non putas audiendum? Dicit enim per Ifa. ꝙ frangas efurienti panem tuū: qua ergo ergo fronte regnum ab eo petere audes, cuius caufa non vis buccellam panis dare? Quomodo dabit tibi veftē gloriæ immortalem, qui eius pauperi nudo & frigore tabefcenti, vnā ex ueftibus fuperuacuis corruptibilē dare recufas? Quid ad hoc refpondebūt uani homines, qui diuitias fuas in res inanes, profundūt, & magnificis apparatibus inaniter delectātur? Canes & accipitres alunt, pauperes & inopes nec in extrema inopia curant.

Pęnitentiam & bona operanō differamus

Chry. ho. 7. de pęn.

Simile.

Chry. ho. 66. ingen. to. 1.

Simile.

Ezech. 7.

Hect. Pin. in Eze. 18.

Ifa. 18.

Bene faciamus pauperibus.

E F G H

A curant. Induunt parietes pretiosis aulæis, & Christi pauperes nuditate deficiunt, & carnes proximorum nuditatẽ suam sentientium cooperire nolunt. Quid ad hoc respondebunt auari, qui opes suas reconditas colunt, & veluti idola venerantur? Libentius uident aurum quam solem, illudq; splendidius & micantius omnibus astris iudicant & asserunt: quæcũque intuentur, in aurum verti ardentissime sitiunt. Vnde latinus poeta, *Auari diuitias adorant.*

Quid non mortalia pectora cogis,
Auri sacra fames?

Item grauis quidam autor explicãs verba illa Exo. Tollite in- Oleas. in
B aures aureas &c. ait: considera peccatorum omniũ in vitia liberalitatem, qui tenacissimi & parcissimi sunt ad uirtutes. Quis enim hominũ vnquã, pp pauperis inopiam subleuandã, tam facile vxoris aut filiæ inaurem, aut annulum, aut armillam, in massam conuertit, vt ei tribueret, quam facile omnia hæc isti expendunt? Quot sunt hodie in mundo qui effundunt pretiosissima bona in meretrices, & tñ uxorẽ aut filiam induere negligunt? Quot ad ludum alearum & taxillorũ prodigi, à quibus tñ pauperes vix obolum extorquere possunt? Videbis ẽt hominẽ qui vix vxori debitũ reddit, & tñ inexplebilis est libi Exo. 32. Dissimile.
C dinis in concubinam. Imperat virtus, & dormimus; annuit uitiũ, & currimus. Si ab vxore aut filia monile auferas ad bonũ aliquod, vix tota die fletum, & turbationẽ domus compescere poteris, & tñ se facile spoliari sinunt ad mundana idola cõflanda. Admonemur ergo quam faciles simus ad uitia, & quã desides ad opera uirtutũ. Vix Aaron verba finierat, qñ iam omnia iocalia & pretiosa sua ad eum adducunt. Clamat aũt pauper per horam ad ostium & vix frustũ panis porrigere dignaris. Vtinam se sineret homo à uitijs rogari, sicut ad opera uirtutũ. Si promisero alicui pauperi quod regi vel principi loquar *Prodigi multi ad vitia, & parci ad virtutem.*
D pro eo, multis precibus & mediatoribus opus est vt id faciã. Si inimico parcendũ est, pluribus opus est qui pacis negotiũ urgeant. Amicus quidẽ ille cuius Lucas meminit, multa importunitate ab amico tres panes potuit obtinere. Quam verò nostra sponte curramus in uitia, nosq; semper paratos inueniãt, pulchre quidẽ S. Hie. depinxit, Omnes inquit qui quęrũt eã, non laborabunt: in mense suo inuenient eam; ac si apertius dicat, tam procax est meretrix hæc, & tã parata ad omniũ cubitum, vt non oporteat eos aut laborare, aut tempus expectare, sed ẽt tpe menstrui, qñ fęminæ aut congressum fugiunt, aut abhorrent, paratã inuenient. Mille tamen sunt impedimenta *Ne simus crudeles erga pauperes.* Luc. 11. Hier. 4. *Impij quã sint ad mali faciles.*

in opere

in opere bono, ita vt vix ad perfectum producere illud queas, E rara verò aut nulla in uitioso: omnia hic accelerantur: non patitur populus vltra quadraginta dies sine duce esse, neque tardat inaures adferre, sacerdos statim idolum sculpit & fundit, vitulus statim egreditur, & à populo adoratur, & clamoribus ac laudibus extollitur, diciturque, Hi sunt dij tui Israel.

Feria III. Hebdomadæ Sanctæ.

CONCIO VNICA.

Passio Christi admirabilis. F

TRADITVS *est propter delicta nostra.* Rom.4. Mirabatur valde quidem Moyses, videns ꝙ rubus ipse (Exo. 3.) arderet & non combureretur: sed tñ mirabilius quidem est uidere Deũ flagellis cæsum & spinis coronatũ, sicut hodierno die iam canere incipit Ecclesia, sicut fecit ẽt in dñica præcedenti. Item, mirabilius est quòd cùm paulo ante tam honorifice exceptus esset, modò procedat crucem ipsam humeris proprijs gestans. Item quòd is ligatus ante iniquum iudicem proponatur, qui constitutus est à Deo iudex viuorum & mortuorũ. G Sanè in 1. Mac. legimus, ꝙ Alexander rex volens pacem inire cum duce illo Ionatha, misit ad eũ in signum pacis, purpureã quandam vestem & coronam: sic ergo Ecclesia modo huiusmodi dona Christo ꝑsentat, in signũ reconciliationis generis humani, cũ reconciliauerit ima summis. Iustum ergo est vt nos ẽt huiusmodi Christi tormẽta hodierno die sentiamus, iuxta illud Pau. quidem Apost. hoc inquit sentite in vobis, quod & in Christo Iesu. Solẽt enim amici condolere amicis suis, anima enim plus esse vr̃ vbi amat, quam vbi animat, vt ait Ber. Atque idcirco cum Hie. dicere H possumus Christo dño, Contempserũt te amatores tui: siquidẽ vt dicũt uerba initio posita, traditus est ꝑꝑ delicta nostra.

Firmitas non est in mundo.

1.Mac.10.

Passionem Christi crebro meditemur.

Phil. 2.

Bernar. de præcep. & conf.

Hier.4.

Repræsentat ergo Ecclesia nobis hodierno die, ex parte quidem Christi excessiuum quendam amorẽ: ex parte uero hominum, inauditam quandam crudelitatẽ, & ex parte iudicis iniquam sententiã: quod notauit Luc. cùm ait, Tradidit Iesum uoluntati eorum: non enim certam quandam designabat pęnam, sed illum relinquebat ipsis puniendũ, vt ait Cyr. qui tam maleuoli erant, vt ẽt si potuissent, grauiora ipsi supplicia dedissent. Vnde Hier. ait Recordare paupertatis, & transgressionis

Luc. 22.

Cyril.

Thre. 3.

A ſionis meæ, & abſynthij & fellis. Eſt quidem paſſio Chriſti pretioſiſſimum pharmacum contra peccatorum morbos. Vnde in Exo. præcipiebatur, vt eſſent ſemper odores aliqui ſuaues in templo, ad tetros alios odores fugandos. Sic ergo Apo. ſemper ante oculos conſtituebat ſibi Chriſti paſſionẽ, vnde dicebat, Chriſto confixus ſum Cruci. Item alibi ait, Ego enim ſtigmata dñi Ieſu in corpore meo porto. Hac ergo conſideratione dulcorantur aquæ amaræ peccatorum noſtrorũ, ſicut legimus ꝙ aquæ Marath ligno illo dulcoratæ fuerunt: vbi obſerua ꝙ lignũ illud oſtendit Deus ſancto Moyſi, qui precibus B apud eum agebat, poſtulans remediũ. Vt intelligamus ꝙ precibus à dño contendere debeamus hoc tm̃ beneficium dulcorandi amaritudinem peccatorũ noſtrorum. Plurimum certe aliquis refrꝑnatur ne quempiam offendat, cũ conſiderat quanta ab ipſo beneficia acceperit. Sic enim videmus ꝙ Ionathas patrem ſuum placare uolebat, proponens ei beneficia à Dauide accepta, vnde & dicebat, ne pecces rex in ſeruum tuũ Dauid, quia non peccauit tibi, & opera eius bona ſunt tibi ualde, & poſuit animam ſuã in manu tua, & percuſſit Philiſtæum, & fecit dñs ſalutẽ magnam vniuerſo Iſraeli &c. Vide igitur quãto maiora acceperimus à Chriſto beneficia, qui pro nobis ſanguinem ſuum fudit, & lancea adhuc ſe perforari paſſus eſt.

Exo. 32. Gal. 2. Gal. 6. Exo. 15. *Paſſionem ſuam Deus quomodo nobis etiã impartiatur.* 1. Reg. 19. *Ineffabilia Dei beneficia.*

C Repræſentat etiam Eccleſia nobis Chriſti paſſionẽ, vt eam imitemur: vnde tãquam bonus dux ait Chriſtus: Quod me facere videtis, facite: & hoc quidem pacto ẽt paucis inſtructi militibus, ampliſſimas copias profligabimus, ſicut fecit Gedeon, & magno quidẽ animo ad prælia procedemus, ſicut elephantes illi olim conſpecto ſanguineo colore. De illo quidem Ioſepho ab Arimathia, qui erat diſcipulus occultus ꝑꝑ metum Iudæorum, dicũt Euangeliſtæ, ꝙ cùm uidiſſet ſanguinẽ Chri D ſti effuſum, audacter quidẽ introiuit ad Pilatum, & petijt corpus Ieſu. Quamobrẽ incumbamus aſſidue conſiderationi paſſionis Chriſti, vt ita quidem de hoſtibus noſtris victoriam reportemus, & Deo patri placeamus. Nam ꝙ ait Propheta, Tu es ſcaerdos in æternum ſm ordinem Melchiſedech, ſignificat quidem, quòd non minus hodie grata ſit patri paſſio filij ſui, quam fuerit olim. Atque idcirco per inæſtimabilia paſſionis Chriſti merita, veniam à Deo patre poſtulemus, & aliquem ẽt ex nobis exhibeamus dolorem. Siquidem quamuis cũ pꝑnitentiam agimus, liberemur quidem per ſacramenta, quæ innituntur paſſioni Chriſti, à culpa ipſa, & æterna pꝑna, non tempo-

Iudic. 7. Simile. 1. Mac. 6. Ioan. 18. Pſal. 109. *Veniam poſtulemus ꝑ paſſionis Chriſti merita.*

temporali, quam nisi hic luamus, purgatorio igne expiare de- E
2.Reg.12. bemus. Vnde dixit Nathan ad Dauidem; Dñs transtulit pec-
Sepe aliqui hic purgantur. catum tuũ &c. Quasi diceret, Quamuis culpa condonetur, restat tñ aliqua soluenda pęna, atque idcirco qui natus est puer morietur, & alter ẽt filius te persequetur: & ita tribulationi-
Hier.31. bus istis purgandus es. Vnde etiã Hier. dicebat, Castigasti me
Tob. 2. dñe, & eruditus sum &c. Cæterum si Tobias quamuis mensæ accubuisset, cùm audiret mortuũ quendam iacere in platea,
Christi passionem iugiter meditemur. statim conuiuiũ ipsum & conuiuas reliquit, & hominem sepeliuit mortuum, ac postea ad epulas reuersus est, cum amaritudine & lachrymis manducans: quãto igitur nos magis flentes F & gementes meditari debemus Christi passioné, qui pro sce-
Gen. 27. leribus nostris mortuus est? Sanè vehementer viscera Iacob commota sunt, cùm vestem filij sui sanguinolentam uidit, & dolorem maximũ intimis quidem sensibus accepit, & nos tanta videntes Christi opprobria, sensum nullũ doloris exprimemus? Existimo equidem idcirco nos tã tardos esse ad hæc diligenter meditanda, ꝙ minimis rebus his terrenis & caducis
Simile. hæreamus. Videas certè aliquos peracutos & ingeniosos in rebus & negotijs mundanis, qui tñ in his quæ ad saluté animæ spectant, plumbei sunt & saxei. Sunt quidem instar verspertilionum, quæ aues cùm solis lucem ferre nequeant, in ipsis te- G nebris huc atque illuc agiliter uolant. De aquila quidem scri-
Aristot. bit Arist. ꝙ vt ceruum aliquem uincat, & sibi prædam faciat,
Simile. solet alas suas puluere & terra opplere; atque postmodum su-
Aquila quomodo ceruũ superet. pra caput ipsius cerui alas suas puluerulentas cõcutere, vt hoc pacto turbet aspectum ipsius cerui, & cæcus redditus, sese per saltus aliquos præcipitet, vt ita tandem cõmodior fiat esca ipsi aquilæ: sic ergo dæmon puluere harum rerũ terrenarũ oculos mentis nostræ perstringere & occæcare solet, vt ita tandé nos commodius vincat. Permittit aũt Deus sæpe in improbis H
Rom. 1. huiusmodi cæcitatem, ꝑꝑ peccata ipsorum, iuxta illud Apos.
Peccata quo redigant hominem. Tradidit illos Deus in reprobũ sensum, vt faciant ea quæ non conueniunt, repletos omni iniquitate &c. Hæc igitur omnia incommoda repellemus facile consideratione passionis Christi, & considerantes quõ Deus etiam intima nostra penetret & contueatur: non igitur perdicem imitemur, quæ sibi vide-
Simile. tur satis tuta, si modo caput suum habeat absconditum, atque proinde ab astuto venatore interficitur quidem facillime.
Exo.12. Cæterum eductus Deus Israelem de Ægypto, Angelũ misit qui domicatim omnes primogenitos extingueret Ægyptiorum:

A ptiorum: & ne forte ſimul Iudæi necarentur, dedit illi ſignũ
vt abſtineret ab illis domibus quas videret agni ſanguine tin-
ctas: non aliter plane ſaluator noſter nobiſcum aget, qui omnes
niſi memoria ſanguinis ſui muniti fuerint, æterna morte dam
nabit. Habetur etiam in Ezech. ꝙ præcepit dominus interfici Ezech. 9.
omnes qui ſignum Thau in frontibus impreſſum non habe-
rent. Quòd ſi ad mortem damnati, eo vſque de ſua celantur
morte, donec iam iam ad ſupplicium ſunt educendi, ne tã diu
agonis memoria excrucientur, quid ſenſiſſe putamus illum,
qui ob diuinitatem ſuam, à tempore conceptionis, vniuerſam
B ſemper ante oculos geſtauit paſſionis figuram? Ea certe de cau
ſa Abraham filium ſuum Iſaac paulo poſt ſacrificandum, cela- Gen. 22.
uit quæ eſſet victima futura conſtructo enim igne, dicenteq́;
filio, vbi eſt victima pater mi? reſpõdit; Dominus prouidebit.
Quare tota Chriſti vita quædam paſſio fuit. Quid quæſo ait
D. Bernar. tam efficax ad purgandam mentis aciem, quam vul D. Bern.
nerum Chriſti ſedula meditatio? Hinc colligere licet quo af-
fectu, qua deuotione, quaq́; animi demiſſione & mæſtitia hoc
die incedere debeamus, in quo acerbiſſimæ paſſionis domini
memoriam recolimus. Vulgo quidem dicitur, res aduerſas, qui *Amicus ve*
C nam ficti, & qui veri ſint amici, indicare; quod quidem mors *rus in ad-*
præcipue amicorum oſtendit. Quiſquis igitur verus Chriſti *uerſitate*
amicus eſt, in promptu poſitam habet occaſionem, qua amici- *cognoſci-*
tiam ſuam doloris communione declaret; quod qui non facit, *tur.*
non video quo indicio charitatem ſuam erga illum oſtendat.
Cùm caput dolore afficitur, cætera quoque membra condo-
lent, & fundamento domus conuulſo, reliquas quoque domus
partes cõcuti neceſſe eſt. Qua ergo fronte ipſa corporis Chri Simile.
ſti membra, delicijs nunc ſoluentur? Si totius Eccleſiæ, atque
adeo totius mundi fundm̃ hoc tempore nutat, quomodo par
D tes eius inconcuſſæ & immotæ maneant? Quodſi dño morien
te oĩs cum eo creatura ingemiſcit, ſol obſcuratur, petræ ſcin-
duntur, terra horrifico motu contremiſcit, elementaq́; oĩa eo Matt. 27.
moriente, illi quodammodo commoriuntur, qui fieri põt, vt ſo
lus homo, pro quo ſolo Chriſtus patitur, illi non cõpatiatur?
Hoc eſt plane ſaxis duriorẽ, & elementis ipſis inſenſibiliorem
eſſe. Reliquũ igitur eſt, vt Chriſti dñi merita ante patris æter-
ni conſpectũ offeramus, vt illius meritis & doloribus quos pro
nobis pertulit, tribuatur, quod noſtris meritis non debetur. In
cunctis.n. precibus noſtris nunquã ante faciem patris, ſine me
diatoris noſtri patrocinio appareamus. Quæ ille pertulit oĩa

pro debitis nostris offerentes,& gratiæ ipsius auxilium postu- E
lantes. Fuerunt fœminæ,quæ sanguinolentas virorum suorum
vestes,quos inimici occiderant,asseruarunt, quas adultis filijs
ostenderent, quo eos ad sumendam de patris nece vindictam
Gene. 37. incitarent:at nos contra facere debemus,qui Iosephi nostri tu
nicam, hoc est immaculatum Christi dñi corpus proprio san-
guine cruentatũ ante patris ęterni conspectum offerentes,non
illum ad iram & vindictam,sed ad misericordiam inclinemus.
Porro cũ in hoc summo & ineffabili beneficio duo sint præci-
pue consideranda,alterũ salus & redemptio parta,alterũ redẽ
ptionis,& salutis reddendæ modus: multo sane mirabilior re- F
Sene. demptionis modus,quam ipsa redẽptio est:non putauit Sene.
Grati erga Deum simus.
tanti esse hoĩes apud Deum , vt illorũ gratia cælestia corpora
ab eo condita essent,& in illorũ obsequium circunferẽtur. Vn-
de ait, Nimis nos suspicimus,si digni nobis videmur, ꝑp quos
hęc tanta.s.corpora cęlestia moueantur. Suas ista leges habẽt,
quibus diuina exercentur. Qui indignum hoĩem credebat cui
cælestia corpora famularentur,quid faceret si non modo solẽ
Ioan. 13. & astra,sed rerũ omnium conditorem Deũ,in humanę salutis
ministrum seipsum dedisse,& hominum pedes lauasse,& inter
latrones hominũ gratia pependisse crederet? Vtinã nos in hoc G
loco insignis huius philosophi mentẽ & animũ haberemus,vt
qua ille fuisset admiratione perculsus,si sacramẽtum hoc vere
credidisset,nos quoq; simili admiratione concuteremur,vt ob
tantam hanc dñi erga genus nostrũ benignitatem & pietatis vi
scera,pro meritis obstupesceremus. Non est aũt cur quisquam
minorẽ se gratiam debere putet,quòd non pro se solo,sed pro
Simile. omnibus saluator calicem hauserit passionis. Vt enim omittã
tantam eius charitatẽ extitisse,vt si ita res postularet,tñ vnius
animæ saluti,quantũ omnibus impenderet:tñ vt sol nil minus
lucis & caloris cuiuis hominum tribuit, cũ omnibus luceat,q̃ H
si vni alicui orireť:ita passio Christi nil minus præbet vnicuiq;
quàm si pro eo solo suscepta fuisset. Quo quidem affectu erat.
Gal. 2. Apost.cũ diceret; Qui dilexit me,& tradidit semetipsum pro
me. Sic enim illum ꝑp hoc salutis suæ beneficium diligebat,
D. Augus. ac si vni sibi fuisset impensum. Nos igitur fratres,ꝑp quorum
Peccata nostra in causa fuerunt vt Christ⁹ pateretur.
scelera diluenda,in hoc dolorum omnium pelagus vnigenitus
Dei filius se coniecit,vt nos inde extraheret,eodẽ affectu atq;
animi gratitudine perculsi,cũ D. Aug. his verbis dñm in Cru
ce patientem pro nobis,deuotissime alloquamur. Quid cõmi-
sisti dulcissime dñe,vt sic iudicareris? Quod scelus tuum,quæ

noxa

A noxa tua, quæ causa mortis, quæ occasio damnationis? ego.n. fui tui plaga doloris, tuæ culpa occisionis. ò mirabilis censuræ conditio, & ineffabilis mysterij dispositio, peccat iniquus, punitur iustus: delinquit reus, & vapulat inocés: offendit impius, & damnatur pius. Cæterum illud etiam magnopere dñs à nobis requirit, vt peccatum, quod is morte grauius fert, summo odio detestemur, ne uidelicet ulterius cõmittamus, quod maiorem nunc illi dolorem, si doloribus obnoxius esset, q̃ mors ipsa incuteret. Vnde Bern. sic dñm inducit loquentem: Nonne satis propter te uulneratus sum? Nunquid non pro iniquitate B tua afflictus sum? cur addis afflictionem afflicto? magis aggrauant me vulnera peccati tui, quam vulnera corporis mei. Quis quæso ex tantis Christi laboribus pro nobis toleratis, non sibi persuadeat, grauissimum fuisse casum nostrũ atq; ruinam? profectò quo magis nauis aliqua periclitatur, & iam iã naufragiũ factura esset, consueuerunt etiam tunc diligentius omnes eius gubernatores & nautæ, remedia omnia cõquirere, quibus possit à tanto naufragio liberari: ita Christus saluator noster cũ uideret nos sceleribus nostris ad interitũ ruere, imo vero iam ruisse, omnem adhibuit diligentiam, omnia sustinuit torméta, C ut nos lapsos erigeret, & perditos reuocaret, & ceu alter Ionas sua immersione nos à laboribus nostris, tempestatibusq; uindicaret, intelligens aliter tempestatem ipsam non cessaturam. Bernar. Simile. Ionæ 1.

Primus & maximus quidem cruciatus extitit sudor ille quidem sanguineus, vi summi doloris quo interius anima illa sanctissima premebatur, expressus. Quia verò inter omnia mundi mirabilia, hoc maxime mirabile fuit, nunquam enim talis sanguinis sudor inter homines vnquã visus est, necesse est vt causas ẽt inquiramus vnde tantus dolor manauerit, qui tam noui & stupẽdi sudoris causa fuerit. Prima autem maximeq; obuia D causa esse videtur, variorum cruciatuum qui iam iam illi parabantur clarissima quidem repræsentatio & comprehensio. Vis.n. illa animæ nostræ, quæ futura quasi præsentia contemplatur, in Christo perfectissima erat, qua imminentia sibi tormenta, hoc est irrisiones, opprobria, alapas, verbera, spinas, clauos, corporis virginei suspendium, membrorũ omnium extensionem, eorũdemq; extra sedes & iuncturas suas dissipationẽ, sitim, & fel, acetum, cæteraq; tormenta, adeo perfectè intuebatur quasi præsentia oculis cerneret, cùmq; sacrũ illud corpus, corporum omnium quæ vnquam fuerunt, aut futura sunt, delicatissimũ & tenerrimũ esset, non potuit quidem natura illa *De sudore sanguineo Christi.* *Prima causa sudoris.* *Quãta fuerit reprasẽtatio tormentorum Christi.*

corporea, omni diuino & humano solatio destituta, non vehementer tot mala horrere, & acerbissimo dolore ex eorum præsentia concuti: Hæc igitur prima interni huius doloris causa extitit. Secunda verò extitit pissimæ & amantissimæ matris recordatio atque compassio: cuius animam sciebat acutissimi doloris gladio transfigendam, cùm filium suũ cerneret in cruce inter facinorosos homines pẽdentẽ, totq; plagis conscissum ac deformatum: & pijs auribus non solùm irridentium opprobria, sed etiam malleorum ictus, clauos percutientium vsurparet: hic autèm tantus dolor fuit, quantus erat amor quo matrẽ virginem prosequebatur, quam citra Deum supra creaturas omnes, quæ siue in cœlo siue in terra erant, diligebat. Tertia verò doloris causa & quidem vrgentior, discipulorum scandalum & ruina fuit, quos ipse tot rationibus ad certamen illud præmunierat, tot miraculis in fide confirmauerat, totque beneficijs sibi deuinxerat, quorum tamẽ alius eum negauit, alius pecunia vendidit & osculo prodidit, cæteri autem turpissime eo relicto, metu exanimati fugerunt. Quarta verò doloris causa & sudoris, & ea quoque superioribus vehementior, miserandi illius populi qui mortem ei machinabatur, peccatum simul & excidium fuit, quod illi iam iam imminebat, & facinus illud execrandum quod sciebat æterno exilio, captiuitate, atque supplicio multandum. Quinta aũt & quidem grauissima causa, extitit socordia & ingratitudo innumerabilium penè hominum, qui hanc tãtam salutem, & efficacem medicinam, ne exiguum pænitentiæ laborem susciperẽt, erant repudiaturi, quam is tot laboribus & tormentis peperisset. Omnes igitur hæ dolorum causæ velut agmine facto, mitissimum illud atque tenerrimũ pectus impetebant, ex quibus tantus ille dolor talisque sudor promanauit. Cæterum cõsidera obsecro quanta fuerit Christi dñi charitas in tam salutaris passionis mysterio pro nobis incipiendo & consummando, quamque prompta & parata eius voluntas extiterit. Auget.n.ẽt beneficij magnitudinem, donantis charitas præter ipsam dolorũ magnitudinem & prõpta donandi voluntas, quæ frequenter beneficijs ipsis antefertur. Hæc quidem certe in Christo dño tanta fuit, vt ne in altera quidem vita plene cognosci possit. Vt enim Apost.o.ait, Supereminet oẽm quidem scientiam non solùm hominum sed ẽt angelorũ; est enim diuinæ prouidentiæ atque sapientiæ proprium, quibus maximũ laborem iniungit, magnum ẽt amorem ingenerare, quo tantus ille labor sustineri possit. Quo circa si plurimũ nos

Secunda causa sudoris. *Tertia causa sudoris.* *Quarta causa sudoris.* *Quinta causa sudoris.* Ephes. 3.

E F G H

A nos Christo domino, propterea quæ nostri quidem gratia pertulit, debere quidem fatemur, longe plus est quod eius amori quam quod dolori debemus, plus enim amauit quam doluit. Quid aũt illi huius debiti ratione debeamus Chryso. explicat his verbis: nunquid etiãsi per singulos dies moreremur, pro eo qui nos ita dilexit, meritum exolueremus? Imo nec minimam meriti partem reponeremus. Cæterũ si donantis charitas magnitudinem cumulat beneficij, multo magis donantis summa dignitas eandem auget. Hæc.n. ita illam amplificat, vt prorsus ineffabilis & incomprehensa esse intelligatur, quemadmodum B ineffabilis & incõprehensibilis est ẽt qui pro nobis immolatus est, nempe Deus pro homine, vniuersorum dñs, pro inutili & malo seruo. Quemadmodum M. ille Anto. oratione sua ad populum habita in Iulij Cęsaris interfecti morte, non tm̃ sua elegantia & copia dicendi, quantum togæ ipsius Cæsaris sanguine conspersæ ostentatione, eo tandem pepulit populum Romanum, vt interfectores ipsos & homicidas, Cassium, Brutũ, ab vrbe exterminaret: ita plane sacer ipse orator & concionator, non tam fretus sua concione quam meritis & commemoratione passionis Christi, eo tãdem audientęs redigere debet, C vt non quidem Cassium aut Brutum expellant, sed peccata ipsa quæ causa fuerunt vt tã vehementissimos sustineret Christus cruciatus, & tam dira supplicia, iuxta illud Isa. Vulneratus est pp iniquitates nostras. Et Apost. ait; Traditus est pp delicta nostra. Et alibi, Christus mortuus est pro peccatis nostris.

Magnus Christi amor erga nos.

D. Chrys.

Ineffabile beneficium mortis Christi.

Simile.

Consideremus assidue quanta pro nobis passus sit Christ⁹.

Isa. 53.

Rom. 4.

1. Cor. 15.

Plurimum sane ponderandum est, quòd cùm perditissimi essent homines & mille suppliciorum genera meriti propter eorum scelera, tunc non solùm Deus non sumeret de ipsis vindictam, verumetiam mitteret vnigenitum suum qui pro hominibus pateretur, & denique moreretur, vt hominum genus D liberaret à miserijs in quibus versabatur. Vnde Aposto. hæc ponderans, ait: Commendat autem charitatem suam Deus in nobis, quoniam cùm adhuc inimici essemus, secũdum tempus Christus pro nobis mortuus est. Mirum sanè est & maxime ponderandum, quòd cùm homines mortem potius merebantur, daret eis Deus vitam: & cum punitionis signa ostendere debebat, tunc ostenderet amoris indicia. Hoc quidem figuratũ apparet in Gen. quando fratres Ioseph inuenerunt furtum in sacco Beniamin, & existimarunt se quidem crudelissima morte perimendos, & tamen Ioseph eos cũ lachrymis amplexatus est, & se fratrem eorum esse declarauit, atque eos remisit cum

Magna Dei erga nos misericordia.

Rom. 5.

Gene. 44. & 45.

Quam liberalis sit Deus erga nos.

Diligamus inimicos nostros. varijs pretiosis donis, vt patrem suum simul adducerent. Voluit igitur Deus tũc propter homines pati, cùm minus ipsi id existimabant, & cùm inimiciores erant, vt tanto proposito exemplo tu & benefacias inimicis tuis, & ipsos diligas. Quòd si fortè tibi id asperum aut durũ videatur, confide ꝙ ab eo ipso, qui tibi id pcepit, vires assumes ad hæc mira facilitate præstãda. (Gen. 6.) Præceperat Deus Noe, vt bina animalia ex quaque specie quidem introduceret in arcam: cùmq; id fortè posset ipsi difficultatem generare, vt. s. syluas omnes & nemora lustraret, atque animalia afferret, dixit illi Deus, bina ex omnibus ingredientur tecum: quasi diceret, non est quod te maceres F in his conquirendis, siquidem absque multa cura & solicitudine tua, ipsa sese offerent, & in arcam ingredientur: ego enim qui hoc præcipio tibi, difficultatem omnem remouebo, adeo vt etiam feroces Leones & tygres, magna cùm mansuetudine accedant. (*Remouet Deus difficultates in virtute ꝓsequenda.*) Certè quando Deus tibi præcipit, vt diligas inimicum tuum, satis nouit ipse difficultates, quæ se tibi obiicere possunt in ea re, sed eas omnes leues reddit, & sæpe etiã penitus de medio tollit, ac præsertim consideratione ipsa passionis Christi, quam considerationem cum mali non habeant, inde fit vt in suis sceleribus & vitiis perseuerent, atque hoc pacto G eorum corda Christi sanguine non molliuntur, cùm tñ fortissimi etiã adamantes hirci sanguine mollescant. (Simile.) Porro quantum Deus oderit istos obstinatos, & eos præsertim, qui iniurias sibi illatas vindicare volunt, apertè testatur Amos, cùm ait: (Amos 1.) Super tribus sceleribus Edom, & super quatuor non conuertam, eo quòd persecutus sit in gladio fratrem suum, & violauerit misericordiam eius, &c. Vide qũo non commemoret alia scelera, neque etiam idololatriam, sed ait, eo quòd persecutus sit in gladio fratrem suum. (*Iniurias ulcisci quantũ Deo displiceat.*) Quare charitate nos ornemus & inimicorum dilectione, discamusq; cũ Apost. gaudere H cum gaudentibus, & flere cum flentibus. (Roma. 12.) Non autem potest esse vera charitas inter superbos & elatos, & propterea ait: Honore inuicem præuenientes. (Ioan. 15.) Vide qũo optaret Christus pacem esse & charitatem inter nos, cùm diceret: Rogo vt oẽs vnũ sint, sicut tu pater in me, & ego in te, vt ipsi in nobis vnũ sint: (*Diligamus inuicem.*) hoc autem comparabimus per ipsam charitatem, quam vt intensam conseruemus, meditemur assiduè Christi passionem: aliter enim sine charitate, erimus veluti palmites absque vite. (Ioan. 15.) Vnde Christus ait: Ego sum vitis, & uos palmites, si quis in me non manserit, mittetur foras &c. Mali igitur acerbissimas

A mas patientur pœnas,qui à charitate se segregarunt,quæ tantæ quidē erunt,vt ait Aug. vt uix cogitationem aliò diuertere sinant. Quamobrem modo Eccle consilio pareamus, qui ait: Quodcunque facere potest manus tua,&c. Auguft.in mille. Eccle. 9.

Satis quidem intellexit Christus,cùm hoc præceptū sanxit de dilectione inimicorū, ꝙ pauci essent, qui illud obseruarēt, vnde ait: Vt sitis filij patris uestri, &c. Non constituit exemplum in his inferioribus,sed in cœlestibus. Quamobrē oculos nostros in cœlū tollamus,& Deum contēplemur,qui oriri facit solem suum super bonos & malos,& consideremus ēt quō B passus fuerit in Cruce pro inimicis suis. Sanè qñ dixit Christus: Estote prudentes,exemplū addidit in terra,cū ait:Sicut serpentes: non aūt in hoc præcepto dixit,sed exemplū cœleste attulit, ut intelligamus ēt cęlestia nos præmia reportaturos. Sed dices, si Deus tantopere parcit inimicis, quid causæ igitur est,ut regnū à Saule abstulerit eo ꝙ pepercit ipsi Amalech? Ad quod dicendū est, ꝙ non tanq̄ priuata persona punitus est Saul,sed quia publica cùm esset persona,noluit executioni mādare quod ipsi Deus præscripserat.Satis aūt nouerat Christus quanta esset difficultas in dilectione inimicorū, C & idcirco tā præclara constituit præmia; & certè grauis est persecutio ut unus homo aliū persequatur, sicut videmus ꝙ dæmon tales ēt persecutores contra B.Iob excitauit: & magna quidē est patientia id sustinere & aīum à uindicta reprimere; vnde Sap.ait; Melior est,qui dñatur animo suo, expugnatore urbium.Et Eccl.ait: Oīs iniuriæ proximi ne memineris. Quare sicut cùm turbidū fluuiū transmittis,non aquā ipsam contueris,sed potius ripam ipsius fluuij: sic ēt in ipsius inimici iniurias noli oculos conijcere,sed potius littus & ripā mortis contēplare,ne pereas. Vnde Dauid dicebat; Torrētes D iniquitatis conturbauerunt me. Ite Eccl.inquit, Nequid agas in operibus iniuriæ,ne sis adiutor in ulciscendis iniurijs. Nec uerò solùm hæc dilectio inimicorū legi euangelicæ cōsonat, sed ēt legi veteri,& legi naturali: unde & Iob ait: Si gauisus sum ad ruinā eius,qui me oderat &c.Quin & inter Ethnicos fertur de Iulio Cęsare, ꝙ illatas iniurias statim obliuisceret, sicut accepta beneficia recordabatur.De Alexandro ēt ferūt, ꝙ cùm lęthaliter uulneratum inuenisset Dariū, maximè doluit,eo ꝙ non posset clementer illi indulgere. Quòd si uolumus sacras literas euoluere,audiemus Dauidē dicentē: Dñe Deus meus si feci illud,si est iniquitas,&c Baruch etiam scri- Matt. 5. Matt. 10. Quæstio. 1.Reg.15. Respon. *Voluntatē Dei faciamus.* Iob 23. Prou.26. Eccle. 10. Simile. Psal. 17. Eccle.10. Iob 31. Exempl. Iul. Cęsa. Exēplum Ale. Mag. Psalm.7. Baruch 1.

bit, quòd Hebræi in captiuitate positi miserunt ad sacerdotes E
grandē pecuniæ summam, vt non solùm pro ipsis orarent, sed
Oremus p inimicis. ēt pro Nabuchodonosor, apud quē captiui erant, & sacrificarent pro ipsis omnibus. Porro quod Christus suaue nobis red
2. Cor. 1. dat hoc præceptum, & difficultates tollat, vř Paul. significare
Psal. 93. cùm ait: Sicut abundant passiones in nobis, ita & per Christum abundat consolatio nostra. Item Psal. ait: ꝯm multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificauerunt animam meam. Plurimum ēt ad id conducet fre-
Hebr. 12. quens meditatio passionis Christi. Vnde Apost. ait: Recogitate eum, qui talē sustinuit à peccatoribus aduersus semetip- F
sum contradictionē &c. Conducet ēt plurimum considerare, ꝙ labores & calamitates nobis à Deo immittuntur vt emen-
Amos 3. demur. Vnde Amos ait: Non est malum in ciuitate, quod non fecerit dñs. Vult ergo nos Deus eligere in lapides ædificij sui, & propterea vult nos dolare in hac uita & perpolire. Sanè qñ
Gen. 25. Iacob & Esau luctabantur in utero matris, dixit Deus, quòd duo populi essent in utero eius, & maior seruiret minori, non
August. in Gen. 25. obediendo, sed uexando, vt præclarè exponit August.

Quòd si dicas, laboriosum ualde esse diligere inimicũ, respondeo esse propterea ēt magnum constitutum præmium. G
1. Cor. 3. Vnde Apost. ait: Vnusquisque propriā mercedē accipiet ꝯm suũ laborem. Nam cũ ferè fiat, ut in delectabilia feratur magis appetitus, propterea cùm hæc amara amplectimur, maximè meremur. Sed dices, cur ergo ait Christus: Maiorē charitatem nemo habet, q̃ ut animam suam ponat quis pro amicis suis? Sed dicendum est, ꝙ perinde sonant hæc uerba, ac si diceret, non pōt aliquid maius præstari, nec pro amicis, nec pro
Vide D. Tho. 2. 2. q. 27. c. 7.
D. Bern. inimicis. Vnde D. Bern. ait: Maior quidem charitas fuit tua, bone Iesu, qui non solùm pro amicis, sed ēt pro inimicis uitā
Luc. 1. posuisti. Magna certè nobis ex inimicis prouenit utilitas, si bene consideremus. Vnde Zach dicebat: Salutē ex inimicis nostris, & de manu omnium qui oderunt nos. Sanè cùm in senatu aliqui referrent, ꝙ maxima tranquillitate perfruerentur H
Scip. sent. Romani, cùm nullos haberent inimicos, contra quos pugna-
Otiũ quantũ noceat. rent, ait Scipio: Imo uerò nunc in maiori periculo sumus, non enim habemus inimicos quos timeamus: fient enim Romani otiosi & effœminati. Sanè ante inimicos cautè uiuimus,
Diligamus inimicos, q tam vtiles nobis sunt. neq; quidq̃ mali facere audemus; æquum igitur est, ut eos diligamus ex quibus tāta nobis proueniunt cōmoda: est.n. id more magnorum mercatorum, in rebus pretiosissimis negotiari.

Patien-

A *Patientia quam sit excellens.*

ADmirabilis planè fuit Christi patientia in tot tormentis & iniurijs, atque opprobrijs tolerandis. Hinc ēt Apost. ait: Signa Apostolatus mei facta sunt super vos, in omni patientia, in signis, prodigijs, ac virtutibus. Vide qũo inter insignia referat patientiã. Vnde & Greg. ait ponderandũ id valde esse, quod statim initio mirabiliũ suorum, ponat Apost. patientiam. Item Iust. ait, ꝙ patientia sit manifestatrix maxime fidei nostræ: qui ēt dicit quòd cùm gentilis esset, & maxime consi-
B deraret patientiã sanctorũ in suis laboribus & tormentis perferendis, conuictus fuerit, & ad fidẽ adductus & conuersus, cũ videretur ipsi hoc esse clarissimũ quoddã insigne fidei nostræ, atque ita nõ dubitauit pro fide sanguinẽ suum intrepidè effundere. Refert quidẽ Cassianus, ꝙ cùm Christianus quidam ab infidelibus comprehensus esset, & multa ipsi opprobria & tormenta infligerent, atque oĩa patienter toleraret, interrogarũt eum quorsum ita patienter tãtas persecutiones pateretur, qui respondit, se patientiam Christi imitari. Sed etiã Dauid dicebat: Memento dñe Dauid, & oĩs mansuetudinis eius. Sanè
C ad patientiã & mansuetudinẽ Christi significandã, videmus quòd appellatur agnus, vnde & agnus ille Paschalis figurabat Christũ, qui etiam plus passus est, nam agnus ille prius iugulabatur, & postea excoriabatur, ac tandem veru affigebatur: at verò Christus verberibus viuus excarnificatus est & quasi excoriatus, & viuus ēt in veru Crucis appositus est, & ibi ēt ex maximo amore assatus, donec reddidit spiritum patri. Admirabilis sanè fuit hæc tanta Christi patientia, qui vltro voluit tot labores sustinere pro nobis. Dic quæso bone Christe, regẽ illum Balthassar, ꝑpea ꝙ vasa templi indignè tractabat, tam
D seuerè punisti, & hos tñ toleras, qui sacratissimũ corpus tuũ, & irreuerenter tractant & crudelissime, ita vt miretur præses vehementer? Ita punisti Philisthæos, qui captiuã fecerant arcã, & Bethsamitas, qui eã curiose aspexerunt, & Oza, qui irreuerenter contigit, & tñ pateris corpus tuũ sanctissimũ alapis cædi & verberibus, atque spinis coronari, & tandem crucifigi? Quanã patientia sustines hæc tam acerba tormenta, & ꝙ ab iniquo iudice tã iniustè condemneris? Tu quidẽ qui insonti Susannæ, defensorẽ dedisti, facilè certè te liberare potuisses: at vero voluisti nobis ex Crucis cathedra, lectionẽ patiẽtiæ interpretari, qui statim solemus ēt ex leui aliqua cõtumelia ex impa-

Iniurias patiẽter toleremus exẽplo Christi.
2. Cor. 12.
Gre. 1. dia.
Iust. in Apo. ad Adria. Imp.
Exẽpl. Iustini mart. conuersi.
Cassian. exẽplum.
Psal. 131.
Exo. 12.
Passio Christi quã acerbissima fuerit.
Dan. 5.
Matt. 27.
1. Reg. 5.
1. Reg. 6.
2. Reg. 6.
Matt. 27.
Dan. 13.

Acto. 12. impatientia vehementer succensere. Petrus certè patienter su E
Exépl. pa- stinebat squalorem carceris & grauitatem, q; scilicet ibi cate-
tientiæ B. nis vinciretur, & crastino sibi die mors impenderet, & tamen
Petri. quietè dormiuit, & se caligis ét expoliauit: in quo sanè præ-
clarissimum nobis exhibuit patientiæ exemplum. Vnde bene
Prou. 12. ait Sap. Non contristabit iustum quidquid acciderit ei.
Seneca. Porro Seneca quamuis Ethnicus dicit, quòd sicut isti va-
Simile. pores, qui reperiuntur in his aeris regionibus, non ascendunt
tamen vsque ad orbem lunæ, sic etiam commotio iniuriarum
& contumeliarum, non conturbat virum sapientem & scien-
tem, sed potius æquo animo se habet in omnibus, quæ ipsi ac F
Exemplũ cidunt. Vnde cùm aliquando aliquis Catoni colaphum impe
Catonis. gisset, ita patienter, & imperturbate hanc iniuriam tulit, acsi
à musca leuissimè affectus & contactus videretur: in quo ad-
Exempl. mirabilem sanè se exhibuit, non solùm quòd vindictam non
Aristi. & sumeret, sed etiam, quia patientiam tantam præ se tulit. Ari-
Phoci. stides porro & Phocion, cùm eorum alter capitis damnatus
esset, alter verò in exilium relegatus, tantum abest vt indignè
id ferrent, vt potius qui in exilium mittebatur, supplicaret
dijs suis, nequando occasio aliqua Atheniensibus offerretur,
reuocandi ipsum ab exilio, propterea quòd eius opera & con- G
silio indigerent: alter verò cùm venenum iam iam bibiturus
esset, filium vocauit, & ei vehementer persuasit, ne vnq̃ iniu-
riæ patri illatæ memor esset, neque eam vlcisceretur & vindi-
caret. Quid quæso dicemus fratres, de tanta gentilium & bar
Matt. 12. barorum patientia, qui nos Christianos tot sanctissimis exem
plis & documentis instructos, superare multis interuallis in ip
sa patientia vñr? Plane dicere possumus, quod Christus ait:
Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione ista, & con
demnabunt eam. Multos quidem solet Deus ad se adducere
per iniurias & contumelias, atque opprobria: atque ita vide- H
mus, quòd qui in hac re peritus est, solet cũ patientia hæc oĩa
tolerare & sustinere, dicens: quid quæso cōmodi reportabo,
si ex huiusmodi iniurijs & persecutionibus succenseam? Nihil
planè: imò vero Deum meum offendã, ex quo mihi hæc oĩa
Eccl. 11. ad vtilitatem meam proueniunt. Nam vt ait Eccl. Bona & ma
la, vita & mors, paupertas, & honestas, à Deo sunt. Itē metuo
ne perdam meritum patientiæ, qui cùm debeã in his potius
Iaco. 1. lætari, ea tñ molestè feram. Nam Iac. ait: Omne gaudiũ exi-
stimate fratres cũ in tentationes varias incideritis &c. Adde
q; hoc pacto mihi intercluditur via ne ad vitia accedam, iuxta
illud

A illud Oseæ: Ego sepiam viam tuam spinis, & sepiam eã maceria,& semitas suas non inueniet,& sequetur amatores suos, & non inueniet, & dicet, vadam & reuertar ad virum meum priorem, quia bene mihi erat tunc magis quàm nunc: quasi dicat,anima adultera propter vitia,solet ad Deum redire, cũ labores & afflictiones vallant eam.His igitur & similibus con siderationibus,patientiam ipsam conseruabimus. Osea 2.

Porro impatientia atque ira, pusillanimes homines maxime attingit.Vnde Arist.inter propria viri magnanimi officia, iniuriarum obliuionem præcipuè numerat, cũ contrario mo- Aristot. *Iniurias cõdonare præclarum est.*
B do,infirmi pectoris sit iniuriarũ memoria atque ira. Videmus enim pueros,senes,ægrotos,fęminas,& mentis inopes,contra cæteros magis irasci. Vt enim sapientis viri propria virtus patientia est,quę rationis moderamine subsiliẽtes animi motus frænat,iuxta illud Salo. Qui patiẽs est,multa gubernatur prudentia, & doctrina viri per patientiam noscitur: ita quoque stultus,qui hac prudentia caret,fræno ẽt caret,fræno inquam caret,quo concitatos animi motus comprimere valeat. Quo fit vt barbari hoĩes,& a cultu & sapientiæ studio alieni,iracundi,immanes,truculẽti,efferati,& implacabiles sint. Quocirca Prou. 14. Prou. 19. *Iracundi quò redigantur.*
C quicũque sic animatus est,vt ab hoc vilissimo pusillanimitatis vitio,immaniq; barbarie,immunis esse velit,is planè iracũdię & impatientię morbũ,qui hęc genera personarũ pręcipuè infestat,à moribus suis pellere debet. Sed dices tu,qũo me continere potero,quin vindictã sumã de eo,qui famã & honorem virulẽta lingua sua mihi abstulit? qui opes euertit,qui iniustã contra me litẽ mouit? Qũo ego hunc æquis oculis aspicere, qũo conceptã aduersus eum irã sedare potero,vt non cũ eo talionis agã,& par pari referã? sed frater quæso te,vtrũ maiori dãno affecit,te ne,an se? Ille quidẽ Dei grãm & amicitiã ami Simile. *Vide quantũ sibi noceat qui iniuriam infligit.*
D sit,cũ te iniuria affecit. Si.n.cũ aliquis aulicus tibi contumeliã inflixisset,statim rex ab aula sua pelleret eũ, annõ tibi esset cumulatè satisfactũ? Sic ergo hic qui te iniuria affecit, Dei amicitiam amisit, & aĩam suam peccando prodidit,atque æternis supplicijs addixit,& sempiterna illa bona perdidit,quę neque oculus vidit,nec auris audiuit,nec in cor hoĩs ascenderunt: ille igitur famam tuam obscurauit, ipse vero animam suã perdidit. Credis ne ista? Credo sanè,quia fidelis sum. Si ergo in te sunt charitatis viscera,quãto iustius est,vt illius miserearis, qui tantis te malis affecit, quàm vt grauiter indigneris? Hac igitur de causa viri sancti iniurias sibi illatas patientissime tolerabant.

lerabant. Sic enim vt alios prætermittam, religiosissimus Abbas Stephanus, vt D. Greg. refert, insignem iniuriam à flagitiosissimo viro illatam pertulit: is namque cùm quadam die messem, quam sua manu seuerat, decussam, ad aream detulisset, nilq; aliud cum discipulis suis, ad totius anni stipendium haberet, eiusdem peruersæ uoluntatis vir, antiqui hostis stimulis instigatus, eandem messem igne supposito, ita vt erat in area incendit: quod factum dum alter conspiceret, eidem Dei famulo nunciauit: quod postquam exposuisset, adiunxit: væ, væ pater Stephane, quid tibi contigit! cui statim mente placida, & tranquillo vultu ille respondit, væ quid illi contigit qui hoc fecit! nam mihi quid contigit? E F

APPENDIX.

Et factus est in agonia. Videbat siquidem quam pauci essent qui ex sua passione scirent & vellent proficere. Vnde dicere poterat illud Isa. Sine causa & vanè fortitudinem meam consumpsi. Et vide obsecro quantus esset eius sudor, qui in terram decurreret. Vnde & Hirenæus ait, alioqui enim non sudasset globos sanguinis, ostendens scilicet aduersus hæreticos quod esset verus homo. Vnde hic sudor videtur ex prelio quodam natus inter amorem & timorem, in campo cordis sui, verumtamen præualuit amor ipsi timori. G

Isa. 49.

Hire. li. 3. c. 32. aduersus hora.

Caute viuamus.

Vigilate & orate. Acsi diceret, vigilias agentes attendite & preces fundite, ne vos tẽtator expugnet: ille enim demon est, & spiritus promptus ad tentandũ, vos aũt infirmi: quare oportet vt vigiletis, & obsecrationibus armemini aduersus illum.

Adam peccauit hora sexta.

Hora fere sexta. Non caret sanè mysterio, fuisse dominum Iesum hora ferè sexta crucifixum, nam eadem hora primus noster parens incidit in crimen, quando funestas illas epulas comedit, ad quas Eua eum inuitauerat Ita enim ait textus, Cum audissent vocem domini Dei deambulantis ad auram in Paradiso post meridiem, absconderũt se. Et paulo post fuerũt ex horto voluptatis eiecti. Meridie ergo hoc est hora sexta peccauerunt, & post meridiem fuerunt ex horto amænissimo expulsi; qua hora etiã Christus promisit latroni gloriam mentium beatarum. Eadem ergo hora qua primus Adam arborem præuaricationis tetigerat, secũdus Adam in arborem redemptionis ascendit; & qua hora Deus præuaricatorem ex paradiso expulerat, eadem pænitẽti promisit se illum secum in Paradisum ducturum. H

Gen. 3.

Quando redemerit Christus mundum.

A

Feria IIII. Hebdomadæ Sanctæ.

CONCIO VNICA.

ENERATIO *praua atque peruersa, hæccine reddis domino?* Deut. 32. Quænam quæso lingua, aut mẽs, siue humana, siue angelica, explicare ualeat, aut cõprehendere tam heroicum hoc opus, vt scilicet Deus pro homine mortuus sit? Dic enim quæso, si insignis aliquis pyrata & facinorosus homo, terra, marique, mala B multa & flagitia cõmisisset, hominesq; multos crudeliter interfecisset, atque naues omnes & triremes prætereuntes deprædatus esset, ac tandem cõprehenderetur, & capite damnaretur: cumque iam iam in theatrum producendus esset, vt se dignas mortis pęnas lueret, veniret amicus cum ingentissimo thesauro, qui persolueret damna omnia quæ inflixerat, & mulieres quas uiduas fecerat, & liberos quos orphanos reddiderat cumulatissime dotaret, necnon pro pauperibus & miserabilibus personis, vectigalia perpetua fundaret, nonne is tibi videretur, amplissimũ ei beneficiũ concessisse amico suo? Quid C si pro inimico hoc præstaret, annon diceres esse singulare & inæstimabile meritum ac beneficium? Multo igitur maius est quod nobis Dei filius contulit beneficiũ, cùm pro nobis flagitiosissimis & inimicis suis, mori dignatus est, & relinquere ẽt nobis uoluit infinitũ quendam thesaurum meritorum suorũ, quo in nostris necessitatibus subuenire nobis possemus, q̃uis inimici eius essemus, vt ait Pau. Si tyrãnus aliquis inimici sui domũ vallasset cum ingenti exercitu, vt ei vitã adimeret, adeo vt iam impossibile videretur ꝙ ex eius manibus euaderet, & præsertim cum iam portas ipsas & seras oẽs cõfregisset, & in- D staret eius intimo conclaui, in quod se receperat: si tũc in tãtis angustijs posito, famulus aliquis ad eũ accedẽs, diceret ipsi, se eius causa mortẽ subiturũ pro eo, & eius se vestibus ornaturũ, atque ita à tyranno mortẽ pateretur, nonne hoc maximũ esset beneficiũ? Quid si hoc ipsum vice versa dñs ipse ꝓ famulo & seruo pateret, annon maius esset censendũ? Hinc ergo intelligamus q̃tum Deo debeamus, qui ꝓ nobis mortuus est. Vnde Isa. ait; Vere dolores nostros ipse tulit, & lãguores nostros ipse portauit. Vult ergo Deus ne simus ingrati tãtis diuinitus acceptis beneficijs. Sic vbi Chananęorũ terrã Abrahæ pollicitus est, protinus eidẽ ꝑcepit, vt totã illã regionẽ lustraret. Postq̃ enim

Simile.

Amor ineffabilis Dei erga homines.

Grati erga Deũ simus pro tantis acceptis beneficijs.

Rom. 5.

Simile.

Isa. 53.

Gen. 13.

enim dixerat, Omnem terram quam conspicis tibi dabo & semini tuo, adiecit protinus, Surge ergo, & perambula eã in longitudine & latitudine sua, quia tibi daturus sum eam. Cuius diuini consilij ea mihi vel præcipua causa fuisse videtur, vt ita scilicet perambulando, cũ tot cerneret ciuitates & populos, ex tam latæ regionis magnitudine tm̃ beneficiũ intelligens, vehementius in benefactoris sui amorẽ exardesceret. Quanto igitur attentius nos passionis Christi beneficiũ, contemplari debemus, vt inde intelligamus q̃tum pro ipso deuincti simus? E

Ioan. 18. *Egressus est Iesus.* Egressus est infelicem illam Hierusalem, Christus lux mundi, & in fine diei, finis ipse factus lucis misero illi populo, tenebrasq; eis reliquit lux abiens, & noctẽ sempiternam, sicq; impleuit quod dudum per Hier. prædixerat: Reliqui domũ meam. Item, Relinquetur vobis domus vestra deserta. Hic enim egressus Christi præfigurabat desolationẽ templi & ciuitatis. *Cum discipulis suis.* Misertima plane ciuitas, quæ nec Christum, nec Apostolos habet. Congrue aũt Christus peracturus sacrificium suũ secedit, docens nos vitare tumultum tp̃e orationis, iuxta illud, Sedebit solitarius, & tacebit, & leuabit se supra se. Hinc in Osæa dicitur: Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius. *Trans torrentem Cedron.* Vallis erat inter Hierusalem & montem Oliuarum: hunc torrentem ẽt Dauid filium suum fugiens, in mærore & tristitia legitur transisse. *Vbi erat hortus.* Alij Euangelistę scribunt eum in montem Oliuarum secessisse: id quod pulchre quadrat ad exordium passionis: oleum enim lætitiam significat: in hortum intrauit, vt nimirum in horto inciperet satisfactio, sicut in horto ideſt paradiso, cæperat peccatũ. Cæterum nequis putet Christum fugiendi & sese occultandi gratia, hoc secretum horti petiuisse, addit Ioan. *Sciebat & Iudas eum locum.* Magnum adminiculum satis esse poterat misero illi, scire vbi Iesus esset, & inueniri posset. Quid enim aliud petit sponsa? Indica inquit mihi, vbi pascas, vbi cubes. Verùm miser ille pessime abusus est hac sciẽtia in suam ipsius perniciem. *Iudas ergo cum accepisset cohortem.* Perdita pace conscientiæ, externis armis & multitudine se munit, quod signum timoris est. Nec simpliciter multitudine se muniuit, sed vtraque potestate, hinc Romanorum, hinc Pharisæorum, his fultus præsidijs sperabat se securum. Verùm ò stultum hominem, qui id consideret! ait enim Psal. Nolite confidere in principibus, nec in filijs hominum, in quibus non est salus. Cæterum ꝙ Iudas tam facile

Margin notes: Hier. 12. Matt. 13. (F) Thre. 3. Osee 2. (G) 2. Reg. 15. Gen. 3. (H) Cant. 1. Psal. 145.

A facile vtramque & fecularem & fpiritualem poteftatē contra Chriftum comparauit, indicium eft, ꝙ utique magiftratus im pij erant, nec fuo officio fungebantur. Videmus ergo hic quibus armis impij Babylonis ciues impugnēt ciues Hierufalem, hoc eft pios, nempe non ueritate & iuftitia, fed tm̄ vi & poteftate: & multitudine fe muniunt, quia putant fe minus peccare, fi cum multis peccent. *Cum laternis,* timent ne in foueam incidant, aut in lapides impingant, & maius periculum animæ non timent. Sic impij trepidant timore, vbi non eft timor, & Pfal. 13. vbi timere deberent, illic fecuri funt. Iudæi fic gladium cōtra Pfal. 36.

B Chriftum euaginauerunt, fic iufto Dei iudicio factum eft, vt gladius eorum intrauerit in cor eorum: pro vna enim cohorte Romana quam contra dn̄m conduxerunt, immenfum Romanæ virtutis exercitū contra eos mifit Deus: & quia cum laternis, facibus, & armis exierant ad capiendum Chriftum, iufto Dei iudicio lucerna legis & Prophetarum cecidit è manibus Pfal. 68. eorum, ficut fcriptum eft; Obfcurentur oculi eorū ne videant. *Quem quæritis?* Chriftus irridet vanum eorum apparatū, imo timorē, quem inquit quæritis? ideft quid opus armis? quid timetis? nū me inermem? num meos, & ipfos inermes? percon- *Malorū conatus quā fint irriti.*

C tatur aūt hoc, vt toti mundo manifeftum fiat, tantam multitudinem ob unum hominē exiffe, ficut & ipfi fatentur fe unum tm̄ quærere. *Iefum Nazarenum.* Hoc verbo aperte indicatur quòd eum nec ex facie, nec ex ueftibus, nec ex uoce cognouerunt, q̄uis iam dudū omnibus ciuibus cognitus effet. Hoc aūt non fuit ꝑꝑ tenebras, quia habebant lucernas & faces, fed diuina uirtute factum fuit primo ad ipforum confufionē, vt vel hinc difcerent fe fruftra infanire: maxime aūt ad confolationē noftri factū eft, vt fciamus hoftes noftros, etfi maxime nos nouerint, nil tn̄ poffe nobis intētare citra bonā Dei volūtatem.

D Item difcamus Deum pluribus modis poffe, fi velit, fuos adiuuare. Hinc & olim Sodomitas excæcauit, vt tota nocte nō poffent inuenire oftiū domus ipfius Loth. Sic & eos qui ad cōprehendendū Elifæum miffi erant à rege Syriæ, ita cæcauit, vt uidentes & colloquentes, imo & ambulantes cū eo, ipfum nō cognofcerēt, donec ipfo orante, oculi eorū aperirētur. *Ego fum.* Hoc vel uno uerbo indicatur, eū voluntarie paffum, q̄nquidē q̄uis ignotus potuiffet latere, Tn̄ oblatus eft, qa ipfe uoluit. Gen. 19. 4. Reg. 6. Ifa. 53.

Stabat autem & Iudas cum eis. Stabat mifer ille cū eis non tantùm corporē, fed etiam uoluntate: nam folo corpore effe inter malos nil obeft, vt patet de Loth, & Daniele.

Hinc

Psal. 54. Hinc est illa cælestis vox in Dauide; Si inimicus meus maledixisset &c. *Abierunt retrorsum & ceciderunt in terram.* Vna voce Christi ne dum retro pulsi, verumét in terrã cadere coacti fuerũt. Quid hic ipsis profuit armata multitudo? vna namque voce, & ipsa admodum leni & mansueta, tantam turbam odijs ferocem, armisq; terribilem, sine vllo telo percussit, & strauit. Hoc facit ad consolationẽ piorũ, vt certo sciant impios casuros, etsi ad tempus triumphent. Præterea hoc fecit ét ad terrorem omnium impiorũ, quos si vellet, vno nutu prosternere posset, nisi patienter expectaret. Si enim in forma agni hoc potuit & fecit, quid faciet in forma leonis? Si iudicandus hoc facit, quid faciet iudicaturus? si moriturus hæc potuit, quid poterit regnaturus? Et nũc igitur reges, imo omnes homines intelligite, erudimini qui iudicatis terram, imo qui habitatis in terra. Apprehendite disciplinam, ne qñ irascatur hic dñs, & pereatis. Impijs horrendum quidem tonitruum est & erit, qñ Christus dicet, ego sum, scilicet in quem pupugistis, quẽ contempsistis. Semper cadunt impij, donec in profundũ peruenerint: cadunt aũt retrorsum, quia nõ uident quò cadant, nec vbi iaceant, nec qũo resurgant: item nõ uident quæ pęna ipsos maneat, denique nunquam agnoscunt peccatum vt cõuertantur. Pij aũt etiamsi cadunt, tñ antrorsum, statim enim peccatum cognoscunt & conuertuntur. *Si me quæritis, finite hos abire.* Hoc enim verbo potenter ipsos prohibet ne discipulos lædãt, nam alioqui Apostoli illæsi nõ abijssent, nisi aduersarij efficacia huius mandati, à furore suo coerciti fuissent. Poterat quidem Christus eadẽ potentia dicere, Sinite me abire, sed oportebat vt ipse pateretur. *Simon ergo Petrus habens gladium, eduxit eum.* Lucas ait discipulos primũ interrogasse num percuterent gladio, sed Petrus non expectato dñi responso percutit. Sic caro impetu quodã ruit in uitia, non præmeditatur, non uoluntatem dñi quærit, imo nec iudiciũ quidem ultionis expectat. Cæterum Christus qui hoc factũ postea in Petro arguit, nunq̃ & hoc ipsum permisisset. Et carnalis homo multa mala omitteret, si vel propriam rõnem diligentius cõsuleret. Quòd Petrus nõ maius damnũ huic seruo intulit, ipsius dñi bonitas fuit, qui solet ét indignis & ingratis benefacere, sicut & postea aurẽ ei restituit, quẽ iuste ignis de cęlo consumpsisset. Verùm hæc est Dei natura, & hoc pacto Christus opere impleuit quod verbo docuit, diligendos esse inimicos. Quod aũt signanter dr̃ amputasse auriculam dextram, non casu, sed Dei

Vide quomodo Deus conturbet malorum machinas.

Psal. 2.

Zach. 12.

Mali cadunt in foueam.

Luc. 23.

Simile.

Matt. 5.

E F G H I

A Dei prouidentia factum est, nec vacat mysterio: primò.n.per hoc significatum est Iudæos deinceps verum & dextrũ auditũ legis & Prophetarum perdituros, omniaq; sinistre interpretaturos, id quod apertissime videmus impletum: ꝙ tñ postea seruo illi auris restituta est per Christũ, præsagium fuit, eos suo tempore iterum illuminandos; cùm enim conuersi fuerint ad Christum, auferetur ab eis velum. Quòd aũt is cui auris amputata est, seruus fuit pontificis, indicium est quòd huiusmodi homines magnatibus huius mundi adhærentes, plerumque vnam tm̃ aurem habent, & sinistram tm̃, quo fit vt tantum ea 2. Cor. 3.

B audiant quæ falsa, vanaque sunt, veritatem autem & verbum Dei, nec audiant, nec attendant. Generaliter autem omnis qui Christo contrarius est, dextra caret aure, omnia.n.sinistre intelligit, nec vnquã ad lucem veritatis, dum talis est perueniet. *Conuerte gladium tuum in locum suum.* Hinc & alio loco Christus discipulis vindictã quærentibus respondit, Nescitis cuius spiritus estis. Hoc itaq; verbo Christus primò prohibet vindictam, secundò damnat nostrã iracũdiam & impatientiam, qui ne verbũ quidem durũ sustinere possumus, nec cõtenti sumus æquale damnũ repẽdere, contra hoc qđ monet Pau. noli vinci Luc. 9. Rom. 12.

C à malo, docet ẽt Christus hoc verbo, quibus armis se Christiani tueri debeãt, nẽpe non gladijs & fustibus, sed humilitate & patiẽtia; discite inquit à me, quia mitis sum & humilis corde. *Calicem quem dedit mihi pater, non vis vt bibam illum?* Passionem suam calicẽ nominat, vt ostenderet sibi mortem dulcem & desiderabilem esse pro salute hominũ. Præterea calicem ẽt nominat, vt ostenderet ẽt grauissimas afflictiones in hoc mundo, nihil esse, vt ita dicam, nisi vnum haustum, statim.n.cessabunt. Signanter aũt non dicit, Deus aut iudex dedit, sed pater, vt sciamus Deum etiam plerumq; cùm flagellat, patrem esse: Mat. 11.

D Ira.n.in indignatione eius, sed vita in voluntate eius. Docet insuper nos in aduersis non respicere in hominem, aut dæmonem mala inferentem, sed in Deum permittentem. Sic Iob dicebat; Dominus dedit, dñs abstulit. Sic Dauid inquit; Sine vt maledicat mihi, dñs.n. præcepit ei vt malediceret Dauid. *Non vis vt bibam illum?* Mihi hic calix datus est, & non alteri: nemo enim ad hoc sufficit de rigore iustitiæ, præter vnũ me. Non vis vt ego eum bibam? Quis ergo alius bibet? Si ego hunc calicem non bibam, æterna siti omnes peribitis: si aũt bibero, etsi amarũ est poculum, oẽm tñ in vobis sitim sedabit. Psal. 26. Iob 1. 2. Reg. 16.

Cohors ergo & tribunus, & ministri Iudæorum comprehenderunt

Vide quomodo Christus se vltro morti obtulerit. runt Iesum. Hactenus præcessit interior passio. Postquam.n. E
Iesus copiam eis permisit, irruunt in agnum lupi rapaces, in pa
storem viri latrones, in patrem filij degeneres, in Deum pecca
tores, in lumen verum filij tenebrarum, nihil vel eius consue-
tudine, vel deitatis maiestate, vel miraculorũ terriculamento
permoti, manus iniecerunt in eum. Hic itaq; impletũ est, quod
Psal. 21. iam pridem Dauid in persona Christi prædixerat, dicens: Tri-
bulatio & angustia inuenerũt me: itẽ, Tribulatio proxima est,
& non est qui adiuuet, circundederunt me vituli multi. Item
Ioannes plures recenset nominatim ẽt qui Christum compre
henderunt, vt innuat hunc primum impetũ Christo dño mirũ F
in modum fuisse grauem. Primò igitur nõ vnus aut alter in eũ
irruit, sed multi; deinde omnes erant inflammati ira & odio in
eum, à primoribus vsque ad infimos: augebat etiam iram quòd
tandiu eũ capere non potuerunt, itemque quòd ipsos in terrã
prostrauerat, & quia auriculã Petrus amputauerat: incitauerat
& Iudas admonens vt caute eũ tenerent: accepta igitur licẽtia,
oẽs in eum irruunt, singuli suam iniuriam vindicare volentes,
Simile. simulque pontificibus placere studentes. Erat ẽt videre quasi
cum oppidum aliquod munitum, vbi post longam obsidionem
aditus tandem patefactus, furibunde irrumpitur, oppugnatur, G
diripitur, nullo videlicet cessante. *Et ligauerunt eum.* O nimis
horrenda temeritas peccatorum: ligauerunt aũt vt securius
ducerent eum: reuera tñ hæc Christi captio & ligatio, summã
Iudic. 16. ipsis attulit perditionem. Huius figura præcessit in Samsone,
1. Reg. 5. itemq; in arca Dei. Gaudebãt Philisthei capto Sãsone, itemq;
capta arca Dei, sed gaudium eorũ non fuit diuturnum: sic ergo
accidit istis: paulo enim post à Romanis deuastati fuerunt. Sic
igitur & ingrati filij Adam, manus inijciunt in eum, cuius ma
nibus creati erant, ligant eũ qui eos soluere venerat: non enim
sine magno clamore, irrisione, iniurijs, eũ comprehendisse cre H
dendum est; susceperunt inquit me, quasi leo paratus ad præ-
dam. Obseruandum autem ꝙ etiam in ligatione ponitur nu-
merus pluralis, non enim vnus tñ eum ligauit, imo omnium
Psal. 16. hominum peccata eum ligauerunt. Vnde in Psal. dř, Funes pec
catorum circumplexi sunt me: atque hoc pacto nos ligatos sol
Psal. 115. uit, iuxta illud; Dirupisti vincula mea. *Adduxerunt aũt Iesum ad Annam primum.* Trahebatur siquidẽ magnis clamoribus,
magna festinatione, multisque irrisionibus, tanquam malefa-
ctor, tã arcte ligatus, vt vix anhelitum habere posset. Et quã-
uis sponte ad passionem iret, dubitari tamen non potest, quin
eum

A eum nunc huc,nunc illuc impellerent.Quomodo enim parce rent iam primũ capto,qui iam iam morituro non parcebant? Vt iam tũc dicere potuisset;O vos oẽs qui transitis per viam, attendite & videte si est dolor sicut dolor meus.Videte inquã quam ignominiose trahor,q̃ crudeliter percutior, q̃ patienter sustineo: videte canes rabidos,homicidas,violẽtos,& me agnũ mansuetissimum inter eos,videte faciem meã alapis iam multiplicibus percussam,sanguineo sudore,sputis Iudæorum maculatam,lachrymis humectatam. *Ad Annam primum, deinde ad Caipham.*Hi enim duo & capita erant sacerdotum,& prin- Thren.1.

B cipatum habebant tẽpli & rerũ spiritualium. Quum aũt cau sa dñi Iesu spiritualis esset (concernebat.n.fidem & doctrinã) ideo ad suum iudicium eam pertinere arbitrabantur iuxta legem: sic & post cum Paulo actum est coram principe sacerdo tũ Anania: itemq; cũ alijs Apostolis coram his ipsis Anna & Caipha.Nec proconsul Achaię causam Pauli iudicare voluit, ꝗ videbat eam non esse ciuilem.Cæterum hi duo mala fama notati erant,quasi qui honorem & sacerdotalem dignitatem, pecunia ab Herode annuatim cõpararent,vt veri simoniaci & Giezitæ,imo patres omnium simoniacorum. Nec hoc Euan- Acto.23. Acto.4. Acto.18.

C gelista tacitũ voluit,qui Caipham non simpliciter pontificem, vt lex requirebat,sed tm̃ eius anni pontificem nominat. Annuatim igitur hi duo pontificatũ sibi cõparabant à Romanis. Vnde facile conijci potest,quam nihil pietatis habuerint,mul tum aũt arrogantiæ & vanæ gloriæ. Ad Annam igitur primò ducitur, honoris videlicet gratia, nam & senior erat, & socer Caiphæ.Deinde vt iustior condemnatio Christi videretur,si à multis condemnaretur: maxime aũt vt impij sibi gaudium mutuo communicarent de capto communi hoste: ipseq; Annas qui forte propter senium futuro communi consilio adesse *Magnum Iudæorum odiũ cõtra Christum.*

D non poterat, interim oculos pasceret optato illo spectaculo.

Discipulus aũt ille erat notus pontifici,& introiuit cum Iesu. Quasi diceret,non animi constantia intraui,non vt magistrum defenderem,aut excusarem coram põtifice,sed tm̃ quia notus eram in domo eius.Sic nimirum seipsum extenuat,vt deuitet arrogantiam,ne se præferre videatur Petro in ipsa constantia. *Humilitas Ioannis Euangelistæ.*

Petrus autem stabat ad ostium foris. Vel quia ex timore nõ audebat ingredi,& tam prope accedere,vel potius quia vt pau per & incognitus exclusus fuerat; pauperibus enim negatur accessus palatiorum.Hinc Isa.ait;Pupillo non iudicant,& cau sa viduæ non intrat ad eos. Isa.1.

Ancilla ostiaria interrogat Petrum.

Cum vidisset eum ancilla ostiaria, dixit, numquid & tu ex discipulis es hominis istius? Fieri potest vt ancilla hæc Petrum ex compassione allocuta sit, quasi admonens, vt si discipulus eius esset, citius abscederet, atq; hoc videntur eius præferre verba: non.n.accusabat, nec assertiue loquebatur: nec durius quid de Christo dicebat, quem non deceptorem, sed hominem appellabat: denique interrogabat tñ Petrum, num ex discipulis esset hominis illius? Quid igitur Petrus? *Non sum.* Ecce quã facile firmissima illa columna ad vnius auræ impulsum contremuit. Quòd si coram ancilla mulierũ contemptissima negauit, quid fecisset coram regibus & principibus? Si.n. Petrus tantæ fidei & dilectionis, qui tandiu cum Christo conuersatus fuit, & dñs cæleste ei gaudium in transfiguratione gustandum præbuit, sic cecidit, quid de nobis sperandum est? Nulla igitur vsquam securitas est, quandiu sumus in hoc mortali corpore. Cecidit angelus in cęlo, Adã in Paradiso, Petrus in mũdo. Quis igitur non timeat incõprehensibilem altitudinem iudiciorum Dei? Merito igitur Paulus admonet; Noli altũ sapere, sed time. Et iterũ: Qui stat, videat ne cadat. Iustus tibi videris, sed nescis an talis sis corã oculis Dei, & ignoras quid cras futurus sis. Intuere sanctum Petrũ, quis.n.credidisset, obsecro te quidem, quòd in tanta fiducia absq; impugnatione valida cecidisset in tantã impietatem? E diuerso, quis iudicasset latronẽ illum saluandũ? Nil igiť securius est q̃ in profunda humilitate solicite manere, & diuinã spectare misericordiam, non de proprijs extollere se meritis, aut stolide iudicare alios. *Pontifex interrogauit Iesum.* Astat Christus vinctus, superbumq́ue illius vultũ fert: annon hæc insignis patientia? Et tu igitur noli ægre ferre, si ab indoctis & superbis contemnaris. De doctrina autem videtur interrogasse qualis esset, vtrum cum doctrina Moysi consentiret: sperabat ergo impius pontifex vt Christus territus veniam peteret, vt sua reuocaret. *Ego palam locutus sum mundo.* Mitissimus dñs nil de discipulis dicit, nam vnus eum tradiderat, alter negauerat, alij omnes ipsum deseruerant: noluit tñ eorum mala reuelare, docens nõ statim reuelanda esse aliorum mala. De doctrina autem respondit, vbi docuerit, & coram quibus, non aũt quid docuerit. Sciebat.n.pontificem iniquo animo interrogasse. Obseruandum hic quòd non dicit, interroga discipulos meos aut amicos, sed generaliter appellat ad auditores quidẽ.

Marginal notes: E; F; Rom.11.; 1.Cor.10.; G; H; *Fama proximi consulamus.*

Vnus ministrorum dedit alapam Iesu. Hic exhorrescat cœlum, contremiscat terra de Christi humilitate, & serui huius impu-

A impudentia. Quis non hęc legẽs imprecaretur ſeruo illi, vt vel igni deſuper concremaretur, vel à terra abſorberetur? At patientiam hic nos docere voluit Chriſtus. Signanter autem iniquitas huius ſerui arguit iniquitatem dñi ſui. Secundum enim principem & iudicem populi, ſic & miniſtri eius, ait Sap. Tales igitur iudices, tale iudicium, tales accuſatores Chriſtus habet, qui non expectant iudicis ſententiam. Sic & Paulo contigit, cũ rationem in iudicio reddens, iuſſus fuit contra fas & ius, in faciẽ cædi à principe ſacerdotũ. Imo generaliter nil aliud expectet Chriſtianus à mũdo poſt confeſſionẽ veritatis, niſi alapã. Eccl. 10. Act. 23.

B Cõſidera hoc homo ingrate, qui ne vnũ quidem rigidum verbum vis pati, qui mox excrucias te ira, exprobras, iuras, murmuras, nõ expectas donec Deus te vindicet, ſed mox meditaris vindictam per verba, & per facta: pænitet te quòd iniuriam nõ retuleris, gloriaris de vindicta: hic tñ vides regem omnium, qui talem ſuſcepit iniuriam à tam vili homine, idq; in loco publico, & in faciem illam ſanctiſſimã ẽt angelis deſiderabilem. *Iniurias cõdonemus ad imitationẽ Chriſti.*

Sic reſpondes Pontifici? Quaſi diceret, non attendis quam vilis tu ſis, quam glorioſus autem pontifex dñs meus? Tacet iudex, diſſimulat, & interim ſiquis ante eum loquatur, non im-

C pune feret. *Si male locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo.* Poterat Chriſtus dicere, quomodo aliter reſponderem, impie adulator? Quid amplius facerem? num velles vt Pontifici, imo idolo tuo, pedes oſcularer, & ipſum lucem mundi dicerem? Quod interrogauit, hoc reſpõdi. Quid amplius quæris impie? *Si male locutus ſum.* Quaſi diceret, aut male aut bene locutus ſum: ſi male, oſtendere debueras in quibus male dixerim: ſi autem bene dixi, non debebas me contra ius & fas cædere. *Tunc miſit eum Annas ad Caipham.* Obſerua ꝙ qui eſſe debebant aſylum afflictorũ & iniuſte oppreſſorum: itemq; quos de-

D cebat vel maxime, eſſe æquos iudices ꝑ ſacerdotium, ſcientiam, & ſenectutem, hos Chriſtus inuenit oĩum iniquiſſimos. Nuſquã vilior eſt Chriſtus ꝙ̃ apud Iudæos, quos vel maxime gratos eſſe oportebat. Vide aũt qũo circa ea quæ ante Caiphã geſta ſunt, videatur quaſi dicere Ioãnes, qđ ſufficiat indicaſſe, quod ad ipſum perductus eſt, qui primus conſilium dederat Iudæis vt occideretur, apud quem & eo anno erat poteſtas, & cũcti hoſtes Chriſti conuenerant. Hinc.n. facile quis conijciet, quid illic perpeſſus ſit. *Erat aũt Simon Petrus ſtans, & calefaciens ſe.* Magnũ ſiquidẽ eſt frigus, vbi Chriſtus non agnoſcitur: negauit enim iterum Petrus: nec mirũ, quo enim in prima ten- *Superiores quidem debẽt oppreſſis iniuſte ſubuenire.* *Conſcietia frigida quo deuenia[t].*

tatione non stante, quo staret in secunda? Qui à muliere terrebatur, quomodo non terreretur à viris armatis? Deinde quomodo non iterum caderet, qui à suis separatus, inter impios conuersabatur? vides hic quid faciat societas mala? Petrus in cætu discipulorum confitetur Christum; inter seruos aūt Pontificum negat se Christianum; adeo verum est, quod
Psal. 17. dr̄: Cum sancto sanctus eris &c. Sic de Israelitis dr̄: Cōmissi
Psal. 105. sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum. Cæterùm sicut Petrus hoc secundo loco grauius tentatur quam prius, sic & grauius peccat & cadit. Iam enim non simpliciter negat, sed
Matt. 26. cum iuramento, vt Matt. ait: Sic verè peccatum, quod per pœnitentiam non diluitur, mox suo pondere in aliud trahit. Hoc F
2. Reg. 11. idē videmus in Dauide, qui perpetrato adulterio, non statim pœnitens, cecidit in maius peccatum, nempe in homicidium.

Adducunt Iesum à Caipha in prætorium. Hactenus quid Christus à Iudæis passus sit, ostensum est, nunc deinceps audiamus quo etiam gentes in ipsum offenderint, nā ab vtrisque
Psal. 21. passus est. Vnde in Psal. cōqueritur se & à vitulis & à canibus circundatum fuisse. Ad prætorium igitur Pilati Christum ducunt Iudæi, putantes scelus ad ipsos non redundare, si per aliū cū interficerent. Ducunt aūt eum non vnus, aut alter, sed oēs G simul, vt vel sic sua pñtia & multitudine, & iudicē terrerēt, & Iesum inuidia grauarent. *Et ipsi non introierunt in prætorium.* Ex insita. s. & innata hipocrisi, qua semper in paruis rebus erāt superstitiosi, cùm magna oīno non curarent, nolebant intrare in prætorium, vt non contaminarentur inquit, sed indignè tractant tñ Christum, quasi sola domus incircuncisi eos contaminaret, cùm interim innocentē tot modis adigerent ad mortē. Aīam habebant homicidā, linguas homicidas, conduxerant proditorē, conduxerāt cohortes, cōduxerant falsos testes, confinxerant falsa crimina, insuper vrgent & terrent iudicē, & tñ H sibi vñr puri, digniq; qui Pascha celebrent, non ob aliud quā quòd ab ingressu prætorij se continuissent. Egregia planè puritas, imo stulta & impia cæcitas; habitaculo. s. contaminarentur alieno, & non contaminarentur scelere proprio? vides quā accuratè hypocritæ illi mūdauerint qđ de foris est calicis, cū
Matt. 23. intus planè cruenti essent. Erant enim sepulchra dealbata. Itē tñ consistebat iustitia eorum in obseruantia humanarum traditionum, quasi Dei præcepta nihil ad iustitiam facerent. Humana constitutio erat ne Iudæus domum incircuncisi intraret, vt ab immundo & incircunciso non contaminarentur. Lex

autem

A autem diuina erat,non inuideas,non occidas,non falsum testimonium dicas. Hanc aũt Dei legẽ fortiter contẽnunt Iudæi, seruata hoĩs constitutiuncula. Sic plerique etiam apud nos solis humanis constitutionibus fidunt, & hinc sibi iustitiã pollicentur,interim ꝓcepta Dei nil curantes. Quis existimasset eũ populum non sanctũ esse, qui tanta solicitudine & religione, sanctorũ patrum constitutiones obseruaret? Si in sancti hoĩs mandatum non peccant, quanto minus legẽ Dei præuaricari putandi sunt? Vides hypocrisim? *Exiuit ergo ad eos Pilatus.* Hoc quidẽ facit præter consuetudinem aliorũ rectorum, qui

B non solent in tm̃ condescendere populo: quantumuis enim gentilis esset,solamq; rationem in operibus suis ducẽ, legesq; Cæsareas haberet, multo tñ & iustius & ciuilius se habuit q̃ Iudæi,qui scripturam & legẽ Dei habebant. Primo enim ciuilitatis erat in Pilato,quod se accommodauit moribus populi & cessit pertinaciæ eorum,& iure suo neglecto exiuit foras. Oportet enim superiorem non semper esse pertinacẽ,sed moribus interdum subditorum se accõmodare. Sic & aliàs in Iosepho legis de Pilato,dum statuæ Cæsaris in templo Hierosolymitano erigi præciperentur: quòd videns populi pertina- *Ioseph.*

C ciam,qua citius mortem oppetere quã statuas in tẽplo ferre volebant,cessit eis,& statuas in templo deposuit, q̃q̃ armato exercitu ad hãc rem instructo potuisset oẽs nisi obedirent,trucidare: iustitiæ aũt hoc erat in Pilato,quòd non mox oblatũ & inauditum damnat,vt ipsi cupiebant: nil enim temere, & sine causæ discussione iudex agere volebat,ideo dixit. *Quam accusationem affertis aduersus hominem hunc?* Nemo enim accusatus & responsionis locum non adeptus,condemnari debet. Hanc iuris æquitatem seruabat hic Ethnicus: at verò Iudæi corã clamabant. *Si non esset hic malefactor, non tibi tradi-* *Iudex audiat partes.*

D *dissemus eum.* Quasi dicerent,euidentia patrati criminis, non indiget clamore accusationis: solùm exequere iudicium, non opus est alia examinatione q dẽ. *nisi enim esset malefactor &c.* O hypocrisim,ò mendacia,ò malitiã! sic ne agi debet? Ergo vt audimus, quilibet vinctus reus est mortis, ut malefactor? Quis non videt quòd causæ suæ diffidunt? ideo inanibus verbis iudicẽ afficere nituntur,ne cogerentur probare ipsum esse malefactorem. Deinde malitiam suam in hoc ostendunt, ꝙ Christum uolebant non examinatum,nec conuictum occidi, imo indignum eum iudicẽt,qui à iudice audiatur,& cùm quo vlla iuris regula seruetur. Insuper & manifestè ipsum etiam *Inueterata Iudæorum malitia.*

Psal. 34. coram publico iudicio malefactorem noĩant, qui oẽs infirmos I ipsorum honorauerat. verùm sic scriptũ est quidẽ: Retribuebant mihi mala pro bonis, & odiũ pro dilectione mea. Cęterũ Pilatus tã ſupbè, iniuſtèq; dictis exacerbatus, iterũ reclamat.

Accipite ergo eum vos, & secundum legem vestram iudicate. Quasi diceret, si malefactor est, vt dicitis, sed nõ probatis, vtimini ergo lege vestra contra ipsum: me prohibent leges Romanæ, ne vllum hoĩem inauditum condemnẽ. Reuera Pilate, hoc idem habet lex Moysi, & tñ istorũ hominũ malitia hic fit, vt leges gentium huic diuinæ legi præferantur. Sciunt Iudæi ex c. 23. Exo. scimus & nos idipsum ex verbis Nicodemi, ꝙ ex Moysi neminẽ iudicat, nisi prius audiatur & conuincatur reus. Vide autem qũo hic elabantur. *Nobis non licet interficere quemquam.* Quis ergo Stephanũ occidit? Mentiuntur igitur: vel nonne & hoc erat occidere, Christum ad mortẽ offerre, & mortem eius omni instantia procurare? Sed volebant ipsum per Romanos occidere: hoc quærebant; non. n. simpliciter volebant Christũ occidi, sed cum summo opprobrio. Pilatus præterea Christũ secretò interrogat, ne aduersarij eius, qui potentes erãt, impedirent quo minus rñdere posset: insuper non minacibus, sed admodum blãdis verbis eum alloquitur, decet enim iudicem mansuetum esse, nam & ipse iudicem suum habet. Postremo è multis Iudæorum accusationibus, vnam tantum arripit, alias silentio transit, sed quodnam illud est in quo Pilatus Christum examinat?

Pilat' qũo reprehenderet Iudęos. — Exo. 23. — Ioan. 7. — Acto. 7. — *Crucifigere volebãt Iudæi cũ Romano decreto, vt ipsi dicebãt.* — F — G

Tu es Rex Iudæorum? De hoc crimine quærit, ꝙ & ad Cæsaris maiestatẽ, & ad publicam tranquillitatẽ pertinebat: denique etiã verisimile videbatur: nam circa Christi tpa variæ erant seditiones inter Iudæos, vt Iosephus scribit: seditiones verò hæ oriebantur, ꝙ septuaginta hebdomadæ à Daniele præscriptæ iam fermè prætericrant, & expectabatur summo H desiderio Messias, vt restitueret populũ in pristinã libertatẽ, & è Romana seruitute vindicaret: propterea multi sibi honorẽ Messiæ vendicantes & populo libertatẽ pollicentes, autores fiebant defectionis à Romano Imperio, & plerique Iesum esse illũ expectatum Messiã conijciebant: nisi enim fugisset, in regẽ electus fuisset. Itaque Pilatus de spirituali regno Messiæ nil intelligens, & tñ de regno & imperio carnali cogitans, regium nomen Christo obiectũ non præterit silentio: timebat enim non tã Cæsari, q̃ sibiipsi, ideo quærit, àn sit ipse rex Iudæorũ: nam regem Iudæorũ ipsum nominauerant Magi.

Dan. 9. — Ioan. 6. — Matt. 2.

A Ad interrogationē igitur Pilati Christus ita respondet, vt neque se regem esse neget, neque omnino etiā affirmet quidem. *Nunquid ego Iudæus sum?* Quasi diceie qđo ex meipso hoc dicere possum, qñquidem Iudæus nō sum, sed Ethnicus? Quid aūt nos de vestris rebus scimus? Gens tua & pontifices tui tradiderunt te mihi, & te hoc nomine apud me accusarūt, ipsi tibi hoc impingunt. *Quid fecisti?* Dic ipse quibus factis tot & tantos, imo prælatos illos tuos, omnemq; tuam gētem in odium tui prouocaueris. Cæterum ad hoc verbū Christus non respondet, nil enim dignū odio fecerat, imo oīa quæ fece

B rat, summa laude digna erant. Ad priorē igitur quæstionē respondet, & distinguit regnum suū à regno mundi, ut ostendat se nihil contra Cæsarem peccasse. *Regnum meum non est de hoc mundo.* Quasi diceret, Pilate fateor & agnosco me esse regē; uerum rem hāc rectè intellige: rex quidē sum, sed ita ut nec Cæsaris tui potentiam usurpē aut imminuā, nec quemq̃ regum, aut principum, à potestate & dñio suo expellam: Ego constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum eius. Deinde regnum meū non est tpale, sed æternum. Vnde angelus ait: Et regnabit in domo Iacob in æternū. Si ergo regnū

C Christi non est hinc, quid igitur tu Christiane quæris diuitias & honores huius mundi? *Ergo Rex es tu?* Vrget titulū regij noīs, hunc ferre non pōt: videbat enim consequi, ut si regnū eius non esset hinc, aliunde esset. Melius quidē ita interrogasset, ubi est ergo regnum tuum? ubi est ille alius mundus? hic fortè inuenisset responsionē, quæ ipsi utilis esse potuisset. Verùm nil horum quærit, sed adhuc timet regno & officio suo, Christus aūt intrepidè respōdit. *Tu dicis, quia Rex sum ego.* Quasi dicat, quid opus est, ut ego dicam, cū tu ipse hoc dicas? *Nullam causam inuenio in homine hoc.* Habes hic iterū iusti-

D tiā ciuilē in Pilato, idq; in duobus: primò enim quamq̃ ex altera parte essent diuites & potentes, à quibus uel lucrū sperare, uel damnum timere poterat, Christus autē & solus & pauper, & ab omnibus derelictus, ex quo nec lucri quidquam sperare, nec damnum timere posse uidebatur, tamen pro Christo contra Iudæos stat, nec solùm pro Christo stat Pilatus, sed ēt aduersarios eius manifeste confundit, innocentem eum proclamando ēt post causæ examinationem, quem tñ ut nocentem & mortis reū uinxerant, imo apertissime eos mēdacij arguit, si notare voluissent, verùm ipsi ex illo populo erant, cui dictū est; Ceruix tua ferrea, & frons tua ærea erubescere noluisti.

Signanter

Ioan. 18.
Opera Christi præclarissima.
Psal. 2.
Luc. 2.
Pilatus q̃ male se gesserit.
Iudex quā rectus esse debeat.
Isa. 48.

Signanter autem notandum eſt, quòd Chriſtum non tm̃ ab- E
ſoluit ab eo crimine quo accuſatus falsò erat, ſed generaliter dicit, ꝙ nullã inueniret in eo mortis cauſam: & veriſſimè quidem hoc de Chriſto dr̃, ipſe enim nec peccatum fecit, nec dolus inuentus eſt in ore eius. *Eſt autem conſuetudo vobis, vt vnum dimittam in Paſcha.* Conſidera quantum inſonte Chriſtũ liberare ſtudeat: cùm enim vi, aut poteſtate vix poſſet prę tumultu populi, & pontificũ potentia & importunitate, rem alio conſilio aggreditur, conſuetudinẽ proponens, & ipſis ſatiſfacere volens ẽt anteq̃ petatur, duos illis proponit & non plures, nec alium cum Chriſto ipſis proponit quam Barrabam il- F
lum nocentiſſimum, cui ſciebat oẽs eſſe infenſos, & ideo ne ſuſpicari quidẽ poterat illũ ab ipſis abſoluendũ, vt vel ſic vtriuſque conſpectu factorũ admonerẽtur vtriuſque. *Vultis ergo dimittã vobis Regem Iudæorum?* Ieſum noĩat Regẽ Iudęorũ, vel vt nonnihil videretur eorũ recognoſcere, vel vt ſaltẽ riſu mitigaret eorũ furorem, ſimulq́; oñderet ipſum falsò de hoc crimine accuſari. Nunq̃ enim Romanus pręfectus cupiditate tyrãnidis accuſatũ, illæſum dimitteret, ſi vel in minimo eũ reum depręhendiſſet. Cęterùm apud alios Euãgeliſtas, cũ Chriſto propoſuit illis Barrabã latronẽ, cuius & perſonã ijdẽ Euãgeliſtæ diligẽter deſcribunt, vt maior appareat Iudæorũ malitia, G
qui hunc talẽ Chriſto ꝓpoſuerint. Erat autẽ non ſimpliciter, ſed inſigniter malus. Secũdũ Matt. nã & ſeditioſus erat & latro, & homicida. Vnde & Petrus, petiiſtis, inquit, virũ homicidam donari vobis, autorem aũt vitæ interfeciſtis. Hoc figuratum fuit in lege de duobus hircis, ſuper quibus ſortem mittere iubebatur ſacerdos, qui eorum immolari dño deberet, & quis eſſet in caprum emiſſarium. Principes enim ſacerdotum turbæ perſuadebant, vt peterent Barrabã ſibi dimitti, Ieſum verò nedum non dimitti, ſed inſuper morte turpiſſima con- H
demnari. Hic vide quã peſtilẽs ſit malus perſuaſor. Turba populi prius tota Chriſti erat, & ipſi adhærebat, nunc ab impijs illis perſuaſa, ipſius mortem petit. *Non hunc, ſed Barrabam.* ò inſignẽ cæcitatem, imo furiam. Quid enim hoc aliud erat dicere, quã occidatur, qui ſuſcitat mortuos, & dimittatur qui occidit viuos? Denique ex contẽptu, nec nomen quidẽ Chriſti exprimunt. Barrabam aũt petunt liberari, cum hoc libentius volebant Paſcha ſuum celebrare quam cũ Ieſu. Hic enim Barrabas etſi malus eſſet, tolerabilior ipſis erat, quia ipſos nõ arguebat. Vides hic ingenium mundi, qui ſemper quòd malum

1.Pet.2.

Varia media tentat Pilat⁹ liberãdi Chriſtum à Iudæis.

Matt.27.

Acto. 3.
Leui.16.

Barrabã dimitti potius poſtulant.

A lum est eligit, & bonum reprobat: item fermè nocentibus benignior est, quàm innoxijs. Cæterùm omnia quæ hic audis, non casu euenisse credas, sed diuino consilio.

Apprehendit Pilatus Iesum, & flagellauit. Vide Iudicis imprudentiã, manus in eum inijcit, quẽ laudauerat toties. Sciebat Pilatus ꝙ per inuidiã tradidissent eum, & tñ tm̃ ipsis condescendit & gratificatur, vt in ipsorum gratiã innocentem flagellari permittat & iubeat. Multos modò huic similes videas, qui sæpe innocentes inique tractant. Potuisset quidẽ Pilatus vi & potestate fretus Christum è manibus Iudæorũ eripere, Ioan. 19. *Iniquitas Pilati.*

B sicut Lysias eripuit Paulũ, verùm videbat Pilatus Iudęos tanta inuidia debacchari in Christum, vt nullo pacto à cæde eius auerterentur, proinde vr̃ sibi ne occidatur, ꝙ minus periculũ debeat eligere, & pronunciat ipsum flagellandum, vt hoc pacto eos aliquo reprimeret. Qui oĩa vestit, suis vestibus nudatur, qui soluit compeditos, ligatur: qui Israelitis ex Ægypto egredientibus dedit columnam ignis & nubis, nunc ab eisdẽ ad columnam ligatur, atque crudelissimè flagellatur, adeo ut impleretur illud, Non erat ei species, neque decor. Et iterum; A planta pedis vsque ad verticẽ capitis non erat in eo sanitas. Acto. 21. Isa. 53. Isa. 1.

C *Et milites plectentes coronam de spinis.* Milites illi Romanis mercede militabant, & semper Hierosolymis morabantur cũ præside, ꝑꝑ crebras Iudæorum seditiones & tumultus. Hi igitur Christũ illudere incipiunt, idq; tãta libidine & petulantia, vt similia nusq̃ aut lecta, aut visa sint, imo nec facilia creditu viderentur, nisi Euangelistæ tã diligenter singula scripsissent. Non quidem legitur Pilatus hæc præcepisse, sed milites sua sponte hoc fecerunt, ut Iudæis gratificarentur: interim tñ Pilatus conniuet, tacet, dissimulat, non prohibet. Vnde quidam suspicantur Pilatũ ficto aĩo hactenus Christũ defendisse, re- *Vide quantam crudelitatẽ exercuerint in Christum.* *Sũt qui dicũt Pilatũ ficte defendisse Christum.*

D uera aũt cum Iudæis in mortem eius conspirasse: vnde & ad capiendum Christũ, cohortem Romanorum militum missam supra audiuimus, nempe à præside. Quòd si etiam milites inscio Pilato hæc fecissent, non tñ excusari posset Pilatus, qui tantã malitiam in innocentẽ factam, non saltẽ verbis coargueret. Porro milites pro his iniurijs, mercedẽ sine dubio acceperunt à Iudæis, neque enim gratis ad passionẽ Christi se educi passi sunt. Horum primũ est ꝙ totam diabolicã cohortẽ conuocant, ut ludibriũ & derisio maiora fiant, induunt eũ chlamide coccinea, quæ erat vestis rubea & militaris, quibus vti consueuerant duces exercitus. Hoc igitur illusoriè faciebãt, significantes per hoc eũ esse regem; plectunt coronã de spinis, eãq;

impofuerunt fancto capiti eius pro regia corona. Quis aũt fatis cogitare pôt, quantus dolor venerandũ illud caput tot aculeis confixũ, affecerit? cũ nos, vel ad vnius fpinæ puncturã, ferè intolerabili dolore vexemur. Hæc aũt corona præter dolorem quẽ inferebat, ignominiofa ẽt erat. Dederunt quoque in manus harundinẽ pro fceptro in contemptum, fignificantes, quòd fe regem feciffet, & tale regnũ haberet quale fceptrum; genu flexo ante eum illudebant ei dicentes, Aue rex Iudæorum. item dant impie alapas, expuunt in eum: percutiũt harundine fupra caput. atque hoc pacto aculei fpinarũ magis fanctum verticẽ penetrant, ita & dolor renouatur, & fanguis inde fluens, & genas & collũ tingit. *Exiuit iterum Pilatus foras.* Dictu horrendum eft, ꝙ Iudæorum inuidia conetur, ꝙ vrgeat cùm Pilatus exiuit foras, vt crucifigatur: quantum enim ad leges ciuiles attinet iure nunc Chriftus effet liber, qñ iudicis fententiæ fit fatisfactum, & ciuiles leges vni caufæ vnam tm̃ decernunt pœnam. Sed hanc fortẽ Chriftus & fancti in mundo hñt, vt nec ciuiliter iuftos iudices experiantur. *Ecce adduco eum foras, &c.* Si nullã in eo caufam inuenit iudex, certè iniufte flagellatus fuit. Egredimini, egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonem cũ corona doloris, & miferiæ. *Ecce homo.* Quafi diceret, fufficiat tandẽ vobis ò Iudæi, flagellatio huius hoĩs, quam tñ magis propter caufæ neceffitatem, quam pp ipfius demeritum, adhibere coactus fum. Videte qualis homo effectus fit, imo an homini fimilis fit: ferrea & lapidea pectora, hæc fpecies mouere deberet: nullum eft membrũ à paffione vacuum. Sufficit ergo vobis hæc pœna, & deinceps eum dimittamus: hæc enim flagellatio erit ei fempiterna admonitio. *Crucifige, crucifige eum.* Quafi diceret, perge, perge, vt cepifti, fi flagellafti, etiam crucifige; non fatis nobis eft flagellatum habere, in Cruce morientem videre volumus: often dis eum vulneratum, fed nondum mortuũ. *Accipite eum vos, & crucifigite.* Quafi diceret, ego ne præter imò contra Romanorum leges, innocentem interficerem? Legũ adminiftrator fum, non veftræ inuidiæ vindex: non inuenio apud meos iuris peritos leges, quæ innocentẽ iubeant interficere: fi ergo apud vos talis aliqua extat lex, ipfum occidite: ego non foleo eos crucifigere, in quibus caufam non inuenio. *Nos legẽ habemus, & fecundum legem debet mori, quia filium Dei fe fecit.* Et vbi manet veftra prior accufatio, quòd dixiffet fe Regem Iudæorum? Mendaces inuenti fuerant in prima, ideo nouam nunc accufationem inftruunt: legem autẽ quam allegant, vel illam intellige

[Margin notes: Ioan. 19. — *Inuidia crudelis Iudæorum.* — Can. 3. — *Quam crudeliter fuerit flagellatus Chriftus.* — *Crudelitas Iudæorũ.* — Deut. 13. — Section letters: E, F, G, H]

A intellige quæ est de blasphemo occidendo, vel illam de falso Propheta seducente populum falsis signis a cultu unius Dei: neutra aũt lex contra Christũ competit. ***Pilatus quidem cum audisset, hunc sermonem, magis timuit.*** Iste fuit timor seruilis, non ex fide procedẽs, timebat ne malum fecisset, filium Dei flagellando: gentilisũ enim more credebat deos è cælo descendere, & rursum ascendere, vt poetæ fabulantur de Ioue, Mercurio, & alijs. Ne igitur impius in deos haberetur, interrogat. ***Vnde es tu?*** A longe quærit, vt veritatem possit expiscari. ***Christus autem nil respondit.*** Nil enim vel ad Cæsarem vel ad Pila

B tum pertinebat, ipse ne filius Dei esset, annon: nam ꝙ accusatus erat seditionis, iam dilutum erat: deinde nimis importuno tpe hoc interrogat. Et Pilatus indignus erat audire, qui agnũ illũ Dei flagellauerat. Item impletũ est illud Isa. Sicut agnus coram tondente se obmutuit. Item Psal. Obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis. Herodi ex uanitate, & hic Pilato ex timore interrogantibus, non respondit. Cæterum Pilatus hac Christi taciturnitate nonnil offensus, nam putabat se contemni, aliquãto austerius ipsum alloquitur, nihil enim minus ferre pôt superbia, quam sui contemptum. ***Mihi inquit, non lo***

Isa. 53.
Psal. 30.
Arrogantia Pilati.

C ***queris?*** Tu inquam vilis & despectus, mihi in potestate constituto? Si personam Christi cognouisset, modestius locutus fuisset, verùm mundus eos omnes cõtemptui habet, qui externa specie nihil magni præseferunt. ***Nescis quia potestatem habeo dimittere, te &c.*** Vox est impij magistratus qui putat sibi omnia licere quæ libent: qui enim donis Dei insignitus est, & tñ fide caret, non agnoscit ea esse dona Dei, sed vt propria merita reputat: proinde putat sibi licere quidquid libet. Ex proprio aũt ore cõdemnatus est hic seruus nequam, quia videlicet innocentem & iustum cùm absoluere posset, crucifigere maluit.

D Modicum igitur sustine Pilate, & loquetur tibi postmodũ in ira sua, clare tibi dicens quod nunc interrogas: Ego aũt constitutus sum rex ab eô super sion. Item dicet; Tacui semper, silui, vt parturiens loquar. ***Non haberes potestatem aduersus me.*** Quasi dicat non glorieris tu, quia nõ tua potestas, sed diuina permissio fuit; hoc itaque verbo Christus reprimit Pilatũ de sua potestate gloriantem, & eadem potestate abutentẽ. Item admonet oẽs iudices, ne de sua potestate superbe glorientur; item vt meminerint se non tyrannos esse, sed iudices, nec contra pios, sed contra impios habere gladium. Maxime aũt hoc verbo consolatur pios: ipsorumq́; conscientias confirmat, vt sciant, nil posse regnum mundi cõtra eos, præter id quod sua beneuo-

Psal. 2.
Isa. 46.
Bona quæ habemus, Deo tribuamus.

beneuolentia pater admittit, vt experiantur eius præſentiam, E
& fides eorũ confirmetur. *Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet*, Iudas & Iudæi plus peccãt q̃ tu, ipſi enim
Iudæorum grauiſſimũ peccatum. & innocentem comprehenderunt, & falsò accuſarunt: Ipſi ex inuidia faciunt quod faciunt, tu ex timore, ſed tñ non ſine peccato. Cçterum cùm Iudæi uiderẽt Pilatum timere ne Deum offenderet, & peccato ſe inquinaret, ad priorem calumniã affectati regni recurrſit, eamq́; oſtendunt nec ipſi iudici tutum negligere, itaque incutiunt ei timorẽ Cæſaris: hoc enim impios vel maxime vrget. *Si hunc dimittis non es amicus Cæſaris.* Qua ſi dicerent, ſi nil ad te pertinet quòd in Deum peccauit, certe F
ad te pertinet quòd in Cæſarem peccauit. Cæſarianus es, & propterea hic habitas, vt Cæſaris nomen & poteſtatẽ non minuas, ſed tuearis & augeas; hic aũt ſe Cæſari opponit: nam ipſemet Cæſar & rex eſſe contendit apud nos, ſi ergo hunc dimitteres, hoſtis Cæſaris indicareris. *Omnis enim qui ſe regem facit contradicit Cæſari.* Non amore Cæſaris hæc dicunr, cui
Acto.10. ſæpe ſeditioſi erant, ſed odio Chriſti: hac ergo acclamatione, ſtatim ſuccumbit Pilatus *Cum audiſſet hunc ſermonem.* Iudex pro tribunali ſedet iudicaturus eum qui à patre cõſtitutus eſt iudex viuorum & mortuorũ. Pilatum igitur ſeduxerunt fauor G
& conſenſus populi, Chriſti contemptus, & timor Cæſaris. *Sedet pro tribunali.* Non curans ius, ſed nec illud attendẽs, quòd toties Chriſtum innocentem proclamauerat. Quale aũt iudiciũ ſperandũ, vbi animus iudicis affectibus auaritiæ, vel odij, vel timoris humani patet? Timebat Pilatus ne falsò apud Cæſarem accuſaretur, tanq̃ Cæſaris hoſti fuiſſet, ac ob id à magiſtratu eijceretur: verùm quod impius timebat, hoc ei accidit: nam & poſtea à præfectura eiectus, ac in exiliũ miſſus fuit, au
Ioſe.lib.8. c.7. tore Ioſepho, tantisq́; malorum cruciatibus afflictus fuit, vt propria ſe manu tranſuerberans, nefariam vitã vi abiecerir, vt H
Euſ. Hiſ. Ec.lib.7. c.8. teſtatur ẽt Euſe. in Eccle hiſto, vſque adeo iudicium dñi licèt tardet, non tñ equidem aufertur. *Tunc ergo tradidit eis illum vt crucifigerent.* Poſtquam Pilatus, vt in Mat. dr̃, manus ablueret, videbaturq́; ſibi nine candidior, ſententiã mortis in Chriſtum fert. Parui enim æſtimabat, hominẽ humilem & abiectũ morti adiudicare: neminẽ putabat huius cædis vindicem futurũ, ſed aliter poſtea expertus eſt. Quid enim ſi pius homo in terra non habet vindicem hominẽ, cùm habeat vindicẽ Deũ?
Rom. 2. Mihi inquit, vindictam, & ego retribuã. Heu quantùs mæror diſcipulorum & aliorum amicorũ corda oppreſſit, dum ablata omni ſpe viuendi, fideliſſimum magiſtrum, dñm, & auxiliatorem

A torem audiuerunt iniquissimo iudicio condemnari. Quanta è diuerso rabidorum canum insana lætitia, atque vocum exultã tium confusio, dum facinorosissimũ intentum suũ toties à iudice negatũ, tandem clamorum suorũ importunitate obtinuerunt. Quantum enim cruciabat agnum mitissimum iam lupis traditum, & amicorũ desperata iustitia, & hostium furiosa lætitia? Vides item quam nihil præsidij ponendũ sit in mundo, cùm Pilatus, qui hactenus toties Christum defenderat, nunc sine omni causa, vt Iudæis gratificaretur, eũ crucifixerit. Sic Herodes libenter audiebat Ioannem, & tñ eum occidit. *Suscee*- *Pilati iudicium iniquissimũ.*

B *perunt autem Iesum, & eduxerunt eum.* Sic nimirum impij illi agricolæ filium patris hæredem, è vinea sua eijciunt. ò quam dissimilis fuit hæc Christi eductio ei, qua olim patres eorum eduxerat ex Ægypto. Illic enim dr: Eduxit illos in lætitia, hic aũt ipse educitur in summa tristitia. Illic eduxit eos cũ argento & auro, hic aũt ipse educitur in summa miseria. ò tristem eductionem: nõ sic sexto ante die intra ciuitatẽ exceptus fuerat. *Et baiulans sibi crucem exiuit.* ò quam amarũ fuit Christo exire ex ea vrbe quam tanti fecerat, vt eam diuitijs, potẽtia, regno & religione, omnibus præferret. Sed tñ pp Iudęorum Matt. 12. Psal. 77. Psal. 104. Psal. 79.

C iniquitatẽ, vineam reliquit quam plantauerat dextera sua, depascendam ab apro, & singulari fera. Dicebatur aũt locus ille Hębraice golgotha, quod significat aliquid rotundũ, sicut est caput humanum, vel testa capitis: sic aũt nominabatur locus ille, quòd ibidem iacerẽt capita occisorum hominũ. Nec Euangelistæ, nec nos verecundamur confiteri Christum in eo loco crucifixum, vbi malefactores puniebantur, imo gloriæ hoc ducimus: hunc enim ignominiosum locum Christus magnifice morte sua honorauit. *Et crucifixerunt eum.* Ipsam crucifixionem præcessit iterata explicatio; nudatur igitur vestibus, qui

D cęlos stellis & terram floribus vestit: expoliari igitur se permisit, vt uestem nobis innocentiæ recuperaret. Coram omnibus nudari non abhorruit, ne nos nudi coram Deo inueniremur. Nunquam talem pauperem legimus, nec Lazarum quidẽ illum vlcerosum, cui etsi defuerunt humana obsequia, lingebãt tñ canes eius vulnera; etsi non dabantur ei aliena, sua tñ ei nõ auferebantur pannosa uestimẽta. Quantum aũt dolorẽ Christo hæc expoliatio vestimentorũ intulerit, nemo quidem facile explicabit: nam dum vestem carni sanctissimæ proximã & flagellorum vulneribus iam impactam & totam inhærentem violenter & festine tanq̃ ad mortem dñi properantes, abrum- Luc. 16. Simile.

perent,

perent, omnia vulnera innouarunt multo crudelius, quàm pri E
mis flagellorum ictibus infligerent; experientia enim teste uidemus, si lana modica aut panniculus recenti vulneri immissus, vulneri coagulatur, in eius uiolenta extractione longe maior pęna, imo vix tolerabilis sentitur, quã eius prima afflictione. Auxit & hoc dolorem, quòd corpus illud tenerrimum sic denuo vulneratũ frigori & uento nudum exponebatur, vt interim taceam ipsam confusionẽ, quæ maxima fuisse non dubitatur, sic corã omnibus amicis & inimicis nudari. Verè igitur
Psal. 68. ad nos dicit, Propter te sustinui opprobrium tota die, operuit confusio faciem meam. Multa hactenus passus fuit Christus, F
sed in sola carne: nunc venitur ad intimam medullam, & summam dolorũ, nunc nerui, ossaq; examinantur, qui dolor est vehementissimus, in manibus & pedibus, vbi nerui & ossa ita cõ ueniunt, vt non nisi magna vi & intrinseco dolore seiungi possint: extendit igitur Brachia ad indicandum, quòd omnia hæc voluntarie & ex summa charitate sustinuit. Multæ causæ assignari possunt cur Christus voluerit crucifigi. Primò enim hoc ideo factũ est, vt inter cęlum & terram positus, verũ se ostenderet mediatorem Dei & hominũ: secundò quia in ligno peccatum commissum est, & ideo ẽt in ligno peccatũ expiare uoluit; G
tertiò quia diabolus in ligno uicerat hominem, in ligno quoque uinceretur. *Et cum eo duo latrones.* Ideo aũt latrones cum dño crucifixerũt, vt passionem eius macularent, vt vel sic nocens putaretur ex talium consortio, videturq; crimen esse commune, quibus erat commune consortiũ, & vt fama vndiq; spargeretur, tres latrones vno die Hierosolymis esse crucifixos. Hoc quærebant impij Iudæi: imo vt Christum plus infamarent, eum in medio posuerunt, verùm crux ante probrosa, per illum facta est triumphale signũ, cui mundus inclinat caput, quam angeli adorant, & tremunt dæmones. Congrue ita H
inter latrones crucifigitur, quia pro latronibus moritur. *Scripsit autem & titulum Pilatus.* Iam ipsum urgebat facti conscietia, timebat accusari apud Cæsarem, quòd talem & tm̃ virum, cũ quo Deus esset, indicta causa dedisset auaritiæ & inuidiæ Iudęorum. Vt igitur iuste & pro magna causa ostenderet se hoc fecisse extra ordinem iuris, hunc titulum apposuit. *Stabat autem iuxta crucem Iesu mater eius.* Inter mulieres Christum sequentes, primo omniũ nominatur virgo mater, ad quã & Christus tertium verbum dixit; prius aũt orauerat pro crucifixoribus, & consolatus fuerat latronem, non quòd matrem astantem

Cur inter latrones, Christum crucifixerint.

Mater Christi iuxta Crucẽ.

A astantem non videret, aut ipsius angustiam & immensam tristitiam ignoraret; sed ne videretur attẽdere personas & affectus, siquidem pp peccatores in mundum venerat, illi magis indigebant, ideo prius illis loquitur; nunc aũt tertiò ẽt se ad matrẽ conuertit, ne videretur illam negligere: hic.n. vel maxime experta est quod sibi dixerat Simeon: Tuam ipsius animam pertransibit gladius: quem.n. dolorem pariendo euaserat, hic sub cruce inuenit. Christus igitur quamuis in immensis angustijs esset, non tñ in hac hora matrem negligit. Et cùm nullum amplius membrum haberet liberum, exceptis oculis & lingua, ex B vtroq; tñ seruire matri dignatus est: vtraq; ad eam dirigit, aspiciendo scilicet & alloquendo, & vt re ipsa doceret honorãdos esse parentes, eorumque curam ad mortem vsque habendam. Luc. 2.

Cum vidisset Iesus matrem. ò quam profunde infixus est radius illius visionis in corde tuo! ò mater sancta, quã filius tuus iam ferme moriens præ amore intueri voluit! Reuera sagitta fuit quæ non tantum cor tuum vulnerauit, sed etiam gladius fuit, qui animæ tuæ intima penetrauit. ò quam plena singultibus, superfusa doloribus, lachrymantes oculos direxeras sursum, vt in horrendo patibulo filium simul morientem, & te C respicientem videres. Nec solùm oculis Christus seruiuit matri, eam aspiciendo, sed etiam lingua eam consolatur. *Quantum dolorẽ senserit Maria.*

Mulier inquit ecce filius tuus. Mulierem nominat primò, ne ipsius dolorem augeret, non erat tp̄s dulciter eam alloquẽdi, nec matris nomẽ exprimendi, quia si dulcius illi locutus fuisset, maiori dolore vulnerasset, deinde ẽt mulierem nominat, ne si matrem vocaret, crucifixoribus ansam daret, durius contra ipsam agendi. *Sitio*. Fuit aũt hæc Christi sitis partim naturalis, partim mystica, nam & nimium laborauerat, & multum sanguinem fuderat, denique etiam nudus solis ardoribus & D vento in Cruce pendens expositus erat. Solent desolati homines quocunq; se vertant, auxilium quærere & subleuationem: sic Christus circa exordium passionis, ex præuisione & imaginatione eorum quæ passurus erat, quasi in mortis angustiam deueniens, nunc quidem ad Deum currit per orationem, nũc ad discipulos redit, vtrinq; quærens consolationem: sic & hic cùm sensisset se derelictum esse, vel ab hominibus aliquã refectionem, maximeq; in potu quærit. Inter cibi enim & potus inopiam magis vrget sitis. Vnde non dubium quin grauissima siti laboraret. Spiritualiter etiam sitiebat salutem nostram. Tuam enim inquit salutem ò homo, magis q̃ aquã desidero. *Sitis Christi qualis esset.*

Crudelissimum Christo potum dederunt. *Vas positum erat aceto plenum.* ò insatiabilem furorem! Sic impij nunq̃ satiantur persequendis bonis, acetum igitur Christo dant, quod & foris quidem læderet, & ori & siti non satisfaceret, sed gustũ exacerbaret: & interiora excruciaret. Hęc fuit Christi refocillatio in tantis laboribus & pęnis: nemo vnquam tam obnoxius fuit damnationi, cui non saltem particula impẽderetur miserationis, & maxime post datam atque acceptam sententiam mortis: dño autem factori omnium simpliciter nil relinquitur pietatis: omnia in extremis aguntur, quia traditus erat voluntati eorum: sic mundus tractat pios in necessitate. E

Cur caput inclinet Christus. *Consummatum est, & inclinato capite tradidit spiritum.* Caput inclinat quasi vale faciens mundo. Ad hæc tam indigna nos perduximus iustum, atque peccata quidem nostra causa fuerũt ingentissimæ & acerbissimæ huius passionis. Vide quomodo F

Mat. 26. ante dixisset Christus, Hoc est, corpus meum, quod pro vobis tradetur. Item, Hic est, inquit, sanguis meus, qui effundetur pro multis in remissionem peccatorum.

APPENDIX.

Sed cur obsecro bone Christe, matrem tecũ non duxisti cũ transfiguratus es in monte Thabor, & tñ eam passioni tuæ vis G

Deut. 14. interesse? An non tu præcipis, dicens: Non coques hædum in lacte matris suæ? cur ergo permittis matrẽ in tantis doloribus

Deut. 22. & angustijs versari? sane lex nõ permittebat vt auis interficeretur quæ ouis incubaret: & tu permittis in nido Crucis positus,

Leuit. 22. vt tot angustijs afficiatur mater? Item in Leu. dr: Non immolabitur vna die ouis cum fœtibus suis: cur ergo permittis mansuetissimã ouem matrẽ tuam, simul cũ fętu tantis doloribus cru-

D. Ansel. ciari? Cæterum Anselmus ait, q̃ cùm eam hæredem deberet relinquere, oportebat vt tpe mortis ipsi adesset. Sic Iacob mo-

Gen. 48. riens, voluit vt Ioseph ibi inueniretur, & ita ei bona multa legauit, dicens, do tibi partem vnam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhęi in gladio & arcu meo. Sic Christus in potioribus bonis gratiæ & gloriæ matrem suam locupletauit. H

Psal. 13. *Capit pauere.* Ille quidem inquam de quo Psal. ait: Qui respicit terram, & facit eam tremere: sed id facit, vt nos securos

1. Reg. 4. & intrepidos reddat. Cæterum si tñ indoluit Heli propter captiuitatem arcæ, vt de sella perniciosissime caderet & lethaliter: quanto magis nos condolere cum Christo factore nostro

2. Reg. 3. debemus? Si tñ quidem doluit Dauid propter mortẽ Abner, multo ęquius est, vt doleamus in morte Dei nostri. Porro fit

sæpe

A sæpe quidem, quod lupus inuadat oues & agnos, at verò quod agnus inuadat lupos, hoc nouum quidem est & hactenus inauditum: hoc præstitit magna amoris vis, denique qui tantum discipulos suos diligebat, vide quantum eorum fugam doluerit, quantumque etiam cùm Crucem humeris suis ferret, post tot perpessa flagella atque tormenta: siquidem à domo Pilati vsque ad Caluariæ montem erant 872. passus, vt inde colligas quanta fuerit huiusmodi Christi afflictio. *Ineffabilis Christi amor.*

B

Feria V. in Cœna Domini.

CONCIO PRIMA.

ANTE *diem festum Paschæ sciens Iesus quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad patrem.* Io. 13. Quid est quòd sanctus Euangelista, horam mortis horam eius, hoc est dñi appellauit? Ego quidem eo sensu hanc horam domini appellatam credo, quo idem dñs diem mortis suæ, diem suum apud eũdem Ioannẽ appellauit, cũ dicit: Abraham pater vester exultauit, vt videret diem meũ. Ioan. 8. Luc. 22.

C Quid ais dñe Iesu? Cur quæso diem mortis diem tuũ, & horã mortis horam tuã appellas? in qua tot iniurias, tot irrisiones, tot sputa, tot flagella, tot alapas, tot supplicia subiturus eras? annon magis hæc hora hostium tuorum, sicut ipse dixisti, hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum, appellanda fuit? in qua filij noctis & tenebrarũ, sanguinem tuũ quem auidissime sitiebant, biberunt, & furorem suũ supplicijs tuis exatiarunt? An potius hæc hora nostra est, qui per eã morte tua à morte excitati, sanguine tuo empti, vinculis tuis soluti, vulneribus tuis sanati, laboribus tuis refecti, & supplicio crucis in cæleste regnum translati sumus?

D Verè hæc hora nostra est, in qua tam multa & præclara per te nobis concessa sunt dona: in qua non modo ipse transisti ad patrem, sed nobis ẽt transitũ ad eundẽ aperuisti, atque nos à diaboli tyrannide eripuisti, in libertatẽ filiorũ Dei asseruisti, mortẽ nostrã moriendo destruxisti, & in sensum nobis patrẽ sanguine tuo placasti, nostraq; peccata, quæ malorum oĩum causa erant, expiasti, & in profundũ maris proiecisti, sicut de te olim prophetico ore prędictũ fuit per Mich. Deponet oẽs iniquitates nostras, & proijciet in profundũ maris oĩa peccata nr̃a. Verè igitur hæc hora nr̃a, hora salutis, hora redẽptionis, qua in antiquũ dignitatis gradũ per te restituti 2. Tim. 1. Mich. 7.

 sumus,

Quo dicantur tres horæ. ſumus, non dubiũ fratres quin hæc hora noſtra ſit. Tres.n. horas hic aduertimus, eſt.n. hæc hora Iudæorum, hora noſtra, & Chriſti, multo tñ magis Chriſti dñi, q̃ aliorum eſt, quia multo magis illius eſt, qui mortẽ ex amore appetit, q̃ qui mortem ex odio infert, multoq; magis illius qui beneficiũ ex immenſa bonitate moriendo confert, q̃ illius qui neceſſitate conſtrictus, mortis beneficiũ recipit: multo.n. charitas & bonitas ad donandum, q̃ neceſſitas & cupiditas ad recipiendum, propenſior eſt. Hac ergo de cauſa ſaluator mortis horã ſuã appellat, quia nulla magis hora illius appellanda eſt, quã quæ neceſſitatibus noſtris cõſulit, quæ mala noſtra depellit, quæ nos bonis omnibus ornat. Non.n. de laboribus ſuis, ſed de ſalute noſtra: nec de morte ſua, ſed de vita noſtra ſolicitus eſt. Neq; triſtitiam ſuã dolorum ſuorũ magnitudine, ſed ſalutis noſtræ fructu metitur: nec curat quid illi ferendũ ſit, ſed quid nobis pp ea quæ ipſe pertulit, conferendum ſit: ſui.n. quodammodo oblitus, totus in ſalutis noſtræ cura poſitus eſt. *Vt tranſeat ex hoc mundo ad patrẽ.* B

Maior amor Chriſti quam noſtra miſeria.

F

Aug. in Io. tracta. 55. to. 9. In his quidem verbis, ait Aug. ſpes membris in capite data eſt, quod eſſent illo tranſeunte ſine dubio ſecuturi. Quid ergo infideles, & qui ab hoc capite, atque eius corpore alieni? nonne & ipſi tranſeunt qui non permanent? Tranſeunt plane vniuerſa, ipſi quoque, ſed aliud eſt tranſire de mundo, aliud tranſire cũ mundo, aliud ad patrem, aliud ad hoſtem: nã & ipſi tranſierũt Ægyptij, non.n. perſequendo manſerunt, non tñ tranſierunt per mare ad regnum, ſed in mari ad interitũ. *Sciens quia venit hora eius vt tranſeat.* De diuitijs quidem ſolicitantur parẽtes in hora mortis: nã qui deberent aliena reſtituere, propria pauperibus largiri, ſolùm de ditandis filijs cogitant. Non ſic Chriſtus, ſed ſciens horam ſuam veniſſe, vt ex hoc mundo tranſiret ad patrem, iter mortis dilectione ſuorũ præuenit, & cùm quod relinqueret eis melius non haberet, reliquit mutuam dilectionem. Hæc eſt conditio dñi, ſcilicet benefacere in nouiſſimo: quare cùm fueris tentatus, nouiſſimum expecta bonum. Alij amici tui in principio bona oſtendunt, in fine verò non tales eos inuenias. Non ſic dñs Deus tuus, ſed in principio ſuos affligit, in nouiſſimo vero dulciora reſeruat. Commune eſt bonis prælatis dum viuunt, nulli ſubditorum ſpecialem oſtendere dilectionem, ne ex huiuſmodi amoris manifeſtatione frangatur animus & rigor prælaturæ. Nuſquam legimus Chriſtum, diſcipulis ſuis dum viueret, illa dilectionis ſigna oſtẽdiſſe, quæ ſeruauit ad tempus, quo illi ex hac luce migrandum erat, qñ cum dile-

G

H

Amorem ſuũ aperte demonſtrauit Chriſtus in nouiſſima cœna.

A dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Debet enim prælatus in suorum dilectione mori. Vnde Deut. dicitur: Hæc quidem est benedictio, qua benedixit Moyses homo Dei filijs Israel ante mortem suam: neq; meminit rebellionis, aut alicui crimen obiectat in se patratum. Sic et fecit Iacob cum filijs. In finem dilexit eos, vnico hoc verbo, ait grauis quidam autor, sanctus Euangelista in præsenti lectione charitatis Christi magnitudinem expressit; quisquis.n. attente considerauerit, quousque Christi dñi charitas hodie progressa sit, facile intelliget quam potenter de illo eadem charitas triũphauerit. Cùm *Charitas triumphauit de Christo.*
B enim ipsa hodie illum ad abiectissimorũ piscatorũ, atque adeo ipsius proditoris pedes abluendos deiecit, cũ illum et impulit, vt se ipsum nobis in cibum traderet, cùm ipsa quoq; illum crastina die per mediam Hierusalem vinctis manibus, velut ingẽs dolorũ atq; admirationis spectaculum, circundat, an non aperte de illo triumphum egit, quem sic vicit, sic abiecit, & ad extrema omnia perferenda pp humani generis salutẽ impulit? Quid igitur nisi mirabilem charitatis potentiam & triumphũ cernere licet? Simile. Cum Romanis Imperatoribus propter subactas bello prouincias, & res mirabiliter gestas, triumphus decerne-
C batur, vrbem Romam cum solemnissima pompa circumfusis populorum turbis ingrediebantur, & reges bello domiti, ante triumphantis currum vincti præcedebant. Hoc.n. modo & Zenobia nobilissima in Asia regina, aurea catena ligata perducta est, & Cleopatra Ægypti regina, ne sic produceretur, aspidibus se necandam permisit; tũ vexilla & signa bello càpta, ad solum deiecta, terramq; verrentia trahebantur. Hæc erat illius triũphi forma. Quisquis igitur in tam sacratissimo passionis die, dñm vidisset vinculis ligatum, flagellis cæsum, spinis coronatum, sputis illitum, Crucemque suis humeris per mediam
D Hierosolymam infinita hominũ multitudine stipante baiulantem, & ad Crucis patibulum hac pompa incedentẽ, nonne mirabilem charitatis eius triumphũ his indicijs aperte cerneret? Quæstio. sed hic fortasse quærat aliquis, cũ prudentis viri amor ex præstantia & dignitate rerũ oriatur, quæ pp elegantiam suam dignæ sunt quæ diligantur, homo aũt res sit vilissima, qui fieri potuit vt tam prudens & sapiens amator, rẽ amore indignissimam tantopere dilexit? Hoc enim S. Iob mirabatur cùm ait, Iob 7. Quid est homo quia magnificas eũ, aut quid apponis erga eũ cor tuum? Huic igitur quæstioni respondeo, hanc mirabilem Respon. Christi dilectionem, non ex hoĩum sed ex Christi potissimum

bonitate manare: sicque non sanctitas hominum, sed Christi E
Simile. sanctitas, dilectionis huius præcipua causa extitit. Si.n. ex sanctis viris, quo quisque sanctior, & virtutibus cunctis ornatior est, eo maiore humanæ salutis amore flagrat; quid de eo existimandũ est, qui est virtutum oĩum & totius sanctitatis origo, & fons. *Et cœna facta.* Non ita debemus intelligere cęnam factam, ait Aug. veluti iam consummatam & transactã, adhuc enim cęnabatur, cũ dñs surrexit & pedes lauit discipulis suis: nam postea recubuit, & buccellam suo traditori dedit vtique cœna nondum finita, hoc est dum adhuc panis esset in mensa. Cœna ergo facta atque ét parata, & ad conuiuantiũ mensam F vsque perducta. *Cum diabolus iam misisset in cor, vt traderet eum Iudas.* Hoc in loco ait grauis quidã autor, quęri põt quonam modo diabolus tñ nefas in cor huius proditoris immiserit, & qũo etiam cæteros trahat similes. Est aũt notandum, ꝙ omnia inferiora corpora obediunt spiritibus angelicis, etiam malis, vt docet S. Tho. Quę ergo fieri possunt motu locali horum corporum, subsunt eorũ potestati: nullam tñ põt diabolus imprimere formã sine motu locali. Si ergo per cor intelligamus intellectũ, non põt diabolus in illũ imprimere aliquã formam immediatè, sed tñ põt mouere spiritus corporeos in G quibus sunt phantasmata, & sic reducere imaginationẽ in actũ imaginandi, & cõsequenter imprimit per illã intellectui possibili speciem intelligibilẽ, vel ad actum reducit iã impressam, qua actu consideret rem imaginatam. Nec obstat ꝙ ad istam impressionẽ non sufficit phantasia, sed requiritur intellectus agens, quia ipse intellectus necessariò agit pñte phantasmate, ideo nisi voluntas auertat imaginationẽ, necessariò intellectus possibilis cõsiderabit de re imaginata. Nec tñ ex hoc sequit̃, ꝙ diabolus sciat particulariter quid cogitẽ, licèt sciat de quo cogitẽ, quia eadẽ specie intelligibili põt intellectus possibilis H vti ad diuersos conceptus formandos, ſm quòd placet voluntati, vt ait S. Th. in multis locis. sicut aũt actũ voluntatis scire non põt, ita neque hunc vel illum vsum speciei, licèt nouerit vsum speciei in cõi. Stante enim phantasmate mulieris, scit ꝙ de illa cogito, sed non scit quid, vtrum.s. abhorrendo peccatum, & imperfectionẽ muliebrem, vel complacendo in corporalibus illecebris. Si autem per cor intelligatur voluntas, dupliciter põt aliquid mitti in cor: vno modo mouendo ipsam uoluntatem ab intra, vt illud uelit, & sic solùm à se, & à Deo mouetur, ut docet S. Tho. Alio modo suggerendo uoluntati, quod

Marginal notes: Aug. ĩ Io. tracta. 55. tom. 9. — D. Tho. 1. p. q. 105. & 2. sent. dis. 7. & 3. cont. Gẽt. c. 103. — Simile. — D. Tho. 1. p. q. 105. art. 2. & li. cont. Gen. c. 88.

A quod fit dum aliquid ostẽditur ei, vt bonũ, & sic immittit hõ in cor per sensus corporeos: diabolus autem & per sensus corporeos, & vlterius mouendo imaginatiuã & intellectum modo prędicto. Quia tñ voluntas potest auertere imaginatiuam ab imaginando, intellectũ à considerando aliquid, & quia stante consideratione de aliquo, potest mouere intellectũ ad bene uel male de illo cogitandũ, ideo uoluntas libera est, nec cogit̃ tali suggestione. Rñdens præterea quæstioni, alius grauis autor, ait ꝙ dæmon oratorum more cum his quos tentat, agit. Quod enim isti dicendo, ille facit repræsentando: quod isti
B uerbis, ille fictis imaginibus, quas menti cõspiciendas obijcit. Quẽadmodum ergo illi uerbis, rẽ aliq̃ aut dignissimã, aut indignissimã, pro ratione causę suæ facere ex arte solent: ita fraudulentus hic artifex prout dolis suis expedire uidet, aut formosissimas, aut fœdissimas res in aĩa nostra depingit, ac deinde uel ad amorẽ, uel ad odium hoĩs aĩum incendit. Hac ergo arte cum infelice hoc discipulo usus est: lucrum.n. quod ex proditionis suæ mercede sperabat, adeo amplificauit, adeo illi utile & pulchrum depinxit, ut non dubitauerit ꝑꝑ eius cupiditatẽ autorẽ uitæ prodere. Sic enim cum illo agebat: hac
C pecunia necessitatibus tuis consules, hinc habebis unde si in morbum aut discrimẽ aliquod incideris, consulere tibi possis, ad oẽs uitæ usus pecunia ualet, qua ẽt homo aduersus oĩa fortunæ tela armatus & instructus est. Hæc & similia multa, ei callidus tẽtator suis coloribus depingens, tandẽ effecit, ut omni posito pudore & metu, adeo tetrũ & immane facinus moliretur. Lucri cõmoditatẽ amplificans, sceleris aũt atrocissimi deformitatẽ abscondens. Atque ut artificis huius dexteritatẽ & peritiã intelligas, candẽ rem modo pulcherrimã, modo maximè deformẽ pro libidine sua effingit. Quod apertissime de-
D clarauit in Amnõ Dauidis filio, cui sororẽ Thamar adeo amabilẽ depinxit, ut ꝑꝑ eius amorem in dies macie attenuaretur. Qua ubi potitus est, protinus ita deformem atque odibilem effecit, ut maiori illam odio prosequeretur, quã antea amore diligeret, adeo ut conspectum eius ferre non ualens, eã cum ingenti contumelia à cubiculo suo explodi iusserit. Quis hoc non miretur? Quis fallacẽ huius pictoris artẽ non obstupescat? Qui non multis argumentis, non longè repetita narratione, sed momento ꝑis eiusdẽ rei duas imagines mẽti reprę sentauerit, alterã supra oĩa quidem amabilẽ, alterã supra oĩa detestabilem? Quare sibi consulant ẽt mulieres, & caueãt ne

Marginal notes: Lud. Gra. — Simile. — *Quam artificiosè tẽtauerit dæmon Iudã.* — 2. Reg. 13.

Mulieres caueant ne decipiātur. ſicut Thamar decipiātur. Eadē ergo arte cū hoc infeliciſſimo E Iuda agit: vbi.n. lucrum illud ꝙ ex magiſtri proditione aſſequebatur, amplificauit, & rē maxime quidē expetendam eſſe perſuaſit, diuerſa illum ratione adorſus, adeo illi vile & execrabile lucrum fecit, vt nullo modo apud ſe retinere valens,

Matt. 27. Principibus Sacerdotū proiecerit. Neq; hoc feciſſe cōtentus, ſuſpendiū ita illi depinxit, vt nihil ei tā melius, aut pulchrius videretur, quā laqueo ſibi vitā ꝑripere. Hic igitur magnus artifex, niſi diligentiſſimè caueas, & centenis eū oculis obſerues, modo nigra ex albis, & modo alba ex nigris tibi frequēter efficiet. An non quotidie nos hac ratione deludit, & quocunque F vult verſat & voluit? Si enim de eleemoſyna agenda, vel de pecunia reſtituenda cogitare incipis, pretioſiſſimā tibi eā, neceſſariāq; ne reddas, facit: ſi verò contra ad ludendū inſtigat, adeò vilē efficit, vt non dubites mille aureos vnius noctis ſpa

Senſus quō tentet dæmon. tio ad chartas & aleas prodigere. Sic igitur modò quidē nos pauperes ſi rectè largiendū eſt, modò verò diuites, ſi qñ pecunijs vanitati ſeruiendū eſt, arbitrio ſuo reddit. Denique ita nobiſcum ludit, ut planè deluſi eſſe uideamur, dum ita pro libidine ſua quidē ſurſum ac deorſum agit, & modo huc, modo uer

Auguſt. in Io. tra. 55. tom. 9. ſat illuc. Denique Auguſtinus ait, quòd miſſio hæc, ſpiritualis G ſuggeſtio eſt, non quæ fit per aurem, ſed per cogitationem.

Præcinxit ſe. Illud quidē hoc loco negligendū non eſt, ꝙ dñs præcinxerit ſe lintheo, & quidē adeo ſtrictè, ut ſemper eſſent duæ extremæ partes, q̄ lotis pedibus tergēdis ſufficerēt. Quo exēplo parſimoniā nobis & uitæ ſobrietatē cōmēdauit. ut ea uidelicet moderatione rebus noſtris utamur, ut ſemper aliud ſuperſit, quo fratrū pedes, hoc eſt pauperes & abiectos

Ephe. 4. hoïes foueamus. Si.n. Apoſt. laborare in hoc fideles iubet, ut habeant vnde tribuant neceſſitatem patienti: quid eos facere par eſt, qui amplum patrimoniū à maioribus traditū percepe- H runt? quique ſine ſuo labore aliorū laborem, & inopiā leuare quidem poſſunt. *Cœpit lauare pedes diſcipulorum.* Quid agis dñe Ieſu? Quis hoc tibi ſeruile munus iniunxit? Quis te ita proſtrauit atque deiecit? Ipſam credo rerum naturā, ſi ſenſu prædita eſſet, ſtupefactā & clamaturam fuiſſe; ò immenſa & infinita maieſtas, quæ ſupera & infera oïa moderaris, q̄ ſedes ſuper gyrum terræ, ante quam oēs homines ſunt quaſi locu-

Ioan. 13. ſtæ, qūo quidem te uſque ad infimum ſeruilis conditionis officium demiſiſti? Tu rerum conditor, & quidem rector, & autor, ſordidos piſcatorū pedes nunc lauare paras? Quò te dñe

Ieſu

A Ieſu noſter amor,quò ueræ humilitatis ardor abiecit,ut ma-
nus illas in quibus oĩa cœleſtis pater poſuit,piſcatorũ pedibus
ſubijceres? Hoc ita feciſti ut huius nos virtutis amantes effi-
ceres,quæ eſt & Deo & hoĩbus gratiſſima,& ad vitandos oẽs
diaboli laqueos maxime neceſſaria.Sed illud nequaq̃ ſilentio
prætereundum, ꝙ dñs non modo aliorum diſcipulorum, ſed
proditoris ẽt Iudæ pedes lauare non exhorruit. Ante conſpe-
ctum Chriſti erat homo oĩum mortalium profligatiſſimus &
ingratiſſimus,qui tot ab eo beneficijs affectus, & Apoſtolica
dignitate cęteris diſcipulis prelatus, tam immane facinus &
B inauditum erat aggreſſus. Nihilominus tñ innocentiſſimus
agnus ante ſacrilegos eius pedes proſterni,& ſacratiſſimis ma
nibus non aqua ſolùm, ſed vt arbitror profuſis ẽt lachrymis
abluere non eſt dedignatus. Amantẽ redamare,beneficia be-
neficijs penſare,familiare,& vſitatũ apud homines eſt:at pro-
ſterni ante proditorẽ,& pedes eius abluere,quam ſcias eoipſo
temporis articulo te hoſtibus lacerandũ, & in crucem agen-
dum,viliſſimo pretio tradidiſſe, hoc nemo niſi ſolus hic chari
tatis & virtutum omnium princeps facere debuit. *Cœpit laua
re pedes.* Huius ẽt tantæ humilitatis exemplo plerique didice
C runt,pauperũ lauare pedes,& ſimilia ẽt humilitatis obſequia,
q̃uis ipſi ſint conſtituti in aliqua dignitate,exercere. De Pla-
cilla enim Theodoſij maioris Imperatoris vxore, hæc ſcripta
leguntur.Placilla non regni faſtigijs eleuata eſt, ſed potius di
uino amore ſuccenſa eſt: beneficij namque magnitudo maio-
rẽ ei amorem benefactoris excitabat. Repente ergo vt venit
ad purpuram,claudorũ atque debilium maximã habebat cu-
ram,non ſeruis,non alijs miniſtris vtens,ſed per ſeipſam agẽs,
& ad eorum habitacula veniens,& vnicuique quod opus erat
præbens: ſic ẽt per Eccleſiarum Xenodochia diſcurrens, ſuis
D manibus miniſtrabat infirmis,ollas eorum tergens,ius guſtãs,
offerens coclearia, panem frangens, ciboſque miniſtrans, ca-
lices abluens, & alia cuncta faciens quæ ſeruis & ancillis mos
eſt ſolẽniter operari: eis aũt qui ei tales res nitebantur prohi
bere,dicebat,aurũ diſtribuere,opus imperij eſt, ego autẽ pro
ipſo imperio,hoc offero, bona mihi omnia conferenti. Addã
huic non admodum diſſimile alterius reginæ exemplũ, quæ
Maximo imperatori nupta erat, vt refert Sulpitius. Ad hunc
autem imperatorem ſanctus Martinus veniens,de futuris gau
dijs, de fidelium gloria,de ſanctorum æternitate ſermonẽ ha-
bebat,cùm interim regina diebus, & noctibus de ore Martini
pende-

Vide quã ingratus et impius extiterit Iudas.

Exẽpl.hiſ. Eccl.li.11. c.11.

Exempl. Sulpi.ĩ vi. S.Marti.

penderet: non illa opes regni, non imperij dignitaté, non dia- E
dema, non purpuram cogitabat: diuelli à Martini pedibus so-
lo prostrata non poterat. Postremo à viro suo poscit vt Marti
num inuitaret, & ita Martinum vtrique cõpellunt, vt remotis
oībus ministris sola pberet conuiuium, nec potuit vir beatus
diutius reluctari: cõponitur castis reginæ manibus apparatus,
cellã ipsa consternit, mensam admouet, aq̃ manibus submini-
Exemplũ strat, cibum qué ipsa coxerat apponit. Ipsa illo sedente, emi-
humilitatis. nus ẽm famulantiũ disciplinam, solo fixa consistit immobilis,
per oīa ministrantis modestiã & humilitaté exhibens seruien
tis. Miscuit ipsa bibituro, & ipsa portauit. Finita cęnula, frag- F
menta panis & micas collegit, illas reliquias imperialibus epu
lis anteponés. Quis igitur adeo superbia elatus erit, qui nõ hu
ius tãtæ humilitatis exẽplo animi tumoré deponat? verè dñe
superborũ & sublimium colla hac tanta humilitate calcasti, &
sæuissimos leones in mansuetissimos agnos transformasti.

Chryso. in Io. ho. 69. to. 3. Ipse ait Chrys. dñs peluim impleuit, ipse nemine iusso oīa
fecit, exẽplo docens non remisse & frigide bona opera, sed quã
diligentissime facienda. Quid aũt mirũ ait Aug. Si surrexit à
Aug. ĩ Io. tracta. 55. tom. 9. cęna, & posuit vestimenta sua, qui cùm in forma Dei esset, se-
metipsum exinaniuit? Quid mirum si misit aq̃ in peluim vn G
de lauaret pedes discipulorum, qui in terram sanguiné fudit,
quo immũditiam dilueret peccatorũ? Cæterùm tanta est hu
Phil. 2. manæ humilitatis vtilitas, vt eã suo cõmendaret exemplo ét
diuina sublimitas, quia homo superbus in æternũ periret, nisi
Luc. 19. illum Deus humilis inueniret. Venit enim filius hoīs quære-
re & saluum facere quod perierat. Perierat aũt superbiam de-
ceptoris secutus, ergo humilitatem redéptoris sequamur in-
Orig. ĩ Io. to. 32. uentam. Qñ Abraham, ait Orig. Angelos illos hospitio acce-
pit, dixit eis: afferam pauxillum aquæ, & lauentur pedes ve-
Gen. 18. stri. Porro cùm Ioseph voluit, vt fratrum suorum pedes laua H
Gen. 43. rentur, non ipse eos lauit: at verò Christus lauit pedes disci-
Cyr. li. 9. in Io. c. 3. pulorum. In quo vt ait Cyr. discipulos instruit in humilitate,
sciens illos futuros esse maximi splẽdoris & noīs, cũ nouisset
insolenté ambitioné, arrogantiã & fastum inuadere cõsueuis-
se & adoriri viros in dignitate cõstitutos & maximi nominis.

Venit ergo ad Simonem Petrum. Quod quidé tripliciter ex-
D. Tho. in Io. 13. lec. 2 ponitur, ait D. Tho. primò quidem ẽm Orig. quòd dñs cępit
lauare ab vltimis, & hoc ideo, quia sicut medicus plurimorũ
Orige. ægrorum intentus curæ, ab his qui magis indigent propriam
curam incipit: sic & Christus, qui pedes abluit discipulorum

fœdos,

A fœdos,exorditur ab his,qui erant magis fędi, & hinc venit ad Petrũ quasi minus alijs indigentẽ incipiens ab vltimis, iuxta illud in parabola vineæ,incipiẽs à nouissimis. Et hoc quidem sonare vñr verba Euangelij,cępit lauare pedes discipulorum, & postmodum sequitur, venit ergo ad Simonem Petrũ.Si vero quæratur quare Petrus hoc prę alijs recusauit,rñdit Orig. quia hoc fecit pp nimium feruorem amoris quẽ habebat ad Christum. Alij verò discipuli cũ timore quodam reuerebantur Christum,& ideo absque discussione omne factũ sustinebant,Petrus verò eis vehementior,ſm illud Ioã.Simon Ioannis, B diligis me plus his? ex amore fiduciã assumens,ferre recusat factum,& causam inquirit. Secundò exponitur ſm Chry. vt scilicet Christus incęperit prius lauare pedes à primis Apostolis,sed quia proditor ille stultus erat & superbus,nẽpe Iudas,prior ad pedum ablutionem recubuit ante Petrũ.Nullus enim aliorum ausus fuisset Petrum præuenire.Vnde de Iuda loquitur Euangelista dicens: cæpit lauare pedes discipulorũ, scilicet Iudæ,qui quidem vtpote superbus & stultus, in nullo renisus est,nec recusauit ferre,quod dñs faciebat. Sed postq̃ venit ad Petrum,qui reuerebatur & diligebat magistrũ, cum C timore recusat,& causam facti inquirit,& simile fecisset quilibet aliorum. Tertiò verò exponitur ſm Aug.ꝙ ex verbis Euangelistæ non debemus intelligere,ꝙ dominus lauerit prius pedes discipulis,& postmodum venit ad Petrum,sed ꝙ Euangelista secundum consuetudinem suam primò ponit factum, & postmodum narrat ordinem facti. Vnde in primo insinuat totum factum,scilicet quòd lauit pedes,& postmodũ si quæras quomodo factum fuit,dicit quòd primò venit ad Petrum. Et ipse recusauit dicens,tu mihi lauas pedes?

Simile. | Matt. 20. | Orige. | Ioan.vlt. | D.Chrys. | D.August.

Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea. Hæc verba D non solũ Petro,sed pijs omnibus dicta esse putemus: multa enim huiusmodi in vita contingunt,quorũ causas non cùm fiunt,sed vel cùm facta sunt, uel ẽt cùm uita functi fuerimus, cognoscimus.Itaque pijs euenire frequenter solet,quòd Themistocli uiro clarissimo accidisse historiæ referũt,qui cùm ab Athenis apud Regẽ Persarum exularet, ab eoq; multis esset honoribus affectus,animaduertens eam calamitatem magnę sibi felicitatis occasionẽ præbuisse,ad vxorẽ ait: Perieramus, nisi perijssemus. Idẽ multos electorũ in futura vita dicturos esse scio.Apertè enim tunc videbunt ea,quæ sibi dum in viuis agerent in hac vita,aduersa & nocitura videbantur,adiumento illis

Themist. | Simile. | Exẽplum

to illis ad salutem, & maioris gloriæ cumulũ extitisse. Cùm E
Similitudo. accipiter ardeam in sublimi volantem cernit, non illam recta petit, sed pernici volatu se lęua, dextraq; proripit, ita vt venandi imperitis magis eam fugere quã petere videatur. Sed non multo post cursum ita detorquet, vt superior illa factus, præceps in eam feratur, acriq; morsu impetat quam prius fugere videbatur. Sic igitur se interdum cum pijs dñs gerit: qñ quæ illi ad perniciem suam esse metuunt, ipse ad eorum salutẽ vertit. In hoc igitur rerũ statu putent sibi à domino hæc eadem verba dici: quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea.
Iob 19. Intelligebat hoc sanctus Iob, ideoq; tot modis à dæmone vexatus, & ab ipso Deo ita derelictus, dicebat: Quasi arbori euulsæ abstulit spem meã, & sic me habuit quasi hostẽ suum: tamen in spem quodammodo contra spem credens, aiebat: F
Iob 13. Etiamsi me occiderit, in eo sperabo: hoc est, mori quidem potero, desperare non potero. Poterit mihi dæmon vitam eripere, spem etiamsi mortuo eripere non poterit. Caro enim mea requiescet in spe. Idem etiam sanctus rex Dauid facere ostendit,
Psal. 70. cùm uarijs periculis & terroribus vallatus, ait: Ego autem semper sperabo, & adijciam super omnem laudem tuam.

Si non lauero te, non habebis partem mecum. Hæc summa G comminatio est, nulla enim pęna maior apponi potuit. Sensit profectò Petrus huius tãti fulminis vim, vt pote qui probe teneret, quale esset bonum illud amittere quod tenebat. Et ita ait, non tm̃ pedes meos &c. Quod perinde est acsi diceret, totũ me tibi dñe lauandũ, imo & mergendum si opus fuerit permitto, modo me à te separari non sinas. Quid enim mihi salutis esse poterit, te amisso? Melius est.n. mihi non esse, quã sine te esse: melius est mihi nõ viuere, quã sine te viuere vita mea.

Feria V. in Cœna Domini. H

CONCIO SECVNDA.

Mortis consideratione recte disponimus vitam.

Salutaribus considerationibus nos muniamus.

NTE *diem festum Pascha scient Iesus quia venit hora eius.* Io. 13. Præclare quidem vitam nostram componeremus, si mortis horam ante oculos nostros proponeremus, sed quia id non præstamus, idcirco in tot mala labimur. Sanè ex aquis & pisces & volatilia producta sunt; vnde in Gen. dicitur, producãt aquæ reptile
Gen. 1.

animæ

A animæ viuentis,& volatile super terram,sub firmamento cęli,& tamen piscibus remanentibus in suo elemento, aues eleuatæ sunt ad aeream regionem. Sic ergo uideas aliquos quidem ad contemplationem rerum cęlestium & mortis meditationem assurgere,remanentibus tamen alijs in rebus terrenis & mundanis:cùm tamen ex eadem massa producti sint, dicente Iob; Ecce me sicut & te fecit Deus, & de eodem luto ego quoque formatus sum: & tamen tanquā pisces aliqui natant in profundo uitiorum suorum,dicente Abacuc;Facies homines sicut pisces maris,& quasi reptilia non habentia ducem:at B que ita dæmon hos piscatur in littore mortis.O te miserabilem qui ita viuas absque vlla mortis consideratione & rerum cęlestium. Longe aliter censebat Dauid cùm diceret; Renuit consolari anima mea, videlicet in his aquis delectationū mundanarum. Mali vero dicunt illud Sap.Nullum sit pratū,quod non pertranseat luxuria nostra. Sed tamen Dauid ait, Anticipauerunt vigilias oculi mei, meditatus sum nocte cum corde meo. Quamobrem apum more varios considerationum vtilium flores carpamus,videlicet considerantes mortē nos certo manere,incertam tamen eius horam esse:hac vero considе C ratione Christum imitabimur,qui sciens uenisse eius horam, præclarissima eius amoris pignora nobis dedit.

Simile. Iob 33. Abac.1. Psal.76. Sap.2. Simile.

Dolendum sanè est quòd tam parū nos in salutaribus considerationibus exerceamus, & vt præparati simus in certamine illo, quo mors & uita inuicem præliabuntur: est enim vel Arist.ēt teste,vtilissima hæc consideratio. Sanè si in una statera reponas mortem, & in alia delicias huius seculi, videris q; longe præponderare ipsas delicias, intelligito falsam esse huiusmodi stateram,& vt ait Sap.Statera dolosa abominatio est apud Deum.Vnde D.Hie.ait,Facile contemnit omnia,qui se D semper cogitat moriturū. Quòd si ēt cum mortis memoria, stricti examinis post mortem futuri, memoriā iunxeris,longe vtiliorem reddes consideratione tuam. Si enim nil præterea post mortē restat,tunc fortasse dicere posses,venite, fruamur bonis quæ sunt: at verò strictissima post mortē reddenda est ratio:de qua parū cogitare uidentur flagitiosi homines,qui se in unū congregant,vt uoluptati & libidini indulgeāt.Minima quidē diligentia quā collocamus in sepulchris memoria recolendis,præstat vt vix unquā consideremus quòd mortales sumus. Narrat quidē Cicero, q olim tanta esset sepulchrorum cura, tantusq; excessus in his elaborandis fieret,vt necessariò lex

Aristot. Prou.11. Hier. ad Paul. de scrip.Ecc. Sap.2. Tul.lib.2. de Fi.

lex fuerit ſancienda, nequis ſepulchra moliretur, quæ decem E
homines tribus diebus præſtare non poſſent. In quo tñ non
cenſco eorum exceſſus eſſe laudabiles, cùm fortaſſe id facerẽt
ad inanem oſtentationẽ, ſed id mihi volo, ꝙ ſcilicet ſi illi qui
Mortis memoriã refricemus. gentiles erant, tantam ſepulchrorum curam habebãt, & tam
aſſiduam mortis meditationem, nonne nos crebrius mortis, &
ſtatus poſt mortem recordari debemus, qui reſurrectionẽ carnis
ſperamus? Sed tñ potius ſtudemus parandis diuitijs & congregandis
opibus in hac vita, in quo videmur quodammodo
illis deteriores, qui celſa ſepulchra & pyramides faciebant, nã
illi ex his ſæpe in mortis memoriã incidebant, nos verò rebus F
terrenis altas radices infigimus. Vnde quemadmodũ qui ſpina
transfixus eſt, vix ea moleſtari ſolet, niſi cùm eam tangit:
ſic quamuis nos mortales quidem ſimus, nihilominus tñ ex
hoc non mouemur, niſi memoria aſſidua mortis conſiderationem
Pſal. 35. renouemus. Vnde Dauid ait; Conuerſus ſum in ærumna
mea, dum configitur ſpina: quaſi diceret, tunc quidem conſiderationem
vitæ emendandæ habeo, cùm mortis recordor.
Exo. 9. In Exo. etiã habetur, ꝙ cùm Moyſes in altum puluerem ele-
Simile. uaret, facta ſunt vulnera in hominibus & iumentis: ſic ergo
tunc dolore peccatorum animum vulneramus, quando conſi- G
deramus quòd puluis & cinis ſumus. De ſanguiſuga ſiue hiru
Simile. dine ferunt, ꝙ ſi hæreat alicubi, cùm puluere conſpergitur,
ſtatim inde educitur; ſic etiam hirudo appetitus vindictæ, vel
mundani honoris & diuitiarum, mortis conſideratione extinguitur.
Vnde ſic diuina miſericordiã ordinauit, vt mortis conſideratio
eſſet medicina contra peccatum. Quare mortem diligenter
meditare, vt bene uitam tuam dirigas, & ita optimus
erit finis tuus: aliter enim, quadrabit tibi illud Pauli, cùm ait,
Multi enim ambulant quos ſæpe dicebam vobis, nunc autem
Phil. 3. & flens dico, inimicos Crucis Chriſti, quorum finis interitus. H
Cura igitur, vt quamuis cecideris, te tamen erigas, & in melio
Simile. rem frugem recipias: ſiquidem etſi miles aliquando fugiat, ni-
Mich. 7. hilominus tamen redire ſolet poſtea ad prælium magno cum
animo: & ſic tibi congruet quod ait Mich. Ne læteris inimica
mea ſuper me, quia cecidi: conſurgam cùm ſedero in tenebris,
Rom. 14. dominus lux mea. Item Apoſt. ait; Quis es tu qui iudicas alienum
ſeruũ? Domino ſuo ſtat, aut cadit. Qui verò in peccatis
Pſal. 139. perſeuerant, vt ait Dauid, Mala capient in interitu. Et Apoſt.
Rom. 11. ait, Vide bonitatem & ſeueritatem Dei, eos in quidem qui ceciderunt,
ſeueritatem, in te autem bonitatem Dei, ſi permanſeris

ſeris

A ſeris in bonitate,alioqui & tu excideris.Et Sap.3.dicitur,Nationes iniquæ diræ ſunt conſummationis. Sap. 3.

Mirum ſanè eſt,ꝙ quibuſdam difficile creditu videatur,ꝙ morituri ſunt. Vnde Hier. ait; Quotidie morimur, & tñ nos ęternos eſſe credimus.Atque propterea fit,vt talibus ſit mors amara,iuxta illud Eccl. O mors quã amara eſt memoria tua, homini pacem habenti in ſubſtantijs ſuis. Nam quemadmodum quo minus altas in terra habet radices planta aliqua, eo facilius eradicatur; ſic ẽt aliquis quo minus terrenis rebus hęret, eo ẽt iucundius ex hac uita diſcedit. Vnde Dauid dicebat:Hei mihi quia incolatus meus prolongatus eſt. Vis videre quam præclarum ſit remedium contra peccatũ,mortis conſideratio? Id ſanè ex eo aperte intelliges, qm̃ ex alijs pęnis multiplicibus quæ ꝑꝑ peccatum nobis euenerunt,non perinde à peccato videmur cohiberi, atque ex mortis conſideratione. Nam ex lucta quæ nobis relicta eſt inter carnem & ſpiritum,vide quam ſæpe ad peccatũ prouocemur: item ex fame, ꝑꝑ quam vitandam ſæpe furamur, item multas lautitias conquirimus:item ex ſiti,ꝑꝑ quam diuerſas excogitamus compotationes,& interim adhibemus res ſalſas & alia huiuſmodi,vt liberius palato ſatisfaciamus: tum ẽt ad nuditatem operiendam,varias ueſtes inuenimus,& præſertim Hiſpani circa hæc videmur curioſiores,adeo ut depingamur cum panno integro & forficibus,vt ad arbitrium noſtrum uarias nobis ueſtes confingamus,diciturq; nobis,ſcinde quacumque libet,etenim uoluntas noſtra poteſt certo cognoſci, ſiquidem nouas quotidie veſtium rationes depromimus. Vide etiam quanti fiant exceſſus in domibus ædificandis & condendis. At verò ex mortis aſſidua meditatione,occaſionem nullam ſumis & anſam peccãdi,nec dicis,volo peccare,quia craſtino die moriturus ſum, niſi iam ſis ex illis de quibus dicitur in lib.Sap. quòd dicerẽt, Exiguum & cum tędio eſt tempus vitæ noſtræ &c.

[Margin: Hier. in epi.ad Nepoti. — Eccl. 14. — Simile. — Pſal. 119 — B — *Quam ſit vtilis mortis conſideratio.* — C — *Vide quantopere indulgeamus corpori.* — D — Sap. 2.]

Item de talibus ait Apoſt. Si mortui nõ reſurgunt,manducemus & bibamus. Certe Herod. ſcribit,ꝙ olim Ægyptij in ſuis conuiuijs,mortis imaginem apponebant,& ſingulis cõuiuis dicebatur,vt diligenrer eã figuram cõtemplarentur.Cùm ergo ſcelerati homines talem ſibi memoriã non proponant, inde ſit vt tam inopinatò eos mors inuadat;ſed nõ ita bonos. 1.Cor.15. Herodo. *Mortis imaginem ponebãt antiqui in cõuiuijs.*

Optimi quique uiri, & præclaris moribus egregie inſtituti, vigilanter quidem, atque etiam neruoſiſſime contendunt pro virili ſua, & quantum in ſe eſt,vt mortem ipſam aſſidue

ante

ante oculos quidem habeant,& plurimũ inde lucrantur. Ete- E
Amb. ser. nim de basilisco quidem scribit Ambro. ꝙ si prior viderit ho-
10. in Psa. minem,eũ interficiat: contra tamen ipse interficiatur, si prius
128. ab homine conspiciatur. Sic ergo nisi mortem prius hic uide-
ris,& sæpe meditatus fueris, vehementer ab ea opprimeris.

Amor Dei erga nos ineffabilis.

Cvm dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos.
Isa. 40. Vide quam ineffabilis sit Dei amor erga nos. Vnde Isa.
ait: Sicut pastor gregem suum pascet, brachio suo congrega-
1. Pet. 2. bit agnos, & fœtas suauiter ducet. Item Petrus ait, Conuersi F
estis ad pastorem animarum uestrarum. Si igitur pastor ille Ia
Gen. 29. cob tantum laborauit, vt tandem Rachele potiretur, quanto
putas magis laborasse Christum, vt animas nostras sibi lucra-
retur? Amor quidẽ fecit Iacob tam longo tempore pastorem:
sic etiam Christum amor pastorem nostrum effecit: ibi amor
Rom. 8. Rachelis: hic verò amor animæ nostræ. Vnde Apost. tantum
beneficium considerans, dicebat: Quis nos separabit à charita
te Christi? Quod quidem ait Apost. postquam eius labores
recensuit dicens, qui mortuus est, qui resurrexit &c. Propte-
Ambr. in rea etiam vt ait Ambr. voluit Christus resurgere cum signis G
fine comẽ. cicatricum, vt nos doceat quanto nos amore dilexerit,& vt pa
in Luc. ter eas conspiciẽs cicatrices, nobis beneficus esset & liberalis.
Hebr. 1. Tantum etiam nos diligit, vt sicut Pau. ait, nobis dederit an-
gelos administratorios spiritus. Non ergo simus ingrati tam
singulari amori,& tantis in nos diuinitus collatis beneficijs.

Cognoscitur præterea ineffabilis Dei amor erga nos in eo,
ꝙ postquam ipsum per peccatũ expulimus, ad ostiũ stet pul-
Apoc. 3. sans vt ipsi aperiamus. Vnde Apoc. 3. ait: Ego sto ad ostium,&
pulso, si quis aperuerit mihi, introibo,& cænabo cum eo. Hoc
Oseæ 2. etiam aperte manifestatum apud Oseam, nam cùm mali aliũ H
sibi Deum quęrere vellent,& idololatriæ tradere, ait dñs prę
amore, ne in tm̃ flagitium laberentur; Sepiam viam tuam spi-
nis,& semitas suas nõ inueniet, & sequetur amatores suos,&
non apprehendet eos,& quæret eos,& non inueniet,& dicet;
vadam & reuertar ad virum meum priorem, quia bene mihi
erat tunc, magis quam nunc. Vide obsecro quanta hęc sint mi
Magna Dei suauitas. sericordię viscera,& quam suauissima charitas & amor, vt nos
à malis retrahat, & ad se alliciat & inuitet. In hoc prætereà
amor singularis huius pastoris splenduit hodierno die, ꝙ scili-
cet cùm alij pastores soleant oues suas dilaniare,& de earum

carnibus

A carnibus manducare, hic tamen diuinus Pastor carnē suā dat ouibus ad manducandum. In li. quidem Mach. habetur, ꝙ quidam amaret maximopere Iudæos, & cùm non posset eis in tribulatione positis subuenire, quē ipsi patrem appellabant, in signum doloris, se demisit per murum, & in montē conscendēs in signum doloris gladio se percussit, & viscera sua supra inimicos effudit, in quo voluit significare maximum illū amorem, quo ad populum Iudaicū afficiebatur. Sed longè maiore nos amore Christus dilexit, qui non solùm corpus suum indignissimè tractari propter nos permisit, sed ēt se nobis in cibū dedit. Luc. 12.

B dit. Vide quæso quanto desiderio teneretur patiendi & moriendi pro nobis, cùm ait; Baptismo habeo baptizari, & quō coarctor vsquedū perficiatur? Quasi diceret, vellem iā in passione ipsa versari & tormentis. Vnde & Iudæ dixit: Quod facturus es, fac citius. Item ait, Desiderio desideraui hoc Pascha manducare vobiscum. Præclarè sanè ipsi in tātis afflictionibus posito quadrat illud Cant. Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonē in diademate quo coronauit eū mater sua, in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis eius. Vide ēt quibus verbis reprehenderit Petrum, cùm illi passionem dissuadere videretur, dicens: Vade post me Satana, scandalū es mihi, quia non sapis ea, quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum. Ioan. 13. Luc. 22. Cant. 3.

C Matt. 16.

Res quidem omnes quātuis arduas, & difficiles, faciles reddit amor, vt ait August. & Paul. ait: Charitas omnia suffert, omnia sustinet. Vnde solebant Lacedæmonij sacrificare Deo amoris, priusquam bellum inirent, existimantes hoc pacto omnia reddi sibi facilia. Vnde etiam in Cantic. dicitur: Fortis est vt mors dilectio. Sed quorsum morti comparat? an non melius esset vt triumphanti principi amorem compararet, sceptro ornato & purpura? Quin potius depingitur cæcus amor & nudus, vt constat ex Propertio, Marcell. & Fausto. Sed tamen isti depingebant amorem prophanum: nam diuinus amor, iucundus est, hilaris, & pulcherrimus. Item comparatur morti, quia mortem hactenus paucissimi vicerunt: sic etiam Dei amor superat omnia mundana & terrena. Hinc ergo dicit meritò Euangelista, ꝙ cùm dilexisset Christus suos, in finem dilexit eos. Augu. ser. 10. 1. Cor. 13 Cant. 8.

D Propert. Marcell. Fausto.

Dæmon callidissimus tentator.

C*Vm diabolus misisset in cor.* Hoc est suggessisset, vt illū traderet: solet. n. dæmon varijs nos astutijs adoriri, vt enim

Simile. Gen.30. Iacob decorticabat virgas vt hac ratione oues varios conciperent fœtus: sic dæmon varijs nobis phantasmatibus illudere solet, vt hoc pacto voluntas iniquitates multas concipiat & pariat. Sic enim ipsi Iudæ emolumenta multa pecuniç suggessit, vt ita magistrum suum proderet: sic ẽt nobiscum varijs vtitur dolis & machinis. Vt enim qui impugnat vrbem aliquam, solet impetu vehementissimo partem aliquam vrbis inuadere, & confluentibus illuc omnibus, tunc per aliam partem inopinato irrumpunt milites: sic etiam dæmon aliquando per iracundiam vel luxuriam nos tentat, sed cùm videt nos tantum in ea re occupatos, vt ab hoc vitio nos defendamus, solet alia nos via aggredi, vt ita succumbamus; nempe aliquando per inanem gloriam de victoria reportata: in quo turpiter nos decipit, cùm nobis potius quam Deo videamur victoriam ipsam tribuere, & ita peccamus, vt docet S.Tho. Vnde dicebat Christus, Ecce Satanas expetiuit, vt cribraret vos sicut triticũ: quasi diceret, si laqueos intelligeretis, quos vobis dæmon intendit, longe diligentius vos custodiretis.

Doli tentatoris. 3.par.q.3. art.5. Luc.22.

E F

Simile. Sanè quemadmodum canis domesticos non mordet, sed extraneos: sic dæmon non curat eos tentandos, quos quiete possidet, sed eos potius qui sibi rebelles sunt: & sicut astutus auceps non intendit laqueos ijs auibus quas iam in auiario cõprehensas habet, imo potius eas seruat, vt vice fistulæ sint ad alias cõprehendendas. Sic dæmon vt Holophernes dicit, ego nũquam nocui viro, qui seruire voluit Nabuchodonosor regi. Est quidẽ dæmon horribilis illa bellua quam vidit Ioãnes, quæ habebat cornua decem, idest tentat dæmon varijs modis. Hinc Apost. nos monebat dicens, Non est nobis colluctatio aduersus carnẽ & sanguinẽ, sed aduersus principes & potestates, aduersus mũdi rectores tenebrarũ harũ. Non igitur in secordia versemur, sed nostræ saluti diligentissime incumbamus; nã quidem quãdiu viuit Dalila, non est securus Samson: neq; debes propterea te securum existimare, ꝙ multas sæpe expertus sis tentationes. Considera quomodo Iudas ex ipso Apostolatu deturbatus sit. Item quamuis Pau. diceret sibi repositam esse coronã iustitiæ, nihilominus tñ dicebat: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo. Multi sibi videntur quærere Deum, & tñ à dæmone decipiũtur, incidentes in superbiam, vel similia vitia. Vnde sicut ceruus cùm lasciuit, sæpe ab ipso venatore deludiẽ fistula aliqua: sic ẽt dæmõ suis dolis mũdanos passim decipere solet. Quçrunt quidẽ in hac vita delectationes carnales, & honores

Simile. Iudith 11. Apoc.14. Ephe.6. Iudic.16. 2.Tim.4. 1.Cor.9. Simile.

G H

A nores mundanos ac voluptates, quibus misere ab ipso dæmone deluduntur. Sicut enim cerui ad fistulam quandam ex folio conflatam, & perdices ad fistulam ex nuce, & coturnices ad fistulam coriaceam aduolant, res scilicet viles & fallaces: sic ēt mundani his rebus fallacibus & caducis miserabiliter decipiuntur, atque adeo à dæmone ipso excæcantur, vt cùm se aliquid solidum & constans existiment reportasse, potius nænias quasdam, & res friuolas apud se inueniant & comperiant.

Si aūt quæras cur tot victorias dæmon reportet: respondeo id quidem ex eo etiam fieri quòd sibi alios ēt adiungat socios B & comites, videlicet mundū & carnem. Vnde Iob ait: Venerūt Chaldæi & fecerūt tres turmas, & pueros gladio percusserūt. Iob 1. Si nos mundum fugeremus, & ieiunijs ac pænitentia carnem nostram maceraremus, tunc quidem dæmon solus tentaret, & facilius vinceretur. Mirabatur olim Iob q̃ dæmon tā infractas haberet vires, & tam cruentum indiceret nobis bellum; & ait ei dominus, q̃ absorbebit fluuium, & non mirabitur, & habebit fiduciam, q̃ influat Iordanis in os eius: quasi diceret, magnas esse eius vires, & magna fiducia sperare, vt quantumuis sanctus sit aliquis, non tamen euadat ab eo saltē intentatus, & Iob 4. C propterea maximam sibi esse adhibendā custodiam. Ita.n. dæmon secū ratiocinatur; si ego qui tantis præditus erā dotibus, tam miserabiliter cecidi, quis poterit ex meis manibus euadere? Hinc Christus dicebat discipulis suis dicentibus, q̃ sibi dæmonia parerent; Videbā Satanā quasi fulgur de cęlo cadentē, Luc. 10. quasi diceret: alij fortiores vobis ceciderunt, ac propterea in hoc nolite gaudere. Hinc ēt Iob dicebat; Quæ est.n. fortitudo Iob 6. mea, vt subsistam? nec fortitudo lapidum fortitudo mea, neq; caro mea ænea est, ecce non est auxiliū mihi in me. Ex alia ēt parte fortiorem se iactat dæmon, quòd.s. videat spiritum nostrum habere tam imbecillam sociam, videlicet carnē ipsam. D Si.n. dux aliquis obsideret vrbem aliquā & impugnaret, atque in ipsa pugna videret se ab omnibus militibus derelinqui, & nihilominus tñ pugnaret, maximus certe esset huius animus & fortitudo. Simile. Sic ēt tu q̃uis videas te habere imbecilles socios & adiutores, nēpe carnem ipsam, quę te derelinquere potius solū vī, debes nihilominus vrgere, & viriliter præliari, vt tandē amplissima reportes præmia. Vnde Iob dicebat, Memento quęso q̃ sicut lutū feceris me: quasi diceret, non me fecisti angelum Iob 10. quendam ab huiusmodi carnis societate separatum: ac ppea miserere obsecro mei, & sis mihi semper adiutor & propitius.

Bbb 2 Feria

Feria V. in Cœna Domini.

CONCIO TERTIA.

NTE *diem festum Pascha*.Io.13. Traditurus dñs discipulis suis corporis & sanguinis sui sacramētum, prius pedes eorũ lauit, vt hac ratione doceret qua animi puritate,puritatis fons in sancta Eucharistia
Ioan.19. accipiendus esset. In cuius rei typum & in monumento nouo sepeliri,& syndone mũda inuolui corpus suum voluit,quo nos F doceret mundas animas & corpora,quæ nihil pristinæ vetustatis retineant, dignũ sacratissimo corpori eius locũ præparare. Sed quid ego corpus dñi commemoro? ipsos etiam lapides
1. Mac. 4. altaris (quod à gentibus olim Machabæorum tempore fuerat prophanatum) qñ iam nefas erat hostias in eo adolere, quòd idolorũ sacrificijs pollutũ fuisset, præcepit Iudas Machabæus in loco mundo collocari,donec surgeret Propheta,qui consulto Deo,quid de his lapidibus faciendum esset ostēderet.Qua
Similitu. ex re licet nobis ad hunc modum philosophari:si Deus noster vsque adeo puritatis amator est,vt altaris sui lapides,sacrificio G ēt idolorum maculatos,in mundo loco reponi voluerit,quantam quæso à nobis puritatem exigat, vt sacratissimum corpus
Quomodo adEucharistiã nos præparare debemus. suum intra viscera nostra recipiatur?Non dubito quin quantũ sacramētum quod traditur in altari, à lapidibus distat altaris, tm̃ puritas & munditia nostra ab illa distare debeat. Quòd si Hie.inter summas excidij ruinas lamentatur,quòd lapides sanctuarij in capite omnium plateарũ dispersi iacebant,vbi ab omnibus conculcarentur;quale quæso erit ipsum Dei filium conculcare,& pretiosissimum testamenti eius sanguinē polluere?
Thren.4.
Simile.
Heb.10. Vtinam in hac parte transgressoris ēt Adæ timorem imitare- H
Gen.3. mur,cuius inobedientiam imitamur,qui vbi Dei vocem in pa
Simile. radiso deambulantis audiuit,abscondit se,eo quòd nudus ante conspectum Dei apparere trepidaret.Si igitur ille adeo dñi loquentis conspectum verebatur quia nudus erat,qño tu qui nō modo pietatis & iustitiæ indumento nudatus,sed multis ēt vitijs coopertus es,ad tremendum altare, atque adeo ad ipsius
Dan.5. dñi corpus accedis?Balthasar ille Babyloniæ rex, qm̃ indignis manibus vasa templi domini contrectare ausus est, eadem nocte vita simul & imperio spoliatus est: dum enim in conuiuio suo sacra vasa prophanat,articulos immissæ manus vidit, tria

illa

A illa horrifica verba contra ſe in pariete ſcribentis, Mane, Tethel, Phares, quæ repentinum illi exitium minabantur.

Si ergo ita dñs iniuriam eorum vaſorum vltus eſt, in quæ ſanguis tantum hircorum & arietum fundebatur, qua quæſo pæna in eos animaduertet qui calicis ſui ſanguinem, & ſuum ipſius corpus, impuro corde & corpore ſuſceperint?

O mirabilis filij Dei dignatio, ait Laur. Iuſt. ò noſtri ineffabilis dilectio ſaluatoris. Quam mire, quam dulciter, quam fortiter, & quam ſapienter homini compaſſus eſt perdito? Ad abolendam vtiq; originalis delicti maculam, ob q̃ æternæ mortis B idem homo factus eſt noxius, lauacrũ ſanctificationis ſanxiſti, vt omni veteris hominis languore ſanato, omniq; corrupti fermenti contagione deterſa, fiat templũm mundũ, & gratiſſimũ maieſtatis. Verùm ne peregrinationis huius attritus laboribus & ærumnis, præ laſſitudine in via deficiat, ſacratiſſimo corporis tui alimento ſatiaſti. Non. n. ò æterna ſapientia, corruptibili manna, non taurorũ aut vitulorum carnibus, ſicut eos qui ſub lege erant, ſatiaſti, ſed de te agno innocentiſſimo, animarum cibo, & æternæ vitæ ſpirituali edulio. Non inquam ſemel tm̃, ò melliflua bonitas, ſed quotidie immolari, atque ſumi, com- C placuit tibi: & vt homo quotidianis facinoribus ſine ceſſatione ad ima delabitur, ita ſacramento tuo refectus, tua roboratus virtute, gratiæq; tuæ dulcedine recreatus, corde & affectione eleuetur ad ſumma. Merito ſiquidẽ per te erigitur ad te, & de ſe tranſit in te, dum pura mente, fideq; non ficta, & deuotione ignita, atque humili pietate, in ſe ſuſcipit te totum Deum verum, vitę verbum, ſplendorem gloriæ, & beatorum prę mium.

Laur. Iuſt. li. de obe. c. 14.

Euch. quã tas afferat vtilitates.

Hic quidem cibus, ait grauis quidã autor, ſapiet cuiq; ſicut eſt, & iuxta ſumentis qualitatem, ſuũ mutat panis iſte ſaporẽ. Vnde ſancta de illo canit Eccleſia, ſumunt boni, ſumunt mali, D ſorte tñ inæquali vitæ vel interitus: mors eſt malis, vita bonis, vide paris ſumptionis quam ſit diſpar exitus. Habet ẽt aliud quod iuxta propriam cuiuſq; capacitatẽ reficit vnũquemque, edentis namque merito & deuotioni reſpondet. Licet enim in ſeipſo infinitæ virtutis exiſtat, non tamen infinitam, ſed proportionatam cuilibet exhibet efficaciam: neque maioribus ſuperest, cuique tñ ex Dei beneplacito, determinata menſura, i. gomor, limitataque efficacia eſt, quam ex opere operato conferat, ſiue vt ſacramentum domini noſtri Ieſu Chriſti, ſiue vt ſacrificium eſt, tamen tantam cuilibet præſtat gratiam, quantam in eo reperit meritorum & diſpoſitionis ſufficientiam.

Tho. villa. ĩ die Cor. Chr. ſe. 1.

Quotus ergo quisque fuerit, qui accedit, siue gigas meritò, E
siue pigmæus, vnde reficiatur, copiosissime habet. Oceanus
Eucha. dicitur viaticum. est gratiarum immensus, animum quoque vsque ad summũ
replet, siue parum, siue magnum sumitur, oceanus non minui
tur. Iste cibus viaticum meritò nominatur, non ciuium. Quid
mirum igitur ò viator si deficis, & lassaris, qui viaticum tuum
recipere ad annum protrahis? Quid de infirmitate & torpore
cordis quotidie conquereris, qui illud cibo suo semel in anno
Psal. 101. pascis? Nunquid non legisti: Aruit cor meum; quia oblitus
sum comedere panem meum? Nunquid tu non vidisti quid
lasso corpori cibus conferat? Crede mihi, hoc confert aĩo via- F
ticum salutare. An putas, quia gustaturus dñs nullam afferat
sumentibus suauitatẽ? affert sanè maximã, & aĩæ palato sua-
uissime sapit, adeò vt facilè quamcunq; suauitatẽ aliam lon-
gissimo interuallo superet & vincat. Quod ipsa experiẽtia te-
ste, sæpe sancti didicerũt. Occultatur qñque fateor pp fidem,
vt non huic experientiæ nostræ credulitas innitatur, sed fre-
quentius hoc nostra euenit tepiditate, qm̃ Ægypti farina gu
Exo. 12. stus infectus, cœlestem non percipiat alimoniã. O Ægypti fa-
rinam amarissimã! Et quis hodie hac farina non polluitur?
cura huius seculi, ambitio, voluptates, cupiditates, hæc inquã G
farina Ægypti: qua quisquis inficitur, suauitatem huius cibi
non percipit. Dat quidẽ hic cibus vitã indeficientẽ: quia oĩs
D. Tho. in Io. 6. le. 6. cibus ait D. Tho. reficit ẽm proprietatem suæ naturæ: cœle-
stia autẽ incorruptibilia sunt, & ideò quia cibus ille cœlestis
Similitudo. est, non corrũpitur, & quandiu manet viuificat: qui ergo man
ducauerit ex ipso, non morietur. Sicut si aliquis cibus corpora
lis non corrumperetur vnq̃, dans nutrimentum, semper viui-
ficaret. Et ideo panis iste significatus est per lignum vitæ, qđ
erat in medio paradisi, quodãmodo dans vitã in perpetuum,
Gen. 3. ẽm illud Gen. Nunc ergo ne fortè mittat manum suam, & su H
mat de ligno vitæ, & comedat & viuat in æternum &c. Notan
dum aũt est, quòd aliter in isto sacramento, aliter in alijs: nã
Similitudo. alia sacramenta habent singulares effectus; sicut in baptismo
solus baptizatus suscipit gratiam; sed in immolatione huius sa
cramenti est vniuersalis effectus, quia non solùm sacerdos effe
ctum suum consequitur, sed ẽt illi pro quibus orat, & Ecclesia
tota tam viuorum equidem quam mortuorum. Cuius ratio
Greg. li. 2. in 1. Reg. c. 2. est, quia continetur in ipso ipsa causa vniuersalis omnium sa-
cramentorum scilicet Christus. Porro q̃ multi hoc cœlesti ci-
bo non proficiant, in causa est ait Greg. q̃ sint cibis contrarijs
repleti,

A repleti, nempe superbia, auaritia &c. qui enim à vitijs ieiuni sunt, maximè reficiuntur hoc alimento & satiantur.

Refert quidem Sallust. eos qui cum Catilina aduersus vrbẽ Romam coniurauerant, sanguinem crateribus porrectũ bibisse, vt quam inter se consanguinitatem naturæ coniũctione non habebant, eiusdem sanguinis poculo acciperent, atque ita eiusdẽ sanguinis participes effecti, oẽs vnum corpus efficerentur, vnum vellent, vnum sentirent, neque à se vlla ratione dissiderent. Quod planè ita perfectum est, qñ nemo ex tanta coniuratione facinus illud prodidit, & oẽs vitam in prælio fortiter contra Romanos dimicantes, aduersis vulneribus occubuere. Si igitur humana malitia hoc sanguinis poculum ad hoc excogitauit, vt ex multis vnum hominibus fieret, quanto cõmodius summa illa bonitas & sapientia Dei, cùm cibum & potum instituit, in quo ipse esset, qui ab omnibus sumeretur, faciet vt vnũ simus & charitate vniti? videtis ergo quã multis nexibus fideles inter se saluator deuinxit? Quot modis charitatem cõmendauit? & quam mirabili sacramento accendere nos voluit & inflammare? Qua quidem re facilè liquet, quã indignè quisquis capitali odio à fratre suo dissidet, ad vnitatis sacrũm accedat. Pugnat enim cũ ipso sacramento, quisquis diuiso corde illud sumit. Porro præstantior longè est hæc amicitia, quæ conciliatur per hoc sacrum, ait D. Tho. quam illa, quæ olim fuit inter Damonem & Pythiam. Quorũ cùm alter à Diony. Tyranno morte mulctandus esset, supplexq; postularet, vt breue aliquod saltem tps sibi concederetur, quo posset ad suos accedens, de bonis disponere, quæ possidebat, relicturus interim amicum suo loco, qui fieret vas donec rediret, & in carcere ipso concluderetur: id obtinuit. Cùm aũt aduentus differri videretur, interim multi deridebant amicũ, qui in D alterius locũ carceri traditus fuerat, arbitrantes alterũ nõ esse venturum. Ecce igitur instante hora supplicij, inopinato amicus reuersus est nõ sine maxima oĩum admiratione & gaudio, & præsertim ipsius Dionysij, qui videns tam fidelẽ amicum, vtrumque liberũ dimisit, subiecitq; hæc verba, & me in vestrã ẽt amicitiam recipiatis. Vtilissima quidẽ est huius cibi sumptio, ait grauis quidam autor, ad dæmonem effugandum, cui nil acerbius cõtingere põt, quam eius sanguinem in labijs nostris cernere, per quẽ ipse debellatus est, & eius potentia confracta est. Cæterùm manna ipsum in lege diligenter præparatũ, quasi panis oleati saporẽ referebat, & quasi similę cũ melle: ita

Marginalia: Sallust. — Similitu. — B — Euch. nos vnũ facit. — C — D. Thom. opusc. 20. c. 10. — Exemplũ amicitiæ. — Pet. Dam. — Num. 11.

le ita: hic suauissimus cibus non solùm misericordiam & clementiã redolet, verumetiã prout inuenerit aliquẽ pręclarè affectum, ita ẽt eundẽ maximis beneficiis & donis augebit. Si.n. E

Similitu. corporalis cibus uitã tantopere reficit corporalem, eamq; debilitatam confirmat, quid de hoc cibo spirituali putandũ erit, nisi quòd quantum in se est, animæ vitã reficiat, augeat, conseruet, & multis accessionibus & incrementis exornet atque nobilitet? Verùm illud lugendum est, quòd tametsi videmus aperte in plerisque, cibi corporei beneficio & incolumitatẽ, & vires, & coloris synceritatẽ bellissime restitui & reparari: ni

Dissimile. hilominus tñ multi sint, qui tametsi recipiãt salutiferũ hunc animę cibum, uitio tamen & negligentia eorum, nulla ostendant sanitatis & emendationis spiritualis indicia. Hi planè ad suam potius condemnationem videntur hunc cibum sumere. F

Exo. 12. Manducatione quidem ipsa agni Paschalis cum azymo, ait

Inno. 3. de myst. miss. lib. 4. c. 2. Innocen. significabatur puritas ipsa & expurgatio veteris fermenti, cum qua uerum agnũ manducare debemus: itẽ q̃ esset mixta cum lactucis agrestibus, significat asperitatẽ pęnitentię qua ornari debemus: accinctio ẽt illa renum, castitatẽ notabat, gestatio vero baculi, stabilitatẽ fidei & cæterarũ uirtutũ.

Euseb. Exẽplum D. Hiero. De diuo quidem Hierony. refert Eusebius in morte eius, q̃ cùm morti uicinus esset, posteaq̃ longum sermonem habuerat ad suos, petitaq; sanctissima Eucharistia, ad ipsum allata esset, multis lachrymis & gemitibus, humillimaque prætce ipse sanctus uir sese prostrauerit ante eam, subiecerita; talia. Quis nam obsecro, ego sum domine Iesu, quem tanta cũ benignita- G

Exod. 3. te uisitare dignatus sis? Nunquid melior sum Moyse, quem ad te nisi maxima cũ reuerentia uenire passus non es? Et alia multa huiusmodi dicebat, humilitatis, deuotionisq; plenissima uerba, ut inde discas tu qua ratione debeas accedere ad diuinũ hunc cibũ manducandũ O admirabile Eucharistię sacramentũ! ò panem uiuũ! ò epulas cœlestes! suaues & diuinas delicias & uere diuinũ nutrimentũ! ait granis quidã author. H

Hect. Pin. in Ezech. 45. super illa verba: Sumes vitulum de armento. Luc. 15. Adducite inquit pater, uitulũ saginatũ, & occidite, & manducemus. Ipse Deus qui salutẽ peccatoris esuriebat, in eius conuersione dr̃ manducare & epulari. Conuertere igitur ò peccator ad Deum tuũ, & ei cibus sis. Nonne audis uocẽ eius? Cur non redis ad patrẽ? cur fidis mundo, qui te ad perdendũ quęrit? Expectat nos Deus & uocat, ut nobis uitã tribuat, & nos fugiemus ab eo? uocat nos mundus ut interficiat, & tñ ad illũ accedimus. Quærimus uitam in domo mortis, & lætitiam in

valle

A valle miseriæ. Cùm tam admirabile sit hoc sacrum, & admirabiles præstet effectus, inde fit ut D. Cyr. uarias afferat similitudines, quibus nobis prout pōt, hanc rē declaret. Quēadmodū enim inquit, quisquis liquefactæ ceræ aliā ceram infuderit, alteram cum altera per totū commisceat necesse est: sic si quis carnē & sanguinē domini dignè recipit, cum ipso ita coniungitur, ut Christus in ipso, & ipse in Christo inueniatur. Simile quodāmodo apud Matt. cōperies: simile inquit est regnū cęlorum fermento abscondito in agro, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus &c. Et sicut, ut Pau. ait, Modicum fermentum totā massam fermentat: sic paruula benedictio totum hoīem in se attrahit, & sua gratia replet, adeo ut Christus in nobis maneat, & nos in Christo: uerè enim in totam massam permittit. Dignè igitur recipito, si uis tm̄ beneficium comparare. Quāobrem pias cogitationes suscipias, studiosè, sanctèq́; viuas, & talis benedictionis particeps fies, quæ mihi crede non solùm mortem, sed morbos omnes depellit. Sedat enim cùm in nobis manet Christus, passiones nostras & perturbationes, nec in quibus fuimus peccatis considerat, sed ægrotos curat, collisos redintegrat, & sicut pastor bonus, qui C animam suam pro ouibus posuit, ab omni nos erigit casu. Est hæc cęlestis medicina contra venenū ipsius peccati, & theriaca salutaris contra pestiferos aīæ morbos & infirmitates: cōposita quidē hodie per cęlestem medicum Christū, qui cùm intelligeret naturam & conditionem infirmitatis nostræ, non immeritò tam artificiosum & saluberrimum pharmacū excogitauit. Quod si effectum suū non sortiatur, nec in ipsum quidem medicū, nec in pharmacum, sed in nosipsos culpā transferamus. Quam grandē quęso pecuniam largiremur, si vlla ratione possemus pharmacum aliquod inuenire, quod maculas D nostras & defectus naturales adimeret, siue ēt alijs incommodis succedentibus mederetur? Vide igitur quam sit inæstimabile hoc pretiosissimum medicamentum, quod ita sanat infirmitates nostras, & vitā nostrā in melius corrigit & emendat.

Cyr. lib. 4. in Io. c. 27
Simile.
Matt. 13.
Simile.
1. Cor. 12.
Simile.
Ioan. 10.
Author.
Simile.

Sanè nullo alio sacrificio, ait grauis quidā autor, honorificentius laudatur Deus, quā per altaris immaculatā hostiam, quam præcipuè ob diuinæ laudis exhibitionem complēdam, Christus Ecclesiæ suæ sanctæ concessit. Ipsius nāque passionis & humanæ redemptionis in ea celebrantur mysteria, hoc ipsum dn̄o propalante, qui ait: Hæc quotiescunq; feceritis, in mei memoriā facietis. Memoria enim in hac oblatione agitur illius

Laur. Iust. in sermo. de Christ. Cor.
1. Cor. 11.

illius quam in ſua paſſione Dei filius, excellentiſſimæ ſcilicet E
erga nos charitatis, ſignũ fecit: qua nulla maior, nulla altior, nulla amabilior, nullaq; oculis diuinæ maieſtatis eſt gratior, dum honorẽ Deo, angelis contubernium, exulibus cœlũ, religioni cultum, iuſtitiæ debitum, normam ſanctitati, obedientiam legi, gentibus fidem, lætitiam mundo, credentibus gaudium, vnitatem populis, ſacramentis legalibus finem, initium gratiæ, virtuti robur præſtari videmus. Certè dolores mediatoris noſtri, irrogata cõuitia, excepta flagella, aceti & fellis pocula, clauorum & lanceæ vulnera, in diuini huius ſacrificij celebratione memorãtur. Offertur æterno patri, nati aſſumpta F
humanitas, quatenus agnoſcat ipſe quem genuit, quemq; pro hominum ſalute miſit in terras, vt interuentione ipſius delinquentibus veniam, lapſis manum, & iuſtificatis præroget vitã. Clamat idem Redemptor ad patrem, corporales ſuas cicatrices oſtendens, quatenus ab æternis ſupplicijs ſua homines interpellatione cuſtodiat. Vides perſpicuè nullũ acceptabilius poſſe Deo offerri ſacrificium ad laudandum, ſiue ẽt ad gratias exhibendas, ſiue ad impetrandum indulgentiam, vel etiam ad gloriam promerendam, quam corporis & ſanguinis Chriſti ſacroſanctum myſterium, In cuius oblationis hora, quantum G
fas eſt credere, aperiuntur cœli ipſi, ſancti laudant, exultant iuſti, captiui viſitantur, compediti ſoluuntur, infernus luget, almaque in ſpiritu mater noſtra lætatur Eccleſia.

Quãta nobis beneficia conceſſerit Chriſti paſſio.

Simile. Hect. Pin. ĩ Ezec. 45.

Sicut ſanguis veneno affectus, ſtatim ad cor ipſum currit, quærens remedium, & tñ non ſolùm non inuenit, ſed etiam citius perit, cũ infecerit & contaminauerit cor ipſum, ex quo tñ præſidium quærebat. Sic planè miſer homo vitioſus, vidẽs ſe preſſum varijs anguſtijs in hac vita, ad mundum ipſum currit auxilium petiturus, veruntñ non ſolùm auxilium ibi non inuenit, verum etiam mortem. Quamobrem potius ad Chri- H
ſtum dñm noſtrum accedamus, qui nobis pretioſiſſimum cibum corporis ſui exhibebit, & vitam ampliſſimam largietur. Conducit quidẽ, ait alius autor, tantopere hic diuinus cibus, & eius frequentatio, ad cõmuniendam nobis viam in cęlũ, vt non immeritò viaticum nominetur, quòd nobis & ad hoc iter conficiendũ, & aduerſarios qui nos impetunt ſuperandos, robur inuictũ præſtet. Quòd ſi tantopere cõducit his qui in virtute plurimũ profecerunt, nonne & vtiliſſimum erit hoc ſacramentum, his qui vitijs renuntiarunt, & virtutis viam per pœnitentiam ipſam inchoant, qui tamen antea in ipſis vitiis conſenue-

Lud. Gra.

Euch. quã tũ cõducat nobis.

A ſenuerant. Rebellis namque natura diuturna conſuetudine ar mata, niſi magno Dei munere ſuperari non poteſt. Multum quidem meretur Chriſtianus populus, qui tñ confidit Chriſto dño, & tantopere hoc venerabile ſacramentum reueretur & adorat. Si tñ meritus eſt Abrahã credens ſtatim ipſi Deo dicenti, ſe daturum ei filium & legitimum hæredem, & quòd multiplicaturus eſſet ſemẽ eius ſicut ſtellas cœli, cùm tamen videret Abraham ſe, & Sarram vxorem ſuam valde ſenuiſſe: æſtimauit enim id Deus tantopere, vt dicat ſcriptura ꝙ credidit Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam: quanto
Author.
Simile.
Gen. 12.
Gen. 15.

B quæſo pluris faciet hanc fidem noſtram quã habemus de tam ineffabili myſterio, quòd excedit longiſſimo quidem interual lo captum noſtrum atque intelligentiã? Si mulieres illę quæ ante regem Aſſuerum offerri debebant, tãta cũ diligentia per annum antea ſe diligentiſſimè componebant & præparabant, ac prætioſis veſtibus exornabant, & vultum ſuum componebant, ac vnguentis vndiq; redolebant, vt poſſent regis oculis placere: quanto magis nos præparare æquum eſt animas noſtras, eaſque virtutum ornamentis conueſtire, vt placeamus ſummo principi, qui nos ad tantum conuiuium inuitauit? Sed
Author.
Simile.
Eſth. 11.

C iam quid Conci. Flor. nos doceat audiamus. Tertium, inquit, Euchariſtiæ ſacramentũ eſt, cuius materia eſt panis triticeus, & vinum de vite, cui ante conſecrationem modica aqua adhiberi debet, quia ſanguis & aqua ex latere Chriſti manarunt. Item quia hoc conuenit ad ſignificandum huius ſacramenti effectum, qui eſt vnio populi Chriſtiani ad Chriſtum, aqua enim populum ſignificat. Et in Conc. Trident. habetur, quòd in hoc ſanctiſſimo ſacramento poſt conſecrationem panis & vini, Chriſtus dominus, verus Deus & homo exiſtit verè, realiter, ac ſubſtantialiter, ſub ſpecie illarum rerum ſenſibilium,
Cõc. Flor.
Cõci. Tri.
Seſſio. 13.
c. 1.

D & ſimul ſedet à dextris patris. Item ait, quòd per conſecrationem tota ſubſtantia panis conuertitur in ſubſtantiam corporis Chriſti, & pariter vini ſubſtantia in Chriſti Ieſu ſanguinem, quod propriè appellatur tranſſubſtantiatio. Item docet, quòd debemus hoc ſacroſanctum ſacramentum latriæ cultu, qui ſoli Deo debetur, venerari, quandoquidem illum hic manere credimus, de quo pater æternus ait: Et adorent eum omnes angeli eius: item eum, quem reges illi & Magi procidentes adorauerunt. Multa etiam alia quidem affert præclariſſima ſacroſanctum Concil. in hanc ſententiam, quæ ibi videre poteris in prædicta ſeſſ. 13.
Caput 4.
Caput 5.
Pſal. 96.

Feria

Feria V. in Cœna Domini.

CONCIO QVARTA.

De sanctissimo altaris Sacramento.

Matt. 26. Mar. 14. Luc. 22. 1. Cor. 11.

NTE *diem festum Paschæ.* Io. 13. Fuit quidem institutum hoc sacramentum, vt sanctissimi Euang. tradunt, in vltima Cœna. Et certe mirabile est, quòd tametsi homo sit tantopere rebellis diuinis præceptis & admonitionibus, tamq; ingratus eius beneficijs, nihilo minus tñ fuerit tantus Christi amor erga hominem, vt propter eum tam salutare & sanctissimum sacramentũ instituerit. E F

Iudic. 16. Figura quidem tanti amoris, & tantæ ingratitudinis ipsius hominis, mihi esse videtur, amor ille singularis, quo Samson complectebatur ingratam Dalilam: non enim ad eius amorẽ extinguendum suffecit, quòd tantopere ipsa Dalila ei sæpe insidias machinata sit, cùm tñ Samson eius nequitiã & peruersitatem intelligeret. Maximus præterea fuit amor ille, quo Ionathas complexus est Dauidem, quãdoquidem ipsi dedit vestem suã quidem, itẽ tantis periculis se ipse exposuit. Veruntamen hic Christi amor longissimo interuallo Ionathæ amorem superauit, qui non solùm vestem & arma, sed ẽt pretiosissimam carnem suam in cibum, & sanguinem in potum nobis dedit, exposuitq; charissimam uitam morti propter nos ignominiosæ. (1. Reg. 18. 19. & 20.) G

Ineffabilis Christi liberalitas. Ostendit quidem Christus in institutione huius sacramenti suam regiam & diuinam liberalitatem, plus quodammodo quam in cæteris operibus erga hominẽ collatis, cæterisq; beneficijs ostendisset, quandoquidem seipsum hominibus manducandum præbuit tanta cum liberalitate, tantoq; amore, & sapientia. Multis quidem in rebus ostenderat Deus & patefecerat sua mirabilia, veruntamen in hoc diuino sacramẽto memoriam fecit mirabilium suorum, Potentiam quidem suã manifestauit Deus in creatione vniuersi, cũ omnia ex nihilo produxit, & ex diffidentibus harmoniam quandam cõpegit: item in creatione præsertim hominis maxime reluxit Dei sapiẽtia & potentia, cõflando eum ex quatuor elementis, quod in tam parua re mirabilius videtur ẽt quam in magno mundo. Sicut in artificibus uidemus, vt qui aliquid insigne depinxerit vel delineauerit, siue exciderit intra breuius spatiũ, maiori in pretio habeatur, quam qui intra maius spatium illud ipsum præstiterit. (Psal. 110.) H (Simile.)

A ſtiterit. Item in eodem homine patuit adhuc magis & eluxit potentia diuina,cõflando hominem ipſum & componendo ex anima & corpore,rebus tã diſtantibus,altera videlicet re corporali,altera verò ſpirituali, tamq; ſubtiliter hæc cõiunxit,vt ſit anima in toto corpore,& tota in qualibet eius parte. Sed illud mirabilius,quòd inuenit cibum conuenientem ipſi homini compacto ex tam diuerſis rebus, congruentem quidem ipſi homini: mirabilius ſanè quam ſi ex eodem paſtu veſcerentur leo & equus, vel aliqua alia animalia valde differenti ventia paſtu. Ergo id præſtitit,quod neque homines, neque angeli B vnquam præſtare potuiſſent; dedit enim cibum cæleſtem ad manducandum ipſi homini idest pretioſiſſimum corpus & ſanguinem ſuum, in quo & anima ſatiatur, & corpus etiam accidentibus ipſis reficitur, vt ita duplicis ſubſtantiæ totum cibaret hominem. Cęterũ duo amores uerſari uidebantur in Chriſto,vnus eorum abire hortabatur,alter verò manere: ſed tandem optima ſua & diuina ſapientia id præſtitit, vt & abiret,& nobiſcum etiam maneret: abijt enim ad patrem in cęlum, & propter ea noſtra cauſa hoc ſanctiſſimum ſacramentum inſtituit,vt nobiſcum etiam manere poſſet, atque ita & infirmitaC tibus noſtris medicatus eſt,& ſibi etiam ſatisfecit. *Eucbariſt. quo ſit cibus animæ, et corporis.*

Homo quidem ut ait Bern.per peccatum in cænum quoddam non ſolùm tenaciſſimum & immundum,ſed ẽt ſaxoſum incidit, atque ita non ſolùm coinquinatus eſt, ſed ẽt oſſa omnia confregit, atque idcirco duobus remedijs opus ipſi erat, quorum altero ab immunditia mundaretur, videlicet per baptiſmum & pęnitẽtiam:altero verò confracta membra ſolidaret,videlicet hoc ſanctiſſimo ſacramento. Vnde Pſal. Et panis cor hominis cõfirmet. Nullam ergo excuſationem habere po terũt peccatores. Si enim carnalis dicat;eram procliuis ad hoc D vitium,& eram infirmus,dicet iudex,iam ego medicinam con ſtituerã. Vnde Hie.ait;Nunquid reſina non eſt in Galaad,aut medicus non eſt ibi? Quare ergo non eſt obducta cicatrix filię populi mei? Quaſi diceret,annon inſtitui ſacramenta,quibus & quod immundum erat mundaretur,& quod confractum ſolidaretur? figura porro huius ſacramenti Eucha.extitit farina illa,qua Eliſæus Propheta medicatus eſt amaritudinem ollæ: ſic enim amaritudo peccatorũ,& afflictionum huius ſeculi ſanatur hoc diuino ſacramẽto. Non mireris aũt quòd tam varij cibi ad corporis paſtum producti ſint,& tñ ad animam paſcendam hic ſolus ſit cibus, q̃nquidem hic unus omnem continet ſaporem D.Bern. Pſal. 103. Hier. 8. 4.Reg.8.

ſaporem & ſuauitatem, & ita propter ſuam perfectionē ſolus E
ſufficit;at vero corporei cibi cū ſint imperfecti, propterea eorum uarietas eſt neceſſaria. Vt enim ſtellæ multæ eſſe debuerunt pp exiguum ſplendorem, at verò ſol unicus ſufficit pp nimium ſplendorē quē habet, ſic ēt hic cibus ſpiritualis ſolus ſuffecit, cùm interim corporei multi cibi neceſſarij fuerint.

Simile.

Quatuor quidem in ruina hominis concurrerūt, nempe ipſe homo inobediens, mulier ſuperba, arbor uetita, & fructus prohibitus: ſic ēt in reparatione hominis quatuor cōcurrunt, hoc enim opus noſtræ ſalutis ordo depopoſcerat: nempe homo obedientiſſimus vſque ad mortem, Chriſtus dn̄s uerus F
Deus, & homo: item contra mulierem ſuperbam data eſt humillima uirgo: & contra arborem uetitam arbor crucis, ac denique cōtra prohibitum fructum hic ſacratiſſimus cibus, qui adeo illi contrarius eſt, vt de illo vetito dicatur; In quacūque hora comederis morte morieris, de hoc vero dicitur, Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Vnde Eccl. ait; Omnia fecit duplicia, vnum contra unū, & non fecit quidquā deeſſe. Sic ergo in diuina prouidentia, non ſolùm in operibus naturæ, ſed ēt gratiæ, contraria contrarijs curantur: & ne res ab ea conſtitutæ ſapienter, intereant, aliarum vim aliarum vir G
tute vel temperat, vel repellit. Porro non ſolum ipſum beneficium tam admirabile ponderandū eſt, ſed ēt ineffabilis amor, quo illud nobis contulit: ſiquidem vel calicem unicū aquę ita propinatū plurimi facimus. Vnde ait diſcipulis ſuis Chriſtus: Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum, antequam patiar. Vnde cùm diſcipuli aliquando ipſi narrarent, ꝙ bene ipſis in prædicatione ſuccederet, & fructū reportaſſent, exultauit in ipſa hora in ſpiritu ſancto, videns iā primitias ſui ineffabilis amoris & paſſionis. Item plurimum quidem lætatus eſt in conuerſione Samaritanę & aliorum; cùmq; diſcipuli H
ipſi dicerent, vt manducaret, ait: Meus cibus eſt vt faciā uoluntatem eius qui miſit me, vt perficiam opus eius: Satis quidem id oſtendis bone Chriſte, in inſtitutione huius ſanctiſſimi ſacramenti, cuius ſuauitatē nullus exprimere ſufficit, vt ait D. Tho. Quod quidem re ipſa quotidie experiuntur ſerui Dei. Vnde de B. Catherina Senenſi legitur, ꝙ cùm Euchariſtiam ſumeret, ſæpe præ tanta ſuauitate quam ſentiebat, in extaſim quandam raperetur, tam profunde quidem, vt aliquando à temeraria quadā ancilla grauiter icta, nil vnquā perſentiſceret.

Eccleſia. Phil. 2. Gen. 2. Ioan. 6. Eccl. 41. Luc. 22. Luc. 10. Ioan. 4.

Præterea plurimum commendatur hoc tātum beneficium etiam,

A etiam, q illud tam infimæ creaturæ, scilicet homini, cōcessum fuerit: siquidem si angelo concessum esset, dici poterat, quòd il lustri quidem creaturę concederetur: at verò quòd tā vili creaturæ & ingratę tm̄ beneficium concessum sit, id verò maxime diuinam bonitatem ostendit atque commendat: sic enim uidemus quòd pingendi artifices cū candorem vultus à se expressi eminere uolunt, rubeum aut nigrum colorem illi substernūt, qui candorem ipsis magis conspicuū reddat: hac igitur ratione dn̄s immensæ bonitatis & charitatis suæ gloriam apertius demonstrauit, cū infimam hominis naturam, sacri corporis sui B communione nobilitauit, & angelis similem fecit. Illud prætere valde mirabile est in hoc diuino sacramento, q in multis quidem hostijs cōsecratis, & longe ēt distantibus, totus Ohristus reperiatur. Verùm si id uolumus aliqua similitudine percipere, consideremus obsecro quam multa corpuscula organizata & disposita, eadem ēt hora quāuis longissime distantia, animam, quæ foris uenit, & spiritualis est, neque educitur de potentia materiæ, recipiant. Cur non igitur qui id præstat, efficiet vt tm̄ ēt hoc beneficium reportemus? Quòd si quæras, vnde nam factum fuerit, vt tanto nos Christus amore dilexe- C rit? Respondeo id quidem prouenire ex eius infinita & ineffabili bonitate: diuerso quidem modo ardet ignis in siccis folijs & stipulis, atque in puluere sulphureo; ille enim facile statim extinguitur, hic verò tātas habet uires, vt celsas ēt turres prosternat: sic ergo amor noster cùm tam fragile subiectum habeat, parum quidem ardet, & exiguas habet uires; at verò diuinus amor potentissimus quidē est & infractas habet uires, ac propterea tam ineffabilia & stabilia nobis cōfert beneficia.

Simile.

Amorem ineffabilē ostendit Deus erga hominem.

Simile.

Quæstio.

Respon.

Dissimile.

Cæterum per esum quidem ligni uetiti intrauit mors, & per esum ēt intrat uita. Serpens dixit, Nequaquam moriemini; & Christus ait, Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Si ergo mendaci fidem adhibuisti, adhibe quidem ēt veraci. Ille ex ligno quod suum nō erat obtulit, iste corpus & sangninem propriū magnifice suis tribuit. Porro sacri huius cibi ab alijs differentia notanda est: alij enim famem sedant, iste acuit, quādoquidem eius sumendi desideriū accendit: alij in substantiā transeunt edentis, hic vero idem semper manens religiose edentes transformat in se, dum ex humanis diuinos, & ex terrenis cęlestes facit. Denique cæteri cibi ne noceant probādi sunt, in hoc verò probare potius te ipsum debes. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat. Sic enim

Gen. 3.

Ioan. 6.

Dissimile.

enim sol alia quidē durat, alia liquefacit, alia dealbat, alia de- E
nigrat, ꝓ p dissimilem uariatum rerum naturam, cùm idem tñ
Simile. vbique sit sol. Sic corporeus cibus, uno humana uita sustenta
Simile. tur, si tñ corpus ęgrotet, cibo ipso maxime grauatur. Vnde est
illa medicorum sentētia, Corpora non sana quanto magis nu
1. Cor. 11. tris, tanto magis lædis. Probet ergo seipsum homo, an illa cę-
lesti mensa dignus sit, an indignus. Indignū aūt non facit igno
bilitas generis, aut morbus corporis, vel paupertas, vel serui-
tus, solum capitale crimen est & lethale, quod indignū facit.
Ioan. 13. Cuius spiritualem mundationē ante faciendam, declarare ui-
sus est dñs, cùm discipulorum suorum pedes lauit. In lege aūt F
videtur adumbrata spiritualis hæc ablutio, vbi præcipiebatur
vt lauarent Aaron & filij eius, manus & pedes, qñ accessuri es
sent ad altare vt thymiama dño offerrent. Quibus uerbis dñs
sub corporeę munditię imagine, spiritualem adumbrabat: ma
Ad Eucha. nus enim & pedes, hoc est externa opera & interni affectus, pę
quam pure nitentiæ lachrymis purganda sunt, quoties ad hoc altare dñi
accedere de accedendum est. Si ergo illam puritatem requirebat sola thy-
beamus. miamatis oblatio, quid quæso requiret corporis & sanguinis
Leui. 22. dñi sumptio? Præterea Leui. etiam 22. ait dñs: Omnis homo
qui accesserit de stirpe uestra, ad ea quæ cōsecrata sunt, & quę G
obtulerunt filij Israel domino, in quo est immunditia, peribit
coram domino. Si ergo tanta sacrificijs illis & oblationibus re
uerentia debebatur, quid quæso corpori Christi & ueritati, re
D. Hier. uerentiæ debebimus? D. quidem Hier. in epist. quadam de se
ipso ait; Cùm iratus fuero, aut me nocturnum phantasma de
luserit, basilicas martyrū intrare non audeo, ita animo & cor-
pore contremisco. Si ergo sola libidinis imago, solumq; phan
tasma nocturnū, ab ingressu templi uirum sanctum arcebant,
quid de illius salute sperandum est, qui multis annis in impu-
dicitiæ uolutabro iacens, non erubescit quotannis ad ipsam H
domini mensam & ad panem angelorum accedere? Vehemen
ter sanè timendum, ne hoc reprobationis atque obdurationis
signum esse uideatur. Examinandum enim diligēter est quod
Exo. 12. Deo tribuimus. Vnde agnus paschalis, qui quartadecima lu-
na erat immolandus, adducebatur decima die, & examinaba-
tur an in eo esset macula, quæ posset illum à conspectu domi
ni arcere, vt inde discamus quanta diligentia actiones nostras,
etiam eas quæ bonæ uidentur, debeamus examinare, ante-
quam in conspectu domini cum illis appareamus.
1. Reg. 5. Cùm Philisthæi olim arcam Dei captam, iuxtà Dagonem
suum

A ſuum ſtatuiſſent, non paſſa eſt ſacra arca diaboli ſimulachrum iuxta ſe eſſe, ſed illud proſtrauit; cùmque iterum philiſtæi id feciſſent, non modo proſtrauit, ſed etiam confregit. Si ergo arca illa, quæ huius myſterij vmbra tantum erat, ſolam idoli effigiem ante ſe eſſe non eſt paſſa: quomodo ipſe dominus qui per arcam figurabatur, intra pectus illud requieſcere poterit, in quo ſpiritus immundi commorantur? Cæterum præceptũ erat olim ſacerdotibus, vt in templo ſpeculum poſitum haberent, ad quod ſe ipſos componerent, quoties ad ſacra miniſteria exercenda parabantur, Quia verò vt Apoſt. ait, Omnia in figura contingebant illis; hoc quoque figuram eſſe, quæ ad vitæ noſtræ inſtitutionem referenda ſit, dubitandum non eſt. Sicut ergo illi corporeum ſpeculum propoſitum ante oculos habebant, in quo ſe conſpicerent, ne quid eſſet ſordidum, aut alio modo vitioſum in corpore: ita nos ſpirituale ſpeculum habere par eſt, in quo ſpiritualem animæ noſtræ faciem ſpectare poſſimus antequam ad tam tremendum accedamus ſacramentum percipiendum, quod tam liberaliter quidem & magnifice pro nobis Chriſtus dominus inſtituit. Exod. 38. 1. Cor. 10. B Simile.

Lugendum profectò eſt ac maxime deplorandum, ꝙ plerique cũ tam ſuauiſſimum & cæleſtem cibum recipiant, nihilominus tñ ipſi proprijs vitijs ſibi mortem potius generent q̃ vitam mereãtur. Etenim corporalibus quidem morbis infirmi ex præſcripto ſuorum medicorum vtentes: ſanitatem reparãt atque reficiunt: tu verò cùm tibi præſcripſerit hanc cæleſtem medicinam diuinus medicus, non tñ ex ea proficis, & tibi vtilitatem paris; quod vtique tuo vitio fit, cùm in damnationẽ potius q̃ in ſalutem eam ſumas. dolendum plane eſt, quòd videamus multos corporeã ſalutẽ recipientes, & à veneno cor tutũ conſeruantes, aſſumpto pharmaco ex arte parato, vt theriaca, quod quidem pharmacum tantas exercet vires, vt eos tueatur atque defendat incolumes, cùm interim animæ ſuæ ſalutem negligentes, quamuis aſſumant tam cæleſte pharmacum, tñ ſanitatem animæ non recuperent, eam certe ob rem, quia ſe non bene præpararunt, neque conſcientiæ ſuæ immunditiam eiecerunt & exterminarunt; flendum planè eſt, ꝙ videamus agricolam arte ſua vel experientia innitentem, ex arbore infrugifera frugiferam facere, ex inutili, & nocifera ſalutiferam, inſitione ipſa, vel alio remedio adhibito, nihilominus tamen tu vſque adeo vitioſus ſis & deprauatus, vt tametſi ſæpe vtaris ſanctiſſima Euchariſtia veluti inſitione quadam cæleſti, nunquam ta- C Diſſimile. Diſſimile. D Diſſimile.

tamen in frugem te recipias meliorem, nunquam atros mores E
in candidos conuertas, obscænos in pulcherrimos, & denique
deprauatos in laudabiles & bene moratos.

Simile. Dan. 1. Quòd si rex ille Nabuchodonosor pueros suos tam accuratos & decoros deligebat, & tam studiose eos instituendos curabat, tantoque ciborum delectu pascebat; quanta quæso cura & studio in animæ tuæ salutem & ornatum tibi incumbendũ est, qui non regis Nabuchodonosor puer, sed Dei, neq; ante mensam eius stare debes, sed sedere ad mensam cum Deo, & eius

Simile. Exod. 19. carnem manducare, & sanguinem bibere? Si vt daretur lex populo illi Israelitico, præceptum fuit, vt antea se diligenter prepararent, & omnes se mundarent, à coniugibus abstinerent, & F
denique quadam cum munditia, & puritate accederent: quãto quæso maiori cum puritate accedere debes non ad legem, sed ad legis, naturæq; tum humanæ, tum angelicæ conditorẽ reci-

Exod. 16. piendũ? Quid porro illud significabat, q manna in delicatissimo & purissimo quodam vase seruaretur, nisi q hoc diuinum manna maxima cũ puritate mẽtis capere debeas & cõseruare?

D. Hie. ad Theophi. to. 2. Explicans quidem Hiero. verba illa, Si offers munus tuum ad altare, inquit, si munus digne offerre ad altare non vales, dum iratum & odio commotum habeas animum contra pro- G
ximum tuum, quomodo audebis ad cælestem hunc cibum manducandum accedere, pleno quidem pectore & æstuante

Exod. 30. vitijs atque odio fraterno? Cæterum dicebatur in lege, quòd maxima cũ reuerentia & munditia accederent ad sacrificium, quid ergo dicendum erit, si cum conscientia vitijs plena accedas ad tam tremendum sacramentum? Idem etiam Hie. explicans verba illa, Dirigatur oratio mea, inquit, Si ad orationem digne fundendam, puram habere mentem debemus, quanta quęso puritas nostra esse debebit ad manducandum pretiosissimũ quidem hunc cibum? Tam pure ergo, integreq; viuamus, H

D. August. de tẽ. ser. 252. inquit Aug. Vt digne mereamur hic accedere ad sacratissimũ hunc cibum, & in patria ad fruitionem illius mensæ sempiternæ: aliter enim si vitijs animum assuefacimus, timendum nobis est, ne pro sempiterno cibo, æternam famem, & pro dulcis-

Exod. 16. simo esu amarissima supplicia sustineamus. Cæterum si in illo veteri manna recipiendo & comedendo, non seruabatur ordo à domino præscriptus, corrumpebatur statim: ita planè si non seruamus ordinem à domino præscriptum de manducatione cibi huius & veri manna, nobis corruptionem atque interitum sempiternum generabimus.

A

Feria VI. in Paßione Domini.

CONCIO PRIMA.

Oc *ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu.* Phil. 2. Philip. 2.
Videntes hodierno die tantam virginis anguſtiam D. Anton.
in qua verſabatur, non ſolent concionatores, eam 4. par.
affari ſolita angelica ſalutatione, non quin ipſa ſem Theo. tit.
per præſto ſit inuocantibus ſe; nam gemma pretioſa in nocte 15. c. 41.
magis refulget, & vt ait Ariſt. virtus in aduerſis ſplendet; non Ariſtot.
B eſt enim tanquam amicus menſæ, vt ait Eccl. Sed omni tẽpore Simile.
diligit tanquã verus amicus, vt ait Sap. nec poterunt extingue Eccle. 6.
re aquæ multæ charitatem, vt dicitur in Can. ſed ne videantur Prou. 17.
ei quodammodo anguſtiam renouare. Et idcirco nos etiam Can. 8.
ad crucẽ oculos leuantes, dominicam precationẽ fundamus.
Hoc ſentite in vobis. Multa quidem ſunt quæ nos manu ducere
poſſunt ad conſiderationẽ dignitatis tanti operis, quale Chri-
ſtus pro nobis moriendo præſtitit. Nam illud in primis admira
bile eſt, quòd Dei filius ſe vſqueadeo humiliare voluerit, vt
mortem Crucis non erubuerit, neque inter latrones crucifigi.
C Sanè regina illa Sabba, quæ tantopere celſitudinem illam &
maieſtatem Salomonis admirata eſt, multo magis hoc tantum 3. Reg. 10.
opus admiraretur, in quo videret longe ad maiorẽ humilitatẽ Simile.
hunc tñ regem deueniſſe, quam eſſet olim ſublimitas Salo-
monis. Quomodo ergo aut ſpiritus, aut halitus in nobis ſuper
eſt, cùm tam ſtupendam filij Dei humilitatem & ignominiam
contemplamur? Cùm dñs ad ferendas hebræis leges, in montẽ
Sinai deſcendiſſet, tãto terrore hebræorum animi audita Dei Exod. 20.
voce concuſſi ſunt, vt ad Moyſen dicerent, Loquere tu nobis,
non loquatur nobis dñs, ne forte moriamur: denique miraculi Simile.
D inſtar eſſe crediderunt ꝙ loquente Deo, & audiente homine,
vixerit homo. Si ergo tantus animarum terror eſt, Deum au-
dire loquentem, quid vinculis flagellatum & flagris verberatũ,
ſputis illitum, alapis cæſum, ſpinis coronatũ, & in cruce inter
facinoroſos appenſum? Cùm amici Iob, ipſum in ſterquilinio
ſedentem, & teſta ſaniem radentem vidiſſent: quem antea opu Iob 2.
lentiſſimum cognouiſſent, tanto tremore repleti ſunt, vt ſeptẽ
diebus & ſeptem noctibus cum eo humi ſedentes ſilentium te
nuerint, neq; quiſquam eorũ ipſum alloqui auſus ſit, videbant
enim eſſe dolorem vehementiſſimũ. Si ergo tanto hi ſtupore
correpti ſunt, cùm hominem ſic affectum viderent, quantus Simile.

quæso stupor erit, non tm̃ hominem, sed Deum pariter & hominem in cruce pendentem, & leprosi speciem exhibentẽ, & à vertice vsque ad pedes tot liuoribus deformatum, tot vulneribus concisum, tot plagis contritum cernere? Si spectaculum illud sic homines stupefecit, quid nos facere par est, qui tanto acerbius & mirabilius spectaculum ante oculos positum cernimus? Cùm Achior caput Holophernis principis militiæ Assyriorum vidit, æstuasse anima eius dr̃, & præ stuporis magnitudine in terram corruisse: quanto ergo mirabilius est autorem vitæ mori, quàm tyranni caput abscindi? quomodo ergo non æstuat, & in terram corruit homo, cùm hoc tm̃ diuinæ pietatis opus animaduertit? Plinius senior vbi de diuinitatis natura multa, eademq́; præclarissima dixisset, prostremo in consolationem eorum qui non omnia possunt, duo esse ait, quæ Deus ipse non possit: non pôt inquit mentiri, non pôt mori, quę duo non posse summa potentia est. Si ergo Deus neq; mentiri neq; mori pôt, quid mirabilius q̃ quod fides prædicat, Deum esse mortuum? Quamuis.n. ipse s̃m diuinitatis naturam mortuus non sit, quia tñ ille homo verus erat Deus, verè cũ ille homo mortuus est, Deũ dicimus fuisse mortuum. Nos igitur fratres, qui mysteriũ hoc firma fide amplectimur & veneramur, illud certe fateri debemus, magnum aliquod & ingens negotium fuisse, pp quod summa illa sapientia subire mortẽ dignata sit. Tanta.n. res quę oẽm superat admirationem, non nisi maximi alicuius fructus causa suscipi debuit. Cùm rex aliquis ingentẽ exercitum & classem multarũ triremium apparari iubet, non alicuius pagi, sed regni aut munitissimæ vrbis expugnandæ gratia, comparare credẽdum est. Cùm ergo nil mens humana maius, quàm Deum mori, concipere possit, consequens erit vt nil hac ratione vel ad genus hominum salutarius, vel ad Dei gloriam sublimius fieri potuisse credamus: non potest.n. non summum esse beneficium, quod tantis impendijs paratũ fuit. *Egressus est Iesus.* Post miranda potẽtiæ, sapientiæ & charitatis insignia, egressus est Iesus, ideo dicebat, surgite eamus hinc. Sic & ante aduentum Romanorum, audita est vox in templo, migremus hinc. *Iuxta consuetudinem suam.* Vnde colligas, ꝙ Christus pluries sub dio pernoctauerit in oratione, per diem laborans in templo, & noctu persistens in oratione, sed nos nõ ita facimus. *Secuti sunt autem eum discipuli.* Sequere Christũ ad Crucem, & sequeris ẽt eum ad gloriam. *Omnes vos scandalizabimini.* Quasi dicat, cùm videritis me capi, male tractari, & quòd

Margin notes: Iudith 8. — Plinius de na. de. — *Salus hominis quãti sit momenti.* — Mar. 14.

Margin letters: E, F, G, H

A & quòd cessabunt miracula, quòdque meipsum nō defendam, scandalizabimini. Non ergo solùm attendatis quæ in passione dicunt, sed & quæ de resurrectione narrant. *Dispergentur oues.* Quid.n.oues pnt sine pastore? *Respondit Petrus, etsi omnes &c.* Petrus figura illorum est, qui solo libero arbitrio innituntur, qui sine gratia Dei se in afflictionibus & morte perseueraturos confidunt. Intelligamus ergo verum esse quod Christus ait, Sine me nihil potestis facere. Et Pau.ait, ꝙ Deus operatur in nobis velle & perficere. Contigerūt aūt hæc Apost.in admonitionē nostri, Xp̄s.n.ipsos labi pmisit ne nos lapsi desperemus. Ioan.5. Philip.5.

B Lapsus est Petrus, vt posthac benignius cū populo Dei ageret. *Nouerat aūt Iudas proditor eum locum.* Tanto nequior cūctis hominibus, quanto serpens callidior erat cunctis animātibus. Gen.3. Obserua item Christū voluntarie passum, quia se contulit ad locū traditori cognitum. *Et assumpto Petro, Iacobo, & Ioanne filijs Zebedæi.* Duo quædam erant in Christo inter se diuersissima, nempe maiestas qua nihil sublimius, & humana imbecillitas; qm̄ autem his tribus aliquam prebuerat suæ sublimitatis imaginem, voluit eosdem ēt suæ deiectionis extremæ testes esse, vt in eodem discerent quid esset imitandum, & quid sperandum.

C Hic non auditur pater, non vr̄ lux è cælo, nusquam hic facies solis in morem fulguris, nusquam vestis niue candidior, nusquam cōfabulator Moyses aut Elias, verùm vt homo prorsus omni destitutus auxilio cepit pauescere & grauiter angi: nimirū homo verus erat, & insigniter in se expressit, quod imminente tempestate solet his accidere qui nil aliud sunt ꝗ homines. Hic igitur incipit se tradere passionibus, hic terroribus, horroribus ingrediendi aditū & licentiam præstat, iam radios subtrahit diuinitatis, & relinquitur sibi mitissima & innocentissima natura. *Cepit pauere.* Mortis horror peccati fructus *Dua natura in Christo.* Mat. 17. Mar. 9.

D est in nobis, Christus igitur quāuis sine peccato, tn̄ transtulit in se stipendia peccati. *Tristis est anima mea, vsque ad mortem.* Tristis est, quia vita, gloria, salus Iudeę periclitabatur & totius populi. Obserua autem quam congrue hic Christus remedia apposuit. Peccatum in corde incipit, & in opere consumatur: Sic prius interius tristatur, postea exterius, vt omne peccatū auferret, & pro eo satisfaceret. *Procidit in faciem suā, & orauit.* Iusserat eos vigilare & sibi assistere, attamen etiam orando è cælo quærit auxilium, vt ostendat vanam esse carnis prudentiam, & omne carnale auxilium, nisi etiam Deus adsit. Deinde suo ipsius exemplo hic docet quid in tentationibus agendū sit nem- *Peccatum diligenter fugiamus.*

nempe vt ad Deum confugiamus, neque id solùm, sed & opti E
Matt. 6. mum orandi quidem modũ ostendit. Primò enim secedit ab Apostolis; oraturus enim intrare debet in cubiculũ suum, & clauso ostio orare in abscondito: secundo ponit genua, proci-
Luc. 17. dit in terram in faciem. Oratio debet esse humilis, talis enim exauditur. Itẽ non semel, sed sæpius orat, nec cessat donec per angelum consolatur. Perseuerandum enim est in oratione, & non debemus deficere. Itẽ orat cum fiducia, quo quidẽ perti net nomen patris, qui enim non credidit, non æstimat se aliqd
Iaco. 1. accepturũ. Quinto oĩa Deo committit; non enim Deo præ-stituendum est tp̃s, aut modus. *Abba pater.* Magna enim in F afflictionibus consolatio est credere afflictiones à bona Dei
Psal. 61. volũtate accidere nobis. *Non potuisti vna hora vigilare mecũ?* vbi nunc constantia tua? vbi pollicitatio tua? sentis tandem quam sint vani filij hoĩum & mendaces? Solus aũt Deus est verax: nec solum Petrum, sed alios ẽt arguit, in oĩbus enim Christianis oscitantia & desidia reprehẽsione digna est. Quid dormitis? non est tp̃s dormiendi, periculũ instat, aduersarius tanquã leo circuit: nulla hic securitas, ergo vigilate & orate. *Ne intretis in tentationem.* Impossibile quidẽ est cor humanũ non tentari, sed tñ hoc orandũ est, ne à tentatione vincamur. G *Et relictis illis iterum abijt.* Nullam consolationẽ aut assisten
Psal. 9. tiam in Apostolis cernebat, totũ igitur se ad Deũ conuertit,
2. Par. 20. cui derelictus est pauper. Cùm enim nesciamus quid agere de beamus, hoc solatij habemus, vt oculos ad Deum leuemus. *Apparuit autem angelus de cœlo confortans eum.* voluit ab an-
Luc. 9. gelo consolari, vt per oĩa fratribus suis similis esset. docemur aũt hic, ꝙ Deus non derelinquit clamantes ad se: ꝙ si non au
Ioan. 12. fert malum, tñ confortat & dat virtutẽ, vt ferre possis. Verisi-mile aũt est, quòd quemadmodũ Moyses & Elias in transfigu ratione loquebantur cum dño excessum, quẽ cõpleturus erat H
Simile. in Hierusalẽ, quo salus humano generi reddenda erat: ita modo hic cęlestis nuntius de copiosissimo passionis suæ, hoc est grani in terrã seminati & mortui fructu, cũ illo egerit. Itaque angelus hic à Deo missus, qui tanq̃ Dei legatus, mittẽtis personam sustinebat, simile quiddam mihi cum dño, atq; Dauid
1. Par. 28. cum Salomone filio egisse vr̃, cui ante mortẽ absolutissimam futuri tẽpli constructionem in mẽbrana expressam atque depictã tradidit, hoc est formam oĩum cellariorũ, cubiculorũ, & oĩum denique atriorũ, cęterarumq; tẽpli partiũ, quæ ipse im perio dñi extruere & fabricare debebat, oĩa inq̃ venerunt scri

A pta manu dñi ad me, vt intelligerẽ vniuersa opera exẽplaris. *Factus in agonia prolixius orabat.* Agonizat Christus, hoc est cũ morte certat: quis aũt hunc agonem satis explicabit? Videmus quanta angustia laborent morientes, in quibus tñ sensus quasi emortui sunt; quanto maior in corde Christi angustia, cuius sensus viuissimi erant? Cęterũ horror ille Christi, pauor est consciẽtiæ nostræ à facie iudicij Dei. Siquidem aĩa iã iudicij tpe appetente, scelerũ cõscientia tangitur, qua tacta tota trepidare, tota perire sola corã æterno, iratoq; iudice cõstituta, incipit: de qua trepidatione dicit Iob, Si repente inter

B roget, quis rñdebit ei? Illa trepidatio ostensa est in illo conuiua Euangelico, qui de veste nuptiali interrogatus, prorsus obmutuit. Matt.22. *Factus est sudor eius.* Sicut aũt nullus pręter Christũ sanguinẽ sudauit: sic nulla maior angustia fuit: certũ est enim quod supernaturale fuit. *Reperit dormientes prę męstitia.* Spiritualis enim dormitio est, dũ sensus obtenebratur, intellectus suffocatur, fides vacillat, memoria cessat, oratio intermittitur, virtutes reijciuntur, pericula non cauentur, iudiciũ futurum non prouidetur. *Dormite iam.* Ironicè dictum vr̃, quasi diceret, nõ potui à vobis impetrare, vt paulisper mecũ vigilaretis,

C nunc ipsa res excitabit uos, cùm videritis & meũ suppliciũ, & vestrum periculum. *Ecce Iudas.* Ne efferamur aĩo, sed timeamus, nã si Deus naturalibus ramis, i. Apostolis & electo populo non pepercit, vide ne fiat, ut nec tibi parcat. Rom. 11. Hęc enim scripta sunt pp admonitionem nr̃am, vnde qui vr̃ stare, videat ne cadat. 1.Cor.10. *Dederat aũt proditor eis signum.* Quasi dicat: ego ꝓcedam, signũ pacis proponam ei, nec mali quidpiã suspicabitur de me. Excæcatus enim ad huc putabat malitiã suam latere, & se dñum posse decipere per blanditias osculi. Porro illa proditio Iudæ adumbrata est in Ioab contra Abner & Amasam. 1.Reg.27.

D *Tenete eum & ducite cautè.* Plus fecit quã promiserat: iubet tenere, instruit, & ne paulo mitiores essent, calcar addit. Nullũ non mouet lapidem, ut Christus intereat, ne si euasisset, eum impietatis argueret, oĩno enim hoc agebat impius, ut Christo sublato securus uiueret, nondũ enim sentiebat uermẽ conscientiæ. *Iudæ crudelitas.* *Processit eis obuiam.* Qui aliqñ se abscõderat ab eis: Acto. 9. sic Paul. aliqñ in sporta demissus fuit per murũ: aliqñ dixit, Acto. 21. ego non solũ uinciri &c. hic obtulit se uoluntati Dei, alibi non tentauit Deũ. *Abierunt retrorsum.* Si lenẽ uocẽ dicentis, ego sum, ferre non possunt, qũo ferent sententiam illam iudicis, ite maledicti? Matt.27. Hinc Moyses ait, Dabit tibi dñs cor pauidũ. Deut. 6.

Amice ad quid venisti? Non dicit, falsè proditor, sed amice: E quasi dicat, memento amicitiæ quã tibi exhibui, paratus sum dimittere, ad amicitiam te inuito. Ad quid venisti? Quis te duxit? quis te impulit? nunquid mea culpa? ò Iuda misereor tui, & me cruciat perditio tua, pro qua iã frustra patior. En primus esse videris in quo fraudatur sanguis meus. ad quid venisti? cogita nẽpe non ad meã, sed ad tuam perditionẽ. Discat hic auarus quid faciat auri cupido: & quidẽ oẽs detestantur impietatẽ Iudæ, sed plerique verbis tñ, re ipsa idẽ perpetrant. Iudas auarus fuit, ob auaritiã Christũ vendidit, eleemosynas & bona pauperum furabatur, non cõuertebatur ad prædicationem F Christi, sed Christũ tradidit crucifixoribus. Quoties aũt his similia in plerisque videmus? Timendum ergo ne similes illi in punitione fiant. *Erat autem seruus nomine Malchus.* Quis Petrũ non audacẽ diceret & fortissimũ virũ, qui solus audeat tantã armatorum cohortem aggredi? Quòd si carnẽ spectes, egregiè præstat quod pollicitus erat se cũ Christo moriturũ, Petrus hęc egit carnali confidentia. *Sinite hos.* Sinite igitur vt in me perficiãt quę pater decreuit pro salute hoĩum me pati. Docet hoc verbo impietatẽ pietate vincendam, sicut inquit, ego aũt dico vobis: Diligite inimicos vestros. *Omnis qui acce* G *perit gladium.* Idẽ legis in Gen. Quicunque fuderit sanguinẽ hoĩs, fundetur sanguis eius. *Annon bibam calicem quem dedit mihi pater?* Docet hoc verbo qua via iniuriã illatã & violentiam aduersariorũ ferre liceat, non enim ferremus vnq̃ æquo animo vel tantulũ iniuriarum, si oculos nostros in ipsam iniuriam illatam, aut in aduersarios iniuriam inferentes direxerimus, sed feremus, si in bonam Dei patris voluntatẽ respiciamus. Vnde Christus ait, Annon bibã? Quasi dicat, nolo respicias in Iudæos aduersarios, sed in patrẽ, sic volentẽ: pater calicẽ hunc dedit ut pater, cur igitur non biberẽ? *Et cum teti-* H *gisset auriculam serui, sanauit eum.* Nusq̃ pietatis suæ obliuiscitur Christus; illi mortẽ inferunt, ipse eorũ uulnera sanat. *Principes sacerdotum & magistratus templi.* Vides etiam hic quantum sitierunt sanguinẽ Christi, cũ non satis ipsis esse uideretur ut ministros mitterent, nisi ẽt ipsi exirent. Verũ ideo etiam egressi sunt, ut audacior esset Iudas ipsorum authoritate suffultus, itemq; ut ministri diligentiores essent & promptiores ad furiam præsentibus dominis: postremò ut si quis ex plebe cum domino quidem stare uellet, nisis potestatibus ommitteret. *Tanquam ad latronem.* Sponte quidem uenio, ideo

Multi videntur imitari Iudã.

Matt. 5.
Gen. 9.

Isa. 6.

Principum Pharisæorum inuidia.

A ideo non opus erat, vt tanquam ad latronem exiretis, cùm agnus ducar ad victimam. *Sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum.* Innuit pijs nil mali contingere, nisi quando & quantum voluerit Deus. Admonet etiam piorum afflictiones ad horam durare, momentaneum & breue tribulationis tempus. Deinde eos occultè admonet futuri iudicij: vestra inquit hæc hora est, veniet hora mea, in qua vobis requiretur omnis vestra malitia. *Et potestas tenebrarum.* Verè potestas tenebrarum, quando oppressa veritate regnat iniquitas. Tunc discipuli eius relicto eo, omnes fugerunt. Ex hoc loco collige- Isa. 53.

B re possumus, quanta fuerit crudelitas in captione, quam viden tes etiam columnę cœli contremiscunt. Hic autem dicere potuit Christus; Noti mei quasi alieni recesserunt à me. Si enim ab amicis relinqueris, cogita & Christum relictum. *Primo ad Annam.* Ne Caiphas solus inuidiam apud homines sustineret, si prius ipse, qui consilium dederat, prius etiam condemnaret. Vide quomodo Pharisæi omnia facerēt propter homines. *Erat enim socer Caiphæ, qui erat pontifex anni illius.* Emerat enim pontificatum, vt meritò Christus diceret, Fecistis domū patris mei, domum negotiationis. *Pontifex autem interrogat* Iob 19. Isa. 63.

C *Iesum de discipulis suis & de doctrina.* Primo à pontificibus & sacerdotibus accusatur de blasphemia, & deinde à magistratu ciuili accusatur seditionis. Prima accusationis pars agit apud pontificem, secunda apud Pilatum. *Interrogabat de doctrina.* Quasi dicat, longe alia doces quàm Moyses & prophetæ, ergo hæreticus videris, & discipulos habes, qui hæresim in vniuersum Iudæorum orbem spargunt. Ad hæc noua quædam instituisti de baptismo, citra nostram autoritatem, putas ne tantam morum & doctrinæ insolentiam contra veterum instituta, a nobis tolerandam? Christus autem hic non tacet, ne *Confirmat Christ⁹ doctrinam suam.*

D videretur doctrinæ suæ pœnitere, sed confirmat, docens nos constanter affirmare vèritatē. *Ego palam locutus sum mundo,* quasi diceret, hæresim non docui, sed veritatem, auditores testor, neque enim in angulo hæc res gesta est, nec lucē odi; cur auditores nō interrogas, aut cur damnas verbum non auditū? *Quid me interrogas?* Quasi dicat, ille necessario requiritur, cuius cùm de facto constet, facti tamen modus nescitur, sicut requisitus est Acham ab Iosue; Fili mi da gloriā Deo, & indica nobis quid feceris. Deprehensus erat per sortē ꝙ peccasset, sed quid peccasset ignorabatur, ego autem cuius causa nunc à te in doctrina constituitur, palā locutus sum, quid igitur me Iosue 7.

tur me interrogas? Proinde age lege & more iudicij, quia nō E
concediturcuiq̄ vt in legitimo iudicio ipse testis sit. *Interroga eos qui me audierunt.* Tanta est enim virtus veritatis, quòd ét ab inimicis habet testimonium. *Hac cùm dixisset vnus, assistens ministrorum dedit alapam Iesu.* Vt dño suo placeret, suumq; ei studium commendaret, tam atrociter irruit in Dei virtutem & sapientiam. *Si male locutus sum.* Mirantur multi cur Christus, qui docuerat, percutienti vnam maxillam, alterā esse præbendā, ipse hoc non fecerit. Verùm non est quod mireris: si enim verbum Christi, quo in Matt. Legem exponit, probe intellexeris, manifestum planè erit, Christū suæ do- F
ctrinæ satisfecisse: magnum enim illud patientiæ præceptū, non tam in corporis ostentatione, quam in cordis præparatione faciendum est. Habet enim hanc sententiam, si iniuria, contumelia, vel damno quopiā, ab altero affectus fueris, tm̄ abest vt liceat iniuriā iniuriæ reddere, aut seipsum talione vindicare, vt citius & prōptius grauiora & molestiora tibi ferēda sint. Ad hanc sententiā Christi factum exige. Num vindicauit se? Nequaq̄: scribit enim Petrus. Cùm malis afficeretur, nō minabatur. *Si autem bene, quid me cadis?* Non repercutio, non vindico meipsum, sed moneo te vt resipiscas, ne peiora tibi à G
Deo cōtingant. *Tunc misit eum Annas vinctum ad Caipham.* vbi seniores, scribæ & pharisæi cōuenerāt expectantes qñ vinctus introduceretur, atque ea nocte qua meditari eos oportebat, qūo ex Ægyptiaca seruitute liberati fuissent. Verùm impietas omnia Dei beneficia excludit. *Capit Petrus execrari ac deierare.* Quod scribunt ét Euangelistę, partim vt probarent verborū Christi veritaté, partim vt declararent, quā nil in humanis viribus sitū sit. Nec est vt pp Petri causam, aut aliorū sanctorū lapsus, nobis applaudamus, aut vitia nr̄a excusemus. Sunt enim hæc scripta firmis & stantibus, vt non confidant in H
suis viribus, sed semper de manu dñi pendeant, & in timore & tremore dñi ambulent. Si enim Petrus à Christo non tā defecit, quam ét detestationibus abnegauit, qui tñ Christū vidit, & cœleste gaudiū in Monte gustauit, qui etiā miracula fecit, quid nos faceremus, qui nil horum habemus? Sunt & hæc scripta infirmis, non vt sua crimina excusent, sed vt in maximis ét peccatis discāt nō desperare, ac cū Petro flere & resipiscere. *Et conuersus dominus intuitus est Petrum.* Si igitur verè pœnitere vis, ora vt dñs cor tuū aperiat. *Egressus foras fleuit amare.* Egreditur Curiam, vt pœnitentiam commodius ageret.

Magna est vis veritatis.

Matt. 5.

2. Petr. 2.

Defleam⁹ peccata nostra.

Princi-

A *Principes autem sacerdotum & omne concilium quærebant falsum testimonium.* Sufficiebat quidẽ Caiphæ consilium ad excitandũ populum, sed non satis erat ad iudicis officiũ. Habes hic typum iniusti iudicij: iam Christus erat captus, vinctus, afflictus, percussus: iam eũ Annas miserat ad Caipham, vt reũ iudicio, & tñ adhuc ignoratur quare sit accusandus. Sic solent impij damnare quæ non nouerunt. Sic Saul interemit Achimelech non auditum, & Dauid Prophe. Vriam. Sic & in Hieremiam dñt impij, Venite, percutiamus eum lingua, & non attendamus ad vniuersos sermones eius. Sic præcipitat B Sathan impiorum corda spiritu vertiginis. De hoc concilio malignantiũ prædixit Iacob, Simeon inquit & Leui, vasa iniquitatis. *Et non inueniebant.* Summa igitur Christi innocentia hic declaratur, vt quem nec falsi testes accusare potuerũt.

Iudices audiant partes.

1. Reg. 22.

Hiere. 26.

Psal. 21.

Nouissime autem venerunt. Rectè falsi testes dicuntur, qui non eodem sensu dicta intelligunt, quo dicuntur. Christus loquebatur de templo corporis sui, id quod & ipsi intellexerũt, sic enim dixerunt ad Pilatum post crucifixionem, recordati sumus, quod seductor ille dixit, post tres dies resurgam: hi autem nedum sensum, sed & verba mutant. Christus dixit, de- C struite, non autem dixit, possum destruere.

Matt. 27.

Nihil respondes? Vbi nulla iustitia, ibi nullus defensionis locus. *Tunc surgens omnis multitudo, vinctum eum adduxerunt Pontio Pilato præsidi.* Surgit igitur vniuersa multitudo, vt causa iustior, & probabilior videretur. Multitudine se armant, quia in causa deficiebant: vinctum offerunt eũ præsidi, vt hoc signo cognosceretur ab eis condemnatus. Sæpius vincitur & ligatur, quia plura erant vincula nostra.

Tunc videns Iudas. Nunc incipit sentire peccatũ, nõ enim permittit diabolus eos quos tentat videre peccatũ antequam D pereant: tunc enim non minori conatu ad desperationem eos adigit, quam prius ad peccandum impulerat.

Quid ad nos? tu videris. Non enim negant sanguinẽ innoxium esse traditũ, propterea hinc videre licet, cui tuto se oues afflictæ committant. Hi consolari debuerant conscientias in desperationem actas, & dicunt, quid ad nos? sunt igitur non veri pastores, sed lupi, sua quærentes, non quæ gregis sunt dominici. Deinde hic vides, quòd qui in gratiam dominorum mala faciunt, si res in diuersum processerit, etiam ab illis in quorum gratiam fecerunt, ridentur.

Quid faciant mali prælati.

Laqueo se suspendit. Vide quẽ finẽ consequũtur, qui Christum

ſtum perſequuntur, nempe quòd inter cęlum & terram pendent. Terrena enim amittunt, & cęleſtia non aſſequũtur. Huius figura præceſſit in Achitophel, qui ſuis conſilijs agebat, vt Dauid periret. *Accipite eum vos, & ſecundum legem veſtram iudicate.* Irridet enim Pilatus hac reſponſione Iudæos, quibus gladij poteſtas per Romanos ablata erat. *Nobis non licet interficere quenquam.* Non dixerunt, nobis non licet iudicare quenquam, iam enim tota nocte uigilantes, nõ quidem ſm legem, ſed contra legem ſuam iudicauerũt. Verumtamen iudicatum quempiam non licebat occidere, niſi Romano præſide iudicationem confirmante. Nec verò mirandum, ꝙ in Babylonica captiuitate, Suſannam illis inconſulto rege lapidare licuiſſet, qđ nunc in terra ſua facere non poterant: Romanum enim imperium potius & fortius fuit, quam omnia priora regna. *Quid feciſti?* Magnum aliquid ſit oportet: nunquam enim uiſum eſt, & rarò auditum, tot potentes ac ſeniores vnius hominis mortem flagitare. *Spreuit autem illum Herodes.* Spreuit illum tanquam impotentem, qui nullum ſignum faceret: & ut inſipientem, qui nihil reſponderet: & ut ſtultum, qui cõtra accuſantes ſe nõ defenderet: ſpreuit aũt eum cum exercitu ſuo: rex enim iniquus oẽs miniſtros impios habet. *Ita vt miraretur præſes.* Non igitur miratur præſes, ꝙ nihil reſponderet, ſed miratur eius patientiam, non enim expertus erat aliquem reũ, qui non omni linguæ uſu & quibuſcunque poſſet ſe tueretur. Deinde miratur, ꝙ non petit remiſſionem aut liberationẽ, cùm innocens eſſet, & quo fine ſic mortem nunquam timeret: cauſam tñ non uidet, ſed maxime loquendi, quia conuictus tacere debet, non aũt innocens. Cæterum Chriſtus in ſeipſo expreſſit, quibus armis Chriſtiani pugnare debeant contra aduerſariorum criminationes, nempe innocentia, patientia, & alijs huiuſmodi. *In feſto autem conſueuerat præſes.* Non erat lex, ſed conſuetudo, nata è liberatione Iſrael de Ægypto, in cuius rei memoriã Deus inſtituerat Paſcha. Sed hypocriſis verbo Dei non contenta, ſuas ſemper adijcit nugas, quæ ſpeciem quidem habent pietatis, ſed plerumque contra legem Dei tacite admodum ſtatuuntur, qualis erat hæc conſuetudo. *Habebat autem vinctum.* Latronem hunc ſuis coloribus accurate depingit, vt maior appareat Iudæorum malitia, qui hunc talem Chriſto præpoſuerunt. *Apprehendit autem Pilatus Ieſum, & flagellauit.* Circa ipſam flagellationem attende primò Chriſti denudationẽ, quæ homini verecundo omnibus tormentis grauior eſt:

Marginal notes: 2.Reg.16. — *Irridet Pilatus Iudæos.* — Prou.25. — Exo.12. — *Quas conſuetudines ſæpe inducant mali.* — Side letters: E, F, G, H.

A eſt: ſecundò ipſius alligationem, tertiò lacerationē tenerrimi corporis:quartò ipſius patientiam & taciturnitatē. Verè enim ſicut agnus coram tondente ſe obmutuit. Hic igitur impletū eſt illud Prophetæ, Supra dorſum meū fabricauerunt peccatores. Vides quo labore ouis perdita quæſita & inuenta eſt,& in humeris pij paſtoris reducta? væ miſeris illis qui manus ſuas polluerunt in ſanguine innocentis. Sed & væ nobis ſi ingrati fuerimus. Si enim paſſus eſt pater vt vnigenitus flagellaretur,quanto magis patietur flagellari adoptiuos? Quem diligit dñs corripit. Quid ad hæc dicturi ſunt qui in delicijs ui- Pſal. 128. Prou. 3.

B uunt,nec cogitare quidem triſtia ſufferunt,ſed in terra paradiſum alterū ædificare conātur? *Milites autem abduxerunt eum intro,& plectentes coronam de ſpinis*. Spinea corona ēt viſibiliter ſignificat id quod Propheta dixit; Et peccata noſtra ipſe portauit: ſpinæ namque peccata deſignant,quæ animam pungunt & lacerant, nam & pp peccatū homini datæ ſunt,dicente dño;Cùm operatus fueris terram,dabit ſpinas. Corona aūt Chriſti ſpinea eſt,vt hoc indicio agnoſcas regnū Chriſti conſtare ſpinis,ideſt afflictionibus: & qualis rex Chriſtus,tales & nos reges facit.ſ.tribulationibus obnoxios. *Et genu flexo ante* Iſa. 53. Gen. 3.

C *eum illudentes ei*. Cùm regnum Chriſti tale ſit,vt inter ſpinas hæreat,non mirum,ꝙ rideatur & ſubſannetur à mundo; nam Euangelium eſt ſtultitia mundo:audientes enim Chriſtū eſſe regem, & interim ſpinis coronatum, ridentes cōtemnunt: audientes Euangeliū polliceri liberationē ab omnibus afflictionibus,& interim uidentes non alio comite quam Cruce aduenire,ſubſanant. *Ecce adduco*. Producitur Chriſtus à Pilato,ſicut erat indigne tractatus, hoc conſilio ut Iudæorū ſæuitiam mitigaret. *Ecce homo*. Quaſi dicat,videte an homo ſit;vel homini ſimilis,& non potius mortuo ſepeliendo,mirum ꝙ time- 1. Cor. 1.

D tis hunc regnaturum ſuper vos: etſi aliquando ſe dixit ueſtrū regem,videte qūo omnia ſibi ceſſarunt,ecce qualis rex,qualia inſignia. Veriſſime dictū,quia cùm in forma Dei eſſet,in ſimilitudinem hominum factus eſt. *Nos legem habemus*. Quaſi dicant,quandoquidem Pilate appellas ad legem noſtrā,producemus tibi eam, nā habemus legem, quæ iubet vt blaſphemi & Pſeudo Prophetæ occidātur,qualis eſt iſte. *Mihi non loqueris?* Quaſi dicat,negligis tuā ſalutē?cur non loqueris vt te abſoluam. *Tolle,tolle*. Puta dixiſſe Iudæos infelices,tolle à nobis regem,tolle princ pē, tolle ſacerdotē, ex nunc enim impletū eſt illud Oſeæ: Sedebūt filij Iſrael ſine lege,ſine principe &c. Phil. 2. Leui. 24. Oſeæ 3.

Et me-

Et meritò quidem, quia dixerunt, tolle saluatorem, crucifige E
propitiatorem. *Non habemus regem nisi Cæsarem.* Nolunt Iudæi Christum regem esse, Cæsarem malunt, Deũ negant, hominem eligunt. Verũ uana salus hominis, imo qñ solum Cæsarem nominarunt, omnes alios abijcientes, neminẽ excipientes siue Deum siue hominẽ, condigna sibi accipient præmia: à Cæsare nempe interfectionem & captiuitatem gentis, euersionemq; ciuitatis: neque aliquod auxilium inuenient ab hominibus vel à Deo; id quod factum uidemus. Vide quanta insania sit abijcere Deum. Reliquistis ergo Deum, & ipse reliquit vos. Discant igitur quantùm distet inter seruire Deo & F
Cæsari. *Misit ad eum vxor sua.* Nititur nunc diabolus passionem Christi impedire, videt enim per eam non Christum, sed se perdendum; quod ut citius impediret, accipit familiare sibi instrumentũ ad uastandos uiros. Sed tñ sicut olim Aman
Esth.7. perijt in patibulo quod Mardochæo parauerat, sic diabolus crucem Christo præparauerat, sed tñ ipse in ea perijt, & Christus deleuit, vt ait Apost. quod aduersum nos erat chirogra-
1.Cor.2. phum, spolians principatus. *Sanguis eius super nos.* O impios parentes, vno enim hoc uerbo & se, & totam posteritatẽ
Matt.23. perdiderunt, hoc est quod dixerat Christus; Vt ueniat super G
vos omnis sanguis. *Exuerunt eum purpura.* Ad maiorem confusionem, vt scilicet vel ex ueste cognosceretur, absconditus enim iam erat vultus eius, non habens speciem neque decorem. *Exiuit in eum qui dicitur Caluariæ locus.* O miserabilis exitus, educitur vt præuaricator, qui solus sine peccato erat, educitur vt magnus latro, blasphemus, & magnopere ir-
Psal. 68. ridetur. Impletum est illud; Aduersum me loquebantur qui
Matt.21. sedebant in porta. Nam qui antea magnifice exceptus fuerat, nunc sub onerosa Cruce affligitur: tunc constipatus erat discipulis, modo latronibus: tunc frondibus & uestimentis ornatæ H
erant uiæ, nunc per lutulenta & saxosa loca festinare compellitur: tunc ẽt pueri in laudes ora resoluebant, hodie impletur iniurijs & cõtumelijs. Amarus quidem calix Christo erat, ex ea vrbe excedere, quam tanti fecerat, vt eam diuitijs, potẽtia, regno, & religione, cęlo prope æquasset. Sed tñ in hoc exitu significatũ est, qñ eam esset derelicturus. *Exeuntes autẽ inuenerunt quendam.* Disce hic Deum fidelem esse, qui non sinat nos tentari vltra quã possumus, atque hoc consilio Simon ille obuiam Christo crucem portanti missus est. *Coegerunt vt tolleret Crucem.* Non vt Christũ beneuolentiæ gratia ali-

Pauet nobis Deus opportune.

quantum

A quantum refocillarent, sed vt maioribus supplicijs post secuturis, ipsum reseruarent. Nam quos mundus refocillat & gaudio implet, eos postea maiori dolore afficit, vt Israelitę initio summo honore ab Ægyptijs excepti sunt, sed vide quãta afflictio & angustia secuta sit postea. Dauid à pascuis uocatus est ad aulam regiam, sed postea mortis periculo coactus in exiliũ fugit, adeo mundi huius beneuolentia in maleuolentiam desinit. *Nolite flere super me*. Docet occasionem fletus nõ esse mala præsentia, quæ momentanea sunt, sed futura quæ æterna sunt, ideo subdit, *Quoniã ecce veniẽt dies*. Prædicit hæc de B captiuitate Iudaica per Romanos, sicut & fecerat dum supra ciuitatem fleret. *Si in viridi ligno*. Hoc est si ego qui peccatum non feci, & lignũ uiride appellatus sum, tanta pro alienis peccatis sustineo, quid patientur impij pro suis? *Dederunt ei bibere myrrathum vinum cum felle mixtum*. O crudelem impietatem, quæ nil omnino consolationis & misericordiæ præstat afflictis! Laborauerat dñs per totam noctem, nunc aũt cũ haustis uiribus & totus aridus eo loci uenisset ubi mori uolebat, vinum quod mærentibus & his qui amaro sunt animo, à fidelibus & pijs præstabatur, flagitiosi nebulones epotauerant, C in cuius locum myrrhatum vinum Christo supponũt, vt impleatur illud; Dederunt in escam meã fel. *Et crucifixerunt eum*. Sicut ex paradiso quatuor flumina profluunt irrigantia vniuersam terram, sic è quatuor locis corporis sui fontes sanguinis sacri aperuit, vt abunde esset quo immundi se lauarẽt. Quid commisisti dulcissime Iesu, vt adeo crudeliter tractareris? Quæ culpa tua, & causa mortis? quæ occasio tãti doloris? certe ego causa sum omniũ dolorum. O ingratitudinem nullo non supplicio dignam! Siccine gratias agimus? annon nos à peccatis absterrere debet hæc dñi crucifixio? Confixus qui- D dem dñs Cruci, in altum substollitur, tanquã verus mediator Dei & hominũ. Respice igitur sancte pater de sanctuario tuo, & de excelso cęlorũ habitaculo, & intuere hanc sacrosanctam hostiam, quam tibi offert hic magnus pontifex noster, sanctus puer tuus Iesus, pro peccatis fratrum suorũ, & esto placabilis super multitudine malitiæ nostræ. Ecce vox sanguinis fratris nostri clamat ad te de Cruce. Respice dñe in faciem Christi tui, qui tibi vsque ad mortẽ obediens est: ne recedant ab oculis tuis cicatrices vulnerum eius, vt memineris quantam satisfactionem pro peccatis nostris ab eo receperis. Respice pater pijssime cũ qui patitur, & reminiscere pro quo patitur: aspice

Marginal notes: Gen. 47. Exo. 1. 1. Reg. 16. 1. Reg. 21. Luc. 19. Psal. 68. Simile. Gen. 2. 1. Tim. 2. Gen. 4. Psal. 83. Phil. 2.

Dei quidem ipsius & hominis pęnam, & releua hominis misc E
riam. Sed & tu miser peccator vide hostiā qua redemptus es, sanguinem quo ablutus es, pęnam qua pro peccatis tuis satisfa ctum est, vincula quibus absolutus es. Vide manus, quæ soluerunt mala opera quæ tu fecisti: vide pedes, qui quod tui pedes deliquerunt, abstulerunt. Intuere Christum crucifixum: nusquam enim amabilior eius cōspectus est: manus habet apertas ad largiendū, pedes affixos ad manendum, brachia extensa ad suscipiendū, caput inclinatū ad osculandum, caue igitur ne ti-
Isa. 65. bi exprobetur illud, Tota die expandi manus ad populum nō credentem: tum ēt extendi manus meas, & non erat qui respi F
ceret. Vide homo quid pro te patior: ad te clamo qui pro te morior: vide pęnas quibus conficior. *Et crucifixerunt cum eo duos latrones.* Congrue aūt Christus inter latrones crucifigitur, quia pro latronibus patitur. Verùm sicut hic latronū alter damnatur, sic non oēs saluantur qui crucem ferūt. Vide igitur vt tua crux cedat tibi ad salutē, quod fit dum in Christum credis: eiq; fide & charitate adhęres. *Vah qui destruis templum Dei.* Quem iam alapis & sputis contingere non ualent, conuitijs incessunt. *Liberet eum si vult.* Quasi dicant, iam videtis oēs populi quam seductor sit: qui enim seipsum non pōt salua G
re, qūo liberabit vos? nobis credite, non penderet in ligno nisi
Deut. 21. esset maledictus à Deo, nam maledictus omnis qui pendet in
Gal. 3. ligno. Sic igitur se putant omnia miracula eius in nihilum redegisse. *Pater remitte illis, quia nesciunt quid faciunt.* Certus quidem sum hoc meo holocaustomate ante conspectum tuū, nil sanctius, nilq; felicius ascendisse vnquā. Proinde pater
Hebr. 5. conscius ego misericordiarum tuarū, inter illa ipsa sacrificia cū lachrymis & clamore valido occurro, in fide nihil hæsitans postulo, ignosce populo tuo, dele hoc sanguine meo iniquitatē populi tui. Quid enim iam restat pater, cùm tā abunde satisfa H
cio, nisi vt iram ponas, & dimittas illis, atque gratiarū fluenta effundas? Te vt patrem, nō ut iudicē inuoco, vt dimittas oro,
Gen. 4. nō vt vindices: nec.n. vindictā de terra, vt sanguis ille Abelis, ita & sanguis meus clamat, nisi forte quis suæ ipsius saluti consulere noluerit. *Nesciunt quid faciunt.* Nunquid gentem igno
Leui. 4. rantē perdes? Adimplerunt quod in Leui. mandasti; Si omnis Israel per ignorantiā peccauerit, offerat pro peccato vitulum. Ecce me obtulerūt tā in vitulis, quā in alijs sacrificijs signa-
Isa. 53. tū. Vides quam verè dictū sit; Et pro transgressoribus orauit? *Domine memento mei.* Qui cū tāta fide ad te curro, me mouet

com-

A compassio,& inaudita patiẽtia tua in tantis malis,maximè asit quòd etiam nũc pro eis oras.Nõ humana sunt hæc, sed supernaturalia,& diuina,igitur memento mei. Non audeo maiora petere,peccator sum,indignus sum omni gratia. tñ memento mei:me vel cũ catellis participem fac de micis. Nec in hac vita quidquam temporale peto,sed dum veneris in regnum tuum, illic memento mei.Circa hanc latronis orationem primo considera inscrutabilia iudicia Dei: cõfitetur latro dum Apostoli diffidebant.disce igitur hic,ne quenquam quãtumcunque malus fuerit,iudices:potest enim Deus in momento illum cõuer- Mat. 15. *Iudicia Dei inscrutabilia.*

B tere. Secundò considera hic pulchram latronis illius mentẽ & fidem:nil habebat nisi cor & linguam liberã,& hæc duo Christo obtulit,vt corde crederet,& ore confiteretur. *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.* Quasi dicat,quamuis tu modicum quid petere videaris,nempe vt tui meminerim: ego tamen te amplissimis afficiam præmijs.Quid.n.fide tua admirabilius?Quid sanctius?à cunctis obliuioni datus sum:qui iuxta me erant,à longe stant, noti non cognoscunt, amici facti sunt inimici,discipuli fugiunt, Petrus me negauit, Iudas vendidit, alij palantes quasi oues sine pastore dispersi sunt:tu vero latro Roma. 10. *Respondet Christus latroni.*

C ex ferarum latibulis,ex nemorum speluncis aduenis,& magno affectu occurris,amicis fidelior,& discipulis cõstantior,credis, speras,adoras, ingratos confundis, blasphemos corripis, condemnato innocentiæ testimonium fers, & qua sola potes, pro me lingua pugnas; vides me vt scelestum malefactorem,agnoscis tamen vt sanctissimum redemptorem.Vides consortem in pœnis, inuocas vt dominantem in cælis. Verè nec sanguis nec caro reuelauit tibi,sed pater qui in cęlis est.Credidit Abrahã, sed loquenti è cælo: credidit Moyses, sed de medio ignis loquenti. Credidit Isa. sed super Thronum excelsum sedenti: Mat. 8.

D credis & tu,sed in Cruce ignominiosa pendenti,non secus acsi miraculis clarescerem, virtutumque operibus magnificarer. Tantam fidem in Israel non inueni: sanctæ igitur fidei fructum nolo diu expectes.Age fiat tibi secundum fidem tuam, hodie mecum eris in paradiso,hodie salus tuę domui facta est. *Stabat autem iuxta Crucem Iesu mater eius.* Stabat mente, à fidei enim integritate,charitatis perfectione,virtutum culmine,necaliquando cecidit,nec descendit,non fugit,nõ destruit, sed parata mori cum filio imperterrita & immobilis stetit: stetit & morum honestate, quamuis enim tanta amaritudine repleta esset,nil tamen indisciplinatum legitur fecisse. *Fides virginis quã excelsa fuerit.*

Iuxta Crucem. Quid tibi & Cruci virgo sancta? quæ partici E
patio despectionis loco, & Dei templo? Quæ conuentio aereæ
maledictionis, & armarij benedictionis? Tu bona genitrix per
manes, tu stanti in Cruce, stando iuxta crucē miserandam exhibes
societatē, patiens ibi inuisibiliter in corde, quidquid ille
Fides immobilis in virgine. visibiliter patiebatur in corpore. stabat tāquam mater circa lectum
filij morientis, videbat eum ligatū, & soluere nō potuit:
saniem in faciem fluere, & abstergere non potuit. Videt caput
inclinatum, quod sustentare nō potuit. *Mulier, ecce filius tuus.*
O quam cōmutationem! Ioannes ei pro Iesu traditur, seruus
pro dño, discipulus pro magistro, filius Zebedæi pro filio Dei: F
quantis putas doloribus hoc verbum cor matris cumulauit?
interim tamen fide persistit immobilis. *Deinde dicit discipulo,
ecce mater tua.* Docemur autem hoc verbo curam solicitam
& honorem impendere parentibus, compati afflictis & consolari
mæstos. Vides me morti propinquum, vides matrem desolatam,
vides aduersarios multos, eam igitur tibi commendo, &
tuam facio: ecce ergo quæ mea, iam tua mater est. Tu igitur
quod filium decet, eam serua, & dilige, eique ministra. Si eam
agnosces matrem, ego te agnoscam fratrem. *Et circa horam
nonam.* Cū valde eius dolor augeretur, tribus enim horis iam G
pependerat in Cruce, sine aliquo refrigerio: totum enim corpus
tribus vel quatuor clauis sustentabatur, nec igitur dolorē
pedum nec manum mitigare aliquo modo valebat. *Clamauit
Iesus voce magna.* Primò ad insinuandam in ipso naturę humanæ
veritatem, cui passio maximam infligebat pęnam, secundò
ad ostendendum suæ passionis magnitudinem, quæ licèt omnium
pateret oculis, tñ multa fuerunt in eo interiora mæroris
Psal. 118. incrementa, & hæc per clamorē ostendit. *Eli, Eli.* Quasi dicat,
Expostulatio seu lamentatio Christi. Deus meus, Deus meus, cùr deseruisti me? Quasi diceret, tribulatio
& angustia inuenerunt me, & per momenta singula H
dolores mortis ingrauescunt, ac maximis doloribus afficior.
Creaturæ mihi resistere videntur, nā vulgus conuiciatur, pontifices
blasphemant, à latronibus contemnor, Apostoli abnegarunt,
amici fugerunt, Sol lumen suum subtraxit, & tu Deus
meus taces? nō adiuuas & consolaris? Præterea mærores meos
exagitat nominis tui offensa, materna angustia, discipulorum
timor, pusillorum scandalum, crucifigentium error, denique
sanctorum omnium qui fuerunt, sunt, vel futuri sunt, pro nomine
meo susceptæ angustiæ. Quam maxime ēt scelus ingratitudinis
illorum, qui post secula peccaturi sunt: iam igitur dicam,

A cam, Torcular calcaui solus, & de gentibus non est vir mecũ: mala pro bonis retribuuntur. Quidam autem dixerunt, Eliam vocat iste. D. Hie. putat Romanos fuisse milites, non intelligẽtes Hebræi sermonis proprietatem. Secundũ alios verò Iudæi erant, qui vulgo verba Christi deprauabant. *Sitio.* Quin & animum ẽt inexplebilis quædam sitis angit: tuam enim salutem ò homo, magis quam aquam sitio: tuam redemptionem magis q̃ meam refocillationem desidero. Te sitio: nec gustare modo, sed totũ intra viscera mea, haustu charitatis traijcere & sorbere cupio. Tu meam sitim restinguis homo: si famelicos meos Isa. 63. Psal. 34. D. Hiero.

B cibaueris, sitientes potaueris, nudos amicies, vagos colliges hospitio, ægros & captiuos inuiseris, & redemeris, tũc meã sitim restingues: si ignorantibus lac eruditionis propinaueris, panẽ doctrinæ fregeris, impios corripueris, iniuriasque dimiseris. Hæc mea sitis, quę in mẽbris meis dispersa, in me collecta est. *Pater in manus tua commendo spiritum meum.* Quasi dicat, tibi pater optime, cui gratitudo omnis debetur, & ad cuius nutum omnia salua & tuta sunt. Tu Principium, finisque rerũ, à te bona proficiscũtur, par est vt ad te redeant, eoque fidentius se tibi omnes commendent, quo nihil tibi gratius, nilque dul- Apoc. 22.

C cius, q̃ paterno osculo & summa clementia redeũtes excipere creaturas. Tu filiorum sinus optatissimus, tu nautum tutissima statio, pax & securitas animarũ. Exitum itaque vitæ meæ tibi commendo, vt qui tot tantaque mihi semper contulisti, meque semper exaudisti, hac hora mihi nõ desis. In manus.n. maiestatis tuę rerum omnium opifices & conseruatrices, commendo spiritum meum, cùm tu singulariter in spe cõstitueris me. In pace in teipso dormiam & requiescam. Refloreat caro mea, & quem concidisti saccum, circundetur lętitia: accipe ẽt animas in manus tuas, quas in manibus meis descripsi. Hæ *Ad Deum tuto confugimus.* Psal. 3. Psal. 4. Psal. 29.

D męę manubiæ sunt, spoliaque ex hostis faucibus erepta. Hæc mea venatio, accipe & comede, vt benedicat mihi anima tua. Hęc mea erratica ouis, quam humeris meis reportaui: hic denarius quem inueni, gratulare & gaude mecum: has ego in manus tuas commendo, pro quibus trado spiritum meum: ex manibus tuis nunquam excidant. Pater vnice, qui aperis manum tuam & imples omne animal benedictione, noli eas à sinu tuo dimittere, sed serua, & foue. Docemur hic quò dirigamus oculos instante mortis hora, nempe ad Deum: docemur etiam in hoc verbo perseuerare vsque in finem. Gen. 27. Luc. 15.

Inclinato capite tradidit spiritum. Sic summus sacerdos no

ster sacrificium vespertinum consummauit quidem præclarissime. Sic vita mundi mortua est, origo veri luminis extincta, sic fons omnis vitæ, in quo omnia viuunt, defecit, vt mortis ob noxios liberaret. Sic cælestia illa lumina oculorũ suauissimorũ obscurantur in morte. Sic pectus sacratissimũ sapientiæ æternæ, & thesaurorum gratiæ, priuatur vita. Sic patri tali obedientia vsque ad mortẽ, pro nostra inobedientia satisfecit. Væ tibi impia Synagoga, quæ omni fera crudelior, vitam deuorasti Iesu, qui tibi magister & sponsus à paterna charitate missus fuit. Sed & væ tibi cor ingratum, omnique lapide durius, quod ad tanti piaculi recordationem non scinderis: quam districte exquiritur sanguis ille innocens à te? Agamus igitur gratias amplissimas ei, qui per immensam charitatem suam, nos tam laboriose, tantisque cum afflictionibus redimere voluit. E F

Moritur Christus.

Obediuit Xp̃s patri vsque ad mortem.

APPENDIX.

2.Reg.1. Si Dauid à mulieribus Israeliticis postulabat, vt lamẽtarentur pro morte Saul & Ionathæ, quos vocat amabiles & decoros, quanto magis flere debemus Christi mortem, & matris suæ angustias, qui speciosissimi omnium sunt, & sicut in vita

2.Reg.1. dilexerunt se, ita & in morte non sunt separati? si multitudo

Num. 20. filiorum Israel tantopere defleuit mortem Aaron, quanto magis deflere debemus in morte summi sacerdotis Iesu Christi? G Aaron moritur, vt introducat populum in terram promissionis: & Christus vt introducamur in cælum: ille in quodam mõte, hic in monte Caluariæ. Congrue quidem virgini in tanta

Thre.3. angustia positæ, dici potest illud Thre. Magna est velut mare

Simile. contritio tua. Tantum enim excedit dolor tuus, quantum mare flumina omnia: & sicut in mari omnes aquæ plenæ sunt amaritudine, sic tu plena es vndique dolore.

Dan.13. *Vbi erat hortus.* In horto quidem erat Susanna, cùm iniqui illi senes ad eam accesserunt, & se lauabat: sic ad Christum H comprehendendum accedunt iniqui Pharisæi, postquam se sudore sanguineo lauerat.

Venit Iudas. Qui vilissimo pretio Christum vendidit, adeo vt pretium non excesserit nouem argenteos nummos nostros.

Ioan 1. *Ecce homo.* Quasi dicat, Ecce agnus Dei, sicut indicauit Ioannes. Sed vide obsecro quam ignominiosa semper fuerint Christo omnia media quæ perquisiuit Pilatus: nam misit eũ ad Herodem, & ibi illusus est. Item proposuit eum cum Barraba, & potius elegerunt Barrabam. Præterea flagellauit eum, vt hac ratione indulgerent ei, tamen petunt vt crucifigatur.

Cæterum

A Cæterum conſidera etiam quam ignominioſe præcederet præco cùm Chriſtus ad Crucem duceretur, publicans hunc eſſe virum blaſphemum & ſeditioſum, qui ſeducebat turbas, & ſe filium Dei faciebat. Conſidera etiam quanta eſſet crudelitas tortorum, qui Chriſtum nudum in Cruce affigerent, & veſtibus ſuis ſpoliatum. Figura fuit Ioſeph, quem ſpoliatum fratres in ciſternam ſiccam demiſerũt:ſic enim Phariſæi Chriſtum in Cruce arida relinquunt ſiti confectum, nec tamen ei calicem aquæ porrigunt & propinant. Gen. 37.

B Feria VI. in Paſſione Domini.

CONCIO SECVNDA.

HOc *ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu.* Phil. 2. Maximopere, quidem in hoc paſſionis myſterio ponderandus eſt amor ille ineffabilis Chriſti dñi, quo motus, ſalutem noſtram operatus eſt, adeo vt ſi grati eſſe volumus, debemus iugiter ipſum diligere ſemper, eique obedire. Hunc tñ amorem admirans regius vates dicebat; *Amor Xpi ineffabilis.*
C Excelſus dominus, & humilia reſpicit. Item, Humilia reſpicit in cælo & in terra. Vide quomodo propter amorem tam infimæ creaturę, ſubierit dominus atrocia tormenta & afflictiones. Sanè ſicut olim viri opulentiſſimi ſtatuam ſuam in conſpicua domus parte collocabant, vt ex ea dñi ædium notitia aliqua haberetur: ita Deus in paradiſo hominem ad imaginem ſuam creatum conſtituere voluit: & ſicut illi iniuriam ſtatuę ſuę factam, pro ſua accipiebant, ita ẽt Deus iniuriam à dęmone inuſtam ipſi homini, quaſi ſibi factam accepit, eamq; vlciſci volens, filium ſuũ miſit in mundum, qui per Crucem ſuã Pſal. 112. & 137. Simile.
D & paſſionẽ, hominẽ liberaret à dæmonis acerbiſſima ſeruitute atque tyrannide. Cęterum quãuis intolerabiles ſuſtinuerit labores Chriſtus, maior tñ fuit ineffabilis ille amòr, quo ipſos patiebatur. Ita ẽt ſolet Deus dare amorem maximum, vt patiantur ſerui ſui labores, qui alioqui viderentur intolerabiles. Sic videmus quòd cùm parentes tantos ſuſtineant labores in educatione liberorũ ſuorũ, ꝑpterea dedit eis Deus maximũ quendã amorẽ, vt hac ratione labores oẽs faciles redderẽtur. Sic vel in ipſis auibus & feris videmus, quòd pro defenſione natorum, morti ſe libenter exponant. Quare Chriſtus dominus quamuis merũ calicem laborum & afflictionum biberit, Gal. 4. Simile.

 nihilo-

nihilominus tamen propter eximiũ amorem,quo nos comple E
ctebatur, videbantur adhuc illi tales labores leues. Vnde ꝙ
Ioan. 19. dixit,Consummatum est, aliqui cum interrogatione legunt.
Quasi diceret,nũquid restant adhuc plures labores,quos pro-
pter hominẽ sustineam? Quãuis ergo quotidie moreremur
propter Christum, nunquam tñ vel minimam partem tanti
amoris compensaremus.Vide enim quò tandẽ deuenisset mi-
seria nostra,ut cùm Deus sex diebus omnia creasset, nihilomi
nus tñ in reparando hominis lapsu, per trigintatres annos om
nia reparare debuerit, vt intelligamus quam perniciosus esset
lapsus,qui tanto remedio tãq; ineffabili opus habuerit.Quid F
ergo respondebimus in iudicio,cùm ratio à nobis exigetur hu
ius tanti amoris? Certè tanto futura est pœna nostra maior,
quanto negligentiores in huiusmodi beneficijs recolendis fue
Matt.26. rimus. Venit ergo infelix Iudas ad principes & Pharisæos di-
Coloss.2. cẽs; Quid vultis mihi dare,& ego eũ vobis tradam? satis cõ-
Horo. in stat ꝙ furtiuã rem vendas miser,cùm tam vili pretio eam tra
declarat. das: non enim consideras hunc quem vendis eum esse, in quo
Matt.5. sunt absconditi omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei.Sal-
Psal. 146. tem ad agricolas venditurus eum debebas accedere, dicens ꝙ
Iudas vili eum ipsis uenderes,qui solem suum oriri facit super bonos & G
pretio ven malos,& pluit super iustos & iniustos. Item qui operit cęlum
dit Chri- nubibus,& parat terræ pluuiam.Vel ire poteras eum uenditu
stum. rus medicis & chirurgis,dicẽs te eum uendere, qui uisum cę-
Psal. 101. cis restitueret,surdis auditum, claudis gressum: qui paraliti-
Psal. 146. cos sanaret,& denique mortuos suscitaret.Vel poteras ad opi
fices accedere, dicens te eum uendere uelle, qui fecit Solem,
Matt.1. Lunam,& Stellas,cuius opera manuum suarum sunt cœli: &
Prou.8. qui numerat multitudinẽ stellarum, & omnibus eis nomina
Psal. 75. uocat. Vel poteras ad nobiles & illustres accedere,dicens te
uelle eũ uendere, qui esset de stirpe Dauid: & eũ per quem H
reges regnant, item de quo dr̃,quòd auferat spiritum princi-
pum:uel saltẽ uendere eum debebas alicui,qui eum bene tra
ctaret,non aũt indigne,sicut isti pharisæi & scribæ.Aut pote-
ras eum matri suæ uendere,quæ quantocunque pretio ipsum
tibi emisset,etsi uestes sibi omnes essent uendendæ.

Porro satis quidem intelligitur quãta esset Passio Christi,
siquidem ex sola tormentorum memoria & recordatione su-
Sudor sã dorem emisit sanguineũ Christus in horto. De multis marty
guineus ribus quidem legimus, ꝙ quamuis in maximis tormentis uer
Christi. sarentur,& in feruenti dolio positi essent,nihilominus tamen
sibi

A sibi uidebatur ꝙ in amœno aliquo loco uersarentur & constituti essent: cur igitur dices tu, nõ tale quidpiam Christo euenit? Ad quod dicendum est, ꝙ martyres ipsi pura tormenta, & sine admixtione alicuius consolationis non accipiebant; at uerò Christi domini pura fuerunt, & non permista aliqua consolatione, ex quo factũ est etiam, ut tormenta omnia reliquorum martyrum, eius tormẽta excederent & superarent. Adde ꝙ Christus pro peccatis non quidẽ proprijs, sed aliorum omnium patiebatur, ac propterea tantopere tormẽta ipsa persensit; nam martyres plerique etiam pro proprijs patiebantur, *Cur Christus tantũ sẽtiret tormenta.*
B quanto minus pro alienis? at uerò Christus labores nostros tulit, & peccata nostra ipse portauit, atque lauit nos in sanguine suo, & propterea purum passionis calicem ebibit. Attulerat autem secum tres discipulos ad orãdum in horto, ut ipsis more hominum & eorum colloquio & societate, aliquo pacto consolaretur, sed tamen ipsi non poterant uigilare, uel unica tñ hora. Vnde poterat Christus dicere, Cõsolantẽ me quæsiui, & non inueni. Voluit per omnia fratribus assimilari, ut misericors fieret. Magna igitur fuit Christi afflictio, ut eos quos existimabat sibi fore solatio, uideret tamen dormientes. Sicut Isa. 53.
C etiã in Cruce solam matrẽ uidit, & discipulum unũ, cùm reli qui fugissent. Hic etiam solummodo à discipulis auulsus erat quantum iactus est lapidis, ut posset eorum conspectu consolari, cùm antea id non perinde solitus esset facere, sed potius ad intima deserti semigrare. Orat igitur Christus patrem, ut intelligamus humana solatia parui quidem esse ponderis, & propterea ad cœlestia confugiendum esse: procidit autẽ in faciem, ut intelligamus quanta cũ humilitate fieri debeat oratio nostra: itẽ perseuerat in oratione, ut nos doceat orare, & non desistere, sed potius orando perseuerare: orat ẽt patrem, Luc. 6. *Oratio portus afflictorum.*
D ut nos doceat quanta cum fiducia orare debeamus, siquidem paternus amor facilè nobis concedet, quæ utiliora nobis fuerint: remittit ẽt omnia uolũtati patris, ut nos pariter idipsum faciamus in orationibus nr̃is. Vnde Iac. ait; Qui.n. non credit, non æstimat se aliquid accepturũ Conformat ẽt suã uoluntatem uoluntati patris; quia quãuis multi essent modi redimendi humanũ genus, nullus tñ modus erat conuenientior isto. Iaco. 1.

Simon dormis? Tu inquam, qui tantã constantiã præteferebas? vt inde discamus, quanta sit fragilitas nostra, nisi semper diuina nobis adsit protectio. Vocat eum Simonẽ, & non Petrũ, quia inconstantia ista non uidebatur nomẽ Petri mereri *Nil boni sine Deo prestare valemus.*

Psal. 61. *Vna hora*. Quasi dicat, inde intelligas quam mendaces sint E
Negligétes sumus in salute animæ. filij hominum in stateris. In quo nostra secordia reprehenditur, qui in virtute tã trepidi simus. Redit aũt rursus ad orandum, vt intelligamus quòd postquã docuit concionator populum, debeat ad orationẽ redire; nam primò orauit vt fructum aliquem animarũ reportaret, postea orat concionator vt perseuerent auditores in ea doctrina sancta quam audierunt. Et quamuis leue quiddam videretur ꝙ dormirent discipuli, nihilominus tñ inde in alia maiora deuenire debebant: sic ergo nos non debemus quæ leuia etiam sunt mala patrare, ne inde ad grauiora labamur. Porro si tãtopere tormenta ipsa futura F coangustabant Christũ, quid quæso sentire debet impius, qui paulo post in æterna supplicia & tormenta præcipitandus est?

Cõprehenditur Christus. Quantam in hora mortis sentiet angustiam & agoniam? Cæterũ accessit postmodum proditor Iudas cum armatorũ cohorte, & osculatur Iesum. Dic quæso miserabilis homo, qui conquereris tantopere tibi graues fieri iniurias: quænã obsecro grauiores esse possunt iniuriæ tuæ, his iniurijs Christo inflictis ẽt à discipulo suo? quẽ in senatũ Apostolicũ cooptauerat, quem dispensatorẽ suum fecerat, & cuius pedes lauerat, ac tandẽ cui pretiosissimũ corpus & sanguinẽ tradiderat? Et G tñ benigno eum vultu excepit, & osculatus est eum, atque amicum appellauit.

Simile. Tu vero vel si leui aliqua contumelia fueris ab aliquo affectus, statim expostulas, & magnas excitas tragœdias, vellesque aduersarium tuũ statim mori & interire. Rursus hic diligenter considerare debes, nũ vt Iudas proditor sis: siquidẽ illum proditorẽ appellamus, qui castrum aliquod sibi à rege cõmissum nõ custodit fideliter & vigilanter, sed potius illud hostibus & aduersarijs prodit: sic ergo tu proditor es cẽsendus, qui animæ castrũ tibi à summo rege traditũ, non custodis diligenter, sed potius permittis, vt sua ibidẽ vexilla hostes erigant & extollant, qui tñ diuinitus multa habes auxilia H & adiumenta, quibus te possis defendere: sed tñ per consensum mortalis culpæ te statim hosti tradis: & quamuis tibi videatur corpus bellissime valere, anima tñ ipsa misere perit, sicut gladius illæsa remanente vagina, à fulmine comburitur?

Simile. *Quem quæritis?* Vide quam cæci essent Iudæi, qui ipsum
Acto. 9. non cognoscerent. Sic Saulus interrogabat, Quis es domine? Quid ergo sustinebunt miserabiles impij in iudicio, si hic vnica tantũ Christi voce tantopere absterrentur. Satis quidem impij isti intelligere potuerunt, ꝙ voluntarie Christus pateretur,

A retur,quãdoquidem vel vnica tm̃ eius voce se tantopere prostratos videbant, vt inde intelligamus quam parum resistere valeat Deo humana potentia. Qui ergo iudicãdus id præstat, quid putas facturum esse cùm iudex omnium adueniet? *Sinite hos abire*. Mirabile etiam illud est, quomodo tot homines armati non ediderint stragem magnam in discipulis, atque eos ad internecionem perduxerint, & præsertim cùm Petrus ipse auriculam Malcho amputasset. Veruntamen verbum Christi tantas habebat vires, vt eius potentia penitus cõprimerentur & frænarentur. *Amice ad quid venisti?* Quasi dicat, hactenus *Verus amicus Christus.*
B amici quidẽ fuimus, neque mea quidem causa disluta est amicitia. *Ad quid venisti?* Quis te decepit? qũo ad tantã deuenisti miseriam? *Calicem quem dedit mihi pater*. O Petre tu videris respicere ad iniurias, quæ mihi infliguntur, potius quam ad patris mei voluntatẽ. hanc ergo consideratione exemplo Christi nos inire debemus, cũ aliquis nos contumelijs, aut iniurijs affecerit. Porro cõsidera quam inuerecundus & effrons fuerit Iudas, qui ẽt ante discipulorũ conspectum, non veritus fuerit tanquã proditor accedere ad magistrũ suũ, & eum sub pacis osculo prodere Iudæis. Videas ẽt aliquos hoc tempore
C adeò procaces & effrontes in peccando, qui non verentur etiã publice peccata sua & facinora patrare. Vnde Hiere. ait, Frons meretricis facta est tibi. Itẽ, Ceruix tua ferrea, & frons ærea. *Abierunt retrorsum*. Qui tñ armati erant, vt inde intelligas quã parum possit summa potẽtia: eadem ẽt facilitate præstare poterat, vt terra eos absorberet. Vnde Psal. Reges monet dicens; Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terrã. Quamuis enim potentissimũ exercitũ attulissent, nihil tñ prę stitissent, nisi ipse volũtariẽ se obtulisset. *Ego sum*. Hoc quidẽ verbum est malis maximo terrori, vt cõstat ex hoc loco, & tñ
D bonis est maximæ consolationi. Siquidẽ cùm Apostoli essent foribus clausis propter metũ Iudæorũ, accessit Iesus, & ait illis, ego sum, nolite timere. Mali ergo audient illud Zachariæ in iudicio, Ego sum in quem pupugistis. Vide ẽt quantopere examinati fuerint fratres Ioseph quem vendiderunt in Ægyptũ. Tum ẽt in eo quod dr̃, abierunt retrorsum significatur ꝙ mali quidẽ in deteriora semper tendunt. Item considera etiã quantus esse deberet horum armatorúm terror, vt nemo pro Christo responderet, ex tam multis quos curauerat: siquidem ipsi etiam Pharisæi populo suaserant, quòd si ipsum impunitum dimitterent, eorum ciuitas prorsus corrueret.

Hiere. 3. Isa. 48. Psal. 2. Mar. 14. Luc. 24. Zach. 12. Gen. 45.

Quanto autem cum impetu ducerent Iesum ad Annam pri- E
mum,satis ex eo vr̃ constare,ꝙ dixerit Christus, Tãquam ad
latronem existis. Tum etiam quia omnes discipuli relicto eo
fugerunt. Cùm autem à põtifice interrogaretur de doctrina,
& discipulis noluit tanquam prudens pictor de discipulis re
spondere, quos fugisse nouerat, sed pictorum more quæ in-
honesta erant,velauit & obtexit: vt inde discamus vt defectus
proximorum nostrorũ nõ propalemus & publicemus,sed po-
tius eorum famę consulamus. Cùm ergo de doctrina respon-
disset. *Vnus assistens ministrorum dedit alapam Iesu,dicens, Sic*
respondes pontifici? Quam tñ iniuriam patientissime sustinuit F
Christus,vt nos erudiret qũo iniurias patienter sustinere de-
beamus. Credibile etiam est,ꝙ illi diceret pontifex, ꝙ multa
miscuisset falsa & impia dogmata cum sua doctrina, & quasi
venenum cum melle,vt populum deciperet, & propterea, si
nunc vellet resipiscere,& à simili doctrina abstinere,facile pę
nitentia aliqua sibi ab ipso imposita,liber euaderet. Cui tñ re
spondet Christus. *Ego palam locutus sum mundo.* Quasi dice
ret,qui malè & hæreticè dogmatizant, solent per occulta lo-
ca & clanculum doctrinam suam prauã seminare, at verò ego
palam locutus sum, & non in occulto. *Quid me interrogas?* G
Quasi diceret, num meæ responsioni assentiri vis? interroga
auditores meos,& eos,qui interuenerũt cũ prædicarẽ publi
cè: & antequam doctrinam meã condemnes, prius diligẽter
à fide dignis inquirito de ea: nolo tibi aliquos assignare,à qui
bus de ipsa inquiras,sed tu ipse elige quos volueris. *Dedit ala
pam Iesu.* Vide quanta esset horũ malitia,quãque floccisace-
rent Christum dñm, vt ẽt ante iudicis præsentiã non vereantur
Christũ cędere & percutere. Nil tñ simile legimus in mar
tyrio sanctorũ,ꝙ sine iudicis decreto auderet quis priuatus au
toritate propria eos indigne tractare. Et tñ hic debacchantur H
isti pharisæi contra dñm, qui tñ scientiam legis habebant, &
Dei cognitionẽ. Sed tamen vide quam patienter tantã iniu-
riam tulerit Christus,qui vtique iustè cõqueri poterat de iu
dice,ꝙ tantam crudelitatẽ ante præsentiam suã, tantamque
iniquitatem & iniustitiã sustineret, adeò vt potius videretur
tribunal sathanæ, q̃ alicuius iudicis. Sed nihil horum dicit,
quin potius mansuetè respondens, ait: *Si male locutus sum,
testimonium perhibe de malo.* Vide quomodo hic reprimatur
cupiditas nostra & appetitus vlciscendi nos, cũ iniuria aliqua
nobis infligitur,statim namque cũ quis nobis iniurius fuit, de-
vindi-

Ducitur Christus ad Annã.

Iniurias diligenter sustineamus.

Simile.

Testes quales esse debeant.

Poterat Christus iustè cõqueri de iniquissimo tribunali.

A vindicta cogitamus: item maledictum pro maledicto rependamus,& iniuriam iniuria repellimus, atque contumeliã contumelia, imò verò interdũ solemus grauiorem sumere vindictam, quã fuerint iniuriæ quibus nos affecerunt. Sed non ita se gerit Christus, cùm tñ posset iuste conqueri: sicut ẽt iustè Apost. conquestus est, qñ ex decreto ẽt iudicis ipsi alapã inflixerunt, ait enim: Percutiat te Deus, paries dealbate. Quamobrem patienter iniurias pp Deum toleremus exẽplo Christi: siquidẽ ex impatientia nostra fructum nullũ reportamus: ex patientia verò maximã consequimur vtilitatẽ, & maximè B Deo placemus: si aũt impatiẽtes simus, solet statim dæmon nobis vindictã suggerere, atque hoc pacto, vnde dulcissimum mel reportare debemus, inde potius venenum sugimus. Quare in ipsis iniurijs, quę nobis infliguntur, cõsideremus diligenter, quòd peccata nostra in causa fuerunt, vt Christo tã ignominiosa incuteretur alapa: qui enim occasionẽ dãni dat, damnum dedisse vr. Videtur quidem huic pontificis ministro, qui alapam Christo impegit, quòd hoc pacto rationes oẽs quas reddebat Christus suæ doctrinæ, solueret & dilueret, cùm videret se & suũ pontificem talibus rationibus conuictũ. Vnde C ait, *Sic respondes pontifici?* Quasi diceret, paulo quidem vrbanius ante dñm meum loqui debebas, ac præsertim cùm ipse doctrinam tuã tanquam falsam & erroneã reprehendat; oportebat igitur, vt te eius cẽsuræ submitteres, atque in posterum quid ipse tibi circa doctrinã tuam præscriberet, diligenter attenderes. cùm ergo videret Christus plurimũ interesse suorũ auditorum, & eorũ qui conuersi fuerant, & crediderant in eũ, vt pro doctrina rñderet, idcirco respondit dicens: *Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo.* In quo nos quidem instruere voluit, qũo intrepide & constanter sanam & catholi- D cam doctrinam defendere debeamus. Cæterùm cùm à Cæsare prohibiti quidẽ essent Iudæi, aliquẽ morte punire & plectere, idcirco ipsum ad Pilatũ equidẽ detulerunt tanto certè cum impetu & tumultu, vt vehementer id miraretur Pilatus, non solum videlicet tm̃ strepitum & tumultũ, sed ẽt tantam videns Christi patientiam & modestiam. Vnde ait: *Quam accusationem affertis aduersus hominem hunc?* Quasi diceret, ego quidem talem strepitum & tumultum in nullo alio reo ad me deducto expertus quidem sum, & miror, quòd Ecclesiastici præsertim viri, tum quidem sacerdotes, tum etiã Pharisæi, & qui tãtam præferunt sanctimoniam tanta cum commotio-

Acto. 23.

Iniurias quibus cõsiderationibus sustinemus.

Adulatorum conditio.

Ducitur ad Pilatum.

motione hunc ad me adducant: vidi potius sæpe vestri status E
homines reos potius defendentes, & pro eorũ liberatione intercedentes: vos verò domũ meam ingredi nõ audetis, ne contaminemini, & tñ tanto cum tumultu reum hunc ad me adducitis, & clamatis magnis uocibus, vt eum ẽt inauditum crucifigam. Miror profectò vos præsertim id facere, cùm tam scru-
Matt. 23. pulosæ conscientiæ apud oẽs videri uelitis, & quidẽ camelum deglutitis, & tñ culicem liquatis & fastiditis. Cùm igitur perseuerarent in suis clamoribus, & vrgerẽt maxime Pilatum, ait ad Iesum, *Quid fecisti?* Quasi diceret; nũ ciuitates aliquas succendisti, vel pestilentiam alicubi seminasti, aut segetes combus F
sisti, vel naues submersisti, aut forte sicarius es & homicida, vt isti te tanta cum vehementia accusent, nempe gens tua & pon-
Pilatus remittit eum ad Herodem. tifices tui? Videns aũt Pilatus nullã in eo esse mortis causam, remisit eum ad Herodem, vt eius amicitiam conciliaret, cùm antea inimici essent. Quis aũt enarrare ualeat, quanta cũ ignominia milites illi & pharisæi eũ duxerint ad Herodem, quantoq; cum tumultu, clamoribus, & ictibus, tum in ipso itinere tum ẽt in ipso ascensu & descensu per scalas & palatia præsi-
Luc. 23. dũ? Herodes aũt viso Iesu gauisus est valde, erat enim cupiens ex multo tpe uidere eũ, eo quod audierat multa de eo, & spe- G
rabat signũ aliquod uidere ab eo fieri: interrogabat aũt eum multis sermonibus, at ipse nil respondebat. Quod sane mirũ valde fuit, vt Christus qui in alijs tribunalibus respondebat, hic tñ nil locutus fuerit. Veruntamen idcirco non loquitur,
Duæ causæ silẽtij Christi ante Herodem. qm̃ sciebat quidem illa desideria omnia Herodis, esse pp curiositatem quandam, potius quam vt eius doctrina proficeret. Deinde ẽt noluit Christus ante Herodem quicquam loqui, propterea quod eius uocem & præcursorem interfecerat, videlicet Ioannem Baptistam. Quasi diceret, cur ego, miserabilis Herodes, tibi quidquam loquar, qui dilectũ meum Bapti- H
Plurimum sensit Christus mortẽ Baptistæ. stam, qui vox mea erat, interemisti? Indignus plane es vt tibi ego aliquid dicam, cũ usque adeo crudelis fueris, & feras oẽs immanitate superaueris. Vnde intelligas quantũ sentiat Deus iniurias, contumelias & afflictiones, quæ seruis suis inferũtur. Porro Herodes tantopere indignatus est, quòd ipsi verbũ nullum loqueretur, & dedignaretur ante ipsum quidquã dicere, vt spreuerit eum cum exercitu suo, & illuserit ei, atque indutum veste alba remiserit eum ad Pilatum. Merito aũt in tam peruerso tribunali Christus loqui noluit, vbi nulla erat iudicij forma, nullum ius, nullum fas: deprauatus erat iudex, de-

prauati

A prauati assistentes, deprauati milites, corrupta omnia recta atque collapsa perierant: iniustitia pro ipsa iustitia, & iniquitas pro æquitate præerat & dominabatur. Quorsum cęlesté doctrinam ibi Christus sparsisset, vnde sciebat fructum esse nullum reportaturum? sed tñ insanus Herodes cum insano exercitu, ipsum derisit atque ludibrio habuit. Etenim quales principes, tales esse solent ciues. Hic facile considerare possumus, quantis opprobrijs à multitudine ipsa & vulgo afficerēt Christus, cùm uiderent ipsum tantopere ab Herode despici & irrideri: alius enim ipsum impellebat, alius contra reprimebat, *Subditi facile superiorum suorū mores imitantur.*

B alius expuebat, alius denique indignissime tractabat. Atque hoc quidem pacto, rursus reducitur Christus ad Pilatū, quem cùm uidit cū tali ueste, intellexit ꝙ neque Herodes in eo causam aliquā mortis inuenisset. Atque ita uolebat ēt ipse Pilatus eum dimittere liberū, sed tñ tantopere scribæ ipsi & pharisæi clamabant, vt alium inuenerit modū ipsum dimittendi, nam cùm esset illis consuetudo dimittendi in pascha vinctum vnū, proposuit ipsis num vellent à se dimitti Barrabam, an verò Iesum, existimans videlicet, ꝙ potius vellent Christum dimitti, q̃ Barrabam, qui facinorosus erat & latro atq; homicida, *Reducitur Iesus ad Pilatum.*

C & seditiosus. Verumtamen maleuoli & inuidi scribæ persuaserunt plebi, vt potius sibi dimitti peteret Barrabam, quam Iesum, & ut clamaret Iesum Crucifigendum. Considera igitur homo, quantam ignominiam & iniuriā passus sit Christus ꝓ scelera tua, vt.s. sibi pręferretur, agno videlicet mansuetissimo & benignissimo, vir omniū fortasse qui tunc essent in mundo, flagitiosissimus. Vnde dicunt, non hunc sed Barrabam. Et Pilatus ait, Quid ergo faciam de Iesu? ipsi vero responderunt, vt crucifigeretur. Et Pilatus rursus ait, Regem vestrū crucifigā? Qui dixerunt, non habemus regem nisi Cæsarem. Vide obse- *Quales sint electiones mundi.*

D cro quanta laborarent inuidia & malitia, vt cùm Romanos & Cæsarem ipsum odio haberent, adeo vt seditiones multas cōtra eū quotidie excogitarent, nihilominus tñ Christū maiori prosequuntur odio: quamuis Romanos pati non possent, & sæpe contra eos rebellarent, adeo vt Romani multos milites posuissent in eorū custodia, sicut legimus de quodā tribuno qui Paulum stipari fecit, ne à Iudæis interficeretur, ducentis militibus, & septuaginta equitibus, & ducentis lancearijs. Sed tñ malunt Cæsarē in regē qui bona ipsis auferebat, quā Iesum qui vitā ipsis dabat. Atque idcirco meritas pęnas & supplicia à Cęsare luerūt, in deuastatione ipsius Hierusalē, q dicebant. Acto.23.

Non

Non habemus regem nisi Cæsarem. Quasi dicerent, nolumus esse rebelles regi nostro: tu quidem Pilate, optime nosti quam obedientes tibi simus, & quã liberaliter tributum pendamus. E

Flagellatur Christus. Cæterum videns Pilatus, q̄ nequaquam placarentur eorũ crudeles animi, sed potius magis desæuirẽt, decreuit aliud inire medium, crudelissimũ illud quidem, vt saltem hoc pacto ipsum liberũ dimitteret; nam flagellari eum iussit: quod supplicium adeo abiectum existimabatur, vt Romani legem sanxissent, ne aliquis ciuis Romanus verberibus cęderetur. Vnde

Acto. 22. Paulus cùm iam loris astrictus esset, vt uerberaretur, interrogauit, si hominem Romanum indemnatum licet vobis flagellare? atque tunc discesserunt ab illo, qui eum torturi erant. Aliquando ẽt postquam Paulum & Sylam in carcerem coniecissent cæsos verberibus iniqui magistratus, & postea libere abire permitterẽt, Dixit Paulus, Cæsos nos publice indemnatos homines Romanos miserunt in carcerem, & nunc oculte nos eijciunt; non ita, sed ueniant, & ipsi nos eijciant; nuntiauerunt aũt magistratibus lictores verba hæc, timueruntq́; audito q̄d Romani essent, & uenientes deprecati sunt eos, & educẽtes rogabant vt egrederentur de vrbe. Vt inde intelligas quã ignominiosum esset uerberibus cędi. Sed tñ cùm optime nosset Christus multos martyres p̄p nomen suum fore cædendos, vt hac ratione ad verbera patientissime sustinenda animarentur, voluit ipse prior verbera sustinere. Cùm aũt metuerẽt Iudæi, ne forte Pilatus postquam eum flagellasset, liberum abire permitteret, pecuniam dederũt quatuor tortoribus, qui ad eum verberandum electi fuerant, vt eum verberibus interimerent, nec viuus inde euaderet: quòd aũt quatuor isti essent, inde constare videtur, qm̄ in diuisione vestium fecerũt quatuor F G

Non verberabãtur ciues Romani.

Ioan. 19. partes, vt ait Ioannes. Hi ergo crudelissimi carnifices, eum columnæ, quæ erat in domo Pilati, ligarũt, & cæperũt vires suas experiri in sacratissimo corpore: cumq́; duo defessi erant, rursus alij duo inualescebant, vt tandem p̄p pecuniæ lucrum ipsi vitam adimerent, quod & fecissent, nisi Deus aliã præscripsisset mortem, exaltandus enim erat in cruce, Considera q̄uo postquam defessi sunt ipsum flagellando, ipsi tortores dormierunt, & interim Iesus ibi ligatus maneret, & nudus in frigidissima nocte, qui erat ẽt maximus cruciatus. Annon etiam maxima illa crudelitas, q̄ cùm vnus dumtaxat tortor sufficeret ad plures etiam homines cruciandos, nihilominus tñ immanissimi isti & belluis sæuiores, quatuor adhibuissent tortores, H

Crudelissime flagellatus est Christus.

qui

A qui Christum indignissime tractarent? *Milites autem*. Postquam flagellatus est Iesus, ei coronam de spinis imposuerunt milites, & purpura induerunt, atque harundinem in manu posuerunt, & velabant eum, genuq; flectentes ante eũ dicebant, aue rex Iudæorum; item, prophetiza, quis est qui te percussit? & expuebant in eum, atque percutientes illudebant ei. Quis quæso vnquam tantam uidit, aut audiuit crudelitatem? Nam si uidemus aliquando reis in supplicijs aliqua imponi ignominiosa signa, non tñ illa corpus lædunt: hi vero crudeles & immanes, & ignominiam inurebant, & corpus sacratissimum mi- *Coronatur spinis Christus.*

B serabiliter diuexabant & cruentabant. Cæterum quæ isti per iocum & ludibrium faciebant, alta tñ mysteria designabant: nam in harundineo sceptro significatur, quam sit suaue & leue jugum dñi & regnum eius. Item in corona spinea significabatur firmitas & perpetuitas regni eius. Vnde angelus dixit ad Mariam, q regnaret in domo Iacob in æternum, & regni eius non esset finis. At verò propter vestram crudelitatẽ ò Iudæi, sempiterna vos tormenta in inferno sentietis, & à tortoribus illis & ministris tartareis in perpetuũ laniabimini. Sed quam triste obsecro erat spectaculum, videre speciosum forma præ *Regnum Christi suaue & sempiternum.* Luc. 2. Psal. 42.

C filijs hominũ, & eum in quem desiderant angeli prospicere, candidum illum & rubicũdum, atque electũ ex millibus, adeo deformatum, vt vix agnosceres? Vnde Isa. ait. Non est species ei neque decor, &, vidimus eũ, & non erat aspectus. Quid obsecro dicerent tres illi Apostoli, qui paulo ante eum uiderant in monte Thabor cum tanta gloria? ò nos infelices, qui cũ iã diligentes simus in alijs considerationibus, vt militaribus, vel literarijs, vel mechanicis, non tñ vel exiguum ẽt tempus tradamus vtilissimæ huic cõsiderationi mortis & passionis Christi! ò si ex nimia cura rerum temporalium aliquid subtrahere- 1. Pet. 1. Cant. 5. Isa. 53. Matt. 17.

D mus, & illud huic singulari meditationi applicaremus! consideremus ergo fratres tm̃ Dei amorẽ pro nobis patientis, consideremus tantam maiestatem, se ad tantam humilitatẽ pro nobis demisisse, vt tot tantaq; sustineret tormenta, tantaq; ignominias & opprobria. cumq; nobis ignominias aliquas & afflictiones uiderimus infligi, recordemur tantorũ tormentorum, quæ pro nobis passus est Iesus. De quodã enim Dei seruo legimus, q cùm aliquis ipsum iniuria aliqua vel contumelia afficeret, statim ad ipsum accederet, gratias agens pro tãto beneficio, dicebatq; hanc esse uiam tendendi ad cęlũ, nempe per labores & afflictiones. Quis ergo erit tam ferreus, qui uidens Exemp. *Iniurias patienter feramus.*

dens ducem suum tantas sustinere iniurias, non commoueatur E
ad similia pp eum toleranda? Non enim est ignominiosum,
sed potius gloriosum seruo, vt patiatur quæ dn̄s eius passus
Hebr. 12. est. Vnde Apost. ait; Aspicientes igitur in autorem fidei & con
summatorem Iesum, per patientiam curramus ad propositū no-
bis certamen, nam & ipse proposito sibi gaudio sustinuit cru-
cem, confusione contempta. Porro uidens Iudas ꝙ Iesus esset
iam morti adiudicatus, *Laqueo se suspendit.* Hoc est enim sup
plicium quod merentur auari, vt scilicet neque in cęlo, neque
in terra sint, sed in aere suspensi, propterea quòd neque ex ter
renis sciunt honeste viuere, neque ex diuitijs sibi sedem in cę F
lo parant. Videns vero Pilatus ꝙ ipsi Iudæi magis instarēt &
Quāta sit clamarent vt crucifigeretur, nec tantis verberibus & plagis pla
malorū iu carentur, & præterea qūo ei metum Cæsaris ante oculos pro-
dicum per- ponerent, nisi iustitiam faceret ad libitum ipsorū, pollicerent-
uersitas. turq; nihil propterea mali ipsi fore euenturum, quamuis in-
iuste ēt ipsum condemnaret, condescendit petitioni ipsorum,
atque ne videretur ipse particeps esse mortis, & culpā aliquā
habere, decreuit publice manus suas lauare, & dicere. *Inno-*
Matt. 27. *cens ego sum à sanguine iusti huius, vos videritis.* Quasi dicat,
non inuenio quidē causam mortis in homine isto, sed tantope G
re tumultu vestro & comminationibus commoueor, vt decre-
uerim petitioni vestræ condescendere. ò iniquum iudicē, qui
præ timore à rectitudine iustitiæ deflectit animum, & apertis
simam atque sacrilegam cōmittit iniquitatem! Non debet vn
quam iudex pp vulgi clamorem insontem cōdemnare. Sed si
se impotētem sentit, dimittat potius magistratum. Cùm ergo
audirent scribæ & pharisæi, ꝙ suam conscientiam in conscien
tia eorū deponeret Pilatus, dixerunt; Sanguis eius super nos,
& super filios nostros; quasi dicerēt, hoc quidem onus quovis
te exonerare, libenter sustinebimus, nec verò solùm super hu- H
meros nostros illud imponemus, sed ēt filiorum nostrorum, vt
Matt. 27. intelligas, quam minimum sit in ea re periculum. Tunc ergo
Praua Iu- hoc audiens Pilatus, volens ipsis gratificari, tradidit eū uolun
dæorū con- tati eorum, vt ipsimet sententiā executioni mandarent vt vel-
scientia. lent. ò perditissimum & insanum iudicem, qui ꝙ tam paupe-
Luc. 23. rem suis oculis uideret Iesum, idcirco existimauit sibi à nemi
ne vnquam eius sanguinem requirendū. Quasi vero tales non
Rom. 12. habeant Deum vindicem suum? ait enim, Mihi vindictam, &
ego retribuam. Itaque postquam à Pilato id impetrarunt Iu-
dæi, Crucem grauissimam & ponderosam supra Iesum impo-
suerunt,

A fuerunt, vt eam vſque ad Caluariæ montem deferret: & nos Crucem noſtram exiguam vix tolerare parumper volumus, ad quam ẽt tolerandam nos Chriſtus maxime iuuat. ò magnam ſecordiam noſtram, qui Chriſtum videamus tanta cum afflictione pro nobis laborantem, & tñ nos velimus in delicijs & inerti otio viuere atque languere. Cùm tñ Chriſtus paſſus ſit, nobis relinquens exemplum, vt ſequamur veſtigia eius: ſcimus 1. Pet. 2.
ẽt ꝙ per multas tribulationes oportet nos introire in regnum Acto. 9.
Dei. Videntes ergo deuotę mulieres tantã Chriſti afflictioné, maximopere ei cõpatiebantur. Sic ẽt nos debemus compati af
B flictis & in tribulatione poſitis: ſic. n. Abdemelech Hieremię Hiere. 38.
compaſſus eſt: & Abraham ipſius Loth, & rex Darius Danielis Gen. 14.
in lacu leonũ poſiti, Diſcipuli verò ipſius Chananeæ. Interim Dan. 16.
ergo benigniſſimus dñs hæc omnia tormenta patienter ſuſti- Mat. 15.
nebat, & in ſilentio ſe continebat: quod ſi miraris, cur tãtopere taceret, qui magiſter omnium conſtitutus erat; reſpondeo ipſum ſatis loqui tacendo, & ineffabili patientia ſua. Sic enim ſolemus dicere, cùm nobis narrantur rixæ aliquorum, & dicitur nobis, quòd aliquis patienter taceret, præclare quidem feciſſe ipſum, & ſatis ſuo ſilentio locutum fuiſſe, & operatum. Vnde
C Iſa. ait; Ego autem non contradico, retrorſum non abij: corpus Iſa. 50.
meum dedi percutientibus. Dixit autem Chriſtus.

Si in viridi ligno hoc fit, in arido quid fiet? Quaſi diceret ſi ego quidem qui ſine peccato ſum, tantas ſuſtineo afflictiones, quid de miſero peccatore fiet? Si tps venit iam vt incipiat iu- 1. Pet. 4.
dicium à domo domini, quid fiet in domibus peccatorũ? Por- Quæſt.
ro dices tu, cùm Chriſtus moriturus quidem eſſet pro genere humano redimendo, an non præſtare videbatur, vt honorificam aliquam mortem pateretur, & non quidem mortem ignominioſam? Ad quod dico, voluiſſe Chriſtum exemplo ſuo tam Reſpon.
D crudeliſſimæ mortis, animare cæteros martyres, qui ignominias varias & tormenta ignominioſa toleraturi erant. Tum ẽt voluit mundi ſuperbiam deprimere atque proſtrare, cùm videret mundanos ſuis quidem honoribus nimium inhiantes, atque idcirco meruit à patre maximopere exaltari. Vnde Pau. Heb. 12.
poſtquam dixiſſet, quòd Chriſtus propoſito ſibi gaudio, ſuſtinuit Crucem confuſione contempta, docet quantopere exinde exaltatus fuerit, dicens quòd in dextera Dei ſedet. Item alibi ait; Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi no Philip. 2.
men, quod eſt ſuper omne nomen. Cùm ergo vẽtum eſſet iam ad Caluariæ montem, Chriſtum dñm ſupra Crucem exten-

dunt, vt viderent in quibus locis terebrare poſſent ad clauos fi E
gendos, & poſtea eum magnis ictibus crucifigunt, & in altum extollunt multis clamoribus; cùmque ſacratiſſimum corpus

Crucifigitur Christus. ſolis clauis niteretur, & Crucem ipſam in ſaxo quod effoderant conſtituerent, eam non ſenſim quidem & placide collocant, ſed potius cum quadam totius corporis concuſſione in ſcrobem ipſam crucis pedem demittunt, atque ad eius latera duos latrones ſtatuunt.

Quid hoc bone Chriſte? Quam diſſimilem habebas ſocietatem in monte Thabor, inter Moyſen & Eliam poſitus? illic audita fuit vox dicens, hic eſt filius meus dilectus: hic verò au F
diuntur voces dicentes, Vah qui deſtruis templum Dei. Item, Alios ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum facere? Inſuper in monte Thabor delicatiſſimi flores & amæna loca, hic verò caluariæ mortuorũ, & fetida cadauera. Quamobrem hæc tã terribilia quæ pro nobis paſſus eſt Chriſtus tormenta, ſaltem lachrymis proſequamur amoris & doloris peccatorũ noſtrorũ, cùm ipſe pretioſiſſimum ſanguinem pro nobis fuderit, atque

Thre. 5. dicamus cum Hiere. Defecit gaudium cordis noſtri, væ nobis

Iſa. 53. quia peccauimus. Item Iſa. ait: Deſiderauimus eũ deſpectum, virũ dolorum: quo nomine alij non ſolent appellari in literis G
ſacris: Abel quidem, Iſaac, Ioſeph, Iacob, afflictiones quidem paſſi ſunt, at verò non perinde dicuntur viri dolorum: ſiquidẽ ſuos tantum labores paſſi ſunt, Chriſtus vero etiam noſtros. Quòd ſi patrem interrogemus, quorſum filius etiam tantos

Iſa. 53. labores patiatur, reſpondebit vtique illud Iſa. Propter ſcelera

4. Reg. 13. populi mei percuſſi eum. Habetur quidem in quarto lib. Reg. quòd cùm mortuus quidam ſepulturæ traderetur, cùm oſſa Eliſæi contingeret, reuixit; quod quidem figurauit peccatorem in peccatis mortuũ, reuiuiſcere per Chriſtum, iuxta illud

Oſe. 13. Oſeæ, Ero mors tua ò mors. Figura etiã fuit factum illud in- H
ſigne Samſonis, qui plures occidit Philiſteos moriendo quam viuendo: ſic.n. Chriſtus mortem noſtram moriendo deſtruxit, & nos oẽs à dæmonis faucibus liberauit, atque tãtos ſibi filios

Iſa. 53. genuit, vt dicere poſſimus; Generationem eius quis enarrabit? Et quemadmodum poſt mortem Ioſeph, valde multiplicatus

Exod. 1. eſt Hebræus populus, ſic etiam per mortem Chriſti, tam mul

Apoc. 7. ti effecti ſunt ſancti, vt admirans Ioannes dicat; Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat. Vnde Chriſtus ait;

Ioan. 12. Niſi granum frumenti cadens in terram mortuũ fuerit, ipſum ſolum manet: ſi aũt mortuum fuerit, multum fructum adfert.

Audi

A Audi ergo Christum ò peccator, te de cruce alloquentem: cur tantopere rursum me offendis peccator? annon tibi vr̃, quòd satis multa pp te passus fuerim tormenta? Cessa iam, cessa, & resipisce, ne velis meam prouocare iram. ò spectaculum triste & luctuosum, quòd scilicet videamus eas manus clauis confixas, quæ terramque, cælumque architectatæ sunt, quæ curarunt infirmos, & quę suscitarunt mortuos: tum ẽt pedes illius, cuius pedibus mare obediens se solidum exhibebat, & qui pedes in nostram semper vtilitatem ambularunt. ò ingratos homines. qui pro tantis beneficijs talia rependant tormenta? Sed B tu pijssime pater, noli quæso ingratitudinem nostram attendere, sed potius tuã ineffabilem misericordiam nobis impartire. Nũc quidem apertissime intelligimus quòd nolis à nobis quidem discedere, quin prius persoluas omnia cumulatissime pro redemptione nostra, siquidem video tuos pedes clauis cõfixos, manus perforatas ad liberaliter largiendum, item brachia extensa ad recipiẽdum peccatores. Sed tñ cũ tam ingrati simus, merito de nobis dicere potes illud Isa. Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via nõ bona, post cogitationes suas. Considera ò peccator, inquit Christus, C quantas propter te afflictiones & angustias sustineam, doleas obsecro saltem propter tua peccata: considera quam gestem horribilem coronam spineam, intuere clauorũ loca perforata: contemplare verberũ vulnera & plagas, tum etiam nuditatem meam, & ignominiam, in qua positus sum propter scelera tua, vt vel hac consideratione desistas à scelerum & flagitiorum quidem perpetratione. Sanè sicut post sacrificiũ quod obtulit Abraham, maxima ei promissio facta est, ꝙ in semine suo benedicentur quidem omnes gentes, vbi vt declarat Paulus intelligitur Christus; sic etiam postquam Christus se obtulit patri in Cruce, tantam nactus est generationem, vt dicat pater D æternus; Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuã.

Conqueritur Christus de peccatoribus.

Isa. 65.

Gen. 15.

Gal. 3.

Psal. 2.

Videns quidem sanctus latro, qui à dextris Christi positus erat Christi patientiam & innocentiam, tantaque mirabilia quæ ibi præstita quidem sunt, ait Latro ad Iesum. Domine memento mei. ò felicem successum latronis. Quis non existimasset, si sicut Barrabas liber euasisset, fore quidem ipsum longe feliciorem? Sed tamen vide quam falsa sint iudicia quidem hominum, & quam inscrutabilia iudicia Dei; in cruce & laboribus iste inuenit paradisum.

Latro conuertitur.

Non debemus ergo temere quemquã iudicare, neq; in ad-

uersitatibus & laboribus diffidamus,sed semper in domino spe E remus,& ipse liberabit & saluabit nos. ***Domine memento mei.*** Quasi dicat,nolo alta postulare & sublimia,non quòd non videam à te mihi posse facile concedi,sed quia indignum me censeo: tantum oro te,vt mei memineris,qui in tãta angustia tua me inuenio,qui tibi morienti collateralis sum. Non igitur fratres despiciamus proximos nostros,& si videantur nobis in maxima afflictione & ignominia constituti, siquidem ignoramus quid Deus de ipsis ordinauerit atque præscripserit: neque ẽt nos statim securos esse arbitremur, quòd aliquid laudabile & cum virtute coniunctum præstiterimus: cùm videamus & Iu- F dam perire de collegio Apostolico, & latronẽ saluari in cruce pro peccatis & meritis suis patientem. Sola lingua & cor huic latroni illæsa erant,& his tamen ad dominum clamat,eius misericordiam imploraturus;fidem ostendit,cum regem vocans, spem etiam cùm ait,memento mei: & charitatem, cùm alterum latronem detrahentem increparet,& ad cęlum dirigeret.

Quibus afficitur latro verbis Christum dominum.

Neminem contemnamus.

Mulier ecce filius tuus. Quasi diceret,optime quidem video te in maxima esse angustia positam,mater charissima:sed tñ sicut cùm puer essem, me quem perdideras,post triduũ inuenisti in templo,sic etiam post triduũ me videbis quidem surrexisse,& G sicut tunc sponsum charissimum habebas Ioseph,qui te consolaretur,sic modò fidelissimum & dilectum Ioannem tibi relinquo,qui tibi tanquam matri diligentissime obtemperet,& obsequatur. ***Eli, Eli.*** Quasi diceret,cur me in tantis deseris afflictionibus & persecutionibus,pater mi?discipuli fugiunt à me, noti & amici me derelinquũt,Iudas tradit Iudæis, Petrus me negat,sol lumen suũ non dat,& hæc pater æterne dissimulas? ò preclaram quidem considerationem nostram,quam inire debemus,cũ nos in calamitatibus constitutos videmus,videlicet vt consideremus hæc tanta tormenta quæ quidem Christus H passus est.Vt enim consolationem aliquam & alleuationem laborum nos habeamus,patitur Christus. Considera igitur peccator, q; quando videberis magis derelictus ab omni auxilio, tunc Deum tibi propinquũ habeas,& in proximo sit salus tua. Considera quantopere propter te passus sit Christus, absque vlla consolatione,vt tibi consolationem relinqueret,cum magis videris derelictus. ***Sitio.*** Inter alias etiam afflictiones,etiã sitis ipsum vrgebat,nec erat qui ipsi vel aquæ calicem propinaret. Nunquid ex castris Palæstinorum aqua efferenda est? Dauid quidem libauit & obtulit aquam domino, & Christus

Alloquitur Christ⁹ patrem.

Non debem⁹ vnquã diffidere et desperare.

non

A non habet qui ipsi aquam deferat,sed sitim suam offert dño, & vt lingua ẽt pateretur,amaram potionem degũstat. Veruntamen illa sitis eum maxime vrget, quam obijciet in iudicio, dicens: Sitiui,& non dedistis mihi potum,non dantes eleemosynam pauperibus suis,atque idcirco auaritia nostra,amarissimam potionem Christo damus. Hæc quidem est mundanorũ conditio, vt non solùm non subueniant afflictis,sed ẽt afflictiones ipsas augeant. Considera obsecro quãta in angustia virgo mater versaretur,cùm filium suũ tanta cõfectum siti videret: ò dulcissimum inquit natum,quem video pro lecto molli habere crucem,pro puluino spineam coronam,post tantos exantlatos labores. *Quanta esset virginis angustia.*
B Et tamen pro ipsis crucifigentibus & tortoribus orat Christus clamore valido, vt inde intelligamus ꝙ si intercedit pro his, quanto magis pro fidelibus suis intercedet, qui se toto corde ipsi commendauerint,& ad eum se cõuerterint? *Factæ sunt enim tenebræ.* dicit Beda Nata. ex mente Diony. & Augustini,quòd fuerunt in mundo vniuersales tenebræ, & nõ solum in Iudæa vt ait Orig. atque in Thracia periere vndecim ciuitates,& in Ægypto fuere maximæ tenebræ. *Consummatum est.* Quasi dicat,iam labores omnes sustinui, iam redem- Heb. 6. Beda Nata. Diuus August.
C ptio generis humani facta est, nil iam amplius restat tormentorum, iam infernus prostratus est & deuictus, consummata sunt omnia. Et inclinato capite emisit spiritum.

APPENDIX.

Mirabile plane est,ꝙ literę sacrę ita per singula commemorent afflictiones quas passa est Agar, postquam à domo Abrahæ recessit,nempe ꝙ videret puerum siti confectum,& quòd iuxta arborem eum poneret flentem,& ipsa aliquantulum inde secesserit. Et tamen de angustijs virginis pauca admodum Quæst. Gen. 21.
D referant Euangelistæ: De fletu & luctu Iacob propter ipsam absentiam filij sui Ioseph mentionẽ faciunt. Item de lamentatione Iob in morte filiorũ. item de tristitia Annæ matris Tobiæ,inquit textus,quòd fleret mater Tobiæ irremediabilibus lachrymis,dicens, heu me fili mi,vt quid te misimus peregrinari,lumen oculorũ nostrorũ &c. Tum ẽt fit mentio planctus Dauid supra filium Absalon,quãuis peruersum:& tñ de fletu matris non fit mentio in morte filij, qui nõ de capillis pendet vt Absalon,sed de crudelissimis clauis in arbore Crucis? Ad quod quidẽ respondemus,nil necesse fuisse vt matris angustię sigillatim recenserentur,sed quidem suffecisse quòd tormẽta Gen. 37. Iob 1. Tob. 10. 2. Reg. 18. Respon.

Ioan. 19. & afflictiones Christi recenserentur, & quod mater staret iuxta Crucem, inde enim apertè constat quantæ essent angu- E
Gen. 8. stiæ, talis præsertim matris. In diluuio quidem non inueniebat columba ubi pedes poneret: sic Maria à planta pedis vsque ad verticem capitis, tota est angustijs plena.

Colloquiũ Angeli. *Angelus confortans eum.* Dixit Angelus Christo, ex parte patris: iam scis nate mi, ꝙ redemptionẽ humani generis ipse facturus sis, & quidem pro peccatis generis humani pœnas soluturus: siquidem cùm pœnam ipsam propter hominẽ sponte sustinere velis, & de rigore iustitiæ satisfacere, experieris profectò afflictiones maximas atque tormenta, quæ tibi infli- F
gentur à Iudæis quidem & Gentilibus, propter quos pateris tanto cum amore, vt peccatores recipias, & manduces ẽt cum
Luc. 15. eis. Contra te insurgent quidẽ omnes, & te indignissimè tractabunt: Veruntamen hoc tibi solatio esse debet fili mi, quòd fructus vberrimi ex tua passione dimanaturi sint. Quibus au-
Matt. 26. ditis, surrexit Christus ab oratione, & accedens ad discipulos ait eis: Dormite iam, & requiescite.

Feria VI. in Passione Domini. G

CONCIO TERTIA.

OSTENDAM *vobis virum quem quæritis.* 4. Reg. 6. Cùm considero quorsum adeò tristes & veste lugubri huc accesseritis, tum ẽt tantam loci obscuritatẽ contueor, & nuda altaria, necnon muta & conticentia cymbala, intelligo vtique vos dolere maximopere propter absentiam illius insignis viri & magistri vestri, qui vos tantopere consolabatur, qui cæcis visum, & mortuis vitã reddebat: scitote igitur quòd mortuus iã sit, aut instet eius mors. H
Isa. 1. Isa. enim mihi dixit, ꝙ à planta pedis vsque ad verticẽ capitis,
Isa. 55. non est in eo sanitas. Item, vidimus inquit eum despectũ & no-
Simile. uissimum virorum &c. Sanè q̃n famuli alicuius dñi maximè conturbantur, & lachrymantur, uel dominus ipse mortuus est, vel morti vicinus est. Sic ergo videmus ꝙ Sol obscuratur, terra tremit, & petræ scinduntur. Quòd si eum videre vultis,
Luc. 2. ostendam vobis virum quem quæritis. Angeli dixerunt in natiuitate ꝙ inueniretur in præsepio, ego ostendo uobis eum in monte Caluariæ: angeli quòd pannis inuolutus, ego ostendo uobis eũ nudum: illic ponebatur inter duo animalia, hic uerò

inter

A inter latrones: illic tenerrimũ libabat lac atque uirgineũ, hic uerò felle & aceto potatur: illic angelica melodia, hic clauorũ & malleorũ ictus: illic lachrymas emittebat, hic sanguis toto corpore manat: illic à multis adoratur: hic à populo suo crucifigitur. At uerò cùm noctescat, & lumine egeamus gr̃æ, ut ipsum intueamur, unde potissimum hoc lumen implorabimus? Sed uideo adolescenté quendam lachrymanté ex domo quadam prodeunté, interrogo nũ forte in ea domo hoc lumen reperiremus? Qui respondet, heus bone uir, si illuc tendere paras, scias esse domũ miseræ cuiusdã & in magna angu- *Afflictio Mariæ.*
B stia positæ matris, quæ unicũ luget filiũ, qué antea benedictũ, nunc uero oẽs maledictũ appellãt: antea speciosum, nũc uerò eius facié conspuunt: antea suscitabat mortuos, nunc uerò ipsum interficiunt. Noli igitur obsecro illuc tendere, ne matris uulnera doloris plena refrices. ò pr̃ misericordiarũ, ad quem igitur me recipiã: Non ad me ait pr̃, tu enim ẽt unus ex illis, 2.Cor.1.
ꝑꝑ quorũ peccata unigenitus meus patit̃. Isa Propter scelus Isa. 53.
populi mei percussi eũ. Video ẽt spiritũ sanctũ paracletũ, di- Ioan. 14.
cere mihi, si gratiã eius imploro, Ignis accensus est in furore Deut. 32.
meo, ardebit usque ad inferni nouissima. Quasi dicat, irascor Ezec. 32.
C ualde contra ipsos peccatores, atque idcirco potius solé nube tegã &c. Quod si ad filiũ accessero, uideo eũ doloribus undiq; mortis uallatũ, atq; dicenté: O uos oẽs qui transitis per uiã, Thren. 1.
attendite si est dolor sicut dolor meus: uidete me à discipulo Iudæis traditũ, flagellis cęsum, & denique crucifixũ: hæc ciuitas quã ego magna coronaui gloria, me coronauit spinis: hic populus qué uarijs spolijs Ægypti ditaui, me spoliauit: ego Psal. 135
ipsi mare aperui uarijs diuisionibus, ipse uerò carnes meas la- Exo. 13.
cerat, & riuos sanguinis mei effundit: ego nube eos operui, ne
sole læderentur, ipsi uerò facié meã uelant, ut me subsannẽt: Psal. 44.
D ego eos paui cęlesti cibo, ipsi uerò potauerunt me aceto: ego Num. 20.
ex petra dedi aquã qua sitim sedarent, ipsi uerò ictu lanceę latus meũ aperiunt. Cõmode igitur dicere possum, nõ est dolor sicut dolor meus: ité dolores inferni circundederunt me. Ad quos ergo confugiã? nũ ad Apost. fugientes? sed ò crux sanctissima, ad te mihi cõfugiendũ censeo, nulla enim sylua talé profert arboré, fronde, flore, germine. In te est omnis pretio- Ecclesia.
sissimus thesaurus: duo igitur à te postulo nempe ex matris nomine, flecte ramos arbor alta, tensa laxa uiscera; siquidem maximo honore afficieris post hac, quæ hactenus tam uilis exciteras: postulamus etiam omnes flexis genibus, ut nobis

eum ostendas qui in te pendet, ut eum supplices adoremus. E

Ostendam vobis. Maxima quidem in angustia & afflictione se constitutos uidebant olim patres tam legis naturæ, quàm legis scriptæ, cùm uiderent se positos sub seruitute tā tyrannica ipsius dæmonis, uiderentque se oēs etiam simul coniunctos, non posse pro tanto scelere satisfacere. Quamobrē oculos ad cœlum leuantes, diuinum auxilium implorabant, dicebantque totam humanam naturā esse infectā & collapsam,

Tob. 3. nam angeli multi quidē adhuc remanserunt ex ipsa ruina, in

Ioel 2. tua societate: non igitur memineris iniquitatū nostrarum antiquarū, sed miserere nostri dñe. Tunc auditis his uocibus ait F misericordia, parce dñe, parce populo tuo: Iustitia uero dicebat, ut tale peccatū impunitū non remaneret. Accedēs autem

Christus Deus et homo. ueritas, utramque uirtutē conciliat, dicens ut filius Dei homo fiat, atque ita moriatur pro hominibus, & tam misericordiæ, q̃ iustitiæ satisfactum erit. Et filius Dei ait, Tunc dixi, ecce uenio: ostendam generi humano, quantū ipsum diligam, atque postquā per trigintatres annos multa alia cōtuli beneficia hominibus, restat nunc ut moriar pro ipsis: & sicut Abel per insi

Gen. 4. dias Caim in cāpū eductus est, atque ibi mortuus fuit, sic ego in Caluariæ monte mortē sustinebo per insidias & proditio- G

Gen. 6. nē Iudæ. Noe quidem magno tpis interstitio arcā fabricauit, at uerò ego breui tpe in Cruce extollar. Iacob quidem dor-

Gen. 28. miens scalam uidit, quæ cęlum contingebat, at uerò ego cùm maximis angustiis & doloribus in cruce erigār. Ioseph tunica

Gen. 37. alieno tincta est, at uerò mea proprio tingetur sanguine. Da-

Iudic. 16. lila quidē Samsonē scissis crinibus philistæis tradidit, at uerò Synagoga me in Crucem aget. Filij quidem Israel non exie-

Exo. 11. runt ex Aegyptiaca seruitute donec interierunt primogenita: sic humanum genus non poterit à tenebris peccatorū egredi donec moriar. Si ergo uultis auditores, ostendam uobis uirū H quem quæritis, ecce in horto est, sudore aspersus sanguineo, apud Annam ignominia afficitur, apud Caipham cū iuramento etiam negatur, apud Pilatū flagellatur, apud Herodē illuditur, in monte Caluariæ crucifigitur. Vt ergo hæc planius quidē intelligatis, scire debetis singulas etiam sanguinis Chri

Num. 19. sti guttas infiniti esse ualoris. Vnde sacrificium quidem uaccæ

Hebr. 9. ruffæ olim in lege plurimi habebatur, cuius cinis per populū spargebatur, & oēs festinantes accedebant ad huiusmodi puluerē, ut eo aspergerentur, & tñ ut ait Paul. peccata non delebat. At uerò sanguis pretiosissimus Christi peccata lauat, &

animæ

A animę maculas delet, atque pacē inter Deū & homines conciliat: Atque idcirco hoc sanguine rugiebant Iudæi, hunc sanguinē quãuis animo impio, sitientes, consiliũ inierunt, vt eum occiderent. Vnde dicebant: Venite, circumueniamus iustum: Quid moramur & cessamus? oēs iam post ipsum abeunt, & nos derelinquunt. Sed quorsum obsecro virũ iustũ vultis circumuenire & obsidere? ciuitates quidē regi suo rebelles obsidentur & impugnantur, at verò iustus quid mali fecit? Qm̃ dñt, contrarius est operibus nostris: nil enim magis impium cruciat, quã virum iustũ & virtute affectũ videre. Vnde subij- Sap. 2. *Multi bonos persequuntur.*

B ciunt. Morte turpissima condemnemus eũ; atque idcirco occasionē quærebãt, vt comprehenderent eum. Sciens aũt Iesus quia venit hora eius, conuocatis discipulis suis, ait illis: ***Scitis quia post biduum Pascha fiet.*** Quasi dicat, Paschæ quidem festũ imminet, at verò discipuli mei scitote non fore perinde lætum vobis hunc diē, vt existimabatis, qm̃ filius hominis tradetur, flagellabitur, conspuetur, & crucifigetur. Quibus auditis, tristati sunt valde. Considera ēt qũo mater filium interrogaret, quisnã est oris tui color fili mi? qualis vultus mæstitia, qui ante hac iucundissimus extitisti? Et cùm filius ne matrē ma- Sap. 2. *Tristitia virginis.*

C gis affligeret, id matri non annunciaret, considera piã matrem ad Iudam accessisse, vt aliquid emeret pro filio refocillando; tũ etiam monuit eũ, vt si forte aliquē tumultum contra filiũ suum excitari in vrbe videret, statim ipsam certiorē redderet. Placet, inquit proditor, id mihi virgo, ego tibi statim omnia nunciabo. O sacratissima mater, ouē lupo committis? Ipse filium tuũ hostibus suis vendet. Cùm ergo videret Iudas Pharisæos consultantes qũo Iesum occiderent, ecce opportunè sese illis offert dicens; Præclarũ quidem & salutiferum id esse concilium, ego enim inquit sentio vt vos, hunc esse scele-

D stũ quendam hominē, atque blasphemũ, nec propterea mihi vnquã eius mores placuerunt: idcirco quid vultis mihi dare, & ego eũ vobis tradã? malo pecuniã q̃ eius vitã. O ingratissimum hoīem, & perditissimũ discipulũ! hęccine documēta te docuit magister tuus? nũ tantis ab ipso acceptis beneficiis ingratus eris? Tã vili pretio factorē tuum vendes? O insanum mercatorē! Eum qui vitã dat mundo, triginta nũmis cõmutas? Eũ qui te Apostolũ fecit, qui gratiã miraculorũ, & infirmitates curandi erogauit? Alios quidē nouimus tuo noīe vocatos, qui tñ non perinde ac tu ingrati fuerunt. Nam quamuis Iudas ille filius Iacob, fratrem suum Ioseph vendiderit, tu *Vēdidit Iudas Christum.* Gen. 37.

verò

verò Deum creatorem tuum vendis,à quo tã multa accepisti E
1. Mac. 6. beneficia. Iudas etiam Machabęus mortuus est,vt seruaret po
Auaritia quã sit detestabilis. pulũ; at verò tu prodis dñm omnium populorum. Alium ẽt noui Iudam condiscipulũ tuum,is tamen obedientissimus & gratissimus est magistro suo. Vide igitur quid facias, nã aua-
Matt. 26. ritia te excæcat: vende potius vestes tuas si tantopere pecunia eges,vel accede ad matrem,quæ tibi quantam voles pecuniam numerabit,modo filium ne prodas. Si ductus inuidia & odio Magdalenæ,quæ vnguentum supra dominũ effudit,id facis,accede ad eam quæ tibi lõgè copiosius exhibebit vnguentum. Postquã ergo Iudas cũ Iudæis pactus est de triginta ar- F
genteis,ad Bethaniam reuersus, interrogat rursus mater sanctissima, num aliquid in vrbe sensisset Iudæos moliri contra filium suum? Ait autem proditor securè quidem poterit filius tuus,ò virgo in Hierusalem proficisci, siquidẽ nullus est, qui ipsi insidias moliatur. Sed vide mater sanctissima, quòd iam filium tuum vendiderit, & pecuniam secum habeat.

Colloquiũ inter Christũ & matrem. In vltimæ aũt cœnæ die considera Auditor,quanta ederet suspiria Christus dñs, quæ virginis animum vehementer penetrabant,& qũo soli dulciter colloquerentur,diceretq; Christus se plurimi quidem facere, quæ per trigintatres annos ipsi G
præstiterat obsequia,ac propterea instare iã horã mortis suæ, sicut ipsa probe nouerat,vt prophetæ fideles inuenirentur, & vt humanũ genus repararetur,nunc igitur inquit,mater mea, magna tibi opus est vti patientia, qm̃ maximas propter mortem meã sustinebis angustias: Iudas quidem iam me vendidit,& vili quidem pretio,nẽpe triginta nummis: instat quidẽ iam mors mea;nolo amplius cor tuum vulnerare, mater dulcissima,sed breuiter scias, me hac nocte indignissimè tractan-
Narrat Christ⁹ matri passionẽ suam. dũ,item flagellis cędendum,& conspuendũ,aceto potandum, inter latrones collocandũ,& denique crucifigendũ, manusq; H
delicatissimas & pedes, clauis transfigendos; interim tibi mater piissima,Apostolos meos & discipulos cõmendo,qui erũt sicut oues sine pastore. Considera quanta in angustia versaretur mater hæc audiens,& qũo ipsi diceret,vt moreretur saltẽ cum eo: tegat nos idem tumulus fili mi, & idem lintheũ eorum tegat corpora,atque syndon, quæ texit idem pallium & amictus cũ in Ægyptũ fugeremus. Nõ potes me modo sequi mater mea,ait filius,sed debes cõsolari Apostolos meos & erudire eos. Atque ita postulauit benedictionẽ à filio, & postea discessit filius in Hierusalẽ, & nouissimã cęnã cum discipulis

mandu-

A manducauit,& pedes eorũ lauit,atque ſanctiſſimum Euchar. ſacramentum inſtituit,& colloquiũ quoddam amore pleniſſimum habuit cum diſcipulis.Et poſtea ait eis: Surgite,eamus hinc: Atque ita egreſſus eſt cũ diſcipulis ſuis trans torrentẽ Cedron.Sed uide bone Chriſte, quòd ſi hunc torrentẽ tranſieris mors tibi parata eſt: olim enim Semei mandatũ habebat Salomon, ne torrentẽ hunc pertranſiret, aliter enim moreretur. 3.Reg.2. Vel ſaltẽ effice,ut ſicut olim Iordanis ſignum edidit in populi Hebræi tranſitu, ita modo hic torrens aliquid miraculi exhibeat,cùm vera arca tranſit. Iosue 3. Sanè iam pridẽ ſponſa
B huiuſmodi egreſſum deſiderabat,dicẽs:Veni dilecte mi,egrediamur in campum &c. Cant. 5. Sanè hic campus eſt paſſio Chriſti ſacratiſſima: & vineæ in quibus petit cõmorari, hortus primũ Gethſemani: iã inquit floruit uinea noſtra,cũ ſanguinis guttæ erũpere incipiunt. En tibi Dauidẽ fugientẽ nudis pedibus & cum lachrymis,à facie filij ſui Abſalon. 2.Reg.15. Quis vnquã dixiſſet,ꝙ poſt uictorias partas,& deuictum gigantem Goliath,fugere deberet Dauid à facie ſui filij Abſalon? 1.Reg.17. O bone Chriſte, tu quidem es uerus Dauid,qui poſtquã gigantem ipſum deuiciſti, hoc eſt dęmonem in deſerto,& ſæpe victorias multas
C de Phariſæis reportaſti, modo perſequitur te diſcipulus, cui ampliſſima contuliſti beneficia,uidelicet Iudas ipſe. Matt. 4. O Abſalon fili mi, dicebat Dauid, quis mihi det,ut ego moriar pro te? 2.Reg.18. Sic Chriſtus dicebat de Iuda, & eum amicum uocabat.

Poſtquam ergo ad hortũ uenit,oſtendã uobis uirũ,& enarrabo quæ ibi geſta ſint: conſiderabat ergo mitiſſimus agnus, quòd de cœlo potius quã de hominibus expectãdum eſſet auxilium,& propterea ad orationẽ acceſſit,cæpitq́ue contriſtari & męſtus eſſe,aitq́; diſcipulis, Triſtis eſt anima mea uſque ad mortẽ.Sed quorſum tantopere triſtaris bone Chriſte,Dei uir
D tus infinita? Noſtra quidẽ peccata id faciũt,unde per Proph. ait: In uacuũ laboraui,& ſanè fortitudinẽ meam conſumpſi. Iſa. 49. Cùm uideam ſcilicet tã paucos ex paſſione mea proficere. Factus ſum ſicut qui colligit acinos &c. Mich. 7. Sicut ille qui poſtq̃ uindemia collecta eſt,grana aliqua hinc inde,ſiue acinos colligit. Non minus etiã triſtis eſt mater tua bone Chriſte, quæ ipſis prope tpis momentis,nuntiũ expectat mortis tuæ.Quare reſpira obſecro,& reuoca animũ,ſiquidem ad mortẽ uſque huiuſmodi duraturi ſunt labores. Ait igitur diſcipulis ſuis,Sedete hic,donec uadã illuc & orẽ. Annon præſtare uidebatur,ut ipſi potius orarent & uigilarent, & tu interim requieſceres

Ad orationem confugere debemus in laboribus. aliquantulum, qui tantos ſuſtinere debes labores? Verumtamen ipſe manſuetus agnus vult libentiſſime labores omnes & tormẽta ſuſtinere, atque ita relictis alijs, ſecum aſſumpſit tres diſcipulos, & auulſus eſt quantum iactus eſt lapidis. O bone Chriſte, id uocas auelli? ita plane, quia tm̃ nos amat, vt delicia E
Luc. 22. rum loco ducat, nobiſcum verſari, & quaſi mortis loco à nobis ſeparari: & tñ nos tam facile eius ſocietatem & amicitiam
Deus gaudet plurimum nobiſcum morari. diſſuimus & laceramus. Bonus paſtor eſt Chriſtus, qui per vnicum tm̃ lapidis iactum ſe ab ouibus ſeparat, vt poſſit earum balatus audire. Atque ita procidit in faciem ſuam ut oraret, ſed vbi delicati puluini ad genua flectenda? Quid dicent ad F hæc delicati, qui deliciarum tm̃ cauſa & voluptatis ſuis genibus, cùm orant, puluinos ſupponunt? Quare incipe bone Chriſte, in terram procidere & procumbere, ſiquidem breui quidem venit hora, in qua per terram traharis, & indigniſſime tra
Simile. cteris. Sanè quemadmodum qui plurimum diligit amicum ſuum, qñ ab eo procul diſceſſurus eſt, ſolet ipſum cõplecti & oſculari: ſic ẽt Chriſtus cùm terram diligeret, in qua tam ſalutarem ſeminauerat doctrinam: & quæ ipſi ad ſimplicem eius vocem & iuſſionẽ ſtatim mortuos reddebat, cùm modò ab ea diſceſſurus ſit, in ſignum pacis & amicitiæ, procidit in faciem G
2. Reg. 12. ſuam, & quaſi terrã deoſculatur. Rex quidem Dauid cùm reſciuit, morti eſſe uicinum filiũ qui ſibi natus erat ex Berſabe, ſe proſtrauit & humi ac cineri procubuit, vt pro eius vita oraret, atque ibi quidẽ magnates omnes ipſum ſolabantur. O cœleſtes magnates & principes, accurrite hùc omnes, inuenietis enim ſummum Dauidem humi procumbentem & procidentem, atque orantem, ne pereat filius, hoc eſt genus humanũ.
Pſal. 21. Nunc quidem video impletũ quod ait Pſal. Ego aũt ſum vermis & non homo: & quidem vermis pectore reptat ſuper terram, at verò tu ẽt ore terram ipſam contingis. Sed audiamus H eius orationem. *Pater inquit, ſi poſſibile eſt &c.* Nonne inquit
D. Chry. Cyp. tu hanc horam maxime deſideraſti dicens, baptiſmo de-
Luc. 11. beo baptizari, & qũo coarctor vſque dũ perficiatur? Item deſiderio deſideraui hoc Paſcha manducare vobiſcum antequã
Luc. 22. patiar? Et tñ modò dicis, ꝙ ſi poſſibile eſt, tranſeat à te calix iſte? Scias quidem quòd clauis perforabuntur manus & pedes tui, & caput ſpinea corona inſignietur, item totum corpus flagellis acerbiſſimis cædetur, & facies conſpuetur. Quòd ſi vis vt calix tranſeat ad Martyres, prius quidẽ illum tu bibas oportet; ſiquidem non põt medica potio bene aliquid & ſalutariter operari,

A operari,nisi prius caput eius amaritudinem sentiat. Accepit quidem medicus,inquit Bern.infirmitates nostras atque dolo res supra se,vt nos liberi essemus, & incolumes redderemur. Itaque ait,Verumtamen fiat voluntas tua. Sed audi obsecro qũo incæperit orationem suam.Abba pater,inquit. Quæ vox puerorum erat,vel potius infantium, cùm primum patres ap- pellabant. Quid hoc bone Christe, nunc demũ puerili more loqueris, & infantilia verba resonas? O pater Adam, en tibi perfectissimum virum de stirpe tua,qui infantilia pronunciat verba! Sed quia tu cùm homo creatus esses,nesciuisti homo

D. Bern.

Abba quid significet.

Gen. 2.

B esse,ecce hominem qui infantulus propterea redditur. Vnde ait cum Hier. Ah, Ah, Ah domine Deus, nescio loqui, quia puer ego sum:num forte quia vides ollam succensam,& iã tumultum & strepitum Iudæorũ ad te appropinquantem?Quare redijt Christus post orationem ad discipulos,& inuenit eos dormiẽtes,respexitq; Simonem.O quanta digni sumus repre hensione nos Christiani,qui cùm uideamus Christum tam so licitũ de salute nostra, nos interim torpeamus & dormiamus. Videns igitur Christus tam modicam in hominibus consolationẽ,redit iterum ad orationẽ, & rursus ad discipulos: atque

Hier. 1.

C id quidem ter præstitit, dixitq; discipulis ut dormirẽt iam & requiescerent. Sanè quemadmodũ qui medicatam potionem bibiturus est,cùm odorẽ ipsum sentit,nauseat quodanimodo, & in angustia versatur; sic utique Christus dñs passionis Cali cem bibiturus,modo ad orationẽ,modo ad discipulos repetitis vicibus præ angustia redit,sed tandem tñ amor eius omnẽ superat angustiã atque dolorem.Orabat quidẽ Elias,& uidit nubeculam paruam ascendentẽ de mari: orat Christus prolixius tertio,& tñ uidet non quidẽ paruam nubeculam, sed ter ribilem quandam nubem malitiæ grandine grauidam,ex Hie

3.Reg.18.

D rusalem prodeuntem, hoc est armatos multos milites ad cõ- prehendendũ mansuetissimũ agnum venientes.Repræsentata ẽt sunt ipsi tormenta omnia, quæ passurus erat,item cõsidera uit quam pauci essent,qui ex eius passione proficerent pp illorum culpã,atque ita quidẽ factus est in agonia,& sudor san guineus factus est post hominũ memoriam inauditus. O sanguinẽ sacratissimum! ò primitias fructus terræ promissionis! non cæditur flagellis,non coronatur spinis,sed te,peccata nostra dñe exulcerant,hoc quidem est graue onus quo tantopere premeris. Primus Adam de paradiso eiectus est,& dictum est ei,in sudore vultus tui vesceris pane tuo, sed tñ id pp eius

Gen. 3.

culpam

culpam factum est: tu vero bone Christe propter alienas pate E
ris culpas,& sudorem sanguineũ emittis. O Adam qui in pa-
Gen. 2. radisi hortis eras,accede ad hortũ hunc, & considera fructum
Exo.33. eius:illic quidē ex omnibus arboribus comedere poteras præ
ter vnam,hic una tm̃ tibi arbor sufficit. O Moyses qui tanto-
pere desiderabas dñi faciem videre, accede ad hunc hortum,
& videbis eius faciem non quidem splendentem vt in transfi-
guratione,sed sanguinem manantē. O sacratissima virgo ac-
cede,& sanguinē collige filij tui, quem de tuis purissimis san-
guinibus accepit.ò Magdalena accede,& sudorē hunc sangui-
neum capillis terge. Ostendam ergo vobis uirum quem quæ- F
Psal. 83. ritis. O pijssime pater,respice in faciem filij tui! Si Dauid tan
1.Reg.30. topere compassus est pueri illius Ægyptij infirmi in medio iti
nere relicti,cur non cōpateris sancte Pater, filij unigeniti tui?
Mittit ergo pater æternus Angelum confortantē eum.O du-
ritiam hominum! pro ipsis patitur Christus, attamen nullus
ipsum cōsolatur,sed angelus de cęlo adueniat oportet.Inquit
Colloquiũ Angeli. ergo angelus; O fortissime uirorũ,nosti quidem hanc esse ex-
tremā vitæ tuę horam & tempus:nunc igitur viribus illis tuis
inuictissimis opus est, hic te ostendas oportet, acerbissimum
enim subibis agonem atque certamen. Ecce tibi arma ex pa- G
tre missa,quibus insignitus eris:tu quidem es rex regũ,& pro-
pterea en tibi verbera, quibus tibi vestis purpurea cōficietur.
En tibi coronam spineam,vt firmius capiti tuo adhæreat: en
tibi lanceā,qua tandem hostem ipsum deuinces & superabis.
3.Reg.19. Surge igitur,grandis enim tibi restat via. Surgens igitur Chri
stus,accessit ad discipulos suos. Sed quid agis sancte Ioseph?
Gen.37. fratres inquit meos quæro: video quidem ꝙ unus eorum me
vendiderit: inuenit igitur dormientes discipulos,vt intelligas
quantam solicitudinem seruorum suorum gerat Deus omni
tpe. Excitat ergo eos Christus,vt uigilantes sint modò cùm H
videbunt ipsum comprehendi. Ecce igitur statim ingrediũtur
per hortum armati milites,quorum ductor erat Iudas,qui ac-
cessit impurissimo ore & fronte,& osculatus est magistrũ suũ,
dicens:aue Rabbi. Nunc quidem intelligo illud,qũo Ioab sub
2.Reg.20. quadam specie amicitiæ, Amasam pugione perfodit: sic enim
Iudic.15. ēt Iudas sub osculo te Iudæis prodit bone Christe. Cur non
maxilla tua,vel solo verbo,illum interficis, cum Samson ma-
xilla quadam multitudinē Philisthæorum interemerit? Rex
Iudic.3. quidam Israel vomere ipso plurimos interfecit,sic igitur tu vo
mere verbi tui, hunc proditorem cum sua malitia prosterne.

A Elias ignem de cęlo uocauit ad comburendos illos quinqua- 4.Reg.1.
genarios: ſic ergo tu bone Chriſte, igne de cęlo miſſo, hos pro
ditores conſume. Deglutiat eos terra, ſicut deglutiuit Dathan Num.16.
& Abiron; deuorent hos vrſi, ſicut pueros illos qui Eliſæum
ſubſannabant. Sed inquit Chriſtus, ꝙ de ſe dixerit Ioannes, ec 4.Reg.2.
ce Agnus Dei, & propterea volo ait, manſuete loqui Iudæ, di Ioan. 1.
cens: amice, ad quid ueniſti? Sed quorſum amicum appellas,
num talibus præſertim amicis opus tibi eſt, qui millia habes
amicorum in cęlo? Non miror equidem quòd Magdalenam
benigne reciperes: ſiquidem quamuis peccatrix fuiſſet, non tñ Luc.7.
B eſt auſa os tuum ſuperbenedictum oſculari, ſed ſtetit retro, &
pro ſceleribus veniam deprecata eſt; at verò Iudas te ſub pa-
cis oſculo prodit. Cùm ergo armatos uideret milites Chri-
ſtus, exiuit eis obuiam interrogans, quem quærerẽt, dixitq́; ſe
eſſe Ieſum Nazarenum. Diſce igitur ex hoc loco, vir Chriſtia Ioan.6.
ne, humilitatem ſectari, ecce enim Chriſtus dñs cùm vellent
eum regem facere, fugit, & cùm ad labores & afflictiones pe- *Labores pa*
titur, ſeſe ſponte ſua offert. Cùm aũt vocẽ Chriſti audierunt, *tienter fe-*
abierunt retrorſum. Sanè qui retrorſum cadit, non uidet quo *ramus.*
cadat, qui aũt in faciem cadit, illud quidem uidet. Si ergo in-
C quit Chriſtus, me quæritis, ſinite hos abire. Tunc quidem ẽt
Petrus euaginans gladium ſuum, amputauit auriculam ponti
ficis ſeruo. Sed quid quæſo Petre non inuadis proditorem Iu-
dam? Sed fortaſſe ſtatim ſe abſcondit, nec eſt auſus ante reli-
quos diſcipulos apparere. Tunc iuſſit Chriſtus Petro, vt recon
deret gladiũ ſuũ in vagina, & reſtituit Malcho auriculam, di-
citq́; Petro, Calicem quem dedit mihi pater, nõ vis vt bibam
illum? Iudæis ẽt ait, hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebra-
rum. Et ſtatim illum comprehendunt, & ligant, atque multis
conuitijs afficiunt, & ictibus concutiũt. Tunc relicto magiſtro
D ſuo, fugerunt Apoſtoli. Vnde Chriſtus dicere poterat cũ Iob, *Fuga Apo*
fratres meos longe fecit à me &c. Oſtendant igitur uobis ui- *ſtolorum.*
rum quem quæritis: Quanto aũt cum impetu ducerẽt Ieſum
ad Annam primum, ſatis ex eo videtur conſtare, quod dixerit
Chriſtus, tanquam ad latronem exiſtis. Tum ẽt quia oẽs diſci
puli relicto eo fugerũt. Cum aũt à pontifice interrogaretur de
doctrina & diſcipulis, noluit tanquã prudens pictor de diſcipu
lis reſpondere, quos fugiſſe nouerat, ſed pictorũ more quæ in-
honeſta erant, velauit & obtexit: vt inde diſcamus vt defectus
proximorum noſtrorũ non propalemus & publicemus, ſed po
tius eorũ famæ conſulamus: ecce ad Annam ducitur primùm
cum

cum multis opprobrijs. Ecce ante peruersum iudicem sistitur E
Christus, viuorum & mortuorum iudex: interrogatur à ponti
fice de discipulis, & de doctrina. Quasi diceret, vide quales ha
beas discipulos, vndecim fugerunt, & unus tradidit te nobis.
Tacuit aũt Christus cùm de discipulis interrogatur, ne eorũ
defectus manifestaret: vt inde discamus, famæ proximorũ no-
strorum consulere. Satis poterat Christus respondere, quòd ip
sum dereliquissent, quibus tñ beneficia multa contulerat, &
vberrima gratiarum fluenta cõmunicauerat, sed tñ noluit eo-
rum defectus indicare. De doctrina verò respondens, ait: ego
semper docui in Synagoga & in templo, & in occulto locutus F
sum nihil &c. Quasi diceret, satis potes de doctrina mea ex-
quirere ab his qui eam audierũt, cum publice eam publicaue-
Alapa percutitur Christus. rim. Nihilominus tñ quamuis ita modeste responderet, vnus
assistens ministrorum, dedit alapam Iesu, dicens, sic respondes
pontifici? Considera obsecro peccator, quã terribiliter percu-
tiatur Christus pp scelera tua, & quam ignominiosa ipsi incu
tiatur alapa. Optime quidem agnus mansuetus seruat consi-
Matt. 5. lium quod dedit, nam cùm in paradiso per illam Adæ excusa
Luc. 6. tionẽ, quasi alapam accepisset, cùm ait, Mulier, quam dedisti
Gen. 3. mihi: modò verò aliam præbet maxillam humanitatis sanctis G
simæ. Sed tñ mansuete respondens, ait: si male locutus sum, te
Confunditur superbia nostra. stimonium perhibe de malo. Vide quõ superbiam nostrã con-
fundat, qui quotidie erramus, & tñ non emendamus errata no
stra, ipse verò non põt errare, & tñ ait, si male locutus &c. Tũc
videntes inuidi Iudæi quod statim nõ condemnaretur ab An
na, ducunt eum ad Caipham magno cum impetu. Ecce tibi
Samsonem, qui iam incipit gyrum ipsius rotæ & molæ, nã ex
Iudic. 16. horto ad Annam, & ex Anna ad Caipham ducitur, vt peccata
nostra molat atque cõminuat. Tunc uenerunt duo falsi testes
3. Reg. 21. contra eum: sic Naboth per falsos testes cõdemnatur. Nos au H
diuimus inquiunt, eum dixisse, possum destruere templũ hoc,
& in triduo excitabo illud. Christum tñ semper tacebat: sed
Luc. 7. cur quæso taces dñe? cùm accusabatur Magdalena responde-
bas, & cùm accusabantur discipuli, & modo pro tua defensio-
ne non respondes? Tunc ait Caiphas, adiuro te per Deum ui-
uum &c. Et respondit; Tu dixisti. Tunc condemnant eum, di-
centes reus est mortis. Peior sanè videtur Caiphas ipso dæmo
Matt. 4. ne; nam dæmon scire uolebat utrũ Christus esset filius Dei,
vt passionem interturbaret, at verò Caiphas cũ intelligat ue-
ritatẽ à Christo, tñ eum morti adiudicat. Hic quidem osten-

dam

A dam vobis quanta torméta & afflictiones passus fuerit hic vir, nam primò circúdederunt eum sicut apes: vt enim apes non est contenta semel punxisse, sed insistit semper pungens: sic ét isti crebris afflictionibus Christú afficiebát: sed quod magis sensit Christus, fuit Petri negatio, cùm ad prunas esset, & calefaceret se, ad interrogationem vnius ancillæ negauit. O Petre, vbi inuictus animus moriendi pro Christo, si oporteret? Rursus ad vocem alterius ancillæ ét negauit cum iuraméto. Et rursus cú accederet alius ad eum dicens, vere & tu ex discipulis eius es: dixit se non nouisse hoïem. O Petre, nonne nosti eú in monte *Negat Petrus cú iuramento.*

B Thabor cú transfiguraretur? Tunc quidem dicebas, bonum est nos hic esse, & modo eum negas? nonne eum nosti, cùm te ex piscatione eduxit? cùm filiam Archisynagogi suscitauit? &c. Cú ergo cantasset gallus, respexit Petrum Iesus, & recordatus est Petrus verbi Iesu, atque tunc egressus foras fleuit amare, & per reliquum vitę suę tempus ét acerbissime flebat. Cogitaauté modo qúo affligeretur Christus & illuderetur in domo Caiphæ, & indignissime tractaretur à ministris illis tartareis. *Negat Petr⁹ tertio.* Matt. 17.

Ostendam præterea tibi auditor deuote, quomodo magno cum impetu inde duceretur ad Pilatum: quibus cùm dixisset *Ducitur Christ⁹ ad Pilatum.*

C Pilatus, quam accusationem adfertis &c. dixerunt, *Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eú.* Quasi dicerent, nobis quidem satis potes fidem adhibere, si quidem hic commouit vniuersum populum incipiens à Galilæa. Cú aút intellexisset Pilatus Galilæam, remisit eú ad Herodem. Cùmq; Herodes illum interrogaret, noluit ipsi quidquam respondere, propterea quòd sibi vocem suam nempe Ioannem interfecerat. Tunc spreuit eum Herodes cum suo exercitu, & veste alba indutum remisit ad Pilatum. Videns verò Pilatus ꝙ nec etiam Herodes mortis causam in eo inuenisset, quærebat qúo eú dimitteret, *Herodes irridet Christum.*

D & proposuit eis num vellent iuxta consuetudinem suam dimitti Barrabam, an verò Christum. Et tamen maluerunt dimitti Barrabam, & vt Iesus crucifigeretur postulauerunt. Alium ét modum quæsiuit Pilatus, vt scilicet tortores eum flagellarét crudelissime, vt hac tandem ratione videntes eum Iudæi indignissime tractatum, eum libere abire permitterent. Considera obsecro quanta infligatur Christo ignominia, vel ex ipsa ét nuditate, & ꝙ ad columnam ligaretur, & tam grauissime cæderetur. O spectaculum non modo hominibus, sed vndis ipsis, littoribus, & saxis luctuosum? ꝙ scilicet Deus propter nos tam crudeliter flagelletur. Ciuis Romanus non potest flagellari, & *Flagellatur Christus.*

Deus flagellatur? Postquam autem verberando defessi sunt, E eum corona de spinis insigniunt, & sceptrum harundineum manibus imponunt, atque veste coccinea induunt eum, atque percutiendo iuncos illos marinos acutissimos, altius capiti figebant, & sanguis vndique manabat: atque illudebant ei flexis genibus salutantes eum, Aue rex Iudæorum.

Rabies indomita Iudæorum. Tunc Pilatus eduxit eum foras, existimans tam miserabili proposito spectaculo, Iudæos fore placandos, vnde & ait eis: Ecce homo, quasi diceret, non existimetis esse leprosum aliquẽ, quin potius ille ipse est Iesus, quẽ mihi tradidistis. Egredimini filiæ Sion, &c. O pater æterne, ecce filiũ tuũ? O Adam F

Gen. 3. vide quam carò constiterit cibus ille vetitus quem edisti: ecce ipsum hominem, cui à planta pedis vsque ad verticem capitis non est sanitas, qui riuos manat sanguinis: ecce mansuetissimũ agnum crudelissime tractatum. Nec his tñ acerbissimis supplicijs rabida Iudæorum quieuerunt ora, sed magnis potius clamoribus dicunt, Tolle, tolle, crucifige eũ. Item, si hũc dimittis, non es amicus Cæsaris. Quod audiens Pilatus, metu perterritus, lauat manus suas, dicẽs: mũdus ego sum à sanguine huius. Qui respõderũt, sanguis eius super nos, & super filios nostros. Postquam igitur dimisit eum Pilatus voluntati eorum vt cru- G

Morte condemnatur. cifigeretur, exuentes eum coccinea veste, proprijs eũ induerũt vestibus, vt saltem ex vestibus cognosceretur; & vt populo ẽt persuaderent eum facinorosum esse, eum inter duos latrones

Ponitur inter latrones. collocarunt, & ponderosam Crucẽ eius humeris imposuerũt: post auditam sententiam quæ dicebat, ꝙ inter latrones crucifigeretur, & statim ligatus ducitur magna militum stipante caterua ad Caluariæ montem, vt ibi crucifigeretur: præeunte interim præcone, atque clamante, per præsidis sententiam esse Christum damnatũ tanquam seditiosum & sibi regnũ vsurpantem, vt crucifigatur inter latrones. O præco non vt iustum est, H sententiam publicas: tu enim ita dicere debes, hæc est sentẽtia iniusti iudicis, vt moriatur iustus: hoc mandat peccator, vt moriatur qui sine culpa est. Exierunt ergo Iudæi ex vrbe vndiquẽ cõmota, procedentes ad Caluariæ montem: interim vero piæ quædã mulieres occurrerunt Christo flentes, quibus ait Xps,

Mulieres flentes occurrunt Christo. Nolite flere super me &c. flebant illi quos curauerat, quibus visum restituerat, quibus gressum dederat, & quibus auditum præbuerat, tum ẽt mortui, quos suscitauerat. Hic quidem considera quomodo Euangelista Ioãnes secum meditaretur, num forte ad matrẽ deberet accedere, vt ei hæc omnia de filio suo

nuncia-

A nunciaret: dicebat enim apud se, si hæc nuncio, in maximas eã angustias conijcio: si autem taceo, fortasse magis dolebit, si filium suũ non videt ante quam moriatur: atque idcirco decreuit ad matrem accedere, & ei omnia diligenter nunciare. Cùm autem domum ipsam peruenisset, vix est ausus quidquam loqui prę lachrymis, & intimo quodam dolore: ad cuius quidem lachrymas auditas, cũ mater pijssima accurrisset: quid hoc inquit Ioannes? nũ fortasse filius meus in carcerẽ coniectus est? Quid quæso de eo nuncias? Tunc ait Ioannes: ò me infelicẽ, qui tam triste viderim de filio tuo spectaculum. Scias prudens *Ioãnes nũciat matri omnia.*
B virgo, vel iam mortuũ esse filium tuum, vel saltem morti vicinum. Iudas eum tradidit, Petrus negauit, Herodes illusit, Caiphas condemnauit, Pilatus flagellauit, tortores excarnificant. Quamobrem curre obsecro pijssima virgo, si eum viuum inuenire desideras. Considera obsecro quantis doloribus hæc audiens afficeret mater: & qũo mulieres alloquens diceret: Adiuro vos filiæ Hierusalem, nunquid quẽ diligit anima mea vidistis? Quibus dicentibus, quis est dilectus tuus ò pulcherrima mulierũ? respondebat, dilectus meus candidus & rubicundus. Non vidimus talem dicebant illæ: bene quidem vidimus virũ *Magnus virginis dolor.* Can. 5.
C maxime afflictum, & propemodum defunctum, quem vocant Iesum Nazarenũ, oculos habet sanguinolentos, & toto vndiq; corpore sanguis manat. Ecce verò dum sentit virgo strepitum Iudæorum, videtque armatos homines, & filium suũ Crucem baiulantem inter latrones; tunc duo hæc cælestia & diuina luminaria se mutuo respexerunt, & inuicẽ corda vulnerarunt & transfixerunt dolore: voluitq; mater ad filium suũ cõplectendum accedere, sed nõ est ab iniquis militibus permissa, neque vt filiũ ibi tũc alloqueretur: sed se intimis cordis penetralibus mutuo alloquebãtur inuicem; Abi donec cessent aquę diluuij *Se mutuo aspiciunt Christus & mater.*
D laborum meorum, hic enim pedes tui non inuenient quietem. Sine me fili mi, ait mater, cõtẽplari te, in quo solo acquiesco, & animam meam maximopere oblecto. Vidẽtes aũt Iudæi ꝙ iam propemodũ animo linqueretur Christus præ tantis laboribus, decreuerũt ei adiutorem dare ad Crucem sustentandã, vt hoc pacto posset viuus crucifigi, & vehementius pateretur. Cùm ergo ad Caluariæ montem peruentum esset, denudant Christũ vestibus, atque incipiunt rursus sanguinis riui fluere. Ostendam ergo vobis virũ; qui.n. cælum nubibus, & ornat prata floribus, & arbores frondibus vestit, vestibus suis nudatur. Si Petrus vestibus est indutus, frigore conficitur, & ad prunas Gen. 8.

calefaciebat se, quid putas sensisse Christum saucium & cruen E
Mar.14. tum toto corpore, cùm nudus relinqueretur? Tenditur ergo Christus super Crucem iam diu desideratam, vt possent eã terebrare, extendit dulcissima brachia libentissime, & postmodum acutissimo clauo delicatissimam manũ magnis ictibus toto Caluariæ monte resonantibus, transfigũt. O immanissimos tortores, qui ad vnius manus ictum, duo corda, filij nempe & matris transfigitis? Itidem ẽt in alia configenda manu crudeliter se gerunt, & si forte non perueniret quo vellent, brachium ipsum cum violentia extendebant. Similiter ẽt dulcissimos & sacratissimos pedes crudelissimo atq; immanissimo clauo perfoderunt. F Cùm autem ipsum mansuetissimũ agnum & patientissimũ ita cruci confixissent, eam in altum extulerunt Crucẽ, non sine acerbissimo atq; intimo dolore sacratissimæ virginis, quæ stabat semper iuxta Crucẽ filij sui. Sol obscuratus est &c.

Maxima tortorum immanitas.

Feria VI. in Passione Domini.

CONCIO QVARTA.

O Vos *omnes qui transitis per viam &c.* Thren. 1. G Prima quidem statio quam facit Christus, vt nos redimat passione sua sacratissima, est in horto. Vbi quatuor facta sunt, nempe patrem orat Christus: nam vt ait Luc. hymno dicto, i. postquam egisset gratias in fine cænæ, exijt Christus in montem Oliuarum, qui erat prope Hierusalem, & in decliui mõtis erat ibi hortus aptus orationi: tunc ait discipulis suis, sedete hic, i. expectate. *Donec vadam illuc, & orem.* Assumpsitq; tres discipulos, & cępit tristari, & ait, *Tristis est anima mea vsq; ad mortem.* Itẽ ait tribus discipulis. *Sustinete hic, & vigilate mecum.* In quibus verbis Christus hortatur suos ad ęquanimiter sustinenda aduersa propter Deum, H vt ita possimus euadere æterna tormẽta. Item ad vigilandum in bonis operibus. Et postmodum secessit ab eis quãtũ iactus est lapidis, orauitque patrem ter, vt doceat nos quòd debeamus frequentare orationẽ, & orauit etiam pro discipulis suis, & pro omnibus qui erant in eum credituri. *Vigilate, & orate.* Quod dicit, quia nõ satis est vigilare, sed debemus ẽt vigiliam occupare in oratione: multos enim videas vigilantes, quibus melius esset vt dormirent, cùm pernoctent in ludo, vel in commessationibus & ebrietatibus. *Ne intretis in tentationem.*

Prima statio.

Quatuor in horto gesta sunt.

Aduersitates patienter feramus.

Ter orat Christus.

Tentari

A Tentari enim malum non est ex se, sed est materia exercendæ virtutis: at verò intrare in tentationẽ vitiosum est, quia idẽ est quod consentire. Vnde Christus cùm docuit nos orare, iussit vt diceremus, & ne nos inducas in tentationem, i. ne permittas induci. Causam aũt subdit dicens: *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.* Quod quidem põt exponi tripliciter: primò quidem sic; Spiritus promptus est, i. anima prompta est ad bene volendum & probe iubendum: caro aũt infirma est ad iuste exequendum & obtemperandum. Secundò verò sic: Spiritus promptus est, i. diabolus, qui spiritualis est creatura, paratus est ad tentandum: nã tanquam leo rugiens circuit quærẽs quem deuoret: caro autem est infirma, idest homo alteram partem nempe carnẽ, debilem habet ad resistendum ex se, nisi diuinum habeat auxiliũ, vnde Apost. dicebat; Omnia possum in eo qui me confortat. Tertiò sic; Spiritus promptus est, i. homo spiritualis paratus est ad bene operãdum, ita vt etiam sentiat spiritualem quandam delectationem in bene operando. Vnde Psal. Paratum cor meum Deus &c. Caro autem infirma, idest carnalis homo & delicijs huius seculi deditus, difficulter operatur bonum, siue resistit malo. *Et factus in agonia prolixius orabat.* Ista autẽ agonia videtur lucta quædam sensualitatis & rationis; nam sensualitas naturaliter in eo mortẽ horrebat; ratio verò ipsa moriẽdum pro humana salute suadebat. Vel dic quòd ista agonia in Christo fuit anxietas instantis mortis, q̃ quasi præsentem Christus præuidebat. Ex qua præuisione dr̃ fuisse in agonia, sicut infirmi in extremis laborantes, nam natura humana permittebatur in Christo tunc agere quod proprium sibi erat, ſm Damas. Est autem agonia ſm Th. nomen Græcum, quod importat timorem alicuius mali extrinseci, cui resisti non potest propter improuisionem; vnde dicimus de morientibus quòd agonizant, quia vident malum quod vitare non possunt, nempe mortẽ. Ipso ergo sic prolixe orante, *Factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terrã.* In quo facto apparuit vehemens apprehensio, & maximus dolor futuræ passionis. Nonne ergo valde amara fuit Christi passio, cuius sola cogitatione sanguinẽ sudabat? Hoc sanè de nullo alio legimus. *Apparuit autem ei angelus confortans eũ.* idest ad modum confortantis se habens; quam apparitionem fecit angelus in assumpto corpore, genua reuerenter coram ipso flectendo, & forte aliqua verba consolatoria dicendo, non quidẽ propter ipsius Christi indigentiam, sed propter maiorem corrobo-

[Margin notes: *Intrare in tentationẽ non debemus.* — 1. Pet. 5. — Philip. 4. — Psal. 56. — *Agonia Christi.* — Damasc. — D. Thom. 12. quæst. 41. ar. 4.]

roborationem discipulorum. Cùm autem recessisset angelus, E
venit Christus ad discipulos, quos inuenit dormientes, quorũ
infirmitati cõpatiens, ait, *Dormite iam & requiescite.* Scilicet
paulisper; uel ut alij dicunt, hoc dictum est quasi ironice: tan
quam diceret, non est modo tẽpus dormiendi, aut quiescendi,
sed potius vigilandi & orandi. Cumque parũ dormissent, ait:
Surgite eamus. Scilicet obuiam Iudæ venienti, ut me tradat in
manus peccatorum. *Ecce Iudas.* De numero quidem discipu-
Venit Iudas cũ armatis. lorum, sed non merito. *Et cum eo venit turba cum gladijs &c.*
Ipse Iudas erat ductor diabolici exercitus, qui antecedebat.
O magna Iudæ & turbarum cũ eo venientiũ dementia, qui ve F
Psal. 145. nirent ad capiendum eũ, qui soluit compeditos! Quid turba
armata ad quærendum hominẽ inermem? Quid cũ laternis
& facibus de nocte, ad quærendũ eũ, qui quotidie docebat in
Iudæ signum. templo? *Quemcumque osculatus fuero.* Ipse est quem vobis
vẽdidi. *Ducite cautè.* Ligate sibi manus, ne se possit defendere.
Quem quæritis? Sic aũt interrogat, non quasi dubitans quem
Glo. inter. quæreret, sed vt scirent ipsum esse quẽ quærebant, vt ait Glo.
Iesum Nazarenum. O impij attendite quid dicitis, nam Iesus
saluator dr̃, & Nazarenus floridus: ex ore ergo uestro conuin
cimini iniquè agere, quia quæritis interficere saluatorẽ & flo- G
ridum per vitæ munditiam. *Ego sum*, nempe qui creaui cœ-
lum & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt. Item ego sum,
qui eduxi vos de Ægypto in manu forti, & qui vos paui per
quadraginta annos in deserto. Itẽ qui olim dedi legẽ Moysi in
monte Sinai, & quẽ vaticinati sunt Prophetæ & Sibyllæ. Itẽ
ego sum, qui ꝑ vos homo factus sum, & mortuos suscitaui, ac
leprosos curaui. Cùm ergo audita hac voce, cecidissent, & rur
sus Dei miseratione erecti essent, iussit illis vt finerent discipu
Ioan. 17. los abire, ut. s. illud impleretur, Quos dedisti mihi, nõ perdidi
ex eis quemquam. *Aue Rabbi.* O Iuda virorum pessime, uide H
Impudentia Iudæ. quid dicas; si enim Rabbi est, quare eum nõ venerarıs, & præ
sertim te à peccato reuocare uolentẽ, cùm ait, *Amice ad quid
venisti?* Si eum per auaritiã vendere decreueras, eo quod exi-
stimabas te perdidisse triginta argẽteos in effusione vnguẽti,
cur saltẽ eum non vendebas matri suæ, quæ amplissimũ tibi
Magna Christi benignitas. persoluisset pretiũ, quamuis sibi essent vestes uendendæ? Al-
loquitur tñ Christus eum benignè, dicens: *Amice ad quid ve
nisti?* O fons misericordiæ, proditorem amicũ vocas? Et verè
sic erat, quamuis amicitia ex vna parte claudicaret, ipse enim
Christus Iudam diligebat, à quo tñ se non diligi nouerat, di-

cit

A cit ergo: *Amice ad quid venisti?* Si enim ad veniã quærendã, & pœnitentiã toto corde agendam, bene veneris, nã paratior sum tibi veniam dare, quàm tu illam quærere. Si autem venis ad me prodendum inimicis, non hoc apud te merui, nec inde utilitatem aliquam consequeris. Vide ergo ad quid uenisti. O Iudas, licèt offensa tua sit grauissima, considera tamen, ꝙ maior est charitas mei patientis, quam malitia tua ad me crucifigendum tradẽtis, & ideo noli desperare. Cùm ergo postea Christo permittente, sacrilegas manus in Christũ iniecissent, dixerunt discipuli, *Domine si percutimus in gladio?* Et nõ ex-

Inuitat Christ⁹ Iudam ad ueniã petendam.

B pectato Christi responso, percussit vnus ex illis seruum Pontificis, nempe Petrus amputauit auriculã Malcho. De hoc Malcho ferunt, ꝙ prior manus iniecerit in Christum, & ideo non est mirum, si ipse percussus est. *Iesus autem sanauit auriculam eius.* Vnde instruxit nos reddere bonum pro malo. Item hoc fecit ad suæ diuinitatis manifestationem, & ad ipsorũ Iudæorum conuersionem, & ad suorum discipulorum fidẽ confirmandam; sed dices tu, cur non sunt conuersi ad tm̃ miraculum Iudæi? Sanè ut inde intelligas, quam prauũ sit cor obstinatum, sicut patet de Pharaone etiam. Vnde Eccles. Nemo

Bonũ reddamus pro malo.

Eccle. 7.

C potest corrigere quem ille despexerit. Insuper Iudæi maiora uiderant miracula, & tamen non crediderant: *Calicem quem dedit mihi Pater.* Quasi dicat, ex quo diffinitum est à patre meo cœlesti, ut per mortem meam genus humanum redimatur, nullo pacto debes tm̃ bonum impedire: nisi enim bibero hunc calicẽ, nec tu, nec cæteri saluari potestis. *An putas quia non possum rogare Patrem.* Acsi dicat, non egeo auxilio uestro, qui possum habere duodecim legiones angelorum. Postquã autem reprehendit Petrum, sermonem conuertit ad Iudæos dicens: *Tanquam ad latronem &c.* Vbi notandũ, quòd Chri

D stus tanquam latro est captus, cum latronibus est iudicatus, inter latrones est crucifixus, pro latronibus peccatoribus est mortuus, & à latronibus est occisus. Ait ergo, quotidie eram docens in templo, & magnam utilitatem uobis contuli, cur ergo tunc non me tenuistis? Sanè quia nondum uenerat hora mea. *Sed hæc est hora vestra.* Acsi dicat, nunc permittitur uobis, sic me indigne tractare: item permittitur potestatibus tenebrarũ procurare mortẽ meã. Porro modus capiendi Christũ talis fuit: nam postquam Iudas salutauit eum, subito illi iniecerunt manus in eũ, & ligauerunt eũ, ut cautius ducerent. Quantũ ad ictus attinet, sæuiebant quidẽ illi in agnum man-

Crudelitas Iudæorũ.

ſuctiſſimum,& indigniſſime eum percutiebãt. O deuota ani- E
ma,ſi illic tũc affuiſſes,an non cõpaſſa fuiſſes factori tuo?non-
ne tunc abundantiſſime fleuiſſes? pone ergo nunc hęc oĩa an-
te oculos mentis tuæ tanquã ſi præſens fuiſſes, & reſpice in fa
ciem Chriſti tui ſic crudeliter tractati propter te. *Relicto eo om
nes fugerunt.* Et tunc impletum eſt verbũ Chriſti dicentis,oẽs
uos ſcandalum patiemini. *Adoleſcens quidam ſequebatur.* De
Opiniones variæ circa adoleſcentẽ amictum ſyndone. hoc adoleſcente ſunt uariæ opiniones, quæ recitantur in hiſt.
Schol.quidam dicunt, ꝙ fuit uir quidam habens habitaculũ
prope uiam, per quam Chriſtus captus ducebatur: hic ergo
cùm forte iam in lecto quieſceret, audiens tumultũ tranſeun F
tium,ſubito aſſumpta ſyndone,aliquantulũ ſecutus eſt eos,ut
uideret quidnã hoc eſſet,quem cũ milites uidiſſent, ſuſpicati
ſunt,quòd eſſet unus ex diſcipulis,& ideo uoluerunt eũ tene
re,at ille relicta ſyndone nudus profugit ab eis in domũ ſuã.
Hierony. Hierony.dicit hunc fuiſſe Iacobum minorẽ,ſed poteſt dici,ꝙ
magis loquitur opinatiue quàm aſſertiue. Alij dicunt fuiſſe
Ioannem Euangeliſtam,quem tunc fuiſſe adoleſcẽtem, longa
Grego. poſt eius uita indicio eſt, nam poſt Chriſti paſſionẽ uixit ſe-
Beda. ptuagintaquinq; annis,& huius opinionis ſunt Greg. & Beda.
Secunda ſtatio. Secunda aũt ſtatio Chriſti patientis fuit in domo Annę,à G
quo interrogatur de diſcipulis, & de doctrina,nẽpe unde eſ-
ſent diſcipuli,& quorſum eos uellet,quaſi ſeditionis & nouita
tis eũ arguens. Quid inquit pontifex, ſibi uult, quòd cũ tu ſis
pauper,tamen congregare præſumpſiſti magnũ comitatũ,ne-
Annas de duobus interrogat. ſcio quorũ ruſticorum & ſimplicium hoĩum? Ieſus autem ad
hanc interrogationem non reſpondit,ne eorũ defectus indica
ret. Ad interrogationẽ uerò de doctrina,ait: *Ego palam locu-
tus ſum &c.* Quòd eſt ſignum ueræ doctrinæ, quæ nõ quæ-
rit angulos,ſicut falſa doctrina hæreticorum. Cùm Chriſtus
dixiſſet,interroga eos,tunc unus aſſiſtens pontifici, dedit ala- H
pã Ieſu,uolens ipſi pontifici cõplacere. Dicunt aũt quidã, ꝙ
ille fuit Malchus,cui auriculã reſtituerat, ut intelligas quàm
ingratus eſſet. Tunc ait Chriſtus, *Si male locutus ſum &c.*
Auguſt.in Ioan.trac. 113. Super quo uerbo ait Aug. Quid hac reſpõſione uerius, man-
ſuetius,& iuſtius eſſe põt? nonne libenter uellemus eum,qui
nos percuſſit,aut cœleſti igne conſumi, aut à terra abſorberi,
aut aliqua alia pęna affici? ſed quæ horũ, & pluriũ aliorum,
non potuiſſet ille per quẽ factus eſt mundus,infligere,niſi pa-
tientiã nos docere uoluiſſet qua uincitur mundus? Itẽ Chry.
ait, Exhorreſcat cœlũ, & cõtremiſcat terra de Chr̃i patiẽtia,
& de

A & de serui impudentia. *Nunquid & tu ex discipulis es?* Dicũt aliqui ꝙ ista ostiaria interrogabat Petrũ ad prunas sedentem pia intentione, tanq̃ cõpatiens. Sed tñ Chry. Sic ait: quid agis ò Petre? vox.n. tua repente mutata est: non tibi flagella, nõ tibi dura sunt illata tormenta, nullus te interrogauit, cuius au toritatẽ formidare deberes. Mulier est, quę te interrogat, nec tñ domina, sed ancilla. *Deinde vidit illum alia ancilla.* Scilicet perterritũ & mutatũ, cùm vellet exire ianuã, & ait: *Et hic cum Iesu Nazareno erat.* Nẽpe in horto cũ captus fuit. Vñr ergo duæ ancillæ ostiariæ in domo pontificis. Post tertiã negatio- D.Chrys.

B nem verò *Respexit dominus Petrum.* De huiusmodi autẽ respectu dicit Aug. ꝙ non fuit corporalis, sed spiritualis, vt. s. recordaretur Petrus de negatione. Ita enim solet Deus respicere illum quẽ de aliquo magno labore eripit. Dicamus ergo illi, respice me dñe. Itẽ conuertere dñe & libera animam meã. Hoc autem vř probare Aug. ex eo, quòd dicit Marcus: *Quòd erat Petrus in atrio deorsum.* Vnde videtur, quòd Christus esset sursum nempe in superiori aula domus pontificis. Augus. de consen. li. 3.c. 12. Psal. 6. Psal. 12.

Tertia quidẽ statio fuit in domo Caiphæ, quia enim verũ testimoniũ inuenire non poterant, ideo falsum quærebant, vt *Tertia statio.*

C eum morti traderent. *Scidit vestimenta sua.* Iste motus corporis indicat insaniam mentis, ex impatiẽtia enim surrexit de tribunali, eo quòd non inueniret in Christo vnde posset condemnari. *Nil respondes ad ea, quæ isti aduersum te testificantur?* Caiphas enim malitiosè ab eo exigebat responsum, vt posset in sermone capere ipsum. *Iesus autem tacebat.* Quia sciebat, ꝙ quidquid dixisset, Caiphas fuisset calũniatus; secũdò verò, quia vt dicit Aug. aperta mendacia non sunt responsione digna. Videns aũt quòd taceret ad falsam depositionẽ testiũ ait: *Adiuro te.* Respondit Iesus propter reuerentiam nominis di- Glos. inter lin. D.Augus.

D uini, *Tu dixisti.* Ac si diceret, quid me adiuras, qui in scriptis prophetarũ legisti me esse filiũ Dei? *Amodo videbitis.* Quasi dicat, licèt modo ignominiosè valde me tractetis, nihilominus in generali iudicio videbitis me venientẽ cum potestate magna & maiestate. *Scidit vestimenta.* In signum, ꝙ blasphemasset. Et interrogat assistentes dicens: *Quid vobis videtur?* At illi dixerũt: *Reus est mortis.* Lex enim dicebat: Qui blasphemauerit nomen dñi, morte moriatur. Ipsi aũt dicebant Christum blasphemasse, ꝙ se filium Dei faceret: & forte tũc eum lapidassent, nisi quia volebant morte turpissima eum condemnare. *Expuerunt in faciem eius &c.* Lucas autem addit, ꝙ Leui. 14.

multa

multa blasphemantes dicebant in eum, forte vocantes eum E
incantatorem, seductorem, diuinatorem, dæmoniacum, hypo
critam. Ecce quomodo sapientia increata ab humana insipien
Quid sit colaphizare. tia illuditur & colaphizatur, quod videtur sonare in collo cæ
dere, sicut fit cum vilibus personis.

Prophetiza, quis est qui te percussit. Per hæc verba volebāt innuere ipsum esse pseudoprophetam & populi seductorem, item quòd ignoraret quis eum percussisset: sed vt ait Hiero. non decebat se prophetam ostendere inter verberantes & illu dentes. Cæterùm quamuis non videantur Euangelistę dicere omnia quæ passus est, tn̄ maiorem noctis partem expenderūt F
in contumelijs & opprobrijs. Cùm enim milites haberent cū in manu sua, alij pugnis eum cædebant, alij puluere spargebant, alij capillis uellebant. Tandem traxerunt eum in quendam carcerem, ibi subtus solarium, cuius adhuc potest videri vestigium, vt ait Ludol. ibique ligauerunt eum ad quandam columnam lapideam, eum ibidē absque misericordia & intermissione vexantes, per totum residuū noctis, vt dicit idem autor, quasi non sufficeret illis dies ad complendam malitiam suam. Insuper ibidē conuiciabantur illi dicentes, putabas quidem esse sapientior principibus nostris, & melior Pharisæis? G
Nunc ergo apparet stultitia tua, & cras quidem morte turpissima morieris. Et breuiter, vt ait Ansel. nox insomnis tota du cebatur, & nulla prorsus requies Christo concedebatur.

Ludol. lib. de vi. Chr.

Anselm.

Quarta statio. Quarta statio fuit in prętorio Pilati, prę sentatur ergo à Iudæis seculari iudici, nempe Pilato: modus aūt præsentationis talis quidem fuit: erat quidem pijssimus Christus Iesus ligatis manibus ad tergum, hn̄s catenā ferream in collo tanquam notorius homicida & malefactor. *Vt non contaminarentur, sed manducarent Pascha.* Pascha hoc loco significat azimos panes, quibus quidem Iudæi vescebantur diebus septē, & ab H
horum manducatione reddebantur quasi irregulares & incapaces, si introirent in prætorium Pilati. Sed contra hunc Iudæorum scrupulum inuehitur Augustinus dicens: ò impia & stulta Iudæorum cæcitas, qui timebant contaminari habitaculo alieno, & non timebant cōtaminari scelere proprio. Alienigenæ iudicis prætorio contaminari timebant, & tamen innocentis sanguinē fundere non formidabant. Exiuit ergo Pilatus ad eos foras. Idest in platea stantes: & dixit eis; Quam accusationem affertis aduersus hominē hunc? scilicet tā humilem & benignum, & qui mihi videtur innocens, & tamen vos

Augustin. tracta. 14. in Ioan.

eum

A cum præſentatis tanquam quidem malefactorem, nil tñ contra vos conquerentem. Siquidem conſuetudo erat Romanos aliquem non condemnare, niſi prius audirent eum, & dabant ei locũ ſe defendendi: *Si non eſſet hic malefactor.* Quaſi dicãt; nos diligenter examinauimus eum, & inuenimus dignũ morte, & ideo non eſt opus alia examinatione: nos enim tantæ veritatis & iuſtitiæ ſumus, vt meritò debeat ſtatim nobis fides adhiberi. Pilatus verò quaſi iratus, & præſertim cùm ſciret, ꝙ per inuidiam tradidiſſent eũ, ait: *Accipite eum vos &c.* Quaſi dicat; ſi ſufficit veſtra examinatio, vos eum iudicate. Aliqui B dñt quòd hoc diceret per irriſionẽ, nempe hoc ſibi volens, ſi poteſtatẽ haberetis, iam eũ interfeciſſetis. *Nobis non licet interficere quemquam.* Quia iuſtitia nobis ablata eſt, & in Romanos translata, vel dictũ ſuum referunt ad ſuppliciũ crucis, aliàs enim interfecerunt Stephanũ. *Hunc inuenimus ſubuertentem gentem noſtram &c.* Ex quibus uerbis apparet, ꝙ eũ accuſabãt de tribus, primò de falſa doctrina, cùm dñt ꝙ ſubuerteret gentẽ; hic enim, dicebant, ſabbathũ nõ cuſtodit, qñ. ſ. paralyticũ curauit; itẽ cùm cæcum à natiuitate illuminauit. Secundò accuſabant eũ de iniuria in Imperatorẽ, ꝙ prohiberet C tributa dari Cæſari. Tertiò accuſabant eum de crimine læſæ maieſtatis, quia dicebat, ſe Ieſum & regẽ eſſe. Audita aũt hac triplici accuſatione Pilatus de prima parũ curauit, quòd gentilis eſſet, & ideo de lege Moyſi non curauit. De ſecunda ſimiliter non curauit, quia reputauit eã ſimpliciter falſam, & examinatione indignã, & fortè audierat ex aliquorum relatione reſponſum, ꝙ dederat Chriſtus Iudæis, nempe, Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo. De tertia ergo accuſatione ſolùm curauit, & ibi ſtetit, eo ꝙ videbatur tãgere honorem Imperatoris Romani: unde fecit illi tres interroga- D tiones: nempe prima fuit; *Tu es Rex Iudæorum?* Quaſi diceret eſt ne hoc uerũ, qđ iſti Iudæi tibi imponunt. ſ. ꝙ tibi vſurpare velis Iudæorum regnum? Quod ſi ita eſt, male quidem facis, cùm Cæſar ſit horum rex. Nam vt ait Lyra, à tpe Pompeij, Iudęi ſeruiebant Romano imperio ſub tributo, & ab ipſis abſtulerant Romani titulũ regium. Ait Chriſtus: *Tu dicis.* Scilicet veritatem. Sed quęres, cur Chriſtus reſponderit Pilato, & tamen non reſpondit Annę, nec Caiphæ, aut Herodi? Quoniam ſcilicet iſti malitioſè interrogabant.

Act. 25. · Act. 7. · Ioan. 5. · Ioan. 9. · Matt. 22. · Lyra.

Nunquid ego Iudæus ſum. Vt ſcilicet ſcire ualeam ſi tu es rex, aut de regio ſemine, an non? Et ideo, vt ſciam veritatẽ te

ipſum

ipsum interrogo, videtur enim quòd non commiseris aliquod E
Interrogationes Pilati. magnum crimen, quia *gens tua & pontifices tui tradiderunt te mihi.* Tanquam scilicet morte dignum. Secunda interrogatio fuit: Quid fecisti? nempe pp quod gens tua & pontifices tradiderint te mihi: videtur enim quòd sis culpabilis valde, cùm tales te mihi tradiderint. Ad hanc interrogationem non respondit Iesus, quia si respondisset dedisset occasionẽ Pilato ipsum liberandi, vt pote si dixisset, ego multiplex beneficiũ contuli huic genti peccatrici & ingratæ, quæ me tradidit tibi, nã infirmos eorum sæpe curaui, cæcos illuminaui &c. *Regnum meum non est de hoc mundo.* Quasi dicat, regnum meum non est tale F
quale arbitraris, non enim est caducum aut temporale, sed potius stabile, & spirituale, non enim impedio dominationẽ terreni imperatoris in hoc mũdo. Tertia interrogatio fuit. *Quid est veritas.* Melius forte quæsiuisset Pilatus, si dixisset, vbi est veritas, quia tunc non erat veritas in pontificibus, nec pharisæis, nec in iudicibus, nec in turbis. Et de paucis modo dici potest quòd in eis sit veritas. vnde Oseæ quarto dicitur; Non est (Oseæ 4.) veritas in terra, sed mendaciũ inundauit. Et Psal. ait; Omnis (Psal. 115.) homo mendax. Ad hanc aũt interrogationem non respondit Iesus Pilato, sicut nec ad præcedentẽ, quia forte ideo factum G
quòd Pilatus statim exiuerit foras ad Iudæos clamantes. *commouit populum docens per vniuersam Iudæam.* sed profectò in hoc non Iesum, sed seipsos accusant, vt ait Glo. docuisse enim (Glo. ord.) populum, & à pristina torporis ignauia docendo commouisse, & totam promissionis terram percurrisse, non criminis sed virtutis est indicium. Ipsi tñ Iudæi prætendebant aliũ sensum ex verbis suis, videlicet quòd Iesus esset perturbator pacis, & qđ turbauerat pacem communẽ à Galilæa vsque ad Hierusalẽ.

Quinta statio. Ducitur ad Herodem. Quinta statio fuit ante Herodẽ, nam vt refert Lucas, qui solus loquitur de hac statione seu præsentatione Christi coram H
Herode, de qua cæteri Euangelistæ tacuerunt, eo quòd esset extraordinaria, Pilatus audiens Galilæam nominari, interrogauit Iudæos si Iesus Galilæus esset, & vt cognouit ex eorũ responsione, ꝙ de Herodis potestate esset, qa ẽt in Nazareth ciuitate Galilææ conceptus & nutritus erat, remisit eũ ad Herodem, qui Hierosolymis tunc erat. Sed cùm signũ nullum facere vellet ante Herodem, *Spreuit eum Herodes cum suo exercitu.* Quia subditi libenter applaudunt desiderijs maiorũ suorum, iuxta illud Eccl. Secundum iudicẽ populi, sic & ministri. (Eccl. 10.)
Et illusit indutum veste alba, & remisit ad Pilatum. Cùm autem

A tem uidisset Pilatus q euasisset manus Herodis, voluit eũ dimittere ẽt. Sed cùm uideret importunitatẽ Iudæorum petentium vt crucifigeretur, cogitauit apud se, q si forte uiderẽt flagellatum compaterentur ei, sæpe enim fit quòd dum aliquis persequitur aliquem intestino quodam odio, si tñ uiderit ipsum calamitosum redditum, incipit deferuere eius odiũ, nisi forte habeat cor lapideum aut dæmoniacũ. Pilatus ergo sentiens Iudęos grauissimo odio prosequi Christum, ad mitigandum eorum animũ, decreuit flagellare eum, vnde uocans eũ, ait illi: Iam vides odium gentis tuæ, nunquã enim in causa al- *Odium Iudaorum in Christum.*

B terius rei etsi sceleratissimi, vnquam perinde institerũt atque agendo contra te, tu ipse vides quantis clamoribus urgeant, cùm tñ ego te vellem liberare. Quare oportet vt patienter feras quæ facturus sum contra te, quamuis iniustissime: data ergo flagellationis sententia in Christum, mox tortores currũt ad flagella, alij crudeliter & dure ipsum spoliãt, alij funes adhibent quibus ligetur ad columnam. Tandem ergo eius manibus ligatis, cœperunt eum flagellare, nunc ẽt caput feriendo, nunc dorsum, nunc rectis, nunc vero contortis brachijs, Iudęi vero astantes dabant pecuniã tortoribus dicentes sigillatim, *Colloquiũ Pilati. Iudęi dant pecuniam tortoribus.*

C vt eum grauissime ferirent, & non ante desisterent à flagellatione, quam defatigati essent. *Milites plectentes coronam de spinis.* Hoc aũt ẽm Glo. ordi. iussit fieri Pilatus, vt Iudæi satiati in flagellando desisterent à Christi morte. Dicit aũt Lyra, q hæc corona spinea fuit de iuncis marinis acutissimis ad modũ spinarum, quam milites imposuerunt capiti Iesu, & percutiebant caput eius ad penetrandum eius cerebrum: atque ita caput sacratissimũ vndiq; manabat sanguine. Quibus supplicijs & illusionibus expletis, exiuit Pilatus manu ducens Christũ, vt eum ostenderet Iudæis ita indigne tractatum: exiuit ẽt Ie- Glo. ordi. Lyra. *Coronatur Christus spinis.*

D sus vt ait Interlin. non clarus imperio, sed plenus opprobrio. *Ecce homo*. Ac si diceret, etsi in aliquo male egisset, tñ indignius tractatus est quàm mereretur, debet ergo id vobis sufficere, quia quem regem accusastis, nũc uidetis quia vix similis est homini. Sed quantumcũque Pilatus testaretur Christi innocentiã, nihilominus ipsi Iudæi non desistebant à suo proposito malo, sed magis inflammabantur, nec aliã proponunt accusationem, quia ẽt illæ quas proposuerant, falsissimæ erant. Sed tãtũmodo dicunt, *Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit.* Quod Pilatus audiens, *magis timuit.* Non quidem propter legem Iudæorũ, de qua non Glo. interlin. *Crudelitas magna Iudaorum. Cauillationes Iudaorum.*

curabat,

curabat, sed metuebat ne esset filius alicuius dei gentilitatis, si E
cut ipsi faciebant plures Deos, atque ita grauissime à dijs castigaretur Pilatus. Et ideo uolēs id certius inquirere, rursum interrogat. *Vnde es tu?* Quasi diceret, dic mihi num sis filius alicuius ex dijs quos colit gentilitas nostra. *Iesus autem respon sum non dedit ei.* Sed quia Pilatus se iactabat ꝙ haberet pote statem in eū, ait: *Non haberes potestatem &c.* Nisi esset tibi da ta à patre meo permissiue, & à Romano Imperatore commis siue. Videntes aūt Iudæi ꝙ Pilatus vellet eum dimittere, clamabant dicentes, *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris.* Ac si

Timet Cæsarem Pilatus.

aperte dicerent, ò Pilate, noueris, quòd si non condemnaueris F
istum ad mortem, scribemus contra te ad Cæsarem, insinuan tes illi, quòd hic foueas publicum illius hostem, & regnū eius occupare volentem, & sic perdes eius amicitiam pariter & offi cium, & forte uitam, & ideo uide quid agas. *Omnis enim qui se regem facit,* nempe in terra hac, *contradicit Cæsari,* Quasi usur pando regnū eius. Quod cùm audisset Pilatus, timore ductus magis quàm æquitate, decreuit condemnare Christū, & ideo, *Adduxit foras Iesum, & sedit pro tribunali, in loco qui dicitur Litostratos, hebraice autem Golgotha.* Est aūt Golgotha locus quidam ante domum Pilati, lapideo opere cōstructus, quem G
ēt pauimentum diuersorum colorum decorabat. Non statim

Pilatus cur non statim cōdemnaret Christum.

aūt cùm sedisset, eum condemnauit, sed adhuc studuit eū libe rare remordente forte conscientia, aut forte diabolo eū instigante ſm Ludol. vt sic impediret redemptionem nostram. Vn de ait. *Ecce rex vester.* Quasi diceret, modo nō timeatis, ꝙ iste homo sic flagellatus & viribus destitutus se audeat ingerere pro rege vestro, & ideo potestis illi parcere. *Tolle, tolle, crucifige eum. Dixit Pilatus, regem vestrum crucifigam?* Hoc enim cedet vobis in infamiam. *Non habemus regem nisi Cæsarem.* Et per hæc verba Iudęi renunciauerunt omni regiæ dignitati, de H
qua olim tantopere gloriabantur, seque submiserunt Cæsaris imperio. Vnde ex tunc nec habuerūt, nec habituri sunt regem vsque ad finem seculi, de gente sua: sed uelint nolint, vbicunque habitant, sub tributo seruiunt. Pilatus ergo uidens quòd

Subijciuntur Iudæi cæteris nationibus.

erant cōtenti se obligare perpetuo Romano imperio, dummo do condemnaret Christum morte, & similiter ex altera parte timens, ne si hoc recusaret facere, accusaretur apud Cęsarem, & sic forte perderet vitam, aut saltem officiū, insuper uolens ēt captare beneuolentiam Iudęorum, à quibus sperabat se ali quas pecunias collecturū, annuit petitioni eorum; *Et accepta*

aqua

A *aqua lauit manus*, vt sic coram ipsis innocens appareret, qui tñ coram Deo valde reus erat,& ait, *Innocens ego sum &c.* Sed responderunt Iudæi dicentes: *Sanguis eius super nos & super filios nostros.* Quasi dicerent, tota eius vltio, si modo vltio aliqua sequi debeat, sit super nos. Vbi ait Hier. Considera quæso qualem hæreditatẽ reliquerint Iudæi filijs suis. Quæ aũt fuerit forma sentẽtiæ Pilati, non videntur Euang. commemorare: legitur tñ quòd Pilatus sedens pro tribunali, ipsi Christo flectenti genua sua ante eum humiliter, pronunciauit sententiam suã dicens: Iesu Christe, gens tua & pontifices tui tra-
B diderunt te mihi, dicentes ꝙ volueris vsurpare regnũ Iudæorum, cùm tñ non habeãt regem nisi Cæsarem,& quia hoc est contra decreta Romanorum imperatorum, propterea ego cõdemno te morte in Caluariæ monte, in patibulo uidelicet crucis: item adiudico morti simul tecum duos latrones, nempe Dismam ad dexterã,& Gesmam ad sinistram. Mox ergo pronunciata sententia, cæperũt sæuire in Christum, sicut lupi in agnum,& exuerũt eum chlamide coccinea, quæ iam adhærebat carni suæ, ꝑꝑ sanguinem aliquantulum iam coagulatum. Considera obsecro quãtus dolor inuaserit Christi amicos, qñ
C audiuerunt sententiã,& quanto gaudio exiluerint inimici: gaudentes enim manibus plaudebant, dicẽtes, nunc habemus intentũ nostrũ, pro quo tm̃ laborauimus. Tunc Caiphas ẽt gaudens ait, vadat præco per oẽs uicos huius ciuitatis,& cum tuba ipsam sententiã manifestet: statimq; præco dicebat per uicos & plateas, ꝙ ex parte dñorum meorum Caiphæ & Pilati, præcipitur omnibus tam magnis quã paruis, vt cum omni festinatione uadant ad montem Caluariæ visuri crucifixionem illius pessimi seductoris. Quo audito oẽs currere cęperũt, ita vt decertarent quisnam primus illuc perueniret. *Exiuit baiu-*
D *lans sibi crucem.* Et quia valde debilitatus erat ꝑꝑ grauissimas pęnas quas sustinuerat, ideo Iudæi non ꝑꝑ compassioné quidem, sed ut viuus posset crucifigi, coegerunt Simonem ad portandam crucem post Iesum, idest posteriorem partem eius. Sequebantur ẽt Christum multæ mulieres plangentes, & dicentes fortè, ꝙ sibi fieret grauis iniuria; vnde intelligas, qũo aliquæ mulieres sint magis deuotæ quam plerique uiri. *Nolite flere super me.* Potius debetis flere super peccatores, & super vosmetipsas quę peccatrices estis,& nõ super me, qui sum absque peccato; itẽ flete super filios vestros, qui odio & diabolica inuidia cõmoti pẽtierunt hodie à Pilato vt crucifigerer.

Miserã hæreditatem reliquerũt Iudæi posteris. D. Hier.

Sententia Pilati.

Præco publicat sententiam.

Simon Cyre. iuuat in cruce portanda.

Deuotæ mulieres flebant.

Notan-

Notandum est circa textum, quòd Christus exiens de Hierusalem, modicum extra portam constitisse dicitur, & hoc supra petram, quæ adhuc peregrinis ostenditur, & tunc protulit prædicta verba mulieribus. Inter quas adfuit quædam, quæ Veronica dicebatur, quæ uidens faciem eius tam indigne tractatam, protinus accedens, tersit eam lintheo capitis sui, & ecce diuinitus in dicto lintheo facies ipsius Christi impressa fuisse dicitur, quæ imago veronica ẽt appellata, pretiose & reuerenter custoditur Romæ. Mons aũt Caluariæ erat locus adiacens ciuitati Hierusalem, vbi rei puniebantur morte, & ita dicebatur Caluariæ, quia ibi iacebant multa ossa mortuorũ. Maluit aũt Christus ibi pati, & non in ciuitate, vt per hoc ostenderet, quòd non tm̃ pro Iudęis, sed ẽt pro omnibus pateretur. *Erat autem tunica inconsutilis.* Idest sine sutura. *Non scindamus eam.* quia scilicet partes nihil ualerent. *Sed sortiamur cuius sit.* Patet ergo ex dictis, Christum pluribus vestibus fuisse indutum, hacq; veste inconsutili de qua hic agitur, quæ non fuit diuisa, & quam ferunt beatam virginem manibus suis fuisse operatam, cùm scilicet ipse adhuc paruulus esset, quæ etiã crescebat eo crescente, vt ait Ludol. Nunc aũt positam eam ferunt apud Argentorium prope Parisios, quæ ẽt ostenditur peregrinis. Ecce ergo quõ ille qui operit cęlum nubibus, nudus cruci est affixus, quod tñ non legitur fuisse factum circa alios duos latrones, hoc aũt fecerunt ad maius Christi opprobriũ. Tunc nudus modo prædicto super lignum crucis, quæ in terra prostrata erat, crudeliter expanditur & distenditur: extensis ergo neruis & venis, affixus est Christus cruci, manibus & pedibus durissime perforatis, clauis retusis quodammodo vt maiorem inferrent dolorem. Vnde cutem & carnem, neruos & venas, atque compages dissipabãt. O quanto amore omnia patienter pro nobis sustinuit. O quanti gemitus & fletus amicorum, & præsertim matris charissimæ. Porro de numero clauorum est duplex opinio: quidam enim dicunt tm̃ fuisse tres, vt refert Magist. in hist. scho. & ita oportet dicere unicũ fuisse ad pedes, sic quòd unus pes supponebatur alteri. Alij dicunt fuisse quatuor clauos, vt refert Guiliel. in rationa. ita ꝙ uterque pes fuerit seorsum cruci affixus, in cuius rei signum antiquæ quædam imagines sic depinguntur. *Sriptum Hebraice, Græce, & Latine.* Voluit aũt Pilatus dictum titulum scribi in triplici lingua, vt à multis qui de diuersis regionibus tunc uenerant in Hierusalem, legi posset, & hoc ad maiorem confusionem

[Margin notes: De Veronica. — *Cur dicetur mons Caluariæ.* — *Sortẽ mittunt super vestem inconsutilẽ.* — Ludol. — Psal. 16. — *Nudus crucifigitur Christus.* — *Opiniones de numero clauorum.* — Gui. in rati. diui. officio. — Section letters: E, F, G, H]

A sionem Iudæorum. *Noli scribere rex Iudæorum.* Apertè.n.videbant q; talis titulus redundabat in eorũ infamiam, & maxime propter gentiles & extraneos qui ibi aderãt,qui hoc diuulgaturi erant per omnes mundi partes,& ita voluerunt vt Pilatus dictum titulum corrigeret, sed ipse non acquieuit eorum petitioni,imo vero ait, *Quod scripsi,scripsi.* Non enim hoc factum fuerat à casu,sed potius ex diuina dispensatione & ordinatione. *Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones.* vnus dictus est Dismas,& alter Gesmas, in quorũ medio stabat Iesus. Sic aũt procurauerunt Iudæi fieri à Pilato,ad infamandum Christum, vt.s. æstimaretur a populo particeps in malefactis eorũ. In cuius rei figuram, Ioseph reclusus erat in carcere cum duobus ministris domus Pharaonis,qui peccauerant in dominum suum. Christus ergo in cruce pendens, oculo amoris respexit matrem suam:& Bern.dicit q; videns matrem,maiorẽ dolorẽ habuit, q̃ de omnibus vulneribus suis, & ideo visus est quasi illi dicere:ò mulier noli flere,quia plus me cruciãt lachrymæ tuæ,& dolores cordis tui,quàm dolores corporis mei. *Stabat iuxta crucem mater eius.* Cum cæteris quidem corpore,sed in crucem tota migrauerat mente,magis eligens cũ ipso mori, q̃ post eius mortem vlterius viuere, nisi aliter Deus ordinasset. Possumus aũt pie cõtemplari,q; mater sanctissima stans iuxta crucem vultu mȩsto,hæc dicebat in corde suo: o fili amantissime,quem de spiritu sancto concepi,vbi est modo illud gaudiũ quod habui in natiuitate tua,qñ te adorabam in medio duorum animalium? profectò huiusmodi gaudium conuersum est mihi nunc in luctum, cũ te conspicio in medio duorum latronum. Item,tũ audiui angelicos concẽtus dicentes,gloria in altissimis Deo,nunc autem audio horribiles blasphemias,& opprobria Iudæorum tibi insultantinm & gentilium. Itẽ,tunc a pastoribus deuote & reuerenter, & a regibus fuisti adoratus, nũc vero ab omnibus despectus es.Ecce qũo chorus versus est in luctum. *Mulier ecce filius tuus.* Ipse Ioannes loco filij obsequetur. *Ecce mater tua.* Idest,cui reuerentiam & seruitutem debes vt filius matri: ego enim deputo te ad eius curã & obsequium loco mei O quantus honor Ioannis, quòd Christus ei matrem cõmendet.Et certe vt ait Hier.Pudicitia virginis,nulli rectius,quàm virgini commendari debuit. *Accepit eam discipulus in suam,* Matrem,& illi obedientissimus fuit. Quæritur autem quare Christus matrem suam,quæ ipsum tãto amore diligebat,appellauerit mulierem? Respondet mellifluus Bern.

Margin notes: *Titulus remansit in cruce.* — *Nomina latronum.* — B — Gen.40. — D.Bern. — C — *Dolor ingẽs Mariæ.* — D — Thre.5. — *Cur Christus matrẽ appellat mulierem.*

quòd non erat tunc tempus dulciter loquendi; nam si matrem appellasset, vehemētissime quidem dolor Mariæ auctus esset. Idem ēt ait Ansel. Credibile aūt est procul dubio, q̀ iam tunc Ioseph mortuus esset, aliter.n.eam Ioanni non commendasset, vt habetur 27.q.2. si enim. Idem ēt ait Petrus Comes in hist. Schol. Porro postquam sanctus latro reprehenderat prauum alterū latronem, ait ad Christum. *Domine memento mei.* Certe fides huius latronis maxima fuit, vt pote qui nec propter acerbitatem pęnæ quam patiebatur, nec propter infirmitatem carnis quam in Christo videbat, amisit veræ fidei confessionem, quinimo hominem secum morientem, dn̄m gloriæ credidit. *Hodie mecum eris in paradiso.* Vbi paradisus nō capitur pro cælo empyreo, & loco beatorum, sed pro visione beatifica, nā vbi Christus, ibi regnū, sicut dicit Glo. Chry. verò super hoc verbo ita ait, ò admiranda rerum materia. nullum ante latronem inuenies paradisi repromissionem meruisse, sicut iste meruit. ò quā pius igitur & misericors est dn̄s, omnibus inuocantibus eum in veritate. Noli igitur desperare peccator de venia: sed fac tibi ante oculos proponas hoc tm̄ mysterium, & attende quia miserationes domini super omnia opera eius. *Eli, Eli. &c.* Quasi diceret, ò Deus pater, tm̄ diligis homines, vt pro ipsis me tradas morti amarissimæ, & derelinquas me sine auxilio, in manibus inimicorū meorum? Hic ergo Christus vt ait Glo. vt homo loquitur, vt homo crucifigitur, humanitas ergo conqueri vr̄ de diuinitate, nullum auxiliū in tanta necessitate sibi ferente: nam tūc dimittebatur agere & pati s̄m propria, quod fiebat ex diuina dispensatione. *Eliam vocat.* Isti qui hoc dicebant, vt dicunt aliqui, erant milites Romani, qui Christum custodiebant quousq; spirasset: nam cū essent gentiles non bene capiebant linguam Hebraicam. Contemplare autem qūo pia mater, audiēs hæc verba diceret, Satis video fili mi, quòd derelictus es, ego tn̄ non te derelinquam vsque in finē. Deinde conuersa ad crucē cæpit dicere, Flecte ramos arbor alta, tēsa laxa viscera, vt saltem possim semel osculari illum quem tantopere diligit anima mea. *Sitio.* Nam a tempore quo captus fuerat in horto, adeo afflictus fuerat, & indigne tractatus, & pretiosum sanguinem abunde effuderat, vt lingua sua præ siti quasi adhęret palato. Contemplare autem pijssimā virginem apud se dicentem, O factor cęli & terrę, creator aquarū & vniuersę creaturæ, ecce totus mundus negat tibi aquæ guttā: ego fili mi elementaré aquā non habeo, sed parata sum tibi dare sanguinem

[Margin notes: D. Bern. | D. Ansel. | 27. q. 2. si enim. | Petr. Comes in histo. Schol. | *Fides latronis maxima.* | *Paradisi significatio.* | Gl. interl. | Chrysost. | Glo. ordi. | *Dolor virginis.* | *Loquitur virgo ad crucem.* | *Lamentatio virginis.*]

[Right margin letters: E, F, G, H]

A meum, pariter & aquam lachrymarum ex oculis meis iugiter distillantium. Flecte igitur ramos arbor alta. ***Vas aũt positum erat aceto plenum, illi ergo spongiam plenam aceto, hyssopo circũ ponentes obtulerunt ori eius.*** Matthæus aũt addidit quòd dederunt illi bibere vinum myrrhatum. Augustinus quidem dicit quòd pro eodem capiuntur, eo ꝙ vtrumque amarissimum est. Ille verò Redẽptor noster cũ modicũ gustasset. ***Noluit bibere.*** vt prophetia impleretur. ***Consummatum est.*** Hoc fuit sextum verbum, quod dixit in cruce. Quod quidem verbum multipliciter accipi potest: nempe consummatum est quidquid de me

D. Augu. de consec. euang.

B scriptum erat per prophetas: secundò consummatũ est, nempe opus redemptionis generis humani; ac si aperte diceret Christus, feci pro omnium hominum salute, totum id quod fieri debuit: item consummatũ est, vetus scilicet testamentũ, quantũ ad figuralia & ceremonialia, quæ Christi passionem & mortẽ præfigurabãt, quia adueniente veritate, cessat figura. Septimũ denique & postremũ verbũ quod redemptor noster in cruce pendens protulit fuit, ***Pater in manus tuas commendo spiritum meum.*** Quod quidem verbum, quãuis valde attenuatus esset Christus, tñ voce magna & alta protulit, ſm Chry. Et in hoc

C. ostendit signũ magnum suæ diuinitatis, quia naturaliter purus homo sic destitutus viribus, talem vocem nõ potest emittere. Fuit ergo prædicta vox tam magna & tam valida, vt ẽt infernum penetraret, & cælum pariter & terram tremere fecerit. Postquam ergo protulit septẽ verba prædicta mox. ***Inclinato capite emisit spiritum.*** Inclinauit ergo caput versus matrẽ suã, quasi illi vale dicens, Ac si diceret: ò mater charissima, confortare in dño, & bene vale, quia ad patrem meum vado, & mundum hunc miserum relinquo, in quo nunquã habui diem quietis, sed semper dolorẽ & laborẽ. Statimq; sanctissima anima,

Alta voce clamat Christus.

Inclinat caput Christus matrẽ versus.

Luc. I.

D corpore relicto, descendit ad inferiores partes terræ vsque, ad illuminandũ his qui in tenebris & in vmbra mortis sedebant.

SABBATHO SANCTO.

CONCIO VNICA.

QVo ***abijt dilectus tuus, o pulcherrima mulierum? Quo declinauit dilectus tuus, & quæremus eũ tecũ?*** Cantic. 5. Vesperi quidem in hoc Sabbatho sacra concio haberi solita est, de depositione Christi de cruce, de sancto eius sepulchro, de descensu ad inferos, de soli-

tudine & planctu beatæ virginis. De his igitur aliqua proponemus. Notandum itaque in primis est, quod tam Iudæi quam ministri Pilati, peracta passione Domini, recesserunt de crucifixionis loco, & ad propria redierunt. Illic ergo remansit mater pietatis cum Ioanne, & nonnullis deuotis mulieribus: nam corpus dominicum propter imbecillitatem virium commode deponere non poterant, neque apta habebant ad id instrumenta: tum etiam recedere inde non audebant, & corpus solum relinquere: adde etiam quod nec ibi diu manere poterant, propter instantem iam noctem. Contemplare igitur obsecro, quanta in angustia versarentur, & præsertim mater sacratissima. Ecce tamen cùm in hac angustia versarentur, diuina dispensatione factum est, vt Ioseph ab Arimathea ciuitate Iudeæ, vir pius, & discipulus Christi, quamuis occultus propter metum Iudæorum, impetrata licentia à Pilato, venerit ad sepeliendum corpus dñi, antequam intrasset Sabbathum, in quo non licebat talia facere. Hic enim inquit Lucas, non consenserat consilio, & actibus Iudæorum, in quo apparet eius probitas & pietas. Ideo autem dictus Ioseph petijt licentiam a Pilato, quia secundum leges humanas, est impetranda licentia a iudice ad sepeliendа damnatorum corpora. Venit etiam cũ eo Nicodemus, qui venerat ad Iesum nocte, vt ait Ioan. ferebatq; secum pretiosa vnguenta ad vngendum corpus Iesu. Cum ergo hi duo Christi discipuli venissent prope locum crucifixionis, genua flectentes, adorauerunt sacratissimum corpus Christi, quod adhuc in cruce pêdebat, moxq; se accinxerũt ad illud deponendũ de cruce. Quod videns mater pietatis, cæpit illos iuuare prout potuit, similiter & Ioannes, & mulieres deuotæ illic astantes. Vnus ergo educebat clauos & cõuellebat, alter verò sacratissimũ corpus sustentabat, ne in terrã caderet. Cũ ergo potuit iam pijssima mater filium suũ complecti, considera obsecro quãta cum deuotione eũ oscularetur & adoraret: Tanto igitur thesauro de cruce penitus deposito, eũ sacratissima mater in gremio suo reclinauit. Magdalena autem pedes eius sanctissimos, quos olim pretioso vnguento perfuderat, & lachrymis irrigarat, capillisq; suis absterserat, et modo quidem cũ maxima deuotione, lachrymarũque abundantia veneratur, & sæpissime osculatur, reliqui verò circumstabant flentes amare. Post aliquantulam igitur morã, rogauit Ioseph humiliter pijssimam matrem Domini & redêptoris nostri, vt permitteret sacratissimũ filij sui corpus vngi, & linteaminibus inuolui, & sicut mos erat sepeliri. Ipsa verò

Dolor virginis iuxta crucem. — *Matt. 27.* — *Luc. 23.* — *Ioan. 3.* — *Deponitur Christus de cruce vt sepeliatur.* — *Luc. 7.* — *Humiliter sibi petunt Ioseph & Nicodem⁹ concedi corpus a virgine vt sepeliretur.*

E F G H

A pie contendebat dicens:nolite amici mei,nolite tã cito,corpus sacratissimum filij mei a meo complexu auferre,paululum ad huc sustinete,vt sanctissimam eius faciem valeam cõtemplari, & in ea aliquantulũ consolari: & hæc dicens,osculabatur nunc faciem,nunc pedes, nunc manus, nunc latus,atque lachrymis suorũ oculorum lauabat vulnera & plagas filij.Tandem igitur cùm opportuna esset hora sepeliendi, supplicant iterũ Ioseph & Nicodemus simulq; Ioãnes,vt sibi liceret corpus sepulturæ tradere. Atque ita pijssima virgo eorum petitioni annuit.Tũc ergo corpus dominicum magna cum deuotione & pietate vn-

Vngitur Christi corpus & sindone munda inuolui tur.

B xerunt,& inuoluerunt in sindone munda,tum etiam sudarium apposuerunt,& instita seu fascias,adhibitis etiam aromatibus, ac denique sicut mos est Iudæis sepelire venerabiles personas.

His autem peractis,omnes genua flectunt,& sacratissimum corpus adorant,deinde de terra ipsum leuantes , cum fletu & lachrymis,maximaque deuotione & pietate,ad monumẽtum deportarunt,iuuantes singuli pro virili sua. Erat autem prope locum crucifixionis hortus,& in horto monumentum nouum ipsius Ioseph, sumptuose satis ornatum , & in petra excisum, ideſt in vno lapide secundum quantitatem hominis excauatũ,

Ducitur Christi corpus ad monumentũ.

C in quo nondum quisquam positus fuerat, hic ergo cũ magna deuotione sepelierunt corpus Domini.Tuncque vt ait Augu. millia millium Angelorum Christi exequias siue hymnos per cantabant. His igitur expletis, Ioseph quidem & Nicodemus reuerentiam exhibentes sepulchro domini,& virgini sacratissimæ,inde recesserunt : mater autem pietatis, remansit ibi ad huc aliquantulum cum deuotis mulieribus . Instante autem nocte,ait ad matrem Ioannes,conueniens quidem esse vt inde recederent,& ad ciuitatem redirent,atque ita adorantes sepulchrum Domini, inde omnes recesserunt.

D.Aug.

Angelorũ hymni in sepultura Christi.

D Dicebat ergo mater antequam recederet,ò sacrũ monumẽtum.ò felix tumba.ò saxum pretiosum,quam insignem thesaurũ & immensum complecteris.ò vas electum.ò felix creatura, quæ digna es tuum accipere conditorem,hospitioque recipere regem gloriæ.Depone iam natiuam asperitatem tuam,& teneros filij mei artus reuerenter cõplectere.ò arca gloriosa. ò excellens Dei templum, & vtero meo quodammodo simillimũ. Nam sicut ego electa sum , vt in castis visceribus meis Dei filium gestarem, ita & te elegit vt sacratissimum filij corpus cõtineres.Contemplare igitur obsecro deuota anima,quanto cũ mœrore,quantisq; suspirijs inde recederet pijssima mater,vt

Loquitur uirgo ĩ laudem sepulchri.

Lachrymæ virginis cū à sepulchro recederet.
Cùm reuerterētur crucē adorāt.
Cōpatiuntur virgini mulieres deuotæ.
In magno mœrore versabatur virgo.

etiam pariter ipsi compatiaris atque condoleas. Reuertuntur E
igitur à sepulchro Domini sanctæ ac deuotæ mulieres cum
Ioanne,cùmq; ante crucē ibi adhuc positam peruenissent, fle
xis genibus crucē deuotissime adorauerunt,dicentes: ò crux,
aue spes vnica,&c. Cùm aūt inde postea exurgerent,ciuitatē
versus tendunt,atque in ipso itinere sæpe mater piissima,ver-
sus corpus charissimi filij respiciebat. Cùmq; in ciuitatem in-
grederentur,cōpatiebantur ei deuotæ mulieres,videntes eam
in tanto mœrore atque angustia, ipsamq; comitatæ fuerunt,
pariter gementes propter mortem eius filij. Cùmque perue-
nissent domum Mariæ Salomæ sororis virginis, conuertit se F
virgo ad mulieres quæ ipsam comitabantur,gratias quodam-
modo ipsis agens de bona societate,& illæ pariter maxima cū
humilitate & reuerentia ipsi vale fecerunt, & ad propria re-
deuntes,secum colloquebantur tum de grauissimo dolore vir
ginis,tū etiam de iniustitia tā manifesta, contra innocentissi-
mum eius filium commissa; ò quanto in mœrore & angustia
noctem traduxit mater sanctissima,interdū quidem alijs nar-
rabat filij sui dolores grauissimos,atque opprobria,tum à Iu-
dæis,tum à Gentilibus inflicta; interdum etiam referebat filij

Meditatur virgo filij opprobria.

sui verba in cruce prolata,& patientiam admirabilem in susti- G
nendis & perferendis tantis laboribus: item quomodo capite
versus eam inclinato expirasset, quasi vale ipsi diceret. In ta-
lique narratione,renouabatur Ioannis & Magdalenæ dolor.

Cur virgo tantū doleret in passione filij, & absentia eius.

Cæterùm tm̄ quis dolet de amissione vel læsione alicuius
rei,quantū eam rē amabat: cùm ergo pijssima mater tantope
re diligeret filium,quia filius & quia optimus,ideo bene dictū
fuit à sancto Simeone, quòd eius animā pertransiret gladius.
Quanto etiam aliquis est delicatior, & complexionem habet
corporis melius dispositam, tanto etiam magis à dolore ipso
afficitur. Vnde fit, vt de eadem persecutione,& simili omnino H
infirmitate, magis grauatur & dolet delicatus quā rusticus.

Cur Christus tantū sēserit passionis tormenta.

Quanto enim etiam pars corporis,quæ patitur læsionem, est
magis sensibilis, tanto ēt læsio magis affligit. Vnde experien-
tia ipsa docet,quòd frigus vel alia lęsio magis affligit in mani-
bus,vel pedibus,quā in reliquis corporis partibus, ex eo,quia
istæ partes sunt ualde sensibiles: Cùm itaque passio Christi
præcipuè circa pedes & manus in ipsa crucifixione facta fue-
rit,propter fixurā clauorū in ipsis,ideo factum est,vt acerbissi
Psal. 21. ma quidem fuerit, & diceret cū Propheta; Foderunt manus
Thre. 1. meas & pedes meos. Et virgo sanctissima etiam tunc dicere
poterat,

A poterat, attendite & videte si est dolor sicut dolor meus. Nã etsi præsens sui, & iuxta crucem steti, est hoc totum ad augmentum doloris. Quæ enim mater reperietur, quæ videns filium suum in tormentis, non permittatur ei succurrere aliquo modo, & consolari ipsum, atque saltem potũ porrigere sitienti? Ecce tamen filius meus vehemẽtissime sitit, & tñ non permittor ad eũ accedere, & potum ei propinare, cùm tamẽ eum felle & aceto inimici potent: Sic etiam vulnera quidem eius video, & tamen ipsa circumligare non ualeo. Sanguinem ex vulneribus manantem cerno, & tamẽ fluxum reprimere non B possum. Præclarè etiam ait D. Bern. quòd illud uerbũ, ecce filius tuus, plusquam gladius fuit, quo Mariȩ viscera transfixa sunt; ò domina mea, quibus singultibus ȩstimabo purissimũ pectus tuum vexatũ, cùm audires, mulier ecce filius tuus? Congruè quidem dicere poteras, Amaritudine repleſti me.

Dissimile. *Maximus erat dolor virginis.* D. Bern. Hier. 15.

Ostenditur præterea magnitudo doloris in virgine, ex uarijs, qui Christo tormenta infigebant, ibi enim erant quã plures diuersorum statuum & magistratuum. Quanto enim plures isti erant, & aliqui ẽt ex ipsis familiares, tanto ẽt maior afflictio sequebatur in passo, & in quolibet eius amico. Ceterũ C quanta beneficia isti tales, qui Christũ crucifigebant, ab ipso accepissent, non posset etiam longo tpe explicari, aliquid tñ vel breuiter perstringamus, utentes verbis Micheæ in persona Christi, ad populum istum scelestum & ingratissimũ. Popule meus, quid feci tibi, &c. Patres tuos, Iacob nẽpe cũ omnibus filijs eius in Ægypto nutriui famis tpe, ne perirent. Et post tempora multiplicatos supra numerum, de Aegyptiorũ durissima seruitute eduxi. A flagellis etiam quibus vniuersam Ægyptum percussi, te populum meum electum liberum feci. Mare rubrum tibi aperui, vt per illud sicco vestigio transires. D Pharaonem autem ipsum, qui te cum exercitu suo persequebatur, ibi submersi, penitusque deleui. Manna de cœlo præstito, te per quadraginta annos in deserto paui: aquã tibi de petra dedi, & insurgentes cõtra te hostes prostraui, & omnino debellaui. Seon regem Amorrhæorum, & Og regem Basan. Terram fluentem lac & mel, patribus tuis à me promissam, exterminatis & eiectis inde triginta potentissimis regibus, & varijs alijs nationibus debellatis tibi dedi, & quidẽ in monte Sinai legem seruandam tibi tradidi, à multiplicis captiuitatis iugo te liberaui, atque ad propria sub Esdra, Nehemia, & Zorobabel reduxi. Præterea de grauissima, atque acerbissima op

Cur tã graues essent dolores virginis. Mich. 6. Gen. 46. Exo. 13. Exo. 15. Psal. 77. Num. 20. Psal. 135. Exo. 31. Exo. 34. 1. Esd. 2.

1. Mac. 3. pressione illa Antiochi regis, per Iudam Machabęum gloriosè eduxi. Ecce igitur quō hęc & alia quamplurima tibi contulerim beneficia: responde ergo mihi, num hæc tāta beneficia apud te meruerunt, ut me crudelissime crucifigeres? in quo E

Mich. 6. molestus tibi fui? responde mihi. Ego ex genere tuo carnem sumens, regale solium cęli, in vile stabulum cōmutaui, vt homo factus, tibi frater essem, & per ciuitates tuas, locaq; discurrerem, ad tuam vtilitatem & cōmoda. Ego semper in templo docens, te ea docui quibus saluus fieres, & cæcos tuos illuminaui, leprosos mundaui, claudis gressum dedi, & mutis loquelam, ac mortuis denique vitam. Nunquid in his omnibus molestus tibi fui? Errores tuos confutaui, vitia reprehendi, ac denique consilia ad perfectionem conducentia adieci. Sed quia veritas odium parit apud insipientes, quæ tñ dilectionem potius generare deberet, ideo fortasse molestiam accepisti, nolēs veritatē, & ad salutē tuam pertinentia audire. Quid vltra facere debui, & non feci? Hæccine reddis Dño tuo, popule stulte & insipiens? Considerans ergo pia mater hæc tanta beneficia populo exhibita, & tamē esse ingratissimum, dolebat quidem vehementissime, & dicebat illud Psal. Defecit dolore vita mea: attendite ergo & uidete si est dolor sicut dolor meus. F G

Ingratitudo Iudaorum quanta fuerit.

Psal. 26.
Thre. 1.

Descendit aīa Christi ad limbum.

Quatuor inferorum receptacula.

Cæterùm si aliqua etiā dicere velis de operatione animæ Christi in limbo: Ad maiorem declarationē & explicationem huius rei, sciēdum est, quatuor esse receptacula animarū hinc exeuntium, & cęlum non statim ascendentium: nēpe primum receptaculum dr̄ locus damnatorū, ₰m locus purgatorij, tertium, limbus puerorum, quartum, limbus sanctorum patrum. Primum ergo receptaculum Christus non visitauit, ita ut descenderet illuc ₰m animam, eo ꝙ in inferno nulla est redemptio: nec etiam ₰m receptaculum ita uisitasse uidetur; non enim idcirco principaliter ad inferos descendit, sed potius ut limbum sanctorum patrum exhauriret, & animas ibi detentas, secum adferret. Præterea ut inquit D.Tho. passio Christi tunc non habuit maiorē efficaciam, quā nunc habeat. Cùm ergo nunc non liberentur à purgatorio, nisi qui ex toto satisfecerunt, sequitur quòd nec etiam tunc. Sed tamen bene potuit hoc facere ex speciali quodam priuilegio, & multas inde aīas educere, sicut plurimi graues autores censent ita factum esse. Tertium receptaculum similiter nō uisitauit Christus. Nam sicut paruuli modo decedētes absque baptismo, perpetuò priuantur cęlesti gloria, & recluduntur in loco quodam speciali, H

D.Tho. 3. par. q. 53. art. 8.

Vtrum animas purgatorij visitauerit anima Christi.

qui

A qui dicitur limbus puerorum: ita etiam idẽ contigit olim in pueris Iudæorum, qui quidem absque circũcisione morieban tur, & præsertim post diem octauum. Hos ergo non visitauit, sed sanctorum patrũ limbũ euacuauit. Hoc autem confirmatur per Aug. qui in ser. de passione dñi inquit, ꝙ Christus cũ ad inferos descendit, portas inferni & vectes ferreos cõfregit, atque sanctos patres inde eduxit. Sciendum est autem quòd limbus sanctorum patrum, qui erat supremus respectu aliorum receptaculorum inferni, & ad quem Christus descendit, & eum penitus euacuauit, olim dicebatur sinus Abrahæ, eo *Sinus Abrahæ quis nam esset.*
B quòd ibi fuerit Abraham, sed modò sinus Abrahæ dicitur cęlum empyreum, quia iam est ibi Abraham; ex quibus patet, quòd Christus hunc limbum euacuauerit.

Reportauit ergo amplissimã prædam è dæmonis faucibus Christus, atque ex eius dirissima seruitute & carcere; tum ẽt ipsum Sathanã, insatiabilem videlicet homicidam, victoriosè alligauit, & sanctos patres ex limbo eduxit. Vnde August. ait: *D. Aug. in ser. huius diei.* Confestim Christo descẽdẽte siluit stridor lugentiũ, dirupta ceciderunt vincula damnatorum. Attonitæ mentes stupescũt tortorum, omnisq; simul impiorũ officina contremuit. Quisnã
C inquiũt est iste terribilis, & niueo splendore coruscus? Nunquam certè talẽ noster excepit tartarus, nunquam in nostram cauernam talem euomuit mundus. Inuasor est iste, non debitor: effractor est, non peccator: iudicẽ videmus, non supplicẽ *Tumultus dæmonum.* pugnare venit, non succumbere: eripere, nõ manere. Perijt iam potestas nostra, cũctis hactenus formidabilis populis. Nullus sub sede nostra captiuus palpitat, sed ꝙ nobis est gemendum, insultat: nulli iã resonant eiulatus: oĩs gementiũ obmutuit gemitus. Mox igitur Christus in ipsos crudeles pœnarum *Ministri tartarei cõtremiscũt.* ministros aciem dirigit, atque implacabiles turmas framea di
D uina concidit. Tristes igitur, diuturnoq; squalore lugentes turbæ, populiq; vexati, concurrunt ad pedes saluatoris sui, voluntanturq; dicentes: Redemisti nos Cruce tua, eripe mortuos morte tua, & procidentes adorauerũt eum, humiliter per ordinem ſm dignitatẽ suam. Deinde coram domino stantes cępe runt ingenti exultatione dicere illi; bene veneris ad nos, ò sacratissime æterni patris nate. O quanta te vicit clementia, vt ferres nostra crimina, crudelem mortem patiens, vt nos à morte tolleres. Inferni claustra penetrãs, & tuos captiuos redimẽs: Surge igitur modò à mortuis victor triũpho nobili. Insuper ibi non deerat angelorũ multitudo, in altissimis semper Deo conci-

concinendo Alleluia. Tūc cæpit dominus noster cum triumpho & iubilo, dictos sanctos patres, ab inferis & tenebrarum locis educere, & ante ipsos cū gloria & maiestate lætus præcedens, tandem eos constituit in paradiso deliciarum & voluptatis, qui est ad Orientem, & hoc ad tempus breue, nam in die Ascensionis eos secum in cœlum duxit, iuxta illud Psalm. Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem. E

Psal. 67.

IN DIE SANCTO PASCHÆ.

CONCIO VNICA. F

Resurrectio Christi salutaris.

ARIA *Magdalena, & Maria Iacobi, & Salome, emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum.* Mar. 16. firmissimam quidem & certissimā spem nostræ resurrectionis futuræ, nobis exhibet hæc Christi resurrectio. Vnde Iob dicebat: Scio, q̄ Redemptor meus viuit &c. Et Apost. ait: Si Christus resurrexit, & nos resurgemus. Ex hac ēt certissima spe plurimū ad virtutem excercēdam animamur, cùm aliam vitam immortalē speremus, in qua præmiabuntur boni, & punientur mali: siquidē vt ait Cyrill. nullus tanta facilitate excitare posset aliquē à somno, sicut Christus exsuscitat mortuos. Vnde & oēs defuncti, si potentiam Dei consideres, à quo in nouissimo die sunt resuscitandi, dormientes pñt vocari, iuxta quod Apost. dicit: Nolo vos ignorare fratres de dormiētibus, ut nō contristemini &c. Sicut enim qui dormit, post modicū tempus excitatur, vt ad intermissum vitæ vsum redeat; ita iustorum corpora exiguo tp̄is spatio in terræ gremio condita, velut in lecto cōposita iacent, quæ paulo post in resurrectione futura ad intermissam vitā redibunt. Quam verò exiguū sit somni spatium, declarat planè responsio illa, quæ sanctis in Apoc. corporum suorū resurrectionē desiderantibus, qua modicum expectare iubētur, donec fratrum suorum numerus impleretur, facta est. Itaque totum hoc spatium, quod ante futuram resurrectionē interiectum est, modicum appellatur. Quid enim totum hoc si cùm æuo illo sempiterno conferatur, nisi modicum, aut etiam momentū est? Hinc in Eccl. legimus: Dies hoīs, vt multum centum anni, quasi guttæ aquæ maris deputati sunt, & quasi calculus arenæ, sic exigui anni in die æui. Vnde ergo in tam breui vita, tā longę vitæ opinio? Cæterùm carnis resurrectionem,

Iob 19.
1. Cor. 15.
Cyr. lib. 7. in Io. c. 16. G
1. Thes. 4.
Simile.
Apoc. 6. H
Eccl. 18.

gentes

A gentes mirantur, Iudæi stupescunt, mundus pauescit, nos aũt qui omnes à seculis mortuos, ad vnam vocem Christi sepulchris excitandos credimus, cur miramur? ait Chrysolo. Exurgent inquit Isa. mortui, & resurgent, qui in monumentis sunt, & dñs veniet in hora, quando mortui audiẽt vocem filij Dei, & qui audierint viuent. Ad hæc Apost. ita ait, In momento, in ictu oculi, in nouissima tuba; canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti. Tuba quæ in principio mundum vocauit ex nihilo, ipsa tuba in nouissimo mundum reuocabit ex perdito. Et quæ initio hoĩem suscitauit ex limo, ipsa in fine homi-

Chrysolo. serm. 103. Isa. 26. Ioan. 5. 1. Cor. 15.

B nem resuscitabit ex puluere. Fratres si credimus, quia tuba diuinæ vocis chaos diuisit, collegit orbem, mundauit elementa, distinxit mundũ, suspendit cœlũ, fundauit terrã, mare vinxit, demersit inferos, dedit ordinũ vices, in cœlo posuit angelos solo spiritu viuentes, in terra constituit vitas varias terrenorũ, in aere dedit animas aligeras peruolare, in aquis tam pusilla, q̃ magna fecit vt viueret animantiũ multitudo, quid ni igitur mortuorum resurrectionẽ credemus? Cæterùm aduerte q̃uo voluerit Christus dñs suam nobis exhibere resurrectionẽ, quo tempore vernare incipiũt & germinare ipsę arbores, quę antea

Facillima est Deo resurrectio mortuorũ.

C in hyeme mortuæ videbantur, vt inde intelligeremus quam opportune etiam mortuorũ resurrectio ab ipso fieret, & præsertim iustorum, qui in hac vita quasi mortuæ arbores reputabantur. Non hoc quidẽ resurrectionis mysterium Arist. penetrauit, qui dicebat ꝙ à tali præsertim priuatione non esset regressus ad habitum: hic enim videmus, ꝙ ab omni priuatione etiam sensuum & vitæ fiat regressus. Vnde & carnis resurrectionem confitemur, ne aliquis etiã forte existimaret animam ipsam esse mortalem. Erit igitur facillima resurrectio nostra illi, qui nos de nihilo creauit.

Arist. non intellexit hoc mysteriũ resurrectionis.

D Per Christi resurrectionẽ monumenta nostra aperta sunt, & certa spes resurgendi nobis data est. Si enim credimus, ꝙ Iesus mortuus est & resurrexit, ita & Deus eos qui dormierunt, per Iesum adducet cum eo. Item Gregor. explicans illa verba Iob, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, ait: quia videlicet dominus resurrectionem quam in se ostendit, in nobis etiam quandoque facturus est. Resurrectionẽ quippe quam in se ostendit, nobis promisit, quia sui capitis gloriã sequẽtur membra. Redemptor ergo noster suscepit mortem, ne mori timeremus, ostendit resurrectionem, vt nos etiam resurgere posse confideremus.

1. Thes. 4. Greg. li. 14 mor. c. 29.

Exemplo quippe monstrauit quod promisit in præmio, vt E
sicut ipsum resurrexisse fideles agnoscerent, ita in seipsis in fi-
Tho. Vil. ne mundi resurrectionis præmia sperarent. Nostra est fratres
ser. in die gloria, ait grauis quidam autor, quam hodie recolimus, no-
Pas. strum est decus quod veneramur, inchoata est in Christo re-
surrectio nostra, suo tpe in nobis quoque perficienda. Radix
nostra iam uiuit, non dubium quin quandoq; viuificabuntur
Apoc. 22. & rami. Gloriosa iam vitis comparuit, pro certo gloriabūtur
Ioan. 15. & palmites. Ego inquit sum vitis, & vos palmites: annon spe-
ctat ad palmites, annon pertinet ad ramos glorificatio vitis, &
1. Cor. 15. vita radicis? Surrexit Christus radix nostra, proculdubio sur- F
gemus & nos, vt ait Apost. de virginis namque vtero mortalis
exortus est dñs, de terræ gremio hodie nascitur immortalis.
Virgo partus dolorem non sensit, terra hodie tm̄ fætum pari-
tura cōtremuit. Figuratur porro Christi resurrectio præclare
Dan. 6. quidem apud Dani. vbi legimus, ꝙ ex iussu Darij regis conie
ctus fuit Daniel Propheta in lacum leonum, vt ab eisdem di-
laniaretur & discerperetur, reliquitq; rex ostiū lacus obsigna
tum sigillo suo: cogitabāt vtique aduersarij ipsius Prophetæ;
ibi fore Prophetam dilacerandum; ibiq; honorem suū termi-
nandum, ꝓꝑ quem tantopere ipsi inuidebant, & in tantam mi G
seriam eundem redegerāt. Verum longissime decepti sunt: si-
quidem Propheta in leonū lacu existens, preces suas fudit ad
dñm, cuius deprecatio exaudita est, ita vt incolumis & illæsus
euaserit leonum ora, & ampliorem honorē postmodum cōse-
Ber. ser. 1. cutus fuerit: ita Christus maiori cum triumpho euasit ora ho
in die Pas. stium suorū. Legimus porro aliquorū præcessisse resurrectio-
Rom. 6. nes siue suscitationes, sed istius præambulas, quibus & dupli-
ci priuilegio noscitur præeminere: nam illi quidē surrexerunt
iterū morituri, Christus vero resurgens ex mortuis, iam non
1. Cor. 15. moritur, mors illi vltra non dominabitur. Item illi mortui de- H
nuo opus habebant resuscitari, Christus verò quod mortuus
est peccato, mortuus est semel, ꝙ aūt viuit, viuit Deo; meritò
propterea resurgentiū primitię Christus, qui ita resurrexit, vt
cadere non adijciat, qui solus attigit immortalitatem. Est &
aliud in quo resurrectionis huius innotescat gloria singularis.
Quis enim in cæteris omnibus suscitauit aliquando seipsum?
ineffabile mysteriū hoc est, vt à morte se excitet ipse qui dor
4. Reg. 4. mit, singulare est, non est qui faciat, non est vsque ad unū. Eli-
Cyp. in Re sæus Propheta mortuū suscitauit, sed alterū non seipsum. Vn
sur. dom. de Cypr. ait: Resurrexerūt quidam ante ipsum Christum, sed
in no-

A in nomine & fide eius: sub Elia uiuente hic in corpore, unus, & sub Elisæo viuo & mortuo, duo qui obierant, sed ad mortẽ quam gustauerant, iterũ redierunt. Surrexit & Lazarus, & alij nonnulli ad imperiũ Christi, & aliquo tpe, vitæ beneficio vsi, iterũ ad funera rediere. Res quidem admirabilis fuit horũ suscitatio, sed tñ resurrectionis huius cuius sunt in Christo primitiæ, incomparabilis est dignitas, quã nec sequitur corruptela, nec dissoluit antiquitas, nec aliqua mutabilitas labefactat. 4.Reg.13.

Societas bona plurimum confert.

B MAria Magdalena, & Maria Iacobi &c. Cùm bona esset harum sanctarum mulierum societas, idcirco ẽt præclara præstabant opera, & pretiosa bonæ famæ vnguenta redolebant. Plurimum quidem tristatur dæmon, cùm videt bonam nos habere societatem: vnde factum est vt expectarit quòd Moyses à populo abesset, vt posset ipsum in idololatriam perducere adorando vitulum. Vide præterea quantũ conduceret bona societas Abrahæ, siquidẽ à Deo impetrabat, q̃ si essent decem iusti inuẽti in illis quinque ciuitatibus, parceret Deus vniuersis. Homines de Lachis occisi fuerunt, quia non habebant societatem cũ aliquo bono. Raphaelis societas quam habuit Tobias, ipsum è multis liberauit periculis. Occasione Danielis, pepercit Nabucodonosor hariolis & sapientibus Babylonis. Propter societatem Pauli, omnes de naui in naufragio sunt seruati. Ditatus est Laban propter societatem Iacob. Benedixit dñs Ægypto propter Ioseph. Item propter Iosaphat impetrauit Elisæus aquam. Saul cum prophetis prophetare cœpit. Ideo homines Deum timentes volebat secum habere Tobias. Illi septem fratres cum bona matre iuncti, inuicem se hortabantur ad bonum. Quandiu erat Petrus cum alijs discipulis, Christum non negabat, at verò Iudæis associatus Christum negauit. Paulus post suam conuersionẽ, tentabat se iungere Apostolis, vt fieret melior. Et certe quemadmodum pater familias, cùm hospites aliqui apud eũ diuerterunt, tametsi famuli, ipsi sint inobedientes, nõ solet eos punire, sed dicit, his quidem hospitibus id acceptum ferte q̃ vos non puniam, veniet enim tempus cũ ipsi recesserint, & nisi emendationẽ agnouero, omnia simul persoluetis: sic ẽt Deus pp bonam societatem sæpe nobis parcit. Porro quantis malis afficiamur si absit bona societas, declarat Dauid dicens: Amici mei & proximi mei à longe steterunt, & vim faciebant, inquit, qui quærebant

Quam sit vtilis bona societas.

Exo.32. Gen.18. Iudic.18 C Tobiæ 5. &c. Dan.2. Acto.27. Gen.30. Gen.39. 4.Reg.3. 1.Reg.10. Iob 2. 2.Mac.7. D Matt.26. Acto.9. Simile. Psal.37.

animam

Ruth 1. animam meam: vide ẽt quantum diligeret Ruth bonam socie E
tatem Noemi, cùm diceret; hæc mihi faciat Deus & hæc ad-
dat, si non sola mors me & te separabit. Et quamuis eam mo-
Ruth 4. neret Noemi, ꝙ sua præcepta obseruare deberet, si ipsi vel-
let conuiuere, nihilominus ipsa dicebat, ne aduerseris mihi vt
relinquam te, & abeam &c. Vt inde intelligas quantum dili-
geret bonam societatem, & quantum ipsi bonum inde proue-
Matt. 1. nerit, cùm ẽt ipsi Booz nupta fuerit, & in Genealogia Christi
Simile. descripta sit. Ouis quidem, vt scribunt naturales Philosophi,
adeo gaudet grege & societate aliarum ouium, vt quamuis lu
pum fugiat, nihilominus tñ expectet semper eas: sic igitur vi- F
ri probi gaudent proborum & mansuetorum societate. Vnde
Oseæ 4. Oseas ait, Particeps idolorum Ephraim, dimitte eum: quasi di
ceret, recedite ab rege Hieroboam & sequacibus eius idolo-
Simile. latris. Quamuis aũt malus, plurimum adhuc proficies ex bo-
norum consortio: vt enim carbo quamuis extinctus & niger,
si tñ ardentibus adiungatur, plurimum decoratur & inflam-
matur: sic ẽt tu plurimum proficies ex bonorum societate. Vn
Similia. de Eccl. ait, Væ soli, qm̃ cùm ceciderit, non habet subleuantẽ
se. Si aũt aliquis in sancta societate non proficiat, pessimum
quidem est salutis eius indiciũ. Neque enim melius aqua con G
seruatur, quàm in ipsamet aqua, nec ignis quàm in ipso igni:
sic nec probitas potest alicubi melius conseruari, quàm inter
probos. Vnde quamuis sanctitas virginis esset illibata, nec es-
set de ea periculũ ꝙ posset deprauari, nihilominus Christus
eam virgini Ioanni cõmendauit, vt intelligamus quantũ con-
Psal. 17. ducat bona societas. Vnde Psal. Cum sancto sanctus eris &c.
Simile. Ferunt nonnulli, ꝙ si duæ cytharæ æqualiter quidem cõtem
peratæ sint, & eiusdem sint proportionis, cùm pulsatur unius
chorda, etiam alterius citharæ chorda respondet: sic ergo ca-
stus mouetur ad sonum casti, & deuotus ad sonum deuoti; sed H
non ita malus, quoniam non habet proportionem cum bono
& iusto, sed potius malum sequitur & imitatur, ac propterea
suauem non redolet odorem, sicut sanctæ istæ mulieres.

Virtutibus diligenter incumbamus.

Virtutibus incumbamus. EMerunt aromata. Aromata quidem pretiosissima sunt ip
sæ virtutes, quibus diligenter incumbere debemus: dici-
tur aũt quòd emerunt aromata, ideo ꝙ uirtutes magnis labo-
ribus & sumptibus cõparandæ sunt: item pluribus uirtutibus
ac denique omnibus incumbere debemus, ac propterea dici-
tur

A tur quòd emerunt aromata. Plures quidem cōtradictiones habet uirtus,& multis sudoribus & laboribus paranda est: nam sensitiuus quidem appetitus solet valde in primis huic uirtutum acquisitioni repugnare,& caro ipsa: interdum enim suggerit nobis, ꝙ valde affligemur si uirtuti incumbimus: item ꝙ melancolia vexabimur si solitudinē diligamus: item ꝙ pauperes reddemur si eleemosynas facimus. Item ꝙ multi nos hypocritas appellabunt. Quamobrem non debemus his omnibus tentationibus aures exhibere, quin potius assiduis precibus apud dñm uersemur, eius fauorem implorantes, & ipse *Quantis illusionibus nobis illudat caro et alij hostes.*
B difficultates omnes remouebit. Sanè qñ præceptū fuit Moysi, vt populum educeret de acerbissima illa seruitute Ægyptiaca, multæ se ibi obtulerunt difficultates, atque idcirco ipse recusabat huiusmodi prouinciam subire; sed tñ Deus ipsi difficultates omnes in miram facilitatem conuertit. Deplorādum sanè est, ꝙ uideamus tā multos esse, qui statim propter minimam aliquam difficultatem, quæ se offert in uirtute, ab eius cursu & studio retardentur. Vnde Sene. ait: bona mens nec commodatur, nec emitur, & puto si venalis esset, non haberet emptorem; at verò mala quotidie emitur. Inuitat nos Exo. 3. & 4. Sene. epist. 26.
C quidem Deus ad gratiam,& tñ eam negligimus. Vnde apud Isa. ait; Omnes sitientes uenite ad aquas. Et tñ uitia carissime quidem emimus. Videns quidem B. Augu. inuictum animum B. Antonij, quo se uirtutibus tradebat, ait, surgunt indocti,& rapiunt cęlum, nos verò cum nostris scientijs demergimur. Vtinam hæc sententia nobis semper alta mente reposita esset atque defixa,& consideraremus qũo hæ sanctæ mulieres hodie difficultates omnes superarunt, quæ se illis obtulerunt, cùm irent vt vngerent Iesum: neque enim noctem ipsam timuerunt, neque custodiētes sepulchrum, nec saxum se- Isa. 55. D. Aug.
D pulchro obuolutum, nec sigillum ipsius præsidis, sed difficultates omnes superarunt. Nec verò vni tm̄ virtuti incumbere debemus, sed omnibus operā dare. Vnde de parentibus baptistæ ait Luc. ꝙ iusti essent ante Deum,& incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus domini sine querela. Sic regius vates dicebat; Omnem viam iniquitatis odio habui. An non fatuū esset & stultum, vt tu inutilem aliquam pecuniam tibi in aliena patria comparares in maxima abundantia, quam tñ scires nullius esse valoris in patria tua, ad quam tendis? Sic ergo tu qui tantopere diuitijs mundanis adhæres, audi quid dicat Apost. Opera enim illorum sequuntur illos; bona ergo Luc. 1. Psal. 118. Simile.

opera

opera potius quàm pecunias tibi comparare debes,vt in cęle- E
Gen. 31. stem eas patriam. Imitare igitur Iacob qui ex diuitijs sibi par tis apud Laban, opulenter postea vixit in terra sua:sic tu diuitias quas habes transplanta in terram tuã nempe cęlestem pa triam,impartiendo eas pauperibus. Vt ergo iustus sis,comple
Simile. ctere virtutes omnes: sic enim dicimus vestem aliquã iustam, qñ ex omni parte nobis cohæret. Vide ergo ne de te dicatur, sicut vulgo dicere solemus de aliquo, ille quidem bonus esset
4.Reg.5. vir,nisi tali & tali laboraret vitio. De Naaman quidẽ dicitur, ꝙ charus valde esset regi suo,& ꝙ per illum dedit dñs salutẽ Syriæ,eratq; vir fortis &c. Sed tñ erat leprosus.Sic igitur mo F do dicere solemus,illum quidem in cæteris excellere, sed tñ tali uitio laborare. Quare imitare has mulieres, quæ omnibus virtutibus exornatæ erant, vnde & dicitur quòd emerent aromata. Ne facias aũt sicut pueri, cùm ab schola discedunt,
Simile. qui vndiq; lasciuiunt, & magnam iucunditatem præse ferũt, quasi se existimarent carcere quodam detentos in schola. Sic tu non debes tanquã coactus uirtuti incumbere,& statim eius studium deserere & uoluptati indulgere:videas enim aliquos, qui cùm se uideant egressos esse ex Quadragesima, statim ad
Honos virtutis præmium. pristina reuertuntur uitia.Considera obsecro admirabile Dei G artificium:nam cùm uitia delectationem secum adferrent,idcirco ignominiam maximam & infamiam ipsis inussit, vt hac ratione uitiosi ab ipsis patrandis coercerentur. Cùm ẽt uideret difficiles & laboriosas esse virtutes, propterea coniunxit cum eis laudem & bonum nomen,vt ita difficultas omnis alleuaretur.Quamobrẽ quamuis tu virtutes diligenter & studiose contegas,ipsę tñ se exerũt & ostendunt suo illo aromatico, suauissimoq; odore. Tegunt quidem frondes ipsos fructus,at vero ipsi suauissimo odore suo se satis manifestant. Deplorandum certe valde est,quòd cùm cætera vt artes, vt scientiæ, vt H militaria exercitia,& mechanica officia,in maxima uersentur exercitatione, nihilominus tamen virtutes ipsæ incultæ iaceant,& in minima apud homines versentur exercitatione atque usu, adeo ut penitus desertæ, & ab omnibus hominibus derelictæ videantur.

APPENDIX.

Magna huius diei lætitia. Tanta quidem est huius diei lætitia,vt sancta Ecclesia creaturas omnes ad ipsum laudandum inuitet,cùm ait,in Resurrectione tua Christe Alleluia, cęli & terra lætentur Alleluia. Etenim si Christus resurrexit, & nos resurgemus. Vt enim

horo-

A horologium aliquod tam delicatas habet interiores partes, vt si aliqua luxetur, à solo artifice reparari valeat: sic vtique tam delicate compositus est homo, vt si intereat, à solo Deo, à quo fabricatus est, suscitari possit. Interim tamen sacratissima virgo inter omnes singularem quandam accepit lætitiam, adeo vt illud Tob. dicere valeat, Benedictum sit nomen tuũ Deus Israel, qui post tempestatem tranquillum facis. Quanta quæso perfundebatur lætitia virgo, cùm audiret angelos sibi canentes, Regina cæli lætare Alleluia &c. omnes quidem ipsi dicunt, Benedicta tu à dño, quia per te fructum vitæ communicauimus. Quid quæso sentiret Tobiæ mater, qñ post tantam filij absentiam, eum ante se sanum & incolumem vidit? Sanè quando magna aliqua auis reti ipso capitur, solet ipsum rete confringere & euolare, nec vero ipsa sola euolat, sed ẽt auiculę omnes quæ irretitæ erant: sic ergo Christus morte sua rete dęmonis confregit, & animas sanctorũ patrum, secum ex limbo asportauit, atque cùm moreretur, multa corpora mortuorum surrexerunt. Vt ergo apes aculeũ infigendo moritur: sic vtique mors destructa est cũ voluit pungere Christum. Vnde canit Ecclesia, Vbi est mors victoria tua? Visitauit ergo anima Christi sanctos patres, atque ipsos ex limbo eduxit, non ita tamen vt statim in cælum ipsum conscenderent. Ex purgatorio ẽt vt dicunt Bona. & Greg. multas animas eduxit, iuxta quod dixerat, ego si exaltatus fuero à terra &c. Vnde Grego. ait, omnia etenim traxit, quia de electis suis nil apud inferos reliquit. Itẽ Petrus ait: Quem Deus suscitauit, solutis doloribus inferni. Sed quos dolores soluit? nunquid suos? Absit nunquam enim in inferno dolorem habuit, nec ẽt ipsi qui erant in sinu Abrahæ dolorem habuerunt, sed multas animas, vt dicunt isti doctores, quæ dolorem patiebantur in purgatorio, liberauit.

Tob. 13.
B Tob. 11. Simile.
Mat. 25. Simile.
C D. Bon. 3. Sen. dist. 22. q. 5. Chrysost. hom. 12. Greg. homil. 20. Acto. 2.

D

FERIA II. POST PASCHA.

CONCIO VNICA.

Confidamus in diuino auxilio.

DVO *ex discipulis Iesu ibant ipsa die in Castellum.* Luc. 24. Non debemus diffidere de diuino vnquam auxilio, sicut facere videbantur hodie hi duo discipuli, qui non expectarunt, vt dominus ipsis appareret in Hierusalem, sed potius inde recedebant eun-

In domino speremus.

euntes in Emaus. Sic aliqui faciunt hoc tempore, parum scilicet confidentes in domino. Vnde de hebræis etiam refert olim E
Psal. 77. Dauid, quòd dicerent; Nunquid panem poterit dare, aut parare mensam in deserto? qui tamen viderant, vt ipsimet dicebant, quòd percussit petram, & fluxerunt aquæ. Vnde igitur sperare potius debuerant, inde diffidebant. Sic etiam hi discipuli dicunt: sed & mulieres quædam ex nostris terruerũt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum, & non inuento corpore eius venerũt dicentes, se etiam visiones angelorũ vidisse, qui dicunt eum viuere: & abierunt quidam ex nostris ad monumentum, & ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum F
vero non inuenerunt. Et tñ postea dicunt, nos autem sperabamus &c. Vnde igitur confidere debebant, inde potius diffidebant. Merito igitur dixit eis Christus, ò stulti & tardi corde ad credendum. Sic ergo videas hoc tempore ꝙ multi postquam aperte vident se multa diuinitus accepisse beneficia, parum tñ in domino confidunt, si vident se in aliqua calamitate versari.

In domino semper speremus.

3. Reg. 20 In 3. lib. Reg. habetur, ꝙ cùm Assyrij in montibus victi essent ab ipsis Hebræis, dicebant victoriam esse concessam à dijs mõtium, & propterea decreuerunt pugnare in conuallibus, existimantes quòd ibi à dijs conuallium iuuarentur: quasi vero G
qui poterat in montibus, non posset etiam eis victoriam denegare in conuallibus. Semper igitur & vbique in domino confidamus. Videas multos passim dicentes, si talis prælatus vel dominus moreretur, plane actum esset de tali congregatione vel communitate. Sed tamen vide quòd quando Moyses tam præclarus Israelitici populi dux mortuus est, nõ defuit ipsi populo
Iosue 3. dñs, sed optimum etiam dedit ipsi ducem, nempe Iosue, cui dixit Deus, hodie incipiam te exaltare coram omni Israel, vt sciant quoniam sicut cum Moyse fui, ita & tecum sim. Nos verò dicimus statim, non veniet vir similis illi antecessori prælato, vel domino. Sed contra dicebat Dauid; Pro patribus tuis H
Psal. 44. nati sunt tibi filij. Confidamus igitur in dño, ipse enim reget
1. Reg. 1. nos & ducet. Sic enim fecit Anna Samuelis mater, & vide quo
1. Tim. 5. modo eam Deus consolatus fuerit. Vnde Pau. ait: Quæ aũt vere vidua est, & desolata, speret in Deũ, & intendat orationibus & obsecrationibus, quidem ipsis nocte & die. Et Isa. ait, Nunquid abbreuiata & paruula facta est manus mea, vt nõ possim redimere? aut non est in me virtus ad liberandum? Item, Quis ambulat inquit, in tenebris, & non est lumen ei? Speret in nomine domini, & innitatur super Deum suum. In Exo. quidem

habetur,

A habetur, quòd cùm præciperet Deus Hebræis, ne colligerent ex manna plus quã opus esset, addidit, vt tentẽ vtrũ ambulent in lege mea. Quasi diceret, videre volo vtrũ in me confidant. Sic ergo tu potius debes in Dei misericordia sperare, cũ vides te in paupertate positum, quàm dicere ꝙ debeas contractus vitiosos exercere, vt possis familiam sustentare. Attende quid dicat Psal. Scuto circundabit te veritas eius. Noli igitur diffidere, cũ probe noueris qũo soleat Deus suis in necessitatibus opitulari. Et quãto maioribus angustijs te oppressum videris, tunc magis debes in dño sperare. Vnde Iob ait, Cũ consumptũ Psal. 90. Iob 11.
B te putaueris &c. Sic enim Iacob postquam per noctem cũ angelo lucta contendisset, mane tandem benedictionẽ impetrauit, & quamuis claudus redditus esset, tñ victoriam obtinuit. Non ergo diffidamus vnquam, quamuis nos valde afflictos videamus. In lib. quidẽ Iudic. habetur, ꝙ cũ peterent aliquando auxilium à Domino ipsi hebræi, diceretque illis Deus vt ad Deos suos accederent, veniam petituri: nihilominus tamen in petitione sua perseuerantes, tandẽ quod postulabant impetrarunt. Quamobrem debemus esse, vt ait Psal. Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, donec inquã misereatur nostri. Gen. 32. Iudic. 10. Psal. 122.
C Vt enim ancilla bona multa à domina sua sperat, sic nos à dño & Deo nostro omnia bona sperare debemus. Sanè quãdo ipsi Abrahę bona multa & munera offerebantur à rege Sodomæ, noluit tñ quidquam recipere, sed in dño inquit se fiduciam omnem quidem repositam habere. Hinc Isa. ait: Qui sperant in dño, assumunt pennas vt aquilæ, volabunt & non deficient. Sed quis non sperabit in dño, cùm aperte videat, quam varios modos inueniat ad subueniendum suis? Quis enim vnquam existimasset, ꝙ Dauidis partes ẽt contra patrem suum acturus esset Ionathas? qui tñ Dauidis partes egit, tametsi videret Simile. Gen. 14. Isa. 4. 1. Reg. 20.
D ꝙ Dauid potius quam ipse in regno successurus esset. Quis vnquam existimasset, ꝙ quãdo Hieremias in lacum coniectus fuit, vir Æthiops in eius defensionem etiam contra magnates & regem præualeret, vt inde educeretur Hieremias? Quis vnquam diceret Susannam ita in angustias à senibus coniectam, liberari potuisse per puerum Danielem? Vide obsecro quanta fuerit spes Abrahæ, cui promiserat Deus benedictionem in semine suo, & tñ postmodũ iubebat illi vt filium sacrificaret. Vnde Dauid ait; Sicut ablactatus est super matre sua &c. Sanè propheta Abacuc de terrenis diffidens, & in Deo spem suam collocans dicebat, Ficus enim nõ florebit, & non erit germen Hiere. 38. Dan. 13. Psal. 130. Abacuc 1.

in vineis, mentietur opus oliuæ, & arua non adferent cibum : E
abscindetur de ouili pecus, & nõ erit armentum in præsepibus:
ego autem in domino gaudebo &c. Quasi diceret, hæc quidẽ
terrena me deficere possunt, sed tñ diuinũ auxilium mihi non
deerit, & propterea nunquam timebo. Non debemus ergo tri-
stari cũ nobis calamitates aliquæ euenjunt, sed audiamus quid
Mich. 4. per Mich. dicatur; Et tu quare mœrore contraheris? nunquid
rex non est tibi, aut consiliarius tuus perijt, quia comprehẽdit
Psal. 41. te dolor vt parturientem? Hinc ẽt Dauid dicebat; Quare tri-
stis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, qm̃
adhuc confitebor tibi, rex meus & Deus meus. Considera ob- F
1. Reg. 23 secro cùm inique quidem conclusus esset Dauid ab exercitu
Saulis, in quantã angustia versaretur, & tñ semper in dño con
Psal. 10. fidebat dicens : In domino confido, quomodo dicitis animæ
meæ, transmigra in montem sicut passer? Quasi diceret, etiam
si passer non sim, & volare non possim, tamen Deus in quo cõ
Abacuc 2 fido, me alijs modis liberabit. Vnde Abacuc dicebat; Si mo-
ram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit.

Coniuges concorditer viuant.

Mat. 18. DVo ex discipulis. Vide qũo hic Christus seruet quod ipse G
dixerat: Vbi fuerint duo vel tres &c. vt inde ẽt intelligas
quomodo Deus interueniat qñ coniuges pacifice & concordi-
Luc. 2. ter viuunt. Vide enim qũo S. Euangelista Lucas commemoret
& commendet concordiam & pacem qua vixit septem annis
cũ viro suo, sancta illa Anna Prophetissa. Hinc etiam Eccl. ait:
Eccle. 21. Commorari Draconi & Leoni plus placet, quàm habitare cũ
muliere nequam; sic ẽt vice versa dici potest de viro nequam.
Item, melius est inquit, mors, quàm vita amara. Debet ergo
mulier ipsa quantum potest, conuersari semper cũ viro suo, &
non se ab eius præsentia separare, quoad eius fieri potest. Si. n. H
Genes. 2. & 3. Eua ante Adam se constituisset, non perinde à serpente fuisset
decepta : sic maritus facere non debet clam vxore, quod ante
Exod. 4. eam facere non auderet. Moyses quidem vxorem suam defere
bat sæpe cùm peregre proficisceretur? sæpe enim pp longam
absentiam viri, mala multa cõmittuntur. Vide ẽt quam regulã
1. Tim. 2. præscribat Pau. ipsi mulieri, cum ait; Saluabitur mulier si per-
manserit in fide & dilectione. Quam fidem ẽt & dilectionem
Mat. 15. declarans Christus ait: Erunt duo in carne vna. Vide ẽt quam
Gen. 24. honeste steterit Rebecca ante conspectum sponsi sui, quòd &
valde sponsus lætatus est. Quod sanè est maxima cõfusio mul

tarum

A tarum mulierũ noſtri tpis,quæ ſe nimium ornãt. Vnde Iſa.ait; Pro eo ꝗ eleuatæ ſunt filiæ Sion,& ambulauerunt in extenſo collo,& nutibus oculorũ ibant,& pedibus ſuis cõpoſito gradu incedebant,decaluabit dñs verticem filiarũ Sion. Quare Pau. monet dicens;Mulier pp virum creata eſt,ideo debet velamen habere ſuper caput ſuũ. Quaſi dicat,non ad mariti ſui interitũ creata eſt,& propterea ſeruet & abſcondat ſuã pulchritudinẽ, vt placeat marito ſuo. Quòdſi naturalem pulchritudinẽ abſcõdere debet,quid de illis dicemus quæ fuco & minio vtuntur, atque altis ſandalijs,& criſtatis quibuſdam ẽt iubis vtuntur in B capite? Quamobrẽ diligant ſe valde ipſi coniuges,cũ ſint duo in carne vna: ſiquidem vbi primũ ſe non diligant,ſtatim cogitationes in mẽtem ſubire ſolent,quibus alter alteri fidem frangere nitatur. Vnde Apoſt.ait,vt viri diligant vxores ſuas,& viciſſim vxores diligant viros ſuos. Porro vt hic amor inter coniuges magis creſceret,iubebat olim Deus in lege,vt primo anno quo quis vxorem duxiſſet,nõ poſſet promoueri ad publica officia,ſed derelinqueret omnia,vt amor radices ageret. Vnde ait,cũ acceperit homo nuper vxorem, non procedet ad bellũ, neque ei quidquã neceſſitatis iniungatur publicæ, ſed vacabit C abſque culpa domui ſuæ, vt anno vno lætetur cum vxore ſua. Itẽ Apoſt.monet mulieres,dicens:Mulieres in habitu ornato cum verecundia & ſobrietate ornent ſe, & non in tortis crinibus,aut auro,aut margaritis,vel veſte pretioſa,ſed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona. Item viri dicãt mulieribus illud Can. Surge,propera amica mea,formoſa mea,columba mea,in foraminibus Petræ. Quaſi dicant,domi debes,quantũ potes,te continere,& diligenter domeſticis officijs incũbere,ac bene familiam ipſam educare,vt tandem aliqñ poſt hunc laborem poſſis animum tuũ recreare,cùm flores D apparuerint in terra noſtra. Ipſa verò cum amore reſpondeat viro ſuo;Dilectus meus mihi,& ego illi. Vide quomodo domi in penetralibus ſe cõtineret Sarra,adeo vt angeli dixerint ipſi Abrahę,vbi eſt Sarra vxor tua? Quòd ſi ita amabat ſolitudinẽ cùm ſenuiſſet,quid quæſo putandum eſt cũ in florenti verſaretur ętate? Debet etiam vir ipſe manſuetis vti conditionibus cũ coniuge ſua,non aũt aſperis legibus. Vnde Eccl.ait: Non zeles mulierẽ ſinus tui,ne oſtendat ſuper malitiam doctrinę nequã. Et alia tranſlatio ait,vxorem quam complecteris,ne proſequaris zelotipia, ne vere quidem compleatur id quod ſuſpicaris. Sic enim cùm Euam priuatã videret dæmon,quominus acce-

[Marginalia: Iſa. 3. — 1.Cor. 11. — *Coniuges ſe mutuo diligant.* — Tit. 2. — Ephe. 5. — Deut. 24. — 1. Tim. 2. — Cant. 2. — Gen. 18. — Eccle. 9.]

Gen. 3. Eccl. 4. deret ad vetitam arborẽ, statim eam tentauit edere. Item mo E nens Eccles. ipsum maritum, ait: Noli esse sicut leo in domo tua &c. Videas enim aliquos qui quoties domũ ingrediũtur, semper tumultus & contentiones excitant, atque domesticos oẽs territãt, & inquietos reddunt. Et certè laboriosa valde est

Aliqui mariti plus æquo clamosi. coniugum vita, si pacifice non viuant: etenim monachus põt locum ipsum cõmutare, si quiete non viuat alicubi: item clericus multa habet remedia; at verò miseri coniuges quid facient nisi pacificè viuant, cùm & simul edere, & simul dormire

Val. Max. li. 9. de crudelitate. debeant? Refert quidem Val. Max. ꝙ latrones quidam crudelitatem hanc exercerent cùm his quos deprædabantur, ut F scilicet alios quidem interficerent, & alios viuos cum cadaueribus alligarent, vt hoc pacto ex ea corruptione interirent. Tale igitur quiddam continere vr̃ ipsorum cõiugum uita inquieta. Quamobrem curent quiete & pacifice viuere, atque peruersam & morosam conditionẽ si forte habent, eam im-

Simile. mutent in bonam & bene etiam moratam. Vide enim quam pacificè Eua ipsa viueret cum Adam, vt quãuis ipsi ruinæ occasio extitisset, non tñ legamus, quòd pessimum aliquod verbum contra ipsam pronunciaret: nunc videas innumerabiles

Gre. li. 12. moral. in plerisque coniugibus oriri contentiones & lites passim. G

Simile. Bonum est coniugium, sed mala sunt, quæ circa illud ex huiusmodi rixa succrescũt. Dum ergo tenetur, ꝙ nocet ex rebus iuxta positis, committitur plerunque quod nocet. Sicut sæpe rectum mundumque iter pergimus & tamẽ ortis iuxta viam vepribus per vestimenta retinemur. In via quidem munda non offendimur, sed in latere nascitur, quo pungamur.

APPENDIX.

Sed quæret aliquis, cur statim Christus non se manifesta-

In domino speremus. uerit his duobus discipulis, dicens ꝙ ipse esset magister eorũ? H Cui responderi potest, quòd velit Deus, vt in ipso speremus, adeò ut quando existimamus eum procul à nobis esse, credamus potius prope esse & uicinum nobis. Vnde Iob cùm uide-

Iob 13. retur sibi longe abesse à Deo, dicebat: Cur faciem tuam abscondis? & tamen Deus erat in eius anima cõfortans eum,

1. Cor. 12. & ei præbens auxilium. Si enim nemo potest dicere, dominus

Iob 1. Iesus, nisi in Spiritu sancto, quomodo potuisset Iob, tantas calamitates sustinere, nisi diuino fretus auxilio? Quo quidem suffultus dicebat, Dominus dedit, dominus abstulit, sit nomen domini benedictum in secula seculorum, Amen.

FERIA

A FERIA III. POST PASCHA.

CONCIO VNICA.

Tetit *Iesus in medio discipulorum suorum, & dixit eis, pax vobis.* Luc. 24. Ioan. 21. Dominus noster Iesus Christus post Passionem & Resurre ctionem suam, in multis argumentis per dies quadraginta præbuit seipsum uiuum, apparens discipulis suis, & loquens de regno Dei. Nam apparuit Magdalenæ flenti ad B monumentum, ut inde intelligamus, ꝙ si defleamus peccata nostra, nobis ẽt apparebit. Itẽ apparuit mulieribus reuertentibus à monumento, ut agnitã Resurrectionis gloriã prædica rent, & Apostolis nunciarent, ut ita nos bona de proximis an nunciemus. Item apparuit Petro lugenti & dolenti, quòd do minum negasset: sic nos debemus dolere, ꝙ eũ malis nostris operibus frequenter negauerimus, ut ita non solùm hic per fidem eũ uideamus, sed ẽt in patria facie ad faciẽ. Præterea apparuit duobus discipulis euntibus Emaus, qui cũ ipsum in hospitio recepissent, in panis fractione ipsum cognouerunt: appa C rebit & nobis, si esurientibus panẽ nostrum frangamus, & ege nos & uagos inducamus in domũ nostrã, si peregrinis & pau peribus, bona quę possumus, libẽter impendere procuremus. Insuper apparuit etiã discipulis absente Thoma, quando clau sis ianuis intrauit ad eos, qui in abdito de ipso loquebantur: sic & nos aditus quinque sensuum mundo claudamus, & de Deo libenter loquamur, ut nobis apparere, & ad nos ingredi dignetur. Post dies autem octo, cùm esset Thomas cũ alijs, & essent omnes in unum congregati propter metũ Iudæorum, iterum clausis ianuis intrauit, rursusque apparuit eis. Aderit D & nobis si fuerimus congregati in unum per concordiã & fraternam charitatem, atque nos custodierimus non curiosè eua gando, sed clauso ostio cordis, in cubiculo nostræ conscientiæ ipsum deprecemur. Apparuit præterea illis discipulis piscantibus in mari Tyberiadis, qñ stans in littore, in dexterã nauigij partem rete mitti præcepit. Sic ẽt nos piscatores simus animarum, & iustis laboribus exẽplo discipulorum uictum sobriũ nobis adquiramus, ut dñs nobis seipsum manifestare, & nobiscum uesci & epulari dignetur. Insuper apparuit in mõte Galilææ, nempe in Thabor, ut plerique existimant: sic & nos in eminentia uirtutum eleuati à terrenis, lumẽ diuinæ gratię

Acto. 1. Vitria. *Variæ apparitiones Christi.* *Vna apparitio cum sua moralitate.* *Alia apparitio cum sua moralitate.* *Tertia apparitio.* *Quarta apparitio.* *Quinta apparitio.* *Sexta apparitio.* *Septima apparitio.* *Octaua apparitio.*

in nobis recipiamus, ut Christũ oculo puri cordis videre me- E
Nona apparitio. reamur, Thabor enim ueniens lumen interpretatur. Itẽ apparuit discipulis recũbentibus simul in Hierusalẽ, in cœnaculo scilicet montis Sion, ut quidã asserunt. Et nos recũbamus simul, non solũ cibo spirituali reficientes aĩas nostras, sed ẽt cibo corporeo, ut Deo seruire ualeamus, corpora nostra sustentemus: siue manducemus, siue bibamus, siue aliud quid agamus, oĩa in gloriã Dei faciamus, & in cænaculo montis Sion,
1.Cor.10. idest in speculatione, nobis ab insidijs inimicorum nostrorum
Decima apparitio. caueamus, ut dñm uidere mereamur. Insuper apparuit eis, ducens eos extra ciuitatẽ in Bethaniã, & à monte Olіueti in cę F
lum uidentibus illis ascendit: sic & nos in Bethaniã, idest domum obedientiæ, cũ humiliter sequamur, & cordis oculos in cœlũ dirigamus, ut ipsum uidere mereamur. Cæterùm de illa apparitione, quæ facta est duobus discipulis euntibus Emaus
Alb.Mag. in Luc. postq̃ locutus est Lucas ait: *Stetit Iesus in medio discipulorũ.* Nẽpe stetit, qui iam per mortalitatem passionis inclinari non potuit. Stetit, qui iã totus ad cœlum directus fuit. Stetit qui oẽm ueritatis & iustitiæ rectitudinẽ impleuit. Stetit qui nil unquã curuitatis in se exhibuit. Stetit qui iã de hostibus perfecte triũphauit. Mane enim surgentis auroræ Resurrectio- G
nis hic patri astitit, quia totus ad cœlestis patris uolũtatẽ directus fuit; nos.n.nescimus nisi infirmos & curuos in peccatis.

In medio discipulorum. In medio uirtutis patris & hoĩum,
Similitudo. vt mediatorẽ Dei & hoĩum se cõprobaret. Sanè quemadmodũ cor residet in medio corporis, ut tanq̃ fons quidam diffundat spiritus uitales ad partes oẽs totius corporis: ita princeps & prælatus residere debet in medio regni sui & familiæ, tam corpore q̃ animo, hoc est non peccans in acceptione persona-
Simile. rũ, aut uitiose declinãs in alterutrã partẽ. Et sicut colũna in medio põderosi ædificij constructa, si recta fuerit, facile totũ H
ædificiũ sustinet, sin autẽ in alterã partẽ declinauerit, facilè ipsa cũ uniuerso ædificio corruit: ita planè si præfectus quicunque neglecta rectitudine sui muneris, in alterã partẽ deflexe-
Aristot.4. polit. rit, uniuersum eius regimẽ corruit & prosternitur. Vnde Aris. ait: q̃ quãto magis aliquid accedit ad mediũ, tãto melius est.

Pax vobis. Prima uox Christi ad discipulos post resurre-
Pacis laus. ctionẽ fuit. Pacẽ quidem offert, qui propter pacem uenit, &
Ioan.14. reliquit discipulis testamentum pacis in morte sua, dicens eis:
Luc.2. pacem relinquo vobis, pacem meam do uobis.

Ingressus in mundũ, pacę hominibus bonæ uoluntatis per

Angelos

A Angelos nunciauit. Nunc autem iterum post resurrectionem pacẽ eius attulit. non pax ficta, vt in Iuda proditore fuit: non pax inordinata, vt in Adam & Eua, Adã enim pacẽ inordinatam cum vxore habuit, quam contristare noluit: sed pax vera sit vobis, tranquillitas. s. conscientiæ vestræ, & in tẽtationibus securitas & confidẽtia. Pax siquidẽ in nobis est, qñ spiritus noster est subditus Deo, & spiritui nostro subdita est caro. Si qs enim rex terrenus pacem suã alicui contulisset, & literas sigillo suo munitas, dicens: quicunque latori præsentium molestus erit, mihi molestus erit; & quicunque benefecerit, mihi factũ B reputabitur, quis auderet regis edictum infringere, vel eius literis contradicere? Christus aũt ait nuntijs & seruis suis, pacẽ meã do vobis, qui vos spernit me spernit, qui vos recipit, me recipit: quõ igitur audet homo miser eius pacẽ frangere, & eius edicto impudenter contraire? *Conturbati autem & conterriti, existimabant se spiritum videre.* Discipuli quidẽ quia Dominus clausis ostijs intrauit, conturbati sunt & commoti sunt & conterriti, stupentes præ rei nouitate, & quia clausa ostia non obstiterunt ei, putabãt se spiritum videre, assumpto corpore aereo & prǽsertim illi, qui nondũ eum surrexisse cre C debant Petrus verò, cui se iam Dominus manifestauerat: & duo discipuli, quibus in Emaus apparuerat, licèt non dubitarent de resurrectione, præ admiratione tamẽ & miraculo turbari potuerunt, cùm etiam de sanctis angelis reperiamus, ꝙ post eius resurrectionem videntes eum glorificatum, præ admiratione dicerent, quis est iste, qui venit de Edom? &c.

Matt. 26. Gen. 3. *Similitudo contra violatores pacis.* Luc. 10. Matt. 10. *Conturbãtur discipuli.* Isa. 63.

Ego sum, nolite timere. Quia vbi Christus est, nil est timendum; vnde Iob ait: Pone me Domine iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me. Item Dauid ait: Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, qm̃ tu mecũ es. Et Pau. D hoc adiutus ꝑsidio dixit. Quis nos separabit à charitate Dei? Ipso enim præsente, & pacem afferente, securi quidẽ sumus: quia si Deus nobiscũ, quis erit contra nos? *Palpate.* Licèt. n. corpus glorificatũ ex natura corporeitatis sit palpabile, corpori tñ mortali non est palpabile, sicut nec visibile oculis mortalibus. Miraculosè igitur palpabilẽ se præbuit, sicut miraculosè supra mare ambulauit, dum adhuc corpus ponderosum habuit. Corporeus. n. fuit Christus post resurrectionem subtilissima proprietate. Vnde corpus eius respectu corporis nõ glorificati est quasi spirituale; omnes tñ substantiales proprietates corporis retinuit, alioqui dicere oporteret, quòd alius homo moritur,

Iob 17. Psal. 22. Rom. 8. *Miraculosè palpatur à discipulis.*

moritur,& alius resurgit,quod nefas est dicere, cùm dicat B. E
Job 19. Iob: Quem visurus sum ego ipse, & non alius: Multis igitur argumentis, corporis veritatem & resurrectioné veram persuadet,præbendo se & oculis videndũ,& manibus contrectandum. Qui dum palpanda ossa,carnemq; monstrat,statum suę & nostræ resurrectionis significat,in qua corpus nostrũ & subtile erit,per effectum spiritualis potentiæ, & palpabile per veritatem naturæ. Viderunt igitur & palpauerunt,quemadmodũ Ioannes in epist. ait,quod fuit ab initio, quod audiuimus, quod vidimus oculis nostris,& manus nostræ contrectauerũt. Fuit autem palpatio argumentum eis, alioqui si naturam corporis glorificati subtiliter intuerentur & agnoscerent, ipsum quidẽ impalpabile esse manibus mortalisi comperirent,& ita palpatio corporis taliter intuentibus,non esset signũ glorificationis,vel gloriosæ resurrectionis. Non solũ autem palpari voluit,sed in argumentum passionis & resurrectionis, cicatrices ostendit,quas in se retinere voluit,non ex impotentia curãdi, sed vt gloriosum victorię suę circũ quidẽ ferret triũphum,sicut milites post curationẽ vulnerũ,cicatricibus carere nollẽt, de quibus in signũ probitatis gloriantur. Secunda aũt ratione conseruauit cicatrices,vt scilicet ostensis vulnerũ cicatricibus, G infidelitatis vulnera in suis discipulis sanaret. Tertia ratio fuit, vt patri pro nobis supplicãs,quale genus mortis pro salute nostra pertulit,semper ostendat: interpellat aũt pro nobis, ẽt seipsum pro nobis hoĩem factum,patri ostendens. Quarta ratione eas retinuit,vt sua morte redẽptis quã misericorditer sint adiuti,propositis mortis indicijs demonstraret. Quinta ratione, vt in iudicio quã iustè dãnentur impij, aperte denunciet, videbunt .n. in quẽ transfixerũt. Sexta ratio est,vt sancti in gloria,signa passionis videntes,de redẽptione sua illi grãs agant.

Resurrectio quam sit praeclara.

1. Ioan. 1.

Multiplici ratione cicatrices retinuit Christus.

Prima ratio. *Secunda ratio.* *Tertia ratio.* *Quarta ratio.* *Quinta ratio.* *Sexta ratio.*

Habetis hic aliquid quod manducetur. Dominus aũt vt omnem excluderet dubitationẽ,& veram insinuaret resurrectionẽ, non solùm tangi,sed & conuesci voluit,non quia ipse, vel nos,post resurrectionẽ,cibo indigere debeamus,sed vt verum corpus,non spiritum esse vel phantasma,manifestaret. Mãducauit igitur potestate,non necessitate,vnde cibũ illum nõ sibi incorporauit,sed in primordialẽ materiam reddidit. Aliter .n. absorbet aquam terra sitiens,& aliter radius solis calens, illa indigentia,iste potestate. Sic igitur impletũ est,quod prędixerat in cœna ante pãssionẽ; Non bibã amodo de hoc genimine vitis,donec bibam illud nouum,i. nouo modo,quia ea,quę H

1. Ioã. 20.

Quare cũ discipulis Dominus manducauit, & de modo bibẽdi & comedendi.

mandu-

A manducauit & bibit,ita consumpta sunt post resurrectionem, ꝙ in eius nutrimentum non sunt conuersa. Præterea ét Dñs noster non indecẽter nudus apparuit, sed vestes de nouo creauit, sicut nouam colũbam creauit in baptismo,& nouam stellã quam ostendit Magis, quæ postmodum in prima componentia resoluta sunt. Nulla enim in huiusmodi visionibus phantasia fuit, neque illusio oculorum, sed in veritate formæ & species quas videbant, vel in Christo, vel circa Christum erant. *Habetis aliquid quod manducetur.* Vide quam benigne & vrbane tractat Christus cũ discipulis suis, vt metum eis adimeret,
B efficeretq́; vt animose ad ipsum accederent,& cũ ipso confabularentur. Quam sit autem præclarum, ut homines affabiles sint & perhumani cum alijs hominibus, quamuis eos lõgè superent vel doctrina vel diuitijs, vel potestate, vel huiuscemodi rebus, differit præclarè B. Amb. in hunc modum: Nil tam inutile inquit, quam non amari, nil tam vtile, quàm diligi; nam odio haberi, exitiale & nimis capitale arbitror. Itaque id agamus, & omni sedulitate cõmendemus existimationem, opinionemq́ue nostram, ac primũ placiditate mentis,& animi benignitate, influamus in affectum hominũ. Popularis enim
C & grata est hominibus bonitas, nihilq́; quod tã facile humanis illabatur sensibus. Ea si mansuetudine morsi, ac familiaritate animi, moderatione pręcepti,& affabilitate sermonis, verborum honore, patienti quoque verborũ vice, modestiæq́ue adiuuetur gratia, incredibile quantum procedit ad cumulum dilectionis, sed ét in ipsis regibus quantũ facilitas blandæ affabilitatis profecerit, ac superbia, verborũq́; obfuerit tumor, vt regna ipsa labefactaret, & potestatẽ solueret. Et c.19.eiusdem lib.ita habet: Sũma benignitate opus est, ut non solũm publica gubernacula, sed ét priuata tueamur. Plurimũ iuuat
D beneuolentia, quæ oẽs studet beneficijs amplecti, deuincere officijs, oppignerare gratia. Tali porro vtamur affabilitate, ut simplicitatẽ alloquij non dedeceat sermonis adulatio: forma .n.esse debemus cæteris, non solũ in sermone, sed ét in opere.

Obtulerunt ei partem piscis assi, & fauum mellis. Notandũ interim est, ꝙ dicit partẽ tantummodo piscis,& non totum piscem & integrũ, quia dñs Deus non exigit à nobis peccatoribus tantũm in hoc mundo pęnam pro peccatis cõmissis quantam pro eisdẽ sustinere deberemus in alia uita futura, sed partẽ eius pœnæ à nobis requirit & efflagitat: in alia.n.vita non partem recipiemus piscis assi, sed totum piscem, hoc est vnusquisque

Non apparuit nudus, sed vestitus.

Author.

D. Ambr. lib.2. offi. cap.7.

Affabiles simus & humani.

Ambr. ubi sup. c. 19.

Bonũ exhibeamus exemplum.

Cur dicat partem piscis.

Punit De⁹ citra condignum, & præmiatur vltra condignum. quisque punietur prout merebitur, licèt quantum ad intensionem tormentorum aliquid remittatur, non quantum ad durationem. Possumus aūt dicere quòd pars piscis assi designat pęnas inferni, & fauus mellis significat dulcedinem beatitudinis, quia Deus in alia vita accurate suos præmiatur & perfecte in beatitudine, in inferno autem punit citra condignum, sicut in gloria præmijs afficit vltra condignum. *Magna secordia nostra.* Itaque hinc colligere licet quāta sit nostra negligentia atque secordia, qui cùm tanta maneant nos præmia si præclare egerimus & uirtutē exercuerimus, tamen adeo torpeamus & dormiamus in uitijs nostris & concupiscentijs, vt ad tam suauissimum fauum mellis E F deguſtandum, nullo modo moueamur, sed potius negligamus deguſtare parū piscis assi, hoc est exiguam pęnitentiā subire.

Varijs medijs probata est Christi resurrectio. *Quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi & psalmis de me.* Omnes aufert Dominus ambages & causas dubitationis, visus est, tactus est, manducauit, & ne in aliquo sensus humanos ludificasse videretur, ostendit per scripturas, quæ prænunciauerūt de ipso antequā natus esset quęcunque acciderunt, *Tunc aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas:* sicut per præcedentia probauit uirtutem suæ resurrectionis quantū ad Deitatem, quia illuminare mentes ignorantium intellectum sacræ scripturæ subito, est propriū Deitatis. Verus interpres scripturæ est ipsemet Deus. Vnde in G Apoc.legimus, Dignus est agnus qui occisus est, aperire librū, & soluere signacula eius. *Apoc. 5.* Antequam hoc beneficiū discipulis suis conferret, prius accepit quidem partē piscis assi & fauum mellis, significans per hoc ꝙ postquam pauperibus ministrauerimus, potumq; & cibum eis dederimus, tunc Christus in nos beneficia illa conferet. *Eleemosina quā sit vtilis.* *Oportebat Christum pati.* Quia quāuis, sicut dicit Aug. alius modus nostræ liberationis esset possibilis; tñ nullus modus nostræ miseriæ sanandæ erat conueniētior. *D. Aug.* *Et resurgere.* Ita conueniebat Christum resurgere, ꝙ sine eius resurrectione, nostra resurrectio futura non erat: quia aūt ipse resurrexit, idcirco habemus illum articulum fidei, Carnis resurrectionem: non inquit hominis resurrectionē, ne aliquis putaret animas forte resuscitandas, sed caro habitura est resurrectionem, quia caro moritur. H *Resurrectio Christi causa nostræ resurrectionis.* Facillimum aūt erit ei qui de nilo nos creauit, resuscitare nos: etiamsi resoluti iā simus vel in puluerem, vel in elementa. Si oportuit Christum pati, vt ita intraret in gloriam suā, quanto magis nos pati conueniet, qui sceleribus contaminati sumus, vt ingrediamur in gloriā Dei?

Et præ-

A *Et prædicari in nomine eius pænitentiam.* Pęnitentiam quidem agere debemus, ne aliter Niniuitæ surgant in iudicio cōtra nos, quippe maioribus abūdamus diuinitus auxilijs ad pęnitentiam agendam, & tñ ea negligimus: maioribus abundamus exemplis, maiori astricti sumus obligatione, maiores habemus cōmoditates, & maiorem lucem præmiorū, & suppliciorū. Sane vir Christianus non debet, esse contentus, quòd in baptismo factus fuerit filius Dei adoptiuus, quin potius pro virili ea opera præstare debet, quę talem filiū decent. Siquidē Paulus etsi nouisset sibi esse repositam coronā iustitiæ, nihilo 1. Tim. 4.
B minus tñ talem agebat pęnitentiam, vt Corinthijs scribens diceret, Castigo corpus meū, & in seruitutem redigo. Valde igitur nobis pęnitentiam cōmendat, vt possimus Dei iram effugere, propheta Hier. etsi obscure dicens: siquidē & murus Babylonis corruet, egredimini de medio eius populc meus, vt vnusquisque animam suam saluet ab ira furoris Dñi, & ne forte mollescat cor uestrū, & timeatis auditū qui audietur in terra. Quasi dicat, nolite expectare dum audiatis terribilē illam vocem; Ite maledicti in ignem æternum: curate eam opportune fugere, pęnitentiā agentes peccatorū vestrorum. Qñ homo pęnitentiā agit macerando carnem suā, & se Deo consecrando, tale quidpiam vř præstare, quale olim illud sacrificiū Abrahæ, cùm filiū sacrificare vellet, quod quidem tanti fecit Deus, vt quasi quodammodo gratificans diceret: nūc cognoui ꝙ timeas Dñm, & nos pepercisti vnigenito filio tuo pp me. Quod si attente quidē consideremus, fortasse cōperiemus maius esse sacrificiū nostrum: siquidem maiori vř ferri amore homo in propriū corpus, quam in filiū, cum compertum sit aliquos parentes proprios filios occidisse, vt corpus suū sustentarent. Vnde perspicuum esse vř, ꝙ maius sit in hoc sacrificium
D nostrum, q̃ sacrificium Abrahæ. Adde ꝙ ēt pro corporali salute vř saluberrimum, corpus macerare. De vrsis quidem ferūt, ꝙ cum præpingues & obesos se compererint, abstinentia vtantur, vt corpus pristinæ saluti restituāt. Sed qm̃ præ debilitate statim vincerentur à cōtrarijs animalibus, idcirco sibi specum deligunt occultissimā, vbi possint interim tute cōmorari, & se sustentare, lambendo manus & pedes. Aduerte igitur peccator, ꝙ dęmon sit astutissimus venator, & quęrat quē deuoret. Quare vt Pau. ait, Hortamur vos, ne in vacuū gratiā Dei recipiatis: vbi gratiā ēt appellat tps hoc agendæ pęnitētiæ. Retrahamus igiť nos, & pedes ac manus nostras lambamus vrsorū more,

Marginalia: 1. Cor. 9. (beside "minus tñ talem agebat"); Hier. 51. (beside "gere, propheta Hier."); Matt. 25. (beside "vocem; Ite maledicti"); C (beside "mo pęnitentiā agit"); Gen. 22. (beside "Abrahæ, cùm filiū"); Exemplū. (beside "nostrum, q̃ sacrificium"); 2. Cor. 6. (beside "Quare vt Pau. ait")

more, hoc est lauemus lachrymis mala opera nostra, & malos E
gressus nostros. Sanè non abs re dicit sanctus Iob, Interroga iumenta, & docebunt te. Dauid quidem ieiunio & abstinentia corpus macerabat, vt diuinitus impetraret salutem corpoream filij: multo igitur magis id nos præstare debemus ad salutem animæ comparandam, & eam ab æterna morte liberandam. Et aduerte textum dicentem, q Dauid ieiunauit ieiunio, emphasim enim habent hæc uerba, quasi diceret, magno ieiunauit ieiunio, & carnem suam macerauit.

Siquidem iacuit super terram, & cùm uenirent seniores domus eius, cogentes eum vt surgeret de terra, noluit. Nos verò F
statim acquiescimus, si quis dicat ne tantoperè ieiunemus, vel q macilenti nimis redditi simus. Quibus tamen respondere deberemus, illa esse signa veri pęnitentis, non autem vt multi faciunt hoc tempore, plurimi facere, quòd corpulentiores &
Simile. obesiores redditi simus in Quadragesima. O quam remisse viuimus & incaute, non considerantes quæ possint nobis pericula euenire: sanè quando pisces futuram tempestatem præsentiunt, fundum ipsum petunt, & quando aues tonitrua audiũt, ad nidum statim se recipiunt: tu verò qui tam ingens peccator es, & creatura es rationalis, inter tot pericula, te securum putabis, cùm præsertim inter te & supplicia æterna, tantùm sit
Cant. 1. medius ruinosus paries tuæ mortalis & caducæ vitæ?

Non ex his mihi volo, vt indiscretas & intolerabiles pænitentias agamus, ita vt uelimus quidem ipsi grauissimas superare, & asperrimas pænitentias cuiuslibet sancti. Siquidem multi sæpe ita se gerentes, ex hac sua imprudentia, se inhabiles reddunt deinde atque impotentes ad sancta exercitia. Noli igitur nouitatis studiosus esse, neque transgrediaris prudentiæ limites, quin potius vt ait sponsa in Cant. Pasce hædos tuos iuxta tabernacula pastorum. H

Et prædicari in nomine eius pænitentiam in remissionem peccatorum in omnes gentes. Vide qualem effectum generet pax ipsa, nõ quidem temere stetit, & dixit, pax vobis: vbi enim fuerint duo vel tres cõgregati in nomine Domini, ibi adest in me
Matt. 18. dio. Stetit autem in medio, vt verus mediator Dei & hominum, deinde vt omnes eum uiderent & consolationem recipe
Acto. 17. rent. Præterea vt ostenderet se non longe esse ab unoquoque nostrum, imo omnibus ex æquo adesse, non minus pauperi-
Acto. 10. bus quam diuitibus, non minus gentibus quam Iudæis, non enim est acceptor personarum Deus, sed in omni gente, qui

A timet eum, & mandata eius seruat, acceptus est illi, id quod summe nos consolatur. Olim in angulo stabat Deus, cùm in Iudæa tantùm esset natus, videbaturq́; acceptor personarum; nunc autem in medio stat, & dicit nobis Pax vobis. Psal. 75.

Non casu neque fortuito hanc salutationem attulit victor & triumphator mortis Christus Redemptor noster, cùm primùm ingrederetur conuentum Apostolorum post victoriam partã, sed pro certæ rei significatione. Primò enim, quia Apostolis dixerat, in quamcunque domum intraueritis, primum dicite, Pax huic domui, cõgrue ipse hoc seruauit, Secundò sic Matt. 10.
B eos salutauit, quia paulo ante dixerat, pacem relinquo vobis, quod igitur tunc reliquit, nunc attulit & auxit. Tertiò pacem discipulis suis exoptat Christus, quia pace & quiete maxime indigebant, quoniã multipliciter territi & turbati erant propter eius mortem. Quartò pacem optat, quia pax est maximum & optimũ bonum, quod omnes appetunt, propter quod etiam agunt omne quod agunt omnes homines. Ioan. 14. *Pax vtilissima tum corpori tũ animæ.*

Iam si etiam externa pax tantum bonum est, vt sine ea nihil dulce, nihilq́; delectabile homini sit, quãto magis pax conscientiæ, & pax cùm Deo? Hanc pacem, hocque summum bo
C num, vt & nos magni pendamus & quæramus, vel quærere discamus, Christus sic suos salutauit. Maxime autem Christus hac salutatione indicauit, & indicare voluit fructum passionis suæ: quia enim pertulerat peccata nostra in corpore suo super lignum, & expolians principatus & potestates, congrue & conuenienter dicit discipulis, Pax vobis.

Quasi enim diceret, quandoquidẽ pro vobis mortuus sum, ecce patrem meum placaui, iam vobis reconciliatus est, iam vos diligit, si tñ salutem non neglexeritis, iam secure potestis accedere & dicere, pater noster, qui es in cęlis &c. Vnde Apo. Col. 2.
D ait; Per ipsum accessum habemus ad patrẽ: ipsi igitur acceptũ feramus, non nostræ iustitię aut meritis. Verè igitur magnum est à Christo audire, pax vobis, alioqui quis non desperaret in tot; tantisq́; peccatis, quibus Christum crucifixit, nisi ipse diceret, pax vobis? Hæc certe est maxima & singularis cõsolatio nostra, hoc est nostrum refugiũ & anchora in qua firmissime adhærere debemus. Hinc ẽt fit, quòd prædicetur pęnitẽtia in remissionem quidem peccatorũ, in omnes gentes, ex qua quidem pęnitẽtia tandem deueniamus ad gloriã. Nolite negligere, ꝙ vos pius Dñs peccantes sustinet: quia quãto diutius expectat vt emendetis, tãto grauius vos iudicabit si neglexeritis. Matt. 6. Ephe. 2. *Cõfidamus in Christo qui nobis dicit, pax vobis.* Aug. li. de ve. agen. pæni.

APPEN-

APPENDIX.

E

Augu. de ver. do. c. 158.

Pax vobis. Pax est securitas mentis, trāquillitas animi, simplicitas cordis; vinculum amoris, consortium charitatis hæc est. Hæc est quæ simultates tollit, bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extolli, nescit inflari: hanc qui acceperit, teneat: qui perdiderit repetat, qui amiserit exquirat, quoniam qui in eadem non fuerit inuentus, à patre abdicatur, à filio exhæredatur, nihilominus à spiritu sancto alienus efficitur, nec ad hæreditatem Domini poterit uenire, qui testimonium pacis noluerit obseruare. F

Hilar. in Matt.

In tantum humanæ pacis Christus studuit concordiæ ait Hilarius, vt unitatis merito omnia quæ à Deo precanda sunt, impetrāda esse cōfirmet: & vbi duo vel tres pari spiritu & voluntate collecti sunt, ibi se in mediū eorū pollicetur futurum.

Augu. de ver. dom. c. 5.

Concorda cum aduersario tuo, nescis quādo uita finiatur, cùm vita finita fuerit, iudex restat, & minister, & carcer. At si seruaueris aduersario tuo bonam uoluntatem, & cum eo consenseris, pro iudice inuenies patrem: pro ministro sæuo angelum tollentem te in sinum Abrahæ, pro carcere paradisum. G

Aug. de ciui. Dei.

Tale bonum est bonum pacis, vt in rebus creatis nil gratiosius soleat audiri, nil delectabilius concupisci, & nil utilius possideri: spiritus enim humanus numquā uiuificat nostra membra, nisi fuerint unita, sic Spiritus sanctus numquam uiuificat Ecclesiæ membra, nisi fuerint in pace unita.

Ad Dei laudem, & Sanctissimæ Matris eius, feliciter huic secundo Tomo finis impositus est, in die Sancti Thomæ Doctoris Angelici.

Anno 1591.

INDEX RERVM
MEMORABILIVM,
Quæ in hoc Secundo Tomo Continentur.

A

Cle-

Con-

Corda

Cru-

Deli-

Diffi-

Duri-

F

Fauo-

H

I

Iactan-

Inter-

Legis

M

Mun-

PA-

P

Pec-

Præ-

ſimus

S

T

Tem-

V

Ver-

Vlcisci

FINIS.

